

Ν Ε Ι Λ Ο Υ
ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

11Δ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΒΙΒΛΙΑ Β' - Δ'

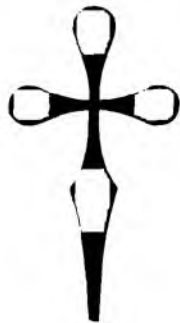
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΟΥ
ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ
ΤΩΝ

ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ
11Δ

ΕΠΟΠΤΗΣ - ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΕΛΕΥΘ. Γ. ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ, Π. ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΕ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΜΕΡΕΤΑΚΗ
«ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ»
ΠΑΤΕΡΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΛΑΜΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1998

Ν Ε Ι Λ Ο Σ

Ο

Μ Ο Ν Α Χ Ο Σ

Copyright :

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ

Μενελάου 3, Θεσσαλονίκη

Τ. Θ. 400 90. 560 00 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 031/283 880. Οικίας 031/696 653.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στὸν παρόντα τόμο τῆς Φιλοκαλίας συνεχίζεται καὶ ὀλοκληρώνεται ἡ ἔκδοση τῶν ἀπάντων τοῦ ἁγίου Νείλου μὲ τὰ ὑπόλοιπα τρία Βιβλία τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ Β' – Δ'. Ἐπειδὴ ἔκτενης εἰσαγωγή γι' αὐτὲς δημοσιεύθηκε στὸν προηγούμενο τόμο, ἔδῳ ἀπλῶς θὰ περιορισθοῦμε στὴ σύσταση νὰ θελήσει ὁ ἀναγνώστης νὰ μελετήσῃ ὅλες τὶς ἐπιστολὲς αὐτὲς, ἔστω καὶ νὰ τὶς ἀναγνώσῃ ἀπλῶς, καὶ τότε, μαζὶ μὲ τὴν τεράστια ὠφέλεια ποὺ θὰ ἀποκομίσει ἀπὸ τὸ ποικίλο περιεχόμενο αὐτῶν, θὰ διαπιστώσῃ καὶ τὴν εὐρύτατη ὀξύνοια καὶ πολυμαθία τοῦ ἁγίου αὐτοῦ πατρός, ὁ ὁποῖος κατόρθωνε μέσα σὲ λίγες γραμμὲς νὰ λύνει πλῆθος προβλημάτων, ποὺ ἀσφαλῶς πάρα πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀπασχολοῦν σήμερα καὶ ὅλους ἡμᾶς, πολὺ περισσότερο μάλιστα τοὺς σύγχρονους μοναχοὺς.

Θεωροῦμε ἐπίσης σκόπιμο νὰ ἐπικαλεσθοῦμε τὴ μεσιτεία τῆς ἁγίας αὐτῆς καὶ μεγάλης ἀληθινῆς πατερικῆς φυσιολογίας πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Κύριό μας καὶ Θεό μας, πρὸς εὐδόωση τοῦ θεάρεστου αὐτοῦ ἔργου ποὺ ἐπιτελοῦμε, ὥστε μὲ τὶς εὐχὲς καὶ ὄλων τῶν φίλων αὐτῆς τῆς προσπάθειας νὰ μπορέσουμε νὰ τὸ φέρουμε εἰς πέρας, πρὸς δόξα τοῦ ἁγίου ὀνόματος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πίστεώς μας. Δὲν θὰ παραλείψομε μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ νὰ ἐπισημάνουμε καὶ τὶς τεράστιες δυσκολίες ποὺ ἀντιμετωπίζουμε γιὰ τὴ συνέχιση αὐτῆς, οἱ ὁποῖες ἀπειλοῦν καὶ μὲ διακοπὴ αὐτοῦ.

“Ὅλα τὰ κείμενα τῶν ἐπιστολῶν λαμβάνονται ἀπὸ τὴν Πατρολογία τοῦ Migne, στὰ ὁποῖα, ὅπως πάντα, ἔγινε σημαντικὴ διόρθωση, ἰδίως στὴ στίξη.

ΑΓΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Α'.- ΑΘΗΝΟΓΕΝΕΙ.

Οί τῆ δικαιοσύνη πολλὰ ἐνιδρώσαντες, κἄν που καὶ ἠττηθῶσι
πρὸς βραχὺ τῆ δία τῶν πειρασμῶν, οὐκ ἀναλίπτουσιν, ἀλλὰ διανα-
στάντες ὀρθοῦνται παγίως καὶ θεδαίως, ὡς μὴ καθυποσκελισθῆναι.

5 Β'.- ΤΙΜΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

«Υπερασπιῶ», φησὶν ὁ Θεός, «τῆς πόλεως ταύτης δι' ἐμὲ καὶ διὰ
Δαυῖδ τὸν δοῦλόν μου». Πόλιν νῦν νοήσωμεν τὴν πιστοτάτην ψυχήν.

Γ'.

Μηδαμῶς παραιτώμεθα ἐλέγχοντα τὸν Θεὸν καὶ μαστίζοντα,
10 μηδ' ἀποστρεφώμεθα τὸν τῶν πνευμάτων πατέρα, ἵνα μὴ διὰ βρα-
χεῖάν τινα ῥαθυμίαν καὶ ὀλιγοψυχίαν ἐκπέσωμεν τῆς αἰωνίου ἐκείνης
καὶ ἀναφαιρέτου κληρονομίας, τῆς ἐν τοῖς οὐρανοῖς εὐπρεπισθείσης
ἡμῖν καὶ τῆς ἀκαταπαύστου εὐφροσύνης

δ'.- Τῶ αὐτῶ.

15 Ἐπειδὴ γράφεις μοι πάνυ θεραπεύεσθαι καὶ ἤδεσθαι τοῖς ἐμοῖς
χαράγμασι, δέχου νῦν καὶ τὸν ἅγιον Δαυῖδ ἀντὶ τῶν σκυθρωπῶν τοῦ
παρόντος αἰῶνος, εὐαγγελιζόμενόν σοι ἀγαλλίασιν ἄπανστον. «Μα-
κάριος γὰρ ἄνθρωπος», φησὶν, «ὃν ἂν παιδεύσης, Κύριε». – «Ἐν
πάσαις ταῖς μελλούσαις ἡμέραις ηὐφράνθημεν, ἀνθ' ὧν ἡμερῶν ἐτα-
20 πείνωσας ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἶδομεν κακά» καί· «Τὸν χεμμάροον τῆς

1. Δ' Βασ. 19,34.

2. Ψαλμ. 93,12.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1.- ΣΤΟΝ ΑΘΗΝΟΓΕΝΗ.

Αὐτοὶ ποὺ ἴδρωσαν πολὺ γιὰ τὴ δικαιοσύνη, καὶ ἂν ἀκόμα κάποτε νικηθοῦν γιὰ λίγο ἀπὸ τὴ βία τῶν πειρασμῶν, δὲν ἀποθαρρύνονται, ἀλλὰ, ἀφοῦ σηκωθοῦν, στέκονται ὄρθιοι μόνιμα καὶ σταθερὰ, ὥστε νὰ μὴ ξαναπέσουν μὲ τρικλοποδιά.

2.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΤΙΜΩΝΑ.

«Θὰ ὑπερασπισθῶ», λέγει ὁ Θεός, «τὴν πόλη αὐτὴ γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ γιὰ τὸν δούλο μου Δαβίδ»¹. Ὡς πόλη ἐδῶ πρέπει νὰ ἐννοήσουμε τὴν πάρα πολὺ πιστὴ ψυχὴ.

3. (ῥΑνεπίγραφη).

Νὰ μὴν παραιτούμεθα νὰ ζητοῦμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ὅταν αὐτὸς μᾶς ἐλέγχει καὶ μᾶς μαστιγώνει, οὔτε νὰ ἀποστρεφόμεστε τὸν πατέρα τῶν πνευμάτων, ὥστε ἐξαιτίας μᾶς σύντομης ἐπιπολαιότητος καὶ λιποψυχίας νὰ μὴ ἐκπέσουμε ἀπὸ ἐκείνη τὴν αἰώνια καὶ ἀναφαίρετη κληρονομία, ποὺ ἔχει ἐτοιμαστῆ γιὰ μᾶς στοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστη χαρὰ.

4.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ μοῦ γράφεις ὅτι θεραπεύεσαι καὶ χαίρεσαι πολὺ μὲ τὰ γράμματά μου, δέξου τώρα καὶ τὸν ἅγιο Δαβίδ, ὁ ὁποῖος, ἀντὶ γιὰ τὰ σκυθρωπὰ πράγματα τῆς ἐδῶ ζωῆς, σοῦ προσφέρει ἀκατάπαυστη ἀγαλλίαση· γιὰτὶ λέγει· «Εἶναι μακάριος ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖο θὰ διαπαιδαγωγῆσεις, Κύριε»².— «ῥΑς δοκιμάζουμε εὐφροσύνη σὲ ὅλες τὶς μέρες μας στὸ μέλλον, γιὰ τὶς μέρες ποὺ μᾶς ταπεινώσες καὶ γιὰ τὰ χρόνια ποὺ δοκιμάσαμε θλίψεις»³, καί, «Θὰ ποτίσεις μὲ τὸν χεῖμαρρο τῆς πνευματικῆς σου

3. Ψαλμ. 89, 15.

τρουφῆς σου ποτιεῖς ἡμᾶς ἅπαντας», τοὺς εἰς τὴν σκέπην ἐλπίζοντας τῶν τῆς προνοίας πτερύγων.

Ε'.- ΒΑΛΧΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.

«Μὴ σπεῖρετε ἐπ' ἀκάνθαις», φησὶν ὁ προφητικὸς λόγος τουτέστιν, μὴ τοῖς πολυμερῖμοις καὶ φιληδόνοις ἀνθρώποις ἐμπιστεύσητε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Τὰς γὰρ μοχθηρὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀκερδεῖς τῆ ψυχῆ φροντίδας ἀκάνθας ὀνομάζουσιν οἱ θεῖοι νόμοι.

ς'.- Τῶ αὐτῶ.

Ὁ τῆς ψυχῆς σου δόμος, κόπρου καὶ κλασμάτων ὀστράκων, σπαργάνων τε ῥυπαρῶν, καὶ νεκρῶν ὀστέων, καὶ χώματος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς στέγης πεπλήρωται. Πῶς οὖν παρακαλεῖς με τὰ βασιλικά σκευῆ τῶν σεπτῶν διδασμάτων εἰσαγαγεῖν καὶ ἐναποθέσθαι τῆ διανοίᾳ σου, μηδὲ ὅλως τόπου τινὸς ἔνδον εὐρισκομένου σχολάζοντος;

15 ζ'.- Τῶ αὐτῶ.

Ἄν μικρὸν κοπιάσης καθαρίσαι τὴν σὴν καρδίαν καὶ πρεπόντως φιλοκαλῆσαι, ἐτοίμως φανοῦμαί σοι εὐεϊκτος, κομίζων τοὺς ψυχοφελεῖς λόγους καὶ ἐμπιπλῶν τὴν νοητὴν οἰκίαν τῶν θείων κεμηλίων.

Η'.- ΑΣΤΕΡΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

20 Οὐ θούλομαί σε τῆ οἰήσει προκόπτειν, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ τῆς καλλίστης πολιτείας καὶ τῆς θεογνωσίας.

θ'.- Τῶ αὐτῶ.

«Ἄμαρτία γὰρ οὐκ ἐλλογιεῖται, μὴ ὄντος νόμου». Ἐως γὰρ μηδέπω συμπεπλήρωται ὁ ἐν ἡμῖν νόμος, προστακτικὸς μὲν ὢν ποιητέον, 25 ἀπαγορευτικὸς δὲ ὢν μὴ ποιητέον, κατὰ τὰς ὑποτυπούμενας φυσικῶς ἡμῖν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐνθυμήσεις, οὐδὲ ἁμαρτάνειν λελογίσμεθα. Χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. Συμπληρωθέντος δὲ τοῦ νόμου τοῦ ἐν ἡμῖν, μετὰ τὸν ἀπαρτισμὸν τῶν ἐννοιῶν καὶ τῆς ἐντολῆς ἐλθούσης, εὐθύς κακία ἐν ἡμῖν εὐρίσκεται, καὶ ἀνέζησεν ἡ ἁμαρτία.

ἀπόλαυσης ὅλους ἐμᾶς»⁴, οἱ ὅποιοι ἐλπίζουμε στή σκέπη τῶν φτερῶν τῆς πρόνοιάς σου.

5.- ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΙΚΟ ΒΑΛΧΟ.

«Μὴ σπέρνετε πάνω σὲ ἀγκάθια»⁵ συνιστᾷ ὁ προφητικὸς λόγος. Δηλαδή μὴν ἐμπιστεύεστε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν πολλές φροντίδες καὶ ἀγαποῦν τις ἡδονές. Γιατὶ τὶς πονηρὲς ἡδονές καὶ τὶς φροντίδες ποὺ εἶναι ἀνώφελες γιὰ τὴν ψυχὴ οἱ θεῖοι νόμοι τὶς ὀνομάζουν ἀγκάθια.

6.- ΣΤὸν ἴδιο.

Τὸ σπίτι τῆς ψυχῆς σου ἀπὸ τὸ ἔδαφος μέχρι τὴ στέγη εἶναι γεμάτο ἀπὸ κοπριά, σπασμένα κεραμίδια, βρωμερὰ σπάργανα, νεκρὰ κόκκαλα καὶ χῶμα. Πῶς λοιπὸν μὲ παρακαλεῖς νὰ πάρω τὰ βασιλικά σκεύη τῶν ἱερῶν διδασμάτων καὶ νὰ τὰ τοποθετήσω μέσα στὴ διάνοιά σου, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει μέσα σου καθόλου κενὸς χῶρος;

7.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄν κοπιᾶσεις λίγο γιὰ νὰ καθαρίσεις τὴν καρδιὰ σου καὶ νὰ τὴν στολίσεις ὅπως πρέπει, εἶμαι ἔτοιμος νὰ σοῦ φανῶ ὑποχωρητικὸς, φέρνοντάς σου τὰ ψυχωφελῆ λόγια καὶ γεμίζοντας τὴ νοητὴ κατοικία τῆς ψυχῆς σου μὲ θεῖα κειμήλια.

8.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΑΣΤΕΡΙΟ.

Δὲν θέλω νὰ προοδεύεις στὴν ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ σὸ ἔργο τῆς ἀριστοῦς διαγωγῆς καὶ τῆς θεογνωσίας.

9.- ΣΤὸν ἴδιο.

«Ἀμαρτία δὲν καταλογίζεται, ἂν δὲν ὑπάρχει νόμος»⁶. Γιατὶ ὅσο διάστημα δὲν εἶχε συμπληρωθεῖ σὲ μᾶς ὁ νόμος, ποὺ προστάζει αὐτὰ ποὺ πρέπει νὰ κάνουμε, καὶ ἀπαγορεύει αὐτὰ ποὺ δὲν πρέπει νὰ κάνουμε, σύμφωνα μὲ τὶς ἔννοιες γιὰ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά, ποὺ μὲ τρόπο φυσικὸ διαμορφώθηκαν, δὲν θεωρούμασταν ὅτι ἁμαρτάναμε. Γιατὶ χωρὶς νόμο ἡ ἁμαρτία εἶναι νεκρὴ. Ὄταν ὁμως συμπληρώθηκε ὁ νόμος μέσα μας, μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν ἐννοιῶν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τὸν ἐρχομὸ τῆς ἐντολῆς, ἀμέσως βρέθηκε κακία μέσα μας, καὶ ἐμφανίστηκε ἡ ἁμαρτία.

6. Ρωμ. 5, 13.

ι'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὡσπερ ἡ περιτομὴ εἰς ἀκροβυστίαν λελόγισται τῷ μοχθηρῷ Ἰουδαίῳ, οὕτως ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ νηστεία εἰς κραιπάλην καὶ ἀπληστίαν λογίζεται τῷ κατὰ τοὺς Ἕλληνας νηστεύοντι, καὶ τῷ κατὰ τοὺς
5 Μανιχαίους ἀσιτοῦντι, καὶ τὰ καλὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ βδελυττομένῳ ἀνθρώπῳ.

ια'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἡ κατὰ Χριστὸν τελουμένη ἐγκράτεια καλὴ καὶ ἄγαν ἀρίστη ἐστὶ καὶ λυσιτελής, ἡ δὲ κατ' Ἕλληνας καὶ κατὰ Μανιχαίους γινομένη,
10 ψεκτὴ καὶ ἐπιβλαβὴς

ΙΒ'.— ΝΗΜΕΡΤΙΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.

Μηδέ ποτε δῶς σεαυτῷ ἀνάπανσιν ἀπὸ παντός πρὸς τὸ εὐσεβὲς συντείνοντος πράγματος ταῖς γὰρ ἀναπαύσεις καὶ ταῖς ἀργίαις τὸ πλημμυλοῦν καὶ τὸ φαῦλον ἐπιτίθεται μᾶλλον. Ἀλλὰ καὶ εὐχου συχνό-
15 τερον, καὶ τῇ ἀναγνώσει πρόσεχε τῶν του Κυρίου θεσμῶν, καὶ περιέλεκε καὶ περίσπα τὴν σαντοῦ διάνοιαν εἰς τὰς τῶν δεομένων εὐποίας καὶ τὰς προστασίας τῶν καταπονουμένων. Καὶ οὕτως ἐκφεύξῃ ῥαδίως οὐ μόνον τὴν ἐνέργειαν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ αὐτάς, ὡς εἰκός, τὰς προσβολὰς καὶ τὰς μνήμας καὶ τὰς ἀνακινήσεις τῶν ἀτόπων πραγμάτων.

20 ιγ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἐπαινῶ σε τῆς κατὰ ψυχὴν ἐπιμελείας πολλῆς καὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ἀποχῆς τῶν κακῶν θεσμάτων καὶ τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῶν ἄλλων κατορθωμάτων, ὧνπερ ἐπιδείκνυσαι ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου στρεφόμενος. Ἀλλ' ἐν μοι ἔτι πρὸς τούτοις χάρισαι, τῆς τῶν γελοποιῶν λύμης λοιπὸν σαντὸν ἀποσχοίνισον, καὶ ἰδού σοι ὁ στέφανος πέπλε-
25 πται

ΙΔ'.— ΑΝΤΩΝΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Τῇ θεῖα ψήφῳ βεβαπίσθαι Ἰσραηλίται λογίζονται, περαιῶντες τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, καίτοι μὴ βαπτισθέντες. Οὕτω ἔδοξε Θεῷ τὸν δευτερότοκον Ἐφραΐμ πρωτότοκον λέγεσθαι, καὶ προκρίνεσθαι
30 τοῦ μείζονος Μανασσῆ, ἵν' ἡμεῖς ζητῶμεν τὰς τούτων σημασίας.

ΙΕ'.— ΘΕΟΣΕΒΕΙΩ.

Αἰ παρὰ τῷ προφήτῃ Ζαχαρίᾳ δύο χρυσαῖ ἐλαῖαι, τοὺς τε ἐξ

10.— ΣΤὸν ἴδιο.

“Ὅπως ἡ περιτομὴ γιὰ τὸν πονηρὸ Ἰουδαῖο θεωρήθηκε ἀκροβυστία, ἔτσι ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ νηστεία θεωρεῖται ὀργιαστικὴ μέθη καὶ ἀπληστία γι’ αὐτὸν ποὺ νηστεύει σὰν τοὺς εἰδωλολάτρεις, καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ μένει τελείως νηστικός καὶ σιχαίνεται τὰ καλὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅπως οἱ Μανιχαῖοι.

11.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἡ ἐγκράτεια ποὺ γίνεται ὅπως θέλει ὁ Χριστὸς εἶναι καλὴ καὶ πολὺ ἄριστη καὶ ὠφέλιμη, ἐνῶ ἐκείνη ποὺ γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς Ἕλληνες (εἰδωλολάτρεις) καὶ τοὺς Μανιχαίους εἶναι ἀξιοκατάκριτη καὶ βλαβερή.

12.— ΣΤΟΝ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟ ΝΗΜΕΡΤΙΟ.

Νὰ μὴ πάψεις ποτὲ νὰ κάνεις στὸν ἑαυτὸ σου κάθε τι ποὺ συμβάλλει στὴν εὐσέβεια. Γιατί μὲ τὶς παύσεις καὶ τὶς ἀργίες ἐπιτίθεται αὐτὸ ποὺ ὀδηγεῖ στὴν πλάνη καὶ στὴν αἰσχύρη. Ἀλλὰ καὶ νὰ προσεύχεσαι πιὸ συχνὰ καὶ νὰ προσέχεις τὴν ἀνάγνωση τῶν νόμων τοῦ Κυρίου, καὶ ν’ ἀπασχολεῖς τὸν νοῦ σου σὲ τὶς ἀγαθοεργίες ἐκείνων ποὺ ἔχουν ἀνάγκες καὶ στὴν προστασία ὧσων ὑποφέρουν. Μόνο ἔτσι θ’ ἀποφύγεις εὐκόλα ὄχι μόνο τὸ νὰ κάνεις ἁμαρτία, ἀλλὰ, ὅπως εἶναι φυσικό, ἀκόμα καὶ τὶς ἐπιθέσεις καὶ τὶς ἀναμνήσεις καὶ τὶς ἀναπολήσεις τῶν ἄτοπων πραγμάτων.

13.— ΣΤὸν ἴδιο.

Σὲ ἐπαινῶ γιὰ τὴ μεγάλη φροντίδα τῆς ψυχῆς σου καὶ τὴν ἐγκράτεια καὶ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὰ κακὰ θεάματα καὶ τὴν ἀνεξικακία καὶ τὶς ἄλλες ἀρετὲς σου ποὺ ἐπιδεικνύεις, ἂν καὶ συναναστρέφεται μέσα στὸν κόσμον. Ἀλλὰ κάνε μου ἀκόμα μιὰ χάρη, ἀπομάκρυνε τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τὴ βλάβη τῶν γελωτοποιῶν, καὶ νὰ, θὰ σοῦ πλεχτεῖ τὸ στεφάνι.

12.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΑΝΤΩΝΙΟ.

Οἱ Ἰσραηλιῖτες θεωρεῖται, μὲ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ, ὅτι βαπτίστηκαν περνώντας τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ἂν καὶ δὲν βαπτίστηκαν. Ἐτσι ἀποφάσισε ὁ Θεὸς ὁ δευτερότοκος Ἐφραὶμ νὰ λέγεται πρωτότοκος, καὶ νὰ προτιμᾶται ἀντὶ τοῦ μεγαλύτερου Μανασσῆ⁷, γιὰ νὰ ἐρευνᾶμε ἐμεῖς τὶς συμβολικὲς σημασίαις τους.

15.— ΣΤΟΝ ΘΕΟΣΕΒΙΟ.

Οἱ δύο χρυσὲς ἐλιές ποὺ ἀναφέρει ὁ Ζαχαρίας⁸, συμβολίζουν αὐτοὺς

Ἰουδαίων, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τῷ Χριστῷ πιστεύοντας σκιαγραφοῦσιν, οἵτινες, πρῶην ἀχυρώδεις ὑπάρχοντες, ὕστερον διὰ πίστεως καὶ μετανοίας μεγάλως ἐλεηθέντες, χρυσοῖ τινες τὴν γνώμην πεφήνασιν.

5 **ΙΣΤ'.**— **ΑΓΑΘΩΝΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΩ.**

Τοὺς τοῦ Ἰεβοσθὲ ἀναιρέτας ὁ μακάριος φονεύσας Δαυῖδ καὶ χεῖρας τούτων καὶ πόδας ἀποκόψας, ἐπὶ τῆς κρήνης καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἐκρέμασεν. Σημαίνει διὰ τούτων, ὅτι τῷ κατὰ Χριστὸν γινομένῳ βαπτίσματι ἀκρωτηριάζονται καὶ ἀναιροῦνται οἱ πρὸ τῆς
10 πίστεως ἡμᾶς δουλωσάμενοι καὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἀποκτείναντες δαίμονες.

ιζ'.— **Τῷ αὐτῷ.**

Μετὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἐπεισαγωγὴν ἐδείχθη τῆς κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζειν τῷ Θεῷ δυνάμεθα. Οὐκοῦν «Ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν», καθά φησιν Ἰάκωβος. Ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων λαὸς
15 οὐκ ἤθελε δι' ἐλπίδος καὶ πίστεως ἐγγίζειν καὶ κολλᾶσθαι Κυρίῳ, διόπερ Δαυῖδ ἔλεγεν, ὅτι «Ὁργὴ ἀνέβη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ», ἐπειδὴπερ οὐκ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, οὐδὲ ἤλπισεν ἐπὶ τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς πάλιν ὁ Θεὸς εἶρηκε διὰ τοῦ Ἡσαίου· «Ὁ λαὸς οὗτος χεῖλεσί με ἀγαπᾷ, ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ».

20 **ιη'.**— **Τῷ αὐτῷ.**

Πολλοὶ τῶν φαύλων, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἀμειδὲς σκότος λαμβάνειν τοὺς ἀνθρώπους βουλόμενοι, καγχάζουσι μεγάλα καὶ τὴν ἱλατόρητα θεατροῖζειν δοκοῦσιν Ἄλλ' ἀναγκαῖον εἶδέναι, ὡς πάσης στυγνότητος πλήρεις ὑπάρχουσιν ἔνδοθεν, τῆς δικαίας τούτους ἀποστρα-
25 φείσης χαρᾶς.

ιθ'.— **ΠΑΝΤΩΝΥΜΩ ΣΑΤΡΑΠΗ.**

Τοὺς ἰδίους μὴ εὐψυχῶν διαθρέψαι καὶ ἀμφιάσαι οἰκέτας, διατὶ ἐνδεικτικῆς δῆθεν ὡς ἀλλοτριῶν ἐξωθεν προσερχομένους ἀγερώχοις καὶ πονηροῖς καὶ λήροισι τὴν ὑπαρξίν σκορπιζων;

30 **κ'.**— **ΥΠΑΤΙΩ ΕΦΟΡΩ.**

Οὐχ ὅτι πάντας τοὺς θανόντας δεδικαιῶσθαι οἰόμενος ὁ ἀπίστο-

9. Ἴσως Δεκέμβριμο, δηλαδή ἕναν ἀπὸ τοὺς 10 βουλευτὲς τῶν μεγάλων ἐπαρχιῶν.

πού πιστεύουν στὸν Χριστό ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἔθνικούς, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ ἀρχικὰ ἦταν καμωμένοι ἀπὸ ἄχυρο, ἔπειτα μὲ τὴν πίστη καὶ τὴ μετάνοια ἐλεήθηκαν πολὺ, καὶ ἔγιναν κατὰ τὴ θέλησή τους χρυσοί.

16.— ΣΤΟΝ ΑΓΑΘΙΟ ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ΄.

Ὁ μακάριος Δαβίδ, ἀφοῦ σκότωσε τοὺς φονιάδες τοῦ Ἰεβοσθέ, ἔκοψε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τους καὶ τὰ κρέμασε στὴ βρύση καὶ πάνω στὸ νερό¹⁰. Μὲ τὴν πράξη του αὐτὴ συμβολίζει, ὅτι μὲ τὸ κατὰ Χριστὸν βάπτισμα ἀκρωτηριάζονται καὶ σκοτώνονται οἱ δαίμονες πού πρὶν ἀπὸ τὴν πίστη μᾶς ὑποδούλωσαν καὶ σκότωσαν τὶς ψυχές μας.

17.— ΣΤὸν ἴδιο.

Μετὰ τὸν Μωσαϊκὸ νόμο ἔγινε ἡ εἰσαγωγή τῆς καλύτερης ἐλπίδας, μὲ τὴν ὁποία μπορούμε νὰ πλησιάσουμε τὸν Θεό. Λοιπόν, «Πλησιάστε τὸν Θεὸ καὶ θὰ σᾶς πλησιάσει καὶ αὐτός»¹¹, ὅπως λέγει ὁ Ἰάκωβος. Ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων ὅμως δὲν ἠθέλε μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστη νὰ πλησιάσει καὶ νὰ προσκολληθεῖ στὸν Κύριο, γι’ αὐτὸ ὁ Δαβίδ ἔλεγε, «Ὁργὴ ἔπεσε στὸν Ἰσραήλ»¹², ἐπειδὴ δὲν πίστεψε στὸν Θεό, οὔτε στήριξε τὶς ἐλπίδες του στὴ σωτηρία του. Καὶ πάλι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἶπε μέσω τοῦ Ἡσαΐα· «Ὁ λαὸς αὐτὸς μὲ ἀγαπᾷ μὲ τὰ χεῖλη του, ἐνῶ ἡ καρδιά τους ἀπέχει πολὺ ἀπὸ μένα»¹³.

18.— ΣΤὸν ἴδιο.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φαύλους, θέλοντας νὰ κρύψουν τὸ ἀγέλαστο σκοτάδι πού ὑπάρχει στὴν καρδιά τους, καγχάζουν πολὺ, καὶ νομίζουν ἔτσι ὅτι ξεγελοῦν τὸν ἑαυτό τους μὲ τὴν εὐθυμία. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζουν, ὅτι μέσα τους εἶναι γεμάτοι ἀπὸ κάθε κατῆφεια, ἀφοῦ ἡ δίκαιη χαρὰ τοὺς ἔχεις ἀποστραφεῖ.

19.— ΣΤΟΝ ΣΑΤΡΑΠΗ ΠΑΝΤΩΝΥΜΟ.

Ἐνῶ δὲν ἔχεις τὴ γενναιοψυχία νὰ θρέψεις καὶ νὰ ντύσεις τοὺς δικούς σου ὑπηρέτες, γιατί προσπαθεῖς νὰ δείξεις δῆθεν, ὅτι σκορπίζεις τὴν περιουσία σου σὲ ξένους ὑπερήφανους καὶ πονηροὺς καὶ ἀνόητους πού ἔρχονται ἀπὸ ἔξω;

20.— ΣΤΟΝ ΕΦΟΡΟ ΥΠΑΤΙΟ.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος δὲν θεωρεῖ, ὅτι ὅλοι οἱ πεθαμένοι δικαιώνο-

10. Β' Βασ. 4, 12.

11. Ἰακ. 4, 8.

12. Ψαλμ. 77, 21.

13. Ἡσ. 29, 13.

λος Παῦλος γράφει, ὅτι «Ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας». ὄντως γὰρ ἂν ἅπαντες ἀσεβεῖς καὶ παράνομοι δεδικαιῶσθαι δόξουσιν ἐξελθόντες τοῦ θίου, ἀλλ' ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μηκέτι δρῶν τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τὸ παύσασθαι τῆς φαύλης ἐνεργείας, ὡς δοκῶν 5 νενεκρῶσθαι ταῖς πονηραῖς πράξεσιν, οὕτως οὐκέτι ἁμαρτωλός, ἀλλὰ δίκαιος εὐλόγως χρηματίζει. Οὕτω τοίνυν νόησον τὸ γεγραμμένον, ὅτι «Ὁ ἀποθανὼν τῇ ἁμαρτία», ἐπειδήπερ μηκέτι πράττει αὐτήν, «δεδικαίωται».

ΚΑ'.- ΙΣΙΔΩΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

10 Πέτρος ὁ πρωτοστάτης τῶν ἀποστόλων φησὶν «Εἰ ὄνειδίξεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοί ἐστε». Καὶ ὁ Κύριος εἶρηκε διὰ τοῦ Ἑσαίου «Ὀνειδισμόν ἀνθρώπων μηδαμῶς φοβηθῆτε». Δι' αὐτοῦ δέ βοᾷ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ «Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Καὶ ὁ 15 ἀπόστολος δὲ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῇ σφόδρα ἐπήνεσε τοὺς εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν ἔχοντας ζέουσαν πίστιν. Εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, μηδὲν ἀθυμῆσης, μηδὲ πτοηθῆς ἐξονειδιζόμενος δι' εὐκλειαν καὶ τρόπων χρηστότητα καὶ λαμπρὰν εὐσέβειαν ὑπὸ τῶν ἀδελτέρων τε καὶ ἀθέων καὶ μυσαρῶν ἀνθρώπων καὶ γὰρ οἱ πόρνοι 20 καταγελῶσι τῶν σωφρονούντων, καὶ οἱ ἀσεβεῖς σκόπτουσι τοὺς εὐσεβοῦντας, καὶ οἱ πονηροὶ τοὺς ἀγαθοὺς μυκτηρίζουσι, καὶ οἱ τυφλοὶ πολυβλέποντας κικλήσκουσι ἑαυτούς, καὶ οἱ φανλότατοι κροτοῦσι καὶ ἀνακηρύττουσι τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰ αἰσχίστα πάθη τῆς ἀτιμίας, ψηφιζόμενοι τὸ πικρὸν γλυκὺ εἶναι. Ἄλλ' ἡμεῖς μᾶλλον αὐτῶν 25 καταγελάσομεν καὶ καταγνωσόμεθα, πενθήσομέν τε καὶ καταθρηνησομεν τὴν τῶν τοιούτων ἀπώλειαν.

ΚΒ'.- ΝΙΚΟΔΗΜΩ.

Ὁφείλεις εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὅτι οὐκ ἔχεις χρήματα, ἵνα μὴ ἀπαιτηθῆς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως τὸν τούτων λόγον «Ἔρω», γὰρ φησι, «πο- 30 λὺν δέδοται, περισσότερον ἀπαιτήσουσιν» οἱ πράκτορες ἄγγελοι καὶ πολλὴν δίκην ὑφέξει τῶν δοθέντων χρημάτων ὁ πλούσιος καὶ ἀκριδὲς λογοθέσιον καὶ φρικτὴν δυσκουσσίονα, πότερον καλῶς ἢ κακῶς διώκησε τὰ εἰς αὐτὸν περιελθόντα κατὰ πρόνοιαν Θεοῦ.

14. Ρωμ. 6, 7.

17. Ματθ. 5, 11-12.

15. Α' Πέτρ. 4, 14.

18. Ἑβρ. 10, 32.

16. Ἦσ. 51, 7.

19. Λουκᾶ 12, 48.

νται, γράφοντας, «Ἐκεῖνος ποὺ πέθανε, ἔχει δικαιωθεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία»¹⁴. Γιατὶ τότε πραγματικὰ ὅλοι οἱ ἄσεβεῖς καὶ παράνομοι θὰ νομίζουν ὅτι δικαιώνονται φεύγοντας ἀπὸ τὴ ζωὴ. Ἀλλὰ ὅτι κάθε ἄνθρωπος ποὺ δὲν κάνει πιά ἁμαρτία, ἐπειδὴ σταμάτησε τὶς αἰσχροὺς ἐνέργειες, θεωρώντας ὅτι νεκρώθηκε ὡς πρὸς τὶς πονηρὲς πράξεις, δὲν εἶναι πιά ἁμαρτωλός, ἀλλὰ δικαιολογημένα εἶναι δίκαιος. Ὡς ἐξῆς λοιπὸν νὰ ἐννοεῖς αὐτὸ ποὺ εἶναι γραμμένο, ὅτι δηλαδή, Αὐτὸς ποὺ πέθανε ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, ἐπειδὴ δὲν κάνει πιά ἁμαρτία, ἔχει δικαιωθεῖ.

21.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΙΣΙΔΩΡΟ.

Ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος λέγει· «Ἐὰν κακολογεῖστε ἐξαιτίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, εἶστε μακάριοι»¹⁵. Καὶ ὁ Κύριος μέσω τοῦ Ἡσαΐα εἶπε· «Νὰ μὴ φοβᾶστε καθόλου τὶς κακολογίες τῶν ἀνθρώπων»¹⁶. Ὁ ἴδιος πάλι φωνάζει στὸ Εὐαγγέλιο· «Εἴσατε μακάριοι, ὅταν σᾶς κακολογοῦν. Νὰ χαίρεστε καὶ νὰ ἀγάλλεστε, γιατί ὁ μισθὸς σας θὰ εἶναι πολὺς στοὺς οὐρανοὺς»¹⁷. Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ ἐπαινεῖ πολὺ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν θερμὴ πίστη στὸν Σωτῆρα Χριστό¹⁸. Ἐφόσον λοιπὸν αὐτὰ ἔτσι εἶναι, νὰ μὴ λιποψυχεῖς καθόλου, οὔτε νὰ δειλιάζεις ὅταν κακολογεῖσαι, ἐξαιτίας τῆς φήμης σου καὶ τῆς καλῆς σου διαγωγῆς καὶ τῆς λαμπρῆς εὐσέβειας, ἀπὸ τοὺς νωθροὺς καὶ ἄθεους καὶ τοὺς σιχαμεροὺς ἀνθρώπους. Γιατὶ οἱ πόρνοι περιγελοῦν τοὺς ἐγκρατεῖς, οἱ ἄσεβεῖς κοροϊδεύουν τοὺς εὐσεβεῖς, οἱ πονηροὶ περιπαίζουν τοὺς ἀγαθοὺς, οἱ τυφλοὶ λένε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους ὅτι βλέπουν πολὺ, οἱ αἰσχροτάτοι χειροκροτοῦν καὶ διακηρύττουν τὶς ἁμαρτίες καὶ τὰ αἰσχρὰ πάθη τῆς ἀτιμίας, ἀποφαινόμενοι ὅτι τὸ πικρὸ εἶναι γλυκό. Ἀλλὰ ἐμεῖς ἅς γελάσουμε μᾶλλον εἰς βάρος αὐτῶν καὶ ἅς τοὺς καταδικάσουμε, ἅς πενθήσουμε καὶ ἅς θρηνήσουμε τὴν ἀπώλειά τους.

22.- ΣΤΟΝ ΝΙΚΟΔΗΜΟ.

Πρέπει νὰ εὐχαριστεῖς τὸν Θεὸ, διότι δὲν ἔχεις χρήματα, ὥστε νὰ σοῦ ζητηθεῖ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως λόγος γι' αὐτά. Γιατὶ λέγει· «Σ' αὐτὸν ποὺ δόθηκε πολὺ, θὰ ζητήσουν περισσότερα»¹⁹ οἱ εἰσπράκτορες ἄγγελοι, καὶ θὰ ὑποστειῖ ἐξονυχιστικὴ ἐξέταση ὁ πλούσιος γιὰ τὰ χρήματα ποὺ τοῦ δόθηκαν, αὐστηρὴ λογοκρισία καὶ φοβερὴ ἀνάκριση γιὰ τὸ ἂν διαχειρίστηκε καλῶς ἢ κακῶς αὐτὰ ποὺ περιῆλθαν σ' αὐτὸν μὲ τὴ φροντίδα τοῦ Θεοῦ.

ΚΓ'.- ΑΦΡΟΔΙΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μὴ θαρσῆσης τῷ γήρα· καὶ γὰρ καὶ γέροντες πίπτουσιν· ἐπι-
καλοῦ δὲ τὸν Χριστὸν αἰεὶ πρὸς βοήθειαν, ἵν' αὐτὸς σου φρουρὸς καὶ
ἄσειστος ἀσφάλεια γένηται.

5 ΚΔ'.- ΧΑΡΙΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Πυνθάνεταιί μου ἡ τιμία σου ψυχὴ, τί ἂν εἶη τὸ γεγραμμένον ὑπὸ
τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι «Δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος ἐστὶ Μωσέως».
Οὐχ ὅτι πταισμάτων ὁ θεῖος νόμος ὑπάρχει ποιητικός, ὥσπερ τινὲς
ἀπαίδευτοι κακῶς νενομίκασιν, οὐδ' ὅτι ἰσχυροποιεῖν τὴν ἁμαρτίαν
10 εἴωθε μὴ γένοιτο. Μὴ οὖν γὰρ μᾶλλον καὶ περικόπτειν ἢ καὶ ἔξαφανί-
ζειν τὰς ἁμαρτίας πέφυκεν· ἀλλ' ὅτι δυνατῶς ἐλέγξας τὴν τῶν φαύλως
δρωμένων ἀτοπίαν καὶ δημοσιεύσας τὴν φύσιν τῶν ἀπρεπῶν, ἐμφράτ-
τει τὸ ἀναίσχυντον στόμα τῶν Ἰουδαίων, σεμννομένων μὲν ἐπὶ τῷ
θείῳ γράμματι καὶ κορυβαντιῶντων διηνεκῶς, πᾶσαν δὲ ἁμαρτίαν
15 ἀφόβως ἐργαζομένων, καὶ διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν νομο-
θέτην ἀτμαζόντων. Πρὸς γὰρ δὴ τὸ πρόσωπον τῶν τῷ νόμῳ ἐγκαν-
χωμένων καὶ ἀλαζονευομένων ὁ θεῖος Ἀπόστολος ταῦτά τε καὶ τὰ
τοιαῦτα ἀποφθέγγεσθαι εἴωθεν.

ΚΕ'.- ΕΡΜΟΛΑΩ ΜΟΝΑΧΩ.

20 Ἄνω βλέπε πρὸς Θεόν. Τί σοι καὶ τοῖς γηϊνοῖς; Μὴ θέλε καθορᾶν,
τί πράττει ὁ κοσμικός ἀπέστης γὰρ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀγχόνης τοῦ
βίου. Μὴ οὖν ὄρα τὸ βιωτικὸν ἔργον, ἀλλὰ πρόσεχε σεαυτῷ μόνῳ, καὶ
φρόντιζε, ὅπως κατὰ τὸ πρέπον τοῖς ἀσκηταῖς παραχθείῃ τὸ ἔργον
σου. «Βλέπετε γὰρ ἀκριδῶς, πῶς περιπατεῖτε καὶ πῶς πολιτεύεσθε»,
25 δοᾷ τὸ θεῖον ἐπίταγμα.

ΚΣΤ'.- ΠΡΟΚΟΠΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Εἰ ψέγεις τὴν εἰς τὸ χεῖρον στροφὴν, φεῦγε τὴν εἰς τὸ χεῖρον στρο-
φὴν. «Ὁ γὰρ στραφεὶς», φησὶν, «εἰς τὰ ὀπίσω, οὐκ ἔστιν εὐθετος τῇ
βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

30 ΚΖ'.- ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.

«Περιτομὴ οὐδὲν ἐστὶ», φησὶν ὁ Ἀπόστολος, «καὶ ἀκροβυστία
οὐδὲν ἐστὶν». Οὐδέτερον γὰρ τῶν εἰρημένων συμβάλλεται πρὸς σωτη-

23.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΑΦΡΟΔΙΣΙΟ.

Νὰ μὴ ξεθαρρέψεις στὰ γερατειὰ σου, γιατί καὶ γέροντες πέφτουν σὲ παραπτώματα. Καὶ νὰ ἐπικαλεῖσαι πάντοτε τὸν Χριστὸ νὰ σὲ βοηθάει, γιὰ νὰ γίνει ὁ ἴδιος φρουρὸς σου καὶ ἀδιάσειστη ἀσφάλεια.

24.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΧΑΡΙΣΙΟ.

Μὲ ρωτᾷ ἡ τίμα ψυχῆ σου, τί μπορεῖ νὰ σημαίνει αὐτὸ ποὺ εἶναι γραμμένο ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο, «Δύναμη τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ νόμος τοῦ Μωυσῆ»²⁰. Δὲν σημαίνει ὅτι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι αἷτιος τῶν ἁμαρτιῶν, ὅπως κακῶς νόμισαν μερικοὶ ἀπαιδέυτοι, οὔτε ὅτι ἰσχυροποιεῖ, ὡς συνήθως, τὴν ἁμαρτία· μὴ γένοιτο· οὔτε βέβαια ὅτι ἀπὸ τὴ φύση του περιορίζει ἢ καὶ ἐξαφανίζει τὶς ἁμαρτίες, ἀλλὰ ἐλέγχοντας αὐστηρὰ τὰ ἀτοπήματα αὐτῶν ποὺ γίνονται μὲ τρόπον αἰσχροῦ, καὶ φέρνοντας στὴ δημοσιότητα τὴ φύση τῶν ἀπρεπῶν πράξεων, φράσσει τὸ ἀναίσχυντο στόμα τῶν Ἰουδαίων, ποὺ ὑπερηφανεύονται γιὰ τὸν θεϊκὸ νόμο καὶ κάνουν διαρκῶς σὰν μαινόμενοι, ὅμως διαπραττουν ἄφοβα κάθε ἁμαρτία, καὶ μὲ τὴν παράβαση τοῦ νόμου προσβάλλουν τὸν νομοθέτη. Δηλαδή ὁ θεῖος Ἀπόστολος αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια συνηθίζει νὰ τὰ λέγει στὸ πρόσωπο τῶν Ἰουδαίων ποὺ καυχῶνται καὶ ἀλαζονεύονται γιὰ τὸ νόμο.

25.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΡΜΟΛΑΟ.

Νὰ κοιτάξεις ἐπάνω πρὸς τὸν Θεό. Τί σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τὰ γῆινα; Νὰ μὴ θέλεις νὰ βλέπεις τί κάνει ὁ κοσμικὸς, διότι ἔφυγες ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ τὴν ἀγχόνη τῆς ζωῆς. Μὴ βλέπεις λοιπὸν τὰ βιωτικὰ ἔργα, ἀλλὰ πρόσεχε μόνο τὸν ἑαυτὸ σου, καὶ φρόντιζε ὥστε τὸ ἔργο σου νὰ εἶναι τέτοιο ποὺ ταιριάζει στοὺς ἀσκητές. Γιατὶ ἡ θεϊκὴ ἐντολὴ φωνάζει· «Βλέπετε προσεκτικὰ, πῶς περπατᾶτε καὶ πῶς συμπεριφέρεστε»²¹.

26.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΠΡΟΚΟΠΙΟ.

Ἐὰν κατηγορεῖς τὴ στροφή πρὸς τὸ χειρότερο, ἀπόφευγε τὴν πρὸς τὸ χειρότερο στροφή. Γιατὶ λέγει· «Αὐτὸς ποὺ στράφηκε πρὸς τὰ πίσω, δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»²².

27.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΟ.

«Ἡ περιτομὴ καὶ ἡ ἀκροβυστία, λέγει ὁ Ἀπόστολος, «δὲν εἶναι τίποτε»²³. Γιατὶ κανένα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ δὲν συμβάλλει στὴ σωτηρία τῆς

23. Α' Κορ. 7, 19.

ρίαν ψυχῆς καὶ θειοτέραν γνώσιν. Τί οὖν ἂν εἶῃ τὸ λυσιτελοῦν καὶ ὄνησιν προξενοῦν τῷ ἀνθρώπῳ; Δῆλον ὅτι ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

ΚΗ'.- ΙΠΠΑΣΙΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

5 Ὡσπερ ἐστὶ βρωμάτων νηστεία, οὕτω καὶ θυμοῦ νηστεία ἐστὶ, καὶ φιλαρχίας νηστεία καὶ βασκανίας καὶ κόμπου καὶ φιλοχρηματίας τε καὶ ὀξυχολίας καὶ ὑπνηλίας καὶ νωθείας καὶ περιεργίας καὶ ταραχῆς καὶ τῶν καθεξῆς.

ΚΘ'.- ΘΥΡΣΩ ΜΟΝΑΧΩ.

10 Ἐὰν πολυπραγμονῆς καὶ ἡδέως περιεργάζῃ τὰ πράγματα τῶν τὴν ἀσχημοσύνην ἐργαζομένων, ἐπελάθου τῆς σεαυτοῦ καρδίας, οὐκ οἶδας τὴν κέλλαν σου, ἐπλανήθης ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἀνοδίαν βαδίζεις, καὶ βλέπε πρὸς ποῖον ἐλεύση πέρας.

λ'.- Τῷ αὐτῷ.

15 Ὡσπερ ἐγώ, εἰ μὴ μεταδοίην ἑτέροις τῆς δοθείσης μοι χάριτος, λόγον ὑφέξω ἐν ἡμέρα κρίσεως, ὡς κατορύξας τῇ σιωπῇ τὸ πνευματικὸν τάλαντον, οὕτω καὶ σὺ εὐθύνας ἀπαιτηθήσῃ, ἐὰν μὴ καὶ ἄλλοις ἱκανοῖς χορηγήσης τὴν ἐμπιστευθεῖσάν σοι οὐράνιον δωρεὰν τῆς γνώσεως. Μαρτυρῶ γάρ σοι πολλὴν ἔχοντι χάριν Θεοῦ, δι' εὐγένειαν
20 τρόπων, καὶ θίον σεμνότατον, καὶ ἐπιμέλειαν ἀμιλλωμένην τοῖς κρατίστοις τῶν μοναχῶν, ὅπερ θαυμαστὸν βλέπειν ἐν σχήματι κοσμικῷ, καὶ δημοσίᾳ στρατεία.

ΛΑ'.- ΦΩΤΕΙΝῃ καὶ ΔΩΡ....

Μνημονεύοντες τῆς ἀμολύντου ὑμῶν ζωῆς, δοξάζομεν τὸν Χριστόν, λέγοντες σὺν τῷ Δαυΐδ· «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου καὶ τὰ
25 θυσιαστήρια, Κύριε τῶν δυνάμεων!» Ἀληθῶς γὰρ σκηνώματά τε καὶ θυσιαστήρια καὶ ναὸς καὶ κειμήλια Θεοῦ διὰ τῆς παρθενίας πεφήνατε.

ΛΒ'.- ΜΕΝΑΝΔΡΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.

Οὐ θούλομαι, λέγεις, ἐκοτῆναι τοῦ πατρῶου Ἑλληνισμοῦ· ἐπονεῖ
30 διστον γὰρ τοῦτό γε οἶμαι. Τί οὖν, εἰπέ μοι, θαυμάσιε, εἰ ὁ πατήρ σου λήσταρχός τις ἢ μεθυστὴς ἢ πόρνος ἢ τοκογλύφος ἢ θρασὺς ἢ τυμβω-

ψυχῆς καὶ στήν καλύτερη γνώση τοῦ Θεοῦ. Ποιὸ λοιπὸν εἶναι αὐτὸ ποὺ ὠφελεῖ καὶ προκαλεῖ κέρδος στὸν ἄνθρωπο; Εἶναι φανερὸ πὼς εἶναι ἡ τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

28.- ΣΤΟΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟ ΙΠΠΑΣΙΟ.

“Ὅπως ὑπάρχει νηστεία ἀπὸ τὰ φαγητά, ἔτσι ὑπάρχει καὶ νηστεία τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς φιλαρχίας καὶ τῆς βασκανίας καὶ τῆς ἔπαρσης καὶ τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς μεγάλης ὀργῆς καὶ τῆς ὑπνηλίας καὶ τῆς νωθρότητας καὶ τῆς περιέργειας καὶ τῆς ταραχῆς καὶ τῶν ἄλλων.

29.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΥΡΣΟ.

Ἐὰν πολυασχολεῖσαι καὶ περιεργάζεσαι μὲ εὐχαρίστηση τὰ πράγματα αὐτῶν ποὺ ἐπιδίδονται στήν ἀσχημοσύνη, ξέχασες τὴν καρδιά σου, δὲν γνωρίζεις τὸ κελλί σου, ξέφυγες ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ βαδίζεις σὲ μέρος χωρὶς δρόμο. Γι’ αὐτὸ πρόσεχε σὲ πιὸ τέρμα θὰ φτάσεις.

30.- ΣΤὸν ἴδιο.

“Ὅπως ἐγώ, ἂν δὲν μεταδίδω στοὺς ἄλλους τὸ χάρισμα ποὺ μοῦ δόθηκε, θὰ δώσω λόγο τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως, ἐπειδὴ ἔκρουσα μὲ τὴ σιωπὴ μου τὸ πνευματικὸ τάλαντο, ἔτσι καὶ σὺ θὰ σοῦ ζητηθεῖ εὐθύνη, ἂν δὲν δώσεις καὶ σὲ ἄλλους τὴν οὐράνια δωρεὰ τῆς γνώσης ποὺ σοῦ ἔχει ἐμπιστευθεῖ. Γιατὶ δεβαιῶνω ὅτι ἔχεις μεγάλη χάρη τοῦ Θεοῦ, ἐξαιτίας τῆς εὐγένειας τῶν τρόπων σου, τῆς σεμνότητος ζωῆς καὶ τῆς φροντίδας σου ποὺ ἀνταγωνίζεται τοὺς πιὸ ἔξοχους τῶν μοναχῶν, πράγμα ποὺ εἶναι ἄξιο θαυμασμοῦ, τὸ νὰ βλέπει κανεὶς σὲ κοσμικὴ ἐνδυμασία καὶ δημόσια ἐκστρατεία.

31.- ΣΤΗ ΦΩΤΕΙΝΗ ΚΑΙ ΔΩΡ....

Καθὼς θυμόμαστε τὴν ἀκηλίδωτη ζωῆς σας, δοξάζουμε τὸν Χριστό, λέγοντας μαζὶ μὲ τὸν Δαβὶδ· «Πόσο ἀγαπητὰ εἶναι τὰ σκηνώματα καὶ τὰ θυσιαστήριά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων!»²⁴. Γιατὶ πραγματικὰ μὲ τὴν παρθενία σας ἀποδειχτήκατε σκηνώματα καὶ θυσιαστήρια καὶ ναὸς καὶ κειμήλια τοῦ Θεοῦ.

32.- ΣΤΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΧΟ ΜΕΝΑΝΔΡΟ.

Λές ὅτι δὲν θέλεις νὰ ἀπομακρυνθεῖς ἀπὸ τὸν πατροπαράδοτο Ἑλληνισμό, γιατί νομίζεις πὼς αὐτὸ εἶναι ἀξιοκατάκριτο. Πές μου δηλαδή, ἀξιοθαύμαστε· Ἄν ὁ πατέρας σου ἦταν ἕνας λήσταρχος ἢ μέθυσος ἢ

ρῦχος ἐτύγχανεν, οὐ θέλεις, σώφρονι λογισμῶ χρησάμενος, κρείττων γενέσθαι τῆς τοῦ ἀδίκου καὶ ἀνοσίου πατρὸς κακοφροσύνης;

ΛΓ'.— ΧΡΥΣΟΓΟΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΩ.

Ἡρώτησέ με ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, τί ἐστίν, ὅπερ φάσκει πρὸς τὸν Θε-
5 ὸν ὁ Βαρούχ, ὅτι «Σὺ εἶ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι
τὸν αἰῶνα». Ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἀναλλοίωτος καὶ ἀτρεπτος ὑπάρχει διη-
νεκῶς, δῆλον ὅτι ἐν τῇ ἑαυτοῦ καθῆσθαι ἀτρεπτότητι διὰ παντὸς εἴ-
ρηται ἡμεῖς δέ, τρεπτοὶ ὄντες, ῥαδίως ἀπολλύμεθα ἐκάστοτε, ἄλλοι
ἀντ' ἄλλων πολλάκις γινόμενοι, καὶ ἀφ' ἐτέρων λογισμῶν ἐφ' ἐτέρους
10 λογισμοὺς συνεχῶς μεταβαίνοντες.

ΛΔ'.— ΣΩΚΡΑΤΙΩ ΕΞΕΚΕΠΤΟΡΙ.

«Αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέ-
ραν τῆς δικαιοκρισίας». Τουτέστιν αἱ ἀγγελικαὶ στρατιαὶ τῷ Δεσπο-
τικῷ ὑπηρετοῦσαι προστάγματι, ἐξ ἡμερότητος εἰς ὄργην κινήθησον-
15 ται..... πάντα τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους.

ΛΕ'.

Οἱ ἀνόσιοι καὶ ἄθεοι, πονηροὶ τε καὶ ἄθεσμοι τοῦ Σατανᾶ λογι-
σμοὶ μὴ θροεῖτωσάν σε, μηδὲ καταπληττέτωσαν, μὴ τε μὴν παρασκευα-
ζέτωσαν ἀθυμεῖν καὶ ἐκλύεσθαι τὴν σὴν ἀγαθὴν ψυχὴν, πίστει γεγα-
20 νωμένην καὶ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ φραττομένην.

ΛΣΤ'.— ΔΗΜΟΣΘΕΝΕΙ ΠΑΤΡΙ ΠΟΛΕΩΣ

Εἰ μὴ τῶν μακαρίων καὶ ὄντως θείων τῆς Γραφῆς λόγων ἐρᾶς,
κτῆνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ἀλογίστοις παρεικασθήσῃ.

ΛΖ'.— ΚΑΛΛΙΣΤΙΑΝΩ.

25 Ὡσπερ ὀρεγόμενοι τῆς ζωῆς ἐσθίειν καὶ πίνειν, φράζειν τε καὶ
ἀκροᾶσθαι εἰώθαμεν, οὕτω καὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν τοῦ Θεοῦ λογίων
προσανέχειν ὀφείλομεν ἀκορέστως τῇ γνώμῃ.

ΛΗ'.— ΑΣΚΛΗΠΙΟΔΟΤΩ.

Τί σοι ὄφελος τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς ἐπιθυμίαις δὲ δουλεύ-
30 ειν, ὥσπερ πικραῖς δεσποίνοις;

ΛΘ'.— ΑΥΞΕΝΤΙΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.

Μονογενῆς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατρὸς, ζῶν Λόγος ἐστίν, καὶ

πόρνος ἢ τοκογλύφος ἢ αὐθάδης ἢ τυμβωρύχος, δὲν θὰ ἤθελες, σκεφτόμενος λογικά, νὰ γίνεις καλύτερος ἀπὸ τὴν ἄδικη καὶ ἀνίερη ἀνοησία τοῦ πατέρα σου;

33.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟ ΧΡΥΣΟΓΟΝΟ.

Μὲ ρώτησε ἡ ἀγάπη σου, τί σημαίνει αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Βαρούχ στὸν Θεό· «Σὺ κάθεται στὸν αἰώνιο θρόνο σου, καὶ ἐμεῖς καταστρεφόμαστε αἰώνια»²⁵ Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ἀναλλοίωτος καὶ διαρκῶς ἀμετάβλητος, εἶναι φανερὸ πὺς κάθεται διαρκῶς σ' αὐτὴ του τὴν ἀμετάβλητη κατάσταση²⁶, ἐνῶ ἐμεῖς, ἐπειδὴ εἴμαστε μεταβλητοί, εὐκόλα μεταβαλλόμεστε κάθε τόσο, καὶ γινόμαστε πολλές φορές διαφορετικοὶ ἀπὸ ὅ,τι εἴμαστε, καὶ μεταβαίνουμε συνεχῶς ἀπὸ ἄλλους λογισμοὺς σὲ ἄλλους.

34.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ ΣΩΚΡΑΤΗ.

«Οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν τὴν ἡμέρα ἐκείνη τῆς δικαιοκρισίας θὰ σαλευθοῦν»³²⁷⁵. Δηλαδή οἱ στρατιῆς τῶν ἀγγέλων ποὺ ἐκτελοῦν τὴν προσταγὴ τοῦ Δεσπότη, ἀπὸ ἡμέρες ποὺ εἶναι, θὰ περιέλθουν σὲ κατάσταση ὀργῆς ἐναντίον ὅλων τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων.

35.- (Ἐνεπίγραφη).

Οἱ ἀνίεροι καὶ ἄθεοι καὶ πονηροὶ καὶ παράνομοι λογισμοὶ τοῦ Σατανᾶ νὰ μὴ σὲ θορυβοῦν, οὔτε νὰ σὲ καταπλήσσουν, οὔτε νὰ σὲ κάνουν νὰ λιποψυχεῖς καὶ νὰ παραλύει ἡ ἀγαθὴ σου ψυχὴ, ποὺ ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ τὴν πίστη καὶ εἶναι περιφραγμένη μὲ τὸν σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ.

36.- ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ.

Ἄν δὲν ἀγαπᾶς τὰ μακάρια καὶ πραγματικὰ θεϊκὰ λόγια τῆς Γραφῆς, θὰ γίνεις ὁμοιος μὲ τὰ ἀνόητα καὶ ἄλογα κτήνη²⁸.

37.- ΣΤΟΝ ΚΑΛΛΙΣΤΙΑΝΟ.

Ὅπως συνηθίσαμε, ἀγαπώντας τὴ ζωὴ, νὰ τρώμε καὶ νὰ πίνουμε καὶ νὰ μιλάμε καὶ νὰ ἀκοῦμε, ἔτσι πρέπει νὰ ἀφοσιωνόμεστε καὶ στὴ μελέτη τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ μὲ ἀχώρταγη διάθεση.

38.- ΣΤΟΝ ΑΣΚΛΗΠΙΟΔΟΤΟ.

Ποιὸ τὸ ὄφελος γιὰ σένα νὰ εἶσαι ἄρχοντας τῶν ὑπηρετῶν σου, καὶ νὰ εἶσαι δούλος τῶν ἐπιθυμιῶν σου σὰν νὰ εἶναι σκληρὲς κυρίες σου;

39.- ΣΤΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ ΑΥΞΕΝΤΙΟ.

Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Πατέρα, εἶναι Λόγος ζωντανός,

ἐνυπόστατος Λόγος ὑπάρχει, ἀπαθῶς ἐκ Πατρὸς πρὸ πάντων αἰώνων
καὶ χρόνων γεγεννημένος, μόνος ἐκ μόνου μονογενής, φῶς ἐκ φωτός,
Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, τῷ ἰδίῳ Πατρὶ κατὰ πάντα ὅμοιος,
δυνάμει, οὐσίᾳ, ἀγαθότητι, ἐξουσίᾳ, καὶ πάσῃ τελειότητι, ὡς χωρεῖν
5 τὸν Πατέρα ἐν αὐτῷ, καὶ χωρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, πάντων ὑλικῶν
Δημιουργός, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ προσκυ-
νητῷ Πνεύματι.

μ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ τὸ σχημα-
10 τισθῆναι, ἦτοι σωματωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, οὐκ ἐκπέπτωκε
καὶ ἀπηλλοτριώθη τῆς ἰδίας θεότητος· ἔμεινε γὰρ Θεὸς καὶ μετὰ τὴν
σάρκωσιν, Θεὸς μὲν ἀληθινὸς κατὰ τὸ ἀόρατον, ἄνθρωπος δὲ ἀλη-
θινὸς κατὰ τὸ ὁρώμενον, οὐκ ἄνους γὰρ δὴ καὶ ἄψυχος, καθάπερ
βεβόηκεν Ἀπολινάριος

15 ΜΑ'.— ΕΥΘΥΜΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἔτεροι μὲν ἐπ' ἀμπελῶσιν καὶ ἐλαιῶσι καὶ κτήνεσι καὶ πλήθει
τῶν οἰκετῶν καὶ οἴκοις περιφανέσι, χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ τοῖς
ἄλλοις γηϊνοῖς εὐφραίνονται κτήμασιν, σὺ δέ γε, πανεύφημε δοῦλε
Χριστοῦ, τὸν ἀόρατον Βασιλέα τοῖς νοητοῖς ἀδιαλείπτως θεώμενος
20 ὀφθαλμοῖς καὶ τῆς ἐκείνου τερπνότητος ἀπολαύων καὶ τῷ ἀδιασπά-
στῳ πόθῳ συνδεδεμένος αὐτῷ, ἐλπίδι τε τῇ εἰς αὐτὸν τρεφόμενος τὴν
ψυχὴν καὶ ἐναδρυνόμενος τῇ ἀμαράντῳ ἀγάπῃ, εὐχαῖς τε συνεχέσι καὶ
ψαλμωδίαις προσκαρτερῶν καὶ ἐνστερνιζόμενος τοὺς πνευματικοὺς
λόγους, τὰ τῶν προφητῶν ἐκβοᾷς «Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠὺφράν-
25 θην», καί, «Ὑπερευφρανθήσομαι ἐν τῷ Κυρίῳ μου· οὐκ ἐκοπίασα
κατακολουθῶν ὀπίσω Κυρίου μου». Ἀγαλλιάσομαι τοίνυν, ὃ φιλάν-
θρωπε δέσποτα, ἐπὶ τοῖς λόγοις σου, καθάπερ ὁ εὐρηκῶς πλοῦτον καὶ
σκύλα πολλά. Διὸ ἀνταποκρίνεται σοὶ ὁ Σωτὴρ καὶ Κτίστης τῶν ἀ-
πάντων, ὅτιπερ τὴν χαρὰν σου καὶ τὴν ἀγαλλίασιν οὐδεὶς ἀποσυλη-
30 σαι δυνήσεται. Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν ἐξελέξατο, τῶν θείων μαθημά-
των ἀειθαλῆ μερίδα. Ἐπειδὴ σὺν οἱ λόγοι μου ἐν σοὶ κατασηνοῦσι,
μνεῖα μνησθήσομαί σου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. Καί· «Μηδουῶς φοβηθῆς

29. Ψαλμ. 76, 4.

32. Ἰω. 16, 22.

30. Ἰερ. 17, 16.

33. Λουκᾶ 10, 42.

31. Ψαλμ. 118, 162.

34. Ἦσ. 41, 10.

καὶ Λόγος ἐνυπόστατος, πού γεννήθηκε χωρὶς πάθη ἀπὸ τὸν Πατέρα πρὶν ἀπὸ ὅλους τοὺς αἰῶνες καὶ χρόνους, εἶναι ὁ μόνος ἀπὸ μόνον μονογενῆς, φῶς ἀπὸ φῶς, Θεὸς ἀληθινὸς ἀπὸ ἀληθινὸ Θεό, ὁμοῖος μὲ τὸν Πατέρα του σὲ ὅλα, ὡς πρὸς τὴ δύναμη, τὴν οὐσία, τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἐξουσία καὶ κάθε τελειότητα, ὥστε νὰ χωρεῖ μέσα του τὸν Πατέρα, καὶ νὰ χωρεῖται ἀπὸ τὸν Πατέρα, Δημιουργὸς ὅλων τῶν ὑλικῶν κτισμάτων, μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο καὶ ὁμοούσιο καὶ προσκυνητὸ Πνεῦμα.

40.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ὁ μονογενῆς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὴ μορφοποίησή του, δηλαδή τὴ σὰρκα πού ἔλαβε ἀπὸ τὴν ἁγία Παρθένο, δὲν ξέπεσε, οὔτε ἀποξενώθηκε ἀπὸ τὴ θεότητά του, διότι ἔμεινε Θεὸς καὶ μετὰ τὴ σάρκωσή του, Θεὸς ἀληθινὸς ὡς πρὸς τὸ ἀόρατο μέρος, καὶ ἄνθρωπος ἀληθινὸς ὡς πρὸς τὸ ὄρατό, δηλαδή ὄχι χωρὶς νοῦ καὶ ψυχῆ, ὅπως διακήρυξε ὁ Ἀπολινάριος.

41.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΘΥΜΙΟ.

Ἄλλοι εὐχαριστιοῦνται μὲ τοὺς ἀμπελῶνες, τοὺς ἐλαιῶνες, τὰ κτήνη, τοὺς πολλοὺς ὑπηρέτες, τὰ περίλαμπρα σπίτια τους, καθὼς καὶ μὲ τὸ χρυσᾶφι καὶ τὸ ἀσήμι καὶ τὰ ἄλλα γήινα κτήματά τους, σὺ ὅμως, φημισμένε δοῦλε τοῦ Χριστοῦ, βλέποντας διαρκῶς μὲ τὰ νοητὰ μάτια σου τὸν ἀόρατο Βασιλιὰ καὶ ἀπολαμβάνοντας τὴν εὐχαρίστηση πού προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖνον, καὶ ὄντας δεμένος μαζί του μὲ τὸν διαρκῆ πόθο, καὶ τρεφόμενος στὴν ψυχῆ μὲ τὴν ἐλπίδα σ' αὐτόν, καὶ ἐντρυφώντας στὴν ἀμάραντη ἀγάπη, καὶ ἐπιμένοντας μὲ ὑπομονὴ μὲ συνεχεῖς προσευχῆς καὶ ψαλμωδίες, καὶ ἐπιδοκιμάζοντας τοὺς πνευματικὸς λόγους, διακηρύττεις μεγαλόφωνα αὐτὰ πού λένε οἱ προφῆτες: «Θυμήθηκα τὸν Θεὸ καὶ δοκίμασα εὐφροσύνη»²⁹, καί: «Δοκιμάζω πολὺ μεγάλη χαρὰ μὲ τὸν Κύριό μου· δὲν κουράστηκα νὰ ἀκολουθῶ πίσω ἀπὸ τὸν Κύριό μου»³⁰. Θὰ δοκιμάζω λοιπὸν ἀγαλλίαση, φιλόανθρωπε Δέσποτα, μὲ τὰ λόγια σου, ὅπως αὐτὸς πού βρῆκε πλοῦτο καὶ πολλὰ λάφυρα³¹. Γι' αὐτὸ σοῦ ἀνταπαντᾷ ὁ Σωτήρας καὶ κτίστης τῶν ὅλων, ὅτι τὴ χαρὰ σου καὶ τὴν ἀγαλλίασή σου δὲν μπορεῖ κανένας νὰ τὴ λεηλατήσῃ³². Γιατὶ ἡ Μαρία διάλεξε τὴν καλὴ καὶ ἀειθαλῆ μερίδα τῶν θείων μαθημάτων³³. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ λόγια μου βρίσκουν ἀπήχηση σὲ σένα, θὰ σὲ θυμηθῶ στὴ βασιλεία μου. Καί: «Νὰ μὴ φοβηθεῖς καθόλου, γιατί θὰ εἶμαι μαζί σου γιὰ πάντα»³⁴, γλυτώ-

μετὰ σοῦ γὰρ ἔσομαι διὰ παντός», ἐκ πάσης σε λυτρούμενος θλίψεως
καὶ ἔξαρπάζων ἐκ χειρὸς τῶν ἐπιβουλευόντων.

ΜΒ'. - ΧΡΥΣΕΡΩΤΙ ΣΟΦΙΣΤῆ.

Εἰ ὁ πολυφωνότατος τοῦ Ἀπόλλωνος τρίπους σιγᾶν προστετα-
5 γμένος διὰ τῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ πάντων Δεσπότης Χριστοῦ
παρὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων προσδοκίαν προεπόντως πεφύμωται, καθὼς
ἅπαντες οἱ τὴν ὑφ' ἡλίω νεμόμενοι βλέπουσιν, τίνος ἔνεκεν αὐτὸς
ἐντραπήναι ἢ αἰσχυνθῆναι οὐ βούλει, τὸν ὑπὲρ τῶν ἀλογίστων καὶ
παναθλίαν θεῶν σου λόγον ποιούμενος καὶ ἀντιποιούμενος τῆς ἀτο-
10 πίας καὶ τῆς ἀπροσωπίας; Ἄλλ' εἴπερ ἐμοὶ πεισθῆναι θελήσειας,
μᾶλλον εὐπροσωπήσαι τὴν ἀφωνίαν μᾶλλον ἀρτίως ζηλώσεις τοῦ
μαντικοῦ τρίποδος

ΜΓ'. - ΦΑΥΣΤΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τί θλίβη, τί ἀλύεις, τί μέμψη καὶ καταμέμψη, μεμψίμοιρε; Τί ἀνυ-
15 πομόνητον σαυτὸν δεικνύεις καὶ μικροψυχότατον, μὴ φέρων τὰ
συμβάντα; Μνήσθητι τοῦ λέγοντος ἐν ταῖς παραινέσεσι: «Τέκνον, εἰς
προσέρχη δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἐτοίμασον τὴν ψυχὴν σου εἰς πειρα-
σμόν, εὐθύνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον, καὶ μὴ ταράττου, μη-
δὲ τάχιστα ζήτηε λύσιν ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς». Γίνωσκε γάρ, ὅτι ἄνευ
20 κρίσεως Θεοῦ, οὐδὲν τῶν θλιβερῶν ἐπέρχεται τι. Διόπερ «Ἀνδρί-
ζου καὶ κραταιούσθω ἡ καρδίαν σου, καὶ ὑπόμεινον τὸν Κύριον», ἵνα
σε ἐλεήσῃ.

ΜΔ'. - ΚΥΡΙΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Πῶς μικρὸν λέγεις ὑπάρχειν ἀμάρτημα, δι' οὗ Θεὸς ἀθετεῖται καὶ
25 Θεὸς ἀτιμάζεται διὰ τῆς παραβάσεως θείων ἐνταλμάτων; Κἂν γὰρ τις
ἄνδρα φονεύσῃ καὶ βρέφος ἀποκτείνῃ, φονεὺς πάντως ὑπάρχει, καὶ
ὡς φονεὺς κρίνεται. Πῶς τοίνυν ποιεῖς τὸ πταῖσμα, δι' οὗ ἐκλείη τῆς
βασιλείας τῶν οὐρανῶν;

με'. - Τῷ αὐτῷ.

30 Μὴ γόγγυζε, ἄνθρωπε· ἀλλότριον γὰρ μοναχοῦ τὸ γογγύζειν,
κἂν μέχρι θανάτου κινδυνεύειν σε συμβῆ ἐπιτελοῦντα τὸ ἐπιταπτόμε-
νόν σοι παρὰ τῆς ἀδελφότητος «Ὁ γὰρ ὑμῶν», φησὶν, «ἀκούων, ἐ-
μοῦ ἀκούει, καὶ ὁ τολμήσας ὑμᾶς ἀθετῆσαι, ἐμὲ ἀθετεῖ». Καὶ ὁ Ἀ-

νοντάς σε ἀπό κάθε θλίψη³⁵, καὶ ἀρπάζοντάς σε ἀπό τὰ χέρια αὐτῶν πού σε ἐπιβουλεύονται³⁶.

42.- ΣΤΟΝ ΣΟΦΙΣΤΗ ΧΡΥΣΕΡΩΤΑ.

Ἐάν ὁ πολυφωννότατος τρίποδας τοῦ Ἀπόλλωνα, ὅταν διατάχθηκε νὰ σιωπήσει μέ τήν ἔνσαρκη παρουσία τοῦ Δεσπότη τῶν ὄλων Χριστοῦ, παρὰ τήν προσδοκία τῶν Ἑλλήνων, φιμώθηκε, ὅπως ἔπρεπε, καθὼς βλέπουν ὅλοι ὅσοι κατοικοῦν τήν ὑφήλιο, γιατί ἐσύ δέν θέλεις νὰ νοιώσεις ντροπή καὶ αἰσχύνη, μιλώντας γιά τοὺς παράλογους καὶ πανάθλιους θεοὺς σου, καὶ ἀντιπροβάλλοντας τήν ἀτοπία καὶ τήν ἀπροσωπία; Ἀλλὰ ἐάν θελήσεις νὰ πεισθεῖς σέ μένα, τότε θὰ παρουσιάσεις περισσότερο τήν σιωπή καὶ πιὸ σωστά θὰ μιμηθεῖς τὸν τρίποδα τοῦ μαντείου.

43.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΑΥΣΤΙΝΟ.

Γιατί στενοχωρεῖσαι, γιατί ταράζεσαι, γιατί κατηγορεῖς καὶ κατακρίνεις, παραπονιάρη; Γιατί παρουσιάζεις τὸν ἑαυτὸ σου ἀνυπόμονο καὶ πάρα πολὺ μικρόψυχον, μὴ ὑποφέροντας τὰ ὅσα συνέδησαν; Θυμήσου ἐκεῖνον πού δίνει τίς παραινέσεις· «Παιδί μου, ἐάν ἔρθεις νὰ ὑπηρετήσεις τὸν Κύριο, ἐτοίμασε τήν ψυχὴ σου γιά τίς δοκιμασίες· ὅπλισε τήν καρδιά σου μέ εἰλικρίνεια καὶ ὑπομονή, καὶ νὰ μὴ ταράζεσαι, οὔτε νὰ ζητᾶς πολὺ γρήγορα ἀπαλλαγὴ σὲ περίοδο δοκιμασίας»³⁷. Γιατί πρέπει νὰ γνωρίζεις, ὅτι χωρὶς ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ, τίποτε ἀπὸ τὰ θλιβερά δέν συμβαίνει σὲ κάποιον. Γι' αὐτὸ «Νὰ δείχνεις γενναιότητα καὶ ἡ καρδιά σου νὰ εἶναι δυνατὴ, καὶ νὰ περιμένεις μέ ὑπομονὴ τὸν Κύριο»³⁸ γιά νὰ σοῦ προσφέρει τὸ ἔλεός του.

44.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΡΙΛΛΟ.

Πῶς λές ὅτι εἶναι μικρὸ τὸ ἁμάρτημα, μέ τὸ ὁποῖο ἀπορρίπτεται ὁ Θεὸς καὶ ἀτιμάζεται μέ τήν παράβαση τῶν θείων ἐντολῶν; Γιατί, ἂν κάποιος φονεύσει ἄντρα ἢ βρέφος, ὅπωςδήποτε εἶναι φονιάς, καὶ ὡς φονιάς δικάζεται. Γιατί λοιπὸν κάνεις τὸ πταῖσμα μέ τὸ ὁποῖο ἀποκλείεσαι ἀπὸ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν;

45.- Στὸν ἴδιο.

Μὴ γογγύζεις, ἄνθρωπέ μου· γιατί εἶναι ξένο στὴν ιδιότητα τοῦ μοναχοῦ τὸ νὰ γογγύζει, ἀκόμα καὶ ἂν σοῦ συμβεῖ νὰ κινδυνεύσεις μέχρι θανάτου, ὅταν ἐκτελεῖς αὐτὸ πού σοῦ ἐπιτάσσει ἡ ἀδελφότητα. Γιατί λέγει· «Αὐτὸς πού ἀκούει ἐσᾶς, ἀκούει ἐμένα, καὶ αὐτὸς πού τολμᾷ νὰ

πόστολος γράφει: «Μὴ γογγύζετε, καθὼς τινες τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ». Εἰ τοίνυν βούλει μὴ ἀπολέσθαι, πέ-πανσο τῶν γογγυσμῶν. Ἡ πῶς δυνήσῃ πρὸς Κύριον διαπετάσαι τὰς χεῖρας καὶ εὐξασθαι, κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Ἀποστόλου, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν; Τὸ γὰρ γογγύζειν κῆμα ὑπάρχει ὀργῆς

ΜΣΤ' - ΗΛΙΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὅσοι μὲν πολλοῖς πόνοις καὶ ἰδρώσι καὶ χρόνῳ μακρῷ μαχόμενοι ταῖς ἡδοναῖς, μόλις ποτὲ τοῦ χαρίσματος ἐπέτυχον τῆς ἀπαθείας, τούτοις συγχωρήσωμεν συντυχίας ποιεῖσθαι πρὸς ἀσκητοῦς. Ὅσοι δὲ κατά σε πάθει φιληδόνοις πεφορτισμένοι εἰσίν, εἰργέσθωσαν τῆς τοιαύτης σφαλερωτάτης ἐντεύξεως, ἵνα μὴ καὶ τὰς ἰδίας ψυχὰς καὶ τὰς ἀλλοτριὰς εἰς θάραθρον ῥίψωσιν. Ἄνευ γὰρ ἀπαραιτήτου τινός καὶ ἀναγκαίας χρείας οὐ δεῖ βλέπειν θηλείας, καὶ κανονικαὶ ᾧσι, καὶ κοσμητικαῖς. Τοῖς δὲ προτρέπουσιν ἡμᾶς εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους βιωτικοῖς ἀνδράσιν, ᾧστε ὑπὲρ αὐτῶν ποιήσασθαι προσευχάς, λεκτέον τὸ τοῦ Εὐαγγελίου ἐν ταπεινοφροσύνῃ, ὅτι: «Οὐκ εἰμι ἱκανὸς ἐν ἀρεταῖς, ἵνα εἰσέλθω εἰς τὸν οἶκόν σου· ἐπεὶ δὲ πιστεύεις ὠφελεῖσθαι δι' εὐχῆς τῶν μοναχῶν, «γενέσθω σοι, καθὼς καὶ ἐπίστευσας». Καὶ πάντες δὲ οἱ ἀγαπῶντες τὴν ἡμετέραν εὐτέλειαν πατέρες καὶ ἀδελφοὶ παρακληθήσονται παρ' ἐμοῦ προσεύξασθαι γνησίως ὑπὲρ τῶν δεηθέντων βιωτικῶν.

ΜΖ' - ΛΕΩΝΙΔῃ ΜΟΝΑΧΩ.

Βέλτιστον νῦν ἐπιφθέγξασθαί σοι τὸ τοῦ Ἱερεμίου: «ὦ λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος». Δέον γὰρ αἰσχύνεσθαι σε ἐπὶ τοῖς φαύλοις πράγμασι καὶ ταῖς κενοδοξίαις καὶ ταῖς ἀθυροστομίαις, τότε πλήτη ταῖς χερσὶ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀγερωχίαις ἐναδρύνῃ μᾶλλον τούτοις καὶ τέρπῃ, καὶ ἐπὶ πάντων καυχᾶσαι καὶ ἐπαινεῖς σαυτὸν, δαψιλῶς δοξάζεις. Ἄλλ' αἰσχύνθητι, φησὶν ὁ ἅγιος προφήτης ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ λάβε τὴν ἀτιμίαν σου, ὅπως ἂν, εἰς συναίσθησιν ἔλθῶν, σαυτὸν ἐπιγνῶς, καὶ καταγνοῦς τῆς σαυτοῦ φαυλότητος, δυνηθῆς φωτι-

39. Λουκᾶ 10, 16.

41. Α' Τιμ. 2, 8.

40. Α' Κορ. 10, 10.

42. Λουκᾶ 7, 6.

ἀπορρίψει ἑσᾶς, ἀπορρίπτει ἑμένα»³⁹. Καὶ ὁ Ἀπόστολος γράφει: «Νὰ μὴ γογγύσετε, ὅπως γόγγυσαν κάποιοι Ἰσραηλιῖτες καὶ σκοτώθηκαν ἀπὸ τὸν ἔξολοθρευτή»⁴⁰. Ἐὰν λοιπὸν δὲν θέλεις νὰ καταστραφεῖς, σταμάτησε τοὺς γογγυσμούς. Γιατὶ ἄλλιῶς πῶς θὰ μπορέσεις νὰ ὑψώσεις τὰ χέρια σου στὸν Κύριο καὶ νὰ προσευχηθεῖς, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τοῦ Ἀποστόλου, χωρὶς ὀργή καὶ διαλογισμούς⁴¹; Διότι ὁ γογγυσμὸς εἶναι ἀποτέλεσμα ὀργῆς.

46.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΗΛΙΟΔΩΡΟ.

Ἔσοι μὲ πολλοὺς κόπους καὶ ἰδρωῶτες καὶ πολεμώντας ἐπὶ μακρὸ χρονικὸ διάστημα τὶς ἡδονές, μόλις κάποτε πέτυχαν τὸ χάρισμα τῆς ἀπάθειας, σ' αὐτοὺς μποροῦμε νὰ ἐπιτρέπουμε νὰ συναντῶνται μὲ ἀσκήτριες. Ἔσοι ὅμως κατὰ τὴ γνώμη σου εἶναι βεβαρημένοι μὲ πάθη φιληδονίας, νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπικίνδυνη συνάντηση, γιὰ νὰ μὴ ρίξουν στὸ βάραθρο καὶ τὶς δικές τους ψυχές, ἀλλὰ καὶ τὶς ξένες. Χωρὶς δηλαδὴ κάποια ἀπαραίτητη καὶ ὑποχρεωτικὴ ἀνάγκη, δὲν πρέπει νὰ βλέπουν γυναῖκες, εἴτε εἶναι μοναχές, εἴτε κοσμικές. Στους κοσμικοὺς πάλι ἄνδρες πού σᾶς προσκαλοῦν στὰ σπίτια τους γιὰ νὰ προσευχηθεῖτε γι' αὐτούς, νὰ λέτε μὲ ταπεινοφροσύνη αὐτὸ πού λέγει τὸ Εὐαγγέλιο: Δὲν εἶμαι ἱκανὸς στὴν ἀρετὴ γιὰ νὰ μπῶ στὸ σπίτι σου⁴². Ἐὰν ὅμως πιστεύεις ὅτι θὰ ὠφεληθοῦν μὲ τὴν προσευχὴ τῶν μοναχῶν, «Ἄς γίνει ὅπως πιστεύεις»⁴³. Ὅλοι οἱ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ πού ἀγαποῦν τὴν ταπεινότητά μου παρακαλοῦνται ἀπὸ μένα νὰ προσεύχονται εἰλικρινὰ γιὰ τοὺς κοσμικοὺς πού τοὺς παρακάλεσαν.

47.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΛΕΟΝΤΙΟ.

Εἶναι προτιμώτερο νὰ σοῦ πῶ τὰ λόγια τοῦ Ἱερεμία: «Τὶ λαὸς ἀνόητος καὶ ἄκαρδος!»⁴⁴. Γιατὶ, ἐνῶ πρέπει νὰ ντρέπεσαι γιὰ τὶς αἰσχροὺς πράξεις καὶ τὶς ματαιοδοξίες καὶ τὶς αὐθάδειές σου, σὺ καὶ χειροκροτεῖς καὶ καμαρώνεις πρὸ πολλοῦ μὲ τὶς ἄλλες ὑπεροψίες καὶ εὐχαριστιέσαι καὶ καυχῆσαι γιὰ ὅλα καὶ ἐπαινεῖς τὸν ἑαυτὸ σου καὶ τὸν δοξάζεις μὲ περίσσεια. Ὁ προφήτης ὅμως λέγει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ νὰ ντρέπεσαι καὶ νὰ συναίσθηναι τὴν ἀτιμία σου, ὥστε, ἀφοῦ ἔρθεις σὲ συναίσθησι τῶν πράξεών σου⁴⁵, νὰ γνωρίσεις τὸν ἑαυτὸ σου καί, ἀφοῦ καταδικάσεις τὴν αἰσχροτήτά σου, νὰ μπορέσεις νὰ φωτισεῖς. Γιατὶ ἡ ἐπίγνωσι τῶν ἁμαρ-

43. Ματθ. 8, 13.

44. Ἱερ. 5, 21.

45. Ἱεζ. 16, 52.

σθῆναι· ὄρθρος γὰρ ψυχῆς ἀμαρτημάτων ἐπίγνωσις καὶ κατὰ γνωσις
καὶ ἀρχὴ σωτηρίας

ΜΗ΄.

Ὁμολόγησον τῷ Θεῷ τὴν σαυτοῦ ἀσθένειαν, ἵνα τὸ δυνατὸν ἀ-
5 στράψῃ τῆς χάριτος, καὶ ἐπέκεινα φύσεως θαυματουργήσῃ τὸ Δε-
σποτικὸν βούλημα.

ΜΘ΄.- ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΜΟΝΑΧΩ ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ.

«Δεῦτε», φησὶν ὁ προφήτης, «καὶ ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυ-
ρίου». Οὐχί, Δεῦτε, καὶ κατακρημνισθῶμεν εἰς τὴν τοῦ ἐχθροῦ φάραγ-
10 γα. Οὐδὲν γὰρ ἀληθῶς ὑπάρχει κοιλότερον τῆς κοσμικῆς σοφίας, οὐ-
δὲ χθαμαλώτερόν τε καὶ χαμαιπετέστερον, κἂν ἐξ ἀναισχυντίας ἰπτᾶ-
σθαι δῆθεν ὑψηλὰ ἐπαγγέλληται. Διὸ φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὅτι
«Ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστίν». Ἐπειδὴ γὰρ
ὁ κόσμος οὐκ ἔγνω διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, ἐμώραnen ὁ Θεὸς τὴν σο-
15 φίαν τῶν σοφῶν, τοῖς ἰδιώταις μὲν τῆ φράσει, τὸ ἀδιάπτωτον δὲ κατὰ
τὴν γνῶσιν ἔχουσιν ἀποστόλοις, ὑποτάξας πᾶν ἔθνος καὶ πᾶσαν γλῶσ-
σαν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. Ὅθεν ἕκαστος τῶν τῷ κηρύγματι τῆς
εὐσεβείας προσιόντων, σπουδὴν πᾶσαν τίθεται, τοῖς κανόσι τῶν ἀπο-
στόλων ἐπόμενος, τὸν ἐκείνων χαρακτήρα σὺν ἀκριθείᾳ μιμεῖσθαι, καὶ
20 μηδαμοῦ παρατρέπεσθαι τῆς ἐκείνων ἀμώμου παραδόσεως.

Τῶν ἀτοπωτάτων τοίνυν ἂν εἴη, προβάοντας ἡμᾶς τῷ ὄρει τῆς
κατὰ Χριστὸν ὑψηλῆς φιλοσοφίας, μετὰ τὸ διαπτῦσαι τὴν Ἑλληνικὴν
τερθρείαν καὶ ἀτιμάσαι τὴν κομπωδίαν αὐτῶν, πάλιν εἰς τὴν τῆς κου-
φοδοξίας καὶ τῆς ματαιοπονίας καταφέρεσθαι σκοτεινοτάτην φάραγ-
25 γα, καὶ τοὺς τελείους τὴν φρένα πάλιν παιδαριεύεσθαι, καὶ δίκην μει-
ρακίων περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰ ἔπη καὶ τοὺς ἰάμβους, ὧν χρεῖαν
οὐδεὶς ἔσχευ, οὐκ Ἀπολλῶς ὁ Ἀλεξανδρεὺς λόγιος ὁ ποτιστῆς τῶν
Χριστοῦ μαθητῶν, οὐ Κλήμης ὁ Ῥωμαίων φιλόσοφος, οὐκ ἄλλοι
μυριοὶ φιλόσοφοι καὶ γραμματισταὶ δεύτεροι τῶν ἀποστόλων λεγόμε-
30 νοι, ἵνα μὴ διὰ τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἐποποιΐας κενώσωσι τὸν σταυρὸν
τοῦ Κυρίου, καὶ φωραθῶσι παρὰ τὸν θεῖον νόμον τὸ μέλι ἀναφέρον-
τες ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. «Μέλι γὰρ ἀποσπάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς

τημάτων εἶναι ὄρθρος τῆς ψυχῆς καὶ καταδίκη αὐτῶν καὶ ἀρχὴ σωτηρίας.

48.- (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐξομολογήσου στὸν Θεὸ τὴν ἀδυναμία σου, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἀστράψει ἡ χάρις καὶ νὰ θαυματουργήσῃ ὑπερφυσικὰ ἢ θέληση τοῦ Δεσπότη.

49.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ, ΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟ.

«Ἐλᾶτε», λέγει ὁ προφήτης, «νὰ ἀνεβοῦμε στὸ ὄρος τοῦ Κυρίου»⁴⁶. Ὁχι, ἐλᾶτε νὰ καταγκρεμιστοῦμε στὸ φαράγγι τοῦ ἐχθροῦ. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει πραγματικὰ τίποτε πιὸ κενὸ ἀπὸ τὴν κοσμικὴ σοφία, οὔτε πιὸ χαμηλὸ καὶ πιὸ πεσμένο καταγῆς, ἂν καὶ ἀπὸ ἀδιαντροπιὰ διακηρύττει ὅτι πετάει δῆθεν ψηλά. Γι' αὐτὸ ὁ θεῖος Ἀπόστολος λέγει· «Ἡ σοφία τοῦ κόσμου αὐτοῦ εἶναι μωρία μπροστὰ στὸν Θεό»⁴⁷. Ἐπειδὴ δηλαδὴ «ὁ κόσμος δὲν γνώρισε μὲ τὴ σοφία τὸν Θεό»⁴⁸, ὁ Θεὸς ἀπέδειξε μωρὴ τὴ σοφία τῶν σοφῶν μὲ τοὺς ἀπλοϊκοὺς βέβαια στὴν ἔκφραση ἀποστόλων, ἀλλὰ μὲ γνώση χωρὶς μεταπτώσεις, ὑποτάσσοντας κάθε ἔθνος καὶ κάθε γλώσσα Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. Γι' αὐτὸ καθένας πού προσέρχεται στὸ κήρυγμα τῆς πίστεως καταβάλλει κάθε προσπάθεια, ἀκολουθώντας τοὺς κανόνες τῶν ἀποστόλων, νὰ μμηθεῖ μὲ κάθε ἀκρίβεια τὸν χαρακτήρα τῶν ἀποστόλων καὶ νὰ μὴ παρεκτραπεῖ ἀπὸ τὴν ἄψογη παράδοση ἐκείνων.

Θὰ ἦταν λοιπὸν πάρα πολὺ ἄτοπο, ἐνῶ ἀνεθήκαμε στὸ ὄρος τῆς ὑψηλῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας, ἀφοῦ ἀπορρίψαμε τὴν ἑλληνικὴ σχολαστικὴ φιλοσοφία καὶ περιφρονήσαμε τὴν κομπορημοσύνη τους, νὰ πέσουμε πάλι στὸ σκοτεινότετο φαράγγι τῆς κενοδοξίας καὶ ματαιοπονίας καί, ἐνῶ εἴμαστε τέλειοι στὸ νοῦ, νὰ παιδιαρίζουμε πάλι καὶ σὰν παιδαρέλια νὰ θεωροῦμε σπουδαῖα τὰ ἔπη καὶ τοὺς ἰάμβους, τοὺς ὁποίους δὲν χρειάστηκε κανένας, οὔτε ὁ Ἀπολλῶς, ὁ Ἀλεξανδρινὸς λόγιος πού πότισε τοὺς μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ὁ Κλήμης, ὁ Ρωμαῖος φιλόσοφος, οὔτε μύριοι ἄλλοι φιλόσοφοι καὶ γραμματοδιδάσκαλοι, πού λέγονται δεῦτεροι ἀπόστολοι, γιὰ νὰ μὴ μειώσουν μὲ τὰ μέτρα καὶ τίς ἐποποιΐες τὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου καὶ φανοῦν νὰ προσφέρουν, ἀντὶ γιὰ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, τὸ μέλι στὸ θυσιαστήριον⁴⁹, «Γιατὶ μέλι στάζει ἀπὸ τὰ

49. Λευϊτ. 2, 11.

πόρνης», δηλαδή τῆς Ἑλλήνων καλλιπείας, ἣτις τῇ πολλῇ πιθανῇ ὁμιλίᾳ ἐξαπατῶσα τὸν κομψευθέντα, καθά φησιν ὁ Σολομών, βρόχοις τε τοῖς ἀπὸ χειλέων καταδεσμεῖ καὶ ἐξοκεῖλαι παρασκευάσασα τῆς τοῦ Θεοῦ φιλοσοφίας, εἰς αὐτὸ τὸ πέταυρον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πυθμέ-
5 να τοῦ ἄδου καταδιβάξει τὸν ἀθλίως ἀλόντα.

Μὴ τοίνυν θέλε προσανέχειν τῷ μέτρῳ, κἂν εἰ λίαν πρὸς αὐτὸ συνήθειαν καὶ ἡμερον κέκτησαι, ἵνα μὴ, ἀφανίσας τῶν ἀλιέων τὸν θεῖον χαρακτῆρα, ὄνπερ σὺν πόθῳ πολλῶ πρώην ἀναμάξασθαι προεί-
λω, πρὸς τὴν ἐσχάτην μὲν ἐκπέσης ἀμορφίαν, δῆλος δὲ γένη ἀμελῶν
10 τῆς σαυτοῦ σωτηρίας διὰ τῆς περὶ τὰ ἔπη σπουδῆς, πρόκριμα δὲ καὶ τύπος καὶ παγὶς δειχθείης ἄλλοις, ὅποσοι ἄτακτοι καὶ συρφετοὶ καὶ βλάκες ὑπάρχοντες, οὐδεμίαν δὲ φροντίδα τῆς ἀρετῆς ἔχουσι, ὅλας δὲ τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς περὶ ταῦτα ἀδολεσχοῦσι, διὰ τῆς ἐπαράτου καὶ παρασεσυρμένης κενοδοξίας, τὸν μικρὸν ἄρτον τῶν ὀλίγων ἀν-
15 θρώπων ἐπαινεῖν δῆθεν προαιρουμένων, δουλοπρεπῶς τε καὶ ἄγαν βρεφοπρεπῶς κομιζόμενοι, ἐξ οὗ μὴ τραφήσονται τὸ σύνολον τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ λυμῶξουσιν. Δέον γὰρ ζητῆσαι παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν δυνάμεων καὶ δόξης ἀληθοῦς καὶ τιμῆς πλήρη ἄρτον, οἱ δὲ τοῦναντίον πράττουσιν, ἐκ κοσμικῆς σοφίας ἀνωφελοῦς οἰόμενοι τρέφεσθαι.
20 Τιμὴ δὲ γυναικὸς πόρνης ὡσεὶ καὶ ἐνὸς ἄρτου, ἀτιμίας γέμοντος καὶ ἀσθενείας πολλῆς.

Σὺ δέ γε τὸν τῶν ἄνω δυνάμεων ἄρτον διηνεκῶς αἴτησον· ἄρτον γὰρ οὐρανοῦ καὶ ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος, «πᾶς ὅστις πνεύματι ζῆ καὶ πνεύματι στοιχεῖ», καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς ἐξα-
25 κολουθῶν, τῆς σοφίας τῆς ἄνωθεν κατερχομένης μετέσχηκεν. Ἄρτον οὖν οὐρανοῦ καὶ ἄρτον ἀγγέλων, οὐκ ἄρτον γυναικὸς πόρνης ὁ τοιοῦτος ἐσθίει. Πολλοὶ τῶν αἰρετικῶν πολλὰ ἐπισυνέταξαν, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησαν. Διότι ἀνεμοφθόρους εἶχον τοὺς στάχνας, ὡς φησιν ὁ προφήτης, δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχὴν τοῦ ποιῆσαι ἄλευρον. Εἰ δὲ θαυμάξεις
30 τοὺς γράφοντας τὰ ἔπη, ὦρα σοι καὶ Ἀπολινάριον τὸν δυσσεβῆ καὶ καινοτόμον θαυμάζειν, πολλὰ λίαν μετρήσαντα καὶ ἐποποιήσαντα καὶ ματαιοπονήσαντα, καὶ παντὶ καιρῷ ἐν λόγοις ἀνοήτοις κατατρι-

50. Παροιμ. 5, 3.

53. Γαλ. 5, 25.

51. Παροιμ. 6, 26.

54. Ὡσηθ. 8, 7.

52. Ψαλμ. 77, 24-25.

χείλη τῆς πόρνης γυναίκας»⁵⁰, δηλαδή ἀπὸ τὴν γλαφυρότητα τῶν Ἑλλήνων, ἣ ὁποία μὲ τὸν πολὺ πειστικὸ λόγὸ τῆς ἔξαπατᾶ αὐτὸν ποὺ ἀρέσκειται μὲ τὴν λεπτολογία, ὅπως λέγει ὁ Σολομών, τὸν δεσμεύει μὲ τὰ σχοινιά τῶν χειλιῶν τῆς καί, κάνοντάς τον νὰ παρεκκλίνει ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τοῦ Θεοῦ, κατεβάζει στὴν καταπακτὴ καὶ στὸν πυθμένα τοῦ ἄδη αὐτὸν ποὺ συνελήφθη μὲ τρόπο ἄθλιο.

Μὴ θέλεις λοιπὸν νὰ βασίζεσαι στὸ μέτρο, ἔστω καὶ ἂν τὸ ἔχεις συνηθίζει πολὺ καὶ τὸ ἐπιθυμεῖς, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, ἔξαφανίζοντας τὸν θεϊκὸ χαρακτήρα τῶν ψαράδων, τὸν ὁποῖο μὲ μεγάλο πόθο ἀρχικὰ προτίμησες νὰ ἀποτυπώσεις στὸν ἑαυτὸ σου, ξεπέσεις σὲ ἔσχατη ἔλλειψη κάθε μορφῆς, καὶ φανεῖς ἔτσι νὰ παραμελεῖς τὴ σωτηρία σου μὲ τὸν ζῆλο σου γύρω ἀπὸ τὰ ἔπη, καὶ ἀποδειχτεῖς πρότυπο καὶ ὑπόδειγμα καὶ παγίδα στοὺς ἄλλους, ποὺ εἶναι ἄτακτοι καὶ ὄχλος καὶ βλάκες, καὶ δὲν δείχνουν καμμιά φροντίδα γιὰ τὴν ἀρετὴ, καὶ ὅλες τὶς ἡμέρας τῆς ζωῆς τους φλυαροῦν ἀνόητα γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ, προτιμώντας μὲ τὴν καταραμένη καὶ παρασυρμένη κενοδοξία νὰ ἐπαινοῦν δῆθεν ὅτι προσφέρουν τὸ λίγο ψωμὶ τῶν λίγων ἀνθρώπων μὲ τρόπο δουλοπρεπῆ καὶ νηπιακό, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ψωμὶ ὄχι μόνο δὲν θὰ χορτάσουν πλήρως τὴν ψυχὴ, ἀλλὰ θὰ τὴν κάνουν νὰ πεινάσει. Γιατί, ἐνῶ πρέπει νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Θεὸ τῶν δυνάμεων καὶ δόξα ἀληθινὴ καὶ ἄρτο γεμάτο τιμὴ, αὐτοὶ κάνουν τὸ ἀντίθετο, νομίζοντας ὅτι θὰ τραφοῦν ἀπὸ τὴν ἀνώφελη κοσμικὴ σοφία. Ἡ τιμὴ ὅμως τῆς πόρνης γυναίκας εἶναι ὅση καὶ ἡ ἀξία ἑνὸς ψωμοῦ⁵¹, τὸ ὁποῖο εἶναι γεμάτο ἀτιμία καὶ πολλὴ ἀρρώστια.

Σὺ ὅμως νὰ ζητᾶς διαρκῶς τὸν ἄρτο τῶν ἄνω δυνάμεων. Γιατί ἄρτο τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἄρτο τῶν ἀγγέλων ἔφαγε ὁ ἄνθρωπος⁵², «ὁ καθένας ποὺ ζεῖ πνευματικὰ καὶ βαδίζει σύμφωνα μὲ τὸ Πνεῦμα»⁵³, καὶ ἀκολουθώντας τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνες γίνεται κοινωνὸς τῆς σοφίας ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Ἄρτο λοιπὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἄρτο τῶν ἀγγέλων, καὶ ὄχι ψωμὶ γυναίκας πόρνης τρῶει ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς αἰρετικὸς συνέταξαν καὶ πολλὰ τέτοια κείμενα, ἀλλὰ δὲν ὠφέλησαν καθόλου, γιὰτὶ περιεῖχαν στάχια ποὺ εἶχαν ξεραθεῖ ἀπὸ τὸν ἀέρα, ὅπως λέγει ὁ προφήτης, καὶ τὸ δεμάτι δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ δώσει ἀλεύρι⁵⁴. Ἐὰν ὅμως θαυμάζεις αὐτοὺς ποὺ γράφουν τὰ ἔπη, εἶναι καιρὸς νὰ θαυμάζεις καὶ τὸν ἀσεβῆ καὶ νεωτεριστὴ Ἀπολινάριο, ποὺ συνέταξε πολλὰ ἔμμετρα ἔπη καὶ κοπίασε ἄδικα, χάνοντας ὅλο τὸν καιρὸ

βέντα, οἰδήσαντά τε τοῖς ἀκερδέσι τῶν ἐπῶν, καὶ φλεγμήναντα καὶ ὑδιεριάσαντα τοῖς λογισμοῖς, «καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ διήλθεν ἐπὶ τῆς γῆς», ὡς Δαυῖδ ἔλεγεν.

Ν.— ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΙ ΜΟΝΑΧΩ.

5 Διστασιάζειν ἔοικας πρὸς ἑαυτόν, καλὰ μὲν λαλῶν, κακὰ δὲ πράττων, καὶ λυττῶν ὥσπερ οἱ κύνες, καὶ πάντας καθυλακτῶν ἀφειδῶς καὶ ἀπεριθριάστως. Ἄλλὰ νῦν γοῦν διόρθωσαι, ἀδελφέ, ὅπως μὴ διαμάχωνται τὰ ἔργα σου τῷ σεμνῷ ἐπαγγέλματι.

ΝΑ.— ΒΙΚΕΝΤΙΩ ΑΣΚΗΤῃ.

10 Ὅσον δοκεῖς τὸ σῶμα σκληραγωγεῖν τῇ ἐπιτόνῳ καὶ τραχυτέρα διαίτη, τοσοῦτο μᾶλλον τὴν σαντοῦ καρδίαν ταπεινώσον, κατευτελίζων καὶ ἐξουδενῶν σαντόν, ἵνα μὴ, τῆς κενοδοξίας χώραν λαβούσης ἐν σοί, ἀντὶ πυροῦ, κνίδην θερίσης, καὶ οἱ κόποι ἀπόλυνται.

ΝΒ.— ΠΑΝΗΓΥΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

15 Ἐκ τινῶν σημείων νοήσας ὁ πονηρός, ὅτι εὐλογίας λογικῆς τετύχηκας διὰ τῆς καλῆς ἐργασίας καὶ χάριν οὐρανόθεν εἴληφας, καθάπερ ὁ Ἰακώβ, καὶ πάντες οἱ γνησίως δεδουλευκότες Θεῷ, τῇ βασκανία πληγεῖς ὁ μισάνθρωπος καὶ τετρωμένος τῷ φθόνῳ, μεγάλους κατὰ σου ἀνῆψε τοὺς πειρασμούς, βουλόμενος καὶ ἐκθλίψαι τὴν φιλάρετον
20 ψυχὴν, ὑποτιθέμενός τε τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, καὶ πρὸς ἔργα θλαβερά ἐκθῆναι κατασπεύδων. Καὶ ξένον οὐδὲν ὑπομένεις, ἄριστε. Γέγραπται γάρ· Εἰσερχομένων ἡμῶν λοιπὸν εἰς τὴν νοητὴν ἁγίαν γῆν τῆς θείας ἐπαγγελίας, τότε ἔσπευσαν ἡγεμόνες Ἐδώμ, καὶ ἄρχοντες Μοαβιτῶν, δαίμονές τινες πικροὶ καὶ ἄρχοντικοί, ἀναποδῆσαι ἡμᾶς
25 καὶ ἀναστρέψαι βουλόμενοι τῆς μακαρίας εἰσόδου καὶ ἀπαλλοτριῶσαι τῆς αἰωνίου χαρᾶς. Ἄλλ' αὐτὸς ἀτάραχος διαμένων, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, συντριβῶν διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς συντόνου εὐχῆς τοὺς συντριβεῖν ἡμᾶς ἐπιθυμοῦντας, ἀενάως λέγων τὰ προφητικά· «Μηδὰ μῶς εὐφρανθεῖτε, ἀλλόφυλοι, συνετριβῆ ὁ ζυγὸς τῶν παιόντων ἡ-
30 μᾶς»· εὐύλατος γὰρ ἔσται ἡμῖν Χριστὸς ὁ φιλόανθρωπος Θεός, καὶ παύσονται καὶ καταργηθήσονται οἱ κακοὶ ἐπισπουδασταὶ τοῦ νοητοῦ

του σὲ ἀνόητους λόγους, καὶ φουσκώνοντας μὲ τὰ ἀνώφελα ἔπη, ἔβγαλε φλεγμονή καὶ ἔπαθε ὑδρωπικία μὲ τοὺς λογισμούς, «Καὶ ἡ γλῶσσα του περπάτησε στὴ γῆ»⁵⁵, ὅπως ἔλεγε ὁ Δαβίδ.

50.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΡΙΣΤΟΚΛΗ.

Μοιάζεις νὰ διαφωνεῖς μὲ τὸν ἑαυτὸ σου, μιλώντας βέβαια καλά, ἀλλὰ κάνοντας κακὰ, ἐνεργώντας μὲ λύσσα σὰν τὰ σκυλιὰ καὶ γαυγίζοντας ἐνοχλητικὰ ὄλους, χωρὶς νὰ κοκκινίζεις. Ἀλλὰ τῶρα πρέπει νὰ διορθωθεῖς, ἀδελφέ, γιὰ νὰ μὴ ἀντιμάχονται τὰ ἔργα σου τὸ σεμνὸ ἐπάγγελμα σου.

51.- ΣΤΟΝ ΑΣΚΗΤΗ ΒΙΚΕΝΤΙΟ.

“Ὅσο νομίζεις ὅτι σκληραγωγεῖς τὸ σῶμα σου μὲ τὴν ἐπίπονη καὶ σκληρότερη δίαιτα, τόσο περισσότερο ταπείνωσε τὴν καρδιὰ σου, ἐξευτελίζοντας καὶ ἐκμηδενίζοντας τὸν ἑαυτὸ σου, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, εἰσχωρώντας μέσα σου ἡ κενοδοξία, ἀντὶ σιταριοῦ, νὰ θερίσεις τσουκνίδα, καὶ πᾶνε χαμένοι οἱ κόποι σου.

52.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΟ.

“Ὅταν ὁ πονηρὸς διαπίστωσε ἀπὸ μερικὰ σημάδια, ὅτι δέχτηκες λογικὴ εὐλογία μὲ τὴν καλὴ ἐργασία καὶ ἔλαβες χάρη ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ὅπως ὁ Ἰακώβ καὶ ὄλοι ὅσοι δούλεψαν γνήσια στὸν Θεό, πληγωμένος ἀπὸ τὸν φθόνον ὁ μισάνθρωπος καὶ τραυματισμένος, ἀναψε ἐναντίον σου μεγάλους πειρασμούς, μὲ σκοπὸ νὰ γεμίσει μὲ θλίψεις τὴν ἐνάρετη ψυχὴ σου, καὶ ὑποβάλλοντας τοὺς πονηροὺς λογισμούς, βιάζεται νὰ φτάσει σὲ ἔργα βλαβερά. Καὶ δὲν ὑπομένεις τίποτε τὸ πρωτάκουστο, ἔξοχε. Γιατὶ εἶναι γραμμένο· Καθὼς μπαίναμε λοιπὸν στὴ νοητὴ ἅγια γῆ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἔτρεξαν οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἐδῶμ καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν Μωαβιτῶν⁵⁶, μερικοὶ σκληροὶ καὶ αὐταρχικοὶ δαίμονες, θέλοντας νὰ μᾶς ἐμποδίσουν καὶ νὰ μᾶς κάνουν νὰ γυρίσουμε πίσω ἀπὸ τὸν μακάριο δρόμον μας, καὶ νὰ μᾶς στερήσουν τὴν αἰώνια χαρὰ μας. Σὺ ὅμως, παραμένοντας ἀτάραχος, δειῖξε ἀνδρεία καὶ δύναμη, συντριβοντας μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἐπίμονη προσευχὴ αὐτοὺς ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ συντρίψουν ἐμᾶς, λέγοντας συνεχῶς τὰ προφητικὰ λόγια· «Νὰ μὴ χαρεῖτε μὲ κανέναν τρόπο, ἀλλόφυλοι· τσακίστηκε ὁ ζωγὸς αὐτῶν ποὺ μᾶς χτυποῦν»⁵⁷, γιὰτὶ ὁ Χριστός, ὁ φιλόανθρωπος Θεός, θὰ εἶναι εὐμενὴς σὲ μᾶς, καὶ θὰ πάψουν καὶ θὰ καταργηθοῦν οἱ κακοὶ ἐπιδρομεῖς τοῦ νοητοῦ Φαραώ, μαζὶ

Φαραὸν σὺν τῷ ἰδίῳ βασιλεῖ, καὶ ἰσχύς αὐτῶν συντριβεῖν τέως, ἵνα μηκέτι εἰς τὸ ἄχρουν καὶ τὸν πηλὸν καὶ τὴν πλινθείαν τῆς ἁμαρτίας ἡμᾶς κατε-λαύνωσιν ὅσω γὰρ τῷ Θεῷ προσχωροῦμεν, τοσοῦτω πλέον κατ' ἡμῶν ἐξαγριοῦνται οἱ δαίμονες.

5 ΝΓ'.- ΜΑΥΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τῆς ἀφορήτου λύπης καὶ τῆς πολλῆς ἀθυμίας τὸν πειρασμὸν δάκρυσι δαψιλέσι καὶ χρησταῖς ἐλπίσι καὶ τῷ πόθῳ τῷ πρὸς τὸν γλυκίτατον Σωτῆρα Χριστὸν ἐξαφανίσει δυνήση.

ΝΔ'.- ΜΕΝΑΝΔΡΩ ΑΣΚΗΤῃ

10 Οὐ νόθον μύσχευμα, κάλλιστον δὲ καὶ ἄγαν ἐπαινετὸν ὑπάρχων, τοῦ ἀοιδίμου καὶ παναρέτου ἀβδᾶ Μινουκιανοῦ, δικαίως τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρὸς ὑπέρλαμπρον δεικνύεις ἐν σεαυτῷ· ἐκεῖνος γὰρ οὐ μόνον μαθητῆς, ἀλλὰ καὶ μιμητῆς ἐδείχθη τοῦ φιλανθρώπου τούτου Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, τοῦ παραδείξαντος ἔργῳ καὶ λόγῳ τὴν ἀλη-
15 θῆ φιλοσοφίαν, ἐν τῷ πολιτείαν καθαρὰν ἐπιδείξασθαι, καὶ ἀνωτέρω αἰεὶ φέρειν τὴν ψυχὴν τῶν τοῦ σώματος παθῶν.

ΝΕ'.- ΕΥΦΗΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Λίαν, ἔγωγε οἶμαι, ἀφιλόσοφον εἶναι, καταλιπόντας ἡμᾶς, τὴν περὶ τῶν σὺρανίαν τε καὶ αἰωνίων φροντίδα, περὶ τὰ χαμαὶ κείμενα
20 ἀσχολεῖσθαι καὶ μερίμνη τήκεσθαι καὶ μυρίας ἐπινοεῖν ἀφορμὰς τῷ προσκαίρῳ καὶ ἀνοήτῳ κέρδει.

ΝΣΤ'.- ΙΛΑΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ ΑΠΟ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩΝ.

Μόλις ποτὲ μιμήσασθαι κατεδέξω τὸν ἄνδρα τὸν ἀρχαῖον, μετὰ τὸ τῶν Ἐχινάδων ἐπιτυχεῖν παυσάμενον τῆς ἄλης. Τὸ γὰρ περιέρχεσθαι
25 πανταχοῦ καὶ ἀστατεῖν, καὶ ὧδε κάκει περικρούεσθαι δίχα ἀπαραιτήτου τινὸς καὶ μεγάλης ἀνάγκης, καὶ τόπον ἐκ τόπου μεταλλάττειν, καὶ κοίτην ἐκ κοίτης ἀμοίβειν κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τῶν λαγῶν, πῶς τις ἀποδέξεται τῶν εὐφρονούντων; Κάθου τοίνυν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐδραῖος καὶ ἀμετακίνητος, ἡσυχίαν τε ἀσκῶν καὶ περιβλεπόμενος τὸν
30 θάνατον, πότε ἤξει, ὅπως, καλῶς ἀναλύσας, παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ εὐφρανθῆς αἰωνίως.

58. Ἐξ. 5, 7.

59. Νησίδες στὶς ἀκτὲς μεταξὺ Αἰτωλικοῦ καὶ Μεσολογγίου, πού ἀργότερα ὀνο-

μέ τόν βασιλιά τους, καί ἡ δύναμή τους θά συντριβεῖ ἀμέσως, γιά νά μή σᾶς ὀδηγήσουν πιά στό ἄχυρο καί στόν πηλό καί τίς πλίνθους τῆς ἁμαρτίας⁵⁸. Γιατί ὅσο περισσότερο προσχωροῦμε στόν Θεό, τότο πιο πολύ ἐξαγριώνονται ἐναντίον μας οἱ δαίμονες.

53.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΥΡΙΑΝΟ.

Τόν πειρασμό τῆς ἀνυπόφορης λύπης καί τῆς μεγάλης λιποψυχίας θά μπορέσεις νά τόν ἐξαλείψεις μέ πολλά δάκρυα καί καλές ἐλπίδες καί μέ τόν πόθο πρὸς τόν γλυκύτατο Σωτήρα Χριστό.

54.- ΣΤΟΝ ΑΣΚΗΤΗ ΜΕΝΑΝΔΡΟ.

Δέν εἶσαι νόθη παραφυάδα, ἀλλά ὠραιότατη καί πολὺ ἀξιέπαινη τοῦ ἀείμνηστου καί γεμάτου ἀρετῆς ἀββά Μινουκιανοῦ, τοῦ ὁποίου τόν ὑπέρλαμπρο χαρακτήρα δείχνεις στόν ἑαυτὸ σου. Γιατί ἐκεῖνος δέν ἀναδείχτηκε μόνο μαθητής, ἀλλὰ καί μιμητής τοῦ φιλόθεου Σωτήρα μας Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδειξε μέ ἔργα καί μέ λόγια τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία, μέ τὸ νά ἔχει παρουσιάσει ζωὴ καθαρὴ καί τέτοια πού ἀνεβάζει πάντοτε τὴν ψυχὴ πάνω ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ σώματος.

55.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΦΗΜΙΟ.

Ἐγὼ τουλάχιστον νομίζω πὼς εἶναι πολὺ ἀφιλοσόφητο τὸ νά ἐγκαταλείψουμε τὴ φροντίδα γιὰ τὰ οὐράνια καί αἰώνια, καί νά ἀσχολούμαστε μέ αὐτὰ πού εἶναι χαμηλὰ, καί νά λειώνουμε ἀπὸ τὴ φροντίδα καί νά ἐπινοοῦμε μύρια μέσα γιὰ τὸ πρόσκαιρο καί ἀνόητο κέρδος.

56.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΛΑΡΙΟ, ΤΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥΣ.

Ἐπὶ τέλους καταδέχτηκες κάποτε νά μιμηθεῖς τὸν ἀρχαῖο ἄνδρα, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ σταμάτησε τὴν περιπλάνηση, κατέληξε στὶς Ἐχινάδες⁵⁹. Γιατί τὸ νά τριγυρίζεις παντοῦ καί νά περιπλανᾶσαι συνεχῶς καί νά χτυπιῆσαι ἐδῶ καί ἐκεῖ χωρὶς λόγο καί μεγάλη ἀνάγκη, καί νά ἀλλάζεις τὸν ἕνα τόπο μετὰ τὸν ἄλλο, καί τὸ ἕνα κρεβάτι μετὰ τὸ ἄλλο, σὰν τοὺς λαγούς, πὼς νά σὲ ἀποδεχθεῖ κανεὶς ὡς λογικόν; Κάθισε λοιπὸν μόνιμα καί ἀμετακίνητος στό μοναστήρι, ἀσκώντας ἡσυχία καί περιμένοντας τὸν θάνατο, πότε νά ἔρθει, ὥστε, ἀφοῦ τελειώσεις τὴ ζωὴ σου καλά, νά εὐφραίνεσαι αἰώνια στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ.

μάστηκαν Στροφάδες ἢ νησιὰ τῆς Ἐπιστροφῆς. Βλ. Pierre Grimal, Λεξικὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς μυθολογίας, Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 125.

ΝΖ'. - ΠΛΑΤΩΝΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.

Οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τῆς ἡμετέρας τάξεως, ζηλωταὶ τῶν ἀποστόλων
γενόμενοι, λύχνοι τινὲς ὑπῆρχον ἐν σκοτιᾷ φαίνοντες, καὶ ἀστέρες
ἀπλανεῖς τὴν ἀφεγγῇ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καταναγάζοντες νύκτα,
5 καὶ λιμένων πρόβολοι τῷ καθ' ἑαυτοὺς ἀχειμάσῳ, πᾶσιν εὐκόλως
ὑποδεικνύντες τὸ διαφυγεῖν ἀβλαβῶς τὰς τῶν παθῶν προσβολάς.
Αὐτὸς δὲ τοσαύτας ψυχὰς ὑποχειρίους ἔχων, ἐξώρισας μὲν τὴν ἀ-
ρετὴν καὶ μακρὰν ἐφυγάδευσας, τῷ δὲ σκότει τῆς πονηρίας καὶ τῆς
κακοηθείας τὸ σαυτοῦ πρόσωπον ἠδέως ἐγκαλύπτεις, καὶ εἰς κακοε-
10 ξίαν καὶ χειμῶνα καὶ ταραχὰς ἀπαύστους ἐμβάλλεις τοὺς ἀδελφούς,
καὶ ἀπολέσαι σπεύδεις τοὺς σωθῆναι ὀφείλοντας. Καὶ τίς σε ἄρα
λυτρώσει τῆς αἰωνίου κολάσεως; «Φοβερὸν γὰρ τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χειρας
Θεοῦ ζῶντος».

ΝΗ'. - ΑΕΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

15 Ἐπειδὴ οὐχὶ ταπεινοφροσύνης χάριν, ἀλλὰ κενοδοξίας μετέρχη
τὴν ἀνάγνωσιν, διὰ τοῦτο παραμένει σοι ὁ τῆς πορνείας πειρασμὸς οὐ
γὰρ συμφέρει τῷ ἄφρονι τρυφή, οὐδὲ τῷ τετυφωμένῳ τὸ αἰεὶ ἀναγινώ-
σκειν καὶ τῆς ὑψηγορίας ἀπολαύειν. Ἡ γὰρ γνώσις φυσικῇ ἐπὶ πολὺ
τὸν ματαιοφρονοῦντα καὶ ἀπονενοημένον, καὶ βλάπτει τὸν ἀλαζόνα,
20 ὥσπερ ὁ οἶνος τὸν πυρέττοντα βλάπτει. Ὡστε οὖν κενωθῆναι τὸ φύση-
μα τῆς ψυχῆς ἀναγκαίως ὁ δαίμων ἐφέστηκε πιέζων καὶ ἐξελέγχων
τὸν πεφυσιωμένον. Εἰ δὲ βούλει τοῦτον ἰδεῖν θᾶπτον ὑποχωροῦντα,
θέλησον φθάσαι τὸν τῆς ταπεινοφροσύνης ἀκατάσειστον πύργον, καὶ
καθοπλισάμενος ταῖς ἀγρυπνίαις καὶ ταῖς πολλαῖς προσευχαῖς καὶ τῇ
25 τῶν ψαλμῶν ἐπρωδῇ, ὀφθαλμοῖς θεωρήσεις τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἀπώλειαν.

ΝΘ'. - ΧΑΡΙΤΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὐκ ἔστιν ἁμαρτία τὸ πρὸς βραχὺ προσελθεῖν τῇ καθ' ἡμέραν
τροφῇ ἐν τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ. Χρὴ δὲ λοιπὸν μετὰ τὸ προσταπεινω-
θῆναι τῇ χρειᾷ τοῦ σώματος, ὀξέως πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν κοῦφον
30 ἀναπέμπειν τὸ φρόνημα, μηδὲν ἐν αὐτῷ συνανακουφίζων τῶν χοϊκῶν
φροντισμάτων.

Ξ'. - ΑΔΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Διὰ τί ἐκ πολλῆς καὶ ἀκαιῖρου φροντίδος κινδυνεύεις εἰς ἀπιστίαν

57.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΛΑΤΩΝΑ.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς τάξεώς μας, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν ἀποστόλων, ἦταν λυχνάρια ποῦ ἔφεγγαν στὸ σκοτάδι⁶⁰, καὶ ἀστέρια ἀπλανῆ, ποῦ φώτιζαν τὴν χωρὶς φῶς νύχτα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, καὶ φάροι τῶν λιμανιῶν, ποῦ μὲ τὴ δική τους γαλήνη ὑποδείκνυαν σὲ ὅλους νὰ ἀποφυγουν εὐκόλα χωρὶς βλάβη τίς προσβολές τῶν παθῶν. Ἐσὺ ὁμως, ἔχοντας τόσες ψυχές κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία σου, ἐξώρισες τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἔδιωξες μακριά, καὶ μὲ τὸ σκοτάδι τῆς πονηριᾶς καὶ τῆς κακοήθειας καλύπτεις μὲ εὐχαρίστηση τὸ πρόσωπό σου, καὶ βάζεις τοὺς ἀδελφούς σὲ κακοπάθεια καὶ σὲ δεινὰ καὶ ἀκατάπαυστες ταραχές, καὶ διὰ ζεσαι νὰ ἐξαφανίσεις αὐτοὺς ποῦ πρέπει νὰ σωθοῦν. Καὶ ποιὸς θὰ σὲ γλυτώσει ἄραγε ἀπὸ τὴν αἰώνια κόλαση; Γιατὶ «εἶναι φοβερὸ νὰ πέσει κανεὶς στὰ χέρια τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ»⁶¹.

58.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΕΤΙΟ.

Ἐπειδὴ τὴν ἀνάγνωσι δὲν τὴν κάνεις ἀπὸ ταπεινοφροσύνη, ἀλλὰ ἀπὸ ματαιοδοξία, γι' αὐτὸ παραμένει μέσα σου ὁ πειρασμὸς τῆς πορνείας. Γιατὶ στὸν ἀνόητο δὲν συμφέρει ἡ ἀπόλαυση, οὔτε στὸν ἀλαζόνα τὸ νὰ διαβάξει πάντοτε καὶ νὰ ἀπολαμβάνει τὴν ὑπερηφάνεια. Γιατὶ ἡ γνώση φουσκώνει πολὺ τὸν ματαιόδοξο καὶ ἀνόητο, καὶ βλάπτει τὸν ἀλαζόνα, ὅπως τὸ κρασί βλάπτει ἐκεῖνον ποῦ ἔχει πυρετό. Μέχρι λοιπὸν νὰ ἐξαλειφθεῖ ἡ ἀλαζονεία τῆς ψυχῆς, παραμένει ἀναγκαστικὰ ὁ δαίμονας πιέζοντας καὶ ἐλέγχοντας τὸν φουσκωμένο ἀπὸ ἔπαρση. Ἐὰν ὁμως θέλεις νὰ τὸν δεῖς νὰ ὑποχωρεῖ πολὺ γρήγορα, προσπάθησε νὰ φτάσεις στὸν ἀδιάσειστο πύργο, καὶ ἀφοῦ ὀπλιστεῖς καλὰ μὲ τίς ἀγρυπνίες καὶ τίς πολλὰ προσευχές καὶ τὴν ὑμνωδία τῶν ψαλμῶν, θὰ δεῖς μὲ τὰ μάτια σου τὴν καταστροφή τοῦ ἐχθροῦ.

59.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΧΑΡΙΤΩΝΑ.

Δὲν εἶναι ἁμαρτία τὸ νὰ μετέχεις γιὰ σύντομο χρονικὸ διάστημα στὴν καθημερινὴ τροφή τὴν καθορισμένη ὥρα. Πρέπει ὁμως, ἀφοῦ ταπεινωθεῖς περισσότερο μὲ τὴν ἀνάγκη τοῦ σώματος, νὰ στείλεις πάλι γρήγορα τὸν νοῦ σου ἀνάλαφρο στὸν οὐρανό, χωρὶς νὰ φέρει ἐπάνω του καμμιὰ ἀπὸ τίς γήινες φροντίδες.

60.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΔΡΙΑΝΟ.

Γιατὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη καὶ φορτικὴ φροντίδα κινδυνεύεις νὰ πέσεις σὲ

πεσεῖν, προσδοκῶν Θεοῦ ἐγκάταλειψιν καὶ τῶν ἐπιτηδεῖαν τὴν ἔλλειψιν; Ἐχεις γὰρ δὴ τέως τινὰς ἐπικουροῦντας, καὶ τῆς πολλῆς σου ἀσθενείας ἀντιλαμβανομένους, τὸν τε πάντα ἔνδοξον Ἰλλούστριον Ἡρώνα πάνυ ἀπὸ καρδίας τοὺς μοναχοὺς σέβοντα, καὶ τὸν τοῦ ἁγιω-
 5 τάτου ἐπισκόπου ἀδελφιδοῦν, καὶ αὐτὸν φιλομόναχον, καὶ τὴν σεμνοτάτην διάκονον τοῦ Χριστοῦ Θεοδουλην. Πλὴν καὶ τούτους ἂν δόξῃ τελευτῆσαι πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν σε, πάντως βλέπων ὁ Θεὸς τὸ πρᾶον καὶ ἡσύχιον τῆς ψυχῆς σου, τὴν τε ἀπραγμοσύνην καὶ τὸ ἀπερίεργον, καὶ τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον ἀγαθὴν προσεδρεῖαν, ἐξ ἀμηχάνου πέμψει
 10 σοι τοὺς διακονῆσαι πρὸς τὴν χρεῖαν ὀφείλοντας. Δύναται γὰρ ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐξεγεῖραι τοὺς προθύμως ὑπηρετησομένους τοῖς τὸν μονήρη μετερχομένοις θίον. Τίς γὰρ δὴ οὐ μετ' ἰκεσίας πολλῆς χρηγήσει, οὐ μόνον τὰ τῆς χρεῖας, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὲρ χρεῖαν, τοῖς εὐσεβῶς καὶ σεμνῶς καὶ ἐναρέτως διουῖσιν; Εἰ γὰρ ἄνθρωποι βάρβα-
 15 ροι καὶ πολέμου νόμῳ λαβόντες Ἱεροσόλυμα, οἱ Βαβυλώνιοι, τὴν ἀρετὴν ἠδέσθησαν τοῦ Ἱερεμίου, καὶ πᾶσαν θεραπείαν παρέσχον σωματικὴν μεγαλοψυχότατα, οὐ μόνον τὰ πρὸς τροφήν δεδωκότες, ἀλλὰ καὶ σκευή, οἷς ἔθος ἐστὶ διακονεῖσθαι τοὺς ἐστιωμένους, πῶς οὐκ αἰδεσθήσονται θίον ἐνάρετον οἱ ὁμόφυλοι, καὶ τὸν λογισμὸν ἐκ παιδείας
 20 μᾶλλον τοῦ βαρβαρικοῦ διακεκαθαρόμενοι πρὸς τὴν τῶν καλῶν κατανόησιν καὶ ἀρετῆς ζηλωταί; Εἰ γὰρ καὶ μὴ δεδύνηνται ταύτης ἀσκηταὶ γενέσθαι διὰ τινὰς αἰτίας, ἀλλ' οὖν γε τιμῶσιν αὐτὴν καὶ τοὺς ἀθλητὰς αὐτῆς θαυμάζουσιν.

Μὴ οὖν πολλὰ φρόντιζε, ἀλλὰ κατὰ τὴν παραίνεσιν Πέτρου καὶ
 25 Παύλου γρηγόρησον, καὶ νῆψον εἰς προσευχάς, καὶ πᾶσάν σου τὴν μέριμναν εἰς τὸν Θεὸν ἐπιρρίψας. «Ἐγγὺς γὰρ ὁ Κύριος», καὶ «Μηδὲν μεριμνάτε», φησὶν, «ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν», καὶ αὐτὸς ὑμῖν ἐν πᾶσι προνοήσει. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ γέγραπται: «Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενε-
 30 ἄς Τίς ἐπίστευσέ ποτε τῷ Κυρίῳ, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν;». Ἀνέγνωσ πάντα· πλὴν ὑπομνήσομέν σε. Δανιὴλ ἐν Βαβυλῶνι εἰς λάκκον λεόντων ἐμβεβλημένος, μηδὲν τε δεινὸν πεπονθῶς ὑπὸ τούτων, ἐκάθητο λι-

62. Ματθ. 3, 9.

65. Ὅπ. π. 6.

63. Α' Πέτρ. 5, 8.

66. Σοφ. Σειρ. 2, 11-12.

64. Φιλ. 4, 5.

ἀπιστία, περιμένοντας τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἔλλειψη τῶν ἀπαραίτητων, Ἐξάλλου ἔχεις ἤδη κάποιους πού σε βοηθοῦν καὶ φροντίζουν τὴν ἀρρώστιά σου, καὶ τὸν ἔνδοξο πάντοτε Ἰλλούστριο Ἡρώνα, ὁ ὁποῖος σέβεται πολὺ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά του τοὺς μοναχοὺς, καὶ τὸν ἀδελφὸ τοῦ ἁγιώτατου ἐπισκόπου, πού εἶναι κι' αὐτὸς φίλος τῶν μοναχῶν, καὶ τὴ σεμνότατη διακόνισσα τοῦ Χριστοῦ Θεοδούλη. Ἀλλὰ καὶ ἂν νομίζεις ὅτι καὶ αὐτοὶ θὰ πεθάνουν πρὶν ἀπὸ σένα, ὁ Θεὸς βλέποντας ὀπωσδήποτε τὴν πραότητα καὶ τὴν ἡσυχία τῆς ψυχῆς σου, καθὼς καὶ τὴν ἀπραγμοσύνη καὶ τὴ μὴ ἀσχολία σου μὲ τὰ περιττὰ, καὶ τὴν ἀγαθὴ ἔμμομή σου πρὸς τὸ ἀνώτερο, θὰ σοῦ στείλει ἀπὸ ἐκεῖ πού φαίνεται ἀκατόρθωτο ἐκείνους πού ὀφείλουν νὰ ὑπηρετήσουν τίς ἀνάγκες σου. Γιατί ὁ Θεὸς μπορεῖ καὶ ἀπὸ αὐτὲς ἀκόμα τίς πέτρες⁶² νὰ παρουσιάσει ἐκείνους πού πρόθυμα θὰ βοηθήσουν αὐτοὺς πού ἀσκοῦν τὸν μοναχικὸ βίον. Ποιὸς δηλαδή χωρὶς πολλὰ παρακάλια δὲν θὰ δώσει ὄχι μόνο αὐτὰ πού χρειάζονται, ἀλλὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, σ' αὐτοὺς πού ζοῦν μὲ εὐσέβεια καὶ σεμνότητα καὶ ἐνάρετα; Ἐὰν οἱ Βαβυλώνιοι, ἄνθρωποι βάρβαροι, πού μὲ πόλεμο κατέλαβαν τὴν Ἱερουσαλήμ, σεβάστηκαν τὴν ἀρετὴ τοῦ Ἱερεμῖα, καὶ μὲ μεγάλη μεγαλοψυχία τοῦ πρόσφεραν κάθε σωματικὴ ὑπηρεσία, δίνοντάς του ὄχι μόνο φαγητό, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ σκεύη, μὲ τὰ ὁποῖα συνήθως ἐξυπηρετοῦνται αὐτοὶ πού τρῶνε, πῶς δὲν θὰ σεβαστοῦν τὴν ἐνάρετη ζωὴ οἱ ὁμογενεῖς, πού ἐξαιτίας τῆς παιδείας τους ἔχουν πιὸ καθαρὸ τὸν λογισμό τους ἀπὸ τοὺς βαρβάρους γιὰ τὴν κατανόηση τῶν καλῶν, καὶ εἶναι ζηλωτὲς τῆς ἀρετῆς; Γιατί, καὶ ἂν ἀκόμα δὲν μποροῦν νὰ ἀσκήσουν τὴ ζωὴ αὐτὴ γιὰ κάποιες αἰτίες, ἀλλ' ὅμως καὶ αὐτὴν τὴν τιμοῦν καὶ τοὺς ἀθλητὲς τῆς τοῦ θαυμάζουν.

Μὴ κατέχεσαι λοιπὸν ἀπὸ ἀγωνιώδη φροντίδα, ἀλλὰ μένε σὲ ἐγρήγορη σύμφωνα μὲ τὴν παραίνεση τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου καὶ νὰ ἐπιδίδεσαι μὲ νηφαλιότητα σὲ προσευχῆς⁶³, ρίχνοντας ὅλη τὴ φροντίδα σου στὸν Θεό. Γιατί λέγει, «Ὁ Κύριος εἶναι κοντά»⁶⁴, καὶ «Μὴ μεριμνᾶτε γιὰ τίποτε, ἀλλὰ γιὰ κάθε τι ἃς γίνονται γνωστὰ τὰ αἰτήματά σας στὸν Θεὸ μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴ δέηση»⁶⁵, καὶ αὐτὸς θὰ τὰ φροντίσει ὅλα γιὰ σᾶς. Καὶ ἄλλοῦ πάλι εἶναι γραμμένο· «Κοιτᾶτε τίς παλιὲς γενεές· ποιὸς ποτὲ πίστεψε στὸν Κύριο, καὶ τὸν παρέβλεψε αὐτός;»⁶⁶. Τὰ ἔχεις διαβάσει ὅλα, ἀλλὰ θὰ σοῦ τὰ ὑπενθυμίσω. Ὁ Δανιὴλ στὴ Βαβυλώνα ριγμένος σὲ λάκκο λιονταριῶν, χωρὶς νὰ πάθει τίποτε κακὸ ἀπὸ αὐτὰ, καθόταν πει-

μώπτων Ἀβδακούμ δ' ὁ προφήτης θεόθεν κελευσθείς, καὶ ὑπ' ἀγγέλου βασταχθείς ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Βαβυλῶνα, καὶ εἰς αὐτὸν τῶν λεόντων λάκκον διακομίζει τὸ ἄριστον, καὶ φησιν εὐχαριστῶν ὁ μέγιστος Δανιήλ, «Ἐμνήσθης γάρ μου, ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλειπες τοὺς 5 ἐκζητοῦντάς σε». Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ νοῦν λαμβάνων, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ μόνον ἀδιαλείπτως τῇ διανοίᾳ κατάφενγε.

ΞΑ'. – ΦΛΟΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.

Μὴ ἀθύμει ἐξασθενήσας τὸ σῶμα, ὡς μηδενὸς τευξόμενος τοῦ παραμυθησομένου. «Ἀγαθὸν γὰρ πεποιθέναί ἐπὶ Κύριον, ἢ πεποιθέναί 10 ἐπ' ἄνθρωπον». Πόρον γὰρ πάντως πρὸς παραμυθίαν σου ἐπινοήσῃ Θεός, καὶ οὐκ ἐπιλείψει πρὸς σωτηρίαν ἐπίνοια τῇ πηγῇ τῆς σοφίας

ΞΒ'. – ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ταχέως ἐπάνελθε εἰς τὸ μοναστήριον, ὅθεν κακῶς ἐξῆλθες, μὴ ποτε, ἔξω τῆς μάνδρας ἐπὶ πολὺ διατρίψας, βρωῶμα γένη τῶν νοητῶν 15 θηρίων. Εἰ δὲ λέγοις προσδοκία κρείττονός τινος ἀρετῆς ἀφίστασθαι τῆς μονῆς, μνήσθητι τοῦ εἰπόντος ὅτι, «Ἔστιν ὁδὸς δοκοῦσα ἀγαθὴ εἶναι ἀνδρὶ, τὰ μέντοι τελευταῖα αὐτῆς φέρει εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἄδου». Ἀεὶ γὰρ ὁ Σατανᾶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ταῖς εὐλογοφανίαις ἀγκιστρατεύει τοὺς τῆς κακομηχανίας αὐτοῦ μὴ ἐσχηκότας πείραν.

20 ΞΓ'. – ΣΥΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Προσεχόντως τῷ μοναδικῷ τάγματι καὶ νηφαλέως κεχρηῆσθαι δεῖ τοῦ γὰρ γυμνικοῦ ἀγῶνος, ὁ ἡμέτερος ἀγὼν δυσχερέστερός ἐστιν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀθλητῶν σώματα κλίνεται ὀρθοῦσθαι ῥαδίως δυνάμενα, 25 ἐνταῦθα δὲ ψυχαὶ καταπίπτουσιν, ἅς, ἅπαξ ἀνατραπείσας, μόλις ἔστιν ἀνεγειῖραι.

ΞΔ'. – ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΗΓΟΥΜΕΝΩ.

Μωυσῆς ὁ μέγας ἱεροφάντης, ἔξω τῆς παρεμβολῆς πηξάμενος τὴν σκηνὴν, δηλοῖ, ὡς μακρὰν θορύβου πολεμικοῦ χρῆ τὸν διδάσκαλον εἶναι, καὶ πόρρω τοῦ πεφυρμένου ἀπόκεισθαι στρατοπέδου, πρὸς 30 εἰρηνικὸν καὶ ἀπολέμητον μεταστάντα βίον.

ΞΕ'. – ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Εἰ τῷ ζυγῷ τῆς πανευφήμου ὑποταγῆς, τὸν τῆς ψυχῆς σου ἀνχέ-

νασμένος. Καὶ τότε ὁ προφήτης Ἀβδακούμ, παίρνοντας ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ βασταζόμενος ἀπὸ ἄγγελο, μετέφερε ἀπὸ τὴν Ἰουδαία στὴ Βαβυλώνα, μέσα στὸν ἴδιο τὸ λάκκο τῶν λιονταριῶν, τὸ φαγητό, καὶ ὁ μέγας Δανιήλ εὐχαριστώντας εἶπε· «Μὲ θυμήθηκες, Θεέ μου, καὶ δὲν ἐγκατέλειψες αὐτοὺς πού σέ ἀναζητοῦν»⁶⁷. Ἔχοντας λοιπὸν στὸ νοῦ σου αὐτὰ, νὰ καταφεύγεις μὲ τὴ σκέψη σου ἀσταμάτητα μόνο στὸν Θεό.

61.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΛΩΡΙΩΝΑ.

Μὴ λιποψυχεῖς ἐπειδὴ ἔξασθένησες σωματικά, ὅτι τὰχα δὲν θὰ βρεῖς κανέναν νὰ σέ παρηγορήσει. «Διότι εἶναι καλὸ νὰ στηρίζουμε τὶς ἐλπίδες μας στὸν Θεό, καὶ ὄχι σὲ ἄνθρωπο»⁶⁸. Γιατὶ ὅπωςδήποτε ὁ Θεὸς θὰ ἐπινοήσῃ μέσο γιὰ τὴν παρηγοριὰ σου, καὶ δὲν θὰ λείψει γιὰ τὴ σωτηρία σου ἐφευρετικότητα ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς σοφίας.

62.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΘΑΝΑΣΙΟ.

Ξαναγύρισε γρήγορα στὸ μοναστήρι, ἀπὸ ὅπου κακῶς ἔφυγες, μήπως, μένοντας ἔξω ἀπὸ τὴ μάντρα γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα, γίνεις τροφὴ τῶν νοητῶν θηρίων. Ἄν ὅμως λές, ὅτι ἀπομακρύνθηκες ἀπὸ τὴ μονὴ μὲ τὴν προσδοκία κάποιας ἀνώτερης ἀρετῆς, θυμίσου ἐκεῖνον πού εἶπε· «Ὑπάρχει δρόμος πού φαίνεται ὅτι εἶναι καλὸς στὸν ἄνθρωπο, ὅμως τὸ τέλος του ὀδηγεῖ στὸν πυθμένα τοῦ ἅδη»⁶⁹. Γιατὶ πάντοτε ὁ Σατανᾶς τὶς περισσότερες φορὲς μὲ τὰ εὐλογοφανῆ ψαρεύει αὐτοὺς πού δὲν ἔχουν πείρα τῆς δολιότητός του.

63.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΣΥΡΙΑΝΟ.

Πρέπει μὲ προσοχὴ καὶ νηφαλιότητα νὰ ἀντιμετωπίζεις τὸ μοναχικὸ τάγμα, γιατί ὁ δικός μας ἀγώνας εἶναι πάρα πολὺ δύσκολος ἀπὸ τὸν ἀγώνα στὰ στάδια. Γιατὶ ἐκεῖ πέφτουν σώματα ἀθλητῶν, πού μποροῦν εὐκόλα νὰ σηκωθοῦν, ἐνῶ ἐδῶ πέφτουν κάτω ψυχές, οἱ ὁποῖες, ὅταν μιὰ φορὰ πέσουν, εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ σηκωθοῦν.

64.- ΣΤΟΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ.

Ὁ μέγας μυσταγωγὸς Μωυσῆς, στήνοντας τὴ σκηνὴ ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο⁷⁰, δηλώνει ὅτι ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὸν θόρυβο τοῦ πολέμου, καὶ νὰ μένει μακριὰ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, ἐπειδὴ μεταπήδησε στὴν εἰρηνικὴ καὶ ἀπόλεμη ζωὴ.

65.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΔΩΡΟ.

Ἐφόσον ἐγείρες τὸν αὐχένα τῆς ψυχῆς σου στὸ ζυγὸ τῆς πολυφημι-

να ὑπέκλινας, μὴ πολυπραγμονήσης τὰς οἰκονομίας τοῦ προεστῶτος, μόνον δὲ τὰ ἐπιτασσόμενά σοι, κἂν βαρέα καὶ ἐπίπονα τυγχάνοι, προθύμως ποιεῖν σπούδαζε. Τὸ γὰρ περιεργάζεσθαι τὰς τοῦ διδασκάλου οἰκονομίας καὶ δοκιμάζειν ἐθέλειν τὰ παρ' αὐτοῦ προστασσόμενα, 5 ἐμπόδιόν ἐστι τῆς σῆς προκοπῆς. Οὐ γὰρ δὴ πάντως, ὅπερ πιθανὸν καὶ εὐλογον φαίνεται τῷ ἀπειρῷ, τοῦτο καὶ ἀληθῶς εὐλογόν ἐστίν ἄλλως γὰρ ὁ τεχνίτης, καὶ ἄλλως ὁ ἀνεπιστήμων κρίνει τὰ τῆς τέχνης. Κανόνι γὰρ ὁ μὲν τῇ ἐπιστήμῃ κέχρηται, ὁ δὲ τῷ εἰκότι τὸ δὲ εἰκὸς ὀλιγάκις μὲν στοχάζεται τῆς ἀληθείας, τὰ δὲ πολλὰ ἀποτυγχάνει, 10 μᾶλλον τῆς ὀρθότητος πρὸς τὴν ἀπάτην ἔχον τὴν συγγένειαν.

ΕΣΤ' - ΓΑΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τί σοι ὄφελος τῆς ξενιτείας καὶ τοῦ πόνου τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πολλῆς ταλαιπωρίας, πάλιν τῇ καρδίᾳ εἰς Αἴγυπτον στρεφομένῳ καὶ καθεκάστην σχεδὸν ἡμέραν διὰ τῶν ἐπιστολῶν τοῖς οἰκείοις προσ- 15 ομιλοῦντι καὶ τῷ διαπύρῳ φίλτρῳ τῆς συγγενείας ἀποσφαλλομένῳ τῆς τελειότητος; Τάχα γὰρ οὐκ ἤκουσας τοῦ Κυρίου ἐπιτιμῶντος τῇ Μαρίᾳ ἐν τοῖς συγγενέσιν ἐπιζητούσῃ αὐτόν, καὶ τὸν φιλοῦντα πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ αὐτόν, κρίνοντος ἀνάξιον ἑαυτοῦ, καὶ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀραρότως ἔκλειψιν τῶν συγγενικῶν ὑποτιθεμένου δε- 20 σμῶν; Εἰ γοῦν καταλέλοιπας τὴν Χαρράν, ὅπερ ἐρμηνεύεται «τρώ- γλη», τοῦτο δὲ σημαίνει τὰς αἰσθήσεις, καὶ ἐκ τῆς κοιλάδος Χεδρῶν ἐξῆλθες, τουτέστι τῶν ταπεινῶν ἔργων τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου, καθ' ἣν γίνονται πλάνα, σπεῦσον μετοικισθῆναι κατὰ τοὺς πα- τριάρχας, εἰς Δωθαεῖμ, τουτέστι εἰς τὴν ἱκανὴν ἔκλειψιν τῆς σαρκικῆς 25 προσπαθείας Δωθαεῖμ γὰρ "ἱκανὴ ἔκλειψις" ἐρμηνεύεται, ἥσπερ ἐπιτυχεῖν ἀγωνίζονται πάντες, ὅσοι ὀρέγονται τῆς μακαριωτάτης ἀπαθείας.

ΕΖ' - ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ ΑΠΟ ΝΟΥΜΕΡΩΝ.

Οὐκ ἀποδέχομαί σε πρὶν ἐκκόψαι τὰ πάθη, μυρίαίς χρώμενον 30 συντυχίαις, καὶ τραύματα ἐπὶ τραύμασι τῇ διανοίᾳ διὰ τῶν αἰσθήσεων σωρεύοντα, καὶ μάλισθ' ὅτι ἐξ ἡμελημένου καὶ ἀκαθάρτου βίου πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ Χριστοῦ μετοικισθῆναι προεῖλον. Διόπερ θεράπευε, μὴ μέντοι αὐξανε ταῖς ἀφυλάκτοις συντυχίαις τὰ νοσήματα τῆς ψυ-

σμένης ὑποταγῆς, νὰ μὴ περιεργάζεσαι τὶς ἐντολὲς τοῦ προΐσταμένου, παρὰ μόνο νὰ φροντίζεις αὐτὰ πού σε διατάζει, ἔστω καὶ ἂν εἶναι βαρειά καὶ κουραστικά, νὰ τὰ ἐκτελεῖς πρόθυμα. Καθόσον τὸ νὰ καταγίνεσαι μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ δασκάλου καὶ νὰ θέλεις νὰ ἐξετάσεις αὐτὰ πού ἐκεῖνος διατάζει, εἶναι ἐμπόδιο τῆς δικῆς σου προκοπῆς. Γιατὶ ὅπωςδήποτε αὐτὸ πού σὸν ἄπειρο φαίνεται ὀρθὸ καὶ λογικὸ, δὲν εἶναι καὶ πραγματικὰ λογικὸ. Καθόσον ἄλλιῶς κρίνει ὁ τεχνίτης τὰ τεχνικὰ πράγματα, καὶ ἄλλιῶς ὁ μὴ εἰδικός. Γιατὶ ὁ τεχνίτης χρησιμοποιεῖ ὡς κανόνα τὴν ἐπιστήμη, ἐνῶ ὁ ἄλλος τὸ πιθανό. Καὶ τὸ πιθανὸ βέβαια λίγο μόνο σκοπεύει μὲ ἐπιτυχία τὴν ἀλήθεια, ἐνῶ τὶς περισσότερες φορὲς ἀποτυγχάνει, ἐπειδὴ συγγενεῦει περισσότερο μὲ τὴν ἀπάτη παρὰ μὲ τὴν ὀρθότητα.

66.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΓΑΛΛΟ.

Ποιὸ εἶναι γιὰ σένα τὸ ὄφελος τῆς ξενιτειᾶς καὶ τοῦ κόπου τῆς ἄσκησης καὶ τῆς μεγάλης ταλαιπωρίας, ἀφοῦ μὲ τὴν καρδιά σου γυρίζεις πάλι στὴν Αἴγυπτο καὶ σχεδὸν κάθε μέρα ἐπικοινωνεῖς μέσω τῶν ἐπιστολῶν μὲ τοὺς δικούς σου, καὶ μὲ τὸ φλογερὸ φίλτρο τῆς συγγένειας παραστρατίζεις ἀπὸ τὴν τελειότητα; Μήπως δὲν ἄκουσες τὸν Κύριο πού ἐπιπλήττει τὴ Μαρία, πού τὸν ἀναζητοῦσε μεταξὺ τῶν συγγενῶν⁷¹, καὶ κρίνει ἀνάξιο τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἐκεῖνον πού ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπὸ αὐτὸν τὸν πατέρα ἢ τὴ μητέρα του⁷², ὀρίζοντας μὲ τὰ λόγια αὐτὰ πάγια τὴν ἐξάλειψη τῶν συγγενικῶν δεσμῶν⁷³; Ἐφόσον λοιπὸν ἐγκατέλειψες τὴν Χαρράν, πού ἐρμηνεύεται τρώγλη καὶ σημαίνει τὶς αἰσθήσεις, καὶ ἔφυγες ἀπὸ τὴν κοιλάδα Χεβρών, δηλαδή ἀπὸ τὰ ταπεινὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ τὴν ἔρημο, στὴν ὁποία συμβαίνουν πλάνες, βιάσου νὰ μετοικήσεις πρὸς τοὺς πατριάρχες στὴ Δωθαεὶμ⁷⁴, δηλαδή στὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξάλειψη τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Γιατὶ Δωθαεὶμ ἐρμηνεύεται “ἱκανὴ ἐξάλειψη”, τὴν ὁποία ἀγωνίζονται νὰ ἐπιτύχουν ὅλοι ὅσοι ἐπιθυμοῦν μὲ πόθο πολὺ τὴν μακαριώτατη ἀπάθεια.

67.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΟΥΜΕΡΙΟΥΣ⁷⁵.

Δὲν σε δέχομαι πρὶν κόψεις τὰ πάθη, γιατί ἔχεις μύριες συναντήσεις καὶ συσσωρεύεις σὸν νοῦ σου τραύματα πάνω σὲ τραύματα μὲ τὶς αἰσθήσεις σου, καὶ ἰδιαίτερα ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἀτιμέλητη καὶ ἀκάθαρτη ζωὴ, ἀποφάσιες νὰ μετοικήσεις στὴν ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ. Γι’ αὐτὸ νὰ θεραπεύεις καὶ νὰ μὴ αὐξάνεις μὲ τὶς χωρὶς προφυλάξεις συναντήσεις τὶς

74. Γεν. 37, 17.

75. Ἴσως τοὺς οἰκονόμους.

χῆς. Ἔοικε γὰρ ὁ νοῦς τῶν προσφάτως τῆς κακίας ἀνακεχωρηκότων, σώματι ἀρξαμένῳ ἐκ μακρᾶς ἀρρωστίας ἀναλαμβάνειν, ὥπερ καὶ μικρά τις πρόφασις. τῆς ἐπὶ τὴν νόσον ἀναλύσεως αἰτία καθίσταται, μήπω πρὸς ἰσχὺν κραταιὰν πεπηγμένῳ. Πλαδῶσι γὰρ τούτοις οἱ νοε-
5 ροὶ τόνοι καὶ κραδαίνονται, ὡς δέος εἶναι, μὴ παλινδρομήσῃ τὸ πάθος τὸ μισαρόν, πεφυκός. ἐν τῇ ἀναχύσει διερεθίζεσθαι τῶν ἐπιδραβῶν ὄχλον.

ξη'. — Τῷ αὐτῷ.

Ἐκ τῆς κατὰ τὴν Δείναν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰακώβ, ἱστορίας παι-
10 δεύθητι, ὅτι κορικῆς ἐστὶν ἀληθῶς καὶ γυναικώδους ψυχῆς, τὸ ἐγχειρεῖν τοῖς ὑπὲρ τὴν οἰκείαν ἔξιν τε καὶ δύναμιν, καὶ ὑπὸ τῆς περὶ ἑαυτὸν ὡς ἱκανὸν ὑπολήψεως ἐξαπαταῖσθαι. Εἰ μὴ γὰρ ἡ προλεχθεῖσα Δείνα προχείρως ἐπαπεδύσατο τῇ θεωρίᾳ τῶν ἐγκωρίων πραγμάτων, ὡς ἰσχύουσα δῆθεν μηδόλως ἐκ τῆς τούτων ἐλεγχθῆναι τέρψεως, οὐκ
15 ἂν ἁώρως διεφθάρῃ τὸ κριτικὸν τῆς ψυχῆς, κατασχισθὲν ὑπὸ τῆς φαντασίας τῶν αἰσθητῶν, μήπω ὑγιαίνοντι, γενναίῳ τε καὶ ἀνδρείῳ ὁμιλίασα λογισμῷ.

ξθ'. — Τῷ αὐτῷ.

«Ναὸς Θεοῦ ὑμεῖς ἐστε», φησὶν ὁ Ἀπόστολος. Ὡς ἂν οὖν μηδὲν
20 εἰσέρρη τῶν ἀκαθάρτων μορφῶν εἰς τὴν σὴν διάνοιαν, δίκτυα λογισμῶν τῆς μελλούσης κρίσεως διάπλεξον ταῖς τοῦ σώματος θυρίσιν, ταῖς διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰσερχομέναις εἰκόσιν ἀποτεριχίζων τὴν ἔννοιαν. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν παραλογίσῃ τὸν φόβον τοῦ
25 Θεοῦ δικαστηρίου, πέπτωκας πρὸς τὴν ἡδονήν, καὶ νόμιξέ μοι τὸ τοῦ Ὀχοζίου πεπονθέναι πεσόντος ἀπὸ τοῦ δικτυωτοῦ, καὶ λίαν ἡρωστηκότος μέχρι θανάτου. Οὐδὲν δὲ χαλεπώτερον καὶ θανατικώτερον τῆς κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἀρρωστίας.

ο'. — ΒΙΚΤΟΡΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

Ὡσπερ ἐπὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ὁ ἠλεμμένος εὐχερῶς διαλύει
30 τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς ἄμματα, εἰ δὲ δέξοιτο κόνιν, δυσκόλως ἐκφύγει τὴν χεῖρα τοῦ ἀντιπάλου, οὕτως ἐνταῦθα ὁ μὴ μερμινῶν δύσληπτός ἐστι τῷ διαδόλῳ, φροντίζων δὲ καὶ ταῖς μερμιναῖς καθάπερ κόνει τραχύνων τὸ λεῖον τῆς ἀμερμινίας τοῦ νοῦ, δυσχερῶς ἐξελεῖ τῆς τοῦ

ἀρρώστιες τῆς ψυχῆς. Γιατί ὁ νοῦς αὐτῶν πού πρόσφατα ἔχουν ἀποχωριστεῖ ἀπὸ τὴν κακία μοιάζει μὲ σῶμα, πού ὕστερα ἀπὸ χρόνια ἀρρώστια ἄρχισε νὰ ἀναλαμβάνει, στὸ ὅποιο σῶμα καὶ κάποια μικρὴ ἀφορμὴ γίνεται αἰτία νὰ ξαναεμφανιστεῖ ἡ ἀρρώστια, ἐπειδὴ δὲν εἶχε ἀποκατασταθεῖ πλήρως. Οἱ νοερές δηλαδὴ δυνάμεις αὐτῶν εἶναι πλαδαρές καὶ τρέμουν, φοβούμενες μήπως ἐπανέλθει τὸ σιχαμερὸ πάθος, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ φύση του μὲ τὴν ἐπάνοδό του ἐρεθίζεται τὸ πλῆθος τῶν ἐπιβλαβῶν.

68.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς θυγατέρας τοῦ Ἰακώβ Δείνας⁷⁶ διδάξου, ὅτι πραγματικὰ εἶναι γνώρισμα τῆς ψυχῆς τῶν κοριτσιῶν καὶ τῆς γυναίκας, τὸ νὰ ἐπιχειροῦν πράγματα πού εἶναι πάνω ἀπὸ τὴ δική τους συνήθεια, καὶ μὲ τὴν ἰδέα πού ἔχουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους, ὅτι δῆθεν εἶναι ἱκανές, νὰ ἐξαπατῶνται. Γιατί, ἂν ἡ Δεῖνα, πού προαναφέρθηκε, δὲν ἐπιχειροῦσε εὐκόλα νὰ δεῖ τὰ ἐγγώρια πράγματα, μὲ τὴν ἰδέα ὅτι εἶχε τὴ δύναμη νὰ μὴ ἐπηρεαστεῖ καθόλου ἀπὸ τὴν ἀπόλαυση αὐτῶν, δὲν θὰ διακορευόταν πρόωρα ἢ παρθενία τῆς ψυχῆς της, ὁ ὅποια κατασκίστηκε ἀπὸ τὴ θέα τῶν αἰσθητῶν, ἐπειδὴ δὲν εἶχε ἀκόμα ἔρθει σὲ ἐπαφή μὲ ὑγιῆ καὶ γενναῖο καὶ ἀνδρεῖο λογισμό.

69.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Σεῖς εἶστε ναὸς τοῦ Θεοῦ»⁷⁷, λέγει ὁ Ἀπόστολος. Μέχρι λοιπὸν πού νὰ μὴ μπαίνει στὸν νοῦ σου ἔρποντας τίποτε ἀπὸ τὶς ἀκάθαρτες μορφές, πλέξε δίχτυα τῆς μέλλουσας κρίσης στὰ παράθυρα τοῦ σώματος, περιτοιχίζοντας τὴ σκέψη σου ἀπὸ τὶς εἰκόνες πού μπαίνουν μέσα ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις. Καὶ ἂν τὸν καιρὸ τῶν πειρασμῶν παραβλέψεις τὸν φόβο τοῦ θείου δικαστηρίου, θὰ πέσεις στὴν ἡδονή, καί, πίστεψέ με, θὰ πάθεις αὐτὸ πού ἔπαθε ὁ Ὅχοζίας, πού ἔπεσε ἀπὸ τὸ δικτυωτὸ καὶ ἀρρώστησε βαρεῖα μέχρι θανάτου⁷⁸. Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ φοβερὸ καὶ πιὸ θανάσιμο ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῆς ἁμαρτίας.

70.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΒΙΚΤΩΡΑ.

Ὅπως στοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνες αὐτὸς πού εἶναι ἀλειμμένος ἀποφεύγει εὐκόλα τὰ λεγόμενα πιασίματα, ἐνῶ ἂν δεχτεῖ σκόνη δύσκολα ξεφεύγει τὸ χέρι τοῦ ἀντιπάλου, ἔτσι καὶ ἐδῶ, αὐτὸς πού δὲν ἔχει μέριμνες βιωτικὲς δύσκολα πιάνεται ἀπὸ τὸν διάβολο, ἐνῶ ὅταν ἔχει φροντίδες καὶ μὲ τὶς μέριμνες σὰν σκόνη σκληρύνει τὴ γλιστερότητα τῆς ἀμεριμνησίας τοῦ νοῦ, δύσκολα γλυτώνει ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Σατανᾶ. Λάδι νὰ

Σατανᾶ χειρός. Ἐλαιον γάρ μοι νῦν τὴν ἀμερμινίαν νόει, κόνιν δὲ τὰς πολυτρόπους φροντίδας τοῦ παρόντος αἰῶνος.

ΟΑ'.- ΔΗΜΟΚΡΙΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐὰν φυτὸν δυνηθῆ καρποφορῆσαι συνεχῶς μεταφυτευόμενον,
5 κἂν πλουσίως ἀρδεύοιτο, δυνήσῃ καὶ αὐτὸς δικαιοσύνης καρπὸν ἀγαγεῖν, τῆδε κἀκεῖσε μεταβαίνων, καὶ σκιάς καὶ ἀνέμους διώκων, καὶ πάντα τόπον ἀσάτως περιεργαζόμενος

οβ'.- Τῷ αὐτῷ.

Λουτῆρ ὁ παρὰ τῷ Μωυσεῖ βάσιν εἶχεν· διότι ἡ τοῦ κάθαρσις
10 χρήζει ἐδραιότητος καὶ καρτερίας καὶ διηνεκοῦς στάσεως καὶ ἀσαλεύτου διαγωγῆς.

ΟΓ'.- ΚΩΜΑΣΙΩ ΑΠΟ ῬΗΤΟΡΩΝ ΜΟΝΑΧΩ.

Τοὺς φορυτοὺς καὶ τὴν σποδιὰν καὶ τὸν πολὺν βόρβορον τῶν Ἑλληνικῶν δίδλων ἵνα τί μοι σπουδαίως συναθροίζεις μετὰ τὴν ἀπο-
15 ταγὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἀνωφελῶς, μᾶλλον δ' ἐπιβλαβῶς; Ἀποκρίθητι ἡμῖν, ὡς τῆς ματαιοφροσύνης καὶ τῆς ταλαιπωρίας, ἀνθηρὲ χαλκαλέκτωρ.

ΟΔ'.- ΠΙΣΙΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Προσευχομένου τοῦ Δεσπότη τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ ὄρει, ἔλαμψε τὸ πρό-
20 σωπον καὶ ἤστραψε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ὅπερ συμβαίνειν εἶωθεν τοῖς φιλοπονώτερον τῆ εὐχῆ προσανέχειν σπουδάξουσι μοναχοῖς· ἐκλάμπει γὰρ τηνικαῦτα τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς καὶ ἀστράπτει ὁ ταύτης ἀόρατος στολισμός, ὅπερ οἱ πολλοὶ ἀγνοοῦσιν.

ΟΕ'.- ΖΩΣΑ ΑΣΚΗΤΗ.

25 Ὁ μακάριος Πέτρος ἀντὶ τῆς ἀνθρακιάς τῆς ἐν τῇ αὐλῇ Καϊάφα, ἔνθα καὶ ἐπειράσθη, θείαν ἠῦρεν ὑστερον ἀνθρακίαν ἐν τῇ Τιβεριάδι· γυμνὸς γὰρ ὢν διὰ τὴν ἄρνησιν. Ἀλλὰ μὴ νομίσης με ἀθετεῖν τὴν τῶν Εὐαγγελίων ἱστορίαν καὶ τὸ νοητὸν καταμίγνυμι· γυμνὸς τοίνυν ὑπάρχων ὁ μακάριος Πέτρος, τὸν ἐπενδύτην τῆς εἰς Χριστὸν ἐλπίδος περι-
30 ζώννεται, καὶ βάλλει ἐναντὸν εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οἰκτιρισμῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦλθε πρὸς Ἰησοῦν ὡς περ ἀλύσει τινὶ τῷ πόθῳ ἐλκόμενος, καὶ ἐπειδὴ ἦν κεκοπιακῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀρνήσεως καὶ μοχθήσας καὶ πικρανθεὶς τῷ κλαυμῷ καὶ τῇ λύπῃ στερηθεὶς τοῦ Κυρίου, ἀνεκτήσα-

θεωρεῖς ἐδῶ, σὲ παρακαλῶ, τὴν ἀμεριμνησίαι, καὶ τὶς πολυποίκιλες φροντίδες τῆς ζωῆς αὐτῆς ὡς σκόνη.

71.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ.

Ἄν ἓνα φυτὸ πού μεταφυτεύεται συνεχῶς μπορεῖ νὰ καρποφορήσει, ἔστω καὶ ἂν ποτίζεται πλούσια, τότε θὰ μπορέσεις καὶ σὺ νὰ φέρεις καρπὸ δικαιοσύνης μεταβαίνοντας ἐδῶ κι' ἐκεῖ, κυνηγώντας σκιές καὶ ἀνέμους, καὶ περιεργαζόμενος χωρὶς μόνιμη στάση κάθε τόπο.

72.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ὁ λουτήρας τοῦ Μωυσῆ εἶχε βάση⁷⁹. ἔτσι καὶ ἡ κάθαρση τοῦ μοναχοῦ ἔχει ἀνάγκη σταθερότητας καὶ ἀντοχῆς καὶ διαρκοῦς στάσης καὶ ἀμετακίνητου τρόπου ζωῆς.

73.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΩΜΑΣΙΟ, ΤΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Τὰ σκουπίδια καὶ τὴ στάχτη καὶ τὴ λάσπη τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων γιὰτι μοῦ τὰ συγκεντρώνεις μὲ ζῆλο μετὰ τὴν ἀπόταξή σου στὸ μοναστήρι χωρὶς ὠφέλεια, ἢ μᾶλλον καὶ μὲ βλάβη; Ἀπάντησέ μας, λαμπρὲ κατὰ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ φλύαρε ρήτορα τῆς ματαιοδοξίας καὶ ταλαιπωρίας.

74.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΙΣΙΜΙΟ.

Ὅταν ὁ Δεσπότης Ἰησοῦς προσευχόταν στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἔλαμψε τὸ πρόσωπό του καὶ ἄστραψαν τὰ ροῦχα του⁸⁰, πρᾶγμα πού συμβαίνει συνήθως στοὺς μοναχοὺς πού ἐπιμένουν στὴν προσευχὴ κοπιαστικά. Δηλαδή λάμπει τὸ πρόσωπο τῆς ψυχῆς τους καὶ ἀστράφτει ὁ ἀόρατος στολισμός της, πρᾶγμα πού οἱ πολλοὶ τὸ ἀγνοοῦν.

75.- ΣΤΟΝ ΑΣΚΗΤΗ ΖΩΣΑ.

Ὁ μακάριος Πέτρος ἀντὶ τῆς ζεστασιᾶς στὴν αὐλὴ τοῦ Καϊάφα, ὅπου καὶ δοκιμάστηκε⁸¹, βρῆκε ἀργότερα θεϊκὴ ζεστασιὰ στὴν Τιβεριάδα, γιὰτι ἦταν γυμνὸς ἐξαιτίας τῆς ἄρνησης. Καὶ μὴ νομίσεις ὅτι παραποιῶ τὴν ἐξιστόρηση τῶν Εὐαγγελίων καὶ λέγω διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὸ πού ἐννοεῖ αὐτὴ· ἐπειδὴ δηλαδή ἦταν γυμνὸς ὁ μακάριος Πέτρος, φόρεσε τὸ ἐπανωφέρει τῆς ἐλπίδας στὸν Χριστό, ρίχτηκε στὴ θάλασσα τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ⁸², καὶ πῆγε στὸν Ἰησοῦ σὰν νὰ συρόταν μὲ κάποια ἄλυσίδα ἀπὸ τὸν πόθο, καὶ ἐπειδὴ εἶχε κοπιάσει τὴ στιγμή τῆς ἄρνησης καὶ εἶχε μοχθήσει καὶ εἶχε πικραθεῖ ἀπὸ τὸ κλάμα καὶ τὴ λύπη

81. Ἰω. 18, 15 ἔ.

82. Ἰω. 21, 13.

το αὐτὸν ὁ ἴδιος Δεσπότης τῷ θαυμασίῳ ἄρτῳ καὶ παραδόξῳ ἰχθύϊ, καὶ μετὰ τὸ ἄριστον λαλεῖ αὐτῷ ὁ Σωτὴρ ἐπιθυμοῦντι ἀκοῦσαι τῆς μακαρίας φωνῆς, καὶ ἀναπαύει καὶ παρηγορεῖ αὐτὸν κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν τῆς καρδίας τοῦ Πέτρου, καὶ οὕτω, καταγλυκάνας αὐτόν, 5 ποιμένα τῆς οἰκουμένης ἀπάσης καθίστησιν.

ΟΣΤ'.- ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Εὐαρεστήσω», φησὶν ὁ Δαυὶδ, «ἐν χώρα ζώντων»· χώραν ζώντων, οὐκ ἀποθνησκόντων, τὸν μέλλοντα λέγων αἰῶνα. Ἡ γὰρ παρούσα ζωὴ τῶν ἀνθρώπων διὰ πολλῶν θανάτων συμπληροῦσθαι πέφυ- 10 κεν, οὐ μόνον ἐν τῇ κατὰ τὰς μεθελικιώσεις μεταβολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κατὰ ἁμαρτίαν σώμασι τῶν ψυχῶν. Ὅπου δὲ οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις οὐδὲ σώματος, οὐδὲ ψυχῆς, οὔτε γὰρ ἔστι λογισμοῦ παρατροπή, οὔτε μετάθεσις γνώμης, οὐδεμιᾶς περιστάσεως τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀτάραχον τῶν λογισμῶν ἀφαιρουμένης, τῷ ὄντι ἐκείνη χώρα ἔστι ζώνων καὶ 15 εὐφροαινομένων διηνεκῶς.

ΟΖ'.- ΝΕΑΔΙΩ, ΟΛΥΜΠΙΩ, ΑΝΔΡΟΜΑΧΩ, ΙΟΥΛΙΩ,
ΧΕΙΜΑΣΙΩ, ΜΟΝΑΧΟΙΣ ΦΙΛΟΔΙΚΟΙΣ.

Νῦν εὐκαιρον εἰπεῖν τινα τῶν εὐφρονοῦντων καταμαθόντα τὴν εἰς τὸ θεῖον ὑμῶν καταφρόνησιν, τῶν δὲ πρὸς γένος ὑμῖν στρατιωτῶν 20 τὸ σπουδαῖον περὶ τὴν θεσόδειαν, ὅτιπερ οἱ πανευλαδέστατοι στρατιῶται νενικήκασι ταῖς ψαλμωδίαις καὶ ταῖς προσευχαῖς, τῇ τε ἰδιοπραγμοσύνῃ καὶ τῇ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἀγρύπνῳ προσκαρτερήσει, τοὺς ἀπηγριωμένους καὶ πανοργίλους καὶ μισοθεωτάτους τῶν μοναχῶν, ἀποτιναξαμένους μὲν τὴν ἡσυχίαν τὴν πρέπουσαν καὶ τὴν δι' εὐ- 25 χῶν καὶ ψαλμῶν λειτουργίαν, καὶ ἐπιλαθομένους τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματός τε καὶ σχήματος, καταλελοιπότητας δὲ τὸ ἴδιον ἀσκητήριον, καὶ ἀπηρουθριασμένως ἐργολαβοῦντας τὰ ἀλλότρια πράγματα, καὶ δοκιμαζομένους διηνεκῶς τοῖς ἔξωθεν δικαστηρίοις, τὸν ἄφατον ἐπεισφέροντας θόρουδόν τε καὶ τάραχον, ὥστε καὶ αὐτοὺς ὑμῶν ἐπὶ τούτοις 30 καταγελᾶν καὶ λίαν καταγινώσκειν τοὺς δημοσίους ἄρχοντας.

ΟΗ'. - ΚΥΡΙΑΚΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετασχηματίσει», φησί, «τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐ-

για τὸ ὅτι στερήθηκε τὸν Κύριο, τὸν ξανακάνει δικό του ὁ ἴδιος ὁ Δεσπότης μὲ τὸ θαυμάσιο ψωμί καὶ τὸ παράξενο ψάρι⁸³, καὶ μετὰ τὸ πρῶ-
γευμα τοῦ μίλησε ὁ Σωτήρας, γιατί ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀκούσει τὴν εὐλογη-
μένη φωνή του, καὶ τὸν καθησυχάζει καὶ τὸν παρηγορεῖ ἀνάλογα πρὸς
τὸν πόνο τῆς καρδιᾶς τοῦ Πέτρου, καὶ ἀφοῦ τὸν ἀνακούφισε, τὸν ὄρισε
ποιμένα ὀλόκληρης τῆς οἰκουμένης⁸⁴.

76.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΔΩΡΟ.

«Θὰ κάνω», λέγει ὁ Δαβίδ, «ζωὴ ἀρεστὴ στὸν Θεό, στὴ χώρα τῶν
ζωντανῶν»⁸⁵, ἐννοώντας ὡς χώρα ζωντανῶν, αὐτῶν ποὺ δὲν πεθαίνουν,
τὴ μέλλουσα ζωὴ. Γιατί ἡ παροῦσα ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀπὸ τὴ
φύση τῆς γεμάτη ἀπὸ πολλοὺς θανάτους, ὄχι μόνο μὲ τὴ μεταβολὴ τῆς
ἐνηλικίωσης, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἁμαρτία τῶν ψυχῶν στὰ σώματα. Ἐκεῖ
ὅμως ποὺ δὲν ὑπάρχει ἀλλοίωση οὔτε τοῦ σώματος, οὔτε τῆς ψυχῆς, οὔτε
παρεκτροπὴ τοῦ λογισμοῦ, οὔτε ἀλλαγὴ τῆς διάθεσης, γιατί κανένα
περιστατικὸ δὲν ἀφαιρεῖ οὔτε τὴ σταθερότητα, οὔτε τὴν ἀταραξία τῶν
λογισμῶν, ἐκεῖνη εἶναι πραγματικὰ ἡ χώρα τῶν ζωντανῶν, ποὺ εὐφραίν-
ονται αἰώνια.

77.- ΣΤΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΝΕΑΔΙΟ, ΟΛΥΜΠΙΟ, ΑΝΔΡΟΜΑΧΟ, ΙΟΥΛΙΟ, ΧΕΙΜΑΣΙΟ, ΠΟΥ ΑΓΑΠΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΚΕΣ.

Τώρα εἶναι ἐπίκαιρο νὰ πεῖ κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ σκέφτονται
λογικᾶ, μαθαίνοντας τὴ δική σας περιφρόνηση τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν στρα-
τιωτῶν ἀπὸ τὸ σπουδαῖο στὴν εὐσέβεια γένος, ὅτι οἱ πάρα πολὺ εὐλαβεῖς
στρατιῶτες μὲ τὶς ψαλμωδίες καὶ τὶς προσευχὲς καὶ τὴν πρόθυμη προσ-
πάθεια καὶ τὴν ἄγρυπνη καρτερικότητά τους στὴν Ἐκκλησία νίκησαν
τοὺς ἔξαγριωμένους καὶ γεμάτους ὀργὴ καὶ μῖσος γιὰ τὸν Θεὸ μοναχοὺς,
οἱ ὅποιοι ἀποτίναξαν τὴν πρέπουσα ἡσυχία καὶ τὴ λειτουργία μὲ προ-
σευχὲς καὶ ψαλμούς, καὶ ἀφοῦ λησμόνησαν τὸ ἱερὸ ἐπάγγελμα καὶ τὸ
σχῆμα τους καὶ ἐγκατέλειψαν τὸ ἀσκητήριό τους, χωρὶς νὰ κοκκινίζουν
ἐκτελοῦν ἐργολαβικὰ τὰ ξένα πράγματα, σύρονται διακρῶς στὰ πολι-
τικὰ δικαστήρια, προκαλώντας ἀπερίγραπτο θόρυβο καὶ ταραχὴ, ὥστε
ἀκόμα καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι νὰ τοὺς περιγελάτε καὶ νὰ τοὺς καταδικάζουν οἱ
δημόσιοι ἄρχοντες.

78.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΡΙΑΚΟ.

«Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ μεταμορφώσει», λέγει, τὸ τα-
πεινὸ μας σῶμα, κάνοντάς το ὅμοιο ὡς πρὸς τὴ μορφὴ μὲ τὸ ἔνδοξο

του». Νῦν μὲν γὰρ εὐτελεία καὶ ἀτιμία διαγίνεσθαι τάχα συμβαίνει τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἐπηρεαζομένον τε ταῖς τῶν δαιμόνων ἐφόδοις καὶ ταῖς αὐτῆς πολλάκις τῆς ψυχῆς νωχελείαις, μώμοις τισὶ καὶ σπίλοις περιπίπτον, ἐξανδραποδιζόμενον τε ἔσθ' ὅτε καὶ ἄγαν ταπεινούμενον
 5 ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ θνήσκειν καὶ ἐνταφιάζεσθαι, ἐν ἐξουδενώσει καὶ ἀτιμία συρόμενον ἐν τῇ γῇ καὶ θαπτόμενον ἐν εὐτελείᾳ πολλῇ. «Σπείρεται», γὰρ φησιν, «ἐν ἀτιμία, ἐγείρεται ἐν δόξῃ». Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς πάντων ἀνθρώπων ἐγέρσεως, τὴν τε φθορὰν καὶ τὴν ταπεινώσιν ἀποτιναξάμενον, ἀνίσταται τὸ σῶμα ἡμῶν κατακεκο-
 10 σμημένον τῇ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος δόξῃ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ, μηκέτι λοιπὸν τραπησόμενον εἰς ἁμαρτίαν καὶ φθορὰν, μηκέτι ταπεινωθησόμενον τῇ θνητότητι καὶ τῇ ματαιότητι καὶ ταῖς ταλαιπωρίαις, ἀλλὰ σὺν διαιωνίζονται καὶ ἀφθαρσία ἀπέραντα.

οθ'.— Τῷ αὐτῷ.

15 «Ἐπεδίβασας ἀνθρώπους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν». Ἔστι γὰρ ὅτε συγχωρεῖ τοὺς δαίμονας ὁ Θεὸς τῇ ἔνδον κεφαλῇ ἀναιδῶς ἐπικαθίζειν, τουτέστι τῇ διανοίᾳ, καὶ καθέλκει τὴν ψυχὴν πρὸς ἀπρεπῆ ἐνθυμήματα, οἷς ἡμᾶς ἀναγκαῖον πικτεῦειν καὶ μάχεσθαι, μὴ συγκατατιθεμένους, μηδὲ συνδιάζοντας

20 π'.— Τῷ αὐτῷ.

«Οὐ στενοχωρούμεθα ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ», φησὶν ὁ Ἀπόστολος Κορινθίοις, «ὕμεῖς δὲ στενοχωρεῖσθε ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν», μὴ βουλόμενοι διὰ πολλῶν ἀρετῶν πλατυνθῆναι τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς θείας ἐλλάμπεις δέξασθαι καὶ χωρῆσαι. Ὅθεν ἡμῖν συμβαίνει τὸ ἐν
 25 τῷ Ἡσαΐᾳ εἰρημένον, ὅτι ἐν τῇ θλίψει τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ τῆς διανοίας λέοντες καὶ ἀσπίδες καὶ εἴ τις ἄλλη δύναμις ἐναντία, τούτοις γὰρ καὶ τοῖς τοιούτοις ὀνόμασι καλοῦνται οἱ δαίμονες, τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὄντων καὶ τῶν καμῆλων ἔφερον ὄνων μὲν νοουμένων τῶν κωθεστέρων καὶ φιληδόνων καὶ μοχθηρῶν καμῆλων δὲ τῶν τὴν ὑπε-
 30 ρηφάνειαν καὶ τὴν μνησικακίαν ἐξασκούντων. Τὸν τοίνυν πλοῦτον τῶν πονηρῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ ἀνόμων λογισμῶν φορτώσαντες τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων οἱ δαίμονες, ἐλαύνουσι εἰς τὰς ἐρήμους τῶν

σῶμα του»⁸⁶. Γιατί τώρα τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ζεῖ μὲ τὸν εὐτελισμὸ καὶ τὴν ἀτιμία, ἐπειδὴ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν δαιμόνων καὶ πολλές φορές καὶ τὴ νωθρότητα τῆς ἴδιας τῆς ψυχῆς, πέφτοντας σὲ κάποια ψεγάδια καὶ ἠθικὰ στίγματα, καὶ μερικές φορές ὑποδουλώνεται καὶ ταπεινώνεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, καὶ ἀκόμα ὅταν πεθαίνει καὶ ἐνταφιάζεται σύρεται μὲ ἐξευτελισμὸ καὶ ἀτιμία στὴ γῆ καὶ θάβεται μὲ μεγάλο ἐξευτελισμὸ. Γιατὶ λέγει, «Σπέρνεται ἄδοξο, ἀνασταίνεται ἐνδοξο»⁸⁷. Τὸν καιρὸ τῆς ἀνάστασης ὅμως ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ ἀποτινάξει τὴ φθορὰ καὶ τὴν ταπείνωση, θὰ ἀναστηθεῖ τὸ σῶμα μας στολισμένο μὲ τὴ δόξα καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ, καὶ δὲν θὰ μετατραπεῖ ποτὲ πιά σὲ ἁμαρτία καὶ φθορὰ, δὲν θὰ ταπεινωθεῖ ποτὲ πιά μὲ τὴ θνητότητα καὶ τὴν ματαιότητα καὶ τὶς ταλαιπωρίες, ἀλλὰ θὰ ζεῖ αἰώνια καὶ σὲ χωρὶς τέλος ἀφθαρσία.

79.- Στὸν ἴδιο.

«Ἀνέβασες ἀνθρώπους πάνω στὰ κεφάλια μας»⁸⁸. Ὑπάρχουν δηλαδή περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες ἐπιτρέπει στοὺς δαίμονες ὁ Θεὸς νὰ καθίσουν ἄφοβα μέσα στὸ κεφάλι μας, δηλαδή στὸν νοῦ μας, καὶ νὰ σέρνουν τὴν ψυχὴ μας σὲ ἀπρεπεῖς ἀναμνήσεις, μὲ τὶς ὁποῖες ἐμεῖς πρέπει νὰ πυγμαχοῦμε καὶ νὰ πολεμᾶμε, χωρὶς νὰ συμφωνοῦμε οὔτε νὰ συμμαχοῦμε μαζί τους.

80.- Στὸν ἴδιο.

Δὲν αἰσθανόμαστε στενότητα μέσα στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ», λέγει ὁ Ἀπόστολος στοὺς Κορινθίους⁸⁹, «ἀλλὰ ἡ στενότητα ὑπάρχει μέσα στὰ δικὰ σας αἰσθήματα», ἐπειδὴ δὲν θέλετε νὰ εὐρύνετε τὴν ψυχὴ σας μὲ πολλές ἀρετὲς καὶ νὰ δεχτεῖτε τὶς θεῖες ἀκτινοβολίες καὶ νὰ τὶς χωρέσετε. Γι' αὐτὸ συμβαίνει σὲ μᾶς αὐτὸ πού εἶπε ὁ Ἡσαΐας, ὅτι μέσα στὴ θλίψη τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴ στενοχώρια τοῦ νοῦ ἐμφανίζονται λιοντάρια καὶ δηλητηριώδεις ὄχιές καὶ κάθε ἄλλη ἐχθρική δύναμη, γιατί μὲ τέτοια καὶ ἄλλα παρόμοια ὀνόματα ὀνομάζονται οἱ δαίμονες πού μεταφέρουν τὸν πλοῦτο τους φορτωμένο πάνω σὲ γαϊδούρια καὶ καμηλές⁹⁰. Καὶ ὡς γαϊδούρια βέβαια ἐννοοῦνται οἱ πιὸ νωθοὶ καὶ φιλήδονοι καὶ φθονεροί, ἐνῶ ὡς καμηλές αὐτοὶ πού καλλιεργοῦν τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὴ μνησικακία. Φορτώνοντας λοιπὸν οἱ δαίμονες τὸν πλοῦτο τῶν πονηρῶν καὶ τῶν αἰσchrῶν καὶ τῶν παράνομων λογισμῶν στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων,

89. Β' Κορ. 6, 12.

90. Ἡσ. 30, 6.

ἀρετῶν πράξεις καὶ καταστάσεις. Οὐδὲν δ' ὑπάρχει τῆς ἁμαρτίας βαρύτερον, διὸ καὶ παρὰ τοῖς θεοφόροις ἀνδράσι μολύβδῳ παρεῖκασται.

πα'.— Τῷ αὐτῷ.

5 Ἄν ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας πρὸς Θεὸν στενάξωμεν, εἰσακούσεται πάντως καὶ δείξει θαυμάσια τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ποιήσει τὴν κάμηλον πρόβατον· «Αὕτη» γάρ φησιν, «ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου». Καί τινων ψαλμῶν τίτλοι, «Τοῖς ἀλλοιωθησομένοις» ἐγράφησαν. Ἐὰν τοίνυν σπουδάσεις διὰ τῶν ἀρετῶν ἀρέσαι
10 τῷ Σωτῆρι, ἀποφορτίζει τὸν νοητὸν σου ὄνον ἀχθοφοροῦντα τοῖς δαίμοσι, καὶ ἀσαγῆ ποιήσας, ἐπιβαλεῖ σοι τὰ τῶν ἀποστόλων ἱμάτια, τουτέστι τὰ θεῖα παιδεύματ' αὐτῶν τε καὶ δόγματα, καὶ ἐπικαθεσθῆς τῷ νοῦ σου ὡσπερ τῇ ὄνῳ ποτέ, εἰσέρχεται καὶ νῦν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν δοξαζόμενός τε καὶ ἀνευφημούμενος ὑπὸ πάντων ἀγγέλων ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ
15 ἀλόγου, λογικοῦ γενομένου διὰ φιλανθρωπίαν τοῦ Κτίσαντος, μᾶλλον δὲ ἀνακτίσαντος, ἀλλοιώσαντός τε καὶ ἀνανεώσαντος, διὰ τῆς ἀμελείας καὶ τῆς πλάνης ψυχῆν παλαιωθεῖσαν καὶ παρατετραμμένην ἐκουσίως

πβ'.— Τῷ αὐτῷ.

20 Δύναται τις καὶ ἐν σώματι ὡν ὑπάρχειν σὺν αὐτῷ Χριστῷ κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου «Ζῶ δὲ σὺκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκδημήσας τοῦ σαρκίου, καθὼς πάλιν αὐτὸς γράφει, ὅτι «Ἐπιποθῶ ἀναλύσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι». Ἡ γὰρ ψυχὴ νοητὸν τι χρῆμα οὕσα τῶν νοητῶν ἐφίεται, ὡς ἐμφύσημα θεῖον καὶ
25 θαυμαστόν τι τυγχάνουσα δημιουργήμα· βαρυνόμενη οὖν τῷ γηίνῳ σώματι διὰ τὴν θνητότητα, εἰκότως νῦν ἐπιθυμεῖ διαλυθῆναι, εἰλικρινῶς καὶ ἀμερίμνως καὶ ἀφόβως θανάτου συνεῖναι τῷ Δεσπότη, ἀναλύσασα ἀπὸ τοῦ θνητοῦ, ἐπὶ τὸ ἀθάνατόν τε καὶ ἄτρεπτον. Μετὰ δὲ τὴν νῦν λύσιν, ἐν τῇ ἀναστάσει ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον τὸ ἴδιον σῶμα
30 ἀπολαβοῦσα ζωοποιηθὲν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, συνδιαιωνίζει λοιπὸν τῇ ἀλύτῳ εὐφροσύνῃ καὶ τῇ μακαριότητι καὶ τῇ ἀναμαρτησίᾳ. Δεῖ γὰρ

διώχνουν μακριά στις ἐρήμους τις πράξεις και τις ψυχικές καταστάσεις τῶν ἀρετῶν. Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ πιὸ βαρὺ ἀπὸ τις ἁμαρτίες, γι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοὺς θεοφόρους πατέρες παρομοιάζονται μὲ μόλυβδο.

81.— Στὸν ἴδιο.

Ἄν ἀναστενάξουμε ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιᾶς μας στὸν Θεό, θὰ μᾶς ἀκούσει ὅπωςδήποτε, καὶ θὰ κάνει θαυμαστὰ πράγματα στοὺς ἀνθρώπους καὶ θὰ μεταβάλει τὴν καμῆλα σὲ πρόβατο. Γιατὶ λέγει, «Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀλλοίωση τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου»⁹¹. Καὶ ὀρισμένοι τίτλοι τῶν ψαλμῶν φέρουν τὴν ἐπιγραφή, «Σ' αὐτοὺς ποὺ θὰ ἀλλοιωθοῦν»⁹². Ἐὰν λοιπὸν ἐπιδιώξεις μὲ τις ἀρετὲς νὰ ἀρέσεις στὸν Σωτῆρα, θὰ ξεφορτώσει τὸν νοητὸ σου γαῖδαρο ποὺ κάνει τὸν ἀχθοφόρο στοὺς δαίμονες, καὶ ἀφοῦ σοῦ ἀφαιρέσει τὸ σαμάρι, θὰ σοῦ φορῆσει τὰ ἐνδύματα τῶν ἀποστόλων, δηλαδή τὰ θεϊκὰ μαθήματα καὶ τις διδασκαλίες, καὶ ἀφοῦ καθίσει πάνω στὸ νοῦ σου, ὅπως κάποτε κάθισε στὸ γαῖδουρι⁹³, εἰσέρχεται καὶ τώρα στὴν ἅγια πόλη, ὑμνολογούμενος καὶ ἐπευφημούμενος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀγγέλους γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀλόγου, ποὺ τώρα ἔγινε λογικὸ ἕξαιτίας τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Δημιουργοῦ, ἢ καλύτερα τοῦ ἀναδημιουργοῦ, ποῦ ἄλλαξε καὶ ἀνανέωσε τὴν ψυχὴ ποὺ μὲ τὴν ἀδιαφορία καὶ τὴν πλάνη εἶχε παλιώσει καὶ παρεκτραπεῖ μὲ τὴ θέλησή της.

82.— Στὸν ἴδιο.

Μπορεῖ κάποιος, καὶ ἐνῶ ἀκόμα βρίσκεται στὸ σῶμα, νὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, σύμφωνα μὲ αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Ἀπόστολος· «Δὲν ζῶ πλέον ἐγώ, ἀλλὰ ζεῖ μέσα μου ὁ Χριστός»⁹⁴. Πολὺ περισσότερο ὅμως μπορεῖ ὅταν φύγει ἀπὸ τὴ σάρκα, ὅπως γράφει πάλι ὁ ἴδιος· «Ἐπιθυμῶ πάρα πολὺ νὰ πεθάνω καὶ νὰ εἶμαι μαζὶ μὲ τὸν Χριστό»⁹⁵. Ἡ ψυχὴ δηλαδή, ὄντας κάποιον νοητὸ πρᾶγμα, ἐπιθυμεῖ τὰ νοητά, ἐπειδὴ εἶναι θεϊκὴ πνοὴ καὶ θαυμάσιο δημιούργημα. Φορτωμένη λοιπὸν μὲ τὸ γήινο σῶμα, ποὺ εἶναι θνητό, δικαιολογημένα τώρα ἐπιθυμεῖ εἰλικρινὰ καὶ ἀμέριμνα νὰ διαλυθεῖ (τὸ σῶμα) καὶ χωρὶς τὸν φόβο τοῦ θανάτου πλέον νὰ βρίσκεται μαζὶ μὲ τὸν Δεσπότη, ἀφοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὸ θνητὸ καὶ μεταπήδησε στὸ ἀθάνατο καὶ ἀτρεπτο. Καὶ μετὰ τὸν παρόντα θάνατο, στὴν ἀνάσταση, ἀφοῦ ξαναλάβει τὸ σῶμα τῆς ἀφθαρτοῦ καὶ ἀθάνατο, ζωοποιημένο μὲ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, νὰ ζεῖ μαζὶ του αἰώνια μὲ ἀτελείωτη χαρὰ καὶ εὐτυχία καὶ χωρὶς ἁμαρτία. Γιατὶ πρέπει νὰ ἀποκατασταθεῖς στὴν καθαρὴ φύση σου,

94. Γαλ. 2, 20.

95. Φιλιπ. 1, 23.

ἀποκαταστήναί σε ἐπὶ τὴν καθαρὰν φύσιν, ἥτοι θείαν καὶ ἀγύρω, ἄλυπὸν τε καὶ πάσης φροντίδος ἀπηλλαγμένην κατάστασιν.

πγ'.— Τῶ αὐτῶ.

Εἰσὶ τινες καταστάσεις καὶ ἕξεις ἐν ἀνθρώποις καθαροί, ὥστε τὸν
 5 μὲν ἡλίου ἐπέχειν τόπον, τὸν δὲ σελήνης, τὸν δὲ ἀστέρος καὶ ἴδοις ἄν
 τινα ἄνθρωπον ὑπὲρ τὸν Σολομῶντα πολλάκις δεδοξασμένον τῇ ἄνω-
 θεν φρονήσει, ὕστερον δὲ διὰ τοῦ ἀπονυστάξαι καὶ χαννωθῆναι τῆς
 προσοχῆς, ἐγκαταλειφθέντα ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἀποδυσάμενον τὴν τε
 εὐλάβειαν καὶ τὸν φόβον τοῦ Κρείττονος, καὶ καταπεπτωκότα εἰς ἀσέ-
 10 βειαν καὶ ἁμαρτίας μεγάλας, ὥστε δύνασθαι σε λέγειν, ὅτι διειτρόπη ὁ
 ἥλιος πεσὼν παρ' ἐλπίδα εἰς ἀθεμιτουργίας. Γίνεται γὰρ τοιαῦτα πολ-
 λάκις καὶ τοῖς σπουδαίοις ὕστερόν ποτε διὰ τῆς ἀμελείας γεγυμνωμέ-
 νοις τῆς φρουρᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀναβαίνοντος τοῦ Ναβουχο-
 δονόσορ ἐπ' αὐτοὺς ἐν πολέμῳ, καὶ τὴν μὲν πόλιν ῥηγνύντος διὰ μη-
 15 χανημάτων σατανικῶν, τὸν δὲ βασιλέα, τὸν νοῦν φημι, ἐκτυφλοῦντος
 ὥσπερ τὸν Σεδεκίαν, καὶ παῖδας δεσμοῦντος, καὶ εἰς Βαβυλῶνα τὴν
 ἀλληγορομένην ἀπάγοντος, τὰ δὲ ἅγια Δαυὶδ καὶ Σολομῶντος καὶ
 τῶν ἐξῆς βασιλέων λαμβάνοντος, τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς τῆς καρδίας
 καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ πολλοῖς χρόνοις μετὰ καμιάτου καὶ σπουδῆς πορισθέν-
 20 τα καὶ συγκομισθέντα καὶ κατασκευασθέντα, ἐμπυριζόντος τὸν ναὸν
 τοῦ Κυρίου καὶ παρασκευάζοντος ὑπὸ θεβήλων πατεῖσθαι ποδῶν.
 Καὶ ἤκουσα τοῦ Ψαλμοῦ διὰ τοῦτο βοῶντος ἐν ὄδυρμοῖς «Ἐλέη-
 σόν με, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με» ἀπὸ ὕψους δαίμονες, «καὶ κα-
 ταπατοῦντές με ὅλην τὴν ἡμέραν», διότι ἐπεβίβασας τοὺς ἐχθρούς μου
 25 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου· καὶ τοῦ Ἱερεμίου θρηνοῦντος, ὅτι Ἄρχουσα
 πρώτην διὰ κατορθωμάτων ψυχῆ, νῦν νόμῳ πολέμου ληφθεῖσα, ἐγενή-
 θη εἰς φόρον, τῷ διαδόλῳ λειτουργοῦσα ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι. Πλὴν ὅτι
 ὁ τοῖς τοιούτοις κακοῖς περιπεπτωκώς, εἰ μὴ ἀπὸ μικροψυχίας
 ἀπενδοκῆση εἰς τέλος, ἀλλὰ μεταμεληθεὶς ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον καὶ
 30 νεαροποιήσῃ τὰς ἀρχαίας ἐμφιλοσόφους πράξεις, ἐπανέρχεται πάλιν
 πρὸς αὐτὸν ἢ Δεσποτικῆ χάρις, καὶ φράσει καὶ περὶ τούτου τὸ προφη-
 τικὸν λόγιον, ὅτι Ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ
 τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς κατορθώματα καὶ θεῖα
 δωρήματα καὶ γνῶσιν τὴν ἑσωτέραν, καὶ ἀνορθώσω καὶ ἀνοικοδο-

1. Δ' Βασ. 25, 1 ἔ.

2. Ψαλμ. 55, 1.

3. Θρηνοὶ 1, 1.

4. Ἀμώς 9, 11-12.

δηλαδή στην θείκη και ἀγέραστη και χωρίς λύπη και ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε φροντίδα κατὰσταση.

83.— Στὸν ἴδιο.

Ἐπάρχουν μερικὲς καταστάσεις και συνήθειες καθαρὲς στοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ἄλλος ἀπὸ αὐτοὺς νὰ κατέχει τὴ θέση ἡλίου, ἄλλος σελήνης και ἄλλος ἀστρου. Ἐτσι μπορεῖς νὰ δεῖς ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ εἶναι πολλὲς φορὲς περισσότερο λαμπρότερος και ἀπὸ τὸν Σολομώντα μὲ τὴν οὐράνια σύνεση, ὕστερα ὅμως, ἐπειδὴ νύσταξε πάρα πολὺ και ἔπεσε σὲ νωθρότητα ἢ προσοχή του, νὰ ἔχει ἐγκαταλειφθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό, και, ἀποβάλλοντας τὴν εὐλάβεια και τὸν φόβο τοῦ Ἐνωτέρου, νὰ πέφτει σὲ ἀσέβεια και μεγάλες ἁμαρτίες, ὥστε νὰ μπορεῖς νὰ λές, ὅτι ἄλλαξε ἢ ἡλιος πέφτοντας ἀνέλπιστα σὲ πράξεις ἀθέμιτες. Γιατὶ γίνονται τέτοια πολλὲς φορὲς και στοὺς σπουδαίους, οἱ ὁποῖοι ἀργότερα μὲ τὴν ἀδιαφορία τους ἀπογυμνώνονται ἀπὸ τὴ φρουρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ ἔρχεται σὲ πόλεμο ἐναντίον τους ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ ὁποῖος γκρεμίζει τὴν πόλη μὲ σατανικὲς ἐπινοήσεις, και ἀφοῦ τυφλώσει τὸν βασιλιᾶ, ἐννοῶ τὸν νοῦ, ὅπως τὸν Σεδεκία, και αἰχμαλωτίζει τὰ παιδιὰ και τὰ ὀδηγήσει στὴ συμβολικὴ Βαβυλώνα και ἀρπάξει τὰ ἅγια σκεῦη τοῦ Δαβὶδ και τοῦ Σολομώντα και τῶν μετέπειτα βασιλέων, ποὺ βρίσκονται στὰ θησαυροφυλάκια τῆς καρδιᾶς, και ὅλα τὰ ἄλλα, ποὺ ἐπὶ πολλὰ χρόνια ἀποκτήθηκαν και μεταφέρθηκαν και κατασκευάστηκαν μὲ πολὺν κόπο και ζῆλο, πυρπολώνοντας τὸν ναὸ τοῦ Κυρίου, τὸν κάνει νὰ καταπατιέται ἀπὸ βέβηλα πόδια¹. Και ἄκουσα τὸν Ψαλμωδὸ νὰ φωνάζει γι' αὐτὸ μὲ θρήνους: «Ἐλέησέ με, γιατί εἶναι πολλοὶ» οἱ δαίμονες «ποὺ μὲ πολεμοῦν ἀπὸ ψηλὰ και μὲ καταπατοῦν ὅλη τὴν ἡμέρα»², διότι ἀνέβασες τοὺς ἐχθρούς μου πάνω στὸ κεφάλι μου. Και τὸν Ἰερεμία νὰ κλαίει, ἐπειδὴ ἢ ἄλλοτε ἀρχόντισσα μὲ τίς ἀρετὲς τῆς ψυχῆ, τώρα κυριευμένη μὲ τὸν νόμο τοῦ πολέμου, ἔγινε φόρου ὑποτελῆς, ὑπηρετώντας τὸν διάβολο στὰ ἁμαρτήματα³. Παρόλα αὐτὰ ὅμως, αὐτὸς ποὺ ἔπεσε σὲ τέτοια κακά, ἐὰν δὲν ἀπογοητευθεῖ ἀπὸ μικροψυχία μέχρι τέλους, ἀλλὰ μετανιωμένος ἐπιστρέψει στὸν Κύριο και ἀνανεώσει τίς παλιὲς εὐσεβεῖς πράξεις, τότε ἐπιστρέφει πάλι ἢ δεσποτικὴ χάρις σ' αὐτόν, και λέγει τὰ προφητικὰ λόγια: Θὰ ἐπιστρέψω και θὰ ξαναχτίσω τὴ σκηνὴ τοῦ Δαβὶδ ποὺ ἔχει πέσει, και θὰ ἀννηψώσω και θὰ ἀνοικοδομήσω τὰ γκρεμισμένα κατορθώματα και τίς θεϊκὲς δωρεὲς και τὴν ἐσωτερικὴ γνώση⁴. «Και ἢ δόξα ἢ

μήσω· «Καὶ ἔσται ἡ δόξα ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος παντοκράτωρ». Γεγράφηκα δὲ ταῦτα, ὡς πρὸς τὰ ἐμφερόμενα τῆ ἐπιστολῆ σου ὑπερέχων ἀπόκρισιν.

ΠΔ'.- ΟΝΗΣΙΜΩ ΜΟΝΑΧΩ.

5 Εἰ ὅλως τῷ Θεῷ νομίζει, ὁ κατὰ τὸ παρὸν πλούσιος, προκομίζειν τὴν χάριν τῆς εἰς σὲ φιλοτιμίας, οὗτος μᾶλλον χρεωστεῖ παρακαλεῖν σε καὶ ἰκετεύειν πρὸς τὸ λαβεῖν θελήσαι, οὐ γὰρ δὴ παρὰ σοῦ ἀναμένειν δέησιν. Ὅθεν γνούς τὴν τοῦ ἀνδρὸς βλακείαν, μηδὲ λόγου ἀξιώσεις τὸν κορυβαντιῶντα.

10

ΠΕ'.- ΦΑΥΣΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τὸ τρίχινον φόρεμα δεῖται πάντως φρονήματος ταπεινοῦ· τοῖς γὰρ δικαίοις μᾶλλον πεπόθηται ἢ ταπεινοφροσύνη, μμουμενοῖς τὸν ἑαυτῶν Δεσπότην. Εἰ δὲ ἀλαζονεύῃ καὶ μάχη καθ' ἑκάστην καὶ τύπεις τινάς, καὶ τοὺς φρενητιῶντας ἀπομμηῖ, τίνος χάριν καὶ τὸ τρίχι-
15 νον φορεῖς; Ἀσύμβατον γὰρ ἔνδυμα τῆ γνώμη· ὁ δὲ μονήρης βίος τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην φιλοκαλεῖν ὀφείλει, οὐχ ὑπόκρισιν καὶ σκηνην καὶ προσωπεῖον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

πς'.- Τῷ αὐτῷ.

«Παράτεινον», φησὶν, «τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε». Οἱ γὰρ
20 γνώσει ἁμαρτάνοντες κατὰ σε, χαλεπωτέρας τεύξονται κολάσεως Μεγαλυνθῆναι τοίνυν καὶ ἐκπαθῆναι ἄγαν τὸν ἔλεον προεσθεύου.

ΠΖ'.- ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

Τὴν ἀφεγγῆ νύκτα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ταῖς τῶν μυρῶν ἀνδρα-
γαθημάτων σου ἀκτῖσι καταυγάζων, πῶς τὴν τῶν ἐπουρανίων ἀγγέ-
25 λων καταλόγοις μὴ συναριθμηθείης, ἀμιλλόμενος ταῖς ἀφθάρτοις ἐ-
κείναις δυνάμεσι, τὸ φθαρτὸν τοῦτο καὶ εὐτελὲς καὶ θνητὸν περικείμε-
νος σκῆνος

ΠΗ'.- ΦΡΟΝΤΩΝΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

Ἐπαινῷ σου τὰ ῥόδα τῶν θεοφίλων λόγων, κἂν τὰς μικρὰς ἀκάν-
30 θας τῶν εὐκαιρῶν ἐλέγχων παρέπηξας, ὑπερεθίζων ἡμῶν, ὡς ἂν τις

τελευταία θὰ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν πρώτη, λέγει ὁ παντοκράτορας Κύριος»⁵. Τὰ ἔγγραφα λοιπὸν αὐτὰ ἀπαντώντας σὲ ὅσα ἀναφέρεις στὴν ἐπιστολή σου.

84.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΟΝΗΣΙΜΟ.

Ἄν γενικὰ ὁ πρὸς τὸ παρὸν πλούσιος νομίζει ὅτι προσφέρει στὸ Θεὸ τὴν γενναιόδωρη προσφορὰ πού κάνει σὲ σένα, αὐτὸς πρέπει μᾶλλον νὰ σὲ παρακαλεῖ καὶ νὰ σὲ ἱκετεύει νὰ θελήσεις νὰ τὴ δεχτεῖς, καὶ ὄχι νὰ περιμένει παράκληση ἀπὸ σένα. Γι' αὐτό, γνωρίζοντας τὴ βλακεία τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε κὰν νὰ δεχτεῖς νὰ μιλήσεις μὲ αὐτὸν πού κάνει σὰν μανιασμένος.

85.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΑΥΣΤΟ.

Τὸ τρίχινο (μοναχικὸ) φόρεμα χρειάζεται ὅπωςδήποτε καὶ ταπεινοφροσύνη. Γιατὶ οἱ δίκαιοι ποθοῦν μᾶλλον τὴν ταπεινοφροσύνη, ἐπειδὴ μιμοῦνται τὸν Κύριό τους. Ἄν ὅμως ὑπερηφανεύεσαι καὶ μάχεσαι κάθε μέρα καὶ χτυπᾷς κάποιους καὶ μιμῆσαι τοὺς μανιακούς, γιὰ ποιοῦ λόγῳ φορεῖς τὸ τρίχινο ἔνδυμα; Γιατὶ εἶναι ἀσυμβίβαστο τὸ ἔνδυμα αὐτὸ μὲ τὸν χαρακτῆρα σου. Ἀντίθετα ἡ μοναχικὴ ζωὴ πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ δικαιοσύνη, καὶ ὄχι τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν προσποίηση καὶ τὸ προσωπεῖο τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

86.- ΣΤὸν ἴδιο.

«Ἐξακολούθησε», λέγει, «νὰ παρέχεις τὸ ἔλεός σου σ' αὐτοὺς πού σὲ γνωρίζουν»⁶. Γιατὶ αὐτοὶ πού ἁμαρτάνουν, ὅπως καὶ σύ, συνειδητὰ, θὰ ἔχουν χειρότερη τιμωρία. Νὰ παρακαλεῖς λοιπὸν νὰ μεγαλώσει καὶ νὰ ἐπεκταθεῖ πάρα πολὺ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

87.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ.

Σὺ πού φωτίζεις τὴ σκοτεινὴ νύχτα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μὲ τις ἀκτῖνες τῶν μυρίων ἀνδραγαθημάτων σου, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ συγκαταταχθεῖς στοὺς κατ'ἀλογους τῶν ἐπουράνιων ἀγγέλων, ἀφοῦ προσπαθεῖς νὰ ξεπεράσεις τις ἄφθαρτες ἐκεῖνες δυνάμεις, ἂν καὶ φορεῖς αὐτὸ τὸ φθαρτὸ καὶ ταπεινὸ καὶ θνητὸ σῶμα;

88.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΦΡΟΝΤΩΝΑ.

Ἐπαινῶ τὰ ρόδα τῶν ἀρεστῶν στὸ Θεὸ λόγων σου, ἔστω καὶ ἂν παρενέβαλες τὰ μικρὰ ἀγκάθια τῶν ἐπίκαιρων ἐλέγχων, ἐρεθίζοντάς

εἶποι, καὶ παρακινίζων τὸν πρὸς τὴν σὴν ὀσίαν καὶ ἀειφεγγῆ ψυχὴν
ἀσβεστον καὶ ἀμάραντον ἔρωτα.

ΠΘ'. - ΑΡΣΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὄταν ποτὲ δυνηθῆς ἐκριζῶσαι πάντα τὰ ὀλέθρια καὶ μανιώδη
5 πάθη, τηνικαῦτα σαντὸν ἐπίδος τῆ θεωρία τῶν ὑψηλῶν νοημάτων. Εἰ
δὲ πρὸ τοῦ καταγωνίσασθαι τοὺς πολεμίους δαίμονας, τολμήσειας
διαδιασάμενος ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ βουλή-
ματι, οὐ τεύξῃ βοθηθείας καὶ συμμαχίας Θεοῦ, καὶ τρώσουσιν σε οἱ
ἐχθροὶ καθάπερ αἰ μέλισσαι.

10

ζ'. - Τῷ αὐτῷ.

Ἄλλοι καθεκάστην τοῖς πόνοις τὴν καρδίαν δαμάζουσι καὶ ἐκτῆ-
κειν τῆ ἐγκρατεία σπουδάξουσι. Σὺ δὲ τῆ πολυτροφία καὶ ταῖς οἴνο-
φλυγίαις κατὰ σαρκῶν ἑαυτῶν ῥαγῆναι κινδυνεύεις

ζΑ'. - ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

15 Τί πποῆ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς βλασφημίας κεντούμενος; Μνή-
σθητι ὅτι χρισθεὶς ὁ μακάριος Δαυὶδ τῷ μυστικῷ ἐλαίῳ, εὐθύς τὸν
Σαοὺλ καὶ ἐπίβουλον ἠῦρεν.

ζΒ'. - Τῷ αὐτῷ.

Ἄλλὰ καὶ σὺ ἀοράτως ἐχρίσθης, προσελθὼν τῷ σχήματι τῷ σε-
20 μῶ. Χρῖσμα ἐγὼ θεῖον καλῶ τὴν ἐπελθοῦσάν σοι χάριν τοῦ ἁγίου
Πνεύματος.

ζΓ'. - ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἄναγκαῖον καὶ ἡμᾶς μμιουμένους τὸν Ἀβραάμ, τὴν τῶν ἀκροθι-
νίων δεκάτην προσφέρειν τῷ Κυρίῳ· αὕτη δ' ἂν εἶη τῶν δέκα ἐντολῶν
25 ἢ ὑπερανέχουσα, «ἀφ' ἧς ὁ νόμος κρέμεται καὶ οἱ προφῆται· τουτέστι
«τὸ ἀγαπῆσαι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης δυνάμεως». Πλή-
ρωμα γὰρ νόμου τὴν ἀγάπην ὀρίζεται ὁ θεῖος Ἀπόστολος.

ζΔ'. - ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τὴν μὲν τῶν νοητῶν Αἰγυπτίων ὀπισθεν διώκουσαν στρατιάν
30 κατοπτεύεις, καὶ τὴν θάλασσαν ἔμπροσθεν ἀφροφόρων καὶ παμμιά-
ρων παθῶν, τὸν δὲ Θεὸν ὑπερασπίζοντά σου καὶ ἀοράτῳ χειρὶ καὶ

μας, ὅπως θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ κανεῖς, καὶ πληγώνοντας τὸν ἄσβεστο καὶ ἀμάραντο ἔρωτὰ μας πρὸς τὴν ὄσια καὶ πάντοτε φωτεινὴ ψυχὴ σου.

89.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΡΣΙΝΟ.

“Ὅταν κάποτε μπορέσεις νὰ ξεριζώσεις αὐτὰ τὰ καταστρεπτικὰ καὶ τρελλὰ πάθη, τότε θὰ παραδώσεις τὸν ἑαυτό σου στὴ θεώρηση τῶν ὑψηλῶν ἐννοιῶν.” Ἄν ὅμως, προτοῦ νικήσεις τοὺς ἐχθροὺς δαίμονες, τολμήσεις μὲ τὴ βία νὰ ἀνεβῆς στὸ ὄρος, παρὰ τὴν ἔγκριση τῆς θείας βοήθειας, δὲν θὰ ἔχεις τὴ βοήθεια καὶ συμμαχία τοῦ Θεοῦ, καὶ θὰ σὲ πληγώσουν οἱ ἐχθροὶ σὰν τὶς μέλισσες.

90.- ΣΤὸν ἴδιο.

“Ἄλλοι κἀθε μέρα δαμάζουν μὲ τοὺς κόπους τὴν καρδιά τους καὶ φροντίζουν νὰ τὴν ἐξαντλήσουν μὲ τὴν ἐγκράτεια. Σὺ, ἀντίθετα, διατρέχεις τὸν κίνδυνο μὲ τὴν πολυφαγία καὶ τὶς οἰνοποσίες νὰ κάνεις τὶς σάρκες σου νὰ ἐκραγοῦν.

91.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟ.

Γιατί φοβᾶσαι, ἐπειδὴ κεντρίζεσαι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς βλασφημίας; Θυμίσου ὅτι, μόλις ὁ μακάριος Δαβὶδ χρίστηκε βασιλιάς μὲ τὸ μυστικὸ λάδι, ἀμέσως αὐτὸ ἐπέσυρε τὴν ἐχθρότητα τοῦ Σαούλ⁷.

92.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄλλὰ καὶ σὺ ἔχεις χριστεῖ ἄόρατα, μὲ τὴν προσέλευσή σου στὸ σεμνὸ μοναχικὸ σχῆμα. Θεϊκὸ χρῖσμα ὀνομάζω ἐγὼ τὴ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος πού ἦρθε σὲ σένα.

93.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΙΟΝΥΣΙΟ.

Εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἐμεῖς, μιμούμενοι τὸν Ἀβραάμ, νὰ προσφέρουμε στὸν Κύριο τὸ ἓνα δέκατο ἀπὸ τὰ καλύτερα προϊόντα μας⁸. Καὶ τὸ δέκατο αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἢ πρώτη ἀπὸ τὶς δέκα ἐντολές, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ὁλόκληρος ὁ νόμος καὶ οἱ προφήτες», δηλαδή «τὸ νὰ ἀγαπήσουμε τὸν Θεὸ μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μας»⁹. «Γιατί ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκπλήρωση τοῦ νόμου»¹⁰.

94.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΡΑΚΟΝΤΙΟ.

Τὴ στρατιὰ τῶν νοσητῶν Αἰγυπτίων πού σὲ καταδιώκει ἀπὸ πίσω τὴ βλέπεις, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴ θάλασσα τῶν ἀφρισμένων καὶ μολυσμένων παθῶν πού ἔχεις μπροστὰ σου, ἐνῶ τὸν Θεὸ πού σὲ ὑπερασπίζεται καὶ

βραχίονι ὑψηλῷ τοὺς ἐχθροὺς ἀμυνόμενον καὶ ἐξαιρουμένον σε οὐκ ἐνθυμῆ.

ΛΕ'.- ΚΛΕΟΥΒΟΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς βραχίονάς μου», οὐχὶ τόξον κήρι-
5 νον ὑπεῖκον καὶ ὑπενδίδον τοῖς δαίμοσι καὶ τοῖς πάθεσιν, εὐθέως ἀπὸ
πρώτης συμβολῆς κλώμενον ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ τόξον χαλκοῦν. Χρῆ
γὰρ στερρὰ καὶ ἀνένδοτα κτήσασθαι παρὰ Κυρίου ὄπλα, πολλοῖς
πολέμοις τῶν ἐναντίων ἀντιπαρατάξασθαι καὶ διαρκέσαι δυνάμενα.

ΛΣΤ'.- ΦΙΛΟΥΜΕΝΩ ΕΓΚΛΙΣΤΩ.

10 Εὗγε τῶν ὑμετέρων κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀριστευμάτων! εὗγε
τῶν ὑμετέρων καθ' ἀρετὴν τροπαίων! ὑπέρευγε τῆς ὑμετέρας κατὰ
τὸν ἐγκλεισμόν ματαίας καὶ σκηνηκῆς καὶ κατεσχηματισμένης διαγω-
γῆς. Τῶν γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ θερμῶς ἐμπορευομένων καὶ τῶν τὰς μυριάς
15 δίκας καὶ τὰς ποικίλας λογομαχίας ἐν πραιτωρίοις πλεκόντων, οὐδὲν
δοκεῖς διαλλάτειν, πραγματείας παντοίας ἐπινοῶν, κράζων μετ' ὀρ-
γῆς καὶ βρύχων ἀπὸ τῆς γαλαιάγρας καθυβρίζων καὶ σκώπτων καὶ
λοιδορῶν καὶ διαμεμφόμενος τοὺς παρατυγχάνοντας, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ
τὰς ἰδίας χεῖρας προσφέρων τῆς θυρίδος, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τύπτων,
θορύβου καὶ ταραχῆς καὶ τύρβης καὶ ἀκαταστασίας πληρῶν τὴν ἐλε-
20 εινὴν κέλλαν, στενάζουσαν τάχα, κἂν ὑπάρχει ἀναίσθητός τε καὶ ἄψυ-
χος, ἐπὶ τῇ ἀπηνεΐᾳ καὶ πικρίᾳ τοῦ ἐν αὐτῇ καθάπερ ἐν τινὶ ζώῳ κα-
τακλεισθέντος θηρίου, μᾶλλον δὲ θηριωδεστέρου τῶν θηρίων μονά-
ζοντος Εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τί κεκέρδακας τῷ οἰκιδίῳ κατακλεισθείς;
τί ὤνησας τὴν σαντοῦ ψυχὴν τοῖς τοιχαρίοις τὸ σῶμα ἐγκεκρουφώς;
25 Ἐγενήθη γάρ, φησὶν, Ἐφραΐμ καθὼς ἐγκρουφίας, μὴ μεταστρεφόμε-
νος πρὸς τὸ κρεῖττον. Τί σοι ὄφελος λαχεῖν τοῦ δωματίου; Πότε ἄρα τὸ
ἔνδυμα τὸ σεμνὸν τῶν μοναχῶν ὑπέδυσ; ποῖος δὲ ἀδῶς τὴν χεῖρα τῆς
εὐλογίας ἐπέθηκεν; Πόθεν δὲ παρείληφας τὰ συρφετώδη καὶ κατά-
πτυστα ἦθη; Ποῦ ἢ ἀπερίσπαστος τῶν εὐχῶν καὶ ἀμέρμιμος πρὸς Θε-
30 ὸν ὁμιλία; Ποῦ ἐξώρισας τοὺς ψαλμοὺς καὶ τοὺς ὕμνους; Ποῦ ἐφυγά-
δευσας τὸ ἡσύχιον φρόνημα; Ποῦ κατέλειπες τὰς ἱερὰς διδαχὰς τῶν
πατέρων; Ποῦ οἴχεται τὸ μελισταγῆς δάκρυον; ποῦ ἢ σύντροφος καὶ

πολεμᾶ τοὺς ἐχθροὺς σου μὲ τὸ ἀόρατο χέρι καὶ τὸν δυνατὸ βραχίονά του καὶ σὲ γλυτώνει, δὲν τὸν θυμᾶσαι.

95.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟ.

«Καὶ ἔκανες τὸν βραχίονά μου τόξο χάλκινο»¹¹, ὄχι τόξο κέρινο, πού ὑποτάσσεται καὶ ὑποχωρεῖ στοὺς δαίμονες καὶ στὰ πάθη, σπάζοντας ἀμέσως μὲ τὴν πρώτη σύγκρουση στὸν πόλεμο, ἀλλὰ τόξο χάλκινο. Γιατὶ πρέπει νὰ ἀποκτήσουμε ἰσχυρὰ καὶ ἀνυποχώρητα ὄπλα ἀπὸ τὸν Κύριο, πού νὰ μποροῦν νὰ ἀντιμετωπίσουν πολλοὺς πολέμους τῶν ἐχθρῶν καὶ νὰ ἀντέξουν.

96.- ΣΤΟΝ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟ ΦΙΛΟΥΜΕΝΟ.

Μπράβο γιὰ τὰ κατορθώματά σου κατὰ τὴν ἀναχώρηση! Μπράβο σου γιὰ τοὺς θριάμβους τῆς ἀρετῆς σου! Μπράβο καὶ πάλι μπράβο γιὰ τὴ μάταια καὶ ὑποκριτικὴ καὶ ἐπιδεικτικὴ διαγωγή σου κατὰ τὴ φυλάκιση σου! Γιατὶ δὲν φαίνεσαι νὰ διαφέρεις καθόλου ἀπὸ ἐκείνους πού ἐμπορεύονται μὲ ζωνρότητα στὴν ἀγορὰ καὶ σκηνοθετοῦν τὶς μύριες δίκες καὶ τὶς κάθε εἴδους λογομαχίες στὰ δικαστήρια, ἐπινοώντας κάθε εἴδους πραγματεῖες, φωνάζοντας μὲ ὄργη καὶ τρίζοντας τὰ δόντια, βρίζοντας ἀπὸ τὸ κρατητήριο καὶ κοροϊδεύοντας καὶ κακολογώντας καὶ συκοφαντώντας τοὺς περαστικούς, καὶ μερικὲς φορές μάλιστα βγάζοντας τὰ χέρια σου ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ χτυπώντας τοὺς ἀδελφούς, γεμίζοντας μὲ θόρυβο καὶ ταραχὴ καὶ ἀταξία καὶ ἀκαταστασία τὸ ἔλεινὸ κελλί, τὸ ὁποῖο στενάζει, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀναίσθητο καὶ ἄψυχο, ἀπὸ τὴ σκληρότητα καὶ πικρία, σὰν θηρίο πού κλείστηκε σὲ κάποιο κλουβί, ἢ καλύτερα μοναχοῦ πρὸ θηρίου ἀπὸ τὰ θηρία. Πές μου, σὲ παρακαλῶ, τί κέρδιες κλεισμένος στὸ σπιτάκι; Σὲ τί ὠφέλησες τὴν ψυχὴ σου κρύβοντας τὸ σῶμα σου μέσα σὲ μικροὺς τοίχους; Ἔγινε, λέγει, ὁ Ἐφραὶμ σὰν σταχτόπιπτα¹², πού δὲν ἄλλαξε πρὸς τὸ καλύτερο. Ποιὸ τὸ ὄφελος γιὰ σένα μὲ τὸ νὰ κερδίσεις τὸ δωμάτιο; Πότε ἄραγε φόρεσες τὸ σεμνὸ ἔνδυμα τῶν μοναχῶν; Ποιὸς ἠγούμενος σοῦ ἔβαλε τὸ χέρι τῆς εὐλογίας; Καὶ ἀπὸ ποῦ παρέλαβες αὐτὰ τὰ χυδαῖα καὶ ἄξια περιφρόνησης ἤθη; Ποῦ εἶναι ἡ ἀπερίσπαστη καὶ ἀμέριμνη ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεὸ μὲ τὶς προσευχές; Ποῦ ἐξόρισες τοὺς ψαλμούς καὶ τοὺς ὕμνους; Ποῦ φυγᾶδευσες τὴν ἡσυχὴ σκέψη; Ποῦ ἐγκατέλειπες τὶς ἱερὲς διδασκαλίες τῶν πατέρων; Ποῦ πῆγε τὸ μελιστάλακτο δάκρυ; Ποῦ εἶναι ἡ σύντροφος καὶ σύζυγος

σύνευνος· καὶ ὁμόσκηνος τῶν μοναζόντων εἰρήνη καὶ γαλήνη καὶ ἡρεμία καὶ πίστις· Ποίαν σχολίης παρησίαν ἐν ἡμέρα τῆς ἀνταποδόσεως;

4Z'. – ΦΑΥΣΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Σαλευθήτω», φησί, «τὰ θεμέλια τῆς γῆς». Τὸ τοίνυν, «Σαλευθήτω τὰ θεμέλια τῆς γῆς», ἀντὶ τοῦ, Οἱ ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας λογισμοί, ἀπὸ τῶν σκαιῶν ἐπὶ τὰ δεξιότερα μεταγέσθωσαν.

4H'. – ΕΥΤΡΟΠΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Εἰ βούλει ἀνελθεῖν εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆς ἐν τοῖς οὐρανοῖς Ἱερουσαλήμ, δι' ἀρετῆς πολυειδοῦς καὶ ταπεινοφροσύνης προκόπτων
10 ἀνάβηθι τὰς εἰρημένας τῷ μακαρίῳ Δαυὶδ ἀναβάσεις, ἐν τῇ σαντοῦ καρδίᾳ κατασκευάζων ἐν τῷ τόπῳ τοῦ κλαυθμῶνος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὅτι γὰρ κλαυθμοῦ καὶ πένθους πλήρης τῶν ἀνθρώπων ὁ θῖος, μαθήσῃ σαφῶς, δλέπων τὰ βρέφη κλαίοντα τῆς γαστροῦς τῆς μητρῶας προκίπτοντα, καὶ μετὰ τὸ θανεῖν πάλιν τὸν ἔλεεινὸν θρηνούμενον ἄν-
15 θρωπον. Δι' ἀρετῆς τοίνυν ἀνέρχου καὶ ταπεινοφροσύνης πρὸς ἐκεῖνο τὸ θυσιαστήριον, μὴ διὰ πταισμάτων καὶ ὑπερηφανείας.

4θ'. – Τῷ αὐτῷ.

Φοβεῖτω σε τὸ Δεσποτικὸν γράμμα, παρακελευόμενον μὴ ἀναβαίνειν διὰ βαθμίδων κακίας καὶ ἐπηρμένου φρονήματος εἰς τὸ θυ-
20 σιαστήριον, ἵνα μὴ ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀσχημοσύνη σου δι' ἐγκαταλείψεως, καὶ τότε γνώσονται, φησί, ποῦ ἐστὶν αὐτῶν ὕλη.

P'. – ΛΑΜΠΑΔΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὐ μόνον ὁ Ἰούδας τὸν Κύριον προύδωκε, τῶν θείων κριμάτων καταφρονήσας, ἀλλὰ γὰρ καὶ οἱ μὴ πληροῦντες τὰ θεῖα προστάγματα
25 Χριστιανοὶ προδόται λογίζονται, καταφρονοῦντες καὶ ἀνθαδιαζόμενοι καὶ τοῖς οἰκείοις πονηροῖς ἐξακολουθοῦντες· θελήμασιν.

PA'. – Τῷ αὐτῷ.

Ὁ διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἑαυτὸν ὑποτάξας· τῇ τῶν συνασκουμένων ὑπηρεσίᾳ, ἐὰν ὕστερον ἄρξῃται σκληρύνεσθαι καὶ ὑπερηφανεύε-
30 σθαι καὶ κρατεῖν ἀργύρια ἐπὶ λόγῳ ἰδίῳ, οὗτος· τοὺς θείους νόμους παρέδῃ καὶ παρηγκωνίσασατο, ἠθέτησέ τε τὰς συνθήκας καὶ τὴν ὁμολο-

καὶ συγκάτοικος εἰρήνη καὶ γαλήνη καὶ ἡρεμία καὶ πίστη τῶν μοναχῶν;
Ποιᾶ θαρρησία θὰ ἔχεις τὴν ἡμέρα τῆς ἀνταπόδοσης;

97.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΑΥΣΤΟ.

«Ἄς σαλευθοῦν», λέγει, «τὰ θεμέλια τῆς γῆς»¹³. Τό, «ἄς σαλευθοῦν τὰ θεμέλια τῆς γῆς», τὸ λέγει μὲ τὴν ἔννοια, Οἱ λογισμοὶ ποὺ ὑπάρχουν στὸ δάθος τῆς καρδιάς ἄς μετακινηθοῦν ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιώτερα.

98.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΤΡΟΠΙΟ.

Ἄν θέλεις νὰ ἀνεβεῖς στὸ θυσιαστήριο τῆς οὐράνιας Ἱερουσαλήμ, ἀνέβα μὲ προκοπὴ σὲ κάθε εἶδους ἀρετὴ καὶ ταπεινοφροσύνη τὶς βαθμίδες ποὺ ἀναφέρει ὁ μακάριος Δαβὶδ¹⁴, κατασκευάζοντάς τις μέσα στὴν καρδιά σου, στὸ τόπο τοῦ θρήνου τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Ὅτι βέβαια ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ εἶναι γεμάτη κλάμα καὶ πένθος, θὰ τὸ μάθεις καλά, βλέποντας τὰ βρέφη νὰ κλαῖνε μόλις θγαίνουν ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μητέρας τους, καὶ μετὰ τὸν θάνατό του νὰ θρηνεῖται πάλι ὁ δυστυχῆς ἄνθρωπος. Μὲ τὴν ἀρετὴ λοιπὸν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη ἀνέβα στὸ θυσιαστήριο ἐκεῖνο, καὶ ὄχι μὲ τὶς ἀμαρτίες καὶ τὴν ὑπερηφάνεια.

99.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄς σὲ φοβίζει ὁ Δεσποτικὸς λόγος ποὺ διατάζει νὰ μὴ ἀνεβαίνουμε στὸ θυσιαστήριο μὲ τὶς βαθμίδες τῆς κακίας καὶ τῆς ἔπαρσης, γιὰ νὰ μὴ ἀποκαλυφθεῖ ἡ αἰσχρότητά σου μὲ τὴν ἐγκατάληψή του¹⁵, καὶ τότε θὰ μάθουν, λέγει, ποὺ βρίσκεται ἡ ὕλη τους.

100.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΛΑΜΠΑΔΙΟ.

Δὲν πρόδωσε μόνο ὁ Ἰούδας τὸν Κύριο περιφρονώντας τὶς ἐντολές του, ἀλλὰ προδότες θεωροῦνται καὶ οἱ Χριστιανοὶ ποὺ δὲν ἐκτελοῦν τὶς θεϊκὲς ἐντολές, ἀφοῦ περιφρονοῦν καὶ αὐθαδιάζουν καὶ ἀκολουθοῦν τὰ δικά τους πονηρὰ θελήματα.

101.- Στὸν ἴδιο.

Αὐτὸς ποὺ ἐξαιτίας τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ ὑπέταξε τὸν ἑαυτό του στὴν ὑπηρεσία αὐτῶν ποὺ ἀσκοῦνται μαζί του, ἐὰν ὕστερα ἀρχίσει νὰ γίνεται σκληρὸς καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται καὶ νὰ κρατᾶει χρήματα γιὰ λογαριασμό του, αὐτὸς ἔχει παραβεῖ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ καὶ παραγώνισε καὶ ἀρνήθηκε τὶς συμφωνίες καὶ τὴν ὁμολογία τῆς ἀπάρνησης

γίαν, τῆς τε ἀποταγῆς καὶ τῆς ὑποταξίας, καὶ λέγεται προδότης· προέδωκε γὰρ τὸν προφθάσαντα λόγον.

ΡΒ'. – ΕΥΣΤΑΘΙΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

Ὁγκῶδες θυλάκιον σπουδαίως φιλοκαλεῖς, καὶ τῆς σαρκὸς τὸ
5 λίπος προθύμως περιποιῇ, δίκην ὄρνιθος σιτίζων σαντὸν ἐν σκότῳ
τῆς ἀγνοίας. Καὶ ποίαν ἄρα παρηρησίαν εὐρήσεις, ὅταν ἔλθῃ ὁ κρῖνων
τὰ σύμπαντα;

ΡΓ'. – ΕΥΜΑΘΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὅτ' ἂν τινες τῶν ἀδελφῶν πρὸ τῆς τῶν μολυσμάτων παντελοῦς
10 καθάρσεως καὶ τῆς τελεωτέρας ἕξεως διδάσκειν ἐπιχειροῦσιν, τη-
νικαῦτα οἱ δαίμονες γελῶντες πρὸς ἑαυτοὺς διανεύουσι τοιαῦτα ὁμι-
λοῦντες καὶ λέγοντες Οὗτος τῷ προσήκοντι καιρῷ ἡμέτερον γενήσε-
ται λάφυρον, νουθετεῖν τολμῶν παρὰ γνώμην Κυρίου. Διόπερ μὴ θε-
λήσωμεν ὀμφακίζοντες ἔτι, καὶ μήποτε πέπειρον τὸν βότριν κτησάμε-
15 νοι, νουθετεῖν καὶ διδάσκειν ἑτέρους, ἵνα μὴ τῶν δαιμόνων γενώμεθα
παίγνιον.

ΡΔ'. – ΕΥΦΗΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὁ πεντηκοστὸς τέταρτος ψαλμὸς μέμνηται φόβου, τρόμου καὶ
σκότους ἁμαρτημάτων «Καὶ τίς δώσει μοι», φησί, «πτέρυγας, καθὼς
20 περιστερᾶς, καὶ πετασθήσομαι», καὶ ὑπερβήσομαι τὰ ἐνοχλοῦντα κα-
κᾶ καὶ φθάσω πρὸς τὸν Θεὸν καὶ καταπαύσω πρὸς αὐτὸν καὶ προσα-
ναπαύσομαι τῷ ἰδίῳ φιλανθρώπῳ Δεσπότη; Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ ἀνά-
παυσις τῶν ἐν τοῖς μοχθηροῖς ἰδρωσι τῆς ἁμαρτίας κεκοπιημένων
ὄθεν βοᾷ· «Δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι,
25 καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Εἰδὼς τοίνυν ὁ Δαυΐδ, τί δι' ὅλου τοῦ ψαλμοῦ
λελάληκε, καὶ ὁμματώσας τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ παρασκευάσας μὴ
ἀπογινώσκειν ποτέ, εἰς ἐλπίδα ἀγαθὴν τὸν ψαλμὸν καταπαύει

ρε'. – Τῷ αὐτῷ.

Ἐὰν ἡμεῖς ἀόκνως ἐκτελῶμεν τὸ πνευματικὸν ἔργον καὶ φροντί-
30 ζῶμεν νηφόντως τὴν κεχρεωστημένην ἡμῖν τοῦ κανόνος τοῦ ποιεῖν
ὑπηρεσίαν, δῆλον ὅτι πολλῷ πλέον ὁ Θεὸς φροντίζων ἡμῶν διεγείρει

τῶν ἐγκοσμίων καὶ τῆς ὑποταγῆς, καὶ λέγεται προδότης, γιατί πρόδωσε τὸν λόγο ποῦ ἔδωσε.

102.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΕΥΣΤΑΘΙΟ.

Μὲ πολὺ φροντίδα διακοσμεῖς τὴν ὀγκώδη τσέπη σου καὶ περιποιεῖσαι μὲ προθυμία τὸ λίπος τῆς σάρκας σου, τρέφοντας τὸν ἑαυτὸ σου σὰν ὄρνιθα μέσα στὸ σκοτᾶδι τῆς ἄγνοιάς σου. Ποιὰ παρηρησία θὰ ἔχεις ἄραγε, ὅταν ἔρθει αὐτὸς ποῦ θὰ κρίνει τὰ πάντα;

103.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΜΑΘΙΟ.

“Ὅταν κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς, πρὶν καθαριστοῦν ἐντελῶς ἀπὸ τὰ μολύσματα καὶ ἀποκτήσουν τὴν τέλεια ἰκανότητα, ἐπιχειροῦν νὰ διδάξουν, τότε οἱ δαίμονες γελώντας κάνουν νόημα μεταξύ τους καὶ μιλοῦν λέγοντας· Αὐτὸς στὸν κατάλληλο χρόνο θὰ γίνῃ δικό μας λάφυρο, ἀφοῦ τολμᾷ νὰ νουθετεῖ χωρὶς τὴν ἔγκριση τοῦ Κυρίου. Γι’ αὐτὸ ἂς μὴ θελήσουμε, ἐνῶ ἀκόμα εἴμαστε ἀνέτοιμοι καὶ δὲν ἀποκτήσαμε ἀκόμα σταφύλια ὠριμα, νὰ νουθετοῦμε καὶ νὰ διδάσκουμε ἄλλους, γιὰ νὰ μὴ γίνουμε παιχνίδι τῶν δαιμόνων.

104.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΦΗΜΙΟ.

Ἦ πενηκοστὸς τέταρτος ψαλμὸς ὁμιλεῖ γιὰ φόβο, τρόμο καὶ σκοτᾶδι ἁμαρτημάτων. «Καὶ ποιὸς θὰ μοῦ δώσει», λέγει, «φτερὰ σὰν τοῦ περιστεριοῦ, γιὰ νὰ πετᾶξω»¹⁶, γιὰ νὰ ξεπεράσω τὰ κακὰ ποῦ μὲ ἐνοχλοῦν καὶ νὰ φτάσω στὸν Θεὸ καὶ νὰ τελειώσω κοντὰ του καὶ νὰ ἀναπαυθῶ κοντὰ στὸν φιλόανθρωπο Κύριό μου; Γιατί αὐτὸς εἶναι ἡ ἀνάπαυση ἐκείνων ποῦ κόπιασαν μὲ τοὺς γεμάτους ἀθλιότητα κόπους τῆς ἁμαρτίας. Γι’ αὐτὸ βροντοφωνάζει· «Ἐλᾶτε σὲ μένα ὅλοι ὅσοι κοπιᾶτε καὶ εἶστε φορτωμένοι, καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς ἀναπαύσω»¹⁷. Γνωρίζοντας λοιπὸν ὁ Δαβὶδ τί εἶχε πεῖ μὲ ὀλόκληρο τὸν ψαλμὸ, καὶ ἀνοίγοντας τὰ μάτια αὐτῶν ποῦ ἀγωνίζονται, καὶ κάνοντάς τους νὰ μὴ ἀπογοητεύονται ποτέ, τελειώνει τὸν ψαλμὸ μὲ καλὴ ἐλπίδα.

105.- Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν ἐμεῖς ἐκτελοῦμε ἀκούραστα τὸ πνευματικὸ ἔργο καὶ φροντίζουμε μὲ νηφαλιότητα νὰ κάνουμε τὴν ὑπηρεσία ποῦ ὀφείλουμε ἀπὸ τὸ κανόνα, εἶναι φανερό, ὅτι ὁ Θεός, φροντίζοντας πολὺ περισσότερο γιὰ μᾶς, τονώνει τὶς εὐσεβέστατες ψυχές, ὥστε νὰ μᾶς προσφέρουν ὅλα ὅσα

ψυχὰς εὐσεβεστάτας πρὸς τὸ πάντα τὰ πρὸς τὰς χρείας διακονῆσαι ἡμῖν. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς ὀκνῶμεν καὶ ἀμελῶμεν τῶν ἐπιβαλλόντων τῷ πνευματικῷ πράγματι, πῶς ἀξιούμεν φροντίζεσθαι;

ΡΣΤ'.- ΜΑΡΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

5 Μηδαμῶς δυσχέραινε, μηδὲ δυσφόρει, τῇ παρατάσει τῶν πειρασμῶν πιεζόμενος, μηδὲ ξενίζου ἐπὶ τῷ βάρει καὶ τῇ συγχῆ ἐπιθέσει καὶ τῇ ἐκπορθήσει καὶ διώξει τῶν νοητῶν βαρβάρων. Ἐλπίζομεν γάρ, ἐὰν μετ' εὐχαριστίας ὑπομείνωμεν, σωτηρίαν μᾶλλον ἐκ τῶν ἐχθρῶν εὐρίσκειν καὶ τῶν μισούντων ἡμᾶς.

10 ρζ'.- Τῷ αὐτῷ.

Ἡ πληγὴ μου στερεά, φησὶν Ἱερεμίας προφήτης, ἐξ ἡμετέρου προσώπου τοὺς ὀδυρμούς ὑφαίνων ἵνα τί οἱ λυποῦντές με κατισχύουσί μου; ἔμαγεύρευσας, καὶ οὐκ ἐφείσω. Τῷ γὰρ ἀρχιμαγεύρῳ Ναβουζαρδάν με καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκδέδωκας. Καὶ ὁ Ἀμβακούμ πρὸς
15 Κύριον ἔλεγεν· «Ἰνα τί παρασιωπᾶς βλέπων, ὅτι ὁ ἀσεβὴς καταπίνει τὸν δίκαιον καὶ ἀνέχη;».

ρη'.- Τῷ αὐτῷ.

Οὐ μόνον ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ οἱ λίαν πάσης ἀνδραγαθίας ἀντέχεσθαι σπεύδοντες, πολλάκις ἐγκαταλιμπάνονται, πρὸς τε
20 τὸ διδαχθῆναι ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν καὶ πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ὑπερηφανείας, καὶ ὡς φησὶν ἡ Γραφή· «Πίπτουσιν ὑπὸ τοῖς ἀνόμοις χρόνον τακτόν, καὶ τοὺς νοητοὺς οἴκους ἐκπορθοῦνται ὑπὸ ἀνόμων». Καὶ πάλιν «Ὁ δίκαιος», φησὶν, «ὑπὸ τῶν ἀνόμων καταγελαῖται». - «Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, πρόσχεσ μοι ἵνα τί ἐγκατέλειπέ με;». Καὶ πάλιν γέ-
25 γραπται· «Εὐχαριστῶ σοι, ὁ Θεός, ὅτι ἐπάταξάς με, καὶ ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐλέησεις με». Καὶ πάλιν «Ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ κακὰς, καὶ ἐπιστρέψας ἐξωποίησάς με, καὶ ἐκ τῶν ἀθύσσαν τῆς γῆς ἀνήγαγές με». Επλεώνας ἐπ' ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην σου, καὶ ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς με».

30 ρθ'.- Τῷ αὐτῷ.

Μεγάλα νοσήματα ὑπεροψίας καὶ τύφου καὶ οἰήσεως καὶ τῶν τοιούτων ἐν τοῖς κρυπτοῖς ἔχοντες ταμιεῖοις, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώ-

18. Λουκᾶ 1, 71.

19. Ἱερ. 15, 18.

20. Θρηνοὶ 2, 21.

21. Ἀβδακ. 1, 13.

εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὶς ἀνάγκες μας. Ἐν ὅμως ἐμεῖς φοβούμεσθε καὶ παραμελοῦμε αὐτὰ ποῦ ἐπιβάλλονται γιὰ τὸ πνευματικὸ ἔργο, πῶς ἔχουμε τὴν ἀξίωση νὰ φροντιζόμεσθε ἀπὸ τοὺς ἄλλους;

106.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΡΙΝΟ.

Νὰ μὴ δυσανασχετεῖς, οὔτε νὰ δυσφορεῖς ἐπειδὴ πιέζεσαι ἀπὸ τὴν παράταση τῶν πειρασμῶν, οὔτε νὰ παραξενεύεσαι γιὰ τὸ βάρος καὶ τὶς συχνὲς ἐπιθέσεις καὶ τὴν πολιορκία καὶ τὴ δίωξη τῶν νοητῶν βαρβάρων. Γιατὶ ἐλπίζουμε, ὅτι, ἐὰν τοὺς ὑπομείνουμε μὲ εὐχαρίστηση, θὰ βροῦμε ὁπωσδήποτε σωτηρία ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ μᾶς μισοῦν.

107.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἡ πληγὴ μου εἶναι μόνιμη, λέγει ὁ προφήτης Ἰερεμίας¹⁹, ὑφαίνοντας τοὺς θρήνους τοῦ ὡς ἐκπρόσωπους δικός μας. Γιατὶ αὐτοὶ ποῦ μὲ στενοχωροῦν ὑπερισχύουν ἀπέναντί μου; Μὲ ἔσφαξες καὶ δὲν μὲ λυπήθηκες²⁰. Μὲ παρέδωσες στὸν ἀρχιμάγειρο Ναβουζαρδάν καὶ τοὺς ἀνθρώπους του. Καὶ ὁ Ἀβδακούμ ἔλεγε στὸν Κύριο· «Γιατὶ, βλέποντας ὅτι ὁ ἀσεβὴς καταπίνει τὸν δίκαιο, σιωπᾶς καὶ δείχνεις ἀνοχή;»²¹.

108.— ΣΤὸν ἴδιο.

Δὲν ἐγκαταλείπονται μόνο οἱ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ πολλὲς φορὲς καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιδιώκουν ἐπίμονα κάθε ἀνδραγαθία, μὲ σκοπὸ νὰ διδαχθοῦν τὴν ὑπομονὴ καὶ καρτερικότητα, καὶ γιὰ νὰ ἀποφεύγουν τὴν ὑπερηφάνεια. Καὶ ὅπως λέγει ἡ Γραφή· «Πέφτουν ἀπὸ τοὺς παράνομους σὲ ὀρισμένο χρόνο, καὶ τὰ νοητὰ σίτια (οἱ ἀρετὲς) κυριεύονται ἀπὸ τοὺς ἁμαρτωλοὺς»²². Καὶ πάλι λέγει· «Ὁ δίκαιος περιγελιέται ἀπὸ τοὺς παράνομους»²³.— «Θεὲ μου, Θεὲ μου, πρόσεξέ με· γιατί μὲ ἐγκατέλειψες;»²⁴. Ἐπίσης εἶναι γραμμένο· «Θεὲ μου, σὲ εὐχαριστῶ, διότι μὲ τιμώρησες καὶ ἔστρεψες ἄλλοῦ τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ μένα, καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ θὰ μὲ λυπηθεῖς». Καὶ πάλι· «Μοῦ ἔστειλες πολλὰς καὶ ὀδυνηρὰς θλίψεις, καὶ ἔπειτα ἐπανερχόμενος μὲ ξαναζωντάνεψες καὶ μὲ ἀνέδασες ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Ἐδειξες πλούσια τὴ μεγαλωσύνη σου, καὶ ὅταν ἐπέστρεψα μὲ παρηγόρησες»²⁵.

109.— ΣΤὸν ἴδιο.

Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἀκόμα καὶ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, πολλὰς φορὲς, ἂν καὶ ἔχουμε μέσα στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μας μεγάλες ἀρρώστιες ὑπεροψίας

22. Ἰωβ 12, 5.

23. Ἰωβ 12, 4.

24. Ψαλμ. 21, 1.

25. Ψαλμ. 70, 20, 21.

πων, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς πολλάκις λανθάνομεν διὰ τὸ ἀνεπίσκεπτον.
Ἄλλ' ὁ μέγας τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἰατρός οἶδε, πῶς ἐπιμελήσεται τῶν
κρυφίων. Μὴ οὖν ἀγανακτῶμεν, μηδὲ μικροψυχῶμεν καὶ ἀποδυ-
σπετῶμεν ἐφ' οἷς ἡμῖν ἀρμοζόντως ἐπάγει ὁ Κύριος

5 ρί'.— Τῷ αὐτῷ.

Πολλοὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ παρόντος αἰῶνος ὑπάρχουσιν ἄρ-
ρωστοὶ καὶ παραλυτικοί, οὐ πᾶσι δὲ ἢ αὐτὴ ἀρμόζει φαρμακία, οὐδὲ
πᾶσιν ἢ αὐτὴ συμβάλλεται τράπεζα. Ἄλλω γὰρ ἄλλως τὴν περιωδίαν
καὶ τὴν δίαιταν προσφέρει ὁ ἰατρός.

10 ριά'.— Τῷ αὐτῷ.

Οὗτος, φησὶν, ὁ ἄρρωστος τῷ μέλιτι παρηγορεῖσθω πυκνότερον,
καὶ ἄλλος τῇ πικρίᾳ τοῦ ἀψιθίου περαστουφούσθω, καὶ ἕτερος τῆς τοῦ
ἐλλεδόρου ἀηδείας μετεχέτω, καὶ ἄλλον ἄλλως δεόντως μετέλθωμεν.

ριβ'.— Τῷ αὐτῷ.

15 Εἰ πολλαὶ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρὶ τάχα, καὶ πολλαῖς οἰκονομίαις
δεσποτικαῖς διοικηθήσεται καὶ διατεθήσεται τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

ριγ'.— Τῷ αὐτῷ.

Οὗτος, φησί, τῇ τέρψει τῶν ἀρετῶν διεξαγέτω τὸν βίον, χαίρων
καὶ διευθυνόμενος, καὶ ὁ ἄλλος τῇ στυφότητι καὶ τῇ αὐστηρίᾳ τῶν
20 ἐγκαταλείψεων συνεχῶς παιδευόμενος καὶ πενθῶν πρὸς σωτηρίαν
ἐλκέσθω, ἄλλος τῇ εὐστοχίᾳ ἐπὶ τὸ ἐπιτυγχάνειν διηνεκῶς τῶν κατὰ
βούλησιν καὶ σκοπὸν εὐφραινέσθω ἐπὶ τῇ εὐωδίᾳ ἀνεμποδίστως τοῦ
προσκαίρου βίου τὴν ὁδὸν πορευόμενος, καὶ ἕτερος μυρίοις προσκόμ-
μασιν καὶ θλίψεσιν καὶ λύπαις, μόγις ποτὲ ἐλευθερίαν καὶ τελεωτάτην
25 ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν ἐκδεχέσθω. Ἐγὼ γὰρ τὸ συμφέρον ἐκάστω
ἐπίσταμαι ὡς περιέπων τὰ κρύφια, καὶ ἕκαστος ἀρμοδίως πρὸς τὸ
συμφέρον τῇ ψυχῇ διοικείσθω.

ΡΙΔ'.— ΝΙΚΑΝΔΡΩ ΣΤΥΛΙΤῆ.

«Οὐχ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν ἐστὶ δόκιμος, ἀλλ' ὄνπερ συνίστησι Κύ-

26. Βότανο ἀπὸ τὸ ὁποῖο κατασκευαζόταν φάρμακο γιὰ τὴν καταπράυνση τῆς
παραφροσύνης.

27. Ἰω. 14, 2.

καὶ ἀλαζονείας καὶ ἔπαρσης καὶ ἄλλες τέτοιες, ξεγελάμε τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους, ἀκόμα καὶ τοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διαπιστωθοῦν. Ὅμως ὁ μεγάλος γιατρός τῶν ψυχῶν μας γνωρίζει πῶς θὰ φροντίσει τὶς κρυφές ἀσθένειες τῆς καρδιᾶς μας. Νὰ μὴ ἀγανακτοῦμε λοιπόν, οὔτε νὰ λιποψυχοῦμε καὶ νὰ ἀποθαρρυνόμαστε γι' αὐτὰ ποὺ μᾶς στέλνει ὁ Κύριος ὅπως μᾶς ταιριάζει.

110.— Στὸν ἴδιο.

Στὸ νοσοκομεῖο τῆς ἐδῶ ζωῆς ὑπάρχουν πολλοὶ ἄρρωστοι καὶ παραλυτικοί. Ὅμως δὲν ταιριάζει σὲ ὅλους ἢ ἴδια φαρμακευτικὴ ἀγωγή, οὔτε ἢ ἴδια σὲ ὅλους δίαιτα. Γιατὶ στὸν καθένα ὁ γιατρός ἐπιβάλλει διαφορετικὴ τὴ διάρκεια καὶ τὴ δίαιτα.

111.— Στὸν ἴδιο.

Αὐτὸς ὁ ἄρρωστος, λέγει ὁ γιατρός, νὰ ἀνακουφίζεται πιὸ συχνὰ μὲ μέλι, ὁ ἄλλος νὰ φροντίζεται μὲ τὴν χορήγηση πικροῦ ἀψίνθου, ὁ ἄλλος νὰ παίρνει τὸν ἀηδῆ ἐλλέβορο²⁶, καὶ ἄλλον πάλι νὰ τὸν περιποιούμαστε ἀνάλογα.

112.— Στὸν ἴδιο.

Ἐφόσον κοντὰ στὸν Πατέρα ὑπάρχουν πολλοὶ τόποι διαμονῆς²⁷, καὶ τὸ ἀνθρώπινο γένος θὰ τακτοποιηθεῖ καὶ θὰ ἐγκατασταθεῖ σύμφωνα μὲ τὶς πολλὲς ρυθμίσεις τοῦ Κυρίου.

113.— Στὸν ἴδιο.

Αὐτός, λέγει, νὰ περᾶσει τὴ ζωὴ του μὲ τὴν ἀπόλαυση τῶν ἀρετῶν, γεμάτος χαρὰ καὶ εὐθυμία, καὶ ὁ ἄλλος νὰ περᾶσει μὲ πικρία, καὶ νὰ δοκιμάζεται συνεχῶς μὲ τὴ σκληρότητα τῶν ἐγκαταλείψεων, καὶ νὰ σύρεται πενθώντας πρὸς τὴ σωτηρία. Ἄλλος νὰ περᾶσει τὴ ζωὴ του μὲ ἐπιτυχία, κερδίζοντας διαρκῶς αὐτὰ ποὺ θέλει καὶ ἔχει σὰν σκοπὸ, καὶ νὰ εὐφραίνεται μὲ τὴν εὐωδία, βαδίζοντας ἀνεμπόδιστα τὸ δρόμο τῆς πρόσκαιρης ζωῆς, καὶ ἄλλος μὲ μύρια ἐμπόδια καὶ θλίψεις καὶ λύπες νὰ περιμένει κάποτε μὲ δυσκολία ἐλευθερία καὶ τέλεια ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ κακὰ. Γιατὶ ἐγὼ γνωρίζω καλὰ τὸ συμφέρον τοῦ καθενός, ἐπειδὴ φροντίζω τὰ κρυφὰ τῆς καρδιᾶς, καὶ ὁ καθένας τακτοποιεῖται κατάλληλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς του.

114.— ΣΤΟΝ ΝΙΚΑΝΔΡΟ ΤΟΝ ΣΤΥΛΙΤΗ.

«Δὲν εἶναι ἄξιος ἐκεῖνος ποὺ παρουσιάζει τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ

ριος», καὶ «Ὁ ὑψῶν», φησὶν, «ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται». Σὺ δὲ μηδὲν κατορθώσας ἐπαινούμενον πράγμα, καὶ ὑψώσας σεαυτὸν ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ στύλου, καὶ δούλει μεγίστων τυγχάνειν εὐφημιῶν. Ἀλλὰ πρόσεχε σαυτῷ μήποτε, ἐνταῦθα παρὰ ἀνθρώπων φθαρτῶν ἀκρατῶς ἐπαινε-
5 θεῖς, ἀρτίως τὸ τηνικαῦτα παρὰ τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ταλανισθῆς ἀθλίως παρ' ἐλπίδας· διότι ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ἐνταῦθα ἐνεφορήθης τῶν ἀνθρωπίνων κρότων.

ριε΄.— Τῷ αὐτῷ.

Ἄτοπον ἂν εἶη ἐφ' ὑψηλοῦ μὲν τοῦ κίνου ἴστασθαι τῷ σώματι
10 τοῖς πᾶσι φαινόμενον ἔνδοξον, κάτω δὲ τοῖς λογισμοῖς σύρεσθαι, μηδὲν ἄξιον τῶν οὐρανίων πραγμάτων διανοεῖσθαι βουλόμενον, μόνον δὲ ταῖς γυναιξὶν ἠδέως προσλαλοῦντα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις. Πρώην μὲν γὰρ τοῖς ἀνδράσιν ἐκ προθυμίας ἐφθέγγου, νῦν δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ γυναῖκα προσδέχη. Ἐπειδὴ οὖν ἡ Γραφή τὸν ὄφιν καταδι-
15 κάζει ἐπὶ τῆς γῆς σύρεσθαι, καὶ γῆν σιτεῖσθαι αἰεὶ, βλέπε μήποτε τὴν καταδίκτην αὐτὸς πληροῖς, χαμαὶ τε τῇ διανοίᾳ ἔρπων καὶ τοὺς γηγῆ-
νους λόγους παντὸς ἐσθίων. Ἀλλὰ καὶ τῆς χαμαιρεποῦς κενοδοξίας οὐδὲν γηϊνώτερον.

ΡΙΣΤ΄.— ΘΕΟΔΟΣΙΑ ΜΟΝΑΖΟΥΣΗ.

20 Γυνὴ τὸ σῶμα τυγχάνεις, κἂν θέλῃς, κἂν μὴ θέλῃς. Πέπαυσο τοίνυν τοὺς ἀνδρας διδάσκουσα ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας αἰσχρὸν γὰρ τοῦτο εἶναι ὃ Ἀπόστολος φανερώς ἀπεφήνατο, κἂν μυριάκις λέγῃς τῆς θηλυδριώδους ἕξεως μακρὰν ἀπέχειν, καὶ τῶν ἀνδρῶν ὑπάρχειν σεαυτὴν στερροτέραν, κατὰ τὸν τοῦ παρθένου φρονήματος ἔδρασμόν.

ΡΙΖ΄.— ΘΕΟΦΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

25 Μὴ ὡς ἔτυχε καὶ ἀβασανίστως μετατιθῶμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τόπων εἰς τόπους, μᾶλλον δὲ στήκωμεν μεθ' ὑπομονῆς προσευχόμενοι, καθὼς ἔλεγεν ὁ ἅγιος Μωυσῆς πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας «Στήκετε, θαρσεῖτε, μὴ φοβεῖσθε, καὶ ὄψεσθε τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου βοήθειαν, ἣν ποιήσει ὑμῖν».

30 ΡΙΗ΄.— ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΡΘΕΝΩ.

Εὐφημῶ σε ὑπὲρ τὴν σελήνην τῷ δῖω λαμπρυνομένην καὶ τα-

ἐκεῖνος πού τόν παρουσιάζει ὁ Κύριος»²⁸, καί· «Ἐκεῖνος πού ὑψώνει τόν ἑαυτό του, θά ταπεινωθεῖ»²⁹. Σὺ ὅμως, χωρὶς νὰ ἔχεις κάνει κάποια ἀξιέπαινη πράξη, καὶ ὑψώσεις τόν ἑαυτό σου πάνω σὲ ψηλὸ στύλο, καὶ θέλεις νὰ ἐπαινεῖσαι πάρα πολύ. Ἄλλὰ πρόσεχε τόν ἑαυτό σου, μήπως, ἐπαινούμενος ἐδῶ ὑπερβολικά ἀπὸ ἀνθρώπουθς θνητούς, τὴν ἡμέρα ἐκείνη βασανιστεῖς ὀλοκληρωτικά ἀπὸ τὸν ἀθάνατο Θεό, χωρὶς νὰ τὸ περιμένεις, ἐπειδὴ ἐδῶ ἀπόλαυσες ἀνθρώπινα χειροκροτήματα, περισσότερα ἀπὸ ὅσα σοῦ ἄξιζαν.

115.- ΣΤὸν ἴδιο.

Εἶναι ἄτοπο νὰ στέκεσαι βέβαια πάνω σὲ ψηλὸ στύλο σωματικά καὶ νὰ φαίνεσαι σὲ ὅλους δοξασμένος, μὲ τοὺς λογισμοὺς σου ὅμως νὰ σέρνεσαι κάτω, χωρὶς νὰ θέλεις νὰ σκεφτεῖς τίποτε ἄξιο πρὸς τὰ οὐράνια πράγματα, παρὰ μόνο νὰ προσφωνεῖς γεμάτος χαρὰ τὶς γυναῖκες τὶς μέρες αὐτές. Γιατὶ προηγουμένως μιλοῦσες πρόθυμα στοὺς ἄνδρες, ἐνῶ τώρα δέχεσαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὶς γυναῖκες. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Γραφή καταδικάζει τὸ φίδι νὰ σύρεται πάνω στὴ γῆ καὶ νὰ τρώει πάντοτε χῶμα³⁰, πρόσεχε μήπως καὶ σὺ ἐκπληρώνεις τὴν καταδίκη, ἐπειδὴ σύρεσαι στὴ γῆ μὲ τὸν νοῦ σου καὶ τρῶς τὰ γήινα λόγια τοῦ καθενός. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ πιὸ γήινο ἀπὸ τὴν κενοδοξία πού σέρνεται στὴ γῆ.

116.- ΣΤΗ ΜΟΝΑΧΗ ΘΕΟΔΟΣΙΑ.

Εἶσαι γυναῖκα σωματικά, εἴτε τὸ θέλεις, εἴτε δὲν τὸ θέλεις. Πάψε λοιπὸν νὰ διδάσκεις τοὺς ἄνδρες στὴν Ἐκκλησία. Γιατὶ ὁ Ἀπόστολος δήλωσε καθαρὰ πὼς αὐτὸ εἶναι αἰσχρό³¹, ἔστω καὶ ἂν λὲς μυριάδες φορές, ὅτι βρῖσκεσαι μακριὰ ἀπὸ τὴ θηλυκὴ συνήθεια καὶ εἶσαι πιὸ σταθερὴ ἀπὸ τοὺς ἄνδρες ὡς πρὸς τὴν ἐδραίωση τοῦ ἰδιώδους τῆς παρθενίας.

117.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΦΙΛΟ.

Νὰ μὴ μετακινοῦμε τὸν ἑαυτό μας στὴν τύχη καὶ ἀβασάνιστα ἀπὸ ἓνα τόπο σὲ ἄλλο, ἀλλὰ νὰ παραμένουμε μὲ ὑπομονὴ στὸν ἴδιο τόπο καὶ νὰ προσευχόμαστε, ὅπως ἔλεγε ὁ ἅγιος Μωυσῆς στοὺς Ἰσραηλίτες· «Νὰ στέκεστε ἀκλόνητοι, νὰ ἔχετε θάρρος, καὶ νὰ μὴ φοβόσαστε, καὶ θά δεῖτε τὴ βοήθεια πού θά σᾶς στείλει ὁ Κύριος»³².

118.- ΣΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ.

Σὲ ἐπαινώ γιατί μὲ τὴ ζωὴ σου λάμπεις περισσότερο ἀπὸ τὴ σελήνη,

32. Ἐξ. 14, 13.

πεινοφρονοῦσαν ὑπερβαλλόντως. Τῶν γὰρ παραδοξοτάτων ἂν εἶη
 βλέπειν ψυχὴν ἐν σώματι γηϊνῇ πολιτείαν ἐξασκοῦσαν ἀγγέλων ἀσω-
 μάτων. Καὶ τοιοῦτον ἐγὼ ἤκουσά ποτε εἶναι τὸ γεγραμμένον, ὅτι
 «Ἐθεμελίωσας τὴν γῆν, καὶ διαμένει. Τῇ διατάξει σου διαμένει ἡ
 5 ἡμέρα». Ἡμέραν γάρ, φησὶν, ἡμῖν νοητέον τὴν φωτοειδῆ παρθενίαν,
 ἐδραζομένην ἐν τῷ θνητῷ σαρκίῳ καὶ θεμελιουμένην τῇ δεξιᾷ τοῦ
 Ὑψίστου. Ἄλλ' ὑπερεύχου μοι, ἄνωμε νύμφη τοῦ βασιλέως Χριστοῦ,
 πολλῶ χρόνῳ καὶ πόνοις ἀκαμπέσι καὶ μετριότητι τρόπων καὶ ἀγρυ-
 πνίαις, δάκρυσι ψεκαζομένοις καὶ τοῖς ἄλλοις μυρίοις κατορθώμασι,
 10 παρησίαν ἄρρητον κεκτημένη πρὸς τὸν ἀόρατον καὶ ἀμόλυντον καὶ
 ἅγιον Νυμφίον.

ΡΙΘ'.- ΡΗΓΙΝΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.

Κόσμος κόσμον ὑπάρχεις τοιγαροῦν ἐν σεαυτῷ τὴν κτίσιν πᾶσαν
 κατόπτευε, καὶ τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν ἐννόει. Μὴ βλέπε πρὸς τὰ ἔξω,
 15 σύννευσον πρὸς τὰ ἔσω, σύστρεψον τὸν νοῦν ὅλον εἰς τὸ νοερὸν τῆς
 ψυχῆς ταμιεῖον, ἀνείδωλον τῷ Κυρίῳ τὸν ναὸν εὐτρέπισον.

ΡΚ'.- ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Σώζων σῶξε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν· μὴ περιβλέπου εἰς τὰ ὀπίσω κα-
 κά, οἷοιπερ καὶ καλῶς ἀπετάξω· εἰς τὸ ὄρος τῆς ἀπαθείας ἀνάδρομε,
 20 μῆποτε συμπαρηληφθῆς τῷ ἁμαρτωλῷ κόσμῳ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

ρκα'.- Τῷ αὐτῷ.

Τοιαῦτα εὐχου πρὸς τὸν Κύριον· Ἄνοιξον, ὦ Δέσποτα, τὴν πλου-
 σίαν σου χεῖρα εἰς χορηγίαν πνευματικῆς εὐεργεσίας, καὶ πᾶσα πι-
 κροτάτη καὶ ἀπηγῆς ψυχῇ, καθάπερ καὶ ἡ ἐμή, πλησθήσεται χρηστό-
 25 τητος, καὶ ἡ ἐξαγριωθεῖσα ἡμερωθήσεται. Κἂν γὰρ πρὸς ολίγον ἐγκα-
 τελείφθην διὰ τὴν ἑμαυτοῦ νωχελίαν, ἀλλὰ δύνῃ καὶ μετὰ τὴν ἐγκατά-
 λειψιν ἐξαποστεῖλαι πάλιν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἀνακαινίσαι τὴν
 κατεφθαρμένην μου γῆν, ἵνα τότε, εὐφρανθῆς ἐπὶ τοῖς ἔργοις σου, ἐκ-
 λειπόντων ἁμαρτωλῶν ἀπὸ τῆς γῆς, τουτέστι τῶν δαμονικῶν μαγγα-
 30 νευμάτων ἀπὸ τῆς καρδίας μου. Τοιαῦτα γάρ τινα εὐρήσομεν εἰρημέ-
 να πρὸς τῷ τέλει τοῦ ἑκατοστοῦ τρίτου ψαλμοῦ.

ρκβ'.- Τῷ αὐτῷ.

Εἰ λυποῦμεν τὸν Θεὸν καταφρονοῦντες καὶ ἀμελοῦντες, σπουδά-

καὶ εἶσαι ὑπερβολικὰ ταπεινή. Γιατὶ εἶναι πάρα πολὺ θαυμάσιο νὰ βλέπει κανεὶς μὰ ψυχὴ μέσα σὲ γήινο σῶμα νὰ κάνει τὴ ζωὴ τῶν ἄσωμάτων ἀγγέλων. Καὶ κάτι τέτοιο ἀκουσα ἐγὼ ὅτι εἶναι γραμμένο· «Θεμελίωσες τὴ γῆ καὶ μένει σταθερὴ. Καὶ ἡ ἡμέρα μένει σύμφωνα μὲ τὴ διαταγὴ σου»³³. Γιατὶ ἡμέρα, λέγει, πρέπει ἐμεῖς νὰ ἐννοοῦμε τὴ φωτεινὴ παρθενία, ἡ ὁποία στηρίζεται στὴ θνητὴ σάρκα καὶ εἶναι θεμελιωμένη στὴ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου. Ἄλλὰ νὰ εὐχέσαι καὶ γιὰ μένα πάρα πολὺ, ἄμεμπτη νύφη τοῦ βασιλιᾶ Χριστοῦ, ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ μὲ ἀκάματους κόπους καὶ μὲ ταπεινὸ τρόπο καὶ μὲ ἀγρυπνίες ψεκασμένες μὲ δάκρυα, καὶ μὲ τὰ μύρια ἄλλα κατορθώματά σου, ἐπειδὴ ἔχεις ἀπερίγραπτη παρηρησία πρὸς τὸν ἀόρατον καὶ ἀμόλυντον καὶ ἅγιον Νυμφίον.

119.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΡΗΓΙΝΟ.

Εἶσαι στολίδι τοῦ κόσμου. Γι' αὐτὸ λοιπὸν βλέπε μέσα στὸν ἑαυτὸ σου ὅλη τὴν κτίση, καὶ νὰ τὰ κατανοεῖς ὅλα μέσα στὸν ἑαυτὸ σου. Νὰ μὴ βλέπεις πρὸς τὰ ἔξω. Σκῦψε πρὸς τὰ μέσα. Στρέψε ὅλο τὸν νοῦ σου στὸ νοερὸ ταμεῖο τῆς ψυχῆς, κόσμησε τὸν ναὸ τοῦ Κυρίου χωρὶς εἶδωλα.

120.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ.

Σῶσε τὴν ψυχὴ σου. Νὰ μὴ κοιτᾶζεις πίσω στὰ κακὰ, τὰ ὁποῖα καλῶς ἀπαρνήθηκες. Ἀνέβα στὸ ὄρος τῆς ἀπάθειας, γιὰ νὰ μὴ περιληφθεῖς καὶ σὺ μαζί μὲ τὸν ἁμαρτωλὸ κόσμον στὴν αἰώνια φωτιά.

121.- ΣΤὸν ἴδιο.

Νὰ προσεύχεσαι στὸν Κύριον λέγοντας τὰ ἑξῆς. Ἄνοιξε, Δέσποτα τὸ πλούσιον χέρι σου³⁴ γιὰ νὰ μοῦ δώσεις πνευματικὴ εὐεργεσία καὶ κάθε πολὺ πικραμένη καὶ σκληρὴ ψυχὴ, ὅπως εἶναι ἡ δική μου, θὰ γεμίσει ἀπὸ καλωσύνη, καὶ ἡ ἄγρια ψυχὴ θὰ ἐξημερωθεῖ. Γιατί, ἂν καὶ γιὰ λίγο ἐγκαταλείφθηκα ἕξαιτίας τῆς νωθρότητάς μου, ὅμως μπορεῖς καὶ μετὰ τὴν ἐγκατάλειψή μου νὰ στείλεις πάλι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, γιὰ νὰ ἀνακαινίσει τὴ κατεστραμμένη μου γῆ, καὶ νὰ εὐφρανθεῖς τότε μὲ τὰ ἔργα σου, ὅταν ἐκλείψουν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τὴ γῆ, δηλαδὴ οἱ δαιμονικὲς μαγεῖες ἀπὸ τὴν καρδιά μου. Τέτοια περίπου βρίσκουμε νὰ λέγονται πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἑκατοστοῦ τρίτου ψαλμοῦ.

122.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐὰν στενοχωροῦμε τὸν Θεὸ μὲ τὴν περιφρόνηση καὶ τὴν ἀμέλεια

34. Ψαλμ. 103, 28.

σωμεν μάλλον εὐφραῖναι αὐτὸν δι' ἐπιμελείας καὶ ἀγαθοεργίας.

ρκγ'.— Τῷ αὐτῷ.

Φησὶν ἡ προφητεία· «Τὸ ὕδωρ τῆς Νευριεὶμ ἔρημον ἔσται καὶ
ξηρανθήσεται, καὶ ὁ χόρτος αὐτῆς πᾶς ἐκλείψει· χόρτος γὰρ ξηρὸς
5 οὐκ ἔσται». «Νευριεὶμ» ἐρμηνεύεται “ψευδοδοξία”. Ἐκ προχείρου
μὲν οὖν ἐκάστη αἵρεσις νοεῖσθω ἐρημουμένη καὶ ξηραιομένη διὰ τὰς
διδασκαλίας τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Πλὴν ὅτι
καὶ ἡ ἁμαρτία ψευδοδοξία ἐστίν· δοκῶν γὰρ τις τὸ μὴ καλόν, μετέρχε-
ται τούτῳ· ἐπὶ δὲ ἡ ἁμαρτία καταργηθῆ διὰ τῆς μετανοίας, δῆλον ὅτι
10 ἐξηράνθη ὁ χόρτος· ὅταν δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ξηρὸς χόρτος ἐκ ποδῶν γένη-
ται, ἀπώλονται καὶ αἱ μνήμαι τῶν κακῶς πεπραγμένων.

ρκδ'.— ΕΥΛΥΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὔτε ἡ ἀρετὴ, οὔτε ἡ κακία μένει ἀμετάπτωτος καὶ ἀκίνητος,
ἐπειδὴ ἐθελότρεπτόν ἐστι τὸ ἀνθρώπινον γένος. “Ὅνπερ τοίνυν ὑπο-
15 λαμβάνεις τὸν ἀδελφὸν ἀμελέστατον εἶναι, ὄνπερ νομίζεις ἁμαρτωλὸν
ὑπάρχειν, οὐκ οἶδας μήποτε, καθ' ἐαυτὸν στενάξας καὶ μεταβαλλόμε-
νος ἐπὶ τὸ κρεῖττον, παρὰ Θεῶ σφύζεται. Σὺ δὲ ἀγνοῶν εὐτελίζεις πολ-
λάκις τὸν τοιοῦτον καὶ λαιδορεῖς καὶ πικρῶς κατακρίνεις τὸν ὑπὲρ σέ
σφζόμενον ἄνθρωπον.

20 ρκε'.— Τῷ αὐτῷ.

Κακία κακίαν ἐφέλκεται, καὶ πάθος πάθει πολλάκις συνάπτεται·
συγγενῆ γὰρ ἀλλήλων καὶ συνεργὰ τὰ φαῦλα καθέστηκεν.

ρκς'.— Τῷ αὐτῷ.

Τὸ πλῆθος τῶν παρ' ἡμῶν δρωμένων ψεκτῶς, τὴν πάντων χείρο-
25 να τῶν κακῶν κενοδοξίαν καὶ τὸν τυφὸν πολλάκις ἐκ τῆς ἀναληθισίας
ἐπισύρεται. Ὁ δέ γε πάσας ἐκκεκομδωμένος ἀπαρλείπτως τὰς ἀρε-
τάς, ἀλλότριον ἑαυτὸν καταστήσει τῆς ἀνοήτου καὶ μωρᾶς καὶ σα-
θραῆς κενοδοξίας καὶ τοῦ ματαίου τύφου.

ρκζ'.— ΦΙΛΟΞΕΝΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

30 Ἀληθινὸν ἐγὼ προσαγορεύω ἐκεῖνον Ἰσραηλίτην, τὸν διὰ τῆς

μας, ἄς προσπαθήσουμε νὰ τὸν κάνουμε νὰ χαρεῖ μὲ τὴ φροντίδα καὶ τὴν ἀγαθοεργία μας.

123.— Στὸν ἴδιο.

Ἡ προφητεία λέγει· «Τὸ νερὸ τῆς Νευριεὶμ θὰ στερέψει καὶ θὰ ξεραθεῖ, καὶ ὄλο τὸ χορτᾶρι τῆς θὰ χαθεῖ. Γιατὶ χορτᾶρι ξερὸ δὲν θὰ ὑπάρχει»³⁵. «Νευριεὶμ» ἐρμηνεύεται “ψευδοδιδασκαλία”. Μὲ πρόχειρη δηλαδὴ ἐρμηνεία σημαίνει ὅτι κάθε αἵρεση ἐρημώνεται καὶ ξηραίνεται, λόγῳ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ποὺ κηρύττουν τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι ψευτοδιδασκαλία. Γιατὶ τὴν κάνει κάποιος πιστεύοντας αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι καλὸ. “Οταν ὅμως ἡ ἁμαρτία καταργηθεῖ μὲ τὴ μετάνοια, εἶναι φανερὸ ὅτι τὸ χορτᾶρι ξεράθηκε. “Οταν πάλι καὶ αὐτὸ τὸ ξερὸ χορτᾶρι πεταχτεῖ, τότε χάνονται καὶ οἱ μνῆμες τῶν ὄσων ἔχουν γίνει κακῶς.

124.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΛΥΣΙΟ.

Οὔτε ἡ ἀρετὴ, οὔτε ἡ κακία μένει ἀμετάβλητη καὶ ἀκίνητη, ἐπειδὴ τὸ ἀνθρώπινο γένος θέλει τὴν ἀλλαγὴν. Τὸν ἀδελφὸ λοιπὸν ἐκεῖνον ποὺ τὸν νομίζεις ἀδιάφορο, ἐκεῖνον ποὺ τὸν θεωρεῖς ἁμαρτωλό, δὲν ξέρεις ἂν κάποτε, ἀφοῦ ἀναστενάξει μέσα του καὶ ἀλλάξει πρὸς τὸ καλῦτερο, σωθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό. Ἐσὺ ὅμως, ἀγνοώντας το αὐτὸ, τὸν ἐξευτελίζεις πολλές φορές καὶ τὸν βρίζεις, καὶ κατακρίνεις πικρόχολα τὸν ἄνθρωπο ποὺ σώζεται περισσότερο ἀπὸ σένα.

125.— Στὸν ἴδιο.

Ἡ κακία προσελκύει τὴν κακία, καὶ τὸ πάθος συνδέεται πολλές φορές μὲ ἄλλο πάθος. Γιατὶ τὰ αἰσχρὰ εἶναι συγγενῆ μεταξύ τους καὶ συνεργάζονται.

126.— Στὸν ἴδιο.

Οἱ πολλές πράξεις ποὺ κάνουμε ἀξιοκατὰκριτα, πολλές φορές ἀπὸ ἀναλγησία μᾶς ὀδηγοῦν στὸ πιὸ χειρότερο ἀπὸ ὅλα τὰ κακά, τὴ ματαιοδοξία καὶ τὴν ἀλαζονεία. Αὐτὸς ὅμως ποὺ φυλάει καλὰ ὅλες τὶς ἀρετές, ἀποξενώνει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν ἀνόητη, μωρὴ καὶ σάπια κενοδοξία καὶ τὴ μάταιη ἀλαζονεία.

127.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΦΙΛΟΞΕΝΟ.

Ἀληθινὸ Ἰσραηλίτη ἐγὼ ὀνομάζω ἐκεῖνον πού, βλέποντας ὅλα τὰ

θεωρίας ἀπάντων τῶν κτισμάτων, τῶν τε μὴ φαινομένων βλέποντα τὸν τῶν ὄλων ποιητὴν Θεόν.

ρ κη'.— Τῷ αὐτῷ.

«Πάντα», φησί, «καθαρὰ τοῖς καθαροῖς», τοῖς δὲ ἀπίστοις καὶ ἐμ-
5 παθεῖσι, φιλαμαρτήμοσί τε καὶ μεμολυσμένοις, πάντα ἀκάθαρτα καὶ
πονηρὰ φαίνεται, καὶ πάντα αὐτοὺς πρὸς ἁμαρτίαν ἐξέλκει, εἴτε βρῶ-
μα, εἴτε πόμα, εἴτε φόρεμα, εἴτε τόπος, εἴτε χρόνος, ἢ πρόσωπον, ἢ
πραῖγμα, ἢ ὁμιλία, ἢ βλέμμα, ἢ ἀφή, ἢ ὄσφρησις, ἢ ἀκοή, ἢ γεῦσις, πᾶν
συλλήθδην εἰπεῖν πραῖγμα ἢ εἶδος ἢ κίνημα ὠθεῖ τοὺς τοιούτους πρὸς
10 ἁμαρτίαν, καὶ ἐκκαλεῖται πρὸς τὴν παρανομίαν. Ὡσπερ τοῦναντίον
τοὺς πιστοὺς καὶ ἄγνους καὶ εὐλαβεῖς καὶ σώους τὸ φρόνημα, πάντα
διεγείρει πρὸς εὐχαριστίαν Θεοῦ καὶ ἅπληστον ὑμολογίαν, καὶ χει-
ραγωγεῖ πρὸς πᾶσαν δικαιοσύνην, καὶ νοσηματίζει πρὸς τὴν τελείαν
εὐσέβειαν.

15

ΡΚΘ'.— ΝΗΜΕΡΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐζήτησέ σε πολλάκις τὸ πνεῦμα τῆς δειλίας, καὶ οὐχ ἠῦρε, διότι
οὐπω ἐξεδόθης πρὸς γυμνασίαν αὐτῷ, νῦν δέ σε ἠῦρε καὶ ἐκταράττει
παννύχιόν τε καὶ πανημέριον. Ἀλλὰ μὴ ἀθυμήσης, ὑπόμεινον δὲ δι'
εὐχῆς τὸν Κύριον, προσδοκῶν, ὅπως ἐξέληταί σε, συνεχῶς κατέναντι
20 τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ φυρόμενον δάκρυσι

ρ λ'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰ ὅλως λέγεις μηκέτι δύνασθαι μόνως διάξει ἐν τῷ κελλίῳ, νικώ-
μενος παρ' ἐλπίδας τῷ ἀμετρήτῳ φόβῳ τοῦ δαιμονίου, μετὰ τοσοῦτον
τῆς ἀποταγῆς χρόνον καὶ τῆς καταμόνας ἐπ' ἐρημίας διατριβῆς, προσ-
25 λαβοῦ νῦν τινα θεοφιλῆ καὶ εὐλαβῆ ἄνθρωπον, καὶ συνοικεῖτω σοι
καὶ συνευχέσθω, συψαλλέτω τε καὶ συναγρυπνεῖτω μέχρι τῆς τε θείας
ἀντιλήψεως καὶ τῆς ἀπελάσεως τοῦ πονηροῦ δαίμονος

ρ λ α'.— Τῷ αὐτῷ.

Πέπεισμαι καὶ πεπληροφόρημαι, ὅτι ἐκοπήσεται ἀπὸ σου φυγα-
30 δευθὲν διὰ ἀγίου ἀγγέλου τὸ τῆς δειλίας δαιμόνιον. Οὐκ ἀφήσει γὰρ
Κύριος διηνεκῶς τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν δαιμόνων ἐπὶ τὸν
κλῆρον τῶν δικαίων ἀνθρώπων. Διόπερ λέγει· «Υπομένων ὑπέμεινα

δημιουργήματα, και αὐτὰ ποὺ δὲν φαίνονται, βλέπει τὸν δημιουργὸ τῶν ὅλων Θεό.

128.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΛΠΙΔΙΟ.

«Ὅλα», λέγει, «εἶναι καθαρὰ στοὺς καθαρούς»³⁶, ἐνῶ στοὺς ἄπιστους καὶ ἔμπαθεῖς καὶ φίλους τῆς ἁμαρτίας καὶ μολυσμένους ὅλα φαίνονται ἀκάθαρτα καὶ πονηρά, καὶ ὅλα τοὺς σύρουν πρὸς τὴν ἁμαρτία, εἴτε αὐτὸ εἶναι φαγητό, εἴτε πιτό, εἴτε φόρεμα, εἴτε τόπος, εἴτε χρόνος, ἢ πρόσωπο, ἢ πρᾶγμα, ἢ ὁμιλία, ἢ βλέμμα, ἢ ἄγγιγμα, ἢ ὄσφρηση, ἢ ἀκοή, ἢ γεύση, γενικὰ κάθε πρᾶγμα ἢ εἶδος ἢ κίνηση τοὺς σπρώχνει πρὸς τὴν ἁμαρτία καὶ τοὺς προσκαλεῖ στὴν παρανομία. Ὅπως πάλι, ἀντίθετα, τοὺς πιστοὺς καὶ ἄγνους καὶ εὐλαβεῖς καὶ σωστοὺς στὸ μυαλό, ὅλα τοὺς παρακινοῦν σὲ εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἀχόρταστη ὑμνολογία, καὶ τοὺς ὀδηγοῦν σὲ κάθε δικαιοσύνη καὶ στρέφουν τὸν νοῦ τους πρὸς τὴν εὐσέβεια.

129.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΗΜΕΡΤΙΟ.

Σὲ ἀναζήτησε πολλές φορές τὸ πνεῦμα τῆς δειλίας καὶ δὲν σὲ βρῆκε, ἐπειδὴ δὲν εἶχες ἀκόμα παραδοθεῖ σ' αὐτὸ γιὰ προγύμναση, τώρα ὅμως σὲ βρῆκε καὶ σὲ ταράζει ὅλη τὴ νύχτα καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα. Ἄλλὰ μὴ λιποψυχήσεις. Κάνε ὑπομονὴ προσευχόμενος στὸν Κύριο, περιμένοντας νὰ σὲ γλυτώσει, χύνοντας μπροστὰ στὰ μάτια του συνεχῶς δάκρυα.

130.- Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν γενικὰ λὲς ὅτι δὲν μπορεῖς πιά νὰ ζήσεις στὸ κελλί, ἐπειδὴ νικέσαι ἀπελπισμένος ἀπὸ τὸν ἀμέτρητο φόβο τοῦ δαιμονίου, ὕστερα ἀπὸ τόσον πολὺ χρόνο ἀπὸ τότε ποὺ ἀπαρνήθηκες τὰ ἐγκόσμια καὶ ζεῖς ὁλόμοναχος στὴν ἐρημιά, πάρε τώρα κάποιον ἄνθρωπο ποὺ εἶναι ἀγαπητὸς στὸν Θεὸ καὶ εὐλαβής, ὁ ὁποῖος νὰ κατοικεῖ μαζί σου, νὰ προσεύχεται, νὰ ψάλλει καὶ νὰ ἀγρυπνεῖ, μέχρι ποὺ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἡ θεία βοήθεια καὶ ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ πονηροῦ πνεύματος.

131.- Στὸν ἴδιο.

Εἶμαι πεπεισμένος καὶ βέβαιος, ὅτι θὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ σένα κυνηγημένο ἀπὸ τὸν ἅγιο ἄγγελο τὸ πνεῦμα τῆς δειλίας. Γιατὶ ὁ Κύριος δὲν θὰ ἐπιτρέψει παντοπινὰ τὴ ράβδο τῶν ἁμαρτωλῶν δαιμόνων στὴν κληρονομία τῶν δίκαιων ἀνθρώπων³⁷. Γι' αὐτὸ λέγει· «Περίμενα μὲ πολ-

τὸν Κύριον τὸν ἐπαγαγόντα μοι τὸν πειρασμόν, καὶ προσέσχε μοι καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου».

ρλβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἴδου τῆ χάριτι καὶ τῆ δυνάμει καὶ τῆ φιλανθρωπία Χριστοῦ τοῦ
5 παννυσίστου Θεοῦ ὀκτάμηνος παρηλθεν, καὶ ἐξεδιώχθη ἀπὸ σοῦ τὸ
ἀνόσιον πνεῦμα· καὶ πάλιν μετὰ θάρσους μόνος τὴν κέλλαν οἰκεῖς

ΡΛΓ'.— ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὡς ἔοικεν, Ἰωνάθαν κατὰ τὸ πνεῦμα ζηλοῖς τὸν τοῦ Σαουλ υἱόν.
Ἐκεῖνος μὲν γὰρ καθ' ἱστορίαν, φησὶν ὅτι «Ἐγευσάμην τοῦ μέλιτος τῶ
10 ἄκρω τοῦ σκήπτρου μου, καὶ βλέπουνσιν οἱ ὀφθαλμοί μου». Σὺ δέ γε
πνευματικῶς τοῦ νοητοῦ μέλιτος μεταλαβὼν, τῶν μέλιτος γλυκυτέρων
ῥημάτων τοῦ Κρείττονος βλέπεις τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι τὰ τοῖς πολ-
λοῖς δυσθέατα. Καὶ ζητεῖν λοιπὸν ἤρξω, διατί ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥά-
βδου ὁ Ἰακώβ προσεκίνησε.

15 ρλδ'.— Τῷ αὐτῷ.

Σοὶ μὲν κεκαθαρμένῳ τελείως καὶ πάσης ἀπηλλαγμένῳ κηλίδος
καὶ τοῦ τῆς ἀλαζονείας φύσηματος, πρέπει ἀναζητεῖν ὑψηλὰς θεω-
ρίας, τοῖς δὲ μεμολυσμένοις καὶ μήπω ἀπονιψαμένοις τὰ αἴσχη καὶ
τοὺς σπίλους τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, οὐδόλως ψαύειν συγχωροῦμεν
20 τῶν παναγίων λόγων, μέχρις ἂν ὑγιάνωσί τε καὶ καθαρθῶσί ποτε.
«Μὴ δῶτε», γὰρ φησι, «τὸ ἅγιον τῷ κυνί, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας τοῖς
χοίροις προβάλητε».

ΡΛΕ'.— ΑΦΘΟΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Μὴ μόνον ἢ τῶν Γραφῶν παρέστω ἀνάγνωσις, ἀλλὰ καὶ εὐχή καὶ
25 ψαλμὸς καὶ ἐγκράτεια, ἀγρυπνία τε καὶ χαμευνία καὶ ἡσυχία καὶ τὸ
ἔργον τῶν χειρῶν.

ΡΛΣΤ'.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Σὺ μόνον θέλησον ἡσυχάσαι, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ μοναχικὸν πρά-
γμα, καὶ ὁ Θεὸς ἐκ τῶν δένδρων καὶ τῶν ἀνέμων καὶ ἐκ τῶν λίθων
30 τούτων ἐξεγερεῖ τοὺς διακονοῦντάς σοι. Ἀλλὰ βλέπω, ὅτι οὐ θέλεις
παντελῶς ἡρεμῆσαι· κακὴν γὰρ συνήθειαν ἔλαβες, πάντα τόπον καὶ
πᾶσαν χώραν καὶ πᾶσαν κώμην καὶ πόλιν καὶ ἀγυιὰν περινοστῶν.

λή καρτερία τὸν Κύριο πού μου ἔστειλε τὸν πειρασμό, καὶ μὲ πρόσεξε, καὶ αὐτὸς ἄκουσε τὴν προσευχή μου»³⁸.

132.— Στὸν ἴδιο.

Νά, μὲ τὴ χάρη καὶ τὴ δύναμη καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ, τοῦ πανύψιστου Θεοῦ, μετὰ ἀπὸ ἓνα ὀκτᾶμηνο πέρασε καὶ ἐκδιώχτηκε ἀπὸ σένα τὸ ἀνόσιο πνεῦμα, καὶ ἔτσι πάλι μὲ θάρρος κατοικεῖς μόνος στὸ κελλί σου.

133.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ.

Ὅπως φαίνεται μιμεῖσαι τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰωνάθαν, τοῦ γιοῦ τοῦ Σαουλ. Γιατὶ ἐκεῖνος, σύμφωνα μὲ τὴν ἱστορία, λέγει· «Γεύτηκα τὸ μέλι μὲ τὴν ἄκρη τοῦ σκήπτρου μου, καὶ βλέπουν τὰ μάτια μου»³⁹. Σὺ ὅμως, ἀφοῦ γεύτηκες πνευματικὰ τὸ νοητὸ μέλι, τῶν πιὸ γλυκῶν ἀπὸ τὸ μέλι λόγων τοῦ Ἀνώτερου, βλέπεις μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου αὐτὰ πού γιὰ τοὺς πολλοὺς εἶναι δυσκολοθέατα. Καὶ ἔτσι ἄρχισες νὰ ρωτᾷς, γιατί ὁ Ἰακώβ προσκύνησε τὴν ἄκρη τῆς ράβδου⁴⁰.

134.— Στὸν ἴδιο.

Σὲ σένα βέβαια πού εἶσαι τελείως καθαρὸς καὶ ἀπαλλαγμένος ἀπὸ κάθε κηλίδα καὶ ἀπὸ τὸ φούσκωμα τῆς ἀλαζονείας, ταιριάζει νὰ ἀναζητᾷς ὑψηλὲς θεωρίες, στοὺς μολυσμένους ὅμως, πού δὲν ξέπλυναν τὰ αἴσχη καὶ τοὺς λεκέδες τοῦ παλιοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἐπιτρέπω καθόλου νὰ ἀγγίξουν τὰ πανάγια λόγια μέχρι νὰ γίνουν καλὰ καὶ νὰ καθαριστοῦν κάποτε. Γιατὶ λέγει· «Μὴ δίνετε τὸ ἅγιο στὸ σκυλί, οὔτε νὰ ρίχνετε τὰ μαργαριτάρια στοὺς χοίρους»⁴¹.

135.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΦΘΟΝΙΟ.

Ὅχι μόνο ἡ ἀνάγνωση τῶν Γραφῶν νὰ εἶναι διαρκῆς φροντίδα σου, ἀλλὰ καὶ ἡ προσευχή καὶ ἡ ψαλμωδία καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀγρυπνία καὶ ὁ ὕπνος καταγῆς καὶ ἡ ἡσυχία καὶ τὸ ἐργόχειρο.

136.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΣΕΒΙΟ.

Σὺ δεῖξε μόνον θέληση νὰ ἡσυχάσεις, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ μοναχικὸ σχῆμα, καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἀναδείξει αὐτοὺς πού θὰ σὲ ὑπηρετοῦν ἀπὸ τὰ δένδρα καὶ τοὺς ἀνέμους καὶ ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς πέτρες. Ἀλλὰ βλέπω ὅτι δὲν θέλεις νὰ ἡρεμήσεις ἐντελῶς, γιατί ἔχεις ἀποκτήσει τὴν κακὴ συνήθεια νὰ περιέρχεσαι κάθε τόπο καὶ κάθε χώρα καὶ κάθε χωριὸ καὶ πόλη καὶ δρόμο.

ΡΑΖ'.— ΕΥΦΗΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τί γάρ δὴ προσεδόκησας προαιρούμενος τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀναχώρησιν; Πάντως θλίψεις καὶ πειρασμούς καὶ χαλεπῶν δαιμόνων τὰς μυρίας προσπτώσεις καὶ λόχους καὶ μηχανάς. Πῶς οὖν νῦν δυσ-
 5 σανασχετεῖς καὶ δυσχεραίνεις καὶ ἀλύεις κεντούμενος ποικίλως ταῖς τῶν πειρασμῶν λόγχαις καὶ τοῖς πριστηροειδέσι τροχοῖς τῆς τῶν δαιμόνων ἀμάξης τὴν σαυτοῦ ψυχήν, ἀλώμενος τμήμασι καὶ δίκην ἀχύρου κοπτόμενος; Ἄλλ' ὑπόμεινον εὐχαρίστως καὶ μακροθύμως, φρονήματι σοβαρῶ καὶ ἰκεσία πικρῆ καὶ ἀγρυπνία εὐτόνῳ καὶ ἐγκρατεία
 10 καλῆ προσπαραμένῳ τῷ Κρείττονι, καὶ θεάσῃ τὸ τέλος.

ρλη'.— Τῷ αὐτῷ.

Τὸ μὲν τέλος τῶν ἀγωνιζομένων διὰ Χριστοῦ σωτηρία ὑπάρχει, τὸ δὲ τέλος τῶν δαιμόνων ἀπώλεια χαλεπὴ. Τότε γὰρ κεντηθήσονται οἱ κεντοῦντές σε νῦν, καὶ καταπατήσεις αὐτούς, καὶ ἔσονται σποδὸς
 5 ὑπὸ τοὺς πόδας σου, καὶ φοβηθήσονταιί σε, οὓς τὸ πρὶν ἐφοβήθης, διὰ τὴν βουλήν ἣν δεβούλευται Κύριος.

ρλθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ποτὲ μὲν κρύπτονται ἔνδον παρ' ἡμῖν οἱ δαιμονιώδεις λογισμοί, ποτὲ δὲ διακύπτουσιν ἐπὶ τὰ ἔξω, κατεπεύγοντες ἡμᾶς εἰς τὴν διὰ τῶν
 20 ἔργων ἀμαρτίαν. Ἄλλ' ὁ Θεὸς παρακληθεὶς παρ' ἡμῶν, διασκορπίζει αὐτούς καὶ ἐξορίζει ἀφ' ἡμῶν, καὶ τότε ἀνανήψαντες ἀπὸ τῆς συγχύσεως, συλλέγομεν ἑαυτούς καὶ ἀναξωπτυροῦμεν τῷ πνεύματι, ὡς ἐκ νεκρῶν ἀναστάντες καὶ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ὕψος τῆς ἀπαθείας ἀναδι-
 25 εὐαρέστον τῷ Θεῷ τέλος τὸν ἑαυτῶν καταπαύοντες βίον. Καὶ τοῦτο, οἶμαι, τὸ εἰρημένον τῷ μακαρίῳ Δαυίδ, ὅτι «Διέκνυσαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὅπως ἂν ἐξολοθρευθῶσιν, καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρασ μου», δηλαδή τὸ κράτος τῆς θείας ἀπαθείας, «καὶ τὸ γῆράς μου ἐν ἐλαίῳ πίονι»· τῷ γὰρ νοητῷ ἐλαίῳ τοῦ Κρείτ-
 30 τονος πιανθήσεται, φησὶν, ὁ ἀγωνιστὴς ἄνθρωπος, ὁ τὸ πρὶν καταπονηθεὶς καὶ τεταριχευμένος τῇ ἐνοχλήσει τῆς πολυπαθείας.

137.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΦΗΜΙΟ.

Δηλαδή τί περίμενες όταν προτιμοῦσες τὴν ἡσυχία καὶ τὴν ἀναχώρηση; Ὅπως δὴ ποτε θλίψεις καὶ πειρασμοὺς καὶ τὶς μύριες ἐπιθέσεις τῶν φοβερῶν δαιμόνων καὶ τὶς ἀνέδρες καὶ τὰ τεχνάσματά τους. Γιατί λοιπὸν τώρα δυσανασχετεῖς καὶ στενοχωριέσαι καὶ ταράζεσαι δεχόμενος στὴν ψυχὴ τὰ κεντρίσματα κατὰ διαφόρους τρόπους, μὲ τὶς λόγγες καὶ τοὺς πριονωτοὺς τροχοὺς τῆς ἄμαξας τῶν δαιμόνων, καὶ ἄλωνίζεσαι καὶ κομματιάζεσαι σὰν ἄχυρο; Δεῖξε ὅμως ὑπομονὴ μὲ εὐχαρίστηση καὶ μακροθυμία, μὲ σοβαρὴ διάθεση καὶ συχνὴ παράκληση, καθὼς καὶ μὲ ἔντονη ἀγρυπνία καὶ καλὴ ἐγκράτεια, παραμένοντας προσκολλημένος στὸ Ἐνώτερο ὄν, καὶ θὰ δεῖς τὸ τέλος.

138.- ΣΤὸν ἴδιο.

Τὸ τέλος βέβαια αὐτῶν ποὺ ἀγωνίζονται μὲ τὸν Χριστὸ εἶναι ἡ σωτηρία, ἐνῶ τὸ τέλος τῶν δαιμόνων φοβερὴ καταστροφή. Γιατί τότε θὰ κεντρίζονται αὐτοὶ ποὺ τώρα σὲ κεντρίζουν καὶ θὰ τοὺς καταπατήσεις, καὶ θὰ γίνουν στάχτη κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου, καὶ θὰ σὲ φοβηθοῦν, αὐτοὶ τοὺς ὁποίους προηγουμένως φοβήθηκες, ἕξαιτίας τῆς ἀπόφασης ποὺ εἶχε λάβει ὁ Κύριος.

139.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄλλοτε κρύβονται μέσα μας οἱ δαιμονικοὶ λογισμοί, καὶ ἄλλοτε βγαίνουν πρὸς τὰ ἔξω, ἀναγκάζοντάς μας νὰ διασποῦμε νὰ διαπράξουμε ἔμπρακτα τὴν ἁμαρτία. Ὅμως, ἂν ὁ Θεὸς παρακληθεῖ ἀπὸ μᾶς, τοὺς διασκορπίζει καὶ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ κοντὰ μας, καὶ τότε, συνερχόμενοι ἀπὸ τὴ σύγχυση, συγκεντρώνουμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τὸν ξαναζωογονοῦμε μὲ τὸ πνεῦμα, σὰν νὰ ἔχουμε ἀνταστηθεῖ ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, καὶ ἀνεβαίνοντας στὸ φυσικὸ μας ὕψος τῆς ἀπάθειας, δοξάζουμε καὶ ὑμνολογοῦμε τὸν Κύριο, φτάνοντας τὴ ζωὴ μας σὲ καλὸ καὶ ἀρεστὸ στὸν Θεὸ τέλος. Καὶ αὐτὸ νομίζω εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἔχει πεῖ ὁ μακάριος Δαβίδ· «Ἐπρόβαλαν ὅλοι ὅσοι κάνουν τὴν ἁμαρτία, γιὰ νὰ ἔξολοθρευτοῦν μὰ γιὰ πάντα, καὶ νὰ ὑψωθεῖ ἡ δύναμή μου, σὰν τὴ δύναμη τοῦ μονοκέρωτου ζώου», δηλαδή ἡ δύναμη τῆς θεϊκῆς ἀπάθειας, «καὶ τὰ γερατεῖά μου θὰ διατηρηθοῦν θαλερὰ μὲ ἀγνὸ λάδι»⁴², ἐπειδὴ θὰ λιπανθεῖ μὲ τὸ νοσητὸ λάδι τοῦ Ἐνωτέρου, λέγει, ὁ ἀγωνιστὴς ἄνθρωπος, αὐτὸς ποὺ προηγουμένως καταπονήθηκε καὶ εἶναι ταριχευμένος μὲ τὴν ἐνόχληση τῆς πολυπάθειας.

ΡΜ'. - ΚΥΡΙΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἄγαν φθονοῦσιν οἱ δαίμονες τοῖς τὴν σωφροσύνην ἀσπαζομέ-
 νοις, καὶ πονηρὰς καὶ ἀπηγορευμένας ἐπιθυμίας ἐμβάλλουσι τοῖς
 ἀγωνιζομένοις. Ἄλλ' οὐκ ἀθυμητέον ἐπὶ τούτῳ· μᾶλλον γὰρ νευρού-
 5 μεθα κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν διὰ τῆς ἐνοχλήσεως· πλεῖον γὰρ τῶν ἐν
 ἐπαγγελίαις ἀγαθῶν βεβαιούμεθα, ἐν τῷ ἐπὶ τοσοῦτον πειράζεσθαι
 ὑπὸ τῶν φιλοσάρκων καὶ ῥυπαρῶν δαιμόνων. Εἰδότες γὰρ οἱ ἐχθροί,
 ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο ἡμῖν, σφόδρα ὀργίζονται
 καθ' ἡμῶν, καὶ βασκαίνοντες ἀντιτάσσονται, διὰ τῶν αἰσchrῶν καὶ
 10 φαυλοτάτων παθῶν, καὶ λίαν ἐκθλίβουσι τοὺς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐπει-
 γομένους ἀνθρώπους. Διὸ κἂν ἐπιθυμίαι φλεγμαίνωσι καὶ ἡδοναὶ
 ῥυπαραί, κἂν ἢ σὰρξ ἐπεγειρομένη σκιρτᾷ, κἂν πᾶσα ἐπίνοια καὶ
 κακοτεχνία διαβολικὴ πειράξῃ ἡμᾶς, πάντα ὑπερνικῶμεν διὰ πίστεως
 καὶ ψαλμωδίας καὶ ἀναγνώσεως καὶ ταπεινοφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων
 15 ἀγωνισμάτων, καὶ ὑπὲρ πάντα διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν. Οὐ δυνατὸν
 δὲ κατισχύσαι ἡμῶν τοὺς πολεμίους δαίμονας, εἰ μὴ πρῶτον ἡμεῖς
 τοῦ θείου φόβου καταφρονήσωμεν δι' ὀλιγοπιστίαν καὶ ἀμελήσωμεν
 τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐνταλμένων ἡμῖν.

20 Εἰσὶν οὖν τινες δαίμονες τὸ ἀνθρώπινον ὑποδύοντες σῶμα, καὶ
 πᾶσαν τοῦ ὀργάνου μύζοντες τὴν δύναμιν, ἀδράνειάν τε καὶ ἔκλυσιν
 πᾶσαν σχεδὸν ἐνιόντες τοῖς μέλεσι, καίτοι μηδενὸς παρόντος νοσήμα-
 τος ἢ ἀρρωστίας. Ἄλλὰ γε πρὸς τούτοις καὶ εἰς πολλὴν ἀθυμίαν καὶ
 χλιαρὸν φρόνημα ἐμβάλλουσι τὴν ψυχὴν, οὓστινας διωσάμενοι γεν-
 25 ναίῳ λογισμῶ καὶ νηφαλίῳ καρδίᾳ τῷ παντεπόπτῃ Θεῷ δι' εὐχῆς κολ-
 ληθῶμεν λέγοντες «Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ Θεός, καὶ ἐκ τῶν
 ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαί με». Ἀποκατάστησον τὴν ψυχὴν
 μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν. Ὡσπερ δὲ τῷ Σαμψῶν συμβέβηκέ
 ποτε διὰ φιληδονίαν εἰς χεῖρας ἐμπεσεῖν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ παθεῖν
 30 ἐκεῖνα τὰ γεγραμμένα περὶ αὐτοῦ, τοῦτο καὶ νῦν πάντως κατὰ ψυχὴν
 γίνεται τῷ ἀγκιστρενομένῳ ταῖς πονηραῖς ἡδοναῖς τῇ γὰρ προσβολῇ
 τοῦ ῥυπαροῦ δαίμονος ἐπακολουθησάντων τῶν λογισμῶν τοῦ ἀνθρώ-
 που, ἀφίσταται μὲν ἢ φρουροῦσα τὴν ψυχὴν θεῖα χάρις, ἐπιλαθόμενοι

140.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΡΗΝΙΟ.

Οἱ δαίμονες φθονοῦν πάρα πολὺ αὐτοὺς ποὺ ἀσπάζονται τὴ συνετὴ ζωὴ, καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται προκαλοῦν πονηρὲς καὶ ἀπαγορευμένες ἐπιθυμίες. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ λιποψυχοῦμε γι' αὐτό. Ἀντίθετα μάλιστα πρέπει νὰ γινόμεσθε πιὸ δυνατοὶ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας μὲ τὴν ἐνόχληση ποὺ μᾶς προκαλοῦν. Καθόσον μὲ τὸ νὰ δοκιμαζόμεσθε τόσο πολὺ ἀπὸ τοὺς φιλόσαρκους καὶ βρωμεροὺς δαίμονες, βεβαιωνόμεσθε περισσότερο γιὰ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ. Γιατί, γνωρίζοντας οἱ ἐχθροί, ὅτι ὁ Κύριος μᾶς ἔχει ὑποσχεθεῖ μεγάλα ἀγαθὰ, ὀργίζονται πολὺ ἐναντίον μας καὶ ἐπειδὴ ζηλεύουν ἀντιδροῦν μὲ τὰ αἰσχροὰ καὶ πολὺ κακὰ πάθη, καὶ πιέζουν πολὺ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ προσπαθοῦν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀρετὴ. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν μᾶς φλογίζουν ἐπιθυμίες καὶ ἀκάθαρτες ἡδονές, καὶ ὅταν ἡ σὰρκα διεγείρεται καὶ σκιρτάει, καὶ ὅταν μᾶς βάξει σὲ δοκιμασία κάθε διαβολικὴ ἐπινόηση καὶ τέχνασμα, νὰ τὰ ξεπερνᾶμε ὅλα μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ψαλμωδία, μὲ τὴ μελέτη καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ μὲ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα, καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλα μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ φιλάνθρωπου Θεοῦ καὶ Σωτήρα μας. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μᾶς νικήσουν οἱ ἐχθροὶ μας δαίμονας, ἂν προηγουμένως ἑμεῖς δὲν περιφρονήσουμε τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, ἕξαιτίας τῆς ὀλιγοπιστίας μας, καὶ δὲν ἀμελήσουμε τίς ἐντολές ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Κύριος.

Ἐπὶ τοῦτον μερικὸν δαίμονες ποὺ μπαίνουν κρυφὰ μέσα στὸ ἀνθρώπινο σῶμα, καὶ ἀφοῦ ἀπομυζήσουν ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ὄργανου αὐτοῦ, βάζουν μέσα στὰ μέλη του κάθε ἀδράνεια καὶ παράλυση, χωρὶς νὰ ὑπάρχει κανένα νόσημα ἢ ἀρρώστια. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ ὅμως βάζουν καὶ τὴν ψυχὴ σὲ μεγάλη λιποψυχία καὶ χλιαρότητα, τὰ ὁποῖα ἀφοῦ τὰ ἀπομακρύνουμε μὲ γενναία σκέψη καὶ νηφάλια καρδιά, ἃς προσκολληθοῦμε στὸν παντεπόπτη Θεὸ μὲ προσευχὴ, λέγοντας· «Γλύτωσέ με ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μου, Θεέ μου, καὶ ἀπάλλαξέ με ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐπαναστατοῦν ἐναντίον μου»⁴³. Ἀπάλλαξε τὴν ψυχὴ μου ἀπὸ τὴν κακουργία τους. Καὶ ὅπως συνέβη κάποτε μὲ τὸν Σαμψών, ποὺ ἕξαιτίας τῆς φιληδονίας ἔπεσε στὰ χέρια τῶν ἄλλοφύλων καὶ ἔπαθε ἐκεῖνα ποὺ εἶναι γραμμένα γι' αὐτόν, τὸ ἴδιο γίνεται καὶ τώρα ὅπωςδήποτε στὴν ψυχὴ ἐκείνου ποὺ πιάνεται στὸ ἀγκίστρι μὲ τίς πονηρὲς ἡδονές. Μὲ τὴν ἐπίθεση δηλαδὴ τοῦ πονηροῦ δαίμονα, ἀφοῦ ἐπακολουθήσουν οἱ λογισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπομακρύνεται βέβαια ἢ θεία χάρις ποὺ φρουρεῖ τὴν ψυχὴ,

δὲ τοῦ ἀγρευθέντος οἱ δαίμονες, ἐξορύττουσιν αὐτοῦ πᾶν σωφρονικὸν νόημα, δεσμεύουσι δὲ τοῖς δυσλύτοις τῶν γαργαλισμῶν, καὶ τοῖς αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας δεσμοῖς, καὶ εἰς τὴν γάζαν κατάγοντες τῆς κακίας παρασκευάζουσιν ἀλήθειν τῇ συνηθείᾳ τῇ κακῇ καὶ ἐξυπηρετεῖσθαι
5 πῶ διαβόλῳ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ὅλας.

Ἐὰν δὲ δυνηθῇ εἰς ἑαυτὴν ἐλθοῦσα ἡ ψυχὴ τοῦ ταῖς ἁμαρτίαις παγιδευθέντος στενάξαι πρὸς Θεὸν μετ' ὀδύνης καρδίας καὶ περιπλακῆναι δι' εὐχῆς καὶ ἰκεσίας τοῖς ἀοράτοις τοῦ Δεσπότητος ποσὶ λέγει ὁ Κύριος τοῖς ἀγγέλοις, ὥσπερ ὁ Ἐλισσαῖος περὶ τῆς Σωμανίτιδος.
10 Ἄφετε αὐτὴν προσιέναι μοι, καὶ μὴ ἀπόσεισθε αὐτήν. Κἂν γὰρ μηδεμίαν κέκτηται ἀρετὴν καὶ παρησῖαν πρὸς με, ἀλλὰ γε διὰ τὸ κατώδυνον εἶναι αὐτῆς τὴν καρδίαν καὶ ἀναιδῶς προσκυνιδεῖσθαι μοι μετὰ δακρῶν καὶ θλίψεως, προσδέχομαι καὶ σώζω. Χρεία δὲ ἡμῖν τοῦ παντοδυνάμου καὶ πανσόφου Πνεύματος, δυνάμεώς τε καὶ χάριτος,
15 ἅπερ ζητεῖν ἐκθύμως ὀφείλομεν. Οὕτω γὰρ ἂν τὸ μὲν τόξον τῶν δυνατῶν τῇ κακίᾳ δαυμόνων ἀσθενήσει κατατοξενόντων ἡμᾶς τοῖς τῆς ἠδυπαθείας λογισμοῖς ὥσπερ τισὶ πεπυρωμένοις θέλεσιν, οἱ δὲ τὸ πρὶν ἠσθηνοτέρες πιστοί, ὕστερον μεγάλως ἐνδυναμωθήσονται εἰς τὴν τῶν ἐναντίων ἀναίρεσιν. Καὶ τοῦτο ἄρα ἐστίν, ὅπερ προφητεύουσα ἡ
20 πιστοτάτη μήτηρ τοῦ Σαμουὴλ ἔλεγε, «Τόξον δυνατῶν ἠσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενούντες περιεζώσαντο δύναμιν».

Σκοπὸς τῶ δημιουργῶ καὶ ζωγράφῳ τῆς κακίας δαίμονι εἰς βαρεῖαν καὶ ἀπαραμύθητον λύπην ἐμβαλεῖν ἕκαστον ἄνθρωπον, καὶ ἀποστῆσαι πίστεως, ἐλπίδος καὶ τῆς θείας ἀγάπης, ἅπερ ἐστὶ καιριώ-
25 τερά τε καὶ κράτιστα τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας. Διὰ τοῦτο καὶ τινὰς τῶν πιστῶν παρασκευάζει πολλάκις διὰ τῆς κτηνώδους κινήσεως καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου οἴκου ῥέειν γονὴν, ὅπως τὴν ψυχὴν τοῦ παθόντος ἐνέγκῃ εἰς ἀπελπισμὸν καὶ ἀθυμίαν καὶ τελείαν ἀπόγνωσιν. Ὅταν γὰρ τῶ χρόνῳ καὶ τῶ ἔργῳ προκόψῃ τις, τότε οἱ πολέμοι τῶν σαρκικῶν ἠδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπαφίενται αὐτῶ πρὸς γυμνάσιον αὐτοῦ
30 καὶ δοκίμιον. Εἶτα λυπούμενος καὶ στενοχωρούμενος ἀναγκάζεται λοιπὸν ταπεινοῦσθαι καὶ πενθεῖν καὶ ἑαυτὸν μόνον κατακρίνειν καὶ μέμφεσθαι. Καὶ οὕτω διὰ τῶν πειρασμῶν τούτων δοκιμασθεῖς, ἔρχεται πρὸς τὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν ὑψηλοτέραν διάκρισιν. Ἄπερ οὖν πολ-

καὶ οἱ δαίμονες τότε ἀναλαμβάνοντας αὐτὸν ποὺ ψαρεύτηκε, βγάζουν ἀπὸ μέσα του κάθε συνετὴ σκέψη, τὸν δένουν μὲ τὰ δύσκολα νὰ λυθοῦν δεσμὰ τῶν γαργαλισμῶν καὶ τῆς αἰσχροῦς ἐπιθυμίας, καὶ ἀφοῦ τὸν κατεβάσουν στὸν μύλο⁴⁴ τῆς κακίας, τὸν ἀναγκάζουν τὰ ἀλέθει μὲ τὴν κακὴ συνήθεια καὶ νὰ ὑπηρετεῖ τὸν διάβολο μέρα καὶ νύχτα.

Ἐάν ὁμως μπορέσει νὰ συνέλθει ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ποὺ παγιδεύτηκε στὶς ἁμαρτίες καὶ νὰ φωνάξει μὲ στεναγμὸ καὶ πόνο καρδιάς στὸν Θεὸ καὶ νὰ ἀγκαλιάσει μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὶς παρακλήσεις τὰ πόδια τοῦ ἀόρατου Θεοῦ, τότε ὁ Κύριος λέγει στοὺς ἀγγέλους, ὅπως ἔκανε ὁ Ἐλισσαῖος γιὰ τὴ Σωμανίτιδα⁴⁵. Ἀφήστε τὴν νὰ μὲ πλησιάσει, καὶ μὴ τὴν ἀπομακρύνετε. Γιατί, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχει καμμιά ἀρετὴ καὶ παρησιᾶ σὲ μένα, ὁμως, ἐπειδὴ ἡ καρδιά της εἶναι γεμάτη πόνο καὶ πέφτει μπροστὰ μου μὲ δάκρυα καὶ θλίψη, τὴν δέχομαι καὶ τὴν σώζω. Καὶ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη τοῦ πάνσοφου καὶ παντοδύναμου Πνεύματος, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ τὰ ζητᾶμε ὁλόψυχα. Γιατὶ ἔτσι μόνο θὰ μπορέσει νὰ ἐξασθενήσει τὸ τόξο τῶν δυνατῶν στὴν κακία δαιμόνων, οἱ ὁποῖοι μᾶς κατατοξεύουν μὲ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἠδυπάθειας, ποὺ μοιάζουν μὲ φλογισμένα βέλη, καὶ οἱ πιστοί, ποὺ προηγουμένως ἦταν ἀσθενεῖς, θὰ λάβουν μεγάλη δύναμη πρὸς ἀντιμετώπιση καὶ ἐξαφάνιση τῶν ἐχθρῶν. Καὶ αὐτὸ εἶναι ὅπωςδὴποτε ἐκεῖνο ποὺ ἔλεγε ἡ πάρα πολὺ πιστὴ μητέρα τοῦ Σαμουήλ· «Τὸ τόξο τῶν δυνατῶν ἐξασθένησε, καὶ αὐτοὶ ποὺ ἦταν ἐξασθενημένοι περιζώθηκαν μὲ δύναμη»⁴⁶.

Σκοπὸς τοῦ δαίμονα, ποὺ εἶναι ὁ δημιουργὸς καὶ ζωγράφος τῆς κακίας, εἶναι νὰ βάλει κάθε ἄνθρωπο σὲ βαρεῖα καὶ ἀπαρηγόρητη λύπη καὶ νὰ τὸν ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι οἱ κυριώτερες καὶ ἰσχυρότερες ἀρετὲς τῆς πίστεως στὸν Χριστό. Γι' αὐτὸ καὶ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τοὺς κάνει πολλὲς φορές μὲ τὴν κτηνώδη κίνηση ἀκόμα καὶ μέσα στὸν ἴδιο τὸν ἅγιο ναὸ νὰ κάνουν ἐκσπερμάτωση, γιὰ νὰ ὀδηγήσει τὴν ψυχὴ αὐτοῦ ποὺ πάσχει σὲ ἀπελπισία καὶ λιποψυχία καὶ τέλεια ἀπογοήτευση. Γιατί, ὅταν κάποιος μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἔργου του προκόψει, τότε οἱ ἐχθροὶ τῶν σαρκικῶν ἠδονῶν καὶ ἐπιθυμῶν τὸν ἀφήνουν νὰ γυμναστῆ καὶ νὰ δοκιμαστῆ. Στὴ συνέχεια, νοιώθοντας λύπη καὶ στενοχώρια, ἀναγκάζεται νὰ ταπεινωθεῖ καὶ νὰ πενθεῖ καὶ νὰ κατακρίνει καὶ νὰ μέμφεται μόνο τὸν ἑαυτό του, κι' ἀφοῦ δοκιμαστῆ ἔτσι μὲ τοὺς πειρασμοὺς αὐτοῦ, ἔρχεται στὴν ὑψηλότερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἀρετὲς διάκριση. Πολλοὶ ὁμως ποὺ δὲν

λοὶ μὴ προπαιδευθέντες, μηδὲ ταύτην κτησάμενοι, τινὲς μὲν αὐτῶν
 ξενισθέντες καὶ θορυβηθέντες τὸν νοῦν ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἀδιακρι-
 σίας, ἑαυτοὺς ἔσφαξαν μαχαίρα, τινὲς δὲ κατεκρήμνησαν ἑαυτοὺς ἀ-
 φορήτῳ λύπῃ καὶ ἀπογνώσει συσχεθέντες. ἕτεροι δὲ τὰ γεννητικὰ μό-
 5 ρια κόψαντες καὶ αὐτοφονεῦται ἑαυτῶν τῇ προαιρέσει γεγονότες οἱ
 τάλανες. ὑπέπεσαν τῇ ἀποστολικῇ ἀρχῇ καὶ κωμωδία, περὶ ᾧ φησιν
 «Ὁφελον καὶ ἀποκόπονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς». Ἄλλοι δὲ καὶ
 ἔλαβον συναρπασθέντες ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ οὗτοι ὑπεύθυνοι γεγο-
 νότες τῇ προφητικῇ ἀποφάσει λεγούσῃ· «Τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς
 10 στραγγαλιᾶς ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν».

Ὁ τοίνυν τῷ τοιούτῳ δαίμονι ἀντιστρατευόμενος καὶ ἀντιπράι-
 των, δηλονότι πρὸς τὸν δολερὸν σκοπὸν ἀρμοζόμενος, τῇ ὑπομονῇ
 χρᾶται καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, καὶ δι' εὐχῆς καὶ νηστείας ἀνενδότου, καὶ
 πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ τελείας τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καταπολεμή-
 15 σει καὶ καταγωνίσεται καὶ κινήσει πάντως τὸν ῥυπαρὸν τοῦτον καὶ
 ἀκάθαρτον δαίμονα τῇ βοηθείᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 Ἄρκει γὰρ ἡμῖν πρὸς τὴν κατ' ἐχθρῶν ἄμυναν τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ τοῦ παννυῖστου Θεοῦ. Πολλῆς δὲ ἡμῖν πρὸς τὸν Θεὸν χρεία δεή-
 σεως, ἵνα μὴ ἐκπέσωμεν τῆς ἀρετῆς. Ὅτι γὰρ δυνατὸν ἐκ δικαιοσύνης
 20 εἰς ἁμαρτίαν μεταπεσεῖν, καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους εἰς τὸ ἐμπαθὲς μετα-
 μορφωθῆναι, κράζει πρὸς τὸν Κύριον ἡ προφητεία· «Ἐγενόμεθα ὡς
 τὸ ἀπ' ἀρχῆς. ὅτε οὐκ ἤρξας ἡμῶν, οὐδὲ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐφ'
 ἡμᾶς», καὶ ἔσμεν ἀκάθαρτοι. Ἄλλ' ἐγχωρεῖ καὶ μετὰ τὴν συμβεβη-
 κυῖαν πτώσιν πάλιν τυχεῖν διὰ τῆς μετανοίας τῆς ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπαθείας
 25 καὶ ἰσχύος. Πᾶς γὰρ ὁ διὰ μετάνοιαν καὶ δεήσεως ζητεῖν, λήψεται τῷ
 προσήκοντι καιρῷ πάλιν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν καὶ ἀπάθειαν. Πρόσ-
 χες τῇ προφητεία· «Ἐξεγείρου, Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔνδυσαι τὴν ἰσχὴν
 τοῦ θραχίονός σου, καὶ ἐξεγείρου ὡς ἐν ἀρχῇ ἡμέρας. διότι ἀπέδρα
 ἀπὸ σοῦ ὀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός». Μέγα δὲ ἐστὶν ἐν κακοῖς καὶ τὸ
 30 μικρὸν ἀγαθόν. Εἰ γὰρ καὶ μεμισήμεθα ὑπὸ Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας
 ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀγαπηθησόμεθα διὰ τῆς μετανοίας. Ὅτι γὰρ
 πάλιν προσλαμβάνεται ἡμᾶς ὁ πολυεύσπλαγχνος Δεσπότης καὶ
 κατευφραίνει τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, βλέπε τί λέγει τῇ νοητῇ Ἱερουσα-

47. Γαλ. 5, 12.

48. Ψαλμ. 124, 5.

49. Ἦσ. 63, 19.

50. Ἦσ. 51, 9.

εἶχαν ἐκπαιδευτεῖ σ' αὐτὰ, οὔτε εἶχαν ἀποκτήσει τὴ διάκριση, ἄλλοι ἀπὸ αὐτούς, ἐπειδὴ παραξενεύτηκαν καὶ σαλεύτηκε ὁ νοῦς τους ἀπὸ ἀπροσεξία καὶ ἀδιακρισία, σφάχτηκαν μὲ μαχαίρι, ἄλλοι πάλι ἔπεσαν σὲ γκρεμὸ ἀφοῦ κυριεύτηκαν ἀπὸ ἀνυπόφορη λύπη καὶ ἀπόγνωση, καὶ ἄλλοι τέλος ἔκοψαν τὰ γεννητικά τους μόρια, καὶ ἔγιναν αὐτόχειρες οἱ ταλαίπωροι μὲ τὴ θέλησή τους, καὶ ἔτσι ὑπέπεσαν στὴν ἀποστολικὴ κατάρα καὶ τὸν διασυρμό, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἀπόστολος λέγει· «Μποροῦσαν καὶ νὰ εὐνουχιστοῦν ἐκεῖνοι πὺ σᾶς ἀναστατώνουν».⁴⁷ Ἄλλοι πάλι πὺ συναρπάστηκαν ἀπὸ τὸν Σατανᾶ συνῆψαν γάμο καὶ ἔγιναν ἔνοχοι τῆς προφητικῆς ἀπόφασης πὺ λέγει· «Αὐτοὶ πὺ λοξοδρομοῦν σὲ διεστραμμένους δρόμους, θὰ τοὺς ἐξολοθρεύσει ὁ Κύριος μαζὶ μὲ αὐτούς πὺ κάνουν τὴν παρανομία»⁴⁸.

Αὐτὸς λοιπὸν πὺ ἀντιστρατεύεται στὸν δαίμονα αὐτὸν καὶ ἀντιδρᾷ στὸν δόλιο σκοπὸ του, προσαρμοζόμενος ἀνάλογα, χρησιμοποιεῖ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν καρτερικότητα, καὶ μὲ προσευχὴ καὶ νηστεία ἐπίμονη, καὶ πίστη καὶ ἐλπίδα καὶ τέλεια ἀγάπη στὸν Θεὸ, θὰ ἐξαντλήσει καὶ θὰ κατανικήσει καὶ θὰ μετατοπίσει ὅπωςδήποτε αὐτὸν τὸν βρωμερὸ δαίμονα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ εἶναι ἀρκετὸ σὲ μᾶς, γιὰ νὰ ἀμυνθοῦμε ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ πανύψιστου Θεοῦ. Μᾶς χρειάζεται ὅμως πολλὴ δέηση, γιὰ νὰ μὴ ξεπέσουμε ἀπὸ τὴν ἀρετὴ. Γιατὶ ὅτι εἶναι δυνατὸν ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη νὰ πέσουμε στὴν ἁμαρτία, καὶ ἀπὸ τὸ πάθος νὰ μεταμορφωθοῦμε σὲ ἐμπαθεῖς, φωνάζει ἡ προφητεία στὸν Κύριο. «Γίναμε ὅπως ἤμασταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ, τότε πὺ δὲν ἦσουν ἀρχηγὸς μας, οὔτε ἐπικαλούμασταν τὸ ὄνομά σου»⁴⁹, καὶ εἴμαστε ἀκάθαρτοι. Ἀλλὰ ὑπάρχει δυνατότητα, καὶ μετὰ τὴν πώση πὺ μᾶς συνέβη, νὰ ξαναβροῦμε πάλι μὲ τὴ μετάνοια τὴν ἀρχικὴ μας ἀπάθεια καὶ δύναμη. Γιατὶ καθέννας πὺ μὲ μετάνοια καὶ προσευχὴ ζητᾷ κάτι, θὰ δεχτεῖ στὸν κατάλληλο καιρὸ τὴν δύναμη καὶ τὴν ἀπάθεια ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Πρόσεξε τὴν προφητεία· «Σήκω ὄρθια, Ἱερουσαλήμ, καὶ φόρεσε τὴν δύναμή σου, καὶ σήκω, ὅπως σηκώνεται κανεὶς στὴν ἀρχὴ τῆς ἡμέρας, διότι ἔφυγε ἀπὸ σένα ὁ πόνος, ἡ λύπη καὶ ὁ στεναγμὸς»⁵⁰. Καὶ εἶναι μεγάλο μέσα στὰ κακὰ καὶ τὸ παραμικρὸ ἀγαθὸ. Γιατὶ, ἂν καὶ ἔχουμε μισηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας, ἀλλ' ὅμως καὶ πάλι θὰ ἀγαπηθοῦμε μὲ τὴ μετάνοια. Ὅτι βέβαια μᾶς δέχεται καὶ πάλι ὁ πολυεύσπλαγχνος Κύριος καὶ μᾶς κάνει νὰ δοκιμάζουμε μεγάλη χαρὰ μὲ τὴν ἀγάπη του, πρόσεχε τί λέγει στὴ νοητὴ Ἱερουσα-

λήμ, τουτέστι τῆ ψυχῇ ἡμῶν· «Καὶ θήσομαί σε ἀγαλλίαμα αἰώνιον καὶ εὐφροσύνην γενεᾶς γενεῶν». Μὴ οὖν ἀμφιβάλλῃς πῶς. Ὅταν γὰρ βουληθῆ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ κρεῖττον μεταβάλειν τὰ πράγματα, τῷ ἐπιτάγματι τοῦ Θεοῦ πάντα ἐκοπήσεται τὰ ἐναντιούμενα.
 5 Ὅτι εὐκόλως καὶ ἐτόμως δυνήσεται Κύριος τὴν ἀνθρωπότητα μετασκευάσαι, ὡς τὴν ἄφλοιον καὶ ξηρὰν ῥάβδον τοῦ Ἀαρῶν, ταχύτερον τῶν ἐν τῇ γῆ ἐρριζωμένων φυτῶν καρποφορῆσαι προσέταξεν· εἶπερ ἐκεῖνα πολλαῖς χρόνων καὶ καιρῶν τροπαῖς καρποφορεῖ, αὕτη δὲ ὑπὸ μίαν νύκτα πάντα ὁμοῦ φύλλα καὶ ἄνθη καὶ καρπὸν προήγαγε. Μὴ
 10 οὖν ὡς ἔτυχε καὶ ἀδασανίστως μετατιθῶμεν, καὶ αὐτοὺς ἀπὸ τόπων εἰς τόπους τὰς ἐκ τῶν λογισμῶν ὀχλήσεις καὶ θλίψεις ἐκφεύγοντες. Μᾶλλον δὲ καὶ στήκωμεν μεθ' ὑπομονῆς προσευχόμενοι, καθάπερ Μωυσῆς ἔλεγε πρὸ Ἰσραήλ· «Στήκετε καὶ θαρσεῖτε, μὴ φοβεῖσθε, καὶ ὄψεσθε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, ἣν ποιήσει ὑμῖν σήμερον».

15

ΡΜΑ' - ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ὅταν ἴδῃς ἄνθρωπον ἄπιστον καὶ φολόκοσμον ἐγκανχόμενον τῇ ματαιότητι τῆς προσκαιροῦ σοφίας καὶ εὐτελίζοντα τὴν θεόπνευστον Γραφήν, ὡς μὴ ἀπτικίζουσαν, γίνωσκε τοῦτον Ναμιὰν ὑπάρχειν τὸν Σύρον, λελερωμένον ὄλον διὰ τῆς ἀπιστίας, πρὶν ἐπιγνῆ τὸν εὐεργέτην Θεὸν καὶ Κύριον τῶν ὄλων, ὅστις ἄγαν μὲν ἐθαύμαζε τοὺς μεγίστους τῆς Δαμασκοῦ ποταμοὺς μηδαμῶς δυναμένους ἓνα λεπρὸν ἀπαλλάξαι τῆς καταστίκτου λέπρας, ἠντέλιζε δὲ τὸν ἐν τῇ γῆ τοῦ Ἰσραήλ Ἰορδάνην. Ἐχομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς, νοητοὶ Ἰσραηλιταὶ ὄντες, τὰ τῆς θείας Γραφῆς Ἰορδάνεια ῥεῖθρα, ἅπερ κατὰ μὲν τὴν προφορὰν
 25 τοῦ λόγου οὐδαμινά τε καὶ ἐλάχιστα φαίνεται, κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις τῶν μυστηρίων τῶν κεκρυμμένων τοῖς Χριστοῦ διδάγμασιν, ὕδατι ἄλλομένῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἰατρεύοντί τε καὶ καθαίροντι καὶ φωτίζοντι πάντας τοὺς πιστεύοντας, ὑπερφυῆ τε τυγχάνει καὶ θαυμαστά, ἔνδοξά τε καὶ ὑπερυψούμενα εἰς αἰῶνας αἰῶνος.

30

ΡΜΒ' - ΝΙΚΟΤΥΧΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Οἱ ἀφανεῖς Μαδινέοι δαίμονες, τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας, δηλαδὴ τὰς αἰσχρὰς ἐνθυμήσεις τῷ κῶ παριστάνουσιν, ἐρεθιζούσας τοῦτον,

λήμ, δηλαδή στήν ψυχή μας: «Καὶ θὰ σὲ ἀναδείξω αἰώνια ἀγαλλίαση καὶ εὐφροσύνη σὲ ὅλες τὶς γενεές»⁵¹. Καὶ μὴ ἔχεις ἀμφιβολία βέβαια μὲ ποιὸν τρόπο θὰ τὸ κάνει. Γιατὶ ὅταν θελήσει ὁ Θεὸς νὰ μεταβάλλει τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ χειρότερο στὸ καλύτερο, μὲ τὴ διαταγὴ τοῦ Θεοῦ μεταβάλλονται ὅλα ὅσα εἶναι ἀντίθετα. Διότι εὐκόλα καὶ ἀμέσως θὰ μπορέσει νὰ μεταβάλλει τὴν ἀνθρωπότητα ὁ Κύριος, ὅπως διέταξε καὶ τὴν χωρὶς φλοιὸ καὶ ξερὴ ράβδο τοῦ Ἰσραὴλ νὰ καρποφορήσει γρηγορώτερα ἀπὸ τὰ φυτὰ ποὺ ἦταν ριζωμένα στὴ γῆ. Ἐνῶ δηλαδή ἐκεῖνα καρποφοροῦν ὕστερα ἀπὸ πολλὰς ἀλλαγὰς τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἡ ράβδος τοῦ Ἰσραὴλ τὰ ἔβγαλε μέσα σὲ μιὰ μόνο νύχτα ὅλα μαζί, φύλλα, ἄνθη καὶ καρπὸ⁵². Ἄς μὴ μετακινουῦμε λοιπὸν στὴν τύχη καὶ ἀβασάνιστα τὸν ἑαυτὸ μας ἀπὸ τὸν ἓνα τόπο στὸν ἄλλο, γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὶς ἐνοχλήσεις καὶ θλίψεις τῶν λογισμῶν. Καλύτερα νὰ στεκόμαστε μὲ ὑπομονὴ προσευχόμενοι, ὅπως ἔλεγε ὁ Μωυσῆς στὸν Ἰσραήλ: «Σταθεῖτε καὶ μὴ φοβόσαστε, καὶ θὰ δεῖτε τὴ βοήθεια ποὺ θὰ σᾶς στείλει σήμερα ὁ Θεός»⁵³.

141.- (ΣΕ ΚΑΠΟΙΟΝ) ΔΙΑΚΟΝΟ.

Ὅταν βλέπεις ἓναν ἄνθρωπο ἄπιστο καὶ ποὺ ἀγαπάει τὸν κόσμον νὰ καυχιέται γιὰ τὴ ματαιότητα τῆς πρόσκαιρης σοφίας καὶ νὰ περιφρονεῖ τὴ θεόπνευστη Γραφή, ἐπειδὴ δὲν εἶναι γραμμὴν στὴν ἀπτική διάλεκτο, νὰ ξέρεις ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ναιμὰν ὁ Σῦρος⁵⁴, γεμάτος λέπρα μὲ τὴν ἀπιστία του, προτοῦ νὰ γνωρίσει τὸν εὐεργέτη Θεὸ καὶ Κύριο τῶν ὅλων, ὁ ὁποῖος θαύμαζε πάρα πολὺ τοὺς πολὺ μεγάλους ποταμοὺς τῆς Δαμασκοῦ, ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀπαλλάξουν ἓνα λεπρὸ ἀπὸ τὴ λέπρα ποὺ κάλυπτε ὅλο τὸ σῶμα του, καὶ περιφρονοῦσε τὸν Ἰορδάνη ποὺ ἦταν στὴ χώρα τοῦ Ἰσραήλ. Ἔχουμε ὅμως καὶ ἐμεῖς, ποὺ εἴμαστε νοητοὶ Ἰσραηλίτες, τὰ Ἰορδάνεια νερὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς, τὰ ὁποῖα ὡς πρὸς τὸ ὄνομα φαίνονται μηδαμνὰ καὶ τιποτένια, ὡς πρὸς τὶς δυνάμεις ὅμως τῶν μυστηρίων ποὺ εἶναι κρυμμένα στὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, εἶναι νερὰ ποὺ πηγάζουν αἰώνια ζωὴ⁵⁵ καὶ θεραπεύουν καὶ καθαρίζουν καὶ φωτίζουν ὅλους ἐκείνους ποὺ πιστεύουν, καὶ εἶναι ὑπερφυσικὰ καὶ θαυματουργικὰ καὶ δοξασμένα καὶ ἐκθειάζονται στοὺς αἰῶνες.

142.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΝΙΚΟΤΥΧΟ.

Οἱ θυγατέρες τῶν ἀφανῶν δαιμόνων Μαδινέων παριστάνουν τὶς αἰσχυρὲς ἀναμνήσεις τοῦ νοῦ, οἱ ὁποῖες τὸν ἐρεθίζουν καὶ τὸν προκαλοῦν

54. Δ' Βασ. 5, 1 ἐ.

55. Ἰω. 4, 14.

καὶ λίαν παρακαλούσας καμφθῆναι πρὸς τὸ ἄτμιον καὶ λυττώδες καὶ ἐπάρατον ἔργον. Ἐν γοῦν συμβῆ ὀλισθησαὶ τῷ πνεύματι ἐν τῇ καμίνῳ τῆς ἡδονῆς καὶ τὴν ἔνδον μοιχείαν ἀποτελέσαι κατὰ τὸ ἀόρατον, ὥσπερ ποτὲ ὁ Ζαμβριὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐπὶ τοῦ Μωυσέως, χρεῖα λοιπὸν Φινεές, τουτέστι τοῦ ἱερέως λόγου κτείνοντος τῷ σειρομάσῃ τῆς φοβεραῆς διδαχῆς καὶ ἐξολοθρεύοντος τὸν τε Ἑβραῖον τὸν καὶ τὴν Μαδιανῆτιν, τουτέστι τὸν φιλόπορον τρόπον καὶ τὴν γαργαλίσασάν τε πρὸς τὸ πάθος πυρώσασαν προσβολήν.

ΡΜΓ'.- ΠΑΜΦΙΛΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

10 Τὸ λέγειν τὸν Σολομῶντα, «Καρδία ἀνδρὸς αἰσθητικῆ, λυπηρὰ ἢ ψυχὴ αὐτοῦ», τοῦτο δηλοῖ, ὅτι περὶ ὁ λαμβάνων αἰσθησιν τῶν φαύλως αὐτῷ πραχθέντων, καὶ μνημονεύων τῆς φρικτῆς κολάσεως τῆς αἰωνίου ἐκείνης, τῇ ἐκουσίᾳ λύπῃ καὶ τῇ μεταμελείᾳ ἑαυτὸν θεραπεύει πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ θίου. Ὅτ' ἂν δέ, φησὶν, εὐφραίνεται ὁ τοιοῦτος, οὐκ
15 ἐπιμίγνυται ὕβρει. Κἂν γὰρ παροῦσα τύχοι ἀφθόνως ἢ σαρκικὴ εὐφροσύνη καὶ τρυφή, οὐκ ἐξολισθησῆι πρὸς τὴν ὑπερηφάνειαν. Αὕτη γὰρ ὕβρις παρὰ φρονίμοις κικλήσκειται.

ρμδ'.- Τῷ αὐτῷ.

Ἄσαφές λέγεις ὑπάρχειν τὸ ῥηθὲν «Μὴ προσαγάγῃς ἀσεβῆ νο-
20 μὴν δικαίων». ἔχει μὲν οὖν τὸ ῥητὸν καὶ ἄλλην ἐρμηνείαν, ταύτην δέ-
χου ἄρτίως. Νομὴ πάντων πιστῶν καὶ τροφή καὶ ἔνδυμα ὁ Σωτὴρ Χριστὸς ὑπάρχει· ἐν αὐτῷ γὰρ ἐκτίσθημεν «καὶ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν». Ἐπειδὴ οὖν καὶ τὸ Δεσποτικὸν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τὴν οἰκονομίαν νομὴ τυγχάνει Χριστιανῶν ἀπάντων, καὶ
25 τούτῳ τῷ μυστηρίῳ τρέφονται καὶ ποτίζονται, ἄτοπον ἂν εἶη μεταδι-
δόναί τοῦ λεχθέντος μυστηρίου ἀνδρὶ τινὶ ἀσεβεῖ καὶ δολίῳ, καθὼς τῷ μάγῳ Σίμωνι δῆθεν πιστεύειν καθυποκρινομένῳ. Ἀλλὰ μηδὲ τὴν βαθυτέραν τῶν σεβασμίων λογίων ἀνάπτυξιν προσφέρειν ἂν ἀμνήτω τινὶ καὶ πονηρῷ ἀνθρώπῳ. «Μὴ δῶς», γὰρ φησι, «τὸ ἅγιον τῷ κυνί,
30 μηδ' ἔμπροσθεν χοίρων βάλης τοὺς μαργαρίτας».

Πάλιν δέ με ἠρώτησας, πῶς χρὴ νοεῖν τὸ γεγραμμένον ὁμοίως παρὰ τῷ Σολομῶντι, «Μὴ ἀπατηθῆς χορτασίᾳ κοιλίας». Οὐ γὰρ ἂν, φιλόχριστε, καθάπερ ἄρτου κοινοῦ καὶ οἴνου, πρὸς πλησμοῆν τῆς γα-

πολύ γιά νά τόν λυγίσουν στό ἄτιμο καί λυσσασμένο καί καταραμένο ἔργο. Ἄν λοιπόν συμβεῖ νά γλυστρίσει πνευματικά στό καμίσι τῆς ἡδονῆς καί νά διαπράξει μέσα του μοιχεία κατὰ τρόπον ἀόρατο, ὅπως ἔκανε κάποτε ὁ Ζαμβρὶ φανερά μπροστά στόν Μωυσῆ, τότε χρειάζεται ὁ Φινεές, δηλαδή ὁ λόγος τοῦ ἱερέα, νά σκοτώσει μέ τῆ λόγχη τῆς φοβερῆς διδασκαλίας του καί νά ἐξολοθρεύσει καί τόν Ἑβραῖο ... καί τῆ Μαδιανίτιδα γυναίκα, δηλαδή τὴν φιλοπορνική συμπεριφορὰ καί τὴν προσβολή πού τόν γαργάλισε καί τόν πυρπόλησε γιά τὸ πάθος⁵⁶.

143.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΜΦΙΛΟ.

Ὄταν ὁ Σολομών λέγει, «Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου εἶναι αἰσθησιακή, καί ἡ ψυχὴ του λυπητερή»⁵⁷, αὐτὸ σημαίνει, πὼς ἐκεῖνος πού αἰσθάνεται τὰ αἰσχρὰ πού ἔχει κάνει καί θυμᾶται ἐκεῖνη τῆ φρικτὴ αἰώνια κόλαση, μέ τῆ ἐκούσια λύπη καί μετάνοιά του θεραπεύει τὸν ἑαυτό του προτοῦ νά φύγει ἀπὸ τῆ ζωή. Ἀκόμα κι' ὅταν εὐφραίνεται, λέγει, ὁ ἄνθρωπος αὐτός, δέν ἀναμιγνύεται μέ ἀκολασία. Γιατί, κι' ἂν ἀκόμα συμβεῖ νά ὑπάρχει ἄφθονη σαρκική εὐθυμία καί ἀπόλαυση, δέν θὰ γλυστρήσει στὴν ὑπερηφάνεια. Γιατί αὐτὴ ἀπὸ τοὺς συνετοὺς ὀνομάζεται ὕβρη.

144.- Στὸν ἴδιο.

Λές ὅτι εἶναι ἀσαφές ὁ λόγος, «Νὰ μὴ φέρεις ἀσεβῆ σὲ τόπο πού κατοικοῦν δίκαιοι»⁵⁸. Τὸ ρητὸ αὐτὸ ἔχει καί ἄλλη ἐρμηνεία, αὐτὴν ἄκουσε τώρα. Νομὴ ὅλων τῶν πιστῶν καί τροφή καί ἔνδυμα εἶναι ὁ Σωτῆρας Χριστός. Γιατί μέσα σ' αὐτὸν δημιουργηθήκαμε «καὶ ζοῦμε καὶ κινούμεστε καὶ ὑπάρχουμε»⁵⁹. Ἐπειδὴ λοιπὸν καί τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καί τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ Λόγου, λόγω τῆς ἔνσαρκης οἰκονομίας, εἶναι τροφή ὅλων τῶν Χριστιανῶν, καί μέ τὸ μυστήριό αὐτὸ τρέφονται καί ποτίζονται, θὰ ἦταν παράλογο νά δίνεται τὸ μυστήριό αὐτὸ σὲ ἄνθρωπο ἀσεβῆ καί δόλιο, ὁ ὁποῖος σάν τὸν μάγο Σίμωνα⁶⁰ ὑποκρίνεται ὅτι δῆθεν πιστεύει. Ἀλλ' οὔτε καί τῆ βαθύτερη ἀνάπτυξη τῶν σεβάσμων λόγων νά προσφέρουμε σὲ κάποιον ἀμύητο καί πονηρὸ ἄνθρωπο. Γιατί λέγει· «Μὴ δίνεις τὸ ἅγιο στό σκυλί, οὔτε νά ρίχνεις τὰ μαργαριτάρια μπροστά στοὺς χοίρους»⁶¹.

Μὲ ἐρώτησες ἀκόμα πὼς πρέπει νά ἐρμηνεύουμε αὐτὸ πού εἶπε ὁ Σολομών, «Νὰ μὴ ἀπατηθεῖς μέ τὸ χόρτασμα τῆς κοιλιᾶς»⁶². Δέν κοινοῦμε, φιλόχριστε, σάν νά εἶναι συνηθισμένο ψωμί καί κρασί, γιά νά

60. Πράξ. 8, 13.

61. Ματθ. 7, 6.

62. Παροιμ. 24, 15.

στρός, τῆς φρικώδους ἐκείνης καὶ ποθεινῆς τραπέζης μετέχομεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας βραχέος δὲ μέρους τινὸς μεταδίδοται ἡμῖν ὑπὸ τῶν Θεῶ λειτουργούντων καὶ μεταλαμβάνομεν εἰς ὕψος ἀτενίζοντες τοῖς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοῖς, πρὸς τὸ καθαρισθῆναι πλημμελημάτων, καὶ
5 ἁγιασμοῦ καὶ σωτηρίας τυχεῖν. Καλὸν δὲ νομίζω, καὶ ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ ἐν ταῖς οἰκίαις ἡμῶν μὴ ἀπατάσθαι χορτασία κοιλίας, τουτέστι μὴ ὑπερβαίνειν τὰ ὄρια τῆς ἀναγκαίας χρείας μέτρον γὰρ δὴ ἄριστον τῆς τῶν βρωμάτων ἢ τῶν πομάτων χρήσεως, ἢ χρεία ὑπάρχει τοῦ σώματος.

10 ΡΜΕ'. - ΕΥΛΑΜΠΙΩ ΣΟΦΙΣΤΗ.

Τί μοι προσφέρεις τοὺς τῶν Ἑλλήνων σοφούς, τοὺς βαθεῖς τοὺς πώγωνας ἔλκοντας καὶ ἀναβεβλημένους τὰς ἐπωμίδας, καὶ μέγα φυσῶντας τὸ δοκεῖν σεμνύνεσθαι τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῇ ὑπήνῃ; Παῦλος γὰρ ὁ σκηνοποιὸς κατηντελισμένος, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν βάρβαρον
15 πᾶσαν ἀπέτρεψε πρὸς Θεόν, ὁ δὲ παρ' ὑμῖν ἀγόμενος καὶ περιφερόμενος Πλάτων, τρίτον εἰς Σικελίαν ἐλθὼν, μετὰ τοῦ κόμπου τῶν ῥημάτων ἐκείνων, μετὰ τῆς ὑπολήψεως τῆς λαμπρᾶς, οὐδὲ ἐνὸς περιγέγονε τυράννου, ἀλλ' οὕτως ἀθλίως ἀπήλλαξεν, ὡς καὶ αὐτῆς ἐκπεσεῖν τῆς ἐλευθερίας. Ὁ δὲ γε σκηνοποιὸς οὐ Σικελίαν μόνον, οὐδ' Ἰταλίαν,
20 ἀλλὰ πᾶσαν τῷ κηρύγματι τῆς εὐσεβείας τὴν οἰκουμένην ἐπέδραμεν.

ΡΜΣΤ'. - ΦΙΛΟΞΕΝΩ ΚΗΝΣΟΦΥΛΑΚΙ.

Οὔτε ἐν ταῖς εὐθυμίαις κορυβαντιᾶν δεῖ καὶ φυσᾶσθαι ματαίως, οὔτ' ἐν ταῖς σκυθρωποτέραις καταστάσεσι καταπίπτειν ἀλόγως καὶ καταποντίζεσθαι ὑπὸ τῆς λύπης. Ἀνάδρου γὰρ ψυχῆς καὶ μαλακῆς
25 τοῦτό γε. Οὐδὲν δὲ σκηνῆς ὁ φθειρόμενος οὗτος διενήνοχε βίος. Οὔτε γοῦν τὸ εὐπραγεῖν κατ' αὐτόν, οὔτε μὴν τὸναντίον φανήσεται βέβαιον.

ΡΜΖ'. - ΛΥΚΟΥΡΓΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.

Τίς σε οὐκ ἂν γελάσεται, τίς σε οὐκ ἂν μέμψεται τῆς ἀπεράντου
30 σπουδῆς; Τίς σε οὐ μνηκτριώσει τῆς ἄφρονος μανίας, συνάγοντα μὲν ἀχορέστως τὰ τοσαῦτα χρήματα, κατέχειν δὲ δοκοῦντα, ἅπερ μηδαμῶς δυνήσῃ συνεξενέγκαι θνήσκων πρὸς τὸν ἐκεῖ κόσμον, ὑπὸ φρικτῶν ἀγγέλων συρόμενος δέσμιος, ἐχθροῦ δὲ πράγμα ποιοῦντα, ἐν τῷ

γεμίσουμε τὴν κοιλιὰ μας, στὸ τρομερὸ καὶ περιπόθητο τραπέζι ποὺ παρέχεται στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ μᾶς δίνεται ἓνα πολὺ μικρὸ μέρος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ὑπηρετοῦν τὸν Θεό, καὶ μεταλαβαίνουμε κοιτᾶζοντας πρὸς τὰ ἑπάνω μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, γιὰ νὰ καθαριστοῦμε ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα μας καὶ νὰ ἐπιτύχουμε ἁγιασμὸ καὶ σωτηρία. Νομίζω ὅμως πὼς εἶναι καλὸ καὶ στὸ συνηθισμένο τραπέζι στὰ σπίτια μας νὰ μὴ ἀπατώμαστε μὲ τὸν χορτασμὸ τῆς κοιλιᾶς, δηλαδή νὰ μὴ ξεπερνᾶμε τὰ ὅρια τῆς ἀπαραίτητης ἀνάγκης. Μέτρο δηλαδή ἄριστο τῆς χρησιμοποίησης τῶν φαγητῶν καὶ τῶν ποιωτῶν εἶναι ἡ ἀνάγκη τοῦ σώματος.

145.- ΣΤΟΝ ΣΟΦΙΣΤΗ ΕΥΛΑΜΠΙΟ.

Γιατί μου προβάλλεις τοὺς σοφοὺς τῶν Ἑλλήνων, αὐτοὺς ποὺ τρέφουν τὴν πυκνὴ γενειάδα καὶ φοροῦν τὶς ἐπωμίδες⁶³, καὶ ἐπαίρονται πολὺ νομίζοντας ὅτι γίνονται σεβαστοὶ μὲ τὸ ραβδί καὶ τὴ γενειάδα; Ὁ σκηνοποιὸς Παῦλος τελείως ἐξευτελισμένος, τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅλη τὴ δάρβαρη περιοχὴ τὴν ἔστρεψε πρὸς τὸν Θεό, ἐνῶ ὁ Πλάτων ποὺ προβάλλεται ἀπὸ σᾶς, μολονότι ἔκανε περιοδεῖες καὶ πῆγε τρεῖς φορές στὴ Σικελία, μὲ ἐκείνη τὴν ἔπαρση τῶν λόγων του καὶ τὴ λαμπρὴ ἐκτίμηση, οὔτε ἓναν τύραννο δὲν μπόρεσε νὰ νικήσει, ἀλλὰ εἶχε τόσο ἄθλια κατάληξη, ὥστε νὰ χάσει κι' αὐτὴν τὴν ἐλευθερία του. Ἐνῶ ὁ σκηνοποιὸς, ὅχι μόνο τὴ Σικελία, οὔτε τὴν Ἰταλία, ἀλλὰ διέτρεξε μὲ τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως ὅλη τὴν οἰκουμένη.

146.- ΣΤΟΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΑ ΦΙΛΟΞΕΝΟ.

Οὔτε κατὰ τὶς εὐθυμίες πρέπει νὰ γινόμεσθε ἐξαλλοὶ καὶ νὰ ἀλαζονεύοσθε ἄσκοπα, οὔτε κατὰ τὶς πολὺ σκυθρωπὲς ψυχικὲς καταστάσεις νὰ καταρρέουμε ἀπερίσκεπτα καὶ νὰ βουλιάζουμε ἀπὸ τὴ λύπη. Γιατί αὐτὸ εἶναι γνώρισμα ἀνανδρῆς καὶ ἀδύναμης ψυχῆς. Ἄλλωστε αὐτὴ ἡ ζωὴ ποὺ φθείρεται δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ θεατρικὴ σκηνή. Ἐπομένως οὔτε ἡ εὐημερία κατὰ τὴ διάρκειά αὐτῆς, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ ἀντίθετο εἶναι βέβαιο.

147.- ΣΤΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ ΛΥΚΟΥΡΓΟ.

Ποιὸς δὲν θὰ σὲ περιγελάσει; Ποιὸς δὲν θὰ σὲ κατηγορήσει γιὰ τὴν ἀπέραντη βιασύνη; Ποιὸς δὲν θὰ σὲ χλευάσει γιὰ τὴν ἀνόητη μανία σου νὰ συγκεντρώνεις ἀχόρταγα τόσα πολλὰ χρήματα, καὶ νὰ νομίζεις ὅτι εἶναι δικά σου αὐτὰ ποὺ μὲ κανέναν τρόπο δὲν θὰ μπορέσεις νὰ τὰ πάρεις μαζί σου πεθαίνοντας, καθὼς θὰ σύρεσαι δέσμιος στὸν ἐκεῖ κόσμος

διὰ τῆς ἀπανθρωπίας καὶ τῆς ἀνηλεοῦς καὶ ἀμειλίκτου γνώμης βλάπτειν τὰ μέγιστα τὴν ἀνοσιωτάτην σαυτοῦ ψυχὴν, προσκειῖσθαι δὲ τῷ συγγενεῖ νεανίσκῳ νομιζομένῳ κληρονομεῖν τὴν σὴν μεγάλην οὐσίαν; Ἄλλ' εὐαγγελίζομαι σοι πικρὸν τι καὶ λίαν ἀβούλητον· τεθνήξεται γὰρ μετ' ὀλίγον ὁ γλυκὺς κληρονόμος σου, εἰς ὄνπερ καὶ πάντα ἐγγράφως ζῶν καὶ φρονῶν καὶ εὐρωστῶν διέθου τὰ διαφέροντά σοι, καὶ τοῦ μνήματος τοὺς τρεῖς καὶ μόνους κληρονομήσει πῆχεις. Καὶ πάντως ἐκπλαγήσει βλέπων νέον θαπτόμενον πρὸς γέροντος πολυχρονίου. Τάχα δὲ οὐκ ἐκπλαγήσει ἐπὶ τούτῳ, οὐδέ γε ξενισθήσει, προτεθεα-
 10 μένος ἤδη τοιαῦτα συμβεβηκότα τοῖς ἄλλοις Ἰλλουστρίοις, Ἀριστοφάνει καὶ Κρήσκεντι. Ἀλλὰ νῦν γοῦν ἐκνήψας προσηκόντως, πέπαυσο τῆς πολλῆς ἀπληστίας, καὶ μὴ τὸ τελευτᾶν μέλλοντα κλαύσης, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ψυχὴν φιλοπόνηρον ὑπάρχουσαν θρήνησον, καὶ πρὸς διόρθωσιν ῥέψον καὶ ἀγαθοεργίας, πρὶν ἐξελθεῖν σε τῆς σκηνῆς τοῦ
 15 παρόντος αἰῶνος, καὶ πορευθῆναι, ἔνθα μηδεὶς λωπτόν τῶν ἐναποθανόντων τοῖς παισίμασιν εὐρήσει ἀπολογίας χώραν, ἔνθα μὴ φίλος, μὴ δοῦλος, μὴ συγγενῆς συνηγορήσαι ἢ βοηθήσαι κολαζομένῳ εἰς τοὺς αἰῶνας ἰσχύσει.

PMH'.— ΜΙΝΑΝΔΡῶ ΕΞΚΕΠΤΟΡΙ.

20 Πολλάκις σοι εἶρηκα, καὶ νῦν δέ φημι, ὅτι διὰ τῆς μαγείας ὑπὸ τοῦ Τυανέως Ἀπολλωνίου γεγενημένα τελέσματα, μηδὲν παντελῶς οὐράνιον ἔχοντα εὐεργέτημα, μηδέ τι πρὸς ψυχὴν ἀναφέροντα κέρδος, οὐδὲν διαφέρειν δόξειεν δρακὸς κριθῶν χάριτος, τοῖς πρὸς τὰ ἐπουράνια ἐκεῖνα καὶ ἀφθαρτα καὶ λύσιν μὴ σπήσοντα ἀγαθὰ κεκη-
 25 νόσι σοφοῖς τε καὶ εὐσεβέσιν ἀνθρώποις. Μὴ τοίνυν θαύμαζε τὰ ἔργα τῆς γοητείας, μηδὲ θροῦ ἐπὶ τούτοις, ἀπάλλαξον δὲ σαυτὸν τῆς εὐπλοήτου γνώμης καὶ τοῦ μειρακιώδους φρονήματος.

PMΘ'.— ΠΑΛΑΤΙΝῶ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Συνεχέστερον φάσκεις Πῶς δύναμαι σωθῆναι, μυρίοις βρύων
 30 τοῖς. τῆς ψυχῆς ἔλκεσιν, καὶ ἀμυθῆτων ἐμπεπλησμένος κακῶν καὶ φλεγόμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας μοχθηρᾶς συνειδήσεως, Πρόσχες, ἄνθρωπε, κἂν ἐκ μέρους τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ, καὶ οὐκ ἂν σχοίης χρεῖαν τῆς

ἀπὸ φοβερούς ἀγγέλους, καὶ κάνοντας πράγματα τοῦ ἐχθροῦ, μὲ τὸ νὰ βλάπτεις μὲ τὴν ἀπάνθρωπη καὶ ἀσπλαχνη καὶ ἀδυσώπητη διάθεσή σου πάρα πολὺ τὴν ἀνίερη ψυχὴ σου, καὶ νὰ μένεις προσκολλημένος στὸν νεαρὸ συγγενῆ σου, ὁ ὁποῖος νομίζει ὅτι θὰ κληρονομήσει τὴ μεγάλη περιουσία σου; Σοῦ ἀναγγέλλω λοιπὸν κάτι δυσάρεστο καὶ πολὺ ἀθέλητο. Μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ θὰ πεθάνει ὁ ἀγαπημένος κληρονόμος στὸν ὁποῖο ἀφησες μὲ διαθήκη γραπτὴ ὅλο σου τὸ βιὸς ἐνόσω ἀκόμα βρίσκεσαι στὴ ζωὴ καὶ σκέφτεσαι καὶ εἶσαι ὑγιής, καὶ θὰ κληρονομήσει μόνο τοὺς τρεῖς πῆχεις τοῦ τάφου. Καὶ ὅπωςδήποτε θὰ ἐκπλαγεῖς βλέποντας ἕναν νέο νὰ θάφτεται πρὶν ἀπὸ τὸν γέροντα. Ἴσως ὅμως δὲν ἐκπλαγεῖς γι' αὐτό, οὔτε θὰ παραξενευτεῖς, ἀφοῦ ἔχεις ἤδη δεῖ αὐτὰ ὅτι ἔχουν συμβεῖ σὲ ἄλλους ἰλλοῦστριους, στὸν Ἀριστοφάνη καὶ τὸν Κρήσκεντα. Τώρα ὅμως, ἀνανήφοντας ὅπως πρέπει, πάψε τὴ μεγάλη ἀπληστία, καὶ μὴ κλάψεις αὐτὸν ποὺ πρόκειται νὰ πεθάνει, ἀλλὰ θρήνησε τὴ δική σου ψυχὴ ποὺ ρέπει στὴν πονηριά, καὶ στρέψε τὴν πρὸς τὴ διόρθωση καὶ τὴν ἀγαθοεργία, προτοῦ νὰ βγεῖς ἀπὸ τὸ θέατρο αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ μεταβεῖς ἐκεῖ ὅπου κανένας ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ πέθαναν δὲν θὰ ἔχει περιθώριο ἀπολογίας γιὰ τὰ ἁμαρτήματά του, ὅπου οὔτε φίλος, οὔτε δούλος, οὔτε συγγενῆς θὰ μπορεῖ νὰ γίνεῖ συνήγορος ἢ νὰ σὲ βοηθήσει ἐνῶ θὰ βασανίζεσαι αἰώνια.

148.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ ΝΙΚΑΝΟΡΑ.

Σοῦ εἶπα πολλές φορές, καὶ σοῦ ξαναλέω καὶ τώρα, ὅτι οἱ τελετὲς ποὺ ἔγιναν μὲ τὴ μαγεία ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο τὸν Τυανέα, δὲν ἔχουν κανένα εὐεργετικὸ ἀποτέλεσμα, οὔτε προσφέρουν κανένα κέρδος στὴν ψυχὴ, καὶ φαίνονται πὼς δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὸ χάρισμα μιᾶς χούφτας κριθαριοῦ, σὲ σχέση πρὸς ἐκεῖνα τὰ οὐράνια καὶ ἀφθαρτα καὶ ἀτελείωτα ἀγαθὰ, στοὺς σοφοὺς καὶ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους ποὺ χάσκουν. Μὴ θαυμάζεις λοιπὸν τὰ ἔργα τῆς μαγείας, οὔτε νὰ θορυβεῖσαι ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ ἀπάλλαξε τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τὴ φοβία ποὺ σὲ διακατέχει καὶ τίς παιδαριώδεις σου σκέψεις.

149.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΠΑΛΑΤΙΝΟ.

Πολὺ συχνὰ λές· Πῶς μπορῶ νὰ σωθῶ, ἐνῶ εἶμαι γεμᾶτος ἀπὸ πληγὲς τῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ ἀναρίθμητα κακά, καὶ φλέγομαι ἀπὸ τὴν ἐλεεινὴ συνείδησή μου; Πρόσεξε, ἄνθρωπε, ἔστω καὶ μερικῶς τὴν ἀγία Γραφή, καὶ δὲν θὰ ἔχεις ἀνάγκη τῆς δικῆς μου συμβουλῆς. Κοίταξε τί

ἐμῆς νοθεσίας Βλέπε τί φησιν ὁ Σολομών· «Ἐλεημοσύναις γὰρ καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι». Ὅρα τί συμβουλεύει τῷ Ναβουχοδονόσορ Δαυιδὸς ὁ προφήτης· «Τὰς ἀνομίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων». Πείσθητι τῷ
5 Σειράχ παραινούντι· «Πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέννυσιν ὕδωρ, καὶ ἁμαρτιῶν φλόγα σβέννυσιν ἐλεημοσύνη». «Ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου ῥύεται», θανάτου λέγων τοῦ διὰ καταδίκης φοβεράς καὶ φρικώδους, καὶ τὸ σκότος, ὡς Τωθῆθ καὶ Σολομώντι δοκεῖ.

ΡΝ'.- ΡΗΓΙΝΩ ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.

10 Οὐκ ἄνθρωπος ψιλὸς ὁ κοινὸς Σωτὴρ καὶ εὐεργέτης Χριστός, Θεὸς δὲ μᾶλλον ἐν ἀνθρωπίνῃ ὀφθεις μορφῇ καὶ τῇ ἰδίᾳ ἀναμαρτήτῳ καὶ ἀμωμήτῳ σαρκί, τὸν ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων θάνατον ὑπομείνας βουλήματι οἰκείῳ.

ΡΝΑ'.- ΛΟΥΚΙΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

15 Πόσοι ποσάκις ἄνθρωποι κόρακας παγίσι καὶ δικτύῳ ἐθήρασαν, καὶ ἠγνόουν οἱ πιασθέντες κόρακες τὴν αὐτῶν θήραν τε καὶ σύλληψιν; Σοὶ δὲ προμηνύουσι, καθὼς λέγεις, τὸ μέλλον οἱ κόρακες, καὶ προγινῶσται καὶ προφήται τῶν μηδέπω παρόντων εὐρίσκονται κόρακες, οἱ τὴν κατ' αὐτῶν μηχανηθεῖσαν παγίδα μηδαμῶς ἐγνωκότες, καὶ
20 τὸν ἑαυτῶν ὄλεθρον ἀγνοήσαντες Ἀπόστηθι τοιγαροῦν τῆς ὄρνεοσκοπίας τινὲς γὰρ ταύτῃ προσεσχηκότες, ὡς ἄξιοι τῆς πλάνης, καὶ τὰς τῶν κοράκων σημειούμενοι πτήσεις, τὰς τε ἐνωπίας καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀπισθεν, καὶ τὰς ὑπὲρ κεφαλὴν κύκλον περιγραφούσας, καὶ τὰς ἐπὶ τὰ πλάγια φερομένας, δαιμόνων πονηρῶν δῆλον ὅτι συμπετομένων τοῖς
25 κόραξι, καὶ πρὸς τὴν τοῦ πλανωμένου ἀνθρώπου ὑπόνοιαν τῇ πτήσει φερόντων τὰ ὄρνεα· ὁμοίως μέντοι καὶ τὰς τούτων φωνὰς σημειούμενοι, ἀπεξενώθησαν μὲν τῆς εἰς Χριστὸν τὸν Σωτῆρα πίστεως, ἀνηκέστοις δὲ κλιματῆρσι περιπεσόντες, καίτοι χρηστὰ ἐλπίσαντες, διὰ τὴν τῶν κοράκων δῆθεν καλλίστην δειχθεῖσαν σημασίαν, μετὰ μυριάς ζη-
30 μίας καὶ βασιάνους, ὕστερον πονηρῶ καὶ ἀπευκτέῳ τέλει τὸν βίον κατέστρεψαν. Γενεᾶς γὰρ ἀδίκου πονηρὰ τὰ τέλη, καθά φησιν ἡ Γραφή.

Εἰ τοίνυν βούλει ἐκφυγεῖν τῶν δαιμόνων τὴν θήραν, μηδεμίαν

λέγει ὁ Σολομών· «Μὲ ἐλεημοσύνες καὶ πίστη καθαρίζονται οἱ ἁμαρτίες»⁶⁴. Κοίταξε τί συμβουλεύει στὸν Ναβουχοδονόσορα ὁ προφήτης Δανιήλ· «Γλύτωσε τὶς ἀνομίες σου μὲ ἐλεημοσύνες καὶ τὶς ἁμαρτίες σου μὲ συμπάθεια τῶν φτωχῶν»⁶⁵. Πίστεψε στὸν Σειράχ ποῦ συμβουλεύει· «Τὴ φωτιὰ ποῦ καίει τὴ σβήνει τὸ νερό, καὶ τὴ φλόγα τῶν ἁμαρτιῶν τὴ σβήνει ἢ ἐλεημοσύνη»⁶⁶. Γιατί «Ἡ ἐλεημοσύνη ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸν θάνατο», ἐννοώντας θάνατο αὐτὸν τῆς φοβερῆς καὶ φρικτῆς καταδίκης, καὶ τὸ σκοτάδι, ὅπως πιστεύει ὁ Τωβίτ⁶⁷ καὶ ὁ Σολομών.

150.- ΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΡΗΓΙΝΟ.

Ὁ Σωτήρας καὶ εὐεργέτης ὅλων μας Χριστὸς δὲν εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεὸς ποῦ ἐμφανίστηκε μὲ ἀνθρώπινη μορφή, καὶ ὑπέμεινε μὲ δική του θέληση καὶ στὴ δική του ἀναμάρτητη καὶ ἄψογη σάρκα τὸν θάνατο γιὰ τὶς ἀνθρώπινες ἁμαρτίες.

151.- ΣΤΟΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟ ΛΟΥΚΙΟ.

Πόσοι ἄνθρωποι πολλές φορές ἔπιασαν κοράκια μὲ παγίδες καὶ δίχτυα, καὶ τὰ κοράκια ποῦ πιᾶστηκαν ἀγνοοῦσαν τὸ κυνήγι τους καὶ τὴ σύλληψή τους. Σὲ σένα ὅμως, ὅπως λές, τὰ κοράκια σοῦ προλέγουν τὸ μέλλον, τὰ κοράκια ποῦ δὲν γνωρίζουν ἀπὸ πρὶν καὶ δὲν προλέγουν οὔτε τὰ παρόντα, ἀφοῦ δὲν γνώριζαν οὔτε τὴν παγίδα ποῦ στήθηκε σ' αὐτά, οὔτε τὸν ὄλεθρό τους. Ἀπομακρύνσου λοιπὸν ἀπὸ τὴν ὀρνεοσκοπία. Γιατί μερικοί, ποῦ εἶχαν προσκολληθεῖ σ' αὐτήν, σὰν ἄξιοι τῆς πλάνης τους, καὶ ὑπολόγιζαν σοβαρὰ τὰ πετάγματα τῶν κοράκιων καὶ αὐτὰ ποῦ γίνονται μπροστὰ καὶ πίσω, καὶ τοὺς κύκλους ποῦ κάνουν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους, καὶ τὶς πτήσεις ποῦ γίνονται στὰ πλάγια, καὶ ποῦ εἶναι φανερὸ ὅτι μαζὶ μὲ τὰ κοράκια πετοῦν πονηροὶ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ὀδηγοῦν τὴν πτήση τῶν κορακιῶν ἀνάλογα μὲ τὴν ὑπόθεση τοῦ πλανώμενου ἀνθρώπου. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο παρατηροῦν καὶ τὶς φωνές τους, καὶ ἀποξενώθηκαν ἀπὸ τὴν πίστη στὸν Σωτῆρα Χριστὸ, καὶ ἔχοντας πέσει σὲ καταστρεπτικὰ σκαλοπάτια, ἂν καὶ εἶχαν ἐλπίσει ἀγαθὰ, λόγω τῶν πολὺ καλῶν σημαδιῶν ποῦ εἶχαν δείξει τὰ κοράκια, μετὰ ἀπὸ μῦριες ζημιές καὶ βάσανα, στὸ τέλος μὲ κακὸ καὶ ἀπευκτέο τέλος κατέστρεψαν τὴ ζωὴ τους. Γιατί τὸ τέλος τῆς ἀδικῆς γενιᾶς εἶναι κακὸ, ὅπως λέγει ἡ Γραφή⁶⁸.

Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ ξεφύγεις τὸ κυνήγι τῶν δαιμόνων, μὴ κάνεις

67. Τωβίτ 12, 9.

68. Σοφ. Σολ. 3, 19.

μηδέποτε παρατήρησιν σκόπευε, μή πτήσεις, μηδὲ φωνὰς ὀρνέων, μή
 ὑπαντήσεις παντοίων ζώων λογικῶν ἢ ἀλόγων, μήτε τὰς ἀνακλήσεις
 καὶ τοὺς ἀναποδισμούς, μήτε κληδόνας ματαιίας, καὶ ἀπαξαπλῶς μη-
 δὲν παρατηρήσεις, εἰ μὴ τὴν ἁμαρτίαν. Χρήσιμον γὰρ παρατηρεῖσθαι
 5 ταύτην καὶ ἀπωθεῖσθαι διηνεκῶς. Κάκεινο δὲ γινώσκειν βουλόμεθα,
 ὅτιπερ τισὶν ἀνθρώποις, παρατηρησομένοις τῷ ἑλληνικῷ ἔθει ἐκεῖνα
 τὰ ψυχοβλαβῆ, συνέβη πολλάκις οὕτως, ὥσπερ ὑπενόησαν, οὐκ ἐκ τῆς
 δυνάμεως καὶ τῆς προαγορεύσεως τῶν ἀθλίων κοράκιων ἢ χοίρων ἢ
 κινῶν ἢ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ κρίσεως, κολάζοντος καὶ ἐκ-
 10 μυκτηριζόντος τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. «Δῶν γὰρ σοι Κύριος κατὰ τὴν
 καρδίαν σου, καὶ γενηθήτω σοι», φησί, «καθὰ προσεδόκησας»· καὶ
 συγκλείσω σε συμφοραῖς καὶ λύπαις καὶ θλίψεσιν, ὥσπερ καὶ πεφόβη-
 σαι τῇ σημασίᾳ τῆ φαύλης πειθόμενος, ὅπως ἂν ποτε, εἰς ἐπίγνωσιν ἐλ-
 θόντες τῆς ἑαυτῶν ματαιοφροσύνης οἱ ἐξαπατηθέντες καὶ μετανοῖα
 15 χρησάμενοι ἀγαθῆ, παύσωνται μὲν τῆς παρατηρήσεως τῆς ὀδελυρᾶς,
 τῇ δὲ θεῖᾳ προνοίᾳ τὰ καθ' ἑαυτοὺς λοιπὸν ἐπιτρέψαντες, πανταχόθεν
 τὴν ἰδίαν ψυχὴν πρὸς Θεὸν ἐπανάγωσιν.

ΡΝΒ'.— ΜΑΡΩΝΙ ΚΟΜΗΤΙ.

Τὸ τῆς βλασφημίας πνεῦμα, τὸ παρενοχλοῦν πυκνότερον τῇ σῆ
 20 φιλοθέῳ καὶ ἀγαθῇ καρδίᾳ, μηδὲ ὅλως ὑποπτήξῃς, μᾶλλον δὲ κατεξα-
 νάστηθι τούτου, τύπτων αὐτὸ εὐχαῖς καὶ εὐποιίαις, ἀντιλήψεσί τε τῶν
 καταπονουμένων καὶ ταῖς μακροθυμίαις, ταπεινοφροσύνη τε καὶ τῇ
 πρὸς τοὺς οἰκέτας τοὺς σοὺς ἡμερότητι. Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα,
 τοῦτον δύναται ἀπὸ τῆς ψυχῆς σου ἐξελέσαι τὸν ἀλάστορα δαίμονα,
 25 λογισμοὺς ἄγριους καὶ ἀσεβεῖς ὑποβάλλειν τολμῶντα κατὰ σαντοῦ τε
 καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων καὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν μυ-
 στηρίων.

ΡΝΓ'.— ΛΑΥΣΩ ΠΡΙΜΙΣΚΡΙΝΙΩ.

Μήτ' ἀδελφοὺς ἔχων, μήτε τέκνα κτησάμενος, τίνι ἄρα τὸ χρυσίον
 30 συνάγεις ἀκορέστως; Ὅσα δὲ πολὺ τὸ θησαύρισμα, τοσοῦτω πλεῖον
 καὶ βαρύτερα ταμιεύεται σοι ἢ αἰώνιος κόλασις. Καὶ ὄφελόν γε τὰ το-
 σαῦτα χρήματα τῷ καιρῷ τῷ οἰκειῷ εἰς ἄνδρας εὐλαβεῖς καὶ ὀσίους
 ἔφθασαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτιπερ Συνήθροισάν τινες ἀπλήστως
 ἀργύριον, ἐξ οὗ οὐ γεύσονται· ἅπερ δ' οὗτοι συνήνεγκαν ἐξ ἀδικίας

ποτέ καμμιὰ παρατήρηση, οὔτε πτήσεις, οὔτε φωνές ὀρνέων, οὔτε συναντήσεις διάφορων ζώων, λογικῶν ἢ ἄλογων, οὔτε τίς ἐπικλήσεις καὶ τίς παλινδρομήσεις, οὔτε τίς ἄσκοπες μαντεῖες, καὶ γενικὰ νὰ μὴ προσέχεις τίποτε, παρὰ μόνο τὴν ἁμαρτία. Γιατὶ εἶναι χρήσιμο αὐτὴν νὰ τὴν προσέχουμε καὶ νὰ τὴν ἀποκρύνουμε διαρκῶς. Καὶ θέλω νὰ γνωρίζεις κ' αὐτὸ ὅτι σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους, πὺν παρατηροῦσαν σύμφωνα μὲ τὸ ἑλληνικὸ ἔθιμο ἐκεῖνα τὰ ψυχοφθόρα πράγματα, ἔγιναν πολλές φορές ἔτσι ὅπως τὰ ὑπέθεσαν, ὄχι ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ τὴν προῶβλεψη τῶν ἄθλιων κορακιῶν ἢ χοίρων ἢ σκύλων ἢ ἀνθρώπων, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τιμωρεῖ καὶ περιπαίζει τὴν ἀπιστία τους. «Εἶθε νὰ σοῦ δώσει ὁ Κύριος», λέγει, «αὐτὸ πὺν θέλει ἢ καρδιά σου, καὶ νὰ σοῦ συμβεῖ, ὅπως περιίμενες»⁶⁹, καὶ θὰ σὲ κλείσω σφιχτὰ μέσα σὲ συμφορὲς καὶ λύπες, αὐτὲς πὺν εἶχες φοβηθεῖ πιστεύοντας στὰ αἰσχροὶ σημάδια, ὥστε, ἐρχόμενοι κάποτε αὐτοὶ πὺν ἐξαπατήθηκαν σὲ ἐπίγνωση τῆς ματαιοδοξίας τους καὶ κάνοντας χρήση τῆς καλῆς μετάνοιας, νὰ παύσουν τὴ σιχαμερὴ παρατήρηση, καὶ ἀναθέτοντας στὴ θεία πρόνοια τὰ προβλήματα τους, νὰ ἐπαναφέρουν ἀπὸ παντοῦ τὴν ψυχὴ τους στὸν Θεό.

152.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΜΑΡΩΝΑ.

Τὸ πνεῦμα τῆς βλασφημίας, πὺν ἐνοχλεῖ συχνότερα τὴ φιλόθεη καὶ ἀγαθὴ σου καρδιά, νὰ μὴ τὸ φοβηθεῖς καθόλου, ἀλλὰ, ἀντίθετα, νὰ τὸ διώξεις χτυπώντας το μὲ προσευχὲς καὶ ἀγαθοεργίες καὶ βοήθειες σ' αὐτοὺς πὺν καταπονοῦνται, καθὼς καὶ μὲ ἀνεξικακία καὶ ταπεινοφροσύνη καὶ μὲ τὴν καλωσύνη πρὸς τοὺς ὑπηρέτους σου. Γιατὶ αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια μποροῦν νὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου τὸν ἄθλιο δαίμονα, πὺν τολμᾷ νὰ σοῦ ὑπαγορεύει λογισμοὺς ἄγριους καὶ ἀσεβεῖς ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων καὶ τῶν ἁγίων καὶ σεβάσμιων μυστηρίων.

153.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΛΑΥΣΟ.

Ἐφοῦ οὔτε ἀδελφοὺς ἔχεις, οὔτε παιδιά ἀπόκτησες, γιὰ ποιὸν ἄραγε συγκεντρώνεις ἀχόρταγα τὸ χρυσάφι; Ὅσο μάλιστα πὺν πολὺς εἶναι ὁ θησαυρός, τόσο περισσότερη καὶ βαρύτερη κόλαση ἀποταμιεύεται γιὰ σένα. Καὶ μακάρι τὰ τόσο πολλὰ χρήματα νὰ ἔφταναν στὸν καιρὸ τους σὲ ἀνθρώπους εὐλαβεῖς καὶ ἁγίους, σύμφωνα μὲ αὐτὸ πὺν εἶναι γραμμένο· Κάποιοι συγκέντρωσαν μὲ ἀπληστία χρήματα, τὰ ὁποῖα ὁμως δὲν θὰ γευθοῦν⁷⁰. Καὶ ἐκεῖνα πὺν αὐτοὶ συγκέντρωσαν μὲ μεγάλη ἀδικία,

πολλῆς, ταῦτα δίκαιοι ἔδονται. Ἄλλ' οὐχ οὕτως νομίζω γενήσεσθαι ἐπὶ σοί· ἀνάξιος γὰρ ὑπάρχεις, τὴν δὲ δημώδη παρομιίαν ὄψη καταλαμβάνουσάν σε, τὴν λέγουσαν· Τὰ "Τανταλιστῶν φάγονται Κροταλισταί".

5 ΡΝΔ'·- ΞΑΝΘΙΠΠΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Καλῶς γε πάννυ πράττεις, ταῖς νηστείαις καὶ ταῖς χαμευνίαις, τῇ τε χρηστῇ ἀγρουπνία καὶ τῇ πυκνῇ προσευχῇ καταπατῶν τε καὶ ὑπερᾶλλόμενος τὰς τρικυμίας τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, Θεῷ δὲ τῷ συνεργοῦντι ἡμῖν ἀεὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν τὴν νίκην ἀνατιθείς ἐν τῷ ψάλλειν πρὸς αὐτόν·
10 «Σύ, Δέσποτα, δεσπότης τοῦ κράτους τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ σάλον τῶν κυμάτων αὐτῆς σὺ καταπραΰνεις».

ΡΝΕ'·- ΡΩΜΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Τὰ τοῦ παράφρονος καὶ παρεξεστηκότος Ναυάτου βληχλήματα, τὴν μὲν σφύζουσαν μετάνοιαν ἐξοστρακίζειν τολμῶντα, προφάσει δὲ
15 ἀπελπισμοῦ ἀδεῶς τὰς ἀμαρτίας σωρεύοντα, καὶ καθαρὸς μὲν ἑαυτοὺς λέγοντας εἶναι, ἀκαθάρτους δὲ τῇ πράξει εὐρισκομένους, καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν συναυνοῦντας διὰ τῆς ἀπογνωσεως τοὺς πειθομένους τῇ αὐτῶν, οὐκ ἀποδεξόμεθα· τούναντίον δὲ μεμψόμεθά τε καὶ σκώψομεν, ὡς τῶν Ἀποστολικῶν Κακόνων ἀλλότρια φρονοῦντας.

20 ΡΝΣΤ'·- ΑΦΡΟΔΙΣΙΩ ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.

Τί δοκεῖς λανθάνειν ἡμᾶς κακοήθης τις καὶ δόλιος ὑπάρχων, καὶ πολλοῖς μὲν ἀρίστοις καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσι πεφυκῶς ἐπιβουλεύειν, συγκαλύπτων δὲ σαυτὸν τῷ προσωπεῖω τῆς φιλοκαγαθίας; Ἴδου γὰρ
ἐκ τῶν καρπῶν τὸ δένδρον γινώσκουμεν, καὶ οὐδαμῶς κρυβεῖν λύκος
25 περικεῖμενος δορᾶν προβάτου· ἐκ γὰρ δὴ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ὀνύχων ῥαδίως γνωσθήσεται. Φησὶ δὲ καὶ ἡ Γραφή· «Πέρδιξ θηρευτῆς καρτάλλω ἐναποκλεισθεῖς οὕτως ἐστὶν ὑπερηφάνου καρδία». Ὅντως γὰρ ὑπερήφανος καὶ φθονερός, ὄφεις τε δάκνων σιγῇ, καὶ κύων σπαράττων ἐκτὸς τοῦ ὑλακτῆσαι γνωρίζη παρὰ πᾶσιν, κἂν λάθρα κα-
30 κοῦργός τις καὶ δυσφορώτατος καὶ κρυψίνους πανταχοῦ περιέρχη. Θεοῦ δὲ χρειά τῶν παρὰ σοῦ ἐπιβουλενομένων, ἵνα λέγωσι τὸ ἐν τῷ

71. Ὅπαδοι τοῦ μυθικοῦ Ταντάλου, ποῦ ἦταν βαθύπλουτος.

72. Αὐτοὶ ποῦ προκαλοῦν κρότο μασώντας.

73. Κατάκλισις κατὰ γῆς.

θὰ τὰ φᾶνε δίκαιοι. Ἄλλὰ δὲν νομίζω ὅτι θὰ συμβεῖ καὶ μὲ σένα τὸ ἴδιο, γιατί δὲν ἀξίζεις τέτοια τύχη, καὶ θὰ δεῖς νὰ σὲ προλαβαίνει ἡ λαϊκὴ παροιμία πὺ λέγει· Αὐτὰ πὺ ἔχουν οἱ Τανταλιστές⁷¹, θὰ τὰ φᾶνε οἱ Κροταλιστές⁷².

154.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΞΑΝΘΙΠΠΟ.

Κάνεις πολὺ καλὰ πὺ καταπαταῖς καὶ ὑπερπηδᾷς τὶς τρικυμίες τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν μὲ τὶς νηστεῖες καὶ τὶς χαμευνίες⁷³ καὶ μὲ τὴν ἀγαθὴ ἀγρυπνία καὶ τὴ συχνὴ προσευχή, καὶ ἀναθέτεις τὴ νίκη στὸν Θεό, πὺ μᾶς βοηθεῖ πάντοτε στὸ καλό, ψάλλοντας πάντοτε σ' αὐτόν· «Σύ, Κύριε, κυριαρχεῖς ἀπόλυτα πάνω στὴ δύναμη τῆς θάλασσας, καὶ σὺ καθησυχάζεις τὴν ταραχὴ τῶν κυμάτων της»⁷⁴.

155.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΡΩΜΑΝΟ.

Τὰ βελάσματα τοῦ παράφρονα καὶ ἐξωφρενικοῦ Ναυάτου, τὰ ὅποια τολμοῦν νὰ ἀπορρίπτουν τὴ σωτήρια μετάνοια, καὶ μὲ τὴν δικαιολογία τῆς ἀπελπισίας συσσωρεύουν ἄφοβα τὶς ἀμαρτίες, καὶ ὀνομάζουν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς καθαρούς, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀκάθαρτοι, καὶ συμπαρασύρουν μὲ τὴν ἀπογοήτευση στὴν καταστροφή ἐκείνους πὺ πιστεύουν στὴ διδασκαλία τους, δὲν τοὺς δεχόμεστε. Ἀντίθετα μάλιστα θὰ τοὺς κατηγορήσουμε καὶ θὰ τοὺς χλευάσουμε, διότι πιστεύουν πράγματα ξένα πρὸς τοὺς Ἀποστολικούς Κανόνες.

156.- ΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΑΦΡΟΔΙΣΙΟ.

Γιατί νομίζεις ὅτι διαφεύγεις τὴν προσοχή μας, ἐνῶ εἶσαι ἓνας κακὴθης καὶ δόλιος, καὶ μηχανορραφεῖς συστηματικὰ εἰς βάρος πολλῶν ἀρίστων καὶ ἀγαθῶν ἀνθρώπων, συγκαλύπτοντας τὸν ἑαυτὸ σου μὲ τὸ προσωπεῖο τῆς καλοκαγαθίας; Γιατί τὸ δένδρο τὸ γνωρίζουμε ἀπὸ τοὺς καρπούς του, καὶ δὲν μπορεῖ ὁ λύκος νὰ κρυφτεῖ φορώντας προβατὸν⁷⁵, γιατί εὐκόλα θὰ ἀναγνωριστεῖ ἀπὸ τὰ δόντια καὶ τὰ νύχια. Ἄλλὰ καὶ ἡ Γραφή λέγει· «Ἡ καρδιὰ τοῦ ὑπερήφανου μοιάζει μὲ πέρδικα κλεισμένη σὲ κλουβὶ ὡς δόλωμα γιὰ τὸ καρτάλι»⁷⁶. Πραγματικὰ εἶσαι σὲ ὄλους γνωστὸς ὡς ὑπερήφανος καὶ φθονερός, φίδι πὺ δαγκώνεις κρυφά, καὶ σκυλί πὺ κατασπαράζεις χωρὶς νὰ γαιγίσεις, τριγυρίζοντας παντοῦ κρυφὰ σὰν κανένας κακοῦργος ἐνοχλητικὸς καὶ ἀνειλικρινής. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη αὐτοί, ἐναντίον τῶν ὁποίων σκευωρεῖς, νὰ λένε τὸ

74. Ψαλμ. 88, 10.

75. Μαθ. 7, 15.

76. Σοφ. Σειρ. 11, 30.

ἐνενηκοστῶ, ὅτι «Αὐτός ῥύσεται ἡμᾶς ἐκ παγίδος θηρευτῶν καὶ λόγου ταραχῶδους». Σιγῶν γὰρ αὐτός, εἰς ταραχὴν ἐμβάλλεις τοὺς ἐπιβουλευομένους.

ΡΝΖ'.— ΣΩΣΙΠΑΤΡΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

5 Τῇ θεῖα γνώσει στοιχῶν, τῇ γνώσει καὶ πάντα ποιεῖν σπουδάξεις, πανάριστε, τοῖς ἐκείνοις κανόσι καὶ ῥυθμοῖς ἐπόμενος. Ὅθεν καὶ πάντα τὸν σαυτοῦ θεοφύλακτον πλοῦτον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς μοναχοῖς ἐξαντλεῖς, πρὸς τούτους τε κεχηνῶς πολλῶ τῷ πόθῳ, καὶ τούτους ἀναπνέων νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, μὴθ' ὄλως ἔχειν νομίζων συγγένει-
 10 αν ἢ τέκνα, καίτοι τοσοῦτων ὄντων. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ λέγειν σε κατὰ συντυχίας, κτήνος ὑπάρχειν τῶν μοναχῶν ἀγογγύστως τε καὶ προθύμως ἐξυπηρετούμενον πάσαις ταῖς τούτων χρείαις, καὶ τοῦτο ἀπηρησιμένης ἐστὶ τεκμήριον γνώσεως. Ἐπίστασαι δὲ πάντως, ὅτι σὺν τοῖς Λευΐταις, καὶ τὰ τούτων κτήνη κατηυλόγησε Θεός τε καὶ Μωυσῆς.
 15 Πάντα τοίνυν γνώσει λογιζόμενος θεῖα, καὶ γνώσει λέγων καὶ πράττων, φιλόθεε, ἀναμφιβόλως εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν συνεισελεύση σὺν τοῖς μοναχοῖς, ὡς καλὸς ἀκόλουθος καὶ ὑπηρέτης τούτων, καὶ συγκληρονομήσεις τούτοις τὰ ἄφραστα ἀγαθὰ εἰς ἀπεράντους αἰῶνας.

20 ΡΝΗ'.— ΧΙΛΩΝΙ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.

Τὸ ἀκατάστατόν τε καὶ ἀνίδρυντον, τεθορυβημένον τε καὶ εὐκλόνητον τῆς σῆς γνώμης, δηλῶν ὁ Σειράχ, φησί: «Τροχὸς ἀμάξης σπλάγχνα μωροῦ». Εἰ δὲ καὶ περὶ τοῦ μὴ βουλευέσθαι σέ ποτε φυλάξαι μυστήριον, ἀλλ' εὐθὺς ἐκφερομυθεῖν καὶ πᾶσι δημοσιεύειν τὰ τεταρωμένα σοι, θέλεις ἰδεῖν μαρτυρίαν τοῦ λεχθέντος προσώπου, ἄκουε
 25 παραντίκα: «Ἔκκουσε», γάρ, φησὶν, «ὁ μωρὸς λόγον, καὶ ὠδίνησεν, ὥσπερ ὠδίνει ἀπὸ προσώπου βρέφους ἢ τίκτουσα». Οὐδὲν δὲ μωρότερον τοῦ σπηλιτεύειν καὶ διαπορθμεύειν τῇδε κἀκεῖσε, καὶ φανεροῦν ἀπρεπῶς τὰ θαυραθθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν φίλων κρύφα καὶ κατ' ἰδίαν. Ἀφόμενος τοίνυν τῶν νοσημάτων τῶν περιεχόντων σε, γενοῦ λοιπὸν
 30 σοφός τε καὶ δεθηκῶς καὶ μυστηρίων φύλαξ, ἕως ἂν ἀποθάνῃς, κατασκευάζων τῷ οἰκείῳ στόματι καὶ τοῖς ἀστεγίοις χεῖλεσι θύραν στερορὰν καὶ μοχλὸν ἰσχυρότατον, καὶ τὴν σφραγιδα τῆς σιγῆς θελτίστης ἐπιτι-

ρητὸ τοῦ ἐνενηηκοστοῦ ψαλμοῦ· «Αὐτὸς θὰ μᾶς γλυτώσει ἀπὸ τὴν παγίδα τῶν κυνηγῶν καὶ ἀπὸ λόγια ποὺ μᾶς φέρνουν ταραχή»⁷⁷. Γιατί, ἐνῶ ὁ ἴδιος σιωπᾶς, προκαλεῖς ταραχή σ' αὐτοὺς ποὺ ἐπιβουλεύεσαι.

157.- ΣΤΟΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟ ΣΩΣΙΠΑΤΡΟ.

Ἀκολουθώντας πιστὰ τὴ θεϊκὴ γνώση, φροντίζεις μὲ γνώση νὰ κάνεις τὰ πάντα, πανάριστε, ἀκολουθώντας τοὺς κανόνες καὶ ρυθμοὺς ἐκείνης. Γι' αὐτὸ καὶ ὅλον τὸν πλοῦτο σου, ποὺ προστατεύεται ἀπὸ τὸν Θεό, τὸν διαθέτεις στοὺς μοναχοὺς, θαυμάζοντάς τους μὲ πολὺν πόθο, καὶ αὐτοὺς ἀναπνέεις νύχτα καὶ μέρα, νομίζοντας πὼς δὲν ἔχεις καθόλου συγγενεῖς καὶ παιδιά, ἂν καὶ ἔχεις τόσους πολλούς. Ἀκόμα καὶ αὐτὸ ποὺ λές κατὰ τὶς συναντήσεις, ὅτι εἶσαι ὑποζύγιο τῶν μοναχῶν, ποὺ ἀγόγγυστα καὶ πρόθυμα ἐξυπηρετεῖς ὅλες τὶς ἀνάγκες τους, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξη τῆς ὀλοκληρωμένης γνώσης σου. Καὶ γνωρίζεις ὅπωςδήποτε, ὅτι μαζὶ μὲ τοὺς Λευῖτες ὁ Θεὸς καὶ ὁ Μωυσῆς εὐλόγησαν καὶ τὰ κτήνη τους. Σκεπτόμενος λοιπὸν ὅλα μὲ θεϊκὴ γνώση, καὶ μὲ γνώση μιλώντας καὶ ἐνεργώντας, φίλε τοῦ Θεοῦ, θὰ μπεῖς στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν χωρὶς ἀμφιβολία, μαζὶ μὲ τοὺς μοναχοὺς, ὡς καλὸς ἀκόλουθος καὶ ὑπηρέτης τους, καὶ θὰ κληρονομήσεις μαζὶ μὲ αὐτοὺς τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ στοὺς ἀπέραντους αἰῶνες.

158.- ΣΤΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟ⁷⁸ ΧΙΛΩΝΑ.

Ὁ σοφὸς Σειράχ, φανερώνοντας τὴν ἀκαταστασία καὶ τὴν ἀστάθεια καὶ τὸν ἀνήσυχο καὶ εὐκολοκλόνητο χαρακτήρα σου, λέγει· «Τὰ σπλάγχνα τοῦ μωροῦ μοιάζουν μὲ τὸν τροχὸ τῆς ἄμαξας»⁷⁹. Ἄν ὅμως καὶ γιὰ τὸ ὅτι δὲν σκέφτεσαι ποτέ νὰ φυλάξεις μυστικό, ἀλλ' ἀμέσως διαδίδεις καὶ κοινολογεῖς αὐτὰ ποὺ σοῦ ἐμπιστεύθηκαν, θέλεις νὰ δεῖς μιὰ μαρτυρία γιὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ποὺ εἰπώθηκε, ἄκουσε ἀμέσως· γιατί λέγει· «Ὅταν ὁ μωρὸς ἀκούσει ἓνα λόγο, θέλει νὰ τὸν ἐξωτερικεύσει, σὰν νὰ κοιλοπονάει, καὶ θέλει νὰ τὸν γεννήσει ὅπως ἡ ἔγκυος»⁸⁰. Καὶ δὲν εἶναι τίποτε πλὴν μωρὸ ἀπὸ τὸ νὰ δημοσιεύουμε καὶ νὰ διαδίδουμε ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ νὰ φανερώνουμε μὲ τρόπον ἀπρεπῆ τὰ μυστικά ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκαν φίλοι ἰδιαιτέρως. Ἀφοῦ ἀφήσεις λοιπὸν τὶς ἀρρώστιες ποὺ σὲ περικυκλώνουν, γίνε σοφὸς καὶ σταθερὸς καὶ φύλακας τῶν μυστικῶν, μέχρι νὰ πεθάνεις, βάζοντας στὸ στόμα σου καὶ στὰ ἄστεγα χεῖλη σου στερεὴ πόρτα καὶ ἀμπάρα πολὺ δυνατὴ, προσθέτοντας καὶ τὴ σφραγίδα τῆς

79. Σοφ. Σειρ. 33, 5.

80. Σοφ. Σειράχ 19, 11.

θείς. Οὕτω γὰρ καὶ τῷ τῆς θείας γνώσεως φωτὶ ἐλλαμφθῆναι δυνήσῃ, καὶ ἡ Γραφή παρηγορήσει λέγουσα: «Σοφία ἀνδρὸς φωτιεῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ». Καὶ πάλιν· «ἤκουσας λόγον; Ἐναποθανέτω σοι. Θάρσει οὐ μὴ σε ῥήξει ὁ λόγος ὁ μυστηριῶ λεχθεὶς σοι».

5 ΡΝΘ'.- ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ὁ τῆς πορνείας δαίμων δόκησεν λίχνου κυνιδίου τῷ ὑπ' αὐτοῦ πειραζομένῳ εἶθε παραμένειν, οὐ μὴν ἐκδιάζεσθαι. Ἐν σοὶ τοίνυν ὑπάρχει, καὶ τῇ σῇ ἐξουσίᾳ καὶ βουλήσει, ἢ τρέφειν τοῦτον διὰ τῆς ἐργασίας τῆς ἀτίμου, ἢ φυγαδεύειν μετ' ὀργῆς δι' εὐχῶν καὶ ψαλμωδιῶν, νη-
10 στειῶν τε καὶ ἀγρυπνιῶν καὶ τῆς χαμαικοιτίας «Ἀντίστητε γὰρ τῷ ἐχθρῷ», καθὼς γράφει ὁ μέγας Ἰάκωβος, «καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν».

ΡΞ'.- ΦΙΛΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ἰκανοὶ ἔστε καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς τοὺς τοῦ μοναστηρίου ὑμῶν κανονίζετε δεόντως ἐφ' ἅπασιν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ διαίτης ὑπεμνήσατέ
15 με διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἀξιούστε δηλωθῆναι ὑμῖν, νομίζω καλῶς ἔχειν, διαφόρου οὐσης τῆς τῶν σωμάτων κράσεως, καὶ τῶν μὲν ἀσθενούντων, τῶν δὲ ὑγιαινόντων, ποικίλην καὶ ἀρμόζουσαν ἐκάστῳ προσώπῳ ἐκτάξει τὴν δίαιταν· τοῖς μὲν ὑγιαίνουσι τὴν τῶν ὀσπρίων χρεῖαν, τοῖς δὲ ὀλίγον ἀσθενούσι τὴν ἀπὸ τῶν λαχάνων παραμυθίαν, τοῖς δὲ ἐξη-
20 σθηνηκόσιν ὑπὲρ λίαν καὶ καταπεπτωκόσι, τὴν ἀπὸ τῶν κρεῶν σύμμετρον ὀρέγειν βοήθειαν.

ΡΞΑ'.- ΚΥΝΤΙΛΙΩ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΩ.

Εἰ μὲν πρὸς Θεὸν ἔχων τὸν ἔρωτα τῆς ψυχῆς, κατεπάδεις σαυτὸν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν
25 ἀποστόλων, ἐπαινεσώμεθά σε. Ὡφέλιμον γὰρ τὸ τοιοῦτον σπούδασμα, καὶ τῷ Θεῷ συνάπτει τὸν ψάλλοντα. Ἐν γὰρ τῷ ᾄδειν ἐντελεχῶς τε καὶ νουνεχῶς, κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μνήμης τοῦ κρείττονος, ἐπιλανθάνεται μὲν ἡ ψυχὴ τῶν μιαιῶν καὶ ὀλεθρίων παθῶν, χαρᾶς δὲ ἀνεκλαλήτου πληροῦται, καὶ ποθεινῶς λοιπὸν ἐνατενίζει τῷ θεῷ,
30 πρὸς αὐτὸ καὶ μόνον σπεύδουσα καὶ ἀγωνιζομένη κεχηνέναι, καὶ μηδὲν τῶν ὀραμένων τοῦ κάλλους ἐκεῖνου τοῦ ἀοράτου προκρίνουσα. Εἰ δ' ἐξαπατάμενος ὑπὸ τοῦ διαδόλου, δι' αἰσχροῦς μελωδίας σαγηνεύειν σπουδάξεις φιλήδονα γυναῖκα, κατασεσωρευμένα ταῖς πολλαῖς

81. Σοφ. Σειράχ 11, 1.

82. Σοφ. Σειρ. 19, 10.

83. Ἰακ. 4, 7.

ὅσο τὸ δυνατόν μεγαλύτερης σιωπῆς. Γιατὶ ἔτσι θὰ μπορέσεις καὶ ἀπὸ τὸ φῶς τῆς θεϊκῆς γνώσης νὰ φωτισεῖς, καὶ ἡ Γραφή θὰ σὲ παρηγορήσει λέγοντας· «Ἡ σοφία τοῦ ἀνθρώπου φωτίζει τὸ πρόσωπὸ του»⁸¹, καὶ· «Ἔκουσες ἓνα λόγο; Νὰ πεθάνει μαζί σου. Ἐχε θάρρος· νὰ μὴ σὲ κάνει νὰ σπάσεις τὸ μυστικὸ πού σου εἰπώθηκε»⁸².

159.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΓΑΥΔΕΝΤΙΟ.

Ὁ δαίμονας τῆς πορνείας συνηθίζει νὰ μένει δίπλα σ' αὐτὸν πού πειράζει σὰν λιχουδιάρικο σκυλάκι, ἂν δὲν ἔξαναγκαστεῖ νὰ ἀπομακρυνθεῖ. Ἐναπόκειται λοιπὸν σὲ σένα καὶ στὴ δική σου ἐξουσία καὶ θέληση νὰ τὸν τρέφεις μὲ τὴν ἄτιμη ἐργασία, ἢ νὰ τὸν διώχνεις μὲ ὀργή, μέσα ἀπὸ προσευχὲς καὶ ψαλμωδίες, καὶ νηστεῖες καὶ ἀγρυπνίες καὶ κατακλίσεις στὸ δάπεδο. «Ἀντισταθεῖτε λοιπὸν στὸν ἐχθρό», ὅπως λέγει ὁ μεγάλος Ἰακώβ, «καὶ θὰ φύγει ἀπὸ σᾶς»⁸³.

160.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΦΙΛΩΝΑ.

Εἶστε ἱκανοὶ καὶ μόνοι σας νὰ ρυθμίζετε τὰ θέματα τοῦ μοναστηρίου σας ὅπως πρέπει σὲ ὅλα. Ἐπειδὴ ὅμως μὲ τὴν ἐπιστολή σας μοῦ ὑπενθυμίσατε νὰ σᾶς γράψω σχετικά μὲ τὴ δίαιτα, νομίζω πὼς εἶναι καλό, ἐπειδὴ ἡ κράση τῶν σωμάτων εἶναι διαφορετικῆ, καὶ ἄλλη εἶναι ἡ κράση τῶν ἀσθενῶν, καὶ ἄλλη τῶν ὑγιῶν, νὰ κανονίσετε καὶ τὴ δίαιτα διαφορετικῆ καὶ τέτοια πού νὰ ταιριάζει στὸ κάθε πρόσωπο. Οἱ ὑγιεῖς ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὄσπρια, οἱ λίγο ἀσθενεῖς χρειάζονται λαχανικά, ἐνῶ σὲ ἐκείνους πού ἔχουν ἔξασθενήσει πάρα πολὺ καὶ ἔχουν καταρρεύσει, νὰ προσφέρετε μετρημένη ἐνίσχυση ἀπὸ κρέας.

161.- ΣΤΟΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟ ΚΥΝΤΙΛΙΟ.

Ἐάν, ἔχοντας ἔρωτα τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεό, δαμάζεις τὸν ἑαυτό σου μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ὠδὲς πνευματικούς, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῶν ἀποστόλων, θὰ σὲ ἐπαινέσουμε. Γιατὶ ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἶναι ὠφέλιμη καὶ συνδέει αὐτὸν πού ψάλλει μὲ τὸν Θεό. Γιατὶ ψάλλοντας διαρκῶς καὶ συνετὰ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μνήμης τοῦ Ἀνωτέρου, ἡ ψυχὴ λησιμονεῖ τὰ μολυσμένα καὶ ὀλέθρια πάθη, γεμίζει μὲ ἀπερίγραπτη χαρὰ, καὶ ἀτενίζει μὲ πόθο τὸ θεῖον, τρέχοντας σ' αὐτὸ καὶ μόνο, καὶ ἀγωνίζεται νὰ προσηλωθεῖ σ' αὐτό, χωρὶς νὰ προτιμᾷ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ πού φαίνονται, ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ ἐκείνου τοῦ ἀόρατου. Ἐάν ὅμως, ἀπατημένος ἀπὸ τὸν διάβολο, ἐπιδιώκεις μὲ αἰσchrές μελωδίες νὰ σαγηνέψεις φιλήδονα γυναῖκα, πού εἶναι γεμάτα ἀπὸ πολλὰς ἁμαρτίες, θὰ σὲ σιχα-

ἁμαρτίαις, βδελυξόμεθά σε τῆς ἀκαθάρτου γνώμης «Οὐχ ὠραῖος γὰρ αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ», ὡς τις σοφὸς ἐβόα.

ΡΕΒ'. – ΕΥΨΥΧΙΩ ΒΙΚΑΡΙΩ.

Ἠρώτησάς με, τίς ἐστὶν ἄρα ὁ δηλούμενος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις
5 εἰσελθεῖν εἰς τὸν γάμον μὴ ἔχων ἔνδυμα. Μὴ ἔξω περιβλέπου, ἀλλὰ
τὴν σαυτοῦ περισκόπει καρδίαν· πάντες γὰρ Χριστιανοὶ εἰς τὸν γάμον
τὸν θεῖον κεκλήμεθα. Ἐὰν τοίνυν εἰσελθῶμεν, λογισμὸν ἠμφιεσμένοι
φιλάργυρον ἢ φιλόπορον ἢ θάσκανον ἢ τὰ ἐξῆς, δηλονότι ἄλλοτρίαν
τοῦ παιδρουῦ καὶ ἀνωμήτου γάμου ἐνδεδυμένοι στολήν, εἰσελθεῖν τε-
10 τολμήκαμεν. Ἐὰν δὲ μεταβάλλοντες τὴν ἐπίψογον γνώμην, ἐνδυσώμε-
θα κατὰ τὴν διάνοιαν σπλάγχνα οὐκτειρμοῦ καὶ ἐλεημοσύνης, χρηστό-
τητα καὶ ἀγάπην καθαρὰν καὶ πραότητα καὶ ταπεινοφροσύνην καὶ
τὰ ὅμοια τούτοις, δῆλον ὅτι ἐνεδυσάμεθα τὰ ἄξια τοῦ γάμου ἱμάτια.
Περιβαλέσθαι τοίνυν σπεύσωμεν τὸ τοῦ νοητοῦ γάμου σωτήριον ἐν-
15 δυμα. Τῶν γὰρ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἐνδύεσθαι καὶ ἐκδύεσθαι καὶ τὰς ἐσθῆ-
τας ἀμείβειν, ποτὲ μὲν καλῶς, ποτὲ δὲ κακῶς, καὶ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ
ἐκεῖνο αἰρεῖσθαι· ἐπειδὴ αὐτεξούσιος ἐκτίσθη ὁ ἄνθρωπος.

ΡΞΓ'. – Τῶ αὐτῶ.

Ὁ μὲν ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας ζωῆς δαίμων, ἐλεεῖν προσποιούμενος,
20 παρασκευάζει λογίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἔσται κρίσις οὐδὲ ἀνταπόδοσις ἐ-
κάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ τούτοις τοῖς ῥήμασι λιπαινῶν φαύλως
τοὺς ἐξαπαταμένους καταφθείρει. Πρῶτος γὰρ πάντων τῶν ἁμαρτω-
λῶν ἐστὶν ὁ διάβολος, ὁ δὲ Σωτὴρ τῶν ὅλων Χριστός, ὁ μόνος κυρίως
καθαρὸς καὶ δίκαιος, διαμαρτυρούμενός τε καὶ ἐξελέγχων, στύφων τε
25 καὶ παιδεύων καὶ προλέγων τὴν ἐσομένην κρίσιν, ἐκσάρζει τοὺς πειθο-
μένους αὐτῶ. Τοῦτο οὖν εἶναι νόμιζε τὸ γεγραμμένον «Παιδεύσει με
δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με· ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν
κεφαλὴν μου», τουτέστι τὸ ἠγεμονικὸν μου, ἢ τὸ φρονοῦν μου.

ΡΞΔ'. – ΩΡΙΩΝΙ ΕΚΔΙΚΩ.

30 Οὐαί σοι, τρισταλαίπωρε ἄνθρωπε καὶ τρισάθλιε! ὅτι μικρᾶς
ἡδονῆς, καὶ ἅμα τῶ τελεσθῆναι παροδευούσης, τὴν αἰώνιον ἀνταλ-
λάττη φλόγα Οὐαί σοι, ἀναίσθητε, ἠλίθιε, ὅτι τῆς σαρκὸς ποιῶν τὰ

θοῦμε γιὰ τὴν ἀκάθαρτη διάθεσή σου. Γιατὶ «δὲν εἶναι ὠραῖος ὁ ὕμνος ποὺ γίνεται ἀπὸ στόμα ἁμαρτωλοῦ»⁸⁴, ὅπως φώναζε κάποιος σοφός.

162.- ΣΤΟΝ ΒΙΚΑΡΙΟ ΕΥΨΥΧΙΟ.

Μὲ ρώτησες, ποιὸς ἄραγε εἶναι ὁ ἀναφερόμενος στὰ Εὐαγγέλια, ὅτι πῆγε στὸν γάμο χωρὶς νὰ ἔχει κατάλληλο ἔνδυμα⁸⁵. Μὴ κοιτάξεις ἔξω, ἀλλὰ ἐρεῦνησε τὴ δική σου καρδιά. Γιατὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἔχουμε προσκληθεῖ στὸν θεϊκὸ γάμο. Ἐάν λοιπὸν μποῦμε φορώντας λογισμὸ φιλάργυρο ἢ φιλόπορνο ἢ φθονερὸ καὶ τὰ λοιπά, εἶναι φανερό, ὅτι τολμήσαμε νὰ μποῦμε μέσα φορώντας στολή ἄσχετη μὲ τὸν χαρούμενο καὶ ἄμεμπτο γάμο. Ἐάν ὅμως, μεταβάλλοντας τὴν ἀξιοκατάκριτη διάθεσή μας, φορέσουμε ὡς πρὸς τὴ διάνοιά μας εὐσπλαγχνία καὶ ἔλεημοσύνη, ἀγαθότητα καὶ καθαρὴ ἀγάπη, καθὼς καὶ πραότητα καὶ ταπεινοφροσύνη καὶ τὰ ὅμοια μὲ αὐτά, εἶναι φανερό ὅτι φορέσαμε ἐνδύματα κατάλληλα γιὰ τὸν γάμο. Ἄς διαστοῦμε λοιπὸν νὰ φορέσουμε τὸ σωτήριο ἔνδυμα τοῦ πνευματικοῦ γάμου. Γιατὶ ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται νὰ ντυνόμαστε καὶ νὰ ξεντυνόμαστε, καὶ νὰ ἀλλάζουμε τὰ ρούχα μας, ἄλλοτε καλῶς καὶ ἄλλοτε κακῶς, καὶ νὰ προτιμοῦμε τὴ μιὰ αὐτὸ καὶ τὴν ἄλλη ἐκεῖνο, γιατί ὁ ἄνθρωπος δημιουργήθηκε μὲ ἐλευθερία ἐκλογῆς.

163.- Στὸν ἴδιο.

Ὁ ἐχθρὸς τῆς ζωῆς μας δαίμονας, προσποιούμενος ὅτι μᾶς ἐλεεῖ, μᾶς κάνει νὰ σκεφτόμαστε, ὅτι δὲν θὰ γίνεи κρίση, οὔτε ἀνταπόδοση στὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του, καὶ μὲ τὰ λόγια αὐτά, ἐξαπατώντάς μας αἰσχρά, διαφθείρει αὐτοὺς ποὺ ξεγελοῦνται. Γιατὶ ὁ διάβολος εἶναι ὁ πρῶτος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἐνῶ ὁ Σωτήρας τῶν ὅλων Χριστός, ὁ μόνος καθαρὸς καὶ δίκαιος, διαβεβαιώνοντας καὶ ἐλέγχοντας, πικραίνοντας καὶ παιδεύοντάς μας καὶ προλέγοντας τὴν κρίση ποὺ πρόκειται νὰ γίνεи, σώζει αὐτοὺς ποὺ πείθονται σ' αὐτόν. Πίστευε λοιπὸν ὅτι αὐτὸ σημαίνει τὸ γραμμένο· «Ὁ δίκαιος θὰ μὲ παιδεύσει μὲ εὐσπλαγχνία καὶ θὰ μὲ ἐλέγξει. Ὅμως λάδι ἁμαρτωλοῦ νὰ μὴ λιπᾶνει τὸ κεφάλι μου»⁸⁶, δηλαδή τὸ ἡγεμονικὸ καὶ αὐτὸ ποὺ μὲ φρονηματίζει.

164.- ΣΤΟΝ ΕΚΔΙΚΟ^{86α} ΩΡΙΩΝΑ.

Ἄλλοίμονό σου, τρισταλαίπωρε καὶ τρισάθλιε ἄνθρωπε! Μιὰ μικρὴ ἡδονή, ποὺ μόλις γίνεи, ἀμέσως περνᾶ, τὴν ἀνταλλάσσεις μὲ τὴν αἰώνια φωτιά. Ἄλλοίμονό σου, ἀναίσθητε, ἡλίθιε, διότι, ἱκανοποιώντας τὰ

^{86α} Δηλαδή κριτῆς μικρῶν ὑποθέσεων.

θειήματα, καὶ δι' αὐτῆς τοῖς αἰσχροῖς ὑποπίπτων πάθεσι καὶ κατα-
 δουλούμενος τοῖς πονηροῖς, ἐκβληθήσῃ μὲν τῆς μακαριότητος ἐκείνης
 τῆς ἀθανάτου, ἀθάνατα δὲ μαστιχθήσῃ κατὰ τὸν ἄδην, ταῖς πυρίναις
 μάστιξιν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τῶν ἀνελεημόνων. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀγγέ-
 5 λων ἡμεροί τε καὶ φιλόανθρωποι εἰσιν, εὐσπλαγχοί τε καὶ συμπαθεῖς,
 οἱ δὲ αὐστηροί τε καὶ ἀμειδεῖς, φρικτοί τε καὶ ἐμβριθεῖς, ἀπότομοί τε
 καὶ ἀνελεήμονες

ΡΕΕ'. - ΣΥΜΜΑΧΩ ΣΤΡΑΤΗΓΩ.

Ὁ τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ δύο τούτων συνέστηκεν, δογμάτων
 10 εὐσεβῶν, καὶ πράξεων ἀγαθῶν. Θάτερον γοῦν θατέρου οὐ χρὴ δια-
 ζευγνύειν.

ΡΕΣΤ'. - ΚΟΛΟΚΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἄμα τις λοιδορήσῃ τὸν πλησίον, εὐθέως λεπρούται τὴν καρδίαν.
 15 Διόπερ φεῦγε τὸ καταλαλεῖν καὶ διαλιδορεῖσθαι· ἔγνωκας γάρ, πῶς
 δι' ὀλίγην λοιδορίαν καὶ μίαν λέξιν τῆς καταλαλιᾶς, θεία ψήφῳ λελέ-
 πρωται ἢ προφήτις Μαρία

ΡΕΖ'. - ΠΙΕΡΙΩ ΚΟΜΗΤΙ ΝΕΩΤΕΡΩ.

Ἐτέρα ἐστὶν ἢ κατὰ Θεὸν ἀγάπη, καὶ ἄλλη ἐστὶ κατὰ κόσμον καὶ
 20 σάρκα κτηνώδης τις καὶ ἄλογος φιλία. Τὸ οὖν περιέχειν τὰ γράμματά
 σου, ὅτι πόθος σοι ἱκανὸς γέγονε κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον πρὸς Διο-
 νυσιόδωρον τὸν υἱὸν τοῦ μαγίστρου πολὺς καὶ ἀφόρητος, ὥστε μήτε
 φαγεῖν, μήτε πιεῖν, μήτε ζῆν βούλεσθαί σε, εἰ μὴ πρότερον θεάσῃ τὸν
 μείρακα τὸν προαγαπήσαντά σε, καὶ τὰ ἄλλα τινὰ γνωρίσματα καὶ
 25 σημεῖα ἐγκεῖσθαι τῇ παρὰ σοῦ μοι γραφείσῃ ἐπιστολῇ, φανερόν τῇ
 ἐμῇ εὐτελείᾳ κατέστησε τὸν δόλιον καὶ πολὺσπιλον δαίμονα, τὸν
 ἐνεδρεῦσαι σπιουδάζοντα τὴν σὴν ἐνάρετον καὶ φιλόθεον ψυχὴν. Ἐκ
 γὰρ δὴ τῆς ἐπιστολῆς εὐμαρῶς πεφώρακα τὸν ληστήν καὶ τὴν τούτου
 σοφὴν δραματουργίαν σοφὸς γάρ ἐστιν εἰς τὸ κακοποιῆσαι. Τὸ γὰρ
 30 πνεῦμα τῆς πορνείας, ὅπερ ἔρωτα Ἑλλήνων παῖδες κικλήσκουν εἰώθα-
 σι, τοὺς μὲν πρὸς τὴν ἡδονὴν ἐπιρροπεῖς καὶ καταφρονοῦντας τῶν
 μελλόντων κριμάτων καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ ἐκείνου δικαστηρίου, φα-

θελήματα τῆς σάρκας καὶ μὲ αὐτὴν ὑποκύπτοντας στὰ αἰσχροὶ πάθη καὶ ὑποδουλωνόμενος στοὺς πονηροὺς, θὰ ἐκδιωχθεῖς ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἀθάνατη μακαριότητα, καὶ θὰ μαστιγώνεσαι ἀθάνατα στὸν ἄδη ἀπὸ τοὺς ἄσπλαχνους ἀγγέλους μὲ τὶς πύρινες μᾶστιγες. Γιατὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους εἶναι ἡμεροὶ καὶ φιλόανθρωποι καὶ σπλαγχνικοὶ καὶ συμπαθεῖς, ἐνῶ ἄλλοι εἶναι αὐστηροὶ καὶ ἀγέλαστοι καὶ φρικτοὶ καὶ ἀνυπόφοροι καὶ σκληροὶ καὶ ἄσπλαχνοι.

165.- ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΣΥΜΜΑΧΟ.

Ἡ θεοσεβὴς ζωὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο· ἀπὸ διδασκαλίης εὐσεβεῖς, καὶ ἀπὸ πράξεις ἀγαθές. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ χωρίζεται τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο.

166. ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΚΟΛΟΚΑΣΙΟ.

Ὅταν κάποιος κακολογήσει τὸν πλησίον, ἀμέσως ἢ καρδιά του γίνεται λεπρῆ. Γι' αὐτὸ ἀπόφευγε νὰ κακολογεῖς καὶ νὰ κακολογεῖσαι. Γιατὶ ξέρεις ὅτι γιὰ μικρὴ βροσιὰ καὶ μιὰ λέξη κακολογίας, μὲ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ ἡ προφήτιδα Μαρία ἔγινε λεπρῆ⁸⁷.

167.- ΣΤΟΝ ΝΕΩΤΕΡΟ ΚΟΜΗ ΠΙΕΡΙΟ.

Ἄλλη εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλη ἡ κτηνώδης καὶ παράλογη φιλία τοῦ κόσμου καὶ τῆς σάρκας. Λοιπὸν ἀπὸ αὐτὰ πού μοῦ γράφεις, ὅτι τὸν μήνα αὐτὸν σοῦ δημιουργήθηκε δυνατὸς πόθος γιὰ τὸν γιὸ τοῦ μαγίστρου Διονυσιόδωρο, μέγας καὶ ἀφόρητος, ὥστε νὰ μὴ θέλεις νὰ φᾶς, οὔτε νὰ πιεῖς, οὔτε νὰ ζεῖς, ἂν προηγουμένως δὲν δεῖς τὸν νέον πού πρῶτος σέ ἀγάπησε, καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα γνωρίσματα καὶ σημάδια πού ὑπάρχουν στὴν ἐπιστολὴ πού μοῦ ἔγραψες, ἔγινε φανερὸς στὴν ταπεινότητά μου ὁ δόλιος καὶ γεμᾶτος κηλίδες δαίμονας, πού ἐπιδιώκει νὰ ἐγκατασταθεῖ στὴν ἐνάρετη καὶ φιλόθεη ψυχὴ σου. Ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ σου δηλαδὴ εἶδα εὐκολὰ τὸν ληστή καὶ τὸ σοφὸ δραματικὸ τοῦ ἔργο. Καθόσον εἶναι σοφὸς στὸ νὰ κάνει τὸ κακό. Γιατὶ τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας, τὸ ὁποῖο τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων συνηθίζουν νὰ ὀνομάζουν ἔρωτα, ἐκείνους πού εἶναι ἐπιρρεπεῖς στὴν ἡδονὴ καὶ περιφρονοῦν τὶς μελλοντικὲς ἀποφάσεις καὶ ἐκείνο τὸ οἰκουμενικὸ δικαστήριον, τοὺς παρασύρει στὸ βάραθρον τῆς ἀσέλγειας φανερὰ καὶ γρήγορα καὶ χωρὶς κανέναν κόπο. Ἐνῶ γιὰ ἐκείνους πού φροντίζουν γιὰ τὴ σωτηρία τους καὶ μάχονται μὲ τὰ θηρία τῆς ἡδυπάθειας, χρησιμοποιοῦν κάποια δολώματα καὶ τεχνάσματα καὶ δόλους. Καὶ στὴν ἀρχὴ βέβαια τίποτε δῆθεν τὸ φοβερὸ δὲν

νερώς και ταχέως και δίχα παντός καμάτου πρὸς τὸ τῆς ἀσελγείας
 βάραθρον κατασύρει, τοὺς δὲ φροντίδα ἔχοντας τῆς σωτηρίας και τοῖς
 τῆς ἡδυπαθείας θηρίοις μαχομένους, δελεάσμασι τισι και μηχαναῖς και
 δόλοις μετέρχεται και πρῶτον μὲν οὐδὲν δῆθεν χαλεπὸν, ἀλλ' ἐ....

5 μόνον και στοργὴν ἀπολυπραγμόνητον ἐντίθησι προσώπου τινὸς ξέ-
 νου ἢ ἐγχωρίου, ἄρρενος ἢ θηλείας. Εἶτα συνομιλεῖν και συνδιάγειν
 προτρέπει και συνοδεύειν, συναλλάσσειν τε και συμμετεωρίζεσθαι, κοι-
 κωνεῖν τε ἐν πράγμασιν ἀναγκαίοις και συνεορτάζειν και συγχαριεν-
 τίζεσθαι και συντρῶγειν χωρὶς λογισμοῦ πορνικοῦ. Ταῦτα δὲ πάντα
 10 θεμέλιοι γίνονται και ὑποθέσεις και ἀρχαὶ και ῥίζαι τῆς ἁμαρτίας.

Μετὰ δὲ ταῦτα λοιπὸν προδεθηκότος χρόνου και τῆς κακῆς συνη-
 θείας δυσαιποστάστου κατασκευασθείσης, τότε δὴ, τότε τοῖς γεννητι-
 κοῖς μορίοις πλησιάσας ὁ δαίμων, αἰφνίδιον τὰ τῆς σαρκὸς ἐξάπτει
 φλογίσματα, και καθάπερ χαλκίον τὰ μέλη ἀναβράζει, τοῖς τε πεπυ-
 15 ρωμένοις θέλεσι τῶν λογισμῶν τῆς ἀθέσμου ἡδονῆς τοξεύσας τὴν
 καρδίαν κατεπείγει πρὸς τὸ πονηρὸν ἔργον, ὥσπερ τὴν Βαβυλωνίαν
 ἐγκαίων σφοδρῶς κάμινον. Ὅθεν λοιπὸν ἡ ψυχὴ, ἐξίτηλος γενομένη
 πολλάκις και ἐξασθενήσασα τοῖς τόνοις τοῖς νοεροῖς διὰ τῶν γαργαλι-
 σμῶν και ἐκνευριζομένη, ἀνάγκην ἔχει κράζειν τὰ τῆς Γραφῆς ῥήμα-
 20 τα· «Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, και ἐξακαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάν-
 θαις», τῇ πυρώσει τοῦ σώματος και ταῖς ἀπρεπέσι κινήσεσι θάλλοντες
 εἰς νεφρούς μου τὸν ἰὸν τοῦ ἑνυπαροῦ ὄφεως, μὴ φειδόμενοι, και «Αἰ
 ψοῖα μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων». Ἴδου γὰρ ἡ ἰσχὺς τοῦ δράκον-
 τος ἐπὶ τῆς ἐμῆς ὀσφύος ἐνήργησεν. «Ἐταλαιπώρησα, και κατεκάμ-
 25 φθην»· κύκλω περιωκοδόμημαι πῶ τῆς αἰσχροπαθείας τειχίσματι. Και
 πῶς ἄρα τοῦτο τὸ τεῖχος ὑπερβῆναι δυνήσομαι; «Παγίδα ἠτοίμασαν οἱ
 δαίμονες τοῖς ποσί μου, και κατέκαμψαν τὴν ψυχὴν μου». Σκότος γὰρ
 ἐστὶν ἐν ὀφθαλμοῖς μου, ἐγὼ δὲ ἔσπευσα τοῦ μὴ βλέπειν. Ἀβλεψία δὲ
 χαλεπὴ ἢ πορνεία και πᾶσα, συντόμως εἰπεῖν, τῆς σαρκὸς πληροφορία
 30 και θούλησις. Ἀγρεύομαι ὥσπερ λέων εἰς σφαγὴν, και φέρομαι ὥσπερ
 κύων εἰς δεσμά, και ὡς ὄρνεον εἰς παγίδα, και πυρέττω πυρετὸν ἀκα-
 θαρσίας λαβρότατον.

Τίς τοίνυν παρακαλέσει ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν Δεσπότην τὸν φιλόανθρω-
 πον ἐλθεῖν εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι, και τῆς χειρὸς τῆς ἐμῆς ἐφάψασθαι,
 35 ὥσπερ ποτὲ ἤψατο τῆς πενθερᾶς τοῦ Πέτρου, ἵνα ἀπέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ ὁ
 πειρασμός, ἵνα καταλείψῃ με ὁ πυρπολῶν με ἔρωσ ὁ δεινὸς και βδελυ-

βάζει μέσα τους, ἀλλὰ (ἔρωτα) μόνο καὶ στοργή, πού δὲν ἐπιδέχεται πολυπραγμοσύνη, γιὰ κάποιο πρόσωπο ξένο ἢ ἐντόπιο, ἀρσενικό ἢ θηλυκό. Ἐπειτα τοὺς προτρέπει νὰ συνομιλοῦν καὶ νὰ ζοῦν μαζὶ καὶ νὰ συμβαδίζουν στὸν δρόμο καὶ νὰ ἔχουν σχέσεις καὶ νὰ ἐρεθίζονται καὶ νὰ συμμετέχουν σὲ πράγματα ἀναγκαῖα καὶ νὰ γιορτάζουν μαζὶ καὶ νὰ χαριεντίζονται καὶ νὰ τραῦνε μαζὶ χωρὶς σκέψεις πορνικές. Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν γίνονται θεμέλια καὶ προϋποθέσεις καὶ ἀρχές καὶ ρίζες τῆς ἁμαρτίας.

Μετά ἀπὸ αὐτὰ λοιπὸν, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ ἀφοῦ ἡ κακὴ συνήθεια γίνει δύσκολο νὰ κοπεῖ, τότε λοιπὸν ὁ δαίμονας, πλησιάζοντας τὰ γεννητικά μόρια, ἀνάβει ξαφνικὰ τὶς φλόγες τῆς σάρκας καὶ κάνει τὰ μέλη νὰ ἀναβράζουν σὰν χάλκινο σκεῦος, καὶ τοξεύοντας τὴν καρδιὰ μὲ τὰ πυρωμένα βέλη τῶν λογισμῶν τῆς παρὰ νομῆς ἡδονῆς, τὴν κάνει νὰ διάζεται γιὰ τὸ πονηρὸ ἔργο, καίγοντάς τὴν ἀνυπόφορα σὰν τὴν κάμινο τῆς Βαβυλώνας. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἡ ψυχὴ, ὅταν ἐξαντλεῖται πολλὲς φορὲς καὶ ἐξασθενοῦν οἱ νοερὲς δυνάμεις τῆς μὲ τοὺς γαργαλισμοὺς καὶ παραλύει, ἔχει ἀνάγκη νὰ φωνάξει τὰ λόγια τῆς Γραφῆς: «Μὲ περικύκλωσαν μὲ πολλὴ ὄρμη καὶ ἀναψαν σὰν τὴ φωτιὰ πού καίει ἀγκάθια»⁸⁸, μὲ τὴ φλόγωση τοῦ σώματος καὶ τὶς ἀπρεπεῖς κινήσεις, βάζοντας στὰ νεφρὰ μου τὸ δηλητήριό τοῦ βρωμεροῦ φιδιοῦ, χωρὶς οἶκτο· καί: «Τὰ νεφρὰ μου γέμισαν ἀπὸ πόνους»⁸⁹. Γιατὶ νὰ, ἡ δύναμη τοῦ δράκου ἐνήργησε στὴ μέση μου. «Ταλαιπωρήθηκα καὶ κάμφθηκα»⁹⁰. Περιβλήθηκα τριγύρω μου μὲ τὸ τεῖχος τῆς αἰσχροπάθειας. Πῶς θὰ μπορέσω ἄραγε νὰ ξεπεράσω αὐτὸ τὸ τεῖχος; «Οἱ δαίμονες ἐτοίμασαν παγίδα στὰ πόδια μου καὶ λύγισαν μέχρι κάτω τὴν ψυχὴ μου»⁹¹. Διότι ὑπάρχει σκοτάδι στὰ μάτια μου, καὶ ἐγὼ φρόντισα νὰ μὴ βλέπω. Ἀβλεψία φοβερὴ εἶναι ἡ πορνεία καί, γιὰ νὰ τὸ πῶ μὲ συντομία, κάθε γνώση καὶ θέληση τῆς σάρκας. Καὶ συλλαμβάνομαι σὰν λιοντάρι πού πηγαίνει γιὰ σφαγὴ, καὶ ὀδηγοῦμαι σὰν σκύλος στὰ δεσμά, καὶ σὰν ὄρνεο στὴν παγίδα, καὶ ὑποφέρω ἀπὸ τὸν ψηλὸ πυρετὸ τῆς ἀκαθαρσίας.

Ποιὸς λοιπὸν θὰ παρακαλέσει γιὰ μένα τὸν φιλόανθρωπο Κύριο νὰ ἔρθει νὰ μὲ βοηθήσει καὶ νὰ μοῦ πιάσει τὸ χέρι, ὅπως κάποτε ἔπιασε τὸ χέρι τῆς πεθερᾶς τοῦ Πέτρου⁹², γιὰ νὰ φύγει ἀπὸ μένα ὁ πειρασμός, νὰ μὲ ἐγκαταλείψει ὁ φοβερὸς καὶ μισητὸς ἔρωτας πού μὲ πυρπολεῖ, καὶ νὰ

91. Ψαλμ. 56, 7.

92. Ματθ. 8, 14 καὶ Μάρκ. 1, 31.

ρος, και ἰσχύσω οὕτω διεγερθῆναι πρὸς σωφροσύνην και διακονεῖν
 τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ ἐν νηφαλιότητι· Ἄλλ' ἵνα μὴ πολλὰ γράφω νυνί, παρα-
 καλῶ σε, ἀγαθῆς ῥίζης ἀγαθὸν ὑπάρχοντα βλάστημα, φυλάττου και
 προφυλάττου, ὄση δύναμις, τοῦτον τὸν μαστροπὸν και πονηρὸν δαί-
 5 μονα, ἐκκλίνων τὴν συντυχίαν τοῦ Διονυσοδώρου, και μῆτε συνεορ-
 τάζων αὐτῷ, μῆτε εἰς πανηγύρεις συναπιῶν, μῆτε συνεσθίων, μῆτε
 συμπίνων αὐτῷ, μηδὲ συνδιατροίψαι τούτῳ, κἂν πρὸς βραχὺ συνοδεύ-
 ειν αἰρούμενος. Εἰ δέ που ἀνάγκη γένοιτο συντυχεῖν τῷ τοιούτῳ, μὴ
 βλέπε τοῦτον τρανῶς, ἵνα μὴ διὰ τῶν θυρίδων σου, τουτέστι τῶν ὀ-
 10 φθαλμῶν σου, ὡς φησιν ὁ προφήτης, ἀναβῆ ἐπὶ τὴν ψυχὴν σου ὁ θά-
 νατος τῆς ἁμαρτίας ἀλλὰ κάτω θεωρῶν εἰς τοῦδαφος, βλοσυρῶ τῷ
 ὄμματι και ἀυστηρῶ τῷ προσώπῳ τὰς ἀποκρίσεις δίδου, μὴ καταδεχό-
 μενος συγγελάσαι ἢ συνλούσασθαι τούτῳ. Χρὴ γὰρ προκαταλαμβά-
 νειν ἡμᾶς τὰ ὀχυρώματα και τὰ μηχανήματα τοῦ ῥυπαροῦ ὄφειως,
 15 πρὶν ἡμᾶς αὐτὸς προκαταλάβῃ ταῖς ποικίλαις σαγήναις και τοῖς βρό-
 χοις διὰ τῆς ἐφέσεως τοῦ εἰρημένου παιδός. Οὐκ ἀγαθὰς γὰρ φήμας
 κέκτηται ὁ λεχθεὶς νεανίας, και δέον ἀποδιδράσκειν τὰς ὑπολήψεις
 αὐτοῦ. Ἐπειδὴ οὖν ῥίζα τῆς κατὰ τὸ σῶμα πράξεως τυγχάνει ὁ φιλό-
 σαρκος γνώμη, πρόρριζον ταύτην ἄνελε, πρὶν πρὸς τὸ ἔξω προκύνῃ
 20 και βλαστήσῃ τὸ κακὸν και στελεχωθῆ λουπὸν, ὥστε ἀναγκασθῆναι
 ἀξίνας φιλοκαλεῖν και πῦρ πολυπραγμονεῖν και πολλῆς προσδεῖσθαι
 βοηθείας πρὸς ἀφανισμόν τοῦ δένδρου τῆς ἀσελγείας Ῥίζα γὰρ
 παραμείνασα χρόνον, και τοῖχον πολλάκις κάλλιστα δομηθέντα ἐσά-
 θρωσεν και πέτραν διέρρηξεν.

25 Φεῦγε τοιγαροῦν τὸ ἄγκιστρον τῆς φθορᾶς, και τὰ θήρατρα τοῦ
 διαδόλου δραπέτευσσον, και τὰς παγίδας αὐτοῦ σύντριψον, τῇ νηστεία
 σεαυτὸν περιφράττων, και τῇ πυκνῇ προσευχῇ, και ταῖς γονυκλισίαις
 και κόπῳ σωματικῷ, και σκυλμῷ εὐσεβείας, και τοῖς ἄλλοις ἀσφαλί-
 σμασί τε και βοηθήμασι, οἷσπερ πλεονάκις ὑποθέσθαι σοι προεθυμή-
 30 θην, και ψάλλε ἅμα τῷ μακαρίῳ Δαυὶδ πρὸς Χριστὸν τὸν πανύψιστον
 Σωτῆρα και εὐεργέτην ἡμῶν «Φύλαξόν με ἀπὸ παγίδος, ἧς συνεστη-
 σάντό μοι, και ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν». Μέ-
 μνησο δὲ και τῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ παραγγελμάτων Ἔστωσαν αἱ
 ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμένοι τῇ σωφροσύνῃ, και οἱ λύχνοι τῆς διανοί-
 35 ας καιόμενοι, και ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον

μπορέσω ἔτσι νὰ σηκωθῶ καί νὰ ἐνεργῶ μὲ σωφροσύνη καί νὰ ὑπηρετῶ τὸν Κύριό μου μὲ νηφαλιότητα; Ἄλλὰ γιὰ νὰ μὴ γράφω πολλὰ τώρα, σὲ παρακαλῶ, ἐπειδὴ εἶσαι καλὸς βλαστὸς καλῆς ρίζας, νὰ φυλάγεσαι καὶ νὰ προφυλάγεσαι, ὅσο μπορεῖς, ἀπὸ αὐτὸν τὸν προαγωγὸ καὶ πονηρὸ δαίμονα, ἀποφεύγοντας τὴ συνάντησιν τοῦ Διονυσόδωρου, καὶ οὔτε νὰ γιορτάζεις μαζί του, οὔτε νὰ πηγαίνεις μαζί του σὲ πανηγύρια, οὔτε νὰ τρῶς μαζί του, οὔτε νὰ πίνεις μαζί του, οὔτε νὰ κάνεις παρέα μαζί του, ἔστω καὶ ἂν θέλει γιὰ λίγο νὰ σὲ συνοδέψει. Καὶ ἐὰν κάπου συμβεῖ ἀπὸ ἀνάγκη νὰ συναντηθεῖς μὲ αὐτόν, νὰ μὴ τὸν βλέπεις στὰ μάτια, γιὰ νὰ μὴ ἀνεβεῖ μέσα ἀπὸ τὰ παράθυρά σου⁹³, δηλαδή μέσα ἀπὸ τὰ μάτια σου, ὅπως λέγει ὁ προφήτης, ὁ θάνατος τῆς ἁμαρτίας στὴν ψυχὴ σου, ἀλλὰ βλέποντας κάτω στὸ ἔδαφος, μὲ βλοσυρὸ μάτι καὶ αὐστηρὸ τὸ πρόσωπό σου νὰ δίνεις τὶς ἀπαντήσεις, χωρὶς νὰ καταδέχεσαι νὰ γελάσεις ἢ νὰ λουσοθεῖς μαζί του. Γιατί πρέπει νὰ καταλαμβάνουμε πρῶτοι ἐμεῖς τὰ ὀχυρὰ καὶ τὶς μηχανορραφίες τοῦ ἀκάθαρτου φιδιοῦ, προτοῦ νὰ μᾶς κυριέψει αὐτὸ μὲ τὰ διάφορα δίχτυα καὶ τὶς θηλιές τοῦ παιδιοῦ ποῦ ἀναφέρθηκε. Γιατί ὁ νέος γιὰ τὸν ὁποῖο λέμε δὲν ἔχει καλὲς φῆμες, καὶ πρέπει νὰ ἀποφεύγεις τὶς συναντήσεις μαζί του. Ἐπειδὴ λοιπὸν ρίζα τῆς σωματικῆς πράξης εἶναι ἡ φιλόσαρκη διάθεση, κόψε τὴν ἀπὸ τὴ ρίζα, προτοῦ νὰ βγεῖ πρὸς τὰ ἔξω καὶ βλαστήσει τὸ κακὸ καὶ βγάλει κλαδιά, ὥστε νὰ ἀναγκαστεῖς νὰ χρησιμοποιοῦσιν ἀξίνες καὶ νὰ μεταχειριστεῖς φωτιά καὶ νὰ ζητήσιν πολλὴ βοήθεια γιὰ νὰ ἐξαφανίσουν τὸ δένδρο τῆς ἀσέλγειας. Γιατί ἡ ρίζα, ὅταν παρέμεινε ἀρκετὸ χρόνο, ἀκόμα καὶ τοῖχο πολλές φορές, ποῦ ἦταν κτισμένος πάρα πολὺ καλά, τὸν γκρέμισε καὶ τὴν πέτρα τὴν κομμάτιασε.

Ἐπομένως ἀπόφευγε λοιπὸν τὸ ἀγκίστρι τῆς φθορᾶς, δραπετεύσε ἀπὸ τὰ δόκανα τοῦ διαδόλου καὶ σπάσε τὶς παγίδες του, περιφράζοντας τὸν ἑαυτὸ σου μὲ τὴ νηστεία καὶ τὴ συχνὴ προσευχὴ καὶ τὶς γονυκλισίες, καθὼς καὶ μὲ κόπο σωματικὸ καὶ μὲ εὐσεβῆ ἀπασχόληση καὶ μὲ τὰ ἄλλα ἀσφαλῆ μέσα καὶ βοηθήματα, τὰ ὁποῖα πολλὲς φορές προθυμοποιήθηκα νὰ σοῦ ὑποδείξω, καὶ ψάλλε μαζί μὲ τὸν μακάριο Δαβὶδ στὸν πανύψιστο Σωτῆρα καὶ εὐεργέτη μας Χριστό: «Φύλαξέ με ἀπὸ τὴν παγίδα ποῦ μοῦ ἔστησαν, καὶ ἀπὸ τὰ σκάνδαλα ποῦ ἐπινοοῦν αὐτοὶ ποῦ διαπράττουν τὴν ἀνομία»⁹⁴. Νὰ θυμᾶσαι ὅμως καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου. Νὰ εἶστε ἔτοιμοι μὲ τὴ μέση σας ζωσμένη μὲ τὴ σωφροσύνη, καὶ τὰ λυχνάκια τοῦ νοῦ σας ἀναμμένα, καὶ σεῖς ὅμοιοι μὲ ἀνθρώπους

αὐτῶν, πότε ἤξει ἐξ οὐρανῶν, καὶ εὐρήσει γρηγοροῦντας τοὺς γνη-
 σίως σέβοντας καὶ ἀγαπῶντας αὐτόν, ἵνα ποιήσῃ λάμπαι αὐτοὺς ὡς
 τὸν ἥλιον ἐν τῇ ἐπουρανίᾳ βασιλείᾳ. Κακεῖνο δὲ γίνωσκε, ὅτι οὐ μόνον
 εἰς τὰς εὐειδεῖς ὄψεις πειράζει τινὰς ἐχθρός, ἀλλὰ γὰρ καὶ εἰς τὰ δυσ-
 5 ειδῆ καὶ ἄμορφα πρόσωπα, θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων, τυφλόν τινα τῇ
 ψυχῇ ὑποβάλλων ἔρωτα. Κακομήχανος γὰρ καὶ ποικίλος ὑπάρχων ὁ
 φιλορύπαρος δαίμων, δοκιμάζει πολλάκις ἐν τούτῳ ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ
 εἶδει παγιδεῦσαι διὰ τῆς ἀτόπου καὶ αἰσχρᾶς ὀρέξεως

Φεῦγε τοίνυν τὰς συναναστροφὰς τῶν ἀκαθάρτων νέων, τῶν τε
 10 εὐμόρφων, τῶν τε ἀμόρφων. Ὅταν δὲ καιρῷ τινι συναισθήσῃ καὶ κα-
 ταλάβῃς σαυτὸν ἐνοχλούμενον ὑπὸ τοῦ φαύλου πάθους καὶ πρὸς γνό-
 φον ψυχῆς καὶ ἰλυώδη κατάστασιν ἐκφερόμενον, νόμιζε τὸν νοῦν σου
 εἶναι τὸν βασιλέα Σαοὺλ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος τῆς ἐρωτομα-
 νίας πνιγόμενον, καὶ τὴν δίβλον τοῦ Δαυῖδ φέρων εἰς μέσον, κατέ-
 15 παδε τὴν καρδίαν σου ὡς δαμονιζομένην τοῖς ῥήμασι τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος, καὶ καλῶς σοι ἔσται ἐν τῷ ψάλλειν πρὸς Κύριον· «Φύλα-
 ξόν με ἀπὸ παγίδος ἧς συνεστησάντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν
 ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν»· καί, «Ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν τῶν κα-
 ταδιωκόντων με». Καὶ τὸ μὲν δαμόνιον τοὺς θεῖους λόγους καὶ τὴν
 20 μεγαλωφελῆ μελωδίαν φοβηθὲν καὶ αἰσχυνθὲν, ἀποπτήσεται ἀπὸ σοῦ·
 αὐτὸς δὲ ἐκ τοῦ λάκκου τῆς ταλαιπωρίας ἀνελκυσθήσῃ διὰ τῆς θείας
 χάριτος, καὶ ὄψῃ τότε ἀέρα ξένον ἀγνεΐας, καὶ κατάστασιν ἀπαθῆ τε
 καὶ καθαρὰν καὶ ἀσύγχυτον καὶ αἰθρίαν φαιδροτάτην, ἀναπεταννυ-
 μένην ἐξ ὀμιχλώδους τινὸς καὶ ζοφερᾶς τῆς νυκτός, ὥστ' ἂν εἰπεῖν σε
 25 «Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφραν-
 θῶμεν ἐν αὐτῇ». Ἀνοίξατέ μοι λοιπόν, οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, πύλας δι-
 καιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς «Ἐξομολογήσομαί σοι, ὅτι ἐπήκου-
 σάς μου, καὶ ἐγένου μοι εἰς σωτηρίαν. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἀπέ-
 στησε τὴ προσευχήν μου καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ».

30 **ΡΞΗ'. - ΠΕΡΓΑΜΙΩ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.**

Μὴ μέμφου τὸν Θεὸν τὸν τῶν μελῶν σοφώτατον ποιητὴν, ἀλλὰ
 τὴν σαυτοῦ φιλαμαρτήμονα γνώμην. Οὐδὲν γὰρ φαῦλόν ἐστιν ἐκ
 πάντων τῶν ἀνθρωπίνων μελῶν, οὐδὲ κατεγνωσμένον. Καὶ γὰρ ὁ προ-

95. Λουκᾶ 12, 35-36.

98. Ψαλμ. 117, 14.

96. Ψαλμ. 140, 9

99. Ψαλμ. 117, 19.

97. Ψαλμ. 30, 16.

1. Ψαλμ. 65, 20.

πού περιμένουν τὸν Κύριό τους, πότε θὰ ἔρθει ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, ὥστε νὰ βρεῖ ξυπνητοὺς αὐτοὺς πού τὸν σέβονται καὶ τὸν ἀγαποῦν πραγματικά, γιὰ νὰ τοὺς κάνει νὰ λάμπουν σὰν τὸν ἥλιο στὴν ἐπουράνια βασιλεία⁵⁵. Γνώριζε ὅμως καὶ τὸ ἕξῃς· ὅτι ὁ ἐχθρὸς μερικοὺς δὲν τοὺς πειράζει μόνο μὲ τὰ ὄμορφα πρόσωπα, ἀλλὰ ὑποβάλλει ἓνα τυφλὸ ἔρωτα καὶ στὰ δύσμορφα καὶ ἄσχημα πρόσωπα γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. Ἐπειδὴ δηλαδή ὁ φίλος τῆς ἀκαθαρσίας δαίμονας εἶναι ἐφευρέτης τῶν κακῶν καὶ ποικιλῶμορφος, ἐπιχειρεῖ πολλὰ φορὲς μὲ αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος νὰ μᾶς παγιδεύσει μὲ τὴν παράνομη καὶ αἰσχροὺ ὄρεξη.

Ἐπίσης λοιπὸν τίς συναναστροφές τῶν ἀκάθαρτων νέων, καὶ τῶν ὄμορφων καὶ τῶν ἄσχημων. Ὄταν ὅμως ὕστερα ἀπὸ καιρὸ αἰσθανθεῖς καὶ καταλάβεις τὸν ἑαυτό σου νὰ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὸ αἰσχρὸ πάθος καὶ νὰ παρασύρεται πρὸς τὸ σκοτάδι τῆς ψυχῆς καὶ στὴν βορβορώδη κατάσταση, νὰ θεωρεῖς ὅτι ὁ νοῦς σου εἶναι ὁ βασιλιάς Σαούλ, ὁ ὁποῖος πνίγεται ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα τῆς ἐρωτομανίας, καὶ παίρνοντας τότε τὸ βιβλίον τοῦ Δαβὶδ μπροστά σου, καθησύχασε τὴν καρδιά σου, πού εἶναι δαιμονισμένη, μὲ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ θὰ γίνεις καλὰ ψάλλοντας· «Κύριε, προφύλαξέ με ἀπὸ τὴν παγίδα πού μοῦ ἔστησαν καὶ ἀπὸ τὰ σκάνδαλα αὐτῶν πού πράττουν τὴν παρανομία»⁵⁶, καὶ· «Γλύτωσέ με ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν πού μὲ καταδιώκουν»⁵⁷. Καὶ τὸ δαιμόνιο βέβαια, φοβούμενο τὰ θεϊκὰ λόγια καὶ τὴν πολὺ ὠφέλιμη μελωδία, θὰ φύγει καταντροπιασμένο μακριὰ ἀπὸ σένα, ἐνῶ ἐσύ θὰ ἀνασυρθεῖς ἀπὸ τὸν λάκκο τῆς τάλαιπωρίας μὲ τὴν θεία χάρη, καὶ τότε θὰ δεῖς ἓνα παράξενο ἀέρα ἀγνείας καὶ μιὰ κατάσταση ἀπαθῆ καὶ καθαρὴ καὶ ἀσύγχυτη καὶ μιὰ χαρούμενη ξαστεριά, νὰ ξεπροβάλλει μέσα ἀπὸ μιὰ ὀμίχλωδη καὶ σκοτεινὴ νύχτα, καὶ νὰ σοῦ λέγει κατὰ κάποιον τρόπο· «Αὕτῃ εἶναι ἡ ἡμέρα πού ἔκανε ὁ Κύριος· ἃς δοκιμάσουμε ἀγαλλίαση καὶ εὐφροσύνη κατὰ τὴν διάρκειά της»⁵⁸. Ἀνοῖξτε μοι λοιπὸν, οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, τίς πύλες τῆς δικαιοσύνης⁵⁹ γιὰ νὰ εἰσέλθω μέσω αὐτῶν καὶ «Νὰ σὲ δοξολογήσω, ἐπειδὴ μὲ ἄκουσες καὶ ἔγινες ἡ σωτηρία μου. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπομάκρυνε τὴν προσευχή μου καὶ τὸ ἔλεός του ἀπὸ μένα»¹.

168.- ΣΤΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΠΕΡΓΑΜΙΟ.

Νὰ μὴ κατηγορεῖς τὸν Θεό, τὸν σοφώτατο δημιουργὸ τῶν μελῶν, ἀλλὰ τὴ δική σου φιλικὴ διάθεση πρὸς τὴν ἁμαρτία. Γιατὶ κανένα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα μέλη δὲν εἶναι αἰσχρὸ οὔτε καταδικαστέο. Καὶ πραγμα-

πάτωρ ἡμῶν Ἀδάμ σὺν τῇ Εὐὰ ἐξ ἀρχῆς ἐν παραδείσῳ ὑπάρχοντες, ταῦτα εἶχον τὰ μέλη τοῦ σώματος, καὶ οὐδαμῶς ἀπόβλητοι διὰ τὰ μέλη γεγόνασιν, ἀλλὰ διὰ τὴν παράβασιν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς. Οὐκ οὖν μὴ τὰ μέλη μέμφου, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν.

5 ρξθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰ τὸν Δαυῖδ διασύρεις δέκα ἐσχηκότα γυναικας, γίνωσκε, ὅτι οὐ διὰ φιληδονίαν, ἀλλὰ διὰ παιδοποιίαν εἶχεν αὐτάς. Καὶ ἔδειξέ γε τοῦτο μετὰ τὸ μιγῆναι ταύταις τὸν πατραλοῖαν Ἀβεσσαλώμ, μηκέτι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτάς ἐλόμενος, μηδὲ πρὸς ἄλλην τινά. Εἰς ὕστερον δὲ
10 συγκοιμημένης αὐτῷ τῆς Σωμανίτιδος, διὰ τὸ ἄγαν κατεψύχθαι αὐτὸν καὶ χηρῆσαι θερμότητος, οὐδόλως κατεδέξατο γνῶναι αὐτήν, ὅπερ μεγίστης ἀπαθείας ὑπάρχει δεῖγμα.

ΡΟ'.— ΕΛΕΝΗ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΑ.

Πιστὴ μὲν δοκεῖς ὑπάρχειν, τοῖς δ' Ἕλλησιν ἀμιλλᾶσθαι καὶ τοῖς
15 ἀπίστοις ἐξομοιοῦσθαι σπουδάξεις. Εἰ γὰρ πιστεύεις ἀναμφιδόλως ἀνάστασιν ἔσεσθαι πάντων τῶν τεθνηκότων μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ παρόντος αἰῶνος, τί πενθεῖς καὶ κατακόπτεις σαυτὴν ἀπαύστως καὶ ἀπαρηγορήτως; Κἂν γὰρ κεκοίμηται ὁ βέλτιστος υἱός σου Νικάρετος, μονογενής σοι ὑπάρχων, ἀλλ' οὖν γε ὄψη τοῦτον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
20 εὐπρεπέστερον ἡλίου, μετὰ δόξης ἀρρήτου καὶ ἀγαλλιᾶσεως τῷ βασιλικῷ παριστάμενον θρόνῳ, καὶ τὰς ὑπὲρ σοῦ ἰκεσίας προσφέροντα Χριστῷ τῷ φιλανθρωποτάτῳ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Καὶ τότε δὴ σεαυτὴν μακαρίσεις, θεωροῦσα τὸν ἐκ τῆς κοιλίας σου γεγεννημένον υἱὸν εἰς τὸ ἐπουράνιον παλάτιον τὴν διαγωγὴν ἔχοντα, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν
25 τὸν πάντα δεδημιουργηκότα παρρησιαζόμενον, ῥυσθέντα μὲν τοῦ κόσμου καὶ τῆς πολυπλόκου ἁμαρτίας τῆς ἐν τούτῳ πολιτευομένης, ἀχράντου δὲ καὶ ἀπταιίστου, ἀμερίμνου τε καὶ ἀφθάρτου εἰς αἰῶνα ζωῆς ἀπολαύοντα. Παῦσαι τοίνυν ταύτης τῆς ψεκτῆς μικροψυχίας καὶ τῶν ἀφάτων θρήνων, χαρὰν δὲ μακαρίαν ἀνάλαβε καὶ χρηστὰς
30 προσδοκίας καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας, ἵνα μὴ καὶ τὸν καλῶς ἀπελθόντα υἱὸν σου τῷ πένθει παροργίσῃς, καὶ τὸν προσλαβόμενον αὐτὸν φιλοστόργως Δεσπότην ἀγανακτῆσαι κατὰ σοῦ παρασκευάσῃς. Μνημόνευε δὲ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου γράφοντος «Οὐ θέλω ὑμᾶς λυπεῖσθαι περὶ τῶν κοιμημένων, ὥσπερ λυποῦνται Ἕλληνες μὴ ἔχοντες ἐλπίδα».

τικὰ ὁ προπάτοράς μας Ἀδὰμ μαζί μὲ τὴν Εὐὰ, ποὺ ζοῦσαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὸν παράδεισο, εἶχαν αὐτὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ δὲν διώχτηκαν ἕξαιτίας τῶν μελῶν, ἀλλὰ ἕξαιτίας τῆς παράβασης τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Μὴ μέμφεσαι λοιπὸν τὰ μέλη, ἀλλὰ τὴν προαίρεσή σου.

169.— Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν κατηγορεῖς τὸν Δαβὶδ ποὺ εἶχε δέκα γυναῖκες, γνώριζε ὅτι δὲν τις εἶχε ἀπὸ φιληδονία, ἀλλὰ γιὰ νὰ κάνει παιδιά. Καὶ τὸ ἔδειξε αὐτό, ὅταν αὐτὲς ἦρθαν σὲ σαρκικὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἀβεσσαλώμ, τὸν δολοφόνο τοῦ πατέρα του, ποὺ δὲν ἤθελε πιά νὰ κοιμηθεῖ μὲ αὐτὲς, οὔτε μὲ καμμιά ἄλλη. Καὶ ὕστερα, ὅταν κοιμόταν μαζί του ἡ Σωμανίτιδα, ἐπειδὴ κρύωνε πολὺ καὶ εἶχε ἀνάγκη ζεστασιᾶς, δὲν καταδέχτηκε νὰ ἔρθει σὲ ἐπαφὴ μαζί της, πρῶγμα ποὺ ἀποτελεῖ δεῖγμα μεγάλης ἀπάθειας.

170.— ΣΤΗΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΑ ΕΛΕΝΗ.

Δίνεις τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶσαι πιστή, ἀλλὰ ἐπιδιώκεις νὰ ξεπεράσεις τοὺς Ἕλληνες καὶ νὰ ἔξομοιωθεῖς μὲ τοὺς ἄπιστους. Γιατί, ἂν πιστεύεις χωρὶς ἀμφιβολία ὅτι θὰ γίνεи ἀνάσταση τῶν νεκρῶν μετὰ τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου αὐτοῦ, τότε γιατί πενθεῖς καὶ χτυπιέσαι χωρὶς σταματημὸ καὶ ἀπαρηγόρητα; Διότι, ἂν καὶ κοιμήθηκε ὁ ἑξαιρετος γιός σου Νικάρετος, ποὺ ἦταν μοναχογιός σου, ὅμως θὰ τὸν δεῖς πάλι τὴν ἡμέρα ἐκείνη πιὸ λαμπερὸ ἀπὸ τὸν ἥλιο, μὲ δόξα καὶ χαρὰ ἀπερίγραπτη νὰ στέκεται δίπλα στὸν βασιλικὸ θρόνο, καὶ νὰ παρακαλεῖ γιὰ σένα τὸν φιλανθρωπώτατο βασιλιὰ τῶν αἰώνων Χριστό. Καὶ τότε θὰ μακαρίσεις τὸν ἑαυτό σου, βλέποντας τὸν γιό ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν κοιλιά σου νὰ διαμένει στὸ οὐράνιο παλάτι, καὶ νὰ μιλάει μὲ θάρρος μὲ τὸν Θεὸ ποὺ δημιούργησε τὰ πάντα, ἀφοῦ σώθηκε ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ τὴν πολὺπλοκὴ ἁμαρτία ποὺ ὑπάρχει στὸν κόσμο αὐτόν, καὶ νὰ ἀπολαμβάνει ἀμόλυντη καὶ ἀμετάβλητη καὶ ἀμέριμνη καὶ ἄφθαρτη ζωὴ στοὺς αἰῶνες. Πάψε λοιπὸν αὐτὴ τὴν ἀξιοκατάκριτη μικροψυχία καὶ τοὺς ἀπερίγραπτους θρήνους, καὶ ξαναβρῆς τὴ μακάρια χαρὰ καὶ τὶς καλὲς προσδοκίαις καὶ τὶς ἀγαθὲς ἐλπίδες, γιὰ νὰ μὴ ἔξοργίσεις μὲ τὸ πένθος σου καὶ τὸν γιό σου ποὺ ἔφυγε καλά, καὶ κάνεις νὰ ἀγανακτήσει ἐναντίον σου ὁ Δεσπότης ποὺ τὸν παρέλαβε μὲ φιλοστοργία. Νὰ θυμᾶσαι καὶ τὸν ἅγιο Ἀπόστολο ποὺ γράφει· «Δὲν θέλω νὰ λυπᾶστε γιὰ τοὺς νεκρούς, ὅπως λυποῦνται οἱ Ἕλληνες ποὺ δὲν ἔχουν ἐλπίδα»². «Πάντοτε λοιπὸν νὰ χαίρε-

«Πάντοτε οὖν χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ».

ΡΟΑ'. – ΑΡΙΣΤΑΡΧΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

5 «Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία», φησὶν Ἰωάννης, ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὸ προᾶον καὶ ἡμέρον τοῦ ἥθους· εἰ τοίνυν παράγεται ἡ ἐπιθυμία, τουτέστι παύεται καὶ ἀπόλλυται, πῶς αὐτὸς διδάσκει, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τινὰς ἀνθρώπους φιληδόνους, πάλιν μετὰ θάνατον ἐπιθυμεῖν τῶν τοῦ προσκαίρου κόσμου ἡδέων;

10 ΡΟΒ'. – ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μικρὸν ἀμελήσας, πρὸς ἁμαρτίαν πέπτωκας, καὶ τὴν δόξαν τῆς σωφροσύνης ἡμαύρωσας· ἀλλὰ ταχέως νήψας καὶ μεταβαλλόμενος προσηκόντως, πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν παλινδρομηῆσαι δίκαιον ἐλογίσω, μὴ παραδεξάμενος τὴν ὀλέθριον ἀπόγνωσιν, ὑπαγορευο-
15 μένην σοι ὑπὸ τοῦ διαδόλου. Αὐτὸς γὰρ καὶ εἰς τὸ ἁμαρτῆσαι προτρέπεται, αὐτὸς καὶ μετὰ τὸπραχθῆναι τὴν ἁμαρτίαν ὠθεῖ πρὸς ἀπόγνωσιν τὸν ἐξαμαρτήσαντα. Τὸ μὲν οὖν ἁμαρτῆσαι ἀνθρώπινον ὑπάρχει, τὸ δὲ ἀπελπίσαι σατανικὸν καὶ πανολέθριον. Ὅθεν καὶ αὐτὸς ὁ διά-
20 βολος ἐκ τῆς ἀπογνώσεως εἰς τοιαύτην ἐξηκοντίσθη ἀπώλειαν, μὴ θελήσας μετανοῆσαι. Ἄλλ' ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία σου, ταῖς χρηστοτέραις ἐλπίσι νευρούμενος. Πιστεύομεν γὰρ πλείονά σε νῦν μᾶλλον ἐπιδείξασθαι πόνον, καὶ τὴν προτέραν ἦτταν ἀναπαλέσαι τῇ μετὰ ταῦτα σπουδῇ, καὶ καταστεφανωθῆναι τοῦ ἀντι-
25 πάλου τοῦ ἐφθονηκότος σοι. Καὶ ὀψόμεθά σε ἀντι κονύζης καὶ στοι-
30 θῆς ἐλαχίστης, κυπάρισσον ὑψηλήν, ἄσηπτον καὶ εὐώδη, ἢ φοίνικα εὐκαρπον τοῖς κόλοψι τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς κακοπαθείας τῆς γλυκερᾶς τοῖς μετανοεῖν σπεύδουσιν, πλήττοντα τὸν πλήξαντά σε διὰ τῆς ἁμαρτίας διάβολον. Τὸ γὰρ ἐκούσιον θλιβερόν καὶ τὸ κατὰ βούλησιν ὀδυνηρόν καὶ ἐπίπονον τῆς κακοπαθείας, πολλῶν γλυκύτερόν τε καὶ
30 προτιμώτερον τῆς ἀκουσίου ἀναπαύσεώς τε καὶ τέρψεως. Ἔσται τοίνυν ἡ δόξα τοῦ νοητοῦ οἴκου σου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομήσεις, ὡς οἱ προφήται φασι.

• 3. Α' Θεσσ. 5, 16.

4. Α' Ἰω. 2, 17.

στε, νὰ προσεύχεστε συνεχῶς, καὶ νὰ εὐχαριστεῖτε γιὰ ὅλα τὸν Θεό, γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ»³.

171.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΡΙΣΤΑΡΧΟ.

«Ὁ κόσμος περνάει καὶ ἡ ἐπιθυμία του»⁴, λέγει ὁ Ἰωάννης, τὸν ὁποῖο ἀγαποῦσε ὁ Ἰησοῦς, ἐξαιτίας τῆς καθαρότητος καὶ τοῦ πράου καὶ ἡμερου ἡθους του. Ἐφόσον λοιπὸν περνάει ἡ ἐπιθυμία, δηλαδή παύει νὰ ὑπάρχει καὶ καταστρέφεται, γιατί σὺ διδάσκεις, ὅτι μερικοὶ ἄνθρωπος φιλήδονοι καὶ μετὰ τὸν θάνατό τους ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπιθυμοῦν τὰ εὐχάριστα τοῦ πρόσκαιρου κόσμου;

172.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ.

Μόλις ἀμέλησες λίγο, ἔπεσες στὴν ἁμαρτία καὶ ἀμαύρωσες τὴ λαμπρότητα τῆς σωφροσύνης. Ὅμως ἀνανήφοντας γρήγορα καὶ μεταβαλλόμενος πρὸς τὸ πρέπον, θεώρησες σωστὸ νὰ ξαναγυρίσεις στὴν προηγούμενη κατάσταση, χωρὶς νὰ παραδέχεσαι τὴν καταστρεπτικὴ ἀπογοήτευση πού σοῦ ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὸν διάβολο. Γιατί αὐτὸς προτρέπει σὸ νὰ ἁμαρτήσῃ καὶ αὐτὸς πάλι μετὰ τὴ διάπραξη τῆς ἁμαρτίας σπρώχνει στὴν ἀπογοήτευση αὐτὸν πού ἁμάρτησε. Τὸ νὰ ἁμαρτήσῃ λοιπὸν κάποιος εἶναι ἀνθρώπινο, τὸ νὰ ἀπελπιστεῖ ὅμως εἶναι σατανικὸ καὶ πολὺ καταστρεπτικὸ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος διάβολος ἀπὸ τὴν ἀπελπισία ἐξακοντίστηκε σὲ τέτοια καταστροφή, ἐπειδὴ δὲν θέλησε νὰ μετανοήσῃ. Ἄλλὰ δεῖξε ἀνδρεία καὶ δύναμη καὶ ἃς καταστῆ ἰσχυρὴ ἡ καρδιά σου, ἐνδυναμούμενος μὲ τὶς ἀγαθὲς ἐλπίδες. Γιατί πιστεύουμε ὅτι τώρα θὰ καταβάλῃς περισσότερο κόπο, καὶ θὰ κατανικήσῃς τὴν προηγούμενη ἡττα μὲ τὴν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ προσπάθεια, καὶ θὰ στεφανωθεῖς ἀπὸ τὸν ἀντίπαλο αὐτοῦ πού σὲ φθόνησε. Καὶ θὰ σὲ δοῦμε, ἀντὶ τῆς δυσώδους κόνυζας καὶ θαμνώδους στοιβῆς, νὰ γίνεσαι κυπαρίσσι ψηλὸ, πού δὲν σαπίζει καὶ εἶναι εὐῶδες, ἢ φοῖνικα εὔκαρπο⁵, ὁ ὁποῖος μὲ τὰ κλαδιὰ τῆς γλυκειᾶς ἐγκράτειας καὶ κακοπάθειας αὐτῶν πού ἐπιδιώκουν νὰ μετανοήσουν νὰ χτυπᾷ τὸν διάβολο πού σὲ χτύπησε μὲ τὴν ἁμαρτία. Γιατί τὸ θλιβερὸ καὶ τὸ ὀδυνηρὸ καὶ τὸ ἐπίπονο τῆς καλῆς κακοπάθειας πού γίνεται μὲ τὴ θέλησή μας, εἶναι πολὺ πιὸ γλυκὸ καὶ προτιμώτερο ἀπὸ τὴ ἀθέλητη ἀνάπαυση καὶ χαρὰ. Ἡ τελευταία λοιπὸν λαμπρότητα τῆς πνευματικῆς οἰκίας σου θὰ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν πρώτη, καὶ θὰ κληρονομήσῃς θρόνο δοξασμένο, ὅπως λένε οἱ προφῆτες⁶.

5. Ἦσ. 55, 13.

6. Ἀγγ. 2, 9.

ρογ'.— Τῷ αὐτῷ.

Οἶκος ψυχῆς ἢ ἐκάστου προσώπου διαγωγή καὶ κατάστασις λέγεται. Ἔστι γὰρ οἶκος δικαιοσύνης καὶ οἶκος ἀνδρείας καὶ οἶκος σωφροσύνης καὶ τῶν ἐξῆς καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, οἶκος ἀδικίας καὶ 5 οἶκος δειλίας καὶ οἶκος πορνείας καὶ τῶν ἐξῆς. Τὸ τοίνυν, «ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν», τουτέστι πολλῶν καὶ ποικίλων παθῶν, ἀνοσιουργίας καὶ παρανομίας μεμέστωνται. Τὸ δέ, «Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκνυψεν», ἠθικῶς νοούμενον, γῆν σημαίνει τὸ σῶμα ἀναβλαστάνον τοὺς 10 καρπούς τῆς σωφροσύνης, κατὰ τό, «Ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου σεμνότη-τα», βοηθηθείσης τῆς τοῦ ἀνθρώπου καρδίας δι' εὐχῆς καὶ ἐλπίδος. Καλῶς γὰρ τινες ψεῦδος μὲν τὴν πορνείαν, ἀλήθειαν δὲ καὶ ἀληθῆ ἡδονὴν τὴν σωφροσύνην ὠρίσαντο. «δικαιοσύνη τε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ», τουτέστιν ἐκ τοῦ νοός, προέκνυψεν τοῖς οἰκτειρμοῖς τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Ἰη- 15 σοῦ διανομή. «Καὶ γὰρ ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν» τοῦ πνεύματος, ἀγάπην, χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, καὶ τᾶλλα, ἅπερ ἀπηριθμήσατο ὁ μακάριος Παῦλος γῆν δὲ ἐπὶ τοῦ ὑστέρου στίχου τὴν καρδίαν ἐκληπτέον, ὡς φησιν ὁ Κύριος «Τὸ δὲ σπέρμα τὸ πεσὸν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν ἐκαρποφόρησε λ' καὶ 20 ξ καὶ ρ'».

ΡΟΔ'. — ΘΕΡΙΝΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Τῶν ἐπιμελουμένων τῆς ἐλπίδος βοώντων πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, «Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου», ἀνταποκρίνεται ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης λέγων· «Μνησθήσομαι Ἐραὰβ καὶ 25 Βαβυλῶνος τοῖς γινώσκουσί με». Ὡν δὲ μνημονεύει Χριστός, τούτους καὶ σῶζει πάντως, διότι πόρνας καὶ τελῶνας δι' εὐσπλαγχνίαν πολλὴν εἰς βασιλείαν εἰσφέρει.

ΡΟΕ'. — ΦΙΡΜΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Εἵπερ τὴν ἰδίαν πεπεύκαμεν καρδίαν ἐν καιρῷ περιστάσεως παν- 30 τοίας καὶ θλίψεως, μὴ ἀποτρέχειν πρὸς ἀνθρωπίνας ἐλπίδας, μηδὲ ἐκεῖθεν ἔλκειν τὰς βοηθείας, ἀλλ' ἐν δάκρυσιν καὶ στεναγμοῖς καὶ φιλοπόνῳ προσευχῇ καὶ ἀγρυπνίαις εὐτόνοις ἐξιλάσκεσθαι τὸ Κρεῖττον,

7. Ψαλμ. 73, 20.

8. Ψαλμ. 84, 12.

9. Ψαλμ. 27, 7.

10. Ψαλμ. 84, 13.

173.- ΣΤὸν ἴδιο.

Οἶκος ψυχῆς ὀνομάζεται ἡ διαγωγή καὶ κατάστασις καθὲ προσώπου. Ὑπάρχει λοιπὸν οἶκος δικαιοσύνης καὶ οἶκος ἀνδρείας καὶ οἶκος σωφροσύνης καὶ τὰ λοιπὰ. Ὅπως καὶ ἀντίθετα οἶκος ἀδικίας καὶ οἶκος δειλίας καὶ οἶκος πορνείας καὶ τὰ λοιπὰ. Τὸ χωρίο λοιπὸν, «Οἱ συσκοτισμένοι τῆς γῆς γέμισαν ἀπὸ οἴκους ἁμαρτιῶν»⁷, ἐννοεῖ ὅτι οἱ συσκοτισμένοι γέμισαν μὲ πολλὰ καὶ διάφορα πάθη ἀνόσιων πράξεων καὶ παρανομῶν. Ἐνῶ τὸ χωρίο, «Βλάστησε ἀλήθεια ἀπὸ τῆ γῆ, καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κατέβηκε δικαιοσύνη»⁸, ἐκλαμβάνομενο μὲ ἔννοια ἠθική, γῆ σημαίνει τὸ σῶμα ποῦ βλαστάνει καρποὺς τῆς σωφροσύνης, σύμφωνα μὲ τὸ, «Ἡ σὰρκα μου ἀνθίσει σεμνότητα»⁹, ἀφοῦ ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου βοηθήθηκε μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἐλπίδα. Διότι καλῶς μερικοὶ χαρακτηρίζουν ψεῦδος τὴν πορνεία, καὶ ἀλήθεια καὶ ἀληθινὴ ἡδονὴ τὴ σωφροσύνη. «Καὶ δικαιοσύνη ἀπὸ τὸν οὐρανόν», δηλαδή ἀπὸ τὸν νοῦ, ξεπρόβαλε μὲ τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ ἢ ἔλευση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ λέγει, «Ὁ Κύριος θὰ δείξει ἀγαθότητα, καὶ ἡ γῆ θὰ δώσει ἄφθονους καρπούς»¹⁰ τοῦ Πνεύματος, ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία καὶ τὰ ἄλλα, ποῦ ἀπαριθμεῖ ὁ μακάριος Παῦλος¹¹. Γῆ ὅμως στὸν ἐπόμενον στίχο πρέπει νὰ ἐννοήσουμε τὴν καρδιά, ὅπως λέγει ὁ Κύριος· «Ὁ σπόρος ποῦ ἔπεσε στὴ γῆ τὴν εὐφορη, ἔδωσε καρπὸν τριάντα καὶ ἑξήντα καὶ ἑκατὸ φορὲς περισσότερον»¹².

174.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΘΕΡΙΝΟ.

Σ' αὐτοὺς ποῦ τρέφοντας τὴν ἐλπίδα φωνάζουν πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστό, «Θυμίσου μας, Κύριε, ὅταν ἔρθεις στὴ βασιλεία σου»¹³, ἀνταπαντᾷ ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης λέγοντας· «Θὰ θυμηθῶ τὴν Ραὰβ καὶ τὴ Βαβυλώνα γιὰ χάρη αὐτῶν ποῦ μὲ γνωρίζουν»¹⁴. Καὶ αὐτοὺς ποῦ θυμᾶται ὁ Χριστός, αὐτοὺς ὀπωσδήποτε καὶ σώζει, διότι στὴ βασιλεία του εἰσάγει καὶ πόρνες καὶ τελῶνες λόγῳ τῆς μεγάλης του εὐσπλαγχνίας.

175.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΦΙΡΜΙΝΟ.

Ἐὰν ἔχουμε πείσει τὴν καρδιά μας, σὲ περίοδο καθὲ εἶδους δύσκολης περιστάσεως καὶ θλίψεως, νὰ μὴ καταφεύγει σὲ ἐλπίδες ἀνθρώπινες, οὔτε ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περιμένει βοήθεια, ἀλλὰ μὲ δάκρυα καὶ στεναγμοὺς καὶ μὲ κοπιαστικὴν προσευχὴν καὶ μὲ ἔντονες ἀγρυπνίες νὰ ἐξευμενίζει τὸ

11. Γαλ 5, 22.

12. Ματθ. 13, 8, 23.

13. Λουκᾶ 23, 42.

14. Ψαλμ. 86, 4.

κακείθεν περιμένειν αντίληψιν. Διατί θορυβούμεθα; διατί τῇ ὀλιγο-
 ψυχία τρυχόμεθα καὶ διστάζομεν καὶ ἀπαγορεύομεν, ὡς μὴ τάχιστα
 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ποιῶντος τὸ αἴτημα; Τὴν γὰρ σὴν πρὸς αὐτὸν παρα-
 μονὴν καὶ προσεδρίαν σοφιζόμενος δοκεῖ κρατύνειν, ἵνα μὴ, ταχέως
 5 κομισάμενος, ταχέως ἀναχωρήσης καὶ λησμονήσης αὐτοῦ τῆς ἀγαθῆς
 δόσεως. Ἄλλὰ σὺ μὴ ἐκκακήσης δεόμενος, καὶ πάντως ἐπιτεύξῃ. Εἴπε
 γὰρ καὶ παραβολὴν τινα ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, πρὸς τὸ δεῖν
 πάντοτε προσεύχεσθαι καὶ μὴ ἐκκακεῖν. Πλήν κακείνο γίνωσκε, ὅτι ἡ
 ἀναβολὴ πλείονα χάριν δώσει σοι, καθὼς ὁ ἅγιος Ἀπόστολος εἶρηκε
 10 «Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι, ὑπὲρ ἐκ περιττοῦ ὧν αἰτούμε-
 θα ἢ νοοῦμεν, δόξα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας».

ΡΟΣΤ.- ΥΜΗΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Οὐδὲν οὕτως εἰς κόλασιν ἀπαραίτητον ἄγει, ὡς τὸ πολλοὺς ζηλω-
 τὰς τῶν οἰκείων ποιεῖσθαι κακῶν. Γίνεται γὰρ ἡ τῶν τὸν ἐπίσκοπον
 15 μμησαμένων ἀπώλεια, προσθήκη τιμωρίας τῷ κακῶς διδάξαντι ἐπὶ
 τῆς ἐκκλησίας καὶ κατεγνωσμένα ἀναφανδὸν πράττοντι, καὶ διὰ τῶν
 παραιτησαμένων ὡς αἰσχρὰν τὴν μίμησιν κατάγνωσις οὐ μικρά, ὅτι-
 περ διδάσκαλος κακῶν γέγονεν ὁ ἐπίσκοπος, ὧν τὴν μάθησιν ἐπονεί-
 διστον κρίναντες πεφεύγασιν οἱ σῶφρονι χρησάμενοι λογισμῶ.

20

ΡΟΖ.- ΟΝΗΣΙΜΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ

Ἄπερ ἀπλήστως συναθροίζεις καὶ κτᾶσθαι νενόμικας, οὐχ ὑπάρ-
 χουσι σά· εἰς γὰρ ἕτερα μετελεύσονται πρόσωπα. Ὁ μὲν γὰρ μόχθος
 σός, ὁ δὲ θίος ἀλλότριος. Διατί οὖν ὥσπερ οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἀν-
 25 τιποῦ, βαρείας σαντῶ τὰς πέδας τῆς ὕλης κατασκευάζων, καὶ τὸν
 ταλανισμὸν τοῦ προφήτου ἐφέλκεις; «Οὐαί», γὰρ φησι, «τῷ συνάγοντι
 τὰ οὐκ ὄντα αὐτοῦ, καὶ βαρύνοντι τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς, καὶ
 τὴν μὲν ὑπαρξιν ἀπολλύναι μέλλοντι, ποριζομένῳ δὲ διὰ τὸν ἀπλη-
 στον τρόπον τὴν αἰώνιον κόλασιν.

30

ΡΟΗ.- ΤΑΥΡΙΑΝΩ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ.

Οὐαί τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἀπάνθρωπε καὶ ἀνόητε! Ἄγνοεῖς γὰρ, ὅτι
 σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν, καὶ φρικῶδες τὸ κατὰ τοῦ Θεοῦ

Ἄνωτερο, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περιμένει βοήθεια, τότε γιατί φοβόμαστε; Γιατί βασανίζομαστε μὲ τὴν ὀλιγοπιστία καὶ διστάζουμε καὶ ἀποκάμνουμε, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἱκανοποιεῖ γρήγορα τὸ αἴτημά μας; Γιατί τὸ κάνει γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴ σταθερότητα καὶ ἐμμονή σου σ' αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ συμβεῖ, ἀφοῦ πάρεις ἀμέσως αὐτὸ ποὺ ζητᾶς, νὰ ἀναχωρήσεις ἀμέσως καὶ λησμονήσεις τὴν εὐεργεσία του. Σὺ ὁμως νὰ μὴ ἀποκάμεις παρακαλώντας, καὶ ὅπωςδήποτε θὰ ἐπιτύχεις. Ἄλλωστε ὁ Κύριος εἶπε καὶ κάποια παραβολὴ στὸ Εὐαγγέλιο γιὰ τὸ ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ προσευχόμαστε καὶ νὰ μὴν ἀποθαρρυνόμαστε¹⁵. Πλὴν ὁμως νὰ ξέρεις κι' αὐτό, ὅτι ἡ ἀναβολὴ θὰ σοῦ δώσει περισσότερη χάρη, ὅπως εἶπε ὁ Ἀπόστολος: «Σ' ἐκεῖνον ποὺ μπορεῖ νὰ ἐκπληρώσει μὲ τὸ παραπάνω αὐτὰ ποὺ ζητᾶμε ἢ ἔχουμε στὸν νοῦ μας, δόξα, τιμὴ καὶ δύναμη στοὺς αἰῶνες»¹⁶.

176.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΥΜΗΤΙΟ.

Τίποτε δὲν ὀδηγεῖ τόσο ἀπαραίτητα στὴν κόλαση, ὅσο τὸ νὰ κάνουμε πολλοὺς μιμητὲς τῶν δικῶν μας παθῶν. Γιατί ἡ ἀπώλεια αὐτῶν ποὺ μιμήθηκαν τὸν ἐπίσκοπο γίνεται πρόσθετη αἰτία τιμωρίας σ' αὐτόν ποὺ δίδαξε κακῶς στὴν ἐκκλησία, καὶ κάνει φανερὰ πράγματα ποὺ καταδικάζονται. Ἀλλὰ καὶ ἡ τιμωρία λόγῳ αὐτῶν ποὺ παραιτήθηκαν ἀπὸ τὴ μίμησή του ὡς αἰσχρὴ, δὲν εἶναι μικρὴ, ἐπειδὴ ὁ ἐπίσκοπος ἔγινε δάσκαλος κακῶν, καὶ κρίνοντας τὴ μάθηση αὐτῶν ὀδυνηρὴ, ἔφυγαν αὐτοὶ ποὺ εἶχαν συνετὸ λογισμό.

177.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΟΝΗΣΙΜΟ.

Αὐτὰ ποὺ μαζεύεις μὲ ἀπληστία καὶ νομίζεις ὅτι ἀποτελοῦν κτῆμα σου, δὲν εἶναι δικὰ σου· γιατί θὰ μεταβιθασθοῦν σὲ ἄλλα πρόσωπα. Ὁ κόπος βέβαια εἶναι δικός σου, ἀλλὰ ἡ περιουσία εἶναι ξένη. Γιατί λοιπὸν θεωρεῖς δικὰ σου αὐτὰ ποὺ ἀνήκουν σὲ ἄλλους, κάνοντας βαρεῖες γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου τὶς χειροπέδες τῆς ὕλης, καὶ ἐπισύρεις ἐπάνω σου τὸν ταλανισμό τοῦ προφήτη; Γιατί λέγει: «Ἀλλοίμονο σὲ ἐκεῖνον ποὺ συγκεντρώνει αὐτὰ ποὺ δὲν εἶναι δικὰ του, καὶ κάνει βαρύτερες τὶς χειροπέδες του. Καὶ τὴν περιουσία βέβαια πρόκειται νὰ τὴ χάσει¹⁷, ἀλλὰ ἔξαιτίας τῆς ἀπληστῆς διαγωγῆς του ἔξασφαλίζει τὴν αἰώνια κόλαση.

178.- ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟ ΤΑΥΡΙΑΝΟ.

Ἀλλοίμονο στὴν ψυχὴ σου, ἀπάνθρωπε καὶ ἀνόητε! Γιατί ἀγνοεῖς ὅτι «εἶναι σκληρὸ γιὰ σένα νὰ κλωτσᾶς σὲ καρφιά»¹⁸ καὶ φρικτὸ τὸ νὰ

αἴρειν τολμῆσαι χεῖρα Ἡ γὰρ ὕβρις ἢ κατὰ τῶν ἀγίων γινομένη, πάν-
 τως ὅτι εἰς Θεὸν ἀνάγεται. Τοὺς γὰρ δὴ εἰς τὸν σηκὸν Πλάτωνος τοῦ
 καλλινίκου μάρτυρος καταφυγόντας φροντιστὰς τετολμηκῶς ἀρπά-
 σαι τῇ ἀφορήτῳ βία, καὶ εἰς φυλακὴν ἐμβαλεῖν δημοσίαν, καὶ βρέμων
 5 ἀφόρητα, φυσῶν τε τὰς γνάθους καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνασπῶν καὶ κατα-
 δουλούμενος τοὺς ἐλευθέρους τῇ παντοτυράνῳ γνώμῃ, πῶς οὐ λογί-
 ζῃ τὸ μέλλον, ἀλόγιστε; πῶς τὰ συμβησόμενα ὕστερον οὐ διασκέπτῃ,
 ἀναίσθητε; πῶς τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων προβλέπειν οὐ θέλεις,
 παραπλήξ, καὶ μάλισθ' ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τὸν σαντοῦ πανφανλότα-
 10 τον σύμβουλον καὶ παμμαρώτατον ἐγγύθεν ἔχεις τὸν ἀπὸ φύσκου
 συνηγόρων Λαυρέντιον, ἄνδρα δυσσεδέστατον, διεφθαρμένον ὄλον
 καὶ σεσηπῶτα; Γίνωσκε τοίνυν μὴ εὐκαταφρόνητον τυγχάνοντα τὸν
 πανάγιον μάρτυρα, καὶ σαντὸν εὐτρέπιζε πρὸς τὸ ὑποδέξασθαι τὰ
 ἐπελευσόμενά σοι δεινά, ὄργῃν μὲν τοῦ θνητοῦ βασιλέως, δι' ἣν καὶ
 15 δειλιάσας προσφεύξῃ ὄροις τοῖς σεπτοτάτοις, οἵτινες παρὰ σοῦ ὑβρί-
 σθησαν καὶ ἐξητιμάσθησαν, εἶτα νόσον βαρεῖαν καὶ χαλεπὴν σαντοῦ
 τε καὶ πάντων τῶν περιποθήτων σοι, μετὰ δὲ ταῦτα πάντα τὴν δήμευ-
 σιν τῆς προφερούσης σοι μεγάλης περιουσίας. Καὶ τότε λοιπὸν ὁ τοῦ
 Διὸς πατὴρ Κρόνος λιγυρῶς σε θρηνήσει καὶ κόψεται ἠδέως, διότι
 20 μάλιστα καὶ σὺ παρὰ τοὺς ἄλλους θεοὺς τοῦτον σέβων ἐν τῇ εὐημερίᾳ,
 θρήνοις παρεμυθήσω καθ' ἑορτὴν πλειστάκις, ἅτε τῶν αἰδοίων ἐκτε-
 τμημένον ἐλεεινῶς καὶ δεδεδεμένον οἰκτρῶς ὑπὸ οἰκείου παιδός, καὶ τῶ
 δερμοκουκουλίῳ κατακεκαλυμμένον καὶ τὸ σκότος οἰκοῦντα διη-
 νεκῶς.

25

ΡΟΘ'.- ΑΜΒΛΙΧΩ ΚΟΥΡΑΤΟΡΙ.

Τί μοχθεῖς, ἄνθρωπε, καὶ κάμνεις ἀπέραντα; τί κατελαύνεις σαν-
 τὸν πρὸς τὴν ψευδῆ ματαιότητα; Τεταλανισμένον τοῦτό γε, οὐχὶ μα-
 καριζόμενον ὑπὸ θείου προφήτου τὸ τοιονδε φρόνημα: «Μακάριος»,
 γὰρ φησιν, «ἀνὴρ, οὗ ἔστι τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπίς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέ-
 30 βλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας ψευδεῖς». Μὴ γὰρ ἡμεῖς ἐσμεν οἱ
 τὰ τῆς ζωῆς ἀνύοντες ἑαυτῶν; Θεὸς ἐστὶν ὁ ταύτην οἰκονομῶν καὶ ἡ
 μὲν ἀνθρωπίνῃ σπουδῇ, μὴ τυχοῦσα τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, ἐξ ἀνάγ-
 κης ἀποτυγχάνει τοῦ τέλους, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ οἰκονομία, καὶ δίχα τῆς

τολμᾶς νὰ σηκώνεις τὸ χέρι σου ἔναντιον τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ ὑβριστικὸς λόγος ποὺ ἐκτοξεύεται ἔναντιον τῶν ἁγίων, ὅπωςδὴποτε μεταβιδάζεται στὸν Θεό. Τολμώντας λοιπὸν τοὺς φροντιστὲς ποὺ κατέφυγαν στὸν ναὸ τοῦ θριαμβευτῆ μάρτυρα Πλάτωνα νὰ τοὺς ἀρπάξεις μὲ ἀφόρητη βία καὶ νὰ τοὺς βάλεις σὲ δημόσια φυλακὴ, φωνάζοντας ἀνυπόφρα καὶ φουσκώνοντας τὰ σαγόνια καὶ σηκώνοντας τὰ φρύδια καὶ ὑποδουλώνοντας τοὺς ἐλεύθερους μὲ τυραννικώτατη διάθεση, πῶς δὲν σκέφτηκες τὸ μέλλον, ἀσυλλόγιστε; Πῶς δὲν σκέφτεσαι αὐτὰ ποὺ θὰ συμβοῦν, ἀναίσθητε; Γιατί δὲν θέλεις νὰ προβλέψεις τὶς μεταβολὲς τῶν πραγμάτων, παράλυτε, καὶ μάλιστα τὸ ὅτι γιὰ τὸν σκοπὸ σου ἔχεις αἰσχρότατο καὶ μαρώτατο σύμβουλο τὸν συνήγορο τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου Λαυρέντιο, ἄνθρωπο δυσσεδέστατο, διαφθαρμένον ἀπὸ πάνω μέχρι κάτω καὶ σάπιο; Γνώριζε λοιπὸν, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ πανάγιος μάρτυρας δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητος, πρέπει νὰ ἐτοιμάζεις καὶ τὸν ἑαυτὸ σου γιὰ τὰ δεινὰ ποὺ ἔρχονται σὲ σένα, πρῶτα τὴν ὀργὴν τοῦ θνητοῦ βασιλιᾶ, ἕξαιτίας τῆς ὁποίας φοβισμένος θὰ καταφύγεις στοὺς σεπτότατους ὄρους, οἱ ὅποιοι περιβρίστηκαν ἀπὸ σένα καὶ ἀτιμάστηκαν. Ἐπειτα βαρεῖα καὶ δύσκολη ἀρρώστια τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ ὄλων ἐκείνων ποὺ σοῦ εἶναι πολὺ ποθητοί, καὶ μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὴ δήμευση τῆς μεγάλης περιουσίας σου. Καὶ τότε ὁ πατέρας τοῦ Δία Κρόνος θὰ σὲ κλάψει τραγουδιστὰ καὶ θὰ σὲ θρηνήσει γλυκά, ἀφοῦ καὶ σὺ κοντὰ στοὺς ἄλλους θεοὺς τὸν σεβόσσουν πολὺ στὸν καιρὸ τῆς εὐημερίας σου, καὶ μὲ θρήνους τὸν παρηγοροῦσες πολλὰς φορὲς σὲ κάθε γιορτῇ, καθὼς ἦταν μὲ τὰ γεννητικὰ του ὄργανα κομμένα κατὰ τρόπον ἀξιολύπητο, δεμένος ἀξιοθρήνητα ἀπὸ τὸ παιδί του, καὶ σκεπασμένος καλὰ μὲ τὴ δερμάτινη κουκούλα καὶ κατοικώντας διαρκῶς στὸ σκοτάδι.

179.- ΣΤΟΝ ΚΟΥΡΑΤΟΡΑ¹⁹ ΑΜΒΛΙΧΟ.

Γιατί μοχθεῖς, ἄνθρωπε, καὶ κουράζεσαι ἀτελείωτα; Γιατί ὀδηγεῖς τὸν ἑαυτὸ σου στὴν ψεύτικη ματαιότητα; Ἡ νοοτροπία αὐτὴ ταλανίζεται καὶ δὲν μακαρίζεται ἀπὸ τὸν θεϊκὸ προφήτη· γιατί λέγει· «Εἶναι μακάριος ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει τὴν ἐλπίδα του στηριγμένη στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, καὶ δὲν ἀποβλέπει σὲ ματαιότητες καὶ ψεύτικες μανιές»^{19α}. Μήπως ἐμεῖς εἴμαστε ἐκεῖνοι ποὺ ρυθμίζουμε τὰ τῆς ζωῆς μας; Ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ τὴ ρυθμίζει. Καὶ ἡ ἀνθρώπινη φροντίδα, ὅταν δὲν ἔχει τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἀναγκαστικὰ δὲν πετυχαίνει τὸ σκοπὸ τῆς, ἐνῶ ἡ

ἀνθρωπίνης συμπράξεως τέλεια παρέχει τὰ ἀγαθὰ. Καλὸν τοίνυν ἐστὶν ἀσπάζεσθαι τὸ καλόν. Τί δ' ἂν εἶη τοῦτο, ἢ τὸ πίστει δεβαίᾳ καὶ ἀψευδεῖ ῥιζωθέντας ἡμᾶς καὶ ἰσχυροποιηθέντας, πᾶσαν ἐπὶ Κύριον ῥίπτειν φροντίδα καὶ μέριμναν;

5 ΡΠ'.— ΒΑΛΕΡΙΩ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΩ.

Πῶς προφήτις παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ κέκληται Μαρία ἢ Θεοτόκος, ἐτύθου ἡμῶν. Ἀνάγνωθι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὅτι «Ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινῶσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί». Καὶ εἴαν μὴ ἴδης μακαριζομένην τὴν ἁγίαν Μαρίαν
10 ἐν παντὶ ἔθνει καὶ ἐν πάσῃ γλώσσῃ, διότι Θεὸν σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ ἐξ αὐτῆς κεκυφόρηκέν τε καὶ ἔτεκε δίχα φθορᾶς καὶ μολυσμοῦ παντοίου, μὴ πείθου τῷ Ἡσαΐᾳ· εἰ δ' ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ μακαρίζεται καὶ εὐφημεῖται, ἀννυμεῖται καὶ εὐλογεῖται, αὕτη τε ἡ ἄσπορος καὶ ἀγεώργητος γῆ, καὶ ὁ ταύτης παμμακάριστος καὶ αἰώνιος
15 καρπός, διατί ζυγομαχεῖς προφήτην δεδεῖχθαι τὴν Θεοτόκον Μαρίαν;

ρπα'.— Τῷ αὐτῷ.

«Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς». Οἱ γὰρ πρὸ τῆς κλήσεως πεινῶντες τὸν θεῖον λόγον ἐθνικοί, μετὰ τὸ πιστεῦσαι, τρέφονται κατακόρως καὶ ἀπολαύουσι τῶν θεῶν
20 διδασμάτων, οἱ δέ γε πλουτήσαντες νόμῳ καὶ τοῖς προφήταις Ἑβραῖοι, διὰ τῆς ἀπιστίας λιμώττουσι καὶ πτωχοὶ πορεύονται ἀπολέσαντες τὰς ἐξ ὕψους χάριτας· διότι κατὰ τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ἡ Συναγωγὴ αὐτῶν βιβλίον ἀποστασίου λαβοῦσα, ἐκβέβληται ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ὡς μοιχαλὶς καὶ πρὸς ἀλλοτρίους ἄνδρας ἐκμαινομέ-
25 νη, τουτέστι τοὺς δαίμονας. Εἴληφε τοίνυν τὸ τοῦ ἀποστασίου βιβλίον, ὅπερ τινὲς καλοῦσι ῥεπούδιον, καὶ ἐξορισθεῖσα τῶν σεπτῶν μυστηρίων, διὰ τοῦτο πτωχεύει. Ὅθεν ἔστι ἀρτίως ὀφθαλμοῖς κατοπτεῦσαι τὸ γεγραμμένον προφητικῶς ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Κριτῶν. Ἐπὶ μὲν γὰρ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ πᾶσαν τὴν ὑφ' ἡλίῳ γέγονέ τε καὶ γίνεται ἡ δρόσος
30 τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ δὲ τὸν πόκον τῶν Ἰουδαίων μόνον ἡ ξηρασία ἐστὶν ἀπέπτῃ γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἡ τὰς ψυχὰς ζωοποιούσα καὶ αὐξουσα, δροσιζουσά τε καὶ ἐκτρέφουσα χάρις. Ἀλλὰ κάκεῖνο γνῶθι,

πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς τὴν σύμπραξη τοῦ ἀνθρώπου δίνει τέλεια τὰ ἀγαθὰ. Εἶναι λοιπὸν καλὸ νὰ δεχόμεστε τὸ καλὸ. Καὶ ποιὸ μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτό, παρὰ ἀφοῦ ριζωθοῦμε στὴ σταθερὴ καὶ ἀψευδῆ πίστη καὶ ἰσχυροποιηθοῦμε, νὰ ἀναθέτουμε κάθε φροντίδα καὶ μέριμνὰ μας στὸν Κύριο;

180.- ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟ²⁰ ΒΑΛΕΡΙΟ.

Μᾶς ρώτησες νὰ μάθεις γιατί ἡ θεοτόκος Μαρία ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα προφήτιδα^{20α}. Διάβασε στὸ Εὐαγγέλιο ποῦ λέγει, «Δὲς μὲ εὐμένεια τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου· διότι ἀπὸ τώρα θὰ μὲ μακαρίζουν ὅλες οἱ γενεές»²¹. Καὶ ἂν δὲν δεῖς τὴν ἁγία Μαρία νὰ μακαρίζεται σὲ κάθε ἔθνος καὶ σὲ κάθε γλῶσσα, ἔπειδὴ κυοφόρησε καὶ γέννησε Θεὸ ποῦ ἔλαβε σάρκα ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ ἀπὸ αὐτὴν, χωρὶς φθορὰ καὶ μολυσμὸ, μὴ πιστεύεις στὸν Ἡσαΐα. Ἐὰν ὅμως μακαρίζεται σὲ ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἔπαινεῖται καὶ ὑμνεῖται καὶ εὐλογεῖται, καὶ αὐτὴ ἡ ἄσπαρτη καὶ ἀκαλλιέργητη γῆ, καὶ ὁ παμμακάριστος καὶ αἰώνιος καρπὸς τῆς, γιατί ἀμφιβάλλεις ὅτι ἡ θεοτόκος Μαρία ἀποδείχτηκε προφήτιδα;

181.- Στὸν ἴδιο.

«Αὐτοὺς ποὺ πεινοῦσαν τοὺς γέμισε μὲ ἀγαθὰ, καὶ τοὺς πλούσιους τοὺς ἔδιωξε ἀδειανούς»²². Οἱ ἔθνικοι δηλαδὴ ποὺ πρὶν ἀπὸ τὴν κλήσιν πεινοῦσαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τότε ποὺ πίστεψαν τρέφονται μὲ ὑπεραφθονία καὶ ἀπολαμβάνουν τὰ θεῖα διδάγματα. Ἀντίθετα οἱ Ἑβραῖοι, ποὺ εἶχαν πλουτίσει μὲ τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτες, μὲ τὴν ἀπιστία τους ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πείνα, καὶ βαδίζουν φτωχοὶ ἔχοντας χάσει τὶς οὐράνιες χάρες. Διότι, σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ἡ συναγωγὴ τους, παίρνοντας διαζύγιον, διώχτηκε ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ὡς μοιχαλίδα ποὺ παραφέρεται ἀπὸ ἐρωτικὸ πάθος γιὰ ξένους ἄνδρες, δηλαδὴ τοὺς δαίμονες²³. Πῆρε λοιπὸν τὸ βιβλίον τοῦ ἀποστασίου, τὸ ὁποῖον μερικοὶ τὸ ὀνομάζουν ρεπούδιο^{23α}, καὶ ἀφοῦ ἐξορίστηκε ἀπὸ τὰ ἱερὰ μυστήρια, εἶναι φτωχὴ²⁴. Ἔτσι μποροῦμε νὰ δοῦμε πλήρως μὲ τὰ μάτια αὐτὸ ποὺ εἶναι προφητικὰ γραμμὲν στὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν. Σὲ ὁλόκληρη τὴ γῆ καὶ τὴν ὑφήλιον ἔπεσε καὶ πέφτει ἡ δροσιὰ τῆς γνώσης τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ στὸ κουρεμένο μαλλὶ τῶν προβάτων τῶν Ἰουδαίων ὑπάρχει μόνο ξηρασία²⁵. Γιατὶ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ αὐτοὺς ἡ χάρις ποὺ ζωογονεῖ καὶ αὐξάνει καὶ δροσιίζει καὶ τρέφει τὶς ψυχές. Ἀλλὰ νὰ ξέρεις κι' αὐτό, ὅτι

23. Ἡσ. 50, 1.

23α. Repudiium = διαζύγιον.

24. Ἱερ. 3, 8.

25. Κριτ. 6, 40.

ὅτι οἱ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν μετανοοῦντες καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπιστρέ-
φοντες ἄνθρωποι, ἐμπλησθήσονται πάντως τῶν τῆς ποικίλης ἀρετῆς
πανευφήμων σιτιῶν· οἱ δ' ἐκ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων πρῶην κα-
κῶς πλουτήσαντες δαίμονες, ἀπολέσουσι τὸν πλοῦτον, ὅνπερ ἐπὶ τῶν
5 ὄνων καὶ τῶν καμήλων ἐκόμιζον, ὡς φησιν Ἡσαΐας σκορπίζομεν γὰρ
τὸν τοιοῦτον πλοῦτον καὶ ὀλοφύρεσθαι καὶ θρηνεῖν πικρῶς ποιούμεν
τοὺς δαίμονας, ὅταν δὴ πρὸς μετάνοιαν ῥέψωμεν.

ρπβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἶρηκάς μοι ἄγαν πολυπραγμονεῖν τὰ ἀναγεγραμμένα ἱστορικῶς
10 (εὐσύνοπτα γὰρ ταῦτα), ἀλλὰ μᾶλλον τὴν νόησιν τῶν γεγραμμένων
λίχνως διαθρεῖν λέγεις, καὶ εἰς λέξεις νοητὰς βούλεσθαι ἠδέως τὴν
Γραφὴν ἐκλαμβάνειν. Κέρας τοίνυν σωτηρίας τὴν ἀπάθειαν νόησον,
οἶκον δὲ τοῦ Δαυὶδ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸς τοῦ οἴκου
ὑπάρχεις τοῦ νοουμένου Δαυὶδ, ἀπάθειαν ἄσκησον καὶ τελείωσιν
15 ψυχῆς Ἐγχωρεῖ γὰρ τοῦτο καὶ ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου τελεσιουργη-
θῆναι, ὡςπερ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἐπὶ τοῦ Δανιήλ.

ρπγ'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰσὶ τινες καὶ ἀρτίως ποταμοὶ ἀέναα ῥέοντες θειοτέρων πεπληρω-
μένοι ῥείθρων, τοῖς οἰκείοις ὀρμήμασι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἐκ-
20 κλησίαν φημί, κατευφραίνοντες τῇ ἀνεκλείπτῳ ἀρδεΐα· τοὺς περὶ τὸν
θεοφιλῆ καὶ ὄντως μακάριον εἶρηκα Φιλήμονα καὶ Νικηφόρον, οἵ-
τινες ὑψηλοτάτην ἀπάθειαν ἀληθῶς καὶ γνῶσιν κεκτημένοι, καὶ τοὺς
πολυτιμήτους λίθους ἐγκεκολλησμένοι διαδείκνυνται πᾶσι, τὸν ἄν-
θρακᾶ φημι καὶ τὸν πράσινον λίθον. Σημαίνει δ' ἂν ὁ μὲν πράσινος
25 λίθος τὴν ἐκ τῆς ἀσκήσεως ἐπὶ προσώπου φαινομένην σεμνοτάτην
ὠχρότητα καὶ τὴν ψύξιν καὶ πῆξιν τῶν τοῦ σώματος μελῶν διὰ τῆς
κληρουχίας, ὁ δὲ ἄνθραξ τὰ λαμπρὰ καὶ διακαῆ τῆς πνευματικῆς θεω-
ρίας ἐνθυμήματα, ἅπερ δὴ καὶ τοῦ Κλεώπα τὴν καρδίαν ἐξέφλεγεν.
Μείζων δὲ τῶν εἰρημένων θαυμαστῶν ἀνδρῶν παρὰ Θεοῦ τῷ κόσμῳ
30 ποταμὸς χρυσορροῖας δεδώρηται Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐ-
πίσκοπος, οὗτινος τοὺς ἐπαίνους πολλαὶ τῶν σοφῶν μερίζονται γλῶσ-
σαι. Ἄνθραξ γὰρ οὗτος ἀληθέστατα, ἐκ νέας ἡλικίας τῷ φωτὶ τῆς
εὐσεβείας σπαργανωθείς, καὶ ἐπὶ τοῦ θείου κόκκου τῶν διαπύρων
νοημάτων τιθηνηθείς, καὶ πυριφλεγεῖ πόθῳ, διὰ τῆς κατὰ μέρος προ-

οἱ ἄνθρωποι ποὺ μετανοοῦν γιὰ τὶς ἁμαρτίες τους καὶ ἐπιστρέφουν πρὸς τὸ Ἄνωτερο, ὅπωςδήποτε θὰ χαρ^{ερίθουν}τάσουν τὶς φημισμένες τροφές τῆς κάθε εἴδους ἀρετῆς. Ἐνῶ οἱ δαίμονες ποὺ πλούτισαν προηγουμένως κακῶς ἀπὸ τὶς δικές μας ἁμαρτίες, θὰ χάσουν τὸν πλοῦτο ποὺ μετέφεραν πάνω στὰ γαϊδούρια καὶ στὶς καμηῆλες, ὅπως λέγει ὁ Ἡσαΐας²⁶. Γιατί σκορπίζουμε τὸν πλοῦτο αὐτοῦ τοῦ εἴδους, καὶ κάνουμε τοὺς δαίμονες νὰ θρηνοῦν πικρά, προπαντὸς ὅταν καταφύγουμε στὴ μετάνοια.

182.— Στὸν ἴδιο.

Μοῦ εἶπες νὰ ἀναπτύσω εὐρύτερα τὰ ἱστορικά γεγονότα (ἐπειδὴ εἶναι συνοπτικά), ἀλλὰ μᾶλλον ἐννοεῖς νὰ ἀναλύω μὲ λαιμαργία τὸ νόημα αὐτῶν ποὺ εἶναι γραμμένα, καὶ θέλεις εὐχαρίστως νὰ ἀπολαμβάνεις τὴ Γραφή μὲ λέξεις κατανοητές. Κέρατο σωτηρίας ^{ἔστω} λοιπὸν νὰ ἐννοεῖς τὴν ἀπάθεια, καὶ οἶκο τοῦ Δαβὶδ τὴν Ἐκκλησία. Ἐὰν λοιπὸν καὶ σὺ ἀνήκεις στὸν οἶκο τοῦ Δαβὶδ, νὰ ἀσκεῖς τὴν ἀπάθεια καὶ τὴν τελείωση τῆς ψυχῆς. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνεταί καὶ μέσα στὸν κόσμον, ὅπως ἔγινε καὶ στὴν περίπτωση τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Δανιήλ.

183.— Στὸν ἴδιο.

Ὑπάρχουν καὶ τώρα κάποιοι ποταμοὶ ποὺ τρέχουν διαρκῶς γεμᾶτοι θεϊκὰ νερά, ποὺ μὲ τὴν ὀρμητικότητά τους εὐφραίνουν πάρα πολὺ τὴν πόλη τοῦ Θεοῦ, ἐννοῶ τὴν Ἐκκλησία, μὲ τὸ ἀσταμάτητο πότισμά της, καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ γύρω ἀπὸ τὸν θεοφιλῆ καὶ πραγματικὰ μακάριο Φιλήμονα καὶ τὸν Νικηφόρο, οἱ ὁποῖοι, ἔχοντας πραγματικὰ πολὺ ψηλὴ ἀπάθεια καὶ γνώση καὶ ἔχοντας ἐγκολπωθεῖ τὰ πολύτιμα πετράδια, τὰ δείχνουν σὲ ὄλους, ἐννοῶ τὸν ἄνθρακα καὶ τὸ πράσινο πετράδι. Καὶ τὸ πράσινο πετράδι συμβολίζει τὴ γεμάτη ἀπὸ σεμνότητα ὠχρότητα καὶ τὴν ψύξη καὶ πῆξη τῶν μελῶν τοῦ σώματος, ποὺ φαίνεται στὸ πρόσωπο λόγω τῆς κληρονομίας, ἐνῶ ἄνθρακας συμβολίζει τὶς λαμπρές καὶ διακαεῖς ἀναμνήσεις τῆς πνευματικῆς θεωρίας, οἱ ὁποῖες ἀναψαν τὴ φλόγα καὶ στὴν καρδιά τοῦ Κλεώπα²⁸. Πιὸ μεγάλος ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀξιοθαύμαστους ἄνδρες ποὺ ἀναφέρθηκαν ποταμὸς ποὺ ρεεὶ χρυσάφι ἔχει δωρηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν κόσμον ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης, τοῦ ὁποῖου τοὺς ἐπαίνους μοιράζονται πολλὲς γλῶσσες τῶν σοφῶν. Γιατὶ αὐτὸς εἶναι πραγματικὰ ἄνθρακας, ποὺ ἀπὸ τὴ νεαρὴ ἡλικία του σπαργανώθηκε μὲ τὸ φῶς τῆς εὐσέβειας καὶ ἀνατράφηκε ἀπὸ τὸν θεϊκὸ μαστὸ τῶν πυρακτωμένων νοσημάτων, καὶ μὲ φλεγόμενο πόθο μέσα ἀπὸ

κοπῆς καὶ ἀυξήσεως, εἰς ὕψος ἄρας τὴν φλόγα τῆς πάντων βροτῶν
 εὐεργετικῆς διδαχῆς, διακεχωρισμένος ἐκείνων καὶ διακεχρημένος
 τοῖς εὐφρονούντων, τῶν πρώην μὲν εὐφημουμένων δι' ἀρετὴν, νυνὶ δὲ
 ψεγομένων διὰ τὴν ῥαθυμίαν, καὶ ποιμένες τυγχάνωσιν· οὕσπερ
 5 Ἰερεμίας ἐθρήνησε λέγων· Πῶς κοπρίαν περιεβάλλοντο πραγμάτων
 βιωτικῶν καὶ φθαρτῶν, οἳ ποτε τιθηνούμενοι ἐπὶ κόκκον τῆς οὐρανί-
 ου καὶ σεμνῆς διώσεως, καὶ τοῦ ἀφθάρτου καὶ πνευματικοῦ πολιτεύ-
 ματος;

ΡΠΔ'.- ΤΕΥΚΡΩ ΚΑΝΔΙΔΑΤΩ.

10 Τῇ Γραφῇ ἐντυχόντες, οὐκ ἂν ξενισθείημεν βλέποντές σε λίαν βδε-
 λυσσόμενον τοὺς δικαίους καὶ μυκτηρίζοντά τε καὶ διαχλευάζοντα
 τὴν τούτων εὐσεβῆ κατήχησιν. Γέγραπται γάρ, ὅτι «Τῷ ἁμαρτωλῷ
 βδέλυγμά ἐστιν ἡ θεοσέβεια». Καὶ πάλιν φησὶν, ὅτι «Ἦκουσε θεῖον
 λόγον μαρὸς καὶ ἀκάρδιος, καὶ ἀπέρριψεν αὐτὸν ὀπίσω τοῦ νότου
 15 αὐτοῦ». Καὶ πάλιν εἴρηται, ὅτι «Πᾶν ζῶον τὸ ὅμοιον ἀγαπᾷ». Πονη-
 ρὸς γὰρ ἄνθρωπος, ἄλλον πονηρὸν στέργει καὶ ἀσπάζεται.

ΡΠΕ'.- ΚΑΠΙΤΩΝΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤῆ.

Μὴ φίλει τὰς χεῖράς σου, ἐπαινῶν ταύτας καὶ μακαρίζων σαυτόν,
 ὡς δι' αὐτῶν καὶ τὸν ἴδιον οἶκον καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀγύρτας καὶ
 20 φαύλους διατρέφων· μᾶλλον δὲ τῷ Θεῷ εὐχαρίσται, τῷ καὶ τὰς χεῖρας
 δόντι σοι καὶ προνοουμένῳ σου. Εἰ δέ, Θεοῦ ἐπιλανθανόμενος, τὰς
 χεῖράς σου προσκυνεῖς, φοβήθητι, μὴ ποτε παραλυθῶσι δι' ἀσθενείας
 αἱ χεῖρές σου ἢ ἀποξηρανθῶσιν.

ΡΠΣΤ'.- ΕΟΡΤΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

25 Ὅε καστος ἁμαρτάνων, μακρύνεται καὶ ἀποσχοινίζεται ἀπὸ Θεοῦ,
 οὐ τόπῳ, ἀλλὰ τρόπῳ, καὶ ξένην καταλαμβάνει χώραν, τουτέστι ξένην
 τινὰ διαγωγὴν καὶ ἀπηλλοτριωμένην τοῦ Κρείττονος· κάκει λμώττει
 λοιπὸν ζῶν ἀσώτως, καὶ διασκορπίσας μοχθηρᾷ προαιρέσει τὴν κατὰ
 φύσιν ἀγαθὴν κατάστασιν. Ὅπου γὰρ σωφροσύνη οὐ φαίνεται, ἐκεῖ
 30 λμὸς ἰσχυρός. Πολῖται δὲ τῆς χώρας ἐκείνης νοοῦνται οἱ δαίμονες,
 οἵτινες μόνον τὰ γλυκοφανῆ καὶ τὸν φάρυγγα τοῦ ἐσθίουτος τραχύνον-
 τα κερᾶτια τῆς ἁμαρτίας κέκτηνται.

τὴν ἐπὶ μέρος πρόοδο καὶ αὐξήσῃ του, σηκώνοντας ψηλὰ τὴ φλόγα τῆς εὐεργετικῆς σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους διδασκαλίας, ξεχωρισμένος ἀπὸ ἐκείνους καὶ χρησιμοποιώντας πάντοτε τὴ διδασκαλία τῶν συνετῶν, οἱ ὅποιοι προηγουμένως ἦταν φημισμένοι γιὰ τὴν ἀρετὴ τους, καὶ τώρα κατηγοροῦνται γιὰ τὴ νωθρότητά τους, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ποιμένες, τοὺς ὁποίους ὁ Ἰερεμίας τοὺς θρήνησε λέγοντας· Πῶς περιβλήθηκα τὴν κοπρῖὰ τῶν βιωτικῶν καὶ φθαρτῶν πραγμάτων, αὐτοὶ ποὺ κάποτε τρέφονταν ἀπὸ τὸν μαστὸ²⁹ τῆς οὐράνιας καὶ σεμνῆς ζωῆς, καὶ τοῦ ἄφθαρτου καὶ πνευματικοῦ τρόπου ζωῆς;

184.- ΣΤΟΝ ΚΑΝΔΙΔΑΤΟ ΤΕΥΚΡΟ.

Διαβάζοντας τὴ Γραφή, δὲν θὰ παραξενευόμασταν βλέποντάς σε νὰ σιχαίνεσαι τοὺς δίκαιους καὶ νὰ περιπαίξεις καὶ νὰ κοροϊδεύεις τὴν εὐσεβῆ διδασκαλία τους. Γιατὶ εἶναι γραμμένο· «Ἡ πίστη στὸν Θεὸν εἶναι ἀηδία γιὰ τὸν ἁμαρτωλό»³⁰. Καὶ πάλι λέγει· «Ὁ μωρὸς καὶ ἄκαρδος ἀκούει τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν πετάει πίσω του»³¹. Ἐπίσης ἔχει λεχθεῖ, ὅτι «Κάθε ζῶο ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιό του»³². δηλαδή ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἀποδέχεται καὶ ἀσπάζεται ἕναν ἄλλο πονηρό.

185.- ΣΤΟΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗ ΚΑΠΙΤΩΝΑ.

Μὴν ἀγαπᾷς τὰ χέρια σου, ἐπαινώντας τα καὶ μακαρίζοντας τὸν ἑαυτό σου, ἐπειδὴ μὲ αὐτὰ συντηρεῖς τὸ σπίτι σου καὶ πολλοὺς ἄλλους ἁπατεῶνες καὶ φαῦλους, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ εὐχαριστεῖς τὸν Θεὸ ποῦ σοῦ ἔδωσε τὰ χέρια καὶ φροντίζει γιὰ σένα. Ἄν ὅμως, ξεχνώντας τὸν Θεό, προσκυνᾷς τὰ χέρια σου, φοθήσου μήπως κάποτε τὰ χέρια σου παραλύσουν ἢ ξεραθοῦν ἕξαιτίας κάποιας ἀρρώστιας.

186.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΟΡΤΑΣΙΟ.

Καθένας ποὺ ἁμαρτάνει, ἀπομακρύνεται καὶ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸν Θεό, ὄχι ὡς πρὸς τὸν τόπο, ἀλλὰ τὸν τρόπο, καὶ πηγαίνει σὲ ξένη χώρα, δηλαδή σὲ κάποιο ξένο τρόπο ζωῆς καὶ ἀποξενωμένο ἀπὸ τὸν Ἄνωτερο, καὶ ἐκεῖ ὑποφέρει στὸ ἔξῃς ἀπὸ πείνα ζώντας ἄσωτα³³, ἀφοῦ διασκόρπισε μὲ διάθεση ἔλλεινὴ τὴν ἀπὸ τὴ φύση ἀγαθὴ κατάσταση ποὺ εἶχε. Γιατί, ὅπου δὲν ὑπάρχει σωφροσύνη, ἐκεῖ ἐμφανίζεται πείνα μεγάλη. Πολῖτες τῆς χώρας ἐκείνης εἶναι οἱ δαίμονες, οἱ ὅποιοι ἔχουν μόνο τὰ γλυκὰ ξυλοκέρατα τῆς ἁμαρτίας ποὺ ἐρεθίζουν τὸν φάρυγγα ἐκείνου ποὺ τὰ τρώει.

ΡΠΖ'.— ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Τοῖς μέλλουσι τὸ πρόβατον ἐσθίειν Ἰσραηλίταις κεφαλὴν σὺν τοῖς
 ποσὶν ἐσθίειν ὁ νόμος ἐκέλευεν, ἵν' ἡμεῖς διὰ τοῦ τύπου μάθωμεν τὴν
 ἀλήθειαν τῆς τοῦ Δεσπότητος οἰκονομίας, κεφαλῆς μὲν τῆς θεότητος
 5 νοουμένης, ποδῶν δὲ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκλαμβανομένης. Ὁ γὰρ
 εἰπὼν εὐαγγελιστῆς, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν
 Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος», ἐπήγαγε λέγων «Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο». Προσκυνεῖσθω μὲν οὖν ὡς Θεῷ, πιστενεῖσθω δέ, ὅτι καὶ ἠνθρώ-
 10 πησε. Διπλοῦς γὰρ ἦν ὁ Χριστός, Θεὸς μὲν κατὰ τὸ ἀόρατον, ἄνθρω-
 πος δὲ κατὰ τὸ βλεπόμενον. Οὔτε οὖν τὸ λέγειν ἄνθρωπον ἄνευ τῆς
 θεότητος ἐπωφελές, οὔτε τὴν ἀνθρωπότητα μὴ συνομολογεῖν τῇ θεό-
 τητι σωτήριον. Ταῦτα πρὸς τὰ γραφέντα μοι παρὰ σοῦ δι' ὀλίγων.

ρπη'.— Τῷ αὐτῷ.

Τί ἐστίν, ὅπερ λέγει ὁ προφήτης περὶ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων,
 15 ὅτι «Ἦν τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθά, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐτῶν»; Οὐ
 γὰρ δὴ προσδέονται τῶν σωματικῶν πάντων αἱ ἐπουράνιοι καὶ ἅγιοι
 δυνάμεις τὸ καθόλου, οὐ δὲ μὴν τῆς πρὸς ταῦτα χρήσουσιν ἐπινεύ-
 σεως διὰ τοῦτο τὰ σκέλη ὀρθὰ εἴρηνται ἔχειν. Τί δ' ἂν δηλώσειαν
 πόδες ἐπτερωμένοι, ἢ πάντως τὸ πρὸς τὰ θειότερα τῶν νοημάτων ὄξυ-
 20 κίνητον τῆς φύσεως ἐκείνης ἀπηλλαγμένης πάσης χθαμαλωτέρας
 ὑφέσεως;

ΡΠΘ'.— ΓΕΡΜΑΝΩ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΩ.

Ἡμιόχθηρος ὑπάρχειν μοι ἔοικας, οὐ μὴν ὀλομόχθηρος Ὅθεν
 καὶ μικρὰ καλὰ ἐν σοὶ καταμανθάνων, ἐλπίδας χρηστάς ἐμαντῶ περὶ
 25 σοῦ ὑποσπεύω, καὶ εὐχομαι ἰδεῖν σου θάττον τὴν ἐπὶ τὰ βέλτιστα
 μεταβολήν.

ΡϚ'.— ΟΛΥΜΠΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Μὴ ἔσο ἀπότομος, μήποτε πειραθῆς θείας ἀγανακτήσεως, κἂν
 δοκεῖς ζήλω περιφλέγεσθαι θεοσεβείας. Καὶ γὰρ ὁ μακαριώτατος
 30 Ἰωνᾶς τὸ ἄγαν θερμὸν τοῦ ζήλου διὰ τοῦ κήτους μεμάλακται. Καὶ
 αὐτὸς οὖν βλέπε, μὴ ποτε διὰ τὸ ἀσυμπαθὲς τῷ κῆτει παραδοθῆς,
 πειρασμῷ τινὶ ἀπροσδοκῆτῳ καὶ ἀνυποίστῳ. Κῆτος δὲ νῦν τὸν διάδο-
 λον λέγω. Πλήν, ἵνα μὴ τὴν συμμετρίαν ἐκβαίνειν δόξω, συντόμως λέ-

187.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΟ.

Στους Ἰσραηλίτες πού ἐπρόκειτο νά φᾶνε τό πρόβατο, ὁ νόμος διέταξε νά τρώνε καί τό κεφάλι μαζί μέ τὰ πόδια³⁴, γιά νά διδαχθοῦμε ἐμεῖς μέ τήν ὑποτύπωση αὐτή τήν ἀλήθεια τῆς θείας οἰκονομίας, κατά τήν ὁποία κεφάλι νοεῖται ἡ θεότητα καί πόδια ἡ ἀνθρωπότητα. Γιατί ὁ εὐαγγελιστής πού εἶπε, «Στήν ἀρχή ἦταν ὁ Λόγος, καί ὁ Λόγος ἦταν κοντά στόν Θεό, καί Θεός ἦταν ὁ Λόγος»³⁵, πρόσθεσε λέγοντας· «Καί ὁ Λόγος σαρκώθηκε»³⁶. Νά προσκυνεῖται λοιπόν ὅπως πρέπει σέ Θεό, καί νά πιστεύεται ὅτι ἔγινε καί ἄνθρωπος. Γιατί ὁ Χριστός ἦταν διπλός, Θεός ὡς πρὸς τό ἀόρατο, καί ἄνθρωπος ὡς πρὸς τό ὄρατό. Οὔτε λοιπόν τό νά τόν λέμε ἄνθρωπο χωρίς τή θεότητα ὠφελεῖ, οὔτε τό νά μὴ ὁμολογοῦμε τήν ἀνθρωπότητα μαζί μέ τή θεότητα σώζει. Αὐτά μέ λίγα λόγια σχετικά μέ ἐκεῖνα πού μοῦ ἔγραψες.

188.- ΣΤὸν ἴδιο.

Τί σημαίνει αὐτό πού λέγει ὁ προφήτης γιά τίς ἀσώματες δυνάμεις, «Τὰ σκέλη τους ἦταν ὄρθια, καί τὰ πόδια τους φτερωτά»³⁷; Ἐπειδὴ οἱ οὐράνιες καί ἅγιες δυνάμεις γενικά δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὅλα τὰ σωματικά, δὲν ἔχουν ἀνάγκη καί ἀπὸ τὴ συναίνεσή τους. Γι' αὐτό λέγεται ὅτι ἔχουν τὰ πόδια ὄρθια. Τί ἄλλο θὰ μπορούσαν ὅμως νά δηλώσουν τὰ φτερωτά πόδια, παρὰ τὴ γρήγορη κίνηση πρὸς τίς θεϊκὲς σκέψεις τῆς φύσεώς τους, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε γήινη νωθρότητα;

189.- ΣΤΟΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟ ΓΕΡΜΑΝΟ.

Μοῦ ἔδωσες τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶσαι μισοπόνηρος, ὄχι ὅμως καί παμπόνηρος. Γι' αὐτό, διαπιστώνοντας καί μερικά μικρὰ καλὰ σέ σένα, διατηρῶ μερικὲς καλὲς ἐλπίδες μέσα μου γιά σένα, καί εὐχομαι νά δῶ γρήγορα τὴ μεταβολή σου πρὸς τό καλύτερο.

190.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΟΛΥΜΠΙΟ.

Νά μὴ εἶσαι ἀπότομος, γιά νά μὴ δοκιμάσεις ποτὲ τὴν ἀγανάκτηση τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καί ἂν φαίνεσαι ὅτι φλέγεσαι ἀπὸ παντοῦ μέ ζῆλο θεοσέβειας. Γιατί καί τοῦ μακαρίου Ἰωνᾶ ὁ ὀλόθερμος ζῆλος μαλάκωσε μέ τό κῆτος³⁸. Καί σὺ λοιπόν πρόσεχε μήπως λόγω τῆς ἀσυμπάθειάς σου παραδοθεῖς στό κῆτος ἀπὸ κάποιον ἀπροσδόκητο καί ἀνυπόφορο πειρασμό. Καί κῆτος τώρα ἐννοῶ τὸν διάβολο. Ἀλλὰ γιά νά μὴ φανεῖ ὅτι εἶμαι

36. Ἰω. 1, 14.

37. Ἰεζ, 1, 7.

38. Ἰωνᾶς 2, 1.

ξω ἱστορίαν ἀρχαίαν, καὶ τάχα δυσωπηθήσῃ φείδεσθαι τῶν κατὰ ψυ-
 χὴν ἀσθενούντων. Κάρπος τις γέγονεν ἐπίσκοπος σύγχρονος τῶν
 Ἀποστόλων. Ἐπὶ τούτου δύο τινὲς νεανίσκοι ἐπιστρέψαντες ἐξ ἑλλη-
 νικῆς πλάνης καὶ τῶν ἔξωθεν παιδευτηρίων προσῆλθον τῇ Χριστοῦ
 5 Ἐκκλησίᾳ καὶ παρακαλέσαντες, τυγχάνουσι τοῦ θεοῦ βαπτίσματος.
 Εὐθὺς δὲ τοῦτο μαθόντες οἱ τούτων συμφοιτηταὶ διεφθάρ.
 ἀσεβέστατοι καὶ ἀνοσιώτατοι. Τούτων οὕτω παρ'
 αὐτοῦ λεγομένων, ἰδὸν θέαμα μέγιστον φόβου καὶ καταπλήξεως.
 Κατήλθεν οὖν ὁ Χριστὸς οὐρανόθεν, καὶ φεύγουσι μὲν οἱ φλογώδεις
 10 δράκοντες, ἐπιλαβόμενος δὲ τὸν νέον μετ' εὐμενείας καὶ πραότητος
 πολλῆς ἀναφέρει τοῦ χάσματος, καὶ τίθησιν ἐπὶ γῆς, διὰ τούτων δει-
 κνύων τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. Ἀληθῶς γὰρ Χριστιανοὶ ἐς ὕστερον με-
 ταβληθέντες, μεγάλοι πεφήνασι. Μέμφεται δὲ τὸν Κάρπον, τῆς τε με-
 λαγχολίας καὶ τῆς ἀποτομίας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀσυμπαθῶς ἐπηρά-
 15 σατο στιδαρῶς

Ταῦτα τοιγαροῦν γνούς, ὡς ἐπίσκοπε, μὴ ἀναθεμάτιζε ἀσπλάγ-
 χως καὶ δίωκε ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας διηνεκῶς ἀνθρώπους τοὺς περὶ
 Φιλήμονα καὶ Σώσανδρον κατὰ συναρπαγὴν περιπεπαρμένους τῇ
 ἀσεβείᾳ. Ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων
 20 πρὸς χρόνον τακτὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀπειρώξας, ἔλεγξον, νουθέτησον,
 ἐπίτρεψον, στύψον, ἐπίχεε τὸν τοῦ Χριστοῦ ἔλεον, παρακάλεσον, ἀνα-
 νέωσον, στήριξον, ἀπόπλυνον αὐτοὺς τοῖς αὐτῶν ὀδυρμοῖς καὶ δά-
 κρουσι, κόσμησον ταῖς νηστείαις, φαίδρυνον ταῖς πολλαῖς ἀγρυπνίαις,
 ἐπένδυσον ταῖς προσευχαῖς τοὺς τῆς θεοσεβείας κατ' ἐπήρειαν τοῦ
 25 διαδόλου καὶ ἐπιβολὴν ἀνδρῶν ἀνόμων γεγυμνωμένους, ἀγαθὰς αὐ-
 τοῖς ὑπόσπειρον ἐλπίδας δεομένοις, ἱκετεύουσιν, ἐλεημοσύνας ποιού-
 σι, καὶ ἐξίλειοιμένοις τὸν μόνον εὐσπλαγχνον καὶ φιλόανθρωπον καὶ
 ὑπεράγααν οἰκτίρομονα Σωτῆρα ἡμῶν Χριστόν.

Ρ' Α'.- ΟΛΥΒΡΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

30 Οὐδομοῦ εἶπεν ἡ Γραφή, ὅτι κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν ὁ
 ἥλιος κέκτισται· πῶς οὖν σὺ τοῦτο φανερῶς ἐκδιδάσκεις; Κἂν γὰρ
 ὑπάρχει κατ' οὐρανὸν ἀποστίλβων ὁ ἥλιος ταῖς λαμπροτάταις ἀγυαῖς,
 ἀλλ' οὖν γε πρὸς τὸ ἀνθρώποις ὑπηρετεῖν ἐκτίσθη προστάγματι καὶ

ὑπερβολικός, θὰ σοῦ διηγηθῶ σύντομα μιὰ παλιὰ ἱστορία, μήπως καὶ πεισθεῖς νὰ φέρεσαι μὲ ἐπιείκεια πρὸς ἐκείνους ποὺ εἶναι ψυχικὰ ἀσθενεῖς. Ὑπῆρχε κάποιος ἐπίσκοπος Κάρπος, σύγχρονος τῶν ἀποστόλων. Τὴν ἐποχὴ αὐτοῦ δύο νεαροί, ἀφοῦ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρικὴ πλάνη καὶ τὰ ἐθνικὰ ἐκπαιδευτήρια, προσῆλθαν στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί, ἀφοῦ παρακάλεσαν, δέχτηκαν τὸ θεῖο βάπτισμα. Μόλις ὅμως οἱ συμφοιτητές τους τὸ ἔμαθαν αὐτὸ ἀσεδέστατοι καὶ ἀνιερώτατοι. Καθὼς ὅμως αὐτοὶ ἔλεγαν τὰ παραπάνω, συνέβη ἓνα θέαμα ποὺ προκάλεσε μεγάλο φόβο καὶ ἐκπληξη. Κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ φλογόμορφοι δράκοντες ἔφυγαν, καὶ ὁ Χριστὸς πιάνοντας τὸν νέο μὲ πολλὴ καλωσύνη καὶ πραότητα τὸν ἔβγαλε ἔξω ἀπὸ τὸ βάραθρο καὶ τὸν τοποθέτησε στὴ γῆ, δείχνοντας μὲ αὐτὸ τὴ σωτηρία τους. Πραγματικὰ ἀργότερα ἔγιναν Χριστιανοὶ καὶ ἀποδείχτηκαν σπουδαῖοι. Κατηγόρησε τότε τὸν Κάρπο καὶ γιὰ τὴ παραφροσύνη καὶ τὴν αὐστηρότητα του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ὅτι τοῦ φέρθηκε χωρὶς συμπάθεια καὶ μὲ σκληρότητα.

Γνωρίζοντάς τα αὐτὰ λοιπὸν, ἐπίσκοπε, νὰ μὴ ἀναθεματίζεις ἄσπλαχνα καὶ διώχνεις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία συνεχῶς τοὺς γύρω ἀπὸ Φιλήμονα καὶ Σώσανδρο, ποὺ κατακεντρίστηκαν γοητευμένοι ἀπὸ τὴν ἀσέβεια. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τοὺς κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀφοῦ γιὰ ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα τοὺς κρατήσεις ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἔλεγξέ τους, συμβούλεψέ τους³⁹, συγχώρησέ τους, ἐνθάρρυνέ τους, δείξε τους τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ Χριστοῦ, παρηγόρησέ τους, ἀνακαίνισέ τους, στήριξέ τους, καθάρισέ τους μὲ τοὺς δικούς τους ὀδυρμούς καὶ τὰ δάκρυα, στόλισέ τους μὲ τὶς νηστεῖες, χαροποίησέ τους μὲ τὶς πολλὲς ἀγρυπνίες, ντύσε μὲ προσευχὲς αὐτοὺς ποὺ ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ διαβόλου καὶ τὴν ἀπάτη παράνομων ἀνθρώπων εἶναι γυμνοί, βάλε μέσα τους ἀγαθὲς ἐλπίδες μὲ τὸ νὰ προσεύχονται, νὰ ἱκετεύουν, νὰ κάνουν ἐλεημοσύνες καὶ νὰ ζητοῦν τὸ ἔλεος τοῦ μόνου σπλαγχνικοῦ καὶ φιλάνθρωπου καὶ ὑπερβολικὰ ἐλεήμονα Σωτήρα μας Χριστοῦ.

191.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΟΛΥΒΡΙΟ.

Πουθενὰ δὲν λέγει ἡ Γραφή ὅτι ὁ ἥλιος δημιουργήθηκε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ. Πῶς λοιπὸν σὺ τὸ διδάσκεις αὐτὸ φανερά; Γιατί, ἂν καὶ ὁ ἥλιος βρίσκεται στὸν οὐρανὸ ἀκτινοβολώντας μὲ τὶς φωτεινότες ἀκτῖνες, ὥστόσο δημιουργήθηκε γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ τοὺς ἀνθρώπους μὲ

νόμῳ, οὐ μὴν καὶ θείαις χερσίν. Μόνος δὲ ἄνθρωπος, τὸ θαυμάσιον ζῶον, χερσὶ Θεοῦ πέπλασται, καὶ τοῖς αὐλοῖς κατεκοσμήθη δακτύλοις, καὶ ψυχὴν ἐμπέπνευσται λογικὴν.

Ρ'Β'.- ΤΕΛΕΣΦΟΡΩ ΕΓΚΑΥΣΤῆ.

5 Διὰ τί μοχθεῖς πολλὰ καὶ ἀπέραντα, καὶ εἰς ἄνεμον κοπιᾷς, καθὼς εἶπε Σολομών; Ἀνόητος γὰρ καὶ ἀσύμφορος ἡ σπουδὴ σου δειχθήσεται, Θεοῦ τοὺς οἴακας τῶν πραγμάτων κρατοῦντος καὶ πάντα καθὼν βούλεται τρόπον ἄγοντος καὶ φέροντος. Θησαυρίζεις γὰρ ἐξ ἀδικίας πολλὰ, οὐ γινώσκεις δέ, τίνι συνάγεις αὐτά, ὡς εἶρηκεν ὁ Δαυῖδ.

10 **Ρ'Γ'.- ΜΕΛΙΤΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝῶ.**

Ὅπου ἐντολὴ Θεοῦ, ἐκεῖ πάντως καὶ πειρασμός καὶ ἐπιβουλὴ τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ πειθέτω σε Ἀδὰμ ἐν παραδείσῳ ἐντολὴν θεῖαν δεξάμενος, καὶ παραχρῆμα ἐπιβουλευθεὶς καὶ ὑποσκελισμένος. Ὅπου δὲ θλίψις καὶ ἔνθα λύπη πολλή, ἐκεῖ καὶ χαρὰ πολλή γενήσεται, καιρῶ τῶν
15 προσήκοντι «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου», φησὶν ὁ Κύριος. Ἀλλ' ὅμως ἡ λύπη αὐτοῦ εἰς χαρὰν γέγονεν ὅλη τῇ οἰκουμένῃ. Καὶ ἡμεῖς λυπούμεθα μὲν, θλιβόμενοι ἐν μυρίοις πειρασμοῖς, τοῖς τε ἐκ δαυμόνων, τοῖς τε ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ δυνατὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάσας τὰς θλίψεις ἡμῶν εἰς χαρὰν καὶ τέρψιν διηνεκῆ μετενέγ-
20 και. Μὴ τοίνυν ἐκλύου τῇ πολλῇ ἀθυμίᾳ καὶ τῇ ἀμέτρῳ λύπῃ· οἱ γὰρ λυπηθέντες «ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῶν κοιτῶν αὐτῶν», ἐφ' ὧν καὶ λελύπηνται. Κοίτην δὲ νόει μοι νῦν τινα ψυχῆς τεθλιμμένης ὑπὲρ τῆς κτήσεως τῶν ἀρετῶν ἔξιν τε καὶ κατάστασιν. Ὅπου τοίνυν διὰ Θεοῦ λύπη, δῆλον ὅτι ἐκεῖ καὶ χαρὰ αἰώνιος ἔσται. Καὶ γὰρ αἱ περὶ Μαρίαν
25 τὴν Μαγδαληνὴν, καὶ τὴν ἄλλην Μαρίαν, λυπηθεῖσαι ὑπερβαλλόντως, ἤκουσαν τοῦ χρηγοῦ τῆς πάντων ἡμῶν ἀγαλλιάσεως Χριστοῦ μετὰ τὴν ἀνάστασιν λέγοντος «Χαίρετε».

Ρ'Δ'.- ΖΗΝΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝῶ.

Ἡ κατὰ Θεὸν ἀρετὴ πλούτου τιμιωτέρα ἐστίν, ὁ δὲ ἡσύχιος βίος
30 χρημάτων ἀναριθμητῶν περιφανέστερος. Καλὸν τοίνυν ἀσπάζεσθαι τὸ καλόν.

40. Ἴσως αὐτὸς ποὺ ζωγράφιζε εἰκόνες μὲ τὴν ἐγκαυστικὴ μέθοδο. 41. Ἐκκλ. 5, 15. 42. Ψαλμ. 38, 7. 43. Γεν. 3, 1ε. 44. Ματθ. 26, 38. 45. Ψαλμ. 149, 5. 46. Ματθ. 28, 9.

έντολή και νόμο, ἀλλὰ ὄχι καὶ μὲ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Μόνο ὁ ἄνθρωπος, τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ὄν, πλάστηκε μὲ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, στολίστηκε μὲ τὰ ἄϋλα δάκτυλα, καὶ δέχτηκε μὲ τὴ θεία πνοὴ ψυχὴ λογικὴ.

192.- ΣΤΟΝ ΕΓΚΑΥΣΤΗ⁴⁰ ΤΕΛΕΣΦΟΡΟ.

Γιατί μοχθεῖς τόσο πολὺ καὶ χωρὶς τελειωμό, καὶ κοπιάζεις ἄσκοπα, ὅπως εἶπε ὁ Σολομών⁴¹; Γιατί ὁ ζῆλος σου θὰ ἀποδειχτεῖ ἀνώφελος καὶ ἀσύμφορος, ἐπειδὴ τὸ τιμόνι τῶν πραγμάτων τὸ κρατᾷ ὁ Θεὸς καὶ ὁδηγεῖ τὰ πάντα μὲ ὅποιον τρόπο θέλει αὐτός. Θησαυρίζεις βέβαια πολλὰ μὲ ἀδικία, ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις γιὰ ποιὸν τὰ συγκεντρώνεις, ὅπως εἶπε ὁ Δαβὶδ⁴².

193.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΜΕΛΙΤΩΝΑ.

“Οπου ὑπάρχει ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ὅπωςδήποτε ὑπάρχει καὶ πειρασμὸς καὶ ἐπιβουλὴ τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ ἄς σέ πείσει γι’ αὐτὸ ὁ Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος μέσα στὸν παράδεισο μόλις δέχτηκε τὴν θεϊκὴ ἐντολή, ἀμέσως δέχτηκε καὶ τὴν ἐπιβουλὴ καὶ τὴν τρικλοποδιὰ⁴³. “Οπου πάλι ὑπάρχει θλίψη καὶ μεγάλη λύπη, ἐκεῖ θὰ συμβεῖ καὶ μεγάλη χαρὰ στὸν κατάλληλο καιρὸ. «Ἡ ψυχὴ μου», λέγει ὁ Κύριος, «εἶναι πολὺ λυπημένη μέχρι θανάτου»⁴⁴. “Ομως ἡ λύπη ἐκείνου μεταβλήθηκε σὲ χαρὰ γιὰ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Καὶ ἐμεῖς λυπούμαστε βέβαια, ὅταν στενοχωρούμαστε ἀπὸ μύριους πειρασμοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλὰ ὁ Θεὸς μας ἔχει τὴ δύναμη νὰ μεταβάλλει τὶς θλίψεις μας σὲ διαρκῆ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση. Μὴ παραλύεις λοιπὸν ἀπὸ τὴ μεγάλη λιποψυχία καὶ τὴν ὑπερβολικὴ λύπη. Γιατί αὐτοὶ ποὺ λυπήθηκαν «θὰ νοιώσουν ἀγαλλίαση στὰ κρεβάτια τους»⁴⁵ πάνω στὰ ὁποῖα καὶ λυπήθηκαν. Κρεβάτι ἐδῶ θεώρησε τὴν συνήθεια καὶ τὴν κατάστασι τῆς θλιμμένης ψυχῆς γιὰ τὴν ἀπόκτησι τῶν ἀρετῶν. “Οπου λοιπὸν ὑπάρχει λύπη κατὰ Θεόν, εἶναι φανερὸ πὺς ἐκεῖ θὰ ὑπάρξει καὶ χαρὰ αἰώνια. Καὶ πραγματικὰ οἱ γυναῖκες ποὺ μαζὶ μὲ τὴ Μαρία τὴ Μαγδαληνὴ καὶ τὴν ἄλλη Μαρία λυπήθηκαν ὑπερβολικὰ, ἄκουσαν τὸν χορηγὸ τῆς χαρᾶς ὅλων μας Χριστὸ μετὰ τὴν ἀνάστασι νὰ λέγει πρὸς αὐτές: «Χαίρετε»⁴⁶.

194.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΖΗΝΩΝΑ.

Ἡ σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀρετὴ εἶναι πρὸ πολὺτιμη ἀπὸ τὸν πλοῦτο, καὶ ἡ ἡσυχὴ ζωὴ εἶναι πρὸ ἔνδοξι ἀπὸ ἀναρίθμητα χρήματα. Εἶναι καλὸ λοιπὸν νὰ ἀσπαζόμεστε τὸ καλὸ.

ρθε'. — Τῷ αὐτῷ.

Οὐδὲν οὕτω δυσωπεῖ τοὺς ἐπεμβαίνοντας καὶ ἐξονειδίζοντας, ὡς ἢ τῶν ἐξονειδιζομένων μετὰ προότητος καὶ ἐπιεικειᾶς διόρθωσις. Ἡ γὰρ τῶν ἐξονειδιζομένων καλλίστη μεταβολή, τοῖς ἐξονειδίζουσι δια-
5 τροπή γίνεται.

ΡΗΣΤ'· — ΚΥΡΙΑΚῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.

Ἐπίσταμαι πάντα τὰ πειρατήρια τὰ συμβεδηκότα σοι καὶ τὰς
θλίψεις. Ἀνάλαβε οὖν τὰ ὄπλα τῆς προσευχῆς, κράζων πρὸς τὸν Κύ-
ριον ἀνενδότης, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ καὶ σφοδρότερον ἐπιτίθεν-
10 ται ἡμῖν δαίμονές τε καὶ ἄνθρωποι βρύχοντες καθ' ἡμῶν τοὺς ὀ-
δόντας, καὶ νομίζοντες μὴ βοηθήσεσθαι ἡμᾶς ἐξ ὕψους. Καὶ μὴ κε-
κτῆμεθα δυνάστας βοηθοῦντας ἀνθρώπους, καὶ πάντως δι' ἐλπίδος
τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον καὶ τῆς εὐχαριστίας, τευξόμεθα βοηθείας ἰσχυ-
ραῖς. Βλέπε τοιγαροῦν τί φησιν ἐν προσευχῇ ὁ Σειράχ «Ἐξομολο-
15 γοῦμαί σοι, Κύριε Βασιλεῦ, καὶ αἰνέσω Θεὸν τὸν Σωτῆρά μου. Ἐξο-
μολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, ὅτι σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι,
καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς
γλώσσης, καὶ ἐναντίον τῶν περιεστηκότων με ἐγένου μοι βοηθός, καὶ
ἐλυτρώσω με κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου, καὶ τοῦ ὀνόματός σου
20 ἐκ βρυγμῶν μισούντων με. Προεκέμην πρὸς τὸ θηρευθῆναι ὑπὸ τῶν
ζητούντων θλίψαι καὶ ἀπολέσαι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐπειγόμενην κυ-
κλῶθεν ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαυθέντος. Ὑπῆρχον γὰρ ἐν τῷ βάθει
τῆς κοιλίας τοῦ νοητοῦ ἄδου. Ἐκυκλώθην ὑπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου,
καὶ λόγου ψευδοῦς. ἤγγισεν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· περιέχον με
25 πάντοθεν κακά, καὶ οὐκ ἦν τις βοηθῶν μοι. Ἐνέβλεψα εἰς ἀντίληψιν
ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἦν. Τότε ἐμνήσθην τοῦ ἐλέους σου, Κύριε, καὶ
τῆς ἐργασίας σου τῆς ἀπ' αἰῶνος, ὅτι λυτροῦσαι τοὺς ὑπομένοντάς σε
καὶ σῶξεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ τῆς γῆς τὴν
ἰκεσίαν, καὶ ὑπὲρ θανάτου ῥύσεως ἐδεήθην. Ἐπεκαλεσάμην σε,
30 Κύριε, μὴ με ἐγκαταλείπης ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως». Καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ὁ
αὐτὸς Σειράχ παλαιῶν, φησὶν «Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ
ἴδετε, τίς ἐνεπίστευσε Κυρίῳ καὶ κατεσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ

195.- ΣΤὸν ἴδιο.

Τίποτε δὲν κάνει νὰ ντρέπωνται αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἐπιτίθενται καὶ μᾶς βρίζουν, ὅσο ἡ διόρθωση αὐτῶν ποὺ βρίζονται μὲ ἡρεμία καὶ ἐπιείκεια. Γιατὶ ἡ ἄριστη μεταβολὴ αὐτῶν ποὺ βρίζονται, γίνεται αἰτία μεταβολῆς τῶν συναισθημάτων αὐτῶν ποὺ μᾶς βρίζουν.

196.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΚΥΡΙΑΚΟ.

Γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς ποὺ σοῦ συνέδησαν καὶ τὶς θλίψεις σου. Πάρε λοιπὸν τὰ ὄπλα τῆς προσευχῆς, φωνάζοντας στὸν Κύριο ἐπίμονα, καὶ τόσο πιὸ πολὺ, ὅσο πιὸ ὀρμητικὰ μᾶς ἐπιτίθενται δαίμονες καὶ ἄνθρωποι, τρίζοντας τὰ δόντια τους ἐναντίον μας καὶ πιστεύοντας πὺς δὲν θὰ βοηθηθοῦμε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Κι' ἂν ἀκόμα δὲν ἔχουμε ἄρχοντες ἰσχυροὺς ποὺ βοηθοῦν ἀνθρώπους, ὅπωςδὴποτε ὅμως μὲ τὴν ἐλπίδα μας πρὸς τὸ Ἀνώτερο καὶ τὴν εὐχαριστία, θὰ ἐπιτύχουμε δυνατὴ βοήθεια. Πρόσεξε λοιπὸν τί λέγει στὴν προσευχὴ του ὁ Σειράχ: «Σὲ δοξολογῶ, Κύριε βασιλιά, καὶ ὑμνολογῶ τὸν Θεὸ τὸν Σωτήρα μου. Δοξολογῶ τὸ ὄνομά σου, διότι ἔγινες προστάτης καὶ βοηθός μου, καὶ γλύτωσες τὸ σῶμα μου ἀπὸ τὴν καταστροφή καὶ ἀπὸ τὴν παγίδα συκοφαντικῆς γλώσσας, καὶ ἔγινες βοηθός μου ἐναντίον ἐκείνων ποὺ μὲ περικύκλωσαν, καὶ μὲ τὸ πολὺ ἔλεός σου καὶ τὸ ὄνομά σου μὲ γλύτωσες ἀπὸ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν αὐτῶν ποὺ μὲ μισοῦν. Ἦμουν ἔτοιμος νὰ συλληφθῶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ζητοῦσαν νὰ μὲ συνθλίψουν καὶ νὰ θανατώσουν τὴν ψυχὴ μου, καὶ ἦμουν περιτριγυρισμένος σὰν ἀπὸ φωτιὰ ποὺ ἔκαιε. Βρισκόμουν πραγματικὰ στὸ βάθος τῆς κοιλιᾶς τοῦ νοητοῦ ἄδη. Ἦμουν περικυκλωμένος ἀπὸ ἀκάθαρτες γλώσσες καὶ ψεύτικα λόγια. Ἡ ψυχὴ μου ἔφτασε μέχρι τὸν θάνατο. Μὲ περιτύλιξαν ἀπὸ παντοῦ κακὰ καὶ δὲν ὑπῆρχε κάποιος νὰ μὲ βοηθήσει. Προσέβλεπα σὲ ἀνθρώπινη βοήθεια, καὶ δὲν ὑπῆρχε. Καὶ τότε, Κύριε, θυμήθηκα τὸ ἔλεός σου καὶ τὰ ἔργα σου μέσω τῶν αἰώνων, ὅτι δηλαδή ἐλευθερώνεις αὐτοὺς ποὺ μένουν πιστοὶ σὲ σένα καὶ τοὺς σώζεις ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν. Ἔτσι ὕψωσα ἀπὸ τὴ γῆ τὴν ἰκεσία μου στὸν οὐρανό, καὶ παρακάλεσα νὰ μὲ γλυτώσεις ἀπὸ τὸν θάνατο. Σὲ παρακάλεσα, Κύριε, νὰ μὴ μὲ ἐγκαταλείψεις τὴν ἡμέρα τῆς θλίψης μου»⁷. Καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο ὁ ἴδιος Σειράχ συμβουλευόντάς μας λέγει: «Κοιτᾶξτε τὶς παλιὲς γενεὲς καὶ δεῖτε, ποιὸς ἐμπιστεύθηκε τὸν ἑαυτό του στὸν Κύριο καὶ ντροπιάστηκε; Ἡ ποιὸς ἔμεινε ἀκλόνητος στὸν σεβασμὸ πρὸς αὐτὸν καὶ ἐγκαταλείφθηκε; Ἡ

αὐτοῦ, καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτόν, καὶ ὑπερωράθη; Οἰκτίρων γὰρ καὶ ἐλεήμων ἐστὶν ὁ Κύριος, καὶ ἀφήσιν ἁμαρτίας καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως».

Ρ4Ζ'. - ΣΥΜΠΛΙΚΙΩ ΕΚΣΚΕΠΤΩΡΙ.

5 Ὅτι μέλλει Χριστὸς ὑπὸ τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς ἀκάνθαις στεφανοῦσθαι, προεῖρηκε Σολομών «Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐξέλθετε καὶ ἴδετε τὸν στέφανον, ὃν ἐστεφάνωσεν αὐτόν ἢ μήτηρ αὐτοῦ». Ἐπειδὴ οὖν πάντων τὰς ἁμαρτίας ἦρεν ὁ Κύριος, σύμβολον δὲ ἁμαρτίας ἢ ἄκανθα, διὰ τοῦτο ἀκάνθινον περιεδέθη στέφανον. Τέθαιπται
10 δὲ εἰς τὴν γῆν τὴν καταδικασθεῖσαν ἐκφέρειν ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἵν' εὐλογηθῇ ἡ κεκατηραμένη. Ἐπειδὴ δὲ φύλλα συκῆς οἱ πρωτόπλαστοι ἁμαρτῶντες περιεβάλλοντο, διὰ τοῦτο περὶ τὸ πάθος λέγει πρὸς τὴν συκῆν «Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται» ἀντὶ τοῦ Μηκέτι ἐν παραδείσῳ γενέσθω παράδασις.

15 **Ρ4Η'. - ΝΟΥΜΗΝΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.**

Λανθάνεις σαντὸν ἐνεδρευόμενος ὑπὸ τοῦ διαδόλου. Αὐτὸς γὰρ σοι ὑποτίθεται διὰ τῶν ἐνθυμιῶν, μηδὲν πάμπαν ὠφελεῖσθαι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, ὅπως τῇ πολλῇ ἀμελείᾳ καὶ τῇ λήθῃ τῶν θείων προσταγμάτων ἐξορύξῃ σου καὶ ἀμαλδύνη πᾶν δεξιὸν νόημα, ἐξ οὐπερ πάν-
20 τως πρᾶξις δεξιὰ καιρῶ οἰκείῳ τεχθήσεται. Οὗτος δ' ὑπάρχει ὁ ὄφις ὁ νοητός. Ναὰς γὰρ ἐρμηνεύεται ὄφις, ὅστις τοῖς Ἰσραηλίταις ποτὲ ἐπηπείλησε, πάντα δεξιὸν αὐτῶν ὀφθαλμὸν ἐξορύξαι, τουτέστι, πάντα λογισμὸν ἀγαθὸν ἀφανίσαι. Πολλὰ δ' ἀγαθὰ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν εὐρίσκουσιν ἄνθρωποι. Εἰ οὖν θέλεις τὸν ὀ-
25 φθαλμὸν τῆς ψυχῆς φυλάττειν τε καὶ νικῆσαι τὸν κάκιστον σύμβουλον καὶ ἀποτελέσαι ὀξυδερκῆ, καὶ ἐπὶ τὰ κάλλιστα ποδηγῆσθαι πράγματα, τὸν Ναὰς λέγω τὸν ἐν σοὶ Ἀμμανίτην, μὴ ὀκνήσης τῇ ἀγία προσέχειν ἀναγνώσει.

Ρ4Θ'. - ΠΟΥΛΛΙΩΝΙ ΔΙΑΨΗΦΙΣΤῆ.

30 Ὅταν ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν λαμπρῶν διατρίδωμεν λογισμῶν, ἐν παραδείσῳ ἐσμέν, γυμνοὶ παθῶν, οἱ προσευχόμενοι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀνακουφιζόμενοι εἰς τὰ ἐπουράνια· ὅταν δὲ πρὸς τὸ κακὸν ῥέψομεν, ἐκ-

ποιός τὸν παρακάλεσε, καὶ ὁ Κύριος τὸν παρέβλεψε; Γιατί ὁ Κύριος εἶναι γεμάτος εὐσπλαχνία καὶ καλωσύνη, καὶ συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίες καὶ σώζει σὲ περίοδο θλίψεως»⁴⁸.

197.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ ΣΙΜΠΛΙΚΙΟ.

Τὸ ὅτι ἐπρόκειτο ὁ Χριστὸς νὰ στεφανωθεῖ με ἀγκάθια ἀπὸ τὴ συναγωγή τῶν Ἰουδαίων, τὸ προεῖπε ὁ Σολομών· «Θυγατέρες τῆς Ἰερουσαλήμ, θγεῖτε καὶ δεῖτε τὸ στεφάνι με τὸ ὅποιο τὸν στεφάνωσε ἢ μητέρα του»⁴⁹. Ἐπειδὴ δηλαδή ὁ Κύριος σήκωσε τὶς ἁμαρτίες ὅλων, καὶ σύμβολο τῆς ἁμαρτίας εἶναι τὸ ἀγκάθι, γι' αὐτὸ στεφανώθηκε με ἀγκάθινο στεφάνι. Καὶ θάφτηκε στὴ γῆ πού καταδικάστηκε νὰ βλαστάνει ἀγκάθια καὶ τριβόλια, γιὰ νὰ εὐλογηθεῖ ἢ καταραμένη γῆ⁵⁰. Καὶ ἐπειδὴ οἱ πρωτόπλαστοι ὅταν ἁμάρτησαν φόρεσαν φύλλα συκιάς, γι' αὐτὸ λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ πάθος λέγει στὴ συκιά· «Ποτὲ πλέον νὰ μὴ παραχθεῖ καρπὸς ἀπὸ σένα»⁵¹, ἀντὶ τοῦ· Ποτὲ πιά στὸν παράδεισο νὰ μὴ γίνεῖ παράβαση.

198.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΝΟΥΜΗΝΙΟ.

Σοῦ διαφεύγει τὸ ὅτι ἔχεις πέσει στὴν ἐνέδρα τοῦ διαβόλου. Γιατί αὐτὸς σοῦ ὑπαγορεύει μέσα ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες, ὅτι δὲν ὠφελεῖσαι ἀπολύτως καθόλου ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση, ὥστε με τὴν πολλὴ ἀδιαφορία καὶ τὴν λησμοσύνη τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ νὰ σοῦ ξερριζώσει καὶ νὰ ἐξασθενήσει κάθε αἴσια σκέψη, ἀπὸ τὴν ὁποία ὀπωσδήποτε στὸν κατάλληλο καιρὸ θὰ γεννηθεῖ αἴσια πράξη. Καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ νοητὸ φίδι. Γιατί Ναὰς ἐρμηνεύεται φίδι, τὸ ὅποιο κάποτε ἀπειλήσε τοὺς Ἰσραηλιῖτες, ὅτι θὰ βγάλει ὅλα τὰ δεξιὰ μάτια⁵², δηλαδή ὅτι θὰ ἐξαφανίσει κάθε ἀγαθὴ σκέψη. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως με τὴν ἀνάγνωση τῶν θεόπνευστων Γραφῶν βρίσκουν πολλὰ ἀγαθὰ. Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ διαφυλάξεις τὸ μάτι τῆς ψυχῆς σου καὶ νὰ νικήσεις τὸν κάκιστο σύμβουλο καὶ νὰ τὸ κάνεις νὰ βλέπει με ὀξύδερκεια καὶ νὰ σὲ ὀδηγήσει στὰ καλύτερα πράγματα, ἐννοῶ στὸ νὰ νικήσεις τὸν Ναὰς τὸν Ἀμμανίτη πού ἔχεις μέσα σου, νὰ μὴ διστάσεις νὰ ἀφοσιώнесαι στὴν ἀγία ἀνάγνωση.

199.- ΣΤΟΝ ΠΟΥΛΛΙΩΝΑ.

Ὅταν περνοῦμε τὸν χρόνο μας με τοὺς φυσικοὺς λαμπεροὺς λογισμοὺς, βρισκόμαστε, ὅσοι προσευχόμαστε, στὸν παράδεισο, ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ πάθη, καὶ με τὴν ἀρετὴ ἀνεβαίνουμε ψηλὰ στὰ οὐράνια. Ἐνῶ

51. Ματθ. 21, 19.

52. Α' Βασ. 11, 2.

βαλλόμεθα τοῦ θείου παραδείσου, καὶ τοὺς δερματίνους χιτῶνας τῶν παθῶν ἐνδυσάμενοι, τῇ ἁμαρτία παχυνθέντες καταβροννόμεθα. Ἄν δὲ πάλιν νήψαντες διὰ φιλοπονίας λεπτύνωμεν τὴν τῶν ἐμπαθῶν χιτῶνων παχύτητα, μετάρσιοι γινόμεθα περοφυοῦντες ὡς ἄετοί, καὶ πνευματικοὶ προσαγορευόμεθα, καθὼς γέγραπται, ὅτι «Ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστιν». ὥστε λέγειν ἡμῖν τὸν ἀπόστολον Παῦλον «Ἑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκί, ἀλλ' ἐν πνεύματι», διότι ἀπέθεσθε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν ταῖς ποικίλαις ἐπιθυμίαις διεφθορότα. Σάρκα γὰρ περικείμενοι, οὐ κατὰ σάρκα στρατεύεσθε, ἀλλ' οὐρανοβατεῖτε τῇ διανοίᾳ. «Ἑμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει».

Σ'. - ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΟΜΗΤΙ.

Εὐμαρῶς λίαν τῶν θανόντων ἀνθρώπων τὰ σώματα ὁ Σωτὴρ Χριστὸς ἀναστήσει θάπτον παρμουῦ. Ποῖον γὰρ, εἰπέ μοι, μεῖζον ἐν συγκρίσει καμιάτων, ἀνδριάντα πλάσαι τὸν πρόωην μὴ ὑφεστῶτα, ἢ τὸν διαπεσόντα ἀναχωνεῦσαι εἰς τὸ αὐτό; Ὁ τοίνυν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ποιήσας ἡμᾶς Θεός, δῆλον ὅτι καὶ πεπτωκότας ἡμᾶς ἐξαναστήσει δυνήσεται.

ΣΑ'. - ΒΟΥΣΙΡΙΩ ΝΑΥΚΛΗΡΩ.

Μέμνησο, ὅτι ἡ χήρα, ἢ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γεγραμμένη, ἐπὶ ἰκανὰ ἔτη ἐνετύγχανε τῷ ἀδίκῳ κριτῇ ἐκείνῳ λέγουσα· «Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον, ἀλλ' ὑπερετίθετο». Ἀντίδικος ἂν εἴη οὐ μόνον ὁ δαίμων, ἀλλὰ καὶ τὸ φρόνημα τὸ σαρκικόν. Ὑστερον δὲ ἐκδιασθεὶς ἐκ τῆς ἐνοχλήσεως ὁ δικαστής, ἐξεδίκησε τὴν χήραν. Τὴν τοίνυν παραβολὴν ταύτην πρὸς ἡμᾶς ὁ Κύριος εἶρηκεν, νευρῶν ἡμᾶς, ἵνα μὴ ἀπογινώσκωμεν δεόμενοι καὶ αἰτοῦντες. Αὐτὸς γὰρ ὁ φιλόανθρωπος Κύριος ἐπίσταται τὸν καιρὸν, ὅτε βούλεται ἐπακοῦσαι καὶ δοῦναι τῷ αἰτοῦντι τὸ αἶτημα. Καὶ τότε, ὅταν θελήσει, τάχιστα ποιεῖ τὴν ἐκδίκησιν τῶν καταπονουμένων καὶ ὄνειδιζομένων, καθὼς γέγραπται· «Ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθεκάστην ἡμέραν Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου;». Τοῦτο γὰρ καὶ τῷ παραλυτικῷ, τῷ ἐν τῇ προβατικῇ κατακειμένῳ, καθέκαστον ἔτος ἀποτυγχάνοντι τῆς προσδοκίας ὑπὸ δαμώνων ὀνειδίζετο καὶ ἐλέγετο.

53. Ἰω. 3, 6.

54. Ρωμ. 8, 9.

55. Κολ. 3, 9.

56. Β' Κορ. 10, 3.

ὅταν στραφοῦμε στὸ κακό, διωχνόμαστε ἀπὸ τὸν παράδεισο, καὶ φορώ-
ντας τοὺς δερμάτινους χιτῶνες τῶν παθῶν, σκληρυμένοι ἀπὸ τὴν ἁμαρ-
τία καμαρώνουμε. Ἐὰν πάλι ἀνανήψουμε μὲ τὴ φιλοπονία καὶ κάνουμε
πιὸ λεπτὴ τὴν τραχύτητα τῶν ἐμπαθῶν χιτῶνων, ἀνεβαίνουμε στὸν ἀέρα,
βγάζοντας φτερὰ σὰν ἀετοί, καὶ ὀνομαζόμαστε πνευματικοί, ὅπως εἶναι
γραμμένο, «Αὐτὸς ποὺ γεννιέται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, εἶναι πνεῦμα⁵³, ὥστε νὰ
λέγει σὲ μᾶς ὁ ἀπόστολος Παῦλος· «Σεῖς ὅμως δὲν εἶστε σαρκικοί, ἀλλὰ
πνευματικοί»⁵⁴, ἐπειδὴ ἀποβάλατε τὸν παλιὸ ἄνθρωπο⁵⁵, ὁ ὁποῖος εἶχε
διαφθαρεῖ μὲ τὶς ποικίλες ἐπιθυμίες. Γιατί, ἂν καὶ φορᾶτε σὰρκα, δὲν
μετέχετε στὸν ἀγῶνα σαρκικά⁵⁶, ἀλλὰ μὲ τὴ σκέψη σας πετᾶτε στὸν ἀέρα,
διότι, «Ἡ πατρίδα ἢ δική σας βρίσκεται στὸν οὐρανό»⁵⁷.

200.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΣΩΚΡΑΤΗ.

Ἡ Σωτήρας Χριστὸς μὲ μεγάλη εὐκολία θὰ ἀναστήσει τὰ σώματα
τῶν ἀνθρώπων ποὺ πέθαναν γρηγορώτερα ἀπὸ ἓνα φτέρνισμα. Γιατί
πὲς μου, ποιὸ εἶναι πιὸ μεγάλο ὡς πρὸς τὸν κόπο ποὺ χρειάζεται· νὰ πλά-
σει ἄγαλμα ποὺ πρὶν δὲν ὑπῆρχε, ἢ αὐτὸν ποὺ ἔπεσε νὰ τὸν ξαναπλάσει
ὅπως ἦταν; Ὁ Θεὸς λοιπὸν ποὺ μᾶς ἔκανε ἀπὸ τὸ μηδέν, εἶναι φανερό
ὅτι θὰ μπορέσει, καὶ ἐνῶ εἴμαστε πεσμένοι, νὰ μᾶς ἀναστήσει.

201.- ΣΤΟΝ ΠΛΟΙΟΚΤΗΤΗ ΒΟΥΣΙΡΙΟ.

Θυμίσου, ὅτι ἡ χήρα ποὺ ἀναφέρεται στὰ Εὐαγγέλια, γιὰ ἀρκετὰ
χρόνια παρακαλοῦσε ἐκεῖνον τὸν ἄδικο δικαστὴ λέγοντας· «Δὸς μου τὸ
δίκαιο μου ἀπέναντι τοῦ ἀντιδίκου μου. Ἐκεῖνος ὅμως γιὰ ἓνα χρονικὸ
διάστημα ἀρνιόταν καὶ ἀνέβαλλε»⁵⁸. Ἀντίδικος μπορεῖ νὰ εἶναι ὄχι μόνο
ὁ δαίμονας, ἀλλὰ καὶ τὸ σαρκικὸ φρόνημα. Ἐπειτα ὅμως, ἐνοχλημένος
ἀπὸ τὴ χήρα, τὴ δικαίωσε. Τὴν παραβολὴ αὐτὴν ὁ Κύριος τὴν εἶπε σὲ
μᾶς, γιὰ νὰ μᾶς ἐνισχύσει, ὥστε νὰ μὴν ἀπογοητευόμαστε ὅταν παρα-
καλοῦμε καὶ ζητᾶμε κάτι. Γιατί ὁ ἴδιος ὁ φιλόανθρωπος Κύριος γνωρίζει
καλὰ τὸν καιρὸ, πότε θὰ ἀποφασίσει, καὶ θὰ δώσει σ' αὐτὸν ποὺ ζητᾶ,
αὐτὸ ποὺ ζητᾶ. Καὶ τότε, ὅταν θελήσει, δικαιώνει πολὺ γρήγορα αὐτοὺς
ποὺ ταλαιπωροῦνται καὶ κατηγοροῦνται, ὅπως εἶναι γραμμένο· «Μὲ τὸ
νὰ μοῦ λέτε κάθε μέρα· Ποῦ εἶναι ὁ Θεός σου;»⁵⁹. Γιατί αὐτὸ λεγόταν καὶ
στὸν παραλυτικὸ ποὺ βρισκόταν κατάκοιτος στὴν προβατικὴ κολυμβή-
θρα, χωρὶς νὰ πετυχαίνει κάθε χρόνο τὴ θεραπεία του, ἀπὸ τοὺς δαίμο-
νες ποὺ τὸν κοροΐδευαν⁶⁰.

57. Φιλ. 3, 20.

58. Λουκᾶ 18, 3.

59. Ψαλμ. 41, 4.

60. Ἰω. 5, 5.

ΣΒ'.- ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Ὡσπερ τὸ ἤδη ξηρανθὲν ἐξ ἀνδροίας ξύλον, ὕδατι κοινωνήσαν ἐκβλαστάνει, οὕτω καὶ ψυχὴ διὰ ἁμαρτίας νενεκρωμένη, εἰ μετανοήσῃ καὶ ἐξιλεώσῃται τὸν οἰκειὸν Δεσπότην, ἐκπλύνεται τῶν ῥύπων, 5 καὶ χάριτος πνευματικῆς μεταλαβοῦσα καὶ ποτισθεῖσα τὸν νοῦν ταῖς πλουσίαις σταγόσι, καρπούς προβάλλει πάσης δικαιοσύνης

ΣΓ'.- ΖΩΣΙΜΩ ΚΑΛΛΙΓΑΡΙΩ.

Ἐκ ταπεινώσεως μόνης σέσωσται ὁ τελώνης καὶ φησιν ὁ Κύριος, ὅτι «Πᾶς ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται». Διόπερ καὶ ὁ ἅγιος Δαυῖδ 10 ἀντὶ συνηγορίας τίθησι τοῦτο, λέγων· «Πρόσχες πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἔταπεινώθην σφόδρα». Καὶ πάλιν φησὶν· «Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου». Μὴ τοίνυν ἀκαίρως λυποῦ, λέγων· ὅτι Οὐκ ἔχω χρήματα εἰς τὸ χορηγεῖν ἀπαύστως τοῖς πένησι. Μηδὲν γὰρ ἔχοντά σε, οὐδὲν ζητήσῃ Θεός· ὁ δὲ 15 ἔχεις, μὴ ὄκνει προσφέρειν τῷ Σωτῆρι, τουτέστι, συντετριμμένην καρδίαν καὶ τεταπεινωμένην καὶ δέησιν δαψιλῆ, καὶ οὐ μὴ ἐξουδενωθῆς παρὰ τοῦ ἀγαπῶντος τοὺς τεταπεινωμένους καὶ παρακαλεῖν τούτους μὴ ὑπερηφανοῦντος.

ΣΔ'.- ΟΥΑΛΕΝΤΙ ΣΚΡΙΒΩΝΙ

20 Τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα, τὸ συνπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, μονοειδὲς ὑπάρχον, πολλὰς ἐνεργεῖ ἀρετάς. Τοὺς μὲν γὰρ ἀσκούντας ἰσχυροποιεῖ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν, τοὺς δὲ ἀθλοῦντας νευροῖ εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐτέρου τῆ γλώττῃ συγκέχρηται πρὸς σοφίαν, καὶ 25 ἄλλον τὴν ψυχὴν εἰς προφητείαν φωτίζει· ἕτερον χαρίζεται δύναμιν δαίμονας ἀπελαύνειν, καὶ ἄλλω δίδωσι τὰς θείας διερμηνεύειν Γραφάς ἄλλον τὴν σωφροσύνην ἐνδυναμοῖ, καὶ ἄλλον διεγείρει ποιεῖν ἀπλήστως τὰς ἐλεημοσύνας καὶ τούτῳ μὲν δωρεῖται ἀγρυπνεῖν καὶ νηστεύειν καὶ πάντων καταφρονεῖν τῶν ἐν κόσμῳ πραγμάτων, καὶ τὴν 30 ἀκτημοσύνην περιέπειν, καὶ προτιμᾶν τὴν ἰδιοπραγμοσύνην καὶ τὴν ἀπποησίαν, ἕτερον δὲ πρὸς τὸ ὑπεραποθανεῖν Χριστοῦ ἐν καιροῖς τῶν διαγμῶν ἐτομιάζει· ἄλλω ἄλλως ἐνεργεῖ, αὐτὸ δὲ κατὰ φύσιν μένει ἀ-

61. Λουκᾶ 18, 14. Ματθ. 23, 12.

62. Ψαλμ. 141, 7.

63. Ψαλμ. 24, 18.

202.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΣΩΚΡΑΤΗ.

“Ὅπως τὸ δένδρο, ποῦ ἀπὸ τὴν ἔλλειψη νεροῦ ξεράθηκε, ὅταν ἔρθει σὲ ἐπαφή μὲ νερὸ ξαναβλαστάνει, ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ψυχὴ ποῦ ἔξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν ἔχει νεκρωθεῖ. Ἐὰν μετανοήσῃ καὶ ἐξευμενίσῃ τὸν Κύριό της, καθαρίζεται ἀπὸ τὶς ἀκαθαρσίες, καὶ ἐρχόμενη σὲ ἐπαφή μὲ τὴν χάρη τοῦ Πνεύματος καὶ ποτιζόμενος ὁ νοῦς της μὲ τὶς πλούσιες σταγόνες του, παρουσιάζει καρπούς κάθε ἀρετῆς.

203.- ΣΤΟΝ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟ ΖΩΣΙΜΟ.

“Ὁ τελώνης σώθηκε μόνο μὲ τὴν ταπείνωσή του. Καὶ ὁ Κύριος λέγει: «Καθένας ποῦ ταπεινώνει τὸν ἑαυτό του, θὰ ὑψωθεῖ»⁶¹. Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ Δαβὶδ συνηγορώντας σ’ αὐτό, λέγει: «Πρόσεξε τὴν παράκλησή μου, γιατί ταπεινώθηκα πάρα πολὺ»⁶². Καὶ ἄλλου πάλι λέγει: «Πρόσεξε τὴν ταπείνωσή μου καὶ τὸν κόπο μου, καὶ συγχώρησε τὴ ἁμαρτίες μου»⁶³. Νὰ μὴ λυπᾶσαι λοιπὸν ἀκαικρά λέγοντας, Δὲν ἔχω χρήματα νὰ δίνω συνέχεια στοὺς φτωχοὺς. Γιατί, ὅταν δὲν ἔχεις τίποτε, καὶ ὁ Θεὸς δὲν θὰ σοῦ ζητήσῃ τίποτε. Αὐτὸ ὅμως ποῦ ἔχεις, μὴ διστάσεις νὰ τὸ προσφέρεις στὸν Σωτῆρα, δηλαδή τὴ συντριμμένη καὶ ταπεινωμένη καρδιᾶ καὶ τὴν πλούσια προσευχὴ σου, καὶ δὲν θὰ περιφρονηθεῖς ἀπὸ αὐτὸν ποῦ ἀγαπᾶ τοὺς ταπεινοὺς, καὶ ὅταν τὸν παρακαλοῦν δὲν τοὺς περιφρονεῖ.

204.- ΣΤΟΝ ΓΡΑΦΕΑ ΟΥΑΛΕΝΤΑ.

Τὸ ἅγιο καὶ ζωοποιὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖο προσκυνεῖται καὶ δοξάζεται μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό, ἂν καὶ εἶναι μονοειδές, χορηγεῖ πολλὰ χαρίσματα. Ἔτσι τοὺς ἀσκητὲς τοὺς ἐνδυναμώνει στὴν ἐγκράτεια, ἐκείνους ποῦ ἀθλοῦν τοὺς ἐνισχύει στὴν ὁμολογία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σὲ ἄλλον χρησιμοποιεῖ τὴ γλῶσσα του γιὰ τὴ σοφία, καὶ ἄλλου φωτίζει τὴν ψυχὴ σὸ νὰ προφητεύει. Σὲ ἄλλον χαρίζει τὴ δύναμη νὰ διώχνει δαίμονες, καὶ σὲ ἄλλον δίνει τὸ χάρισμα νὰ ἐρμηνεύει τὶς Γραφές. Ἄλλου δυναμώνει τὴ σωφροσύνη, καὶ ἄλλον τὸν παρακινεῖ νὰ κάνει συνεχῶς ἐλεημοσύνες. Στὸν ἕνα δίνει τὸ χάρισμα νὰ ἀγρυπνεῖ καὶ νὰ νηστεύει καὶ νὰ περιφρονεῖ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἀσκεῖ τὴν ἀκτημοσύνη καὶ νὰ προτιμᾶ τὴν ἐνασχόληση μὲ τὰ πράγματα ποῦ τὸν ἀφοροῦν καὶ τὴν ἀφοβία. Ἄλλον πάλι τὸν προετοιμάζει γιὰ νὰ πεθάνει ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ σὲ καιροὺς διωγμῶν, καὶ σὲ ἄλλον ἐνεργεῖ μὲ ἄλλον τρόπο, ἐνῶ τὸ ἴδιο μένει ὡς πρὸς τὴ φύση του ἀναλλοίωτο καὶ

ναλλοίωτον καὶ ἄτρεπτον. Τοῦτο διὰ τῶν προφητῶν πρώην τὰς σεβασμίους Γραφὰς ἀπεφθέγγετο. Τοῦτο καὶ ἐς ὕστερον δι' εὐτελῶν λίαν καὶ ὀλίγων μαθητῶν κατερορητόρευσε τῶν παρ' Ἑλλησιν δυσμαχωτάτων σοφῶν. Τοῦτο τοῖς χειροθετούμενοις πιστοῖς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων 5 ἐδίδου ἀθρόως πᾶσαν ὁμιλεῖν γλώτταν, ἦνπερ μὴ ἐγίνωσκον. Τοῦτο τοιγαροῦν καὶ αὐτὸς διὰ πολλῆς πίστεως καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν ἔνοικον ἔχων, καὶ τηλικούτον τὸν προστάτην καὶ φρουρὸν καὶ ὑπέρμαχον καὶ σκεπαστὴν κεκτημένος, μηδένα δειλιάσης, μὴ δαίμονα, μὴ ἄνθρωπον πονηρὸν ἐπιβουλεύειν τῷ σῶ θεοσθηρίκῳ οἴκῳ βουλόμενον.

10

ΣΕ'.- ΗΛΙΩΝΙ ΜΑΓΙΣΤΡΙΑΝΩ.

Εἰ Θεὸς ἀπηγόρησε, μὴ ποιεῖν κακά, καὶ τοὺς ταῦτα μετεροχομένους τῇ γεένῃ τοῦ πυρὸς παραπέμπει, πῶς ἂν τοῖς τὰ φαῦλα ποιούσι συμπράξει; Μὴ οὖν λέγε, ὅτι ὁ Θεὸς εἰσακούει διεφθορότων καὶ ἐναγῶν καὶ σεσηπότων τοῖς ἐπιτηδεύμασι, καὶ φονεύει μὲν ἀνθρώ- 15 πους, κλᾶ δὲ τοὺς ἵππους τρέχοντας ἐν τοῖς κίρκοις. Μὴ γένοιτο! Οὐκ ἔστι ταῦτα Θεοῦ πράγματα, ἀλλὰ δαιμόνων πονηρῶν ἐνεργήματα. Εἰκόνας γὰρ τινῶν δῆθεν ἁγίων ποιοῦντες οἱ γόητες, λαμίας τε συνδεσμοῦντες περιεργίαις τισὶ τῷ ὀπισθίῳ τῆς εἰκόνης ἐγκατορύττουσι, καὶ ὅταν βούλονται ἢ γυναῖκα ποιῆσαι μοιχευθῆναι ἢ ἄνδρα θανα- 20 τῶσαι ἢ ἵππους κλάσαι, νηστεύουσι κατηραμένην καὶ βδελυρὰν νηστείαν, καὶ ἀγρυπνοῦσι πρὸς τῇ εἰκόνι ἐκείνη, καὶ κηρούς καὶ λύχνους ἐξάψαντες, γρηγοροῦσιν ἐπικαλούμενοι δαίμονας, μέχρις ἂν τύχῃσι τῆς τούτων ἐμφανείας, καὶ τινα μὲν εἰς ἔργον ἐξάγουσιν, ἐν δὲ τοῖς πλείστοις ἀποτυγχάνουσιν. Οὐκοῦν φυλάττου αὐτούς, μὴ ποτε 25 παγιδευθῆς.

ΣΣΤ'.- ΙΩΑΝΝῆ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ ΝΕΩΤΕΡΩ.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται», θεομοθετεῖ Κύριος. Μὴ τοίνυν, εἰ δυνατόν, μίαν στιγμὴν χρόνου ἀπολμπάνου τῶν γονέων, μὴ ποτε, τούτων ἐπιμελείας καὶ φροντίδος καὶ 30 θεραπείας χωρισθείς, περιπέσης ἀνθρώποις καὶ λοιμοῖς, καὶ λάβῃς σαυτῷ βρόχους. Πολλοὶ γὰρ εὐρίσκονται, καὶ μάλιστα νεώτεροι ἄφρο-

ἀμετάβλητο. Αὐτὸ μέσω τῶν προφητῶν ὑπαγόρευσε τὶς σεβάσμιες Γραφές. Αὐτὸ ἀργότερα μὲ πολὺ ἀπλοϊκοὺς καὶ λίγους μαθητὲς ἀντιμετώπισε τοὺς ἀκαταμάχητους σοφοὺς τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὸ στοὺς πιστοὺς ποὺ χειροτονοῦνταν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ἔδινε αὐτόματα τὸ χάρισμα νὰ μιλοῦν κάθε γλῶσσα, τὴν ὁποία βέβαια δὲν γνώριζαν. Αὐτὸ λοιπὸν ἔχοντας καὶ σὺ συγκάτοικὸ σου μὲ τὴ μεγάλη πίστη καὶ τὶς ἀγαθοεργίες σου, καὶ τόσο μεγάλον προστάτη καὶ φρουρὸ καὶ ὑπαρασπιστὴ καὶ προασπιστὴ, νὰ μὴ φοβηθεῖς κανέναν, οὔτε δαίμονα, οὔτε κακὸν ἄνθρωπο ποὺ θέλει νὰ κάνει κακὸ στὸ θεοστήρικτο σπίτι σου.

205.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΗΛΙΩΝΑ.

Ἐφοῦ ὁ Θεὸς ἀπαγόρευσε νὰ κάνουν κακά, καὶ αὐτοὺς ποὺ τὰ κάνουν τοὺς στέλνει στὴ φωτιὰ τῆς κόλασης, πῶς θὰ ἦταν δυνατόν νὰ συνεργασεῖ μὲ αὐτοὺς ποὺ κάνουν τὰ αἰσχρά; Μὴ λές λοιπὸν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀκούει τοὺς διαφθορεῖς καὶ τοὺς ἐγκληματίες καὶ αὐτοὺς ποὺ εἶναι σάπι-οι στὸ ἐπάγγελμά τους, καὶ ὅτι σκοτώνει ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τσακίζει τὰ ἄλογα ποὺ τρέχουν στοὺς ἵπποδρόμους. Μὴ γένοιτο! Αὐτὰ δὲν εἶναι πράξεις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐνέργειες τῶν πονηρῶν δαιμόνων. Διότι οἱ ἀγύρτες, κάνοντας δῆθεν εἰκόνες κάποιων ἁγίων, καὶ δένοντας μὲ κάποιους περίεργους τρόπους τερατόμορφες γυναικεῖες μορφές, τὶς χώνουν στὸ πίσω μέρος τῶν εἰκόνων χωρὶς νὰ φαίνονται, καὶ ὅταν θέλουν νὰ κάνουν μιὰ γυναῖκα νὰ διαπράξει μοιχεία, ἢ νὰ σκοτώσουν ἕναν ἄνδρα, ἢ νὰ σπάσουν τὰ πόδια ἀλόγων, κάνουν νηστεία καταραμένη καὶ σιχαμερή, καὶ ἀγρυπνοῦν μπροστὰ στὴν εἰκόνα ἐκείνη, καὶ, ἀνάβοντας κεριὰ καὶ λυχνάρια, ἀγρυπνοῦν ἐπικαλούμενοι δαίμονες, μέχρι ποὺ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐμφάνισή τους, καὶ κάποιον ἀπὸ αὐτοὺς τὸν χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸ ἔργο τους, ἐνῶ στοὺς περισσότερους ἀποτυγχάνουν. Ἐπομένως νὰ προφυλάγεσαι ἀπὸ αὐτοὺς, γιὰ νὰ μὴ πέσεις στὴν παγίδα τους.

206.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΗ ΤΟΝ ΝΕΩΤΕΡΟ.

«Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴ μητέρα σου, γιὰ νὰ εὐτυχήσεις»⁶⁴, νομοθετεῖ ὁ Κύριος. Ἐπομένως, ἐὰν εἶναι δυνατόν, μὴν ἐγκαταλείπεις τοὺς γονεῖς σου οὔτε μιὰ στιγμή, μήπως, ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιμέλεια καὶ φροντίδα καὶ τὴν περίθαλψη αὐτῶν, πέσεις σὲ ἀνθρώπους κακοὺς καὶ βάλεις στὸν ἑαυτό σου θηλεία. Γιατὶ ὑπάρχουν πολλοί, ἰδιαίτερα μάλιστα νεώτεροι ἄμυαλοι καὶ φιλήδονοι, ἐργάτες τῆς ἀνομίας καὶ δοχεῖα

νες καὶ φιλήδονοι, ἀνομίας ἐργάται καὶ παντὸς ῥύπου δοχεῖα, βλάπτοντες τὰ μεγάλα τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας. Φεῦγε τοίνυν τὴν λύμην καὶ τὸν δόρυβρον τούτων, προκατερῶν τοῖς γεγεννηκόσι σε φιλοστόργως, καὶ τιμῶν τούτους ὑπερβαλλόντως, καὶ στοιχῶν ταῖς νοῦ-
5 θεσίαις, καὶ ταῖς προσευχαῖς αὐτῶν περιχαρακούμενος· κἂν γὰρ πᾶσαν θεραπείαν τούτοις προσενέγκῃς, ἀλλ' οὐ γέ αντιγεννηῆσαι αὐτοὺς οὐδαμῶς δυναθεῖς.

ΣΖ'.- ΘΕΟΦΙΛΩ ΑΒΑΚΤΙΣ.

“Οτι οἱ τὸν δίκαιον ἄνδρα εὐφημοῦντες εὐλογοῦνται παρὰ Θεοῦ,
10 καὶ μυρίων διὰ τοῦτο τυγχάνουσι ἀγαθῶν, οἱ δὲ λοιδορεῖν τολμῶντες ἀνηκέστοις περιπεσοῦνται κακοῖς, ἄκουσον τί λέγει ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ· «Τοὺς εὐλογοῦντάς σε εὐλογήσω, καὶ κατάρατοι ἔσονται οἱ καταρώμενοί σε». Καὶ ὁ Δαυῖδ φησιν· «Ἄλαλα γενηθήτω τὰ χεῖλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν ἐν ὑπερηφανείᾳ καὶ ἔξου-
15 δενώσει». Σὲ οὖν ἀποδέχομαι καλῶς πολιτευόμενον πάντοτε, καὶ τοὺς δικαίους δοξάζοντα.

ΣΗ'.- ΣΙΜΩΝΙ ΚΟΥΡΣΟΡΙ.

Εἰ τὴν σοφὴν μέλισσαν μιμῆσθαι ἐσπούδακας, ἐκ πάσης ἀναγνώσεως τὰ χρήσιμα συλλέγειν μὴ κατόκνει.

20 ΣΘ'.- ΠΗΓΑΣΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.

Ἄτοπον ἂν εἶη τύπτειν τὴν σύμβιδίον σου, σῶφρονά τε καὶ σεμνοπρεπεστάτην ὑπάρχουσαν, τὴν ἔ εὐνοιάν σοι φυλαττομένην διὰ παντὸς τοῦ θίου, καὶ μὴ τολμῶσαν διὰ τὴν πολλὴν αἰδῶ καὶ τιμὴν τὴν πρὸς σὲ μηδ' ἀντοφθαλμῆσαί σοι. Πέπαυσο τοίνυν τοῦ δέρειν τὴν πι-
25 στωτάτην, ἵνα μὴ ἀγανακτήσῃ. Φιλοσόφου γὰρ ψυχῆς σημεῖον, τὸ παντελῶς μὴ πλήττειν χειρὶ, τῷ λόγῳ δ' ἐπιπλήττειν τοῖς πονηρευομένοις. Ἀτάκτου δὲ καὶ ἀπαιδεύτου σήμαντρον, τὸ ἐτοίμως πληγὰς ἐπάγειν τοῖς παρατυγχάνουσι.

ΣΙ'.- ΝΗΜΕΡΤΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.

30 Ἐρωτᾶς με διὰ τοῦ γράμματός σου, εἰ κρὴ πιστεύειν ὁμοούσιον εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ. Ἡμεῖς δὲ οὕτως ἔχομεν, καὶ οὕτω πιστεύομεν παρὰ Πατέρων θείων δεδιδασμένοι, καὶ οὕτως ὁμολογοῦμεν, ὁμοούσιον εἶναι τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ τὸ πανά-

64α. Ἀπὸ τὸ λατινικὸ abactus, ποῦ σημαίνει τὸν ἀπελαθέντα ἀπὸ μιᾶ χώρα, ἢ τὸ

κάθε ἀκαθαρσίας, οἱ ὅποιοι βλάπτουν πάρα πολὺ αὐτοὺς ποὺ τοὺς πλησιάζουν. Ἐπόφευγε λοιπὸν τὴν καταστροφή καὶ τὸν βουῖρκο αὐτῶν, παραμένοντας μὲ στοργὴ κοντὰ σ' αὐτοὺς ποὺ σὲ γέννησαν, τιμώντας τους ὑπερβολικὰ, ἀκολουθώντας τὶς νουθεσίες τους, καὶ ἀσφαλιζόμενος μὲ τὶς προσευχὲς τους. Γιατί, κι' ἂν ἀκόμα τοὺς προσφέρεις ὅλες τὶς ὑπηρεσίες, ὅμως νὰ τοὺς γεννήσεις ἐσὺ δὲν μπορεῖς μὲ κανένα τρόπο.

207.- ΣΤΟΝ ΑΠΕΛΑΤΗ^{64α} ΘΕΟΦΙΛΟ.

Γιὰ τὸ ὅτι αὐτοὶ ποὺ ἐπαινοῦν τὸν δίκαιο ἄνθρωπο εὐλογοῦνται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ δέχονται γι' αὐτὸ μύρια ἀγαθὰ, ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ τολμοῦν νὰ τὸν βρίζουν, πέφτουν σὲ ἀθεράπευτα κακὰ, ἄκουσε τί λέγει ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραάμ: «Αὐτοὺς ποὺ σὲ εὐλογοῦν θὰ τοὺς εὐλογῆσω, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ σὲ καταριῶνται, θὰ εἶναι καταραμένοι»⁶⁵. Καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει: «Νὰ βουβαθοῦν τὰ δόλια χεῖλη ποὺ μιλοῦν παράνομα ἐναντίον τοῦ δικαίου μὲ ὑπερηφάνεια καὶ περιφρόνηση»⁶⁶. Ἐσένα λοιπὸν σὲ παραδέχομαι ἐπειδὴ πάντοτε φέρεσαι καλὰ καὶ δοξάζεις τοὺς δίκαιους.

208.- ΣΤΟΝ ΑΡΜΑΤΟΔΡΟΜΟ ΣΙΜΩΝΑ.

Ἐφόσον ἐπεδίωξες νὰ μιμηθεῖς τὴ σοφὴ μέλισσα, μὴ διατάξεις ἀπὸ κάθε ἀνάγνωση ποὺ κάνεις νὰ συγκεντρώνεις τὰ χρήσιμα.

209.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΠΗΓΑΣΙΟ.

Εἶναι ἀνάρμοστο νὰ δέρνεις τὴ γυναῖκα σου, ποὺ εἶναι λογικὴ καὶ πάρα πολὺ σεμνή, καὶ διατηρεῖ τὴν ἀγάπη της γιὰ σένα σὲ ὅλη της τὴ ζωὴ, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴ ντροπὴ καὶ τὸν σεβασμὸ γιὰ σένα δὲν τολμᾷ νὰ σὲ κοιτάξει στὰ μάτια. Πάψε λοιπὸν νὰ δέρνεις αὐτὴν τὴν τόσο πιστή, γιὰ νὰ μὴν ἀγανακτήσει. Γιατὶ γνώρισμα τοῦ φιλοσόφου εἶναι νὰ μὴ χτυπᾷ καθόλου μὲ τὸ χέρι του, ἀλλὰ νὰ ἐπιπλήττει τοὺς κακοὺς μὲ τὸν λόγο του. Ἐνῶ τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ἔτοιμος νὰ χτυπᾷ ὅποιους τύχει, εἶναι σημάδι ἀτακτοῦ καὶ ἀπαίδευτοῦ ἀνθρώπου.

210.- ΣΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗ ΝΗΜΕΡΤΙΟ.

Μὲ ρωτᾷς μὲ τὸ γράμμα σου, ἐὰν πρέπει νὰ πιστεύουμε ὅτι τὸ ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ὁμοούσιο μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό. Ἐμεῖς λοιπὸν ἔτσι ξέρουμε καὶ ἔτσι πιστεύουμε, διδαγμένοι ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες, καὶ ἔτσι ὁμολογοῦμε, ὅτι εἶναι ὁμοούσιο μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ τὸ πανά-

πιθανώτερο τὸν φύλακα τῶν συνόρων τοῦ βυζαντινοῦ κράτους.

65. Γεν. 12, 3.

66. Ψαλμ. 30, 19.

γιον Πνεῦμα τὸ παράκλητον, συναΐδιον, σύνθρονον, συμβασιλευόν, συνδοξαζόμενον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ εἰς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΙΑ΄.- ΑΔΟΛΙΩ ΝΟΜΙΚΩ.

5 Τὸ λούεσθαι ἄνδρας μετὰ γυναικῶν, οὐδαμῶς ἐπέτρεψαν οἱ τοῦ Χριστοῦ φοιτηταί, ἀλλὰ καὶ ἀπέτρεψαν καὶ ἐβδελύξαντο καὶ ἀπηγορεύκασιν ὡς ἀνάρμοστον καὶ ἀσύμφορον ὑπάρχον Χριστιανοῖς, καὶ ἀποβεβλήκασιν καὶ ἀπέπτυσαν.

ΣΙΒ΄.- ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ ΒΥΡΣΗ.

10 Οἱ θεῖοι νόμοι προστάττουσι, παντελῶς μὴ ὀμνύειν· κἂν γὰρ εὐορκεῖ τις, κἂν ἐπιορκήσῃ, κολάσει ὑποπίπτει. Φεῦγε τοίνυν καὶ τὸ ἀδίκως, καὶ τὸ δικαίως ὀμνύειν.

ΣΙΓ΄.- ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΜΗΤΙΣΣΗ.

Λίαν ἐφαρμόζει σοι τὸ λόγιον τῆς Γραφῆς. Ὡσπερ γάρ, φησὶν,
 15 ἐνώτιον χρυσοῦν ἐν ῥινὶ χοίρου, οὕτω κάλλος τῆ κακόφρονι γυναικί. Τίς γὰρ ἂν μὴ θρηνήσῃ σε τῶν εὖ φρονούντων, τὸ μὲν κάλλος ἐκ φύσεως ἔχουσαν, κακῶς δὲ τούτῃ χρωμένην, ῥεμβομένην τε καὶ ἀσωτενομένην, ἀνεπτρωμένην πρὸς πᾶσαν ἀσωτίαν, καὶ ἐπιμαιομένην ἄλλοτριῶσι ἀνδράσι, καὶ ἱματισμῶ μὲν καὶ χρυσῶ, καὶ πολυτμηῆτοις
 20 λίθοις στοιβάζουσαν ἑαυτήν, καὶ τὸ δυσῶδες σαρκίον σπουδαίως φιλοκαλοῦσαν ποικίλαις τρυφαῖς καὶ θαλανείοις καὶ εὐώδεσι χρίσμασι, τὴν δὲ ψυχὴν ἑαυτῆς ὡς ἄλλοτριῶν περιορῶσαν, γυμνήν τε ὑπάρχουσαν παντὸς ἀγαθοῦ ἔργου, καὶ ὅλην ἀκόσμητον καὶ τετραυματισμένην, ἡλλοτριωμένην τε τῶν ἀρετῶν καὶ προσόζουσαν αἰεὶ, καὶ λι-
 25 μώπτουσαν καὶ καταφθειρομένην τοῖς τῆς ἀσελγείας μολύσμασιν;

ΣΙΔ΄.- ΑΦΘΟΝΙΩ ΤΑΒΟΥΛΑΡΙΩ.

Ἐπιφέρουσι μὲν καὶ δαίμονες λογισμοὺς πτοήσεως καὶ δειλίας, τίπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς πολλάκις θορύβους τινὰς καὶ φόβους καὶ θροήσεις ἀμφότερα δὲ ὁ Σωτὴρ θεραπεύει, ὁ πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν
 30 κάκωσιν ἐξιάμενος ῥᾶστα, εἰ μέντοι παρακαλεῖτο εὐχαῖς καὶ εὐποιίαις καὶ ἀναγνώσει θειοτέρων λογίων, καὶ τῇ μετ' ἀγρυπνίας ἐπικλήσει τοῦ τιμίου ὀνόματος Ἰησοῦ.

γιο Πνεῦμα, τὸ παράκλητο, συναΐδιο, ὁμόθρονο, συμβασιλεύει καὶ συνδοξάζεται μαζί με τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ στοὺς χωρὶς τέλος αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

211.- ΣΤΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΑΔΟΛΙΟ.

Οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπέτρεψαν καθόλου νὰ λούζονται οἱ ἄνδρες μαζί με τὶς γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποστράφηκαν, τὸ μίσησαν καὶ τὸ ἀπαγόρευσαν, ἐπειδὴ εἶναι ἀνάρμοστο καὶ ἀσύμφορο στοὺς Χριστιανούς, καὶ τὸ ἀπέρριψαν καὶ τὸ ἀρνήθηκαν ὡς ἀνήθικο.

212.- ΣΤΟΝ ΒΥΡΣΟΔΕΨΗ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟ.

Οἱ νόμοι τοῦ Θεοῦ προστάζουν νὰ μὴ ὀρκιζόμαστε καθόλου, γιατί εἴτε φυλάει τὸν ὄρκο του κάποιος, εἴτε ἀθετεῖ τὸν ὄρκο του, πέφτει σὲ κολάσιμο ἀμάρτημα.

213.- ΣΤΗΝ ΚΟΜΙΣΣΑ ΙΟΥΛΙΑ.

Σοῦ ταιριάζει πολὺ τὸ ρητὸ τῆς Γραφῆς. Γιατὶ λέγει· «Ἡ ὁμορφιά στὴν ἀπερίσκεπτη γυναῖκα, μοιάζει με χρυσὸ σκουλαρίκι στὴ μούρη γουρουνιῦ»⁶⁷. Γιατὶ ποιὸς ἀπὸ τοὺς λογικοὺς δὲν θὰ σὲ κλάψει, ἀφοῦ τὴν ὁμορφιά πὺ ἔχεις τὴν χρησιμοποιοεῖς με τρόπο κακό, περιφέρεσαι ἐδῶ κι' ἐκεῖ, κατασπαταλώντας ἄσωτα τὴν περιουσία σου, εἶσαι πρόθυμη γιὰ κάθε εἶδους ἀσωτία, κάνεις σὰν τρελλὴ γιὰ ξένους ἄνδρες, συσσωρεύεις στὸν ἑαυτὸ σου ἐνδύματα καὶ χρυσαφικὰ καὶ πολύτιμα πετράδια, καὶ ἐνῶ φροντίζεις τὸ βρωμερὸ σαρκίο σου με κάθε εἶδους ἀπολαύσεις καὶ δημόσια λουτρὰ καὶ με εὐώδη ἐπιχρίσματα, τὴν ψυχὴ σου ὅμως τὴν παραβλέπεις, σὰν νὰ ἀνήκει σὲ ἄλλους, γυμνὴ ἀπὸ κάθε καλὸ ἔργο, καὶ τελείως ἀστόλιστη καὶ τραυματισμένη, ἀποξενωμένη ἀπὸ τὶς ἀρετὲς καὶ ἀναδίδοντας πάντοτε δυσσομία, πεινασμένη καὶ φθειρόμενη με τὶς μολύνσεις τῆς ἀσέλγειας,

214.- ΣΤΟΝ ΤΑΒΟΥΛΑΡΙΟ^{67α} ΑΦΘΟΝΙΟ.

Ἐποβάλλουν βέβαια καὶ οἱ δαίμονες λογισμοὺς ἐκφοβισμοῦ καὶ δειλίας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ νοῦς πολλές φορές γεννᾷ κάποιους θορύβους καὶ φόβους καὶ ὑπόκωφες διαδόσεις, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο τὰ θεραπεύει ὁ Σωτήρας, αὐτὸς πὺ ἀπομακρύνει κάθε ἀρρώστια καὶ κάκωση πάρα πολὺ εὐκόλα, ἐφόσον βέβαια παρακληθεῖ με προσευχὲς καὶ ἀγαθοεργίες καὶ μελέτη τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ, καὶ με τὴν ἐπίκληση τοῦ τίμου ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ με ἀγρυπνία.

ΣΙΕ'.- ΠΙΝΔΑΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Τοὺς λεξίθηρας καὶ τοὺς κομπορούακας καὶ πάντας τοὺς φιλενδείκτας, καὶ τοὺς κατὰ τὴν σὴν ὀσιότητα δημοσκοποῦντας καὶ σκώπτοντας τοὺς εὐλαβεῖς ἐπὶ τῇ ἀμαθείᾳ τῶν λέξεων, γελᾶν εἰώθασιν οἱ θεο-
5 φιλέστεροι.

ΣΙΣΤ'.- ΚΑΛΛΙΝΙΚΩ ΧΡΥΣΟΧΩΩ.

Οὔτε τὸ θνησιμαίων ἐφάπασθαι ἀλόγων ἢ λογικῶν, οὔτε λέχος, οὔτε ἐνυπνιασμοί, οὐκ ἄλλο τι τοιοῦτο βλάπτει ποτὲ ἢ ἄνδρα ἢ γυναῖκα. Ἡ γὰρ εἰς Χριστὸν πίστις ἐκαθάρισέ τε καὶ αἰεὶ καθαρίζει τοὺς
10 ἀληθινούς πιστούς, τοῖς δὲ μὴ πιστεύουσιν οὐδὲν ἐστι καθαρὸν· μεμίσανται γὰρ αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις, καὶ πάντα αὐτοῖς βδελυκτὰ καὶ ἀκάθαρτα φαίνεται.

ΣΙΖ'.- ΟΡΕΣΤΗ ΚΛΕΙΔΟΠΟΙΩ.

*Ἐγνων ποτέ τινα ἄνθρωπον ἐξ εὐθείας ῥίψαντα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ
15 λίθον. Ὁ δὲ λίθος λοξὴν πορευθεὶς κατὰ τοῦ τέκνου τοῦ ῥίψαντος ἐν τινι τόπῳ ἐστῶτος ἀμερίμνω, τὸν ὀφθαλμὸν πατάξας τοῦ παιδὸς ἀπετύφλωσεν. Ὁ γὰρ βουληθεὶς ἄλλον κακοποιῆσαι, αὐτὸς μᾶλλον κεκάκωται τῇ δικαίᾳ ψήφῳ τοῦ παντεπόπτου Θεοῦ. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ἵνα παύσῃ τοῦ κατάρας ἐκπέμπειν καθ' ὃν νομίζεις ἐχθρόν, μήποτε
20 καταλάβῃ τὸν οἶκόν σου ὄλεθρος. Προσεύχεσθαι γὰρ ὑπὲρ ἐχθρῶν, οὐχὶ δὲ καταρᾶσθαι παρηγγέλμεθα.

ΣΙΗ'.- ΣΤΕΦΑΝΙΔΙ ΚΟΜΗΤΙΣΣΗ.

Τί δ' ἂν σοι χαρισαίμην ἐγκωμίου ἔνεκεν, ἥδη τοῦ Σολομῶντος ἐγκωμιάσαντός σε; Φησὶ γάρ· «Γυναῖκα δὲ ἀνδρείαν τίς εὐρήσει»;
25 Σπανίως γὰρ ἡ τοιαύτη εὐρίσκεται, τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων τιμίων. Περίβλεπτος δὲ γίνεται δι' αὐτὴν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, οὐδὲν δ' αὐτὸς φροντίζει τῶν ἐν οἴκῳ, πάντων γὰρ αὐτὴ φροντίζει προσεχόντως καὶ συνετῶς. Διὰ τούτων τοίνυν καὶ τῶν τοιούτων σὺν τῇ πίστει σου καὶ τῇ σεμνότητί σου φυλαχθείης.

30 ΣΙΘ'.- ΟΥΛΠΙΑΝΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Ἡδέως μὲν κατεργάζῃ τὰς ἀθεμιτουργίας, ἀηδῶς δ' ὑποδέχῃ τὰ λυπηρὰ τὰ ἐπερχόμενά σοι τῇ κελεύσει τοῦ Θεοῦ. Διόπερ παραινω

215.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΠΙΝΔΑΡΟ.

Αυτούς πού κυνηγοῦν ἐπίμονα λέξεις καὶ τὴν καυχοσιολογία καὶ ὄλους ὅσους ἀγαποῦν τὴν ἐπίδειξη, καὶ αὐτούς πού, σύμφωνα μὲ τὴν ὁσιότητά σου, παρατηροῦν τὰ πλήθη καὶ εἰρωνεύονται τοὺς εὐλαβεῖς γιὰ τὴν ἄγνοια τῶν λέξεων, οἱ πιὸ θεοφιλεῖς συνηθίζουσιν νὰ τοὺς γελοῦν.

216.- ΣΤΟΝ ΧΡΥΣΟΧΟΟ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟ.

Οὔτε ἡ ἐπαφή μὲ νεκρὰ σώματα ἀλόγων ἢ λογικῶν, οὔτε μὲ λεχῶνα, οὔτε οἱ ὄνειρώξεις, οὔτε κάτι ἄλλο παρόμοιο βλάπτει ποτὲ τὸν ἄνδρα ἢ τὴ γυναῖκα. Γιατὶ ἡ πίστη στὸν Χριστὸ καθάρισε καὶ πάντοτε καθαρίζει τοὺς πραγματικὰ πιστούς, ἐνῶ γιὰ ἐκείνους πού δὲν πιστεύουν τίποτε δὲν εἶναι καθαρὸ, γιατί εἶναι μολυσμένος καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδηση καὶ ὅλα τοὺς φαίνονται σιχαμερὰ καὶ ἀκάθαρτα.

217.- ΣΤΟΝ ΚΛΕΙΔΟΠΟΙΟ ΟΡΕΣΤΗ.

Γνώρισα κάποτε ἓναν ἄνθρωπο ὃ ὁποῖος ἔρριξε πέτρα ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ πέτρα ὅμως πῆγε λοξὰ στὸ παιδί ἐκείνου πού τὴν ἔρριξε, τὸ ὁποῖο στεκόταν σὲ ἓνα μέρος ἀμέριμνο, καὶ χτυπώντας τὸ μάτι τοῦ παιδιοῦ τὸ τύφλωσε. Αὐτὸς δηλαδή πού θέλησε νὰ κακοποιήσῃ ἄλλον, κακοποιήθηκε ὃ ἴδιος μὲ τὴν δίκαιη ἀπόφαση τοῦ παντελόπτη Θεοῦ. Αὐτὰ λοιπὸν σοῦ τὰ εἶπα, γιὰ νὰ παύσεις νὰ στέλνεις κατάρες σ' ὅποιον νομίζεις ἐχθρὸ σου, μήπως κάποτε βρεῖ τὸ σπίτι σου καταστροφή. Γιατὶ ἔχουμε ἐντολὴ νὰ προσευχόμεσθε γιὰ τοὺς ἐχθρούς μας, καὶ ὄχι νὰ τοὺς καταρώμασθε.

218.- ΣΤΗΝ ΚΟΜΙΣΣΑ ΣΤΕΦΑΝΙΔΙΑ.

Τί θὰ μπορούσα νὰ σοῦ χαρίσω γιὰ νὰ σὲ ἐγκωμιάσω, ἀφοῦ ἤδη ὃ Σολομών σὲ ἔχει ἐγκωμιάσει; Καθόσον λέγει· «Γυναῖκα γενναία ποιὸς θὰ βρεῖ;»⁶⁸. Γιατὶ σπάνια βρίσκεται τέτοια καὶ εἶναι πιὸ πολύτιμη ἀπὸ τὰ πολύτιμα πετράδια. Ἐξαιτίας τῆς ὃ ἄνδρας τῆς γίνεται περίλαμπρος, καὶ δὲν φροντίζει γιὰ κανένα ἀπὸ τὰ προβλήματα τοῦ σπιτιοῦ, διότι γιὰ ὅλα ἐνδιαφέρεται αὐτὴ μὲ προσοχὴ καὶ σύνεση. Εὐχομαι λοιπὸν νὰ διαφυλαχθεῖς μὲ ὅλα αὐτὰ καὶ μὲ ἄλλα τέτοια, μαζί μὲ τὴν πίστη σου καὶ τὴ σεμνότητά σου.

219.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΟΥΛΠΙΑΝΟ.

Τίς παρανομίες σου βέβαια τίς κάνεις μὲ εὐχαρίστηση, ἀλλὰ τίς θλίψεις πού σὲ βρίσκουν μὲ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ τίς δέχεσαι μὲ ἀηδία. Γι' αὐτὸ

σοι, ὡσπερ οὐ παραιτῆ διαπράττεσθαι τὰ κακά, οὕτω μὴ θέλε παραι-
τεῖσθαι τὰ ἐπακολουθοῦντα ταῖς πονηραῖς πράξεσιν· κατὰ γὰρ δὴ τὴν
φαιλοτάτην γνώμην καὶ κατὰ τὴν στρατείαν τὴν μοχθηράν, πάντως
καὶ τὸ σιτηρέσιον ἐκτάσσειται.

5

ΣΚ'. – ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΕΙ ΚΑΝΔΙΛΑΤΩ.

Μὴ ξενίζου ἐωρακῶς Μάξιμον τὸν δικάριον καὶ τὸν τούτου ἀδελ-
φόν, τοῖς ἑαυτῶν συμποδισθέντας σοφίσμασι, καὶ κινδύνους ὑπομεμε-
νηκότας καὶ τὰ ἔσχατα κακά, ἅπερ καθ' ἑτέρων προσώπων ἐπενεχθή-
ναι ἐσπούδασαν. Βλέπε γὰρ τί λέγουσιν αἱ Γραφαί· «Συνέδησεν ὁ
10 Θεὸς τοὺς ἄξονας τῶν ἀρμάτων καὶ ἤγεν αὐτοὺς πρὸς τὸ ὀφειλόμε-
νον», καὶ, «Ἐπέστρεψεν ἡ πονηρία αὐτῶν εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν»,
καὶ, «Ἐν παγίδι ταύτῃ, ἣ ἔκρουσαν, συνελήφθη ὁ ποῦς αὐτῶν». Συλ-
λαμβάνονται ἐν διαβουλίαις, οἷς διαλογίζονται ὅπερ γὰρ ἐσοφίσαντο,
εἰς ἑαυτῶν μὲν ἀσφάλειαν, ἄλλων δὲ ἐπιβουλήν καὶ θλάβην, τοῦτο
15 ἔστρεψεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν τούτων μὲν κάκωσιν καὶ αἰσχύνῃν καὶ ὄλε-
θρον ἄφατον, ὠφέλειαν δὲ καὶ τιμὴν, παρησίαν τε καὶ κέρδος οὐκ
ολίγον τῶν ἐπιβουλευθέντων. Καὶ γὰρ ὁ Ἀμμιάν ποτε θέλων σταυρω-
σαι τοὺς περὶ Μαρδοχαῖον τὸν δίκαιον ἄνθρωπον, καὶ τὸ ξύλον ἐτοι-
μάσας, αὐτὸς μὲν καταισχυνηθεὶς ἐξαίφνης καὶ παρὰ προσδοκίαν ἐπ'
20 αὐτοῦ τοῦ οἰκείου ξύλου ἀνεσκολοπίζετο, προστάξει τοῦ βασιλέως
τοῦ πρότερον ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀγαπήσαντος αὐτόν, Μαρ-
δοχαῖος δέ, ὁ πρὸς τὸν Θεὸν ἔχων διηνεκῶς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ταῖς
μεγίσταις τετίμηται τιμαῖς παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ πάντων τῶν μεγα-
στάνων, καὶ περιφανέστερος ὤφθη νῦν μᾶλλον, ἢπερ ποτέ. Τοιγαροῦν
25 ἐν παντὶ καιρῷ τοῖς θείοις πιστεύειν λογίοις, τοῖς λέγουσιν, ὅτι Ὅπερ
αὐτὸς μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσεις, καὶ μὴ θέλε ἐτέροις κακά, ἵνα μὴ σε
καταλάβῃ κακά, καὶ τὴν χύτραν, ἣνπερ ἄλλοις ἤρτυσας, σὺ μόνος
καταδικασθῆς φαγεῖν. Ὁ γὰρ ἄλλοις βόθρον ὀρύξας, εἰς αὐτὸν
ἐμπεσεῖται ἀνελπίστως.

30

ΣΚΑ'. – ΕΥΡΥΚΛΕΙ ΠΑΤΡΙΚΙΩ.

Ἐπιτετευγμένως ἐρρέθη περὶ τῆς σῆς ἐνδοξότητος Δύο ταῦτα
ἐμίσησα, γέροντα μοιχόν, καὶ πλούσιον ψεύστην. «Διὰ τί ὑπερηφα-
νεύεται γῆ καὶ σποδός». Μέλλει γὰρ κληρονομεῖν ταιλαιπωρίας καὶ

σὲ συμβουλεύω, ὅπως δὲν παύεις νὰ κάνεις τὰ κακά, ἔτσι νὰ μὴ θέλεις νὰ σταματήσουν καὶ αὐτὰ πού ἀκολουθοῦν σὰν ἀποτέλεσμα τῶν πονηρῶν πράξεών σου. Γιατὶ ἀνάλογα μὲ τὴν πολὺ κακὴ πρόθεση καὶ τὴν κακόβουλη ἐκστρατεία, ὀρίζεται ὅπωςδήποτε καὶ ἡ ἡμερήσια τροφή.

220.- ΣΤΟΝ ΚΑΝΔΙΔΑΤΟ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗ.

Μὴ παραξενεύεσαι βλέποντας τὸν τοποτηρητὴ Μάξιμο καὶ τὸν ἀδελφὸ του, πού παγιδεύτηκαν μὲ τὰ δικὰ τους σοφίσματα καὶ ἔχουν ὑπομείνει κινδύνους καὶ τὰ ἔσχατα κακά, τὰ ὁποῖα φρόντισαν νὰ συμβοῦν σὲ ἄλλα πρόσωπα. Γιατὶ πρόσεξε τί λένε οἱ Γραφές: «Ἔδεσε ὁ Θεὸς τοὺς ἄξονες τῶν ἀρμάτων καὶ τοὺς ὀδήγησε ἐκεῖ πού ἔπρεπε νὰ πᾶνε»⁶⁹, καί, «Ἐπέστρεψε ἡ κακία τοὺς στὰ κεφάλια τοὺς»⁷⁰, καί, «Στὴν παγίδα αὐτὴ πού ἔκρουσαν, πιάστηκε τὸ πόδι τοὺς»⁷¹. Συλλαμβάνονται στὶς μηχανορραφίες τῶν μυστικῶν συσκέψεων μὲ αὐτὰ πού σκέφτονται. Αὐτὸ δηλαδὴ πού σοφίστηκαν γιὰ τὴ δική τους βέβαια ἀσφάλεια, ἀλλὰ γιὰ σκευωρία καὶ βλάβη ἄλλων, αὐτὸ ὁ Θεὸς τὸ μετέτρεψε σὲ κάκωση δική τους καὶ καταντροπιασμὸ καὶ ἀπερίγραπτη καταστροφή, καὶ σὲ ὠφέλεια καὶ τιμὴ καὶ παρρησία καὶ μεγάλο κέρδος ἐκείνων πού εἶχαν σκεφτεῖ νὰ κακοποιήσουν. Πραγματικὰ καὶ ὁ Ἀμμὼν κάποτε, θέλοντας νὰ σταυρώσει ἐκείνους πού ἦταν μὲ τὸ μέρος τοῦ Μαρδοχαίου, ἀνθρώπου δίκαιου, καὶ εἶχε ἐτοιμάσει καὶ τὸν σταυρὸ, ὁ ἴδιος ἀφοῦ καταντροπιάστηκε ξαφνικὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸ περιμένει, κρεμάστηκε στὸν ἴδιο τὸν δικό του σταυρὸ μὲ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ πού προηγουμένως τὸν εἶχε ἀγαπήσει περισσότερο ἀπὸ τὴ ζωὴ του. Καὶ ὁ Μαρδοχαῖος πού εἶχε τὸν νοῦ του διαρκῶς στὸ Θεό, τιμήθηκε μὲ τὶς μεγαλύτερες τιμὲς ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ καὶ ὅλους τοὺς μεγιστᾶνες, καὶ ἔγινε πρὸ ἔνδοξος τότε, παρὰ ἄλλοτε⁷². Λοιπὸν σὲ κάθε περίπτωσι νὰ πιστεύεις στὰ θεϊκὰ λόγια πού λένε, «Αὐτὸ πού σὺ μισεῖς, νὰ μὴ τὸ κάνεις σὲ ἄλλον, καὶ νὰ μὴ θέλεις γιὰ ἄλλους κακά, γιὰ νὰ μὴ σὲ βροῦν κακά, καὶ τὴ χύτρα πού μαγεύεισες γιὰ ἄλλους, καταδικαστεῖς νὰ τὴ φᾶς μόνος σου. Γιατὶ αὐτὸς πού ἔσκαψε λάκκο γιὰ ἄλλους, θὰ πέσει ὁ ἴδιος μέσα σ' αὐτὸν χωρὶς νὰ τὸ περιμένει»⁷³.

221.- ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΚΙΟ ΕΥΡΥΚΛΗ.

Πολὺ ἐπιτυχημένα εἰπώθηκε γιὰ τὴν ἐνδοξότητά σου· «Δύο πράγματα μίσσησα· γέροντα μοιχὸν καὶ πλούσιο ψεύστη»⁷⁴. «Γιατὶ ὑπερηφανεύεται ἡ γῆ καὶ ἡ στάχτη;»⁷⁵. Γιατὶ πρόκειται νὰ κληρονομήσει ταλαι-

73. Σοφ. Σειρ. 27, 26.

74. Σοφ. Σειρ. 25, 2.

75. Σοφ. Σειρ. 10, 9.

σηπεδόνας καὶ σκώληκας· Εἰ οὖν κατεγήρασας ἐν ἀτοπίαις καὶ ψεύ-
δεσι καὶ δόλοις καὶ κατεδαπανήθης χορτασθεὶς ἡμερῶν κακῶν, γινῶθι
σαντόν.

ΣΚΒ'·- ΑΓΛΑΟΦΩΝΤΙ ΚΟΥΡΑΤΟΡΙ.

5 Ὅταν λοιπὸν ἀτενίσῃ ἄνθρωπος βλέπων τοὺς ἀδίκως μισοῦντας
καὶ τοὺς διαρπάζοντας, ἰσχυροποιουμένους καὶ καταδυναστεύοντας,
ὅταν ἤδη πρὸς ἀφελπισμὸν πέσῃ, μηδενὸς βοηθοῦντος, τότε παραδό-
ξως τὰς ἐξ οὐρανοῦ ἀντιλήψεις καὶ βοηθείας ὄψεται γινομένης. Μένε
οὖν εὐχόμενος καὶ ἐλπίζων.

10 ΣΚΓ'·- ΜΑΞΙΜΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐάν τι γέγραπται ἐν τῇ Παλαιᾷ ἢ τε ἐν τῇ Νέᾳ ἱστορικῶς γεγε-
νησθαι καὶ φανερῶς τόδε ἢ τόδε πεπραχθαι, ἡμεῖς δὲ εἰς ἑαυτοὺς
νοοῦμεν αὐτὸ ταῖς ἐνθυμήσεσι καὶ τοῖς λογισμοῖς πρὸς οἰκοδομὴν
πνευματικὴν χρώμενοι, μὴ νόμιζε, ὅτι ἠθετήσαμεν τὸ γράμμα ἢ ἀπω-
15 σάμεθα τὴν ἱστορίαν. Μὴ γένοιτο! Οὐκ ἀθετοῦμεν, οὐδ' ἀποβαλόμεθα
τὸ αἰσθητῶς πεπραγμένον καὶ ἱστορία παραδοθέν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡμεῖς
ἐσμεν ὁ κόσμος, πάντα τὰ πρῶην γενόμενα σήμερον εἰς ἑαυτοὺς
νοοῦντες ὠφελοῦμεθα. Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔστι σήμερον Ἰωσήφ, οὔτε ἡ
Αἴγυπτία, οὔτε Ἐζεκίας ὁ βασιλεύς, οὔτε Ἰούδας ὁ προδότης, οὔτε
20 Λάζαρος ἀποθανὼν καὶ ἀναστάς, οὔτε Σίμων ὁ Μάγος, οὔτε τὰ ἐξῆς,
διὰ τοῦτο, εἰάν ἴδωμεν σωφρονοῦντά τινα, Ἰωσήφ τοῦτον καλοῦμεν
εἰάν θεασώμεθα γυναῖκα μοχάδα, Αἴγυπτίαν λέγομεν αὐτήν· εἰάν τις
δυναστικῆς πιστὸς τῷ Θεῷ καὶ εὐλαβὴς τυγχάνει, Ἐζεκίας προσαγο-
ρεύεται· πᾶς δὲ ὁ προδιδούς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ τοὺς ἄλλους
25 ἐμβάλλων εἰς θάνατον Ἰούδας νενόμισται· εἰ δέ τις βέλτιστος ἄνθρω-
πος ἀμελήσας ἡμαρτεν, εἶτα μετανοήσας ζωοποιηθῆ, δῆλον ὅτι ὁ νοῦς
αὐτοῦ ἀπέθανε διὰ τῆς πλημμελείας, καὶ ἐγήγερται διὰ τῆς μετανοίας,
τὸν δὲ καθ' ὑπόκρισιν προσερχόμενον τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ
βαπτιζόμενον ψιλῶ ὕδατι, οὐ μέντοι καὶ Πνεύματι ἁγίῳ, Σίμωνα Μά-
30 γον ἐπονομάζειν εἰώθαμεν. Πρὸς ταῦτα οὖν καὶ πάντα τὰ παρ' ἡμῶν
νοητῶς λεγόμενα κανονίζων, οὐδαμῶς σκανδαλισθήσῃ καθ' ἡμῶν.
Πάντα οὖν εἰς ἑαυτὸν νόησον τὰ τυπικῶς συμβάντα καὶ πραχθέντα
τοῖς ἀρχαίοις· Φησὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος «Ὑμεῖς ναὸς Θεοῦ ἐστε»· οὐχ

παωρίες και σαπίλα και σκουλήκια. Ἐὰν λοιπὸν γέρασες μέσα σὲ παρανομίες και ψέματα και δόλους και κατασπατάλησες τὴ ζωὴ σου χορτασμένος ἀπὸ μέρες κακές, ἔλα σὲ συναίσθηση τοῦ ἑαυτοῦ σου.

222.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗ ΑΓΛΑΟΦΩΝΤΑ.

“Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος στρέψει τὸ βλέμμα του και κοιτάξει αὐτοὺς ποὺ μισοῦν ἄδικα και αὐτοὺς ποὺ ἀρπάζουν, νὰ γίνονται ἰσχυροὶ και νὰ καταδυναστεύουν, ὅταν πιά πέσει σὲ ἀπελπισία και δὲν ὑπάρχει κανεὶς νὰ τὸν βοηθήσει, τότε θὰ δεῖ μὲ τρόπο παράδοξο τίς παροχές και τίς βοήθειες νὰ γίνονται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Νὰ ἐπιμένεις λοιπὸν προσευχόμενος και νὰ ἐλπίζεις.

223.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΜΑΞΙΜΟ.

Ἐὰν κάτι εἶναι γραμμένο στὴν Παλαιὰ ἢ στὴν Καινὴ Διαθήκη, ὅτι συνέβη ἱστορικά, και ἔγινε φανερὸ αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο, και ἔμεῖς τὸ ἐκλαμβάνουμε γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας μὲ τίς ἀναμνήσεις και τοὺς λογισμοὺς, χρησιμοποιώντας το γιὰ πνευματικὴ οἰκοδομή, νὰ μὴ νομίζεις ὅτι ἀρνούμαστε αὐτὸ ποὺ εἶναι γραμμένο, ἢ τὴν ἐξιστορήση. Μὴ γένοιτο! Δὲν ἀρνούμαστε οὔτε ἀπορρίπτουμε αὐτὸ ποὺ ἔγινε αἰσθητὰ και παραδόθηκε στὴν ἱστορία. Ἐπειδὴ ἔμεῖς εἴμαστε ὁ κόσμος, ὅλα ὅσα ἔγιναν προηγουμένως, μεταφέροντάς τα σήμερα στὸν ἑαυτὸ μας, ὠφελούμαστε. Ἐπειδὴ δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει σήμερα ὁ Ἰωσήφ, οὔτε ἡ Αἴγυπτία, οὔτε ὁ Ἐζεκίας ὁ βασιλιάς, οὔτε ὁ Ἰούδας ὁ προδότης, οὔτε ὁ Λάζαρος ποὺ πέθανε και ἀναστήθηκε, οὔτε ὁ Σίμων ὁ Μάγος και ὅλα τὰ ἄλλα, γι' αὐτὸ, ὅταν δοῦμε κάποιον συνετὸ, αὐτὸν τὸν ὀνομάζουμε Ἰωσήφ. Ἐὰν δοῦμε μιὰ γυναίκα μοιχαλίδα, τὴν λέμε Αἴγυπτία. Ἐὰν κάποιος ἐξουσιαστής εἶναι πιστὸς στὸν Θεὸ και εὐλαβὴς, ὀνομάζεται Ἐζεκίας, και καθένας ποὺ προδίδει τὴν ἀλήθεια και βάζει τοὺς ἄλλους σὲ θάνατο, θεωρεῖται Ἰούδας. Ἄν πάλι κάποιος ἄνθρωπος ἄριστος ἀδιαφορήσει και ἁμαρτήσῃ, και ἔπειτα μετανοήσῃ και ζωοποιηθεῖ, εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ νοῦς του πέθανε μὲ τὴν ἁμαρτία, και ἀναστήθηκε μὲ τὴν μετάνοια, ἐνῶ ἐκεῖνον ποὺ ἔρχεται ὑποκριτικὰ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ και βαπτίζεται μὲ ἀπλό νερό, και ὄχι μὲ ἅγιο Πνευμα, συνηθίζουμε νὰ τὸν ὀνομάζουμε Σίμωνα Μάγο. Προσαρμόζοντας λοιπὸν σ' αὐτὰ και ὅλα ὅσα λέγονται ἀπὸ μᾶς μεταφορικά, νὰ μὴ σκανδαλίζεσαι καθόλου ἐναντίον μας. Νὰ ἐκλαμβάνεις λοιπὸν μεταφορικὰ στὸν ἑαυτὸ σου ὅλα ὅσα συνέβησαν και ἔγιναν στοὺς παλιούς τυπικά. Γιατὶ ὁ Ἀπόστολος λέγει· «Σεῖς εἴσται ναὸς τοῦ

ὁ ἐκ λίθου ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος δεδωμημένος· «Πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, εἴτε κόσμος, εἴτε ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα». Ὑμεῖς δὲ καὶ γεώργιον καὶ ἀμπελῶν καὶ ποιμήνη καὶ τὰ ἄλλα.

ΣΚΔ'·- ΛΟΥΚΙΑΝΩ ΣΟΦΙΣΤῆ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ.

5 Οὐ χρὴ πάροδον διδόναι ἐπὶ τὴν διάνοιαν ταῖς τῶν βλάβπτειν πεφυκότων λογισμῶν φαντασίαις, ἵνα μὴ ζωοποιήσωμεν τὰ ἐξ ἐπιμελείας νενεκρωμένα πάθη, καὶ πάλιν ἐναγώνιον διαγάγωμεν βίον. Εὐχερωῶς γὰρ πάλιν διάνοια ῥέπει πρὸς τὰ πρὸ χρόνου ἐκβεβλημένα πάθη, καὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πλάστιγγα ἐπιβρίθει μέχρις ἐδάφους. Τοι-
10 αὐτή γὰρ ἡ ἕξις τῆς ἀρετῆς, ὀξύρροπῆς τίς ἐστι, καὶ ἄγαν εὐκόλως, εἰ ἀμελοῖτο, ταλαντεύουσα ἐπὶ τὰ ἐναντία.

ΣΚΕ'·- ΣΩΤΗΡΙΧΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

«Ὡσαυτε στρέφεται θύρα ἐπὶ τοῦ στρόφιγγος αὐτῆς», φησὶν ὁ Σολομών, «οὕτως ἀνὴρ ὀκνηρὸς ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ». Βολδίτω δὲ κο-
15 πριῶν τὸν ὀκνηρὸν ὁ Σειράχ παρεικάζει. Ταῦτα δέ μοι πρὸς τὴν σὴν ὀκνηρίαν.

ΣΚΣΤ'·- ΑΝΘΕΜΙΩ ΝΟΜΙΚΩ.

Πόρρω στηῆθι τοῦ τῆς πορνείας μιᾶσματος, καὶ οὐκ ἂν περιπέσης πῶ τῆς λύπης βροχίσματι.

20 **ΣΚΖ'·- ΜΑΡΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.**

Μεγάλην ἐφ' ἅπασιν ἔστιν εὐρεῖν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότητος περὶ τοὺς οἰκειοὺς δούλους οἰκονομίαν, ὥστε καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι σκυθρωπὰ καὶ μὴ πάντῃ κατὰ βούλησιν ἀπαντῶντα, καὶ ταῦτα ἐπ' ὠφελεία τῶν πολλῶν οἰκονομεῖσθαι, τῇ δυσθεωρήτῃ σοφίᾳ τοῦ Κυρίου
25 καὶ τοῖς ἀνεξιχνιάστοις αὐτοῦ κρίμασιν. Ἄλλᾳ κατεξανάστηθι τῶν πειρασμῶν, τῶν νῦν δίκην καταιγίδος ἐπιδραμόντων ὑμῖν, καὶ καταστέφθηθι, πάτερ, ὑπερευχόμενός μου.

ΣΚΗ'·- ΛΕΟΝΙΔῆ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.

«Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς με», φησὶν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστός, «ἐὰν μὴ
30 ἢ δεδομένον αὐτῷ ἄνωθεν». Οὐκ ἔστι γὰρ τὸ τυχόν πρᾶγμα ἢ εἰς τὸν Χριστὸν πίστις τῆς γὰρ ἄνωθεν δεῖται ροπῆς τὸ γὰρ ἀληθινῶς πι-

Θεοῦ»⁷⁶, ὄχι ἐκεῖνος ποὺ κτίστηκε ἀπὸ τὸν Σολομώντα μὲ πέτρα⁷⁷. Γιατὶ «Ὅλα εἶναι δικά σας, εἴτε κόσμος, εἴτε παρόντα, εἴτε μελλοντικά»⁷⁸. Καὶ σεῖς εἴσαστε καὶ ἀγρὸς καὶ ἀμπελώνας καὶ ποιμνὴ, καὶ τὰ ἄλλα⁷⁹.

224.- ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟ ΣΟΦΙΣΤΗ ΛΟΥΚΙΑΝΟ.

Δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπουμε νὰ εἰσέρχονται στὸν νοῦ μας οἱ πλασματικές εἰκόνες τῶν λογισμῶν ποὺ ἀπὸ τὴ φύση τους βλάπτουν, γιὰ νὰ ἀνακινήσουμε τὰ πάθη ποὺ μὲ φροντίδα μας εἶναι νεκρωμένα, καὶ ἀρχίσουμε πάλι νὰ κάνουμε ζωὴ ἀγωνιώδη. Γιατὶ ἡ διάνοιά μας εὐκόλα γέρνει πάλι στὰ πάθη ποὺ πρὶν ἀπὸ πολὺ χρόνο ἔχουν ἀποβληθεῖ, καὶ κάνει τὴν πλάσιγγα τῶν ἡδονῶν γεμάτη νὰ γέρνει μέχρι τὸ ἔδαφος. Γιατὶ ἡ συνήθεια τῆς ἀρετῆς εἶναι τέτοια, τόσο πολὺ δηλαδὴ ἐπιρρεπῆς, καὶ πολὺ εὐκόλα, ἂν παραμεληθεῖ, κλίνει πρὸς τὰ ἀντίθετα.

225.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΣΩΤΗΡΙΧΟ.

«Ὅπως», λέγει ὁ Σολομών, «περιστρέφεται ἡ πόρτα γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της, ἔτσι στριφογυρίζει ὁ ὀκνηρὸς ἄνθρωπος πάνω στὸ κρεβάτι του»⁸⁰. Τὸν ὀκνηρὸ ὁ Σειράχ τὸν παρομοιάζει μὲ σωρὸ κοπριάς⁸¹. Αὐτὰ ἀπὸ μένα πρὸς τὴ δική σου ὀκνηρία.

226.- ΣΤΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΑΝΘΕΜΙΟ.

Στάσου μακριὰ ἀπὸ τὸ μίασμα τῆς πορνείας, καὶ δὲν θὰ πέσεις στὴ θηλειὰ τῆς λύπης.

227.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΡΙΑΝΟ.

Εἶναι δυνατὸν νὰ βροῦμε σὲ ὅλα τὰ πράγματα τὴν πρόνοια τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότη γιὰ τοὺς δούλους του, ὥστε καὶ αὐτὰ ποὺ φαίνονται σκυθρωπά καὶ δὲν μᾶς βρίσκουν καθόλου μὲ τὴ θέλησή μας, καὶ αὐτὰ μὲ τὴ δυσκολοκατανόητη σοφία τοῦ Κυρίου καὶ τὶς ἀνεξιχνίαστες κρίσεις του νὰ ἀποβαίνουν γιὰ τὴν ὠφέλεια τῶν περισσοτέρων. Ἀλλὰ ἀγωνίσου γενναῖα ἐναντίον τῶν πειρασμῶν ποὺ τώρα σὰν καταιγίδα ἐπέδραμαν ἐναντίον σας, καὶ στεφανώσου, πάτερ, προσευχόμενος καὶ γιὰ μένα.

228.- ΣΤΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΛΕΩΝΙΔΑ.

«Κανένας δὲν ἔρχεται σὲ μένα», λέγει ὁ Σωτήρας μας Χριστός, «ἐὰν δὲν εἶναι δοσμένο σ' αὐτὸν ἀπὸ τὸν οὐρανό»⁸². Γιατὶ ἡ πίστη στὸν Χριστὸ δὲν εἶναι τυχαῖο πρᾶγμα, ἀλλὰ χρειάζεται τὴν ἔγκριση ἀπὸ τὸν οὐρανό·

80. Παροιμ. 26, 14.

81. Σοφ. Σειρ. 22, 2.

82. Ἰω. 6, 65.

στεῦσαι, γενναίας ἐστὶ ψυχῆς. Ἡ οὖν τοιαύτη ψυχὴ τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ
 χρήζει κατανύξεως εἰς τὸ πιστεῦσαι καὶ ἡ ἄνωθεν δὲ ροπή δεῖται τῆς
 ἡμῶν προαιρέσεως.

ΣΚΘ'.- ΘΕΟΚΛΕΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

5 Τοσοῦτον ἰσχύει καλλίστη μετάνοια, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς κλί-
 νης ψυχορραγοῦντά τινα ταύτη χρησάμενον, ἐλευθεροῦν μυρίων πα-
 ραπτωμάτων ἐν στιγμή χρόνου. Τοῦ γὰρ καιροῦ ἡ στενοχωρία οὐκ ἂν
 θλίψοι τὴν θεϊαν φιλανθρωπίαν γέγραπται γὰρ ἐν προφητικῇ δέλτῳ,
 ὅτι «Ὅταν ἀποστραφεῖς τὰ ἑαυτοῦ κάκιστα ἔργα, ἐκ τοῦ βάθους τῆς
 10 καρδίας στενάξης, τότε σωθήσῃ». Καὶ πειθέτω σε ὁ ταπεινὸς τελώνης
 ἐν στεναγμῶ μικρὰν τινα δέησιν προσκομίσας, καὶ παραχρῆμα μυ-
 ρίων ὀφλημάτων δεξάμενος ἄφεςιν, καὶ δεδικαιωμένος τῇ θεῖα ψήφῳ
 ὑπὲρ Φαρισαῖον ἀλαζόνα, πολλὰ πάνυ δικαιοπραγήσαντα.

ΣΛ'.- ΦΙΛΩΝΙ.

15 Ἄλλος πρὸς ἄλλο τι νένευκε τῶν ματαιῶν τοῦ κόσμου, καὶ ἄλλος
 ἐπ' ἄλλω τινὶ τέτρωται τῶν μηδὲν τὴν ψυχὴν ὠφελούντων. Σὺ δὲ περὶ
 ἐν μόνον σπουδάξεις μετὰ πόθων, τὸ τοῖς ἀσκηταῖς τοῦ Χριστοῦ τὴν
 σὴν ἐκδαπανᾶν ὑπαρξιν ἀκορέστως. Πηλίκας τοίνυν διὰ τοῦτο μέλ-
 λεις ἀπολαμβάνειν τὰς μισθαποδοσίας, δῆλον ὅτι ἡ χάρις τοῦ Κυρίου
 20 δεικνύει σοι πρὸς τελευτῆς, ἣτις, προγινώσκουσα τὰ μέλλοντα, καὶ
 ὑποφθέγγεται σοι πράττειν τὰ ψυχωφελῆ, καὶ προσαποκαλύπτει τὰς
 διαγωνιζούσας ἀνταμείψεις.

ΣΛΑ'.- ΑΙΜΙΛΙΑΝΩ ΠΡΟΤΗΚΤΟΡΙ.

«Ἐν κακίᾳ προσώπου», φησὶ Σολομών, «ἀγαθυνθήσεται καρ-
 25 δία». Ἐὰν γὰρ ὀργισθῶμεν καὶ πικρανθῶμεν καθ' ἑαυτῶν κινουμένων
 πρὸς τὴν ἄτοπον πράξιν, πάντως ὅτι ἀγαθυνθήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν
 τερπομένη καὶ ἀγαλλιωμένη τῷ κάλλει τῶν ἀρετῶν.

ΣΛΒ'.- ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.

«Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ», φησὶν ὁ Ἀπόστολος, «οὔτε ἄρσεν, οὔτε
 30 θῆλυ». Καὶ μὴν πάντες οἱ πιστοὶ καὶ εἰς ἄρσεν καὶ εἰς θῆλυ φαίνονται

γιατί τὸ νὰ πιστέψει κανεὶς χρειάζεται γενναία ψυχὴ. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ψυχὴ γιὰ νὰ πιστέψει ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν κατάνυξη τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ οὐράνια ὁμῶς αὐτὴ ἔγκριση χρειάζεται τὴ δική μας προαίρεση.

229.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΚΛΗ.

Τόσο μεγάλη δύναμη ἔχει ἡ μετάνοια, ὥστε ἀκόμα καὶ ὅταν κάποιος ψυχορραγεῖ στὸ κρεβάτι, ἂν τὴν χρησιμοποιήσῃ, θὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ μύρια παραπτώματα μέσα σὲ μιὰ στιγμή. Διότι ἡ στενότητα τοῦ χρόνου δὲν μπορεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Γιατί εἶναι γραμμένον σὲ προφητικὴ ἐπιστολή· «Ὅταν ἀποστραφεῖς τὰ πολὺ κακὰ ἔργα σου ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς σου καὶ ἀναστενάξεις, τότε θὰ σωθεῖς»⁸³. Καὶ ἂς σὲ πείσῃ γι' αὐτὸ ὁ ταπεινὸς τελώνης, ποὺ προσφέροντας μὲ στεναγμὸ μιὰ μικρὴ παράκληση, ἀμέσως δέχτηκε τὴ συγχώρηση μυρῶν ἁμαρτημάτων, καὶ δικαιώθηκε μὲ θεϊκὴ ἀπόφαση, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ὑπερήφανο Φαρισαῖο ποὺ εἶχε κάνει πολὺ περισσότερες δίκαιες πράξεις⁸⁴.

230.- ΣΤΟΝ ΦΙΛΩΝΑ.

Ἄλλος κλίνει σὲ διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ μάταια πράγματα τοῦ κόσμου, καὶ ἄλλος πληγώνεται μὲ κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὰ ποὺ δὲν ὠφελοῦν καθόλου τὴν ψυχὴ. Ἐνῶ ἐσύ γιὰ ἓνα μόνο πράγμα φροντίζεις μὲ πόθο, τὸ νὰ καταδαπανᾷς ἀχόρταγα τὴν περιουσία σου στοὺς ἀσκητὲς τοῦ Χριστοῦ. Πόσο μεγάλες λοιπὸν μισθαποδοσίες πρόκειται νὰ ἀπολαύσῃς γι' αὐτὸ, εἶναι φανερὸ ὅτι σοῦ τὸ δείχνει ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ πρὶν νὰ πεθάνῃς, ἢ ὁποῖα χάρις, γνωρίζοντας ἀπὸ πρὶν αὐτὰ ποὺ πρόκειται νὰ συμβοῦν, σοῦ ὑπαγορεύει νὰ κάνῃς αὐτὰ ποὺ ὠφελοῦν τὴν ψυχὴ καὶ σοῦ φανερῶναι ἀπὸ πρὶν τὶς αἰώνιες ἀνταμοιβές.

231.- ΣΤΟΝ ΠΡΟΤΕΚΤΟΡΑ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟ.

«Μὲ τὴν πικρὴ ὄψη τοῦ προσώπου», λέγει ὁ Σολομών, «χαίρεται ἡ καρδιά»^{84α}. Ὅταν δηλαδὴ ὀργισθοῦμε καὶ ἀγανακτήσῃμε ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μας σὲ στιγμή ποὺ κηνούμαστε πρὸς μιὰ παράνομη πράξη, ὅπως δὴποτε θὰ χαρεῖ ἡ ψυχὴ μας, δοκιμάζοντας εὐχαρίστηση καὶ ἀγαλλίαση γιὰ τὴν ὁμορφιὰ τῶν ἀρετῶν.

232.- ΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ.

«Γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό», λέγει ὁ Ἀπόστολος, «δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀρσενικό, οὔτε θηλυκό»⁸⁵. Καὶ ὁμῶς ὅλοι οἱ πιστοὶ ἐμφανίζονται νὰ εἶναι

διεσηματισμένοι. Ἄλλ' οὐχὶ περὶ τῶν ὀρωμένων λέγει ὁ μέγας Παῦλος, ἀλλὰ τὸ μὴ βλεπόμενον ὑπαινίττεται· παρὰ γὰρ τοῖς ἀποβλέπουσιν εἰς Θεόν, καὶ τὸ ἄρσεν πάθος καὶ τὸ θῆλυ, τῇ προθέσει καὶ τῇ πίστει καὶ τῇ βουλήσει νενέκρωται.

5 ΣΛΓ'·- ΔΟΜΕΤΙΑΝΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.

Εἰ μὴ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς καὶ εὐεργέτης Θεὸς Χριστὸς κατὰ ἀλήθειαν τεθνηκῶς ἐκ νεκρῶν ἀληθῶς ἐγήγερται, ματαία ἢ πίστις ἡμῶν ὑπάρχει, μάτην δὲ ἐσθίομεν τὸ σῶμα τὸ μυστικόν, πίνομεν δὲ τὸ αἷμα πρὸς κάθαρσιν οἰκείαν, ἵνα καταγγείλωμεν, οὐ μόνον τὸν θάνατον καὶ
10 τὴν ταφήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔγερσιν καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀκατάπαυστον βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ.

ΣΛΔ'·- ΦΡΑΓΚΩ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΩ.

Ὅταν ἐρεθίζει σε τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, λάβε εἰς καρδίαν σου τὴν φρίκην τῶν αἰωνίων κολάσεων. Κατακείσῃ δέ, καθὼς λέγει
15 Σολομών, ἐν καρδίᾳ θαλάσσης, καὶ ὡς κυβερνήτης ἐν ἀφάτῳ κλύδωνι. Ἐὰν γὰρ δυναθῆς ἐν τῷ καιρῷ τῆς μάχης τῆς πρὸς τὸ ἐρεθίζον σε εὐμορφον πρόσωπον οὕτως ἐναγώνιον σεαυτὸν καταστήσῃ τῇ προκατηγγελημένη αἰωνίῳ κολάσει, καθάπερ ὁ χευμαζόμενος ἐν θαλάσῃ, ῥαδίως τε καὶ ἀπόνως περιγενήσῃ τῆς παρὰ τῶν προσπαλαιόντων
20 δαμιόνων ἐπαγομένης διαίτης παρακλήσεως

ΣΛΕ'·- ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΙ ΕΥΝΟΧΩ.

Ἐν Πνεύματι ἀγίῳ καὶ πυρὶ τὸ Δεσποτικὸν βάπτισμα, διὰ τῆς τοῦ πυρὸς προσηγορίας τὸ θερμόν, τὸ διεγηγερομένον τῆς χάριτος καὶ τὸ δαπανητικὸν τῶν ἁμαρτιῶν μάθθαι.

25 ΣΛΣΤ'·- ΑΠΟΛΛΟΦΑΝΕΙ ΣΥΜΠΟΝΩ.

Βληχηματώδης τις καὶ ἄλογος ὑπάρχων, κὰν δοκεῖς φρονιμώτατος εἶναι, τοῦ μὲν Θεοῦ ἀπαρῆν τὴν λατρείαν, μηδὲως θέλων παρασχεῖν τούτῳ εὐήκοον ἀκοήν, πῶ δ' ἐχθρῶ ἠδέως τὸ ὠτίον ὑπέχεις πρὸς τὸν σαυτοῦ ὄλεθρον, καὶ ἀγαπῶν ἐκθύμως τὸν παρὰ φύσιν δεσπότην,
30 διηνεκῶς ἐκτελεῖς τὰ προστάγματα αὐτοῦ. Καλῶς τοιγάρτοι ὁ παρ' Ἑβραίοις νόμος συμβολικῶς τοῦ δούλου τοῦ τὴν ἐλευθερίαν μισήσαν-

διαμορφωμένοι σὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἄλλὰ ὁ μέγας Παῦλος δὲν μιλάει γι' αὐτὰ πού βλέπονται, ἀλλὰ ὑπαινίσσεται αὐτὸ πού δὲν φαίνεται. Γιατὶ σ' αὐτοὺς πού προσβλέπουν στὸν Θεὸ καὶ τὸ ἀρσενικὸ καὶ τὸ θηλυκὸ πάθος ὡς πρὸς τὴν πρόθεση καὶ τὴν πίστη καὶ τὴ θέληση ἔχει νεκρωθεῖ.

233.- ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΟΜΕΤΙΑΝΟ.

Ἐὰν ὁ Θεὸς τῶν ὅλων καὶ εὐεργέτης Θεὸς Χριστὸς δὲν πέθανε ἀληθινὰ καὶ δὲν ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ἀληθινὰ, τότε ἡ πίστη μας εἶναι μάταιη, καὶ ἄδικα τρῶμε τὸ μυστικὸ σῶμά του καὶ πίνουμε τὸ αἷμά του γιὰ νὰ καθαριστοῦμε καὶ νὰ διακηρῦξουμε ὄχι μόνο τὸν θάνατο καὶ τὴν ταφή, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάσταση καὶ τὴ δόξα καὶ τὴν ἀκατάπαυστη βασιλεία τοῦ Χριστοῦ.

234.- ΣΤΟΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟ ΦΡΑΓΚΟ.

Ὅταν σὲ ἐρεθίζει ἡ ἐπιθυμία τῆς σάρκα, βάλε μέσα στὴν καρδιὰ τὴ φρίκη τῶν αἰώνων βασανιστηρίων, καὶ τότε θὰ νοιώθεις σὰ νὰ βρῖσκεσαι κάτω στὴ γῆ, ὅπως λέγει ὁ Σολομών, στὴν καρδιὰ τῆς θάλασσας, καὶ σὰν κυβερνήτης σὲ ἀπερίγραπτη θαλασσοταραχῆ. Γιατὶ, ἂν μπορέσεις τὴν περίοδο τῆς μάχης μὲ τὸ ὁμορφο πρόσωπο πού σὲ ἐρεθίζει, νὰ βάλεις τὸν ἑαυτό σου σὲ τέτοια ἀγωνία μὲ τὴν προαγγελμένη αἰώνια κόλαση, σὰν αὐτὴ πού νοιώθει ἐκεῖνος πού ἀντιμετωπίζει τὴν τρικυμία στὴ θάλασσα, εὐκόλα καὶ χωρὶς κόπο θὰ νικήσεις τὴν ὀρμητικὴ ἐπίθεση τῶν δαιμόνων πού ἀγωνίζονται ἐναντίον σου.

235. ΣΤΟΝ ΕΥΝΟΥΧΟ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗ

Τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου γίνεται μὲ ἅγιο Πνεῦμα καὶ φωτιὰ. Μάθε λοιπὸν ὅτι μὲ τὴ φωτιὰ δηλώνεται ἡ θερμότητα, ἡ ἐνίσχυση τῆς χάριτος καὶ ἡ ἐξάλειψη τῶν ἁμαρτιῶν

236.- ΣΤΟΝ ΕΥΝΟΥΧΟ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗ.

Ἐπειδὴ εἶσαι ἓνας μαρὸς καὶ ἄλογος, ἔστω κι' ἂν νομίζεις ὅτι εἶσαι λογικώτατος, τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπαρνεῖσαι, μὴ θέλοντας καθόλου νὰ δώσεις σ' αὐτὸν εὐήκοο αὐτί, ἐνῶ στὸν ἐχθρὸ στήνεις μὲ εὐχαρίστηση τὸ αὐτί σου γιὰ τὸν ὀλεθρὸ σου, καὶ ἀγαπώντας ὀλόψυχα τὴν παρὰ φύση δεσπότη, ἐκτελεῖς συνεχῶς τὶς ἐντολές του. Καλῶς λοιπὸν ὁ ἐβραϊκὸς νόμος διατάζει νὰ τρυπᾶται μὲ τρυπάνι συμβολικὰ τὸ αὐτί τοῦ δούλου πού μίσησε τὴν ἐλευθερίαν⁸⁶, ὥστε νὰ μὴ συμβεῖ, ἀκούοντας μὲ τὴ

τος, μετατροπᾶσθαι τῷ ὀπητίῳ κελεύει τὸ ὠτίον, ὅπως μὴ, ὅπῃ τῇ κατὰ φύσιν ἀκούων, δέξηται ποτε λόγον ἐλευθερίας, ὅπερ βλέπομεν γενόμενον ὑπὸ σοῦ· δοῦλος γὰρ τοῦ Σατανᾶ αἰώνιος πέφηνας, στέργων μὲν αὐτόν τε καὶ τὸν παρόντα θίον, μηδέποτε δὲ βουλόμενος κἂν ἅπαξ
5 θείας Γραφῆς ἀκούσαι, μὴ δ' ἔννοιαν λαβεῖν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

ΣΛΖ'.— ΜΑΚΕΔΟΝΙΩ ΤΕΞΕΩΤῆ.

Τίνος ἔνεκεν οἱ πνευματικοὶ λόγοι πέλυξ κόπτων πέτρων εἴρηνται ἐν τῷ Ἱερεμίᾳ; Ὁ γὰρ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐπερχόμενος τῇ λιθῶδει καρδία, διχάζει τὰ κακῶς συνημμένα, ὅπως ἂν δυνηθεῖ ὁ ἄνθρωπος δια-
10 κρίνειν ἀκριβῶς καὶ διαστέλλειν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος, καὶ αἰρεῖσθαι μὲν ποτε τὰ καλά, διωθεῖσθαι δὲ τὰ ψεκτά.

ΣΛΗ'.— ΘΥΡΣΩ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΩ.

Διαπορεῖν φάσκεις, τίς τε ἂν εἴη ὁ δυνατὸς καὶ πανάγαθος ἀνὴρ, περὶ οὗ πρὸ ἡμερῶν αἰνιγματωδῶς γέγραφα, καὶ τίς ὁ ληστής, καὶ τίς
15 ἢ πανοπλία αὐτοῦ. Ληστής μὲν οὖν ὁ διάβολός ἐστιν, ληστεύσας ἡμᾶς ἐκ τῶν κρειττόνων καὶ λαφυραγωγῆσας. Τροφή δὲ τούτου καὶ σκέπη καὶ πανοπλία τὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα, δι' ὧν κατασφάττει καὶ ἀπόλλυσιν ἡμᾶς. Ὁ οὖν τὸν κόσμον δημιουργήσας Σωτὴρ, ἐπιδημήσας ἐν-
ταῦθα διὰ σαρκός, παντοδύναμος ὑπάρχων, ἔδησε μὲν τὸν ληστήν
20 διάβολον, ἐξήρασε δὲ ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας αὐτοῦ, ἄρας δὲ τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου, καὶ τῷ σταυρῷ προσηλώσας, ἐθριάμβευσε τὸν ἐχθρὸν καὶ κατήσχυνεν αἰσχύνῃν αἰώνιον.

ΣΛΘ'.— ΠΑΥΛΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Ἐξίς μὲν ἀπὸ συνηθείας, ἀπὸ δὲ ἕξεως φύσις ἐγγίνεσθαι εἴωθεν.
25 Χαλεπὸν δὲ καὶ δύσκολον μετακινήσαι ἢ μεταβαλεῖν φύσιν, πλήν τῷ Θεῷ δυνατόν· φύσις γὰρ οὐκ ἀντιτάσσεται τῷ Θεῷ. «Ἄν γὰρ ὑπάρχωσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν», φησὶν, «ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἂν δὲ ᾧσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ». Ὅθεν οὐκ ἀπογνωστότεον τῆς γὰρ πονηρᾶς καὶ ψεκτῆς συνηθείας ἰσχυρότερος ὁ κτίσας ἡμᾶς
30 Θεός, ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων, ὡς φησὶν ὁ προφήτης. Κἂν εἰς ἕξιν ἔλθῃς καὶ φύσιν τῆς κακίας, μὴ ἀπογνωῖς, ἀλλὰ μετάνωθι καὶ

φυσική τρύπα, νὰ δεχτεῖ κάποτε τὸν λόγο τῆς ἐλευθερίας, πρᾶγμα πὺν βλέπουμε νὰ γίνεται ἀπὸ σένα. Διατὶ ἔχεις ἀποδειχθεῖ δοῦλος αἰώνιος τοῦ Σατανᾶ, ἀγαπώντας αὐτὸν καὶ τὴν ἐδῶ ζωὴ, καὶ δὲν θέλεις νὰ ἀκούσεις οὔτε μιὰ φορὰ τὴν ἀγία Γραφή, οὔτε νὰ σκεφτεῖς τὸν μελλοντικὸ αἰῶνα.

237.- ΣΤΟΝ ΤΑΞΕΩΤΗ^{86α} ΜΑΚΕΔΟΝΙΟ.

Γιὰ ποιὸ λόγο τὰ πνευματικὰ λόγια στὸν Ἱερεμία χαρακτηρίζονται τσεκούρι πὺν κόβει πέτρα⁸⁷; Ἐπειδὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, πέφτοντας στὴν πέτρινη καρδιά, κόβει αὐτὰ πὺν εἶναι κακῶς κολλημένα σ' αὐτήν, γιὰ νὰ μπορέσει ὁ ἄνθρωπος νὰ διακρίνει καὶ νὰ ξεχωρίζει τὸ καλύτερο ἀπὸ τὸ χειρότερο, καὶ ἔτσι νὰ προτιμᾷ τὰ καλὰ, καὶ νὰ ἀπορρίπτει τὰ κακά.

238.- ΣΤΟΝ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΟ^{87α} ΘΥΡΣΟ.

Λές ὅτι ἀπορεῖς ποιὸς μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ δυνατὸς καὶ πανάγαθος ἄνδρας, γιὰ τὸν ὁποῖο σοῦ ἔγραψα πρὶν ἀπὸ μερικὲς μέρες αἰνιγματικά, καὶ ποιὸς εἶναι ὁ ληστής, καὶ ποιά ἦ πανοπλία του. Ληστής λοιπὸν εἶναι ὁ διάβολος, πὺν μᾶς λήστεψε καὶ μᾶς πῆρε τὰ ἀνώτερα. Τροφή καὶ κάλυμμα καὶ πανοπλία του εἶναι τὰ δικά μας ἁμαρτήματα, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς κατασφάζει καὶ μᾶς καταστρέφει. Ὁ Σωτὴρας λοιπὸν πὺν δημιούργησε τὸν κόσμον, ὅταν ἦρθε ἐδῶ σωματικά, ἐπειδὴ εἶναι παντοδύναμος, ἔδωσε τὸν ληστή διάβολο, ἄρπαξε ἐμᾶς ἀπὸ τὴ δουλεία σ' αὐτόν, καὶ παίρνοντας τὶς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου καὶ καρφώνοντάς τις στὸν σταυρό, νίκησε θριαμβευτικά τὸν ἐχθρὸ καὶ τὸν καταντρόπιασε αἰῶνια.

239.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΠΑΥΛΟ.

Ἡ ἔξη προκαλεῖται ἀπὸ τὴ συνήθεια καὶ ἀπὸ τὴν ἔξη συνήθως διαπλάθεται ἡ φύση. Καὶ εἶναι δύσκολο καὶ σχεδὸν ἀδύνατο νὰ μετανικήσει κανεὶς ἢ νὰ μεταβάλλει τὴ φύση, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰτὶ ἡ φύση δὲν ἀντιτίθεται στὸν Θεό. Γιατὶ λέγει· «Ἄν οἱ ἁμαρτίες σας ἔχουν χρῶμα βαθὺ κόκκινο, θὰ τις κάνω λευκὲς σὰν τὸ χιόνι, καὶ ἂν εἶναι κόκκινες, θὰ τις κάνω λευκὲς σὰν τὸ μαλλί»⁸⁸. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητευόμαστε. Γιατὶ ὁ Θεὸς πὺν μᾶς δημιούργησε καὶ πὺν κάνει καὶ μεταβάλλει τὰ πάντα⁸⁹, ὅπως λέγει ὁ προφήτης, εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ τὴν κακὴ καὶ ἀξιοκατάκριτη συνήθεια. Κι' ἂν ἀκόμα φτάσεις στὴν ἔξη καὶ στὴ φύση τῆς κακίας, νὰ μὴν ἀπογοητεύεσαι, ἀλλὰ νὰ μετανοήσεις, καὶ θὰ σωθεῖς.

87α. Ἐκκλησιαστικὸ ὄφθικιο τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ. 88. Ἦσ. 1, 18. 89. Ἀμῶς 5, 8.

σωθήση. Διὰ γὰρ τοῦτο χρώματα οὐκ ἐξίτηλα, ἀλλὰ σχεδὸν συνουσιώμενα τοῖς ὑποκειμένοις λαβῶν, τὸ φοινικοῦν καὶ τὸ κόκκινον λέγω, εἰς τὴν ἐναντίαν ταῦτα ἔξιν καταστήσειν εἴρηκεν, ἵνα χρηστὰς ὑποτείνη τοῖς ἀνθρώποις τὰς ἐλπίδας Μεγάλη τοίνυν τῆς μετανοίας ἡ δύναμις, εἴ γε ἡμᾶς ὥσπερ χιόνα ἐργάζεται καὶ ὡς ἔριον λευκαίνει, κἂν προλαβοῦσα ἡ ἁμαρτία πολλῶ χρόνῳ κατέβλαψε τὴν ψυχὴν φαύλως καὶ μεταμεμόρφωκεν.

ΣΜ'.- ΙΟΥΛΙΑΝῶ ΕΚΚΛΗΣΙΑΕΚΔΙΚῶ.

Ἡ συζυγία τῶν ἐν Ἱεριχῶ τυφλῶν ἐβόα πρὸς τὸν Σωτῆρα· «Ἐ-
10 λήσον ἡμᾶς, Κύριε, υἱὲ Δαυῖδ». Θεὸς γὰρ ὑπάρχει καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός «Ἐλέησον ἡμᾶς»· σὲ γὰρ καλοῦμεν βοηθόν· σὲ ἐπικαλούμεθα ἐκ μέσης ἀγλῦος καὶ νυκτός, τὸν τοῦ φωτός καὶ τοῦ σκοτός Κύριον, τὸν πληῆξαι καὶ θεραπεῦσαι δυνάμενον, τὸν θανατῶσαι καὶ ζωοποιῆσαι ἀρκοῦντα· μὴ παραδράμῃς ἡμᾶς, φιλόανθρωπε Δέσποτα. Ἐλέησον
15 ἡμᾶς, ὁ ἐλεῆσαι εἰδώς. Ὁ δὲ ὄχλος μὴ βουλόμενος τὸν Χριστὸν καλεῖσθαι Υἱὸν Δαυῖδ, ἀλλὰ τέκτονος τέκνον, ὀργίζοντο τοῖς τυφλοῖς, καὶ ἐπετίμουν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μειζόνως ἐκέκραξαν τὴν αὐτὴν φωνήν· Ἔσθη δὲ ὁ Δεσπότης Ἰησοῦς ἀκούσας «Υἱὸς Δαυῖδ»· ἔσθη Ἰησοῦς ὁ τὴν θάλασσαν στήσας, ὁ μέτρα κύμασιν ἐπιβαλὼν, ὁ
20 πνεύμασιν ὄρους ἐπιθείς· ἔσθη Ἰησοῦς ὁ στήσας τὸν οὐρανὸν ὡς καμάραν. Ἐθαυμάζετό ποτε ὁ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς, ἥλιον διὰ προσευχῆς στήσας· ἀλλὰ τί πρὸς τούτους τοὺς δύο τυφλοὺς στήσαντας Χριστόν, τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον, οὐκ ἀνάγκης προστάγματι, ἀλλ' ἰκεσία, καὶ παρακλήσει; Καί φησι πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος «Τί θέλετε ἵνα ποι-
25 ῆσω ὑμῖν;». Ὅπερ εἰάν βουλευθῆτε, παρέξω ὑμῖν, ὡς Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Αἰσχύνην ὀφλήσουσιν οἱ τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων παῖδες οἱ λέγοντες, Οὐχ ὅσα Χριστὸς βούλεται, ταῦτα καὶ ποιεῖν δύναται.

«Τί θέλετε, ἵνα ποιήσω ὑμῖν;». Ἐὰν αἰτήσητέ με χρήματα τὸν
30 ἀκτῆμονα δοῦναι, πηγὴν χρυσοῦ χορηγῶ· Κύριος γὰρ πωχίζει καὶ πλουτίζει, ὁ πλουτίσας τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰωβ καὶ τὸν Δαυῖδ τοὺς μακαριστοὺς ἀνδρας· εἰάν ὄμβρους ἐπιβάλλειν ἰκετεύσητε, εὐθέως γε-

Γι' αὐτὸ ἄλλωστε παίρνοντας χρώματα ὄχι ἀπὸ αὐτὰ πού ἔξαλείφονται, ἀλλὰ σχεδὸν ταυτισμένα μὲ αὐτὰ πάνω στὰ ὁποῖα πέφτουν, ἐννοῶ τὸ βαθὺ κόκκινο καὶ τὸ ἀπλὸ κόκκινο, λέγει ὅτι θὰ τὰ μετατρέψει στὴν ἀντίθετη κατάσταση, γιὰ νὰ δώσει στους ἀνθρώπους καλὲς ἐλπίδες. Εἶναι λοιπὸν μεγάλη ἡ δύναμη τῆς μετάνοιας, ἀφοῦ μᾶς κάνει λευκοὺς σὰν τὸ χιόνι καὶ σὰν τὸ ἄσπρο μαλλί, ἀκόμα καὶ ἂν προηγουμένως ἡ ἁμαρτία γιὰ πολὺ χρόνο ἔβαψε κακῶς τὴν ψυχὴ καὶ τὴν εἶχε μεταμορφώσει.

240.- ΣΤΟΝ ΕΚΔΙΚΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Τὸ ζευγάρι τῶν τυφλῶν στὴν Ἱεριχὼ φώναζε πρὸς τὸν Σωτῆρα: «Λυπήσου μας, Κύριε, υἱὲ τοῦ Δαβίδ»⁹⁰. γιὰτὶ ὁ ἴδιος εἶσαι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· «Λυπήσου μας»· γιὰτὶ ἐσένα καλοῦμε βοηθὸ μας. Ἐσένα ἐπικαλοῦμαστε μέσα ἀπὸ τὴν ὁμίχλη καὶ τὴ νύχτα, τὸν Κύριο τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκοτὸς, αὐτὸν πού μπορεῖ νὰ πληγώσει καὶ νὰ θεραπεύσει, πού εἶναι ἱκανὸς νὰ θανατώσει καὶ νὰ χαρίσει ζωὴ. Μὴ μᾶς προσπεράσεις, φιλόανθρωπε, Κύριε. Λυπήσου μας, σὺ πού ξέρεις νὰ ἐλεεῖς. Τὸ πλῆθος ὅμως πού δὲν ἤθελε νὰ ὀνομάζεται ὁ Χριστὸς υἱὸς τοῦ Δαβίδ, ἀλλὰ παιδί τοῦ μαραγκοῦ⁹¹, θύμωναν μὲ τοὺς τυφλοὺς καὶ τοὺς ἐπιτιμοῦσαν, γιὰ νὰ σωπάσουν. Αὐτοὶ ὅμως φώναζαν περισσότερο τὰ ἴδια λόγια⁹². Ὁ Δεσπότης Ἰησοῦς ἀκούοντας «υἱὲ τοῦ Δαβίδ» σταμάτησε. Σταμάτησε ὁ Ἰησοῦς πού κατέπαυσε τὴ θάλασσα, αὐτὸς πού ἔβαλε στὰ κύματα μέτρο, αὐτὸς πού ἔβαλε στους ἀέρες ὄρια. Σταμάτησε ὁ Ἰησοῦς πού ἔστησε τὸν οὐρανὸ σὰν καμάρα. Θαυμαζόταν κάποτε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, πού μὲ τὴν προσευχὴ του σταμάτησε τὸν ἥλιο⁹³. Καὶ τί κάνει ὁ Κύριος σ' αὐτοὺς τοὺς δύο τυφλοὺς πού σταμάτησαν τὸν Χριστό, τὸν ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, ὄχι μὲ ἀναγκαστικὴ διαταγὴ, ἀλλὰ μὲ ἰκεσία καὶ παρακλήση; Λέγει τότε ὁ Κύριος σ' αὐτούς: «Τί θέλετε νὰ σᾶς κάνω;»⁹⁴. «Ὅ,τι καὶ ἂν θελήσετε θὰ σᾶς τὸ κάνω, σὰν Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Πρέπει νὰ ντρέπονται τὰ παιδιὰ τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν πού λένε· Ὁ Χριστὸς δὲν μπορεῖ αὐτὰ θέλει νὰ τὰ κάνει.

«Τί θέλετε νὰ κάνω γιὰ σᾶς;». Ἐὰν μοῦ ζητήσετε νὰ σᾶς δώσω χρήματα, ἔμένα τὸν ἀκτῆμονα, θὰ σᾶς δώσω πηγὴ χρυσοῦ. Γιὰτὶ ὁ Κύριος κάνει τοὺς ἀνθρώπους φτωχοὺς καὶ πλούσιους, αὐτὸς πού πλούτισε τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν Ἰωβ καὶ τὸν Δαβίδ, τοὺς μακάριους ἄνδρες. Ἐὰν μὲ παρακαλέσετε νὰ φέρω βροχὴ, θὰ γίνεῖ ἀμέσως. Ἐὰν ζητήσετε νὰ σᾶς

93. Ἰησ. Ναυῆ 10, 13.

94. Ματθ. 20, 32.

γενήσονται· ἂν πηγὰς ἄρτων χαρίσασθαι ὑμῖν, ἐτοίμως παρέξομαι ἔχετε τοῖς ἔργοις τὴν ἀπόδειξιν· ἂν μεταβαλεῖν ὕδωρ εἰς οἶνον, μάρτυρες οἱ τῶν γάμων κρατῆρες ἐν τῇ Κανᾷ. Οἱ δὲ τυφλοὶ ἀπεκρίναντο λέγοντες· «Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί». Αὐτός, Δέσποτα, 5 ὁ πλήξας, θεράπευσον· ἐλέησον ἡμᾶς νῦν, ὁ πρότερον ὀργισθεὶς πλάσσον πάλιν ὀφθαλμούς, ὁ τῆς φύσεως ποιητῆς ἀνοιξον φωτὸς αὐγὰς, ὁ τοῦ σκοτῶν τὰς θύρας ἀποκλείων. «Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψαν». Ἐνθα γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἄπτεται, πάντα πρὸς τὸν ἀμείνοντα μεταβάλλεται τρόπον. Εἶδον λοι- 10 πὸν οἱ τυφλοὶ διπλοῦν τὸ φῶς, τὸ μὲν τῆς κοινῆς ἡμέρας, τὸ δὲ τοῦ θεραπεύσαντος οὐρανόθεν ἰατροῦ καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων· καὶ φῶς ἐν φωτὶ διέλαμψεν. Ὅθεν ἀναβλέψαντες ἀκολουθοῦσιν τῷ Ἰησοῦ, ὡς Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, καὶ ἀνελθόντες εἰς Βηθφαγή, νέοις ὀφθαλμοῖς βλέπουσιν, ὑπὸ παιδῶν τὸν ἐκ Δαυὶδ εὐφημούμενον τοῖς νέοις τῶν 15 φοινίκων βλαστήμασι, τὸν ἀεὶ ξένα ποιῶντα καὶ παράδοξα θαύματα.

ΣΜΑ'— ΕΠΙΦΑΝΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

Ἡθέλησας μαθεῖν, τί ἄρα παραδηλοῖ τὸ δέρας τὸ ἐξ ὕψους παρὰ τοῦ Ἥλιου τῷ Ἐλισσαίῳ ἐπιρριφέν. Μάθε τοίνυν. Ἡ γὰρ μηλωτὴ ἐκείνη νεκροποιὸς ὑπῆρχε παντοίας γεώδους φαντασίας, καὶ ἔξαφανί- 20 ζουσα πᾶσαν ἔμφυτον κίνησιν τῶν μελῶν Ἐλισσαίου, δι' ἧς οὐ μόνον τὸ τῆνικαῦτα αἰσθητῶς, ἀλλὰ καὶ νῦν νοητῶς ταῖς σαρκώδεσι ψυχαῖς ὡς θανάτου ἁμαρτίας καὶ ἀσεβείας μεμεστωμέναις ἐν τῇ νοουμένη Ἱε- ρικῶ ἐπιβάλλει τοὺς ἄλλας τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, καὶ πρὸς θεοσεβειάν τε καὶ πρὸς τὸ τεκνογονεῖν ἀρετὰς μεταριθμίζει πάντας τοὺς πιστεύ- 25 οντας.

ΣΜΒ'— ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΕΚΚΛΗΣΙΑΚΔΙΚΩ.

Ἐνδέχεται ἀπεκδύσασθαι τοὺς πορνικούς ὀφθαλμούς τῇ πρὸς Θεὸν προσεβείᾳ, ἵνα μηκέτι ὀρῶμεν τὴν βέβηλον ἡδονήν, λαβεῖν δὲ ἐκ χάριτος Κυρίου ὀφθαλμούς νέους, δι' ὧν λοιπὸν τῆς εὐώδους καὶ 30 ἀγίας σωφροσύνης τὸ κάλλος ὀψόμεθα, καὶ τῶν φιλορυνπάρων δαιμόνων τὰς ὄψεις ὀρατίσομεν ἐλευθεριάσαντες.

ΣΜΓ'— ΚΥΠΡΙΑΝΩ ΔΙΛΗΓΑΤΟΡΙ

Θαυμάζειν, ἔφη, διατί οὐχὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀβραάμ

χαρίσω πηγές ἀπὸ ψωμιά, εἶμαι ἕτοιμος νὰ σᾶς τὶς δώσω. Ἔχετε ἔμπρακτη τὴν ἀπόδειξη. Ἐὰν ζητήσετε νὰ μεταβάλω τὸ νερὸ σὲ κρασί, εἶναι μάρτυρες τὰ δοχεῖα στὴν Κανᾶ. Καὶ οἱ τυφλοὶ ἀπάντησαν λέγοντας: «Κύριε, θέλουμε νὰ ἀνοίξουν τὰ μάτια μας»⁹⁵. Σὺ, Κύριε, ποὺ μᾶς τραυμάτισες, θεράπευσέ μας. Δεῖξε μας εὐσπλαχνία τώρα, σὺ ποὺ προηγουμένως εἶχες ὀργισθεῖ. Πλάσε πάλι μάτια, σὺ ὁ δημιουργὸς τῆς φύσεως. Ἄνοιξε τὶς ἀκτίνες τοῦ φωτός, σὺ ποὺ κλείνεις τὶς πόρτες τοῦ σκοταδιοῦ. «Καὶ ὁ Ἰησοῦς ποὺ τοὺς λυπήθηκε, ἀκούμπησε τὰ μάτια τους, καὶ ἀμέσως βρῆκαν τὸ φῶς τους»⁹⁶. Γιατὶ ἐκεῖ ὅπου ἀγγίζει ὁ Ἰησοῦς, ὅλα μεταβάλλονται πρὸς τὸ καλύτερο. Ἔτσι οἱ τυφλοὶ εἶδαν διπλὸ φῶς, τὸ ἓνα τὸ συνηθισμένο φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸ ἄλλο τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ γιαιτροῦ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ποὺ τοὺς θεράπευσε. Ἔτσι, ἀφοῦ βρῆκαν τὸ φῶς τους, ἀκολουθοῦν τὸν Ἰησοῦ, ὅπως ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, καὶ ἀνεβαίνοντας στὴ Βυθφαγῆ, βλέπουν μὲ νέα μάτια τὸν Υἱὸ τοῦ Δαβὶδ νὰ ζητωκραυγάζεται ἀπὸ τὰ παδιὰ μὲ τὰ νεαρὰ βλαστάρια τῶν φοινίκων, αὐτὸν ποὺ κάνει πάντοτε ἀσυνήθιστα καὶ παράδοξα θαύματα.

241.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΕΠΙΦΑΝΙΟ.

Θέλησες νὰ μάθεις τί ἄραγε συμβολίζει ἡ προβειὰ ποὺ ἀπὸ ψηλὰ ἔρριξε ὁ Ἡλίας στὸν Ἐλισσαῖο⁹⁷. Μάθε το λοιπόν· Ἡ προβειὰ ἐκείνη ἦταν θανάτωση κάθε εἴδους γήινης σκέψης, καὶ ἔξαφάνιση κάθε ἔμφυτης κίνησης τῶν μελῶν τοῦ Ἐλισσαίου, μὲ τὴν ὁποία ὄχι μόνο τὴν ἐποχὴ ἐκείνη αἰσθητά, ἀλλὰ καὶ τώρα νοητά, στέλνει στὴ νοητὴ Ἱερικῶ σὲ ὄσους πιστεύουν τὸ ἀλάτι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στὶς σαρκώδεις ψυχές τους, ποὺ εἶναι γεμάτες ἁμαρτίες θανάτου καὶ ἀσέβειας, καὶ τοὺς μεταστρέφει πρὸς τὴ θεοσέβεια καὶ στὸ νὰ γεννοῦν ἀρετές.

242.- ΣΤΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Εἶναι δυνατὸ νὰ βγάλουμε τὰ πορνικὰ μάτια μὲ τὴν μεσολάβηση τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μὴ βλέπουμε πιά τὴ βέβηλη ἡδονή, καὶ νὰ λάβουμε ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ μάτια καινούργια, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ βλέπουμε στὸ ἔξῃς τὴν ὁμοφιλίαν τῆς εὐωδιαστῆς καὶ ἁγίας σωφροσύνης, καὶ ἐλευθερωμένοι ἔτσι θὰ δώσουμε ράπισμα στὰ πρόσωπα τῶν δαιμόνων ποὺ ἀγαποῦν τὴν ἀκαθαρσία.

243.- ΣΤΟΝ ΔΙΛΗΓΑΤΟΡΑ ΚΥΠΡΙΑΝΟ.

Εἶπες ὅτι ἀπορεῖς, γιατί ὁ ἔμπιστος δοῦλος ὅταν στάλθηκε στὴ

ὀμνύειν ὁ τίμιος τῶν παίδων πεμπόμενος εἰς Μεσοποταμίαν, ἀλλά, τῷ
 μηρῷ ὑποθεῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, παρέχει τῷ δεσπότη τὸν ὄρκον. Ἐγί-
 νωσκεν ὁ Ἀβραάμ καὶ ἤδη προέβλεπε τοῖς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοῖς τῶν
 πάντων δημιουργὸν Χριστὸν μέλλειν καιροῖς ἰδίους ἐκ τῶν μηρῶν τοῦ
 5 Ἀβραάμ, τουτέστιν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, προελθεῖν κατὰ σάρκα,
 καὶ ἤδη προωμολόγει πρὸ τοσούτων γενεῶν τὸ μέλλον μυστήριον. Ὁ
 γὰρ μέλλων, φησὶν, ἐκ τῶν μηρῶν μου σαρκουῖσθαι Θεός, Κύριος
 ὑπάρχει τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Διὸ λέγει τῷ οἰκέτῃ· «Υπόθες τὴν
 χεῖρά σου ὑπὸ τῶν μηρῶν μου, καὶ ἐξορκιῶ σε Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ
 10 οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς».

ΣΜΔ'. - ΔΗΜΑΡΧΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.

Ὅταν ἀσθενεῖ τὸ ὑπογάστριον πάθος, δῆλον ὅτι ἐκ τῆς ἐνδείας
 τοῦ ὑπερκεμένου ἄγγους τῆς γαστρὸς ἐξασθενεῖ ὅταν δὲ σφριγᾶ καὶ
 διακεκίνηται, πάντως ἐκεῖθεν ἔχει ἐπιχορηγουμένην τὴν δύναμιν ἐκ
 15 πλησμονῆς ἀμέτρου.

ΣΜΕ'. - ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΩ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤῆ.

Ἐπεὶθου μου διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τίνος χάριν οἱ μὲν μοναχοὶ στολι-
 ζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀναβάλλονται ὤμου, γυμνοῦντες ὅλον τὸ
 εὐώνυμον μέρος, οἱ δὲ φοροῦντες κοσμικοὶ τὰς χλανίδας τὸ δεξιὸν μέ-
 20 ρος τοῦ σώματος τοῖς πᾶσι φανερόν καθιστῶσιν. Ἄκουσον τοίνυν, ὅτι
 οἱ μὲν μοναχοὶ τῷ Κυρίῳ πειθόμενοι λέγοντι, «Ὅπερ ποιεῖ ἡ δεξιὰ
 σου, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά», τουτέστιν, αἱ ἀγαθαὶ πράξεις, ἅσπερ διὰ
 παντὸς ἐργάζῃ, λανθανέτωσαν τὴν λομώδη κενοδοξίαν καὶ τὴν ἀν-
 θρωπαρεσκίαν ἀριστερὰ γὰρ ἀληθῶς ἐστὶν ἡ τοιαύτη κατάστασις,
 25 δικαίως τὰ μὲν ἑαυτῶν κατορθώματα κρύπτουσιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων,
 τὰ δὲ οἰκεία ἐλαττώματα ἐνώπιον ἀπάντων ἐξαγορεύειν εἰώθασιν. Οἱ
 δὲ γε διωτικοί, κενόδοξοί τε καὶ φιλενδεῖκται τυγχάνοντες, ἐπιλαθόμε-
 νοι τῆς πρὸς Θεὸν ἀναβλέψεως, καὶ περὶ τὰ γήϊνά τε καὶ πρόσκαιρα
 δόξαν ὄψεως ἔρποντες, τὰ μὲν ἑαυτῶν μυρία κακὰ πράγματα καλύ-
 30 πτουνσι, προσποησάμενοι δὲ μίαν τινὰ ἀρετὴν ἀπεργάσασθαι, οἷον,
 σωφροσύνην, ἐλεημοσύνην ἢ ἀσιτίαν, πᾶσι σχεδὸν ἀνθρώποις ταύτην
 δῆλην ποιούσι, φανιτιῶντες καὶ ἀλαξονευόμενοι καὶ σαλπίζοντες τοῖς
 πομφόλυξι τῆς ὑπερηφανίας, καὶ βοῶντες κομπαστικῶς πανταχῇ καὶ

Μεσοποταμία δὲν ὀρκίστηκε στὸ κεφάλι τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλὰ ἔδωσε τὸν ὄρκο στὸν κύριό του, βάζοντας τὸ χέρι του στὸ μηρό του⁹⁸. Ὁ Ἀβραάμ γνῶριζε καὶ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του προέβλεπε, ὅτι ὁ δημιουργὸς τῶν πάντων Χριστὸς ἐπρόκειτο νὰ προέλθει, ὡς ἄνθρωπος, ἀπὸ τοὺς μηρούς τοῦ Ἀβραάμ, δηλαδή ἀπὸ τὸ σπέρμα του, καὶ προμήνυε ἤδη πρὶν ἀπὸ τόσες πολλὲς γενεές τὸ μελλοντικὸ μυστήριον. Ὁ Θεὸς δηλαδή πού πρόκειται, λέγει, νὰ λάβει σὰρκα ἀπὸ τοὺς μηρούς μου, εἶναι Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ λέγει στὸν ὑπηρέτη· «Βάλε τὸ χέρι σου κάτω ἀπὸ τοὺς μηρούς μου, καὶ θὰ σὲ ἐξορκίσω στὸν Κύριο, τὸν Θεὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς»⁹⁹.

244.- ΣΤΟΝ ΔΗΜΑΡΧΟ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ.

Ὅταν ἐξασθενεῖ τὸ πάθος πού βρίσκεται στὸ ὑπογάστριο, εἶναι φανερό ὅτι ἀδυνατεῖ ἀπὸ τὴν στέρηση τοῦ δοχείου τῆς κοιλιᾶς πού βρίσκεται ἀπὸ πάνω. Ἐνῶ ὅταν εἶναι γεμάτο σφρῖγος καὶ βρίσκεται σὲ κίνηση, ὅπως δὴποτε ἢ δύνάμη του ἐνισχύεται ἀπὸ τὸν χωρὶς μέτρο χορτασμὸ τῆς κοιλιᾶς.

245.- ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟ ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΟ.

Μὲ ρώτησες μὲ τὸ γράμμα σου νὰ μάθεις γιὰ ποιὸν λόγο οἱ μοναχοί, ὅταν ντύνονται, ρίχνουν στὸν ἀριστερὸ ὦμο τὸ ἔνδυμα, ἀφήνοντας γυμνὸ ὅλο τὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ σώματος, ἐνῶ οἱ κοσμικοὶ φοροῦν τὶς χλαμύδες ἔτσι, ὥστε νὰ ἀφήνουν νὰ φαίνεται τὸ δεξιὸ μέρος τοῦ σώματος. Ἄκουσε λοιπὸν οἱ μοναχοὶ πιστεύοντας στὸν Κύριο πού λέγει, «Αὐτὸ πού κάνει τὸ δεξί σου χέρι, νὰ μὴ τὸ γνωρίζει τὸ ἀριστερό σου»¹, δηλαδή οἱ καλὲς πράξεις, τὶς ὁποῖες κάνεις πάντοτε, νὰ ξεφεύγουν τὴν μολυσματικὴ κενοδοξία καὶ τὴν ἀνθρωπαρέσκεια, γιὰτὶ ἡ κατάστασις αὐτὴ εἶναι πραγματικὰ ἀριστερὴ, καὶ δίκαια τὰ κατορθώματά τους τὰ κρύβουν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ τὰ ἑλαττώματά τους συνηθίζουν νὰ τὰ ἐξομολογοῦνται μπροστὰ σὲ ὅλους. Ἀντίθετα οἱ κοσμικοὶ, ὄντας κενόδοξοι καὶ ἐπιδειξιῆς, λησμονώντας νὰ ἀπενίσουν στὸν Θεὸ καὶ ἔρποντας γύρω ἀπὸ τὰ γήινα καὶ πρόσκαιρα, τὰ δικά τους μύρια κακὰ τὰ σκεπάζουν, ἐνῶ, προσποιούμενοι ὅτι θὰ κάνουν μιὰ κάποια ἀρετὴ, ὅπως σωφροσύνη, ἐλεημοσύνη ἢ νηστεία, τὴν κάνουν φανερὴ σὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς ἀνθρώπους, ἐπιδεικνύμενοι καὶ ἀλαζονευόμενοι καὶ διασαλπίζοντας τὴν μὲ τὶς σαπουνόφουσες τῆς ὑπερηφάνειας, καὶ φωνάζοντας κομπα-

κηρύττοντες, καὶ τῷ βραχεῖ πράγματι μέγεθος περιτιθέντες, καὶ παρὰ μὲν τῶν ἀνθρώπων τὸν ἀνωφελῆ μισθὸν τῆς μικρᾶς εὐφημίας καὶ δόξης λαμβάνοντες, ἀποπίπτοντες δὲ τῶν οὐρανίων ἀμοιβῶν. Καὶ καλῶς περὶ τῶν τοιούτων εἴρηται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, ὅτι περ «Ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν». Πεπλήρωνται γὰρ τοῦτον ἐνταῦθα εἰς μάτην ἐπαινεθέντες

ΣΜΣΤ'.- ΖΗΝΟΒΙΩ ΛΗΓΑΤΩ.

Πολλοὶ τῶν ἐν θαλάσῃ χειμαζομένων, αὐτόχειρες τὸν φόρτον σὺν τιμίῳ τῶν κεμηλίων κατὰ τοῦ θυθοῦ ἀκοντίζουσι, δευτέραν τῆς
10 προσκαίρου ζωῆς τὴν ὑπαρξιν κρίναντες, ἵνα μὴ κινδυνεύσῃ το πλεῖον τῷ βάρει τοῦ φόρτου καταδύομενον. Σὺ δὲ μακαρίζων τοὺς πραγματευομένους τὴν αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον ζωὴν, οὐδὲν θέλεις πλούτου μεταδιδόναι τοῖς χρήζουσιν, ἀλλ' αἰσῆ μᾶλλον συναπολέσθαι τοῖς φορτίοις τῆς πολλῆς ὑποστάσεως, ἥπερ σωθῆναι ταύτης καὶ
15 μέρος γοῦν ἀποσκευαζόμενος καὶ διατί παρὰ σοὶ οὐκ ἰσχύει φόβος Θεοῦ, ὅσον ἰσχύει ἢ τῆς θαλάσσης φόβος;

ΣΜΖ'.- ΣΥΛΒΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Εἰ οὐρανοὺς καινοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ Χριστοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη ἄτρεπτος πολιτεύεται εἰς
20 ἀπέραντους αἰῶνας, καὶ δοθήσεται ἡμῖν ἀφόβως, ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ρουθέντας, λατρεύειν τῷ Θεῷ ἀκαταπαύστως ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνη καὶ χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δόξῃ ἀνεκφράστῳ, πῶς αὐτὸς διδάσκεις πάλιν φόβον ἀνθρώπων καὶ δαιμόνων ὑπάρχειν ἐκεῖσε, καὶ τροπὴν καὶ ἔκπτωσιν καὶ ἁμαρτίαν καὶ τὰ ἐξῆς;

25 ΣΜΗ'.- ΔΑΜΙΑΝΩ ΜΑΓΙΣΤΡΙΑΝΩ.

Οἶδα ὅτι πιστεύεις Δεσπότην ἐπουράνιον ἔχειν, καὶ πάνυ φροντίζεις τῆς παρ' αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἀξιωθῆναι. Εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐσπλαγχνον περὶ σὲ γενέσθαι τὸν Κύριον, εὐσπλαγχνος καὶ σὺ γένου περὶ τοὺς οἰκέτας σου.

30 ΣΜΘ'.- ΠΑΠΙΣΚΩ ΩΣΚΟΡΩΔΟΥΛΟΙΣ.

“Ὅσοι τῶν δούλων γνησίως τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις δουλεύουσι, παρὰ Θεοῦ τὴν μισθαποδοσίαν κομιοῦνται. Ὅσοι δὲ ἀμελοῦσι καὶ καταφρονοῦσι καὶ ἀλαζονεύονται καὶ ὀκνοῦσιν ἐξυπηρετήσασθαι

στικά παντοῦ καὶ διακηρύττοντας καὶ δίνοντας ἔκταση στή μικρὴ αὐτὴ πράξη τους, παίρνουν βέβαια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἀνώφελο μισθὸ τῆς μικρῆς φήμης καὶ δόξας τους, ξεπέφτουν ὅμως ἀπὸ τὶς οὐράνιες ἀμοιβές. Καὶ πολὺ καλὰ ἔχει λεχθεῖ στὰ Εὐαγγέλια γι' αὐτούς, ὅτι «ἔχουν λάβει τὸν μισθὸ τους»². Γιατὶ τὸν πληρώθηκαν ἐδῶ, ἔχοντας ἐπαινεθεῖ ἀνώφελα.

246.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗ ΖΗΝΟΒΙΟ.

Πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ καταλαμβάνονται ἀπὸ τρικυμία, πετοῦν στὸν βυθὸ τῆς θάλασσας ὅλο τὸ φορτίο μαζί μὲ τὰ πολύτιμα κειμήλια, κρίνοντας ὅτι ἡ περιουσία ἔρχεται σὲ δεύτερη θέση ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη ζωὴ, γιὰ νὰ μὴ κινδυνέψει τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ φορτίου καὶ βουλιάξει. Σὺ ὅμως, ἂν καὶ μακαρίζεις αὐτούς ποὺ φροντίζουν γιὰ τὴν αἰώνια καὶ χωρὶς τέλος ζωὴ, δὲν θέλεις νὰ δώσεις τίποτε ἀπὸ τὸν πλοῦτο ποὺ ἔχεις σ' αὐτούς ποὺ ἔχουν ἀνάγκη, ἀλλὰ προτιμᾷς νὰ χαθεῖς μαζί μὲ τὸ φορτίο τῆς μεγάλης περιουσίας, παρὰ νὰ σωθεῖς, χάνοντας ἔστω καὶ ἓνα μέρος αὐτῆς. Γιατὶ λοιπὸν γιὰ σένα δὲν ἔχει ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ τόση δύναμη, ὅση ἔχει ὁ φόβος τῆς θάλασσας;

247.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΣΥΛΒΑΝΟ.

Ἐὰν περιμένουμε καινούργιους οὐρανοὺς καὶ καινούργια γῆ, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Χριστοῦ, στὰ ὁποῖα θὰ ὑπάρχει ἀμετάβλητη δικαιοσύνη στοὺς χωρὶς τέλος αἰῶνες³, καὶ ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν θὰ μπορούμε νὰ λατρεύουμε ἄφοβα τὸν Θεὸ ἀκατάπαυστα μὲ ἀγιότητα καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀπερίγραπτη χαρὰ καὶ ἀνέκφραστη δόξα, γιατί ἐσὺ διδάσκεις πάλι, ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχει φόβος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν δαιμόνων, καὶ μεταβολὴ καὶ πτώση καὶ ἁμαρτία καὶ τὰ λοιπὰ;

248.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΔΑΜΙΑΝΟ.

Γνωρίζω ὅτι πιστεύεις πῶς ἔχουμε οὐράνιο Κύριο, καὶ φροντίζεις πολὺ νὰ ἀξιωθεῖς τῆς φιλανθρωπίας του. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμεῖς νὰ εἶναι σπλαγχνικὸς ὁ Κύριος σὲ σένα, γίνε καὶ σὺ σπλαγχνικὸς πρὸς τοὺς ὑπηρετές σου.

249.- ΣΤΟΝ ΠΑΠΙΣΚΟ ΤΩΝ ΩΣΚΟΡΟΔΟΥΛΩΝ^{4α}.

“Ὅσοι ἀπὸ τοὺς δούλους ὑπηρετοῦν εἰλικρινὰ τοὺς σαρκικοὺς κυρίους τους, θὰ λάβουν ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν ἀμοιβή τους. “Ὅσοι ὅμως παραμελοῦν καὶ περιφρονοῦν καὶ ὑπερηφανεύονται καὶ εἶναι ἀπρόθυμοι

προσηκόντως, δῆλον ὅτι, μετὰ τοῦ μηδὲν ἀγαθὸν λαβεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τιμωρηθήσονται

ΣΝ'.- ΔΙΟΜΗΔΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΩ.

Ἴσως τὴν Γραφὴν οὐκ ἀνέγνως, τὴν λέγουσαν ἐκ προσώπου τοῦ
5 Θεοῦ, ὅτι «Ἐφ' ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐ-
ρανόν», ὅπερ ὁ Ἀπόστολος ἐρμηνεύων, εἶρηκε· «Τὸ δέ, “Ἐτι ἅπαξ”,
δηλοῖ τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ὡς πεπονημένων, ἵνα μείνη τὰ μὴ
σαλευόμενα». Καὶ ὁ Προφήτης φησί· «Καὶ γὰρ κατόρθωσε Κύριος
τὴν οἰκουμένην, ἣτις οὐ σαλευθήσεται». Εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔσται,
10 μηκέτι μετὰ τὸν ἀσάλευτον αἰῶνα τὸν μέλλοντα προσδόκα καὶ φαντά-
ζου μεταβολὰς καὶ τροπὰς καὶ ἀποπτώσεις καὶ δεισιδαμονίας καὶ
δουλείας ἀνθρώπων καὶ τὰ παραπλήσια

ΣΝΑ'.- ΖΩΣΙΜΙΑΝΩ ΑΝΘΥΠΑΤΩ.

Ἄνωθεν τὸ συμφέρον ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐπιστάμενος, εἰς δύο βίους
15 διεῖλε τὰ ἀνθρώπινα, εἰς τε τὸν παρόντα τοῦτον, καὶ εἰς τὸν μέλλοντα,
ὧν τὸν μὲν παρόντα πρὸς μάθησιν ἀναγκαῖον θέλων δεῖξαι τοῖς λο-
γικοῖς, θλίψεως καὶ λύπης γέμειν καὶ ὀδύνης πεποίηκεν· ἐπειδὴ πᾶσα
μάθησίς τε καὶ παιδείσις προσούσας ἔχει τὰς λύπας καὶ ἀλγηδόνας,
δι' ὧν σωφροπνέστεροί τε καὶ βελτίους ἐαυτῶν οἱ παιδευόμενοι γίνον-
20 ται. Διδάσκει μὲν τοῦτο ἡμᾶς καὶ ἡ πείρα τῶν πραγμάτων σαφῶς, ἀφ'
ὧν πάντες ἐπιμελῶς ἄγειν βουλόμενοι τοὺς παῖδες τοὺς ἐαυτῶν, μετὰ
πολλῆς μὲν συντριβῆς, πολλῆς δὲ ἄγουσι τῆς ταλαιπωρίας, ὡς ἂν, ἐν
μαθήμασί τε καὶ παιδεύσει δόκμοι γεγονότες, κατὰ καιρὸν δυνηθεῖεν
τῶν πόνων τούτων δέξασθαι τοὺς καρπούς. Δηλοῖ δὲ καὶ ὁ ἅγιος
25 Παῦλος, λέγων· «Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς
εἶναι, ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυ-
μνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης»· ἐφ' οἷς δὴ καὶ ἡμᾶς διδάσκων
τῶν τε λυπηρῶν καὶ τῶν ἀνιαρῶν μεθ' ἡδονῆς ἀνέχεσθαι, πρὸς ἀγα-
θόν τι τέλος ἐξαγαγόντων ἡμᾶς, γράφει· «Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παι-
30 δείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ
Κύριος, παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται. Εἰς παιδεί-
αν ὑπομένετε», καὶ τὰ ἑξῆς.

4. Ἄγγ. 2, 6.

7. Ἐβρ. 12, 11.

5. Ἐβρ. 12, 26.

8. Παροιμ. 8, 1. καὶ Ἐβρ. 12, 5-8.

6. Ψαλμ. 92, 1.

νά τοὺς ὑπηρετήσουν ὅπως πρέπει, εἶναι φανερό, ὅτι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν θὰ λάβουν κανένα ἀγαθὸ ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ θὰ τιμωρηθοῦν.

250.- ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟ ΔΙΟΜΗΔΗ.

Ἴσως νὰ μὴ διάβασες τὴ Γραφὴ ποὺ λέγει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ· «Ἀκόμα μιὰ φορὰ ἐγὼ θὰ σείσω ὄχι μόνο τὴ γῆ, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανό»⁴, τὸ ὁποῖο ἐρμηνεύοντάς το ὁ Ἀπόστολος, εἶπε ὅτι τό· «Ἀκόμα μιὰ φορὰ, φανερώνει τὴν μετακίνηση αὐτῶν ποὺ σαλεύονται, ἐπειδὴ εἶναι δημιουργήματα, γιὰ νὰ μείνουν αὐτὰ ποὺ δὲν σαλεύονται»⁵. Καὶ ὁ Προφήτης λέγει· «Γιατὶ ὁ Κύριος στέρωσε τὴν οἰκουμένη, ἣ ὁποία δὲν θὰ σαλευθεῖ»⁶. Ἐὰν λοιπὸν αὐτὰ ἔτσι εἶναι, νὰ μὴ περιμένεις πιά μετὰ ἀπὸ τὴν ἀσάλευτο μελλοντικὸ αἰῶνα οὔτε νὰ φαντάζεσαι μεταβολές καὶ τροποποιήσεις καὶ μεταπτώσεις καὶ δεισιδαιμονίες καὶ ὑποδουλώσεις ἀνθρώπων καὶ ἄλλα παρόμοια.

251.- ΣΤΟΝ ΑΝΘΥΠΑΤΟ ΖΩΣΙΜΙΑΝΟ.

Ὁ Θεός, γνωρίζοντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τὸ συμφέρον μας, χώρισε σὲ δύο ζωές τὰ ἀνθρώπινα, στὴν παρούσα δηλαδή καὶ στὴ μέλλουσα. Ἀπὸ αὐτὲς τὴν παρούσα, θέλοντας νὰ δείξει ἀναγκαστικὴ τὴ μάθηση, τὴν ἔκανε γεμάτη θλίψη καὶ λύπη καὶ πόνο, ἐπειδὴ κάθε μάθηση καὶ παιδαγωγία ἔχει συνδεδεμένες μαζί της τὶς λύπες καὶ τοὺς πόνους, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ παιδαγωγούμενοι γίνονται πιὸ συνετοὶ καὶ καλύτεροι. Καὶ αὐτὸ μᾶς τὸ διδάσκει καθαρὰ ἡ πείρα τῶν πραγμάτων, ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὰ ὁποῖα ὅλοι, θέλοντας νὰ καθοδηγήσουν τὰ παιδιά τους μὲ ἐπιμέλεια, μὲ μεγάλη βέβαια συντριβή, τὰ ταλαιπωροῦν πολὺ, μὲ σκοπὸ, ἀφοῦ ἀποδειχθοῦν ἄξια στὰ μαθήματα καὶ στὴν διαπαιδαγώγηση, νὰ μπορέσουν μὲ τὸν καιρὸ νὰ γευθοῦν τοὺς καρποὺς αὐτῶν τῶν κόπων τους. Αὐτὸ ἄλλωστε δηλώνει καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος λέγοντας· «Κάθε διαπαιδαγώγηση στὴν ἀρχὴ δὲν φαίνεται νὰ προξενεῖ χαρὰ, ἀλλὰ λύπη, ἀργότερα ὅμως ἀποφέρει καρπὸν εἰρηνικὸ δικαιοσύνης σ' ἐκείνους ποὺ γυμνάστηκαν μὲ αὐτήν»⁷. Μὲ αὐτὰ λοιπὸν διδάσκοντας καὶ ἐμᾶς νὰ δεχόμαστε μὲ εὐχαρίστηση τὶς θλίψεις καὶ τὰ δυσάρεστα, τὰ ὁποῖα μᾶς ὀδηγοῦν σὲ κάποιο καλὸ τέλος, γράφει· «Παιδί μου, νὰ μὴ παραμελεῖς τὴν παιδεία τοῦ Κυρίου, οὔτε νὰ ἀπογοητεύεσαι ὅταν ἐλέγχεσαι ἀπὸ αὐτόν, γιατί ὅποιον ἀγαπᾷ ὁ Κύριος, τὸν ὑποβάλλει σὲ δοκιμασίες, καὶ μαστιγώνει κάθε παιδί του ποὺ τὸ παραδέχεται. Νὰ δείχνετε ὑπομονὴ στὴ διδασκαλία»⁸ καὶ τὰ λοιπά.

ΣΝΒ'.- ΔΡΟΥΣΗΝΩ ΑΡΧΝΟΝΤΙ.

Οί μὲν νομίμως καὶ κατὰ τὸν τοῦ δικαίου λόγον σὺν θείῳ φόβῳ ἄρχοντες τῶν ὑποτεταγμένων, τιμῶνται παρὰ τῆ σεπτῆ Γραφῆ, καὶ μακάριοι οὗτοι τῆς τε παρούσης καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς ὅσοι δὲ κα-
5 τὰ τὴν σὴν ἀλογίαν διαζῶσι, πεπληρωμένοι μὲν τῆς ψυχῆς τὸ κριτή-
ριον, ἡγεμονίαν δὲ ἔθλους ἐγκεχειρισμένοι, ἔλεινοὶ ἂν εἶεν οἱ τοιοῦτοι
τῆς τοιαύτης ἀξίας, καὶ κατακεκοσμένοι παρὰ Θεῶ, κἂν ἄλλους κρί-
νειν δοκῶσιν. Οὐκέτι γὰρ ὁ νοῦς τούτων ἐπὶ τοῦ δῆματος τῆς ἀρχῆς
καθέζεται, κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ κτισθεὶς καὶ ἄρχειν προτε-
10 ταγμένος, ἀλλὰ μᾶλλον κατενεχθεὶς ἐκ θρόνων ἀρχοντικῶν, ἐν τῆ τῶν
ὑπηκόων λοιπόν, μᾶλλον δὲ κατακρίτων, τέτακται τάξει.

ΣΝΓ'.- ΑΒΛΑΒΙΩ ΝΟΤΑΡΙΩ.

Ὁ ἄδων πρὸς τὸ ὠτίον τοῦ κωφοῦ, εἰς μάτην ἄδει, καὶ ὁ διαλεγό-
μενός σοι ἐκ τῆς Γραφῆς πεπληρωμένῳ ἀνοίας καὶ ὑπνοῦντι, ἐγρηγο-
15 ρότος τοῦ σώματος, τοὺς λόγους ἀπόλλυσιν.

ΣΝΔ'.- ΑΡΙΚΛΕΙ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, Ἰησοῦς ὁ τῶν ὅλων Θεός
τε καὶ Κύριος στέφανον δικαιοσύνης ἐπήγγελα. Τίς δ' ἂν ὑπάρχει ὁ
εἰρημένος στέφανος, ἢ πάντως ἡ τελεία δικαιοσύνη καὶ ἀγιωσύνη καὶ
20 ἀφθαρσία καὶ ἡ ἀτρεπτότης καὶ ἡ ἀθανασία καὶ ἡ τεριπνότης ἡ διαιω-
νίζουσα;

ΣΝΕ'.- ΛΟΥΚΑ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Τίς ἐστὶν ὁ σκόλοψ ὁ δεδομένος τῆ σαρκὶ τοῦ Ἀποστόλου, μὴ
ποτε ὑπεραρθῆ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀποκαλύψεων; Αἱ καθ'
25 ἡμέραν θλίψεις, αἱ παρὰ τῶν μισούντων αὐτὸν πονηροτάτων ἀνθρώ-
πων ἐπαγόμεναι αὐτῷ σκόλοψ λέγονται εἶναι· σκόλοπος γὰρ δίκην αἱ
περιστάσεις καὶ οἱ κολαφισμοὶ καὶ αἱ πολλαὶ ἀνάγκαι νύττουσαι τὸν
μακάριον ἄνδρα, οὐ συνεχῶρον ὑπεραρθῆναί ποτε.

ΣΝΣΤ'.- ΒΕΒΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

30 Τὸ περικόψαι διὰ κακοπαθείας, καὶ καταργῆσαι τὸν οἶστρον καὶ
τάς ἐν τῷ σώματι φρεγμαίνουσας ἡδονάς, τοῦτό φησιν ὁ θεῖος Ἀπό-

252.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΔΡΟΥΣΗΝΟ.

Ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι ἄρχοντες νόμιμοι καὶ ἄρχουν τοὺς ὑποταγμένους σ' αὐτοὺς μὲ δικαιοσύνη καὶ θεῖο φόβο, τιμῶνται ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή καὶ εἶναι αὐτοὶ μακάριοι καὶ τῆς παρούσας ζωῆς καὶ τῆς μέλλουσας. Ὅσοι ὅμως ζοῦν σύμφωνα μὲ τὴ δικὴ σου ἀφροσύνη, ἔχοντας παρακαλυμμένο τὸ κριτήριο τῆς ψυχῆς τους, καὶ τοὺς ἔχει δοθεῖ ἢ ἔξουσία νὰ ἄρχουν κάποιο ἔθνος, αὐτοὶ εἶναι ἐλεεινοὶ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ καὶ καταδικασμένοι ἀπὸ τὸν Θεό, ἔστω καὶ ἂν νομίζουν ὅτι κρίνουν ἄλλους. Γιατί ὁ νοῦς αὐτῶν, ποὺ ἔχει κτισθεῖ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχει λάβει τὴν ἐντολὴ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ ἐξουσιάζει, δὲν κἀθεται πάνω στὸ θρόνο τῆς ἐξουσίας ποὺ τοῦ δόθηκε, ἀλλὰ μᾶλλον, ἀφοῦ γκρεμίστηκε ἀπὸ τοὺς ἀρχοντικούς θρόνους, ἔχει καταταχθεῖ πιά στὴν τάξη τῶν ὑπηκόων, ἢ καλύτερα τῶν καταδικασμένων.

253.- ΣΤΟΝ ΝΟΤΑΡΙΟ ΑΒΛΑΒΙΟ.

Αὐτὸς ποὺ τραγουδάει στὸ αὐτὶ τοῦ κωφοῦ, τραγουδάει ἄσκοπα, καὶ αὐτὸς ποὺ σοῦ μιλάει ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή, ἐνῶ εἶσαι γεμάτος ἀπὸ ἀνοησία καὶ κοιμᾶσαι, ἂν καὶ τὸ σῶμα σου εἶναι ξυπνητό, χάνει τὰ λόγια του.

254.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΑΡΙΚΛΗ.

Σ' αὐτοὺς ποὺ ἀγάπησαν τὸν ἐρχομό του, ὁ Ἰησοῦς, ὁ Θεὸς καὶ Κύριος τῶν ὅλων ὑποσχέθηκε στεφάνι δικαιοσύνης⁹. Καὶ ποιοὶ μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ στεφάνι ποὺ προλέχθηκε, παρὰ ὅπωςδήποτε ἢ τέλεια δικαίωση, ἢ ἀγιωσύνη, ἢ ἀφθαρσία, ἢ σταθερότητα, ἢ ἀθανασία καὶ ἢ αἰώνια εὐχαρίστηση;

255.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΛΟΥΚΑ.

Ποιοὶ εἶναι τὸ ἀγκάθι ποὺ δόθηκε στὸ σῶμα τοῦ Ἀποστόλου, γιὰ νὰ μὴ κυριευτεῖ ἀπὸ ἔπαρση ἀπὸ τὶς πολλὰς ἀποκαλύψεις¹⁰; Ἀγκάθι λέγεται πὼς εἶναι οἱ καθημερινὲς θλίψεις ποὺ προκαλοῦνταν ἀπὸ τοὺς πονηρότατους ἀνθρώπους ποὺ τὸν μισοῦσαν. Γιατὶ πληγώνοντας σὰν ἀγκάθι τὰ διάφορα περιστατικὰ καὶ οἱ ἐξευτελισμοὶ καὶ οἱ πολλὰς ἀνάγκες τὸν μακάριο ἄνδρα, δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν ποτὲ νὰ ὑπερηφανευτεῖ.

256.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΒΕΒΙΑΝΟ.

Σωματικὴ ἄσκηση ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὀνομάζει τὴν ἀποκοπὴ τῶν κακῶν παθῶν, τὴν κατάργηση τῆς μανίας, καὶ τὶς ἡδονὲς ποὺ καῖνε μέσα

στολος σωματικὴν γυμνασίαν «Ἡ δέ γε εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστίν» αὕτη δ' ἂν εἴη, τὸ δυνηθῆναι, τοῦ Θεοῦ συνεργουῖντος, τὰς ἐμπαθεῖς ἐξαφανίσαι εἰς τὸ παντελὲς μνήμας, καὶ βεβαίαν λωπὸν καθαρότητα κτήσασθαι διανοίας.

5 ΣΝΖ'.— ΚΩΜΑΣΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Εἰ ὁ λογισμὸς τοῦ θυμοῦ, ἢ τῆς αἰσχροῦς ἐπιθυμίας, ἢ τῆς φιλαργυρίας πρὸς ἑαυτὸν πάντα νεύει τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἔρως τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας ἀποτάξασθαι παρασκευάσει τὸν νοῦν, οὐ μόνον τοῖς αἰσθητοῖς, ἀλλὰ καὶ
10 αὐταῖς ταῖς αἰσθήσεσι, μετάρσιον ἀρπάζων αὐτὸν καὶ τῇ τῶν οὐρανίων προσασχολῶν θεωρίᾳ;

ΣΝΗ'.— ΒΑΚΧΩ ΕΠΑΡΧΩ.

Οὐ βλέπεις παρεξυγμένην τῷ ῥόδῳ τὴν ἄκανθαν; Οὐκοῦν μὴ ἄγαν τυρβάξου καταμανθάνων τῷ ἄνθει, καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατὰ
15 τὸν δῖον περιφανείας μυρίας συμφορᾶς ἐπακολουθούσας καὶ κινδύνους καὶ ὀδύνας καὶ λύπας καὶ ποικίλας ἐπιβουλάς ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν· καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἐγγίξῃ τοῖς βασιλικοῖς δόμοις, τοσοῦτῳ πλέον ὑφορῶ κλιμακτῆρας καὶ σκηπτοὺς περιστάσεων. Ὁ γὰρ ἐγγὺς ὑπάρχων οὐρανοῦ, ἐγγὺς ἐστὶ κερανοῦ, ἢ δημῶδης κέκραγε παρουμία.

20 ΣΝΘ'.— ΜΑΡΙΝΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Τί σοὶ καὶ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς θνήσκουσιν, οἵτινες οὐτ' ἀμοιβὰς ἀποδοῦναι δύνανται τῶν εὖ βεβιωμένων, οὐθ' ὑγιαίνοντα πολλάκις ἔχουσι τῆς ψυχῆς τὰ κριτήρια, καὶ βασκανία κρατούμενοι διαβάλλουσι μᾶλλον, οὐκ εὐφημοῦσι τὰ καλῶς πεπραγμένα; Ἄνω τοίνυν βλέπειν ἔθιξε σαυτὸν τῷ νοερῷ ὄμματι. Τὸ γὰρ ἄνω θέατρον καθαρὰς καὶ
25 ἀληθεῖς ἐκφέρει τὰς ψήφους καὶ ἀπροσωπολήπτους. Ἐκεῖνο τοιγαροῦν τέρπειν δούλου τὸ θέατρον τῇ τῶν ἔργων τῶν χρηστῶν τερπνότητι, κάκειθεν ἔλκε τοὺς μακαρίους ἐπαίνους, φιλάρετε.

ΣΞ'.— ΒΑΣΙΛΕΙΩ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤῃ.

30 «Σκευὴ ἀτιμίας» ὑπάρχειν εἴρηται, οἳ τε πορνεύοντες καὶ οἱ τελωνοῦντες καὶ οἱ πᾶσαν, συλλήβδην εἰπεῖν, βεθήλωσιν μεταχειριζόμενοι. Ἄλλ' ὅμως δυνήσονται μεταβαλόντες τὸ φαῦλον ἦθος ἐπὶ τὸ

στό σώμα. «Ἡ εὐσέβεια ὅμως εἶναι καθόλα ὠφέλιμη»¹¹· καὶ αὐτὴ εἶναι τὸ νὰ μπορέσουμε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ νὰ ἐξαφανίσουμε τελείως τὶς ἀναμνήσεις τῶν παθῶν, καὶ νὰ ἀποκτήσουμε μόνιμη καὶ σταθερὴ καθαρότητα τοῦ νοῦ μας.

257.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΚΩΜΑΣΙΟ.

Ἐὰν ὁ λογισμὸς τοῦ θυμοῦ ἢ τῆς αἰσχροῦς ἐπιθυμίας ἢ τῆς φιλαργυρίας κάνει τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος νὰ στρέφονται ὅλα στὸν νοῦ, πόσο μᾶλλον ὁ ἔρωτας τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας θὰ κάνει τὸν νοῦ νὰ ἀρνηθεῖ ὄχι μόνο τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ καὶ τὶς ἴδιες τὶς αἰσθήσεις του, καὶ ἀρπάζοντάς τον ψηλὰ στὸν ἀέρα, θὰ τὸν ἀπασχολεῖ μὲ τὴ θέα τῶν οὐρανίων πραγμάτων,

25.- ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟ ΒΑΚΧΟ.

Δὲν βλέπεις ὅτι τὸ ρόδο εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὸ ἀγκάθι; Λοιπὸν μὴν πολυασχολεῖσαι προσέχοντας τὸ ἄνθος καὶ τὴ λαμπρότητα τῆς δόξας τῆς ζωῆς, τὴν ὁποία ἀκολουθοῦν μύριες συμφορὲς καὶ κίνδυνοι καὶ πόνοι καὶ λύπες καὶ διάφορες μηχανορραφίες ἀπὸ μέσα καὶ ἀπὸ ἔξω. Καὶ ὅσο πιὸ πολὺ πλησιάζεις τὰ βασιλικά ἀνάκτορα, τόσο πιὸ πολὺ ὑποπεύομαι σκαλοπάτια καὶ κερανοὺς νὰ σὲ περικυκλώνουν. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸν οὐρανὸ, λέγει μὰ λαϊκὴ παροιμία, βρίσκεται κοντὰ στὸν κεραυνό.

259.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΜΑΡΙΝΟ.

Γιατὶ σὲ νοιάζει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ πεθαίνουν, οἱ ὁποῖοι οὔτε ἀμοιβὲς μποροῦν νὰ προσφέρουν γιὰ τὰ καλὰ ποὺ ἔγιναν στὴ ζωὴ, οὔτε τὰ κριτήρια τῆς ψυχῆς τους εἶναι ὑγιῆ πολλὰς φορές, καὶ, κυριαρχούμενοι ἀπὸ φθόνον, συκοφαντοῦν μᾶλλον, παρὰ ἐπαινοῦν τὰ καλὰ ἔργα; Συνήθιζε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου νὰ βλέπει μὲ τὰ νοερὰ μάτια πρὸς τὰ ἄνω. Γιατὶ οἱ θεατὲς τοῦ οὐρανοῦ ἐκδίδουν καθαρὰ καὶ ἀληθινὰ καὶ ἀμερόληπτες ἀποφάσεις. Νὰ θέλεις λοιπὸν νὰ εὐαρεστήσεις ἐκείνους τοὺς θεατὲς μὲ τὴν εὐχαρίστηση τῶν καλῶν ἔργων σου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἀποσπᾶς τοὺς μακάριους ἐπαινοὺς, φίλε τῆς ἀρετῆς.

260.- ΣΤΟΝ ΕΜΠΟΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ.

«Δοχεῖα ἀτιμίας»¹² ἔχει λεχθεῖ ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ ποὺ πορνεύουν, καὶ οἱ τελῶνες, καὶ γενικὰ μὲ μὰ λέξη, ὅλοι ὅσοι ἔχουν ὡς ἔργο τους τὴν κάθε εἶδος διαφθορά. Ὅμως μποροῦν, μεταβάλλοντάς τὸ αἰσχρὸ ἦθος

χρησιότατον, σκευή γενέσθαι τίμια καὶ εὐχρηστα τῷ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων.

ΣΞΑ'.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΔΟΥΚΙ.

Μὴ γίνου κριτὴς τῶν κριτῶν· ποδῶν γὰρ τόπον παρὰ τῆ Ἐκκλη-
 5 σία, οὐ κεφαλῆς ἐπέχεις. Μὴ οὖν ἀποδοκίμαζε τοὺς ἱερεῖς, διότι οὐχὶ
 πάντες καθαροὶ τυγχάνουσιν. Οὐ γὰρ δὴ σὸν τυγχάνει κρίνειν καὶ
 διακρίνειν ἐπισκόπους Κυρίου. Πλὴν κατὰ θεϊαν προμήθειαν, οὐδεὶς
 τῶν ἀσωμάτων ἀγγέλων τοὺς τῆς ἱερωσύνης ἐγχειρίζεται οἷακας, ἵνα
 μὴ, ἀναμάρτητοι ὄντες, φονεύωσι παραχρῆμα τοὺς πταίοντας ἀνθρώ-
 10 πους, ἀποτομία χρώμενοι, ἀλλ' ἄνθρωποι ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν καὶ ἐξ
 αἵματος συγκείμενοι, δέχονται τὸ τῆς προεδρίας ἀξίωμα, ἵν', ὅταν λά-
 θωσί τινα περιπεσόντα ἐγκλήμασιν, ἐκ τῶν οἰκείων πλημμελημάτων
 πεπιεσμένοι, φιλανθρωπίαν ἐνδείξωνται πρὸς τὸ ὁμόφυλον. Καὶ ὄρα
 μοι τὸν πρῶτον λίθον τῆς Ἐκκλησίας Πέτρον, τὴν κορυφὴν τοῦ χοροῦ
 15 τῶν ἀποστόλων, ἐκ μετανοίας τεθέντα, οὐ γὰρ ἦν ἀναμάρτητος. Μὴ
 τοίνυν πάντας ἀνεπιλήπτους ὑπάρχειν καὶ μηδένα μῶμον, μηδὲ
 σπῖλον ἀνθρώπινον ἔχοντας τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν καθηγουμένους
 ἀπαίτει.

ΣΞΒ'.— ΦΑΡΕΤΡΙΩ ΜΗΧΑΝΙΚΩ.

20 «Αἱ χεῖρες τοῦ Ἰσραήλ», φησὶν ὁ ψαλμὸς, «ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευ-
 σαν». Εἰ τοίνυν ζητεῖς μαθεῖν, μὴ εἰς τὴν αἰσθητὴν Αἴγυπτον τῆ δια-
 νοία ἐκδράμῃς, μηδὲ σκόπει τὰ ἐπὶ τοῦ Μωυσέως γενόμενα, ἀλλ' εἰς
 ἑαυτὸν νόει. Κόφινος γὰρ τὴν πολὺπλοκὸν ἁμαρτίαν σημαίνει, Αἴ-
 γυπτος δὲ τὴν θλιψίν, χεῖρες δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα. Εἰ οὖν κατείληφας
 25 σεαυτὸν ταῖς ἁμαρτίαις δουλεύοντα, στέναξον πρὸς Κύριον ἐκ καρ-
 δίας, ἐξ ἀποκρύφου καταγιγῆδος καὶ συνοχῆς πονηραῖς, καὶ πρὸς τὴν
 τῆς ἀρετῆς ἐλευθερίαν ἐπέιχθητι.

ΣΞΓ'.— ΣΥΜΜΑΧΩ ΟΣΠΡΙΟΠΩΛΗ.

Τὰ μὴ ἐσθιόμενα παρὰ τῷ νόμῳ πάντα τὰ ποικίλα καὶ διάφορα
 30 εἶδη τῆς κακίας δηλοῦσι διὰ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων καὶ
 πτηνῶν ζωγραφούμενα, τὰ δὲ γε τραγόμενα τὴν πολύμορφον καὶ
 πολυειδῆ σημαίνουσιν ἀρετὴν.

τους σὲ ἀγαθό, νὰ γίνουν τίμια δοχεῖα καὶ εὐχρηστα γιὰ τὸν Βασιλιά τῶν αἰώνων.

261.- ΣΤΟΝ ΔΟΥΚΑ ΕΥΣΕΒΙΟ.

Μὴ γίνεσαι κριτὴς τῶν κριτῶν, γιὰτὶ στήν Ἐκκλησία κατέχεις θέση ποδιῶν, καὶ ὄχι κεφαλῆς. Μὴ ἀποδοκιμάζεις λοιπὸν τοὺς ἱερεῖς, ἐπειδὴ ὅλοι τους δὲν εἶναι καθαροί. Γιὰτὶ δὲν εἶναι δικό σου ἔργο νὰ κρίνεις καὶ νὰ κατακρίνεις ἐπισκόπους τοῦ Κυρίου. Πλὴν ὅμως, σύμφωνα μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀσώματους ἀγγέλους δὲν χειρίζεται τὸ πηδάλιο τῆς ἱερωσύνης, γιὰ νὰ μὴ φονεύουν ἀμέσως τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἁμαρτάνουν, φερόμενοι βίαια, ἐπειδὴ οἱ ἴδιοι εἶναι ἀναμάρτητοι, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα τῆς πρωτοκαθεδρίας τὸ δέχονται ἄνθρωποι ὁμοιοπαθεῖς μὲ μᾶς καὶ ἀποτελούμενοι ἀπὸ αἷμα, μὲ σκοπό, ἂν συλλάβουν κάποιον ποὺ περιέπεσε σὲ ἁμαρτήματα, πιεζόμενοι ἀπὸ τὰ δικά τους ἁμαρτήματα, νὰ δείξουν φιλανθρωπία πρὸς τὸν ὁμόφυλο. Καὶ πρόσεχε, σὲ παρακαλῶ, τὴν πρώτη πέτρα τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τὸν Πέτρο, τὸν κορυφαῖο τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων, ποὺ τοποθετήθηκε στὴ θέση αὐτῆ ὕστερα ἀπὸ μετάνοια, γιὰτὶ δὲν ἦταν ἀναμάρτητος. Μὴ λοιπὸν ἔχεις τὴν ἀπαίτηση νὰ εἶναι ὅλοι ἀνεπίληπτοι καὶ νὰ μὴ ἔχουν καμμιά μορφὴ ἢ ψεγάδι ἀνθρώπινο οἱ προοιστάμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν.

262.- ΣΤΟΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟ ΦΑΡΕΤΡΙΟ.

«Τὰ χέρια τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ», λέγει ὁ ψαλμὸς, «δούλευαν μὲ τὸ πηλοφόρι»¹³. Ἐὰν λοιπὸν ζητᾶς νὰ μάθεις, νὰ μὴ πᾶς μὲ τὸν νοῦ σου στὴν αἰσθητὴ Αἴγυπτο, οὔτε νὰ κοιτάξεις αὐτὰ ποὺ ἔγιναν κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μωυσῆ, ἀλλὰ νὰ τὰ ἐξηγεῖς σὲ σχέση μὲ τὸν ἑαυτό σου. Γιὰτὶ τὸ πηλοφόρι σημαίνει τὴν πολὺπλοκὴ ἁμαρτία, ἢ Αἴγυπτος τὴ θλίψη, καὶ τὰ χέρια τίς ἀσχολίες. Ἐὰν λοιπὸν συνέλαβες τὸν ἑαυτό σου νὰ δουλεύει σὲς ἁμαρτίες, στέναξε πρὸς τὸν Κύριο μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά σου, καὶ ἀπὸ τὴν κρυφὴ καταγίδα καὶ τὴν κακὴ δουλεία, βιάσου νὰ μεταβεῖς στὴν ἐλευθερία τῆς ἀρετῆς.

263.- ΣΤΟΝ ΟΣΠΡΙΟΠΩΛΗ ΣΥΜΜΑΧΟ.

Αὐτὰ ποὺ δὲν τρώγονται σύμφωνα μὲ τὸν νόμο, σημαίνουν ὅλα τὰ διάφορα εἶδη τῆς κακίας, τὰ ὁποῖα συμβολίζονται μὲ τὰ ὑδρόβια τὰ χερσαῖα καὶ τὰ πτηνά. Ἐνῶ ὅλα ὅσα τρώγονται σημαίνουν τίς πολλὰς μορφὰς καὶ τὰ πολλὰ εἶδη τῆς ἀρετῆς.

ΣΕΔ' - ΑΦΡΟΔΙΣΙΩ ΦΙΛΟΣΟΦΩ.

Ποῖον ἄρα προσέσται σοι ὄφελος ἀμελοῦντι μὲν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, λογικὴν δέ, καθάπερ νενόμικας, φιλοσοφίαν κατεπαγγελλομένην, ἡλίου μὲν μέτρα καὶ ἄστρων ἐνεργείας καὶ οὐρανοῦ μέγεθος
5 εἰδέναί ὑπισχνουμένην, πολλάκις δὲ καὶ θεολογεῖν ἀποτολμῶντι, ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, ζῶντι δὲ τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων ἀτιμότερον; Εἰ δέ γε ποτὲ γοῦν βουληθείης, παρ' ἡμῶν ἐξονειδιζόμενος, πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐπαινετῶν ἐλθεῖν, καὶ οὕτως οὐδὲν πάμπαν κεκέρδακας, μὴ καταδεχόμε-
10 νος ἐπιγνώναι τὸν τῶν ὄλων Δεσπότην, μηδὲ προσδοκῶν ἀμοιβὰς μετὰ θάνατον.

ΣΞΕ' - ΑΡΚΑΔΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ

Πῶς ἐπιθυμεῖς τὴν Κωνσταντινούπολιν τῶν πυκνοτάτων σεισμῶν καὶ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ αἰθερίου πυρὸς ἀπηλλαγμένην ἰδεῖν, μυρίων
15 ἀτοπημάτων αὐτόθι γινομένων, καὶ νομιστευομένης τῆς κακίας σὺν παρησία πολλῇ, ἐξορισθέντος τοῦ στύλου τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας, τῆς σάλπιγγος τοῦ Χριστοῦ, Ἰωάννου τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου; Πῶς με προτρέπεις εὐχὴν χαρίσασθαι σαυλενομένη τῇ πόλει ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς, καὶ πρησιῆρας καθ' ἐκάστην ἐξ ὕψους
20 προσδοκῶση, ἐμοῦ καταπρησθέντος τῷ πυρὶ τῆς ἀθυμίας καὶ τοὺς λογισμοὺς διασεσαλευμένου καὶ κατατεμνομένου τὴν ἔννοιαν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις παρανόμως κατὰ τὸ Βυζάντιον πεπραγμένων;

ΣΞΣΤ' - ΔΙΟΣΚΟΡΙΑ ΧΗΡΑ.

25 Ὁ παντέφορος Θεὸς ἔλεγε τῷ προφήτῃ Ἠλία, κηρῶν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς «Πορεύου εἰς Σαραπτὰ τῆς Σιδῶνος, κακεῖ ἐντελοῦμαι χήρα τινί, ὥστε διατρέφειν σε»· οὐχ ὅτι χεῖλεσι καὶ στόματι φανερωῶς λελάληκε τῇ χήρᾳ ὁ Δεσπότης, ἀλλὰ λογισμοὺς εὐσεβεῖς ὑπέβαλε τῇ διανοίᾳ αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων φροντίσει τοῦ προφήτου. Οὐκοῦν καὶ
30 σὺ μὴ ἀλιγῶρει, ἀλλ' εὐχου μόνον μετὰ εὐχαριστίας φέρουσα τὴν πενίαν, καὶ ὁ Κύριος τῶν ὄλων ὑπαγορεύσει ταῖς καρδίαις τῶν εὐπόρων χορηγήσαί σοι, σὺ μόνον τὴν χρεῖαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ χρεῖαν.

14. Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου (383-408)· ἐπὶ βασιλείας του ἐξορίστηκε ὁ πατριάρχης Κων/πόλεως Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

15. Γ' Βασ. 17, 9.

264.- ΣΤΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟ ΑΦΡΟΔΙΣΙΟ.

Ποιὸ ἄραγε εἶναι τὸ ὄφελός σου μὲ τὸ νὰ παραμελεῖς τὴν ἔμπρακτῃ ἀρετῇ καὶ νὰ καταγίνεσαι, ὅπως πιστεύεις, μὲ τὴ λογικὴ φιλοσοφία, διακηρύττοντας ὅτι γνωρίζεις τὶς διαστάσεις τοῦ ἡλίου, τὶς ἐνέργειες τῶν ἀστρον καὶ τὴν ἔκταση τοῦ οὐρανοῦ, ἀποτολμώντας μάλιστα πολλές φορές νὰ ἀσχολεῖσαι καὶ μὲ τὰ θεολογικὰ πράγματα, στὰ ὁποῖα καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀπλησίαστη, καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, καὶ μάλιστα σ' αὐτὸν ποῦ ζεῖ πιὸ ἄτιμο βίον καὶ ἀπὸ τὰ γουρούνια ποῦ κυλοῦνται στὴ λάσπη; Ἐὰν ὅμως κάποτε, κατηγορούμενος ἀπὸ ἑμένα, θελήσεις ν' ἀσχοληθεῖς μὲ τὴν ἐργασία τῶν ἐπαινετῶν ἔργων, καὶ ἔτσι πάλι τίποτε ἀπολύτως δὲν ἔχεις κερδίσει, ἀφοῦ δὲν καταδέχεσαι νὰ γνωρίσεις τὸν Δεσπότη τῶν πάντων, οὔτε περιμένεις ἀμοιβὴς μετὰ τὸ θάνατο.

265.- ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΡΚΑΔΙΟ¹⁴.

Πῶς ἐπιθυμεῖς νὰ δεῖς τὴν Κωνσταντινούπολη νὰ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τοὺς πάρα πολὺ συχνοὺς σεισμοὺς καὶ ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τῆς οὐράνιας φωτιᾶς, ὅταν ἐκεῖ συμβαίνουν μύρια ἀπρεπῆ πράγματα καὶ νομιμοποιεῖται ἡ κακία μὲ τόση μεγάλη τὸλμη, ἀφοῦ ἐξορίστηκε ὁ στυλοβάτης τῆς Ἐκκλησίας, τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας, ἡ σάλπιγγα τοῦ Χριστοῦ, ὁ μακαριώτατος ἐπίσκοπος Ἰωάννης; Πῶς μὲ προτρέπεις νὰ ἀφιερῶσω προσευχὴ στὴν πόλη ποῦ σείεται ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ κάθε μέρα περιμένει κερανοὺς ἀπὸ τὸν οὐρανό, τὴ στιγμή ποῦ ἐγὼ ἔχω κεραυνοβοληθεῖ μὲ τὴ φωτιὰ τῆς λιποψυχίας, καὶ εἶναι σαλεμένοι οἱ λογισμοί μου καὶ οἱ σκέψεις μου κατακομματιασμένες γι' αὐτὲς τὶς παρανομίες ποῦ γίνονται σὲ ὑπερβολικὸ βαθμὸ τὰ χρόνια αὐτὰ στὸ Βυζάντιο;

266.- ΣΤΗ ΧΗΡΑ ΔΙΟΣΚΟΡΙΑ.

Ἦ ὁ παντεπόπτης Θεὸς ἔλεγε στὸν προφήτη Ἡλία ποῦ εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀπαραίτητη τροφή· «Πήγαινε στὰ Σαρεπτὰ τῆς Σιδώνας, καὶ ἐκεῖ θὰ δώσω ἐντολὴ σὲ κάποια χήρα νὰ σὲ διατρέφει»¹⁵. Φυσικὰ ὁ Κύριος δὲν μίλησε στὴ χήρα φανερά, μὲ χεῖλη καὶ μὲ στόμα, ἀλλὰ ἔβαλε στὸν νοῦ τῆς εὐσεβεῖς σκέψεις νὰ φροντίσει ἀκόμα καὶ τὰ παδιὰ τοῦ προφήτη. Λοιπὸν καὶ σὺ νὰ μὴ ἀμελεῖς, ἀλλὰ μόνο νὰ προσεύχεσαι ὑπομένοντας τὴ φτώχεια μὲ εὐχαρίστηση, καὶ ὁ Κύριος τῶν ὅλων θὰ ὑπαγορεύει σὲ καρδιὰς τῶν εὐπόρων νὰ σοῦ δώσουν ὄχι μόνο ὅσα ἔχεις ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ περισσότερα.

ΣΕΖ'.- ΚΡΙΣΠΩ ΑΠΟ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ.

Ἐκ τῆς πικρᾶς βαρβάρων δεσποτείας εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ
ἐκλυτρωθεῖς, πῶς ῥέγχεις ταχέως ἀμεριμνῶν, καὶ μὴ ἐξίλασκόμενος
τὸν παραδόξως ἐξαρπάσαντά σε ἐκ χειρὸς ἀλλοτριῶν καὶ ἀσεβῶν,
5 ἀλλὰ μᾶλλον σαντὸν καταδουλώσας ταῖς πολλαῖς ἁμαρτίαις;

ΣΞΗ'.- ΕΥΠΕΙΘΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Ὅτι τοὺς παραγκωνιζομένους καὶ διαπτύοντας, τά τε κατὰ φύσιν
ἀγαθὰ νοήματα καὶ τὰ θεῖα Γραφεῖα, καὶ τοὺς νουθετοῦντας ἐναρέ-
τους ἄνδρας, ποτὲ μὲν δι' ὄνειράτων φοβερῶν σωφρονίζει Κύριος,
10 ποτὲ δὲ διὰ τῆς ταριχεύσεως τῶν νόσων, ἣν δὲ κοίτην μαλακίας τινὲς
ὀνομάζουσι, ποτὲ δὲ καὶ δι' ἐτέρων τινῶν ποικίλων παιδεύσεων πρὸς
τὸ ἀγαθὸν ὁ Θεὸς ἐπιστρέφει τὸν ἄνθρωπον, πειθέτω σε Ἐλιούς,
λέγων ἐν τῇ τοῦ Ἰωβ δίβλῳ· «Ἐν γὰρ τῷ ἅπαξ λαλήσαι Κύριος, ἐν δὲ
τῷ δευτέρῳ ἐνύπνιον, ἢ ἐν μελέτῃ νυκτερινῇ, ὡς ὅταν ἐπιπίπτει δεινὸς
15 φόβος ἐπ' ἀνθρώπους ἐπὶ νυσταγμάτων κοιτάς, τότε ἀνακαλύπτει
νοῦν ἀνθρώπων ἐν εἴδεσι φόβου τοιοῦτοις αὐτοὺς ἐξεφόβησεν, ἀπο-
στρέψαι ἄνθρωπον ἐξ ἀδικίας, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ πτώματος ἐρρύ-
σατο, πάλιν δὲ ἤλεγξεν αὐτὸν ἐν μαλακίᾳ ἐπὶ κοιτίης».

ΣΞΘ'.- ΓΑΝΥΜΗΔΕΙ ΕΞΚΕΠΤΟΡΙ

Ἐπειδὴ τρισὶ φωναῖς ἄρνησεως ὁ Πέτρος ἐτραυματίσθη, διὰ
τοῦτο μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος τρισὶ φωναῖς ὁμολογίας καὶ
συγκαταθέσεως τεθεράπεται. «Φιλεῖς με», φησὶ, «Πέτρε; Ναί, Κύ-
ριε». Οὐκοῦν καὶ σὺ παρὰ τῶν παιόντων τὸ περὶ ἐμὲ φίλτρον μόνον
ἀπαίτει. Ὁ γὰρ φιλῶν γνησίως, κἂν ποτε πταίῃ, πρὸς τὸν φιλούμε-
25 νον ταχέως ἐπανέρχεται.

ΣΟ'.- ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ ΚΟΜΗΤΙ.

Μὴ καταφρονήσωμεν τῶν ἀληθινῶν χηρῶν· πάνυ γὰρ μέλει τῷ
Θεῷ περὶ αὐτῶν· τὸν γὰρ μέγαν Ἥλιαν πρὸς χήραν ἀπέσταλκεν, καὶ
τῆς ἐν Ναῦμ χήρας, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ Ἰησοῦς ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων
30 σφογγίζει τὸ δάκρυον, κράξας αὐτῇ· «Μὴ κλαῖε» καὶ Ἰάκωβος κελεύ-
ει ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν.

16. Ἐνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς φίλους πού ἐπισκέφθησαν τὸν Ἰωβ (Ἰωβ 32, 6).

16α. Ἰωβ 33, 14-19.

17. Ἰω. 21, 16.

18. Γ Βασ. 17, 19.

267.- ΣΤΟΝ ΚΡΙΣΠΟ ΠΟΥ ΓΥΡΙΣΕ ΑΠΟ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ.

Ἐφοῦ μὲ τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ γλύτωσες ἀπὸ τῆ σκληρῆ τυραννία τῶν βαρβάρων, γιατί ροχαλίζεις, δίχνοντας ἀδιαφορία τόσο γρήγορα, καὶ δὲν ἔξευμενίζεις Ἐκεῖνον ποὺ μὲ τρόπο παραδόξο σὲ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ξένων καὶ ἀσεβῶν, ἀλλὰ ὑποδούλωσες περισσότερο τὸν ἑαυτὸ σου στὶς πολλές ἁμαρτίες;

268.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΕΥΠΕΙΘΙΟ.

Ἐὐτοῦς ποὺ παραγκωνίζου καὶ περιφρονοῦ καὶ τὶς ἀπὸ τῆ φύση τοὺς καλὲς σκέψεις, καθὼς καὶ τὶς ἅγιες Γραφές καὶ τοὺς ἐνάρετους ἀνθρώπους ποὺ δίνουν συμβουλές, ὁ Κύριος τοὺς συνετίζει ἄλλοτε μὲ φοβερὰ ὄνειρα, ἄλλοτε μὲ τῆ διατήρηση τῶν ἀσθενειῶν, τὴν ὁποία μερικοὶ τὴν ὀνομάζου κρεβάτι ἀποχαύνωσης, καὶ ἄλλοτε μὲ ἄλλες διαφορὲς δοκιμασίες ἐπιστρέφει ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρωπο πρὸς τὸ καλό, ὡς σὲ πείσει ὁ Ἐλιού¹⁶, ποὺ λέγει στὸ βιβλίο τοῦ Ἰώβ· «Ὁ Κύριος τὴν πρώτη φορὰ ἀπαντᾷ μιλώντας, καὶ τῆ δεύτερη μὲ ὄνειρο ἢ μὲ νυχτερινὲς ἐπισκέψεις, ὅπως τὴν ὥρα ποὺ νυσταγμένοι ξαπλώνονται στὰ κρεβάτια τοὺς καὶ κυριεύει τοὺς ἀνθρώπους τρομερὸς φόβος, τότε φωτίζει τὸν νοῦ τῶν ἀνθρώπων μὲ τέτοια εἶδη φόβων, φοβερίζοντάς τοὺς, μὲ σκοπὸ νὰ ἐπιστρέψει τὸν ἀνθρωπο ἀπὸ τὴν ἀδικία καὶ νὰ γλυτώσει τὸ σῶμά του ἀπὸ τὴν πτώση. Καὶ πάλι τὸν ἐλέγχει ἀδρανοποιώντας τον στὸ κρεβάτι»^{16α}.

269.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ ΓΑΝΥΜΗΔΗ.

Ἐπειδὴ μὲ τρεῖς ἀρνήσεις τραυματίστηκε ὁ Πέτρος, γι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Σωτήρα μὲ τρεῖς ὁμολογίες καὶ συγκαταθέσεις θεραπεύτηκε. «Μὲ ἀγαπᾷς», λέγει, «Πέτρε; Ναί, Κύριε». Λοιπὸν καὶ σὺ αὐτοὺς ποὺ φταῖνε νὰ ζητᾷς μόνο τὴν ἀγάπη σὲ μένα. Γιατί αὐτὸς ποὺ μὲ ἀγαπᾷ εἰλικρινά, καὶ ἂν ἀκόμα κάποτε πέσει σὲ σφάλμα, ἐπανέρχεται γρήγορα πάλι σ' αὐτὸν ποὺ ἀγαπᾷ.

270.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ.

Νὰ μὴ περιφρονοῦμε τὶς ἀληθινὲς χῆρες, γιατί ὁ Θεὸς νοιάζεται πολὺ γι' αὐτές. Ἄλλωστε τὸν μεγάλο Ἡλία σὲ χῆρα τὸν ἔστειλε¹⁸, καὶ τῆς χήρας στὴ Ναῖμ ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, ὁ Κύριος τῶν ὅλων, σκουπίζει τὸ δάκρυ, φωνάζοντας δυνατά· «Μὴ κλαῖς»¹⁹· καὶ ὁ Ἰάκωβος συνιστᾷ νὰ ἐπισκεπτόμαστε τὰ ὄρφανὰ καὶ τὶς χῆρες στὴ θλίψη τοὺς²⁰.

19. Λουκᾶ 7, 13.

20. Ἰακ. 1, 27.

ΣΟΑ'— ΚΕΚΡΟΠΙΩ ΤΑΞΕΩΤΗ.

Εἶπερ θάλασσαν εἶναι λέγεις τὸν παρόντα αἰῶνα, ποῖον ἂν κέρδος ἐπιδείξαιω τῷ κριτῇ, ὅπερ ἐμπορεῦσαι διαπερῶν τὸ πέλαγος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, πεφροντικέναι ὀφείλεις;

5 ΣΟΒ'— ΘΕΟΔΩΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Μὴ ἀγνοήσης τὸν δοτῆρα τῆς ἀγνεΐας καὶ τῆς ἐπαινουμένης παρρησίας καὶ τῆς ἀπτοησίας. Μέχρι γὰρ ἂν ὁ Κύριος ἐνεργεῖ, πεφύλαξαι καὶ διατετήρησαι ἀνεπιβούλευτος, ἀχειμάστος, καὶ πᾶσι φαίνη φοβερός καὶ ἐπίδοξος, μαρμαίρων καὶ πεφραγμένος τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ
10 καί, μηδένα φοβούμενος, πτοήσεις πάντας δαίμονάς τε καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους. Ἐὰν δὲ ἄρξη κενοδοξεῖν καὶ ὑπερηφανεύεσθαι, ἀναχωρήσει ὁ Κύριος ἀπὸ σοῦ, μὴ θέλων βοηθεῖν σοι, καὶ τότε μαθήσῃ τὴν σαυτοῦ ταπεινότητα, δειλιῶν τε καὶ τρέμων, καὶ τὴν ἰδίαν σκιὰν οὐκ ἀνεχόμενος, καὶ τοῖς τῆς σαρκὸς πάθεσιν ὑποπίπτων, καὶ ἐκτεθαμβη-
15 μένος νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. «Ἔθου» γὰρ, φησὶν ὁ Δαυὶδ, «τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν», μηκέτι λοιπὸν τολμῶντος τῇ διδαχῇ σὺν παρρησίᾳ χρήσασθαι διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν.

ΣΟΓ'— ΗΛΙΑ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.

Τοσαύτας πρῶην ἀλλοτρίας διαρπάξας οὐσίας, νῦν ὀλίγην διηρο-
20 παγμένος μοῖραν ὑπὸ δυνατωτέρου ἀνδρός, τίνος ἔνεκεν ἄχθη καὶ διαπρή καὶ βρύχεις, ὦ ἄνθρωπε;

ΣΟΔ'— ΣΩΦΡΟΝΙΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

Τὸ μεγαλόψυχόν σου θεασάμενος Κύριος, καὶ τὴν πᾶσι τοῖς δεο-
μένοις ἀφθόνως ἠπλωμένην χεῖρα, καὶ μεγάλας κληρονομίας ἀθρόον
25 δραμεῖν πρὸς σὲ παρεσκεύασεν καὶ ἐπὶ τοῦτο δὲ δοξάζομεν τὸν Θεόν.

ΣΟΕ'— ΖΩΙΛΩ ΚΑΡΤΟΥΛΑΡΙΩ.

Τὸ βουὴν καὶ ἄρκτον ἄμα καὶ λέοντα καὶ ἐξῆς φιλικώτερον νέμεσθαι, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, τὴν τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει κατάστασιν, δημοτικῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ὑποτεταγμένων τοῖς δόγμασιν τῆς
30 εὐσεβείας κανονιζομένων τε ἄμα καὶ διατρεφομένων.

271.- ΣΤΟΝ ΤΑΞΕΩΤΗ ΚΕΚΡΟΠΙΟ.

Ἐὰν λές ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι θάλασσα, ποιὸ κέρδος θὰ μποροῦσες νὰ παρουσιάσεις στὸν Κριτὴ, τὸ ὁποῖο ὀφείλεις νὰ φροντίσεις νὰ ἐμπορευθεῖς καθὼς διασχίζεις τὸ πέλαγος τῆς ζωῆς;

272.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΘΕΟΔΩΡΟ.

Νὰ μὴν ἀγνοήσεις αὐτὸν ποὺ δίνει τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ἀξιέπαινη παρηγορία καὶ τὴν ἀπουσία τοῦ φόβου. Γιατί, ὅσο ἐνεργεῖ ὁ Κύριος, εἶσαι φυλαγμένος καὶ μένεις χωρὶς ἐπιβουλή καὶ δὲν πλήττεσαι ἀπὸ συμφορὰς, καὶ σὲ ὅλους φαίνεσαι φοβερός καὶ ἔνδοξος καὶ ἀκτινοδόλος καὶ περιγραγμένος μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, καὶ χωρὶς νὰ φοβᾶσαι κανέναν, θὰ φοβίζεις ὅλους, καὶ τοὺς δαίμονες καὶ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους. Ἄν ὁμως ἀρχίσεις νὰ κυριεύσαι ἀπὸ κενοδοξία καὶ νὰ ὑπερηφανεύεσαι, θὰ φύγει ὁ Κύριος ἀπὸ σένα, χωρὶς νὰ θέλει νὰ σὲ βοηθήσει, καὶ τότε θὰ μάθεις τὴν ταπεινότητά σου, δειλιάζοντας καὶ τρέμοντας, καὶ μὴ ἀνεχόμενος οὔτε τὴ σκιά σου, καὶ ὑποκύπτοντας στὰ σαρκικὰ πάθη, καὶ θὰ εἶσαι θαμπωμένος νύχτα καὶ μέρα. Γιατί λέγει ὁ Δαβὶδ, «Μετέβαλε τὰ ὄχρωμάτά του σὲ δειλία»²¹, καὶ δὲν τολμᾷ πλέον νὰ διδάσκει μὲ θάρρος ἐξαιτίας τῆς ἐγκατάλειψης.

273.- ΣΤΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ ΗΛΙΑ.

Ἐχοντας ἀρπάξει τόσες πολλές περιουσίες ποὺ προηγουμένως ἀνῆκαν σὲ ἄλλους, τώρα ποὺ ἄλλος δυνατώτερος ἄντρας σοῦ ἀρπάξε ἓνα μικρὸ μέρος, γιατί, ἀνθρωπέ μου, στενοχωρεῖσαι καὶ ἐξοργίζεσαι καὶ τρίξεις τὰ δόντια σου, ;

274.- ΣΤΟΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟ ΣΩΦΡΟΝΙΟ.

Ὁ Κύριος βλέποντας τὴ μεγαλοψυχία σου καὶ τὸ χέρι σου ποὺ ἀπλώνεται μὲ ἀφθονία σὲ ὅλους ὅσους ἔχουν ἀνάγκη, ρύθμισε ὥστε νὰ ἔρθουν σὲ σένα μαζεμένες καὶ μεγάλες κληρονομίες. Καὶ γι' αὐτὸ δοξάζουμε τὸν Θεό.

275.- ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΙΟ ΖΩΙΛΟ.

Τὸ βόδι καὶ ἡ ἀρκούδα καὶ τὸ λιοντάρι καὶ τὰ ἄλλα, ποὺ βόσκουν μαζὶ, σύμφωνα μὲ τὸν Ἡσαΐα²², σημαίνουν τὴν κατάστασι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου οἱ δημότες καὶ οἱ ἄρχοντες, ὑποταγμένοι στὰ δόγματα τῆς πίστεως, ρυθμίζουν τὰ πάντα καὶ διατρέφονται μαζὶ.

ΣΟΣΤ'.- ΓΗΡΑΣΙΜΩ ΕΙΡΗΝΑΡΧΩ.

Νόμον ἐλευθερίας ἐλάβομεν οἱ πιστοί, ἵν' ἐκτὸς βίας ὡς υἱοὶ γνη-
 σιάς καὶ ἐκουσίως πλείονα κοπιάσωμεν ἐκείνων, τῶν μετὰ φόβου καὶ
 μαστιγῶν ἐξυπηρετουμένων δούλων κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως. Σπού-
 5 δασον τοίνυν εὐαρεστεῖν τῷ Θεῷ, καὶ ἀγωνίζου οἰκειὰ προθυμία ἐν τῷ
 Εὐαγγελίῳ· τοῦτο γὰρ εἶρηται νόμος ἐλευθερίας, ὅπως ἂν μακαρι-
 σθῆς.

ΣΟΖ'.- ΕΥΣΤΑΘΙΩ ΔΕΚΑΝΩ.

Οὐ μόνον τὸ τὴν ἀρετὴν κατεργάζεσθαι στεφάνους λαμπροὺς
 10 προξενεῖ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐπαινεῖν τοὺς ἐξασκουῦντας τὴν ἀρετὴν, μι-
 σθὸν φέρει οὐκ εὐκαταφρόνητον. Τοὺς γὰρ φοβουμένους τὸν Κύριον
 δοξάζεις, φιλόχριστε.

ΣΟΗ'.- ΙΕΡΩΝΥΜΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.

«Εγώ», φησὶν, «ἐλήλυθα, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέψωσιν, οἱ δὲ
 15 βλέποντες τυφλοὶ γένωνται». Τῆς γὰρ τοῦ Δεσπότητος κατὰ σάρκα ἐπι-
 δημίας γενομένης, οἱ μὲν ἐξ ἔθνῶν μὴ βλέποντες πρῶην, μηδὲ νοοῦν-
 τες τὰς θείας Γραφάς, ὕστερον πιστεύσαντες ἀνέβλεψαν νοητῶς καὶ
 ἐσοφίσθησαν. Οἱ δέ γε ἐξ Ἑβραίων ὅσοι ἄξιοι πλάνης καὶ σκοτίας
 ὑπῆρχον, πεπήρωνται τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμόν, ὥστε μὴ νοῆσαι τὰ
 20 τοῖς θείοις νόμοις ἐγκεκρυμμένα μυστήρια, καίτοι γινώσκειν ἐπαγγελ-
 λόμενοι τὰς τε τοῦ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν δίδλους.

ΣΟΘ'.- ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Δικαιοσύνη ἐστίν, ἣ μὲν τις ἐν ἡμῖν στρεφομένη, ἣ τοῦ ἴσου διανο-
 μή. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τυγχάνομεν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ γοῦν
 25 γνώμη δικαιοτάτη ποιοῦντες οὐκ ἐκπίπτομεν τοῦ σκοποῦ. Ἡ δὲ τις
 οὐρανόθεν ἐπαγομένη παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ, ἣ τε ἐπανορθωτικὴ
 καὶ ἀνταποδοτικὴ, ἣς πολὺ τὸ δυσθεώρητον διὰ τὸ ὕψος τῶν ἐναπο-
 κεμένων αὐτῇ δογμάτων, καθά φησιν ὁ Δαυῖδ· «Ἡ δικαιοσύνη σου
 ὡς ὄρη Θεοῦ, τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή».

30

ΣΠ'.- ΑΙΝΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΩ.

Τοῖς ὀλεθρίοις δαίμοσιν ἀρέσκειν βουλόμενος, ἠδέως μὲν τοὺς

276.- ΣΤΟΝ ΕΙΡΗΝΑΡΧΟ ΓΕΡΑΣΙΜΟ.

Οἱ πιστοὶ ἔχουμε νόμο ἐλευθερίας, ὥστε χωρὶς βία, σὰν υἱοί, νὰ κοπιᾶζουμε εἰλικρινᾶ καὶ ἐθελοντικὰ περισσότερο ἀπὸ ἐκείνους τοὺς δούλους, πού ὑπηρετοῦν μὲ φόβο καὶ μαστίγια, σύμφωνα μὲ τὸν νόμο τοῦ Μωυσῆ. Φρόντισε λοιπὸν νὰ ἀρέσεις στὸν Θεὸ καὶ νὰ ἀγωνίζεσαι μὲ δική σου προθυμία στὸ Εὐαγγέλιο, γιατί αὐτὸ λέγεται νόμος ἐλευθερίας, ὥστε νὰ μακαριστεῖς.

277.- ΣΤΟΝ ΔΕΚΑΝΟ^{2α} ΕΥΣΤΑΘΙΟ.

Δὲν ἐξασφαλίζει λαμπρὰ στεφάνια μόνο τὸ νὰ ἀσκοῦμε τὴν ἀρετή, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἐπαινοῦμε ἐκείνους πού ἀσκοῦν τὴν ἀρετή, μᾶς φέρνει ἀμοιβὴ ὅχι εὐκαταφρόνητη. Γιατὶ δοξάζεις, φίλε τοῦ Χριστοῦ, ἐκείνους πού σέβονται τὸν Κύριο.

278.- ΣΤΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟ ΙΕΡΩΝΥΜΟ.

«Ἐγώ», λέγει, «ἦρθα γιὰ νὰ ἀποκτήσουν φῶς ἐκεῖνοι πού δὲν βλέπουν, καὶ νὰ γίνουν τυφλοὶ ἐκεῖνοι πού βλέπουν»²³. Μὲ τὴν κατὰ σάρκα δηλαδή ἐλευση τοῦ Κυρίου οἱ ἐθνικοί, πού πρὶν δὲν ἔβλεπαν οὔτε κατανάβαιναν τίς ἅγιες Γραφές, ὅταν ὑστερα πίστεψαν βρῆκαν νοητὰ τὸ φῶς τους καὶ ἔγιναν σοφοί. Ἀντίθετα, ὅσοι ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους ἦταν ἀξιοτῆς πλάνης καὶ τοῦ σκοταδιοῦ, τυφλώθηκαν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ καταλάβουν τὰ μυστήρια πού ἦταν κρυμμένα στοὺς θεϊκοὺς νόμους, ἂν καὶ βεβαίωσαν ὅτι γνῶριζαν τὰ βιβλία τοῦ Μωυσῆ καὶ τῶν προφητῶν.

279.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ.

Ἡ δικαιοσύνη πού ἀναφέρεται στὶς μεταξὺ μας σχέσεις εἶναι ἡ ἰσότιμη διανομή. Γιατί, ἂν καὶ δὲν ἀπολαμβάνουμε ὅλοι ἀκριβῶς τὰ ἴδια, ὅμως, ἐνεργώντας μὲ διάθεση δικαιοσύνης, δὲν ξεφεύγουμε ἀπὸ τὸν σκοπὸ μας. Ἐνῶ τῆς δικαιοσύνης πού δίνεται ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἀπὸ τὸν δίκαιο Κριτῆ, τὸ ὕψος τῶν δογμάτων πού περιλαμβάνονται σ' αὐτήν, καὶ τῆς ἐπανορθωτικῆς καὶ τῆς ἀνταποδοτικῆς, εἶναι πολὺ δυσκολοκατανόητο, ὅπως λέγει ὁ Δαβὶδ· «Ἡ δικαιοσύνη σου εἶναι σὰν τὰ ὄρη τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀποφάσεις σου ἄβυσσος μεγάλη»²⁴.

280.- ΣΤΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΟ ΑΙΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ θέλεις νὰ ἀρέσεις στοὺς ὀλέθριους δαίμονες, θυσιάζεις εὐχα-

²³ Ἰω. 9, 39.

²⁴ Ψαλμ. 35, 7.

μόσχους καταθύεις, καὶ ἄρνας ἀποσφάττεις ἐπὶ τοῦ ἐβδελυγμένου
βωμοῦ, τὸν δὲ σαυτοῦ ἄλογον θυμὸν καὶ τὴν ἄμετρον ὀργὴν καὶ τὰς
ἄλλας ἀτόπους καὶ ἀθέσμους τῆς ψυχῆς ὁρμὰς ἀποκτεῖναι οὐ δούλει.

ΣΠΑ'.- ΣΕΚΟΥΝΔΩ ΚΑΣΤΡΗΣΙΩ.

5 Ὡσπερ μισούντων ἡμῶν ἀλλήλους καὶ μαχομένων καὶ ἐχθραινόν-
των ἀλλήλοις καὶ ἐπιβουλευόντων καὶ ἀποστρεφόμενων τὴν γαλήνην
καὶ τὴν μακροθυμίαν χαίρει καὶ ἀγάλλεται ὁ Σατανᾶς, τέθηλέ τε καὶ
τέρπεται καὶ προπλατύνεται, ἐπαναπανόμενος ταῖς ἡμετέραις φανλό-
τησιν, οὕτως εἰρηνευόντων καὶ ὁμονοούντων ἡμῶν καὶ κρατούντων
10 τῆς λύττης, συστέλλεσθαι καὶ ταπεινοῦσθαι εἴωθεν ὁ πονηρὸς καὶ
ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης τυγχάνων, πολέμιός τε τῆς ἀνθρώ-
πων ὁμονοίας καὶ δυσμενῆς ἄσπονδος

ΣΠΒ'.- ΜΑΡΤΥΡΙΩ ΒΙΝΔΙΚΙ.

Πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας, οἷον πορνεία, μοιχεία, ἀσέλγεια καὶ ἀρσε-
15 νοκοιτία, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, χεμιῶν προσονομάζονται παρὰ τῷ
Σολομῶντι. Ἐπειδὴ οὖν πάντες οἱ ἐκ μεταμελείας τῷ ὀρθῷ χρησάμε-
νοι λογισμῷ ἀπαλλάττονται τῶν τοιούτων ἀμπλακημάτων, καὶ μετὰ
τοῦτο ἐρασμίως προσέχουσι τοῖς σωφρονικοῖς λόγοις, διὰ τοῦτο
γέγραπται, ὅτιπερ «Ὁ χεμιῶν παρῆλθε· φωνὴ τρυγόνος ἠκούσθη ἐν
20 τῇ γῆ ἡμῶν» τὴν γὰρ δὴ σωφροσύνην ἢ τρυγῶν κατασημαίνει.

ΣΠΓ'.- ΑΜΜΩΝΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.

Τὸ ὀδυνηρόν, τὸ κατ' ἐπιβουλήν τοῦ διαδόλου ἐπελθὸν τῷ σώματί
σου μετὰ κινδύνου ἐσχάτου, οὐ διέλαθεν ἡμᾶς. Πλὴν ὅτι οἰκονομικῶς
συμβέβηκέ σοι τοῦτο, ἵνα γινῶς σαφέστατα καὶ ἐχθροῦ τὴν μανίαν, καὶ
25 τοῦ Χριστοῦ τὴν κηδεμονίαν, θᾶπτον περιοδυνήσαντός σε, ὡς εὐνού-
στατον δούλον.

ΣΠΔ'.- ΝΙΚΑΡΕΤΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.

Ὁ ἀναβαίνων εἰς θέατρα καὶ δι' ὧτων καὶ δι' ὀφθαλμῶν ὑπὸ τῆς
αἰσχρᾶς καταγοητευόμενος καὶ πολιορκούμενος ἐπιθυμίας, ἀπηρη-
30 σμένος μοιχὸς ὑπάρχει, κἂν θέλῃς, κἂν μὴ θέλῃς. Τοῦ δὲ τῆς μοιχείας
ἐγκλήματος οὐκ ἀπηλλαγμένος, πῶς λέγεις μοι μηδὲν παραβλάπτε-
σθαι τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, αἰχμαλωσία συζῶσαν καὶ ὑπὸ τοῦ διαδόλου
ἐκουσίως ἀνδραποδιζομένην;

24α. Διάκονος πού ἀλλάζει τὸν ἀρχιερέα καὶ κρατᾷ τὸ θυματὸ καὶ τὸν ἀέρα.

ρίστως τὰ μοσχάρια καὶ σφάζεις τὰ ἀρνιά πάνω στο σιχαμερό βωμό, ἐνώ τὸν παράλογο θυμό σου καὶ τὴν ἄμετρη ὀργή σου καὶ τίς ἄλλες ἄτοπες καὶ παράνομες ὀρμές τῆς ψυχῆς σου δὲν θέλεις νὰ τίς θανατώσεις.

281.— ΣΤΟΝ ΚΑΣΤΡΗΝΣΙΟ^{25α} ΣΕΚΟΥΝΔΟ.

“Ὅπως ὅταν μισοῦμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ πολεμοῦμε καὶ ἐχθρευόμαστε μεταξύ μας, καὶ μελετᾶμε κακὰ καὶ ἀποστρεφόμεστε τὴ γαλήνη καὶ τὴ μακροθυμία, ὁ Σατανᾶς χαίρεται καὶ ἀγάλλεται, νοιώθει εὐτυχία καὶ εὐχαριστιέται καὶ ἀλαζονεύεται, βασιζόμενος σὲς δικές μας κακίες, ἔτσι ὅταν ζοῦμε μὲ εἰρήνη καὶ ὁμόνοια καὶ συγκρατοῦμε τὴ ὀργή μας, συστέλλεται συνήθως καὶ ταπεινώνεται ὁ πονηρὸς καὶ ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ὁ πολέμιος τῆς ὁμόνοιας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς αὐτῶν.

282.— ΣΤΟΝ ΒΙΝΔΙΚΗ²⁵ ΜΑΡΤΥΡΙΟ.

Κάθε εἶδος ἀκαθαρσίας, ὅπως ἡ πορνεία, ἡ μοιχεία, ἡ ἀσέλγεια καὶ ἡ παιδεραστία καὶ τὰ ὅμοια μὲ αὐτὰ, ὀνομάζονται ἀπὸ τὸν Σολομώντα χειμῶνας^{25α}. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὅλοι ὅσοι μὲ τὴ μετάνοια, χρησιμοποιοῦντας τὸν ὀρθὸ λογισμό, ἀπαλλάσσονται ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ στὴ συνέχεια μὲ πόθο προσέχουν στὰ σωφροντιστικὰ λόγια, γι' αὐτὸ γράφτηκε· «Ὁ χειμῶνας πέρασε, ἡ φωνὴ τοῦ τρυγониοῦ ἀκούστηκε στὴ χώρα μας²⁶. Γιατὶ τὸ τρυγόνι δηλώνει τὴ σωφροσύνη.

283.— ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΑΜΜΩΝΙΟ.

Ὁ πόνος ποῦ μὲ ἐπενέργεια τοῦ διαβόλου συνέβη στὸ σῶμα σου καὶ διέτρεξε μεγάλο κίνδυνο, δὲν μᾶς διέφυγε. Ὡστόσο αὐτὸ σοῦ συνέβη προνοητικά, γιὰ νὰ γνωρίσεις πιὸ καθαρὰ τὴ μαγία τοῦ ἐχθροῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴ προστασία, ὁ ὁποῖος γρήγορα σὲ ἀπάλλαξε ἀπὸ τὸν πόνο, ὡς δοῦλο εὐμενέστατο.

284.— ΣΤΟΝ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟ ΝΙΚΑΡΕΤΟ.

Αὐτὸς ποῦ πηγαίνει στὰ θέατρα καὶ καταγοητεύεται μὲ τὰ αὐτιά καὶ τὰ μάτια, καὶ πολιορκεῖται ἀπὸ τὴν αἰσυχρὴ ἐπιθυμία, εἶναι τέλειος μοιχός, εἴτε τὸ θέλεις, εἴτε δὲν τὸ θέλεις. Καὶ ἀφοῦ δὲν εἶσαι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας, πῶς μοῦ λές ὅτι δὲν βλάπτεται ἡ ψυχὴ σου ζώντας σὲ αἰχμαλωσία καὶ ὄντας μὲ τὴ θέλησή της ὑπόδουλη στὸν διάβολο;

25. Αὐτὸς ποῦ κρατᾶ τὸν ἐνοχο μέχρι ποῦ νὰ διεξαχθεῖ ἡ δίκη.

25α. Ἄσμα Ἄσμ 2, 11.

26. Ἄσμα Ἄσμ 2, 12.

ΣΠΕ'.- ΘΕΟΔΟΥΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Κὰν τὸ σαυτοῦ αἰδέσθητι ὄνομα· ὡς ἔοικε γάρ, τὸ τῆς ἱερωσύνης
ἀξίωμα εἰς τυραννίδα περιέστη, τύπτοντός σου μανικῶς καὶ λεηλα-
τοῦντος τοὺς ἐλευθέρους, μηδὲν ἠδίκηκότας Καὶ ποῦ θήσεις τὸν
5 μέγαν Παῦλον νομοθετοῦντα, δεῖν τὸν ἐπίσκοπον, μὴ ὀργίλον ὑπάρ-
χειν, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ; Αἰσχροῦ γὰρ κέρδους ἔνεκεν ὑβρί-
ξεις καὶ διώξεις ἅπαντας.

ΣΠΣΤ'.- ΘΕΟΔΩΡΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

Οἶκόν σε καὶ ναὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τὴν πίστιν κέκληκεν
10 ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Πῶς οὐ δέδοικας εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ κόπρον
εἰσφέρειν πορνικῶν τε ἁσμάτων καὶ γελοίων ῥυπαρῶν καὶ συρφετίας
πολλῆς καὶ λόγων ψυχοβλαβῶν;

ΣΠΖ'.- ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΔΙΟΥΤΟΡΙ

Ἄν, προφθάσας τὸ φρόνημα τῆς οἰήσεως, ῥήξης καθάπερ πομ-
15 φόλυγα, γῆν σεαυτὸν καὶ σποδὸν καὶ καπνὸν καὶ χόρτον καὶ σκώλη-
κα λογιζόμενος, ὡς διδάσκει ἡ Γραφή, οὔτε πρὸς τοὺς ἐπαίνους χαι-
νωθήσῃ, οὔτε πρὸς τὰς ὑβρεῖς ἀγριανθήσῃ.

ΣΠΗ'.- ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΚΟΜΗΤΙ ΑΝΑΤΟΛΗΣ.

Οὐ μικρὸν τὸ παρὰ μικρὸν παρὰ μικρὸν γάρ, καὶ παρὰ μίαν νύ-
20 κτα ὁ Ἰούδας εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ οὐκ εἰσελήλυθε, καὶ παρ'
ὀλίγον ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ ἐν τῇ Σεβαστείᾳ λιποτακτήσας, σὺν τοῖς
ἄλλοις μάρτυσιν ἐστεφανώθη. Διόπερ τῶν παρεξηγήσεων ἀφέμενοι,
πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ θεβαίαν πράξιν ἑαυτοὺς κατεπειξῶμεν.

ΣΠΘ'.- ΜΕΘΟΔΙΩ ΚΟΥΒΟΥΚΛΑΡΙΩ.

Οὐδαμῶς Χριστὸς ὁ τῶν ὄλων Δεσπότης πεφόβηται θάνατον
ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας παθεῖν ἐπεδήμησεν. Ὅταν οὖν
ἀκούης λέγοντος αὐτοῦ, «Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἅπ' ἐμοῦ τὸ
ποτήριον τοῦ θανάτου, νόησον ὅτι οὐχὶ δειλιῶν καὶ φρεϊττων τὰ τοι-
αῦτα φθέγγεται, ἀλλὰ τῇ εὐτελείᾳ τῶν ῥημάτων δελεάζων τὸν νοητὸν
30 δράκοντα, ἵνα ψιλὸν τοῦτον ἄνθρωπον εἶναι τοπάσας, δεδοικότα τὸ
πάθος καὶ τρέμοντα, τελέσῃ διὰ τῶν ὑπουργούντων αὐτῷ Ἰουδαίων

27. Τίτ. 1, 7.

28. Α' Κορ. 6, 19.

29. Τοὺς τριάντα ἑννέα ποῦ μαρτύρησαν στὴ λίμνη τῆς Σεβάστειας.

285.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΘΕΟΔΟΥΛΟ.

Σεβάσου τουλάχιστον τὸ ὄνομά σου, γιατί ὅπως φαίνεται τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης σου κατάντησε τυραννία, ἀφοῦ χτυπᾷς μὲ μανία καὶ λεηλατεῖς τοὺς ἐλεύθερους χωρὶς νὰ ἔχουν διαπράξει κανένα ἀδίκημα. Καὶ ποῦ θὰ βάλεις τὸν μεγάλο Παῦλο πὺν νομοθετεῖ, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ μὴν εἶναι ὀργίλος, οὔτε βίαιος, οὔτε αἰσχροκερδής²⁷; Γιατὶ ἐξαιτίας αἰσχροῦ κέρδους τοὺς βρίζεις καὶ τοὺς διώκεις ὅλους.

286.— ΣΤΟΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟ ΘΕΟΔΩΡΟ.

Ὁ θεῖος Ἀπόστολος σὲ ὀνόμασε οἶκο καὶ ναὸ τοῦ Θεοῦ ἐξαιτίας τῆς πίστεως²⁸. Πῶς δὲν φοβήθηκες νὰ προσφέρεις μέσα στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ κοπριά πορνικῶν τραγουδιῶν, καὶ βρωμεροὺς ἀστεϊσμούς, καὶ πλῆθος χυδαισιότητων, καὶ λόγους ψυχοφθόρους;

287.— ΣΤΟΝ ΒΟΗΘΟ ΤΡΑΪΑΝΟ.

Ἄν προλάβεις τὸ ἐλάττωμα τῆς ἀλαζονείας καὶ τὸ σκάσεις σὰν σαπουνόφουσα, καὶ σκεφτεῖς ὅτι ὁ ἑαυτός σου εἶναι χῶμα καὶ στάχτη καὶ καπνὸς καὶ χορτάρι καὶ σκουλήκι, ὅπως διδάσκει ἡ Γραφή, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους θὰ περιπέσεις σὲ νωθροτητα, οὔτε ἀπὸ τὶς βροσιές θὰ ἐξαγριώνεσαι.

288.— ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ.

Τὸ παρὰ λίγο δὲν εἶναι μικρό. Γιατὶ παρὰ λίγο καὶ γιὰ μιὰ ἀκόμα νύχτα ὁ Ἰούδας θὰ ἔμπαινε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, πὺν στὴ Σεβάστεια λιποτάκτησε, λίγο ἀκόμα καὶ θὰ στεφανωνόταν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους μάρτυρες²⁹. Γι' αὐτὸ, ἀφήνοντας τὶς παρεξηγήσεις, ἃς διὰσσουμε τὸν ἑαυτό μας σὲ κάθε ἀγαθὴ καὶ ἀναμφίβολη πράξη.

289.— ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΟΥΚΛΑΡΙΟ^{29α} ΜΕΘΟΔΙΟ.

Πουθενὰ ὁ Χριστός, ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων, δὲν φοβήθηκε τὸν θάνατο. Ἦρθε ἐδῶ νὰ πεθάνει γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν λοιπὸν τὸ ἄκους νὰ λέγει, «Πατέρα, ἂν εἶναι δυνατόν, ἃς ἀποφύγω τὸ ποτήρι αὐτό»³⁰, νὰ σκέφτεσαι ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ λέγει ἐπειδὴ δειλιάζει καὶ τρέμει, ἀλλὰ ἐπειδὴ μὲ τὰ ταπεινωτικὰ αὐτὰ λόγια θέλει νὰ δελεάσει τὸν νοσητὸ δράκο, ὥστε νὰ νομίσει πῶς εἶναι ἀπλὸς ἄνθρωπος, πὺν φοβᾶται καὶ τρέμει τὸ πάθος, καὶ ἔτσι νὰ κάνει μὲ τοὺς Ἰουδαίους πὺν τὸν ὑπηρετοῦσαν, αὐτὸ πὺν ἐπιβαλλόταν, καὶ νὰ ἐκτελέσει ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ

29α. Ὁ ὑπεύθυνος γιὰ τὸ κουβούκλιο (κενοτάφιο τοῦ ἐπιταφίου). 30. Ματθ. 26, 39.

ὅπερ ἐπεβάλετο, καὶ δράσαι καθ' ἑαυτοῦ ὃ ὑπὲρ ἡμῶν διεσπούδακεν.
 Ἔλαθεν γὰρ ὁ ἐχθρὸς καθ' ἑαυτοῦ τὸν σταυρὸν σοφίζόμενος, ἵνα τὸ
 εἰρημένον ἐν τοῖς Ψαλμοῖς πληρωθῆ, ὅτι «Ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν
 αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός», καί, «Ἐπιστρέψει ἡ πονηρία αὐτοῦ
 5 εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ», σχήματι δουλικῶ καὶ ταπεινοῖς ῥήμασι Δε-
 σπότηου σεσαγηνευμένου πρὸς ὄλεθρον. Ὁ γὰρ ἀγρεύων ἡμᾶς ἠγρεύ-
 θη διάβολος, κῆτος καὶ δράκων προσονομαζόμενος. Εἴρηται γὰρ ἐν
 τῇ βίβλῳ τοῦ Ἰωβ περὶ Χριστοῦ, ὅτι «Αὐτὸς μέλλει τὸ κῆτος τὸ μέγα
 χειρώσασθαι», καὶ ὅτι ἀγρεύσει τὸν δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ τῆς κατὰ
 10 σάρκα οἰκονομίας. Ὅταν δὲ πάλιν ἀκούσης ἐπὶ σταυροῦ βοῶντος τοῦ
 Κυρίου, «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί ἐγκαταλέλοιπάς με;», μὴ ἀγνοήσης,
 ὅτι ἐκ προσώπου πάντων τῶν ἐκ τοῦ Ἀδάμ γενομένων ἀνθρώπων
 ταῦτα λέγει, ὥσπερ ὁ συνηγόρος μὴ καθυβρισθεῖς, μηδὲ διηρπαγμέ-
 νος ὑπὲρ τοῦ συνηγόρου βοᾷ πρὸς τὸν δικαστὴν, «Υβρίσμεθα, διηρ-
 15 πάγμεθα, ἐλεηλατήθημεν». Εἰ γὰρ μὴ ἐγκατελείφθημεν ὑπὸ Θεοῦ
 πάντες οἱ ἐξ Ἀδάμ γεννώμενοι ἄνθρωποι, οὐκ ἂν τῆ τῶν μυρίων ἁ-
 μαρτημάτων ὕβρει ὑπεπέσαμεν, οὐκ ἂν λίθοις καὶ δένδροις καὶ ὕδασι
 καὶ τοῖς ἀψύχοις ἄστροις καὶ πιθήκοις καὶ κυσὶ καὶ λύκοις καὶ κροκο-
 δεῖλοις καὶ δαίμοσι κακίοις, καὶ αὐτῶ τῶ διαδόλῳ προσκυνήσαντες,
 20 θυσίας προσεκομίσασαμεν.

ΣΨ' :- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ.

Οὐκ ἔστι ψυχαγωγία, καθὼς σὺ λέγεις, τὸ ἐν τοῖς θεάτροις καὶ
 ταῖς ἵπποδρομίαις διατρίβειν, ἀλλ' ὄλεθρος ἔσχατος καὶ βλάβη ψυχῆς
 δεινὴ. Εἰ δὲ ὄντως βούλει καλῶς ψυχαγωγεῖσθαι, σπεῦδε εἰς ἐκκλη-
 25 σίαν καθολικὴν, τρέχε εἰς τὰ ἀσκητήρια τῶν μοναχῶν, καὶ ἀληθῶς
 πολλὴν ἀγαθῶν εὐρήση παρηγορίαν καὶ τῶν τῆς καρδίας ἀλγηδόνων
 θεραπείαν μεγίστην. Εἴθ' ὕστερον ἐξέταξε σεαυτόν, τίς μὲν γίνῃ ἀνα-
 χωρῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν μοναστηρίων, τίς δὲ γίνῃ ἐξῶν ἐκ
 τοῦ θεάτρου καὶ τῆς ἵπποδρομίας καὶ ἑκατέρας παραβαλὼν τὰς ἡμέ-
 30 ρας, οὐκ ἂν δεηθεῖς παρ' ἄλλου νουθετεῖσθαι. Ἀρκέσει γὰρ ἡ ἑκατέ-
 ρας ἡμέρας σύγκρισις, δεῖξάί σοι τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὴν ἐκκλη-
 σίαν καὶ τὰ μοναστήρια ὠφελείας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κίρκοις καὶ τοῖς θεά-
 τροις βλάβης.

του, αὐτὸ πού με ζῆλο ἐπιδίωκε. Γιατὶ διέφυγε τὸν ἐχθρὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐπινοοῦσε τὸν σταυρὸ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ὥστε νὰ ἐκπληρωθεῖ αὐτὸ πού εἶναι γραμμένο στοὺς Ψαλμούς· «Ὁ ἁμαρτωλὸς συνελήφθη μὲ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του»^{30α}, καί, «Ἡ κακία του θὰ ἐπιστρέψει στὸ κεφάλι του»³¹, ἀφοῦ μὲ τῆ δουλικῆ μορφῆ καὶ τὰ ταπεινὰ λόγια τοῦ Κυρίου σαγηνεύθηκε στὴν καταστροφή. Γιατὶ ὁ διάβολος πού ψαρεύει ἡμᾶς, ψαρεύτηκε ὁ ἴδιος, αὐτὸς πού ὀνομάζεται κῆτος καὶ δράκος. Ἔχει λεχθεῖ ἄλλωστε στὸ βιβλίον τοῦ Ἰωβ γιὰ τὸν Χριστό, ὅτι· «Αὐτὸς πρόκειται νὰ αἰχμαλωτίσει τὸ μεγάλο κῆτος»³², καὶ ὅτι θὰ ψαρέψει τὸν δράκο μὲ τὸ ἀγκίστρο τῆς ἔνσαρκης οἰκονομίας του³³. Ὅταν ἐπίσης ἀκούσεις πάνω στὸν σταυρὸ τὸν Κύριο νὰ φωνάζει, «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με ἐγκατέλειψες»³⁴, νὰ μὴ ξεχνᾶς, ὅτι τὰ λόγια αὐτὰ τὰ λέγει ὡς ἐκπρόσωπος ὄλων τῶν ἀνθρώπων πού γεννήθηκαν ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ, ὅπως ἀκριβῶς ὁ συνήγορος φωνάζει στὸν δικαστὴ· Βριστήκαμε, ἀρπαχτήκαμε, λεηλατηθήκαμε. Γιατί, ἂν δὲν εἶχαμε ἐγκαταλειφθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πού γεννηθήκαμε ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ, δὲν θὰ εἶχαμε ὑποπέσει στὴ ὕβρη τῶν μύριων ἁμαρτημάτων, καὶ δὲν θὰ προσφέραμε θυσίαι στὶς πέτρες, στὰ δένδρα, στὰ νερὰ καὶ στὰ ἄψυχα ἄστρα, στοὺς πιθήκους, στὰ σκυλιά, στοὺς λύκους, στοὺς κροκόδειλους καὶ στοὺς κάκιστους δαίμονες, καὶ δὲν θὰ προσκυνούσαμε τὸν ἴδιο τὸν διάβολο.

290.— ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ.

Δὲν ἀποτελεῖ ψυχαγωγία, ὅπως λὲς ἐσύ, τὸ νὰ περνᾶς τὸν χρόνον σου στὰ θεάτρα καὶ στὶς ἵπποδρομίες, ἀλλὰ τέλεια καταστροφή καὶ φοβερὴ βλάβη τῆς ψυχῆς. Ἐὰν ὅμως πραγματικὰ θέλεις νὰ ψυχαγωγεῖσαι καλά, πῆγαινε στὴν καθολικὴ Ἐκκλησία, τρέχε στὰ ἀσκητήρια τῶν μοναχῶν, καὶ θὰ βρεῖς πραγματικὰ μεγάλη ἀνακούφιση ἀγαθῶν καὶ πάρα πολὺ μεγάλη θεραπεία τῶν πόνων τῆς καρδιᾶς σου. Καὶ ἔπειτα ἐξέταζε τὸν ἑαυτὸν σου τί γίνεσαι φεύγοντας ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ τί γίνεσαι θγαίνοντας ἀπὸ τὸ θέατρο καὶ τὴν ἵπποδρομία, καὶ συγκρίνοντας τίς δύο ἡμέρες, δὲν θὰ χρειαστεῖ νὰ συμβουλευέσαι ἀπὸ ἄλλον, γιατί θὰ εἶναι ἀρκετὴ ἡ σύγκριση τῆς κάθε ἡμέρας νὰ σοῦ δείξει τὴ μεγάλη ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ τὴ βλάβη τῶν ἵπποδρομιῶν καὶ τῶν θεάτρων.

33. Ἰωβ 40, 25.

34. Ψαλμ. 21, 2. Ματθ. 27, 46.

ΣΨΑ' - ΛΕΩΝΙΔΗ 'ΡΗΤΟΡΙ

Βούλομαί σε τῷ τρόπῳ καὶ τῇ πράξει ὀρθολεκτεῖν. Τὸ γὰρ δὴ τῷ λόγῳ μηδαμῶς σολοικίζεις ἢ βαρβαρίζεις, δύναιντ' ἂν καὶ οἱ διεφθαρμένοι. Πέπανσο τοίνυν τοῦ ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν ἐν ἀκεραιότητι φθεγ-
5 γομένων, εἴπερ οὖν δοκεῖς μοι Χριστιανὸς ὑπάρχειν. Οὐ γὰρ πάντως ἡ φράσις πρόξενος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ τὸ χρηστὸν ἦθος καὶ ἡ ἀγαθὴ πράξις καὶ ἡ βεβαία πίστις.

ΣΨΒ' - ΗΣΥΧΙΩ ΑΝΘΥΠΑΤΩ.

Οὐκ ἦν ἕτερος ὁ τὸν Λάζαρον ἐγείρας, καὶ ἕτερος ὁ πυνθανόμε-
10 νος περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἦν, ἀνθρωπίνως μὲν λέγων, «Ποῦ Λάζαρος κεῖται;», θεϊκῶς δὲ τοῦτον ἀνεγείρων· σωματικῶς μὲν ὁ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος πτύων, θεϊκῶς δὲ ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἐκ γεννητοῦ τυφλοῦ· καὶ σαρκὶ μὲν πάσχων, καθά φησιν ὁ Πέτρος, θεϊ-
κῶς δὲ ἀνοίγων τὰ μνήματα καὶ ἀνεγείρων τοὺς νεκρούς.

ΣΨΓ' - ΖΗΝΟΔΩΡΩ ΔΕΚΑΝΩ.

Τοῖς λόγοις Ἰωάννου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου ἡδέ-
ως ἐντυγχάνεις ἐξ αὐτῶν δὴ γράψω σοι νῦν ὅπερ ἐξήτησας. «Ὡφθη
τοίνυν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καταβαῖνον ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν ὡς περιστε-
ρά». Ἐν ἡμῖν μὲν γὰρ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀπαρχὴ καὶ ἀρραβὼν θεό-
20 τητος κατοικεῖ, ἐν Χριστῷ δὲ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος. Καὶ μήτοι νόμιζε, ὅτι μὴ ἔχων Χριστὸς ἐλάμβανε τὸ Πνεῦμα· αὐτὸς γὰρ τοῦτο ἄνωθεν ἀπέστειλεν ὡς Θεός, καὶ αὐτὸς κάτωθεν αὐτὸ ὡς ἄνθρωπος ὑποδέχεται. Ἐξ αὐτοῦ οὖν εἰς αὐτὸν κατήρχετο, ἐκ τῆς θεότη-
τος αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ.

ΣΨΔ' - ΠΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ

Ὁ τῆς ἐν Βυζαντίῳ μεγάλης Ἐκκλησίας, μᾶλλον δὲ παντὸς τοῦ
κόσμου φωστήρ, Ἰωάννης ὁ θαυμαστός ἱερεὺς, διορατικὸς ὑπάρχων,
πολλάκις τεθέαται, πᾶσαν μὲν σχεδὸν ὥραν μὴ ὑστεροῦντα ἢ διαλει-
πόμενον, τὸν οἶκον Κυρίου τῆς τῶν ἀγγέλων ἐπιστασίας, μάλιστα δὲ
30 ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας καὶ ἀνασιμάκτου θυσίας. Ἐκπλήξεως οὖν καὶ
εὐφροσύνης γέμων, τοῖς γνησίοις τῶν πνευματικῶν φίλων κατ' ἰδίαν

291.— ΣΤΟΝ ΡΗΤΟΡΑ ΛΕΩΝΙΔΑ.

Θέλω νὰ εἶσαι σωστός σὸν τρόπο τῆς ζωῆς σου καὶ σὲς πράξεις σου, γιατί τὸ νὰ μὴ κάνει κανεὶς σὸ λόγο σφάλματα συντακτικὰ, ἢ νὰ μὴ βαρβαρίζει, αὐτὸ θὰ μπορούσαν νὰ τὸ κάνουν καὶ οἱ διεφθαρμένοι. Πάψε λοιπὸν νὰ καταγίνεσαι μὲ τὴν ὀρθότητα αὐτῶν ποὺ λές, ἐὰν βέβαια μοῦ φαίνεσαι ὅτι εἶσαι Χριστιανός. Γιατὶ ὅπωςδήποτε δὲν φέρνει τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁ σωστός τρόπος ἔκφρασης, ἀλλὰ τὸ χρηστὸ ἦθος, ἡ καλὴ πράξη καὶ ἡ σταθερὴ πίστη.

292.— ΣΤΟΝ ΑΝΘΥΠΑΤΟ ΗΣΥΧΙΟ.

Δὲν ἦταν ἄλλος ἐκεῖνος ποὺ ἀνέστησε τὸν Λάζαρο³⁵, καὶ ἄλλος ἐκεῖνος ποὺ ρωτοῦσε νὰ μάθει γι' αὐτόν, ἀλλὰ ἦταν ὁ ἴδιος, ποὺ ἀνθρώπινα ρωτοῦσε, «Ποῦ εἶναι θαμμένος ὁ Λάζαρος;»³⁶ καὶ ὡς Θεὸς τὸν ἀνέστησε. Σωματικὰ ὁ ἴδιος φτύνει ὡς ἄνθρωπος, θεϊκὰ ὅμως ἀνοίγει τὰ μάτια τοῦ γεννημένου τυφλοῦ³⁷. Καὶ σαρκικὰ βέβαια ἔπαθε³⁸, ὅπως λέγει ὁ Πέτρος, ἐνῶ θεϊκὰ ἀνοίγε τὰ μνήματα καὶ ἀνάστανε τοὺς νεκρούς.

293.— ΣΤΟΝ ΔΕΚΑΝΟ ΖΗΝΟΔΩΡΟ.

Τοὺς λόγους τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη τοὺς διαβάξεις μὲ εὐχαρίστηση. Ἐπὶ αὐτοὺς λοιπὸν θὰ σοῦ γράψω αὐτὸ ποὺ τώρα ζητᾷς. «Ἐμφανίστηκε λοιπὸν τὸ ἅγιο Πνεῦμα νὰ κατεβαίνει σὸν Ἰησοῦ ὡς περιστέρι»³⁹. Σὲ μᾶς βέβαια μὲ τὸ βάπτισμα κατοικεῖ ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ ἀρραβῶνας τῆς θεότητος, ἐνῶ σὸν Χριστὸ κατοικεῖ ὀλόκληρο τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος⁴⁰. Καὶ νὰ μὴ νομίζεις ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπαιρνε τὸ Πνεῦμα ἐπειδὴ δὲν εἶχε, γιατί ὁ ἴδιος τὸ ἔστειλε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ὡς Θεός, καὶ ὁ ἴδιος κάτω τὸ δεχόταν ὡς ἄνθρωπος. Ἐπὶ τὸν ἑαυτὸ του λοιπὸν κατέβαινε σ' αὐτόν, δηλαδὴ ἀπὸ τὴ θεότητά του σὲν ἀνθρωπότητά του.

294.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ.

Ὁ φωστήρας τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου (Κωνσταντινουπόλεως), ἡ καλύτερα ὀλόκληρου τοῦ κόσμου, ὁ θαυμαστός ἱερέας Ἰωάννης^{40α}, ὄντας διορατικός, εἶδε πολλὰ φορὲς τὸν οἶκο τοῦ Κυρίου, σχεδὸν ὅλη τὴν ὥρα νὰ μὴ στερεῖται τὴν παρουσία τῶν ἀγγέλων, ἰδιαίτερα μάλιστα κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας καὶ ἀναίμακτης θυσίας. Γεμάτος λοιπὸν ἐκπληξῆ καὶ εὐφροσύνη διηγήθηκε τὸ γεγονός σὺς ἀληθινούς

40. Κολ 2, 9.

40α. Ὁ ἅγιος Νεῖλος σὲ κάθε εὐκαιρία ποὺ τοῦ δίνεται ἐκφράζει τὴ βαθεῖα ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμό του πρὸς τὸν μεγάλο αὐτὸ πατέρα τῆς Ἐκκλησίας.

διηγῆσατο τὸ πρῶγμα Ἀρχομένου γάρ, φησίν, τοῦ ἱερέως τὴν ἁγίαν ποιεῖσθαι προσκομιδὴν, πλεῖστοι ἐξαίφνης τῶν μακαρίων δυνάμεων ἐξ οὐρανοῦ κατελθοῦσαι, ὑπερλάμπρους τινὰς στολὰς περιδεδλημένα, γυμνῶ τῷ ποδί, συντόνῳ τῷ βλέμματι, κάτω δὲ νεύοντι τῷ προ-
 5 σῶπῳ περιστοιχίσασαι τὸ θυσιαστήριον μετ' εὐλαβείας καὶ πολλῆς ἡσυχίας καὶ σιωπῆς, παρίστανται μέχρι τῆς τελειώσεως τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου· εἶτα διαφεθέντες καθ' ὅλον τὸν σεβάσμιον οἶκον, τῆδε κάκεισε ἕκαστος αὐτῶν τοῖς παρατυχοῦσιν ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέ-
 10 ροῖς καὶ πᾶσι τοῖς διακόνοις τὴν χορηγίαν ποιουμένοις τοῦ σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος συνεργοῦσαι συμπράττουσι καὶ συνεπισχύου-
 σιν. Ταῦτα δὲ γράφω, ἵνα, μαθόντες τὸ φοβερὸν τῆς θείας λειτουργίας, μήτε αὐτοὶ διατεθῆτε ἀμελοῦντες τοῦ θείου φόβου διαχεόμενοι, μήτε δὲ ἄλλους τινὰς συγχωρῆτε ὀμιλεῖν ἢ ψιθυρίζειν ἐπὶ τῆς προσ-
 κομιδῆς, μήτε νεύειν θαρσαλέως ἢ παρασαλεύεσθαι τῆς ἐμβριθοῦς
 15 στάσεως, μήτε ὧδε κάκεισε περιδλέπεσθαι ἢ ῥέμβεσθαι ῥαθύμως καὶ χυδαίως. Λέγει γὰρ ὁ Κύριος τῷ Μωυσῆ, δι' αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς ἱερεῦ-
 σιν «Εὐλαβεῖς ποιήσατε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ μὴ καταφρονητάς».

ΣΖΕ'.- ΦΑΛΚΩΝΙ ΚΟΥΡΑΤΟΡΙ.

Εἰ εἰς ἄγγελον φωτὸς ὁ διάβολος μετασηματίζεται πρὸς ἀπάτην
 20 καὶ ὄλεθρον τῶν ἐξαπατωμένων, τί θαυμάζεις ἀκούσας τούτων πολ-
 λάκις θηρίων καὶ κτηνῶν καὶ ὀρνέων μορφὰς ἠμφιεσμένων;

ΣΖΣΤ'.- ΛΙΚΙΝΝΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Μὴ λέγε, ὅτι Οὐ δύναμαι διαλλάξαι μοι τὸν ἐχθραίνοντα ἄνθρω-
 πον, πονηρὸν τινα ὑπάρχοντα καὶ ἀνίατον. Δύνη γὰρ καταλλάξαι σοι
 25 αὐτὸν καὶ εὐμενῆ ποιῆσαι, εἰ μόνον θελήσης ὅλη ψυχῆ. Τί γὰρ δὴ
 τοῦ λέοντος ἀγριώτερον; Καὶ ὅμως τοῦτον ἡμεροῦσιν ἄνθρωποι, καὶ ἡ
 τέχνη τὴν φύσιν διάζεται, καὶ γίνεται ὁ λέων προβάτου παντὸς ἐπιει-
 κέστερος, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς περιπατεῖ μηδένα δεδιττόμενος. Τίνα
 τοίνυν ἔξεις συγγνώμην, ποίαν ἀπολογίαν, θηρίων ἡμερουμένων, ἄν-
 30 θρωπον λέγων μὴ δύνασθαι ἡμεροῦν; Καίτοι τῷ μὲν θηρίῳ παρὰ
 φύσιν τὸ ἡμερον, τῷ δ' ἀνθρώπῳ παρὰ φύσιν τὸ ἄγριον. Θέλησον τοί-

πνευματικούς φίλους του ιδιαιτέρως. Λέγει λοιπόν, πώς όταν ὁ ἱερέας ἀρχίζει νὰ τελεῖ τὴν προσκομιδὴν, ξαφνικὰ πλῆθος ἀπὸ τὶς μακάριες δυνάμεις, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ φορῶντας κάποιες πολὺ λαμπερὲς στολές, μὲ γυμνὰ τὰ πόδια καὶ ἔντονο βλέμμα, καὶ μὲ τὸ πρόσωπό τους γιρμένο πρὸς τὰ κάτω, περιστοιχίζουσιν τὸ θυσιαστήριον μὲ εὐλάβεια καὶ μεγάλη ἡσυχία καὶ σιωπὴν, καὶ παραμένουν μέχρι νὰ τελειώσῃ τὸ φρικτὸ μυστήριον. Ἐπειτα σκορπιζόμενοι σ' ὅλο τὸν σεβάσμιον ναόν, ὁ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς ἐδῶ κι' ἐκεῖ, βοηθοῦν καὶ ἐνισχύουσιν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους καὶ ὅλους ὅσους διακονοῦν στὴ μετάδοσιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος. Τὰ γράφω αὐτά, ὥστε, μαθαίνοντας τὸ φοβερὸ τῆς θείας λειτουργίας, οὔτε σεῖς νὰ μειώνετε τὴν ὅλην προσοχήν σας, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, οὔτε καὶ μερικὸς ἄλλους νὰ τοὺς ἐπιτρέπετε νὰ μιλοῦν ἢ νὰ ψιθυρίζουσιν κατὰ τὴν προσκομιδὴν, οὔτε νὰ σκύβουσιν χωρὶς φόβον ἢ νὰ μετακινοῦνται ἀπὸ τὴν σοβαρὴν στάσιν, οὔτε νὰ κοιτάζουσιν τριγύρω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἢ νὰ ρεμβάζουσιν μὲ ἀδιαφορία καὶ χυδαιότητα. Γιατὶ ὁ Κύριος εἶπε στὸν Μωυσῆ, καὶ μέσω αὐτοῦ σὲ ὅλους τοὺς ἱερεῖς: «Νὰ κάνετε τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ εὐλαβεῖς καὶ ὄχι περιφρονητές»⁴¹.

295.— ΣΤΟΝ ΚΟΥΡΑΤΟΡΑ ΦΑΛΚΩΝΑ.

Ἐφόσον ὁ διάβολος μεταμορφώνεται σὲ ἄγγελον φωτεινὸν προκειμένου νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ αὐτοὺς ποὺ ἐξαπατᾶ, γιὰ τὴν ἀπορεῖς ἀκούοντας, ὅτι αὐτοὶ πολλὰ φορὲς παίρνουν τὴν μορφήν θηρίων καὶ κτηνῶν καὶ ὄρνέων,

296.— ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΛΙΚΙΝΙΟ.

Μὴ λές, Δὲν μπορῶ νὰ συμφιλιωθῶ μὲ ἄνθρωπον ποὺ μισῶ, ἐπειδὴ εἶναι ἀθεράπευτα κακός. Γιατὶ μπορεῖς νὰ τὸν συμφιλιώσῃς μὲ τὸν ἑαυτὸ σου καὶ νὰ τὸν κάνεις φιλικὸν ἀπέναντί σου, ἀρκεῖ μόνο νὰ τὸ θελήσῃς μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν σου. Τί ὑπάρχει δηλαδὴ πρὸ ἄγριον ἀπὸ τὸ λιοντάρι; Καὶ ὅμως αὐτὸ τὸ ἐξημερώνουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἡ μεθοδικὴ ἀσκήσις παραβιάζει τὴ φύσιν καὶ τὸ λιοντάρι γίνεται πρὸ ἡμερο καὶ ἡσυχον ἀπὸ κάθε πρόβατον, καὶ περπατᾶ μέσα στὴν ἀγορὰ χωρὶς νὰ φοβίζεται κανένα. Ποιὰ συγχώρησις λοιπὸν θὰ ἔχεις καὶ ποιὰ δικαιολογία, ὅταν, ἐνῶ τὰ θηρία ἐξημερώνονται, λές ὅτι δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις ἡμερον ἕνα ἄνθρωπον; Ἄν καὶ βέβαια γιὰ τὸ θηρίον ἡ ἐξημέρωσις εἶναι κάτι τὸ ἀφύσικον, ἐνῶ γιὰ τὸν ἄνθρωπον ἀφύσικη εἶναι ἡ ἀγριότης. Θέλησε λοι-

νυν κὰν ἐπὶ τοῦ παρόντος καταπραῦναι καὶ φίλον σοι ποιῆσαι τὸν γείτονα.

ΣΖΖ'. - ΚΑΡΙΝΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.

«Ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ πάντα», φησί, «τότε καὶ αὐτὸς ὁ Υἱὸς 5 ἀνθ' ἡμῶν ὑποταγήσεται τῷ Πατρὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων μελῶν». - «Μέλη γὰρ ἔσμεν τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ», ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Τὴν ἡμετέραν τοίνυν ὑποταγὴν τῶν πρῶην ἀνυποτάκτων καὶ ἀπειθῶν, ἰδίαν ὁ Χριστὸς πεποιήται, ὡς ἀνάδοχος ἡμῶν.

10

ΣΖΗ'. - ΠΡΙΣΚΩ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩ.

Ὁ τοῖς πένησι δεδωκὼς τὰ χρήματα, καὶ ὁ τῷ πλεονεκτήσαντι ἄρπαγι καὶ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ μὴ ἐπιβουλεύων, μήτε καταρώμενος, δῆλον ὅτι, διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἀμφότεροι ταῦτα ποιοῦντες, τῶν ὁμοίων ἐπιτεύξονται οὐρανίων ἀμοιβῶν.

15

ΣΖΘ'. - ΖΗΝΟΝΙ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.

Ἄθεον παντελῶς καὶ ἀσεβῆς τὸ λέγειν, φύσει ὑπάρχειν τὰ κακά, καὶ οὐχὶ προαιρέσει. Κὰν γὰρ ἡ Γραφή λέγει, ὅτι «Ἐγκεῖται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς τοῖς πονηροῖς ἐκ νεότητος αὐτοῦ», εἰδέναι ὀφείλεις τὴν ἐρμηνείαν τῆς φράσεως, ὅτι οὐ κατὰ φύσιν τοῖς ψε- 20 κτοῖς πρόσκειται ὁ ἄνθρωπος, οὐδ' ἐξ αὐτῶν τῶν παρὰ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς τῆ διανοία ἡμῶν κατασπαρέντων φυσικῶν ἐνθυμιῶν μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐκ νεότητος τοῦ ἀνθρώπου γέγραπται, ἵνα δεῖχθῇ, ὅτι ἐξ ἐπισποραῶς τοῦ διαδόλου τὰ φαῦλα κεκτήμεθα, καὶ ῥαδίως μᾶλλον ὑπ' ἐχθροῦ θελγόμενοι πρὸς τὸ κακὸν ῥέπομεν «Ἐχθρὸς γὰρ ἄνθρωπος ἐπέσπει- 25 ρε τὰ ζιζάνια», φησὶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὁ Κύριος.

Τ'. - ΚΟΛΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Φησὶν ὁ μακάριος Πέτρος, ὅτι «καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν σταυρωθέντα Ἰησοῦν», οὐχὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Λόγου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον πεποιῆσθαι αὐτὸν λέγων. Τί γὰρ ἦν τὸ σταυρού- 30 μενον, ἢ τὸ σῶμα; Τὸ δὲ σωματικὸν τοῦ Λόγου πῶς εἶχε σημάνα, ἢ διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι «Ἐποίησεν»;

πόν, ἔστω καὶ τώρα, νὰ καταπραῦνεις τὸν γείτονά σου καὶ νὰ τὸν κάνεις φίλο σου.

297.— ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΙΚΟ ΚΑΡΙΝΟ.

«Καὶ ὅταν ὑποταχθοῦν σ' αὐτὸν ὅλα», λέγει, «τότε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς ἀντὶ γιὰ μᾶς θὰ ὑποταχθεῖ στὸν Πατέρα ὑπὲρ τῶν μελῶν του»^{41α}. Γιατί, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος, «Εἴμαστε μέλη τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τῆ σάρκα του καὶ ἀπὸ τὰ ὀσῆα του»⁴². Τῆ δική μας δηλαδή ὑποταγή, πὺ προηγουμένως ἦμασταν ἀνυπότακτοι καὶ ἀπειθαρχοί, τὴν κάνει ὁ Χριστὸς δική του, ὡς ἀνάδοχός μας.

298.— ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟ ΠΡΙΣΚΟ.

Αὐτὸς πὺ ἔδωσε χρήματα στοὺς φτωχοὺς, καὶ αὐτὸς πὺ δὲν σκέφτεται κακὸ οὔτε καταριέται αὐτὸν πὺ ἔχει πολλὰ καὶ εἶναι ἄρπαγας καὶ μοχθηρός, εἶναι φανερό, ἐπειδὴ καὶ οἱ δύο τὸ κάνουν ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, θὰ ἐπιτύχουν καὶ οἱ δύο τὶς ἴδιες οὐράνιες ἀμοιβές.

299.— ΣΤΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΖΗΝΩΝΑ.

Εἶναι ἐντελῶς ἄθεο καὶ ἀσεβές τὸ νὰ λέμε, ὅτι τὰ κακὰ ὑπάρχουν ἀπὸ τὴ φύση μας, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴ διάθεσή μας. Γιατί, κι' ἂν ἀκόμα λέγει ἡ Γραφή ὅτι, «Ἡ σκέψη τοῦ ἀνθρώπου ρέπει πολὺ πρὸς τὸ κακὸ ἀπὸ τὴ νεανική του ἡλικία»⁴³, πρέπει νὰ γνωρίσεις τὴν ἐρμηνεία τῆς φράσεως αὐτῆς, ὅτι δηλαδή ὁ ἄνθρωπος δὲν ρέπει ἀπὸ τὴ φύση του στὸ κακὸ, οὔτε ἀπὸ τὶς φυσικὲς ἐπιθυμίες πὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας ἔβαλε ὁ Θεὸς στὴν καρδιά μας. Μὴ γένοιτο! Ἀλλὰ λέγεται «ἀπὸ τὴ νεανική του ἡλικία», γιὰ νὰ φανεῖ ὅτι τὰ κακὰ τὰ ἔχουμε ἀπὸ πρόσθετη σπορὰ τοῦ διαβόλου, καὶ εὐκόλα, ἐξαπατῶμενοι ἀπὸ τὸν ἐχθρό, κλίνουμε πρὸς τὸ κακὸ. Γιατί λέγει ὁ Κύριος στὸ Εὐαγγέλιο· «Ἀνθρωπος ἐχθρὸς ἔσπειρε τὰ ζιζάνια»⁴⁴.

300.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΚΟΛΑΣΙΟ.

Ὁ μακάριος Πέτρος λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν Ἰησοῦ πὺ σταυρώθηκε, τὸν ἔκανε καὶ Κύριο καὶ Χριστό⁴⁵, ὄχι ὡς πρὸς τὴν οὐσία τοῦ Λόγου, ἀλλὰ λέγει ὅτι τὸν ἔκανε τέτοιο ὡς ἄνθρωπο. Γιατί τί ἦταν αὐτὸ πὺ σταυρώθηκε, ἂν ὄχι τὸ σῶμα; Καὶ τὴ σωματικὴ ιδιότητα τοῦ Λόγου πῶς ἀλλιῶς μπορούσε νὰ τὴν δηλώσει, ἂν ὄχι μὲ τὸ νὰ πεῖ, ὅτι «τὴν ἔκανε»;

44. Ματθ. 13, 28.

45. Πράξ. 2, 36.

ΤΑ΄.- ΘΕΣΣΑΛΙΩ ΣΥΜΠΟΝΩ.

Μὴ εἰς τὸ λαμβάνειν ἔστω ἡ χεὶρ σου προθύμως ἐκτεταμένη, εἰς δὲ τὸ μεταδοῦναι τοῖς ἐνδεέσι συνεσταλμένη, ἀλλ' ὡσπερ ἡδέως ὑποδέχη τὰ κέρδη τοῦ μαμωνᾶ, οὕτω χορήγει τὰς δαπάνας τοῖς χρήζουσιν.

5 τβ'.- Τῶ αὐτῶ.

Εἰ, ἑτέρους πλεονεκτῶν καὶ καταδυναστεύων, δοκεῖς ποιεῖν ἐντολὰς Κυρίου καὶ ἐλεημοσύνας, μᾶλλον ἐκείνους ἐλέησον, τοὺς ὑπὸ τῆς σῆς λαμπρότητος ἀδικουμένους καὶ στένοντας.

τγ'.- Τῶ αὐτῶ.

10 Γνωθι ὅτι ἡμαρτες, καὶ ἀπαλείψεις τὰς ἁμαρτίας σου· γενοῦ σου τοῦ κατήγορος, τύπτων τὸ στήθος καὶ λέγων «Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῶ», καὶ τεύξη σωτηρίας. Ἀπεδεξάμεθά σου τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην.

ΤΔ΄.- ΕΥΣΤΟΧΙΩ ΚΟΜΗΤΙ ΛΑΡΓΙΤΙΩΝΩΝ.

15 Ἐὰν συνεχῶς τῶ σημείῳ τοῦ Δεσποτικοῦ σταυροῦ τό τε μέτωπον σουτοῦ καὶ τὴν καρδίαν σφραγίζεις, δραπετεύσουσιν ἀπὸ σοῦ οἱ δαίμονες τρέμοντες, διότι ἄγαν φρίττουσιν τὸ τοιοῦτον μακάριον σήμαντρον.

ΤΕ΄.- ΟΛΥΜΠΙΩ ΚΥΕΣΤΟΡΙ

20 Οὔτε ἀλόγως, οὔτε εὐλόγως ὀργίζεσθαι χρήσιμον· δικαίως γὰρ ὑπὸ τοῦ Κυρίου κεκάλυται. Ἄν τοίνυν φιλοσοφεῖν ἐθέλης κατὰ Χριστόν, οὔτε πάντες οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι, οὔτε οἱ παγχάλεποι καὶ πάνδεινοι δαίμονες, οὔτε ὁ πάσης κακίας δημιουργὸς Σατανᾶς πρὸς ὀργὴν σε καὶ λύτταν κινήσαι δυνήσονται.

25 τς'.- Τῶ αὐτῶ.

«Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; Σύ μοι ἀκολούθει». Τουτέστιν, ἐὰν θέλω ἐν σαρκὶ ζῆν τὸν Ἰωάννην, ἕως ἔλθω παραλαβεῖν αὐτὸν ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, τί σοι μέλλει τῶ Πέτρῳ, μακροχρονούντος αὐτοῦ ἐν τῶ παρόντι βίῳ; Σύ δέ, ὦ Πέτρε, ἀκολούθησόν μοι, τιμηθησόμενος τῇ ὁμοιοπαθείᾳ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν Ῥώμην ὡσπερ ἐγὼ ἐσταυρώθην, καὶ σὺ πάντως ἀνασκολοπιθήσῃ.

301.— ΣΤΟΝ ΣΥΓΚΟΠΙΑΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΟ.

Νὰ μὴ ἔχεις τὸ χέρι σου ἀπλωμένο πρόθυμα στὸ νὰ παίρνει, ἐνῶ στὸ νὰ δίνει στοὺς φτωχοὺς μαζεμένο⁴⁶, ἀλλὰ ὅπως δέχεσαι μὲ εὐχαρίστηση τὰ κέρδη τοῦ μαμωνᾶ, ἔτσι μὲ εὐχαρίστηση νὰ δίνεις τὰ ἔξοδα σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἀνάγκη.

302.— Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν νομίζεις ὅτι ἐφαρμόζεις τὶς ἐντολὲς τοῦ Κυρίου καὶ κάνεις ἔλεημοσύνες, ἀρπάζοντας ἀπὸ ἄλλους καὶ καταπιέζοντάς τους, νὰ ἔλεῖς μᾶλλον ἐκείνους ποὺ ἀδικοῦνται καὶ στενάζουν ἀπὸ τὴ δική σου λαμπρότητα.

303.— Στὸν ἴδιο.

Σκέψου ὅτι ἀμάρτησες, καὶ θὰ ἀπαλείψεις τὶς ἀμαρτίες σου. Γίνε κατήγορος τοῦ ἑαυτοῦ σου χτυπώντας τὸ στήθος σου καὶ λέγοντας, «Θεέ μου, ἔλεήσέ με τὸν ἀμαρτωλό»⁴⁷, καὶ θὰ πετύχεις τὴ σωτηρία. Θὰ δεχτοῦμε τὴν ἐξομολόγηση καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη σου.

304.— ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΤΩΝ ΛΑΡΓΙΤΙΟΝΩΝ ΕΥΣΤΟΧΙΟ.

Ἐὰν σφραγίζεις συνεχῶς μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου τὸ μέτωπο καὶ τὴν καρδιά σου, θὰ δραπετεύσουν ἀπὸ σένα οἱ δαίμονες τρέμοντας, γιὰτὶ νοιώθουν μεγάλη φρίκη γι' αὐτὸ τὸ μακάριο σημεῖο.

305.— ΣΤΟΝ ΚΥΕΣΤΟΡΑ ΟΛΥΜΠΙΟ.

Δὲν εἶναι ὠφέλιμο οὔτε τὸ νὰ ὀργίζεσαι χωρὶς λόγο, οὔτε δικαιολογημένα· δίκαια λοιπὸν ἀπαγορεύτηκε ἀπὸ τὸν Κύριο⁴⁸. Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ ἐνεργεῖς ὅπως θέλει ὁ Χριστός, οὔτε ὅλοι οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι, οὔτε οἱ πάγκακοι καὶ φοβερύτατοι δαίμονες, οὔτε ὁ δημιουργὸς κάθε κακίας Σατανᾶς θὰ μπορέσουν νὰ σὲ ὠθήσουν σὲ ὀργὴ καὶ λύσσα.

306.— Στὸν ἴδιο.

«Ἐὰν θέλω αὐτὸς νὰ μείνει μέχρι νὰ ἔρθω, τί σ' ἐνδιαφέρει; Σὺ ἀκολούθησέ με»⁴⁹. Δηλαδή· Ἐὰν θέλω ὁ Ἰωάννης νὰ ζεῖ μέχρι νὰ ἔρθω νὰ τὸν πάρω ἀπὸ τὸ σῶμά του, τί σὲ μέλλει ἐσένα τὸν Πέτρο, ἂν αὐτὸς ζήσει πολλὰ χρόνια σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ; Σὺ ὅμως, Πέτρε, ἀκολούθησέ με, γιὰ νὰ τιμηθεῖς παθαίνοντας τὰ ἴδια μὲ μένα στὴ βασιλεύουσα Ρώμη, ὅπου, ὅπως σταυρώθηκα ἐγώ, θὰ καρφωθεῖς ὅπωςδήποτε σὲ ξύλο καὶ σύ.

49. Ἰω. 21, 22.

ΤΖ'.- ΘΕΟΔΟΤΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Τῇ ἔχθρᾳ προκεκρατημένῳ σοι, χειμῶν ἐπιπέπτωκε χαλεπός, καὶ συγχυθεῖσα ἡ διάνοια, οὐδὲν βλέπειν δύναται, οὔτ' ἀκοῦσαι ὑγιές ἂν δὲ διασάμενος διαρρήξῃς τὸ νέφος τῆ δυσμενείας, τότε ἰσχύσεις ἀντι-
5 λαβέσθαι τῆς ἄνω φαιδρότητος. Τὸ γὰρ πρὸς τὸν πλησίον ἀποθέμενος μῖσος, ἀγάπης ἐμπλησθήσῃ τῆς ἀρεσκούσης Χριστῶ, καὶ ἡ πρόην πολεμία καὶ ἀηδὴς φαινομένη σοι ὄψις διὰ τὴν δυσμένειαν, νῦν ποθεινὴ σοι καὶ ἐπίχαρις φανεῖται, πεφωτισμένου τοῦ λογισμοῦ.

ΤΗ'.- ΠΑΣΧΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

10 Ὅτι μέγα ἐστὶ βοήθημα ἡ εὐχή, διδάσκει ὁ μακάριος Δαυῖδ. Πρὸ γὰρ τοῦ λίθου τῇ εὐχῇ χρησάμενος, τὸν ἔμψυχον πύργον Γολιάθ κατήνεγκε, τὸν ὄνειδῆσαι τολμήσαντα τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν. Ἡ οὖν προσευχὴ τὸν λίθον ἐχειραγώγησεν, καὶ ἀγωνίαν τῷ βαρβάρῳ ἐνέβαλεν, καὶ τὸ θράσος ἐξέκοψε τοῦ πολεμίου, καὶ τρόπαια ἔστησε κατὰ τῶν
15 πολεμίων.

ΤΘ'.- ΑΥΞΕΝΤΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.

«Ἐξήγαγε δὲ εἰς φῶς σκιὰν θανάτου», τουτέστιν, εἰς τοῦμφανές ἤγαγε καὶ δεδημοσίευσεν ὁ Θεὸς τὴν πάλαι ἐνδομυχοῦσαν φύσιν τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλὰ φύσιν ἀκούσας, μὴ νόμιζε, καθὼς τινες ὑπετόπησαν,
20 ζῶνόν τι λογικὸν τὴν ἁμαρτίαν ὑπάρχειν· ἐν γὰρ τῇ τοῦ ἀνθρώπου προαιρέσει γίνεσθαι τε, καὶ πάλιν ἀπογίνεσθαι πέφυκεν ἡ ἁμαρτία.

ΤΙ'.- ΑΡΙΣΤΑΡΧΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

Μὴ καταφρόνει τῆς συντυχίας τῶν ἁγίων ἀνθρώπων. Καὶ γὰρ τὸ βλέμμα αὐτῶν μόνον ἰάσασθαι δύναται τὴν ψυχὴν σου σαθρωθεῖσαν
25 ἐν τοῖς παραπτώμασι, καὶ ὁ φθόγγος τούτων μεγίστας χαρίζεται δωρεὰς τῷ πιστεύοντι. Ἡ γὰρ φωνὴ τῶν ἁγίων πολέμους κατέλυσε, δαίμονας ἐξήλασε, τὰ στοιχεῖα ἔστησεν, ὥσπερ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ βοήσας «Στήτω ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη· καὶ παρακρῆμα ἐστάθησαν»· οὕτω καὶ Μωυσῆς θάλασσαν ἐπέδησε καὶ ἀνήκεν· οὕτω καὶ οἱ παῖδες οἱ
30 τρεῖς τοῖς ὕμνοις καὶ ταῖς ᾠδαῖς τὴν φλόγα εἰς δρόσον μετέβαλον ὁ

307.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΘΕΟΔΟΤΟ.

Ἐπειδὴ ἔχεις κυριαρχηθεῖ ἀπὸ τὴν ἔχθρα, σὲ βρῆκε φοβερὸ πάθος καὶ συγχυσμένος ὁ νοῦς σου δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ οὔτε νὰ ἀκούσει κάτι τὸ λογικόν. Ἄν ὅμως προσπαθήσεις νὰ σπάσεις τὸ σύννεφο τῆς ἐχθρικῆς διάθεσης, τότε θὰ μπορέσεις νὰ αἰσθανθεῖς τὴν οὐράνια χαρὰ. Γιατί, ὅταν ἀποβάλεις τὸ μῖσος πρὸς τὸν πλησίον, θὰ γεμίσεις ἀπὸ ἀγάπη ποὺ ἀρέσει στὸν Χριστό, καὶ τὸ πρόσωπο ποὺ ἀρχικὰ σοῦ φαινόταν ἐχθρικό καὶ ἀηδές, ἐξ αἰτίας τῆς ἐχθρότητας, τώρα θὰ σοῦ φανεῖ ἀγαπητὸ καὶ χαρούμενο, ἐπειδὴ θὰ φωτισθεῖ ὁ λογισμὸς σου.

308.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΣΧΑΣΙΟ.

Ἔστι ἡ προσευχὴ εἶναι μεγάλη βοήθεια, μᾶς τὸ διδάσκει ὁ μακάριος Δαβὶδ. Διότι πρὶν ἀπὸ τὴν πέτρα, χρησιμοποιοῦντας τὴν προσευχὴν, ἔρριξε κάτω τὸν ζωντανὸ πύργον Γολιάθ⁵⁰, ὁ ὁποῖος τόλμησε νὰ εἰρωνευθεῖ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσευχὴ λοιπὸν ὁδήγησε τὴν πέτρα, καὶ ἔβαλε στὸν βάρβαρο ἀγωνία, ἔκοψε τὸ θράσος τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἔστησε τρόπαιον ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν.

309.— ΣΤΟΝ ΕΚΔΙΚΟ ΑΥΞΕΝΤΙΟ.

«Καὶ ἔβγαλε στὸ φῶς τὴ σκιά τοῦ θανάτου»⁵¹, δηλαδὴ ἔφερε στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἔκανε δημόσια γνωστὴ ὁ Θεὸς τὴν φύση τῆς ἁμαρτίας ποὺ ἀπὸ παλιὰ εἶχαμε μέσα μας. Ἄλλὰ ἀκούοντας φύση μὴ νομίζεις, ὅπως ὑποπεύθησαν κάποιοι, ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι κάποιο ζῶο λογικόν. Γιατί ἡ ἁμαρτία, ὡς ἀπὸ τὴ φύση της, γίνεται ἢ δὲν γίνεται μὲ τὴν ἐλεύθερη ἐκλογὴ τοῦ ἀνθρώπου.

310.— ΣΤΟΝ ΧΙΛΙΑΡΧΟ ΑΡΙΣΤΑΡΧΟ.

Μὴ περιφρονεῖς τὴ συνάντησιν τῶν ἁγίων ἀνθρώπων. Γιατί καὶ μόνον τὸ βλέμμα τους μπορεῖ νὰ θεραπεύσει τὴν ψυχὴν σου, ποὺ ἔγινε σαθρὴ μὲ τὰ παραπτώματα, καὶ ὁ λόγος τους χαρίζει πολὺ μεγάλες δωρεὰς σ' αὐτὸν ποὺ πιστεύει. Γιατί ἡ φωνὴ τῶν ἁγίων ματαίωσε πολέμους, φυγάδευσε δαίμονες, σταμάτησε τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ὅπως ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ φωνάζοντας, «Νὰ σταματήσῃ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἀμέσως στάθησαν»⁵². Μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καὶ ὁ Μωυσῆς ἔδεσε τὴ θάλασσα καὶ τὴν ἐπανάφερε⁵³. Ἔτσι καὶ οἱ τρεῖς παῖδες μὲ τοὺς ὕμνους καὶ τὶς ὠδὲς τους μετέβαλαν τὴ φλόγα τῆς καμίνου σὲ δροσιά⁵⁴. Κατὰ τὸν

53. Ἐξ. 14, 21, 27.

54. Δαν. 3, 50 ἔ.

μοίως καὶ νῦν οἱ ἐκείνων μιμηταὶ κατὰ τὸν βίον ὑπάρχοντες ἰσχύου-
σιν, καὶ μόνον φθεγξάμενοι, κατασδέσαι τῆς ἁμαρτίας τὴν πύρωσιν,
καὶ ἕξηραναὶ τὰς πηγὰς τῶν ἡδονῶν, καὶ τὸν θυμὸν μαλάξαι, καὶ τὴν
ἐπιθυμίαν ἐκδιῶξαι, καὶ τὴν κενοδοξίαν ἐκνευρίσαι, καὶ μαρᾶναι τὸν
5 φλογμὸν τῆς φιλοχρηματίας, καὶ ἀθυμίας καὶ λύπης λυτρώσασθαι,
καὶ ταῖς χεμμαζομέναις ψυχαῖς γαλήνην βαθεῖαν ἐμποιῆσαι.

ΤΙΑ΄.- ΚΛΕΩΝΙΚΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Φασὶ τινες, μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐξευρεθέντος τοῦ οἴνου, ἀμέ-
τρως ἄκρατὸν τινὰς πίνοντας ἀποθνήσκειν· εἶτα δοκιμάσαντας ἐτέ-
10 ρους μᾶλλον μετροῆσαι τὴν πόσιν ὕδατι κεκραμένην, καὶ τούτῳ χρησα-
μένους τῷ πότῳ διασωθέντας. Οἱ δὲ μήπω πίνοντες φόβῳ θανάτου τῆς
ἀμπέλου τὸ νᾶμα, ἐπύθοντο τῶν ἤδη πεπωκότων, εἶγε ζῶσιν· κακεί-
νων ἀποκριθέντων· “Ναὶ δὴ, ζῶμεν”, ἐπεφθέγγοντο συγχαίροντες
ἐκάστῳ τῶν σεσωσμένων ἀνθρώπῳ ἢ πλησίον· “Ζήσειας, ζήσειας”.
15 Διόπερ ἐξ ἐκείνου μέχρι νῦν τὸ ἔθος κεκράτηκε, τοῖς ἐκπιούσιν ἐπιλέ-
γειν τό, “Ζήσης”. Ταῦτά μοι εἴρηται πρὸς τὴν σὴν ἐπερώτησιν.

ΤΙΒ΄.- ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.

Μὴ ἀναμένωμεν πρῶτοι προσαγορευθῆναι, καὶ μετὰ τοῦτο
προσευπεῖν· τετυφωμένης γὰρ καὶ ἀπονεννημένης τοῦτό γε διανοίας.
20 Ἄλλ’ ἡμεῖς πρῶτοι αἰεὶ προσαγορεύσωμεν, εἴτε φίλον, εἴτε ἐχθρόν, ἵν’
ἐπὶ τοῦτο καὶ Θεὸς ἡμᾶς ἐπαινέσῃ, καὶ ἄνθρωποι ἀποδέξωνται, εὐ-
προσηγόρους ἡμᾶς ἀποκαλοῦντες. Καὶ γὰρ ὁ Ἀπόστολος κελεύει
ἡμῖν τῇ τιμῇ ἀλλήλους ἠγεῖσθαι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. Τοῦτο γοῦν
ἐλλειφθὲν τὸ κατόρθωμα, τὸ τῆς προορησείας φημι, πολλὰς φιλίας διέ-
25 κοψε, πολλὰς ἐχθρας εἰργάσατο· μετὰ σπουδῆς δὲ πληρούμενον χρο-
νίους πολέμους κατέλυσεν, ἀσπόνδους ἐχθρας ἠφάνισεν, τῶν δὲ γνη-
σίων φίλων ἐπέσφιγξε τὴν στοργήν, καὶ τοὺς πόθους ἐπηύξησεν.

ΤΙΓ΄.- ΟΥΑΛΕΡΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

“Ὅταν βλέπῃς τὸν ἐχθραίνοντά σου, καὶ εἰς νοῦν λάβῃς ὅσα μὲν
30 πέπονθας καὶ ἤκουσας λυπηρά, πάντα ἐπιλανθάνου· ἂν δὲ καὶ ἀνα-
μνησθεῖς, τῷ διαδόλῳ ταῦτα λογίζου. Σύλλεγε δὲ καὶ εἴ τι χρήσιμον
εἴτε πώποτε ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος, ἢ πεποιήκε· καὶ ἐὰν ἐν τῇ τούτων
μνήμῃ ἐνδιατρίβῃς, ἀναπαισθήσῃ τάχιστα, ἀπηλλαγμένος τῆς τε τρα-
χύτητος καὶ τῆς θηριωδίας.

ἴδιο τρόπο και τώρα οἱ μμητές ἐκείνων στή ζωή, μποροῦν και μόνο με τὸν λόγο τους νὰ σθήσουν τὴ φλόγα τῆς ἁμαρτίας, και νὰ ξηράνουν τις πηγές τῶν ἡδονῶν, νὰ μαλακώσουν τὸν θυμὸ και νὰ διώξουν τὴν ἐπιθυμία, νὰ ἀποδυναμώσουν τὴν κενοδοξία και νὰ μαράνουν τὴ φλόγωση τῆς φιλοχρηματίας, νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴ λιποψυχία και λύπη και νὰ προσφέρουν στίς βασανιζόμενες ψυχές βαθειὰ γαλήνη.

311.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΚΛΕΩΝΙΚΟ.

Λένε μερικοί, ὅτι ὅταν μετὰ τὸν κατακλυσμὸ ἐφευρέθηκε τὸ κρασί, μερικοί πίνοντας χωρὶς μέτρο πέθαναν. Ἐπειτα ἄλλοι πού δοκίμασαν μετριάζοντας τὸ πιότὸ ἀνακατεμένο με νερὸ και πίνοντάς το, διασώθηκαν. Ἐκεῖνοι πάλι πού δὲν ἤπιαν τὸ νῆμα τοῦ ἀμπελιοῦ ἀπὸ φόβο μήπως πεθάνουν, ρώτησαν ἐκείνους πού ἤπιαν, ἂν ζοῦν. Κι' ὅταν ἐκεῖνοι ἀπάντησαν· “Ναί, ζοῦμε”, ἀνταπάντησαν συγχαίροντας τὸν κάθε ἄνθρωπο ἀπὸ ἐκείνους πού σώθηκαν ἢ τῶν δικῶν τους· “Νὰ ζήσεις, νὰ ζήσεις”. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότε μέχρι τώρα ἐπικράτησε τὸ ἔθιμο σ' ἐκείνους πού πίνουν νὰ λένε· “Νὰ ζήσεις”. Αὐτὰ εἶχα νὰ πῶ στὴν ἐρώτησή σου.

312.— ΣΤΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΧΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟ.

Νὰ μὴ περιμένουμε πρῶτα νὰ μᾶς χαιρετίσουν, κι' ἔπειτα ν' ἀνταποδώσουμε τὸ χαιρετισμό, γιατί αὐτὸ εἶναι δεῖγμα ἀλαζονικῆς και παράφρονης διάνοιας. Ἄλλὰ πάντοτε νὰ χαιρετοῦμε πρῶτοι ἐμεῖς, εἴτε εἶναι φίλος εἴτε ἐχθρός, γιὰ νὰ μᾶς ἐπαινέσει γι' αὐτὸ ὃ Θεός, και νὰ μᾶς ἀποδεχτοῦν οἱ ἄνθρωποι, ἀποκαλώντας μας καταδεκτικούς. Γιατί ὃ Ἀπόστολος μᾶς διατάζει, ὡς πρὸς τὴν τιμὴ νὰ θεωροῦμε τοὺς ἄλλους ἀνώτερους ἀπὸ μᾶς⁵⁵. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀρετὴ αὐτὴ ἔλειψε, ἐννοῶ τοῦ χαιρετισμοῦ, διέκοψε πολλές φιλίες, και δημιούργησε πολλές ἐχθρες. Ἐνῶ ὅταν πραγματοποιεῖται με σπουδὴ, ἐξαφανίζει ἀδιάλλακτες ἐχθρες, σφίγγει τὴν ἀγάπη τῶν εἰλικρινῶν φίλων, και αὐξάνει τὸν πόθο μεταξύ τους.

313.— ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΒΑΛΕΡΙΟ.

Ἄνταν βλέπεις ἐκεῖνον πού σε ἐχθρεύεται και φέρνεις στὸν νοῦ σου ὅσα θλιβερά ἐπαθες και ἄκουσες, νὰ τὰ ξεχνᾶς ὅλα. Και ἂν τὰ θυμηθεῖς, νὰ τὰ ἀποδίδεις στὸν διάβολο. Νὰ φέρνεις ὅμως στὴ σκέψη σου και ἐὰν ὃ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔκανε ἢ εἶπε κάτι ὠφέλιμο. Και ἐὰν διατηρεῖς τὴν ἀνάμνηση αὐτῶν, πολὺ γρήγορα θὰ ἡσυχάζεις, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴ σκληρότητα και τὴ θηριωδία.

ΤΙΔ'.- ΑΡΚΑΔΙΩ 'ΡΟΓΑΤΟΡΙ.

«Καὶ χάριν», φησὶν, «ἀντὶ χάριτος»· χάριν γὰρ ἡμεῖς ὡςπερ καὶ δῶρον καλὸν προσφέροντες τὴν ἑαυτῶν τῷ Θεῷ πίστιν, χάριν ἀνθυποδεχόμεθα οὐρανόθεν μεγίστην καὶ ἀσύγκριτον, τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετουσίαν. «Ἀνέβης γὰρ εἰς ὕψος», φησί, «μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν», ἐξαρπάσας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς διαβολικῆς καὶ ἔλαβες δόματα ἐν ἀνθρώποις, ἢ, ὡς φησὶν ὁ μέγας Ἀπόστολος, «Καὶ ἔδωκας δόματα τοῖς ἀνθρώποις». Λαβὼν γὰρ πίστιν ὁ Θεὸς παρὰ ἀνθρώπων, τὰ οὐράνια δωρεῖται χαρίσματα τοῖς πιστοῖς. Πάλαι 5 μὲν οὖν χάριν ἡμῖν δεδώρηται νομικὴν δούλοις συμβαλλομένοις, νῦν δὲ οὐχ ὡς δούλοις, ἀλλ' ὡς τέκνοις ποθεινοῖς, εὐαγγελικὴν ἡμῖν ἐδώρησατο χάριν ὑψηλοτέραν τῆς πρώτης, καὶ μείζονα, δι' ἧς τελειούμεθά τε καὶ σοφίζόμεθα τῇ ἐξ ὕψους σοφίᾳ, καὶ ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ τεθαρορηκότες ὡς υἱοί, καὶ συγκιονόμεθα τῷ φωτὶ τῆς θεότητος.

15

ΤΙΕ'.- ΑΡΙΣΤΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Μυρίαῖς εὐεργεσίαις παρὰ τῆς σῆς θεοφιλίας διαφόρως ὑπὲρ τὴν ἀξίαν τετμημένος ἐγώ, περιζητῶν τέ τινα ἀμοιβὴν κατὰ τὸ πρέπον ἀνταποδώσων ἡμῖν, καὶ μηδαμῶς εὐρίσκων, μέγαν σοι χρεωφειλέτην προβάλλομαι, τὸν Θεὸν δηλονότι· «Ὁ γὰρ ἐμοὶ πεποιηκῶς, τῷ Θεῷ 20 δεδάνεικε». «Κύριος δὲ ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς ὁ Δαυὶδ εἶρηκε.

ΤΙΣΤ'.- ΜΑΡΤΙΝΩ ΚΑΓΚΕΛΑΡΙΩ.

Τὸ ὀπίσω μου, τὸν μέλλοντα χρόνον δηλοῖ, ὡς ὅταν φησὶν ἡ Γραφή· «Τίς ἀπαγγελεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, τί ἄρα ἔσται ὀπίσω αὐτοῦ;», τουτέστι μετέπειτα. Καὶ ὁ Σαουλ λέγει τῷ Δαυὶδ· «Ὅμοσόν μοι, ὅτι οὐ μὴ 25 ἐξολοθρεύσεις τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου», τουτέστι μετὰ ταῦτα, μετὰ τὴν ἐμήν, φησὶν, ἀποδίωσιν, μὴ ἐξαφανίσης τὰ ἔγγονά μου.

τιζ'.- Τῷ αὐτῷ.

Μὴ ἀμελῶμεν καὶ καταραθυμῶμεν τῆς οἰκείας ἐπιμελείας κἂν γὰρ πρὸς αὐτὰ κατενεχθῶμεν τῆς κακίας τὰ βάραθρα, δυνατὸν ἑαυτοὺς ἀνακτήσασθαι καὶ γενέσθαι βελτίους καὶ πᾶσαν ἀποπτῦσαι φανλότητα· οὐ γὰρ ἔστιν ἀκίνητον τὸ κακόν, ὡς οἱ Μανιχαῖοί φασιν.

55α. Ὁ συλλέκτης τῶν ψήφων. 56. Ἰω. 1, 16. 57. Ψαλμ. 67, 19. 58. Ἐφ. 4, 8. 59. Παροιμ. 19, 17. 60. Ψαλμ. 137, 8. 61. Ἐκκλ. 10, 14. 62. Α' Βασ. 24, 22.

314.— ΣΤΟΝ ΡΟΓΑΤΟΡΑ^{55α} ΑΡΚΑΔΙΟ.

«Καὶ χάρη», λέγει, «ἀντὶ τῆς χάριτος»⁵⁶. προσφέροντας ἑμεῖς τὴν πίστη μας, ὡς χάρη, ὡς δῶρο καλό, δεχόμεστε ἀντίστοιχα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πολὺ μεγαλύτερη καὶ ἀσύγκριτη χάρη, τὴν κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γιατὶ λέγει· «Ἀνέβηκες ψηλὰ μετὰ τὴν ἀνάστασι, αἰχμαλώτισες πλῆθος αἰχμαλώτων»⁵⁷, ἀρπάζοντάς μας ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ διαβόλου, καὶ δέχτηκες δῶρα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ, ὅπως λέγει ὁ μέγας Ἀπόστολος· «Καὶ ἔδωσες δῶρα στοὺς ἀνθρώπους»⁵⁸. Γιατὶ παίρνοντας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πίστη, δωρίζει στοὺς πιστοὺς τὰ οὐράνια χαρίσματα. Καὶ παλιὰ βέβαια δώρισε σὲ μᾶς χάρη νομική, ὡς δούλους ποὺ συνάπτουν συμφωνία, ἐνῶ τώρα ὄχι ὡς δούλους, ἀλλὰ ὡς παιδιὰ του ἀγαπητὰ μᾶς δώρισε εὐαγγελικὴ χάρη, ἀνώτερη καὶ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν πρώτη, μετὰ τὴν ὁποία χάρη τελειοποιούμαστε καὶ γινόμεστε σοφοὶ μετὰ τὴν οὐράνια σοφία, καὶ προσεγγίζουμε τὸν Θεὸ μετὰ θάρρος ὡς υἱοί, καὶ ἐνωνομαστε μετὰ τὸ φῶς τῆς θεότητος.

315.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΡΙΣΤΩΝΑ.

Ἐπειδὴ ἐγὼ ἔχω τιμηθεῖ μετὰ μύριες εὐεργεσίες κατὰ διάφορους τρόπους ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου, περισσότερο ἀπὸ ὅσο ἀξίζω, ἀναζητώντας νὰ σοῦ ἀνταποδώσω κάποια ἀνάλογη, ὅπως πρέπει, ἀμοιβή, καὶ μὴ βρισκόμενος, σοῦ παρουσιάζω ὡς μεγάλο χρεωφειλέτη τὸν Θεὸ· γιατί λέγει· «Αὐτὸς ποὺ ἔκανε κάτι γιὰ μένα, δάνεισε στὸν Θεὸ»⁵⁹. «Ὁ Κύριος θὰ σοῦ ἀνταποδώσει ἀντὶ γιὰ μένα»⁶⁰, ὅπως εἶπε ὁ Δαβίδ.

316.— ΣΤΟΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΟ ΜΑΡΤΙΝΟ.

Τὸ «πίσω μου» φανερώνει τὸν μελλοντικὸ χρόνο, ὅπως ὅταν λέγει ἡ Γραφή· «Ποιὸς θὰ πεῖ στὸν ἄνθρωπο, τί θὰ συμβεῖ ἄραγε πίσω του;»⁶¹, δηλαδὴ μετέπειτα. Καὶ ὁ Σαοὺλ λέγει στὸν Δαβίδ· «Ὁρκίσου μου, ὅτι δὲν θὰ ἐξαφανίσῃς τοὺς πίσω ἀπὸ μένα ἀπογόνους μου»⁶². δηλαδὴ μετέπειτα, μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατό μου, νὰ μὴ ἐξαφανίσῃς τοὺς ἀπογόνους μου.

317.— ΣΤὸν ἴδιο.

Νὰ μὴ παραμελοῦμε καὶ νὰ μὴ ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὴ φροντίδα τοῦ ἑαυτοῦ μας. Γιατί, καὶ ἂν ἀκόμα κρημνιστοῦμε στὰ βάραιθρα τῆς κακίας, εἶναι δυνατόν νὰ ξαναβροῦμε τὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ γίνουμε καλύτεροι καὶ νὰ ἀπορρίψουμε ὅλη τὴν κακία. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει κακὸ ἀμετάβλητο, ὅπως λένε οἱ Μανιχαῖοι.

τιη'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἐπειδὴ αἰεὶ ἐκ τοῦ ὄραῖν εἴωθεν τίκτεσθαι τὸ ἐραῖν, εἶργε τοὺς ὀφθαλμούς σου τοῦ καταμανθάνειν τὰ εὐεῖδη πρόσωπα, ἵνα μὴ, ἐκ τοῦ βλέπειν ἀφυλάκτως, πρὸς τὴν ἀπρεπῆ καὶ βδελυρὰν αὐτομολήσης
5 πρᾶξιν. Εἰ μὴ γὰρ εἶδεν ἡ Εὐα τὸ περικαλὲς δένδρον, οὐκ ἂν λαβοῦσα ἔφαγε, καὶ εὐθύς ἐγυμνώθη τῆς θείας σωφροσύνης. Εὐαν δὲ νῦν νοήσης τὴν αἴσθησιν, ἥτις, ἐὰν ἠττηθῆ τοῖς ὄρατοῖς, ἐσθίει τε τὴν βλάβην πρώτη, καὶ παραντίκα τῷ ἀνδρὶ μεταδίωσι τῆς θανατικῆς βρώσεως τῷ ἀοράτῳ κῶ. Ὅπερ καὶ πρόην σοι εἶρηκα.

10 ΤΘ'.— ΝΕΡΩΝΙ ΜΑΓΙΣΤΡῶ ΚΑΙ ΑΠΟ ΥΠΑΤΩΝ.

Μηδεὶς, πονηρὸς ὢν, φησί, προσδοκάσθω ἀθωωθήσεσθαι, παροργίζων Κύριον. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς οὐκ ἐκφεύξῃ τὴν δίκην, ἀλλὰ πέση ὑπ' αὐτήν, κἂν ἤδη νενόμικας διαδιδιδράσκειν, κἂν ὑπονοήσης μὴ ἔφοραῖν τὸν Θεὸν τὰς σὰς ἀνοσιουργίας καὶ ἀθειῆς. Κἂν γὰρ νομίξῃς
15 νικῆσαι τὸν ἔφορον τῶν ὄλων, ἀλλ' ἠττηθήσῃ πάντως καὶ πτώσει προσομιλήσεις ἀνιάτῳ περὶ τὴν ἔξοδόν σου.

ΤΚ'.— ΙΩΑΝΝῆ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙῶ.

Κροτοῦσι πάντες τὴν σὴν ἀρίστην ψυχὴν, ἄγγελοί τε καὶ ἄνθρωποι, καθότι καὶ ζώντων καὶ τελευτώντων ἐχθρῶν τὰ τέκνα θεραπεύεις
20 διὰ τὸν Χριστοῦ φόβον ζώντων μὲν, ἵνα τῷ τρόπῳ τούτῳ καταλλάξῃς τοὺς πατέρας αὐτῶν, τετελευκότων δέ, ἵνα παρὰ Κυρίου πολλὴν ἐπιστάσῃ τὴν εὐνοίαν, καὶ μυρίους ἀναδήσῃ στεφάνους, καὶ πολλὰς δέξῃ παρὰ πάντων εὐχὰς, οὐχὶ τῶν εὐπασχόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀρώντων. Τοῦτο γὰρ σου καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς κρίσεως προσοίσεται,
25 κἂν πολλὰ πεπλημμέληκας, πάντων ἐλευθερώσῃ τῶν ἐγκλημάτων, εὐσπλαγχνίαν μεγίστην καὶ φιλανθρωπίαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐνδεικνύμενος, τὸν φιλανθρωπώτατον διὰ τούτων μμιούμενος Κύριον.

ΤΚΑ'.— ΦΙΛΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.

Πέπλον ὑπάρχει χρυσοῦν τῶν ἀγίων Γραφῶν ἢ διήγησις, οἱ στή-
30 μονες χρυσοῖ ἢ κρόκη χρυσοῖ. Μὴ παρῦφαινε τῶν ἀραχνῶν τὰ ὑφάσματα, ἐχθαίνων τοῦ πρέποντος. Ἀραχνῶν δὲ ὑφάσματα νομίζω τὴν

318.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ πάντοτε ἀπὸ τὴν ὄραση γεννιέται ὁ ἔρωτας, ἐμπόδιζε τὰ μάτια σου ἀπὸ τὸ νὰ παρατηροῦν τὰ ὁμορφα πρόσωπα, ὥστε νὰ μὴ συμβεῖ, βλέποντας χωρὶς προφύλαξη, νὰ προσχωρήσεις στὴν ἀπρεπῆ καὶ μοσητὴ πράξη. Γιατί, ἂν ἡ Εὐὰ δὲν ἔβλεπε τὸ πολὺ ὠραῖο δένδρο, δὲν θὰ ἔπαιρνε νὰ φάει καὶ νὰ ἀπογυμνωθεῖ ἀμέσως ἀπὸ τὴ θεϊκὴ σωφροσύνη. Εὐὰ βέβαια ἐδῶ νὰ ἐννοεῖς τὴν αἴσθησι, ἢ ὅποια, ὅταν νικηθεῖ μὲ αὐτὰ πού βλέπει, τρώει πρώτη αὐτὴ τὴ ζημιὰ, καὶ ἀμέσως μετὰ μεταδίδει τὴ θανατικὴ τροφή στὸν ἄνδρα, δηλαδή στὸν ἀόρατο νοῦ, ὅπως σοῦ εἶπα καὶ πρὶν.

319.— ΣΤΟΝ ΜΑΓΙΣΤΡΟ ΝΕΡΩΝΑ, ΤΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΥΠΑΤΟΥΣ.

Κανένας πονηρός, λέγει, νὰ μὴ περιμένει ὅτι θὰ ἀθωωθεῖ, ἐπειδὴ ἐξοργίζει τὸν Κύριο, Ἐπομένως καὶ σὺ δὲν θὰ ἀποφύγεις τὴν καταδίκη, ἀλλὰ θὰ τὴν ὑποστεῖς, ἔστω καὶ ἂν τώρα νομίζεις ὅτι θὰ τὴν ἀποφύγεις, ἔστω κι' ἂν ὑποψιάζεσαι, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν βλέπει τίς ἀνόσιες καὶ ἄθεες πράξεις σου. Γιατί, κι' ἂν νομίζεις ὅτι θὰ νικήσεις τὸν ἐπὸπτη τῶν ὄλων, ὅμως θὰ νικηθεῖς ὅπωςδὴποτε, καὶ θὰ πέσεις σὲ πτώση ἀθεράπευτη ὅταν θὰ ἔρθει ἡ ὥρα νὰ πεθάνεις.

320.— ΣΤΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ ΙΩΑΝΝΗ.

Ἄλλοι χειροκροτοῦν τὴν ἄριστη ψυχὴ σου, ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι, γιατί περιθάλλεις τὰ παιδιὰ καὶ ζωντανῶν καὶ νεκρῶν ἐχθρῶν, ἐξαιτίας τοῦ φόβου τοῦ Χριστοῦ. Τῶν ζωντανῶν, ὥστε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ συμφιλιώσεις τοὺς πατέρες τους, ἐνῶ τῶν νεκρῶν, γιὰ νὰ ἐπιτύχεις μεγάλη εὐνοια ἀπὸ τὸν Κύριο, νὰ φορέσεις μῦρια στεφάνια καὶ νὰ δεχτεῖς ἀπὸ ὅλους πολλὰς εὐχές, ὅχι μόνο ἀπὸ αὐτοὺς πού εὐεργετοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς πού τὰ βλέπουν. Γιατί αὐτὸ τὸ ἔργο σου θὰ ὀδηγηθεῖ μπροστὰ σου κατὰ τὴν ὥρα τῆς κρίσεως, καὶ ἂν ἔχεις κάνει πολλὰ ἁμαρτήματα, θὰ ἀπαλλαγεῖς ἀπὸ ὅλες τίς κατηγορίες, ἐπειδὴ δείχνεις πολὺ μεγάλη συμπόνοια καὶ φιλανθρωπία στοὺς ἐχθρούς σου, μμούμενος μὲ αὐτὰ τὸν φιλάνθρωπο Κύριο.

321.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΦΙΛΩΝΑ.

Ἡ ἱστορία τῶν ἀγίων Γραφῶν εἶναι πέπλο χρυσό, τὰ νήματά της χρυσᾶ, καὶ τὸ ὑφάδι χρυσό. Νὰ μὴ παρεμβάλλεις σ' αὐτὰ τὰ ὑφάσματα τῶν ἀραχνῶν, ξεφεύγοντας ἀπὸ αὐτὸ πού πρέπει. Ὑφάσματα βέβαια

τῶν σῶν λογισμῶν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἠχρειωμένην ὑπόληψιν καὶ τοὺς
 ματαίους συλλογισμούς τε καὶ σοφισμούς τῆς τῶν Ἑλλήνων σοφίας,
 οὗσπερ εἰσφρηῆσαι τετόλμηκας τῇ σεπτῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡσπερ ποτὲ ὁ
 Μανασσῆς εἶδωλά τινα βδελυρὰ καθίδρυσεν ἐπὶ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ.
 5 Πέπαντο τοίνυν, ἐν προσποιήσει δῆθεν διδασκαλίας πνευματικῆς, τὰ
 Μανιχαίων μυθεύματα παρατιθέμενος τῷ λαῷ τοῦ Κυρίου, ἐπὶ τῆς
 Ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ ἔσχατιᾷ. Ἡ γὰρ ἀφροσύνη σου ἔκδηλος τοῖς πᾶ-
 σιν ἐπὶ τοῦ παρόντος γεγένηται, καὶ ἀποκεκάλυπται, κατὰ τὴν θείαν
 Γραφήν τὰ κρυπτὰ τοῦ Ἡσαΐ, καὶ τὰ κρυπτὰ τοῦ σκοτόους τῆς σῆς
 10 σκολιᾶς ψυχῆς

ΤΚΒ'— ΙΣΙΔΩΡΩ ΕΞΚΟΥΒΙΤΟΡΙ

«Πρὸ τοῦ τε ταπεινωθῆναι, ἐγώ», φησὶν, «ἐπλημμέλησα». Ἐπειδὴ
 γὰρ κομῶν τοῖς καρποῖς τῶν πολλῶν κατορθωμάτων, μεγαλοφρονέ-
 στερον πρὸς Θεὸν ἐφθεγξάμην· «Ἐπύρωσάς με, καὶ οὐχ ἠϋρέθη ἐν
 15 ἐμοὶ ἀδικία», καὶ «εἶπον ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου, Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν
 αἰῶνα». Ἐγκατελείφθην ὑπὸ σου, καὶ πέπτωκα εἰς μοιχείαν δεινὴν
 καὶ φόνον παμμίαρον· εἶθ' ὕστερον ταράττομαί τε καὶ σαλεύομαι, γυ-
 μνωθεὶς τῆς θείας βοηθείας, καὶ δειλιῶ καὶ φεύγω ἐκ προσώπου τοῦ
 υἱοῦ μου Ἀβεσσαλώμ, καὶ ταπεινούμενος, ἀνυπόδετος ἔξιμι τῆς
 20 πόλεως, καλύψας τὴν κεφαλὴν, καὶ καταισχννόμενος ἐπὶ πάντων, καὶ
 μὴν καὶ ὄνειδιζόμενος καὶ λιθοβολούμενος ἐν τῇ ὁδοπορίᾳ ὑπὸ τοῦ
 ἄφρονος καὶ τάλανος Σεμεῖ. Ἀναβοῶ σὺν πρὸς τὸν δίκαιον Κριτὴν·
 «Ἐγνων Κύριε, ὅτι δικαιοσύνη τὰ κρίματά σου καὶ ἀλήθεια». «Ἐτα-
 πείνωσάς με τὸν πρῶτον πλημμελήσαντα». Οὐδὲν δὲ μείζον τῆς οἰήσε-
 25 ως καὶ τοῦ θαρρεῖν ἐαυτῷ πλημμέλημα. Διότι οὐ μὴ ἔτι ῥήματα οἰήσε-
 ως λαλήσω, ἀλλὰ ταπεινοφρονήσω τε καὶ ταπεινολογήσω. «Ἐγὼ δὲ
 εἶμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος· Ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν.
 Ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστήρ ἡμῶν, καὶ ἐταπεινώθη ἕως σφόδρα.
 Ζωοποιήσόν με κατὰ τὸ λόγιόν σου». Καὶ τὰ παραπλήσια.

30

ΤΚΓ'— ΚΥΡΙΑΚΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐγεννήθη ὁ Υἱός, ὁ ζῶν Λόγος καὶ Θεὸς ὢν, καὶ
 πρὸς τὸν Θεὸν ὢν, οὐχὶ προγενόμενος ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων, οὐχὶ

63. Ἱερ. 49, 10 (29, 10). 64. Ψαλμ. 118, 67. 65. Ψαλμ. 16, 3. 66. Ψαλμ. 29, 7.
 67. Β' Βασ. 15, 16. 68. Β' Βασ. 16, 7. 69. Ψαλμ. 118, 75. 70. Ψαλμ. 118, 67.

τῶν ἀραχνῶν θεωρῶ τῶν δικῶν σου λογισμῶν τὴν ἀδυναμία καὶ τὴν ἀχρηστέαν ἀντίληψη καὶ τοὺς μάταιους λογισμοὺς καὶ τὰ σοφίσματα τῆς σοφίας τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους τὸλμησες νὰ εἰσαγάγεις στὴν ἁγία Ἐκκλησία, ὅπως ἔκανε κάποτε ὁ Μανασσῆς, ἐγκαθιστώντας κάποια μισητὰ εἰδῶλα στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ. Πᾶψε λοιπόν, μὲ τὸ πρόσχημα δῆθεν τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, νὰ παρουσιάζεις στὸν λαὸ τοῦ Κυρίου τὰ παραμύθια τῶν Μανιχαίων, στὴν Ἐκκλησία ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου. Γιατὶ ἡ ἀνοησία σου ἔγινε φανερὴ πρὸς τὸ παρὸν σὲ ὅλους καὶ ἀποκαλύφθηκαν, σύμφωνα μὲ τὴν ἁγία Γραφή, τὰ κρυφὰ τοῦ Ἡσαΐ, καὶ τὰ κρυφὰ τοῦ σκοταδιοῦ καὶ τῆς διεστραμμένης ψυχῆς σου⁶³.

322.— ΣΤΟΝ ΝΥΧΤΟΦΥΛΑΚΑ ΙΣΙΔΩΡΟ.

«Προτοῦ νὰ ταπεινωθῶ», λέγει, «ἐγὼ ἀμάρτησα»⁶⁴. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὑπερηφανευόμενος γιὰ τοὺς καρποὺς τῶν πολλῶν ἀρετῶν μου, μίλησα στὸ Θεὸ μὲ μεγαλύτερη ἀλαζονεία· «Μὲ δοκίμασες μὲ τὴ φωτιά καὶ δὲν βρέθηκε σὲ μένα ἀδικία»⁶⁵, καὶ· «Εἶπα κατὰ τὴν εὐημερία μου· Δὲν θὰ διαταραχθῶ στοὺς αἰῶνες»⁶⁶. Ἐγκαταλείφθηκα ἀπὸ σένα καὶ ἔπεσα σὲ φοβερὴ μοιχεία καὶ φόνο μαρώτατο. Στὴ συνέχεια ὅμως ταράζομαι καὶ σαλεύομαι, ἀφοῦ ἀπογυμνώθηκα ἀπὸ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, καὶ δειλιάζω καὶ ἀποφεύγω τὸ πρόσωπο τοῦ υἱοῦ μου Ἀβεσσαλώμ, καὶ ταπεινόμενος καὶ ξυπόλητος βγαίνω ἀπὸ τὴν πόλη⁶⁷, καλύπτοντας τὸ κεφάλι καὶ καταντροπιασμένος ἀπὸ ὅλους, ἀλλὰ καὶ βριζόμενος καὶ λιθοβολούμενος, ὅταν περπατῶ, ἀπὸ τὸν ἀνόητο καὶ ταλαίπωρο Σεμεϊ⁶⁸. Φωνάζω λοιπόν δυνατὰ στὸν δίκαιο Κριτὴ· «Γνώρισα, Κύριε, ὅτι οἱ ἀποφάσεις σου εἶναι δίκαιες καὶ ἀληθινές»⁶⁹. «Μὲ ταπείνωσες, ἐπειδὴ προηγουμένως ἀμάρτησα»⁷⁰. Δὲν ὑπάρχει κανένα ἀμάρτημα μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ νὰ στηριζόμαστε στὸν ἑαυτὸ μας. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ ξαναπῶ λόγια ἀλαζονικά, ἀλλὰ θὰ εἶμαι ταπεινοφρονας καὶ θὰ μιλῶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου μὲ ταπείνωση. «Ἐγὼ εἶμαι σκουλήκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος»⁷¹. «Ταπεινώθηκε στὸ χῶμα ἡ ψυχὴ μας. Κόλλησε στὴ γῆ ἡ κοιλιὰ μας»⁷², «καὶ ταπεινώθηκα ὑπερβολικά»⁷³. Δὸς μου ζωὴ σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχέσή σου»⁷⁴, καὶ τὰ παρόμοια.

323.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΚΥΡΙΑΚΟ.

Ἀπὸ τὸν Πατέρα γεννήθηκε ὁ Υἱός, ὁ ζωντανὸς Λόγος, πού εἶναι καὶ Θεός, καὶ εἶναι μαζί μὲ τὸν Θεό, χωρὶς νὰ ἔχει δημιουργηθεῖ πρὶν

71. Ψαλμ. 21, 7.

72. Ψαλμ. 43, 25.

73. Ψαλμ. 37, 9.

74. Ψαλμ. 118, 25.

προσक्तिθεῖς ὕστερον Υἱός, οὐχὶ κτίσμα, ποιητής, οὐχὶ ποίημα, κτίστης, οὐχὶ δὲ κτίσμα. «Πάντα, ὅσα ἔχει ὁ Πατήρ, ἐμὰ ἐστί». Τῷ ὄντι γὰρ εἰκόνομος ἐστὶ τὰ πάντα, ὅσα πρόσσεσι τῇ πρωτοτύπῳ μορφῇ. Οὐ προστάγματι ἐκτίσθη ὁ Υἱός, ἀλλ' ἐκ τῆς οὐσίας ἐξέλαμψε τοῦ Πατρὸς 5 ἀδιαστάτως, ἀχρόνως τῷ Πατρὶ συνημμένος, ἴσος ἐν ἀγαθότητι, ἴσος ἐν δυνάμει. Ὅσα δὲ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τῆς σωματικῆς κατασκευῆς διαλέγεται, τὴν τῶν αἰώνων σωτηρίαν οἰκονομῶν, ἢ διὰ σαρκὸς ἐπιφανεῖς ἡμῖν ἐπεδείξατο, ἀποστελλόμενον λέγων ἑαυτόν, καὶ μηδὲν δυνάμενον ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν, καὶ ἐντολὴν λαβόντα, καὶ ὅσα τοιαῦτα, μὴ 10 σοι παρεχέτω ἀφορμὰς πρὸς τὸ κατασμικρύνειν τοῦ Μονογενοῦς τὴν θεότητα. Οὐ γὰρ ἢ πρὸς τὸ σὸν ἀσθενὲς συγκατάβασις ἐλάττωσις ὀφείλει γίνεσθαι τῆς ἀξίας τοῦ δυνατοῦ, ἀλλὰ τὴν μὲν φύσιν νόει θεοπρεπῶς, τὰ δὲ ταπεινότερα τῶν ῥημάτων δέχου οἰκονομικῶς.

ΤΚΔ'.- ΒΙΤΑΛΙΩ ΠΡΟΤΕΚΤΟΡΙ.

15 Διὰ τί οἱ οὐράνοιοι ῥήτορες πτεροφόροι τῇ Γραφῇ ζωγραφοῦνται; Ἡ ἵνα σημανθῇ τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὑψηλὸν καὶ μετάρσιον καὶ κοῦφον τῶν φύσεων ἐκείνων; Ὅθεν καὶ ὁ Γαβριήλ ὑπόπτερος κάτεισιν, οὐκ ἐπειδὴ πτερὰ περὶ τὴν ἀσώματον ἐκείνην δύναμιν ἦν, ἀλλ' ἵνα δείξῃ τῷ προφήτῃ Δαυιδ, ὅτι ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων κατελήλυθε χώρων, καὶ τὰς ἄνω ἀφείς διατριβὰς ἀφίκεται πρὸς ἀνθρώπους. 20

ΤΚΕ'.- ΓΕΝΕΘΛΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.

Φάσκεις ἐκ Σολομώντος μαθάν «Τίς καυχῆσεται ἀγνήν καρδίαν ἔχειν;». Ἄλλ' οὐ τοσοῦτόν ἐστιν τὸ δεινόν, ὅτι ἀγνήν καρδίαν μὴ ἔχων, οὐδὲ τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι αὐτὴν ἀγνήν Δεσπότη Χριστῷ προσέρχῃ, 25 δεόμενος τοῦτο λαβεῖν τὸ δῶρον. Δύναται γάρ, ἐὰν θελήσῃ, Χριστὸς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καθαρίσαι καρδίαν. Ὅπερ τις τῶν ἀρχαίων ἐξήτει μεθ' ἱκεσίας βοῶν «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός». Καὶ θέλει δὲ μᾶλλον ἡμῶν ὁ Θεὸς τοῦτο τὸ δῶρον σὺν τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς δωρήσασθαι, ἀλλ' ἀναμένει μικρὰν παρ' ἡμῶν λαβεῖν ἀφορμὴν, ἵνα μετὰ παρησιίας ἡμᾶς στεφανώσῃ. Τί γὰρ τοῦ τελώνου γέγονεν ἁμαρτωλότερον; Ἄλλ' ἵνα εἴπῃ· «Ἰλάσθητί μοι, ὁ Θεός, τῷ ἁμαρ- 30

75. Ἰω. 16, 15.

78. Ἦσ. 6, 2.

76. Ἰω. 5, 19.

79. Δαν. 9, 21.

77. Ἰω. 14, 31.

80. Ψαλμ. 50, 12.

ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, οὔτε νὰ ἔχει γίνει ὕστερα. Εἶναι Υἱός, ὄχι κτίσμα, δημιουργός, ὄχι δημιουργημα, κτίστης καὶ ὄχι κτίσμα. «Ὅλα ὅσα ἔχει ὁ Πατέρας, εἶναι δικὰ μου»⁷⁵. Γιατὶ πραγματικὰ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν στὴν πρωτότυπη μορφή, ὑπάρχουν καὶ στὴν εἰκόνα. Ὁ Υἱὸς δὲν δημιουργήθηκε μὲ διαταγή, ἀλλὰ ἔλλαμψε ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ Πατέρα ἀχώριστα, ἔνωμένος μὲ τὸν Πατέρα προαιώνια, ἴσος μὲ ἐκεῖνον στὴν ἀγαθότητα, ἴσος καὶ στὴ δύναμη. Ὅσα μετὰ ἀπὸ αὐτὰ διδάσκει μὲ τὴν ἐνσάρκωσή του, φροντίζοντας γιὰ τὴ σωτηρία τῶν αἰῶνων, τὴν ὁποία φροντίδα του τὴν ἔδειξε μὲ τὴν ἐνσάρκωσή του, λέγοντας ὅτι ἔχει ἀποσταλεῖ, καὶ ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του⁷⁶, καὶ ὅτι ἔλαβε ἐντολή⁷⁷, νὰ μὴ σοῦ δημιουργεῖ ἀφορμές, ὥστε νὰ μικραίνεις τὴν θεότητα τοῦ Μονογενοῦς. Γιατὶ ἡ συγκατάβασή του πρὸς τὴ δική σου ἀδυναμία δὲν πρέπει νὰ γίνεται μείωση τῆς ἀξίας τοῦ δυνατοῦ, ἀλλὰ τὴ φύση του νὰ τὴν ἐννοεῖς ὅπως ταιριάζει στὸν Θεὸ, ἐνῶ τὰ ταπεινότερα λόγια του νὰ τὰ δέχεσαι κατ' οἰκονομία.

324.- ΣΤΟΝ ΠΡΟΤΕΚΤΟΡΑ ΒΙΤΑΛΙΟ.

Γιατί οἱ οὐράνιοι ὑπηρέτες τοῦ λόγου (ἄγγελοι) παριστάνονται στὴ Γραφή φτερωτοί⁷⁸, ἂν ὄχι γιὰ νὰ δηλωθεῖ στοὺς ἀνθρώπους ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀέρινη καὶ ἀνάλαφρη φύση τους; Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Γαβριήλ κατεβαίνει φτερωτός, ὄχι ἐπειδὴ ὑπῆρχαν φτερὰ στὴν ἀσώματη ἐκείνη δύναμη, ἀλλὰ γιὰ νὰ δείξει στὸν προφήτη Δανιήλ, ὅτι κατέβηκε ἀπὸ τοὺς ὑψηλότερους χώρους καί, ἀφήνοντας τὴν οὐράνια διαμονή του, ἦρθε στοὺς ἀνθρώπους.

325.- ΣΤΟΝ ΕΚΔΙΚΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟ.

Λές, ἔχοντας διδαχθεῖ ἀπὸ τὸν Σολομώντα, «Ποιὸς θὰ καυχηθεῖ ὅτι ἔχει καρδιὰ ἀγνή;»⁷⁹. Ὅμως δὲν εἶναι τόσο μεγάλο τὸ κακό· τὸ κακὸ εἶναι ὅτι, ἐνῶ δὲν ἔχει καθαρὴ καρδιά, δὲν πηγαίνει στὸν Δεσπότη Χριστὸ ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ τὴν κάνει ἀγνή, παρακαλώντας νὰ λάβει τὸ δῶρο αὐτό. Διότι μπορεῖ ὁ Χριστός, ἂν θελήσει, μὲ τὸ ἅγιο Πνεῦμα νὰ καθαρῖσει τὴν καρδιά. Αὐτὸ κάποιος ἀπὸ τοὺς παλιούς τὸ ζητοῦσε μὲ ἰκεσία φωνάζοντας· «Κτίσε μέσα μου καρδιὰ καθαρὴ, Θεέ μου»⁸⁰. Καὶ ὁ Θεὸς θέλει περισσότερο ἀπὸ μᾶς νὰ μᾶς δωρίσει μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα καὶ τὸ δῶρο αὐτό, ἀλλὰ περιμένει νὰ δέχθεῖ κάποια μικρὴ ἀφορμὴ ἀπὸ μᾶς, γιὰ νὰ μᾶς στεφανώσῃ φανερά. Γιατὶ τί ὑπῆρξε πλὴ ἀμαρτωλὸ ἀπὸ τὸν τελῶνη; Ὅμως μὲ τὸ νὰ πεῖ· «Ἐλέησέ με, Θεέ, τὸν ἀμαρτωλό, κατέβηκε ἀπὸ

τωλῶ κατήλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ δεδικαιωμένος ὑπὲρ τὸν Φαρισαῖον». Καίτοι πόσην δύναμιν εἶχεν ἡ λέξις ἐκείνη; Ἄλλ' οὐχὶ ἡ λέξις αὐτὸν ἐκαθάρισεν, ἀλλ' ἡ διάθεσις, μεθ' ἧς καὶ τὴν λέξιν εἶπεν ἐκείνην, καὶ πρὸ τούτων, ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία μὴ βουλομένη ἀπολέσθαι ἡμᾶς, 5 ἀλλὰ χωρῆσαι ἡμᾶς εἰς μετάνοιαν προτρεπομένη.

TKCT'.- MEMNONI ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩ.

Μικρᾶς παρ' ἡμῶν Θεὸς ἐπιλαβέσθαι προφάσεως βούλεται, καὶ τὸ πᾶν αὐτὸς εἰσφέρει λοιπὸν εἰς τὴν σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν. Διόπερ καταγνῶναι ὀφείλομεν ἑαυτῶν ἐπὶ τοῖς ἔπταισμένοις, καὶ ἐξομολογή- 10 σασθαι τῷ Κυρίῳ, καὶ οἰκτιρομὸς αἰτήσασθαι πρὸ θανάτου. Ποῖος γάρ, εἶπέ μοι, πόνος, ποῖος ἰδρῶς τὸν ἁμαρτωλὸν πείσαι ἑαυτόν, ὅτι ἐστὶν ἁμαρτωλός, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦτο εἰπεῖν, καὶ αἰτῆσαι συγγνώμην;

TKZ.- ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΒΙΝΔΙΚΙ.

Χρὴ φίλτρῳ ἀγάπης καὶ χαλινῷ εὐλαβείας, καθάπερ ἀδάμαντος δεσμοῖς, πρὸς Χριστὸν ἐνωθέντα δι' ἀπάντων, ἄλυτον τηρεῖν τὴν πίσιν, πᾶσαν οἷς ἂν λέγει ἀδιστάκτως πιστεύοντα, κἂν ὑπὲρ τὴν συνήθειαν ὑπισχνεῖται, κἂν ὑπὲρ τὴν φύσιν ἐπαγγέλλεται, μήτε παραδειγμάτων ζητεῖν ἱστορίαν, μήτε φύσεως πολυπραγμονεῖν ὄρους, ἀλλ' ἐν 20 τοῦτο μόνον ὄραῖν, ἠλίκον τοῦ ἐπαγγελλομένου τὸ ἀξίωμα, καὶ οὐ, τίς ἢ τοῦ ἀκούοντος φύσις, ἀλλὰ τίς ἢ τοῦ ὑποσχομένου δύναμις, καὶ συνήθειαν πρὸς τὸ κρεῖττον εὐμαρῶς μεταβάλλοντος, καὶ φύσιν ὑπερβαίνοντος

TKH.- ΦΑΥΣΤΙΝΩ ΚΟΥΒΟΥΚΛΑΡΙΩ.

Ὅπερ οὐκ ἂν γένοιτο κωλύοντος τοῦ Θεοῦ, τοῦτο ἐπ' αὐτὸν ἀναφέρειν ἔθος τῇ θεοπνεύστῳ Γραφῇ, ὡς δι' ὧν Θεὸς γίνεσθαι συγχωρεῖ, σχεδὸν ταῦτα ποιῶντος Θεοῦ διὰ τῆς συγχωρήσεως Ἡδύνατο γὰρ ἀνακόπτειν καὶ μὴ θέλοντας τοὺς ἐνεργοῦντας τὸ χεῖρον, ἀλλ' οὐκ ἀνακόπτει πρὸς βίαν, ἵνα μὴ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου διάσῃται. 30 Οἰκείῳ τοίνυν βουλήματι καὶ οἰκείᾳ ἐξουσίᾳ ἢ στεφανοῦται ἢ τιμωρεῖται ὁ ἄνθρωπος. Τὸ οὖν, «Παρέδωκε τοὺς ἀκαθάρτους καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα», τουτέστι, Παρεχώρησε, καὶ οὐκ ἀνέκοψε τῇ ἑαυτοῦ ἰσχύϊ.

τὸν ναὸ δικαιωμένος, περισσότερο ἀπὸ τὸν Φαρισαῖο»⁸¹. Ἐν και βέβαια πόση δύναμη εἶχε ἐκείνη ἢ λέξη; Δὲν τὸν καθάρισε φυσικὰ ἐκείνη ἢ λέξη, ἀλλὰ ἡ διάθεση μὲ τὴν ὁποία εἶπε τὴ λέξη ἐκείνη, καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, πού δὲν θέλει νὰ χαθοῦμε, ἀλλὰ μᾶς προτρέπει νὰ προχωρήσουμε σὲ μετάνοια.

326.— ΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟ ΜΕΜΝΟΝΑ.

Μικρὴ ἀφορμὴ θέλει ὁ Θεὸς ἀπὸ μᾶς γιὰ νὰ ἀναλάβει αὐτὸς καὶ νὰ προσφέρει τὸ πᾶν στὴ συνέχεια γιὰ τὴ σωτηρία μας. Γι' αὐτὸ ὀφείλουμε νὰ καταδικάσουμε τὸν ἑαυτὸ μας γιὰ τὰ πταίσματά μας, καὶ νὰ ἔξομολογηθοῦμε στὸν Κύριο, καὶ νὰ ζητήσουμε τὴν εὐσπλαγχνία του πρὶν πεθάνουμε. Γιατὶ πὲς μου, ποιὸς πόνος, ποιὸς ἰδρώτας χρειάζεται γιὰ νὰ πείσει ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν ἑαυτὸ του ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός, καὶ νὰ τὸ πει αὐτὸ στὸν Θεὸ καὶ νὰ ζητήσει συγγνώμη;

327.— ΣΤΟΝ ΒΙΝΔΙΚΗ ΔΡΑΚΟΝΤΙΟ.

Πρέπει, ἀφοῦ μὲ τὸ φίλτρο τῆς ἀγάπης καὶ τὸ χαλινάρι τῆς εὐλάβειας, σὰν μὲ δεσμοὺς ἀδαμάντινους, ἔνωθεῖ μὲ τὸν Χριστὸ μὲ ὅλα, νὰ διατηρεῖ ἀδιάσπαστη τὴν πίστη, πιστεύοντας ἀδίστακτα σὲ ὅλα ὅσα λέγει, κι' ἂν ἀκόμα ὑπόσχεται περισσότερο ἀπὸ τὴ συνήθειά του, κι' ἂν ἀκόμα ὑπόσχεται πράγματα ὑπερφυσικά, χωρὶς νὰ ζητᾶ τὴν παράθεση παραδειγμάτων, οὔτε νὰ πολυεξετάζει τοὺς ὅρους τῆς φύσεως, ἀλλὰ νὰ κοιτάζει μόνο αὐτὸ· πόσο μεγάλο εἶναι τὸ ἀξίωμα ἐκείνου πού ὑπόσχεται· ὄχι ποιὰ εἶναι ἡ φύση ἐκείνου πού ἀκούει, ἀλλὰ ποιὰ εἶναι ἡ δύναμη αὐτοῦ πού ὑπόσχεται, καὶ μεταβάλλει εὐκολα τὴ συνήθειά του πρὸς αὐτὸ πού εἶναι ἀνώτερο καὶ ξεπερνᾶ τὴ φύση.

328.— ΣΤΟΝ ΚΟΥΒΟΥΚΛΑΡΙΟ ΦΑΥΣΤΙΝΟ.

Αὐτὸ πού δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνει, ἐὰν τὸ ἐμποδίζει ὁ Θεός, αὐτὸ συνηθίζει ἡ θεόπνευστη Γραφή νὰ τὸ ἀναφέρει σ' αὐτόν, ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ γίνουν, σχεδὸν αὐτὰ τὰ κάνει ὁ Θεὸς μὲ τὴν παραχώρηση. Μποροῦσε δηλαδὴ νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλουν αὐτοὶ πού τὸ κάνουν, ἀλλὰ δὲν τοὺς σταματᾷ μὲ τὴ βία, γιὰ νὰ μὴ παραβιάσῃ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ δική του δηλαδὴ θέληση καὶ δική του ἐξουσία ἢ σταφανώεται ἢ τιμωρεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ῥήσις λοιπόν, «ὁ Θεὸς παρέδωσε τοὺς ἀκάθαρτους καὶ πονηροὺς σὲ ἀνάξιον νοῦ, ὥστε νὰ κάνουν ἐκεῖνα πού δὲν πρέπει»⁸², σημαίνει ὅτι τοὺς ἄφησε ἐλεύθερους καὶ δὲν τοὺς σταμάτησε μὲ τὴ δύναμή του.

ΤΚΘ'.- ΡΗΓΙΝΩ ΚΑΝΔΙΔΑΤΩ.

Πρό τινος χρόνου ἄνθρωποι θεοφιλεῖς πρὸς πρᾶγμα ἐπειγόμενοι ἀναγκαῖον, παρεκάλουν μοναχόν, εὐχὴν αὐτοῖς παρασχεῖν, ὥστε συνεργηθῆναι ἐπὶ τῷ προκειμένῳ, εὐδίας γινομένης. Θεωρῶν δὲ ὁ
 5 μοναχὸς συννεφῆ τὸν ἀέρα γενόμενον, καὶ ψεκάδας πιπτούσας, παρη-
 τεῖτο εὐξασθαι δεδοικῶς τὸ ἀποτυχεῖν. Οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· Αὐτὸς μό-
 νον τὴν εὐχὴν ἡμῖν δώρησαι, καὶ πιστεύομεν πάντως ἔσεσθαι ἡμῖν,
 ὅπερ οὖν πεπιστεύκαμεν. Καὶ δὴ τῆς εὐχῆς γενομένης, ἐξῆλθον μὲν
 καταψεκαζόμενοι μηδόλως στυγνάσαντες ἢ διχονοήσαντες Διεκρι-
 10 θη δὲ ὁ ἀῆρ, καὶ γίνεται αἰθρία φαιδροτάτη, καὶ καθησυχάζονται οἱ
 ἄνεμοι· ἀπιόντων δὲ αὐτῶν μέχρι τῶν τόπων, καὶ πάλιν ἐπανιόντων
 εἰς τὰ οἰκεία, εὖ πεπραχότων τὸ σπούδασμα. Ταῦτά σοι διεξῆλθον
 ἀρτίως, ἵνα κἂν μερικῶς νοῆσαι δυνηθεῖς τὸ γεγραμμένον, ὅτι «ἐστὶ
 πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις».

15 ΤΛ'.- ΠΑΡΗΓΟΡΙΩ ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.

Φάσκεις, Τί ἔσται μοι ὄφελος, ἐὰν κλαύσω καὶ πενθήσω ἐπὶ ταῖς
 ἁμαρτίαις; Μέγιστον μὲν οὖν κέρδος, ὃ ἄνθρωπε, καὶ τοσοῦτον, ὅσον
 οὐδὲ λόγος παραστήναι δύναται. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἔξωθεν δικαστη-
 ρίων, ὅσα ἂν δακρύσης, οὐκ ἐκφεύξῃ τὴν κόλασιν μετὰ τὴν ἀπόφασιν.
 20 Ἐνταῦθα δέ, ἐὰν στυγνάσης μόνον ἐπὶ τοῖς ἐπταισμένοις, λέλυκας τὴν
 ψῆφον, καὶ συγγνώμης ἀπέλαυσας. Διὰ τοῦτο πολλαχοῦ τῆς Γραφῆς
 μακαρίζονται οἱ πενθοῦντες. Μὴ τοίνυν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας καυχάζω-
 μεν καὶ διαχεώμεθα, μᾶλλον δὲ στενάζωμεν, ἵνα ἀπὸ τοῦ στεναγμοῦ
 κληρονομήσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

25 ΤΛΑ'.- ΦΗΛΙΚΗΣΙΜΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μὴ βούλου πρὸς τὸν ἴδιον σκοπὸν πανταχῇ τὰ πράγματα γίνε-
 σθαι, καὶ μάλισθ' ὅτε αὐθάδης τε καὶ σκληρὸς καὶ ἀντάρεσκος εἶ, καὶ
 οὐ πάντως ἀρέσκει τῷ Κυρίῳ ἢ σὴ πληροφορία. Μὴ οὖν θέλε κατά τὸ
 θέλημά σου γίνεσθαι τὰ πραττόμενα, ἵνα μὴ εἰς μανίαν ἐμπέσης καὶ
 30 παραπληξίαν ἀνεύκαστον. Ἄλλ' εἵπερ σαντοῦ φείδη καὶ περὶ πολλοῦ
 ποιῇ εἰρήνην τὴν φίλην τῷ Σωτῆρι, καταδέχου μᾶλλον τὰ γινόμενα
 γίνεσθαι, ὡς οἰκονομεῖ Κύριος, καὶ δειχθήσῃ φιλόσοφος, καὶ κατακοι-
 μήσεις τὴν ζάλην τῆς καρδίας.

329.- ΣΤΟΝ ΚΑΝΔΙΔΑΤΟ ΡΗΓΙΝΟ.

Πρὶν ἀπὸ κάποιον χρόνο ἄνθρωποι ἀγαπητοὶ στὸν Θεό, ποὺ πιέζονταν γιὰ κάποια ἀναγκαῖα ὑπόθεσή τους, παρακαλοῦσαν ἓνα μοναχὸ νὰ κάνει γι' αὐτοὺς προσευχές, ὥστε νὰ βοηθηθοῦν στὸ ἔργο τους μὲ τὸ νὰ γίνει καλοκαιρία. Βλέποντας ὁ μοναχὸς τὸν οὐρανὸ νὰ συννεφιάζει καὶ νὰ πέφτουν ψυχάλες, ἄρνιόταν νὰ προσευχηθεῖ ἀπὸ φόβο μήπως ἀποτύχει. Ἐκεῖνοι ὁμῶς τοῦ ἔλεγαν· Σὺ δώρισέ μας μόνο τὴν προσευχή, καὶ πιστεύουμε ὅτι θὰ μᾶς γίνει ὅπωςδήποτε αὐτὸ ποὺ πιστεύουμε. Ἔτσι λοιπὸν, ἀφοῦ ἔγινε ἡ προσευχή, βγήκαν ἔξω, ἂν καὶ βρέχονταν, χωρὶς νὰ δυσανασχετοῦν ἢ νὰ διαφωνοῦν. Διαλύθηκε τότε ὁ ἀέρας, καθάρισε ὁ οὐρανός, καὶ σταμάτησαν οἱ ἄνεμοι. Ἔτσι αὐτοὶ πῆγαν μέχρι τοὺς τόπους ποὺ ἠθελαν, καὶ γύρισαν πάλι στὰ δικὰ τους, ἀφοῦ ἔφεραν σὲ αἴσιο πέρας τὴν ὑπόθεσή τους. Αὐτὰ σοῦ τὰ διηγήθηκα τώρα, γιὰ νὰ μπορέσεις ἔστω καὶ μερικῶς νὰ καταλάβεις αὐτὸ ποὺ εἶναι γραμμένο, ὅτι «ἡ πίστη εἶναι πραγματοποίηση αὐτῶν ποὺ ἐλπίζουμε»⁸³.

330.- ΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΠΑΡΗΓΟΡΙΟ.

Λές, Ποιὸ τὸ ὄφελος γιὰ μένα, ἔὰν κλάψω καὶ πενθήσω γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου; Τὸ κέρδος, ἄνθρωπέ μου, θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλο καὶ τόσο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ παραστήσει ὁ λόγος. Γιατὶ στὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὅσο καὶ νὰ δακρῶσεις, δὲν θὰ ἀποφύγεις τὴν τιμωρία μετὰ τὴν ἀπόφαση. Ἐνῶ ἐδῶ, ἂν στενάξεις μόνο γιὰ τὰ πταισμάτα σου, κατάργησες τὴν καταδίκη καὶ κέρδισες τὴ συγγνώμη. Γι' αὐτὸ σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς Γραφῆς μακαρίζονται αὐτοὶ ποὺ πενθοῦν⁸⁴. Ἄς μὴ καγχάζουμε λοιπὸν στὴν ἐκκλησία καὶ νὰ παραδινόμαστε σὶς διαχύσεις, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ στενάζουμε, ὥστε μὲ τὸν στεναγμὸ μας νὰ κληρονομήσουμε τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

331.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΦΗΛΙΚΗΣΙΜΟ.

Νὰ μὴ θέλεις παντοῦ τὰ πράγματα νὰ γίνονται σύμφωνα μὲ τὸν δικό σου σκοπὸ, καὶ μάλιστα ὅταν εἶσαι αὐθάδης καὶ σκληρὸς καὶ αὐτάρκης, καὶ δὲν ἀρέσει ὅπωςδήποτε στὸν Κύριο ἢ δική σου διάθεση. Μὴ θέλεις λοιπὸν νὰ γίνονται τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ τὸ δικό σου θέλημα, γιὰ νὰ μὴ περιπέσεις σὲ μανία καὶ παραφροσύνη ἀφάνταστη. Ἀλλὰ ἐὰν λυπᾶσαι τὸν ἑαυτό σου καὶ ἐκτιμᾶς πολὺ τὴν ἀγαπητὴ στὸν Σωτῆρα εἰρήνη, νὰ δέχεσαι αὐτὰ ποὺ γίνονται ὅπως τὰ ρυθμίζει ὁ Κύριος, καὶ σοφὸς θ' ἀποδειχθεῖς, καὶ θὰ καθησυχᾶσεις τὴν τρικυμία τῆς καρδιάς σου.

τλβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἦ ὑπὲρ τῆς ἐτέρων ἀνθρώπων πρὸς Θεὸν παρησίας καὶ εὐαρε-
 στίας εὐχαριστῶν ἀγαθοήθως τῷ παναγᾷ Θεῷ, ὡς ὑπὲρ μέλους
 οἰκείου τοῦ ἀδελφοῦ, σφετερίζεται τὸ τοῦ ἀδελφοῦ χάρισμα, καὶ διὰ
 5 καλοκαγαθίας ἀρπάσας τὸν τοῦ πλησίον στέφανον, ἴδιον ἀποδείκνυ-
 σιν. Ὁ γὰρ εἰς τὸν πλησίον ἔπαινος οὐδὲν σε ζημειώσει, ἀλλὰ καὶ
 δοξάσει σε, εἴπερ βούλει ὑγιαίνειν τὸ φρόνημα. Κἂν τοίνυν εἰς οἶκον
 πλουσίων εἰσέλθῃ ὁ πλησίον σου καὶ τιμηθῇ, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' εὐ-
 φραίνου· κἂν παρὰ τοῖς δυνάσταις εὐδοκμηῇ, χαῖρε, καὶ τοῦτο ποιῶν
 10 ἀρέσκεις τῷ Σωτῆρι τῶν ὅλων.

τλγ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὅταν λυπηρόν τι ἢ τραχὺ πρὸς σὲ εἴπῃ ὁ πνευματικὸς πατήρ,
 δέξαι καὶ κατάδεξαι φιλοσόφως καὶ μακροθύμως· οὐ γὰρ μετὰ πά-
 θους, ἄνευ δὲ πάθους τοῦτο δοῦναι. Εἰ δέ, καθὼς εἶρηκας, καὶ μικροψυ-
 15 χήσειεν καὶ ὑβρίσει σε, οὐκ ἐκ ψυχῆς τοῦτο, ἀλλ' ἐκ μικροψυχίας,
 ὥσπερ μήτηρ ἐκ μελαγχολίας τῷ τέκνῳ ἐπαρωμένη· Ὅτι γὰρ οὐ κατὰ
 γνώμην ἐπαρᾶται τῷ γόνῳ, δῆλον ἐκ τοῦ μετ' ὀλίγον εὐθύς μεταμέλε-
 σθαι τὴν μητέρα, καὶ πενθεῖν ἀρρωστηῆσαν τὸ τέκνον.

332.— Στὸν ἴδιο.

Αὐτὸς ποὺ εὐχαριστεῖ τὸν πανάγαθο Θεὸ μὲ ἀγαθὴ διάθεση γιὰ τὴν παρρησία καὶ εὐαρέστηση στὸν Θεὸ ἄλλων ἀνθρώπων, σὰν νὰ εἶναι ὁ ἀδελφὸς δικό του μέλος, σφετερίζεται τὸ χάρισμα τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ μὲ τὴν καλοκαγαθία του, ἀρπάζοντας τὸ στεφάνι τοῦ πλησίον, τὸ κάνει δικό του. Γιατὶ ὁ ἔπαινος τοῦ πλησίον δὲν θὰ σὲ ζημιώσει καθόλου, ἀλλὰ, ἀντίθετα, θὰ σὲ δοξάσει, ἐφόσον βέβαια θέλεις νὰ εἶσαι ὑγιὴς στὴ σκέψη. Ἀκόμα λοιπὸν καὶ ἂν ὁ πλησίον σου μπεῖ σὲ σπῖτι πλουσίων καὶ τιμηθεῖ, νὰ μὴ ζηλέψεις, ἀλλὰ νὰ εὐχαριστηθεῖς. Καὶ ἂν διακρίνεται ἀπὸ τοὺς ἔξουσιαστὲς, νὰ χαίρεσαι, καὶ κάνοντάς το αὐτὸ, θὰ ἀρέσεις στὸν Σωτήρα τῶν ὅλων.

333.— Στὸν ἴδιο.

“Ὅταν ὁ πνευματικὸς πατέρας σοῦ πεῖ κάτι λυπηρὸ καὶ σκληρὸ, νὰ τὸ δεχθεῖς, καὶ νὰ τὸ δεχθεῖς μὲ καρτερικότητα καὶ ἀνεξικακία. Γιατὶ αὐτὸ δὲν τὸ κάνει μὲ πάθος, ἀλλὰ χωρὶς πάθος. Καὶ ἂν, ὅπως εἶπες, σοῦ φερθεῖ μικρόψυχα καὶ σὲ βρῖσει, αὐτὸ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ψυχὴ του, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ μικροψυχία του, ὅπως κάνει ἡ μητέρα ποὺ ἀπὸ λύπη καταριέται τὸ παιδί της. Γιατί, ὅτι δὲν τὸ καταριέται συνειδητὰ, φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι ὕστερα ἀπὸ λίγο ἡ μητέρα μετανοεῖ, καὶ κλαίει, ὅταν τὸ παιδί της ἀρρωστήσει.

BIBLION TRITON

Α'. - ΘΕΟΚΤΙΣΤΩ 'ΡΕΦΕΡΕΝΔΑΡΙΩ.

Περὶ τοῦ ψευδοπροφήτου Λουκᾶς γράφει, «Παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἀγλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐξήτει χειραγωγούς». Καὶ σὺ τοίνυν σκόπει, μὴ ἅμα τῷ θυμοῦσθαι μεταλαγχάνῃ τοῦ σκότους καὶ 5 τῆς κατὰ νοῦν ἀγλύος, καὶ χρεῖα σοι περιζητεῖν τοὺς θείους διδασκάλους, τοὺς χειραγωγήσαντάς σε ἐκ τοῦ θυμώδους τρόπου, πρὸς τὴν προότητα καὶ τὴν μακροθυμίαν, ἅπερ φωτίζει τὸν νοῦν.

Β'. - Τῷ αὐτῷ.

Ὁ πρότερον λέγων πρὸς τὸν Θεόν, «Κεκραξομαι ἡμέρας, καὶ οὐκ 10 εἰσακούσει», ὕστερόν φησιν, ὅτι «Οὐκ ἐξουδένωσεν, οὐδὲ προσώχθησε τῇ δεήσει, καὶ ἐν τῷ κεκραγένοι με εἰσήκουσέ μου». Ἔστιν οὖν καιρὸς ἀναβολῆς τοῦ Θεοῦ κρείττον τι περὶ ἡμῶν προορῶντος καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς σαφῶς οἰκονομοῦντος. Διόπερ συμφερόντως οὐκ εὐθέως δωρεῖται τὸ αἶτημα. Ἔστιν οὖν καιρὸς παρακοῆς, καὶ καιρὸς ἐπακο- 15 ῆς. «Ὅτι καιρὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι αὐτήν», φησὶν ἡ Γραφή, δηλαδὴ πρὸς Θεὸν ἀναβλέπουσαν ψυχὴν, ὅτι ἦκει καιρὸς παραδοξοποιίας τοῦ Κρείττου.

Γ'. - Τῷ αὐτῷ.

«Υποτάγηθι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἰκέτευσον», φησὶν ἐν τριακοστῷ καὶ 20 ἕκτῳ ψαλμῷ, «καὶ ἔλπισον, καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου», ἀπὸ σκότους τῶν θλιβερῶν, τῶν ἐναποπνιγόντων τὸν λογισμὸν, αἰφνίδιον ἐκ μεταβολῆς σταθερὰν δεικνύων μεσημβρίαν, καὶ γαλήνην ἐκ χειμῶνος καὶ τρικυμίας γελῶσαν. Κἂν γὰρ καθήσω ἐν τῷ σκότει, φησὶν ἄλλος προφήτης, ἐξάξει με εἰς τὸ φῶς ἐγγὺς ἀπὸ προσώπου σκό- 25 τους, καὶ φῶς προσδόκιμον ἐξ ἀγλύος.

1. Ὁ διάκονος ποὺ στέλλεται ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα σὲ ἄρχοντες φέροντας μηνύματα.

1α. Πράξ. 13, 11.

2. Ψαλμ. 21, 3.

3. Ψαλμ. 21, 25.

4. Ψαλμ. 101, 14.

5. Ψαλμ. 36, 7.

6. Ψαλμ. 36, 6.

7. Μιχ. 7, 8.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

1.- ΣΤΟΝ ΡΕΦΕΡΕΝΤΑΡΙΟ' ΘΕΟΚΤΙΣΤΟ.

Γιὰ τὸν ψευδοπροφήτη ὁ Λουκᾶς γράφει· «Ἀμέσως ἔπεσε ἐπάνω του θαμπάδα καὶ σκοτάδι, καὶ περιφερόταν ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ζητώντας ἀνθρώπους νὰ τὸν ἠδηγήσουν ἀπὸ τὸ χέρι»^{1α}. Πρόσεξε λοιπὸν καὶ σύ, μήπως ὅταν θυμώνεις βρεθεῖς καὶ στὸ σκοτάδι καὶ στὴ θαμπάδα τοῦ νοῦ, καὶ χρειασεῖ νὰ ἀναζητήσεις τοὺς θείους δασκάλους, οἱ ὅποιοι θὰ σέ πιάσουν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ θὰ σέ ὀδηγήσουν ἀπὸ τὴ γεμάτη ὀργὴ συμπεριφορᾶ, στὴν πραότητα καὶ τὴν ἀνεξικακία, οἱ ὅποιες φωτίζουν τὸν νοῦ.

2.- Στὸν ἴδιο.

Αὐτὸς ποὺ προηγουμένως λέγει στὸν Θεό, «Φωνάζω ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ δὲν μὲ ἀκούει»², ὕστερα λέγει· «Δὲν περιφρόνησε, οὔτε βαρέθηκε τὴ δέησή μου, καὶ ὅταν φώναξα σ' αὐτόν, μὲ ἄκουσε»³. Ὑπάρχει λοιπὸν κάποιος καιρὸς κατὰ τὸν ὅποιο ὁ Θεὸς ἀναβάλλει νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴν προσευχή μας, ἐπειδὴ ἔχει προβλέψει κάτι καλύτερο γιὰ μᾶς, καὶ ρυθμίζει αὐτὰ ποὺ μᾶς ἀφοροῦν μὲ σοφία. Γι' αὐτὸ δὲν ἱκανοποιεῖ ἀμέσως τὸ αἴτημά μας, ἀποβλέποντας στὸ συμφέρον μας. Ὑπάρχει λοιπὸν καιρὸς κατὰ τὸν ὅποιο μᾶς παρακούει, καὶ καιρὸς ποὺ μᾶς ἀκούει. «Διότι ἔχει ἔρθει ὁ κατάλληλος καιρὸς νὰ τὴν λυπηθεῖς»⁴, λέγει ἡ Γραφή, γιὰ τὴν ψυχὴ ποὺ ἔχει στραμμένο τὸ βλέμμα τῆς στὸν Θεό, ἐπειδὴ εἶναι κατάλληλος ὁ καιρὸς νὰ ἐνεργήσῃ τὸ Ἀνώτερο μὲ τρόπο παραδόξο.

3.- Στὸν ἴδιο.

«Ὑποτάξου στὸν Κύριο καὶ παρακάλεσέ τον»⁵, λέγει στὸν τριακοστὸ ἔκτο ψαλμὸ, «καὶ ἔλπιζε, ὅτι θὰ σοῦ προσφέρει ὡς φῶς τὴ δικαίωσή σου»⁶, μεταβάλλοντας τὸ σκοτάδι τῶν θλίψεων ποὺ πνίγουν τὸν λογισμὸ σου, καὶ ἀναδεικνύοντάς το ξαφνικὰ σὲ μεσημέρι, καὶ τὴν ταραχὴ καὶ τρικυμία σου σὲ γαλήνη χαρωπὴ. Γιατί, καὶ ἂν ἀκόμα καθίσω στὸ σκοτάδι, λέγει ἄλλος προφήτης⁷, θὰ μὲ βγάλει στὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτάδι, καὶ σὲ φῶς εὐπρόσδεκτο ἀπὸ τὴν ὁμίχλη.

Δ'.- ΜΑΡΤΙΝΩ ΠΛΟΥΣΙΩ ΓΕΡΟΝΤΙ ΦΙΛΟΠΟΡΝΩ.

«Οἱ υἱοὶ αὐτῶν ὡς νεόφυτα ἰδρυμένα ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν». Ἐπει-
 δὴ, τὴν ἱστορίαν καταλιπὼν, παρακαλεῖς με τὴν θεωρίαν τῶν ῥητῶν
 παραθέσθαι σοι, μάθε καὶ μὴ βουλόμενος. Ἴσως γὰρ καὶ μὴ θέλων
 5 ἡμᾶς παρακέκληκας, ἄλλην τινὰ ἐρμηνείαν δοθῆναι, οὐ ταύτην προσ-
 δοκήσας Υἱοὶ τῶν ἀκαθάρων δαμόνων λέγονται οἱ ῥυπαροὶ λογι-
 σμοὶ καὶ πάντες οἱ φαῦλοι τρόποι, οἱ εἰς τὰς πονηρὰς πράξεις κατα-
 στρέφοντες τοὺς φιλαμάρτους ἀνθρώπους. Οὗτοι γοῦν, καθάπερ νεό-
 φυτα, ἰδρύνονται ἀκινήτως ἐν τῇ νεότητί σου, ἐπειδὴ, κἂν τὸ σῶμα γεγῆ-
 10 ρακας, ἀλλοῦνγε τῇ βδελυγμίᾳ ἀκμάζεις καὶ νεάζεις τῇ ἐπαράτῳ ἐπι-
 θυμίᾳ ἐκ νέας ἡλικίας μέχρι βαθέως γήρως προσπαραμένεις ἀκορά-
 στως τῇ λυσσώδει πορνείᾳ. Καὶ ἐπὶ σοὶ πληροῦται ἡ παροιμία ἡ
 λέγουσα, ὅτι «Πάθος ψυχῆς πονηρὸν οὐδέποτε γηράσκει». Εἰ οὖν
 κἂν νῦν ἐντρέπη τοῖς λόγοις τούτοις, ἀναστέναξον πικρῶς, καὶ ὡς ἐκ
 15 μέθης πολυχρονίου ἐκνήψας, ἰκέτευε τὸν Θεόν, τὸν πάντα ἰσχύοντα
 θαυματοργῆσαι ἐν σοί, καὶ διασαλεῦσαι τὰ φαῦλα καὶ ψεκτὰ νεόφυ-
 τα, ταράξαι τε καὶ ἐκ βάθρων ἀναρριζῶσαι αὐτὰ τῇ θείᾳ δυναστείᾳ.
 Ὅπως λοιπὸν παυσάμενος πορνείας καὶ ἀναπαυσάμενος δυνηθῆς
 εἰπεῖν, ὅτι Ὑποκάτωθεν ἐταράχθη ἡ ἔξις μου, διὸ ἀναπαύσομαι πρὸς
 20 τὴν τελευταίην βλέπων.

Ε'.- ΕΥΣΙΓΝΙΩ ΣΑΤΡΑΠΗ.

«Ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς τοῦ ἀδικῆσαι». Ποίοις
 ζυγοῖς; Μὴ γὰρ πάντες ἄνθρωποι ζυγοστατοῦσι; μὴ πάντες ἐριο-
 πῶλαι, ἢ χρυσὸ ἢ ἄργυρον διατίθενται; Ἡ ὅλως περὶ ταύτας τὰς ὕλας
 25 τὴν σπουδὴν ἔχουσιν, ὡς ζυγοῖς καὶ σταθμοῖς πεφύκασιν οἱ ἔμποροι
 διαμεΐβειν; Ἀλλὰ πολὺ μὲν τὸ τῶν θαναύσων γένος, ζυγῶν οὐδὲν πρὸς
 τὴν ἐργασίαν αὐτῶν προσδεόμενον πολλοὶ δὲ οἱ ναυτιλλόμενοι, πολ-
 λοι δὲ οἱ περὶ δικαστήρια καὶ τὰ ἀρχεῖα στρεφόμενοι, παρ' οἷς τὸ μὲν
 ψεῦδος ἐστίν, ὁ δὲ διὰ τῶν ζυγῶν δόλος οὐκ ἐπιτηδεύεται. Τί οὖν ἐστίν
 30 ὃ λέγει, ὅτι ἐκάστου ἡμῶν ἐν τῷ κρυπτῷ ζυγός ἐστι παρὰ τοῦ Κτί-
 σαντος ἡμᾶς ἐγκατασκευασθεῖς, ἐφ' οὗ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων δυ-
 νακὸν ἐστι διακρίνεσθαι; Ψευδεῖς οὖν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, διεφθαρο-

4.— ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΙΝΟ, ΠΛΟΥΣΙΟ ΦΙΛΟΠΟΡΝΟ ΓΕΡΟΝΤΑ.

«Οἱ υἱοὶ τοὺς θὰ μοιάζουν σὰν νεοφυτεμένα δένδρα, καλὰ ριζωμένα στὴ νεότητά τους»⁸. Ἐπειδὴ, ἀφήνοντας τὴν ἱστορία, μὲ παρακαλεῖς νὰ σοῦ παραθέσω τὴν ἔννοια τῶν ρητῶν, μάθε τὴν ἔστω καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλεις. Γιατὶ ἴσως, χωρὶς νὰ τὸ θέλεις, μὲ παρακάλεσες νὰ σοῦ δώσω κάποια ἄλλη ἐρμηνεία, μὴ περιμένοντας αὐτήν. Υἱοὶ τῶν ἀκάθαρτων δαιμόνων ὀνομάζονται οἱ ἀκάθαρτοι λογισμοὶ καὶ ὅλοι οἱ αἰσχροὶ τρόποι συμπεριφορᾶς, οἱ ὁποῖες καταστρέφουν τοὺς ἀνθρώπους, πού ἀγαποῦν τὶς ἁμαρτίες, μὲ τὶς πονηρὲς πράξεις. Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ βρωμεροὶ λογισμοὶ, σὰν νεοφυτεμένα δένδρα, ἐγκαθίστανται ἀμετακίνητα στὴ νεότητά σου, γιατί, ἔστω καὶ ἂν γέρασε τὸ σῶμα σου, ὅμως ὡς πρὸς τὴν ἀκαθαρσία εἶσαι ἀκμαῖος καὶ σκέφτεσαι σὰν νέος, καὶ παραμένεις ἀχόρταστα στὴ λυσσασμένη πορνεία. Ἔτσι ἐκπληρώνεται σὲ σένα ἡ παροιμία πού λέγει· Τὸ πονηρὸ πάθος τῆς ψυχῆς ποτὲ δὲν γερνάει. Ἐὰν λοιπὸν, ἔστω καὶ τώρα, ντραπεῖς μὲ τὰ λόγια αὐτὰ, ἀναστέναξε πικρὰ, καὶ ἀφοῦ συνέλθεις σὰν ἀπὸ μακροχρόνια μέθη, νὰ παρακαλεῖς τὸν Θεὸ πού τὰ μπορεῖ ὅλα, νὰ κάνει θαῦμα μέσα σου καὶ νὰ ταρακουνήσει τὰ αἰσχροὰ καὶ ἀξιοκατάκριτα νεαρὰ δένδρῦλλα, νὰ τὰ ταράξει καὶ νὰ τὰ ξεριζώσει ἀπὸ τὸν πάτο μὲ τὴ θεϊκὴ ἐξουσία του. Ὡστε, ἀφοῦ παύσεις τὴν πορνεία καὶ ἀναπαυθεῖς, νὰ μπορέσεις νὰ πεῖς· Ἀπὸ κάτω ταράχτηκε ἡ συνήθειά μου, γι' αὐτὸ θὰ ἀναπαυθῶ ἀτενίζοντας πρὸς τὸν θάνατο.

5.— ΣΤΟΝ ΣΑΤΡΑΠΗ ΕΥΣΙΓΝΙΟ.

«Εἶναι ψεῦστες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ὅταν ζυγίζουν, προκειμένου νὰ ἀδικήσουν»⁹. Γιὰ ποιὲς ζυγαριὲς πρόκειται; Μήπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ζυγίζουν; Μήπως ὅλοι πωλοῦν μαλλιά, ἢ χρυσάφι, ἢ ἀσήμι, ἢ γενικὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ὑλικά αὐτά, τὰ ὁποῖα οἱ ἔμποροι συνήθως ἀνταλλάσσουν μὲ ζυγαριὲς καὶ σταθμά; Ὅμως εἶναι μεγάλο τὸ πλῆθος τῶν χειρωνακτικῶν οἱ ὁποῖοι γιὰ τὴν ἐργασία τοὺς δὲν χρειάζονται καμμιὰ ζυγαριά. Πολλοὶ ἐπίσης εἶναι αὐτοὶ πού ταξιδεύουν μὲ τὰ πλοῖα, πολλοὶ καὶ αὐτοὶ πού περιφέρονται στὰ δικαστήρια καὶ στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες, στοὺς ὁποίους τὸ ψέμα βέβαια ὑπάρχει, ὁ δόλος τοὺς ὅμως δὲν γίνεται μὲ τὶς ζυγαριὲς. Τί σημαίνει λοιπὸν αὐτὸ πού λέγει, ὅτι μέσα στὸν καθένα μας ὑπάρχει κρυφὰ μιὰ ζυγαριά πού τοποθετήθηκε ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ μας, πάνω στὴν ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβώσουμε τὴ φύση τῶν πραγμάτων; Εἶναι λοιπὸν ψεῦτες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, πού ἔχουν διε-

μένα ἔχοντες τῆς ψυχῆς τὰ κριτήρια, οὐστίνας καὶ ὁ προφήτης ταλανί-
 ζει λέγων «Οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν, οἱ
 στρεβλόχειλοι καὶ σκολιόψυχοι, οἱ τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες, καὶ τὰ
 φαῦλα ἐπαινοῦντες», καὶ τὰ ἑξῆς. Ἐμοί, φησί, τὰ παρόντα· τίς δὲ οἶδε
 5 τὰ μέλλοντα; Κακῶς ζυγοστατεῖς, πονηρὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνθαιρούμε-
 νος, τὰ μάταια καὶ ψευδόμενα τῶν ἀληθινῶν προτιμιῶν, τὰ πρόσκαιρα
 τῶν αἰωνίων προτάσσω, τὴν παρερχομένην ἀντὶ τῆς ἀπαύστου εὐ-
 φροσύνης καὶ διηνεκοῦς ἐκλεγόμενος. «Ψευδεῖς τοίνυν οἱ υἱοὶ τῶν ἀν-
 θρώπων ἐν ζυγοῖς τοῦ ἀδικῆσαι». Ἀδικοῦσι δὲ πρῶτον μὲν ἑαυτούς,
 10 ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς πλησιάζοντας, οἱ καὶ ἑαυτοῖς πονηροὶ σύμβουλοι
 ἐπὶ τῶν πράξεων γενόμενοι, καὶ ἑτέροις μοχθηρὸν ὑπόδειγμα ὄντες.
 Οὐκ ἔστι σοι εἰπεῖν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι Οὐκ ἤδειν τὸ ἀγαθόν.
 Προφέρεται σοι τὰ ἴδιά σου ζύγια, ἱκανὴν παρέχοντα τὴν διάκρισιν
 ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. Τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος βάρη ταῖς ἐπὶ τῆς τρυτά-
 15 νης ῥοπαῖς δοκιμάζομεν, τὰ δὲ τοῦ θίου ἐκλεκτὰ τῷ αὐτέξουσίῳ τῆς
 ψυχῆς διακρίνομεν, ὃ καὶ ζυγὸς ὠνόμασται, διὰ τὸ ἴσην δύνασθαι
 λαμβάνειν τὴν ῥοπὴν ἐφ' ἑκάτερα.

Μὴ τοίνυν ἐλπίζετε ἐπὶ τὴν ἀδικίαν, μήτε τῷ πλούτῳ προστίθεσθε,
 μήτε αἰρεῖσθε τὴν ματαιότητα, μήτε τὸ τῆς ψυχῆς κριτήριο διεφθα-
 20 μένον περιφέρετε, εἰδότες ὅτι ὁ Θεὸς καὶ κραταῖος καὶ ἐλεήμων ὑπάρ-
 χει. Φοβήθητι οὖν αὐτοῦ τὸ ἰσχυρόν, καὶ μὴ ἀπόγνωτε αὐτοῦ τῆς
 φιλανθρωπίας πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ ἀδικεῖν, ἀγαθὸς ὁ φόβος, πρὸς δὲ
 τὸν εἰς ἁμαρτίαν ὀλισθήσαντα μὴ ἑαυτὸν προέσθαι διὰ τῆς ἀνελπι-
 στίας, ἀγαθὴ ἡ ἐλπίς τοῦ ἐλέους. Εἰθ' ἑξῆς καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ψαλμοῦ
 25 φησιν ὁ προφήτης πρὸς τὸν Θεόν «Ὅτι σὺ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατὰ
 τὰ ἔργα αὐτοῦ». – «Ῥ γὰρ μέτρον μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν».
 Ἐθλιψας τὸν ἀδελφόν; Ἐκδέχου τὸ ἴσον. Ἦρασας τὰς τῶν ὑποδεε-
 στέρων, κατεκονδύλησας πένητας, κατήσχυνας ἐν λαιδορῖαις, ἐσυκο-
 φάντησας, κατέψευσας, ὄρια πατέρων μετέθηκας, κτήμασιν ὀρφανῶν
 30 ἐπῆλθες, χήρας ἐξέθλιψας, τὴν παροῦσαν ἡδονὴν προετίμησας τῶν ἐν
 ἐπαγγελίαις ἀγαθῶν ἐκδέχου τούτων τὴν ἀντιμέτρησιν. «Οἷα γὰρ
 σπεῖρει ἕκαστος, τοιαῦτα καὶ θερίσει». Καὶ μέντοι καὶ εἴ τις τῶν ἀγα-

10. Ἦσ. 5, 20.

11. Ψαλμ. 61, 13.

12. Λουκᾶ 6, 38.

13. Γαλ 6, 8.

φθαρμένα τὰ κριτήρια τῆς ψυχῆς τους, τοὺς ὁποίους ταλανίζει καὶ ὁ προφήτης λέγοντας· «Ἀλλοίμονο σ' αὐτοὺς πὺν λένε τὸ πικρὸ γλυκό, καὶ τὸ γλυκὸ πικρὸ, αὐτοὶ πὺν ἔχουν διαστρεβλωμένα χεῖλια καὶ διεστραμμένη ψυχὴ, αὐτοὶ πὺν διαστρέφουν τὰ σωστὰ καὶ ἐπαινοῦν τὰ κακὰ»¹⁰, καὶ τὰ λοιπὰ. Σὲ μένα, λέγει, τὰ παρόντα· γιατί ποιὸς γνωρίζει τὰ μελλοντικά; Ζυγίζεις ἄδικα, προτιμώντας τὰ κακὰ ἀντὶ γιὰ τὰ καλά, τὰ μάταια καὶ ψεύτικα ἀπὸ τὰ ἀληθινὰ, προτάσσοντας τὰ πρόσκαιρα ἀπὸ τὰ αἰώνια, προτιμώντας τὴν εὐφροσύνη πὺν παρέρχεται ἀντὶ τῆς ἀκατάπαυστης καὶ αἰώνιας. «Εἶναι ψεῦτες λοιπὸν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀδικώντας στὸ ζύγισμα». Καὶ ἀδικοῦν πρῶτα τὸν ἑαυτό τους, καὶ ἔπειτα αὐτοὺς πὺν εἶναι κοντὰ τους, οἱ ὅποιοι καὶ στὸν ἑαυτό τους γίνονται κακοὶ σύμβουλοι μὲ τίς πράξεις τους, καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀποτελοῦν κακὸ παράδειγμα. Δὲν θὰ μπορεῖς τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως νὰ πεῖς, ὅτι δὲν γνώριζες τὸ καλό. Σοῦ παρουσιάζονται τὰ δικά σου ζύγια πὺν δείχνουν ὀλοκάθαρα τὴ διάκριση τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Γιατὶ τὰ σωματικά βάρη τὰ μετροῦμε μὲ τίς κλίσεις τῆς γλώσσας τῆς ζυγαριᾶς, ἐνῶ τίς ἐκλεκτὲς πράξεις τῆς ψυχῆς μας τίς ξεχωρίζουμε μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς ψυχῆς, πὺν ὀνομάζεται καὶ ζυγαριὰ, ἐπειδὴ μπορεῖ νὰ γείρει ἐξίσου καὶ πρὸς τὰ δύο μέρη.

Μὴν ἐλπίζετε λοιπὸν στὴν ἀδικία, οὔτε νὰ αὐξάνετε τὸν πλοῦτο σας, οὔτε νὰ προτιμᾶτε τὴν ματαιότητα, οὔτε νὰ περιφέρετε τὸ κριτήριο τῆς ψυχῆς ἐδῶ κι' ἐκεῖ διεφθαρμένο, γνωρίζοντας ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι καὶ δυνατὸς καὶ σπλαγχνικός. Νὰ φοβᾶστε λοιπὸν τὴ δύναμή του καὶ νὰ μὴ ἀπογοητεύεστε ὅσον ἀφορᾶ τὴ φιλανθρωπία του. Γιατὶ ὁ φόβος εἶναι καλὸς γιὰ νὰ μὴν ἀδικεῖτε· γι' αὐτὸν ὁμως πὺν γλύστησε στὴν ἁμαρτία, γιὰ νὰ μὴ ἐγκαταλείψει τὸν ἑαυτό του ἐξαιτίας τῆς ἀπελπισίας, εἶναι καλὴ ἢ ἐλπίδα τῆς εὐσπλαχνίας. Ἐπειτα στὴ συνέχεια καὶ στὸ τέλος τοῦ ψαλμοῦ ὁ προφήτης λέγει στὸν Θεό· «Γιατὶ σὺ θὰ ἀνταποδώσεις στὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του»¹¹. Γιατὶ, «Μὲ ὅποιο μέτρο δίνετε, μὲ αὐτὸ θὰ σᾶς γίνει ἢ ἀνταπόδοση»¹². Στενοχώρησες τὸν ἀδελφό σου; Περίμενε τὸ ἴδιο. Ἄρπαξες τὰ ὑπάρχοντα τῶν κατωτέρων σου, γρονθοκόπησες φτωχοὺς, ντρόπιασες μὲ βραιοῖς, συκοφάντησες, εἶπες ψέματα ἐναντίον κάποιου, μετακίνησες τὰ σύνορα τῶν πατέρων, καταπάτησες κτήματα ὀρφανῶν, στενοχώρησες χήρα, προτίμησες τὴν τωρινὴ εὐχαρίστηση ἀπὸ τὰ ὑπεσχημένα ἀγαθὰ; Περίμενε τὴν ἀνταπόδοσή τους. «Γιατὶ τέτοια πὺν σπέρνει ὁ καθένας, τέτοια καὶ θὰ θερίσει»¹³. Καί, φυσι-

θῶν πέπρακταί σοι, κἀκείνων ἐκδέχου πολλαπλασίους τὰς ἀντιδόσεις.
«Αὐτὸς γὰρ ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ». Ταύτης μεμνημέ-
νος παρὰ πάντα τὸν βίον τῆς ἀποφάσεως, δυνήσῃ τὰ πολλὰ τῶν ἁ-
μαρτημάτων διαφυγεῖν.

5 Ταῦτα ἐκ τῶν ἤδη πρὸ ἡμῶν τοῖς ἀγίοις ἀνδράσι πεπονημένων
γράψας σοι διὰ τὸν προτρέποντά με πατριώτην σου Ἀντώνιον τοῦτο
ποιῆσαι, νομίζω ὑπομεμνηκέναι σε τῶν συμφερόντων.

ΣΤ'.- ΓΙΓΑΝΤΙΩ ΕΚΚΛΗΣΙΕΚΔΙΚΩ.

Εἰ ὅλως δοκεῖς ἐπάνω ἴστασθαι τῶν ἡδονῶν τῆς σαρκὸς καὶ τὴν
10 νηστείαν ἐξασκεῖν καθυποκρίνη, εἰς τί σοι χρησιμεύει τὸ χρυσίον τὸ
παλαιὸν ἐκ τῶν προγόνων θησαυρισθὲν παρὰ σοῦ μετὰ σπουδῆς ἰκα-
νῆς, εἰ μὴ ἄρα ἡδονὴν σοί τινα φέρει κατὰ τοὺς δράκοντας τοὺς ἐν τοῖς
μύθοις, ἐπαγρυπνεῖν τοῖς κατακεχωσμένοις θησαυροῖς τοῦ χρυσίου;

Ζ'.- ΣΑΒΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

15 «Πλατύναι Κύριος τῷ Ἰάφεθ», γέγραπται. Καὶ ἡμεῖς πάντῃ τὸ
αὐτὸ ἐπευχόμεθά σοι, ἄνθρωπε τοῦ Κυρίου, Πλατύναι Κύριος καὶ
αὐξήσαι, φαιδρύνει τε καὶ μεγαλύνει τὸν οἶκόν σου, λαμπρύναι τοῦτο
ὁ Θεός, καὶ ἐμπλήσαι τῶν μυρίων ἀγαθῶν, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
περιφανῆ ποιῆσαι καὶ καταστήσαι ὀνομαστόν, ἀβλισθεῖη Κύριος ἐν
20 διετομασίᾳ σου, καθότι τοῖς δεομένοις ἀνάπαυσις ὑπάρχει τὰ διαφέ-
ροντά σοι, ὁ καρπὸς σου ἀγαθὸς καὶ χρηστὸς καὶ αἰώνιος, καὶ ἐξ αὐ-
τοῦ μέντοι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς ἐσθίει πικνότερον. Τῶν γὰρ δού-
λων τῶν χρηζόντων καὶ τραγόντων, αὐτὸς ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐσθί-
ειν λελόγισται, τὰ τῶν ἰδίων οἰκετῶν οἰκειούμενος. Μὴ τοίνυν λυποῦ,
25 μηδὲ θλίβου, ἔξωθὲν τινων προσφερόντων σοι φιλοχρίστων καὶ θεο-
σεβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν πράγματα εἰς διοίκησιν· οὐδὲν γὰρ
ζημιοῦσαι, οὐδὲ παρακόπτη τῶν σεαυτοῦ μισθῶν, τὰ ἴδια χορηγῶν
τοῖς ἐπιδεομένοις, καὶ τὰς ἀλλοτρίας προσκομιδὰς σὺν τοῖς σοῖς ὑπάρ-
χουσι μεταδιδούς ἰλαρῶς καὶ προθύμως πολυπλασιάζεις γὰρ μᾶλλον
30 διὰ τούτων, οὐκ ἐλαττοῖς τὴν θεϊαν ἀντίδοσιν, καὶ λαμπρότερός σοι ὁ
στέφανος πλέκεται. Θεωρῶν γὰρ ὁ Κύριος τὴν εἰλικρινῆ σου καὶ ἄδο-
λον καὶ μακαρίαν γνώμην, πληροφορεῖ τοὺς ἀξίους, καὶ ζῶντας διδό-

κά, ἐὰν ἔχεις κάνει κάτι καλό, περίμενε καί ἐκείνου πολλαπλάσια τὴν ἀνταπόδοση. Γιατὶ «αὐτὸς θὰ ἀνταποδώσει στὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του»¹⁴. Ἐχοντας αὐτὴ τὴν ἀπόφαση στὸ νοῦ σου σ' ὅλη τὴ ζωὴ σου, θὰ μπορῆσεις νὰ ἀποφύγεις πολλὰ ἁμαρτήματα.

Γράφοντάς σου αὐτὰ ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἐφάρμοσαν οἱ πρὶν ἀπὸ μᾶς ἅγιοι πατέρες, ἐπειδὴ μὲ προτρέπει ὁ πατριώτης σου Ἀντώνιος νὰ τὸ κάνω, νομίζω πὼς σοῦ ὑπενθύμισα αὐτὰ πού σὲ συμφέρουν.

6.- ΣΤΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΕΚΔΙΚΟ ΓΙΓΑΝΤΙΟ.

Ἐὰν γενικὰ νομίζεις ὅτι εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τὶς ἡδονὲς τῆς σάρκα, καὶ ὑποκρίνεσαι ὅτι ἀσκεῖς τὴ νηστεία, σὲ τί θὰ σὲ χρησιμεύσει τὸ χρυσᾶφι τὸ παλιὸ ἀπὸ τοὺς προγόνους σου, τὸ ὁποῖο ἀποταμιεύτηκε ἀπὸ σένα μὲ πολλὴ προθυμία, ἐὰν δὲν σοῦ προσφέρει κάποια εὐχαρίστηση, ὅπως οἱ δράκοντες τῶν παραμυθιῶν, πού ἐπαγρυπνοῦν στοὺς παραχωμένους θησαυροὺς τοῦ χρυσαφιοῦ;

7.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΣΑΒΙΝΟ.

Ἐχει γραφεῖ, «Εἶθε νὰ μεγαλώσει ὁ Κύριος τὴ χώρα τοῦ Ἰάφεθ»¹⁵. Καὶ ἔμεῖς τὸ ἴδιο προσευχόμαστε γιὰ σένα, ἄνθρωπε τοῦ Κυρίου. Νὰ πλατύνει καὶ νὰ αὐξήσει ὁ Κύριος, καὶ νὰ χαροποιήσει καὶ νὰ μεγαλώσει τὸ σπίτι σου, νὰ τὸ φωτίσει ὁ Θεὸς καὶ νὰ τὸ γεμίσει μύρια ἀγαθὰ, νὰ τὸ διαφημίσει σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ τὸ κάνει ὀνομαστό. Νὰ κατοικήσει ὁ Κύριος στὸ σπίτι σου, διότι τὰ ἔργα σου εἶναι ἀνάπαυση γι' αὐτοὺς πού ἔχουν ἀνάγκη, καὶ ὁ καρπὸς σου καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ αἰώνιος, καὶ ἀπὸ αὐτὸν τρῶει καὶ πίνει ὁ Σωτὴρας μας Χριστός. Γιατί, ὅταν τρῶνε οἱ δούλοι πού ἔχουν ἀνάγκη, θεωρεῖται ὅτι τρῶει ὁ ἴδιος ὁ Δεσπότης Κύριος, κάνοντας δικά του αὐτὰ πού ἀνήκουν στοὺς δούλους του. Νὰ μὴ λυπᾶσαι λοιπόν, οὔτε νὰ στενοχωρεῖσαι, ἐπειδὴ ἀπὸ ἔξω κάποιοι φιλόχριστοι καὶ εὐσεβεῖς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, σοῦ προσφέρουν διάφορα πράγματα γιὰ νὰ τὰ διαχειριστεῖς. Διότι δὲν ζημιώνεσαι καθόλου, οὔτε λιγοστεύεις τίς δικές σου ἀμοιβές, δίνοντας τὰ δικά σου ὑπάρχοντα σ' αὐτοὺς πού ἔχουν ἀνάγκη, δίνοντας ταυτοχρόνως καὶ τίς προσφορὲς τῶν ἄλλων μαζί μὲ τὰ δικά σου ὑπάρχοντα μὲ χαρὰ καὶ προθυμία. Γιατὶ μᾶλλον πολλαπλασιάζεις μὲ αὐτὰ καὶ δὲν ἐλαττώνεις τὴν ἀνταπόδοση τοῦ Θεοῦ καὶ πλέκεται γιὰ σένα λαμπρότερο στεφάνι. Διότι ὁ Κύριος, βλέποντας τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολη καὶ μακάρια διάθεσή σου, εἰδοποιεῖ αὐτοὺς πού εἶναι ἱκανοί, καὶ ὅσο ζοῦν νὰ σοῦ δίνουν, ἀλλὰ καὶ

ναι σοι, καὶ τελευτῶντας καταλιμπάνειν δαψιλῶς, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἔλε-
ηθῶσι, καὶ αὐτὸς δοξασθῆς καὶ στεφανωθῆς ῥογεύων σὺν τοῖς σοῖς
ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἔξωθεν ἀγαθὰ προσφερόμενα.

Η'.— ΝΙΚΟΤΥΧΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

5 Ἐπερ τις ἐπιποθεῖ καὶ στέργει ἀνευδότης, ταῦτα καὶ λέγειν διη-
νεκῶς ἀναγκάζεται ἀκορέστῳ τῇ γνώμῃ· καθάπερ καὶ ἡ σὴ ματαιότης
καὶ οἷησις, ἔναγχος τῆς τῶν Ἑλλήνων φρενοβλαθείας τῷ δοκεῖν ἀπο-
στάς διὰ τοῦ βεβαπτῖσθαι τῷ ὕδατι, οὐ μὴν καὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ,
ἀνεξωπύρησε τὴν πρώτην δυσσέδειαν, καὶ σιγᾶ μὲν τὰ τοῦ Χριστοῦ
10 καὶ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν κατορθώματα, αἰεὶ δὲ τοὺς μωροὺς Ἑλλήνων
φιλοσόφους ἐν ταῖς συντυχίαις εἰς τὸ μέσον παράγει, κακείνους κροτεῖ
ἀσιγήτῳ τῇ γλώττῃ, καὶ στέφει τοῖς ἀναρμόστοις ἐγκωμίους τοὺς δὲ
τῶν Χριστιανῶν ἱερέας κακίζει καὶ ψέγει καὶ διαβάλλει ἀπαύστως,
κἂν λαμπροὶ καὶ διαφανεῖς τὸν βίον ὑπάρχωσιν, ὡς ἰδιώτας, καὶ ὅταν
15 μὲν τις ἑλληνικόν τι δρᾶμα ἐπὶ τραπέζης ἢ καὶ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς λαλή-
σαι προθυμηθεῖ, ἐπαινεῖς καὶ ἀποδέχῃ. Ὅταν δὲ τις λαλήσῃ χριστια-
νικόν τι δόγμα, ἢ σκώπτεις παραχρημα, ἢ τὴν ὄψιν ἀποστρέψας φι-
μουῖσαι καὶ στυγνάξεις, πλὴν ὅτι πάντες σχεδὸν κατὰ θεῖαν τινὰ οἰκο-
νομίαν, σὲ μὲν καὶ τοὺς ἑλληνικοὺς ἀποστρέφονται καὶ βδελύττονται
20 λόγους, τῶν δ' ἐκκλησιαστικῶν ἠδέως καὶ σὺν περιχαρείᾳ ἀκροῶνται
ῥημάτων. Συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς ἡγοῦνται ἐν ταῖς λέξεσι τῶν σεπτῶν
διδασκάλων, κἂν ἰδιωτικαὶ ὑπάρχωσιν, ἐμμελετῶντας καὶ διαγινομέ-
νους, ἄμεμπτον ἔχειν τὸ φρόνημα, ἢ ἐν ταῖς τῶν Ἑλλήνων διδασκαλί-
αις ἐνασχολουμένους, εἰς ἀκαθαρσίαν καὶ ἀσωτίαν ἐκμαίνεσθαι.
25 Πάσης γὰρ εἶη φαυλότητος καὶ κακονοίας ὑπέρτερον, τὰς μὲν μωρο-
λογίας Φιλιστίνου, καὶ κατ' οἶκον ἐπὶ τραπέζης καὶ δημοσίᾳ ἐν τοῖς
θεάτροις λέγεσθαι, πρὸς λύμην τῶν ἀκούοντων, ὅπερ καὶ σὺ σπουδά-
ξιν οὐκ αἰσχύνῃ, τὰ δὲ τῆς Γραφῆς ῥήματα, δι' ὧν ἀγόμεθα εἰς οὐρα-
νοὺς, τῇ σιγῇ καταχωννῦσθαι. Ἄλλ' οὐκ ἔλαθες, φαρμακέ· ἐπιφθέγξο-
30 μαι γὰρ σοι τὸ παραληρούμενον ὑπὸ τῶν ἀνοήτων, νομιζόντων γοη-
τείας τισὶ κλέπτεσθαι τὴν σεληνην, ἢνίκα ἂν φοινηχθεῖ ἢ ἐκλείπῃ,
καὶ τῆς οἰκειᾶς ἀποκινεῖσθαι τάξεως, καὶ ἀνακεκραγόντων ὁμοθυ-
μαδὸν στόματι ἐνὶ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· Οὐκ ἔλαθες, φαρμακέ

ὅταν πεθαίνουν νὰ σοῦ ἀφήνουν ὑπεράφθονα, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ ἐ-
ληθοῦν, καὶ σὺ νὰ δοξαστεῖς καὶ νὰ στεφανωθεῖς, ἀφοῦ μαζί με τὰ δικά
σου ὑπάρχοντα διανέμεις καὶ τὰ ἀγαθὰ πού ἀπέξω σοῦ προσφέρονται.

8.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΝΙΚΟΤΥΧΟ.

Αὐτὰ πού κάποιος ποθεῖ πολὺ καὶ τὰ ἀγαπᾷ ἐπίμονα, αὐτὰ ἀναγκά-
ζεται νὰ τὰ λέγει διαρκῶς μὲ ἀχόρταστη προθυμία, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ
δική σου ματαιότητα καὶ οἴηση, ἡ ὁποία πρόσφατα νόμισε ὅτι ἀπομα-
κρύνθηκε ἀπὸ τὴν φρενοβλάβεια τῶν ἐθνικῶν, καὶ μὲ τὸ νὰ βαπτιστεῖ μὲ
τὸ νερό, ἀλλὰ ὄχι καὶ μὲ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἀναψε καὶ πάλι τὴν προηγού-
μενη ἀσέβεια, καὶ ἀποσιωπᾷ τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν
του, καὶ πάντοτε στὶς συγκεντρώσεις ἀναφέρει τοὺς μωροὺς φιλοσόφους
τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐκείνους ἐπικροτεῖ μὲ τὴ φλύαρη γλῶσσα, καὶ τοὺς
στεφανώνει μὲ τὰ ἀνάρμοστα ἐγκώμιά του. Ἐνῶ τοὺς ἱερεῖς τῶν Χρι-
στιανῶν τοὺς κακίζει, τοὺς κατηγορεῖ καὶ τοὺς διαβάλλει ἀσταμάτητα,
ἀκόμα καὶ ὅταν εἶναι λαμπροὶ καὶ διαυγεῖς στὴ ζωὴ τους, ὡς ἄδαεῖς, ἐνῶ
ὅταν κάποιος ἐπιχειρήσει νὰ κάνει πάνω σὲ τραπέζι κάτι εἰδωλολατρικὸ,
ἢ νὰ μιλήσει στὴν ἀγορά, τὸ ἐπαινεῖς καὶ τὸ ἀποδέχεσαι. Ὅταν ὅμως
κάποιος ἀναφέρει κάποια χριστιανικὴ διδασκαλία, ἢ τὸν εἰρωνεύεσαι
ἀμέσως, ἢ στρέφοντας ἄλλοῦ τὸ πρόσωπο βουλώνεις τὸ στόμα σου καὶ
γίνεσαι σκυθρωπός, ἐπειδὴ σχεδὸν ὅλοι, μὲ κάποια θεϊκὴ πρόνοια, ἐσένα
καὶ τοὺς εἰδωλολατρικοὺς λόγους σᾶς ἀποστρέφονται καὶ σᾶς σιχαίνο-
νται, ἐνῶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ λόγια τὰ ἀκοῦνε εὐχάριστα καὶ μὲ πολλὴ
χαρὰ. Γιατὶ πιστεύουν ὅτι τοὺς συμφέρει νὰ ἐμβαθύνουν καὶ νὰ καταγί-
νονται μὲ τὰ λόγια τῶν σεβαστῶν δασκάλων, ἔστω καὶ ἂν εἶναι ἀπλοϊκά,
καὶ νὰ ἔχουν ἀψεγάδιαστη πίστη, παρὰ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὶς διδασκα-
λίες τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ ξετρελλαινόνται μὲ τὴν ἀκαθαρσία καὶ τὴν
ἀσωτία. Γιατὶ θὰ ἦταν τὸ μεγαλύτερο δεῖγμα κακίας καὶ δυσμένειας, οἱ
μωρολογίες τοῦ Φιλιστίνου καὶ σὸ σπῖτι σὸ τραπέζι, ἀλλὰ καὶ δημό-
σια στὰ θέατρα νὰ λέγονται, γιὰ νὰ βλάπτονται αὐτοὶ πού τὶς ἀκοῦνε, τὶς
ὁποῖες βέβαια καὶ σὺ δὲν ντρέπεσαι νὰ τὶς σπουδάζεις, ἐνῶ τὰ λόγια τῆς
Γραφῆς, μὲ τὰ ὁποῖα ὀδηγούμαστε στοὺς οὐρανοὺς, νὰ τὰ κατακαλύ-
πτεις μὲ τὴ σιωπῇ. Ἀλλὰ δὲν διέφυγες τὴν προσοχή μας, γόητα. Θὰ σοῦ
ἀναφέρω λοιπὸν τὸ παραλήρημα πού λέγεται ἀπὸ τοὺς ἀνόητους, οἱ
ὁποῖοι νομίζουν, ὅτι μὲ κάποιες γοητεῖες κλέβεται ἡ σελήνη, ὅταν γίνε-
ται κόκκινη ἢ παθαίνει ἔκλειψη, καὶ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν θέσση της,
ἐνῶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀνακράζουν ὅλοι μαζί μὲ ἓνα στόμα. Δὲν μπό-

Οὐκ ἔλαθες γὰρ ἡμᾶς, Νικότυχε, κἂν λανθάνειν ἐδόκεις διὰ τῆς ὑποκρίσεως καὶ τῆς καταχρήσεως τοῦ ἁγίου καὶ πολυτιμῆτου ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Οὐκ ἔλαθες ἡμᾶς ἀπηρτισμένος Ἕλληνα ὑπάρχων, καὶ ἀκρατῶς καὶ τοῖς Ἑλλήνων μεμορφωμένος ματαίοις διδάγμασιν.

5 Θ'.- ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ ΑΞΙΟΛΟΓΩ.

Φασί τινες, πρώην τοὺς Ἀθηναίους εὐχὴν ποιῆσαι, μηδένα τῶν φίλων τῶν γνησίων θεάσασθαι ἀρχὴν ἐγχειρισθέντα. Ὁ γὰρ τῆς ἡγεμονίας ἐπιτυχῶν, πρῶτον μὲν εἰς ὑπερηφανίαν ἐκτρέπεται, καὶ ἑαυτὸν ἀγνοεῖν καὶ τοὺς φίλους ἀναγκάζεται, καὶ οὐκέτι τῶν ἰδίων λογισμῶν
10 κυριεύει, τῆδε κάκεισε μετακλινόμενός τε καὶ μεταφερόμενος, καὶ πράττων τὰ μὴ συντελοῦντα· ἔπειτα δὲ σχεδὸν ὑπὸ πάντων μισεῖται καὶ ἐπιβουλεύεται, καὶ ἔστιν εὐάλωτος, καὶ πρόκειται ἕτοιμος πρὸς τῷ παντὶ χαλεπῷ κινδύνῳ καὶ περιστάσει καὶ ταῖς ἀνηκέστοις περιπεσεῖν συμφοραῖς. Διόπερ καὶ γὼ νυνὶ εὐχομαι μὴ τυχεῖν σε τῆς σπουδασθεί-
15 σης ἀρχῆς, ἵνα τὸν φίλον μου ἀπολέσω τὸν γνήσιον καὶ προσηνῆ καὶ χρηστὸν.

Γ'.- ΕΛΠΙΔΙΩ ΧΡΥΣΟΧΩΩ.

Ἰκανὰ ἀλλότρια κόσμια ἐξ ἀλόγου χρυσίου κατασκευάζεις προθύμως, σαυτῷ δὲ κόσμον ἀρετῶν λεπτουργῆσαι οὐ βούλει. Ψυχὴν γὰρ
20 χρυσοῦν τὴν φύσιν παρὰ Θεοῦ εἰληφώς, λιθίνην ταύτην διὰ τῆς ἀμελείας καὶ μολυβδίνην ἀπέδειξας, ἐμβαλὼν τῷ χωνευτηρίῳ τῆς ἀχρειότητος καὶ τῆς ταλαιπωρίας. Ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ἔψεται σοι τὸ καταποντισθῆναι ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς πλάνης, καὶ ἐναφανισθῆναι τῷ πελάγει τῆς ἁμαρτίας προαιρέσει οἰκειᾶ. Οὐ διέλαθε γὰρ ἡμᾶς τὰ ἀτοπήματά
25 σου. Ἀλλὰ νῦν γοῦν φοβήθητι τὴν ὠδὴν τοῦ Μωυσέως, δι' ἧς στηλιτεύει τοὺς κατὰ σὲ Αἰγυπτίους συναποπνιγέντας τῇ ἰδίᾳ κακίᾳ διὰ τὸ ἀδιόρθωτον τῆς μοχθηρίας τῶν τρόπων «Ἔδυσαν γὰρ ὡς μόλυβδος», φησὶν, «οἱ φαῦλοι Αἰγύπτιοι ἐν τῷ σφοδρῷ ὕδατι, καὶ κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος».

30 ΙΑ'.- ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μακαρίζω σε τῆς πρὸς Θεὸν φιλίας, καὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ ἀφθάροτου καὶ οὐρανίου, καθότι τοὺς περὶ κατανύξεως ψυχῆς ἀπαιτεῖς ἡμᾶς λόγους. Σημεῖον δὲ ἔστι τὸ τοιοῦτον αἶτημα τῆς ἐν ψυχῇ καθαρότητος.

ρεςες νὰ μᾶς διαφύγεις, κακοῦργε. Δὲν μᾶς διέφυγες, Νικότυχε, ἂν καὶ νόμιζες ὅτι μᾶς διαφεύγεις μὲ τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν κατ'ἀχρησιν τοῦ ἁγίου καὶ πανάκριβου ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Δὲν μᾶς διέφυγε ὅτι εἶσαι τέλειος καὶ ἄσυγκράτητος εἰδωλολάτρης, καὶ μορφωμένος μὲ τίς μάταιες διδασκαλίες τῶν Ἑλλήνων.

9.— ΣΤΟΝ ΑΞΙΟΛΟΓΟ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟ.

Λένε μερικοί, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἔκαναν εὐχὴ νὰ μὴ δοῦν κανέναν ἀπὸ τοὺς γνήσιους φίλους τους νὰ ἀναλαμβάνει ἐξουσία. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ παίρνει ἐξουσία, πρῶτα γίνεται ὑπερήφανος καὶ ἀναγκάζεται νὰ μὴν ἀναγνωρίζει οὔτε τον ἑαυτὸ του οὔτε τοὺς φίλους, καὶ δὲν εἶναι πιά κύριος τῶν λογισμῶν του, ἀλλὰ μεταστρέφεται πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ, καὶ κάνει αὐτὰ ποὺ δὲν χρησιμεύουν. Ἐπειτα μισεῖται σχεδὸν ἀπὸ ὅλους, τὸν ἐπιβουλεύονται ὅλοι, εἶναι εὐάλωτος καὶ ἐκτεθειμένος σὲ κάθε δύσκολο κίνδυνο καὶ κατάσταση, καὶ ἔτοιμος νὰ πέσει σὲ ἀνεπανόρθωτες συμφορές. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ τώρα προσεύχομαι νὰ μὴ πετύχεις τὴν ἐξουσία ποὺ ἐπιδιώκεις, γιὰ νὰ μὴ χάσω τὸν γνήσιο καὶ καταδεκτικὸ καὶ καλὸ φίλο μου.

10.— ΣΤΟΝ ΧΡΥΣΟΧΟΟ ΕΛΠΙΔΙΟ.

Ἄρκετὰ ξένα κοσμήματα κατασκευάζεις πρόθυμα ἀπὸ ἄλογο χρυσάφι, ἀλλὰ νὰ κατασκευάσεις γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου κόσμημα ἀρετῶν δὲ θέλεις. Γιατί, ἐνῶ ἔχεις πάρει ἀπὸ τὸν Θεὸ ψυχὴν ποὺ ἀπὸ τὴ φύση της εἶναι χρυσῆ, μὲ τὴν ἀδιαφορία σου τὴν κατάντησες πέτρινη καὶ μολύβδινη, βάζοντάς την μέσα στὸ χωνευτήρι τῆς αἰσχροφιλίας καὶ τῆς ταλαιπωρίας. Γι' αὐτὸ κατ' ἀνάγκη θὰ σὲ ἀκολουθήσει ἡ καταπόντιση στὸ πέλαγος τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ δικὴ σου ἐκλογή. Γιατὶ δὲν διέφυγαν τὴν προσοχή μας οἱ παρανομίες σου. Τώρα ὅμως φοβήσου τὴν ὠδὴ τοῦ Μωυσῆ, μὲ τὴν ὁποία σπινθαιρίζει τοὺς ὁμοίους σου Αἰγυπτίους ποὺ πνίγηκαν ἀπὸ τὴν κακία τους, ἕξαιτίας τῶν ἀδιόρθωτων τρόπων τῆς κακίας τους. Γιατὶ λέγει: «Βυθίστηκαν μέσα στὸ ὀρμητικὸ νερὸ σὰν μολύβι οἱ αἰσχροὶ Αἰγύπτιοι, καὶ βούλιαξαν στὸν βυθὸ σὰν πέτρα»¹⁶.

11.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟ.

Σὲ μακαρίζω γιὰ τὴν ἀγάπη σου στὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄφθαρτο καὶ οὐράνιο ἔρωτά σου, ἀφοῦ μοῦ ζητᾶς τοὺς λόγους γιὰ τὴν κατάνυξη τῆς ψυχῆς. Αὐτὸ τὸ αἴτημά σου εἶναι σημάδι τῆς ψυχικῆς καθαρότητάς σου.

Οὐ γάρ ἐστι δυνατόν μὴ πρότερον ἐκκαθαρθέντα καλῶς, καὶ τῶν βιω-
 τικῶν ἀπάντων ἀνώτερον γενόμενον, εἰς ταύτην τῶν λόγων τὴν ἐπιθυ-
 μίαν ἔλθεῖν. Καὶ τοῦτο ῥάδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν καὶ πρὸς ὀλίγον τούτω
 κατεχομένων τῷ ἔρωτι, οἳ τοσαύτην ἀθρόον δέχονται τὴν μεταβολήν,
 5 ὡς εὐθέως πρὸς οὐρανὸν μεταστῆναι, καὶ αἰθεροβατεῖν τῇ μακαρίᾳ
 γνώμῃ. Ὅθεν προθύμως ἐγὼ δεξάμενος τὸ ἐπίταγμα τῆς σῆς εὐλικρι-
 νοῦς ἀγάπης, βιβλίον ὀλόκληρον περὶ κατανύξεως συντάξας ἀπέ-
 σταλκα ὑμῖν τε, καὶ τοῖς σὺν ὑμῖν διατρίβουσι φίλοις θεοσεδέσιν δυ-
 σωπῶν καὶ παρακαλῶν ὑμᾶς, παρησίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἔχοντας, ταῖς
 10 ὁσίοις ἡμᾶς ἀμείψασθαι προσευχαῖς· δύνασθε γάρ, εὖ οἶδα, ὑπὲρ
 ἡμῶν ἐξίλεοῦσθαι τὸ Κρεῖττον.

ΙΒ'.- ΚΥΡΙΑΚῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.

Μὴ ξενίζου βλέπων τὸν συγγενῆ σου Πισίμιον τὸν θεοσεδέστατον
 καὶ πολλῇ ἀρετῇ κεκοσμημένον, πλεῖστα θλιβόμενον καὶ πειραζόμε-
 15 νον παρὰ τε τοῦ διαδόλου καὶ τῶν ἐξυπηρευομένων τοῖς ἐκείνου δου-
 λήμασιν ἀνθρώπων. Ὡσπερ γὰρ λησταί, οὐκ ἔνθα χόρτος καὶ ἄχυρα
 καὶ καλάμη, ἀλλ' ἔνθα χρυσίον καὶ ἀργύριον, ἐκεῖ συνεχέστερον
 ἀγρυπνοῦσι καὶ ἐκεῖ διορύττουσιν, οὕτω καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας
 καὶ τῆς δικαιοσύνης, τούτοις μάλιστα ἐπιτίθενται καὶ ἐπιβουλεύουσι,
 20 τοῖς τὴν ἀρετὴν μετερχομένοις καὶ διαλάμπειν ἐν Θεῷ σπουδάζουσιν
 ἀνθρώποις.

ΙΓ'.- ΙΕΡΙῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.

Ἐπειδὴ ἀγαπᾶς ὑπερβαλλόντως τοὺς λόγους τοῦ θεοτιμῆτου καὶ
 θεοφόρου Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ αὐτῶν
 25 σοι γράψω, περὶ ὧν νῦν ἐπεζήτησας. Μηδαμῶς δυσχεραίνωμεν ἐπὶ
 τοῖς πειρασμοῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, μήτε ἀπορῶμεν, μήτε θορυ-
 βώμεθα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν παιδεύωμεν ψυχάς, καὶ ἑτέρους ταῦτα
 διδάσκωμεν. Κἂν ἴδῃς τὸν ἐνάρετον μυρία πάσχοντα δεινά, μὴ σκαν-
 δαλισθῆς. Καὶ γὰρ οἶδα πολλοὺς πολλάκις τοῦτο ζητοῦντας Ὅ δεῖνα,
 30 φησὶν, εἰς μαρτύριον ἀπεδήμει χρήματα πένησι διακομίζων, καὶ
 ναυαγίῳ περιέπεσε, καὶ πάντα ἀπώλεσε· ἕτερος δὲ πάλιν αὐτὸ τοῦτο
 ποιήσας, λησταῖς περιέτυχε, καὶ μόλις τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν διέσωσε,

17. Μαρτύρια τότε ὀνομάζονταν οἱ ἐκκλησίαις ποὺ ἦταν χτισμένες στὸν τόπο ποὺ μαρτύρησε ἢ ἐξῆσε κάποιος ἅγιος, ἢ συνέβη κάποιο σπουδαῖο γεγονός, ὅπως ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου Τάφου, ἢ βασικὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ πολλὲς ἄλλες βασιλικὲς καὶ περικε-

Γιατί δὲν εἶναι δυνατό, ἂν προηγουμένως δὲν καθαριστεῖς καλά, καὶ γίνεις ἄνωτερος ἀπὸ ὅλες τὶς βιωτικὲς ἀνάγκες, νὰ φτάσεις στὴν ἐπιθυμία αὐτῶν τῶν λόγων. Καὶ αὐτὸ εἶναι εὐκόλο νὰ τὸ καταλάβει κανεὶς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ κατέχονται ἔστω καὶ λίγο ἀπὸ τὸν ἔρωτα αὐτόν, οἱ ὁποῖοι δέχονται μέσα σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα τόσο μεγάλη ἀλλαγὴ, ὥστε ἀμέσως νὰ μεταφερθοῦν στὸν οὐρανὸ καὶ νὰ πετοῦν στὸν ἀέρα μὲ τὴ μακάρια διάθεσή τους. Γι' αὐτὸ ἐγώ, δεχόμενος πρόθυμα τὸ αἶτημα τῆς εἰλικρινοῦς ἀγάπης σου, συνέταξα ὁλόκληρο βιβλίο γιὰ τὴν κατάνυξη καὶ τὸ ἔστειλα σὲ σᾶς καὶ στοὺς θεοσεβεῖς φίλους ποὺ μένουν μαζί σας, ἱκετεύοντας καὶ παρακαλώντας σας, ἐπειδὴ ἔχετε παρησία στὸν Θεό, νὰ μὲ ἀνταμείψετε μὲ τὶς ἅγιες προσευχὲς σας. Γιατὶ γνωρίζω καλά ὅτι μπορεῖτε νὰ ἐξιλεώσετε τὸ Ἄνωτερο γιὰ μένα.

12.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΚΥΡΙΑΚΟ.

Νὰ μὴ παραξενεύεσαι βλέποντας τὸν θεοσεβέστατο καὶ στολισμένο μὲ πολλὴ ἀρετὴ συγγενῆ σου Πισίμιο νὰ δοκιμάζει πολλές θλίψεις καὶ νὰ πειράζεται καὶ ἀπὸ τὸν διάβολο, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ὑπηρετοῦν τὰ δικά του θελήματα. Γιατί, ὅπως οἱ ληστές δὲν ἀγρυπνοῦν ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει χόρτο καὶ ἄχυρα καὶ καλάμια, ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει χρυσᾶφι καὶ ἀσήμι, ἐκεῖ ἀγρυπνοῦν πιὸ συχνὰ καὶ ἐκεῖ σκάβουν, ἔτσι καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐπιτίθενται καὶ ὀργανώνουν σκευωρίες περισσότερο στοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀσκοῦν τὴν ἀρετὴ καὶ ἐπιδιώκουν νὰ διαπρέπουν ἔτσι ὅπως θέλει ὁ Θεός.

13.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΙΕΡΙΟ.

Ἐπειδὴ ἀγαπᾶς ὑπερβολικὰ τοὺς λόγους τοῦ τιμημένου ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ θεοφόρου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη, θὰ σοῦ ἀπαντήσω ἀπὸ τοὺς λόγους ἐκείνου γιὰ τὸ θέμα ποὺ μοῦ ζήτησες. Νὰ μὴ δυσανασχετοῦμε, οὔτε νὰ ἀποροῦμε, οὔτε νὰ ἀνησυχοῦμε γιὰ τὶς δοκιμασίες τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσκοῦμε τὶς δικές μας ψυχές, καὶ νὰ τὰ διδάσκουμε αὐτὰ καὶ στοὺς ἄλλους. Καὶ ὅταν βλέπεις τὸν ἐνάρετο νὰ ὑποφέρει μύρια κακά, νὰ μὴ σκανδαλίζεσαι. Γιατὶ γνωρίζω πολλοὺς πολλὰς φορές νὰ συζητοῦν τὸ θέμα αὐτό· Ὁ τὰδε, λέγει, πῆγαινε στὴν ἐκκλησία¹⁷ μεταφέροντας χρήματα γιὰ τοὺς φτωχοὺς, καὶ ἔπεσε σὲ ναυάγιο καὶ τὰ ἔχασε ὅλα. Ἄλλος πάλι, κάνοντας τὸ ἴδιο, συνάντησε ληστές, καὶ μετὰ βίας κατόρθωσε νὰ σώσει τὴ ζωὴ του καὶ νὰ φύγει ἀπὸ

¹⁷ ντροι ναοὶ σὲ διάφορα μέρη (Ρώμη, Ραβέννα, Κων/πολη, Συρία, Παλαιστίνη).

γυμνός ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν. Τί οὖν ἂν εἴπομεν; Ὅτι ἐπ' οὐδενὶ τούτων ἀσχάλλειν καὶ ἀπορεῖσθαι χρή. Εἰ γὰρ καὶ ναυαγίῳ περιέπεσεν, ἀλλ' ἔχει τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης ἀπηρτισμένον. Τὰ γὰρ ἑαυτοῦ πάντα ἐπλήρωσεν, συνέλεξε τὰ χρήματα, καὶ λαβὼν ἀπήρχετο δια-
 5 δοῦναι ἠΐσατο τῆς ἀποδημίας. Τὸ ναυάγιον λοιπὸν οὐχὶ τῆς αὐτοῦ γνώμης γέγονε. Ἀλλὰ τίνος ἔνεκεν ὁ Θεὸς τοῦτο συνεχώρησεν; Ἴνα τοῦτον ἐργάσθαι δόκιμον. Ἀλλ' οἱ πένητες, φησὶν, ἀπεστερήθησαν τῶν χρημάτων. Οὐχ οὕτω σὺ προνοεῖς τῶν πενήτων, ὡς ὁ ποιήσας αὐτοὺς Θεὸς εἰ γὰρ καὶ τούτων ἀπεστερήθησαν, ἀλλ' ἐτέρωθεν δύνα-
 10 ται πλείονα παρασχεῖν αὐτοῖς εὐπορίας ἀφορμῆν.

Μὴ τοίνυν ἀπαιτῶμεν τὸν Θεὸν εὐθύνας τῶν γινομένων, ἀλλὰ δοξάζωμεν ἐφ' ἅπασιν. Οὐ γὰρ ἀπλῶς οὐδὲ εἰκῆ τὰ τοιαῦτα συγχωρεῖ γίνεσθαι. Πολλάκις γὰρ ἀντὶ μὲν τῆς παραμυθίας τῶν χρημάτων τούτων, ἐτέραν ἀφορμῆν διατροφῆς τοῖς πένησιν ὁ Θεὸς ἔδωρήσατο.
 15 Τοῦτον δέ, διὰ τοῦ ὑπομεῖναι τὸ ναυάγιον, δοκιμώτερον ποιεῖ καὶ πλείονα αὐτῷ προξενεῖ τὸν μισθόν. Τοῦ γὰρ ἐλεημοσύνην δοῦναι, πολλῶ μείζον ὑπάρχει τό, περιπεσόντα τῇ τοιαύτῃ συμφορᾷ, εὐχαριστῆσαι τῷ Θεῷ. Οὐ γὰρ ἅπερ ἂν δι' ἐλεημοσύνης δῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἅπερ ἂν παρ' ἐτέρων ἀφαιρεθέντες ὑπομεῖνωμεν γενναίως, καὶ ταῦτα
 20 πολὺν ἡμῖν φέρει τὸν καρπόν. Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτο ἐκείνου μείζον ἐστίν, ἀπὸ τῶν συμβεβηκότων τῷ Ἰωβ τοῦτο ποιήσω φανερόν. Ἐκεῖνος, ἠνίκα χρήματα ἐκέκτητο, τὴν οἰκίαν τοῖς πένησιν ἀνέωξεν, τὰ ὄντα πάντα ἐξεδίδου. Ἀλλ' οὐκ ἦν οὕτω λαμπρός, ἠνίκα τὴν οἰκίαν τοῖς πένησιν ἀνέωξεν, ὥσπερ ὅτε ἀκούσας αὐτὴν καταπεσοῦσαν οὐκ
 25 ἀπεδυσπέτησεν· οὐκ ἦν οὕτω λαμπρός, ὅτε ἀπὸ τῆς κουρᾶς τῶν προβάτων τοὺς γυμνοὺς περιέβαλλεν, ὡς ἦν λαμπρός καὶ εὐδόκιμος, ὅτε ἀκούσας, ὅτι πῦρ κατηῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θρέμματα πάντα ἀνώλωσεν, ἠὲ χαρίστησεν. Τότε φιλόσοφος ἦν, νῦν φιλόσοφος γέγονε· τότε ἠλέει τοὺς πένητας, νῦν εὐχαριστεῖ τῷ Δεσπότη. Καὶ οὐκ
 30 εἶπε πρὸς ἑαυτόν· Τί ποτε τοῦτό ἐστι; Τὰ ποίμνια ἀνάλωται, ἀφ' ὧν ἐτρέφοντο μυρίοι πένητες. Εἰ καὶ ἀνάξιος ἤμην ἐγὼ ἀπολαύειν εὐπορίας, διὰ γοῦν τοὺς μετέχοντας ἐχρῆν φείσασθαι. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν, ἀλλ' ἤδει τὸν Θεὸν πρὸς τὸ συμφέρον ἅπαντα οἰκονομοῦντα.

35 Καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι μείζονα ἔδωκεν ὕστερον τὴν πληγὴν τῷ διαδό-

ἐκεῖ γυμνός. Τί λοιπόν μπορούμε νὰ ποῦμε; "Ὅτι σὲ καμμιά ἀπὸ τὶς περιπτώσεις αὐτὲς δὲν πρέπει νὰ δυσανασχετοῦμε καὶ νὰ ἀποροῦμε. Γιατί, ἂν καὶ ἔπεσε σὲ ναυᾶγιο, ὥστόσο ἔχει ἐξασφαλίσῃ τὸν καρπὸ τῆς ἐλεημοσύνης. Γιατὶ ἐκπλήρωσε ὅ,τι ἐξαργύωσαν ἀπὸ αὐτόν. Συγκέντρωσε τὰ χρήματα καὶ παίρνοντάς τα πήγαινε νὰ τὰ μοιράσῃ. "Ἐκανε τὸ ταξίδι. Τὸ ναυᾶγιο πάλι δὲν ἔγινε μὲ δική του θέληση. Ἄλλὰ γιὰ ποιὸ λόγο ὁ Θεὸς τὸ ἐπέτρεψε; Γιὰ νὰ τὸν ἀναδείξῃ ἄξιο. Οἱ φτωχοὶ ὅμως, λέγει, στερήθηκαν τὰ χρήματα. Σὺ δὲν φροντίζεις γιὰ τοὺς φτωχοὺς περισσότερο ἀπὸ ὅσο φροντίζει ὁ Θεός. Γιατί, ἂν οἱ φτωχοὶ στερήθηκαν τὰ χρήματα αὐτά, μπορεῖ μὲ ἄλλον τρόπο νὰ τοὺς δώσει μεγαλύτερη ἀφορμὴ ἀφθονίας.

"Ἄς μὴ ζητᾶμε λοιπόν εὐθύνες ἀπὸ τὸν Θεὸ γι' αὐτὰ πού γίνονται, ἀλλὰ νὰ τὸν δοξάζουμε γιὰ ὅλα. Γιατὶ δὲν ἐπιτρέπει νὰ γίνονται αὐτὰ ἔτσι ἀπλὰ καὶ στὴν τύχη. Πολλὲς φορές δηλαδή, ἀντὶ γιὰ τὴν παρηγοριὰ τῶν χρημάτων αὐτῶν, ὁ Θεὸς δώρισε στοὺς φτωχοὺς ἄλλον τρόπο διατροφῆς τους. Ἐνῶ αὐτόν πού ὑπέμεινε τὸ ναυᾶγιο τὸν ἔκανε πῶς ἄξιο καὶ τοῦ προξένησε μεγαλύτερη ἀμοιβή. Γιατί, ἀπὸ τὸ νὰ δώσει ἐλεημοσύνη, πολὺ ἀνώτερο εἶναι τὸ ὅτι, ἂν καὶ ἔπεσε σ' αὐτὴ τὴ συμφορὰ, εὐχαρίστησε τὸν Θεό. Διότι, ὄχι μόνο αὐτὰ πού δίνουμε μὲ τὴν ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπομένουμε μὲ γενναιότητα γι' αὐτὰ πού ἄλλοι μᾶς ἀφαίρεσαν, καὶ αὐτὰ μᾶς φέρνουν μεγάλη ἀμοιβή. Καὶ γιὰ νὰ μάθεις, ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ ἐκεῖνο, θὰ σοῦ τὸ κἀνω φανερὸ ἀπὸ αὐτὰ πού συνέβησαν στὸν Ἰώβ. Ἐκεῖνος, ὅταν εἶχε χρήματα, ἄνοιγε τὴν πόρτα του στοὺς φτωχοὺς καὶ ἔδινε ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του. Ἄλλὰ δὲν ἦταν τόσο πολὺ λαμπρὸς ὅταν ἄνοιγε τὸ σπίτι του στοὺς φτωχοὺς, ὅσο ὅταν, ἀκούοντας ὅτι αὐτὸ γκρεμίστηκε, δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του. Δὲν ἦταν τόσο λαμπρὸς ὅταν μὲ τὸ μαλλὶ ἀπὸ τὸ κούρεμα τῶν προβάτων του ἔντυνε τοὺς φτωχοὺς, ὅσο ἦταν λαμπρὸς καὶ ἄξιος, ὅταν, ἀκούοντας ὅτι κατέβηκε φωτιά ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἔκαιψε ὅλα τὰ ζῶα του, εὐχαρίστησε τὸν Θεό. Τότε ἦταν φιλόσοφος. Τώρα ἔγινε φιλόσοφος. Τότε ἔλεοῦσε τοὺς φτωχοὺς, τώρα εὐχαριστοῦσε τὸν Δεσπότη. Καὶ δὲν εἶπε στὸν ἑαυτό του: Τί τέλος πάντων εἶναι αὐτὸ τὸ κακό; Καταστράφηκαν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ὅποια τρέφονταν μύριοι φτωχοί. Καὶ ἂν ἀκόμα ἦμουν ἀνάξιος νὰ ἀπολαμβάνω ἐγὼ τὴν ἀφθονία, ἔπρεπε, ἐξαιτίας αὐτῶν πού τρέφονταν, νὰ μὲ λυπηθεῖ. Ἄλλὰ δὲν εἶπε τίποτε ἀπὸ αὐτά, οὔτε σκέφτηκε, ἀλλὰ ἤξερε ὅτι ὅλα ὁ Θεὸς τὰ ἔκανε γιὰ τὸ συμφέρον του.

Καὶ γιὰ νὰ μάθεις ὅτι στὴ συνέχεια ἔδωσε μεγαλύτερο πλῆγμα στὸ

λω, ὅτε ἀφαιρεθεῖς ἠὺχαρίστησεν, ἢ ὅτε κεκτημένος ἠλέει· ὅτε γὰρ ἐκέκτητο, καὶ ὑποψίαν τινὰ ἔσχεν εἰπεῖν ὁ διάβολος, εἰ καὶ ψευδῆ, ἀλλ' ὁμως ἔσχεν εἰπεῖν «Μὴ δωρεὰν σέβεται Ἰωὺ τὸν Θεόν;». Ἐπειδὴ δὲ ἔλαβε πάντα, ἐπειδὴ πάντων αὐτὸν ἐγύμνωσεν, ὁ δὲ τὴν αὐτὴν 5 εὐνοίαν πρὸς τὸν Θεὸν διετήρησεν, τότε λοιπὸν ἐνεφράγη τὸ ἀναίσχυντον στόμα, καὶ οὐδὲν οὐκέτι ἔσχεν εἰπεῖν. Λαμπρότερος γὰρ νῦν ὁ δίκαιος γέγονεν. Τοῦ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνην, μείζον ὑπάρχει τὸ πάντα ἀφαρπαγέντα γενναίως ἐνεγκεῖν καὶ μετ' εὐχαριστίας, καθάπερ ἐπὶ τούτου δέδεικται τοῦ δικαίου. Τότε πολλὴ φιλο- 10 φροσύνη πρὸς τοὺς συνδούλους ἦν, νῦν μέγα τὸ φίλτρον πρὸς τὸν Δεσπότην ἐδείχθη.

ΙΔ'.— ΦΑΥΣΤΙΝΙΑΝΩ.

Ἡδύνατο ὁ Θεὸς σθέσαι τὴν φλόγα τῆς Βαβυλωνίας καμίνου, ἀλλ' οὐ πεποιήκε τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μείζονα ἐνθεῖναι φόβον τοῖς ἀσεδέσι, 15 καὶ πλείονα ἐμποιῆσαι τὴν ἐκπληξιν, καὶ πᾶσαν λῦσαι τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὴν πύρωσιν. Μείζον δὲ τοῦ σθέσαι τὴν φλόγα καὶ παραδοξότερον ἐποίησεν· ἀφείς γὰρ αὐτὴν καυθῆναι τοσοῦτον, ὅσον ἐκεῖνος ἠθέλησεν, οὕτω τὴν οἰκείαν ἐνδείκνυται δύναμιν, οὐ καταλύων τὰ μηχανήματα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐστῶτα ποιῶν ἄκυρα. Ἴνα δὲ μή τις 20 αὐτοὺς ἰδὼν περιγεγονότας τῆς φλογός, φαντάσματα εἶναι τὴν φλόγα νομίση, συνεχώρησε καυθῆναι τοὺς ἐμβαλόντας αὐτούς, δεικνύς, ὅτι πῦρ μὲν ἦν ἀληθῶς τὸ ὀρώμενον· οὐ γὰρ ἂν καὶ κληματίδα καὶ στυππίον καὶ τοσαῦτα κατέφαγε σώματα. Τῆς δὲ αὐτοῦ προστάξεως οὐδὲν ἰσχυρότερον, ἀλλ' ἔσται τῶν ὄντων ἀπάντων ἡ φύσις τῶ ἐκ τοῦ μὴ 25 ὄντος εἰς τὸ εἶναι αὐτὴν παράγοντι, ὅπερ καὶ τότε ἐδείκνυτο. Σώματα γὰρ ἢ φλόξ ἀπολαβοῦσα φθαρτά, καθάπερ ἀφθάρτων ἀπέσχετο, καὶ σώαν τὴν παρακαταθήκην ἀπέδωκε, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς λαμπρότητος ὥσπερ γὰρ ἐκ βασιλείων τινῶν βασιλεῖς, οὕτως ἀπὸ τῆς καμίνου οἱ τρεῖς παῖδες προΐεσαν, οὐδενὸς λοιπὸν εἰς τὸν βασιλέα ἀνεχομένου 30 ὄραν, ἀλλὰ πάντων ἀπ' ἐκείνου τοὺς ὀφθαλμοὺς μεταθέντων ἐπὶ τὴν παράδοξον θεωρίαν. Καὶ οὔτε τὸ διάδημα, οὔτε ἡ ἀλουργίς, οὔτε ἄλλο τι τῆς φαντασίας τῆς βασιλικῆς, οὕτω τοὺς ὄχλους ἐπέστρεφεν,

διάβολο, ὅταν, ἐνῶ τὰ ἔχασε ὅλα, εὐχαρίστησε τὸν Θεό, παρὰ ὅταν ἔχοντάς τα ἔκανε ἐλεημοσύνες, ἄκουσε· “Ὅταν δηλαδή εἶχε τὴν περιουσία, ὁ διάβολος εἶχε μιὰ ὑποψία, ἔστω καὶ ψεύτικη, ἀλλ’ ὅμως εἶχε τὴν ἀφορμὴ νὰ πει· Μήπως ἀνιδιοτελῶς σέβεται ὁ Ἰὼβ τὸν Θεό¹⁸;” Ὅταν ὅμως τοῦ τὰ πῆρε ὅλα, ὅταν τὸν ἀπογύμνωσε ἀπὸ ὅλα, καὶ ἐκεῖνος διατήρησε τὴν ἴδια ἀγάπη τοῦ σπὸν Θεό, τότε βούλωσε τὸ ἀδιάντροπο στόμα του, καὶ δὲν εἶχε τίποτε πιά νὰ πει. Γιατὶ τώρα ὁ δίκαιος ἔγινε πιὸ λαμπρότερος. Διότι ἀπὸ τὸ νὰ κάνει κανεὶς ἐλεημοσύνη ζώντας μέσα σὲ πλοῦτο, εἶναι ἀνώτερο τὸ νὰ ὑποφέρει μὲ καρτερία καὶ εὐχαριστία, ἂν καὶ τὰ ἔχασε ὅλα, ὅπως φάνηκε στὴν περίπτωση τοῦ δικαίου αὐτοῦ. Τότε ἦταν μεγάλη ἡ ἀγάπη του πρὸς τοὺς συνδούλους του, τώρα ἀποδείχτηκε ἡ μεγάλη ἀγάπη του πρὸς τὸν Θεό.

14.— ΣΤΟΝ ΦΑΥΣΤΙΑΝΟ.

Ὁ Θεὸς μπορούσενὰ σθήσει τὴ φλόγα τῆς καμίνου στὴ Βαβυλώνα, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκανε γιὰ νὰ προκαλέσει μεγαλύτερο φόβο στοὺς ἀσεβεῖς, νὰ κάνει μεγαλύτερη τὴν ἐκπληξη, καὶ νὰ καταργήσει ὅλη τὴν πώρωση τοῦ Ναβουχοδονόσορα. Καὶ ἔκανε κάτι πιὸ μεγάλο καὶ παρὰδοξο ἀπὸ τὸ νὰ σθήσει τὴ φλόγα. Ἀφήνοντάς την δηλαδή νὰ καφτεῖ τόσο πολύ, ὅσο θέλησε ἐκεῖνος, δείχνει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τὴ δύναμή του, ὅχι καταργώντας τὰ ἐπινοήματα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ ἐνῶ ὑπάρχουν, τὰ ἀχρηστεύει. Καὶ γιὰ νὰ μὴ νομίσει κανεὶς, βλέποντας τοὺς τρεῖς παῖδες νὰ νικοῦν τὴ φωτιά, ὅτι ἡ φωτιά ἦταν φαινομενικὴ, ἐπέτρεψε νὰ καοῦν ἐκεῖνοι πού τοὺς εἶχαν βάλει μέσα, δείχνοντας, ὅτι ἡ φωτιά πού βλέπóταν ἦταν ἀληθινή, γιατί ἀλλιῶς δὲν θὰ κατέτρωγε οὔτε τίς κληματίδες καὶ τὰ στουπιᾶ καὶ τὰ τόσο πολλὰ σώματα. Ἀπὸ τὴν δική του βέβαια διαταγὴ δὲν ὑπῆρχε τίποτε πιὸ δυνατὸ, ἀλλὰ τότε δειχνόταν ἡ φύση ἐκείνου πού ἔφερε στὴν ὑπαρξὴ ὅλα τὰ ὄντα. Γιατὶ ἡ φωτιά, ἐνῶ δέχτηκε σώματα φθαρτά, ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ αὐτὰ, σὰν νὰ ἦταν ἀφθαρτα, καὶ ἔδωσε πίσω μὲ μεγάλη μάλιστα λαμπρότητα αὐτὰ πού τῆς ἐμπόδευθηκαν. Γιατὶ οἱ τρεῖς παῖδες θγῆκαν μέσα ἀπὸ τὸ καμίνι σὰν νὰ ἦταν βασιλεῖς πού ἔβγαιναν ἀπὸ κάποια ἀνάκτορα¹⁹, καὶ κανένας δὲν ἀνεχόταν νὰ βλέπει τὸν βασιλιά, ἀλλὰ τὰ μάτια ὅλων ἀπὸ ἐκεῖνον εἶχαν στραφεῖ πρὸς τὸ παράδοξο θέαμα. Καὶ οὔτε τὸ βασιλικὸ στέμμα, οὔτε τὸ πορφυρὸ ἔνδυμά του, οὔτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴ βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια δὲν τραβοῦσε τόσο τὴν προσοχὴ τοῦ ὄχλου, ὅσο ἡ θέα ἐκείνων τῶν πιστῶν, πού ἔμει-

πος μετριόφρων και κατανευγμένος και εὐλαβής; Τινὲς δὲ και ὑπὸ
 βαρβάρων ἐλήφθησαν, ἄλλοι δὲ σειμοῦ γενομένου, κατεχώσθησαν
 πεπτωκότος τοῦ οἴκου, ἕτεροι δὲ ἐμπυρισμῷ κατεφλέχθησαν, ἢ ἄλλοις
 τισὶν ἀπροσοδοκῆτοις ἐνεσχέθησαν δεινοῖς; Γίνωσκε τοίνυν ὅτιπερ τὰ
 5 τοιαῦτα συμβαίνει τοῖς δικαίοις, ἵνα διὰ τούτων οἱ καταφρονοῦντες
 κατάφοβοι γένωνται, και τὴν ἐαυτῶν ὄφρὺν κατασπάσωσιν, και εἰς
 ὑπόμνησιν ἔλθωσι τοῦ Κυρίου τῶν ὄλων και Κριτοῦ τῶν ἀπάντων,
 και παύσονται οἱ τὰ φαῦλα πράσσοντες τῆς κακῆς ἐργασίας, και δρά-
 μωσι πρὸς τὴν θεραπείαν τῆς μετανοίας, και ἐπιμελήσονται τῆς ψυ-
 10 χωφελουῦς ἀρετῆς. Πλὴν τοῦτο σημειῶσαι, ὅτι τὰ συμβαίνοντα σκυ-
 θρωπὰ τοῖς δικαίοις, οὐδὲν μὲν παντελῶς λυμαίνεται τῇ ψυχῇ, προσ-
 θήκην δὲ προξενεῖ τούτοις αἰωνίων μισθῶν.

κ'.— Τῷ αὐτῷ.

Σκοπὸν προτεθειμένος ὁ Ἀβραάμ θῦσαι τῷ Θεῷ τὸν ἴδιον υἱόν,
 15 διατί φησι τοῖς δούλοις, «Καθίσατε ὑμεῖς αὐτοῦ μετὰ τῆς ὄνου· ἐγὼ δὲ
 και τὸ παιδάριον προσκνήσαντες ὑποστρέψομεν»; Ἐπίστευεν γάρ,
 ὅτι και μετὰ τὸ τεθῆναι τὸν παῖδα, ἀναστήσει αὐτὸν ὁ Θεός, και ζῶντα
 παραστήσει τῷ τεθυκότι. Πιστεύσωμεν οὖν και ἡμεῖς ἐντεῦθεν ἤδη
 ἐξαναστήναι ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐμπαθεστέρου εἰς τὸ ἀπαθέστερον.

20

ΚΑ'.— ΚΑΣΤΟΡΙ ΔΟΥΚΙ.

Νόμισόν μοι σπήλαιον ὑπάρχειν τὸν φθειρόμενον κόσμον· ἐν
 αὐτῷ δὲ και τοὺς δικαίους διαιτᾶσθαι ἀνθρώπους καθάπερ τινὰς ἐπι-
 γείους ἀγγέλους, και τοὺς πονηροὺς, δίκην ἐρπετῶν ἐμφωλεύοντας τῷ
 λεχθέντι σπηλαίῳ, πλεῖστα ἀδικεῖν και καταπονεῖν τοὺς μακαρίους
 25 ἄνδρας. Ἐὰν τοίνυν διὰ τῆς τούτων συνδιαγωγῆς και τῆς ὑπομονῆς
 και τῆς παραινέσεως μεταβληθῶσί ποτε οἱ θηριώδεις πρὸς ἀνθρωπί-
 νην κατάστασιν, εὐγε· εἰ δὲ μέχρι τελευτῆς ἀδιόρθωτοι μένοιεν, δι-
 πλὴν ἀποτίσουσιν τιμωρίαν κατὰ τὸ μέλλον, ὅτι τε ἀντὶ τῆς ἀρετῆς τὸ
 φαῦλον ἠσπίασαντο, και ὅτι οὔτε τῇ συνδιατριβῇ τῶν δικαίων, οὔτε τῇ
 30 νουθεσίᾳ βελτίους ἐαυτῶν γενέσθαι βεβούληνται.

κβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Οὔτε ἡ ἀρετὴ οὐσία φύσει ὑφροσῶσα, οὔτε ἡ κακία ζῶόν ἐστι λο-

πλουσίου, ἐνώ ὁ ἴδιος εἶναι ἄνθρωπος μετρημένος καὶ εὐλαβής; Ἄλλοι μάλιστα συνελήφθησαν καὶ ἀπὸ βαρβάρους, καὶ ἄλλοι ὅταν ἔγινε σεισμός παραχώθησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ σπιτιοῦ τους πού γκρεμίστηκε, ἄλλοι κᾶηκαν σὲ πυρκαϊὰ, ἢ ἔπεσαν θύματα ἀπροσδόκητων κακῶν. Γνώριζε λοιπὸν ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν στοὺς δίκαιους, ὥστε μὲ αὐτὰ αὐτοὶ πού περιφρονοῦν τὰ θεῖα νὰ τρομοκρατηθοῦν καὶ νὰ κατεβάσουν τὰ ἐπηρμένα φρύδια τους, καὶ νὰ θυμηθοῦν τὸν Κύριο καὶ Κριτὴ τῶν ὅλων, καὶ ἐκεῖνοι πού κάνουν πράξεις αἰσchrές νὰ παύσουν τίς κακὲς πράξεις τους καὶ νὰ τρέξουν στὴ θεραπεία τῆς μετάνοιας, καὶ νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν ἀρετὴ πού ὠφελεῖ τὴν ψυχὴ. Ἄλλὰ σημείωσε κι' αὐτὸ, ὅτι οἱ θλίψεις πού συμβαίνουν στοὺς δίκαιους δὲν βλάπτουν ἀπολύτως καθόλου τὴν ψυχὴ τους, ἀλλὰ προσθέτουν σ' αὐτοὺς περισσότερες αἰώνιες ἀμοιβές.

20.— Στὸν ἴδιο.

Ἄφοῦ ὁ Ἀβραάμ εἶχε σκοπὸ νὰ θυσιάσει στὸν Θεὸ τὸν γιό του, γιατί εἶπε στοὺς δούλους του, «Σεῖς καθίστε ἐδῶ μαζί μὲ τὴ γαϊδούρα, καὶ ἐγὼ μὲ τὸ παιδί, ἀφοῦ προσκυνήσουμε, θὰ ἐπιστρέψουμε»²²; Αὐτὸ τὸ ἔκανε ἐπειδὴ πίστευε, ὅτι μετὰ τὴ θυσία τοῦ παιδιοῦ, θὰ τὸ ἀναστήσει ὁ Θεὸς καὶ θὰ τὸ παρουσιάσει ζωντανὸ σ' αὐτὸν πού τὸ θυσίασε. Ἄς πιστέψουμε λοιπὸν καὶ ἐμεῖς, ὅτι ἤδη ἀπὸ ἐδῶ θὰ ἀναστηθοῦμε ἀπὸ τὰ πάθη στὴν ἀπάθεια.

21.— ΣΤΟΝ ΔΟΥΚΑ ΚΑΣΤΟΡΑ.

Θεώρησε, σὲ παρακαλῶ, ὅτι ὁ φθαρτὸς κόσμος εἶναι μιὰ σπηλιά, καὶ μέσα σ' αὐτὴ ζοῦν οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι σὰν κάποιοι ἐπίγειοι ἄγγελοι, καὶ οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι σὰν ἐρπετὰ φωλιασμένα μέσα στὴ σπηλιά αὐτὴ, προκαλώντας πάρα πολλές ἀδικίες καὶ καταπονώντας τοὺς μακάριους ἄνδρες. Ἐὰν λοιπὸν μὲ τὴ συμβίωσή τους αὐτὴ καὶ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν παραίνεση μεταβληθοῦν κάποτε οἱ θηριώδεις ἄνθρωποι καὶ ἔρθουν σὲ ἀνθρώπινη κατάσταση, μπρᾶβο τους. Ἐὰν ὅμως μείνουν μέχρι τὸν θάνατό τους ἀδιόρθωτοι, θὰ ὑποστοῦν διπλὴ τιμωρία στὸ μέλλον· μιὰ ἐπειδὴ ἀντὶ τῆς ἀρετῆς προτίμησαν τὸ κακό, καὶ ἄλλη μιὰ ἐπειδὴ οὔτε μὲ τὴ συμβίωση μὲ τοὺς δίκαιους, οὔτε μὲ τίς συμβουλές τους θέλησαν νὰ γίνουν καλύτεροι.

22.— Στὸν ἴδιο.

Οὔτε ἡ ἀρετὴ εἶναι οὐσία πού ὑπάρχει ἀπὸ τὴ φύση της, οὔτε ἡ

γικόν, ὡς τινες νομίζουσιν, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἐξ ἀναλήψεως ἢ μελέτης ἢ ἐργασίας ἢ ἀποχῆς τῶν μετεχόντων ἢ μὴ μετεχόντων γίνεσθαι εἴωθεν, ἢ πάλιν ἀπογίνεσθαι.

κγ'. — Τῷ αὐτῷ.

5 Ὅτι μὲν καὶ βασιλεὺς καὶ ὑπήκοος, ἁμαρτωλὸς τε καὶ δίκαιος, δυνατὸς τε καὶ ἀσθενής, τῇ αὐτῇ πίστει τραφήσονται, φησὶν ὁ Ἡσαΐας τότε, δηλαδή μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίαν, συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ λέων καὶ ταῦρος ἅμα βοσκηθήσονται. Ὅτι δὲ καὶ τοῖς ἀ-
10 πλουστέροις καὶ μᾶλλον τῇ φαυλότητι νηπιιάζειν προαιρουμένοις μακαρίοις καὶ ἀκάκοις ἀνθρώποις, διὰ τοῦ ἀπεριέργου καὶ ἀπρόαγμος θίου καὶ δι' εὐχῆς ἀδιστακτοῦ εὐχείρωτοι γίνονται αἱ ἐναντία δυνάμεις, λέγει ὁ αὐτὸς προφήτης, ὅτι «Καὶ παιδίον νήπιον, ἐπὶ τρώ-
γλην ἀσπίδων καὶ ἐπὶ κοίτην ἐγκόνων ἀσπίδων τὴν χεῖραν ἐπιβαλεῖ,
15 καὶ οὐ μὴ κακοποιήσουσιν, οὐδ' οὐ μὴ δύνωνται ἀδικῆσαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου», ὄρος νοῶν τὴν Χριστοῦ Ἐκκλησίαν διὰ τὸ ὕψος τῆς πίστεως

ΚΔ'. — ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ.

Ἐὰν πρὸ τῶν ἀγαθῶν πράξεων ζητῶμεν ζητήματά τινα ἀνωφελῆ
20 καὶ ἀνεύρετα, ὡς ἐνδεεῖς φρενῶν πλανώμεθα καὶ ἐνδρευόμεθα. Ὁ τε γὰρ ἐκάστου χρόνος βραχύς, καὶ τὸ κρίνεσθαι ἡμῖν ἐστὶ περὶ ἔργων, οὐ περὶ γνώσεως ἀπορρήτων. Διὸ μὴ καταλείψωμεν ζητεῖν, «Τί χρὴ ποιήσαντας ζωῆς αἰωνίου τυχεῖν»; Εἰ γὰρ ἀπασχοληθέντες τὸν βρα-
χὺν χρόνον εἰς δυσεύρετα καὶ ἀνωφελῆ ζητήματα, τὰς ἡμέρας τοῦ
25 παρόντος θίου καταδαπανήσωμεν, ἐνεδρευθέντες, ἀπερχόμεθα ἔνθεν κεναιῖς χερσὶ καὶ λέξουσιν εὐκαιρῶς περὶ ἡμῶν οἱ προφήται ἐπαποδυ-
ρόμενοι τῇ ἀπωλείᾳ ἡμῶν. Ποῦ εἰσὶν οἱ γραμματικοί; Ποῦ εἰσὶν οἱ πάνσοφοι σύμβουλοι καὶ διδάσκαλοι; «Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν»; Ἐξέλιπον γὰρ καὶ ἀπώλοντο διὰ τὴν οἴησιν καὶ τὴν παρανομίαν αὐ-
30 τῶν, καθάπερ τὸ ἐνύπνιον τοῦ ἐγειρομένου ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ. Πρὶν τοίνυν τὰ τοιαῦτα ἐπὶ σοὶ θρηνώδη θεῖη, ἀφέμενος τῶν μαρῶν ζητημάτων καὶ μειρακίους παίζουσιν ἀρμοζόντων, πείσθητι τῷ μεγάλῳ

κακία εἶναι ζῶο λογικό, ὅπως πιστεύουν μερικοί. Ἄλλὰ καὶ τὰ δύο συνήθως γίνονται ἢ ὄχι ἀπὸ τὴν ἀποδοχή, ἢ τὴν πρόθεση, ἢ τὴν ἀσκησι, ἢ τὴν ἀποφυγὴ ἐκείνων ποὺ συμμετέχουν ἢ δὲν συμμετέχουν.

23.— ΣΤὸν ἴδιο.

“Ὅτι βέβαια καὶ ὁ βασιλιάς καὶ ὁ ὑπήκοος, καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ὁ δίκαιος, καὶ ὁ δυνατὸς καὶ ὁ ἀδύνατος, θὰ τραφοῦν μὲ τὴν ἴδια πίστι, τὸ λέγει ὁ Ἡσαΐας· τότε, δηλαδή μετὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ, θὰ βόσκουν, λέγει, μαζὶ ὁ λύκος μὲ τὸ ἀρνί, καὶ ἡ λεοπάρδαλη θὰ ξεκουράζεται μαζὶ μὲ τὸ κασίκι, καὶ τὸ μοσχάρι, τὸ λιοντάρη καὶ ὁ ταῦρος θὰ βόσκουν μαζὶ²³. “Ὅτι πάλι καὶ στοὺς πιὸ ἀπλοϊκοὺς καὶ τοὺς μακάριους καὶ ἄκακους ἀνθρώπους, ποὺ προτιμοῦν νὰ φέρονται μὲ νηπιακὴ ἀφέλεια, μὲ τὴν ἀπέριττη καὶ ἀνέμελη ζωὴ τους καὶ τὴ χωρὶς δισταγμὸ προσευχὴ τους νικῶνται εὐκόλα οἱ ἀντίθετες δυνάμεις, τὸ λέγει ὁ ἴδιος προφήτης· «Καὶ παιδὶ νηπιακῆς ἡλικίας στὴ σπηλιὰ τῶν ἀσπίδων καὶ στὴ φωλιὰ τῶν παιδιῶν τῶν ἀσπίδων θὰ βάζει τὸ χέρι του καὶ δὲν θὰ τὸ κακοποιῶν, οὔτε θὰ μποροῦν νὰ ἀδικήσουν κανέναν στὸ ἅγιο ὄρος μου»²⁴, ἐνωῶντας μὲ τὴ λέξη «ὄρος» τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ λόγῳ τοῦ ὕψους τῆς πίστεως.

24.— ΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟ.

Ἐὰν πρὶν ἀπὸ τίς καλὲς πράξεις ζητοῦμε νὰ μάθουμε μερικὰ ζητήματα ἀνώφελα καὶ μὴ ἐξακριβωμένα, βρισκόμαστε σὲ πλάνη καὶ πέφτουμε σὲ ἐνέδρα, σὰν ἀνόητοι. Γιατὶ ὁ χρόνος τῆς ζωῆς τοῦ καθενὸς εἶναι σύντομος καὶ ὅπου νᾶναι πρόκειται νὰ κριθοῦμε γιὰ τὰ ἔργα μας, καὶ ὄχι γιὰ τὸ ἂν γνωρίζουμε αὐτὰ ποὺ εἶναι ἀπόρρητα. Γι’ αὐτὸ νὰ μὴ σταματήσουμε νὰ ζητοῦμε νὰ μάθουμε, «Τί πρέπει νὰ κάνουμε γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε τὴν αἰώνια ζωὴ»²⁵. Γιατὶ ἂν, ἀπασχολούμενοι τὸ σύντομο αὐτὸ χρονικὸ διάστημα μὲ δυσεπίλυτα καὶ ἀνώφελα ζητήματα, σταταλήσουμε τίς ἡμέρες τῆς ἐδῶ ζωῆς μας, παγιδευμένοι θὰ φύγουμε ἀπὸ ἐδῶ μὲ ἀδεια τὰ χέρια, καὶ θὰ ποῦν γιὰ μᾶς οἱ προφῆτες ἐπίκαιρα, κλαίοντας γιὰ τὴν ἀπώλειά μας· Ποῦ εἶναι οἱ γραμματικοί; Ποῦ εἶναι οἱ πάνσοφοι σύμβουλοι καὶ δάσκαλοι; «Πῶς ἐρημώθηκαν»²⁶; Ἐλειψαν καὶ χάθηκαν ἐξαιτίας τῆς ἔπαρσης καὶ τῆς παρανομίας τους, ὅπως χάνετε τὸ ὄνειρο ἐκείνου ποὺ σηκώνεται ἀπὸ τὸ κρεβάτι του. Πρὶν ἀκόμα λοιπὸν πεῖ καὶ γιὰ σένα αὐτὰ τὰ θρηνώδη, ἀφήνοντας τίς μαρῆς ἀναζητήσεις, ποὺ ταιριάζουν σὲ παιδάκια ποὺ παίζουν, πείσου στὸν μεγάλο καὶ ἀλη-

λω καὶ ἀληθινῶ διδασκάλῳ βουῶντι· «Ζητεῖτε πρὸ τῶν πάντων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην». Ἐκαστον γὰρ ἴδιον ἔχει καιρόν τὸ πράττειν τὰ δίκαια ἐνταῦθα, τὸ δ' ἀπολαβεῖν τὴν μισθαποδοσίαν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Ἴν' οὖν μὴ ἐνεδρευθῶμεν, μᾶλλον τὴν
 5 δικαιοσύνην ἰχνεύσωμέν τε καὶ πράξωμεν, ὅπως, καθάπερ τινὲς κάλλιστοι ὄδοιπόροι, τὰ ἐφόδια τῶν ἀγαθῶν βαστάσαντες πράξεων, ὥσπερ εἰς τινα πόλιν τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν εἰσέλθωμεν. Ὁ γὰρ τοι Θεὸς τοῖς εὐγνωμονοῦσι, διὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ γενόμενον κόσμον, πρόδηλός ἐστιν ὑπὸ πάσης κτίσεως αὐτοῦ μαρτυρούμενος. Μὴ τοίνυν τοῦ Θεοῦ
 10 λήθην λαβόντες καὶ τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων καὶ κριμάτων, περὶ τινα μικρὰ ζητήματα καὶ ἀκερδῆ λεξίδρια, μηδενὸς λόγου ἄξια, ὡς περὶ μεγάλα τινὰ καὶ ἀπόρρητα ἀπασχολοῦντες ἑαυτούς, ἀποβουκοληθῶμεν καὶ ἀλλοτριωθῶμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς.

ΚΕ'.- ΦΙΛΟΥΜΕΝΙΩ.

15 Δύναται πρόφην διὰ τῆς ἀμελείας ἐρημωθεῖσα καὶ χερσωθεῖσα ψυχὴ, νῦν μεταβαλλομένη καλῶς, ἐξημερωθῆναι καὶ φιλοκαληθῆναι, καλιεργηθῆναί τε καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον μεθαρμοσθῆναι σχῆμα. Γέγραπται γάρ, ὅτι «Ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας καὶ διεξόδους ὑδάτων, καὶ κατώκισεν ἐκεῖ πεινῶντας, καὶ συνεστήσαντο πόλεις κατοικεσίας, καὶ
 20 ἔσπειραν ἀγρούς, καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας, καὶ ἠύλογήθησαν». Ὅτι γὰρ οὐ περὶ χώρας ἀψύχου ταῦτά φησιν, ἀλλὰ περὶ λογικῶν ψυχῶν, λέγει καταπαύων τὸν ψαλμόν· «Τίς σοφός, καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσουσι τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ;». Μὴ οὖν σαντὸν ἀπογινῶς, ἔρημον τυγχάνοντα πάσης δικαιοσύνης, μόνον εἰ βουληθείης μεταθεῖνα τὸν τρό-
 25 πον. Καὶ γὰρ τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ τὴν σκηνὴν τοῦ Θεοῦ κατασκευάσαι τὸν Μωυσέα, συμβολικῶς δείκνυται, δυνατὸν εἶναι ψυχὴν ἐρημωθεῖσαν, δεκτικὴν γενέσθαι τῆς σκηνῆς τοῦ Κυρίου. «Εἰς αἰῶνα γὰρ ἀγαλλιάσονται οἱ πιστοί, καὶ κατασκηνώσει ἐν αὐτοῖς ὁ Κύριος, καὶ καυχῆσονται, φησὶν, ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου», Χριστέ.

30 ΚΣΤ'.- ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Οὐ χρὴ ξενίζεσθαι τοῖς γινομένοις πανταχοῦ γὰρ πειρασμοὶ τοῖς νήφουσί· εἰσι παρεξυγμένοι, ἀπὸ τῶν οἰκείων, ἀπὸ τῶν ἀλλοτριῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος, βλέπων τὰς νιφάδας τῶν κινδύνων τὰς

θινὸ δάσκαλο πού φωνάζει· «Ζητᾶτε πρὶν ἀπὸ ὅλα τῆ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ δικαιοσύνη»²⁷. Γιατὶ τὸ καθένα ἔχει τὸν κατάλληλο καιρὸ του. Τὸ νὰ κάνουμε ἔργα δίκαια, ἐδῶ, ἢ ἀπολαβὴ ὅμως τῆς ἀνταμοιβῆς ἀνήκει στὴ μέλλουσα ζωὴ. Γιὰ νὰ μὴ πέσουμε λοιπὸν στὴν ἐνέδρα, ὡς βαδίσουμε στὰ ἴχνη τῆς δικαιοσύνης τῶν προῶν μας, ὥστε, σὰν κάποι-οι πολὺ καλοὶ ὁδοιπόροι, κουβαλώντας τὰ ἐφόδια τῶν καλῶν προῶν μας, ὡς μποῦμε, σὰν σὲ κάποια πόλη, στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὁ Θε-ὸς, σ' αὐτοὺς πού τὸν εὐγνωμονοῦν γιὰ τὸν κόσμο πού δημιούργησε, εἶ-ναι ὀλοφάνερος, ἀφοῦ μαρτυρεῖται ἀπὸ ὅλη τὴν κτίση. Ἄς μὴ λησμο-νοῦμε λοιπὸν τὸν Θεὸ καὶ τὶς ἐντολὲς καὶ κρίσεις του, καὶ ἀπασχολοῦμε τὸν ἑαυτό μας μὲ μικρὰ ζητήματα καὶ ἀνώφελες λεξοῦλες, πού δὲν εἶναι ἄξιες λόγου, σὰν νὰ πρόκειται γιὰ κάποια μεγάλα καὶ ἀπερίγραπτα ζη-τήματα, καὶ παραπλανηθοῦμε καὶ ἀποξενωθοῦμε ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωὴ.

25.- ΣΤΟΝ ΦΙΛΟΥΜΕΝΙΟ.

Ἡ ψυχὴ πού προηγουμένως εἶχε ἐρημωθεῖ καὶ ἐκχερσωθεῖ μὲ τὴν ἀδιαφορία, μπορεῖ, ἂν μεταβληθεῖ καλὰ, νὰ ἐξημερωθεῖ καὶ νὰ ἀγαπήσει τὸ καλὸ, νὰ καλλιεργηθεῖ καὶ νὰ πάρει σχῆμα καλύτερο. Γιατὶ εἶναι γραμμένο· «Μετέβαλε τὴν ἔρημο σὲ λίμνες καὶ σὲ ἐκβολὲς ποταμῶν, καὶ ἐγκατέστησε ἐκεῖ πεινασμένους, ἔκτισε πόλεις γιὰ νὰ κατοικοῦν, καὶ ἔσπειραν χωράφια καὶ φύτεψαν ἀμπέλια καὶ εὐλογήθηκαν»²⁸. Καὶ ὅτι μὲ αὐτὰ δὲν ἐννοεῖ κάποια ἀψυχη χώρα, ἀλλὰ ψυχὲς λογικὲς, τὸ λέγει τελει-ώνοντας τὸν ψαλμὸ· «Ποιὸς εἶναι ὁ σοφὸς πού θὰ τὰ φυλάξει αὐτὰ, γιὰ νὰ κατανοήσουν τὰ ἐλέη τοῦ Θεοῦ;»²⁹. Νὰ μὴν ἀπογοητεύεσαι λοιπὸν γιὰ τὸν ἑαυτό σου, ἐπειδὴ εἶναι ἔρημος ἀπὸ κάθε δικαιοσύνη, ἀρκεῖ νὰ θελήσεις νὰ ἀλλάξεις τρόπο ζωῆς. Γιατὶ τὸ ὅτι ὁ Μωυσῆς κατασκεύασε στὴν ἔρημο τὴ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ, δείχνει συμβολικά³⁰, ὅτι εἶναι δυνατόν, μὰ ψυχὴ πού ἐρημώθηκε, νὰ γίνῃ ἰκανὴ νὰ δεχτεῖ τὴ σκηνὴ τοῦ Κυ-ρίου. «Γιατὶ οἱ πιστοὶ θὰ δοκιμάζουν ἀγαλλίαση, καὶ θὰ ἐγκατασταθεῖ μέσα σ' αὐτοὺς ὁ Κύριος, καὶ θὰ καυχῶνται», λέγει, «γιὰ σένα ὅλοι ὅσοι ἀγαποῦν τὸ ὄνομά σου»³¹, Χριστέ.

26.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΘΕΟΔΟΤΟ.

Δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήττεσαι μὲ αὐτὰ πού γίνονται. Γιατὶ παντοῦ, σ' αὐτοὺς πού κάνουν πνευματικὴ ζωὴ, εἶναι συνδεδεμένοι πειρασμοί, οἱ ὁποῖοι προκαλοῦνται ἀπὸ τοὺς δικούς τους καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους. Γι'

(30) Ἐξ. 26, 1 ἐ. 40 ἐ.

31. Ψαλμ. 5, 12.

ἐπαγομένας καὶ δεδοικώς, μὴ τινες τῶν μαθητῶν ἐντεῦθεν θορυ-
 βηθῶσι, γράφων ἔλεγεν· «Ἐπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, εἰς τὸ μηδένα σαί-
 νεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ὅτι εἰς τοῦτο κείμε-
 θα». Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· Οὗτος ἡμῶν ὁ βίος, αὕτη τῆς ἀπο-
 5 στολικῆς πολιτείας ἢ ἀκολουθία, τὸ μυρία πάσχειν κακά· «Εἰς τοῦτο
 γὰρ κείμεθα», φησὶν, ὥσπερ τὰ ὄνια εἰς τοῦτο πρόκειται, εἰς τὸ πω-
 λεῖσθαι καὶ ἀγοράζεσθαι· Οὕτω καὶ ὁ ἀποστολικὸς βίος εἰς τοῦτο κεί-
 ται, εἰς τὸ λαιδορεῖσθαι, εἰς τὸ πάσχειν κακῶς, εἰς τὸ μηδεμίαν ἔχειν
 ἀνακωχήν· Καὶ ὅσοι νήφουσιν, οὐ μόνον ἐντεῦθεν οὐ βλάπτονται,
 10 ἀλλὰ καὶ μειζόνως κερδαίνουσιν.

κζ'.— Τῷ αὐτῷ.

«Εὐλογήσω», φησὶ, «τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ· διὰ παντός ἡ
 αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου». Αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶν εὐλογεῖν μὲν
 ἡμᾶς Θεὸν ἐπὶ τοῖς χρηστοτέροις, σιωπᾶν δὲ ἐπὶ τοῖς σκυθρωπωτέροις
 15 πράγμασιν· ἀλλὰ δεῖ πλέον τότε εὐχαριστεῖν, ὅταν κακὰ πάσχωμεν,
 γινώσκοντας, ὅτι «ὃν ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν
 ὃν παραδέχεται».

κη'.— Τῷ αὐτῷ.

«Ἐγὼ δὲ ὡς ἡ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, μηδέποτε
 20 γυμνούμενος μακαρίας ἐλπίδος· Γενώμεθα τοιγαροῦν ἐλαία κατάκαρ-
 πος, μὴ ἀλλαχοῦ πον, μὴ ἐν Ἑλληνισμῷ, μὴ ἐν Ἰουδαϊσμῷ, μὴ ἐν αἰρέ-
 σει κακῇ, ἀλλ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ
 εὐσεβείᾳ· Οἱ γὰρ δυσσεβεῖς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας μάτην καρποφο-
 ροῦσι.

25 κθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὡσπερ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ, ἡ μὲν ἀρχὴ δυσκολίαν εἶχεν, καὶ μέχρι
 πολλοῦ προῖει τὰ πράγματα, ἀπεναντίας εἶναι δοκοῦντα τῇ ὑποσχέ-
 σει, ὕστερον δὲ μείζονα τῶν προσδοκηθέντων ἐγένετο· καὶ ἐπὶ τοῦ
 σταυροῦ δὲ οὐκ εὐθέως, οὐδὲ ἐν προομιόις καὶ ἐν ἀρχῇ τὸ κατόρθωμα
 30 ἅπαν ἐβλάστησεν, ἀλλὰ τὸ μὲν σκάνδαλον προῖει, καὶ ὀλίγα τινὰ γέγο-
 νε θαύματος ἔνεκεν καὶ τῆς διορθώσεως τῶν ταῦτα τολμησάντων, καὶ

αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος, βλέποντας τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων ποὺ συμβαίνουν, καὶ φοβούμενος μήπως κάποιοι ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του θορυβηθοῦν ἀπὸ αὐτοῦς, τοὺς ἔγραφε λέγοντας· «Σᾶς ἔστειλα τὸν Τιμόθεο, γιὰ νὰ μὴ κλονιστεῖ κανένας ἀπὸ τὶς θλίψεις αὐτές. Γιατὶ σεῖς οἱ ἴδιοι γνωρίζετε ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολή μας»³². Αὐτὸ ποὺ λέγει σημαίνει τὸ ἑξῆς· Αὐτὴ εἶναι ἡ ζωὴ μας, αὐτὸ τὸ ἐπακόλουθο τῆς ἀποστολικῆς μας ζωῆς, τὸ νὰ ὑποφέρουμε μύρια κακὰ. «Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολή μας», λέγει, ὅπως τὰ τρόφιμα ὑπάρχουν γιὰ νὰ πωλοῦνται καὶ νὰ ἀγοράζονται, ἔτσι καὶ ἡ ἀποστολικὴ ζωὴ ὑπάρχει γιὰ νὰ βριζόμαστε καὶ νὰ κακοπαθοῦμε, χωρὶς νὰ ὑπάρχει καμμιά διακοπὴ σ' αὐτὰ. Καὶ αὐτοὶ ποὺ εἶναι προσεκτικοί, ὄχι μόνο δὲν βλάπτονται ἀπὸ αὐτό, ἀλλὰ καὶ κερδίζουν πολὺ.

27.— Στὸν ἴδιο.

«Θὰ δοξολογήσω», λέγει, «τὸν Κύριο σὲ κάθε εὐκαιρία. Ἡ ἐξύμνησή του θὰ βρῖσκεται πάντοτε στὸ στόμα μου»³³. Γιατὶ εἶναι αἰσχρὸ νὰ δοξολογοῦμε βέβαια τὸν Θεὸ γιὰ τὰ πολὺ καλά, ἀλλὰ νὰ σιωποῦμε γιὰ τὰ πολὺ δυσάρεστα. Ἀντίθετα πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε τότε, ὅταν ὑποφέρουμε κακὰ, γνωρίζοντας, ὅτι· «Αὐτὸν ποὺ ἀγαπᾷ ὁ Κύριος, τὸν παιδαγωγεῖ, καὶ μαστιγώνει κάθε παιδί του ποὺ τὸ ἀποδέχεται»³⁴.

28.— Στὸν ἴδιο.

«Ἐγὼ εἶμαι σὰν ἐλιά γεμάτη καρπούς στὸν οἶκο τοῦ Κυρίου, καὶ ποτὲ δὲν ἀποχωρίζομαι ἀπὸ τὴ μακάρια ἐλπίδα»³⁵. Ἄς γινόμαστε λοιπὸν ἐλιά γεμάτη καρπὸ, ὄχι κάπου ἄλλοῦ, ὄχι στὴν εἰδωλολατρία, οὔτε στὸν Ἰουδαϊσμό, οὔτε στὴν κακὴ αἵρεση, ἀλλὰ στὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ, δηλαδή στὴν πίστη καὶ στὴν εὐσέβεια. Γιατὶ οἱ ἀσεβεῖς σὰ χαμένα καρποφοροῦν μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

29.— Στὸν ἴδιο.

Ὅπως στὴν περίπτωσι τοῦ Ἰωσήφ, ἡ ἀρχὴ βέβαια εἶχε δυσκολίες, καὶ γιὰ πολὺ χρονικὸ διάστημα πηγαιναν τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε νὰ φαίνονται ἀντίθετα πρὸς τὴν ὑπόσχεση, ἐνῶ ὕστερα ἀποδείχτηκαν ἀνώτερα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἀναμένονταν³⁶, ἔτσι καὶ κατὰ τὴν σταύρωση, τὸ ἀποτέλεσμα δὲν φάνηκε ὄλο ἀμέσως, οὔτε ἀπὸ τὸ προοίμιο καὶ τὴν ἀρχή. Ἀντίθετα τὸ σκάνδαλο προχωροῦσε, καὶ μόνο λίγα ἔγιναν λόγῳ τοῦ θαύματος καὶ τῆς διόρθωσης ἐκείνων ποὺ τὰ ἀποτόλμησαν αὐτὰ, καὶ

35. Ψαλμ. 51, 10.

36. Γεν. 37, 7 καὶ 41, 40.

εὐθέως πάντα παρέδραμεν. Εἰ γὰρ καὶ τὸ καταπέτασμα ἐσχίσθη τοῦ
 ναοῦ τότε, καὶ πέτραι ἐρράγησαν, καὶ ἥλιος ἐσκοτίσθη, ἀλλὰ ταῦτα ἐν
 μιᾷ ἡμέρᾳ, καὶ ἐν λήθῃ γέγονε παρὰ τοῖς πολλοῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα εὐ-
 θέως ἐν φυγῇ οἱ ἀπόστολοι, ἐν διώξει, ἐν πολέμοις, ἐν ἐπιβουλαῖς, λαν-
 5 θάνοντες, κρυπτόμενοι, δεδοικότες, οὕτω τὸν λόγον ἐκήρυττον· καὶ ἐν
 δυναστείᾳ πολλῇ τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος ἀγόντων, περιαγόντων, σπα-
 ραπτόντων τοὺς πιστεύοντας καὶ ὁ σταυρωθεὶς ἠνείχeto ταῦτα ὄρων.
 Ἄλλ' ὄρα πῶς μετὰ ταῦτα τὸ πρᾶγμα τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τὸν ἥλιον
 ἔλαμψεν, καὶ πᾶσαν κατέσχε τὴν οἰκουμένην.

10 Α'.- ΕΥΝΟΜΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἡρώτησέ με ἡ θεοφιλία σου, τί ἐστὶν ὅπερ Γαλάταις ὁ Ἀπόστο-
 λος γράφει, ὅτι ὁ περιτεμνόμενος ὀφείλει πάντα τὸν Μωσαϊκὸν νόμον
 πληρῶσαι. Ἐπειδὴ μετὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ τὸ φῶς τῆς οὐρα-
 νίου γνώσεως, δολίοις τισὶ καὶ ψυχόφθόροις ἀνθρώποις Γαλάται ἐξ
 15 ἀφελείας καὶ κουφότητος παραπεισθέντες, κατέπεσαν εἰς τὸ περιτέ-
 μνεσθαι, καὶ τὸν Ἰουδαϊσμὸν ὅλον λοιπὸν ἔμελλον παραδέχεσθαι
 («Μικρὰ γὰρ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῦν εἴωθεν»), βουλόμενος ὁ
 μακάριος Παῦλος μὴ ἀπολέσθαι, ἀλλὰ σωθῆναι αὐτούς, ἀνασειράζει
 τοὺς ἐξαπατηθέντας, καὶ ἀφίστησι τῆς βλαβεραῆς ἐγχειρήσεως καὶ τῆς
 20 ἀδίκου περιτομῆς ὡσανεὶ λέγων· Εἰ θέλεις περιτέμνεσθαι, οὐκοῦν καὶ
 σαβδάτιζε καὶ θύε καὶ σάλπιζε, καὶ σκηνοπηγίαν ἐπιτέλει, καὶ τὸν μῦν
 καὶ τὴν γαλῆν παραφυλάττου, καὶ τὴν κλίνην σὺν τοῖς ἐπιστροφάμασι
 ἅπασι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπόπλυνε, καὶ τὴν ἐστίαν κατάσκαπτε,
 καὶ πᾶσι τοῖς Μωσαϊκοῖς σχοινίοις σεαυτὸν κατάδησον, καὶ οἰκοδό-
 25 μησον πάλιν κακῶς, ὅπερ καλῶς καθεῖλεν ὁ Κύριος, καὶ ἀνανέωσον
 τὸν βαρύτετον νόμον τὸν δεθέντα καιρῶ τινι ἀρμοδίῳ τοῖς νηπίοις
 τὴν φρένα, ὅνπερ ὁ Σωτὴρ Χριστὸς τοῖς τελείοις καὶ μεγίστοις δόγμα-
 σι τῆς εὐσεβείας κατήργησεν. Εἰ τοίνυν φιλεῖς τὴν περιτομὴν, καθά-
 περ τῶν παιδῶν οἱ ἀνοητότατοι καὶ ἀλογιστότατοι, ἀστραγάλους καὶ
 30 σείστρα καὶ σφαίρας καὶ κάρνα, τοῦτο γίνωσκε σαφῶς, ὅτι οὐκ ἔχεις
 μέρος μετὰ Χριστοῦ, λύων τὸ βούλημα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μὴ μόνον
 ἀκροβυσιάν περιτέμης, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ γεννητικὰ ἀπόκοψον μόρια,
 ὅπερ ποιεῖν ὀφείλουσιν οἱ διαταπτόμενοι περιτεμεῖν, καὶ στάσεις ἔγει-

ἀμέσως ὅλα πέρασαν. Γιατί, ἂν καὶ τότε καὶ τὸ παραπέτασμα τοῦ ναοῦ σχίστηκε, καὶ οἱ πέτρες ράγισαν, καὶ ὁ ἥλιος σκοτείνιασε, ὅμως αὐτὰ μόνο μέσα σὲ μιὰ μέρα, καὶ ξεχάστηκαν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς. Καὶ ἀμέσως μετὰ ἀπὸ αὐτὰ οἱ ἀπόστολοι κήρυτταν τὸν λόγο μὲ διώξεις, μὲ πολέμους, μὲ μηχανορραφίες, ἀπαρατήρητοι, κρυβόμενοι, φοβισμένοι, ἐνῶ ὁ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων μὲ μεγάλη ἐξουσία ὀδηγοῦσε, περιέφερε, καὶ σπάρασσε ἐκείνους ποὺ πίστευαν. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ σταυρώθηκε, ἂν καὶ ἐβλεπε τὰ ἀνεχόταν. Κοίταξε ὅμως μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὅτι ἡ διάδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἔλαμψε περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ κυρίεψε ὅλη τὴν οἰκουμένην.

30.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΥΝΟΜΙΟ.

Μὲ ρώτησες, θεοφιλέστατε, τί σημαίνει αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ Ἀπόστολος στοὺς Γαλάτες, ὅτι, ὅποιος περιτέμνεται, ὀφείλει νὰ τηρήσει ὅλον τὸν Μωσαϊκὸ νόμο. Ἐπειδὴ μετὰ τὴν πίστη τους στὸν Χριστὸ καὶ τὸ φῶς τῆς οὐράνιας γνώσης οἱ Γαλάτες παρασύρθηκαν ἀπὸ κάποιους ὑπουργοὺς καὶ ψυχοφθόρους ἀνθρώπους, ἀπὸ ἀφέλεια καὶ ἐλαφρότητα, καὶ ἔφτασαν νὰ ὑποστοῦν περιτομή, ἔπρεπε κατὰ συνέπεια νὰ ἀποδεχθοῦν καὶ ὅλον τὸν μωσαϊκὸ νόμο (γιατὶ λέγει, «λίγο προζύμι, ζυμώνει ὅλο τὸ ζυμᾶρι»³⁷), θέλοντας ὁ μακάριος Παῦλος νὰ μὴ χαθοῦν αὐτοί, ἀλλὰ νὰ σωθοῦν, συγκρατεῖ αὐτοὺς ποὺ παρασύρθηκαν καὶ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ βλαβερὸ ἐγγείρημά τους καὶ τὴν ἄδικη περιτομή, λέγοντάς τους κατὰ κάποιον τρόπο· Ἐὰν θέλεις νὰ κάνεις περιτομή, πρέπει καὶ νὰ νὰ τηρεῖς τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου, καὶ νὰ προσφέρεις θυσίες, καὶ νὰ σαλπίζεις, καὶ νὰ γιορτάζεις τὴ γιορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, καὶ νὰ προφυλάγῃς ἀπὸ τὸ ποντίκι καὶ τὴ γάτα, καὶ νὰ πλένεις κάθε μέρα τὸ κρεβάτι καὶ τὰ στρώματα, καὶ νὰ καταστρέψῃς ἀπὸ τὰ θεμέλιά τους τοὺς βωμούς, καὶ νὰ δένεις τὸν ἑαυτὸ σου μὲ ὅλα τὰ μωσαϊκὰ σχοινιά, καὶ πάλι νὰ τὰ κτίζεις κακῶς, πράγματα ποὺ καλῶς ὁ Κύριος τὰ κατάργησε, καὶ νὰ ἀνανεώσῃς πάλι τὸν πολὺ βαρὺν νόμο ποὺ εἶχε δοθεῖ στὸν κατάλληλο καιρὸ σὲ ἐκείνους ποὺ ἦταν νήπια στὰ μυαλά, τὸν ὁποῖο νόμο ὁ Σωτῆρας Χριστὸς τὸν κατάργησε μὲ τὴν τέλεια καὶ ὑψιστὴ διδασκαλία τῆς εὐσέβειας. Ἐὰν λοιπὸν ἀγαπᾷς τὴν περιτομή, ὅπως τὰ ἀνόητα καὶ ἀσυλόγιστα παιδιά ἀγαποῦν τὰ κότσια καὶ τὶς κουδουνίστρες καὶ τὰ τόπια καὶ τὰ καρῦδια, νὰ γνωρίζεις καλὰ αὐτὸ ὅτι δὲν ἔχεις μερίδιο μαζί μὲ τὸν Χριστὸ, ἀφοῦ καταργεῖς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ νὰ μὴ κόβεις μόνο τὴν ἀκροβυστία σου, ἀλλὰ κόψε καὶ ὅλα τὰ γεννητικά σου μόρια, πράγμα ποὺ ὀφείλουν νὰ κάνουν ὅλοι ὅσοι διατάζουν νὰ περιτέμνεστε, καὶ κάνε ἐξε-

ρον διὰ τοῦτο κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Τοιοῦτο γάρ ἐστι τὸ εἰρημένον
 «Ὁφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς», καὶ δούλους πάλιν
 ποιοῦντες τοὺς ἐλευθερωθέντας ὑπὸ Χριστοῦ.

ΛΑ'.- ΠΙΟΝΙΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.

5 Ἐπειδὴ γνησίῳ μοι φίλου μακαριωτάτου Εὐκαρπίου υἱὸς ὑπάρχεις,
 ἄγαν κηδόμενος τῆς σῆς σωτηρίας καὶ τῶν ὑπολήψεων, γράφω
 τὸ ὠφελοῦν σε. Ἀπόθου τοίνυν τοὺς χρυσοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ δύο
 ψεῖλια τὰ ἐπὶ τῶν χειρῶν σου, τῇ ἐσομένῃ συμδίῳ κατὰ τὸν νόμον μᾶλλον
 ταῦτα χαριζόμενος. Εἰ δὲ πάνυ σεμνὴ καὶ σώφρων ἢ γαμετὴ τυγ-
 10 χάνοι, οὐδ' αὐτὴ καταδέξεται, ὥσπερ ἐγὼ νομίζω.....

ΛΒ'.- ΑΝΔΡΕΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Θυσιαστήριον Κυρίου λέγεται ὑπάρχειν ὁ μοναχός, θυσιαστήριον,
 ἐν ᾧ καὶ ἐξ οὗ εὐχαὶ καθαρὰ προσφέρονται τῷ παννύστῳ Θεῷ,
 θυσιαστήριον πνευματικῶς ἰδρυμένον καὶ τεθεμελιωμένον «εἰς τὸν
 15 τόπον», καθὼς φησιν ὁ Δαυῖδ, «οὗ ἔστησαν οἱ πόδες Κυρίου». οὐ μὴν
 ἐσαλεύθησαν. «Ἐστῶτες», γάρ φησιν, «ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς
 αὐλαῖς σου, Ἱερουσαλήμ».

ΛΓ'.- ΘΑΥΜΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τί γὰρ προσεδόκησας, προαιρούμενος τὴν ἀναχώρησιν καὶ τὴν
 20 ἡσυχίαν; Πάντως θλίψεις καὶ πειρασμοὺς καὶ χαλεπῶν δαμώνων τὰς
 μυρίας προσπτώσεις καὶ λόγχας καὶ μηχανάς. Πῶς οὖν δυσανασχε-
 τεῖς, κεντούμενος ποικίλως ταῖς τῶν πειρασμῶν λόγχαις, καὶ τοῖς πρη-
 στηροειδέσι τροχοῖς τῆς τῶν δαμώνων ἀμάξης τὴν σαυτοῦ ψυχὴν
 ἀλοῶμενος τμήμασι καὶ δίκην ἀχύρου κοπτόμενος; Ἄλλ' ὑπόμεινον
 25 εὐχαρίστως καὶ μακροθύμως φρονήματι στιδαρῶ καὶ ἰκεσία πυκνῇ
 καὶ ἀγρυπνίᾳ συντόνῳ καὶ ἐγκρατεῖᾳ καλῇ, προσπαρομένων τὸ κρεῖτ-
 τον, καὶ θεάσῃ τὸ τέλος τῶν ἀγωνιζομένων διὰ τὸν Χριστόν· σωτηρία
 γὰρ ὑπάρχει τὸ δὲ τέλος τῶν δαμώνων, ἀπάλεια χαλεπὴ. Τότε γὰρ
 κεντηθήσονται οἱ ἀλοῶντές σε νῦν, καὶ καταπατήσεις αὐτούς, καὶ ἔ-
 30 σονται σποδὸς ὑπὸ τοὺς πόδας σου, καὶ τὰ ἐξῆς. Ποτὲ μὲν κρύπτον-
 ται ἔνδον παρ' ἡμῖν οἱ δαμιονιώδεις λογισμοί, ποτὲ δὲ διακύπτουσιν

38. Γαλ. 5, 12.

39. Ψαλμ. 131, 7.

40. Ψαλμ. 72, 2.

41. Ψαλμ. 121, 2.

42. Τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς βρῖσκεται διεσπαρμένο καὶ στίς ἐπιστολές

γέρσεις ἕξ αἰτίας αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Γιατὶ αὐτὸ σημαίνει τὸ ρητό· «Ἐπρεπε νὰ τὰ κόψουν τελείως αὐτοὶ ποὺ σᾶς ἀναστατώνουν»³⁸, καὶ κάνουν πάλι δούλους ἑσᾶς ποὺ ἐλευθερωθήκατε ἀπὸ τὸν Χριστό.

31.— ΣΤΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ ΠΙΟΝΙΟ.

Ἐπειδὴ εἶσαι γιὸς τοῦ εἰλικρινοῦς φίλου μου τοῦ μακαριωτάτου Εὐκαρπίου, ἐπειδὴ ἐνδιαφέρομαι πολὺ γιὰ τὴ σωτηρία σου καὶ τὴν ὑπόληψή σου, σοῦ γράφω αὐτὸ ποὺ θὰ σὲ ὠφελήσει. Βγάλε λοιπὸν τὰ χρυσᾶ δαχτυλίδια καὶ τὰ δύο βραχιόλια ποὺ ἔχεις στὰ χέρια σου, καὶ χάρισέ τα στὴ μέλλουσα γυναίκα σου, σύμφωνα μὲ τὸν νόμο. Ἐάν ὅμως ἡ γυναίκα σου εἶναι πολὺ σεμνὴ καὶ συνετὴ, οὔτε αὐτὴ θὰ τὰ δεχτεῖ, ὅπως ἐγὼ πιστεύω

32.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΝΔΡΕΑ.

Ὁ μοναχὸς λέγεται ὅτι εἶναι θυσιαστήριο τοῦ Κυρίου, θυσιαστήριο στὸ ὁποῖο καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖο προσφέρονται προσευχῆς καθαρῆς στὸν πανύψιστο Θεο, θυσιαστήριο ποὺ ἰδρῦθηκε καὶ θεμελιώθηκε πνευματικὰ «στὸν τόπο», ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ, «ὅπου πάτησαν τὰ πόδια τοῦ Κυρίου»³⁹, καὶ δὲν σαλεύθηκαν⁴⁰. Γιατὶ λέγει, «Τὰ πόδια μας στέκονταν στὶς αὐλές σου, Ἱερουσαλήμ»⁴¹.

33.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΑΥΜΑΣΙΟ⁴².

Τί περίμενες ὅταν διάλεγες τὴν ἀναχώρηση καὶ τὴν ἡσυχία; Ὅπως δὴποτε στενοχώριες καὶ πειρασμοὺς καὶ μύριες ἐπιθέσεις καὶ λόγγες καὶ μηχανορραφίες τῶν φοβερῶν δαιμόνων. Γιατὶ λοιπὸν δυσανασχετεῖς ὅταν κεντρίζεσαι μὲ διάφορους τρόπους ἀπὸ τὶς λόγγες τῶν πειρασμῶν καὶ τοὺς πριονωτοὺς τροχοὺς τῆς ἄμαξας τῶν δαιμόνων ποὺ κομματιάξουν τὴν ψυχὴ σου, κόβοντάς την σὰν ἄχυρο; Ὅμως δεῖξε ὑπομονὴ μὲ εὐχαρίστηση καὶ ἀνεξικακία καὶ σοβαρὴ διάθεση καὶ συχνὴ παράκληση καὶ ἔντονη ἀγρυπνία καὶ καλὴ ἐγκράτεια, περιμένοντας τὸ καλύτερο, καὶ θὰ δεῖς τὸ τέλος αὐτῶν ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὸν Χριστό⁴³. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἡ σωτηρία, ἐνῶ τὸ τέλος τῶν δαιμόνων εἶναι φοβερὴ καταστροφή. Γιατὶ τότε θὰ κεντρίζονται αὐτοὶ ποὺ τώρα σὲ κομματιάξουν, καὶ θὰ τοὺς καταπατήσεις, καὶ θὰ γίνουν σπάζη κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου⁴⁴, καὶ τὰ λοιπά. Ἄλλοτε βέβαια κρύβονται μέσα μας οἱ δαιμονικοὶ λογισμοί, καὶ ἄλλοτε θγαίνουν πρὸς τὰ ἔξω, ἀναγκάζοντάς μας νὰ διαστοῦμε νὰ

τοῦ 2ου Βιβλίου μὲ ἀριθμ. 137, 138, 139, 317, 140, 139, 108, 111 καὶ 135.

43. Βλ. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 137.

44. Βλ. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 138.

ἐπὶ τὰ ἔξω, κατεπείγοντες ἡμᾶς εἰς τὴν διὰ τῶν ἔργων ἁμαρτίαν ἄλλ' ὁ Θεὸς παρακληθεὶς παρ' ἡμῶν διασκορπίζει αὐτούς καὶ ἔξερει αὐτούς ἀφ' ἡμῶν. Καὶ τότε ἀνανήψαντες ἀπὸ τῆς συγχύσεως συλλέγομεν ἑαυτούς καὶ ἀναξωπτροῦμεν τῷ πνεύματι, ὡσεὶ ἐκ νεκρῶν ζῶν-
 5 τες, καὶ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ὕψος τῆς ἀπαθείας ἀγόμενοι, δοξολογοῦμεν καὶ ὑμνοῦμεν τὸν Κύριον, εἰς ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ τέλος καταπαύοντες τὸν ἑαυτῶν βίον. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον τῷ Δα-
 υῖδ· «Καὶ διέκνυσαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι ἀνομίαν, ὅπως ἂν ἐξολου-
 θρευθῶσιν εἰς τὸν αἰῶνα». Τῷ γὰρ νοητῷ ἐλαίῳ τοῦ κρείττονος πιαν-
 10 θήσεται ὁ ἀγωνιστῆς ἄνθρωπος, ὁ τὸ πρὶν καταπονηθεὶς καὶ τεταρι-
 χευμένος τῇ ἐνοχλήσει τῆς πολυπαθείας

Μηδαμῶς οὖν τοῖς πειρασμοῖς θορυδῶμεθα, ἐὰν μὴ παρὰ πόδας γένηται ἡ λύσις τῶν πειρασμῶν· Θεῷ δὲ μᾶλλον παραχωρῶμεν, Κυριῷ τῆς λύσεως ὄντι. Μετὰ γὰρ πλείονος χάριτος τὰς ἀμοιδὰς δίδωσιν,
 15 ὅταν ἀναβάλλεται. Διόπερ μάλιστα μένωμεν εὐχαριστοῦντες καὶ ὑμνολογοῦντες, ὅταν βραδύνη τὴν αἴτησιν καὶ πρὸς καιρὸν τινα μὴ ἐπινεύσῃ Θεὸς τὸ αἶτημα παρασχεῖν. Αἱ γὰρ προσπίπτουσαι θλίψεις ἡμῖν, τὰς εἰς Θεὸν ἐλπίδας ἐξανθοῦσι. Γέγραπται γάρ· «Θλίψις ἐπὶ
 20 καὶ οὐ χρονεῖ». – «Κατὰ τὸ πλῆθος», φησί, «τῶν ὀδυνῶν τῆς καρδίας μου αἱ παρακλήσεις σου εὐφρανον τὴν ψυχὴν μου». Πρὸς γὰρ τὸ μέτρον τῶν συμβαινόντων ἡμῖν λυπηρῶν ἀντίρροπον τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ψυχαγωγίαν εὐρίσκομεν. Ὅτε δὲ ψυχὴ φανερῶς καὶ κρυπτῶς διὰ ποικίλων πειρασμῶν θλιβῆ καὶ ταπεινωθῆ, παρηγορεῖται διὰ τῶν
 25 νοητῶν ἱερέων, τουτέστι τῶν ἀγγέλων, ἀνακτωμένων αὐτὴν θερμοτάτη γλυκυθυμία δακρῶν καὶ λεπτοῖς νοήμασι καὶ ἀρετῶν ἰσχύϊ. Βλέπε, ἀγαπητέ, τί λέγει ὁ Κύριος «Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, ἱερεῖς, λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα Ἱερουσαλήμ, παρακαλέσατε αὐτήν, ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπεινώσις αὐτῆς, λέλυται αὐτῆς ἡ ἁμαρτία».
 30 Λοιπὸν ἐπὶ παντὶ συμπτώματι εὐχαριστεῖν δεῖ τῷ παννυσίστῳ Χριστῷ· «Εὐλογήσω γὰρ τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ», φησὶν ὁ μέγας Δαυῖδ. Τὴν γὰρ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἡμῶν εὐχαριστίαν, ἀντὶ πάσης δικαιοσύνης προσδέχεται ὁ Θεός. Ἀναγκαῖον οὖν ἡμᾶς μμιουμένους τὸν Ἀβραάμ,

45. Ψαλμ. 91, 8.

48. Ψαλμ. 93, 19.

46. Ἦσ. 28, 10.

49. Ἦσ. 40, 1.

47. Ἀββακ. 2, 3. Ἐβρ. 10, 37.

50. Ψαλμ. 33, 1.

διαπράξουμε τὴν ἁμαρτία. Ὅμως, ἂν παρακληθεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ μᾶς, τοὺς διασκορπίζει καὶ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ κοντὰ μας. Καὶ τότε συνεργόμενοι ἀπὸ τὴν σύγχυση συγκεντρώνουμε τὸ ἑαυτὸ μας καὶ τὸν ἀναζωογονοῦμε μὲ τὸ Πνεῦμα, σὰν νὰ ἔχουμε ἀναστηθεῖ ἀπὸ τοὺς νεκρούς, καὶ ὀδηγούμενοι στὸ φυσικό μας ὕψος τῆς ἀπάθειας, δοξολογοῦμε καὶ ὑμνοῦμε τὸν Κύριο, φτάνοντας τὴ ζωὴ μας σὲ καλὸ καὶ ἄρεστό στὸν Θεὸ τέλος. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ εἶπε ὁ Δαβίδ· «Καὶ ξεφύτρωσαν ὅλοι ὅσοι κάνουν τὴν ἁμαρτία, γιὰ νὰ ἐξολοθρευτοῦν μὰ γιὰ πάντα»⁴⁵. Γιατὶ ὁ ἀγωνιστὴς ἄνθρωπος, ποὺ προηγουμένως εἶχε καταπονηθεῖ καὶ εἶχε ταριχευτεῖ μὲ τὴν ἐνόχληση τῆς ἡδυπάθειας, θὰ λιπανθεῖ μὲ τὸ πνευματικὸ λάδι τοῦ Ἐνωτέρου.

Ἄς μὴν ἀνησυχοῦμε λοιπὸν καθόλου γιὰ τοὺς πειρασμούς, ἂν δὲν καταργοῦνται ἀμέσως οἱ πειρασμοί, καὶ νὰ ἀναθέτουμε τὸ ἔργο αὐτὸ στὸν Θεὸ μᾶλλον, ποὺ εἶναι ὁ Κύριος τῆς κατάργησής τους. Γιατὶ μὲ μεγαλύτερη χάρη δίνει τις ἀμοιβές, ὅταν ἀναβάλλει τὴν κατάργησή τους. Γι' αὐτὸ ἄς τὸν εὐχαριστοῦμε καὶ ἄς τὸν δοξολογοῦμε, ὅταν ἀργεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἴτημά μας, καὶ δὲν συγκατατίθεται γιὰ λίγο χρονικὸ διάστημα νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἴτημά μας. Καθόσον οἱ θλίψεις ποὺ μᾶς βρίσκουν, κάνουν νὰ ἀνθίζουν οἱ ἐλπίδες μας στὸν Θεό. Γιατὶ εἶναι γραμμένο· «Θλίψη πάνω στὴ θλίψη καὶ ἐλπίδα πάνω στὴν ἐλπίδα»⁴⁶, καὶ «Ἐνῶς λίγο, καὶ αὐτὸς ποὺ ἔρχεται, θὰ ἔρθει καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃ»⁴⁷, καὶ· «Ἐνάλογα πρὸς τοὺς πολλοὺς πόνους τῆς καρδιάς μου», λέγει, «ἦταν καὶ οἱ παρηγορίες σου ποὺ γέμισαν μὲ εὐφροσύνη τὴν ψυχὴ μου»⁴⁸. Γιατὶ ἀνάλογη πρὸς τὸ μέτρο τῶν θλίψεων ποὺ μᾶς συμβαίνουν, βρίσκουμε καὶ τὴν παρηγοριὰ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ὅταν δηλαδή μὰ ψυχὴ θλιβεῖ καὶ ταπεινωθεῖ, φανερὰ ἢ κρυφά, μὲ διάφορους πειρασμούς, παρηγορεῖται μὲ τοὺς νοητοὺς ἱερεῖς, δηλαδή μὲ τοὺς ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι τὴν τονώνουν μὲ τὴν πάρα πολὺ γλυκεῖα ἡδονὴ τῶν δακρύων, μὲ τοὺς λεπτοὺς λογισμοὺς καὶ τὴ δύναμη τῶν ἀρετῶν. Πρόσεχε, ἀγαπητέ μου, τί λέγει ὁ Κύριος· «Παρηγορεῖτε, παρηγορεῖτε τὸν λαὸ μου, ἱερεῖς, μλῆστε στὰ αὐτιά τῆς Ἱερουσαλήμ, παρηγορεῖστε τὴν, ὅτι ὀλοκληρώθηκε ἡ ταπείνωσή της, ἐξαλείφθηκε ἡ ἁμαρτία της»⁴⁹. Ἐπομένως, σὲ κάθε περίπτωση πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν πανύψιστο Χριστό. Γιατὶ λέγει ὁ μέγας Δαβίδ· «Θὰ τὸν δοξολογῶ σὲ κάθε εὐκαιρία»⁵⁰. Γιατὶ ὁ Θεὸς δέχεται τὴν εὐχαριστία μας κατὰ τις θλίψεις μας, ἔναντι κάθε ἄλλης ἀρετῆς. Εἶναι δηλαδή ἀπαραίτητο, μιμούμενοι τὸν Ἀβραάμ, νὰ προσφέρουμε τὸ

τὴν τῶν ἀκροθινίων δεκάτην προσφέρειν τῷ Κυρίῳ. Αὕτη δ' ἂν εἴη τῶν δέκα ἐντολῶν ἢ ὑπερέχουσα, τουτέστι τὸ ἀγαπήσαι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ δυνάμεως. Πλήρωμα γὰρ νόμου τὴν ἀγάπην ὀρίζει ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Δικαιοσύνη δέ ἐστίν, ἢ μὲν τις ἐν ἡμῖν τρεφομένη 5 τοῦ ἴσου διανομή· εἰ καὶ μὴ τυγχάνομεν αὐτῆς κατὰ τὴν ἀκρίβειαν, ἀλλὰ γνώμη δικαιοτάτη ποιῶντες, οὐκ ἐκπίπτομεν τοῦ σκοποῦ. Ἡ δέ τις οὐρανόθεν ἐπαγομένη παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, ἢ τε ἐπανορθωτική καὶ ἀνταποδοτική, ἧς πολὺ τὸ δυσθεώρητον, διὰ τὸ ὕψος τῶν ἐναποκεμένων αὐτῇ δογμάτων, καθὼς φησι καὶ ὁ θεῖος Δαυὶδ· «Ἡ 10 δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη, τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή».

Εὐξώμεθα οὖν, ἵνα ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων Θεὸς ἀνακεράσῃ πρὸς τὸ κρεῖττον τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ τὰ σώματα. Τῷ γὰρ θείῳ νεύματι καὶ βουλήματι οὐδὲν ἀντιστήσεται. Μὴ οὖν ἀμελῶμεν καὶ καταρραθυμῶμεν τῆς οἰκείας ἐπιμελείας. Κἂν γὰρ πρὸς αὐτὰ κατενεχθῶμεν τῆς 15 κακίας τὰ βάραθρα, δυνατὸν ἐαυτοὺς ἀνακτήσασθαι, καὶ βελτίους ποιῆσαι, καὶ πᾶσαν ἀποπτύσαι φανλότητα. Οὐ γὰρ ἐστίν ἀκίνητον τὸ κακόν, ὡς Μανιχαῖοί φασι. Καὶ μὴ νομίσης τινὰ μικρὰν χάριν τοῦ Θεοῦ ὑπάρχειν, τὸ καταγινώσκειν τῶν πεπλημμελημένων καὶ ἐπὶ τούτων λυπεῖσθαι. Χάρις γὰρ τῷ ὄντι αὕτη μεγίστη ἐστί, διὰ τοῦ Δεσποτικῆς 20 κοῦ σταυροῦ δεδωρημένη τοῖς γνησίως πιστεύουσιν. Ἐνόησον γάρ, ὅτι πρῶτον ὑπο προφητῶν ἐλεγχόμενοι Ἑβραῖοι, ἐπὶ πράγμασι μικροῖς καὶ ἀπηγορευμένοις, οὐδὲ ψιλῶ λόγῳ καταδέχοντο εἰπεῖν, ὅτι «Ἠμάρτομεν, καὶ σύγγνωθι», ἀλλὰ τούναντίον δισχυρίζοντο, μηδὲ λως ἐπταικέναι, μυρία κακὰ δρῶντες ἀνεπαισχύντως. Νυνὶ δὲ τοσοῦ- 25 τον ἔλαμψεν εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ τοῦ παννυσίστου Θεοῦ, ὥστε, κἂν μηδαμῶς πταίσωμεν κατὰ τὸ φαινόμενον, μόνον δὲ λογισμοῖς πονηροῖς ἐν ἀποκρύφῳ φιλικῶς ὁμιλήσωμεν, καταγινώσκομεν ἐαυτῶν παραντίκα, ἀλγοῦμέν τε καὶ στενάζομεν, τῆς τε ἰδίας κατηγοροῦμεν ζωῆς, μὴ παρόντος ἐλέγχου, κλαίόμεν τε καὶ ὀλοφυρόμε- 30 θα, καὶ πικραῖς κολάσεσιν ἐαυτοὺς ὑποβάλλομεν. Καὶ ἡ μνήμη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀνάβλεψις καὶ σύντονος ἰκεσία, γενήσεται σοι ἀσώματος θυρεὸς κατ' ἐχθροῦ μὴ βλεπομένου.

51. Γεν. 14, 20.

54. Ψαλμ. 35, 7.

52. Ρωμ. 13, 10.

55. Βλ. διβλ. 2, Ἐπιστ. 317.

53. Βλ. διβλ. 2, Ἐπιστ. 279.

56. Βαρούχ 1, 17.

ἓνα δέκατο ἀπὸ τὰ λάφυρά μας στὸν Κύριο⁵¹. Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἀνώτερη ἀπὸ τις δέκα ἐντολές, δηλαδή τὸ νὰ ἀγαπήσουμε τὸν Θεὸ μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μας. Γιατί ἐκπλήρωση τοῦ νόμου ὀρίζει ὁ θεῖος Ἀπόστολος τὴν ἀγάπη⁵². Δικαιοσύνη⁵³ βέβαια ἐφαρμοζόμενη σὲς μεταξὺ μας σχέσεις, εἶναι ἡ ἰσότημη διανομή. Ἄν καὶ βέβαια δὲν ἀπολαμβάνουμε ὅλοι ἀκριβῶς τὰ ἴδια, ὥστόσο ἐνεργώντας μὲ δικαιοσύνη διάθεση, δὲν ξεφεύγουμε ἀπὸ τὸν σκοπὸ μας. Ἐνῶ ἡ δικαιοσύνη ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀπὸ τὸν δίκαιο Κριτὴ, εἶναι καὶ ἡ ἐπανορθωτικὴ καὶ ἡ ἀνταποδοτικὴ, τῆς ὁποίας τὸ ὕψος τῶν ἐντολῶν ποὺ περιλαμβάνονται σ' αὐτὴν εἶναι πολὺ δυσκολοκατανόητο, ὅπως λέγει ὁ θεῖος Δαβὶδ· «Ἡ δικαιοσύνη σου εἶναι σὰν τὰ ὄρη τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀποφάσεις σου ἄβυσσος μεγάλη»⁵⁴.

Ἄς προσευχηθοῦμε λοιπὸν, ὥστε ὁ Κύριος τῶν ὅλων Θεὸς νὰ ρυθμίσει τις ψυχές καὶ τὰ σώματά μας πρὸς τὸ καλύτερο. Γιατί στὸ θεϊκὸ νεῦμα καὶ θέλημα δὲν μπορεῖ τίποτε νὰ ἀντισταθεῖ. Ἄς μὴ παραμελοῦμε λοιπὸν οὔτε νὰ ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὴ φροντίδα τοῦ ἑαυτοῦ μας. Γιατί, ἀκόμα καὶ ἂν κατεβοῦμε στὰ βάραθρα τῆς κακίας, εἶναι δυνατόν νὰ ξεναβροῦμε τὸ ἑαυτὸ μας, καὶ νὰ τὸν κάνουμε καλύτερο, καὶ νὰ ἀπορρίψουμε τὴν κακία. Γιατί δὲν εἶναι ἀμετακίνητο τὸ κακό, ὅπως λένε οἱ Μανιχαῖοι⁵⁵. Καὶ νὰ μὴ νομίσεις ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι μιὰ χάρις μικρὴ, τὸ νὰ καταδικάζουμε τὰ ἁμαρτήματά μας καὶ νὰ λυπούμαστε γι' αὐτά. Γιατί πραγματικὰ αὐτὴ ἡ χάρις εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη, ποὺ δωρήθηκε μὲ τὴ σταῦρωση τοῦ Κυρίου σ' αὐτοὺς ποὺ πιστεύουν ἀληθινά. Σκέψου ὅτι προηγουμένως οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν ἐλέγχονταν ἀπὸ τοὺς προφῆτες γιὰ πράξεις βέβηλες καὶ ἀπαγορευμένες, δὲν καταδέχονταν οὔτε μὲ ἀπλᾶ λόγια νὰ ποῦν, «Ἄμαρτήσαμε, συγχώρησέ μας»⁵⁶, ἀλλὰ ἀντίθετα ἰσχυρίζονταν, ὅτι δὲν ἔφταιξαν καθόλου, ἐνῶ ἔκαναν μύρια κακὰ μὲ τρόπο ἀδιάντροπο. Ἐνῶ τώρα, τόσο πολὺ ἔλαμψε σὲ μᾶς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ πανύψιστου Θεοῦ, ὥστε, καὶ ἂν ἀκόμα φαινομενικὰ δὲν φταίξουμε καθόλου, ἀλλὰ κάνουμε κρυφὰ μόνο πονηροὺς λογισμοὺς φιλικὰ, καταδικάζουμε ἀμέσως τὸν ἑαυτὸ μας, πονοῦμε καὶ στενάζουμε, καὶ κατηγοροῦμε τὴ ζωὴ μας, ἂν καὶ δὲν γίνεται ἔλεγχος, καὶ κλαῖμε καὶ θρηνοῦμε, καὶ ὑποβάλλουμε τὸν ἑαυτὸ μας σὲ σκληρὲς τιμωρίες. Καὶ ἡ μνήμη τοῦ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ στροφή τοῦ βλέμματός μας σ' αὐτὸν καὶ ἡ ἔντονη προσευχὴ γίνεται γιὰ σένα ἀσπίδα ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ ποὺ δὲν φαίνεται.

Γράφει γὰρ ὁ Ἀπόστολος «Ἐπὶ πᾶσον ἀναλάβετε τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπτρωμένα σβέσαι». Κἂν τε γὰρ διὰ πονηρᾶς ἐπιθυμίας τοξεύειν ἐπιχειρήσῃ, κἂν τε διὰ φθόνου ἢ μνησικακίας, κἂν διὰ πάσης κακίας τῆ ψυχῇ πολεμῇ, 5 καταγωνισθῆσεται πάντως ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας ζωῆς, καὶ καταργηθῆσεται τῇ ἰσχύϊ τῆς πίστεως καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ θείου ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Ἄγαν φθονοῦσιν οἱ δαίμονες τοῖς τὴν σωφροσύνην ἀσπασζομένοις, καὶ πονηρᾶς καὶ ἀπηγορευμένας ἐπιθυμίας ἐμβάλλουσι τοῖς ἀγωνιζομένοις. Ἄλλ' οὐκ ἀθυμητέον ἐπὶ τούτῳ· μᾶλλον γὰρ νευρού- 10 μεθα κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν διὰ τῆς ἐνο-χλήσεως πλέον γὰρ περὶ τῶν ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθῶν βεβαιούμεθα ἐν τῷ πειράζεσθαι ἡμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον ὑπὸ τῶν φιλοσάρκων δαιμόνων. Εἰδότες γὰρ οἱ ἐχθροί, ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο ἡμῖν, σφόδρα ὀργίζονται καθ' ἡμῶν, καὶ βασκαίνοντες ἀντιτάσσονται διὰ τῶν αἰσχυρῶν καὶ φανλο- 15 τάτων παθῶν, καὶ λίαν ἐκλύουσι τοὺς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐπειγομένους ἀνθρώπους. Νοῦς δὲ ἀποστάς τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας κατ' ἐννοίαν, ἢ δαίμων γίνεται, ἢ κτηνός. Ὁ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου νοῦς, ἀναχωρήσας τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, ἐξ ἀνάγκης ἢ τῷ τῆς ἐπιθυμίας δαίμονι περιπίπτει τῷ ἄγοντι εἰς ἀκολασίαν, ἢ τῷ θυμικῷ πνεύματι ἠττάται τῷ πονη- 20 ρῷ. Καὶ τὴν μὲν ἀκόλαστον ἐπιθυμίαν κτηνώδη, τὸν δὲ θυμὸν κίνησιν δαιμονιώδη ὁ ἔμπειρος πατὴρ ἔλεγεν. Ἐν οὖν νοήματι ἢ πράγματι τυγχάνει οὐσα ἢ ψυχῇ, μόνον ἐν εὐσεβεῖ λογισμῷ μετὰ Θεοῦ ἐστὶ πάντως.

Ἐχρῆν οὖν τὸν θέλοντα διαιτᾶσθαι τῷ πλήθει τῶν ἀρετῶν, μήτε 25 δόξης ἐφίεσθαι, μήτε πολλοῖς συντυγχάνειν, μήτε προσόδοις συνεχέσι κεχρηῆσθαι ἢ λοιδορεῖν τινας, κἂν οἱ λιδορούμενοι ὧσιν ἄξιοι, μήτε πολλὰ ὀμιλεῖν, κἂν καλὰ ὧσιν τὰ λεγόμενα. Ἡ γὰρ ἄμετρος πολυλογία, τοῖς τῆς λύτης καὶ τῆς ὀργῆς δαίμοσι παραδίδωσι. Δεῖ δὲ εἰς τὴν τῶν ἀγίων ἐντολῶν τήρησιν ἀπασχολεῖσθαι καὶ εἰς βαθεῖαν μνήμην τοῦ 30 Κυρίου Ἰησοῦ τῆς δόξης. «Ὁ γὰρ φυλάσσων», φησὶν, «ἐντολήν, οὐ γνώσεται ῥῆμα πονηρόν»· τουτέστιν εἰς λόγους πονηροῦς καὶ φάλους οὐκ ἐτραπήσεται. Οὐ γὰρ τὸ μὴ προᾶξαι μόνον τὰ κακὰ καθαρότητα φέρει, ἀλλὰ τό, ἐπιμελεία τῶν καλῶν, κατὰ κράτος ἀθετῆσαι τὰ κακὰ. Ἐξίς μὲν γὰρ ἀπὸ συνηθείας, ἀπὸ δὲ ἕξεως φύσις ἐγγίνεσθαι

Γιατί ὁ Ἀπόστολος γράφει· «Πάνω ἀπό ὅλα νὰ πάρετε τὴν ἀσπίδα τῆς πίστεως, μὲ τὴν ὁποία θὰ μπορέσετε νὰ σβήσετε ὅλα τὰ φλογερὰ βέλη τοῦ πονηροῦ»⁷. Κι' ἂν ἀκόμα δηλαδή ἐπιχειρήσει νὰ μᾶς χτυπήσει μὲ τὸ τόξο τῆς πονηρῆς ἐπιθυμίας, ἢ μὲ τὸν φθόνο καὶ τὴ μνησικακία, κι' ἂν ἀκόμα πολεμᾷ τὴν ψυχὴ μας μὲ κάθε κακία, θὰ νικηθεῖ ὅπωςδήποτε ὁ ἐχθρὸς τῆς ζωῆς μας, καὶ θὰ καταργηθεῖ μὲ τὴ δύναμη τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Οἱ δαίμονες ζηλεύουν πάρα πολὺ ἐκείνους ποὺ ἀσπάζονται τὴ σωφροσύνη, καὶ βάζουν μέσα σ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται ἐπιθυμίες πονηρῆς καὶ ἀπαγορευμένες. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λιποψυχοῦμε γι' αὐτό. Γιατὶ ἐνισχυόμαστε περισσότερο ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μὲ τὴν ἐνόχλησή τους. Διότι βεβαιωνόμαστε περισσότερο γιὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ μᾶς δόθηκε ἡ ὑπόσχεση, ὅταν δοκιμαζόμαστε τόσο πολὺ ἀπὸ τοὺς φιλόσαρκους δαίμονες. Γιατὶ οἱ ἐχθροί, γνωρίζοντας ὅτι ὁ Κύριος μᾶς ἔχει ὑποσχεθεῖ μεγάλα ἀγαθὰ, ὀργίζονται πάρα πολὺ ἐναντίον μας καί, ἐπειδὴ ζηλεύουν, ἀντιδροῦν μὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ φαυλότατα πάθη, καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀπονευρώσουν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ θέλουν ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ τὴν ἀρετὴ. Καὶ ὁ νοῦς ποὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ θέα τοῦ Θεοῦ μὲ τὴ κέψη του, ἢ δαίμονας γίνεται ἢ κτῆνος. Γιατὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὴ θέα τοῦ Θεοῦ, ἀναγκαστικὰ ἢ πέφτει στὸν δαίμονα τῆς ἐπιθυμίας, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀκολασία, ἢ νικεῖται ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα τῆς ὀργῆς. Καὶ τὴν ἀκόλαστη βέβαια ἐπιθυμία ὁ ἔμπειρος πατέρας τὴν ἔλεγε κτηνώδη, ἐνῶ τὸν θυμὸ κίνηση δαιμονική. Καὶ σὲ ὅποια σκέψη ἢ πράξη βρίσκεται ἡ ψυχὴ, μόνο μὲ τὸν εὐσεβῆ λογισμό βρίσκεται ὅπωςδήποτε μὲ τὸν Θεό.

Ἐπρεπε λοιπόν, αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ ζεῖ μέσα στὸ πλῆθος τῶν ἀρετῶν, οὔτε δόξα νὰ ἐπιθυμεῖ, οὔτε νὰ συναναστρέφεται μὲ πολλούς, οὔτε συνεχεῖς ἐξόδους νὰ κάνει, ἢ νὰ κακολογεῖ κάποιους, ἔστω καὶ ἂν αὐτοὶ ποὺ κακολογεῖ τὸ ἀξίζουν, οὔτε νὰ λέγει πολλά, ἔστω καὶ ἂν αὐτὰ ποὺ λέγει εἶναι καλά. Γιατὶ ἡ ὑπερβολικὴ πολυλογία τὸν παραδίνει στοὺς δαίμονες τῆς λύπης καὶ τῆς ὀργῆς. Πρέπει, ἀντίθετα, νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὴν τήρηση τῶν ἀγίων ἐντολῶν καὶ μὲ τὴ βαθειὰ μνήμη τῆς δόξας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Γιατὶ λέγει· «Αὐτὸς ποὺ φυλάει τὴν ἐντολή, δὲν θὰ γνωρίσει λόγο πονηρό»⁸, δηλαδή δὲν θὰ ἐκτραπεῖ σὲ λόγια πονηρὰ καὶ αἰσχρὰ. Καθόσον δὲν φέρνει καθαρότητα μόνο τὸ νὰ μὴ κάνουμε τὰ κακὰ, ἀλλὰ τὸ νὰ ἀποφύγουμε ὁλότελα τὰ κακὰ μὲ τὸ νὰ φροντίζουμε γιὰ τὰ καλά. Γιατὶ συνήθως ἀπὸ τὴ συνήθεια προέρχεται ἡ ἔξη, καὶ ἀπὸ

εἶωθε. Χαλεπὸν δὲ καὶ δύσκολον μετακινήσαι ἢ μεταβαλεῖν φύσιν, πλὴν τῷ Θεῷ δυνατόν. Φύσις γὰρ οὐκ ἀντιτάσσεται τῷ Θεῷ». «Ἐὰν γὰρ ὑπάρχωσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἔὰν δὲ ὡσιν ὡς κόκκινον, ὡσεὶ ἔριον λευκανῶ». Ὅθεν οὐκ ἀπογνω-
 5 στέον, τῆς γὰρ πονηρᾶς καὶ ψεκτῆς συνηθείας ἰσχυρότερος ὁ κτίσας ἡμᾶς Θεός, ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων, ὡς φησιν ὁ προφήτης. Κἂν γὰρ εἰς ἕξιν ἔλθῃς τῆς κακίας, μὴ ἀπογνῶς, ἀλλὰ μετάγνωθι, καὶ σωθήσῃ. Διὰ γὰρ τοῦτο χρώματα οὐκ ἐξίτηλα, ἀλλὰ σχεδὸν συνου-
 10 σιωμένα τοῖς ὑποκειμένοις λαβῶν, τὸ φοινικοῦν καὶ τὸ κόκκινον λέγω, εἰς τὴν ἐναντίαν ταῦτα κατάστασιν εἴρηκεν ἄξειν, ἵνα χρηστὰς ὑποτείνει τοῖς ἀνθρώποις ἐλπίδας.

Μεγάλη τοίνυν τῆς μετανοίας ἡ δύναμις, εἴπερ ἡμᾶς ὡς χιόνα ἐργάζεται καὶ ὡσεὶ ἔριον λευκαίνει. Κἂν προσλαβοῦσα ἡ ἁμαρτία πολλῶ χρόνῳ κατέβαψε τὴν ψυχὴν φαύλοις ἔργοις καὶ μεταμεμόρφω-
 15 κεν. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μεταμελουμένους ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ἁμαρτίαις «Στῆτε γυμναῖς γνώμαις ὡς κατάκριτοι, καὶ στυγνότητι γράφω παρησίαν, καὶ ὡς δίκαιοι οἱ στεφανωθέντες ἀπέλθετε». – «Οἱ γὰρ οἰκτιρμοὶ μου ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα μου». Διόπερ καὶ λέγομεν πρὸς τὸν Θεόν· «Ἔργα ἐσμέν τῶν χειρῶν σου, Κύριε. Μὴ ἀπολέσης τὰ ἔργα
 20 τῶν χειρῶν σου». Γέγραπται δὲ καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ἰώβ, ὅτι «Κύριος κεκυφώτας ὀφθαλμοὺς σώσει», καί, «Διασώθητι ἐν καθαραῖς χερσί σου». Τουτέστι καὶ τὸν ἁμαρτωλὸν σώσει Κύριος κατακύπτοντα ἐν μετανοίᾳ καὶ ταπεινώσει πολλῇ, ὡς καὶ τὸν τελώνην διὰ τὸ ἀπαρη-
 σίαστον τύπτοντα τὸ στήθος «Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῶ ἁμαρτωλῷ». 25 Ὅθεν καὶ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἁμαρτωλοὺς φησι· «Ἐκ βά-
 θους μοι τὰς ψυχὰς ὑμῶν κατακάμψατε ὡς κατάδικοι, καὶ τοὺς αὐ-
 τοὺς στεφάνους τοῖς δικαίοις κομίσεσθε». Οὕτω σώζεται ὁ κεκυφώς οὐ διὰ πρακτικὴν ἀρετὴν, οὐδὲ δι' ἐργασίαν τῶν θείων πραγμάτων, ἀλλὰ διὰ φιλανθρωπίαν Θεοῦ, καὶ δι' ἐξομολόγησιν τὴν μετὰ πολλῆς
 30 ταπεινώσεως καὶ συντριβῆς καρδίας τοῦ τὰ ἴδια πταίσματα ἐξαγορεύοντος. Οὕτω σώζεται τῷ προσώπῳ τῆς μετανοίας καὶ βαθυτάτης τῆς κατανύξεως.

59. Βλ βιβλ 2, Ἐπιστ. 239.

60. Ἦσ. 1, 18.

61. Ἀμώς 5, 8.

62. Μὴ ἀνιχνευθέν.

63. Ψαλμ. 144, 9.

64. Ψαλμ. 137, 8.

65. Ἰώβ 7, 8.

66. Ἰώβ 17, 9.

67. Λουκᾶ 18, 13

68. Χωρὶο μὴ ἀνιχνευθέν.

τὴν ἔξῃ ἢ φύση⁵⁹. Καὶ εἶναι κοπιαστικό καὶ δύσκολο νὰ μετακινήσει κανεὶς ἢ νὰ μεταβάλλει τὴ φύση, καὶ μόνο στὸν Θεὸ εἶναι δυνατό. Γιατὶ ἡ φύση δὲν ἀντιτάσσεται στὸν Θεό. Διότι λέγει· «Ἄν οἱ ἁμαρτίες σας εἶναι σὰν τὸ βυσινὶ χρώμα, θὰ τὶς κάνω λευκὲς σὰν τὸ χιόνι. Καὶ ἐὰν εἶναι κόκκινες, θὰ τὶς κάνω λευκὲς σὰν τὸ μαλλί»⁶⁰. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητευόμαστε, γιατί ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς ἐπλασε εἶναι δυνατότερο ἀπὸ τὴν κακὴ καὶ ἀξιοκατάκριτη συνήθεια⁶¹, ὅπως λέγει ὁ προφήτης, καὶ κάνει καὶ μεταβάλλει τὰ πάντα. Κι' ἂν ἀκόμα φτάσεις στὴν ἔξῃ τῆς κακίας, νὰ μὴ ἀπογοητευθεῖς, ἀλλὰ μετανόησε, καὶ θὰ σωθεῖς. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε παίρνοντας χρώματα ὄχι ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εὐκολὰ ἐξαλείφονται, ἀλλὰ σχεδὸν ταυτισμένα μὲ τὸ ἀντικείμενο πάνω στὰ ὁποῖα πέφτουν, δηλαδή τὸ βυσινὶ καὶ τὸ κόκκινο, εἶπε ὅτι θὰ τὰ μετατρέψει στὴν ἀντίθετη κατάσταση, γιὰ νὰ παράσχει τοὺς ἀνθρώπους ἐλπίδες καλές.

Εἶναι λοιπὸν μεγάλη ἡ δύναμη τῆς μετάνοιας, ἀφοῦ μᾶς κάνει σὰν χιόνι καὶ μᾶς λευκαίνει σὰν τὸ μαλλί, ἔστω καὶ ἂν ἡ ἁμαρτία ἔχοντας πολὺν χρόνον ἔβαψε καλὰ τὴν ψυχὴ μὲ αἰσχροῦ ἔργα καὶ τὴν μεταμόρφωσε. Γιατὶ λέγει ὁ Κύριος σ' ἐκείνους ποὺ μετανοοῦν γιὰ τὶς ἁμαρτίες τους «Σταθεῖτε μὲ ἀνοιχτὲς τὶς καρδιές σας, σὰν κατάκριτοι, καὶ τὴ λύπη σας θὰ τὴν θεωρήσω ὡς παρησία, καὶ ἀφοῦ στεφανωθεῖτε ὡς δίκαιοι, θὰ φύγετε»⁶². καὶ· «Ἡ εὐσπλαγχνία μου ἐπεκτείνονται σὲ ὅλα τὰ ἔργα μου»⁶³. Γι' αὐτὸ καὶ λέμε στὸν Θεό· «Εἶμαστε ἔργα τῶν χειρῶν σου, Κύριε. Μὴ καταστρέψεις τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου»⁶⁴. Ἀλλὰ καὶ στὸ βιβλίον τοῦ Ἰωβ εἶναι γραμμένο· «Ὁ Κύριος θὰ σώσει τὰ μάτια ποὺ εἶναι στραμμένα πρὸς τὰ κάτω»⁶⁵, καὶ· «Διασώσου μὲ τὰ χέρια σου καθαρὰ»⁶⁶. Δηλαδή ὁ Κύριος θὰ σώσει καὶ τὸν ἁμαρτωλὸ ποὺ σκύβει πρὸς τὰ κάτω μὲ μεγάλη μετάνοια καὶ ταπείνωση, ὅπως ἔσωσε καὶ τὸν τελώνη, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ δὲν εἶχε παρησία, χτυποῦσε τὸ στήθος του, λέγοντας· «Θεέ μου, λυπήσου με τὸν ἁμαρτωλό»⁶⁷. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος τοὺς ἁμαρτωλοὺς αὐτοῦ τοῦ εἴδους λέγει· «Σκῦψτε σὲ μένα τὶς ψυχές σας ἀπὸ τὰ βάθη τους ὡς κατάδικοι, καὶ θὰ λάβετε τὰ ἴδια στεφάνια μὲ τοὺς δίκαιους»⁶⁸. Ἔτσι σώζεται αὐτὸς ποὺ σκύβει τὸ κεφάλι, ὄχι ἀπὸ ἔμπρακτη ἀρετὴ, οὔτε ἐπειδὴ ἐκτέλεσε τὶς θεῖες ἐντολές, ἀλλὰ ἐξαιτίας τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξαιτίας τῆς ἐξομολόγησης μὲ πολλὴ ταπείνωση καὶ τῆς συντριβῆς τῆς καρδιᾶς ἐκείνου ποὺ ἐξομολογεῖται τὰ ἁμαρτήματά του. Ἔτσι σώζεται μὲ τὸ πρόσωπο τῆς μετάνοιας καὶ πολὺ βαθειᾶς κατάνυξης.

Σὺ δὲ διασώθητι ἐν καθαραῖς χερσὶ, τουτέστιν ἐν ἀρεταῖς, καὶ ἐνα-
 ρέτοις πράξεσι. Χεῖρας γὰρ ἡ Γραφή τὰς ἀρετὰς ὀνομάζειν εἶωθεν.
 Διασώθητι, κράζων πρὸς τὸν Θεόν· Φύλαξον τὴν ψυχὴν μου, Δέσπο-
 τα Χριστέ, μήποτε συλήσῃ με ὁ διάβολος, ἀποπλανήσας τῆς δικαιοσύ-
 5 νης, καὶ ὁμοιωθῶ τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Λάκκον δὲ ὀνομά-
 ζει τὸν ἄδην καὶ τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας. Ἀδιαλείπτως ἰκέτευε πρὸς
 τὸν Σωτῆρα Χριστὸν λέγων· «Σῶσόν με τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, τὸν
 ἐλπίζοντα ἐπὶ σέ», καὶ μὴ ἀπογινώσκοντα ἐπιτυχεῖν τῶν ἀφθάρτων
 καὶ αἰωνίων δωρεῶν. Γέγραπται δέ, ὅτι «Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλῃ πρὸς
 10 αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, καὶ πρὸς τὰ
 πνευματικὰ τῆς πονηρίας», καὶ πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον, καὶ τὰς ἐν
 αὐτῷ φλεγμαινούσας διαφόρους ἡδονάς, καὶ πρὸς τὰς τῆς καρδίας
 πάθη, καὶ πρὸς τοὺς ἐξ αἰτιῶν τινῶν συμβαίνοντας ὀλεθρίους λογι-
 σμούς. Διὸ κἂν ἐπιθυμίαι φλεγμαίνωσι καὶ ἡδοναὶ ρυπαραί, κἂν ἡ
 15 σὰρξ ἐπεχειρομένη σκιρτᾷ, κἂν πᾶσα ἐπίνοια καὶ κακοτεχνία διαβο-
 λικὴ πειράζει ἡμᾶς, πάντα ὑπερνικῶμεν διὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ
 ὑπομονῆς καὶ ἀγρυπνίας καὶ προσευχῆς καὶ ψαλμωδίας καὶ ἀναγνώ-
 σεως καὶ ταπεινοφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων ἀγωνισμάτων, καὶ ὑπὲρ
 πάντα διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦς Χριστοῦ τοῦ φιλαν-
 20 θρώπου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἀδύνατον δὲ κατισχύσαι ἡμῶν
 πολεμίους δαίμονας, ἐὰν μὴ πρῶτον ἡμεῖς τοῦ θείου φόβου καταφρο-
 νήσωμεν δι' ὀλιγοπιστίας, καὶ ἀμελήσωμεν τῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐντε-
 ταλμένων ἡμῖν.

Εἰσὶν οὖν τινες δαίμονες τὸ ἀνθρώπινον ὑποδύντες σῶμα, καὶ
 25 πᾶσαν μὲν τοῦ ὀργανισμοῦ μειοῦντες τὴν δύναμιν, ἀδράνειάν τε καὶ
 ἔκλυσιν πᾶσι σχεδὸν ἐνιέντες τοῖς μέλεσι, καίτοι μηδενὸς παρόντος
 νοσήματος ἢ ἀρρωστίας τινός, ἀλλὰ γε καὶ πρὸς τούτοις εἰς πολλὴν
 ἀθυμίαν καὶ χλιαρὸν φρόνημα ἐμβάλλουσι τὴν ψυχὴν, οὓς τινες διω-
 σάμενοι γενναίῳ λογισμῷ καὶ νηφαλίᾳ καρδίᾳ, τῷ παντεπόπτη Θεῷ
 30 δι' εὐχῆς κολληθῶμεν λέγοντες· «Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ
 Θεός, καὶ ἐκ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ λύτρωσαί με»· ἀποκατάστη-
 σον τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν Ὅπερ δὲ τῷ Σαμψὼν
 συμβέβηκε ποτε διὰ φιληδονίας εἰς χεῖρας ἐμπεσεῖν τῶν ἄλλοφύλων,
 καὶ παθεῖν ἐκεῖνα τὰ γεγραμμένα περὶ αὐτοῦ, τοῦτο καὶ νῦν γίνεται
 35 πάντως κατὰ ψυχὴν τῷ ἀγκιστρευομένῳ ταῖς ἡδοναῖς. Τῇ γὰρ προσ-

Σύ ὅμως διασώσου μέ καθαρά χέρια, δηλαδή μέ ἀρετές καί ἐνάρετες πράξεις. Γιατί χέρια ἢ Γραφή συνηθίζει νά ὀνομάζει τις ἀρετές. Διασώσου, φωνάζοντας στόν Θεό· Φύλαξε, Κύριε, τήν ζωή μου, Δέσποτα Χριστέ, γιά νά μή μέ ληστέψει ὁ διάβολος, παραπλανώντας με ἀπό τή δικαιοσύνη, καί γίνω ὅμοιος μ' ἐκείνους πού κατεβαίνουν στό λάκκο. Λάκκο ὀνομάζει τόν ἄδη καί τὸ σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας. Παρακάλα ἀσταμάτητα τόν Σωτήρα Χριστό λέγοντας· «Σῶσε ἐμένα τόν δοῦλο σου, Δέσποτα, πού ἐλπίζω σέ σένα» καί δέν ἀπογοητεύομαι ὅτι θά κερδίσω τὰ ἀφθαρτα καί αἰώνια δῶρα. Γιατί εἶναι γραμμένο· «Ἡ πάλη πού διεξάγουμε δέν εἶναι μέ σάρκα καί αἷμα, ἀλλά μέ τις ἀρχές καί τις ἐξουσίες, μέ τὰ πονηρά πνεύματα»⁶⁹, καί μέ τὸ ἴδιο τὸ σῶμα, καί μέ τις διάφορες ἡδονές πού προκαλοῦν φλεγμονές μέσα του, καί μέ τὰ πάθη τῆς καρδιάς καί μέ τοὺς ὀλέθριους λογισμοὺς πού προκαλοῦνται ἀπό διάφορες αἰτίες. Γι' αὐτὸ εἶτε μᾶς φλογίζουν ἐπιθυμίες καί βρώμικες ἡδονές, εἶτε ἡ σάρκα μας ἐξεγείρεται καί πηδᾷ, εἶτε μᾶς πειράζει κάθει ἐπινόηση καί κακὴ δολοπλοκία τοῦ διαδόλου, ὅλα νά τὰ ὑπερνικοῦμε μέ τὴν πίστη καί τὴν ἐλπίδα καί τὴν ὑπομονή καί τὴν ἀγρυπνία καί τὴν προσευχή καί τὴν ψαλμωδία καί τὴ μελέτη καί τὴν ταπεινοφροσύνη, καί μέ ὅλες τις ἄλλες ἀρετές, καί πάνω ἀπὸ ὅλα μέ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ φιλόανθρωπου Θεοῦ καί Σωτήρα μας. Καί εἶναι ἀδύνατο νά μᾶς νικήσουν οἱ ἐχθροὶ δαίμονες, ἂν προηγουμένως ἐμεῖς δέν καταφρονήσουμε τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ μέ τὴν ὀλιγοπιστία μας, καί δέν παραμελήσουμε τις ἐντολές πού μᾶς ἔδωσε ὁ Κύριος⁷⁰.

Ἐπάρχουν ὅμως μερικοὶ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ὑποδύονται τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, οἱ ὁποῖοι μειώνουν ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ὀργανισμοῦ καί βάζουν μέσα σέ ὅλα σχεδὸν τὰ μέλη του ἀδράνεια καί παράλυση, ἂν καί δέν ὑπάρχει κανένα νόσημα ἢ ἀρρώστια, ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά, βάζουν στήν ψυχὴ καί μεγάλη λιποψυχία καί χλιαρότητα. Αὐτοὺς λοιπόν, ἀφοῦ τοὺς ἀπωθήσουμε μέ γενναῖο λογισμό καί νηφάλια καρδιά, ὡς προσκολληθοῦμε μέ τὴν προσευχὴ στόν παντεπόπτη Θεό, λέγοντας· «Γλύτωσέ με ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μου, Θεέ μου, καί λύτρωσέ με ἀπὸ αὐτοὺς πού ἐπαναστατοῦν ἐναντίον μου»^{70α}. ἀποκατάστησε τὴν ψυχὴ μου ἀπὸ τὴν κακουργία τους⁷¹. Καί ὅπως συνέβη κάποτε μέ τὸν Σαμψών, πού ἐξαιτίας τῆς φιληδονίας του ἔπεσε τὰ χέρια τῶν ἀλλοφύλων καί ἔπαθε ἐκεῖνα πού εἶναι γραμμένα γι' αὐτόν, τὸ ἴδιο γίνεται ὅπωςδὴποτε καί τώρα στήν ψυχὴ ἐκείνου πού πιάνεται στό ἀγκίστρι μέ τῆς ἡδονές. Διότι μέ

βολῇ τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐπακολουθησάντων τῶν λογισμῶν τῶν ἀνθρωπίνων, ἀφίσταται μὲν ἡ φρουροῦσα τὴν ψυχὴν θεία χάρις, ἐπιλαβόμενοι δὲ τοῦ ἀγνωρευθέντος οἱ δαίμονες, ἐξορύττουσιν αὐτοῦ πᾶν σωφρονικὸν νόημα, δεσμεύουσί τε τοῖς δυσλύτοις τῶν γαργαλισμῶν, 5 καὶ τῆς αἰσχροῦς ἐπιθυμίας δεσμοῖς, καὶ εἰς τὴν γάζαν καταγαγόντες τῆς κακίας, παρασκευάζουσιν ἀλήθειν τῇ κακῇ συνηθείᾳ καὶ ἐξυπηρετεῖσθαι τῷ διαδόλῳ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ὅλας Ἐὰν δὲ δυνηθῇ εἰς ἑαυτὴν ἐλθοῦσα ἡ ψυχὴ τοῦ παγιδευθέντος ταῖς ἁμαρτίαις, καὶ στενάξαι πρὸς τὸν Θεὸν μετ' ὀδύνης καρδίας, καὶ περιπλακῆναι δι' εὐ- 10 χῆς καὶ ἰκεσίας τοῖς ἀοράτοις τοῦ Δεσπότη τοῦ ποσὶ, λέγει ὁ Κύριος τοῖς ἀγγέλοις, ὡς περὶ ὁ Ἐλισσαῖος περὶ τῆς Σουμανίτιδος, «Ἄφετε αὐτὴν προσιέναι μοι, καὶ μὴ ἀπώσθησθε αὐτήν». Καὶ γὰρ μηδεμίαν κέκτηται ἀρετὴν καὶ παρησίαν πρὸς με, ἀλλὰ γε διὰ τὸ κατώδυνον εἶναι αὐτῆς τὴν καρδίαν καὶ ἀνενδότης προσκυλινδεῖσθαι μοι μετὰ δακρῶν καὶ 15 θλίψεως, προσδέχομαι καὶ σῶζω. Χρεῖα δὲ ἡμῖν τῆς τοῦ παντοδυνάμου καὶ πανσόφου Πνεύματος δυνάμεως τε καὶ χάριτος, ὅπερ ζητεῖν ἐκθύμως ὀφείλομεν. Οὕτω γὰρ ἂν τὸ μὲν τόξον τῶν δυνατῶν τῇ κακίᾳ δαιμόνων ἀσθενήσει, κατατοξεῦον ἡμᾶς τοῖς τῆς ἡδυπαθείας λογισμοῖς, ὡς περ τισὶ πεπτρωμένοις βέλεσιν, οἱ δὲ τὸ πρὶν ἡσθενηκότες κατὰ διά- 20 νοιαν καὶ ὠκλακότες πιστοί, ὕστερον μεγάλως ἐνδυναμωθήσονται εἰς τὴν τῶν ἐναντίων ἀναίρεσιν. Καὶ τοῦτο ἄρα ἐστίν, ὅπερ προφητεύουσα ἡ πιστοτάτη μήτηρ τοῦ Σαμουήλ Ἄννα, ἔλεγε· «Τόξον δυνατὸν ἡσθένησε, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιεζώσαντο δύναμιν».

Οὐκ οἶδεν ὁ διάβολος πότερον, ἔσω ἐστὶν ἐν τῇ διανοίᾳ σου ὁ 25 οἰκοδεσπότης Χριστός, ἢ οὐ. Ὅταν οὖν ἴδῃ σε ὀργιζόμενον ἢ ὀμνύοντα ἢ κραυγάζοντα ἢ λαλοῦντα αἰσχροῦ καὶ μάταια, τότε νοεῖ ὁ ἐχθρός, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς σου ὁ φυλάσσων σε καὶ φροντίζων Θεὸς καὶ περιφράττων τὰ ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς τῆς νοητῆς οἰκίας σου, καὶ οὕτω λοιπὸν καθάπερ κλέπτῃς εἰσελθὼν ὁ πονηρός, ὡς μὴ 30 ὄντος λύχνου ἐν τῇ καρδίᾳ σου, συλᾷ τὸν οἶκον τῆς ψυχῆς. Οὐ μόνον δὲ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ οἱ λίαν πάσης ἀνδραγαθίας ἀντέχεσθαι σπεύδοντες, πολλάκις ἐγκαταλιμπάνονται πρὸς τὸ διδαχθῆναι ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν, πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ὑπερηφανίας Μεγάλα γὰρ νοσήματα ὑπεροψίας καὶ τύφου καὶ οἰήσεως ἐν τοῖς κρυπτοῖς

72. Κριτ. 16, 21..

75. Α' Βασ. 2, 4.

73. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 140.

76. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 108.

74. Δ' Βασ. 4, 37.

τὴν ἐπίθεση τοῦ πονηροῦ δαίμονα, ἀφοῦ ἐπακολουθήσουν οἱ λογισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπομακρύνεται βέβαια ἢ θεία χάρη ποῦ φρουρεῖ τὴν ψυχὴ, καὶ ἀναλαμβάνοντας οἱ δαίμονες αὐτὸν ποῦ ψαρεύτηκε, βγάζουν ἀπὸ μέσα του κάθε του συνετὴ σκέψη, τὸν δένουν μὲ τὰ δεσμὰ τῶν γαργαλισμῶν καὶ τῆς αἰσχροῦς ἐπιθυμίας, ποῦ εἶναι δύσκολο νὰ λυθοῦν, καὶ ἀφοῦ τὸν κατεβάσουν στὸν μῦλο τῆς κακίας⁷², τὸν ἀναγκάζουν νὰ ἀλέθει μὲ τὴν κακὴ συνήθεια καὶ νὰ ὑπηρετεῖ τὸν διάβολο μέρα καὶ νύχτα⁷³. Ἐὰν ὅμως μπορέσει νὰ συνέλθει ἢ ψυχὴ αὐτοῦ ποῦ παγιδεύτηκε στὶς ἁμαρτίες καὶ στενάξει στὸν Θεὸ μὲ πόνο τῆς καρδιάς, καὶ ἀγκαλιάσει μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὶς παρακλήσεις τὰ ἀόρατα πόδια τοῦ Δεσπότη, λέγει ὁ Κύριος στοὺς ἀγγέλους, ὅπως ὁ Ἐλισσαῖος γιὰ τὴ Σουμανίτιδα: «Ἀφῆστε τὴν νὰ μὲ πλησιάσει καὶ μὴ τὴν ἀπωθεῖτε»⁷⁴. Γιατί, ἂν καὶ δὲν ἔχει καμμιά ἀρετὴ καὶ παρησία σὲ μένα, ὅμως, ἐπειδὴ ἢ καρδιά της εἶναι γεμάτη πόνο καὶ ἔπεσε ἀνυποχώρητα στὰ πόδια μου μὲ δάκρυα καὶ θλίψη, τὴν δέχομαι καὶ τὴ σώζω. Καὶ ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν δύναμη καὶ τὴ χάρη τοῦ παντοδύναμου καὶ πάνσοφου Πνεύματος, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ζητᾶμε ὁλόψυχα. Γιατί μόνο ἔτσι τὸ τόξο τῶν δυνατῶν στὴν κακία δαιμόνων θὰ ἔξασθενήσει, ποῦ σὰν μὲ κάποια πυρακτωμένα βέλη μᾶς κατατοξεύει μὲ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἠδυπάθειας, καὶ οἱ πιστοὶ ποῦ προηγουμένως ἦταν ἀσθενεῖς στὴ διάνοια καὶ γονατισμένοι, ὕστερα θὰ ἐνισχυθοῦν πολὺ, ὥστε νὰ ἔξαφανίσουν τοὺς ἀντίθετους. Καὶ ἐπομένως αὐτὸ σημαίνει ἐκεῖνο ποῦ, προφητεύοντας ἢ πολὺ πιστὴ μητέρα τοῦ Σαμουὴλ Ἄννα, ἔλεγε: «Τὸ τόξο τῶν δυνατῶν ἔξασθένησε, καὶ αὐτοὶ ποῦ ἦταν ἔξασθενημένοι, ζώστηκαν μὲ δύναμη»⁷⁵.

Ὁ διάβολος δὲν γνωρίζει ἂν ὁ οἰκοδοσπέτης Χριστὸς βρῖσκεται μέσα στὴν ψυχὴ σου, ἢ ἔξω. Ὅταν λοιπὸν σὲ δεῖ νὰ ὀργίζεσαι ἢ νὰ ὀρκίζεσαι ἢ νὰ κραυγάζεις ἢ νὰ λές αἰσchrὰ καὶ μάταια πράγματα, τότε καταλαβαίνει ὁ ἐχθρὸς, ὅτι δὲν βρῖσκεται μέσα στὴν ψυχὴ σου ὁ Θεὸς ποῦ σὲ φυλάει καὶ σὲ φροντίζει καὶ ἔχει περιφραγμένα αὐτὰ ποῦ βρῖσκονται μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὴ νοσητὴ κατοικία σου, καὶ ἔτσι μπαίνοντας σὰν κλέφτης μέσα ὁ πονηρὸς, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει λυχνάρι μέσα στὴν καρδιά σου, λεηλατεῖ τὸ σπίτι τῆς ψυχῆς σου. Καὶ ὄχι μόνο οἱ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ποῦ ἐπιδιώκουν νὰ ἀσκήσουν κάθε ἀνδραγαθία, πολλές φορές ἐγκαταλείπονται, γιὰ νὰ διδαχθοῦν ὑπομονὴ καὶ καρτερία, ὥστε νὰ ἀνατρέψουν τὴν ὑπερηφάνεια⁷⁶. Γιατί, ἔχοντας μεγάλα νοσήματα ὑπεροψίας καὶ ἐγωῖσμοῦ καὶ οἷησης μέσα στὰ κρυφὰ θησαυροφυλάκια

ταμείοις ἔχοντες τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς πολ-
λάκις λανθάνομεν διὰ τὸ ἀνεπίσκεπτον. Ἄλλ' ὁ μέγας τῶν ψυχῶν ἡ-
μῶν ἰατρός οἶδε πῶς ἐπιμελήσεται τῶν κρυφίων. Μὴ οὖν ἀγανα-
κτῶμεν καὶ μικροψυχῶμεν καὶ ἀποδυσπετῶμεν, ἐφ' οἷς ἡμῖν ἀρμοζόν-
5 τως ἐπάγει ὁ Κύριος. Πολλοὶ γὰρ ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ παρόντος
αἰῶνος τυγχάνουσιν ἄρρωστοι καὶ τραυματικοί, καὶ οὐ πᾶσιν ἢ αὐτῇ
συμβάλλεται τράπεζα· ἄλλω γὰρ ἄλλως τὴν περιοδίαν καὶ τὴν δίαιταν
προσφέρει ὁ ἰατρός· οὗτος, φησὶν, ὁ ἄρρωστος τῷ μέλιτι παρηγορεῖ-
σθω πυκνότερον, καὶ ἄλλος τῇ πικρίᾳ τοῦ ἀψιnthίου παραλυπεῖσθω,
10 ἕτερος τῆς τοῦ ἐλλεβόρου ἀηδίας μετασχέτω, καὶ ἄλλον ἄλλως μετέρ-
χεται καὶ θεραπεύει. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐκάστῳ ἡμῶν τὸ συμφέρον
οἰκονομεῖ.

Σκοπὸς τῷ δημιουργῷ τῆς κακίας ὁμοῦ καὶ ζωγράφῳ δαίμονι, εἰς
βαρεῖαν καὶ ἀπαραμύθητον λύπην ἐμβάλλειν ἕκαστον ἄνθρωπον, καὶ
15 ἀποστήσαι πίστεως καὶ ἐλπίδος καὶ τῆς θείας ἀγάπης, ἅπερ ἐστὶ κυ-
ριώτερα καὶ κράτιστα τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας. Διὰ τοῦτο καὶ τινες τῶν
πιστῶν παρασκευάζει πολλάκις διὰ τῆς κτηνώδους κινήσεως καὶ ἐπ'
αὐτοῦ τοῦ ἀγίου οἴκου ῥέειν γονὴν, ὅπως τὴν ψυχὴν τοῦ παθόντος
ἐνέγκῃ εἰς ἀπελπισμὸν καὶ ἀθυμίαν καὶ τελείαν ἀπόγνωσιν. Ὁ τοίνυν
20 τῷ τοιούτῳ δαίμονι ἀντιστρατευόμενος καὶ ἀντιπαραταττόμενος, δη-
λονότι πρὸς τὸν δολερὸν σκοπὸν ἀρμοζόμενος, τῇ ὑπομονῇ χρώμενος
καὶ τῇ μακροθυμίᾳ, δι' εὐχῆς καὶ νηστείας ἀνεנדότου καὶ πίστεως καὶ
ἐλπίδος καὶ τελείας τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, καταπολεμήσει καὶ κατα-
γωνίσεται καὶ νικήσει πάντως τὸν ῥυπαρὸν τοῦτον καὶ ἀκάθαρτον
25 δαίμονα τῇ βοηθείᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐ μόνον δὲ ἢ
τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις παρέστω, ἀλλὰ καὶ εὐχαὶ καὶ ψαλμοὶ καὶ ἐγ-
κράτεια, ἀγρυπνία τε καὶ χαμευνεῖα καὶ ἡσυχία, καὶ τὸ ἔργον τῶν χει-
ρῶν. «Οὗτοι», φησὶν, «ἐν ἄρμασι καὶ ἵπποις», τουτέστιν ἐν ὀργῇ καὶ
μηνίδι καὶ κενοδοξίᾳ, φθόνῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις παθήμασιν ὀπλίζονται
30 καθ' ἡμῶν οἱ δαίμονες ταῦτα γὰρ ἵπποι καὶ ἄρματα λέγονται τῆς ἐ-
ναντίας δυνάμεως ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν ἐπικελευσό-
μεθα. Ἀρχεῖ γὰρ ἡμῖν πρὸς τὴν καθ' ἐχθρῶν ἄμυναν τὸ ὄνομα Ἰησοῦ
Χριστοῦ τοῦ παννύσιου Θεοῦ.

Πολλῆς οὖν ἡμῖν πρὸς τὸν Θεὸν χρεία δεήσεως, ἵνα μὴ ἐκπέσωμεν

77. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 109.

80. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 149.

78. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 110.

81. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 135.

79. Βιβλ. 2, Ἐπιστ. 111.

82. Ψαλμ. 19, 8.

μας, ξεγελάμε τούς περισσότερους ανθρώπους, ακόμα και ἐμᾶς τούς ἴδιους πολλές φορές, ἐπειδὴ εἶναι δύσκολο νὰ ἀνιχνευτοῦν. Ὁ μεγάλος ὁμως γιατρός τῶν ψυχῶν μας γνωρίζει πῶς νὰ φροντίσει τὰ μυστικά μας. " Ἄς μὴν ἀγανακτοῦμε λοιπὸν καὶ ἄς μὴ δείχνουμε μικροψυχία, καὶ ἄς μὴ ἀποθαρρυνόμαστε γι' αὐτὰ πού κατάλληλα μᾶς στέλνει ὁ Κύριος⁷⁷. Γιατὶ πολλοὶ στὸ νοσοκομεῖο τῆς ζωῆς αὐτῆς εἶναι ἄρρωστοι καὶ τραυματίες, ἀλλὰ δὲν συμβάλλει σὲ ὄλους ἢ ἴδια δίαίτα, γιατί στὸν καθένα ὁ γιατρός προσφέρει διαφορετικὴ φαρμακευτικὴ ἀγωγή καὶ δίαίτα⁷⁸. Αὐτός ὁ ἄρρωστος, λέγει, νὰ ἐνισχύεται πιὸ συχνὰ μὲ μέλι, καὶ ὁ ἄλλος νὰ στενοχωρεῖται περισσότερο μὲ τὴν πίκρα τοῦ ἀψίνθου, καὶ ὁ ἄλλος νὰ παίρνει τὸν ἀηδῆ ἐλλέβορο, καὶ σὲ ἄλλον πάλι ἐφαρμόζει ἄλλη μέθοδο καὶ τὸν θεραπεύει μὲ ἄλλον τρόπο⁷⁹. " Ἐτσι καὶ ὁ Θεὸς ρυθμίζει καὶ δίνει στὸν καθένα ἀπὸ μᾶς αὐτὸ πού μᾶς συμφέρει.

Σκοπὸς τοῦ δαίμονα, τοῦ δημιουργοῦ καὶ ζωγράφου τῆς κακίας, εἶναι νὰ βάλει κάθε ἄνθρωπο σὲ ἀπαρηγόρητη λύπη, καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι τὰ κυριώτερα καὶ ἰσχυρότερα γνωρίσματα τῆς ἀφοσίωσης στὸν Θεό. Γι' αὐτὸ καὶ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς πιστοὺς τοὺς κάνει πολλές φορές μὲ τὴν κτηνώδη κίνηση ἀκόμα καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησία νὰ κάνουν ἐκσπερμάτωση, μὲ σκοπὸ νὰ φέρουν τὴν ψυχὴ αὐτοῦ πού πάσχει σὲ ἀπελπισία καὶ λιποψυχία καὶ τέλεια ἀπογοήτευση. Αὐτὸς λοιπὸν πού ἀντιστρατεύεται καὶ ἀντιδρᾷ σ' αὐτὸν τὸν δαίμονα, προσαρμολόμενος ἀνάλογα στὸν δόλιο σκοπὸ του, χρησιμοποιώντας τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν μακροθυμία, μὲ ἐπίμονη προσευχὴ καὶ νηστεία καὶ πίστη καὶ ἐλπίδα καὶ τέλεια ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό, θὰ καταπολεμήσει καὶ θὰ συντρίψει καὶ θὰ νικήσει ὅπωςδήποτε αὐτὸν τὸν βρωμερὸ καὶ ἀκάθαρτο δαίμονα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ⁸⁰. Καὶ νὰ μὴ γίνεται μόνο μελέτη τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ καὶ προσευχὴ καὶ ψαλμωδίες καὶ ἐγκράτεια καὶ ἀγρυπνία καὶ ὕπνος καταγῆς καὶ ἡσυχία καὶ ἐργόχειρο⁸¹. «Αὐτοὶ», λέγει, «ἔρχονται μὲ ἄρματα καὶ μὲ ἵππους»⁸², δηλαδή οἱ δαίμονες ἔρχονται ἐναντίον μας ὅπλισμένοι μὲ ὀργὴ καὶ μένος καὶ κενοδοξία καὶ φθόνο καὶ ἄλλα πάθη, γιατί αὐτὰ σημαίνουν οἱ ἵπποι καὶ τὰ ἄρματα τῆς ἐχθρικῆς δύναμης. Ἐμεῖς, ἀντίθετα, παίρνουμε θάρρος ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας. Γιατὶ μᾶς εἶναι ἀρκετὸ γιὰ τὴν ἄμυνά μας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ πανύψιστου Θεοῦ.

Χρειαζόμαστε λοιπὸν πολλὴ δέηση πρὸς τὸν Θεό, γιὰ νὰ μὴ ἐκπέ-

τῆς ἀρετῆς. Ὅτι γὰρ δυνατὸν ἐκ δικαιοσύνης εἰς ἁμαρτίαν μεταπε-
σεῖν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπαθοῦς εἰς τὸ ἐμπαθὲς μεταμορφωθῆναι, κράζει
πρὸς Θεὸν ἡ προφητεία: «Ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε οὐκ ἤρξας
ἡμῶν, οὐδὲ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐσμὲν ἀκάθαρτοι».
5 Ἀλλ' ἐγκωρεῖ καὶ μετὰ τὴν συμβεβηκυῖαν πτώσιν, πάλιν τυχεῖν διὰ
τῆς μετανοίας τῆς ἐν ἀρχῇ ἀπαθείας καὶ ἰσχύος πᾶς γὰρ ὁ διὰ μετα-
νοίας καὶ δεήσεως ζητῶν, λήψεται καιρῶ τῷ προσήκοντι πάλιν τὴν ἐξ
ὑψους δύναμιν καὶ ἀπάθειαν. Πρόσχευς τῇ προφητεία: «Ἐξεγείρου,
Ἱερουσαλήμ, ἐνδύσαι τὴν ἰσχὺν τοῦ βραχίοντός σου, ἐξεγείρου ὡς ἂν
10 ἀρχῇ ἡμερῶν, διότι ἀπέδρα ἀπὸ σοῦ ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός».
Μέγα δέ ἐστιν ἐν κακοῖς καὶ τὸ μικρὸν ἀγαθόν. Εἰ καὶ μεμισήμεθα
ὑπὸ Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀγαπηθησόμεθα
διὰ τῆς μετανοίας. Ὅτι γὰρ πάλιν προσλαμβάνεται ἡμᾶς ὁ πολυεύ-
σπλαγχνος Δεσπότης καὶ κατευφραίνει τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ, βλέπε τί
15 λέγει τῇ νοητῇ Ἱερουσαλήμ, τουτέστι τῇ ψυχῇ ἡμῶν «Καὶ θήσομαί σε
ἀγαλλίαμα αἰώνιον καὶ εὐφροσύνην γενεᾶς γενεῶν». Μὴ ἀμφιδάλλης
πῶς ὅταν γὰρ βουληθῇ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετα-
βάλλαι τὰ πράγματα, τῷ ἐπιτάγματι τοῦ Θεοῦ πάντα ἐξίσταται τὰ ἐ-
ναντιούμενα, ὅτι εὐκόλως καὶ ἐτοιμῶς δυνήσεται Κύριος τὴν ἀνθρω-
20 πότητα μετασκευάσαι, ὡς τὴν ἄφλοιον καὶ ξηρὰν ῥάβδον τοῦ Ἀα-
ρών, ταχύτερον τῶν ἐν γῆ ἐρριζωμένων φυτῶν καρποφορῆσαι προσέ-
ταξεν εἴπερ ἐκεῖνα πολλαῖς χρόνων καὶ καιρῶν τροπαῖς καρποφορεῖ,
αὕτη δὲ ὑπὸ μίαν νύκτα, πάντα ὁμοῦ φύλλα καὶ ἄνθη καὶ καρπὸν
προήγαγε. Δυνατὸν οὖν τὰς πετρώδεις καὶ λιθώδεις καρδίας ἀνθρώ-
25 πων, διδασκαλίας πνευματικῆς ἀπολαύοντας, μεταβαλεῖν εἰς γῆν
λιπαρὰν καὶ καρποφόρον.

Μὴ ἀναβαλάμεθα οὖν, ἀλλ' ἐντεῦθεν ἤδη πρὸς Θεὸν ἐπιστρέψω-
μεν ὀλοκαρδίως. Ἐὰν γὰρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας φροντίσωμεν, οὐχ
ἕτερον, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς μεγάλα εὐεργετήσομεν. Ἐχει γὰρ ἕκαστος
30 ἡμῶν τὸ κατὰ φύσιν ὕψος, εἰ καλὰ ποιῶμεν εἰ καὶ ἁμαρτάνωμεν,
ἐκπεπτώκαμεν πάντως τοῦ κατὰ φύσιν ὕψους, καὶ χαμαιοριφεῖς τινες
γενόμενοι ἄφθημεν. Ἐὰν δὲ βουληθῶμεν εἰς τὸ ἀγαθὸν πάλιν νεῦσαι,
εὐδηλον ὅτι ἐπὶ τὸ οἰκειὸν καὶ συγγενὲς πάλιν ὕψος ἀναδιδαζόμεθα.
Εἴπερ λογικοὶ ἐσμὲν καὶ εὐγενεῖς τῷ λόγῳ ὑπάρχοντες, πειθήνιοι κατα-
σταῶμεν τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις, καὶ τῶν μὲν ῥευστῶν καὶ πρὸς ὀλίγον

σουμε ἀπὸ τὴν ἀρετή. Γιατί, ὅτι εἶναι δυνατόν ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη νὰ μεταπέσουμε στὴν ἁμαρτία, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάθεια νὰ μεταπέσουμε σὲ ἐμπάθεια, τὸ φωνάζει στὸν Θεὸ ἡ προφητεία· «Γίναμε ὅπως ἤμασταν στὴν ἀρχή, τότε πού δὲν ἦσαν ἀρχηγός μας, οὔτε γινόταν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματός σου σὲ μᾶς, καὶ εἴμαστε ἀκάθαρτοι»⁸³. Ἀλλὰ ἐπιτρέπει καὶ μετὰ τὴν πώση πού συνέβη, νὰ ἐπιτύχουμε καὶ πάλι μὲ τὴ μετάνοια τὴν ἀρχικὴ ἀπάθεια καὶ δύναμη. Γιατί καθένας πού μὲ τὴ μετάνοια καὶ τὴν δέηση ζητᾶ, θὰ πάρει στὸν κατάλληλο καιρὸ πάλι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀπάθεια. Πρόσεχε τὴν προφητεία· «Σῆκω, χωρὶς χρονοτριβή, Ἰερουσαλήμ, φόρεσε τὴ δύναμή σου, σήκω ὅπως ἦσαν τὶς πρώτες μέρες, γιατί ἔφυγε ἀπὸ σένα ὁ πόνος, ἡ λύπη καὶ ὁ στεναγμός»⁸⁴. Καὶ εἶναι μεγάλο μέσα στὰ κακὰ καὶ τὸ μικρὸ καλό. Ἄν καὶ ἔχουμε μισηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἕξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας, ὅμως θὰ ἀγαπηθοῦμε καὶ πάλι μὲ τὴ μετάνοια. Ὅτι θὰ μᾶς δεχτεῖ πάλι ὁ πολυεύσπλαγχνος Δεσπότης καὶ θὰ μᾶς γεμίσει μὲ εὐφροσύνη μὲ τὴν ἀγάπη του, βλέπε τί λέγει στὴ νοητὴ Ἰερουσαλήμ, δηλαδή στὴν ψυχὴ μας· «Θὰ σὲ κάνω νὰ ἔχεις αἰώνια ἀγαλλίαση καὶ εὐφροσύνη σὲ γενεές γενεῶν»⁸⁵. Μὴν ἀμφιδάλλεις μὲ ποιὸν τρόπο. Γιατί, ὅταν θελήσει ὁ Θεὸς νὰ μεταβάλλει τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ χειρότερο στὸ καλύτερο, μὲ τὴ διαταγὴ τοῦ Θεοῦ ὅλα τὰ ἀντίθετα παραμερίζουν, διότι εὐκόλα καὶ ἀμέσως θὰ μπορέσει ὁ Κύριος νὰ μετασχηματίσει τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπως διέταξε τὴν ξεφλουδιασμένη καὶ ξερὴ ράβδο τοῦ Ἀαρῶν νὰ καρποφορήσει πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὰ φυτὰ πού ἦταν ριζωμένα στὴ γῆ, ἀφοῦ ἐκεῖνα καρποφοροῦν ὕστερα ἀπὸ πολλές μεταβολές τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐποχῶν, ἐνῶ αὐτὴ μέσα σὲ μιὰ νύχτα τὰ ἔβγαλε ὅλα μαζί, φύλλα καὶ ἄνθη καὶ καρπὸ. Εἶναι δυνατό λοιπὸν τὶς πέτρινες καρδιές τῶν ἀνθρώπων, ὅταν δεχτοῦν τὴν πνευματικὴ διδασκαλία, νὰ τὶς μεταβάλλει σὲ γῆ εὐφορη καὶ καρποφόρα.

Ἄς μὴν ἀναβάλουμε λοιπὸν, ἀλλὰ ἀπὸ τώρα ἅς ἐπιστρέψουμε στὸν Θεὸ μὲ ὅλη τὴν καρδιά μας. Γιατί, ἂν φροντίσουμε τὴ σωτηρία μας, δὲν θὰ εὐεργετήσουμε ἄλλον, ἀλλὰ θὰ ὀφελήσουμε πάρα πολὺ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους. Διότι ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς ἔχει τὸ κατὰ φύση ὕψος, ἐὰν κάνουμε καλὰ ἔργα. Ἐὰν ὅμως ἁμαρτάνουμε, ἐκπίπτουμε ὅπωςδὴποτε ἀπὸ τὸ φυσικὸ ὕψος, καὶ θὰ φανοῦμε ὅτι γίναμε σὰν κάποιοι πεσμένοι καταγῆς. Ἐνῶ ἐὰν θελήσουμε νὰ κλίνουμε πάλι πρὸς τὸ καλό, εἶναι φανερὸ ὅτι θὰ ἀνεβοῦμε πάλι στὸ δικὸ μας τὸ συγγενικὸ ὕψος. Ἐὰν εἴμαστε λογικοὶ καὶ εὐγενικοὶ στὸν λόγο, ἅς γίνουμε πειθαρχικοὶ στοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ,

τερπνῶν τὴν φυγὴν ποιησώμεθα, ἐπὶ δὲ τὰ διαρκῆ καὶ ἀσάλευτα καὶ τοῖς ἀπειροῖς αἰῶσι συμπαρεκτεινόμενα ἀγαθὰ, νηφαλέως τε καὶ σπουδαίως ἑαυτοὺς κατεπειξώμεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΓ'. (ΔΕΥΤΕΡΑ).

5 Ἡ κατὰ φύσιν διαγωγὴ ἡμῖν τε καὶ τοῖς ζώοις ἢ αὐτὴ ὠρισταὶ παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ. «Ἴδου γὰρ ἔδωκα ὑμῖν», φησὶν ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ, «πάντα τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ ὑμῖν ἔσται εἰς βρώσιν καὶ τοῖς θηρίοις». Κοινὴν οὖν μετὰ τῶν θηρίων λαβόντες τὴν δίαιταν καὶ ταύτην ταῖς ἐπινοίαις ἐπὶ τὸ ἀσωτότερον παρατρέψαντες, πῶς οὐκ
10 ἀλογώτεροι κριθείημεν ἐκείνων, εἴ γε τὰ μὲν θηρία μένει ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς φύσεως μηδὲν παρακινήσαντα τῶν παρὰ Θεοῦ τεταγμένων, οἱ δὲ λόγῳ τετμημένοι πάντῃ τῆς ἀρχαίας ἔξωθεν δητῆμεθα νομοθεσίας; Ποῖαι γὰρ παρ' ἐκείνοις ὀψοφαγαίαι; ποῖαι σιτοποιῶν καὶ μαγείρων τέχναι τῇ ἀθλίᾳ γαστρὶ δημιουργοῦσι τὰς ἡδονάς; Οὐχὶ δὲ τὴν ἀρχαί-
15 αν εὐτέλειαν ἀγαπῶσι ποηφαγοῦντα καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀρκοῦμενα, καὶ ναματιαίᾳ κεκρημένα ποτῶ, καὶ τούτῳ τυχὸν σπανίως; Διὸ καὶ τὰς ὑπογαστρίους ἡδονὰς μεμείωνται, οὐδεμιᾶ πμμελώδει τροφῇ τὰς ὀρέξεις προσαναφλέγοντα, οὐδὲ πάντοτε τὴν ἄρρενος καὶ θηλείας εἰδότα διαφορὰν εἰς γὰρ αὐτοῖς καιρὸς τοῦ ἔτους ταύτην παρέχει τὴν αἴσθη-
20 σιν, τὸν δὲ ἄλλον χρόνον οὕτως ἀλλήλων ἀλλοτριοῦνται, ὡς λήθην λαθεῖν πάντῃ τῆς τοιαύτης ὀρέξεως ἀνθρώποις δὲ ἐκ τῆς περὶ τὰ βρώματα πολυτελείας ἢ τῶν ἀφροδισίων ἀκόρεστος ἐπιθυμία παραβλαστάνουσα, μανιώδεις κατέσπειρε τὰς ὀρέξεις. Οὐδένα γὰρ καιρὸν ἤρεμειν συγχωροῦσα τὸ πάθος.

25

ΛΔ'.- ΕΥΠΟΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Προστάσσει ὁ νόμος Μωυσέως φυλάττεσθαι μεθ' ἑτέρων τινῶν καὶ τὸν μῦν καὶ τὴν γαλῆν. Ταῦτα δὲ νομοθετῶν, κελεύει διὰ συμβόλου καὶ τύπου μήτε τοῖς προηγουμένοις μιαιοῖς συντίθεσθαι λογι-
30 σμοῖς μήτε τοῖς ἐπομένοις. Τῶν γὰρ ἀπειρημένων παθῶν τε καὶ τρόπων καὶ ἡθῶν, τὰ μὲν προλαμβάνει, τὰ δὲ ἐπακολουθεῖ. Προκαθηγησαμένης γὰρ τῆς ἀνθρωπαρεσκειᾶς καὶ κενοδοξίας, ἐπακολουθεῖ πάντως ἢ ὑπερηφανία καὶ ἀλαζονεία καὶ πᾶν πάθος αἰσχρὸν καὶ δαιμονιώδες. Προφθάνει πάλιν ἢ κακὴ ἐπιθυμία, ὀρύξαι τῆς ἀσελγείας τὸ σπηλαιον, καὶ εὐθύς ἐπεισέρχεται ὁ αἰσχροπράγος δαίμων, καὶ ἐγ-

καὶ τὰ ρευστὰ καὶ προσωρινὰ εὐχάριστα νὰ τὰ ἀποφύγουμε, καὶ νὰ τρέξουμε μὲ νηφαλιότητα καὶ διασύνη πρὸς τὰ διαρκῆ καὶ ἀμετανίκητα, πὸν προεκτείνονται μαζί μας στοὺς ἄπειρους αἰῶνες.

Ἐπιστολὴ 33η (δεύτερη).

Ὁ φυσικὸς τρόπος ζωῆς σὲ μᾶς καὶ στὰ ζῶα ὀρίστηκε ἴδιος ἀπὸ τὸν Δημιουργό. Γιατὶ λέγει ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο· «Νὰ, σᾶς ἔδωσα ὅλα τὰ χορταρικὰ τοῦ χωραφιοῦ, γιὰ νὰ τὰ τρώτε σεῖς καὶ τὰ θηρία»⁸⁶. Ἄφοῦ λοιπὸν ἐλάβαμε κοινὸ τὸν τρόπο τῆς διατροφῆς μας μαζί μὲ τὰ θηρία, καὶ μὲ τὶς ἐπινοήσεις μας τὴν κάναμε πιὸ ἄσωτη, πῶς δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ χαρακτηριστοῦμε πιὸ ἀνόητοι ἀπὸ ἐκεῖνα, ἐφόσον τὰ θηρία παραμένουν στὰ ὅρια τῆς φύσης, χωρὶς νὰ μετακινήσουν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ πὸν ὀρίσει ὁ Θεός, ἐνῶ ἐμεῖς, πὸν τιμηθήκαμε μὲ τὴν λογικὴ, διατρεφόμαστε ἐντελῶς ἔξω ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ νομοθεσία; Γιατὶ ποιά φαγητὰ τρῶνε ἐκεῖνα μαγειρεμένα; Ποιῆς τέχνες ἀρτοποιῶν καὶ μαγείρων δημιουργοῦν στήν ἄθλια κοιλιὰ τὶς ἡδονές; Δὲν ἀγαποῦν τὴν παλιὰ λιτότητα τρώγοντας χόρτα καὶ ἀρκούμενα σ' αὐτὰ πὸν βρίσκουν, καὶ πίνοντας νερὸ τῶν πηγῶν, καὶ αὐτὸ πολλὰς φορὲς σπᾶνια; Γι' αὐτὸ καὶ ἔχουν ἐλαττωμένες τὶς ὑπογάστριες ἡδονές, χωρὶς νὰ προκαλοῦν τὶς ὀρέξεις μὲ καμμιά λιπαρὴ τροφή, οὔτε νὰ ἀναγνωρίζουν πάντοτε τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ ἀρσενικὸ καὶ τὸ θηλυκὸ. Γιατὶ μὴ μόνον ἐποχὴ τοῦ ἔτους τοὺς δίνει αὐτὴ τὴν αἴσθησι, ἐνῶ τὸν ὑπόλοιπο χρόνον ἀποξενώνονται τόσο πολὺ μεταξὺ τους, ὥστε νὰ λησμονοῦν τελείως αὐτὴν τὴν ὀρεξιν. Ἐνῶ στοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τὴ πολυτέλεια τῶν φαγητῶν, προκαλεῖται ἡ ἀκόρεστη ἐπιθυμία τῶν ἀφροδισίων, σπέρνοντας μανιώδεις ὀρέξεις μέσα τους, μὴ ἀφήνοντας καμμιά περίοδο στὸ πάθος νὰ ἡρεμῆσει.

34.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΠΟΡΟ.

Ὁ νόμος τοῦ Μωυσῆ διατάζει, μαζί μὲ μερικὰ ἄλλα, νὰ φυλάγονται καὶ ἀπὸ τὸ ποντίκι καὶ τὴ γάτα⁸⁷. Νομοθετώντας αὐτὰ, διατάζει συμβολικὰ καὶ ἀλληγορικὰ νὰ μὴ συμφωνοῦμε οὔτε μὲ τοὺς προηγούμενους ἀκάθαρτους λογισμοὺς, οὔτε μὲ τοὺς ἐπόμενους. Διότι ἀπὸ τὰ ἀπαγορευμένα πάθη καὶ τρόπους ζωῆς καὶ ἡθῆ, ἄλλα προηγοῦνται καὶ ἄλλα ἀκολουθοῦν. Ὄταν δηλαδὴ προηγηθεῖ ἡ ἀνθρωπαρέσκεια καὶ ἡ ματαιοδοξία, ἀκολουθεῖ ὀπωσδήποτε ἡ ὑπερηφάνεια καὶ ἡ ἀλαζονεία καὶ κάθε τι τὸ αἰσχρὸ καὶ δαιμονικόν. Προηγεῖται ἐπίσης ἡ κακὴ ἐπιθυμία ἀνοίγοντας τὸ σπήλαιον τῆς ἀσέλγειας, καὶ ἀμέσως μπαίνει μέσα ὁ δαίμονας τῶν

κατοικισθεὶς τῷ γενομένῳ σπηλαίῳ, τὴν ἁμαρτίαν ἐργάζεται. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὅτι ὁ μετ' ἐπιθυμίας ἰδὼν γυναῖκα, μοιχὸς ἀπηρτισμένος ἐστί. Πάλιν προκαθηγησαμένης τῆς βασκανίας καὶ τῆς ὀργῆς, ἔπεται ἐπιβουλή καὶ βλάβη. Καὶ γὰρ ὁ μῦς πολλάκις τὴν ὀπὴν
5 πρῶτον διώρυξεν ἐν τῷ τοίχῳ, εἶθ' ὕστερον γαλῆ εἰσελθοῦσα ἢ ὄφεις ἢ ἕτερόν τι ἐνεφώλευσε τῇ τρυμαλιᾷ.

ΛΕ'.- ΔΑΒΟΥΡΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.

Μέγα βοήθημά ἐστὶν ἐν καιρῷ τῶν πειρασμῶν ἢ κατὰ Θεὸν ὑπομονή. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος «Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς
10 ἡμῶν». Οὐκ εἶπεν, Ἐν τῇ νηστείᾳ ὑμῶν ἢ ἡσυχίᾳ ὑμῶν ἢ τῇ ψαλμωδίᾳ ὑμῶν καὶ μὴν ταῦτα πάντα ἀρμόζει πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς· ἀλλ', «Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν» «Ἐν τῇ ὑπομονῇ», τουτέστιν ἐν παντὶ πειρασμῷ ἐλευσομένῳ καὶ πάσῃ θλίψει, κἂν ὕβρις ἦ, κἂν ἐξουδένωσις ἢ ἀτιμία ἀνθρώπου οἰουδήποτε, εἴτε μικρός, εἴτε μέγας εἴη, κἂν ἀσθένεια
15 σώματος, κἂν ἐπανάστασις πολέμων σατανικῶν, κἂν οἰοσθητοῦν πειρασμός, εἴτε ἀπὸ ἀνθρώπων, εἴτε ἀπὸ δαυμόνων. «Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν»· οὐχ ἀπλῶς, ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πάσης εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς καὶ ταπεινώσεως, ἵνα εὐλογῆσῃς, ἵνα ὕμνους ἀναπέμψῃς τῷ Σωτῆρι τῶν ὅλων Θεῷ, τῷ
20 εὐεργέτῃ, τῷ τὰ πάντα ἀρμόζοντι καὶ συμφερόντως ἐπάγοντι τὰ πάντα, κἂν ἀγαθόν, κἂν ἄλλως ἔχῃ. Καὶ ὁ Ἀπόστολος γράφει· «Δι' ὑπομονῆς τρέχομεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα τῆς πίστεως». Τί γὰρ εὐρίσκεται μείζον ἀρετῆς; Τί δὲ στερεώτερον ἢ κραταιότερον ὑπομονῆς, τῆς κατὰ Θεὸν λέγω, τῆς βασιλίδος τῶν ἀρετῶν, τοῦ θεμελίου τῶν
25 ἀνδραγαθημάτων, τοῦ ἀκυμάντου λιμένος; Αὕτη γάρ, αὕτη ἐστὶν ἢ ἐν πολέμοις εἰρήνη, ἢ ἐν κλύδωνι γαλήνη, ἢ ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς καὶ τοῖς κινδύνοις ἀσφάλεια, ἢ τὸν κατωρθωκότα αὐτὴν ἀδάμαντος ποιούσα στερρότερον, ἢν οὐχ ὄπλα καὶ τόξα κινούμενα, οὐδὲ στρατόπεδα ταρασσόμενα, οὐ μηχανήματα προσαγόμενα, οὐ τόξα, οὐ δόρατα
30 ἀφιέμενα, οὐκ αὐτὸ τὸ τῶν δαυμόνων στρατόπεδον, οὐχ αἱ ζοφεραὶ φάλαγγες τῶν ἀντικεμένων δυνάμεων, οὐκ αὐτὸς ὁ διάβολος μετὰ πάσης αὐτοῦ παρατασσόμενος τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς μηχανῆς, παραβλάπτει δυνήσεται τὸν ταύτην κτησάμενον ἐν Χριστῷ.

αἰσχροῶν πράξεων, καὶ ἀφοῦ ἐγκατασταθεῖ στὸ καμωμένο σπήλαιο, κάνει τὴν ἁμαρτία. Γιατί λέγει ὁ Κύριος, ὅτι αὐτὸς ποὺ εἶδε γυναῖκα μὲ ἐπιθυμία, εἶναι κανονικὸς μοιχὸς⁸⁸. Ἐπίσης ὅταν προηγηθεῖ ὁ φθόνος καὶ ἡ ὀργή, ἀκολουθεῖ ἡ σκευωρία καὶ ἡ βλάβη. Γιατί τὸ ποντίκι πολλές φορές ἀνοίγει πρῶτα τὴν τρύπα στὸν τοῖχο, καὶ ἔπειτα μπαίνει ἡ γάτα ἢ τὸ φίδι ἢ κάτι ἄλλο καὶ φωλιάζει στὴν τρύπα.

35.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΑΒΟΥΡΙΟ.

Μεγάλο βοήθημα στὸν καιρὸ τῶν πειρασμῶν εἶναι ἡ σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὑπομονή. Γιατί ὁ Κύριος λέγει· «Μὲ τὴν ὑπομονή σας θὰ κερδίσετε τὶς ψυχές σας»⁸⁹. Δὲν εἶπε· Μὲ τὴν νηστεία σας ἢ μὲ τὴ μοναχικὴ ζωὴ σας ἢ μὲ τὴν ψαλμωδία σας, ἂν καὶ ὅλα αὐτὰ συμβάλλουν στὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ «Μὲ τὴν ὑπομονή σας». Μὲ τὴν ὑπομονή, δηλαδή, μὲ κάθε πειρασμὸ ποὺ θὰ ἔρθει καὶ κάθε θλίψη, εἴτε βρισιὰ εἶναι, εἴτε περιφρόνηση, ἢ ἀτιμία ὁποιουδήποτε ἀνθρώπου, εἴτε μικρὸς εἶναι, εἴτε μεγάλος, εἴτε εἶναι ἀρρώστια σωματικὴ, εἴτε ἐξέγερση σατανικῶν πολέμων, εἴτε ὁποιοσδήποτε πειρασμὸς, εἴτε ἀπὸ ἀνθρώπους, εἴτε ἀπὸ δαίμονες. «Μὲ τὴν ὑπομονή σας θὰ κερδίσετε τὶς ψυχές σας». Ὁχι ἀπλῶς, μὲ τὴν ὑπομονή σας, ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε εὐχαριστία καὶ προσευχὴ καὶ ταπείνωση, νὰ δοξολογήσεις, νὰ ἀναπέμψεις ὕμνους στὸν Σωτῆρα τῶν ὅλων Θεό, στὸν εὐεργέτη, ὁ ὁποῖος τὰ ρυθμίζει ὅλα, καὶ μᾶς στέλνει τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον μας, εἴτε ἀγαθὸ εἶναι, εἴτε κάτι ἄλλο. Καὶ ὁ Ἀπόστολος γράφει· «Μὲ ὑπομονὴ διεξάγουμε τὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως ποὺ ἔχουμε μπροστὰ μας»⁹⁰. Τί δηλαδή ὑπάρχει μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν ἀρετὴ; Καὶ τί εἶναι πιὸ στερεὸ ἢ δυνατὸ ἀπὸ τὴν ὑπομονή, ἐννοῶ αὐτὴν ποὺ θέλει ὁ Θεός, τὴ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, τὸ θεμέλιο τῶν ἀνδραγαθιῶν, τοῦ ἀτάραχου λιμανιοῦ; Γιατί αὐτὴ, αὐτὴ πραγματικὰ εἶναι ἡ εἰρήνη στοὺ πολέμους, ἡ γαλήνη στὶς τρικυμίες, ἡ ἀσφάλεια κατὰ τὶς ἐπιβουλές καὶ τοὺς κινδύνους, ἡ ὁποίας αὐτὸν ποὺ τὴν κατόρθωσε, τὸν κάνει πιὸ στερεὸ καὶ ἀπὸ τὸ διαμάντι, τὴν ὁποία ὄχι ὄπλα καὶ τόξα ποὺ κινουῦνται, οὔτε στρατόπεδα ποὺ ταράζονται, οὔτε μηχανήματα ποὺ προβάλλονται, οὔτε τόξα, οὔτε δόρατα ποὺ ἐκτοξεύονται, οὔτε τὸ ἴδιο τὸ στρατόπεδο τῶν δαιμόνων, οὔτε οἱ φοβερὲς φάλαγγες τῶν ἐχθρικῶν δαιμόνων, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ διάβολος παρατασσόμενος μὲ ὅλη του τὴ στρατιὰ καὶ τὰ πολεμικὰ μηχανήματα, θὰ μπορέσουν νὰ βλάψουν ποὺ τὴν ἀπέκτησε μὲ τὴ δύναμη τοῦ Χριστοῦ.

ΛΣΤ'.- ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἦδεται Χριστὸς διαζομένων ἡμῶν αὐτόν, ἵνα μείνη μεθ' ἡμῶν
 Λήξαντος ἡμῖν λοιπὸν τοῦ φωτὸς τῆς ἀρετῆς, διασώμεθα τοίνυν
 αὐτόν, καθάπερ ὁ Κλεώπας, ἵνα συμμείνη ἡμῖν, καὶ συγκατακλιθεὶς τῇ
 5 εὐτελείᾳ ἡμῶν καὶ τῇ ταπεινότητι ἡμῶν, κλάσῃ τὸν θεῖον ἄροτον καὶ
 ἐπιδῶ τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ. Οὐδὲν δὲ ὑπάρχει εὐχῆς βιαίτερον τῆς ἐκδια-
 ζομένης πολλάκις καὶ τοὺς καιροὺς Διότι παντοδύναμὸς ἐστὶν ἡ εὐ-
 χὴ καὶ ἀήττητος, ἥσπερ καὶ ὁ διάβολος κωλύειν ἡμᾶς σπουδάζει πει-
 ρασμοῖς χαλεπωτάτοις καὶ φορτικοῖς, ἵνα, ὡς μηδὲν ὠφελούμενοι,
 10 ἐάσωμεν τὸ ὄπλον τῆς μεγαλωφελουῦς καὶ σωτηρίου εὐχῆς τῆς ἐν
 Χριστῷ.

ΛΖ'.- ΜΑΡΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Σὺ μὲν ἀπαιτεῖς καὶ ἐξιχνεύεις διὰ τῆς ἀπιστίας τὸν καρπὸν τῶν
 προσευχῶν τῶν φοβουμένων τὸν Θεόν, εἴτε κληρικῶν, εἴτε μοναχῶν,
 15 τὸν δὲ Θεὸν οὐκ ἐννοεῖς ζητεῖν σε καὶ ἀπαιτεῖν τὸν καρπὸν τῶν ἐαυ-
 τοῦ προσταγμάτων. Σὺ θέλεις ταχὺ ἐπακούεσθαι προσευχόμενος, καὶ
 παρακούεις τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν Ἐὰν ἐπακούσης, εἰσακουσθήσῃ.
 Δέξαι τὸν Θεὸν νομοθετοῦντα, καὶ δέχεταιί σε εὐχόμενος. Ἐὰν δὲ πα-
 ρακούσης, τοῦ Δεσπότητος τῶν ὄλων καταφρονῶν, ποιεῖς καὶ τοὺς
 20 δικαίους παρακουσθῆναι ὑπὲρ σοῦ εὐχομένους.

ΛΗ'.- ΚΑΛΛΙΝΙΚΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Ὅρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις», καὶ «Φωνὴ Κυρίου καταρτιζομέ-
 νη ἐλάφους». Εἰ οὖν τῇ Δεσποτικῇ διδαχῇ καὶ τοῖς θείοις τῆς ἀσκήσε-
 ως κανόνσιν ἔλαφος ἀπειργᾶσθης, καὶ τῶν δρυμῶν τῆς κακίας ψιλω-
 25 θεῖς, κατεθάρρησας τῶν νοητῶν ὄψεων καὶ ἀποκτενεῖς αὐτούς, μὴ
 μείνης μέχρι τούτων, ἀλλὰ σπεῦδε τοῦ ἀνατρέχειν ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψη-
 λὰ διὰ τῆς ψαλμωδίας τῆς συνεχοῦς καὶ τῆς τελειότητος καὶ τῆς μακα-
 ριωτάτης ἐκείνης θεωρίας, ἧς οὐδὲν ὑψηλότερον, εἴπερ «Μακάριοι οἱ
 καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται», τοῦ νικῆσαι τοὺς
 30 ὀλεθρίους δαίμονας ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἰστώων με, ἢ, ὡς
 ἄλλο τῶν ἀντιγράφων ἔχει, ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἰστώων με, διδάσκων χειρᾶς
 μου εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ διαβόλου. Εἴρηται γὰρ καὶ ἐν τοῖς Εὐαγ-

91. Λουκᾶ 24, 29.

94. Ματθ. 5, 8.

92. Ψαλμ. 103, 18.

95. Ψαλμ. 17, 34.

93. Ψαλμ. 28, 9.

36.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΡΑΚΟΝΤΙΟ.

Ὁ Χριστὸς εὐχαριστιέται, ὅταν τὸν ἀναγκάζουμε νὰ μείνει μαζί μας⁹¹. Ἄφοῦ λοιπὸν ἔληξε σὲ μᾶς τὸ φῶς τῆς ἀρετῆς, ἃς τὸν ἀναγκάσουμε, ὅπως ὁ Κλεώπας, νὰ μείνει μαζί μας, καὶ ἄφοῦ καθίσει στὸ τραπέζι μαζί μὲ τὴν μικρότητα καὶ τὴν ταπεινότητά μας, νὰ κόψει τὸν θεικὸ ἄρτο καὶ νὰ τὸν προσφέρει στὴν ψυχὴ μας. Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ βίαιο ἀπὸ τὴν προσευχή, ἣ ὁποία πολλές φορές ἀναγκάζει ἀκόμα καὶ τὸν καιρό. Γιατὶ ἡ προσευχὴ εἶναι παντοδύναμη καὶ ἀνίκητη, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ὁ διάβολος προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἐμποδίσει μὲ πειρασμοὺς δύσκολους καὶ ἐνοχλητικούς, μὲ σκοπὸ, ἄφοῦ δὲν ὠφελούμαστε καθόλου, νὰ ἐγκαταλείψουμε τὸ ὄπλο τῆς τόσο πολὺ ὠφέλιμης καὶ σωτήριας προσευχῆς στὸν Χριστὸ.

37.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΜΑΡΙΝΟ.

Σὺ βέβαια ἀπαιτεῖς καὶ ἀνιχνεύεις μὲ τὴν ἀπιστία τὸν καρπὸ τῶν προσευχῶν ποὺ κάνουν αὐτοὶ ποὺ φοβοῦνται τὸν Θεὸ, εἴτε εἶναι κληρικοί, εἴτε μοναχοί, καὶ δὲν καταλαβαίνεις, ὅτι ὁ Θεὸς ζητᾷ ἀπὸ σένα καὶ ἀπαιτεῖ τὸν καρπὸ τῶν ἐντολῶν του. Ἐσὺ θέλεις ὅταν προσεύχεσαι νὰ εἰσακούεσαι ἀμέσως, καὶ παρακοῦς τις ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ἀκούσεις ἐσὺ, θὰ εἰσακουστεῖς. Δέξου τὸν Θεὸ ποὺ νομοθετεῖ, καὶ σὲ δέχεται ὅταν προσεύχεσαι. Ἄν ὅμως παρακούσεις, περιφρονώντας τὸν Δεσπότη τῶν ὅλων, κάνεις νὰ μὴ εἰσακούονται οὔτε οἱ δίκαιοι ποὺ προσεύχονται γιὰ σένα.

38.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟ.

«Ὅρισε τὰ ψηλά βουνὰ γιὰ τὰ ἐλάφια»⁹², καὶ, «Φωνὴ τοῦ Κυρίου ποὺ προετοιμάζει τὶς ἐλαφίνες»⁹³. Ἐὰν λοιπὸν μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς κανόνες τῆς θείας ἀσκήσεως ἔγινες ἐλάφι, καὶ ἄφοῦ ἀπογυμνώθηκες ἀπὸ τὰ δάση τῆς κακίας, πῆρες θάρρος ἐναντίον τῶν νοσητῶν φιδιῶν καὶ θὰ τὰ θανατώσεις, νὰ μὴ μείνεις μέχρις αὐτὰ, ἀλλὰ βιάσου νὰ τρέξεις πάνω στὰ ψηλά βουνὰ μὲ τὴ συνεχῆ ψαλμωδία καὶ τὴν τελειότητα καὶ ἐκείνη τὴ μακαριώτατη θεωρία, ποὺ δὲν ὑπάρχει τίποτε ψηλότερο ἀπὸ αὐτήν, ἄφοῦ «εἶναι μακάριοι αὐτοὶ ποὺ εἶναι καθαροὶ στὴν καρδιά, διότι αὐτοὶ θὰ δοῦν τὸν Θεό»⁹⁴, καὶ, «Ὁ Κύριος μὲ ἀνεβάξει στὰ ψηλά»⁹⁵, γιὰ νὰ νικήσω τοὺς καταστρεπτικούς δαίμονες ποὺ βρίσκονται στὸ δρόμο του, καὶ στήνοντάς με στὰ ψηλά, ὅπως ἀναφέρει ἄλλο χειρόγραφο, μοῦ διδάσκει τὰ χέρια μου ἐναντίον τοῦ διαβόλου. Γιατὶ καὶ στὰ

γελίοις, ὅτι «Οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ», τουτέστιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πεφωτισμένοι, «φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη», τὸ ὕψος τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς ἐπουρανίου θεωρίας Συγγενές γάρ.

ΛΘ'.— ΚΥΡΙΑΚΩ ΜΟΝΑΧΩ.

5 Μὴ ὡς ψιλῶ ἄρτω προσερχώμεθα τῷ ἄρτῳ τῷ μυστικῷ· σὰρξ γὰρ ὑπάρχει Θεοῦ, σὰρξ τιμία καὶ προσκνητητὴ καὶ ζωοποιός. Ζωοποιεῖ γὰρ τοὺς νεκρωθέντας ἀνθρώπους ἐν τοῖς παραπτώμασι· σὰρξ δὲ κοινή οὐκ ἂν δυνηθεῖη ζωοποιῆσαι ψυχὴν. Καὶ τοῦτο Χριστὸς ὁ Κύριος εἶρηκε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὅτι ἡ σὰρξ, τουτέστιν ἡ κοινή καὶ ψιλὴ, οὐκ
10 ὠφελεῖ οὐδέν. Τῆς σαρκὸς τοίνυν καὶ τοῦ αἵματος μεταλαμβάνοντες τοῦ Θεοῦ Λόγου, μετ' εὐλογίας καὶ πόθου ζωὴν αἰώνιον κληρονομοῦμεν. Ὁ γὰρ τρώγων καὶ πίνων μετ' εὐθείας καρδίας μακαρίζεται.

Μ'.— ΕΥΘΑΛΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.

Ἔστιν ὅτε μέλλοντος τοῦ ἀνθρώπου πειρασμῷ ψυχικῷ καὶ θλίψει
15 περιπίπτειν, προλαβοῦσα ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος παρηγορεῖ τὴν ψυχὴν ὑπερβαλλόντως, καὶ παρακαλεῖ τὴν ψυχὴν ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας, καὶ ἀναπαύει ἐπιρροῇ δακρῶν μελισταγῶν. Εἶτα παραδίδωσι τῷ ἐχθρῷ πειράσαι καὶ θλίψαι καὶ διαταράξαι, καὶ τότε εὕρισκει ἑαυτὴν ἢ ψυχὴν ἐν πικρίᾳ καὶ φόβῳ καὶ θυμῷ καὶ κακῶν ἐπιθυμίαις
20 καὶ ἀπρεπέσι κινήσεσι καὶ ἀπορία καρδίας, καὶ συλλήβδην φράσαι, ἀναριθμήτοις κακοῖς. Ὄταν τοίνυν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ παντὶ γένηται, ἐπικρατήσαντος τοῦ πολεμίου, καὶ ἀθυμῆση καὶ ἀπογνῶ ἑαυτοῦ, τότε πάλιν ἡ χάρις ἐφίπταται τοῦ Θεοῦ, φυγαδεύουσα μὲν τὸν δαίμονα, θάλπουσα δὲ πλουσίως τὸν κεκοπιακότα, καὶ ἀνακτωμένη τε καὶ ἀνα-
25 καινίζουσα, διαναπαύουσά τε, ὃν τρόπον εὐσπλαγχνος μήτηρ τὸ κλαυθμυριζόμενον νήπιον, ποθεινῶς καὶ φιλοστόργως ἐναγκαλιζομένη καὶ τὸν ἑαυτῆς μαστὸν παρέχουσα, καὶ παράκλησιν ἱκανὴν τῷ βρέφει προσαγομένη καὶ πολλὴν πληροφορίαν. Ταῦτα δὲ οὕτω γίνεται, ὅπως τῇ τε προειληφύᾳ παρακλήσει τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, καὶ τῇ
30 μετὰ τὸν πειρασμὸν γλυκεῖα ἐπισκέψει καὶ τῇ μακαριωτάτῃ παραμυθία καὶ τῷ πηγασμῷ τῆς ἀενάου καὶ αἰωνίου ἐλπίδος, στενοχωρηθεῖσα ἢ πονηρία τοῦ Σατανᾶ καὶ λοιπὸν καταργηθεῖσα, φροῦδος ἀποδειχθεῖη τῇ προνοίᾳ τοῦ Κρείττου.

Εὐαγγέλια λέγεται· «Αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται στὴν Ἰουδαία», δηλαδή οἱ φωτισμένοι στὴν Ἐκκλησία, «νά φύγουν στὰ ψηλὰ βουνά»⁹⁶, στὸ ὕψος δηδ. τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς οὐράνιας θεωρίας, γιατί αὐτὰ εἶναι συγγενῆ.

39.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΡΙΑΚΟ.

Νὰ μὴ προσερχόμαστε στὸ μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας σὰν νὰ πρόκειται γιὰ κοινὸ ψωμί, γιατί εἶναι σάρκα τοῦ Θεοῦ, σάρκα πολύτιμη καὶ προσκυνητὴ καὶ ζωποιοῦς. Διότι δίνει ζωὴ στοὺς ἀνθρώπους ποὺ νεκρώθηκαν μέσα στὰ παραπτώματα, ἐνῶ κοινὴ σάρκα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ δώσει ζωὴ σὲ ψυχὴ. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔχει πεῖ ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος στὸ Εὐαγγέλιο, ὅτι ἡ σάρκα, δηλαδή ἡ κοινὴ καὶ ἀπλῆ, δὲν ὠφελεῖ καθόλου⁹⁷. Μεταλαμβάνοντας λοιπὸν τὴ σάρκα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ Λόγου, μὲ εὐλογία καὶ πόθο, κληρονομοῦμε αἰώνια ζωὴ. Γιατί αὐτὸς ποὺ τρώει καὶ πίνει μὲ καθαρὴ καρδιά, μακαρίζεται⁹⁸.

40.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΘΑΛΙΟ.

Κάποτε ὅταν πρόκειται ὁ ἄνθρωπος νὰ πέσει σὲ ψυχικὸ πειρασμὸ καὶ θλίψη, προλαμβάνοντας ἡ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνθαρρύνει πάρα πολὺ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν παρηγορεῖ μὲ εὐφροσύνη τῆς καρδιᾶς, καὶ τὴν ἀνακουφίζει μὲ τὴν ἀφθονή ροὴ μελιστάλαχτων δακρῶν. Ἐπειτα τὸν παραδίνει στὸν ἐχθρὸ γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσει καὶ νὰ τὸν θλίψει καὶ νὰ τοῦ προκαλέσει μεγάλη ταραχὴ, καὶ τότε ἡ ψυχὴ ἔρχεται σὲ κατάσταση πικρίας καὶ φόβου καὶ θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας κακῶν καὶ ἀπρεπῶν κινήσεων καὶ ἀμηχανίας τῆς καρδιᾶς καί, γιὰ τὰ πῶ ὅλα μαζί, σὲ κατάσταση ἀναρίθμητον κακῶν. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος φτάσει σὲ ὅλα αὐτὰ, μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ ἐχθροῦ, καὶ λιποψυχήσει καὶ φτάσει σὲ ἀπόγνωση, τότε ἔρχεται πάλι ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ ποὺ διώχνει τὸν δαίμονα καὶ βοηθᾷ πλούσια αὐτὸν ποὺ κόπιασε, δυναμώνοντας, ἀνανεώνοντας καὶ καθησυχάζοντάς τον, ὅπως ἡ μητέρα τὸ νήπιο ποὺ κλαψουρίζει, ποὺ τὸ ἀγκαλιάζει μὲ πόθο καὶ στοργή, καὶ προσφέρει στὸ βρέφος ἀρκετὴ παρηγοριά καὶ πολλὴ σιγουριά. Καὶ αὐτὰ γίνονται ἔτσι, ὥστε καὶ μὲ τὴν ἐνθάρρυνση ποὺ προσηγήθηκε ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ τὴ γλυκειὰ βοήθεια μετὰ τὸν πειρασμὸ, καὶ μὲ τὴν μακαριώτατη παρηγοριά, καὶ μὲ τὴν ἀστείρευτη καὶ αἰώνια ἀνάβλυση τῆς ἐλπίδας, νὰ στενοχωρηθεῖ ἡ πονηρία τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἀφοῦ καταργηθεῖ, στὸ ἔξης νὰ ἀποδειχτεῖ μάταια μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Ἀνωτέρου.

98. Ἰω. 6, 55.

ΜΑ'.- ΕΥΓΕΝΙΩ ΠΡΙΓΚΙΠΩ.

“Όταν αγαθοεργήσας, ἢ τῇ θεΐα προσελθὼν κοινωνία, ἢ ἐκτενῆ
 τελέσας εὐχήν, ἢ ἕτερόν τι τελέσας καλόν, πειρασθῆς σφοδρότερον
 ὑπὸ τοῦ διαδόλου, γνῶθι ὅτι πεπληγμένος ὑπὸ σοῦ ὁ πολέμιος καὶ
 5 λΐαν πεπονηκῶς, ῥαγδαιότερον προσεռράγη σοι, βρυχόμενος κατὰ
 σοῦ, ὡσπερ λέων, καὶ μὴ παύσῃ πλήττων αὐτὸν καὶ νύττων καὶ κατα-
 κεντῶν τοῖς νοητοῖς δόρασιν. Εἰ γὰρ τούτῳ μὴ λήξωμεν, μήτε ἀτονή-
 σωμεν μαχόμενοι, μήτε ἀπαγορεύσωμεν πρὸς τὴν πάλιν καὶ τοὺς ποι-
 κίλους πολεμίους, ἀρούμεθα πάντως νίκην κατὰ τοῦ στίφους τῶν
 10 δυσμενῶν δαυμόνων.

ΜΒ'.- ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μὴ δυσφόρει, τίνας χάριν, εἰ καὶ ἐν τοιαύτῃ κραταιᾷ ἀρρωστία
 ἐξεταζομένου σου, καὶ τοῦ τόνου παραλυθέντος τοῦ σώματος, τὸ τῆς
 ἡδονῆς ἀναιδέστερον προσπαλαίει θηρίον. Μεμαθήκαμεν γὰρ παρὰ
 15 πολλῶν εὐλαβεστάτων ἀνδρῶν ἐν πείρᾳ γενομένων, ὅτιπερ τοῖς στρα-
 τηγοῖς τῶν ἡδονῶν δαίμοσι, οἱ τὰς λύπας καὶ τὰς ὠδῖνας ἐγκεχειρι-
 σμένοι παρὰ τοῦ διαδόλου δαίμονες βοηθεῖν, συνεργεῖν τε καὶ συναί-
 ρεσθαι ἡδονται, ὡσπερ ἀμέλει τοῖς ἀγλύνοισι καὶ λυποῦσιν ἡμᾶς δαί-
 μοσι συντρέχει ὁ δαίμων τῆς ἡδονῆς, πρὸς τὸ καταπονήσαι τὸν ἄν-
 20 θρωπον καὶ ἀπαλλοτριῶσαι τῆς πρὸς Θεὸν εὐχαριστίας καὶ ὑπομο-
 νῆς καὶ τῆς μακροθυμίας Ἐλλήλοισ γὰρ, φησί, βοηθοῦσιν οἱ δαίμο-
 νες, εἰς ἀπώλειαν τῶν τούτοις περιπιπτόντων συμφωνοῦντες, τάχα
 πως ὁ ἄνθρωπος τῆς οἰκείας ἀπογκῶ σωτηρίας, τὸν λογισμὸν συγχυ-
 θεῖς πάθῃ τι τῶν ἀβουλήτων, καὶ παύσῃ τοῦ εἰς σωτηρίαν προσκαλεῖ-
 25 σθαι τὸν Θεόν. Ἄλλ' αὐτὸς τοῦτο μαθὼν, μηδέποτε παύσης ἐπικαλού-
 μενος τὸν πεπονηκότα σε καὶ αἰεὶ προνοοῦντά σου Θεόν.

ΜΓ'.- ΔΟΜΝΙΝΩ ΝΕΩΤΕΡΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Περὶ ὧν ἠξίωσάς με, ἀοτίως σημαίνω σοι, σὺ δὲ τῇ μνήμῃ ἐγχάρα-
 ξον διὰ τοὺς λόγους τῆς λήθης. Νῦν δὲ μὴ ἀπαιτήσης με λέγειν τὸ
 30 πρὸς ἡδονὴν ἀνενόχλητον περὶ τῶν φυσικῶς κεκτημένων τὴν ἀκι-
 νησίαν ὀλίγους γὰρ εὐρίσκω καθάπερ λίθους τινὰς ἀψύχους, παν-
 τελῆ ἀναισθησίαν ἔχοντας πρὸς τὸ πάθος, καὶ τοσοῦτον, ὥστε μηδέ

41.— ΣΤΟΝ ΠΡΙΓΚΙΠΑ ΕΥΓΕΝΙΟ.

“Όταν, ἀφοῦ κάνεις κάποια ἀγαθοεργία, ἢ προσέλθεις στή θεία κοινωνία, ἢ κάνεις μακρὰ προσευχή, ἢ κάνεις κάποιο ἄλλο καλό, συμβεῖ νὰ πειραστεῖς πιὸ ἔντονα ἀπὸ τὸν διάβολο, νὰ ξέρεις ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἔπεσε ἐπάνω σου πιὸ ὀρμητικὰ, ἐπειδὴ πληγώθηκε ἀπὸ σένα καὶ ταλαιπωρήθηκε πολὺ, μουγγρίζοντας ἐναντίον σου σὰν λιοντάρι, καὶ νὰ μὴ παύσεις νὰ τὸν χτυπᾷς καὶ νὰ τὸν τρυπᾷς καὶ νὰ τὸν κεντρίζεις μὲ τὰ νοητὰ δόρατα. Γιατί, ἂν δὲν παύσουμε οὔτε χαλαρώσουμε τὸν πόλεμό μας ἐναντίον του, οὔτε κουραστούμε ἀπὸ τὴν πάλη μαζί του καὶ μὲ τοὺς διάφορους ἐχθρούς, τότε ὅπωςδήποτε θὰ ἐπιτύχουμε νίκη ἐναντίον τοῦ πλήθους τῶν ἐχθρικῶν δαιμόνων.

42.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΘΕΟΔΟΣΙΟ.

Νὰ μὴ δυσανασχετεῖς, γιὰ ποιὸ λόγο, ἂν καὶ δοκιμάζεσαι ἀπὸ τόσο δυνατὴ ἀρρώστια, καὶ ἡ δύναμη τοῦ σώματός σου ἔχει παραλυθεῖ, σέ πολεμᾷ τὸ ἀναιδέστατο θηρίο τῆς ἡδονῆς. Γιατὶ διδαχτήκαμε ἀπὸ πολλοὺς εὐλαβέστατους ἄνδρες, οἱ ὅποιοι εἶχαν προσωπικὴ πείρα, ὅτι οἱ δαίμονες στοὺς ὁποίους ὁ διάβολος ἔχει ἀναθέσει τὶς λύπες καὶ τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ, εὐχαριστιοῦνται νὰ βοηθοῦν καὶ νὰ συνεργάζονται μὲ τοὺς δαίμονες ποὺ εἶναι ἀρχηγοὶ τῶν ἡδονῶν, ὅπως, φυσικὰ, καὶ τοὺς δαίμονες ποὺ μᾶς προκαλοῦν πόνο καὶ λύπη τοὺς βοηθᾷ ὁ δαίμονας τῆς ἡδονῆς, γιὰ νὰ ταλαιπωρήσει τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν ἀποξενώσει ἀπὸ τὴν εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεό, τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴ μακροθυμία. Γιατὶ οἱ δαίμονες, λέγει, βοηθοῦνται μεταξύ τους, συμφωνώντας γιὰ τὴν ἀπώλεια ἐκείνων ποὺ πέφτουν σ' αὐτούς, ὥστε, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος πάθει σύγχυση τοῦ λογισμοῦ του καὶ ἀπογοητευθεῖ γιὰ τὴ σωτηρία του, νὰ πάθει κάτι ἀπὸ αὐτὰ ποὺ δὲν θέλει, καὶ ἔτσι νὰ παύσει νὰ ἐπικαλεῖται τὸν Θεὸ γιὰ τὴ σωτηρία του. Σὺ ὅμως μαθαίνοντάς το αὐτό, νὰ μὴ πάψεις ποτέ νὰ ἐπικαλεῖσαι τὸν Θεὸ ποὺ σὲ δημιούργησε καὶ φροντίζει πάντοτε γιὰ σένα.

43.— ΣΤΟΝ ΝΕΩΤΕΡΟ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΔΟΜΝΙΝΟ.

Σοῦ γράφω πρόθυμα γι' αὐτὰ ποὺ μοῦ ζήτησες, καὶ σὺ χάραξε τα στή μνήμη σου, γιὰ νὰ μὴ τὰ λησμονήσεις. Τώρα ὅμως νὰ μὴ ἀπαιτήσεις νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ ἐκείνους ποὺ δὲν ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὴν ἡδονὴ ἐπειδὴ ἀπὸ τὴ φύση τους ἔχουν ἀνικανότητα. Γιατὶ λίγους βρίσκω σὰν ἄψυχες πέτρες, ποὺ ἔχουν τέλεια ἀναισθησία πρὸς τὸ πάθος, καὶ τόσο μεγάλη,

ῥεῦσιν εἰς τοὺς ὕπνους ὑφίστασθαι. Τοῦτο δὲ δόσις Θεοῦ ὑπάρχει,
 ὥσπερ τοῖς ἐκ γαστρὸς μητρὸς εὐνούχοις τικτομένοις. Τοὺς δὲ λόγους
 τῆς τοιαύτης δωρεᾶς αὐτὸς μόνος ἂν εἰδείῃ ὁ ταύτην τισὶ μηδὲν ἀγω-
 νισαμένοις, μηδὲ κοπιάσασι δεδωρημένος Θεός. Περὶ δὲ τῶν ἐν λογι-
 5 σμοῖς τε καὶ γαργαλισμοῖς ποικίλοις ἐν τῷ ἐμπύρῳ βρασμῷ καὶ ταῖς
 ἐπιθυμίαις τῶν σωμάτων, νῦν λέξω σοι, τέκνον ἐμὸν ἄριστον, καὶ ἀ-
 σφαλίζου τὴν νεότητα μάλιστα, δεσμεύων ταύτην καὶ χαλιναγωγῶν
 τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν αἰωνίων κολάσεων. Ἐὰν
 γὰρ σπουδάσης κραταιοῦσθαι κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ διαγωνίζεσθαι
 10 καὶ πικτεῦειν πρὸς τε τοὺς μυρίους ὑποβαλλομένους λογισμοὺς τῆς
 αἰσχροτήτος καὶ πρὸς τὰ φλεγμαίνοντα τῆς σαρκὸς κινήματα, εὖ οἶδα,
 ὅτι πολλὰ εὐφημήσεις σαυτὸν τῆς καλλίστης ἀνδρείας καὶ τοῦ σώφρο-
 νος νοῦ, καὶ ἀποδέξῃ σαυτὸν, καὶ ἐπαινέσεις, καὶ ἐν ἀρρήτῳ χαρᾷ καὶ
 εὐφροσύνῃ καρδίας διεξελεύσῃ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἐὰν γὰρ μικρῷ
 15 χαννωθεῖς ταῖς τῆς βραχείας καὶ ματαίας ἡδονῆς παρακλήσεσι παρα-
 χωρήσης αἰχμαλωτισθῆναι τὸν νοῦν σου καὶ ἠττηθῆς τοῦ οἴστρου, εὖ
 ἴσθι λυπηθησόμενόν τε καὶ καταστυγνάσοντα πληγαῖς συνειδήσεως,
 καὶ μυρία σεαυτὸν λοιδορήσαντα καὶ καταμεμψόμενον.

Ὁ τῆς πορνείας πολύσπιλος καὶ πολύμορφος δαίμων, ἄλλον
 20 ἄλλως πειράζει, καὶ ἄλλοις ἄλλως ὀχλεῖ. Καὶ τοῖς μὲν τῶν νέων ταχύ-
 τερον παραβάλλει, τοῖς δὲ βραδύτερον· καὶ τοὺς μὲν περὶ τὸ δωδέκα-
 τον ἔτος τὴν φθορὰν ἐκδιδάσκει, τοὺς δὲ εἰς τὸν ὀκτωκαιδέκατον ἐνι-
 αυτὸν φθάσαντας, ἀγκιστρεύει τῷ πάθει, ἄλλους δὲ ὑπὲρ τὰ τριάκον-
 τα ἔτη γενομένους, παρ' ἐλπίδα, εἰς τὸ τῆς αἰσχροπραγίας κατέσπασε
 25 βάραθρον. Ὅπως δὲ καὶ τοὺς ἀπείρους τοῦ πάθους τοῦ πορνικοῦ ὁ
 ἐπάρατος δαίμων ἐκδιδάσκει τὸ πρᾶγμα, ξενίσθητι· ἐν γὰρ ταῖς
 μεσημβριναῖς κειμένου πολλάκις τοῦ παιδὸς ἐπὶ τῆς στρωμνῆς, ἐπι-
 στάς τούτῳ ὁ δαίμων καθ' ἡσυχίαν πολλήν, ὥσπερ ὄφις δόλιος καὶ
 πανοῦργος, λαλεῖ πρὸς τὴν ψυχὴν διὰ τῶν ἐνθυμήσεων, ὡς ἐκ προσώ-
 30 που τινὸς ἄρρενος ἢ θηλείας, καὶ προτρέπει λιπαρῶν πρὸς τὸ βδελυ-
 κτὸν πάθος, ἐνίοτε δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδὸς καθαψάμενος
 ἀποσοβεῖ τὸν ὕπνον, ἵνα λοιπὸν γρηγορῶν καὶ μὴ ἔχων τί πρᾶξαι,
 περὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς ὀυπαρίας ἀπασχοληθῇ, καὶ ἀδολεσχήσας ἐν

ὥστε νὰ μὴ παθαίνουν οὔτε στὸν ὕπνο τους ὄνειρωξη. Αὐτὸ ὅμως εἶναι δῶρο Θεοῦ, ὅπως στοὺς εὐνούχους ποὺ γεννιοῦνται εὐνουχισμένοι ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μητέρας τους. Τοὺς λόγους ὅμως αὐτῆς τῆς δωρεᾶς τοὺς γνωρίζει μόνο ὁ Θεὸς ποὺ τὴν ἔδωσε σὲ μερικοὺς οἱ ὁποῖοι δὲν ἀγωνίστηκαν οὔτε κοπίασαν καθόλου. Τώρα ὅμως θὰ σοῦ μιλῆσω γι' αὐτοὺς ποὺ πολεμοῦνται ἀπὸ διάφορους λογισμοὺς καὶ ἐρεθισμοὺς καὶ καυτὸ βρασμὸ καὶ ἐπιθυμίες τοῦ σώματος, παιδί μου ἐξαίρετο, καὶ προφύλασσε τὰ νιάτα σου πάρα πολύ, δένοντάς τα καὶ χαλιναγωγώντας τα μὲ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσδοκία τῶν αἰώνιων τιμωριῶν. Γιατί, ἂν φροντίσεις νὰ γίνεις δυνατὸς ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ἀγωνίζεσαι καὶ νὰ μονομαχεῖς μὲ τοὺς μύριους λογισμοὺς τῆς αἰσχροῦτητας ποὺ σοῦ ἔρχονται, καὶ μὲ τὶς ὁρμές τῆς σάρκας ποὺ σὲ φλογίζουν, γνωρίζω καλά, ὅτι θὰ ἐγκωμιάσεις τὸν ἑαυτὸ σου γιὰ τὴν ὠραιότατη ἀνδρεία του καὶ τὴ σωφροσύνη του, καὶ θὰ τὸν ἀποδεχτεῖς καὶ θὰ τὸν ἐπαινέσεις, καὶ θὰ περᾶσεις τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ μὲ ἀπερίγραπτη χαρὰ καὶ εὐφροσύνη καρδιᾶς. Γιατί, ἐὰν γιὰ λίγο διάστημα ἀποχαυνωθεῖς μὲ τὶς παρακινήσεις τῆς σύντομης καὶ μάταιας ἡδονῆς, καὶ ἐπιτρέψεις στὸν νοῦ σου νὰ αἰχμαλωτιστεῖ, καὶ νικηθεῖς ἀπὸ τὸν μανιώδη πόθο, γνώριζε καλά, ὅτι θὰ λυπηθεῖς καὶ θὰ γίνεις κατηφής ἀπὸ τὶς τύψεις τῆς συνείδησης σου, καὶ θὰ κακολογήσεις τὸν ἑαυτὸ σου μύριες φορές καὶ θὰ τὸν κατακρίνεις.

Ὁ δαίμονας τῆς πορνείας μὲ τὶς πολλὲς κηλίδες καὶ τὶς πολλὲς μορφές, ἄλλον τὸν πειράζει μὲ αὐτὸν τὸ τρόπο, καὶ ἄλλον τὸν ἐνοχλεῖ μὲ ἄλλον τρόπο. Καὶ στοὺς νέους ἐπιτίθεται σὲ ἄλλους γρηγορώτερα, καὶ σὲ ἄλλους ἀργότερα. Καὶ ἄλλους ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς διδάσκει τὴ φθορὰ γύρω στὸ δωδέκατο ἔτος, ἄλλους τοὺς συλλαμβάνει στὸ ἀγκίστρι του μὲ τὸ πάθος ὅταν φτάσουν στὸ δέκατο ὄγδοο, ἄλλους πάλι ὅταν ἔφτασαν πάνω ἀπὸ τὰ τριάντα, ἀνέλπιστα, τοὺς ἔρριξε στὸ βάραθρο τῆς αἰσχροῦς πράξης. Θὰ δοκιμάσεις ὅμως ἐκπληξη μὲ ποιὸν τρόπο ὁ καταραμένος δαίμονας διδάσκει στοὺς ἄπειρους τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πάθους τῆς πορνείας. Κατὰ τὶς μεσημβρινὲς ὥρες, ἐνῶ τὸ παιδί πολλὰς φορές βρίσκεται στὸ στρῶμα, πηγαίνοντας κοντὰ του ὁ δαίμονας μὲ πολλὴ ἡσυχία, σὰν φίδι δόλιο καὶ πανοῦργο, μιλάει στὴν ψυχὴ του μὲ τὶς ἀναμνήσεις, ἐκπροσωπώντας κάποιον ἄνδρα ἢ γυναῖκα, καὶ τὸ προτρέπει ἐπίμονα πρὸς τὸ σιχαμερὸ πάθος. Μερικὲς φορές μάλιστα, πιάνοντας καὶ τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, διώχνει τὸν ὕπνο, ὥστε ξυπνώντας καὶ μὴ ἔχοντας τί νὰ κάνει, νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀκαθαρσίας, καὶ

τοῖς αἰσχροῖς βουλευμασιν, εὐχερῶς μᾶλλον ἐκμάθη τὴν πορνείαν. Ἐὰν δὲ εἰς ὕπνον κατενεχθῆ ὁ νέος, πάλιν διὰ τῶν ὀνειρῶν ἐπίστησι τούτω, τὴν ἁμαρτίαν ἀκριδῶς ζωγραφήσας, καὶ τοῦ σαρκίου ψεύσας καὶ πύρωσιν ἐμβαλόν, ἄλλον πάλιν παρασκευάζει ὄψεώς τινος ἀν-
5 θρώπου ἢ γυναικὸς ἀλόγως καὶ δυσγνώστως, μηδὲν μὲν δῆθεν πορ-
νικὸν ὑπεμφαίνων, ψιλὴν δὲ φιλίαν καὶ στοργὴν ἀκόρεστον ἐνδεικνύ-
μενος. Πλὴν ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ δαίμονος ἐν τῷ δράματι τούτω οὐκ εἰς
ἀγαθόν, ἀλλ' εἰς κακὸν τέλος βλέπει.

* Ἄλλοις δὲ φανερῶς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας εἰς ἔργον ἐξενέγ-
10 και θερμῶς ἀπαγορεύει. * Ἄλλον διὰ τῆς τῶν συννεωτέρων ὁμιλίας
πρὸς τὴν ἡδονὴν φέρει, ἄλλον διὰ τινων εἰδῶν παρανομίας, ὧν μὴ
χρὴ λέγειν, ἐξορύττει τῆς θείας σωφροσύνης * Ἄλλων οὖν ὑπὸ τοῦ κα-
κίστου δαίμονος τῆς πορνείας συνδεσμομένων καὶ ἀγρευομένων εἰς
ὄλεθρον, ὅση δύναμις, σεαυτὸν περιστοιχίζε τοῖς φραγμοῖς τῆς ἀγνεί-
15 ας, ἵνα μὴ πάθῃς ἐκεῖνο, ὅπερ φησὶν ὁ προφήτης ἐκ προσώπου τῶν
παγιδευομένων, ὅτι « Ἔσπευσα τοῦ μὴ βλέπειν, διότι ἀθεσίαν καὶ τα-
λαιπωρίαν ἐπικέκλημαι μᾶλλον». Πᾶς γὰρ ἄνθρωπος μὴ ἀκούων τοὺς
λόγους τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν ἀβλεψίαν τῆς ἀρετῆς καὶ τὸν ζόφον τοῦ
πάθους τοῦ πορνικοῦ, πρὸς τὴν ταιλαιπωρίαν τοῦ μύσου ἐξέλκεται,
20 κατασπενδόμενος ὑπὸ τοῦ ἀναπεισαντος ὄνταρου δαμονίου· ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον γὰρ ῥέπει ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς καὶ
τοῦ δαίμονος.

Εἶπε τοίνυν ὁ λόγος τῆς ἀγνείας ἐν τῇ Γραφῇ πρὸς τοὺς ἀγωνιζο-
μένους, ὅτι « Ἐρχεται ὥρα, ἵνα ἀποστήτε ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μόνον με
25 ἀφήτε». Ῥαδίως μὲν γὰρ ἄνθρωπος ἀφίσταται τοῦ σεμνοῦ καὶ μακα-
ρίου δίου, συμπλέκεται δὲ τῇ ἐπονιδίῳ καὶ αἰσχροῦ ἔργασίᾳ, καὶ
καταβαίνων μὲν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχῶ, λησταῖς δὲ περιτυ-
χάνων, τοῖς ψυχοφθόροις δαίμοσι, καὶ τὰ μὲν ἰμάτια τῆς στρυφνότη-
τος καὶ τῆς ἀγιωσύνης ἐκδύόμενος, πληγὰς δὲ λαμβάνων ἀκαθαρσίας
30 καὶ δεινῆς ἀκρασίας, ἡμιθανὴς καταλιμπανόμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
Τὸ γὰρ ὅλως μεμνησθαι μετανοίας καὶ ἐπὶ τὰ κρείττονα μεταβολῆς, τὸ
ἡμῖς τῆς αἰωνίου ζωῆς αἰνίττεται. Καιρὸν δὲ ἔξει καὶ πρὸς παντελῆ
ζωὴν. Ζωὴν δὲ φημι τὴν καταρτιζομένην διὰ πλειόνων σπουδῆς καὶ
καρπῶν ἀξίων μετανοίας δεδαίας.

ἀφοῦ φλυαρήσει μὲ τις αἰσχροὺς σκέψεις, νὰ μάθει εὐκόλα τὴν πορνεία. Ἐὰν ὅμως ὁ νέος πέσει σὲ ὕπνο, πηγαίνει πάλι κοντὰ του μὲ τὰ ὄνειρα, περιγράφοντας τοῦ ἀκριβῶς τὴν ἁμαρτία, καὶ ἀγγίζοντας τὴν σάρκα του καὶ βάζοντας μέσα τῆς τὴ φλόγωση, παρουσιάζει ἄλλον μὲ τὴν ὄψη κάποιου ἀνδρᾶ ἢ γυναῖκας, ἀμίλητου καὶ ἀγνωστου, ὁ ὁποῖος δῆθεν δὲν δείχνει τίποτε τὸ πορνικό, ἀλλὰ μόνο ἀπλῆ φιλία καὶ ἀχόρταγη στοργή. Ὅμως ὁ σκοπὸς τοῦ δαίμονα στὸ δράμα αὐτὸ δὲν εἶναι ἀγαθός, ἀλλὰ ἀποβλέπει σὲ κακὸ τέλος.

Σὲ ἄλλους πάλι φανερὰ ἀπαγορεύει θερμὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἐπιθυμία τῆς καρδιᾶς τοὺς ἔμπρακτα. Ἄλλον, μέσω τῆς συναναστροφῆς μὲ συνομηλικούς του, τὸν ὀδηγεῖ στὴν ἡδονή, καὶ ἄλλον, μέσω κάποιων εἰδῶν παρανομίας, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ ἀναφέρω, τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴ θεία σωφροσύνη. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἄλλοι δένονται μαζὶ μὲ τὸν κακιστὸ δαίμονα τῆς πορνείας καὶ συλλαμβάνονται στὰ δίχτυα τοῦ πρὸς καταστροφή, ἐσὺ μὲ ὅση δύναμη ἔχεις περιφρούρισε μὲ τοὺς φραγμοὺς τῆς ἀγνότητος τὸν ἑαυτὸ σου, γιὰ νὰ μὴ πάθεις ἐκεῖνο ποὺ λέγει ὁ προφήτης ἐκ μέρους τῶν παιγιδευμένων· «Ἐσπευσα νὰ μὴ βλέπω, διότι ἀσέβεια καὶ ταλαιπωρία μᾶλλον θὰ ἐπικαλεστώ»⁹⁹. Γιατὶ κάθε ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἀκούει τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, παρασύρεται στὸ νὰ μὴ βλέπει τὴν ἀρετὴ καὶ στὸ σκοτάδι τοῦ πάθους τῆς πορνείας, στὴν ταλαιπωρία τῆς ἀηδίας, πιεζόμενος ἀπὸ τὸν βρωμερὸ δαίμονα ποὺ τὸν ἔπεισε, γιὰ τὸ ἄνθρωπος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλίνει πρὸς τὸ θέλημα τῆς σάρκα καὶ τοῦ δαίμονα.

Εἶπε λοιπὸν ὁ Λόγος τῆς ἀγνότητος στὴ Γραφή σ' ἐκείνους ποὺ ἀγωνίζονται· «Ἐρχεται ἡ ὥρα νὰ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ μένα καὶ νὰ μὲ ἀφήσετε μόνο»¹. Δηλαδή ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται εὐκόλα ἀπὸ τὴ σεμνὴ καὶ μακάρια ζωὴ, καὶ συνδέεται μὲ τὰ ἀτιμωτικά καὶ αἰσχροὺς ἔργα, καὶ κατεβαίνοντας ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα στὴν Ἱεριχὼ καὶ συναντώντας ληστές², δηλαδή τοὺς ψιχοφθόρους δαίμονες, βγάζει τὰ σφιχτὰ καὶ στερεὰ ἐνδύματα τῆς ἀγιωσύνης, καὶ δεχόμενος τὰ χτυπήματα τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τῆς φοβερῆς ἀκράτειας, ἐγκαταλείπεται μπιστὰ στὸν Θεὸ μισοπεθαμένος. Γιατὶ τὸ νὰ θυμᾶται κανεὶς γενικὰ τὴ μετάνοια καὶ νὰ μεταβάλλεται πρὸς τὰ καλύτερα, σημαίνει τὴ μισὴ αἰώνια ζωὴ, καὶ θὰ ἔχει καιρὸ καὶ γιὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ζωὴ. Καὶ ζωὴ βέβαια ἐννοῶ αὐτὴν ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ἐπιδίωξη περισσότερων καὶ ἄξιων σταθερῆς μετάνοιας καρπῶν.

Ἄλλὰ μὴ χρήσεις αὐτὸς κακοπαθείας τοσαύτης, καὶ σάγκου καὶ
 σποδοῦ καὶ σπαραγμῶν καὶ πικροῦ κλαυθμοῦ τε καὶ οἰμωγῆς, ὧν δὴ
 ὑπομένουσιν οἱ τὸν ὀλίγον καιρὸν τῆς μετάνοιας ἡδονῆς θερίζοντές τε
 καὶ τρυγῶντες ἀθλίως. Ἀνώτερον δὲ στήση τῶν δικτύων τοῦ ἐχθροῦ,
 5 εἴπερ σπουδάσεις μηδόλως ποτὲ ἔξω γενέσθαι τειχῶν Ἱερουσαλήμ.
 Ἱερουσαλήμ δὲ ἐρμηνεύεται «ὄρος εἰρήνης». ὅπερ ὄνομα κατὰ τὸν
 πρόχειρον νοῦν σημαίνει εὐάρεστον καὶ ἀγνήν πολιτείαν· ἡ γὰρ σαρ-
 κικὴ ἡδονὴ οὐκ ἔστιν ὄρος εἰρήνης, ἀλλ' ὄρος μάχης καὶ πολέμου καὶ
 ταραχῆς καὶ ἀκαταστασίας καὶ θορύβου καὶ ζάλης καὶ ἐπαλλήλων
 10 κυμάτων πάθους καὶ ἁμαρτίας καὶ ἀνακηρύκτου προθέσεως. Οὐδέ-
 ποτε γὰρ ἡσυχάσαι ἢ καταπραῦνθῆναι δύναται ἡ ἡδονὴ ἐν τοῖς ὑπο-
 πεπτωκόσιν καὶ ἠττηθεῖσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ὥσπερ τις βάρβαρος δέσποινα
 πληγαῖς τε αἰκίζεται λαγνευμάτων, καὶ φόρους ἀπαιτεῖ ἀνεנדότως
 καὶ κατηναγκασμένως τοὺς καταδουλωθέντας τοῖς παιίσμασι, καιρὸν
 15 μηδένα σχεδὸν παρέχουσα τοῖς ὑποπεπτωκόσι. Φησὶ γὰρ καὶ τὸ θεῖον
 λόγιον, ὅτι «Ὁ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτε πάρεστιν ἐτοιμότητα, ὁ δὲ
 καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐ πάρεστιν». Οὐδὲ εὐχερῶς φαίνεται παρησιία· διότι
 οἱ ἄνθρωποι ἡδέως μᾶλλον ἠττώμενοι τῆς φθορᾶς καὶ τὸ δηλητήριον
 τῆς ἡδονῆς φιλοῦντες παντὶ καιρῷ, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τῷ κακῷ
 20 ἡδέως ὑπηρετεῖν σπεύδουσιν, τῆς δὲ ἀρετῆς τὸ βασίλειον καὶ τὴν δε-
 σποτείαν οὐδενὶ τάχα καιρῷ οἱ πολλοὶ βούλονται ἐννοῆσαι ἢ διαλογί-
 σασθαι, ἐκμιμηκότες τῷ οἴστρω τῆς ἡδονῆς.

Ἄλλὰ σύ, τέκνον, φεῦγε τοῦ ἐχθροῦ τὰ δίκτυα· ἔλκεις γὰρ, ὥσπερ
 τὸ γένος, οὕτω τῇ καλλίστῃ προαιρέσει καὶ τὴν τῶν πατέρων σου καὶ
 25 πάππων θαυμαστὴν σωφροσύνην, Θεῷ μὲν διηνεκῶς σὺ προσανέχειν
 σπουδάζων, καταπτύνων τε τῶν ὠραίων τοῦ δίου, νηστεύων σε καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν, καὶ εὐχαῖς καὶ ἐλεημοσύναις σεαυτὸν ἐκλαμπρύνων,
 καὶ τὴν καθαρότητα διασώζων ἐν μέσῳ μυρίων μολύνειν δυναμένων
 καὶ τὸ παράδοξον, ὅτι καὶ τὰ δημόσια χειρίζων πράγματα καὶ δημοσι-
 30 οῖς πρακτῆρσι, καθὼς χρεῖα, ποιῶν τὰς ἀποκρίσεις, οὐκ ἀμελεῖς τῆς
 τῶν Ἐκκλησιαστικῶν βίβλων ἀναγνώσεως τοσοῦτον δὲ ἀσπάζῃ τὴν
 ταπεινοφροσύνην, ὥστε μετὰ τὴν τῶν ἐγκυκλίων παιδείυσιν καὶ τὴν
 τῶν φιλοσοφουμένων ἐκμάθησιν μὴ ἐρυθριαῖν πύθεσθαι μοναχῶν πολ-

Ἄλλά σὺ δὲν ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ τόσο μεγάλη κακοπάθεια, καὶ σάκκο καὶ στάχτη καὶ σπαραγμούς καὶ πικρὰ δάκρυα καὶ ὄδυρμούς, αὐτὰ δηλαδή πού ὑπομένουν ἐκεῖνοι πού τὸν σύντομο χρόνο τῆς μετάνοιάς τους θερίζουν καὶ τρυγοῦν τὴν ἡδονὴ κατὰ τρόπον ἄθλιον. Καὶ θὰ σταθεῖς ψηλότερα ἀπὸ τὰ δίχτυα τοῦ ἐχθροῦ, ἐάν ἐπιδιώξεις νὰ μὴ πᾶς ποτὲ ἔξω ἀπὸ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ σημαίνει «ὄρος εἰρήνης», ὄνομα πού στὸν κοινὸ νοῦ σημαίνει εὐάρεστη στὸν Θεὸ καὶ ἀγνή συμπεριφορὰ. Διότι ἡ σαρκικὴ ἡδονὴ δὲν εἶναι ὄρος εἰρήνης, ἀλλὰ ὄρος μάχης καὶ πολέμου καὶ ἀναταραχῆς καὶ ἀκαταστασίας καὶ θορύβου καὶ τρικυμίας καὶ ἀλλεπάλληλων κυμάτων πᾶθους καὶ ἁμαρτίας καὶ παράνομης πρόθεσης. Γιατὶ ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ ἡσυχάσει καὶ νὰ καταπραῦνθεῖ ἡ ἡδονὴ σ' αὐτοὺς πού ὑπέπεσαν καὶ νικήθηκαν ἀπὸ αὐτά. Ἄλλὰ σὰν κάποια βάρβαρη κυρία, βασανίζεται ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν ἐρωτικῶν ὀρέξεων, καὶ ἐπίμονα καὶ καταπιεστικὰ ζητᾷ νὰ καταβάλουν φόρους αὐτοὶ πού ὑποδουλώθηκαν στὰ πταίσματα, χωρὶς νὰ δίνει καθόλου εὐκαιρία σ' αὐτοὺς πού ἔχουν πέσει στὰ πόδια της. Ἄλλωστε καὶ τὸ θεῖος λόγος· «Ὁ καιρὸς ὁ δικός σας εἶναι πάντοτε κατάλληλος, ὁ δικός μου ὅμως καιρὸς δὲν ἦρθε ἀκόμα»³. Οὔτε φαίνεται εὐκόλα καθαρά, διότι οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον εὐχαρίστως νικῶνται ἀπὸ τὴ φθορὰ καὶ ἀγαπώντας τὸ δηλητήριο τῆς ἡδονῆς σὲ κάθε καιρὸ, σπεύδουν νύχτα καὶ μέρα νὰ ὑπηρετοῦν τὸ κακὸ μὲ εὐχαρίστηση, ἐνῶ τὸ βασιλεῖο καὶ τὴν ἐξουσία τῆς ἀρετῆς σὲ κανένα καιρὸ οἱ περισσότεροι δὲν θέλουν νὰ τὴ σκεφτοῦν ἢ νὰ τὴν ἀναλογιστοῦν, ἐπειδὴ μουγκρίζουν ἀπὸ τὸν μανιώδη πόθο τῆς ἡδονῆς.

Σὺ ὅμως, παιδί μου, ἀπόφευγε τὰ δίχτυα τοῦ ἐχθροῦ. Γιατί, ὅπως στὴν καταγωγὴ, ἔτσι καὶ στὴν προαίρεσή σου, ἔχεις τὴ θαυμάσια σωφροσύνη τῶν πατέρων καὶ τῶν παπῶν σου, ἐπιδιώκοντας καὶ νὰ εἶσαι ἀφοσιωμένος παντοτινὰ στὸν Θεό, καὶ περιφρονώντας τὰ ὠραῖα τῆς ζωῆς, καὶ νηστεύοντας καθημερινὰ, καὶ κοσμώντας τὸν ἑαυτό σου μὲ προσευχὲς καὶ ἐλεημοσύνες, καὶ διατηρώντας τὴν καθαρότητά σου ἀνάμεσα σὲ μύρια πού μποροῦν νὰ τὴ μολύνουν. Καὶ τὸ παράξενο εἶναι, ὅτι, καὶ ὅταν χειρίζεσαι τὶς δημόσιες ὑποθέσεις καὶ τοὺς δημόσιους ἐμπόρους, ὅσο τὸ ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη, παίρνοντας τὶς ἀποφάσεις, δὲν παραμελεῖς τὴ μελέτη τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων. Καὶ ἀσπάζεσαι τόσο πολὺ τὴν ταπεινοφροσύνη, ὥστε μετὰ ἀπὸ τὴν ἐγκύκλια ἐκπαίδευση καὶ τὴν πλήρη ἐκμάθηση τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, δὲν ντρέπεσαι νὰ

λάκις καὶ ἀγροίκων, καὶ παρ' αὐτῶν ἡδέως δέχεσθαι ἐφόδιον ψυχικῆς σωτηρίας. Τελείως τοίνυν σαυτὸν ἐξασφαλίζου, καθὰ προείρηκα, ἐκ τῶν μηχανημάτων τοῦ δολίου. Οὐ μόνον γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις ἀσελγῶς καὶ αἰσχρῶς λίαν τὸ πάθος ὁ δαίμων σχηματίζει, ἀλλὰ καὶ γρηγο-
 5 ροῦντος πολλάκις τοῦ ἀνθρώπου ποιεῖ βλέπειν τὸν νοῦν συγγινομέ-
 νους δῆθεν ἀλλήλοις πρὸς ἁμαρτίαν, καὶ μιγνυμένους ἄνδρας τε καὶ
 γυναῖκας. Καὶ πάλιν ἔσθ' ὅτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχομένου τινὸς
 διερεθίζει μὲν φλογίζων τῷ πειρασμῷ τὰ γεννητικὰ μόρια, ἀτόποις δὲ
 λογισμοῖς τιτρώσκει τὴν καρδίαν. Ἔστι δὲ ὅτε διὰ τῆς ἡδυπαθείας
 10 καὶ ρεῦσιν παθεῖν ποιεῖ τὸν ἐκπειραζόμενον, πολλάκις δὲ καὶ γονὴν
 πλείονα ἐναποθέμενα ἐν ταῖς ψόαις, ἐν αὐτῷ τῷ οὐρεῖν τὸν ἄνθρωπον
 καὶ αὐτὴν τὴν γονὴν συνεκφέρει τὰ οὖρα, ὥστε πτοηθέντας καὶ ξενι-
 σθέντας τινάς, εἰς ἀπελπισμὸν καὶ ἀπόγνωσιν κλῖναι· τινὰς δέ, μάλι-
 στα ἐν ταῖς σεπταῖς ἑορταῖς σφοδρότερον πειράζει ὁ δεινὸς καὶ ἀναί-
 15 σχντος.

Ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγα ἐκ πολλῶν εἰς φανερόν σοι ἤγαγον τῆς τέ-
 χνης τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων. Ἐὰν δὲ ἀπολύσης τοὺς πρακτῆρας
 καὶ εὐκαιρήσης, ἐλεύση πρὸς με, καὶ κατὰ πρόσωπον λέξω σοι ἐντελέ-
 στερον τὰ κατὰ τοὺς πολέμους τοὺς πορνικούς· Ἄλλ' ἔρρωσό μοι ἐν
 20 Κυρίῳ, υἱῶν προσφιλέστατε.

ΜΔ'·- ΣΥΜΜΑΧΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.

Φησὶ περὶ τινων ἐνδεῶν ὁ καρτερικώτατος Ἰώβ, ὡς, ὅτι παρὰ τὸ
 μὴ ἔχειν αὐτοὺς σκέπη, περιεβάλλοντο πέτραν. Πέτρα δὲ πολλαχοῦ ὁ
 Χριστὸς κατωνόμασται. Ὅσοι τοίνυν μὴ κέκτηνται πράξεις καλὰς,
 25 προσφεύγοντες τῷ Χριστῷ ἐν πολλῇ ταπεινώσει καὶ ἰκεσίᾳ, περιβάλ-
 λονται πρὸς σωτηρίαν τὴν Δεσποτικὴν δόξαν.

με'·- Τῷ αὐτῷ.

Τῷ δευτέρῳ ληστῇ εἴρηται καὶ ἐπήγγελται ὄνομα παραδείσου.
 Τοῖς γὰρ ἀποστόλοις βασιλεία οὐρανῶν ἐπηγγέλθη. Οὐκοῦν ὁ ἐν τῷ
 30 σταυρῷ ληστής ἀντὶ τοῦ προπάτορος Ἀδάμ τοῦ πρώτου κλέπτου,
 λαμβάνει παράδεισον.

4. Ἰώβ 24, 8. Προφανῶς ἐννοεῖ τις σπηλιὰς τῶν βράχων.

5. Α' Κορ. 10, 1.

ρωτᾶς μοναχοῦς, ποῦ πολλές φορές εἶναι ἀπαίδευτοι, καὶ νὰ δέχεσαι ἀπὸ αὐτοὺς ἐφόδιο τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου. Ἀσφάλιζε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου τέλεια, ὅπως εἶπα καὶ προηγουμένως, ἀπὸ τὶς μηχανορραφίες τοῦ δόλιου. Γιατὶ ὁ δαίμονας δὲν ἐμφανίζει μόνο στὸν ὕπνο μὲ τρόπο ἀσελγῆ καὶ πολὺ αἰσχρὸ τὸ πάθος, ἀλλὰ πολλές φορές καὶ ἐνῶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ξυπνητός, κάνει τὸν νοῦ του νὰ βλέπει ἄνδρες καὶ γυναῖκες ποῦ σμίγουν δῆθεν μεταξύ τους στὴν ἁμαρτία. Ἄλλοτε πάλι, ἐνῶ κάποιος προσεύχεται στὴν Ἐκκλησία, τὸν ἐρεθίζει φλογίζοντας μὲ τὸν πειρασμὸ τὰ γεννητικὰ του μόρια, καὶ μὲ παράνομους λογισμοὺς πληγώνει τὴν καρδιά του. Ὑπάρχουν ἀκόμα καὶ περιπτώσεις ποῦ μὲ τὴν ἡδυπάθεια κάνει αὐτὸν ποῦ πειράζει νὰ πάθει ἀκόμα καὶ ἐκσπερμάτωση. Πολλές φορές μάλιστα νὰ ἀποθέτει σπέρματα στὴν γύρω ἀπὸ τὰ γεννητικὰ μόρια περιοχὴ, καὶ ὅταν οὖρεϊ ὁ ἄνθρωπος νὰ θγάξει καὶ σπέρμα μαζί μὲ τὰ οὔρα, καὶ μερικοὶ παραξενεμένοι ἔφτασαν σὲ ἀπελπισία καὶ ἀπογοήτευση. Μερικοὺς μάλιστα κατὰ τὴν περίοδο τῶν ἀγίων ἑορτῶν τοὺς πειράζει ὁ φοβερός καὶ ἀδιάντροπος περισσότερο.

Αὐτὰ λοιπὸν τὰ λίγα σοῦ φανέρωσα, ἀπὸ τὰ πολλὰ τῆς τέχνης τῶν ἀκάθαρτων δαιμόνων. Ἐὰν ὅμως ἀποδεσμεύσεις τοὺς ἐμπόρους καὶ εὐκαιρήσεις νὰ ἔρθεις σὲ μένα, θὰ σοῦ πῶ προσωπικὰ λεπτομερέστερα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς πορνικούς πολέμους. Ἀλλὰ εἶθε νὰ εἶσαι καλὰ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Κυρίου, ἀγαπητότατε μεταξύ τῶν υἱῶν μου.

44.— ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΣΥΜΜΑΧΙΟ.

Ὁ ὑπομονητικώτατος Ἰωβ λέγει γιὰ μερικοὺς φτωχοὺς, ὅτι, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν ροῦχα νὰ σκεπαστοῦν, ἀντὶ γι' αὐτὰ χρησιμοποιοῦσαν πέτρες⁶. Πέτρα ὅμως σὲ πολλές περιπτώσεις ὀνομάστηκε ὁ Χριστός⁷. Ὅσοι λοιπὸν δὲν ἔχουν καλὲς πράξεις, καταφεύγοντας στὸν Χριστὸ μὲ μεγάλη ταπείνωση καὶ παράκληση, φοροῦν γιὰ νὰ σωθοῦν τὴ δόξα τοῦ Κυρίου.

45.— ΣΤὸν ἴδιο.

Στὸν δεύτερο ληστή εἰπώθηκε καὶ δόθηκε ἡ ὑπόσχεση τοῦ παραδείσου⁸, ἐνῶ στοὺς ἀποστόλους ὑποσχέθηκε ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ἐπομένως ὁ ληστής τοῦ σταυροῦ, ἀντὶ γιὰ τὸν προπάτορα Ἀδάμ, ποῦ ἦταν ὁ πρῶτος κλέφτης, παίρνει τὸν παράδεισο.

6. Λουκᾶ 23, 12.

ΜΣΤ'.- ΓΕΛΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὐ μόνον γαστριμαργεῖν ὑποτίθενται οἱ παμμήχανοι δαίμονες, ἀλλὰ καὶ ἀσιτίας σκληρὰς καὶ νηστείας ὑπὲρ τὸ μέτρον τελεῖν παρακαλοῦσι, δύο ταῦτα μνώμενοι, ἢ τύφῳ ἐκβακχευθῆναι τὸν δελεαζόμενον, νομίζοντα πλέον τι τῶν συνασκουμένων ἀδελφῶν πολιτεύεσθαι καὶ τοῖς γυνθὴν ἴσα πέτεσθαι διὰ τῆς ἐγκρατείας, ἢ τὸ σῶμα καταλυθῆναι, καὶ μηκέτι μήτε ἑαυτῷ μήτε ἄλλῳ χρησιμεῦσαι, καὶ τῆς νόσου πολλάκις πολλὴν ἐπίτασιν δεξαμένης τῷ χρόνῳ, εἰς ἀπιστίαν λοιπὸν καὶ ἀνελπισίαν καὶ βλασφημίαν ἐκκυλισθῆναι τὸν ἄνθρωπον.

10 μζ'.- Τῷ αὐτῷ.

Τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις φυλάττου.

μη'.- Τῷ αὐτῷ.

Πᾶσα ἀληθὴς ἀρετὴ καὶ ἔστι καὶ λέγεται

μθ'.- Τῷ αὐτῷ.

15 Τῶν κοιηῇ παρατιθεμένων τοῖς ἀδελφοῖς εὐτελῶν σιτίων μεταλλάμβανε ἀνυποκρίτως, ἵνα μὴ τοίνυν, ταῦτα παραιτούμενος δῆθεν, μετ' οὐ πολὺ ἐξ ἀσθενείας κραταιᾶς τὸν τρόπον μεταβαλὼν, παντοίων γένος καὶ εἶδος πολυτελῶν σιτίων ἐπινοῶν φωραθῆς μὴ παρόντων.

Ν'.- ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

20 "Ὅσα τις ἐν πλείοσιν ἔργοις ἀγαθοῖς γίνεται, ὑπὸ πλειόνων θλίβεται, πολλῶν αὐτῷ ἐπανισταμένων πνευμάτων τε πονηρῶν καὶ ἀδίκων ἀνθρώπων. Ἀφήσει δὲ ὁ Θεὸς πολλοὺς θλίβειν τὸν δίκαιον, ἀφορμὰς παρέχων αὐτῷ αἰωνίου καὶ αἰοιδίμου δόξης, ἐκ τῶν ὑπερβαλλουσῶν ὑφισταμένης θλίψεων. Ὅποταν τοίνυν ὁ δίκαιος πρὸς τὸν Θεὸν ἐπα-
25 πορῶν φράσῃ, «Διατί, ὦ Δέσποτά μου, πάντες οἱ λυποῦντές με κατισχύουσί μου;». "Ἴνα τί, ὦ Δέσποτά μου, μακρὰν ἀφέστηκας, καὶ ὑπερορᾶς με μυρία θλιδόμενον καὶ καταπονούμενον; "Ἴνα τί ἐγενόμην μεμαστιγωμένος ὅλην τὴν ἡμέραν τῆς ἀθλίας μου ζωῆς; "Ἐτι ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ δικαίῳ λαλοῦντι, ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ εἰπὼν Θεὸς
30 ἐν τῷ προφήτῃ, ὅτι «Ἐτι λαλοῦντός σου, ἰδοὺ πάρεμι», ἀποκρίνεται τῷ πιστῷ καὶ γνησίως ἀναβλέποντι πρὸς αὐτὸν δούλῳ, καὶ λέγει, ὅτι

46.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΓΕΛΑΣΙΟ.

Οἱ παμπόνηροι δαίμονες ὄχι μόνο σοῦ ὑποδεικνύον^ν νὰ εἶσαι λαίμαργος, ἀλλὰ σὲ παρακαλοῦν νὰ κρατᾶς καὶ σκληρὲς ἀποχὲς ἀπὸ φαγητὰ καὶ ὑπερβολικὲς νηστεῖες, ἐπιδιώκοντας δύο πράγματα, ἢ νὰ κυριευθεῖ ἀπὸ βακχικὴ μανία αὐτὸς ποὺ πέφτει στὴν παγίδα τους, νομίζοντας ὅτι κάνει κάτι παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ποὺ ἀσκοῦνται μαζί του, καὶ ὅτι μὲ τὴν ἐγκράτεια πετᾶει ψηλὰ ὅμοια μὲ τοὺς γύπες, ἢ νὰ ἀχρηστευθεῖ τὸ σῶμα, μὴ μπορώντας νὰ χρησιμεύσει οὔτε στὸν ἑαυτὸ του οὔτε σὲ ἄλλον, καὶ διαρκώντας πολλές φορές ἢ ἀρρώστια πολὺν χρόνον, νὰ κάνει τὸν ἄνθρωπον νὰ κυλιστεῖ στὴν ἀπελπισία καὶ βλασφημία.

47.— Στὸν ἴδιο.

Νὰ φυλάγῃσαι ἀπὸ τὶς ὑπερβολὲς καὶ τὶς ἐλλείψεις.

48.— Στὸν ἴδιο.

Κάθε ἀρετὴ εἶναι καὶ λέγεται ἀληθινή.

49.— Στὸν ἴδιο.

Νὰ τρῶς χωρὶς ὑποκρισία τὰ φτωχικὰ φαγητὰ ποὺ παρατίθενται στοὺς ἀδελφούς, γιὰ νὰ μὴ προσβληθεῖς, ἀποφεύγοντάς τα δῆθεν, ὕστερα ἀπὸ λίγο ἀπὸ δυνατὴ ἀρρώστια, καὶ, ἀλλάζοντας τὸν τρόπο τῆς ζωῆς σου, συλληφθεῖς νὰ σκέφτεσαι κάθε εἶδος πολυτελῶν φαγητῶν ποὺ δὲν ὑπάρχουν.

50.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ.

“Ὅσο κανεῖς καταγίνεται μὲ πολλὰ καλὰ ἔργα, τόσο στενοχωρεῖται ἀπὸ περισσότερους, ἐπειδὴ ἐναπαναστατοῦν ἐναντίον του πολλὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ ἄδικοι ἄνθρωποι. Καὶ ὁ Θεὸς ἀφήνει νὰ τὸν θλίβουν πολλοί, δίνοντάς του ἀφορμὲς γιὰ αἰώνια καὶ αἰμίμηστη δόξα, ποὺ ἀποκτᾶται ἀπὸ τὶς ὑπερβολικὲς θλίψεις. “Ὅταν λοιπὸν ὁ δίκαιος λέγει στὸν Θεὸ γεμάτος ἀπορία· «Γιατί, Κύριέ μου, ὅλοι ὅσοι μὲ στενοχωροῦν εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπὸ μένα;»⁷. Γιατί, Δέποστά μου, στέκεσαι ἀπὸ μακρὰ καὶ μὲ παραβλέπεις ποὺ ὑποφέρω μύριες θλίψεις καὶ καταταλαιπωροῦμαι; Γιατί μαστιγώνομαι ὅλες τὶς μέρες τῆς ἄθλιας ζωῆς μου; Καὶ ἐνῶ ἀκόμα ὁ δίκαιος λέγει αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια, ὁ Θεός, ποὺ εἶπε διὰ τοῦ προφήτου του, «Ἐνῶ ἀκόμα μιλᾶς, ὀρίστε ἦρθα»⁸, ἀπαντᾷ στὸν πιστὸ δούλο του, ποὺ ἔχει στραμμένο τὸ βλέμμα

Διὰ τοῦτο ἀφήκᾳ σε ἐπὶ πολὺ θλιβῆναι καὶ καταδασθῆναι ταῖς συμφοραῖς, ἵνα δόξης αἰωνίου βάρους σοι κατεργάσωμαι. Διὰ τοῦτο πολλαὶ εἴρηνται καὶ γίνονται τῶν δικαίων αἱ θλίψεις.

ΝΑ΄.- ΑΝΑΤΟΛΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

5 Καὶ τί ξένον, εἰ πᾶσαν ἀρετὴν ἐγκολπισάμενος, τῷ τῆς δειλίας πρὸς γυμνασίαν παρεδόθης πνεύματι; «Ἔθου», γάρ φησι, «τὰ ὀχρώματα αὐτοῦ δειλίαν, καὶ ὑψωσας τὴν δεξιὰν τῶν θλιδόντων αὐτόν». Ἄλλ' ὀλίγον ἀνάμεινον, καὶ ὄψη τοὺς βραχίονας τῶν ἐχθρῶν συντριβομένους ὑπὸ ἀγίου ἀγγέλου τοὺς ἀρτίως σε θλίδοντας, καὶ ζητήσεις
10 τὸν τόπον τοῦ τῆς δειλίας δαίμονος, καὶ οὐ μὴ εὕρησεις αὐτόν, καὶ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψη τοὺς διώκοντάς σε φεύγοντας.

ΝΒ΄.- ΚΟΛΟΡΒΑΣΙΩ.

Ὁ ἀμελῶν τῆς ἐργασίας τῶν κατὰ Χριστὸν ἀριστευμάτων, τῆς δὲ καλλιλεξίας ἀντιποιούμενος, ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ λίθινον φιλοκα-
15 λουῖντι ἄρτον, ἐξ οὗ μὴ τραφήσεται, μᾶλλον δὲ τοὺς ἰδίους συγκλάσει ὀδόντας

ΝΓ΄.- ΒΗΡΙΜΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Πολλοὶ θαρροῦντες ἑαυτοῖς διὰ τινὰς ἀρετὰς καὶ μὴ προσδοκῆσαντες εἰσελεύσεσθαι πρὸς αὐτοὺς τοὺς πολιορκοῦντας τὴν ψυχὴν,
20 καὶ ἐκπορθοῦντας δαίμονας, μέγα πεφρονήκασιν. Ἄλλ' ὅμως παρ' ἐλπίδας ἀλλοιωθέντες ἐπὶ τὸ χεῖρον, πείραν τῶν πολεμίων εἰλήφασιν, εἰσελθόντων διὰ τῶν αἰσθήσεων τοῦ σώματος καὶ τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἐρημωσάντων. Διόπερ καὶ γέγραπται, ὅτι «Οὐκ ἐπίστευσαν βασιλεῖς τῆς γῆς, ὅτι εἰσελεύσεται ὁ ἐχθρός, ἐκθλίβων διὰ τῶν πυλῶν Ἱερου-
25 σαλήμ».

νδ΄.- Τῷ αὐτῷ.

Ὅτι δυνατὸν καὶ μετὰ σωφροσύνην ἐξενεχθῆναι διὰ τῶν ὀυπαρῶν λογισμῶν εἰς τὴν σωματικὴν ἀκαθαρσίαν, ἀτονήσαντας μὲν τῇ ἀρετῇ, ἰσχύσαντας δὲ τῇ κακίᾳ, δέχου τὴν μαρτυρίαν λέγει γάρ· «Ἐ-
30 σαλεύθησαν ἐγρήγοροι ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐμολύνθησαν ἐν αἵματι, ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἦψαντο ἐνθυμημάτων αὐτῶν».

πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦ λέγει· Γι' αὐτὸ σὲ ἄφησα νὰ λυπηθεῖς γιὰ πολὺ χρονικὸ διάστημα καὶ νὰ καταβληθεῖς ἀπὸ τὶς συμφορές, γιὰ νὰ σοῦ ἐτοιμάσω μεγάλη καὶ αἰώνια δόξα. Γι' αὐτὸ ἀναφέρονται, ἀλλὰ καὶ γίνονται, πολλὲς οἱ θλίψεις τῶν δικαίων⁹.

51.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΟ.

Καὶ τί τὸ παράδοξο πού, ἂν καὶ ἔκανες κτῆμα σου ὅλες τὶς ἀρετές, παραδόθηκες στὸ πνεῦμα τῆς δειλίας γιὰ ἄσκησι; Γιατὶ λέγει· «Μετέβαλες τὰ ὀχυρώματά του σὲ τόπους πού ἐμπνέουν δειλία»¹⁰, καὶ «ὑψωσες τὸ δεξιὸ χέρι αὐτῶν πού τὸν θλίβουν»¹¹. Ὅμως περίμενε λίγο, καὶ θὰ δεῖς τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν, πού τώρα σὲ θλίβουν, νὰ σπάζονται ἀπὸ τὸν ἅγιο ἄγγελο, καὶ θὰ ζητᾶς τὸν τόπο τοῦ δαίμονα τῆς δειλίας καὶ δὲν θὰ τὸν βρίσκεις, καὶ θὰ δεῖς μὲ τὰ μάτια σου τὰ ἴδια νὰ φεύγουν αὐτοὶ πού σὲ καταδιώκουν.

52.— ΣΤΟΝ ΚΟΛΟΡΒΑΣΙΟ.

Αὐτὸς πού παραμελεῖ τὴν ἐκτέλεση τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὶς ἀντικαθιστᾶ μὲ ὠραῖες λέξεις, μοιάζει μὲ ἄνθρωπο πού κατασκευάζει ψωμί πέτρινο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν πρόκειται νὰ τραφεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ σπάσει τὰ δόντια του.

53.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΒΗΡΙΜΟ.

Πολλοὶ πού βασιζόνταν στὸν ἑαυτὸ τους, ἐπειδὴ εἶχαν κάποιες ἀρετές, καὶ δὲν περίμεναν ὅτι θὰ ἔρθουν σ' αὐτοὺς οἱ δαίμονες πού πολιορκοῦν τὴν ψυχὴ καὶ τὴν κυριεύουν, κυριεύθηκαν ἀπὸ μεγάλη ὑπερηφάνεια. Ἄλλ' ὅμως ὅταν μεταβλήθηκαν πρὸς τὸ χειρότερο, παρὰ τὶς ἐλπίδες τους, ἀπόκτησαν πείρα τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὁποῖοι μπῆκαν μέσα ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις τοῦ σώματος, καὶ ἐρήμωσαν τὴν ἄθλια ψυχὴ τους. Γι' αὐτὸ καὶ ἔχει γραφεῖ· «Δὲν πίστεψαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ὅτι θὰ εἰσβάλλει ὁ ἐχθρὸς πού πολιορκεῖ τὶς πύλες τῆς Ἱερουσαλήμ»¹².

54.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ὅτι εἶναι δυνατὸν καὶ μετὰ ἀπὸ σωφροσύνη νὰ πέσουμε μὲ τοὺς ἀκάθαρτους λογισμοὺς σὲ σωματικὴ ἀκαθαρσία, ἐπειδὴ ἀτονίσαμε ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴ καὶ δυναμώσαμε στὴν κακία, δέξου τὴ μαρτυρία πού λέγει· «Μετακινήθηκαν οἱ φρουροὶ τῶν ἐξόδων, καὶ μολύνθηκαν μὲ αἷμα, ἐπειδὴ ἦταν ἀνίσχυροι, καὶ ἐπιδόθηκαν σὲ ἀναμνήσεις τους»¹³.

νε'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰ βούλει μὴ ἔμπεσεῖν εἰς πᾶσαν ἁμαρτίαν, προκατάβαλε καὶ ἐκ
βάθρων κατάσκαψον καὶ ἐξόρουξον τὸ μάταιον φύσημα.

νς'.— Τῷ αὐτῷ.

5 Ἐὰν εἴδῃς τινα ἀκαθαρότερον πάντων ἀνθρώπων ἀκαθάρτων,
καὶ τῶν πονηρῶν πονηρότερον, μὴ θελήσῃς τοῦτον καταδικάζειν, καὶ
οὐ καταλειφθείῃς ὑπὸ Θεοῦ, οὐδ' οὐ μὴ δορυάλωτος γένοιο.

νζ'.— Τῷ αὐτῷ.

Τοῖς διαφανεστέροις καὶ καθαροῖς τῶν ποιμένων, ἔξεστι κρίνειν,
10 τοῖς ἔμπεπιστευμένοις τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας, οὐχὶ τοῖς πομαινομέ-
νοις καὶ ταῖς τῶν ἁμαρτημάτων κηλίσι κατεστιγμένοις.

ΝΗ'.— ΜΑΥΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐὰν ἡσυχάζωμεν καὶ τῇ εὐχῇ καὶ τῇ ψαλμωδίᾳ ἐν τῷ μοναστηρίῳ
προσκαρτεροῦμεν, καὶ μὴ παρενοχλοῦμεν τοῖς κοσμικοῖς, ὁ Θεὸς ἐκεί-
15 νους αὐτοὺς φέρει πρὸς ἡμᾶς, προνοῶν καὶ φροντίζων ἡμῶν, καὶ ἀ-
ναγκάζει αὐτοὺς μετὰ προθυμίας ποιεῖν ἡμῶν τὰς σωματικὰς χρείας.
Φροντίζει δὲ ἡμῶν ὁ Θεός, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς τοῦ πνευματικοῦ ἔργου
φροντίζομεν.

νθ'.— Τῷ αὐτῷ.

20 Ἴατρος κἂν κόλαξῃ, ὀδύνας προσάγων κάμνοντι, κἂν θάλπῃ, κἂν
ἀναπαύῃ, κηδεμονικῶς πάντα κατ' ἐπιστήμην ποιεῖ.

ξ.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰ βούλει μήτε ἐνταῦθα μήτε ἐκεῖ δοῦναι δίκην, ἀπαίτησον ἑαυ-
τὸν εὐθύναις. «Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα».

25 ξα'.— Τῷ αὐτῷ.

Καὶ πῶς ἂν, φῆς, δίκας ἑμαυτὸν εἰσπραξαίμην; Ἐγὼ φήσω· Τα-
πείνωσον σεαυτὸν, πένθησόν τε καὶ στέναξον ἐπὶ τοῖς παραπτώμασι·
οὐ μικρὰ γὰρ τιμωρία καὶ βάσανος τῇ ψυχῇ, τὸ ἀναλογίζεσθαι καὶ
θρηνεῖν τὰ οἰκεία σφάλματα· μεγάλη γὰρ τοῦτό γε ὀδύνη καὶ αἰκία

55.— Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν θέλεις νὰ μὴ πέσεις σὲ καμμιά ἁμαρτία, πρόλαβε νὰ καταστρέψεις ἀπὸ τὰ θεμέλιά του καὶ βγάλε ἀπὸ μέσα τὸν μάταιο ἐγωϊσμό.

56.— Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν εἶδες κάποιον ποῦ νὰ εἶναι πιὸ ἀκάθαρτος ἀπὸ τοὺς ἀκάθαρτους ἀνθρώπους, καὶ πιὸ πονηρὸς ἀπὸ τοὺς πονηροὺς, νὰ μὴ θελήσεις νὰ τὸν καταδικάσεις, καὶ δὲν θὰ ἐγκαταλειφθεῖς ἀπὸ τὸν Θεό, οὔτε θὰ γίνεις αἰχμάλωτος.

57.— Στὸν ἴδιο.

Στοὺς πιὸ διαφανεῖς καὶ καθαρὸς ἀπὸ τοὺς ποιμένες ἐπιτρέπεται νὰ κρίνουν, ἐπειδὴ σ' αὐτοὺς εἶναι ἐμπιστευμένα τὰ κλειδιά τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, κι ὄχι σὲ ἐκείνους ποὺ ποιμούνται καὶ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ στίγματα τῶν κηλίδων τῶν ἁμαρτημάτων τους.

58.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΥΡΙΑΝΟ.

Ἐὰν ἡσυχάζουμε καὶ ἀφοσιωνόμαστε στὴν προσευχή καὶ στὴν ψαλμωδία στὸ μοναστήρι, καὶ δὲν ἐνοχλοῦμε τοὺς κοσμικοὺς, ὁ Θεὸς θὰ φέρει ἐκείνους σὲ μᾶς, προνοώντας καὶ φροντίζοντας γιὰ μᾶς, καὶ θὰ τοὺς ἀναγκάσει νὰ μᾶς συντρέξουν μὲ προθυμία στὶς σωματικὲς μας ἀνάγκες. Καὶ φροντίζει γιὰ μᾶς ὁ Θεός, ἐπειδὴ καὶ ἐμεῖς φροντίζουμε γιὰ τὸ πνευματικὸ ἔργο.

59.— Στὸν ἴδιο.

Ὁ γιατρὸς καὶ ὅταν κάνει τὸ ἄρρωστο νὰ ὑποφέρει, προκαλώντας του πόνους, καὶ ὅταν τὸν παρηγορεῖ, καὶ ὅταν τὸν καθησυχάζει, ὅλα τὰ κάνει φροντίζοντάς τον σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιταγὲς τῆς ἐπιστήμης.

60.— Στὸν ἴδιο.

Ἄν θέλεις οὔτε ἐδῶ, οὔτε ἐκεῖ νὰ τιμωρηθεῖς, ζήτη εὐθύνες ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου. Γιατὶ «ἂν κρίναμε τὸν ἑαυτό μας, δὲν θὰ τιμωρούμαστε»^{13α}.

61.— Στὸν ἴδιο.

Καὶ πῶς θὰ μποροῦσα, λές, νὰ τιμωρήσω τὸν ἑαυτό μου; Θὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγώ· Ταπεινώσε τὸν ἑαυτό σου, πένθησε, καὶ στέναξε γιὰ τὰ παραπτώματά σου. Γιατὶ δὲν εἶναι μικρὴ τιμωρία καὶ βασανισμὸς γιὰ τὴν ψυχὴ, τὸ νὰ ἀναλογιζόμαστε καὶ νὰ θρηνοῦμε τὰ σφάλματά μας γιατί

καὶ κόλασις. Διὰ τοῦτο καὶ ἄθλον δικαιοσύνης χαρίζεται ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως ἑαυτὸν κατατρούχοντι. «Λέγε», γὰρ φησι, «πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου», πρὶν ἄλλος σου κατηγορήσῃ, «ἵνα δίκαιος γένη».

5 **ΕΒ'.- ΑΚΥΛΑ ΑΠΟΥΠΑΤΩΝ.**

Πρὸ τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, θέλησον προφθάσαι τὸν οὐράνιον δικαστήν, ἐξάρπασον σεαυτὸν γεέννης. Εἰ βούλει συγχωρηθῆναί σου παρὰ τοῦ ἄνω Δεσπότη τοῦ μυρία τάλαντα, ἄφες καὶ σὺ τῷ συνδούλῳ σου τὰ ἑκατὸν δηνάρια· σύνδουλον δὲ τὸν σὸν οἰκέτην καλῶ, ἐπειδὴ
10 καὶ σοῦ καὶ αὐτοῦ ἐν οὐρανῷ ὁ Κύριος ὑπάρχει.

ξγ'.- Τῷ αὐτῷ.

Οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν, οὐδὲ ἀπαγορεύειν ἐν παντὶ ὅλως παραπτώματι, ἀλλ' ἐπιγινώσκειν καὶ ἐξομολογεῖσθαι. Οἱ γὰρ ἀπογινώσκοντες ἑαυτῶν, τοῖς ἀσεδέσι συναριθμοῦνται.

15 **ΕΔ'.- ΙΟΥΛΙΑΝῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.**

Ἀπόκρουφον τῆς ψυχῆς ταμεῖον ἢ καρδιά προσείρηται, ἐν ἣ πολλὰ γίνονται ἀνομίαί, ὡς μόνος βλέπει ὁ ἀκόμητος ὀφθαλμός. Πολλάκις τοίνυν καὶ πρεσβύτεροι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἀνομίαν ἐργάζονται.

ξε'.- Τῷ αὐτῷ.

20 Σκόπησον μήποτε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ ἀποκρούφῳ οἴκῳ τῆς διανοίας τὰ τῶν αἰσχίστων παθῶν εἶδωλα διαγράφων, θεοποιῆς τε καὶ θεραπεύης. Φησὶ γὰρ ὁ προφήτης, ὅτι «Εἰσῆλθον, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ὁμοίωσις ἐρπετοῦ καὶ κτήνου, βδελύματα μάταια, καὶ εἶδωλα διαγεγραμμένα κύκλῳ».

25 **ΕΣΤ'.- ΠΑΥΛῶ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.**

Μὴ βούλου ἀχεμιάστως καὶ ἀμερόμινως διεξέρχεσθαι τῆς ταλαιπύρου ταύτης ζωῆς τὰς βραχείας ἡμέρας τὸ γὰρ ἀμέρομνον καὶ διενθυμεῖσθαι καὶ μηδὲ πειῖραν τῶν ἀνιαρῶν ἔχειν, οὐκ ἔστιν ἡμῶν τῶν ἀγωνιζομένων ἐν τῷ σκάμματι πρὸς τοὺς δαίμονας τοὺς ἀνταγωνιζομένους, ἀλλὰ τῶν ἀμελούντων καὶ ἀφροντιστούντων τῆς αἰωνίου
30 ζωῆς.

αὐτὸ εἶναι μέγας πόνος καὶ βασανισμὸς καὶ κόλαση. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς χαρίζει ἔπαθλο δικαιοσύνης στὸν ἄνθρωπο ποὺ μὲ τὴν ἔξομολόγησή βασανίζει τὸν ἑαυτὸ του. Γιατὶ λέγει: «Πὲς ἔσὺ πρῶτος τὶς ἁμαρτίες σου», πρὶν σὲ κατηγορήσει ἄλλος, «γιὰ νὰ δικαιωθείς»¹⁴.

62.— ΣΤΟΝ ΠΡΩΗΝ ΥΠΑΤΟ ΑΚΥΛΑ.

Προτοῦ νὰ ἔρθει ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου, προσπάθησε νὰ προφτάσεις τὸν οὐράνιο δικαστή, ἄρπαξε τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τὴ φωτιὰ τῆς κολάσεως. Ἐάν θέλεις νὰ σοῦ χαριστοῦν ἀπὸ τὸν οὐράνιο Δεσπότη τὰ μύρια τάλαντα, χάρισε καὶ σὺ στὸν σύνδουλὸ σου τὰ ἑκατὸ δηνάρια. Καὶ σύνδουλο ὀνομάζω τὸν δοῦλο σου, ἐπειδὴ στὸν οὐρανὸ ὁ δικὸς σου καὶ ὁ δικὸς τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ ἴδιος.

63.— ΣΤὸν ἴδιο.

Δὲν πρέπει νὰ ἀπογοητεύομαστε, οὔτε νὰ ἀποκάμνουμε μὲ κάθε παράπτωμά μας γενικά, ἀλλὰ νὰ τὸ ἀναγνωρίζουμε καὶ νὰ ἔξομολογήμαστε. Γιατὶ αὐτοὶ ποὺ ἀπογοητεύονται, συναριθμοῦνται στοὺς ἄσεβεῖς.

64.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Ἡ καρδιὰ ὀνομάζεται καὶ ἀπόκρυφο ταμεῖο τῆς ψυχῆς, μέσα στὸ ὁποῖο γίνονται πολλές παρανομίες, τὶς ὁποῖες βλέπει μόνο τὸ ἀκοίμητο μάτι. Πολλές φορές λοιπὸν καὶ οἱ πρεσβύτεροι κάνουν παρανομία μέσα στὴν καρδιά τους.

65.— ΣΤὸν ἴδιο.

Πρόσεξε μήπως καὶ σὺ μέσα στὴν ἀπόκρυφη κατοικία τῆς διάνοι-
ας σου, ζωγραφίζοντας τὰ εἰδῶλα τῶν πρὸ αἰσχροῦ παθῶν, τὰ θεοποι-
εῖς καὶ τὰ λατρεύεις. Γιατὶ ὁ προφήτης λέγει: «Μπῆκα μέσα καὶ εἶδα
μὲ ἐκπληξη, ὅτι τριγύρω ἦταν ζωγραφισμένα ὅλα τὰ ἀνόητα καὶ σιχα-
μερὰ εἰδῶλα, ὅμοια μὲ ἔρπετὰ καὶ ζῶα»^{14α}.

66.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΑΥΛΟ.

Νὰ μὴ θέλεις νὰ περνᾷς τὶς λίγες μέρες αὐτῆς τῆς ταλαίπωρης ζωῆς
χωρὶς συμφορὲς καὶ φροντίδες. Γιατὶ ἡ ἀμεριμνησία καὶ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ
τέλεια ἄγνοια τῶν δυσκολιῶν, δὲν εἶναι γνώρισμα δικό μας, ποὺ ἀγωνι-
ζόμαστε στὸν στίβο μὲ τοὺς δαίμονες ποὺ μᾶς ἀνταγωνίζονται, ἀλλ' εἶναι
γνώρισμα ἐκείνων ποὺ παραμελοῦν καὶ δὲν φροντίζουν γιὰ τὴν αἰώνια
ζωή.

ξζ'.— Τῷ αὐτῷ.

Οἱ ἔχοντες εὐσεβῶς προσηρημένοι, πάντες μετὰ πολλῆς ὀδύνης ἐσθίουσι τὸν τῆς γνώσεως ἄρτον, καὶ πίνουσι τὸ ὕδωρ τὸ λογικόν, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας κεντούμενοι ταῖς τῶν πειρασμῶν λόγχαις καὶ ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Νόησον ὅπερ λέγω «Ἀνδρὸς λυπηροῦ ξηραίνεται ὀστέα», καὶ «Σῆς ὀστέων καρδία αἰσθητική». Γέγραπται δὲ καὶ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ: «Υἱὲ ἀνθρώπου, τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγεσαι, καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ θασάνου καὶ θλίψεως πίεσαι».

ξη'.— Τῷ αὐτῷ.

10 «Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ἡμῶν», φησὶν ὁ Σωτὴρ. Ἐκ γὰρ τῆς ὑπομονῆς ἐκ τῶν ἀνελπίστων παραμυθίαν εὐρήσομεν· ἃ γὰρ μηδεὶς ἀνθρώπων προσεδόκησε, ταῦτα καὶ οἰκονομεῖ καὶ χαρίζεται Κύριος τοῖς διὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος ὑπομένουσιν αὐτόν. Διόπερ φησὶν ὁ Ἰερεμίας, ὅτι «Ἀγαθὸς Κύριος τοῖς ὑπομένου-
15 σιν αὐτόν, καὶ τῇ ψυχῇ τῇ ἐκζητοῦσιν αὐτόν».

ΞΘ'.— ΚΑΡΙΝΩ ΠΑΛΑΤΙΝΩ.

Ἡμεῖς ἁμαρτάνοντες τὰς τιμωρίας τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς παιδείας καθ' ἡμῶν ἐπισπώμεθα. Διὰ τοῦτό φησι Κύριος «Ἴδου ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ
20 υἱοὶ ἅμα». Ἐὰν δὲ καὶ οὕτως ἐπιμείνωμεν ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίας προστιθέντες, καὶ θάνατον ἐπάξει ἡμῖν. Διόπερ εὐθὺς λέγει, ὅτι «Γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται». Φοβηθῶμεν τοίνυν καὶ μὴ καταφρονήσωμεν.

Ο'.— Τῷ αὐτῷ.

25 Οὐκ οὐκῆ βοῶσι κατὰ τὰς ἐκκλησίας οἱ προφήται, ἀλλ' ἵνα, εὐλαθηθέντες τὴν θεῖαν ὀργήν, τοῦ ἁμαρτάνειν παυσώμεθα. «Ἐπειδή», γὰρ φησι, «τῷ Κυρίῳ ἀντέστης καὶ οὐ μετενόησας, ἤνοιξε τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ καὶ ἐξήνεγκε πάντα τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι πάντας τοὺς περιφρονοῦντας τὰ ἅγια λόγια»

30 ΟΑ'.— ΦΑΡΙΣΜΑΝΙΜΩ ΔΕΚΕΜΒΡΙΩ.

Ἐὰν μηδεὶς διώκῃ σε τύραννος Ἕλλην, ἀλλ' ὅμως γίνου ἑτοιμὸς εἰς μαρτύριον, ἵνα μὴ στερηθῆς τῆς προθυμίας. Κἂν γὰρ μὴ παρῇ

(15) Παροιμ. 17, 22. (16) Παροιμ. 14, 30. 17. Ἰεζ. 12, 28. 18. Λουκᾶ 21, 19.
19. Θρηγ. 3, 25. 20. Ἰεζ. 6, 21. 21. Ὁπ. π. 22. Ἰεζ. 50, 24-25 (27, 25).

67.— ΣΤὸν ἴδιο.

Αὐτοὶ ποὺ ἀποφάσισαν ἐλεύθερα νὰ ζήσουν μὲ εὐσέβεια, ὅλοι μὲ πολὺ πόνο τρῶνε τὸ ψωμὶ τῆς γνώσης, καὶ πίνουν τὸ λογικὸ νερό, καὶ κεντρίζονται νύχτα καὶ μέρα μὲ τὶς λόγχες τῶν πειρασμῶν καὶ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα. Κατάλαβε αὐτὸ ποὺ λέγω· «Τὰ κόκκαλα τοῦ λυπημένου ἀνδρα ξηραίνονται»¹⁵, καί· «Ἡ καρδιά ποὺ ἀρέσκεται μὲ τὶς αἰσθήσεις, εἶναι σκουλήκι ποὺ τρώει τὰ κόκκαλα»¹⁶. Ἀλλὰ καὶ στὸν Ἰεζεκιήλ εἶναι γραμμένο· «Υἱὲ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ τρῶς τὸ ψωμὶ σου μὲ πόνο, καὶ νὰ πίνεις τὸ νερό σου μὲ δάσανα καὶ θλίψεις»¹⁷.

68.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Μὲ τὴν ὑπομονή σας θὰ κερδίσετε τὶς ψυχές σας»¹⁸, λέγει ὁ Σωτήρας. Μὲ τὴν ὑπομονή μας δηλαδή θὰ βροῦμε παρηγοριὰ ἐκεῖ ποὺ δὲν ἐλπίζουμε. Γιατὶ αὐτὰ ποὺ κανένας ἀνθρώπος δὲν τὰ περιμένει, αὐτὰ φροντίζει καὶ χαρίζει ὁ Κύριος σ' ἐκείνους ποὺ μὲ πίστη καὶ ἐλπίδα τὸν ὑπομένουν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰερεμίας λέγει· «Ὁ Κύριος εἶναι καλὸς σὲ ἐκείνους ποὺ δείχνουν ὑπομονή σ' αὐτὸν καὶ στὴν ψυχὴ ποὺ τὸν ἀναζητῶ»¹⁹.

69.— ΣΤΟΝ ΑΥΛΙΚΟ ΚΑΡΙΝΟ.

Ἐμεῖς ὅταν ἁμαρτάνουμε, δεχόμαστε τὶς τιμωρίες τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς δοκιμασίες ἐναντίον μας. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος λέγει· «Ἐγὼ στέλνω στὸ λαὸ αὐτὸν ἀρρώστια, καὶ θὰ ἀρρωστήσουν μὲ αὐτὴν πατέρες καὶ παιδιὰ μαζί»²⁰. Ἄν ὅμως καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἐξακολουθήσουμε νὰ προσθέτουμε καὶ ἄλλες ἁμαρτίες πάνω στὶς προηγούμενες, θὰ μᾶς στείλει καὶ θάνατο. Γι' αὐτὸ καὶ παρακάτω λέγει· «Ὁ γείτονας καὶ ὁ συγγενὴς του θὰ πεθάνουν». Ἄς φοβηθοῦμε λοιπὸν κι ἄς μὴ τὰ περιφρονήσουμε αὐτά.

70.— ΣΤὸν ἴδιο.

Δὲν φωνάζουν ἄσκοπα οἱ προφῆτες στὶς συναθροίσεις, ἀλλὰ τὸ κάνουν γιὰ νὰ φοβηθοῦμε τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ παύσουμε νὰ ἁμαρτάνουμε. Γιατὶ λέγει· «Ἐπειδὴ ἀντιστάθηκες στὸν Κύριο καὶ δὲν μετανόησες, ἄνοιξε τὸ θησαυροφυλάκιό του καὶ ἔβγαλε ὅλα τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς, γιὰ νὰ ἐξολοθρεύσει ὅλους ἐκείνους ποὺ περιφρονοῦν τὰ ἅγια λόγια»²².

71.— ΣΤΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΦΑΡΙΣΜΑΝΙΜΟ.

Ἄν καὶ δὲν σὲ καταδιώκει κανένας ἐθνικὸς τύραννος, ὥστόσο νὰ εἶσαι ἔτοιμος νὰ μαρτυρήσεις, γιὰ νὰ μὴ χάσεις τὴν ἐπιθυμία σου.

διωγμός, ὡσπερ θέλεις, οὕτως ἔσται σοι τὰ πράγματα. Μᾶλλον δὲ
 πάρεστι διωγμός διὰ παντός τοῦ βίου· πάρεστιν θυμός, πάρεστιν ἐπι-
 θυμία αἰσχροῦ, πάρεστιν ἀθυμίας καὶ λύπης καὶ ἀκηδίας τυραννίς,
 ἐγγύς σου φόβος ἄκαιρος καὶ βασκανία παρίσταται, ἐφέστηκέ σοι
 5 κενοδοξίας ἄρχων καὶ λαυμαργίας καὶ μέθης καὶ τῶν ἄλλων λυμαντη-
 ρίων παθῶν. Τούτων γὰρ ἕκαστον τὴν ἀνθρωπεῖαν ψυχὴν ἐκδιώκει
 τῆς αἰωνίου ζωῆς Ἀγωνίζου τοίνυν καὶ ἀνδρίζου κατ' αὐτῶν ὡς
 στρατιώτης Χριστοῦ.

ΟΒ'.- ΘΕΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.

10 Χρὴ μᾶλλον ἀδελφοῖς συνδιατρίβειν ἐν τῷ ἀσκητηρίῳ τὸν βουλό-
 μενον ἀθλεῖν καὶ γυμνάζεσθαι πρὸς φιλοσοφίαν πνευματικὴν, καὶ μὴ
 ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὴν μόνωσιν ἐπιλέγεσθαι, ῥιψοκινδύνως καὶ προ-
 πετῶς κατὰ ἀνταρέσκειαν καὶ αὐθάδειαν, μήποτε ἀπροσδοκῆτως ὑπὸ
 τῶν λοχόντων πνευμάτων ἀναιρεθῆ τὴν ψυχὴν· ῥομφαία γὰρ τῶν
 15 ἐχθρῶν περιέστη κυκλόθεν.

ογ'.- Τῷ αὐτῷ.

Ὁ λέγων, ὅτι Διὰ τοῦτο ἀναχωρητῆς γίνομαι, ἵνα μηδένα ἔχω τὸν
 εἰς ὀργὴν παρακνίζοντα, οὐδὲν διαφέρει ὁ τοιοῦτος θηρίου ἀλογί-
 στου. Καὶ γὰρ τὰ θηρία βλέπομεν ἡρεμοῦντα, καὶ μηδὲν ὄλως ἀγριαί-
 20 νόμενα, ἐὰν μὴ τις ἄνθρωπος ταῦτα εἰς θυμὸν διαγείρῃ. Καὶ διατὶ
 γέγραπται, «Ἐπιποτασσομένοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Θεοῦ», καὶ «Ὅπερ
 χάρισμα ἐλάβετε εἰς ἑαυτοὺς διακονοῦντες», καὶ «Ἐπιτάγητε πάση
 κτίσει ἀνθρωπίνῃ διὰ τὸν Κύριον, ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας
 ἑαυτῶν, μὴ τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστος σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων
 25 ἕκαστοι. Εἴ τις σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν, δειξάτω τὰ ἔργα αὐτοῦ
 ἐν πραότητι σοφίας»;

οδ'.- Τῷ αὐτῷ.

Τὰ τῶν δασιόνων ἐμπαθῆ νοήματα, δίκην λαγωῶν πολύγωνα τυγ-
 χάνει. Τὸ γὰρ ὑποβληθὲν τῇ ψυχῇ πονηρὸν ἐνθύμημα, πολλοὺς ἄλ-
 30 λους ἀποτίκει λογισμούς, ἕτερον ἐξ ἐτέρου μεταλλαττόμενόν τε καὶ
 μεταμορφούμενον. Καὶ τοιοῦτον ἂν ἦ τὸ λεχθὲν ἐν τῷ ψαλμῷ, ὅτι «Τὰ

23. Ἐφ. 5, 21.

26. Φίλιπ. 2, 3-8.

24. Α' Πέτρ. 4, 10.

26α. Ἰακ. 3, 13.

25. Α' Πέτρ. 2, 13.

Γιατί, και ἂν δὲν ὑπάρχει διωγμός, ὅπως θέλεις, ἔτσι θὰ γίνουν τὰ πράγματα για σένα. Ἡ καλύτερα διωγμός ὑπάρχει σὲ ὅλη τὴ ζωὴ. Ὑπάρχει θυμός, ὑπάρχει αἰσχρὴ ἐπιθυμία, ὑπάρχει τυραννία τῆς λιποψυχίας καὶ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀκηδίας. Κοντὰ σου εἶναι ὁ ἄκαιρος φόβος καὶ εἶναι παροῦσα ἡ κακολογία. Δίπλα σου εἶναι ὁ ἄρχοντας τῆς κενοδοξίας καὶ λαιμαργίας καὶ μέθης καὶ τῶν ἄλλων μολυσματικῶν παθῶν. Γιατὶ τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ διώχνει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωὴ. Νὰ ἀγωνίζεσαι λοιπὸν καὶ νὰ δείχνεις ἀνδρεία ἐναντίον τους ὡς καλὸς στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ.

72.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΩΝΑ.

Αὐτὸς ποὺ θέλει νὰ ἀθληθεῖ πρέπει νὰ ζεῖ μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς στὸ ἀσκητήριο, καὶ νὰ ἀσκεῖται στὴν πνευματικὴ φιλοσοφία, καὶ νὰ μὴ ἐλπίζει τὴ μοναχικὴ ζωὴ ἔτσι ἀπλὰ καὶ στὴν τύχη, μὲ τρόπο ριψοκίνδυνο καὶ ἀπερίσκεπτο, ἀπὸ αὐταρέσκεια καὶ αὐθάδεια, ἀπὸ φόβο μήπως, χωρὶς νὰ τὸ περιμένει, χάσει τὴν ψυχὴ του ἀπὸ τὰ πνεύματα ποὺ ἐνεδρεύουν. Γιατὶ τὸ ξίφος τῶν ἐχθρῶν ὑπάρχει τριγύρω.

73.— ΣΤὸν ἴδιο.

Αὐτὸς ποὺ λέγει, “Γι’ αὐτὸ γίνομαι ἀναχωρητὴς, γιὰ νὰ μὴ ἔχω κανέναν ποὺ νὰ μοῦ προκαλεῖ ὀργή”, αὐτὸς δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ ἄλογο θηρίο. Γιατὶ βλέπουμε τὰ θηρία νὰ ἡρεμοῦν καὶ δὲν ἀγριεύουν καθόλου, ἂν κάποιος ἄνθρωπος δὲν τὰ κάνει νὰ θυμώσουν. Τότε γιατί ἔχει γραφεῖ, «Νὰ ὑποτάσσεσθε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο μὲ φόβο Χριστοῦ»²³, καί, «Τὸ χάρισμα ποὺ ἐλάβατε γιὰ νὰ ὑπηρετεῖτε τοὺς ἑαυτοὺς σας»²⁴, καί, «Ὑποταχθεῖτε λοιπὸν σὲ κάθε ἀνθρώπινη ὑπαρξη, γιὰ χάρι τοῦ Κυρίου»²⁵, θεωρώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ἀνώτερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σας, χωρὶς νὰ ἀποβλέπετε ὁ καθένας στὸ δικό του συμφέρον, ἀλλὰ στὸ συμφέρον τῶν ἄλλων²⁶; «Ἐὰν κάποιος μεταξὺ σας εἶναι σοφός, ἅς δείξει ἀπὸ τὴν καλὴ διαγωγή του τὰ ἔργα του μὲ σοφὴ ταπεινοφροσύνη»^{26α}.

74.— ΣΤὸν ἴδιο.

Οἱ ἐμπαθεῖς σκέψεις τῶν δαιμόνων εἶναι καρπερὲς κατὰ τρόπο ὅμοιο μὲ τοὺς λαγούς. Γιατὶ, ὅταν ἡ πονηρὴ σκέψη μπεῖ μέσα στὴν ψυχὴ, γεννάει πολλοὺς ἄλλους λογισμοὺς, ἐπειδὴ ἡ μία μεταβάλλεται καὶ μεταμορφώνεται διαφορετικὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καὶ τέτοιο πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸ ποὺ λέγεται στὸν ψαλμὸ «Τὰ πρόβατα τῶν ξένων», δηλαδή

πρόβατα τῶν ἀλλοτριῶν», υἱῶν δηλαδή τῶν δαιμόνων, «πολυτόκα, πληθύνοντα ἐν ταῖς ἐξόδοις αὐτῶν».

ΟΕ'.- ΤΑΠΙΣΚΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἐν πλησμονῇ, φησὶν, ἄρτων ἐσπατάλησε Σόδομα, καὶ ὑπερηφασεύσατο. Ἡ γὰρ σοδομουμένη ψυχὴ, χορτασθεῖσα τῶν ἄρτων τῆς γνώσεως, ἀπολακτίζει λοιπόν, καὶ δυσφόρητός ἐστιν.

οζ'.- Τῶ αὐτῶ.

Ἡ γνώσις φυσιοῦ ῥαδίως τὸν ἄνθρωπον. Διό φησι: «Μήποτε ὑπεραρθῶ», καθότινες ὑπερήροθησαν, «ἐδόθη μοι σκόλωψ προφυλατ-
10 τόμενός με, ἵνα μὴ ὑπεραρθῶ».

οζ'.- Τῶ αὐτῶ.

Πάνυ μισοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς δεομένους τῆς παρ' αὐτῶν δόξης Ὁ τοίνυν φιλόδοξος ὁμοίός ἐστι θυγατρὶ φιλοπόρον, ἣτις, καταδιώκουσα τοὺς ἐαυτῆς ἐραστάς, πλέον διὰ τοῦτο μισεῖται, ὅτι ἐρᾷ
15 αὐτῶν μανικῶς.

ΟΗ'.- ΠΕΤΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Εἶρηκας μετὰ τὸ ἄγαν καταξηράναι τὸ σῶμα τῇ νηστείᾳ, βεβαρηῆσθαι πάνυ τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ πονηροῦ δαίμονος, μέχρι τοῦ βάθους τῶν μελῶν διαδύντος, καὶ φλόγα ἠδονικὴν ἐξάψαντος, ὥστε σε οὐ μί-
20 κρῶς περὶ τούτου θορυβηθῆναι. Ἀλλὰ μὴ θορυβηθῆς τοιαῦτα γὰρ πολλάκις γίνεται φθόνῳ τοῦ διαβόλου, καὶ πρόσχευς τῇ ἀναγνώσει. Ἰεζεκιήλ μὲν γὰρ φησιν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἐχθρὸν τῆς ἡμετέρας ζωῆς, ὅτι «Συνέκλασας πᾶσαν ὀσφύν», τουτέστι συνουσιασμῶν ἐπιθυμίαις καὶ ἀτόποις κινήσεσι καταρυνταίνειν καὶ σαθροῦν τετόλμηκας
25 τοὺς ἀγωνιζομένους. Ἱερεμίας δὲ περὶ Κυρίου ἔσθ' ὅτε τοῦ ἐκδιδόντος ἡμᾶς πρὸς διαγυμνασίαν τοῖς δαίμοσι καὶ παραχωροῦντος διερευνᾶσθαι ἡμῶν ὑπ' αὐτοῦ τὰ ἀπόρητα καὶ πάσας τὰς κρυφίας τῆς ὕλης ἀποθήκας, φθελγᾶμενος, «Ὁ Κύριος ἐταπείνωσέ με ἐν ἡμέρα ὀργῆς αὐτοῦ, ἀπέστειλεν εἰς τὰ ὠτά μου πῦρ καὶ κατήγαγεν αὐτό», τουτέ-
30 στιν, εἰς τὰ βάθη τοῦ σώματος, ἢ ὡσπερ ἐξέδωκεν ὁ ἐρμηνεὺς Σύμμαχος, ὅτι "Ἐπαίδεινσέ με, διεπέτασε δίκτυον τοῖς ποσὶ μου, ἀπέστρεψέ με εἰς τὰ ὀπίσω, ἔδωκέ με ἠφανισμένον, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ὀδυνώ-

α) Ψαλμ. 143, 13.
β) Ἰεζ. 29, 7.

28. Ἰεζ. 16, 49.
31. Θρηνοὶ 1, 12.

29. Β' Κορ. 12, 7.
32. Θρηνοὶ 1, 13.

τῶν τέκνων τῶν δαιμόνων, «εἶναι καρπερά. Πολλαπλασιάζονται κατὰ τὴν ἔξοδό τους»²⁷.

75.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΤΑΠΙΣΚΟ.

Τὰ Σόδομα, λέγει, ἔχοντας ἀφθονία ἄρτων, ζουσαν σπάταλα καὶ ὑπερηφανεύονταν²⁸. Γιατὶ ἡ ψυχὴ ποὺ φέρεται σὰν τὰ Σόδομα, ὅταν χορτάσει ἀπὸ τοὺς ἄρτους τῆς γνώσης, ἀρχίζει καὶ κλωτσᾷ καὶ γίνεται ἀνυπόφορη.

76.— Στὸν ἴδιο.

Ἡ γνώση κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ φουσκώνει. Γι' αὐτὸ λέγει· «Μήπως κάποτε ὑπερηφανευτῶ», ἐπειδὴ κάποιοι ὑπερηφανεύτηκαν, «μοῦ δόθηκε ἓνα ἀγκάθι ποὺ μὲ προφυλάσσει, γιὰ νὰ μὴ ὑπερηφανευτῶ»²⁹.

77.— Στὸν ἴδιο.

Οἱ ἄνθρωποι μισοῦν πολὺ ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη νὰ δοξαστοῦν ἀπὸ αὐτούς. Ὁ φιλόδοξος λοιπὸν μοιάζει μὲ θυγατέρα ποὺ ἀγαπᾷ τὴν πορνεία, ἡ ὁποία, κνηγώντας τοὺς ἐραστές της, μισεῖται περισσότερο γι' αὐτό, ἐπειδὴ τοὺς ἐρωτεύεται μὲ μανία.

78.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΠΕΤΡΟ.

Εἶπες ὅτι, ὅταν ἀποξήρανες πάρα πολὺ τὸ σῶμα μὲ τὴ νηστεία, σὲ ἐνοχλοῦσε πάρα πολὺ ἡ ἐπιθυμία τοῦ πονηροῦ δαίμονα, ὁ ὁποῖος εἰσώρησε μέχρι τὸ βάθος τῶν μελῶν σου καὶ σοῦ ἀναψε τέτοια φλόγα ἡδονῆς, ὥστε σὺ νὰ θορυβηθεῖς ὄχι λίγο ἀπὸ αὐτό. Δὲν χρειάζεται ὁμως νὰ ἀνησυχεῖς, γιατί τέτοια γίνονται πολλές φορές ἀπὸ τὴ ζήλεια τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ ἀφοσιώνεσαι στὴ μελέτη. Γιατὶ ὁ Ἰεζεκιήλ ἀπευθυνόμενος στὸν ἐχθρὸ τῆς ζωῆς μας, λέγει· «Τσάκισες κάθε μέση»³⁰, δηλαδή ἐξουδετέρωσες τίς ἐπιθυμίες τῶν συνουσιασμῶν καὶ τίς παράνομες κινήσεις ποὺ καταρυπαίνουν καὶ ἀποσαθρώνουν αὐτούς ποὺ ἀγωνίζονται. Καὶ ὁ Ἱερεμίας γιὰ τὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος μερικὲς φορές μᾶς παραδίνει στοὺς δαίμονες γιὰ νὰ δοκιμαστοῦμε, καὶ ἐπιτρέπει νὰ ἐρευνηθοῦν ἀπὸ αὐτὸν τὰ ἀποκρυφὰ μας καὶ ὅλες οἱ κρυφές ἀποθήκες τοῦ φυσιολογικοῦ ἐκκρίματός μας, λέγοντας, «ὁ Κύριος μὲ ταπεινώσε τὴν ἡμέρα τῆς ὀργῆς του· ἔστειλε στὰ αὐτιά μου φωτιὰ καὶ τὴν ἔβαλε μέσα μου»³¹, δηλαδή τὴν ἔβαλε στὰ βάθη τοῦ σώματός μου, ἢ, ὅπως τὸ ἐξηγεῖ ὁ ἐρμηνευτὴς Σύμμαχος, «Μὲ παίδευσεν, ἄπλωσε δίχτυ στὰ πόδια μου, μὲ γύρισε πίσω, μὲ παρέδωσε στὸν ὄλεθρο, καὶ μὲ ἔκανε ὅλη τὴν ἡμέρα νὰ ὑποφέρω»³².

μενον". Χρή τοίνυν τὸν ἀγωνιζόμενον, πολλὰ θλιβῆναι ὑπὸ τῶν μισούντων τὴν παρθενίαν δαμώνων καὶ δοκιμασθῆναι καὶ σκυλθῆναι καὶ γνοφωθῆναι καὶ παραδοθῆναι καὶ διαδιδασθῆναι δι' ὕδατος καὶ πυρός καὶ ὀμίχλης καὶ σάλου, καὶ τελευταῖον ἐξελθεῖν εἰς χαρὰν καὶ ἀνάψυξιν καὶ ἀέρα ἐλευθερίας, καὶ θεάσασθαι τὸ φῶς τῆς μακαριότητος.

ΟΘ'.— ΕΥΝΟΜΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Λαυθάνει καὶ ἵππου ὀξύτης, ἐὰν μὴ ἦ ἄμιλλα, καὶ ἀθλητοῦ ἄδηλος ῥώμη, ἐὰν μὴ ἦ ὁ ἀνταγωνιζόμενος, καὶ χρυσὸς δόκιμος ὢν, ὡσπερ ὁ Ἰώβ, ὡσπερ ὁ Ἰωσήφ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι.

π'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰ μὴ ἐγένετο διωγμός, οὐκ ἐφαίνοντο μάρτυρες· εἰ μὴ ὑπῆρχεν ὁ Σατανᾶς πειράζων καὶ θλίβων ἡμᾶς, οὐκ ἂν εὐδηλον ἦν, τίς πρόθυμος, τίς ἀδόκιμος καὶ νωθρός.

15 πα'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὁ μὴ συνδυάζων ἰσχυροῦς ἀκαθάρτοις, μηδὲ συμφωνῶν καὶ συμφερόμενος τῷ πλήθει τῆς ἀτοπίας, δηλον, ὅτι ἄφροντις καὶ ἀμέριμνος καθ' ἑαυτὸν διάξει. Ὅτι σύ, Κύριε, φησί, κατὰ μόνος ἐπ' ἐλπίδι κατώκισάς με. Διὸ λέγει ὁ Θεὸς περὶ τοῦ τοιοῦτου· Κατασκηνώσει καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐ μερμινήσει, «καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν», καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, «ἀναπαύσω σε ἀπὸ πάντων ἐχθρῶν σου», καὶ ἀπαγγελεῖ σοι Κύριος, ὅτι οἶκον οἰκοδομήσεις αὐτῷ, καὶ «οὐκ ἀποστήσω τὸ ἔλεός μου, καθὼς ἀπέστησα, ἀφ' ὧν ἀπέστησα».

25 πβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Μάχαιρα τοῦ διαβόλου ὑπάρχει, ποτὲ μὲν ἡ φαῦλη ἐνθύμησις, ποτὲ δὲ τὰ κοσμικὰ πράγματα, ποτὲ δὲ ἡ πρακτικὴ ἁμαρτία, ποτὲ δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος, οἷσιν ὡσπερ ὄπλοις χρώμενος τὴν ψυχὴν κατασφάττει, προκαταγοητεύσας τῷ λογισμῷ· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ δαίμονες ὑπηρετοῦντες αὐτῷ πρὸς τὴν θέλησιν, μάχαιρα ὀνομάζονται.

33. Ψαλμ. 4, 9.

34. Ψαλμ. 88, 23.

35. Ἰεζ. 7, 24.

36. Β' Βασ. 7, 15.

Πρέπει λοιπόν αὐτὸς ποὺ ἀγωνίζεται νὰ ὑποστῆι πολλές θλίψεις ἀπὸ τοὺς δαίμονες ποὺ μισοῦν τὴν παρθενία, καὶ νὰ δοκιμαστῆι καὶ νὰ σκοτιστῆι καὶ νὰ καλυφθῆι ἀπὸ ὀμίχλη καὶ νὰ παραδοθῆι καὶ νὰ περᾶσει μέσα ἀπὸ νερὸ καὶ φωτιᾶ καὶ ὀμίχλη καὶ τρικυμία, καὶ στὸ τέλος νὰ βγῆι στὴ χαρὰ καὶ στὴν ἀνακούφιση καὶ στὸν ἐλεύθερο ἀέρα καὶ νὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς μακαριότητος.

79.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΥΝΟΜΙΟ.

Περνᾶ ἀπαρατήρητη καὶ ἡ ταχύτητα τοῦ ἀλόγου, ἂν δὲν ὑπάρχει ἄμιλλα, καὶ ἡ ἄγνωστη δύναμη τοῦ ἀθλητῆ, ἂν δὲν ὑπάρχει ἀντίπαλος, καὶ ὁ χρυσός, ἐνῶ εἶναι δοκιμασμένος, ὅπως ὁ Ἰώβ, ὅπως ὁ Ἰωσήφ, καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι.

80.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐάν δὲν γινόταν διωγμός, δὲν θὰ διακρίνονταν οἱ μάρτυρες. Ἐάν δὲν ὑπῆρχε ὁ Σατανᾶς, ποὺ μᾶς βιάζει σὲ πειρασμὸ καὶ σὲ θλίψη, δὲν θὰ ἦταν φανερὸ ποιὸς ἦταν πρόθυμος, ποιὸς ἀνάξιος, καὶ ποιὸς ὀκνηρός.

81.— ΣΤὸν ἴδιο.

Αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει σχέση μετὰ ἀκάθαρτους λογισμοὺς, οὔτε συμφωνεῖ καὶ συμβαδίζει μετὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν, εἶναι φανερὸ ὅτι θὰ ζήσει μόνος του χωρὶς φροντίδες καὶ μέριμνες. Γιατὶ λέγει: «Σὺ, Κύριε, μὲ ἔκανες νὰ κατοικῶ ὀλομόναχος, γεμάτος ἐλπίδα»³³. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς λέγει γι' αὐτόν, ὅτι θὰ κατοικεῖ μόνος του, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ μέριμνες, «Καὶ ἄνομος ἄνθρωπος δὲν θὰ μπορέσει νὰ τὸν κακοποιήσῃ»³⁴, καὶ ὅπως ἔκανα στὴν ἀρχή, «θὰ σὲ ἀπαλλάξω ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐχθρούς σου»³⁵, καὶ θὰ σοῦ ἀναγγεῖλει ὁ Κύριος, ὅτι θὰ κτίσεις ναὸ πρὸς τιμὴν του, καὶ, «Δὲν θὰ ἀπομακρύνω τὸ ἔλεός μου, ὅπως τὸ ἀπομάκρυνα, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὸ ἀπομάκρυνα»³⁶.

82.— ΣΤὸν ἴδιο.

Εἶναι μαχαίρι τοῦ διαβόλου ἄλλοτε ἢ αἰσχρὴ ἀνάμνηση, ἄλλοτε τὰ κοσμικὰ πράγματα, ἄλλοτε ἢ ἔμπρακτη ἁμαρτία, καὶ ἄλλοτε τὰ μέλη τοῦ σώματος, μετὰ τὰ ὁποῖα, χρησιμοποιοῦντας τα ὁ διάβολος ὡς ὄπλα, σφάζει τὴν ψυχὴ, ἀφοῦ προσηγουμένως τὴν καταγοήτευσε μετὰ τὸν λογισμό. Ἄλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ δαίμονες, ποὺ ὑπηρετοῦν τὸν διάβολο στὸ θέλημά του, ὀνομάζονται μαχαίρια.

ΠΓ'.— ΥΑΚΙΝΘΩ ΡΑΙΦΕΡΕΝΔΑΡΙΩ.

Σαμάρειαν νόησον ἐν τῇ Γραφῇ τὴν ψευδώνυμον γνῶσιν, Σόδομα δὲ τὴν νεωτερίζουσαν διὰ παντὸς γνῶσιν καὶ πρόθεσιν καὶ τῇ προσκαίρῳ καὶ φθειρομένη τρυφῇ διαρρέουσαν, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀκρασίας καὶ τοῦ στρήνουσ παραβλέπουσαν, καὶ ἐν τῷ ἄρρενι τὸ θῆλυ ἐπιζητοῦσαν.

πδ'.— Τῷ αὐτῷ.

Μέχρις ὅτι ὑπάρχουμεν νήπιοι κατὰ τὴν φρένα, οὐπω ἤγγισεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅταν δὲ προκόψωμεν ἐν τῇ πνευματικῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ ἔτομοι γενώμεθα εἰς τὸ παραβαλεῖν τὴν πατράν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν σοφίαν ἐγκεκρυμμένην τῷ παιδαγωγῷ νόμῳ, μηκέτι ὄντες ὑπὸ παιδαγωγούς ἐπιτρόπους, τότε φησὶ Κύριος, ὅτι «Ἐγγίζων Θεὸς ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐ Θεὸς πόρρωθεν». Τῷ δὲ ἀγίῳ καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ τὴν γνῶσιν τελειωθέντι ἀνδρὶ, ἤδη ἐνέστηκεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. «Ἴδου γάρ», φησὶν, «ἡ βασιλεία ἐντὸς ὑμῶν τυγχάνει», καὶ ἐν ὑμῖν κατοικεῖ καὶ διαιτᾶται, οὐ μόνον δυνάμει, ἀλλὰ καὶ ἐνεργείᾳ.

ΠΕ'.— ΑΥΛΙΑΝΩ.

Τινὲς τὴν ἐκ τοῦ βίου μὴ ἔχοντες παρησίαν, ἐν γνόφῳ παθῶν καὶ ἁμαρτιῶν συνεχόμενοι καὶ ἐναποπνιγόμενοι, μόνον στενάξαντες καὶ τὰς οἰκείας συμφορὰς τῷ Θεῷ ἀναδείξαντες, εἰς οἰκτιρομὸς καὶ ἔλεον αὐτὸν ἐπεσπίασαντο, ὥστε καὶ παρὰ προσδοκίαν λελύντρωνται τῶν κακῶν. Σύνηθες γὰρ τῷ φιλανθρωποτάτῳ ζωοποιεῖν τοὺς νεκροὺς καὶ παραμυθεῖσθαι τοὺς ὀλιγοψυχοῦντας καὶ ὑψοῦν τοὺς τεταπεινωμένους.

πς'.— Τῷ αὐτῷ.

Πλεονάκις παρεκάλεσας, καὶ ἀποτυχόν, μὴ ἀθυμήσης, ἀλλ' ἔλιπε πάντως βοηθηθῆναι. Κἂν γὰρ πρὸς καιρὸν τινα μὴ παράσχοι τὴν αἴτησιν, πάντως ἐπὶ μείζοσιν ἀγαθοῖς ταύτην σοι ταμιεύεται ὁ μόνος σοφὸς Θεός.

83.— ΣΤΟΝ ΡΑΙΦΕΡΕΝΔΑΡΙΟ ΥΑΚΙΝΘΟ.

Στὴ γραφὴ μὲ τὴ λέξη Σαμάρεια νὰ ἐννοεῖς τὴν ψεύτικη γνῶση, καὶ Σόδομα, γενικὰ τὴν νεωτεριστικὴ γνῶση καὶ διάθεση, ἣ ὁποία διαφεύγει, χωρὶς νὰ γίνεται ἀντιληπτὴ, μέσα ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη καὶ φθαρτὴ ἀπόλαυση, καὶ ἔξαιτίας τῆς ὑπερβολικῆς ἀκράτειάς της παραβλέπει καὶ τὴν ἀκολασία, καὶ ἀναζητᾷ στὸ ἀρσενικὸ τὸ θηλυκόν.

84.— ΣΤὸν ἴδιο.

“Ὅσο θὰ εἶμαστε νήπια στὸ μυαλό³⁷, δὲν θὰ πλησιάζει ἡ ἔλευση τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὅταν ὅμως προοδεύσουμε στὴν πνευματικὴ σοφία καὶ ἡλικία, καὶ γίνουμε ἔτοιμοι νὰ παραλάβουμε τὴν πατροπαρόδοτη σοφία σχετικὰ μὲ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἣ ὁποία εἶναι κρυμμένη μέσα στὸν παιδαγωγὸ νόμο, καὶ δὲν βρισκόμαστε κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιτήρηση ἐπιτρόπων ποὺ μᾶς παιδαγωγοῦν, τότε, λέγει ὁ Κύριος, «Ἐγὼ θὰ εἶμαι Θεὸς ποὺ βρίσκεται κοντὰ σας, καὶ ὄχι Θεὸς ἀπὸ μακριά»³⁸. “Ὁμως γιὰ τὸν ἅγιο καὶ τὸν ἄνδρα ποὺ ἔγινε τέλειος καὶ στὴν ἀρετὴ καὶ στὴ γνῶση, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἔχει ἤδη ἔρθει. Γιατὶ λέγει· «Νᾶ, ἡ βασιλεία βρίσκεται μέσα σας»³⁹, καὶ κατοικεῖ καὶ ζεῖ μέσα σας, ὄχι μόνο ὡς δυνατότητα, ἀλλὰ πραγματικὰ.

85.— ΣΤΟΝ ΑΥΛΙΑΝΟ.

Κάποιοι ποὺ δὲν εἶχαν παρησία στὸ Θεὸ μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους, ἐνῶ βρίσκονταν μέσα στὴν ὁμίχλη τῶν παθῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ καταπνίγονταν ἀπὸ αὐτὰ, μόνο ποὺ στέναξαν καὶ γὰ ἀνέφεραν τίς συμφορὲς τους στὸν Θεό, προκάλεσαν τὴ συμπάθεια καὶ τὴν εὐσπλαγχνία του, μὲ ἀποτέλεσμα χωρὶς νὰ τὸ περιμένουν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰ κακά. Γιατὶ ἀποτελεῖ συνήθεια στὸν φιλανθρωπώτατο Θεὸ νὰ ζωοποιεῖ τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ παρηγορεῖ τοὺς ὀλιγόψυχους καὶ νὰ ἀνυψώνει τοὺς ταπεινωμένους.

86.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ παρακάλεσες πολλὰς φορὲς καὶ ἀπέτυχες, νὰ μὴ λιποψυχήσεις, ἀλλὰ νὰ ἐλπίζεις ὅτι ὅπωςδήποτε θὰ βοηθηθεῖς. Γιατὶ, ἂν γιὰ κάποιο χρονικὸ διάστημα δὲν σοῦ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἴτημα, ὅπωςδήποτε τὴν ἱκανοποίησή του τὴν φυλάει γιὰ πῶς μεγάλα ἀγαθὰ ὁ μόνος σοφὸς Θεός.

39. Λουκᾶ 17, 21.

πζ'.— Τῷ αὐτῷ.

Μηδαμῶς θορυβώμεθα ἐν τοῖς πειρασμοῖς, ἐὰν μὴ γένηται πα-
ραυτικά τῶν συμφορῶν ἢ λύσις, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ Θεῷ παραχωρῶμεν
τῷ Κυρίῳ τῆς λύσεως μετὰ γὰρ πλείονας χαρᾶς τὰς ἀμοιβὰς δίδωσιν,
5 ὅταν ἀναβάλληται καὶ διηνεκῶς μένωμεν εὐχαριστοῦντες καὶ δοξά-
ζοντες τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, μάλιστα ὅταν βραδύνη δι' ἀπόρη-
τόν τινα οἰκονομίαν.

πη'.— Τῷ αὐτῷ.

Διὰ τοῦτο Ἑβραῖοί ποτε ἁμαρτάνοντες τοῖς ἐχθροῖς παρεδίδοντο
10 ἵνα θλιθῶσι καὶ θλιθέντες κράξωσι, καὶ κράξαντες ἐκτενῶς βοηθη-
θῶσιν ὥστε πρὸς τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς μᾶλλον καὶ ὠφέλιμον ἢ ἐγκα-
τάλειψις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θλιψις ἐγίνετο.

ΠΘ'.— ΦΙΛΑΓΡΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ

Τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς πορνεία καὶ ἀσέλγεια καὶ τὰ ἐξῆς, νεκρὰ
15 ἔργα τυγχάνοντα, ῥαδίως ἀπόλλυται καὶ ἐξαφανίζεται. Ἐὰν δὲ ὁ πόρ-
νος μεταβαλλόμενος κτήσῃται ἐγκράτειαν, οὐκέτι σὰρξ λέγεται ἢ
σὰρξ· μεταδέδληται γὰρ εἰς πνεῦμα, καὶ λέγεται πνευματικὸς ἄνθρω-
πος Ὁ κολληθεὶς τῇ πόρνη, σὰρξ λέγεται· ὁ κολληθεὶς τῷ Κυρίῳ,
πνεῦμα προσαγορεύεται.

20 ζ'.— ΘΕΟΔΩΡΗΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἡ μήτηρ πασῶν τῶν ἀρετῶν προσευχὴ οὐ μόνον ἰσχύει καθαρί-
ζειν καὶ τρέφειν, ἀλλὰ καὶ φωτίζει καὶ ἠλιοειδῶς δύναται ἀποδειῖξαι
τοὺς προσέχοντας γνησίως αὐτῇ.

ΙΑ'.— ΒΙΒΙΑΝΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.

25 Εἰς ὑπάρχει ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν
τὴν ἐκ τῆς Παρθένου· εἰς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, μία ὑπόστασις,
ἐν πρόσωπον. «Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι».

ιβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὁ αὐτὸς καὶ ἐν ὑψίστοις ὑπὸ τοῦ δήμου προσεκυνεῖτο τῶν οὐρα-
30 νίων δυνάμεων ὡς Θεὸς ἰσοσθενὴς τῷ Πατρὶ, ὁ αὐτὸς καὶ ἐπὶ γῆς κα-
τὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῖς ἀνθρώποις συνανεστρέφετο, καὶ ἁμαρτωλοῖς

87.— ΣΤὸν ἴδιο.

Νὰ μὴν ἀνησυχοῦμε κατὰ τοὺς πειρασμούς, ἐὰν δὲν γίνεται ἀμέσως ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὶς συμφορῆς, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀναθέτουμε στὸ Θεό, ποὺ εἶναι Κύριος τῆς ἀπαλλαγῆς. Γιατὶ μὲ περισσὴ χαρὰ δίνει τὶς ἀμοιβές, ὅταν καθυστερεῖ. Καὶ ἅς ἐπιμένουμε νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε διαρκῶς καὶ νὰ δοξολογοῦμε τὴν εὐσπλαγχνία του, ἰδιαίτερα μάλιστα ὅταν ἀργεῖ γιὰ κάποιο ἄγνωστο σὲ μᾶς λόγο.

88.— ΣΤὸν ἴδιο.

Γι' αὐτὸ κάποτε οἱ Ἑβραῖοι ὅταν ἀμάρταναν παραδίνονταν στοὺς ἐχθρούς, γιὰ νὰ πονέσουν, καὶ ἀφοῦ πονέσουν, νὰ φωνάξουν, καὶ ἀφοῦ φωνάξουν νὰ βοηθηθοῦν. Ὡστε ἡ ἐγκατάλειψή τους ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἡ θλίψη γινόταν γιὰ τὸ συμφέρον τους μᾶλλον καὶ τὴν ὠφέλειά τους.

89.— ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΦΙΛΑΓΡΙΟ.

Τὰ ἔργα τῆς σάρκα, ἡ πορνεία καὶ ἡ ἀσέλγεια καὶ τὰ ἄλλα, ἐπειδὴ εἶναι ἔργα νεκρά, χάνονται εὐκόλα καὶ ἐξαφανίζονται. Ἐὰν ὅμως ὁ πόρνος ἀλλάζοντας ἀποκτήσει ἐγκράτεια, ἡ σάρκα πλέον δὲν λέγεται σάρκα, διότι μεταβλήθηκε σὲ πνεῦμα, καὶ ὁ ἄνθρωπος λέγεται πνευματικός. Ἐκεῖνος ποὺ προσκολλήθηκε στὴν πόρνη, λέγεται σάρκα, ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ προσκολλήθηκε στὸν Κύριο, λέγεται πνευματικός.

90.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟ.

Ἡ μητέρα ὅλων τῶν ἀρετῶν προσευχή, ὅχι μόνο μπορεῖ νὰ καθαρίζει καὶ νὰ τρέφει, ἀλλὰ καὶ φωτίζει, καὶ μπορεῖ νὰ κάνει ὅμοιους μὲ τὸν ἥλιο αὐτοὺς ποὺ ἀφοσιώνονται σ' αὐτὴν μὲ εἰλικρίνεια.

91.— ΣΤΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟ ΒΙΒΙΑΝΟ.

Ἐνας εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὴ σάρκωσή του ἀπὸ τὴν Παρθένο. Γιατὶ ἕνας εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, μία ὑπόσταση, ἕνα πρόσωπο. «Λέγω τὴν ἀλήθεια στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, δὲν λέγω ψέματα»⁴⁰.

92.— ΣΤὸν ἴδιο.

Αὐτός, ποὺ στοὺς οὐρανοὺς τὸν προσκυνοῦσε τὸ πλῆθος τῶν οὐράνιων δυνάμεων ὡς ἰσοδύναμο μὲ τὸν Πατέρα, ὁ ἴδιος καὶ στὴ γῆ ὡς ἄνθρωπος συναναστρεφόταν μὲ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἔτρωγε μαζί μὲ τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ τοὺς τελῶνες, ὡς συμπαθὴς γιατρός, χωρὶς νὰ γίνεται

καὶ τελώναις συνεδείπνει ὡς συμπαθῆς ἰατρός, οὐ τῇ γαστρὶ δουλεύων, ἀλλὰ διορθούμενος τοὺς ἐν τοῖς δειπνητηρίοις.... εἰωθότας, καὶ τὴν μετάληψιν τῶν συνακουμβισάντων τῇ αὐτοῦ ἐνδόξῳ παραρτύων σοφία.

5 **4Γ'.**— ΧΡΥΣΑΝΘΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

Τὰς ἀφορμὰς τῆς ἔχθρας ἐξόρισον, καὶ ἰδοὺ θῆρες ἄγριοι παρὰ σοῦ εἰρηνεύσουσι, καὶ κομηθήσῃ ὑπὸ τὴν ἄμπελόν σου, «ὅταν δῶ τοῖς ἀγαπητοῖς ὕπνον» τινὰ νεκρωτικὸν τῶν θεοστρυγῶν παθῶν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν.

10 **4Δ'.**— ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἔστιν ὅτε δαίμων δαίμονα καταλύειν νενόμισται, ὥσπερ ὁ τῆς πορνείας τὸν τῆς κενοδοξίας, τὸν μάλιστα λεπτότατον καὶ δυσφανῆ καὶ διεπτοημένον πρὸς τὴν πλάνην, τὸν ῥαδίως σκιρτῶντα καὶ ἀλόγως ἀναπτερούμενον.

15 **4Ε'.**— Τῷ αὐτῷ.

Ἔστιν ὅτε ἦλος τὸν ἦλον ἐξέκρουσε, καὶ πειρασμὸς δεύτερος τὸν πρότερον ἀπέκρουσε πειρασμόν. Ταπεινώθητι οὖν, καὶ μὴ ἀποδυσπέτει.

4ΣΤ'.— ΓΙΓΑΝΤΙΩ.

20 Εἰ τιμᾶς τὸν Θεόν, τίμα καὶ τοὺς γεννήσαντάς σε. Εἰ φοβῆ τὸν Θεόν, φοβοῦ πατέρα καὶ μητέρα διὰ παντὸς τοῦ βίου. Φησὶ γὰρ ἐν τῷ νόμῳ ὁ Κύριος, ὅτι «Ἐκαστος τῶν ἀνθρώπων φοβεῖσθω τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ».

4Ζ'.— Τῷ αὐτῷ.

25 Ἄν σαιτῶ συνεθίσης μὴ ὄραῖν τὸ ποθοῦμενον πρόσωπον, σβέσεις πάντως τοῦ ἔρωτος τοῦ ἀνόμου τὴν φλόγα, καὶ θεραπεύσεις τὸ ἔλκος δι' εὐχῆς καὶ νηστείας

ΣΗ'.— ΛΑΥΡΕΝΤΙΩ, ΦΑΥΣΤΩ, ΕΠΙΝΙΚΩ ΜΟΝΑΧΟΙΣ.

Μηδαιμῶς φοβηθῆτε, μηδὲ καταπτήξητε τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ φόβητρα τῶν πονηρῶν δαιμόνων, μὴ τὰς φωνὰς καὶ τὸν σάλον τοῦ οἴκου, μὴ τὰ ἀστραπὰς καὶ τοὺς μυρίους σπινθῆρας, μὴ τὰς τῶν βαρβάρων δῆθεν καὶ τῶν καμήλων καὶ τῶν δρακόντων δῆξεις, μὴ τὰς ἐξαίφνης νικτερινὰς ἐφόδους αὐτῶν καὶ τοὺς βορῦβους καὶ κτύπους

δοῦλος τῆς κοιλιᾶς, ἀλλὰ διορθώνοντας αὐτοὺς ποὺ συνήθιζαν νὰ (συχνάζουν) στὶς αἴθουσες τῶν δείπνων, καὶ καρυκεύοντας τὸ δεῖπνο αὐτῶν, μὲ τοὺς ὁποίους συνέτρωγε, μὲ τὴ λαμπρὴ σοφία του.

9.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΧΡΥΣΑΝΘΟ.

Διῶξε τὶς ἀφορμὲς τῆς ἔχθρας, καὶ ἀμέσως θὰ κάνεις τὰ ἄγρια θηρία νὰ ἡμερεύσουν, καὶ θὰ κοιμᾶσαι κάτω ἀπὸ τὴν κλημματαριᾶ σου, «Ὅταν δώσεις σ' αὐτοὺς ποὺ ἀγαπᾶς ὕπνο»⁴¹, ποὺ ἀπονεκρώνει τὰ θεομίσητα πάθη, καὶ δὲν θὰ ὑπάρχει κάποιος νὰ σὲ φοβερίσει.

94.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ.

Μερικὲς φορὲς φαίνεται ὅτι ὁ ἕνας δαίμονας καταργεῖ ἄλλον, ὅπως ὁ δαίμονας τῆς πορνείας καταργεῖ τὸν δαίμονα τῆς κενοδοξίας, τὸν πλέον λεπτὸ καὶ δυσκολοδιάκριτο καὶ φοβερὸ πρὸς τὴν πλάνη, ὁ ὁποῖος εὐκόλα ἀνασκιρτᾷ καὶ ἀναθαρρύνεται χωρὶς λόγο.

95.- ΣΤὸν ἴδιο.

Μερικὲς φορὲς ἕνα καρφὶ βγάζει τὸ ἄλλο, καὶ πειρασμὸς δεύτερος ἀποκροῦει τὸν προηγούμενο πειρασμὸ. Ταπεινώσου λοιπὸν καὶ μὴν ἀποθαρρύνεσαι.

96.- ΣΤΟΝ ΓΙΓΑΝΤΙΟ.

Ἐὰν τιμᾶς τὸν Θεό, νὰ τιμᾶς καὶ αὐτοὺς ποὺ σὲ γένησαν. Ἐὰν φοβᾶσαι τὸν Θεό, νὰ φοβᾶσαι καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα σου σ' ὅλη σου τὴ ζωὴ. Γιατὶ ὁ Κύριος στὸν νόμο λέγει· «Κάθε ἄνθρωπος νὰ σέβεται τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα του»⁴².

97.- ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄν συνηθίσεις τὸν ἑαυτό σου νὰ μὴ βλέπει τὸ πρόσωπο ποὺ ποθεῖ, θὰ σήσεις ὅπωςδήποτε τὴ φλόγα τοῦ παράνομου ἔρωτα, καὶ θὰ θεραπεύσεις τὴν πληγὴ μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴ νηστεία.

98.- ΣΤΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟ, ΦΑΥΣΤΟ ΚΑΙ ΕΠΙΝΙΚΟ.

Νὰ μὴ φοβηθεῖτε καθόλου, οὔτε νὰ χάσετε τὸ θάρρος σας ἀπὸ τὶς ἀπειλὲς καὶ τὶς φοβέρες τῶν πονηρῶν δαιμόνων, οὔτε τὶς φωνὲς καὶ τὴν ταραχὴ τοῦ σπιτιοῦ, οὔτε τὶς ἀστραπὲς καὶ τοὺς μύριους σπινθηρες, οὔτε τὰ σαγκώματα τῶν δῆθεν βαρβάρων καὶ καμήλων καὶ τῶν δράκων, οὔτε τὶς ξαφνικὲς νυχτερινὲς ἐφόδους τους, καὶ τοὺς βορῦβους, τοὺς χτύπους

42. Λευϊτ. 19, 3.

καὶ συριγμούς, μὴ τοὺς ἀτάκτους γέλωτας καὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ τὰς
 ἄλλας μεθόδους τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀνοσίων πνευμάτων. Τοιαῦτα γὰρ
 ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι ἐν τοῖς αὐτόθι φροντιστηρίοις, ἕκαστος ὑμῶν
 γεγράφηκε. Πάντες ἀνέγνωτε τὰ παρ' ἐμοῦ γραφέντα, καὶ καθὼς προ-
 5 εἶρηκα, μηδαμῶς φοβηθῆτε αὐτούς, μηδὲ καταπλαγῆτε. Ταῦτα γὰρ
 καὶ πλέω τούτων πλεονάκις ὑπέστημεν, καὶ ἄλλους πρὸ ἡμῶν πειρα-
 θέντας ἔγνωμεν. Μὴ οὖν θραυέσθω ἐπὶ τούτοις ἡ καρδία ἡμῶν, μηδὲ
 διελιάτω, μηδὲ καταπιπτέτω καὶ ἀθυμείτω· οὐδὲν γὰρ εἰσι, καὶ εἰς
 οὐδὲν λογισθήσονται. «Ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιοῦσθε ἐν Κυρίῳ»,
 10 ἰσχυροποιεῖσθε, νευροῦσθε, νήφετε, χρήσασθε τῇ πίστει, τῇ ὑπομονῇ,
 τῇ προσευχῇ, τοῖς ψαλμοῖς, τῇ γονυκλισίᾳ, τῇ νηστείᾳ, τῇ ἀγρυπνίᾳ, τῇ
 συνήθει χαμευνίᾳ, τοῖς ἀναγνώσμασι, τῇ πραότητι, τῇ ἡσυχίᾳ, τῇ εἰ-
 ρῆνῃ, τῇ ταπεινοφροσύνῃ, τῇ σφραγιδι τοῦ σταυροῦ, καὶ ὄψεσθε τοὺς
 ἐχθρούς, ἐκλιμπάνοντας δίκην καπνοῦ.

15

4θ'. — Τῷ αὐτῷ.

Εἰρήκατε πάννυ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τεθλίφθαι ὑπὸ τῶν βλα-
 σφημῶν καὶ ἀλόγων ἐνθυμημάτων, ὧν εἰσήγαγον ὑμῖν οἱ πάμφαυλοι
 δαίμονες. Καὶ οὐ θαῦμα· νικηθέντες γὰρ παρ' ὑμῶν ἐπὶ ταῖς προτέροις
 σκαιωρίαις, νῦν τοιούτῳ τρόπῳ πολεμεῖν ἐδοκίμασαν οἱ κατάκριτοι
 20 καὶ κολασθησόμενοι τῷ ἀρρήτῳ ἐκείνῳ πυρὶ, τῷ δυναμένῳ καὶ τῆς
 ἀσάρκου καθάψασθαι φύσεως, καὶ πολλοὶ πενήθησοντες τηνικαῦτα
 καὶ λυπηθησόμενοι, ὅταν ἡμεῖς εὐφραινώμεθα, ἀνθ' ὧν νῦν ἐταπεινώ-
 θημεν καὶ προσαμιλήσαμεν ταῖς μυρίαις κακώσεσιν. Ἀφανισθήσον-
 ται γὰρ καὶ ἐρημωθήσονται δαίμονες, οἵτινες ἡμᾶς ἐξαφανίσαι ἀπὸ
 25 τῶν σωζομένων καὶ ἐρημῶσαι σπουδάξουσι. Δυνάμει τοίνυν ἂν πρὸς
 αὐτούς τὸ προφητικὸν εἶπωμεν «Τάδε λέγει Κύριος Ἦκουσα τῶν
 βλασφημιῶν ὑμῶν λεγόντων, ὅτι Ἐρημὰ ἐστὶ τὰ ὄρη τῆς Ἱερουσαλήμ,
 καὶ ἡμῖν ἐδόθησαν εἰς κατάβρωμα, καὶ ἐδοήσατε κατ' ἐμοῦ λόγους
 καὶ ἀκήκοα ἐγὼ τὰ ἐγκάρδια κραζόμενα. Διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει Κύ-
 30 ριος». Ὅτι ποιήσω ὑμῖν κατὰ τὴν ἐχθρὰν ὑμῶν καὶ κατὰ τὸν ζῆλον
 ὑμῶν, ἐκ τοῦ μεμισηκέναι τοὺς μοναχοὺς καὶ καταδιῶξαι ἀνθρώπους
 πένητας καὶ πτωχοὺς καὶ κατανευγμένους τῇ καρδίᾳ, τοῦ θανατῶσαι

καὶ τὰ σφυρίγματα, οὔτε τὰ ἄτακτα γέλια καὶ τοὺς χοροὺς καὶ τὶς ἄλλες ἐπινοήσεις τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀνίερων πνευμάτων. Γιατὶ τὸ ὅτι θὰ πάθετε τέτοια ἀπὸ αὐτοὺς στὰ φροντιστήρια αὐτά, ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς τὰ ἔχει γραμμένα. Ὅλοι διαβάσατε αὐτὰ πού γράφτηκαν ἀπὸ μένα, καί, ὅπως προανέφερα, νὰ μὴ τοὺς φοβηθεῖτε, οὔτε νὰ ἐκπλαγεῖτε. Γιατὶ αὐτὰ καὶ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ἀντιμετωπίσαμε πολλές φορές, καὶ γνωρίζουμε ὅτι καὶ ἄλλοι πρὶν ἀπὸ μᾶς δοκιμάστηκαν. Ἄς μὴ συντριβῆται λοιπὸν γι' αὐτὰ ἡ καρδιά σας, οὔτε νὰ δειλιάζει, οὔτε νὰ καταπέφτει καὶ νὰ λιποψυχεῖ. Γιατὶ δὲν εἶναι τίποτε καὶ σὲ τίποτε δὲν ὑπολογίζονται. «Νὰ εἴστε ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Κυρίου»⁴³. Νὰ εἴστε ἰσχυροί, νὰ εἴστε δυνατοί, νὰ εἴστε νηφάλιοι, καὶ νὰ κάνετε χρῆση τῆς πίστεως, τῆς ὑπομονῆς, τῆς προσευχῆς, τῶν ψαλμῶν, τῆς γονυκλισίας, τῆς νηστείας, τῆς ἀγρυπνίας, τῆς συνηθισμένης κατάκλισης στὸ ἔδαφος, τῶν ἀναγνωσμάτων, τῆς πραότητος, τῆς ἡσυχίας, τῆς εἰρήνης, τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, καὶ θὰ δεῖτε τοὺς ἐχθροὺς νὰ χάνονται ὡς καπνός.

99.— Στοὺς ἴδιους.

Εἶπατε ὅτι κατὰ τὶς ἡμέρες αὐτὲς δοκιμάσατε μεγάλη θλίψη ἀπὸ τὶς βλάσφημες καὶ παράλογες ἀναμνήσεις, τὶς ὁποῖες ἔβαλαν μέσα σας οἱ πάγκακοι δαίμονες. Καὶ δὲν εἶναι ἄξιο θαυμασμοῦ αὐτό. Ἐπειδὴ νικήθηκαν ἀπὸ σᾶς μὲ τὶς προηγούμενες σκευωρίες, τώρα μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν προσπάθησαν νὰ σᾶς πολεμήσουν οἱ ἀξιοκατάκριτοι, πού θὰ βασανιστοῦν μὲ ἐκείνη τὴν ἀπεριγραπτὴ φωτιά, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ βλάψει καὶ τὴν ἀσαρκὴ φύση, καὶ πολλοὶ τότε θὰ πενήθουν καὶ θὰ λυπηθοῦν, ὅταν ἐμεῖς θὰ ζοῦμε μὲ εὐφροσύνη, ἐπειδὴ τώρα ταπεινωθήκαμε καὶ ὑποστήκαμε μύριες κακώσεις. Γιατὶ θὰ ἐξαφανιστοῦν καὶ θὰ ἐρημωθοῦν οἱ δαίμονες, πού ἐπαδιώκουν νὰ μᾶς ἐξαφανίσουν ἀπὸ αὐτοὺς πού σώζονται καὶ νὰ μᾶς ἐρημώσουν. Θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ ποῦμε μὲ δύναμη σ' αὐτοὺς τὰ προφητικὰ λόγια· «Αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος· Ἄκουσα τὶς βλασφημίες σας πού λέγατε, ὅτι εἶναι ἔρημα τὰ βουνὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ δόθηκαν σὲ μᾶς νὰ τὰ ἐκμεταλευόμαστε, καὶ ἐκστομίσαμε λόγια ἐναντίον μου, καὶ ἄκουσα ἐγὼ αὐτὰ πού φωνάζατε μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά σας. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος λέγει· Ἐγὼ εἶμαι Κύριος»⁴⁴. Θὰ κάνω σὲ σᾶς ἀνάλογα μὲ τὴν ἔχθρα σας καὶ τὸν φθόνό σας, ἐπειδὴ μισήσατε τοὺς μοναχοὺς καὶ καταδιώξατε ἀνθρώπους φτωχοὺς καὶ ἐνδεεῖς καὶ μὲ βαθειὰ αἰσθήμα-

αυτούς ἠγαπήσατε κατάραν, καὶ ἤξει ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐθελήσατε εὐλο-
 γίαν, καὶ μακρυνθήσεται ἀφ' ὑμῶν. «Ἐγὼ δὲ ἄψομαι τῶν ὀρέων,
 ὅπως ἂν καπνισθῶσι», καὶ «ἀστράψω τὴν ἄφατον ἀστραπὴν, καὶ δια-
 σκορπισθήσεσθε». «Πεσοῦνται ἐφ' ὑμᾶς ἄνθρακες» τοὺς τῆ κακία
 5 μέχρι τοῦ οὐρανοῦ κορυφωθέντας ἐχθροὺς καὶ ὑψηλαυχήσαντας καὶ
 καταβληθέντες τῷ θεοπέμπτῳ πυρὶ ταλαιπωρήσετε, καὶ οὐ μὴ ὑπο-
 στήτε. Ἐξολοθρεύσω γὰρ ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον ὑμῶν, καὶ γνώσεσθέ
 με ὅτι μόνος ἐγὼ δυνατός εἰμι Κύριος, ὁ Θεὸς τῶν ὅλων. «Τάδε λέγει
 Κύριος Ἐν τῇ εὐφροσύνῃ πάσης τῆς γῆς ἐρήμους ὑμᾶς ποιήσω, διότι
 10 ἐπεχάρητε καὶ εὐφράνθητε ταπεινωθείση τῇ κληρονομία μου καὶ
 ἀφανισθείση τοῖς Ἰσραηλίταις μου. Οὕτως ποιήσω ἔρημον τὸ ὄρος
 Σιειρ τὸ νοούμενον, καὶ πᾶσα Ἰδουμαία ἐξαναλωθήσεται». Ταῦτα καὶ
 τὰ τοιαῦτα τῆς ἁγίας Γραφῆς ῥητὰ πρὸς τοὺς ἐχθραίνοντας ἡμῖν ἀπο-
 τεινόμενοι, παρακληθησόμεθα τὴν καρδίαν.

15 ρ'.— Τοῖς αὐτοῖς.

Πᾶς ὁ πολεμούμενος ὑπὸ τοῦ διαδόλου, πρὸς τὸν Σωτῆρα καὶ
 μόνον καταφευγέτω Χριστόν, ὅπου ὁ πολέμιος τῆς ζωῆς ἡμῶν οὐ
 δύναται καταδιώκων φθάσαι. «Ὅτι σὺ ὁ Θεός», φησὶν, «ἐγενήθης
 βοηθός μου καὶ τόπος ἰσχυρὸς σωτηρίας καὶ πύργος ἰσχύος ἀπὸ προ-
 20 σάπου ἐχθροῦ».

ρα'.— Τοῖς αὐτοῖς.

Καὶ τῆς τῶν χειρῶν ἐργασίας μηδαμῶς ἀμελῶμεν καὶ γὰρ Παῦ-
 λος ὁ ἀοίδιμος ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ καὶ αὐτουργία κεκαύχεται.

ρβ'.— Τοῖς αὐτοῖς.

25 Γεγράφατε ἀπηλλάχθε τῆς ψυχικῆς ὀδύνης καὶ ἠλαφρύνθαι τῆς
 ἀχθηδόνης, ἀναθέμενοί μοι πάντα, ἃ ὑπέστητε. Καὶ οὐκ ἔγνων ἐγώ,
 ὅτι κουφισθήσεσθε καὶ παρηγορηθήσεσθε τὰ συμβάντα γυμνώσαντες
 ἀνθρώπῳ μυριάκις ὑπὸ τῶν δαμιόνων πολεμηθέντι καὶ δῆγματα λα-
 βάντι. Καὶ γὰρ ὅταν τις ὑπὸ ἐχίδνης δηχθῇ καὶ εὐρῶν ἕτερον ἄνθρω-
 30 πον ὑπὸ ἐχίδνης ὁμοίως πρὸ τούτου δεδηγμένον, εἰ λαλήσει τὸ συμ-
 βάν, παραμυθίας τυγχάνει.

45. Ψαλμ. 108, 17.

49. Ἰεζ. 35, 14-15.

46. Ψαλμ. 103, 32.

50. Ψαλμ. 60, 4.

47. Ψαλμ. 17, 15.

48. Ψαλμ. 139, 11.

51. Πράξ. 20, 34.

τα εὐλάβειας, γιὰ νὰ τοὺς σκοτώσετε. Ἀγαπήσατε τὴν κατὰρα καὶ θὰ ἔρθει ἐπάνω σας, καὶ δὲν θελήσατε τὴν εὐλογία, καὶ γι' αὐτὸ θὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ σαῶ⁴⁵. «Ἐγὼ θὰ βάλω φωτιὰ στὰ βουνὰ γιὰ νὰ καπνιστοῦν»⁴⁶, καὶ «θὰ ρίξω ἀπερίγραπτη ἀστραπὴ καὶ θὰ διασκορπιστεῖτε»⁴⁷. «Θὰ πέσουν ἐπάνω σας κάρβουνα»⁴⁸, σὲ σαῶ τοὺς ἐχθροὺς ποὺ ἢ κακία σας ἀνέβηκε μέχρι τὸν οὐρανὸ, καὶ ὑψώσατε ψηλὰ τὸν αὐχένα σας. Καὶ ἀφοῦ καταβληθεῖτε ἀπὸ τὴ θεόσταλη φωτιὰ, θὰ ταλαιπωρηθεῖτε καὶ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ σταθεῖτε πουθενὰ, ἐπειδὴ θὰ ἔξαφανίσω ἀπὸ τὴ γῆ τὴ μνήμη σας καὶ θὰ μάθετε, ὅτι μόνο ἐγὼ εἶμαι δυνατὸς Κύριος, ὁ Θεὸς ὄλων. «Αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος· Ἐνῶ ὅλη ἡ γῆ θὰ ἔχει εὐφροσύνη, θὰ σαῶ ἐρημώσω, γιὰτὶ χαρήκατε καὶ εὐφρανθήκατε ἐπειδὴ ταπεινώθηκε ἡ κληρονομία μου, καὶ ἀφανίστηκαν οἱ Ἰσραηλιῖτες μου. Ἔτσι θὰ ἐρημώσω τὸ βουνὸ Σιειρ τὸ νοητὸ, καὶ ὅλη ἡ Ἰδουμαία θὰ ἐξολοθρευτεῖ»⁴⁹. Αὐτὰ καὶ ἄλλα τέτοια χωρία τῆς ἀγίας Γραφῆς ἀπευθύνοντάς τα πρὸς ἐκείνους ποὺ μᾶς ἐχθρεύονται, θὰ ἐνθαρρυνθεῖ ἡ καρδιὰ μας.

100.— Στοὺς ἴδιους.

Καθένας ποὺ πολεμεῖται ἀπὸ τὸν διάβολο, νὰ καταφεύγει στὸν Σωτήρα Χριστὸ καὶ μόνο, ὅπου ὁ ἐχθρὸς τῆς ζωῆς μας δὲν μπορεῖ νὰ πλησιάσει καταδιώκοντάς μας. Γιατὶ λέγει· Σὺ ὁ Θεὸς ἔγινες βοηθὸς μου καὶ τόπος σωτηρίας δυνατὸς, καὶ πύργος ἀπόρρητος ἀπέναντι στὸν ἐχθρό μου»⁵⁰.

101.— Στοὺς ἴδιους.

Καὶ νὰ μὴν παραμελοῦμε καθόλου τὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία, διότι καὶ ὁ ἀείμνηστος Παῦλος καυχιότανε γιὰ τὸν κόπο καὶ τὸν μόχθο καὶ τὴν προσωπικὴ ἐργασία του⁵¹.

102.— Στοὺς ἴδιους.

Γράψατε, ὅτι ἀπαλλαχθήκατε ἀπὸ τὸν ψυχικὸ πόνο καὶ ἐλαφρυνθήκατε ἀπὸ τὸ βάρος, ἀναφέροντάς μου ὅλα αὐτὰ ποὺ ἔχετε ὑποστεῖ. Μὰ μήπως δὲν γνώριζα ἐγὼ, ὅτι θὰ ξαλαφρώσετε καὶ θὰ παρηγορηθεῖτε ἀποκαλύπτοντας αὐτὰ ποὺ σαῶ συνέβησαν σὲ ἄνθρωπο ποὺ πολεμήθηκε μῦριες φορές ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ δέχτηκε δαγκώματα; Γιατί, ὅταν κάποιος δαγκωθεῖ ἀπὸ ὄχιὰ καὶ βρεῖ ἄλλον ἄνθρωπο ποὺ δαγκώθηκε ἐπίσης ἀπὸ ὄχιὰ πρὶν ἀπὸ αὐτόν, ἐὰν τοῦ διηγηθεῖ αὐτὸ ποὺ τοῦ συμβαίνει βρίσκει παρηγοριά.

ΡΓ'.- ΒΕΡΕΝΙΚΩ ΤΑΞΕΩΤΗ.

Τὸν Χριστιανὸν ἄνθρωπον, καὶ φιλοσοφίας καὶ γνώσεως ἐφαψά-
μενον κρείττονος, οὐ χρὴ παρατηρεῖν μῆνάς τε καὶ ἐνιαυτούς καὶ
ἐβδομάδας, καὶ οὕτως ἐορτάζειν πάντα δὲ τὸν βίον ἐορτὴν λαμπρὰν
5 ἄγειν, ἀγλαϊζόμενον ταῖς ἀγαθοεργίαις καὶ τῇ σεμνῇ πλουτοῦντα
πολιτεία. Οὗτος ἐμοὶ βασιλικώτερος βασιλέων λελόγισται, καὶ διὰ
παντὸς ἐορτὴν ἐορτῶν ἐορτάζει πνευματικῶς καὶ πανηγυρίζων.

ΡΔ'.- ΑΓΛΑΟΦΩΝΤΙ.

«Ὁ δὲ ἀγαπῶν», φησὶν, «ἐπιμελῶς παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ ὁ Θεὸς
10 πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται». Καὶ τις πάλιν εἶρηκε τῶν ἀγίων, ὅτι
«Ὁλὴν τὴν ἡμέραν τοῦ ἀνθρωπείου βίου ἐγενόμην μεμαστιγωμένος».
Τί οὖν θαυμάζεις βλέπων ἀγίους ἄνδρας ἀρρωστοῦντας ποικίλαις
ἀσθενείαις, καὶ πενομένους καὶ λυπουμένους καὶ διαπτυομένους;

ΡΕ'.- ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΙΩ.

15 Τὴν κολακείαν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸν γαργαλισμὸν, οἰκείαν φιλο-
κτονίαν καὶ ἀναίρεσιν πικροτέραν ὑπολάμβανε εἶναι. Ὡς μὲν γὰρ ὁ-
φισ τις ἐπεισέρχεται ἰοδόλος, δῆθεν μεθ' ἡσυχίας πολλῆς, ἐπὶ δὲ
ἰσχύσει, δάκνει. Κράζει οὖν κατὰ καρδίας ἐπονειδίζων· Εὐγε, εὐγε·
ἐπέτυχον γάρ.

20 ΡΣΤ'.- ΤΥΜΒΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ὁ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πορνικοῦ πολέμου ἀδηφαγία χρώμενος καὶ
οἰνοφλυγία, καὶ ταῖς πολλαῖς προσαρτύσεσι συμπλέκων, τὸ γάρων, λέ-
γα, καὶ τὸ πέπερι, πάντως ὅτι μανίαν ἐαυτῷ ἐπεγείρει καὶ πόλεμον
ἄσπονδον. Ἐπειδὴ, καθὼς φησὶν ἡ Γραφή, «μανίαν κατέπηξεν ὁ
25 τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου».

ΡΖ'.- ΜΟΥΣΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.

Καὶ πῶς ἂν δύναίτο τοὺς ἔξω ἐχθροὺς ῥαδίως ἐκδιῶξαι, ὁ τοὺς
ἐνδον περιποιούμενος καὶ ἐκτρέφων ἡδίστα;

ΡΗ'.- ΛΑΜΠΡΟΥΧΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.

30 Ὅτε τῆς καθηγουμενείας τῶν μοναζόντων τετύχηκας, νενόμικας

52. Ἐβρ. 12, 6. Παροιμ. 3, 12.

54. Ζωμὸς ἀπὸ μικρὰ ψάρια καὶ ἀλάτι.

53. Ψαλμ. 72, 14.

55. Ὡσηέ 9, 8.

103.— ΣΤΟΝ ΤΑΞΕΩΤΗ ΒΕΡΕΝΙΚΟ.

Ὁ Χριστιανὸς ἄνθρωπος, πού ἦρθε σὲ ἐπαφή μὲ τὴν ἀνώτερη φιλοσοφία καὶ γνώση, δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζει τοὺς μῆνες καὶ τὰ χρόνια καὶ τὶς ἑβδομάδες γιὰ νὰ γιορτάζει, ἀλλὰ νὰ κάνει ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του λαμπρὴ γιορτὴ, λάμποντας μὲ τὶς ἀγαθοεργίες καὶ τὴν πλούσια σὲ σεμνότητα ζωὴ του. Αὐτὸς γιὰ μένα θεωρεῖται πιὸ βασιλικὸς ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς καὶ γιορτάζει πάντοτε καὶ πανηγυρίζει πνευματικὰ τὴν πιὸ μεγάλη γιορτὴ.

104.— ΣΤΟΝ ΑΓΛΑΟΦΩΝΤΑ.

«Αὐτὸς πού ἀγαπᾷ», λέγει, «παιδεύει προσεκτικά, καὶ ὁ Θεὸς μαστιγώνει κάθε παιδί του πού τὸ παραδέχεται»⁵². Ἐπίσης καὶ κάποιος ἅγιος εἶπε: «Ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς δεχόμεν μαστιγώματα»⁵³. Γιατί λοιπὸν ἀπορεῖς βλέποντας ἅγιους ἀνθρώπους νὰ προσβάλλονται ἀπὸ διάφορες ἀσθένειες, νὰ εἶναι φτωχοί, νὰ δοκιμάζουν θλίψεις καὶ νὰ περιφρονοῦνται;

105.— ΣΤΟΝ ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΙΟ ΕΙΡΗΝΑΙΟ.

Τὴν κολακεία καὶ τὸν ἐρεθισμὸ τῆς ἁμαρτίας νὰ τὰ θεωρεῖς σὰν αὐτοκτονία σου καὶ σκληρότατο θάνατό σου. Γιατί μπαίνει μέσα σου σὰν φίδι φαρμακερὸ, μὲ μεγάλη δῆθεν ἡσυχία, καὶ ὅταν μπορέσει δαγκώνει. Φωνάζει τότε στὴν καρδιὰ μὲ τρόπο ὑβριστικὸ· Μπράβο, μπράβο· γιατί ἐπέτυχα.

106.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΤΥΜΒΩΝΑ.

Αὐτὸς πού στὴν περίοδο τοῦ πολέμου τῆς πορνείας ἐπιδίδεται στὴ λαιμαργία καὶ οἰνοποσία, συνδυάζοντάς τα καὶ μὲ πολλὰ πρόσθετα καρυκεύματα, ἐννοῶ τὸ γάρο⁵⁴ καὶ τὸ πιπέρι, προκαλεῖ στὸν ἑαυτό του ὅπωςδὴποτε μανία καὶ πόλεμο ἀδιάλλακτο. Διότι, ὅπως λέγει ἡ Γραφή, «Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐγκατέστησε στὸν οἶκο τοῦ Κυρίου μανία»⁵⁵.

107.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΟΥΣΙΩΝΑ.

Καὶ πῶς θὰ μπορούσε νὰ διώξει τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς εὐκολα, αὐτὸς πού περιθάλλει καὶ τρέφει μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση τοὺς ἐσωτερικούς;

108.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΛΑΜΠΡΟΤΥΧΟ.

Ὅταν ἔλαβες τὸ ἀξίωμα τοῦ ἡγουμένου τῶν μοναχῶν, νόμισες ὅτι

φερωνύμου λαχεῖν τοῦ ὀνόματος, καὶ οὐ μικρῶς ἔχαιρες καὶ ἐτέρπου.
 Νῦν δέ τινων πρὸς τὴν σὴν ὕβριν ἐπαναστάντων ἀδελφῶν οἰκονο-
 μικῶς (πάντα γὰρ κρίσει Θεοῦ γίνεται καὶ χαλιναγωγεῖται), ἀλγεῖς
 καὶ θρῦχη, καὶ τῷ οἰκονόμῳ μέμψη, καὶ ὄνειδίξεις τὴν ἡμετέραν ζωὴν.
 5 Ἀλλὰ πέπαυσο νηπιάζων τῷ τρόπῳ καὶ ἔξω φερόμενος τῆς θείας λεω-
 φόρου. Οὐπω γὰρ ἐνεπτύσθης ὑπὸ τῶν ἐκσωθέντων καὶ εὐεργετηθέν-
 των, οὐπω προσηγορεύθης ἀνόσιος καὶ κακοῦργος, δίκαια πράσσω.
 Οὐπω ὄξος καὶ χολὴν ἐποτίσθης, οὐπω θανάτῳ κατεδικάσθης ἀσχή-
 μονι, ὅπως μιμήσῃ τὸν δίκαιον Ἰησοῦν τὸν Κύριον τῶν ὅλων, τὰ τοι-
 10 αῦτα καὶ τηλικαῦτα παθόντα ὑπὸ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν εὐεργετη-
 θέντων, καὶ μηδόλως κατ' αὐτῶν ἀγανακτοῦντα, ἀλλὰ καὶ τὸν Πατέ-
 ρα ὑπὲρ αὐτῶν ἐξευμενιζόμενον.

ΡΘ'.- ΛΟΥΣΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Εἶπερ δι' ὀλίγης τινὸς καὶ ἀπερίττου χρείας τὸν βίον διαπερᾶς,
 15 λέξει περὶ σοῦ ἢ δίβλος τοῦ μακαρίου Ἰώβ, ὅτι Εὐλογημένος γεννη-
 τὸς γυναικός, ὀλίγος βίος, ἐλεύθερος ὢν πολλῶν καὶ ἀδιεξοδεύτων
 φροντίδων διωτικῶν.

ρι'.- Τῷ αὐτῷ.

Οὐχ ὁ πολυμέρμιος καὶ ἄπιστος καὶ τῆς κατάρας ἄξιος, ἀλλ' ὁ
 20 ἀμέρμιος καὶ ἀναγκαιοκτῆμων εὐλογημένος

ΡΙΑ'.- ΧΡΥΣΑΦΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Εἶπερ μοχθηρᾶ γνώμη καὶ προαιρέσει κακῇ ἐκπομπεύεις τὴν
 ἁμαρτίαν τοῦ πέλας, δῆλον ὅτι ἐφωράθης ἄδικος, καὶ τῆς ἀδικίας
 ὑφέξεις τὰς εὐθύνas. Δίκαιον γὰρ ἂν εἶη τὸ μὴ δημοσιεύειν, συνκατα-
 25 καλύπτειν δὲ καθόσον ἐνδέχεται καὶ διορθοῦν διὰ νουθεσίας καὶ
 συμπαθείας τὸν πταίσαντα

ΡΙΒ'.- ΗΡΟΔΟΤΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.

Ἐνικήθης πολλάκις καὶ κατεπατήθης ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐπα-
 λαιώθης λοιπὸν καὶ ἐματαιώθης διὰ τῆς ἀναιδείας Ἐλθὲ κἂν νῦν εἰς
 30 ἐπίγνωσιν νήψας, ἰσχυροποιήθητι διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Σωτῆρος
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐπιμέλησαι αὐτοῦ πρὶν ἐκπνεύσεις, ἄνθρωπε.
 Σύντριψον τὸν συντρίψαντά σε διάβολον, καὶ νίκησον τὸν νικήσαντά

κέρδισες αὐτὸ πού λέγει τὸ ὄνομά σου, καὶ δοκίμασες ὄχι λίγη χαρὰ καὶ εὐχαρίστηση. Τώρα ὅμως πού ξεσηκώθηκαν μερικοὶ ἀδελφοὶ καὶ σέ βρίζουν κατ' οἰκονομία (γιατὶ ὅλα γίνονται καὶ χαλιναγωγοῦνται μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ), πονᾶς καὶ μουγκρίζεις καὶ μέμφεσαι τὸν οἰκονόμο καὶ κατηγορεῖς τὴ ζωὴ μας. Πάψε λοιπὸν νὰ δείχνεις συμπεριφορὰ νηπίου καὶ νὰ ὀδηγεῖσαι ἔξω ἀπὸ τὴ λεωφόρο τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ἀκόμα δὲν φτύστηκες ἀπὸ ἐκείνους πού σώθηκαν καὶ εὐεργετήθηκαν ἀπὸ σένα, οὔτε ὀνομάστηκες ἀκόμα ἀνίερος καὶ κακοῦργος, ἐνῶ ἐνεργεῖς δίκαια. Οὔτε ἀκόμα ποτίστηκες μὲ ξύδι καὶ χολή, οὔτε καταδικάστηκες σὲ θάνατο ἀπιμωτικό, γιὰ νὰ μμηθεῖς τὸν δίκαιο Ἰησοῦ, τὸν Κύριο τῶν ὅλων, ὁ ὁποῖος ἔπαθε τέτοια καὶ τόσο μεγάλα ἀπὸ τοὺς δούλους του πού εὐεργετήθηκαν, καὶ ὄχι μόνο δὲν ἀγανακτοῦσε ἐναντίον τους, ἀλλὰ παρακαλοῦσε καὶ τὸν Πατέρα νὰ φανεῖ εὐνοϊκὸς ἀπέναντί τους.

109.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΛΟΥΣΙΑ.

Ἐὰν μὲ λίγα καὶ ἀπλὰ ἀναγκαῖα πράγματα διανύεις τὴ ζωὴ σου, θὰ πεῖ καὶ γιὰ σένα τὸ βιβλίον τοῦ μακάριου Ἰώβ· «Εἶναι εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος πού γεννιέται ἀπὸ γυναίκα, καὶ ζεῖ λίγα χρόνια ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὶς πολλὰ καὶ ἀτέλειωτες βιωτικὲς φροντίδες»⁶.

110. ΣΤὸν ἴδιο.

Εὐλογημένος δὲν εἶναι αὐτὸς πού ἔχει πολλὰ φροντίδες καὶ εἶναι ἄπιστος καὶ ἄξιος κατάρας, ἀλλὰ αὐτὸς πού εἶναι ἀμέριμνος καὶ ἔχει ὅσα τοῦ εἶναι ἀπαραίτητα.

111.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΧΡΥΣΑΦΙΟ.

Ἐὰν μὲ ἐχθρική διάθεση καὶ κακὴ πρόθεση διασύρεις τὴν ἁμαρτία τοῦ πλησίον, εἶναι φανερό, ὅτι συλλαμβάνεσαι νὰ τὸν ἀδικεῖς, καὶ θὰ ὑποστεῖς τὶς συνέπειες τῆς ἀδικίας σου. Γιατὶ θὰ ἦταν σωστὸ νὰ μὴ τὴ διασύρεις δημόσια, ἀλλὰ νὰ τὴν καλύπτεις ὅσο ἦταν δυνατόν, καὶ μὲ νουθεσία καὶ συμπάθεια νὰ διορθώσεις αὐτὸν πού ἔφταιξε.

112.- ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ ΗΡΟΔΟΤΟ.

Νικήθηκες πολλὰς φορές καὶ καταπατήθηκες ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, καὶ πάλιωσες καὶ ἀπατήθηκες ἀπὸ τὴν ἀναισχυντία. Ἔλα ἔστω καὶ τώρα σὲ ἐπίγνωση, ἀνανήφοντας, δυναμώσου μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ Σωτῆρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Φρόντισε γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου, προτοῦ πεθάνεις, ἄνθρωπε. Σύντριψε τὸν διάβολο πού σὲ συνέτριψε, καὶ νίκησε αὐτὸν πού σὲ

σε. Πρῶτον γὰρ ἐτέχθη τῷ Ἰσαὰκ Ἡσαῦ ὁ μεματαιωμένος, εἶτα Ἰακώβ, ὁ τὰ πάθη νικήσας, ὁ πτερνοιστῆς τῶν φαύλων. Ὁ καλὸς ἐπιλογισμὸς τὸν πονηρὸν προφθάσαντα λογισμὸν ἐκνικησάτω.

ΡΙΓ'— ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

5 Ὅτι οἱ προεστῶτες, παρασιωπήσαντες τὰ δέοντα, κολασθήσονται ὑπὲρ τῆς ἀπωλείας τῶν ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένων, βλέπε τί λέγει Κύριος «Υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον καὶ φυλάξεις, ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ, φησί· Θανάτῳ θανατωθήσῃ. Ἐὰν τοίνυν μὴ λαλήσῃς τοῦ φυλά-
10 ξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῆ ἀνομία αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω».

ΡΙΔ'— ΙΝΝΟΚΕΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐκ τοῦ πολλάς καὶ ἀδιακρίτους καὶ ἀφυλάκτους τὰς ἐντεύξεις ποιεῖσθαι καὶ πτεροῦσθαι τῇ προσκαίρῳ τερπνότητι, συμβαίνει τὸ ἐπι-
15 πολὺν ἀλίσκεσθαι τοῖς λογιμοῖς τοῦ θυμοῦ, τῆς τε ἀθυμίας καὶ ἐπιθυμίας.

ΡΙΕ'— ΠΕΤΡΩΝΙΩ.

Θεοῦ δῶρον οὐκ ἂν τις ἀρνήσαιο ὑπάρχειν τὴν μετάνοιαν καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι καὶ μὴ παρρησιάζεσθαι ἐπὶ τοῖς ἐπταισμένοις, καὶ τὸ μί-
20 σεῖν καὶ βδελύττεσθαι πᾶν αἰσχρὸν ἐλάττωμα προπεπραγμένον ἡμῖν. Διότι περ λέγει ἐν τῇ προφητεία ὁ Θεός, ὅτι «Μνησθήσεσθε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηρὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ προσοχθιεῖτε ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν καὶ αἰσχυνθήσεσθε καὶ ἐντραπήσεσθε, καὶ εὐποιήσω ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου».

25 **ΡΙΣΤ'— ΙΣΑΧΑΡ ΣΑΜΑΡΙΤῆ.**

Ὡσπερ διὰ τὴν ἀρετὴν ὁ Ἀβραάμ βασιλεὺς ὠνομάσθη (φασὶ πρὸς αὐτὸν οἱ ἀλλόφυλοι, ὅτι Βασιλεὺς ὑπάρχεις ἡμῖν), οὕτως ἄγγελοι Θεοῦ διὰ θεοσέδειαν εἰρηνται ὑπὸ τοῦ Μανασέως οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· «Ὅτε γὰρ διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὄρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν
30 ἀγγέλων Θεοῦ». Ἐπειδὴ γὰρ ἑβδομήκοντα υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ τυγχάνειν ἐχρημάτιζον, εἰκότως κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τὰ ἔθνη πάσης τῆς γῆς διατετάχθαι λέγεται. Ἐβδομήκοντα γὰρ τινὲς φασιν ἐν κόσμῳ τὰς γλώσσας εἰρήσκεισθαι.

νίκησε. Γιατί πρώτα γεννήθηκε στον Ἰσαάκ ὁ Ἡσαῦ ὁ ἄδικος, ἔπειτα ὁ Ἰακώβ, πού νίκησε τὰ πάθη, αὐτὸς πού ἀνέτρεψε τοὺς κακοὺς⁵⁷. Ὁ καλὸς λογισμὸς προφθάνοντας τὸν πονηρὸ λογισμό, ἅς τὸν νικήσει.

113.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ.

Γιὰ τὸ ὅτι οἱ προϊστάμενοι, πού δὲν διδάσκουν αὐτὰ πού πρέπει, θὰ τιμωρηθοῦν γιὰ τὴν ἀπώλεια αὐτῶν πού τοὺς ἔχουν ἐμπιστευθεῖ, κοίταξε τί λέγει ὁ Κύριος· «Υἱὲ τοῦ ἀνθρώπου, σὲ ἔχω ἐγκαταστήσει φρουρὸ στοὺς Ἰσραηλίτες. Θὰ ἀκούσεις ἀπὸ τὸ στόμα μου λόγο, καὶ νὰ τὸν φυλάξεις. Ὅταν ἐγὼ πῶ στὸν ἁμαρτωλό», λέγει, «Θὰ θανατωθεῖς ὅπως δὴποτε, καὶ σὺ δὲν τοῦ τὸ πείς, ὥστε νὰ φυλαχτεῖ ὁ ἀσεβὴς ἀπὸ τὸν δρόμο πού πῆρε, ὁ ἴδιος ὁ ἁμαρτωλὸς δέβαια θὰ πεθάνει μὲ τὴν ἁμαρτία του, τὸ αἷμά του ὅμως θὰ τὸ ζητήσω ἀπὸ τὸ χέρι σου»⁵⁸.

114.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΝΝΟΚΕΝΤΙΟ.

Τὸ γεγονὸς ὅτι κάνουμε πολλές καὶ ἀδιάκριτες καὶ ἀπροφύλακτες συναναστροφές, καὶ ἱκανοποιούμαστε μὲ τὴν πρόσκαιρη εὐχαρίστηση, ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα νὰ κυριευόμαστε πολὺ ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τοῦ θυμοῦ, τῆς ἀθυμίας καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

115.— ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΩΝΙΟ.

Κανένας δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀρνηθεῖ, ὅτι εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ ἡ μετάνοια καὶ τὸ νὰ ντρεπόμαστε καὶ νὰ μὴ συμπεριφερόμαστε μὲ παρησία γιὰ τὰ πταίσματά μας, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μισοῦμε καὶ σιχαινόμαστε κάθε αἰσχρὸ ἐλάττωμα πού κάναμε προηγουμένως. Γιατί λέγει ὁ Θεὸς σὺς προφητεῖες· «Θὰ θυμόσαστε τὴν ἁμαρτωλὴ ζωὴ σας καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα σας, καὶ θὰ ἀγανακτεῖτε γιὰ τὶς ἁμαρτίες σας καὶ θὰ αἰσχύνεστε καὶ θὰ ντρέπεστε, καὶ θὰ σᾶς εὐεργετήσω λόγῳ τοῦ ὀνόματός μου»⁵⁹.

116.— ΣΤΟΝ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗ ΙΣΑΧΑΡ.

Ὅπως ὁ Ἀβραάμ ἀπὸ τὴν ἀρετὴ του ὀνομάστηκε βασιλιάς (γιατί οἱ ἀλλόφυλοι τοῦ εἶπαν· Εἶσαι βασιλιάς μας)⁶⁰, ἔτσι καὶ οἱ Ἰσραηλίτες ὀνομάστηκαν ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἕξαιτίας τῆς θεοσεβείας τους. Γιατί λέγει· «Ὅταν διασκόρπισε τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ, ἔβαλε τὰ σύνορα τῶν ἐθνῶν ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ»⁶¹. Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰακώβ ἦταν ἑβδομήντα, δικαιολογημένα λέγεται ὅτι τὰ ἔθνη τῆς γῆς μοιράστηκαν σύμφωνα μὲ τὸν ἀριθμὸ αὐτόν. Γιατί κάποι-οὶ λένε ὅτι στὸν κόσμον ὑπάρχουν ἑβδομήντα γλῶσσες.

ΡΙΖ'.— ΦΗΛΙΚΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐν παντὶ μὲν καιρῷ, μάλιστα δὲ ὅταν παριστάμεθα εἰς δέησιν καὶ ψαλμωδίαν Θεοῦ, αἰθεροδατεῖν χρὴ τῷ φρονήματι καὶ τοῖς ἱερωτάτοις νοήμασι, καὶ μηδεμίαν μνήμην ποιεῖσθαι παντός αἰσθητοῦ πρᾶ-
5 γματος.

ΡΙΗ'.— ΑΔΡΙΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐπὶ παντὶ θλιβερῷ ἐπερχομένῳ ἡμῖν, λίαν ἐπωφελές καὶ πάνυ ἀναγκαῖον τὸ εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ τῷ προνοητῇ καὶ κριτῇ τῆς τῶν ἀνθρώπων ζωῆς. Ἄν γὰρ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν λυπηρῶν εὐχαριστοῦντες
10 ὀφθῶμεν, τευξόμεθα πάντως βραβείων ἠντρεπισμένων μάρτυσι τροπαιοφόροις.

ΡΙΘ'.— ΝΙΚΩΝΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῃ.

Ὁ πρῶτην περιπόθητος καὶ ἄγαν περίδλεπτος τῶν μοναζόντων βίος, νῦν βδελυρὸς γέγονε, καθὼς ὄρας. Διὸ βαροῦνται μὲν πᾶσαι πό-
15 λεις καὶ κῶμαι ὑπὸ τῶν ψευδομονάχων, περιτρεχόντων μάτην καὶ ὡς ἔτυχεν ἐν πολλῇ χυδαιότητι καὶ ἀδιαφορίᾳ· ἐνοχλοῦνται δὲ πάντες οἰκοδεσπόται, καὶ ἀηδῶς ἔχουσιν ἀληθῶς καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ὄψιν, βλέποντες αὐτοὺς τῶν προσαιτῶν ἀναιδέστερον ταῖς ἐαυτῶν παραμέ-
νοντας θύραις. Ὅθεν καὶ ἡ τῶν ὀρθῶς καὶ κατ' ἀρετὴν βιοτευόντων
20 κρίσις καὶ πολιτεία διὰ τούτους ἀπάτη καὶ χλεύη ἀρτίως νομίζεται. Καὶ τίς νῦν Ἱερεμίας νέος παραφανείη, θρηνεῖν προσφόρως καὶ κατ' ἀξίαν δυνάμενος τὰ ἡμέτερα; Αἰσχύνομαι γὰρ περαιτέρω τι γράφειν.

ΡΚ'.— ΙΛΑΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Διηπόρησας ἐπὶ τῷ γεγραμμένῳ, ὅτι «Μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐμφα-
25 νισθεῖς ὁ Κύριος τοῖς περὶ τὸν Κλεώπαν, ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν». Ἀνέγκως καὶ ὅπερ Μωυσῆς εἶπε περὶ τῶν ἁμαρτωλῶν τῶν ἐν Σοδόμοις, ὅτι παρελύθησαν ζητοῦντες τὴν θύραν τοῦ μακαρίου Λώτ. Δῆλον δέ, ὅτι θύρα τοῦ δικαίου ἀληθῆς καὶ ἀφάνταστος καὶ ὑφεστῶσα καὶ ἀψευδῆς ὑπῆρχεν. Εἰ τοίνυν ἡ ἀληθεσιτάτη θύρα, τοῖς μὲν ἄλλοις
30 φανερά καὶ δήλη ἐτύγχανεν, ἄδηλος δὲ καὶ ἀφανῆς τοῖς Σοδομομηνοῖς ἦν, οὐκοῦν καὶ Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ὁ Κύριος τῶν ὅλων, τισὶ μὲν ἐφαίνετο μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τισὶ δὲ ἄδηλος ἦν ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος ἐκ

117.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΦΗΛΙΚΑ.

Κάθε στιγμή, ιδιαίτερα μάλιστα όταν παραβρισκόμαστε σὲ προσευχή και ψαλμωδία τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἀνεβαίνουμε μὲ τὸν νοῦ μας στοὺς αἰθέρες και στὶς ἱερώτατες ἔννοιες, και νὰ μὴ θυμώμαστε καθόλου κάθε αἰσθητὸ πρᾶγμα.

118.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΔΡΙΑΝΟ.

Γιὰ κάθε θλίψη πού μᾶς συμβαίνει εἶναι πολὺ ὠφέλιμο και ἀπαραίτητο νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεό, τὸν προνοητὴ και κριτὴ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Γιατί, ἂν γιὰ κάθε τι τὸ λυπηρὸ φανοῦμε νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε, θὰ ἐπιτύχουμε ὅπωςδήποτε βραβεῖα τέτοια πού εἶναι ἐτοιμασμένα γιὰ τοὺς μάρτυρες.

119.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΝΙΚΩΝΑ.

Ὁ ἄλλοτε περιπόθητος και πολὺ ἔξοχος βίος τῶν μοναχῶν, τώρα ἔγινε μισητός, ὅπως βλέπεις. Γι' αὐτὸ και ἐνοχλοῦνται ὅλες οἱ πόλεις και τὰ χωριὰ ἀπὸ τοὺς ψευτομοναχοὺς, οἱ ὁποῖοι τριγυρίζουν ἄσκοπα και στὴν τύχη, μὲ μεγάλη χυδαιότητα και ἀδιαφορία. Ἀλλὰ ἐνοχλοῦνται και ὅλοι οἱ οἰκογενειάρχες και αἰσθάνονται πραγματικὰ ἀηδία και μόνο μὲ τὴν ἐμφάνισή τους, βλέποντάς τους νὰ παραμένουν ἔξω ἀπὸ τὶς πόρτες τους μὲ περισσότερη ἀναίδεια ἀπὸ τοὺς ζητιάνους. Γι' αὐτὸ και ἡ ἀπόφαση και ζωὴ ἐκείνων πού ζοῦν σωστὰ και ἐνάρετα, ἐξαιτίας αὐτῶν, θεωρεῖται ἀπάτη και κοροϊδία. Και ποιὸς νέος Ἱερεμίας θὰ μπορούσε νὰ ἐμφανιστεῖ τώρα, πού θὰ μπορούσε νὰ κλάψει κατάλληλα και ὅπως ἀξίζουν τὰ δικά μας; Ντρέπομαι πραγματικὰ νὰ συνεχίσω νὰ γράφω.

12.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΛΑΡΙΟ.

Ἀπόρησες γι' αὐτὸ πού εἶναι γραμμένο, ὅτι «Μετὰ τὴν ἀνάστασή του ὁ Κύριος, ἐνῶ ἐφανίστηκε στοὺς γύρω ἀπὸ τὸν Κλεώπα οἰκείους, στὴ συνέχεια ἔγινε ἄφαντος ἀπὸ αὐτούς»⁶². Διάβασες και αὐτὸ πού εἶπε ὁ Μωυσῆς γιὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῶν Σοδόμων, ὅτι τυφλώθηκαν ἀναζητώντας τὴν πόρτα τοῦ μακάριου Λώτ⁶³. Εἶναι ὅμως φανερό, ὅτι ἡ πόρτα τοῦ δίκαιου Λώτ ἦταν πραγματικὴ και ὄχι φανταστικὴ, ὑπαρκτὴ και ἀδιάψευστη. Ἐφόσον λοιπὸν ἡ τόσο ἀληθινὴ πόρτα, στοὺς ἄλλους ἦταν φανερὴ, ἐνῶ στοὺς Σοδομίτες ἦταν ἀφανής, και ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν, ὁ Χριστὸς και Κύριος ὄλων, σὲ μερικοὺς βέβαια ἐμφανίζοταν μετὰ τὴν ἀνάσταση, ἐνῶ σὲ ἄλλους ἦταν ἄφαντος. Ἀναστήθηκε πραγματικὰ ὁ Κύ-

νεκρῶν, ὁ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἀποθανῶν, λεπτομερεστέρας
 δηλονότι τῆς σαρκὸς γενομένης διὰ τὴν ἀφθαρσίαν, ὅπερ ἅγιον καὶ
 πολύτιμον σῶμα ὅταν ἤθελεν ἀπέκρουπτε, καὶ ὅταν ἤθελεν ἐμφανὲς
 καθίστη· γέγραπται γάρ, ὅτι «Ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν». Μὴ τοί-
 5 νυν τό, «Ἄφαντος γέγονεν», εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν ἐκλάμβανε, μηδὲ φά-
 σμα ψιλὸν καὶ ὄναρ τὴν ἀνάστασιν νόμιζε, ὥσπερ τινές. Ἐπεὶ πῶς,
 «Ψηλαφήσατε καὶ ἴδετε», καὶ τὰ ἐξῆς;

ΡΚΑ'.- ΕΥΡΥΚΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οὐ μόνον ἀληθόνας χορηγοῦσιν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δαίμονες τοῖς
 10 ἐξησθηκόσι κατὰ τὸ σῶμα χρηστοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ
 καὶ λογισμοὺς βλασφημίας καὶ γογγυσμοὺς ὑποβάλλουσι κατὰ τῆς
 Θεοῦ προνοίας καὶ ἔξωθεν δὲ ἐπιπέμπουσι αὐτοῖς, ἐν προσχήματι
 δῆθεν ἐπισκέψεως, ἀνθρώπους τινὰς καλοῦς, ἢ πολλάκις φαύλους,
 διεφθορότα τινὰ, ἢ ἀστεῖα ῥήματα καὶ γελοιώδη τοῖς κάμνουσι πρὸς
 15 παραμυθίαν φασίν, ἐπιλέγοντας καὶ ἀποσπῶντας τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν
 δικαίων κριμάτων τοῦ Θεοῦ. Εἰ οὖν πυκναῖς τισι καὶ πολλαῖς, καθὼς
 γράφεις, ἐμπέπασαι ἀρρωστίαις σωματικαῖς καὶ θλίψεσιν καὶ διαφό-
 ροις ἀνάγκαις, μηδαμῶς μὲν ὀλιγορήσης ὡς γενναῖος ἀθλητῆς, πολυ-
 πλασίασον δὲ τὴν κατὰ τὸ σῆθητες εὐχαριστίαν· καὶ τοὺς μὲν περὶ
 20 ὑπομονῆς διαλεγομένους καὶ ἀνεξικακίας καὶ ποικίλης τοῦ Δεσπότητος
 ἡμῶν οἰκονομίας ἠδέως ἀποδέχου καὶ ἐπαίνει καὶ δυσώπει περὶ τῶν
 τοιούτων πλεονάκις προσομιλεῖν σοι, τοὺς δὲ τολμῶντας δημῶδη τινὰ
 καὶ σαθρὰ καὶ γήινα καὶ μὴ συμβαλλόμενα τῇ ψυχῇ προσομιλεῖν,
 δίωκε καὶ ἀποπέμπου μακρότερον, ἵνα μὴ, διὰ τῶν ὑλωδεστέρων
 25 ῥημάτων τὴν ψυχὴν παγιδεύσαντες, τὰ μέγιστα βλάβωσι τὸν νόσω
 καὶ κλίη πυκτεύοντα

ρκβ'.- Τῶ αὐτῶ.

Οὐδὲν οὕτως εὐθυμίαν καὶ εὐφροσύνην ἐμποιεῖν εἴωθεν, ὡς τὰ
 τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας δόγματα, ὥστε τῶν βλεπομένων πάντων
 30 πραγμάτων ὑπερορᾶν, καὶ πρὸς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ἐκεῖνα, τὰ μέλλοντα
 δηλαδή, κεχηνέναι, πῶ μηδὲν τῶν ἀνθρωπίνων νομίζειν βέβαιον εἶναι,
 μὴ ὑγείαν, μὴ εὐρωστίαν, μὴ δύναμιν σώματος, μὴ εὐθυμίαν σαρκι-
 κήν, μὴ πλοῦτον, μὴ δυναστείαν, μὴ τιμᾶς καὶ τέρψεις, καὶ τὰ ἐξῆς.

ριος ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, αὐτὸς ποὺ πέθανε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας, ἐπειδὴ ὅμως ἡ σὰρκα του ἔγινε πιὸ λεπτὴ ἕξαιτίας τῆς ἀφθαροῦσας της, αὐτὸ τὸ ἅγιο καὶ πολύτιμο σῶμα του ὅταν ἤθελε τὸ ἔκρυβε, καὶ ὅταν ἤθελε τὸ φανέρωνε. Γιατὶ εἶναι γραμμένο· «Ἐγινε ἀφαντος ἀπὸ αὐτούς»⁶⁴. Μὴν ἐκλαμβάνεις λοιπὸν τὸ «ἔγινε ἀφαντος» ὡς ἀνυπαρξία, οὔτε νὰ θεωρεῖς τὴν ἀνάστασι φάντασμα καὶ ὄνειρο, ὅπως μερικοί, γιατί τότε πῶς λέγει, «Ψηλαφήστε με καὶ δεῖτε»⁶⁵, καὶ τὰ λοιπά;

121.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΥΡΥΚΛΗ.

Ἦχι μόνο πόνους προκαλοῦν οἱ ἐχθροὶ μας δαίμονες στοὺς ἕξασθενημένους σωματικὰ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοὺς ὑποβάλλουν καὶ λογισμοὺς βλάβσημους καὶ γογγυσμοὺς ἐναντίον τῆς πρόνοιᾶς τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἕξωτερικὰ, μὲ τὸ πρόσοχημα δῆθεν ἐπίσκεψης, τοὺς στέλνουν μερικοὺς ἀνθρώπους καλοὺς, ἢ πολλὰς φορὲς κακοὺς, οἱ ὅποιοι λένε κάποια διεφθαρμένα ἢ ἀστεῖα καὶ γελοῖα λόγια στοὺς ἀρρωστοὺς γιὰ νὰ τοὺς παρηγορήσουν, ἀποσπώντας ἔτσι τὸν νοῦ τους ἀπὸ τὶς δίκαιες ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν λοιπὸν, ὅπως γράφεις, ἔχεις προσβληθεῖ ἀπὸ συχνὰς καὶ πολλὰς σωματικὰς ἀρρώστιες καὶ θλίψεις καὶ διάφορες ἀνάγκες, νὰ μὴ ἀδιαφορήσεις καθόλου, σὰν γενναῖος ἀθλητῆς, ἀντίθετα νὰ πολλαπλασιάσεις τὴ συνηθισμένη εὐχαριστία, καὶ ἐκείνους βέβαια ποὺ συζητοῦν γιὰ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἀνεξικακία καὶ τὴν πολυποίκιλη πρόνοια τοῦ Δεσπότη μας νὰ τοὺς δέχεσαι μὲ εὐχαρίστηση καὶ νὰ τοὺς ἐπαινεῖς καὶ νὰ τοὺς παρακαλεῖς θερμὰ νὰ σοῦ μιλοῦν πολλὰς φορὲς γιὰ τὰ θέματα αὐτά, ἐνῶ ἐκείνους ποὺ τολμοῦν νὰ σοῦ μιλήσουν γιὰ κάποια λαϊκὰ καὶ σαθρὰ καὶ γήινα πράγματα, ποὺ δὲν βοηθοῦν στὴν ψυχὴ, νὰ τοὺς διώχνεις μακριὰ ἀπὸ κοντὰ σου, γιὰ νὰ μὴ παγιδέψουν τὴν ψυχὴ σου μὲ τὰ ἀκάθαρτα λόγια τους καὶ σὲ βλάψουν πάρα πολύ, ἐνῶ παλεύεις μὲ τὴν ἀρρώστια καὶ τὸ κρεβάτι.

122.— ΣΤὸν ἴδιο.

Τίποτε συνήθως δὲν προκαλεῖ τόσο μεγάλη εὐθυμία καὶ χαρὰ, ὅσο τὰ διδάγματα τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας, ὥστε νὰ παραβλέπει ὅλα τὰ ὄρατὰ πράγματα καὶ νὰ ἀφοσιώνεται στὰ αἰῶνα ἐκεῖνα καὶ μελλοντικά, αὐτὸς ποὺ πιστεύει, ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα δὲν εἶναι σταθερὸ, οὔτε ἡ ὑγεία, οὔτε ἡ εὐρωστία, οὔτε ἡ σωματικὴ δύναμη, οὔτε ἡ σαρκικὴ εὐθυμία, οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ ἔξουσία, οὔτε οἱ τιμὲς καὶ οἱ ἀπολαύσεις καὶ τὰ λοιπά.

ΡΚΓ'— ΙΟΥΛΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Κακῶς τὰς εὐπορωτέρας τῶν τεχνῶν ἠδέως μεταχειρίζη, πρὸς ἱκανὸν περισπασμὸν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἵνα μηδὲ ὄλως καιρὸν λοιπὸν ἔχῃς, μηδὲ εὐρίσκαης μνημονεύειν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου.

5 ΡΚΔ'— ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΣΙΛΕΝΤΡΙΑΡΙΩ.

«Συνάγων», φησίν, «ὥσει ἄσκὸν ὕδατα θαλάσσης», τουτέστιν ὥσπερ εἰς τὸν ἄσκόν, οὕτως ἔνδον τῶν τεθέντων ὀρίων τὴν θάλασσαν ὁ Θεὸς συναθροίζει καὶ κατέχει τὰ ὕδατα, μὴ συγχωρῶν ὑπερβῆναι τὴν ἀσθενεστάτην ψάμμον καὶ πάσης τῆς γῆς τὸ πρόσωπον καλύψαι. Διὸ
10 καὶ τοῦτο αὐτὸ βουλόμενος σαφηνίσει ὁ ἅγιος Προφήτης, ἐπιφέρει λέγων· «Τιθεῖς ἐν θησαυροῖς ἀβύσσους»· τουτέστιν, ἐν τοῖς ἄγγεσι καὶ δοχείοις συνέχων ἀμύθητα ὕδατα.

ΡΚΕ'— ΕΠΙΚΤΗΤΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῃ.

Ἐν ταῖς πρὸς τὸ κρεῖττον δεήσεσι καὶ λιταῖς οὐ χρὴ μεγάλα κρά-
15 ζειν τῷ αἰσθητῷ στόματι κατὰ τοὺς ἀπαιδεύτους, τοῖς δὲ λογισμοῖς ὀλοκαρδίως βοᾶν. Ψάλλειν μὲν μετὰ τῶν συμφρόνων «καλόν, καὶ ὑμνεῖν τὸν Κύριον τερπνόν», καθὰ φησιν ὁ Δαυὶδ· τῷ δὲ τῆς εὐχῆς καιρῷ τὸ ἐκβοᾶν ἀμέτρως τὸν ἀσκητήν, οὐκ εὐλογον οὐδὲ εὐπρεπὲς λογίζονται τινες τῶν κεκανονικώτων τῆς προσευχῆς τὴν τάξιν. Οὐ
20 γὰρ ἀναμένει Κύριος τοὺς ἐκ χειλέων λογισμοὺς καὶ τὰς ἐκβοὰς τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος, διότι ἐπίσταται ὧν χρῆζομεν, καὶ πρὶν ἢ προσενηχθῆναι τὴν διὰ τῆς σαρκίνης γλώττης ἱκετηρίαν. Ἀλλὰ προσέχει τῷ ἀπερυσπίασθαι τῆς διανοίας καὶ ἀγλώττω φωνῇ καὶ τοῖς ἀλαλήτοις στεναγμοῖς τῆς καρδίας ἃν γὰρ οὕτω προσεύχη, φησὶν ὁ Κύριος, «Ἴδου
25 πάρεμι ἔτι λαλοῦντός σου», καθὼς γέγραπται παρὰ τῷ Ἡσαΐα. Ἀλλὰ καὶ Μωσῆα, ἀποστενοχωρηθέντα παρὰ τὸ χεῖλος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ τὰ μὲν χεῖλη τοῦ σώματος μεμυκότα, τῇ δὲ διανοίᾳ κράζοντα, ἐπακουσθέντα μανθάνομεν. «Παῦσαι», γάρ φησι, «τοῦ βοᾶν πρὸς με, καὶ ῥῆξον τὴν θάλατταν». Μὴ τοίνυν μετὰ τὴν ψαλμοῦδιαν,
30 ὥσπερ ἐξ ἔργου εὐχόμενοι κράζωμεν, ἀλλ' εἰ καὶ τῷ σώματι εὐχόμεθα, τὸ πλεῖον σπουδάζωμεν προσεύξασθαι τῷ νοῦ, καθάπερ παραινεῖ ὁ

66. Ψαλμ. 32, 7.

69. Ρωμ. 8, 27.

67. Ὅπ. π.

70. Ἡσ. 58, 9.

68. Ψαλμ. 91, 1. 134, 3.

71. Ἐξ. 14, 15.

123.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΟΥΛΙΟ.

Κακῶς ἀσχολεῖσαι μὲ τίς πιὸ προσοδοφόρες τέχνες μὲ εὐχαρίστηση, γιὰ νὰ ἀποσπᾶς σ' αὐτὲς τὴν ψυχὴ σου, ὥστε νὰ μὴ ἔχεις καθόλου καιρὸ, οὔτε νὰ βρῖσκεις εὐκαιρία γιὰ νὰ θυμᾶσαι τὸν Κύριο καὶ Θεό σου.

124.— ΣΤΟΝ ΣΙΛΕΝΤΡΙΑΡΙΟ ΓΑΥΔΕΝΤΙΟ.

«Συγκεντρώνει», λέγει, «σὰν μέσα σὲ ἄσκι τὰ νερὰ τῆς θάλασσας»⁶⁶, δηλαδή ὅπως μέσα στὸ ἄσκι, ἔτσι ὁ Θεὸς συγκεντρώνει μέσα στὰ καθορισμένα ὅρια τῆς θάλασσα καὶ συγκρατεῖ τὰ νερὰ, μὴ ἐπιτρέποντάς τὴν νὰ ξεπεράσει τὴν τόσο πολὺ ἀδύναμη ἄμμο, καὶ νὰ σκεπάσει ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Γι' αὐτὸ ὁ ἅγιος προφήτης, θέλοντας νὰ τὸ ἀποσαφήνισι αὐτό, προσθέτει λέγοντας· «Βάζοντας στὰ ἀγγεῖα καὶ δοχεῖα τίς ἀδύσσοις»⁶⁷, δηλαδή μέσα στὰ ἀγγεῖα καὶ τὰ δοχεῖα περιορίζει τὰ ἀναρίθμητα νερὰ.

125.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ, ΕΠΙΚΤΗΤΟ.

Κατὰ τίς δεήσεις πρὸς τὸ Ἄνωτερο Ὄν καὶ τίς προσευχὲς δὲν πρέπει νὰ φωνάζουμε πολὺ μὲ τὸ αἰσθητὸ στόμα, ὅπως οἱ ἀπαιδέυτοι, ἀλλὰ νὰ φωνάζουμε μὲ τοὺς λογισμοὺς ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς. Τὸ νὰ ψάλλουμε βέβαια μαζί μὲ τοὺς ὁμόφρονες μας εἶναι «Καλό, καὶ τὸ νὰ ὑμνοῦμε τὸν Κύριο εἶναι εὐχάριστο»⁶⁸, ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ. Ὅμως τὸ νὰ φωνάζει ὁ ἀσκητὴς τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς χωρὶς μέτρο, δὲν τὸ θεωροῦν δικαιολογημένο οὔτε εὐπρεπὲς μερικοὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔχουν ὀρίσει τὸν κανόνα γιὰ τὴν τάξη τῆς προσευχῆς. Γιατὶ ὁ Κύριος δὲν περιμένει τοὺς λογισμοὺς ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰ χεῖλη καὶ τίς κραυγὲς ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα, διότι γνωρίζει αὐτὰ ποὺ χρειάζομαστε καὶ πρὶν νὰ γίνει ἡ παράκληση μέσω τῆς σαρκικῆς γλώσσας. Ἀντίθετα δίνει προσοχὴ στὴν ἀπερίσπαστη σκέψη μας καὶ στὴ χωρὶς γλώσσα φωνή, καὶ στοὺς «ἀλάλητους στεναγμοὺς τῆς καρδιᾶς»⁶⁹. Γιατὶ λέγει ὁ Κύριος, ἂν προσεύχεσαι ἔτσι, θὰ σοῦ πεῖ, «Νά, ἦρθα ἐνῶ ἀκόμα ἐσὺ μιλάς»⁷⁰, ὅπως εἶναι γραμμένο στὸν Ἡσαΐα. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν Μωυσῆ μαθαίνουμε, πῶς, ὅταν στενοχωρήθηκε πολὺ στὴν ὄχθη τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας, ἐνῶ εἶχε τὰ χεῖλη του κλειστά, φωνάζοντας δυνατὰ μὲ τὸν νοῦ του, εἰσακούστηκε. Γιατὶ λέγει· «Πάψε νὰ φωνάζεις σὲ μένα, καὶ χώρισε στὰ δύο τὴ θάλασσα»⁷¹. Ἄς μὴ φωνάζουμε λοιπὸν δυνατὰ μετὰ τὴν ψαλμωδία, σὰν νὰ προσευχόμεστε ἀναγκαστικά, ἀλλὰ, ἂν καὶ προσευχόμεστε καὶ μὲ τὸ

Ἀπόστολος. Καὶ γὰρ ἡ μακαρία Ἄννα, ἡ μήτηρ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου, ἠῦχετο, «καὶ τὰ μὲν χεῖλη αὐτῆς ἐκινεῖτο, φωνὴ δὲ οὐκ ἠκούετο». Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ καρδίας ἠῦχετο, εἰσηκούσθη, καὶ στεῖρα ὑπάρχουσα, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, μήτηρ τέκνων τοσοῦτων ἐγένετο. Πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ πιστεύοντι καὶ τῷ προσευχομένῳ, καθ' ὃν δεῖ τρόπον.

ΡΚΣΤ'.- ΦΙΛΑΓΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Νέκρωσόν μοι, παρακαλῶ, τὰ μέλη τοῦ σώματός σου πάντα, εἴπερ δυνατόν, τῷ πνεύματι προσδαπάνησον. Τὴν στενὴν καὶ ὀλίγοις
10 βατὴν ὁδὸν βαδίζειν μὴ κατόκνει. Γενοῦ ταπεινὸς καὶ ὑψηλός, θνητὸς καὶ ἀθάνατος, ἐπίγειος καὶ οὐράνιος, Θεοῦ κληρονόμος, Χριστοῦ συγκληρονόμος. Προσέστω εὐχὴ ἀδιάλειπτος, ψαλμωδία εὐόφθαλμος καὶ σύντονος καὶ σύμφρων, θείων λογίων μελέτη, κλίσις γονάτων κατεσκληρότων πυκνὴ, γρηγόρησις καὶ ψυχῆς καὶ σώματος, μετὰ δα-
15 κρύων ἀποσηχόντων τὸν, ὡς εἰκός, διὰ τῶν αἰσθήσεων παρεισιόντα ῥύπον, ἀντίληψις τῶν καταπονουμένων, κηδεμονία τε καὶ τροφή καὶ ἔνδυμα καὶ ποτὸν τῶν πενομένων. Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐνυπάρχοντά σοι καὶ ὀσημέραι πλεονάζοντά τε καὶ αὔξοντα, οὐκ ἀργόν, οὐδὲ ἄκαρπὸν σε δεῖξει Χριστῷ τῷ Θεῷ τῶν ἀπάντων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
20 μισθαποδοσίας.

ΡΚΖ.- ΙΟΡΔΑΝΗ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Εἰ Χριστὸς ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων διδάξει ἡμᾶς θέλων ἀγρυπνεῖν καὶ προσεύχεσθαι, «διενυκτέρευε σωματικῶς προσευχόμενος», ἀλλὰ καὶ «Παῦλος καὶ Σύλας κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐδόξαζον τὸν Θεόν», καὶ
25 ὁ Προφήτης φησὶν, ὅτι «Μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην τοῦ ἐξομολογήσασθαι σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου», πῶς αὐτὸς πᾶσαν τὴν νύκτα κοιμᾶμενος καὶ ῥέγγων, οὐ κρίνη ἀπὸ τῆς συνειδήσεως τεθαύμακα. Διὸ κἂν νῦν θέλησον ἐκτινάξασθαι τὸν νεκροποιὸν ἕντηνον, καὶ προσέχειν φιλοπόνως προσευχῇ καὶ ψαλμωδία

30

ΡΚΗ.- ΚΥΡΙΑΚΩ.

Πᾶν τὸ ἐπερχόμενόν σοι θλιβερόν καὶ ἀνιαρόν ἀπόδεξαι χωρὶς

72. Α' Κορ. 14, 15.

75. Πράξ. 16, 25.

73. Α' Βασ. 1, 13.

76. Ψαλμ. 118, 62.

74. Λουκᾶ 6, 12.

σῶμα, νὰ ἐπιδιώξουμε νὰ προσευχόμεστε περισσότερο μὲ τὸν νοῦ, ὅπως μᾶς συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος⁷². Γιατὶ καὶ ἡ μακάρια Ἴβη, ἡ μητέρα τοῦ προφήτη Σαμουήλ, προσευχόταν, «καὶ τὰ χεῖλη της βέβαια κουνιόταν, ἀλλὰ φωνὴ δὲν ἀκουόταν»⁷³. Καὶ ἐπειδὴ προσευχόταν μὲ τὴν καρδιὰ της, εἰσακούστηκε, καὶ ἂν καὶ ἦταν στεῖρα, ὕστερα ἀπὸ τόσον χρόνον, ἔγινε μητέρα τόσων παιδιῶν. Γιατὶ ὅλα εἶναι δυνατὰ σ' αὐτὸν ποῦ πιστεύει, καθὼς καὶ σ' αὐτὸν ποῦ προσεύχεται μὲ τὸν τρόπο ποῦ πρέπει.

126.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΦΙΛΑΓΡΙΟ.

Νέκρωσε, σὲ παρακαλῶ, τὰ μέλη τοῦ σώματός σου. Ὅλα, ἂν βέβαια εἶναι δυνατόν, διάθεσέ τα στὸ πνεῦμα. Μὴ διστάξεις νὰ βαδίζεις τὸν στενὸ δρόμον ποῦ εἶναι σὲ λίγους βατὸς. Γίνε ταπεινὸς καὶ ψηλὸς, θνητὸς καὶ ἀθάνατος, ἐπίγειος καὶ οὐράνιος, κληρονόμος τοῦ Θεοῦ καὶ συγκληρονόμος τοῦ Χριστοῦ. Ἐπὶ πλέον νὰ προσεύχεσαι ἀδιάκοπα, νὰ ψάλλεις μὲ ὀξύ βλέμμα καὶ μὲ τρόπο συντονισμένον καὶ συμφωνικόν, νὰ μελετᾷς τὰ θεῖα λόγια, νὰ γονατίζεις μὲ τὰ σκελετωμένα γόνατά σου συχνά, νὰ κρατᾷς τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα σὲ ἐγρήγορησιν, μαζὶ μὲ δάκρυα τὰ ὅποια, ὅπως εἶναι φυσικόν, καθαρίζουν τὴν ἀκαθαρσίαν ποῦ παρεισφύρει μέσα ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις, νὰ εἶσαι βοήθεια τῶν καταπονημένων, κηδεμόνας καὶ τροφή καὶ ἔνδυμα καὶ πιτό τῶν φτωχῶν. Αὐτὰ λοιπὸν καὶ τὰ παρόμοια ἂν ὑπάρχουν σὲ σένα, καὶ κάθε μέρα περισσεύουν καὶ αὐξάνονται, θὰ σὲ δείξουν στὸν Χριστό, τὸν Θεὸ τῶν ὅλων, ὅτι δὲν εἶσαι ἀργὸς καὶ ἀκαρπὸς τὴν ἡμέραν τῆς μισθαποδοσίας.

127.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΟΡΔΑΝΗ.

Ἐὰν ὁ Χριστός, ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων, θέλοντας νὰ μᾶς διδάξει νὰ ἀγρυπνοῦμε καὶ νὰ προσευχόμεστε, «Περνοῦσε τις νύχτες σωματικῶς προσευχόμενος»⁷⁴, ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας τὰ μεσάνυχτα δοξολογοῦσαν τὸν Θεόν⁷⁵, καὶ ὁ προφήτης λέγει, «Τὰ μεσάνυχτα σηκωνόμενον ἀπὸ τὸ κρεβάτι γὰ νὰ σὲ δοξολογήσω γὰ τὶς δίκαιες ἀποφάσεις σου»⁷⁶, ἀπορῶ πῶς σύ, ποῦ ὅλη τὴ νύχτα κοιμᾷσαι καὶ ροχαλίζεις, δὲν ἐλέγχεσαι ἀπὸ τὴ συνείδησή σου. Γι' αὐτό, ἔστω καὶ τώρα, θέλησε νὰ ἀποβάλλεις τὸν ὕπνον ποῦ σὲ νεκρώνει, καὶ νὰ ἀφοσιώνεσαι φιλόπονα στὴν προσευχὴ καὶ τὴν ψαλμωδίαν.

128.— ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΑΚΟ.

Κάθε τι τὸ θλιβερὸ καὶ δυσάρεστο ποῦ σὲ βρίσκει, νὰ τὸ δέχεσαι

τινος γογγυσμοῦ, προσκυνήσας τὸ Κρεῖττον. Ἐνευ γὰρ Δεσποτικῆς κρίσεως οὐδὲν ἡμῖν ἐπελεύσεται τῶν ὀδυνῶν καὶ ἐκθήκειν καὶ λυπεῖν πεφυκότων. «Ἐν ἐλεγμοῖς γὰρ ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον, καὶ ὡσπερ ἀράχνην ἐξάτηξας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ».

5

ΡΚΘ'.— ΚΥΡΙΩΝΙ.

Ὁ διὰ τὰς ἁμαρτίας τύπτων τὸ στήθος, οὗτος ἂν λέγοιτο αἰνεῖν τὸν Θεὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῶ· πατάσων γὰρ τὰ στέρνα μετὰ κατανύξεως καὶ συμπαραλαμβάνων πρὸς ἰκεσίαν τὸν χορὸν τῶν θρηνωδῶν λογισμῶν, καὶ τὸν κάλαμον τῆς μετανοίας θάψας εἰς τὴν πυξίδα
10 τῶν ἀπὸ τῆς στυγνότητος καὶ τῆς λύπης νυκτιχρόων συλλεγέντων δακρύων, γράφων τε τὴν δέησιν εἰς τὸν ἐξαπλωθέντα χάριτην τῆς οἰκείας καρδίας καὶ προσφέρων Κυρίῳ, οὐκ ἐξουδενωθήσεται ὑπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἁμαρτωλῶν.

ΡΛ'.— ΜΕΛΙΦΘΟΓΓΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἐπὴν τὴν κεφαλὴν ὁ ὄφιν παρεμβάλλη τῇ ἀρμονίᾳ, εἰς ἣν παραδύεται, κοπήσεται μᾶλλον, ἢ περ ἐκοπασθήσεται· ἀμήχανος γὰρ γίνεται ἡ ἀνάλυσις τοῖς τῶν λεπίδων προσβολίοις ἀντισπωμένη.

ρλα'.— Τῶ αὐτῶ.

Ἐνεστι τὸ θηρίον τῶ γενικῶ λόγῳ, τὸ καθ' ἡδονὴν πάθος αἱ δὲ
20 ποικίλαι καὶ πολύτροποι τῶν ἡδονῶν ἰδέαι, διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐμμιχθεῖσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ, αὐταὶ εἰσιν αἱ περὶ τὸν ὄφιν φολίδες, ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν παθῶν διεστιγμένα. Εἰ τοίνυν βούλει φυγεῖν τὴν τοῦ νοητοῦ θηρίου συνοίκησιν, φυλάττου τὴν κεφαλὴν, τουτέστι τὴν πρώτην τοῦ κακοῦ προσβολήν.

25

ΡΛΒ'.— ΟΥΡΣΑΚΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.

Τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ ἐστῶτες εὐχόμεθα, τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος στάσιμον ἐκτυποῦντες. Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις τὰ γόνατα κλίνομεν, τὴν διὰ τῆς ἁμαρτίας πῶσιν δηλοῦντες τοῦ ἀνθρωπειοῦ γένους. Ἐγειρόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς γονυκλισίας, τὴν διὰ τοῦ Χριστοῦ ἡμῖν δο-
30 θεῖσαν πᾶσιν ἀνάστασιν ἐμφαίνομεν, τελεσθεῖσαν κατὰ τὴν Κυριακὴν.

χωρίς γογγυσμό, προσκυνώντας τὸ Ἄνωτερο ὄν. Γιατὶ χωρὶς τὴν ἀπόφαση τοῦ Δεσπότη δὲν ἔρχεται σὲ μᾶς τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἀπὸ τὴ φύση τοὺς μᾶς κάνουν νὰ πονᾶμε καὶ νὰ λειώνουμε καὶ νὰ δοκιμάζουμε λύπη. Γιατὶ λέγει· «Μὲ ἐλέγχους γιὰ τὴν ἁμαρτία του παιδεύεις τὸν ἄνθρωπο, καὶ σὰν ἀράχνη κάνεις τὴν ψυχὴ του νὰ λειώνει»⁷.

129.— ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΩΝΑ.

Αὐτὸς ποὺ γιὰ τὶς ἁμαρτίες του χτυπᾶ τὸ στήθος του, αὐτός, θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ κανεὶς, ὑμνεῖ τὸν Θεὸ μὲ τύμπανο καὶ χορωδία, γιατί χτυπώντας τὸ στέρνο μὲ κατάνυξη καὶ παίρνοντας μαζί γιὰ παράκληση τὸν χορὸ τῶν θρηνωδῶν λογισμῶν καὶ βουτώντας τὴν γραφίδα τῆς μετάνοιας στὸ μελανοδοχεῖο τῶν μαύρων δακρῶν ποὺ μαζεύτηκαν ἀπὸ τὴ βαθειὰ λύπη του καὶ γράφοντας τὴ δέησή του στὸ ἀπλωμένο χαρτὶ τῆς καρδιάς του καὶ προσφέροντάς το στὸν Κύριο, δὲν θὰ περιφρονηθεῖ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ, ποὺ πέθανε γιὰ χάρη τῶν ἁμαρτωλῶν.

130.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΜΕΛΙΦΘΟΓΓΟ.

Ὅταν τὸ φίδι χῶσει τὸ κεφάλι του στὴ ρωγμὴ στὴν ὁποία διεισδύει, μᾶλλον θὰ κοπεῖ, παρὰ θὰ ἀποσπασθεῖ. Γιατὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ τραβηχθεῖ πρὸς τὰ πίσω, ἐπειδὴ ἡ ἀφαίρεσή του ἐμποδίζεται ἀπὸ τὰ λέπια ποὺ σκαλώνουν.

131.— ΣΤὸν ἴδιο.

Θηρίο μὲ τὴ γενικὴ ἔννοια τοῦ λόγου μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τὸ πάθος τῆς ἡδονῆς, ἐνῶ οἱ ποικίλες καὶ πολύτροπες μορφές τῶν ἡδονῶν, ποὺ μπίχθησαν μέσα στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ μέσω τῶν αἰσθήσεων, αὐτὲς εἶναι οἱ γύρω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ φιδιοῦ φολίδες (λέπια), χαραγμένες ὡς στίγματα σύμφωνα μὲ τὴν ποικιλία τῶν παθῶν. Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ ἀποφυγεῖς τὴ συγκατοίκηση μὲ τὸ νοσητὸ θηρίο, νὰ προφυλάγῃς ἀπὸ τὸ κεφάλι αὐτοῦ, δηλαδή ἀπὸ τὴν πρώτη προσβολὴ τοῦ κακοῦ.

132.— ΣΤΟΝ ΕΚΔΙΚΟ ΟΥΡΣΑΚΙΟ.

Τὴν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς προσευχόμαστε ὄρθιοι, συμβολίζοντας τὴ σταθερότητα τοῦ μελλοντικοῦ αἰῶνα. Ἐνῶ τὶς ἄλλες ἡμέρες γονατίζουμε, δηλώνοντας τὴν πτώση τοῦ ἀνθρώπινου γένους μὲ τὴν ἁμαρτία. Ὅταν σηκωνόμαστε ἀπὸ τὴ γονυκλισία, συμβολίζουμε τὴν ἀνάσταση ποὺ μᾶς δόθηκε ἀπὸ τὸν Χριστό, ἡ ὁποία ἐγίνε τὴν Κυριακῆ.

ΡΛΓ'— ΠΑΥΛΙΝΩ.

«Οὐ μόνον περὶ ἀργοῦ ῥήματος εὐθύνας ἀπαιτηθήσῃ κατὰ τὴν τοῦ μέλλοντος ἡμέραν τῆς οἰκουμενικῆς διαγνώσεως, ἀλλὰ καὶ ἀργῆς καὶ ματαίας ἀκοῆς». Φάσκουσι γὰρ τὰ θεῖα θεοπύσματα· Μὴ παρα-
5 δέξῃ τὴν ματαίαν λαλίαν. Μὴ τοίνυν προχειρώς τοῖς λοιδοροῦσι πει-
θώμεθα, μηδὲ ἀδοκιμάστως

ΡΛΔ'— ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Γράφεις μοι ἔρχῃν πᾶν τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ βούλεσθαι τὸν
τρόπον μαθεῖν, δι' οὗ ἐπιτεύξῃ τῆς τοιαύτης θεοτιμίας χάριτος. Εἰ τοί-
10 νυν βούλει μὲν δραπετεῦσαι τὸν μεματαιωμένον καὶ θεοστιγγῆ ὄγκον
τῆς ὑπερηφανίας, περικρατῆς δὲ γενέσθαι τοῦ μακαρίου δώρου, μηδὲν
παρῆς τῶν συντελούντων εἰς τοῦτο. Πάντα δὲ βούλου ἀσκεῖν τὰ πρὸς
τὸν τούτου ἀπαρτισμόν. Ἡ γὰρ ψυχὴ τοῖς ἐπιτηδεύμασι ἐξομοιοῦσθαι
εἶωθε, καὶ πρὸς ἅπερ πράττει αἰεὶ, τυποῦται καὶ σχηματίζεται. Ἔστω
15 τοίνυν σοι καὶ σχῆμα καὶ ἱμάτιον καὶ βάδισμα καὶ καθέδρα καὶ τροφή
καὶ στρωμνὴ καὶ πάντα, ἀπλῶς εἶπεῖν, πρὸς εὐτέλειαν ἠσκημένα· καὶ
μὴν καὶ λόγος καὶ κίνησις σώματος, καὶ ἢ πρὸς τὸν πλησίον ἔντευξις,
καὶ ταῦτα πρὸς μετριότητα μᾶλλον, καὶ μὴ πρὸς ὄγκον ὁράτω. Χρη-
στός ἔσο καὶ πρῶτος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἀνεξίκακος πρὸς τοὺς ἀντι-
20 πράττοντας, φιλόανθρωπος καὶ συμπαθῆς πρὸς τοὺς νοσηλευομένους,
ἐπισκεπτόμενος πάντα ἄνθρωπον συνεχόμενον ὀδύνας καὶ πόνοις καὶ
θλίψεσι· μηδένα παρορῶν τὸ καθόλου, γλυκὺς ἐν προσηγορίᾳ, φαι-
δρός ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἀγαθὸς διὰ πάντων καὶ εὐπρόσιτος πᾶσιν.

ΡΛΕ'— ΒΕΡΙΜΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Κἄν, ὡς λέγεις, ἀπαρησίαστος καὶ ἀκάθαρτος ὑπάρχει, μὴ ῥίψῃς
ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀνελπιστίαν· ἔχεις γὰρ παρησίαν ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ
Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς γὰρ ὑπὲρ ἀσεβῶν καὶ ἀκαθάρτων
καὶ ἀπαρησιάστων ἀνθρώπων θάνατον κατεδέξατο. Καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
προφήτῃ τῷ Ἠσαΐᾳ καταπαγγέλλεται λέγων «Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐ-
30 κείνῃ, ὅτε καὶ βουληθῇ εὐδοκῆσαι ὁ ἀγαθὸς Κύριος»· ἐξομολογουμέ-
νου σου μετὰ δακρύων, ἀναπαυθήσῃ ἀπὸ τῆς ὀδύνης τῶν πλημμελη-
μάτων σου καὶ τῆς σκληρᾶς δουλείας, ἥσπερ ἐδούλευσας τοῖς δαμιονί-
οις διὰ τῆς αἰσχροπραγίας. Καὶ πάλιν φησὶν «Ἀναστήσονται οἱ νε-

133.- ΣΤΟΝ ΠΑΥΛΙΝΟ.

«Ὁχι μόνο γιὰ κάθε ἀνώφελο λόγο θὰ σοῦ ζητηθοῦν εὐθύνες κατὰ τὴ μελλοντικὴ μέρα τῆς οἰκουμενικῆς κρίσεως, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε τι τὸ ἀνώφελο καὶ ἀσκοπο πού ἄκουσες»⁷⁸. Γιατὶ οἱ θεϊκὲς ἐντολὲς λένε· «Νὰ μὴ δεχτεῖς ἀνώφελο λόγο»⁷⁹. Νὰ μὴ πιστεύουμε λοιπὸν εὐκόλα οὔτε ἀνεξέταστα σ' αὐτοὺς πού κακολογοῦν.

134.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ.

Μοῦ γράφεις ὅτι ἀγαπᾷς πολὺ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ θέλεις νὰ μάθεις τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἀποκτήσεις αὐτὸ τὸ τιμημένο ἀπὸ τὸν Θεὸ χάρισμα. Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ δραπετεύσεις ἀπὸ τὸν ἀνώφελο καὶ θεομίσητο ὄγκο τῆς ὑπερηφάνειας, καὶ νὰ γίνεις κάτοχος αὐτοῦ τοῦ μακάριου δώρου, νὰ μὴ παραμελήσεις τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ συντελοῦν σ' αὐτό, καὶ νὰ θέλεις νὰ κάνεις ὅλα αὐτὰ πού πρέπει γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσή του. Γιατὶ ἡ ψυχὴ συνήθως ἔξομοιώνεται μὲ αὐτὰ πού ἀσχολεῖται, καὶ παίρνει πάντοτε τὴ μορφή καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν πού κάνει. Νὰ ἔχεις λοιπὸν καὶ ἐμφάνιση καὶ ἔνδυμα καὶ βὰδισμα καὶ κάθισμα καὶ τροφή καὶ στρώμα καὶ γενικὰ ὅλα καμωμένα μὲ ἀπλότητα. Καὶ βέβαια καὶ τὰ λόγια καὶ οἱ κινήσεις τοῦ σώματος καὶ ἡ συζήτηση μὲ τὸν πλησίον, καὶ αὐτὰ νὰ γίνονται μὲ μετριοφροσύνη καὶ ὄχι μὲ ἀλαζονικὸ τρόπο. Νὰ εἶσαι καλὸς καὶ πρᾶος πρὸς τὸν ἀδελφὸ σου, ἀνεξίκακος σ' ἐκείνους πού ἀντιδροῦν, φιλόανθρωπος καὶ συμπαθὴς πρὸς τοὺς ταπεινωμένους, νὰ παρηγορεῖς καὶ νὰ ἐνθαρρύνεις αὐτοὺς ποῦ νοσηλεύονται, νὰ ἐπισκέπτεσαι κάθε ἄνθρωπο πού κατέχεται ἀπὸ ὀδύνες καὶ πόνους καὶ θλίψεις. Νὰ μὴ παραβλέπεις κανέναν. Νὰ εἶσαι γλυκὸς στὶς προσφωνήσεις, εὐχάριστος στὶς ἀπαντήσεις, καλὸς μὲ ὅλα καὶ εὐκολοπλησίαστος σὲ ὅλους.

135.- ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΒΕΡΙΜΟ.

Ἀκόμα καὶ ἂν εἶσαι, ὅπως λές, χωρὶς θάρρος καὶ ἀκάθατος, νὰ μὴ ρίξεις τὸν ἑαυτὸ σου στὴν ἀπελπισία, γιατί ἔχεις παρησιὰ στὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ αὐτὸς πέθανε γιὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀκάθατους καὶ τοὺς ἀνθρώπους πού δὲν ἔχουν παρησιὰ. Ὁ ἴδιος μάλιστα μέσω τοῦ προφήτη Ἡσαΐα ὑπόσχεται λέγοντας· «Τὴν ἡμέρα ἐκείνη θὰ θελήσει νὰ δείξει τὴν εὐνοιά του ὁ ἀγαθὸς Κύριος»⁸⁰. Ἐὰν ἐξομολογεῖσαι μὲ δάκρυα, θὰ παρηγορηθεῖς ἀπὸ τὸν πόνο τῶν ἁμαρτιῶν σου καὶ τῆς σκληρῆς δουλείας στοὺς δαίμονες πού δούλεψες μὲ τίς αἰσχρὲς πράξεις. Καὶ πάλι λέγει· «Θὰ ἀναστηθοῦν οἱ νεκροὶ»⁸¹ τότε στὴν κα-

κροί» οὐ μόνον σωματικῶς τότε ἐν τῇ καθολικῇ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐντεῦθεν ἤδη νοητῶς ἐγερθήσονται οἱ κακῶς ἡσυχάζοντες ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐντυμβούμενοι φανλότῃσι ποικίλαις «Τὴν γὰρ ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβόντες», καθὼς γέγραπται,
 5 «στενάξωμεν νίοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν», δηλονότι ἐλευθερίαν σώματος δουλωθέντος καὶ καταπονηθέντος τῇ ἁμαρτία. «Ἡ γὰρ κτίσις», φησὶν, «ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς φθορᾶς εἰς δόξαν τῆς ἐλευθερίας» καὶ ἀφθαρσίας καὶ αἰδιότητος καὶ ἀτρεψίας καὶ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου καὶ στεφανηφορίας

10 ρλς'. — Τῶ αὐτῶ.

Ἐκ τοῦ μὴ φοβεῖσθαι Θεόν, γίνεται ἡ πύρωσις καὶ ἡ ἀναισθησία, τὸ δὲ φοβηθῆναι τὸν Κύριον, φέρει πρὸς τὴν εὐαισθησίαν καὶ πρὸς μετάνοιαν χειραγωγεῖ. Διὸ γέγραπται: «Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἀρχὴ ὑπάρχει αἰσθήσεως».

15 ΡΛΖ'. — ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ὁ σοφώτατος Σολομών φησιν αἰνιγματωδῶς, ὅτι πᾶς μέθυσος καὶ πορνοκόπος πτωχεύσει, καὶ ἐνδύσεται διερρωγότα καὶ ῥακῶδη πᾶς ὑπνώδης, ὑπνώδη καλῶν τὸν νωχελῆ τε καὶ χαῦνον καὶ ἀργὸν πρὸς πᾶν χρήσιμον προᾶγμα. Καταφρονήσας γὰρ τις τῶν θείων προσ-
 20 ταγμάτων, τὸν δι' ὄλου ἄρραφον, ὡς γράφει Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής, καταλιμπάνει τῆς γνώσεως τῆς ἁγίας χιτῶνα, τὸν ἄνωθεν καθυφασμένον καὶ τοῦ φωτός τῆς ἀφθαρσίας ἱμάτιον. Τὸ δὲ διερρωγὸς καὶ πολύρραφον καὶ ἄσχημον τῶν μωρῶν καὶ ἀκερδῶν ζητημάτων καὶ τῆς αἰσχροτήτος καὶ τῆς κακοηθείας ἀμφιέννυται κεντῶνιον.

25 ΡΛΗ'. — ΘΕΟΔΟΥΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Κέκραγέ τις προφήτης, ὅτι «Ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ». Ὁ γὰρ γεγυμνωμένος πάσης προσκαίρου καὶ ματαίας μερίμνης, ἀναμφιβόλως ἐκφεύγει τὰς τῶν ἀντιπάλων λαβὰς. Ὁ γυμνὸς τοίνυν καὶ φεύξεται καὶ διώξεται· φεύξεται μὲν τὰς ἐπιβουλάς τῶν ἐχθρῶν καὶ μηχανάς, εἶθ' ὕστερον πλέον ἐνδυναμωθείς τῇ ἄνωθεν
 30 σιναρσει καὶ βοηθείᾳ, κατεξαναστήσεται τῶν πολεμίων καὶ θαρρήσας τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, διώξει πάλιν τοὺς πρὶν διώκοντας, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι «Οὓς πρῶην ἐφοβεῖσθε δαίμονας, φοβηθήσονται

θολική ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, ὄχι μόνο σωματικά, ἀλλὰ καὶ τώρα ἐδῶ, θὰ ἀναστηθοῦν νοητὰ αὐτοὶ ποῦ κακῶς ἠσυχάζουν στὴ γῆ καὶ θάβονται μὲ διάφορες κακίες. Γιατὶ «ἀφοῦ ἔχουμε τὴν ἀπαρχὴ τοῦ Πνεύματος», ὅπως ἔχει γραφεῖ, «ὡς στενάξουμε περιμένοντας τὴν υἰοθεσία, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα τὴν ἀπολύτρωση τοῦ σώματός μας»⁸², δηλαδή τὴν ἐλευθερία τοῦ σώματος ποῦ ὑποδουλώθηκε καὶ καταπονήθηκε μὲ τὴν ἁμαρτία. Γιατὶ λέγει· «Ἡ κτίσις θὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ τὴ φθορά, γιὰ ν' ἀποκτήσει τὴν ἔνδοξη ἐλευθερία»⁸³ καὶ ἀφθαρσία καὶ αἰωνιότητα καὶ σταθερότητα καὶ τὴν ἀπεριγραπτὴ χαρὰ καὶ ἐπιβράβευση.

136.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἡ πώρωση καὶ ἡ ἀναισθησία προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν φοβῶμαστε τὸν Θεό, ἐνῶ ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ὀδηγεῖ στὴν εὐαισθησία καὶ μᾶς χειραγωγεῖ στὴ μετάνοια. Γι' αὐτὸ ἔχει γραφεῖ· «Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ ἀρχὴ τῆς αἴσθησης»⁸⁴.

137.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΙΡΗΝΑΙΟ.

Ὁ σοφώτατος Σολομὼν λέγει αἰνιγματικά, ὅτι κάθε μέθυσος καὶ πόρνος θὰ καταντῆσει φτωχός, καὶ ὁ ὑπναρᾶς θὰ φορῆσει ἐνδύματα σχισμένα καὶ κουρελιασμένα⁸⁵. Ὑπναρᾶ ὀνομάζει τὸν νωθρὸ καὶ ἀποχαυνωμένο καὶ ἄδρανῆ γιὰ κάθε χρῆσιμο πράγμα. Γιατὶ ὅταν κάποιος περιφρονῆσει τὶς θεῖες ἐντολές, ὅπως γράφει ὁ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής⁸⁶, ἐγκαταλείπει τὸν ἄρραφο χιτῶνα τῆς ἀγίας γνώσεως, ποῦ εἶναι ὑφασμένος ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, τὸ ἔνδυμα τοῦ φωτὸς τῆς ἀφθαρσίας, καὶ φορᾶει τὸ σχισμένο καὶ πολυμπαλωμένο καὶ ἄσχημο ἔνδυμα τῶν ἀνόητων καὶ ἀνώφελων ζητημάτων καὶ τῆς αἰσχροτήτας καὶ τῆς κακοήθειας.

138.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΘΕΟΔΟΥΛΟ.

Κάποιος προφήτης φώναζε· «Ὁ γυμνὸς θὰ φύγει ἐκείνη τὴν ἡμέρα»⁸⁷. Γιατὶ ὁ γυμνὸς ἀπὸ κάθε πρόσκαιρη καὶ ἄσκοπη φροντίδα, ἀναμφίβολα ξεφεύγει τὶς λαβὲς τῶν ἀντιπάλων του. Ὁ γυμνὸς λοιπὸν καὶ θὰ φύγει καὶ θὰ καταδιώξει. Θὰ ἀποφύγει τὶς ἐπιθέσεις καὶ τὶς παγίδες τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὕστερα, ἐνισχυμένος ἀπὸ τὴν οὐράνια ὑποστήριξη καὶ βοήθεια, θὰ ἐξεγερθεῖ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, καὶ παίρνοντας θάρρος μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, θὰ καταδιώξει πάλι ἐκείνους ποῦ τὸν καταδίωξαν προηγουμένως, σύμφωνα μὲ αὐτὸ ποῦ εἶναι γραμμένο· «Τοὺς δαίμονες ποῦ

85. Παροιμ 23, 21.

86. Ἰω. 19, 23.

87. Ἀμώς 2, 16.

ὑμᾶς, καὶ φεύξονται ἐπὶ ὁδοῖς διωκόμενοι ὑφ' ὑμῶν», οἱ τὸ πρὶν στοιχηδὸν διὰ τῆς μιᾶς λεωφόρου πρὸς ὑμᾶς εἰσελθόντες, καὶ ἐκπροθοῦντες ὑμᾶς

ΡΛΘ'.— ΣΩΣΙΚΛΕΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

5 Μὴ μόνον τὸν σὸν πόδα σπάνιον πρὸς τὸν φίλον εἷσαγε, πειθόμενος τῷ σοφῷ Σολομῶντι, ἀλλὰ καὶ τὸν φίλον παρασκεύαζε σπάνιον πρὸς σέ τὸν πόδα αὐτοῦ εἰσφέρειν, μήποτε, πλησθεῖς σου, μισήσῃ σε.

ρμ'.— Τῷ αὐτῷ.

10 Τὸ ἐκ διαλεμμάτων τῷ φίλῳ συντυγχάνειν, πάνυ ἀσφαλές νομίζω. Καὶ γὰρ τὴν ἀγάπην ἀκμαιοτέραν ποιεῖ, καὶ τὰ λεγόμενα δι' ἡμερῶν χρησιμώτερα τε καὶ ἡδέα δείκνυσι, καὶ τὴν πρέπουσαν τοῖς ἀληθινοῖς τῶν φίλων τιμὴν τε καὶ αἰδῶ φυλάττει διηνεκῶς ἄσειστον καὶ δεβαίαν καὶ ἀνεπηρέαστον.

ΡΜΑ'.— ΤΡΑΙΝΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

15 Εἰ ἀδυνατεῖς ὑπὲρ σεαυτοῦ ἀπολογήσασθαι τῷ Θεῷ, πῶς τὴν ἄλλων ψυχῶν προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν ἐγχειρισθῆναι σπουδάξεις, ὦ ἄνθρωπε;

ΡΜΒ'.— ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

20 Παρακέκληκάς με καὶ διὰ γραμμμάτων σου καὶ διὰ τῶν κεκομικῶτων τὰ γράμματα, ὥστε παρηγορίαν σοί τινα δωρήσασθαι πρὸς τὴν τῆς ἀκηδίας ἀναίρεσιν, καὶ τὸν ἐξαφανισμόν τῆς ἀθυμίας τῆς ὑπὸ τῶν δαιμόνων λεληθότως ἐντιθεμένης τῇ σῇ φιλοπόνῳ καὶ φιλοθέῳ καρδίᾳ. Καὶ δὴ μηδὲν μελλήσας ἐγώ, συντόμως καὶ ἐν βραχεῖ σοι παρέξω παράκλησιν καὶ σκόπει τὸ λεχθησόμενον. Ὑδατα πολλὰ εἰς
25 ὕψος νέφεσι κουφιζόμενα, ὕδατά φημι τὰ θαλάττια, τῇ τοῦ Θεοῦ κελεύσει τὸ ἀλμυρὸν ἀποτίθενται καὶ γλυκέα γίνεται. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει καὶ δυνάμει ἀγαθοὶ κουφιζόμενοί ποτε γενησόμεθα, καὶ πάσης τῆς κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἀλμυρότητος ἀλλότρι-
30 φητεῖαν. Ἀρπαγησόμεθα γὰρ ἐν νεφέλαις νοηταῖς εἰς τὸν μυστικὸν αἴερα, καὶ οὕτως λοιπὸν πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα, μηκέτι ἀνεχόμενοι ἀφίστασθαι ἢ ἀπονεύειν τοῦ ποθεινοῦ καὶ ἀληθοῦς Δεσπότητου καὶ

πρὶν τοὺς φοβόσασταν, θὰ σᾶς φοβηθοῦν καὶ θὰ φύγουν, διωκόμενοι ἀπὸ σᾶς, σὲ ἑπτὰ δρόμους»⁸⁸, αὐτοὶ ποὺ προηγουμένως μπῆκαν σὲ σᾶς ἀπὸ ἓνα δρόμο στοιχισμένοι καὶ σᾶς ἐκπορθοῦσαν

139.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΣΩΣΙΚΛΗ.

Ἦσχι μόνο τὸ δικό σου πόδι νὰ βάζεις σπάνια στὸ σπίτι τοῦ φίλου σου, ὑπακούοντας στὸν σοφὸ Σολομώντα⁸⁹, ἀλλὰ κάνε καὶ τὸν φίλο σου νὰ φέρνει σπάνια σὲ σένα τὸ δικό του πόδι, ἀπὸ φόβο μήπως κάποτε σὲ χορτάσει καὶ σὲ μισήσει.

140.— ΣΤὸν ἴδιο.

Νομίζω πῶς τὸ νὰ συναντοῦμε τὸν φίλο μας κατὰ ἀραιὰ διαστήματα, εἶναι πολὺ σωστό. Γιατὶ κάνει τὴν ἀγάπη πιὸ ἀκμαία, καὶ αὐτὰ ποὺ λέμε ἐπὶ μέρες τὰ ἀποδεικνύει πιὸ χρήσιμα καὶ εὐχάριστα, καὶ διατηρεῖ τὴν πρέπουσα στοὺς ἀληθινούς φίλους τιμὴ καὶ τὸν σεβασμὸ διαρκῶς σταθερὸ καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἀνεπηρέαστον.

141.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΤΡΑΪΑΝΟ.

Ἐὰν δὲν μπορεῖς νὰ ἀπολογηθεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό σου στὸν Θεό, πῶς, ἀνθρωπέ μου, ἐπιδιώκεις νὰ σοῦ ἀνατεθεῖ ἡ προστασία καὶ ἡ φροντίδα τῶν ἄλλων ψυχῶν;

142.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟ.

Μὲ παρακάλεσες καὶ μὲ γράμματά σου, καὶ μὲ αὐτοὺς ποὺ μοῦ ἔφεραν τὰ γράμματα, νὰ σοῦ χαρίσω κάποια παρηγοριὰ γιὰ τὴν ἐξάλειψη τῆς ἀκηδίας καὶ τὴν ἐξαφάνιση τῆς λιποψυχίας, ποὺ εἰσχώρησε κρυφὰ ἀπὸ τοὺς δαίμονες στὴ φιλόπονη καὶ φιλόθεη καρδιά σου. Καὶ ἐγὼ λοιπὸν χωρὶς νὰ ἀδιαφορήσω καθόλου θὰ σὲ παρηγορήσω σύντομα καὶ μὲ λίγα λόγια, καὶ πρόσεξε αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ πῶ. Τὰ πολλὰ νερά, ποὺ ἀνάλαφρα φτάνουν ψηλὰ στὰ σύννεφα, ἐννοῶ τὰ θαλασσινὰ νερά, μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἀποβάλλουν τὴν ἀλμύρα τους καὶ γίνονται γλυκά. Καὶ ἐμεῖς λοιπὸν, μὲ τὴ θέληση καὶ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, οἱ καλοὶ θὰ γίνουμε κάποτε ἀνάλαφροι καὶ ξένοι ἀπὸ κάθε ἀλμιρότητα τῆς ἁμαρτίας, ὅταν αὐτοὶ ποὺ μᾶς καταπίνουν⁹⁰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ μᾶς, σύμφωνα μὲ τὴν προφητεία. Γιατὶ θὰ ἀρπαχτοῦμε μὲ τὰ νοητὰ σύννεφα στὸν μυστικὸ ἀέρα, καὶ ἔτσι λοιπὸν θὰ βρισκόμαστε πάντοτε μαζὶ μὲ τὸν Κύριο⁹¹, χωρὶς νὰ μπορούμε πιά νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἢ νὰ παρεκκλίνουμε ἀπὸ τὸν ποθητὸ καὶ ἀληθινὸ Δεσπότη καὶ ποιμένα, οὔτε νὰ παραπλανηθοῦμε

ποιμένος, μηδὲ ἀποπλανᾶσθαι τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ἀλλ' ἔπεσθαι αὐτῷ διὰ πάσης τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ ὑπ' αὐτῷ τάττεσθαι καὶ νέμεσθαι εἰσαεὶ. Ὡστε παρακαλῶμεν ἑαυτούς, καὶ παρακαλῶμεθα ἐν τοῖς λόγοις τούτοις, ὡς γράφει Παῦλος ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καὶ πάντως 5 ἐπάνω φανεῖημεν τῆς δυσθυμίας, τῆς δολουργῶς ἀπὸ των ἀκαθάρτων πνευμάτων ἡμῖν ὑποσπειρομένης, πρὸς τὸ παραλῦσαι ἡμῶν καὶ ἐκνευρίσαι τὴν δικαίαν ἀνάτασιν. Διατί γὰρ καὶ ἀκηδιῶμεν ἢ ἀθυμοῦμεν, τοῦ Κυρίου σαφῶς κατεπαγγελιαμένου ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, «Μετὰ τὸ ὑψωθῆναι, πάντα πρὸς ἑαυτὸν ἐλκύσαι», καὶ τοῦ προφήτου δι- 10 σχυριζομένου καὶ παραθαρούνοντος ἕκαστον ἐν τῷ λέγειν, «Ὑπόμεινον τὸν Κύριον καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ ὑψώσει σε τοῦ κατακληρονομησαι τὴν ἄνω βασιλείαν»; Ὅθεν, ταῦτα ἐννοοῦντες, οὐκ ἀπογνωσόμεθα τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, «Δουλεύσωμεν δὲ τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιασώμεθα αὐτῷ ἐν τρόμῳ» καὶ εὐλαβείᾳ πολλῇ, μήτε 15 τῷ ἀπελπισμῷ, μήτε καταφρονήσει ἢ ὑπεροψίᾳ πειθόμενοι πώποτε.

ΡΜΓ'.- ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.

Ὁ φιλόρρυπος τῆς πορνείας εὐρετῆς καὶ διδάσκαλος δαίμων εἰσφέρει τῇ ψυχῇ τοῦ ἀγωνιζομένου γυναῖκας δῆθεν εὐμόρφους, ἢ παῖδας εὐειδεῖς φαντασιουῖσθαι παρακαλοῦντας τὸν νοῦν καὶ προτρέ- 20 ποντας πράξαι τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ τούτῳ τῷ ἀναπλασμῷ πολλάκις δυνήσεται ἐγγλύψαι τῷ κῶ πάθος ἐδδελυγμένον καὶ ἀναισχυντότατον.

ΡΜΔ'.- ΔΟΜΝΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐγὼς μέμψει τινὰς ὑποβληθέντας παρὰ τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ, ὅτι ἀκαίρως καταστεύδοντες ἑαυτούς, οὐχ ὑπέμειναν τὴν βουλήν τοῦ Θε- 25 οῦ. Βέλτιστον τοίνυν ἐν παντὶ καιρῷ μακροθυμίᾳ καὶ ὑπομονῇ καὶ εὐχῇ κεχρηῆσθαι.

ρμε'.- Τῷ αὐτῷ.

Ὅτι χρεῶν περιμένειν καὶ σκοπεῖν μετ' εὐχῆς καὶ ἐλπίδος, τί ποιήσει Κύριος, ἀνάγνωθι τὸ μέρος τῶν Πράξεων, ἔνθα φησὶν ὁ Λουκᾶς, 30 ὅτι «Ἴμεν διατριβόντες ἡμέρας τινὰς ἐν Φιλίπποις τῇ πόλει». Ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ μικρῶν ἀφορμῶν καὶ ἐλαχίστων προσώπων, μεγάλα δὲ οἰκονομεῖται διὰ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, λέγει «Καθίσαντες ἔξω τῆς πόλεως, εἰς τὸν τόπον τῆς προσευχῆς, ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις

1. Ἐβρ. 3, 13.

2. Ἰω. 12, 32.

3. Ψαλμ. 36, 34.

4. Ψαλμ. 2, 11.

5. Πρ. 16, 12.

ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀκολουθοῦμε σὲ ὅλη τὴν αἰώνια ζωή, καὶ νὰ εἴμαστε κάτω ἀπὸ αὐτὸν καὶ νὰ βόσκουμε. Ὡστε ἅς παρηγοροῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ νὰ ἐνθαρρυνῶμαστε μὲ τὰ λόγια αὐτὰ¹, ὅπως γράφει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καὶ ὅπως δὴποτε θὰ μπορέσουμε νὰ φανοῦμε ἀνώτεροι ἀπὸ τὴ μελαγχολία, ἣ ὅποια μὲ τρόπο δόλιο διασπείρεται μέσα μας κρυφά, μὲ σκοπὸ νὰ παραλύσει καὶ νὰ ἀποδυναμώσῃ τὴ δίκαιη ἀνύψωσή μας. Γιατί ὅμως κυριευῶμαστε ἀπὸ ἀκηδία ἢ λιποψυχία, ἀφοῦ ὁ Κύριος ὑπόσχεται ὀλοκάθαρα στὸ Εὐαγγέλιο, ὅτι «Μετὰ τὴν ἀνύψωσή του ἀπὸ τὴ γῆ, θὰ μᾶς ἐλκύσει ὅλους κοντὰ του»², καὶ ὁ προφήτης διαβεβαιώνει καὶ ἐνθαρρύνει τὸν καθένα λέγοντας, «Δεῖξε ὑπομονὴ στὸν Κύριο, καὶ τήρησε τὶς ἐντολές του, καὶ θὰ σὲ ὑψώσει, γιὰ νὰ κληρονομήσεις τὴν οὐράνια βασιλεία»³; Ἔτσι λοιπὸν, σκεπτόμενοι αὐτὰ, δὲν θὰ ἀπογοητευθοῦμε γιὰ τὴ σωτηρία μας, καὶ «Ἄς ὑπηρετήσουμε τὸν Κύριο μὲ φόβο, καὶ ἅς δοκιμάσουμε ἀγαλλίαση γι' αὐτὸν μὲ τρόπο»⁴, καὶ μὲ μεγάλη εὐλάβεια, χωρὶς ποτὲ νὰ πιστεύουμε σ' αὐτὸν μὲ ἀπελπισία, οὔτε μὲ καταφρόνηση ἢ ὑπερηφάνεια.

143.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟ.

Ὁ φίλος τῆς ἀκαθαρσίας, ὁ ἐφευρέτης καὶ δάσκαλος τῆς πορνείας δαίμονας, παρουσιάζει στὴν ψυχὴ τοῦ ἀγωνιζομένου γυναικες, δῆθεν ὁμορφες, ἢ ἀγόρια ὠραῖα, τὰ ὅποια προκαλοῦν τὸν νοῦ νὰ μεταφερθεῖ νοερὰ σὲ κόσμους φανταστικὸς καὶ τὸν προτρέπουν νὰ διαπράξῃ τὴν ἁμαρτία. Καὶ μὲ αὐτὴ τὴ φαντασία πολλὰς φορὲς κατορθώνει νὰ χαράξῃ στὸ νοῦ πάθος σιχαμερὸ καὶ ἀδιάντροπο.

144.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΔΟΜΝΙΝΟ.

Γνώρισες κάποιους ποὺ κατηγορήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀγία Γραφή, ὅτι βιάζοντας τὸν ἑαυτὸ τους παράκαιρα, δὲν περίμεναν τὴν ἀπόφαση τοῦ Δεσπότη. Εἶναι λοιπὸν προτιμότερο σὲ κάθε περίπτωση νὰ ἐνεργοῦμε μὲ μακροθυμία καὶ ὑπομονὴ καὶ μὲ προσευχή.

145.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ὅτι πρέπει νὰ περιμένεις καὶ νὰ ἐξετάζεις μὲ προσευχὴ καὶ ἐλπίδα τί θὰ κάνει ὁ Κύριος, διάβασε τὸ μέρος τῶν Πράξεων, ὅπου ὁ Λουκᾶς λέγει· «Μείναμε μερικὲς μέρες στὴ πόλη τῶν Φιλίππων»⁵. Ὅτι πάλι καὶ ἀπὸ μικρὲς ἀφορμὲς καὶ ἐλάχιστα πρόσωπα κατορθώνει μεγάλα μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, λέγει· «Ἄφοῦ καθίσαμε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, στὸν τόπο

γυναιξί, καί τις πορφυρόπωλις, καλουμένη Λυδία, ὀρμωμένη ἐκ Θυατείρων τῆς πόλεως, ἤκουε τὴν τῶν παρ' ἡμῖν λεγομένων, ἧς ὁ Κύριος τὴν καρδίαν πρὸς τὸ νοεῖν ἀκριβῶς διήνοιξε». Λάβε μοι εἰς μνήμην τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ εὐτελεῖ Σαμαρεῖτιν, καὶ τὴν Χαναanaίαν καὶ τὴν 5 Αἰμορροοῦσαν καὶ Σίμονα τὸν λεπρὸν. Ἀλλὰ καὶ Σίμων ὕστερον ὁ ἐν Ἰόππῃ θυρσεύς, τὸν μέγαν ξενοδοχήσας Πέτρον, σμικρὰ τῷ θεῷ κηρύγματι γενόμενος ἀφορμή, πρὸ τῆς μεγάλης ἐν Παλαιστίνῃ Καισαρείας, τοῖς θείοις ἐπαίνοις τετίμηται, καίτοι οὗτος πλήθεσιν ὑπήνοιξε τὴν πύλην τῆς σωτηρίας.

10

ρμς'. — Τῷ αὐτῷ.

Ἵτι οὐ χρὴ πρὸ καιροῦ τῆς θείας δοκιμασίας ἐκδιάζεσθαι καὶ κατασπεύδειν ἡμᾶς τὸν Θεὸν θαυμαστὰ πᾶσιν ἐνδείξασθαι πράγματα, ἀναμένειν δὲ καὶ ἀπεκδέχεσθαι μᾶλλον τὴν ἄνωθεν εὐδοκίαν καὶ βούλησιν, πρόσχες τί ὁ Δεσπότης Χριστὸς φησι πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ 15 μαθητάς «Καθίσατε ἐν Ἱερουσολύμοις, καὶ μὴ χωρίζεσθε ἐκεῖθεν, ἀλλὰ περιμένετε τὴν ἐπαγγελίαν», καὶ ὀπηνίκα ταύτης ἀξιωθῆτε, τῆνικαὐτα τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν τεράτων ἀπάρξασθε. Ἀλλὰ γὰρ καὶ οἱ περὶ τὸν ἅγιον ἀπόστολον Παῦλον ἐκωλύθησαν ὑπὸ τοῦ προσκυνητοῦ Πνεύματος ἐν καιρῷ λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ 20 Βιθυνίᾳ.

PMZ'. — ΕΥΓΕΝΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

Ἀμήχανον χωρὶς λύτης παρελθεῖν τὸν ἐμπαιδευόμενον τοῖς πειρασμοῖς. Πλὴν ὅμως μετὰ τὴν παραδρομὴν τῶν πειρασμῶν καὶ τὴν ὑποχώρησιν τῶν δαμιόνων, πολλῆς χαρᾶς πληροῦνται οἱ τοιοῦτοι, 25 καὶ δακρύων γλυκέων καὶ νοημάτων θείων, ὅσοι ἐγεώργησαν τὸν ἐπωφελῆ πόνον καὶ τὴν σφύζουσαν θλίψιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. «Κατὰ γὰρ τὸ πλῆθος», φησί, «τῶν ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ ὀδυνηρῶν, αἱ παρακλήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ πληροφοροὶ εὐφραναι τὴν ψυχὴν μου».

PMH'. — ΕΥΤΥΧΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

30 Ἀγῶνος πολλοῦ χρεῖα καὶ φροντίδος ἱκανῆς καὶ προσευχῆς νηφούσης καὶ ἀρέμβου, πρὸς τὸ ζητῆσαι καὶ ἐξευρεῖν τὴν ἀπαρενόχλητον τῆς διανοίας κατάστασιν, ἐνθα οἰκεῖν λέγεται ὁ Δεσπότης, ὡς

6. Πρ. 16, 14. 7. Ἰω. 4, 7. 8. Ματθ. 15, 22. 9. Ματθ. 9, 20. 10. Ματθ. 26, 6.
11. Πρ. 10, 6. 12. Λουκᾶ 24, 49. 13. Πράξ. 16, 6-7. 14. Ψαλμ. 93, 19.

τῆς προσευχῆς, μιλοῦσαμε μὲ τὶς γυναῖκες ποὺ συγκεντρώθηκαν. Καὶ κάποια ποὺ πωλοῦσε πορφύρες καὶ λεγῶταν Λυδία, καταγόμενη ἀπὸ τὴν πόλη Θυάτειρα, ἄκουε καὶ αὐτὴ αὐτὰ ποὺ λέγαμε, τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἄνοιξε τὴν καρδιά της γιὰ νὰ καταλαβαίνει καλὰ αὐτὰ ποὺ λέγαμε»⁶. Φέρε σὲ παρακαλῶ στὴ μνήμη σου καὶ τὴν ἀπλοϊκὴ Σαμαρείτισσα⁷ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴ Χαναναία⁸ καὶ τὴν αἰμορροοῦσα⁹ καὶ τὸν Σίμωνα τὸν λεπρό¹⁰. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σίμων ὕστερα, αὐτὸς ποὺ ἦταν βυρσοδέψης στὴν Ἰόππη καὶ φιλοξένησε τὸν μεγάλο Πέτρο¹¹, ὁ ὁποῖος ἔγινε μικρὴ ἀφορμὴ γιὰ τὸ θεῖο κήρυγμα, πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀφορμὴ στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, ὅμως τιμήθηκε μὲ θεϊκοὺς ἐπαίνους, ἂν καὶ βέβαια αὐτὸς ἄνοιξε τὴν πύλη τῆς σωτηρίας σὲ πλήθη.

146.— ΣΤὸν ἴδιο.

“Ὅτι δὲν πρέπει πρὶν ἀπὸ τὸν κατάλληλο καιρὸ νὰ ἐκβιάζουμε τὴ δοκιμασίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ πιέζουμε τὸν Θεὸ νὰ δείξει θαυμαστὰ πράγματα σὲ ὅλους, ἀλλὰ νὰ περιμένουμε καὶ νὰ ποθοῦμε τὴν οὐράνια θέληση καὶ ἀπόφαση, πρόσεξε τί λέγει ὁ Δεσπότης Χριστὸς στοὺς μαθητὲς του· «Καθίστε στὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μὴν ἀπομακρύνεστε ἀπὸ ἐκεῖ, ἀλλὰ νὰ περιμένετε τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὑπόσχεσης»¹², καὶ ὅταν ἀξιωθείτε νὰ δεῖτε πραγματοποιημένη αὐτὴ τὴν ὑπόσχεση, τότε ἀρχίστε τὴ διδασκαλία καὶ τὰ θαύματα. Ἀλλὰ καὶ οἱ ὄπαδοι τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου ἐμποδίστηκαν γιὰ κάποιο διάστημα ἀπὸ τὸ προσκυνητὸ Πνεῦμα νὰ κηρύξουν τὸν λόγο στὴν Ἀσία καὶ στὴ Βιθυνία¹³.

147.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΕ ΕΥΓΕΝΙΟ.

Εἶναι ἀδύνατο αὐτὸς ποὺ δοκιμάζεται νὰ περάσει χωρὶς λύπη τοὺς πειρασμούς. Ὅμως μετὰ τὸ πέρασμα τῶν πειρασμῶν καὶ τὴν ὑποχώρησιν τῶν δαιμόνων, αὐτοὶ γεμίζουν μεγάλη χαρὰ, μὲ γλυκὰ δάκρυα καὶ θεϊκὲς σκέψεις, ὅσοι καλλιέργησαν τὸν ὠφέλιμον πόνο καὶ τὴ σωτήρια θλίψη στὶς καρδιές τους. Γιατὶ λέγει· «Ἀνάλογα μὲ τὸ πλῆθος τῶν πόνων τῆς καρδιᾶς μου, οἱ παρηγοριές τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἐνθαρρυντικὲς διαβεβαιώσεις γέμισαν εὐφροσύνη τὴν ψυχὴ μου»¹⁴.

148.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΥΧΙΟ.

Χρειάζεται πολὺν ἀγῶνα καὶ ἀρκετὴ φροντίδα καὶ νηφάλια καὶ ἀπερίσπαστη προσευχή, γιὰ νὰ ζητήσῃ κανεὶς καὶ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀνενόηλη κατάστασιν τοῦ νοῦ σου, ὅπου λέγεται ὅτι κατοικεῖ ὁ Δεσπότης,

φησιν Ἀπόστολος «Ἡ οὐκ ἐπιγινώσκετε, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;». Ἐκεῖ γὰρ ὡς ἀληθῶς ὑπάρχει ἕτερός τις ἐγκάρδιος οὐρανὸς ἀπὸ τῆς θείας μόνης φρονκτωρούμενος χάριτος ἐν εἰρήνῃ τινὶ ἀνεορμη-νεύτῳ καὶ ἀνεκδιηγῆτῳ.

5

ρμθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἐπὶ πολὺ τῆς ἡλικίας προκόψας ὁ θεσπέσιος Δαυΐδ, εὐχαριστῶν
μεγάλως τῷ ἐκλεξαμένῳ αὐτὸν Θεῷ, φησὶ περὶ τὰ τελευταῖα τῆς εὐλο-
γίας, ὅτι Νῦν μόλις εὗρεν ὁ δοῦλός σου τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ εἰς τὸ εὐ-
ξασθαι τὴν εὐχὴν ταύτην, σημαίνων ἡμῖν τὴν μακαριότητα καὶ τὴν ἀ-
10 γίαν κατάστασιν ἐκείνην τὴν εἰρηνικὴν καὶ λάμπουσαν, [πρὸ τοῦ]
ἐνθα μηδεμία μνήμη διαφαίνεται πάσης τῆς προσκαίρου καὶ αἰσθητῆς
κτίσεως.

ΡΝ'.— ΒΙΛΙΑΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Μοναχὸς οὐδὲ ὄναρ ὀφείλει ὄψιν θλέπειν γυναικός, μήτε συνε-
15 στιαῖσθαι καὶ συμβροχθίζειν καὶ συγγελᾶν καὶ συνδιανκτερεύειν ταῖς
γυναιξί, καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις τῆς ὀρωμένης λομώδους αἰσθήσε-
ως ἀναπιμπλᾶν.

ρνα'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὡ τί σοι λέξας, ἰσχύσω ἀνακόψαι σε τῆς ἀκολάστου γνώμης; ὦ τί
20 σοι χρήσιμον καὶ ἀρμόδιον πρὸς συμβουλήν ψυχωφελῆ εἰρηκῶς,
ἀπειρῶς τῆς κακίας, ὦ ποταποὺς παιδευμάτων χαλινούς ἐπιβαλὼν τῷ
σκληροστόμῳ ἔπῳ, δυνηθειῖν ἀναχαιτίσαι τῆς ἡδονῆς, ὦ τί σοί ποτε
ποιήσας, λύσω μὲν τῆς πρὸς τὸ θῆλυ μανίας, δῆσω δὲ τοῖς τῆς ἀγνεΐας
δεσμοῖς

25

ΡΝΒ'.— ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Πλεῖστα ἔχεις τῆς περὶ σὲ τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας ἐνέχυρα, μυρία
παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς περιβολῆς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος εὐεργετηθεῖς
καὶ θαλφθεῖς καὶ φρουρηθεῖς, καίτοι τὸ τηνικαῦτα μηδὲν ἀγαθὸν ἔρ-
γον ἐπιτελῶν. Ἐκεῖνα τοίνυν ἀναμηροκώμενος εὐγνώμονι λογισμῷ,
30 ταπεινώσόν σου τὸ φρόνημα, φεύγων τὴν διατριβὴν τῶν μετὰ τὸ ἐλ-
θεῖν εἰς τὸν μονήρη δίον τὴν ὑπερηφανίαν ἀσπαζομένων, καὶ τὰς γνά-
θους φυσῶντων καὶ ἐξογκούντων τὰ στήθη, καὶ τοῖς δικαστηρίοις
προσεδρευόντων, καὶ αἰεὶ βιωτικὰ λαλούντων, καὶ τοῖς πονηροῦμασι
τῶν τελευταίων ἀποκρινπόντων τὰ πρῶην αὐτοῖς κακῶς πραχθέντα,

ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος· «Ἡ δὲν γνωρίζετε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατοικεῖ μέσα σας;»¹⁵. Γιατὶ ἐκεῖ πραγματικὰ ὑπάρχει ἓνας ἄλλος ἐγκάρδιος οὐρανός, ὁ ὁποῖος φωτίζεται μόνο ἀπὸ τὴ θεία χάρη, μὲ μιὰ εἰρήνη ἀνερμήνευτη καὶ ἀνεκδιήγητη.

149.— Στὸν ἴδιο.

Ὅταν ὁ θεόπνευστος Δαβὶδ προχώρησε πολὺ στὴν ἡλικία, εὐχαριστώντας πολὺ τὸν Θεὸ πού τὸν ἐπέλεξε, λέγει πρὸς τὸ τέλος τῆς προσευχῆς του· «Τώρα μόλις ὁ δοῦλος σου βρῆκε τὴν καρδιά του στὸ νὰ κάνει τὴν προσευχὴ αὐτὴ»¹⁶, δείχνοντάς μας τὴ μακαριότητα καὶ τὴν ἅγια κατάσταση ἐκείνη, τὴν εἰρηνικὴ καὶ λαμπρὴ, πρὶν ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου δὲν διαφαίνεται καμμιὰ ἀνάμνηση κάθε πρόσκαιρης καὶ αἰσθητῆς κτίσεως.

147.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΒΙΛΛΙΟ.

Ὁ μοναχὸς πρέπει οὔτε στὸ ὄνειρό του νὰ βλέπει τὸ πρόσωπο γυναίκας, οὔτε νὰ τρώει καὶ νὰ καταβροχθίζει καὶ νὰ γελά καὶ νὰ διανυκτερεύει μαζί μὲ γυναῖκες, καὶ νὰ γεμίζει ὅλες τὶς αἰσθήσεις του μὲ τὴ μολυσματικὴ αἰσθησι τῆς γυναίκας πού βλέπει.

151.— Στὸν ἴδιο.

Τί νὰ σοῦ πῶ, ἀλήθεια, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ σὲ σταματήσω ἀπὸ τὴν ἀκόλαστὴ ἐπιθυμία σου; Τί χρήσιμο καὶ κατάλληλο γιὰ συμβουλή ὠφέλιμη στὴν ψυχὴ νὰ σοῦ πῶ, γιὰ νὰ σὲ ἐμποδίσω ἀπὸ τὴν κακία; Τί εἶδους παιδευτικὰ χαλινάρια νὰ βάλω στὸ σκληρόστομο ἄλογο, γιὰ νὰ μπορέσω νὰ τὸ συγκρατήσω ἀπὸ τὴν ἡδονή; Τί τέλος πάντων νὰ σοῦ κάνω, γιὰ νὰ ἐξαφανίσω τὴ μανία σου πρὸς τὸ θηλυκό, καὶ νὰ σὲ δέσω μὲ τὰ δεσμὰ τῆς ἀγνότητος;

152.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟ.

Ἔχεις πάρα πολλές ἀποδείξεις τῆς φροντίδας τοῦ Θεοῦ γιὰ σένα, ἀφοῦ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὴν περιβολὴ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος εὐεργετήθηκες μύριες φορές, καὶ περιθάλφθηκες καὶ προφυλάχτηκες, ἂν καὶ μέχρι τώρα δὲν κάνεις κανένα καλὸ ἔργο. Ἐπαναλαμβάνοντας λοιπὸν ἐκεῖνα μὲ εὐγνωμοσύνη, ταπεινώσε τὴν ἀλαζονεία σου, ἀποφεύγοντας τὴ συναναστροφὴ μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μετὰ τὸν ἔρχομό τους στὴ μοναχικὴ ζωὴ ἐπαζητοῦν τὴν ὑπερηφάνεια, φουσκώνουν τὰ σαγόνια τους καὶ ἐξογκώνουν τὰ στήθη τους, συχνάζουν στὰ δικαστήρια καὶ μιλοῦν διαρκῶς γιὰ πράγματα διωτικά, μὲ τὶς τελευταῖες πονηριές τους κρύβουν τὰ

καὶ ἐπισπασαμένων ἐκεῖνο τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν μετὰ τῆς τῶν πονη-
 ροτέρων πνευμάτων ἑβδομάδος, ὅπως, κατὰ τὸν τοῦ Εὐαγγελίου
 λόγον, τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων ἀποδειχθῆ. Αὐτὸς οὖν σύντρι-
 ψον τὴν καρδίαν σου, καθά φησιν ὁ Δαυῖδ· "Οτι κατεσμικρύνθην ἐγὼ
 5 ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων ἐπ' αὐτῶ
 πεποιθότων. «Οὔτε γὰρ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν με-
 γάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμασίοις ὑπὲρ ἐμέ»· ἀλλ' εὐλαβούμενη, μήποτε πα-
 ρεικασθῶ ἀτεράμνοσί τισι καὶ ἀπαιδευτάτοις, οἵτινες ἐπελάθοντο τῶν
 ἔργων Κυρίου, οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῶν θαυμασιῶν,
 10 ὧν ἔδειξε καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς ἀφ' ἡμερῶν πονηρῶν.

ΡΝΓ'·- ΝΕΙΛΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Εἰσὶ τινες ἐν κόσμῳ διωτικοί, κατὰ τὴν σὴν λογιότητα, κεκτημένοι
 τοῦνομα τοῦ ἀκριβοδικαίου, καὶ νηστεύοντες διὰ παντός καὶ ἀλου-
 τοῦντες καὶ χαμενουῦντες καὶ πλείστη προσανεχόμενοι ἀγρυπνία καὶ
 15 προσευχῆ καὶ τῆ ἐκ μέρους τῶν καταπονουμένων προστασία, μηδέπο-
 τε δὲ λαβόντες δαυμόνων πείραν τὸ σύνολον· διότι οὐδὲ πάνυ περὶ αὐ-
 τῶν τῷ διαβόλῳ μέλει, μᾶλλον δὲ κατὰ τῶν τὸν μονήρη καὶ ἡσύχιον
 ἐλομένων δίον, τὴν ἀμφήκη τῶν μυριῶν πειρασμῶν καθεκάστην, ὡς
 εἴπειν, ὤραν φιλοκαλεῖ καὶ ὀξύνει μάχαιραν. Οὕτω τοίνυν τῶν καθ'
 20 ὑμᾶς ἐν πείρᾳ γεγόνασι πολέμων δαυμονικῶν· οὕτω οὐδὲ ἀκροβο-
 λιμοῦ τινος νοητῆς παρατάξεως ἦσθοντο· οὕτω ἐπίδρομὴν ἀσάρκων
 βαρβάρων πεπόνθασιν· οὕτω προσῆλθον αὐτοῖς οἱ ἀόρατοι πύκται·
 οὕτω προσήγγισαν αὐτοῖς αἱ πικραὶ καὶ ἀμειδεῖς καὶ σκοτειναὶ τῶν
 ἐναντίων φάλαγγες οὕτω ἐπῆλθεν αὐτοῖς ὁ Ἀσσύριος οὕτω ἔδοκι-
 25 μάσθησαν· οὕτω διεσεύσθησαν καὶ διετινάχθησαν· οὕτω συνεσκοτί-
 σθησαν οὐδὲ ἐσκιάσθησαν, καθὼς φησιν ὁ Κύριος τῷ Ἰωβ, ὅτι «Ἐν
 τῷ δράκοντι δένδρα μεγάλα σκιάζονται»· τουτέστι, θαυμάσιοί τινες
 ἄνδρες, καὶ ἀρετῆς καὶ γνώσεως θειοτέρας γέμοντες, ὑπὸ τοῦ διαβό-
 λου θαλοῦνται, συγχέονται, σινίζονται, σαλεύονται καὶ διακαυδωνί-
 30 ζονται, τῷ στόματι δάκνονται, τῷ οὐραίῳ τὰ πρόσωπα τύπτονται, μυ-
 ρίας ἐπηρείας παρ' αὐτοῦ ὑπομένουσιν, ἀποροῦνται, ἱλιγγιῶσιν ἐξ-
 ελθεῖν τοῦ σκήνους, εὐχονται καὶ σαρκίου διαξευχθῆναι, δι' οὗ ὁ
 δυσμενῆς ἡμῶν κατάρχειν φιλονεικεῖ

17. Ματθ. 12, 45.

20. Ψαλμ. 77, 11.

18. Β' Βασ. 7, 19.

19. Ψαλμ. 130, 1.

21. Ἰωβ 40, 22.

κακὰ πὸν προηγουμένως εἶχαν κάνει καὶ προσείλκυσαν ἐκεῖνο τὸ πονηρὸ πνεῦμα, μαζί μὲ τὰ ἄλλα ἑφτά πονηρότερα πνεύματα, μὲ ἀποτέλεσμα, ὅπως λέγει τὸ Εὐαγγέλιο, νὰ ἀποδειχτοῦν τὰ τελευταῖα τους χειρότερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα¹⁷. Σὺ λοιπὸν σύντριψε τὴν καρδιά σου, ὅπως λέγει ὁ Δαβίδ· «Ὅτι ἔγινε πολὺ μικρὸς ἐγὼ μπροστὰ στὸν Κύριο τὸν Θεό μου, καὶ μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους πὸν πιστεύουν σ' αὐτόν¹⁸. Γιατὶ «Οὐτε ἡ καρδιά μου ὑπερηφανεύτηκε, οὔτε ἐπιδίωξα μεγάλα, οὔτε ἐπιχείρησα πράγματα πὸν ξεπερνοῦσαν τὶς δυνάμεις μου»¹⁹. Ἀλλὰ φοβόμουν μήπως γίνω ὅμοιος μὲ τοὺς σκληρόκαρδους καὶ ἀπαίδευτους, οἱ ὅποιοι λησμόνησαν τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, δὲν θυμήθηκαν τὶς εὐεργεσίες καὶ τὰ θαύματα πὸν τοὺς ἔδειξε καὶ ἔκανε σ' αὐτοὺς σὲ μέρες δύσκολες²⁰.

153.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΝΕΙΛΟ.

Ἐπάρχουν μερικοὶ πὸν ζοῦν στὸν κόσμον σύμφωνα μὲ τὴ λογιστικὴ σου, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴ φήμη τοῦ ἀνθρώπου πὸν κρίνει δίκαια, πὸν καὶ νηστεύουν συνεχῶς, καὶ δὲν λούζονται, καὶ κοιμοῦνται καταγῆς, καὶ ἀφοσιώνονται σὲ πάρα πολλὴ ἀγρυπνία καὶ προσευχὴ καὶ στὴν προστασία αὐτῶν πὸν ταλαιπωροῦνται, καὶ δὲν εἶχαν ποτὲ πειρασμὸ ἀπὸ τοὺς δαίμονες, γιατί δὲν ἐνδιαφέρεται πολὺ ὁ διάβολος γι' αὐτούς, καὶ μᾶλλον τὸ δίκοπο μαχαίρι τῶν μυριῶν πειρασμῶν κάθε μέρα τὸ ἐτοιμάζει καὶ τὸ ἀκονίζει ἐναντίον αὐτῶν πὸν ἔχουν προτιμήσει τὴ μοναχικὴ καὶ ἡσυχὴ ζωὴ. Ἔτσι λοιπὸν δὲν ἔχουν ἀκόμα πείρα τῶν δαιμονικῶν πειρασμῶν, οὔτε αἰσθάνθηκαν ἀκόμα, ἔστω καὶ ἀπὸ μακριά, κάποια ἀψιμαχία τῆς νοητῆς παράταξης, δὲν δέχτηκαν ἐπιδρομὴ ἄσαρκων βαρβάρων, δὲν ἦρθαν ἀκόμα κοντὰ τους οἱ ἀόρατοι πυγμάχοι, δὲν τοὺς πλησίασαν ἀκόμα οἱ σκληρὲς καὶ ἀγέλαστες καὶ σκοτεινὲς φάλαγγες τῶν ἐχθρῶν, οὔτε ἀκόμα τοὺς ἐπιτέθηκε ὁ Ἀσσύριος. Δὲν δοκιμάστηκαν ἀκόμα, δὲν διατάραχτηκαν, οὔτε τινάχτηκαν, οὔτε συσκοτίστηκαν, οὔτε καὶ σκιάστηκαν, ὅπως λέγει ὁ Κύριος στὸν Ἰώβ²¹. «Στὸν δράκο σκιάζονται δένδρα μεγάλα»· δηλαδὴ κάποιοι θαυμάσιοι ἄνδρες, γεμάτοι ἀρετὴ καὶ θεϊκὴ γνώση, θολώνονται ἀπὸ τὸν διάβολο, συγχέονται, κοσκινίζονται, σείονται καὶ διαβάλλονται, δαγκώνονται μὲ τὸ στόμα, χτυπιοῦνται μὲ τὴν οὐρὰ στὰ πρόσωπα, ὑπομένουν μύριες δοκιμασίες ἀπὸ αὐτόν, βρίσκονται σὲ ἀμηχανία, αἰσθάνονται ἴλιγγο γιὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ σῶμα, προσεύχονται νὰ χωριστοῦν ἀπὸ τὸ σῶμα, μέσω τοῦ ὁποίου ὁ ἐχθρὸς ἐπιδιώκει νὰ γίνῃ κύριός μας.

Τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; Οὐπω οὐδὲ ἤκουσαν σχεδὸν τῆς πολυκιν-
 δύνου καὶ πολυμόχθου ἀρετῆς τοῦνομα, καὶ ἤδη τοπάζουσιν εἰς τέλος
 ὑπάρχειν ἀγωνισταί, νικηταί πασῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, ἔριθιοι
 παντός εὐαγγελικοῦ διατάγματος, τορευταί πρακτικῆς ἐξαιρέτου, ἐπι-
 5 στήμονες παντοίας πνευματικῆς σοφίας, ὡς μηδὲν ὄλως ἔτι προσδεῖ-
 σθαι τῶν διδασκόντων αὐτοῖς. Διόπερ λοιπὸν ἄρχονται ψέγειν πολ-
 λούς, λοιδορεῖν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας προκαθημένους, μυκτηρίζειν καὶ
 διασύρειν τοὺς μοναχοὺς, ἠδέως τε αἰεὶ ὀμιλεῖν τὰ ἀλλότρια. Ἔστι δὲ
 μεγάλη ἁμαρτία τὸ μὴ περισκοπεῖν τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα τὸν πλεί-
 10 στοις ἀνομήμασι τετρωμένον, ἀλλὰ τὰ τῶν ἄλλων πολυπραγμονεῖν
 καὶ λέγειν κακά. Ἄταρ δὴ καὶ πᾶσιν ἀπαρέσκονται, πάντας ἐξουδε-
 νοῦσι, καὶ τοὺς ἀρίστους πολλάκις πᾶσιν ἐπιμέμφονται, πᾶσιν ἐπεμ-
 βαίνουσι μὴ ζητούμενοι. Τινὰς δὲ καὶ κατηχεῖν ἐπιχειροῦσι, μήπω
 μεμαθηκότες.

15 Τοὺς τοιούτους τοιγαροῦν παρεικαστέον παιδίοις μικροῖς, μετὰ
 μαχαίρας ξυλίνης πάντας βαρβάρους φονεύειν ὑπισχνουμένοις, καθά-
 περ αὐτὸς πρὸς τινὰς πλεονάκεις εἴρηκας. Πάλιν οἱ παραπλησίως ὑμῖν
 ὑπάρχοντες νεκροὶ τὸ ἦθος, εἰκέναι μοι δοκοῦσι παιδίῳ ἀπλουστάτῳ
 καυχωμένῳ εἰδέναί σὺν ἀκριθείᾳ πάσῃ γεωργικῆν, ὅπερ λαβὸν λεκά-
 20 νην πλατυτάτην, βέβληκεν εἰς αὐτὴν κόκκους ἀναριθμήτους, ὕδωρ δὲ
 ἐπιχέαν καὶ ποτίσαν δαψιλῶς, μετ' οὐ πολὺ ἐθεάσατο τὰ μικρὰ ἐκεῖνα
 βλαστήσαντα σπέρματα, καὶ χλοηφορήσασαν τὴν λεκάνην, κειμένην
 ἐν τῷ μεσαύλῳ τοῦ οἴκου τοῦ πατρικοῦ, παραντίκα τε χαίρει καὶ τέρ-
 πεται μεγάλως καὶ βοᾷ ἐπὶ πάντων μεθ' ὄρκου τε καὶ γέλωτος λέγον,
 25 ὅτι Ἔμπειρός εἰμι παντοίας γεηπονίας, καὶ τέλειος γεωργός. Οὐκ οἶδε
 δὲ τοὺς πόνους τῶν τὰ χωράφια φιλοκαλούντων καὶ ἀροτριούντων
 οὐκ ἐπίσταται τὰς τῶν ὀρνέων διαρπαγὰς οὐκ οἶδε τὰς θλίψεις τῆς
 ἀδροχίας καὶ φλογμῶν ξηρασίας ἐν αὐτῷ χειμῶνι πολλάκις γινομέ-
 νας, ἢ μετὰ τὸ ἀύξηθῆναι πάλιν γεννήματα θρεμμάτων τινῶν ἢ ὀνά-
 30 γρων ἐμβολάς, ἢ ἄλλων ζώων, ἢ κλοπὰς ἀνθρώπων, ἢ καταπατήματα
 θηρίων, ἢ ἐπιφορὰν χαλάζης, ἢ ἐμπυρισμὸν σταχύνων. Οὐπω γινώσκει
 τὸ δρέφος, ὅτι χρὴ γρηγορεῖν κατὰ τὸν ἀγρὸν ἔξω, καὶ νήφειν καὶ
 φιλάττειν τὸ οἰκεῖον γεώργιον. Οὐκ οἶδε πάντα, μόνον δὲ ἀκούει, τί

Ἄλλὰ γιατί νὰ λέγω πολλά; Δὲν ἄκουσαν ἀκόμα σχεδὸν οὔτε τὸ ὄνομα τῆς ἐπικίνδυνης καὶ πολύμοχθης ἀρετῆς, καὶ ἤδη νομίζουν ὅτι τελικὰ εἶναι ἀγωνιστές, νικητὲς ὅλων τῶν ἀντίθετων δυνάμεων, ἐργάτες κάθε εὐαγγελικῆς ἐντολῆς, τορνευτὲς ἐξαιρετικῆς πρακτικῆς, ἐπιστήμονες κάθε εἴδους πνευματικῆς σοφίας, ἐπειδὴ τάχα δὲν ὑπολείπονται σὲ τίποτε πᾶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τοὺς διδάσκουν. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀρχίζουν νὰ κατηγοροῦν πολλοὺς, νὰ κακολογοῦν τοὺς προκαθημένους τῆς Ἐκκλησίας, νὰ εἰρωνεύονται καὶ νὰ διασύρουν τοὺς μοναχοὺς, καὶ μὲ εὐχαρίστηση πάντοτε μιλοῦν γιὰ τὰ ξένα ἔλαττώματα. Ἐνῶ εἶναι μεγάλη ἁμαρτία νὰ μὴ παρατηρεῖ τὰ δικά του ἁμαρτήματα αὐτὸς ποὺ εἶναι πληγωμένος μὲ πάρα πολλά ἁμαρτήματα, ἀλλὰ νὰ ἀσχολεῖται καὶ νὰ μιλάει γιὰ τὰ κακὰ τῶν ἄλλων. Ὡστόσο εἶναι δυσारेστημένοι μὲ ὅλους, ὅλους τοὺς ἐξευτελίζουν, πολλές φορές ἀκόμα καὶ τοὺς ἀριστοὺς, ὅλους τοὺς κατηγοροῦν, σὲ ὅλα ἐπεμβαίνουν χωρὶς νὰ τοὺς ζητηθεῖ. Μερικοὺς μάλιστα ἐπιχειροῦν καὶ νὰ τοὺς κατηγήσουν χωρὶς ποτὲ νὰ ἔχουν διδαχθεῖ.

Αὐτοὺς λοιπὸν πρέπει νὰ τοὺς παρομοιάσουμε μὲ μικρὰ παιδιὰ, ποὺ μὲ ξύλινο μαχαίρι ὑπόσχονται ὅτι θὰ σκοτώσουν ὅλους τοὺς βαρβάρους, ὅπως ὁ ἴδιος πολλές φορές εἶπες σὲ κάποιους. Ἐπίσης καὶ οἱ παραπλήσιοι μὲ σᾶς, ποὺ εἶναι νεκροὶ στὸ ἦθος, νομίζω πὼς μοιάζουν μὲ ἀπλοϊκώτατο παιδί, τὸ ὁποῖο καυχιέται, ὅτι γνωρίζει μὲ κάθε λεπτομέρεια κάθε γεωργικὴ τέχνη, καὶ τὸ ὁποῖο, παίρνοντας μὲ πολὺ πλατεῖα λεκάνη, ρίχνει μέσα σ' αὐτὴν ἀναρίθμητους σπόρους, καὶ χύνοντας νερὸ καὶ ποτίζοντάς τοὺς πάρα πολὺ, βλέποντας ὕστερα ἀπὸ λίγο τοὺς μικροὺς ἐκείνους σπόρους νὰ βλαστάνουν καὶ τὴ λεκάνη πρασινισμένη νὰ βρίσκεται στὴν ἐσωτερικὴ αὐλὴ τοῦ πατρικοῦ του σπιτιοῦ, ἀμέσως χαίρεται καὶ εὐχαριστεῖται πολὺ καὶ φωνάζει σὲ ὅλους μὲ ὄρκο καὶ γέλια, λέγοντας, ὅτι εἶναι γνώστης κάθε εἴδους γεωργικῆς τέχνης καὶ τέλειος γεωργός. Δὲν γνωρίζει ὅμως τοὺς κόπους ἐκείνων ποὺ καλλιεργοῦν καὶ ὀργώνουν τὰ χωράφια, δὲν γνωρίζει τίς στενοχώριες τῆς ἀνομβρίας καὶ τίς πυρκαϊῆς τῆς ξηρασίας ποὺ πολλές φορές συμβαίνουν ἀκόμα καὶ τὸν χειμῶνα, ἢ ὅτι μετὰ τὴν αὐξησὴ τῶν σπαρτῶν εἰσβάλλουν τὰ μικρὰ κάποιον ζώων ἢ ἀγριῶν ὄνων ἢ ἄλλων ζώων, ἢ τίς κλοπὲς τῶν ἀνθρώπων, τίς καταπατήσεις τῶν θηρίων, ἢ τὴν πτώση χαλαζιοῦ, ἢ τὴν πυρπόληση τῶν σιτηρῶν. Δὲν γνωρίζει τὸ παιδάκι, ὅτι πρέπει νὰ ἀγρουπνᾷ ὁ γεωργὸς ἔξω στὸ φωράφι, νὰ μένει ξυπνητὸς καὶ νὰ φυλάει τὴν καλλιέργειά του. Δὲν γνωρίζει καθόλου, ἀλλὰ μόνο ἀκούει, τί εἶναι ἡ ἀκρίδα καὶ ὁ

ἔστιν ἀκρίς καὶ βροῦχος καὶ ἐρυσίβη καὶ κάμπη. Ναὶ μὴν ἔτι παρα-
 πλησιαστέον τοὺς τοιούτους νηπιόφρονας ἄνδρας παιδίω, πορθμεῖον
 ἔχοντι ἔνδοθι τοῦ λιμένος, καὶ σύνεγγυς τοῦ αἰγιαλοῦ μετὰ παιγμονῆς
 πλέοντι, καὶ καυχωμένω ὁμοίως τοῖς πάντα πεπερακόσι τὰ φοβερὰ
 5 πελάγη. Ταῦτα δὲ νυνὶ φήσας, λογίζομαι οὐ μετρίως καθάψασθαι τῆς
 ἡμετέρας οἰήσεως.

ΡΝΔ'— ΔΑΜΙΑΝῶ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

Μὴ σου τὴν προθυμίαν οἱ ἐχθροὶ ἀμβλυνέτωσαν τοῖς ποικίλοις
 καὶ ἀφάτοις πειρασμοῖς τὴν ψυχὴν κολαφίζοντες. Ἐκ γὰρ δὴ τῶν θλί-
 10 ψεῶν σοι τῶν πολλῶν καὶ ἀμυθῆτων ὁ στέφανος πλέκεται, καὶ «ἐν ταῖς
 ἀσθενείαις», ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, «τελεῖται ἡ δύναμις τοῦ Χρι-
 στοῦ», καὶ ἐν ταῖς σκυθρωποτέραις καταστάσεσιν ἐπανθεῖν εἴωθεν ἡ
 τοῦ Πνεύματος χάρις. «Ἐν δὲ τῷ σκότει», φησὶν, «ἐξανέτειλε φῶς τοῖς
 εὐθέσιν», ἐὰν γε τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέ-
 15 λους δεδαίαν κατασχῶσι.

ΡΝΕ'— ΝΕΙΛῶ ΜΟΝΑΧῶ.

Ὅν τρόπον τὸν σίδηρον ἀψηλάφητον ποιεῖ τοῦ πυρὸς ἡ συνά-
 φεια, οὕτω καὶ ἡ πυκνὴ καὶ ἔμπονος προσευχὴ, πεπτυρακτωμένον καὶ
 ἀχμαῖον τοῦ μοναχοῦ τὸν νοῦν ἀποτελοῦσα, ἀνέπαφον τοῦτον καθή-
 20 στησι τοῖς ἀοράτοις ἐχθροῖς. Ὅθεν πάση μηχανῇ ὄκνον τοῖς ἀγωνιζο-
 μένοις ἐμποιεῖν ἀπουδάξουσιν οἱ πάμφαυλοι δαίμονες εἰς τὴν παρα-
 μονὴν καὶ τὴν προσκαρτέρησιν τῆς προσευχῆς, εὖ μάλα ταύτην ἐπι-
 στάμενοι ἐπίδουλον μὲν καὶ διώκτριαν πάσης ἀντικεμενῆς δυνάμεως,
 τοῦ δὲ ἀγωνιστοῦ, ὑπεραγωνίστριαν καὶ ὑπερασπίστριαν.

ΡΝΣΤ'— ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.

Μὴ πρὸ τοῦ ἀπαρτισμοῦ τῶν ἀρετῶν κατηχεῖν καὶ μυσταγωγεῖν
 ἄλλους βούλου φιλοτιμίας χάριν, ἀλλὰ πρῶτον τελεσιουργήσον πᾶ-
 σαν ἀγαθὴν πράξιν, καὶ μετὰ τὴν τούτων λαμπαδουχίαν γενόμενος
 τέλειος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, κατὰ τὸν θεῖον
 30 νόμον, καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς τῶν πατέρων κληρονομίας, τότε λοιπὸν
 ἐν παρρησίᾳ καὶ παιδέυε τοὺς ἄλλους, καὶ δίδασκε καὶ φυτουργὸς
 ξύλων νοητῶν γίνου, κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐν τεύχει Λευϊτικῶ, ὅτι
 «Ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τότε πᾶν ξύλον φυτεύ-

22. Εἶδος ἀκρίδας χωρὶς φτερά.

23. Ἀρρώστια τῶν σιτηρῶν (στάχτη, καπνιά).

βροῦχος²² καὶ ἡ ἔρυσίδη²³ καὶ ἡ κάμπια. Ἄκόμα θὰ μπορούσαμε νὰ παρομοιάσουμε τοὺς ἄνδρες αὐτοὺς ποὺ σκέφτονται σὰν νήπια, μὲ παιδί ποὺ ἔχει βάρκα μέσα σὲ λιμάνι καὶ παίζοντας πλέει πολὺ κοντὰ στὴν ἀκτὴ, καὶ ὑπερηφανεύεται σὰν ἐκείνους ποὺ ἔχουν διασχίσει ὅλα τὰ φοβερὰ πελάγη. Λέγοντας αὐτὰ πρὸς τὸν παρόν, νομίζω ὅτι δὲν θὰ κατηγορήσεις καὶ λίγο τὴ δική μας οἴηση.

154.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΑΜΙΑΝΟ.

Ἄς μὴ σοῦ ἐλαττώνουν τὴν προθυμία οἱ ἐχθροί, ποὺ μὲ τοὺς διάφορους καὶ ἀπερίγραπτους πειρασμοὺς δίνουν πλήγματα στὴν ψυχὴ. Γιατὶ ἀπὸ τίς πολλὲς καὶ ἀπερίγραπτος θλίψεις σου πλέκεται τὸ στεφάνι, καί, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος, «Μὲ τίς ἀδυναμίες φανερώνεται ἡ δύναμη τοῦ Χριστοῦ»²⁴, καὶ μέσα στίς πιὸ σκυθρωπὲς καταστάσεις συνηθίζει νὰ ἀνθίζει ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος. Γιατὶ λέγει· «Μέσα στὸ σκοτάδι ἀνέτειλε φῶς στοὺς δίκαιους»²⁵, ἐὰν βέβαια κρατήσουν τὴν παρησία καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδας μέχρι τὸ τέλος σταθερά.

155.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΕΙΛΟ.

Ὅπως τὸ σίδηρο ἡ φωτιὰ τὸ κάνει ἄπιαστο, ἔτσι καὶ ἡ συχνὴ καὶ ἐπίπονη προσευχὴ, κάνοντας πυρακτωμένο καὶ ἀκμαῖο τοῦ νοῦ τοῦ μοναχοῦ, τὸν καθιστᾷ ἀπρόσιτο στοὺς ἄορατους ἐχθροὺς. Γι' αὐτὸ μὲ κάθε μηχανορραφία ἐπιδιώκουν οἱ πάγκακοι δαίμονες νὰ προκαλέσουν ὀκηριὰ σ' αὐτοὺς ποὺ ἀγωνίζονται ὡς πρὸς τὴν ἐπιμονὴ καὶ τὴν καρτερία τους στὴν προσευχὴ, γνωρίζοντας πολὺ καλά, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐχθρὸς καὶ διώκτρια κάθε ἀντίθετης δύνάμης, ἐνῶ ἀντίθετα εἶναι συναγωνίστρια καὶ ὑπερασπίστρια ἐκείνου ποὺ ἀγωνίζεται.

156.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ.

Νὰ μὴ θέλεις ἀπὸ φιλοτιμία, πρὶν ὀλοκληρώσεις τίς ἀρετές, νὰ κατηχεῖς καὶ νὰ ὀδηγεῖς ἄλλους στὰ μυστήρια. Ἄλλὰ πρῶτα κάνε κάθε καλὴ πράξη, καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ὀλοκλήρωση αὐτῶν, ἀφοῦ γίνεις τέλειος καὶ μπεῖς στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, σύμφωνα μὲ τὸν θεϊκὸ νόμο, καὶ ἀποκτήσεις τὴν κληρονομία τῶν πατέρων, τότε μὲ παρησία καὶ νὰ ἐκπαιδεύεις τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ τοὺς διδάσκεις, καὶ νὰ γίνεις φυτευτὴς νοητῶν δέντρων, σύμφωνα μὲ αὐτὸ ποὺ εἶναι γραμμένο στὸ βιβλίον τοῦ Λευϊτικοῦ· «Ὅταν θὰ μπεῖτε στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, τότε νὰ φυτέψετε κάθε δένδρο καρποφόρο»²⁶. Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν σοῦ τὰ συμβούλευσα, γιὰ νὰ

24. Β' Κορ. 12, 9.

25. Ψαλμ. 111, 4.

26. Λευϊτ. 19, 23.

σατε βρώσιμον.» Ταῦτα δέ σοι παρήνεσα, ἵνα μὴ πολλάκις ἀκούσης παρά τινος τό, «Ἱατρέ, θεράπευσον σεαυτόν», πρῶτον τὰ μεγάλα νοσοῦντα, καὶ τότε λοιπὸν ποιῶν ἐπιμέλειαν καὶ ἰατροίαν ψυχῶν.

ΡΝΖ'.— ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.

5 Οὐ χρὴ δυσφορεῖν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐθυμεῖν ἐπὶ ταῖς πολλαῖς θλίψεσι· διὰ τοῦτό φησιν Ἐθλιψά σε, καὶ ἐλμιαγχόνησά σε, ἵνα ψωμισθῆς τὸ μάννα τῆς γνώσεως, καὶ ἵνα ἐπ' ἐσχάτων σου εὖ σε ποιήσω.

ρνη'.— Τῷ αὐτῷ.

10 Μὴ πνεύσαντος ἐν τῇ θαλάσῃ σκληροῦ τινος ἀνέμου, οὐκ ἂν φανείη κύματα· καὶ μὴ ἐπιδημήσαντος ἡμῖν δαίμονος ἀκαθάρτου, οὐδαμῶς χεμιασθήσεται τοῖς μιαροῖς πάθεσιν οὔτε ψυχῇ, οὔτε σῶμα.

ρνηθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὡσπερ τὸ ἀναπνεῖν οὐδέ ποτε ἄκαιρον, οὕτως οὐδέ τὸ αἰτεῖσθαι
15 παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτήματα μυστικὰ μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς.

ρξ'.— Τῷ αὐτῷ.

Εἰ πολλάκις ὠφελήθημεν ἀνδρὶ τινι ἀγαθῷ συντυχόντες, πηλίκα κερδανοῦμεν μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτα προσδιαλεγόμενοι δι' εὐχῆς καὶ ψαλμωδίας τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων;

20 ΡΞΑ'.— ΘΕΟΚΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Τί θαυμάζεις καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ὁμοψύχων τὸ πρὶν φίλων κατονειδιζόμενος καὶ ἄγαν ψεγόμενος; Μνήσθητι τοῦ ἀητιήτου Ἰώβ· μνήσθητι πάντων τῶν ἀγίων τῶν ὀδυσσάντων διὰ πάσης θλίψεως. Τί ταῦτα λέγω; Μνημόνευσον τοῦ Δεσπότη τῶν ὄλων Χριστοῦ, τοῦ τοσαύτην
25 ὑπὸ δούλων ἰδίων ὑπομεμενηκότος περίστασιν καὶ σκῶψιν, μυκτηρισμὸν τε καὶ χλευασμὸν, ἐμπτυσμούς, εὐτελισμούς, παροινίας, κολαφισμούς, ὕβρεις μυρίας, καὶ τέλος τὸν ἄτμιον θάνατον, καὶ φιλοσοφοῦντος φιλοσοφίαν ἄρρητον, καὶ λώφησον ἀσχάλλων.

ρξβ'.— Τῷ αὐτῷ.

30 Ὅντινα βούλεται σῶσαι ὁ Θεός, φοβήσεται αὐτόν, τινάξει αὐτόν,

μὴν ἀκοῦσεις πολλές φορές ἀπὸ κάποιον· «Γιατρέ, θεράπευσε τὸν ἑαυτό σου»²⁷, πρῶτα, ὁ ὁποῖος εἶναι βαρεια ἄρρωστος, καὶ τότε φρόντιζε καὶ θεράπευε ψυχές.

157.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΔΩΡΟ.

Δὲν πρέπει νὰ δυσανασχετοῦμε γιὰ αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν, ἀλλὰ μάλλον νὰ εἴμαστε εὐθυμοὶ γιὰ τὶς πολλές θλίψεις· γι' αὐτὸ λέγει· Σὲ ἔθλιψα καὶ σὲ ἄφησα νὰ λιμοκτονήσεις, γιὰ νὰ φᾶς τὸ μάννα τῆς γνώσης καὶ στὰ τελευταῖα σου νὰ σὲ εὐεργετήσω²⁸.

158.— Στὸν ἴδιο.

Ἄν δὲν φυσήξει στὴ θάλασσα δυνατὸς ἄνεμος, δὲν μποροῦν νὰ φανοῦν κύματα. Καὶ ἂν δὲν ἔρθει σὲ μᾶς ἀκάθαρτος δαίμονας, δὲν θὰ δοκιμαστεῖ μὲ τὰ ἀκάθαρτα πάθη οὔτε ἡ ψυχὴ, οὔτε τὸ σῶμα.

159.— Στὸν ἴδιο.

Ὅπως ἡ ἀναπνοὴ δὲν εἶναι ποτὲ ἐνοχλητικὴ, ἔτσι δὲν εἶναι ἐνοχλητικὸ καὶ τὸ νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τὸν Κύριο μυστικὰ αἰτήματα μέχρι τὴν τελευταία ἀναπνοὴ μας.

160.— Στὸν ἴδιο.

Ἐὰν πολλές φορές ὠφεληθήκαμε ὅταν συναντήσαμε κάποιον καλὸν ἄνθρωπο, πόσα θὰ κερδίσουμε μιλώντας μέρα καὶ νύχτα μὲ τὸν Δεσπότη τῶν ὅλων μέσω τῆς προσευχῆς καὶ ψαλμωδίας;

161.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΘΕΟΚΛΗ.

Γιατί ἀπορεῖς ἐπειδὴ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ὁμόψυχους, ποῦ προηγουμένως ἦταν φίλοι σου, περιπαίζεσθαι καὶ κατηγορεῖσαι; Θυμήσου τὸν ἀνίκητο Ἰώβ. Θυμήσου ὅλους τοὺς ἁγίους ποῦ βάδισαν μέσα ἀπὸ κάθε εἶδους θλίψη. Καὶ γιατί τὰ λέγω αὐτὰ; Θυμήσου τὸν Κύριο τῶν ὅλων Χριστό, ὁ ὁποῖος ὑπέμεινε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς δούλους του τόση ἐπίθεση καὶ κοροϊδία, ἐμπαιγμὸ καὶ χλευασμὸ, ἐμπτυσμούς, ἐξευτελισμούς, ἀσχημοσύνες, χαστούκια, μύριες βρισιές, καὶ τέλος τὸν ἄτιμο θάνατο, καὶ τὰ ἀντιμετώπισε μὲ καρτερία ἀπεριγίατη, καὶ πάψε νὰ στενοχωριέσαι.

162.— Στὸν ἴδιο.

Αὐτὸν ποῦ θέλει ὁ Θεὸς νὰ τὸν σώσει, θὰ τὸν φοβερήσει, θὰ τὸν

ποικίλως λυπήσει αὐτόν, ὅπως μὴ ἔχη καιρὸν διεγείρεσθαι πρὸς ὑπερσηφανίαν.

ρξγ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὡς εὐχαρις ὁ πολυπειρος Σειράχ, συντάσσων καὶ γραφῶν ὠφέλιμα ρήματα· «Ὁ ἀγαπῶν», γὰρ φησι, «τὸν ἴδιον υἱόν, ἐνδελεχῶς τούτω μάστιγας χορηγήσει». Ἡμεῖς δὲ πάντως διὰ γνησίας πίστεως ὑπάρχοντες υἱοὶ Θεοῦ ὑψίστου, καὶ παιδευόμεθα μὲν, οὐ θανατούμεθα δέ· καὶ καταβαλλόμεθα, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμεθα. Οὐ γὰρ ἡ βάτος ποτὲ φλεγόμενη ἐφλέχθη.

10

ΡΞΔ'.— ΠΕΤΡῶ ΜΟΝΑΧῶ.

Οὐδέποτε δεῖ ἀργεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἀποπαύεσθαι τῆς τῶν Γραφῶν μελέτης, εὐχῶν τε καὶ πνευματικῶν ἁσμάτων καὶ τῆς κατὰ δικαιοσύνην ἐκλάμπρου ἐργασίας, ὅπως μὴ, ἀμελήσαντες ἑαυτῶν, ἀπολέσωμεν τὴν θέρημν τῆς χάριτος, διὰ τὴν τοῦ τρόπου χαυνότητα. Διόπερ πα-
15 ρεγγυᾶ κράζων ὁ θεῖος Ἀπόστολος «Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε». Ἀλλὰ καὶ τῆς παλαιᾶς πολλάκις νομοθεσίας διαγορευούσης ἀκήκοας «Πῦρ καυθήσεται ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον», τὸ ἐν τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς δηλονότι, καὶ οὐδὲ ὅλως σβεσθήσεται.

ΡΞΕ'.— ΠΑΥΛῶ ΜΟΝΑΧῶ.

20 Μὴ σε φοβείτω τῆς σαρκὸς τὰ σκιρτήματα, ἐμπόνως τῆς ἐγκρατείας ἐχόμενον καὶ λιταῖς πυκνότερον χρώμενον καὶ ἡσυχάζειν ποθοῦντα. «Οὐ βοηθησόμεθα», γὰρ φησιν, «ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν»· τουτέστιν Ἐν τῷ τὴν σάρκα τοῖς ἐμφύτων παθῶν τε καὶ κινήματων θραστοῖς καὶ κλόνοις ἀναζειν τρόπον χαλκείου, ἀλλ' οὐδὲ τὰς τῶν
25 δαιμόνων ἡδονὰς, ἔξωθεν δίκην τινὸς γοητείας τοῖς ἀνθρωπίνοις κινήμασι συγκινομένας καὶ ἐκμαινούσας τὴν φύσιν, ποτὲ δειλιάσομεν, καλοῦντες εἰς συμμαχίαν τὸν Δεσπότην τῶν ὅλων.

ρξς'.— Τῷ αὐτῷ.

Φάσκει καθεκάστην ὁ μακάριος Δαυῖδ πρὸς ἡμᾶς «Ἐπὶ τῷ Θεῷ
30 ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι, τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος». Πᾶς γὰρ πιστὸς ἄνθρωπος, πρὸς τὸ Κρεῖττον ἐπάρας τὸ ὄμμα τῆς διανοίας καὶ ἀκραδάντως ἐλπίσας πάντως ὅτι καταπαλαίσει καὶ καταργήσει τὰ συγγενῆ σκιρτήματα τῆς σαρκός, καὶ τοὺς ἐρινυκώδεις καὶ τερατώδεις ἀπο-

ταράξει, καὶ θὰ τὸν λυπήσει μὲ διάφορους τρόπους, γιὰ νὰ μὴ ἔχει εὐκαιρία νὰ διεγείρεται πρὸς ὑπερηφάνεια.

163.— Στὸν ἴδιο.

Εἶναι γεμάτος χάρις ὁ πολύπειρος Σειράχ συντάσσοντας καὶ γράφοντας ὠφέλιμα λόγια. Λέγει λοιπὸν· «Αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾷ τὸν γιό του, τὸν μαστιγώνει διαρκῶς»²⁹. Ἐμεῖς ὅπωςδήποτε μὲ τὴ γνήσια πίστη μας, ὄντας παιδιά τοῦ ὑψιστοῦ Θεοῦ, καὶ παιδευόμεστε βέβαια, ἀλλὰ δὲν θανατωνόμαστε, καὶ καταβαλλόμαστε, ἀλλὰ δὲν χανόμαστε. Γιατὶ οὔτε ἡ βία, ποὺ κάποτε καιῶταν, κήκε³⁰.

164.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΕΤΡΟ.

Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ μένουμε ἀργοί, ἀλλὰ οὔτε νὰ σταματᾶμε τὴ μελέτη τῆς Γραφῆς, τὶς προσευχῆς, τὰ πνευματικὰ ἄσματα, καὶ τὴ λαμπρὴ ἐργασία τῶν ἀρετῶν, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, παραμελώνοντας τὸν ἑαυτό μας, νὰ χάσουμε τὴ θερμὴ τῆς χάριτος, ἐξαιτίας τῆς χανότητάς μας. Γι' αὐτὸ ὁ θεῖος Ἀπόστολος μᾶς προτρέπει φωνάζοντας· «Τὸ πνεῦμα τῆς νὰ μὴ τὸ σβήνετε»³¹. Ἐχεις ὅμως ἀκούσει καὶ τὴν Παλαιὰ νομοθεσία πολλῆς φορὲς ἢ ὅποια διατάσσει· «Φωτιά θὰ καίεται σὸ θυσιαστήριον»³², δηλαδή σὸ ἡγεμονικὸ τῆς ψυχῆς, καὶ δὲν θὰ σβηστεῖ καθόλου.

165.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΥΛΟ.

Νὰ μὴ σὲ φοβίζουν τὰ σκιρτήματα τῆς σάρκας, ὅταν εἶσαι ἀφοσιωμένος στὴν ἐγκράτεια καὶ κάνεις συχνότερη χρῆση τῶν παρακλήσεων καὶ ποθεῖς νὰ ἡσυχάζεις. Γιατὶ λέγει· «Δὲν θὰ φοβηθοῦμε ὅταν ταράσσεται ἡ γῆ»³³. δηλαδή· Ὅταν ἡ σὰρκα θερμένεται, σὰν χάλκινο σκεῦος, μὲ τοὺς βρασμοὺς καὶ τοὺς κλονισμοὺς τῶν ἔμφυτων παθῶν καὶ κινήσεων ἀλλ' οὔτε τὶς ἡδονὲς τῶν δαιμόνων, ποὺ ἀναμιγνύονται ἀπέξω, σὰν γοητεία, μὲ τὶς ἀνθρώπινες κινήσεις καὶ κάνουν τὴ φύση νὰ ξετρελλαίνεται, δὲν θὰ τὶς φοβηθοῦμε, ἐὰν καλοῦμε σὲ συμμαχία τὸν Δεσπότη τῶν ὅλων.

166.— Στὸν ἴδιο.

Κάθε μέρα ὁ μακάριος Δαβὶδ μᾶς λέγει· «Ἐλπίζω στὸν Θεό, δὲν φοβᾶμαι, τί θὰ μοῦ κάνει ὁ ἄνθρωπος»³⁴. Κάθε πιστὸς δηλαδή ἄνθρωπος, ὑψώνοντας τὰ μάτια τῆς διάνοιάς του πρὸς τὸ Ἀνώτερο Ὄν, καὶ πιστεύοντας ἀκράδαντα, θὰ νικήσει ὅπωςδήποτε καὶ θὰ ἐξαφανίσει τὰ ἔμφυτα σκιρτήματα τῆς σάρκας καὶ θὰ διώξει καὶ θὰ ἀποβάλει ἀπὸ

²⁹ Δευτ. 6, 5.

³³ Ψαλμ. 45, 3.

³⁴ Ψαλμ. 117, 6.

πέμψει, καὶ τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς ἀποπτύσει. Πῶς τοίνυν αὐτὸς ὑπὲρ πάντα φοβῆ καὶ καταπτήσεις καὶ δειλιᾶς τοὺς βρασμοὺς καὶ τὰς ἐπαναστάσεις τοῦ δέρματος καὶ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς; Ἀλλὰ δοκιμαστέον, μὴ ἐξ ἀπιστίας τοῦτο συμβαίνει καὶ γίνεται τὸ δέος, καὶ
5 πρὸς τὸν ἰατρὸν τῶν ψυχῶν βοηθέον· «Πιστεύω, Δέσποτα, βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ» ἢ ἐκεῖνο εἰπεῖν τὸ πάλαι γεγραμμένον· «Κύριε, πρόσθεσ ἡμῖν πίστιν».

ρξζ'. — Τῷ αὐτῷ.

Μέμνησαι πάντως Ἰακώβου τοῦ ἁγίου γράψαντος, ὅτι ὁ διακρι-
10 νόμενος ἐν ταῖς προσευχαῖς καὶ διατάζων, ἀνὴρ ἐστὶ δίψυχος, ἀκατάστατος, καὶ ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. Καὶ μὴ οἰέσθω ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος λήψεσθαί τι παρὰ Κυρίου θαυμάσιον χάρισμα.

ΡΞΗ'. — ΠΑΡΝΑΣΙΩ ΣΥΝΗΓΟΡΩ.

15 Πότε ἄρα ἐξ ὕπνου ἀναστήσει τῶν μοχθηρῶν καὶ ἀκάρπων ἡδονῶν; Πότε γνώσει, ὅτι λογικὸν κατεσκευάσθης ζῶον; Πότε μισῆσαι θελήσεις τὸν ἐχθρὸν τῆς ψυχῆς σου διάβολον, τὸν παντοίας ἀτόπου δημιουργὸν ἡδονῆς; Πότε κατὰ νοῦν λάβῃς τὸ καθεστησόμενον φρικῶδες κριτήριον, μετὰ τὴν λύσιν τῶν βλεπομένων ἀπάντων; Πότε ἄρα
20 ἴσασαυτοῦ καταγνοίης; Πότε ἄρα βδελύξῃ τὴν κακὴν ἐργασίαν; Πότε μισήσεις τὸ πρᾶγμα τὸ δυσῶδες; Πότε στυγήσεις τῶν δαιμόνων τὰ φίλτρα; Πότε λήψῃ τοῦ Θεοῦ ἔννοιαν; Πότε ἄρα εἰς οὐρανὸν σὺν κλαυθμῷ ἀναβλέψεις; Πότε ἄρα τῷ μακαρίῳ Παύλῳ ὑποθήσεις τὸ ὠτίον καὶ πειθαρχήσεις λέγοντι, «Μὴ σὺν βασιλευέντῳ ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ
25 θνητῷ ὑμῶν σώματι, μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀνομίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῷ ἁγιασμῷ» τῷ Κυρίῳ τῶν ὅλων εἰς ζωὴν αἰώνιον;

ΡΞΘ'. — ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῃ.

30 Οὐχ οὕτω τις ἐραστής μανικώτατος τῆς ἑαυτῷ ἐρωμένης ἐπιθυμεῖ, ὡς ὁ Θεὸς ἐφίεται ψυχῆς τῆς βουλομένης μετανοεῖν, ὅς τὴν ἐκπορνεύσασαν πάλιν ἀνακαλεῖται διὰ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου, καὶ φησι τῇ ἀπαρησιάστῳ· Δεῦρο πρὸς με, καὶ ταχέως ἀνάκαμψον πρὸς τὸν σεαυτῇ Δεσπότην καὶ Σωτῆρα. Δεῦρο, καὶ μὴ βραδύνῃς μετὰ μυρία

πάνω τους τούς μανιώδεις και τερατώδεις και αίσχρους λογισμούς. Πῶς λοιπὸν ἐσὺ περισσότερο ἀπὸ ὅλα φοβᾶσαι και τρέμεις και δειλιάζεις τούς βρασμούς και τὶς ἐπαναστάσεις τοῦ δέρματος και τούς κακούς λογισμούς; Πρέπει ἐπομένως νὰ ἐξετάσεις μήπως αὐτὸς ὁ φόβος προέρχεται ἀπὸ ἀπιστία, και νὰ φωνάξεις στὸν γιατρὸ τῶν ψυχῶν «Πιστεύω, Κύριε, βοήθησέ με γιὰ τὴν ἀπιστία μου»³⁵, ἢ νὰ πεῖς ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἀπὸ παλιὰ γραμμένο· «Κύριε, πρόσθεσε σὲ μᾶς πίστη»³⁶.

167.— ΣΤὸν ἴδιο.

Νὰ θυμᾶσαι ὅπως ὅποτε τὸν ἅγιο Ἰάκωβο ποὺ ἔγραψε· «Αὐτὸς ποὺ ἀμφιβάλλει σὶς προσευχές του και ἔχει ἐπιφυλάξεις, εἶναι ἄνθρωπος δίγνωμος, ἀσταθής, και μοιάζει μὲ κύμα θάλασσας, ποὺ κινεῖται ἀπὸ τὸν ἀέρα και πηγαίνει ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Και ἂς μὴ νομίζει ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὅτι θὰ λάβει ἀπὸ τὸν Κύριο κάτι τὸ ἀξιόλογο.

168.— ΣΤΟΝ ΣΥΝΗΓΟΡΟ ΠΑΡΝΑΣΙΟ.

Πότε ἄραγε θὰ ξυπνήσεις ἀπὸ τὸν ὕπνο τῶν μοχθηρῶν και ἄκαρπων ἡδονῶν; Πότε θὰ μάθεις, ὅτι πλάστηκες ζῶο λογικό; Πότε θὰ θελήσεις νὰ μσήσεις τὸν ἐχθρὸ τῆς ψυχῆς σου διάβολο, τὸν δημιουργὸ κάθε εἶδους παράλογης ἡδονῆς; Πότε θὰ σκεφτεῖς τὸ φρικτὸ δικαστήριο ποὺ θὰ στηθεῖ μετὰ ἀπὸ τὴ διάλυση ὅλων αὐτῶν ποὺ βλέπονται. Πότε ἄραγε θὰ κατηγορήσεις τὸν ἑαυτὸ σου; Πότε ἄραγε θὰ σιχαθεῖς τὴν ἐργασία τῶν κακῶν; Πότε θὰ μσήσεις τὸ βρωμερὸ αὐτὸ πράγμα; Πότε θὰ ἀποστραφεῖς τὰ φίλτρα τῶν δαιμόνων; Πότε ἄραγε θὰ κοιτάξεις στὸν οὐρανὸ μὲ δάκρυα; Πότε ἄραγε θὰ στήσεις τὸ αὐτί σου και θὰ πειθαρχήσεις στὸν μακάριο Παῦλο, ποὺ λέγει, «Ἄς μὴ βασιλεύει ἡ ἁμαρτία στὸ θνητὸ σῶμα σας, οὔτε νὰ κάνετε τὰ μέλη σας δοῦλα στὴν ἁμαρτία, ἀλλὰ νὰ προσφέρετε τὸν ἑαυτὸ σας στὸν Θεό, σὰν ἄνθρωποι ποὺ ἀναστηθήκατε ἀπὸ τούς νεκρούς και ζεῖτε μὲ δικαιοσύνη, και τὰ μέλη σας δοῦλα στὸν ἁγιασμό»³⁷, δηλαδή στὸν Κύριο τῶν ὅλων, γιὰ νὰ ζήσετε αἰώνια;

169.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Ὁ μανιώδης ἐραστής δὲν ἐπιθυμεῖ τόσο πολὺ τὴν ἀγαπημένη του, ὅσο ἐπιθυμεῖ ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴ ποὺ θέλει νὰ μετανοήσῃ, ὁ ὁποῖος καλεῖ πάλι ἐκείνην ποὺ ἐκπορνεύθηκε μέσω τοῦ προφήτη Ἰερεμία, και λέγει σ' αὐτὴν ποὺ δὲν ἔχει παρησία· Ἔλα σὲ μένα και γύρνα γρήγορα στὸν Κύριο και Σωτῆρα σου. Ἔλα και μὴ καθυστερεῖς, ὕστερα ἀπὸ μύρια

κακά. Δεῦρο πρὸς με τεταπεινωμένη καὶ κατησχυμένη, καὶ γὰρ σε πάσης ἐλευθερώσω αἰσχύνης, καὶ παρηρησίαν δικαίων παρέξομαι. Οὐδένα γὰρ ἐγὼ ἀποστρέφομαι τῶν μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς με ἀναστρεφόντων τῇ ἐμῇ εὐσπλαγχνίᾳ.

5

ΡΟ'.- ΝΕΙΛΩ.

Τισὶ τῶν μὴ θελόντων ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις σφάλμασι μετανοεῖν, ἐπιφέρει Κύριος θλίψιν καὶ βασανισμόν σώματος, ὅπως διὰ τῆς ἐκείνων κολάσεως οἱ ἐμμελεῖς καὶ εὐαισθητότεροι, πρὶν τι σκυθρωπὸν ὑποστῆναι, εἰς διόρθωσιν ἔλθωσι, καὶ μὴ χρονίσωσιν ἐν τινὶ ἐλαττώματι, κἂν
10 βραχὺ τοῦτο δοκῇ.

ΡΟΑ'.- ΚΥΙΝΤΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ ΠΕΣΟΝΤΙ

Καλὸν ὑπῆρχε μὴδὲ ὄλως μολῦναι τὸ ἄσπιλον χιτῶνα. Καλὸν ὑπῆρχε μὴ ζοφῶσαι τὸ φέγγος. Καλὸν ὑπῆρχεν ἀτραυμάτιστον μένειν καὶ μὴ χρῆζειν ἰατροῦ. Καλὸν ὑπῆρχε τὴν ῥαντισθεῖσαν καρδίαν τῶ
15 αἵματι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνθοῦσαν ῥοδοειδῶς, μὴ βορβορῶσαι τῇ ἀθέσμῳ ἡδονῇ. Ἐπειδὴ δὲ μικρὸν ἐρραθυμηκῶς καὶ ἀμελήσας νενίκησαι, καὶ ἠττήθης βορβορώδους καὶ πικρᾶς ἁμαρτίας, καὶ σκελισθεῖς ὑπὸ τοῦ διαδόλου, αἰχμάλωτος γέγονας, καίτοι μὴ προσδοκήσας τοιοῦτόν τι πείσεσθαι, μὴ ἀπογνῶς. Ἔστι γὰρ ἐπάνοδος πρὸς τὸ καλὸν διὰ τῆς
20 μετανοίας, καὶ κατάφυγε πρὸς Χριστὸν τὸν πανοικτίρμονα καὶ φιλανθρωπώτατον. Ἔστιν εὐπρόσδεκτος πρὸς αὐτὸν γινομένη ἀπολογία δι' εὐχῶν καὶ νηστειῶν καὶ κλαυθμοῦ, ἐξομολογήσεώς τε καὶ ἀγρυπνίας καὶ χαμευνίας καὶ θρήνων, καὶ τὰ ἐξῆς.

ροβ'.- Τῷ αὐτῷ.

25 Οὐκ ἀτελεισιτέον σωθῆναι δι' εὐσπλαγχνίας Χριστοῦ. Ἴδου καὶ νῦν διὰ τοῦ προφήτου· «Οὐ βούλομαι ἁμαρτωλοῦ θάνατον, ἀλλ' ἐπιστροφὴν». Πρὸς με ἀνάστρεψον μετὰ τὴν ἁμαρτίαν. «Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται;». Ἀναστῶμεν τοιγάρτοι.

ΡΟΓ'.- ΑΓΑΘΟΠΟΔΙ ΜΟΝΑΧΩ.

30 Ἄνω χρῆ πάντοτε νεύειν, καὶ μάλιστα ὅταν σκυθρωπὰ περιόσται ἡμᾶς, εὐχαριστεῖν τε τῷ Θεῷ τῷ γυμνάζοντι ἡμᾶς. Καὶ γὰρ ὁ μακάριος λέγει Δαυὶδ· «Εὐλόγησω σε τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ». Καὶ

κακά. Ἔλα σέ μένα ταπεινωμένη καὶ καταντροπιασμένη, καὶ ἐγὼ θὰ σέ ἐλευθερώσω ἀπὸ κάθε ντροπῆ καὶ θὰ σοῦ δώσω τὴν παρρησία τῶν δικαίων³⁸. Γιατί ἐγὼ δὲν ἀποστρέφομαι κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἐπιστρέφουν μὲ κλάματα σέ μένα, στὴν εὐσπλαγχνία μου.

170.— ΣΤΟΝ ΝΕΙΛΟ.

Σὲ μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ δὲν θέλουν νὰ μετανοήσουν γιὰ τὰ σφάλματά τους, στέλνει ὁ Θεὸς θλίψη καὶ βάσανα σωματικά, ὥστε μὲ τὴν τιμωρία ἐκείνων, οἱ λογικοὶ καὶ πιὸ εὐαίσθητοι, προτοῦ ὑποστοῦν κάτι κακό, νὰ διορθωθοῦν καὶ νὰ μὴ παραμείνουν πολὺ χρόνο σέ ἓνα ἐλάττωμα, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ φαίνεται σύντομο.

171.— ΣΤΟΝ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟ ΚΥΪΝΤΟ, ΠΟΥ ΕΞΕΠΕΣΕ.

Ἦταν καλὸ οὔτε κἂν νὰ μόλυνες τὸν ἄσπιλο χιτῶνα. Ἦταν καλὸ νὰ μὴ σκοτείνιαζες τὸ φῶς. Ἦταν καλὸ νὰ ἔμενες ἀτραυματίστος καὶ νὰ μὴ χρειαζόσουν γιατρό. Ἦταν καλὸ τὴν καρδιά ποὺ ραντίσθηκε μὲ τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθοῦσε σὰν τριαντάφυλλο, νὰ μὴ τὴν κυλοῦσες στὴ λάσπη τῆς παράνομης ἡδονῆς. Ἐπειδὴ ὁμως ἔδειξες γιὰ λίγο ὀκνηρία καὶ ἀμέλεια καὶ νικῆθηκες καὶ ἠττήθηκες ἀπὸ τὴ βορβορώδη καὶ πικρὴ ἁμαρτία, καὶ ἀφοῦ ὑποσκελίστηκες ἀπὸ τὸν διάβολο, ἔγινες αἰχμάλωτος, ἂν καὶ δὲν περίμενες ὅτι θὰ πάθεις κάτι τέτοιο, μὴν ἀπογοητεύεσαι. Γιατί εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιστροφή στὸ καλὸ μὲ τὴ μετάνοια, καὶ ζήτησε καταφύγιο στὸν Χριστό, τὸν πολυεύσπλαχνο καὶ πάρα πολὺ φιλόανθρωπο. Εἶναι εὐπρόσδεκτη ἡ ὁμολογία ποὺ γίνεται μὲ προσευχὲς καὶ νηστεῖες καὶ κλάματα καὶ ἔξομολόγηση καὶ ἀγρυπνία καὶ κατάκλιση στὸ ἔδαφος καὶ θρήνους καὶ τὰ λοιπά.

172.— ΣΤὸν ἴδιο.

Δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζεσαι ὅτι θὰ σωθεῖς μὲ τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ Χριστοῦ. Νὰ τώρα λέγει μὲ τὸν προφήτη· «Δὲν θέλω τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφή του»³⁹. Γύρισε πάλι σέ μένα μετὰ τὴν ἁμαρτία. «Μήπως αὐτὸς ποὺ πέφτει δὲν σηκώνεται;»⁴⁰. Ἄς σηκωθοῦμε λοιπόν.

173.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΓΑΘΟΠΟΔΑ.

Πρέπει πάντοτε νὰ κοιτάζουμε ἐπάνω, καὶ ἰδιαίτερα ὅταν μᾶς κυκλώνουν δυσάρεστα, καὶ νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ ποὺ μᾶς ἐκπαιδεύει. Γιατί ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγει· «Θὰ δοξολογῶ τὸν Κύριο σέ κάθε εὐ-

ὁ ἅγιος Ἡσαΐας ἐβόα ἐξ ἡμετέρου προσώπου· «Εὐλογήσω σε καὶ ὑμνώσω σε, Κύριε, ὅτι ὠργήσθης μοι καὶ ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἠλέησάς με καὶ ἐβοήθησάς μοι καὶ παρεκάλεσάς με».

5

ροδ'. — Τῷ αὐτῷ.

Οἶδεν ἀκριβῶς καὶ βλέπει Κύριος ἅπερ προστρέβουσιν ἡμῖν κακὰ οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες. Φησὶ γὰρ τῷ Μωυσῆ, ὅτι «Οἶδα τὴν ὁδὴν αὐτῶν καὶ τὸν θλιμμόν, ὃν οἱ Αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς». Ἀλλὰ ἀναμένει καὶ μακροθυμεῖ πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν· ἀναμένει πρὸς τὸ
10 πολυπλασιάσαι τὸν μισθὸν τῆς ὑπομονῆς ἡμῶν· ἀναμένει πρὸς τὸ ἀξιοθῆναι μᾶλλον καὶ μεγαλυνθῆναι τὸν οἰκτιρισμὸν αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς τοὺς ἔλεινούς, καὶ μᾶλλον σοφίζεται τὴν διὰ τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων ἡμῶν πρὸς αὐτὸν παραμονήν, ἵνα μάθωμεν μὴ ἀπονεύειν αὐτοῦ, μηδὲ ἐπιλανθάνεσθαι, κἄν ποτε τῆς ἀμεριμνίας ἐπιλαθώμεθα καὶ εἰρηνικῆς
15 καὶ ἀπολεμήτου καταστάσεως ἵνα διὰ θλίψεως τὸν εὐεργέτην οἰκειωσώμεθα, ἵνα ἐν τῷ στενοχωρεῖσθαι προσφεύγωμεν Χριστῷ τῷ φιλανθρωποτάτῳ, ἵνα ἐν τῷ κάμνειν προσεγγίζωμεν αὐτῷ, καὶ τῷ χρήζειν βοηθείας παρασκευαζώμεθα πρὸς τὸν δοῦναι δυνάμενον. Διὰ τοῦτο δεῖ ὀλοκαρδίως καὶ ἐμπόνως πρὸς αὐτὸν καταφεύγειν, μηδὲ ὅλως
20 βομβαινόντας ἢ ὑπογογγύζοντας, ἀλλ' ἐν πάσῃ θλίψει τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα προβαλλομένους.

ΡΟΕ'. — ΕΥΓΕΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὅταν ἐπιθῆς ὑψηλοτέρων βαθμῶν, ὅταν ἀποσπασθῆς τοῦ ἐδάφους, ὅταν τελείως τὰ γήινα βδελύξῃ, ὅταν ἐξουδενώσῃς τὰ βλεπόμενα πάντα, ὅταν ἀληθῶς ἐρασθῆς τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, ὅταν δυνηθῆς ἀναλαβεῖν τῶν νοητῶν ἀετῶν τὰς πτέρυγας καὶ τερφθῆναι τῇ
25 εὐσυνθέτῳ φυῇ τῶν πτερῶν πρὸς τὸν οὐρανὸν εὐμαρῶς αἶρομένων, τότε δὴ, τότε φοβεροὺς πειρασμοὺς θεωρήσεις, τότε δεινῶν πολέμων ἐν πείρᾳ καταστήσῃ, ἐπιθυμῶν μᾶλλον καὶ εὐχόμενος ἀπαλλαγῆναι
30 τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ μηκέτι βουλόμενος ζωὴν βροτῶν καθορᾶν.

ρος'. — Τῷ αὐτῷ.

Οὕτω πεντεκαιδέκατον ἔτος πεπλήρωκας τῷ μονήρει ἐνασκούμενος δέμ, καὶ δὴ σαυτὸν τέλειον ὑπογράφεις ἤδη ὑπερέχων σεαυτὸν

καιρία»⁴¹. Και ὁ ἅγιος Ἡσαΐας φώναζε ὡς ἐκπρόσωπός μας· «Θὰ σέ δοξάζω καὶ θὰ σέ ὑμνῶ, Κύριε, ἐπειδὴ ὀργίστηκες ἐναντίον μας, καὶ γύρισες ἄλλοῦ τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ μένα, καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ μὲ λυπήθηκες καὶ μὲ βοήθησες καὶ μὲ παρηγόρησες»⁴².

174.— ΣΤὸν ἴδιο.

Γνωρίζει ἀκριβῶς καὶ βλέπει ὁ Κύριος τὰ κακὰ ποὺ μᾶς προκαλοῦν οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες. Γιατὶ λέγει στὸν Μωυσῆ· «Γνωρίζω τὸν πόνο τους καὶ τὴ θλίψη ποὺ τοὺς προκαλοῦν οἱ Αἰγύπτιοι»⁴³, ἀλλὰ περιμένει καὶ μακροθυμεῖ γιὰ τὸ συμφέρον μας. Περιμένει γιὰ νὰ πολλαπλασιάσει τὸν μισθὸ τῆς ὑπομονῆς μας. Περιμένει γιὰ νὰ αὐξηθεῖ περισσότερο καὶ νὰ μεγαλώσει ἡ εὐσπλαγχνία του γιὰ μᾶς τοὺς ἀξιολύπητους, καὶ μᾶλλον ἐπινοεῖ τὴν παραμονή μας σ' αὐτὸν μὲ προσευχὰς καὶ δεήσεις, γιὰ νὰ μάθουμε νὰ μὴ ἀποκλίνουμε ἀπὸ αὐτόν, οὔτε νὰ τὸν λησιμονοῦμε, ἔστω καὶ ἂν κάποτε βρεθοῦμε σὲ ἀδιαφορία καὶ σὲ εἰρηνικὴ καὶ χωρὶς πόλεμο κατάσταση, γιὰ νὰ συμφιλιωθοῦμε μὲ τὸν εὐεργέτη μας, γιὰ νὰ προσφύγουμε στὸν φιλανθρωπότατο Χριστὸ ὅταν θλιθῶμαστε, γιὰ νὰ τὸν πλησιάσουμε ὅταν καταπονούμεστε, καὶ ἔχοντας ἀνάγκη βοήθειας, νὰ στραφοῦμε σ' αὐτὸν ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς τὴ δώσει. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ καταφεύγουμε σ' αὐτὸν μὲ ὅλη μας τὴν καρδιά καὶ μὲ πόνο, χωρὶς νὰ μουρμουρίζουμε ἢ νὰ γογγύζουμε καθόλου, ἀλλὰ μὲ ὅλη τὴ θλίψη μας νὰ προβάλλουμε τὴν καλή μας ἐλπίδα.

175.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΓΕΝΙΟ.

“Ὅταν ἀνέβεις σὲ ψηλότερα σκαλοπάτια, ὅταν ἀποχωριστεῖς ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ὅταν σιχαθεῖς τελείως τὰ γήινα, ὅταν ἐξουδετερώσεις ὅλα ὅσα φαίνονται, ὅταν ἐρωτευθεῖς πραγματικὰ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, ὅταν μπορέσεις νὰ ἀποκτήσεις τὰ φτερὰ τῶν νοητῶν ἀετῶν καὶ νὰ νοιώσεις εὐχαρίστηση μὲ τὸ ἐπιτυχημένο φύτρωμα τῶν φτερῶν, ποὺ εὐκολὰ ὑψώνονται πρὸς τὸν οὐρανό, τότε λοιπόν, ναὶ τότε, θὰ δεῖς φοβεροὺς πειρασμούς, τότε θὰ λάβεις πείρα τῶν δεινῶν πολέμων, καὶ θὰ ἐπιθυμεῖς καὶ θὰ προσεύχεσαι νὰ ἀπαλλαγεῖς ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, καὶ νὰ μὴ θέλεις πιά νὰ ξαναδεῖς ζωὴ ἀνθρώπων.

176.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄκόμα δὲν ἔχεις συμπληρώσει δεκαπέντε χρόνια ἀσκήσεως στὴ μοναχικὴ ζωὴ, καὶ νὰ, παρουσιάζεις τὸν ἑαυτό σου τέλειο. Νόμισες ἤδη ὅτι ὁ

τῶν καλῶς προσησκηκότων γερόντων ὑπέληφας ἤδη νεοσσοὶ γυπῶν
τὰ ὑψηλὰ πέτανται· ἤδη πάντας νενικηκέναι πειρασμοὺς ὑποπτεύεις,
μήπω μηδενὸς πειρασμοῦ πόμπαν σκιάν τε θεασάμενος, μήπω εἰδὼς
τί ἐστὶν ἡ πάλῃ τῶν δαμώνων, μήπω πρὸς διάβολον ἀρξάμενος πυ-
5 κτεύειν· ἤδη τοὺς ἐμπειροπολέμους ἀδελφοὺς εὐτελίζειν καὶ κατακρί-
νειν ἀδιακρίτως τολμᾷς

ΡΟΖ'.— ΧΡΥΣΙΠΠΩ ΚΟΥΡΑΤΩΡΙ.

Ἄναγκαῖον εἰδέναι, ὅτι μέλλεις θήματι παρίστασθαι φοβερῶ, ἔν-
θα μηδεὶς ἐπιφαίνεται ἐπικουρῆσαι δυνάμενος, ἢ ἐξελέσθαι τῆς χει-
10 ρὸς τοῦ δικαστοῦ· ἔνθα δεινότης οὐδὲν παντελῶς ἰσχυσαί δυνήσεται·
ἔνθα μηδεὶς ὑπάρχει συνηγορήσων ἢ παραιτησόμενος. Ὡς οὖν διὰ
τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου καὶ αἰωνίου πυρὸς μελλούσης διελθεῖν τῆς
ψυχῆς σου, μὴ ἀμελήσης, μηδὲ καταφρονήσης, ἀλλὰ μετανόησον, ὡς
ἔχεις καιρὸν καὶ προθεσμίαν ζωῆς. Ἐλθέ εἰς ἐπίγνωσιν τῶν ἡμαρτη-
15 μένων σοι· κλαῦσον σαυτὸν, ὡς ἤδη τεθνηκότα καὶ ἐν μνημείῳ ταφέν-
τα· πρόπεμψον δρόσον εἰς ἐκείνην τὴν φλόγα· κίνησον δακρῶν
πηγὰς λύπησον σεαυτὸν λύπην καλὴν καὶ σωτήριον· κατὰ ἀναλογίαν
τῶν ἐπταισμένων σοι τὸ δάκρυον φερέσθω.

ΡΟΗ'.— ΒΕΝΟΥΣΤΡΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

20 «Γλυκὺς τοῦ δούλου ὁ ὕπνος», φησὶν ἡ θεία Γραφή. Γλυκεῖα γὰρ
πῶ ὄντι καὶ ἡδίστη τότε ἐστὶ καὶ τρόπον τινὰ ἀναπαύεται καὶ ἡσυχά-
ζει κοιμώμενος, ὅταν ἡ κτησαμένη τὸ σῶμα ψυχὴ αὐτάρκως καὶ μετὰ
μέτρου ταῖς τροφαῖς χρήσῃται, σκοπὸν θεμένη τοῦ διαθρέψαι αὐτὸ
καὶ σκεπάσαι. Τότε πῶ ὄντι γλυκὺς εὐρίσκεται ὁ ὕπνος πῶ δούλῳ. Τῶ
25 δὲ ἀσωτενομένῳ καὶ διὰ χρῆσιν ἄπληστον ἐρεθίζοντι τὸ σῶμα, οὐκ
ἔστι γλυκὺς ὁ ὕπνος καὶ κατὰ φύσιν, ἀλλ' οὐδόλως συγχωρεῖ διανα-
παύεσθαι τὴν κτησαμένην αὐτὸ δούλον ψυχὴν. Ἀπαυχενίζει γὰρ
λοιπὸν ὑπεράγαν κεχορτασμένον τῇ πολυτελείᾳ τῶν βρωμάτων, καὶ
τῶν πομάτων, καὶ ἐλευθεριάζειν φαντάζεται, καὶ κατεξανιστάμενον
30 τῆς κυρίας φύσεως καὶ τῆς ἀκολασίας τὸ σμῆνος ἐξεγειρον, τὰ τε
σκάμματα τῶν ποικίλων ἡδονῶν καὶ τὴν τῶν αἰσχίστων παθῶν παλαί-

ἑαυτός σου ὑπερέχει ἀπὸ τοὺς γέροντες ποὺ ἀσκήτευσαν καλά. Νόμισες ὅτι ἀμέσως τὰ νεογέννητα πουλιὰ τῶν γυπῶν πετοῦν ψηλά. Θεωρεῖς ὅτι νίκησες ἀμέσως ὅλους τοὺς πειρασμούς, χωρὶς καθόλου νὰ ἔχεις δεῖ οὔτε τὴ σκιά κάποιου πειρασμοῦ, χωρὶς νὰ γνωρίζεις τί εἶναι ἡ πάλη τῶν δαιμόνων, χωρὶς νὰ ἔχεις ἀρχίσει νὰ πυγμαχεῖς μὲ τὸν διάβολο, καὶ τολμᾷς ἀμέσως νὰ ἐξευτελίζεις καὶ νὰ κατακρίνεις τοὺς ἐμπειροπόλεμους ἀδελφούς ἀδιακρίτως.

177.— ΣΤΟΝ ΚΟΥΡΑΤΟΡΑ ΧΡΥΣΙΠΠΟ.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζεις, ὅτι πρόκειται νὰ παραστεῖς σὲ φοβερὸ δικαστήριον, ὅπου κανεὶς δὲν ἐμφανίζεται ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ σὲ βοηθήσει, ἢ νὰ σὲ γλυτώσει ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ δικαστῆ, ὅπου ἡ εὐγλωττία δὲν θὰ μπορέσει νὰ κατορθώσει ἀπολύτως τίποτε, ὅπου δὲν ὑπάρχει κανεὶς νὰ συνηγορήσει ἢ νὰ παρακαλέσει. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ψυχὴ σου πρόκειται νὰ περάσει μέσα ἀπὸ ἐκείνη τὴ φοβερὴ καὶ αἰώνια φωτιά, νὰ μὴ ἀμελήσεις, οὔτε νὰ καταφρονήσεις, ἀλλὰ μετανόησε ὅσο ἔχεις καιρὸ καὶ προθεσμία ζωῆς. Ἔλα σὲ ἐπίγνωση τῶν ἁμαρτιῶν σου. Κλάψε τὸν ἑαυτό σου, σὰν νὰ εἶναι ἤδη νεκρὸς καὶ ἔχει ταφεῖ σὲ μνήμα. Στείλε ἀπὸ πρὶν δροσιὰ σ' ἐκείνη τὴ φλόγα. Κίνησε τὶς πηγές τῶν δακρύων. Προκάλεσε λύπη στὸν ἑαυτό σου, λύπη καλὴ καὶ σωτήρια. Τὰ δάκρυά σου νὰ τρέχουν ἀνάλογα μὲ τὰ πταίσματά σου.

178.— ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΒΕΝΟΥΣΤΡΟ.

«Ὁ ὕπνος τοῦ δούλου εἶναι γλυκός»⁴⁴, λέγει ἡ ἁγία Γραφή. Εἶναι πραγματικὰ γλυκός καὶ εὐχάριστος, καὶ κατὰ κάποιον τρόπον ἀναπαύεται καὶ ἡσυχάζει καθὼς κοιμᾶται, τότε μόνο, ὅταν ἡ ψυχὴ ποὺ ἔχει ἀποκτήσει τὸ σῶμα, χρησιμοποιεῖ τὶς τροφές μὲ αὐτάρκεια καὶ μὲ μέτρο, θέτοντας σκοπὸ νὰ τὸ διαθρέψει καὶ νὰ τὸ σκεπάσει. Τότε πραγματικὰ ὁ ὕπνος τοῦ δούλου εἶναι γλυκός. Ἐνῶ σ' αὐτὸν ποὺ ἀσωτεύεται καὶ ἐρεθίζεται τὸ σῶμα μὲ ἀπληστία, ὁ ὕπνος δὲν εἶναι γλυκός, καί, ὅπως εἶναι φυσικό, οὔτε ἐπιτρέπει καθόλου νὰ ἀναπαύεται ἡ ψυχὴ ποὺ ἔχει ἀποκτήσει τὸ σῶμα ὡς δοῦλο τῆς. Τὸ στραγγαλίζει λοιπὸν χορτασμένο μέχρι σκασιμοῦ μὲ τὶς πολυτελεῖς τροφές καὶ τὰ ποτά, καὶ φαντάζεται ὅτι ἔχει βρεῖ τὴν ἐλευθερίαν του, καὶ ἐπαναστατώντας ἐναντίον τῆς κύριας φύσεώς του καὶ ξεσηκώνοντας τὸ σμήνος τῆς ἀκολασίας, καὶ προβάλλοντας χωρὶς νὰ κοκκινίζει ὡς παλαιίστρα καὶ τὰ σκάμματα τῶν κάθε εἶδους

στραν ἀνερυθριάστως προβαλλόμενον, στεφάνων ψεκτῶν καὶ βραδείων ἐφίεται

ΡΟΘ'.— ΙΑΣΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

«Ἡ εἰς Θεὸν ἐλπίς», καθά φησιν ὁ μακάριος Παῦλος, «οὐδαμῶς
5 κατασχύνει τὸν ἀληθῶς ἐλπιιστὴν». Τῷ γὰρ οἰκειῷ καιρῷ φέρει τῷ εἰς
Θεὸν ἐλπίσαντι τὸ ἐλπιισθέν, καὶ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρίστησιν,
ἀποδίδωσί τε τὸ μετὰ πίστεως προσδοκηθὲν χάρισμα, καὶ δωρεῖται
ὅπερ ἂν ἄνθρωπος πλεονάκεις δι' εὐχῆς ἐξήτησε. Μακάριοι οὖν οἱ τὸν
Κύριον, φησίν, ὑπομένοντες δι' εὐχῆς καὶ ἐλπίδος. Ἐλεήσει Κύριος
10 πρὸς τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου, καὶ ἐπακούσεταιί σου, ὅταν τὸ σύν-
τριμμα τῆς ψυχῆς σου ἰάσηται. «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε», κράζει ὑπὲρ
ἡμῶν ὁ προφήτης Ἡσαΐας «ἐπὶ σοὶ γὰρ πεποιθήαμεν ἢ γὰρ σωτηρία
ἡμῶν παρὰ σοῦ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως»· δοξάσω, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου,
ὅτι ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα· διὰ τοῦτο ὑμνεῖ σε ὁ λαὸς ὁ πτω-
15 χός, καὶ πόλεις ἀνθρώπων ἀδικουμένων καὶ φοβουμένων σε εὐλογή-
σουσί σε. Ἐγίνου γὰρ πάση πόλει ταπεινῇ βοηθός, καὶ τοῖς ἀθυμήσα-
σι δι' ἔνδειαν σκέπη, σκέπη διψῶντων ἀνθρώπων, ἀδικουμένων. Ὡς
ἄνθρωποι ὀλιγόψυχοι διψῶντες ἐν Σιών ἀπὸ ἀνθρώπων, οἷς παρέδω-
κας ἡμᾶς. Νόησον ταῦτα πάντα, ἐπίσκοπε· νοῶν γὰρ ἐγώ, νοοῦντι
20 γεγράφηκα

ΡΠ'.— Τῷ αὐτῷ.

«Φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν», εἶπε Κύριος διὰ τοῦ
Μωυσέως, «καὶ κατοικήσετε μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν». Οἶ-
δας δὲ τίς ὁ θειότερος ἄρτος, καὶ τίς ἡ ἀσφάλεια. Ἡσφάλισα μὲν γὰρ
25 σε, φησίν, ἐγὼ τῇ δεξιᾷ μου, καὶ δώσω εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν (εἰ-
ρήνην προσαγορεύων τὴν τῶν μιαρῶν παθῶν ἐλευθερίαν), καὶ κοιμη-
θήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν ὑμᾶς ὀνησιφόρος καὶ λυτικός τῶν
κρατησάντων κακῶν. Οὗτός ἐστιν ὁ ὕπνος. Ἐδωκας γὰρ, φησίν, οὐκ
εἰς τὸ στόμα μου, ἀλλ' εἰς τὴν καρδίαν μου, εἰς τὴν διάνοιαν, ἄσηπτον
30 καὶ διαιωνίζουσαν εὐφροσύνην, καὶ διὰ τοῦτο «ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ
κοιμηθήσομαι», καὶ ὑπνώσω ὕπνον πάσης ἁμαρτίας νεκρωτικόν.

ἡδονῶν καὶ τῶν πιὸ αἰσχροῶν παθῶν, ἐπιθυμεῖ στεφάνια καὶ βραβεῖα κατακριτέα.

179.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΑΣΩΝΑ.

Ἡ ἐλπίδα στὸν Θεό, ὅπως λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, δὲν ντροπιάζει καθόλου αὐτὸν ποὺ ἐλπίζει»⁴⁵. Διότι στὸν κατάλληλο καιρὸ φέρνει σ' αὐτὸν ποὺ στήριξε τὶς ἐλπίδες του στὸν Θεό, αὐτὸ ποὺ ἤλπισε, καὶ τὸ παρουσιάζει φέροντάς το ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στὴν ὑπαρξία, καὶ παραδίνει τὸ χάρισμα ποὺ ἀναμενόταν στὸν ἄνθρωπο ποὺ τὸ ζήτησε πολλές φορές μὲ τὴν προσευχή. Εἶναι μακάριοι λοιπόν, λέγει, αὐτοὶ ποὺ ὑπομένουν τὸν Κύριο μὲ προσευχή καὶ ἐλπίδα⁴⁶. Θὰ σὲ ἐλεήσει ὁ Κύριος μὲ τὴ φωνὴ τῆς κραυγῆς σου, καὶ θὰ σὲ ἀκούσει, ὅταν θεραπεύσει τὴ συντριμμένη καρδιά σου. «Ἐλέησέ μας, Κύριε», φωνάζει γιὰ μᾶς ὁ προφήτης Ἡσαΐας, «γιατὶ σὲ σένα στηρίξαμε τὶς ἐλπίδες μας. Διότι ἡ σωτηρία μας θὰ ἔρθει ἀπὸ σένα τὴν ἡμέρα τῆς θλίψης μας»⁴⁷. Θὰ σὲ δοξάσω, θὰ ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου, ἐπειδὴ ἔκανες θαυμαστὰ πράγματα. Γι' αὐτὸ σὲ ὑμνεῖ ὁ φτωχὸς λαός, καὶ οἱ πόλεις αὐτῶν ποὺ ἀδικοῦνται καὶ σὲ φοβοῦνται θὰ σὲ δοξολογήσουν. Γιατὶ σὲ κάθε ταπεινὴ πόλη ἔγινες βοηθός, καὶ σ' ἐκείνους ποὺ λιποψύχησαν ἐξαιτίας τῆς φτώχειας ἔγινες σκέπη, σκέπη τῶν ἀνθρώπων ποὺ διψοῦν καὶ ἀδικοῦνται. Ὅπως οἱ ἄνθρωποι οἱ λιπόψυχοι ποὺ διψοῦσαν στὴ Σιών, ἀπὸ ἀνθρώπους στοὺς ὁποίους μᾶς παρέδωσες. Σκέψου τὰ ὅλα αὐτά, ἐπίσκοπε, γιατί ἐγὼ σκεπτόμενος αὐτά, τὰ ἔγραψα σὲ σένα ποὺ σκέπτεσαι.

180.— Στὸν ἴδιο.

«Θὰ φᾶτε τὸ ψωμί σας γιὰ νὰ χορτάσετε», εἶπε ὁ Κύριος μὲ τὸν Μωυσῆ, «καὶ θὰ κατοικήσετε ἀσφαλεῖς στὴ χώρα σας»⁴⁸. Καὶ γνωρίζεις, φυσικά, ποιό εἶναι τὸ πιὸ θεϊκὸ ψωμί καὶ ποιά ἡ ἀσφάλεια. Γιατὶ λέγει, σὲ ἀσφάλισα ἐγὼ μὲ τὸ δεξιὸ μου χέρι, καὶ θὰ δώσω εἰρήνη στὴ χώρα σας (ἐννοώντας μὲ τὴ λέξη εἰρήνη τὴν ἐλευθερία τῶν ἀκάθαρτων παθῶν), καὶ θὰ κοιμόσαστε χωρὶς νὰ σᾶς φοβίζει ὁ εὐεργετικὸς καὶ καταλύτης τῶν κακῶν ποὺ ἐπικράτησαν. Αὐτὸς εἶναι ὁ ὕπνος. Διότι ἔδωσες, λέγει, ὄχι στὸ στόμα μου, ἀλλὰ στὴν καρδιά μου, στὴ διάνοιά μου, εὐφροσύνη ποὺ δὲν σαπίζει καὶ εἶναι αἰώνια, καὶ γι' αὐτό, «Θὰ κοιμηθῶ ἡσυχος στὸ ἴδιο μέρος, καὶ θὰ χορτάσω ὕπνο»⁴⁹, ὁ ὁποῖος θὰ νεκρώνει κάθε ἁμαρτία. Γιατί, «ὅταν ὁ Κύριος δίνει ὕπνο σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν

«Ὅταν γὰρ δῶ Κύριος τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον», ἰδοὺ αὐτόθεν ἡ κληρονομία Κυρίου ἠτομασμένη τοῖς ἀγωνισαμένοις.

ρπα'.— Τῶ αὐτῶ.

«Ἀπολῶ», φησί, «θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν», τοὺς ἀγρίους
 5 δαίμονας δηλονότι καὶ τὰς τούτων κατὰ τῆς ψυχῆς τῶν ἀθλούντων
 πολυμηχάνους σκαιωρίας, καὶ διώξετε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πε-
 σοῦνται ἐνώπιον ὑμῶν τῶ φόνῳ τῆς μαχαίρας, ἣτις καύχημα ὑμέτερον
 ὑπάρχει, καὶ διώξουσιν ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατόν ὑμῶν μυριά-
 10 δας διώξουσιν. Αἶ γὰρ πέντε αἰσθήσεις τῇ μεγαλονοίᾳ καὶ θεόθεν χο-
 ρηγουμένη ἰσχύϊ καὶ τῶ σθένει τῶ κρείττονι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως,
 ὅπερ κτᾶται τροπαιοῦχος γενόμενος ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, περιχαρα-
 κωθεῖσαι, ἑκατοντάδα τῶν πολεμίων ἐλαύνουσιν· ἡ δὲ ἑκατοντάς τῶν
 ἐμπειροτάτων τε καὶ τελειοτέρων ἡμῶν ἐννοιῶν καὶ πράξεων ἀγα-
 15 αῶν, τὴν μυριάδα τῶν τὴν ἄκραν ἠμφιεσμένων φαυλότητα τυράννων

ΡΠΒ'.— ΕΥΓΕΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τύρος ἐρμηνεύεται «συνοχή», ἥτοι «θλίψις». Μετὰ δὲ τὴν συνο-
 χὴν καὶ τὴν θλίψιν τὴν παρὰ τῶν δαμόνων ἐπαγομένην ἡμῖν, ὅταν
 γενναίως ἐνέγκωμεν, ὀψόμεθα τικτομένην ἡμῖν γενναίαν κατάστασιν,
 20 ἀναπαύουσαν ἡμᾶς ἐκ προλαβόντος κόπου, Θεοῦ ταύτην ἐξ ὕψους
 δωρομένου. Τοιοῦτον δὴ τι νομίζω τὸ Ψαλτικὸν ὑπάρχειν, ὅτι «Θυ-
 γάτηρ Τύρου ἐν δώροις». Τάχα γὰρ πλεῖστα χαρίσματα θεῖα μετὰ τὴν
 συνοχὴν καὶ τὴν θλίψιν εὐρίσκομεν ἐν τῇ ψυχῇ κυϊσκόμενα

ΡΠΓ'.— ΦΙΛΙΠΠΩ.

25 «Ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν
 ψυχὴν αὐτοῦ, εὐρήσει αὐτήν». Βλέπεις ἐν τοῖς ῥήμασι τούτοις ἀπώλει-
 αν καλλίστην καὶ εὐρεσιν ἀγαθὴν; Ὅταν τοίνυν κατανοήσας τὴν ἑαυ-
 τοῦ ψυχὴν εὐρεῖς ἐν ἀμαρτία τινί, σπεῦσον τοῦ ἀπολέσαι ταύτην τῆς
 μοχθηρᾶς ἕξεως, ἵνα πάλιν εὐρεθῇ σοι ἐπανελθοῦσα εἰς τὸ ἀρχαῖον
 30 καλόν, τουτέστι τὴν ἐνάρετον ζωὴν.

ΡΠΔ'.— ΘΩΜΑ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩ.

Ἐμπρόσθια τῆς ψυχῆς νοητέον τὰς πασῶν τῶν ἀρετῶν λαμπα-
 δουχίας, ὀπίσθια δὲ παντοῖον κακίας εἶδος.

ἀγαποῦν»⁵⁰, ἡ κληρονομία του εἶναι ἤδη ἐτοιμασμένη σ' αὐτούς πού ἀγωνίζονται.

181.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Θὰ ἐξαφανίσω», λέγει, «τὰ κακὰ θηρία ἀπὸ τῆ χώρα σας»⁵¹, δηλαδή τοὺς ἄγριους δαίμονες καὶ τὶς πολυμήχανες σκευωρίες τοὺς ἐναντίον τῆς ψυχῆς αὐτῶν πού ἀθλοῦνται, καὶ θὰ διώξετε τοὺς ἐχθροὺς σας, καὶ θὰ πέσουν μπροστά σας σκοτωμένοι μὲ μαχαίρι, τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ καύχημά σας, καὶ θὰ καταδιώξουν οἱ πέντε ἀπὸ ἑσᾶς ἑκατό, καὶ οἱ ἑκατό δικαί σας μυριάδες. Γιατὶ οἱ πέντε αἰσθήσεις, περιχαρακωμένες μὲ τὴ μεγαλοψυχία καὶ τὴ δύναμη πού παρέχεται ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ μὲ τὸ ἀνώτερο σθένος τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, τὸ ὁποῖο ἀποκτᾶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὅταν γίνεται θριαμβευτῆς, καταδιώκουν ἑκατοντάδα ἐχθρῶν, ἐνῶ ἡ ἑκατοντάδα τῶν πλέον ἔμπειρων καὶ τέλειων σκέψεων καὶ ἀγαθῶν ἔργων μας αἰχμαλωτίζουν καὶ καταδυναστεύουν τοὺς μύριους τυράννους πού περιβάλλονται μὲ τὴν πιὸ μεγαλύτερη κακία.

182.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΥΓΕΝΙΟ.

Τύρος σημαίνει “συνοχή”, δηλαδή “θλίψη”. Μετά τὴ συνοχή ὅμως καὶ τὴ θλίψη πού μᾶς προκαλεῖται ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ὅταν τὴν ἀντιμετωπίσουμε γενναῖα, θὰ δοῦμε νὰ γεννιέται μέσα μας μιά γενναία κατάσταση, πού μᾶς ἀναπαύει ἀπὸ τὸν κόπο πού προηγήθηκε, τὴν ὁποία κατάσταση μᾶς δωρίζει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ὁ Θεός. Κάτι τέτοιο νομίζω εἶναι αὐτὸ πού λέγει ὁ ψαλμὸς: «Ἡ πόλη τῆς Τύρου ἦρθε φέροντας δῶρα»⁵². Δηλαδή πάρα πολλὰ θεϊκὰ δῶρα βλέπουμε νὰ γεννιοῦνται μέσα στὴν ψυχὴ μας ἀμέσως μετὰ τὴ θλίψη.

183.— ΣΤΟΝ ΦΙΛΙΠΠΟ.

«Ἐκεῖνος πού ζητᾶ νὰ σώσει τὴ ζωὴ του, θὰ τὴ χάσει, καὶ ἐκεῖνος πού θὰ τὴ χάσει, αὐτὸς θὰ τὴ βρεῖ»⁵³. Βλέπεις στὰ λόγια αὐτὰ ἀπώλεια κάλλιστη, καὶ εὕρεση ἀγαθῆ; “Ὅταν λοιπόν, ἐρευνώντας τὴν ψυχὴ σου, βρεῖς κάποια ἁμαρτία, διάσου νὰ τὴν ἐξαφανίσεις ὡς πρὸς τὴν ἐχθρική ἔξη, γιὰ νὰ τὴν ξαναδεῖς νὰ ἔρχεται πάλι στὴν παλιὰ ὠραιότητα, δηλαδή στὴν ἐνάρετη ζωὴ.

184.— ΣΤΟΝ ΛΟΓΟΓΡΑΦΟ ΘΩΜΑ.

Μπροστινὰ μέρη τῆς ψυχῆς νὰ ἐννοεῖς τὴ λαμπαδουχίες ὅλων τῶν ἀρετῶν, καὶ πσινὰ κάθε εἶδος κακίας.

ρπε'.— Τῷ αὐτῷ.

Πρόσωπον τῆς ψυχῆς ἢ θεοειδῆς μορφή, τουτέστιν ἢ καθαρότης τοῦ νοῦ καὶ τὸ τῆς ἁγίας καὶ ἀκηλιδώτου φύσεως αὐτοειδές τε καὶ ἔκλαμπρον, νῶτος δέ ἢ ἀπὸ τῆς ἔραθυμίας συνισταμένη κακία. Διόπερ
5 τινὲς ἐγκαλοῦνται καὶ ψέγονται, ὡς τὰ νῶτα πρὸς τὸν Θεὸν στρέψαντες, καὶ ἀναγκαῖον πλήττεσθαι τὴν κακίαν, ἵνα μὴ ἀνιάτρευτοι διαμένωμεν. Ἐπάταξε γὰρ Κύριος, φησί, τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ· εὖ γε καὶ ἐπωφελῶς

ΡΠΣΤ'.— ΤΙΤῶ ΔΙΑΚΟΝῶ.

10 «Τὸ μάννα», φησί, «τῆ τοῦ προσφερομένου ἐπιθυμία ὑπηρετοῦν, πρὸς ὃ τις ἐβούλετο μετεκιονᾶτο». Ἐν γὰρ τῷ θεῷ λόγῳ πάσης νοητῆς ἐστὶ βρώσεως ποιότης τοῖς μὲν ἀναγεννηθεῖσιν ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος γίνεται ἄδολον γάλα, τοῖς δὲ ἀσθενοῦσι λάχανον φαίνεται, τοῖς δὲ τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχουσι πρὸς διάκρισιν, τροφήν
15 ἐτέραν ὁ λόγος χαρίζεται, καὶ τοῖς πᾶσι γίνεται τὰ πάντα, ἵνα σωθῶσιν ἄνθρωποι καὶ καταξιωθῶσι τῆς αἰωνίου ζωῆς

ΡΠΖ'.— ΙΩΑΝΝΗ ΕΠΙΣΚΟΠῶ.

Μὴ ἀμερίμνως, μηδὲ ἀναλγήτως διατεθῆς ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν σοι. Ἐκ γὰρ τῆς σῆς ἀμελείας ἀνέβη πρὸς τὴ ψυχὴν σου ὁ βασιλεὺς
20 Αἰγύπτου, καὶ ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς οἴκου Κυρίου καὶ τὰ χρυσᾶ δόρατα, ἅπερ μετὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ ἰδρώτων νόμῳ πολέμου πρῶην ὁ Δαυὶδ ἔλαβεν ἀπὸ τῆς χειρὸς τῶν παίδων ἄλλοφύλου Ἀδρααζάρ. Καὶ ὅμως αὐτὸς τέρπη ἐπὶ τούτοις, ἥπερ ἀλγῆσαι βούλει καὶ κατηφῆσαι.

25 ΡΠΗ'.— ΘΕΟΦΑΝΗ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚῶ.

«Ἐὰν σκανδαλίξῃ σε ὁ δεξιὸς ὀφθαλμός, ἔκβαλε αὐτόν»· ὅμοιον πῶ εἰρημένῳ παρὰ τῷ Μωυσῆ, ὅτι Ἐὰν ἡ γυνή σου ἢ ἐν τῷ κόλπῳ σου, καὶ ἐὰν ὁ φίλος σου, ὁ ἴσος τῆς ψυχῆς σου, θελήσῃ ποτὲ ἀποστησαί σε ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ σου, μὴ φείσῃ αὐτῶν, μηδὲ κατελεήσῃς αὐτούς,
30 μηδὲ περιποιήσῃ.

ΡΠΘ'.— ΠΡΟΚΛῶ ΜΟΝΑΧῶ.

Λέγεις λιπεῖσθαι οὐ μετρίως καὶ κατηφεῖν, ὅτι πλοῦτον οὐκ ἔχεις

54. Σοφ. Σολ. 16, 21.

55. Γ Βασ. 14, 25-26.

56. Α' Παραλ. 18, 11.

57. Ματθ. 5, 29.

58. Δευτ. 13, 6-8.

185.— ΣΤὸν ἴδιο.

Πρόσωπο τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ θεϊκὴ μορφή, δηλαδή ἡ καθαρότητα τοῦ νοῦ καὶ ἡ ὁμοιότητα καὶ λαμπρότητα τῆς ἁγίας καὶ ἀψευγάδιαστης φύσης, ἐνῶ νῶτα τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ κακία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ὀκνηρία. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς μερικοὶ κατηγοροῦνται καὶ μέμφονται, ὅτι ἔχουν στρέψει τὰ νῶτα τους στὸν Θεό, καὶ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ πλήττεται ἡ κακία, γιὰ νὰ μὴ μένουμε ἀγιάτρευτοι. Γιατὶ ὁ Κύριος, λέγει, χτύπησε τοὺς ἐχθροὺς του, καλῶς καὶ ἐπωφελῶς.

186.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΤΙΤΟ.

«Τὸ μάννα», λέγει, «ἀνταποκρινόταν στὴν ἐπιθυμία ἐκείνου στὸν ὁποῖο προσφερόταν, καὶ μετατρέποταν σὲ ὅ,τι ἤθελε ὁ καθένας»⁵⁴. Γιατὶ καὶ στὸ λόγο τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ἡ ποικιλία κάθε νοητῆς τροφῆς. Σ' ἐκείνους δηλαδή ποὺ ἀναγεννήθηκαν μὲ τὸ νερὸ καὶ τὸ Πνεῦμα, γίνεται ἄδολο γάλα, ἐνῶ σ' ἐκείνους ποὺ ἀσθενοῦν πνευματικὰ ἀποδεικνύεται λαχανικό, σ' ἐκείνους πάλι ποὺ ἔχουν γυμνασμένα τὰ αἰσθητήρια ὄργανα τῆς ψυχῆς στὸ νὰ κάνουν διάκριση, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ χαρίζει ἄλλη τροφή, καὶ γίνεται γιὰ ὅλους τὰ πάντα, γιὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ γίνουν ἀξιοὶ τῆς αἰώνιας ζωῆς.

187.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΩΑΝΝΗ.

Μὴν ἀδιαφορεῖς, οὔτε νὰ ἀντιμετωπίζεις μὲ ἀναλγησία αὐτὰ ποὺ σοῦ συμβαίνουν. Γιατὶ ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία σου ἀνέβηκε στὴν ψυχὴ σου ὁ βασιλιάς τῆς Αἰγύπτου, καὶ πῆρε τοὺς θησαυροὺς τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου καὶ τὰ χρυσὰ δόρατα⁵⁵, τὰ ὁποῖα μὲ πολλοὺς ἀγῶνες καὶ κόπους εἶχε προηγουμένως πάρει ὁ Δαβὶδ μὲ τὸ δίκαιο τοῦ πολέμου ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παιδιῶν τοῦ ἀλλόφυλου Ἀδρααζάρ⁵⁶. Καὶ ὅμως ἐσὺ χαίρεσαι γι' αὐτὸ, ἀντὶ νὰ θέλεις νὰ πονέσεις καὶ νὰ εἶσαι κατηφής.

188.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΦΑΝΗ.

«Ἐὰν σὲ σκανδαλίζει τὸ δεξιό μάτι σου, θγάλε το»⁵⁷. Ὁμοιο μὲ αὐτὸ εἶναι καὶ αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Μωυσῆς· «Ἐὰν ἡ γυναίκα, ποὺ εἶναι στὴν ἀγκαλιά σου, καὶ ὁ φίλος σου ὁ καρδιακός, θελήσουν κάποτε νὰ σὲ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ Θεό σου, νὰ μὴ τοὺς λυπηθεῖς, οὔτε νὰ τοὺς ἐλεήσεις, οὔτε νὰ τοὺς φερθεῖς μὲ φιλοφροσύνη»⁵⁸.

189.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΡΟΚΛΟ.

Λές ὅτι στενοχωρεῖσαι πολὺ καὶ εἶσαι σκυθρωπός, ἐπειδὴ δὲν ἔχεις

εἰς τὸ σκορπίζειν παντὶ δεομένῳ προσώπῳ. Ἐγὼ δὲ φημι, μηδὲ ἄπαιτεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἐντολήν τὸν μὴ ἔχοντα χρήματα. Καὶ τούτων παρακαλῶ σκορπισμὸν καὶ ἀποβολὴν εὐθύμως ποιήσασθαι. ἔστι δὲ ταῦτα, θυμὸς, φιλονεικία, φθόνος, ἀντιλογία, κουφοδοξία, τάραχος, κόμπος, πολυλογία, πικρία, προδρομία, περιεργία, καὶ ἀνυποταξία.

Ρ4' - ΚΥΡΙΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Ἐπεπόθησε», φησὶν, «ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου». Αὐλὰς δὲ θείας κικλήσκει τὰς πανευφήμους ἀριστείας καὶ πράξεις, αἷς τισιν ὁ τοῦ Θεοῦ ἐναυλίζεται λόγος, καὶ οἱ τῷ λόγῳ αἰεὶ ξυνέπεσθαι προαιρούμενοι.

ρ4α' - Τῷ αὐτῷ.

«Ἰδού», φησὶ Κύριος, «ἐκκλίνω πρὸς τοὺς ὑπομείναντας τὰ σκυθρωπὰ ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπικλύζειν δόξαν ἔθνῶν». Ὁ δὲ Ἀκύλας ἠρμήνευσεν, «ἀπὸ παντοδαπίας». ὁ δὲ Σύμμαχος λέγει, «ἀπὸ λύπης». Θεοδοτίων δέ, «ἀπὸ πλήθους». Νόησον τοίνυν ταῦτα, καὶ σαυτὸν παρακάλει.

Ρ4β' - ΘΥΡΣΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.

Οὐ μεταδοτέον παρρησίας τοῖς νέοις, κἂν ὑποκρίνεσθαι δοκοῖεν εὐλάβειαν, ἵνα μὴ δι' αὐτῶν ἡμᾶς ὁ ἐχθρὸς τροπώσῃται.

ρ4γ' - Τῷ αὐτῷ.

Ὅπερ ὁ Σειράχ περὶ θυγατρὸς φησιν, ὅτι «Πάση φυλακῇ τήρει αὐτήν, καὶ μηδέποτε ἰλαρώσης τὸ πρόσωπόν σου πρὸς αὐτήν, ἵνα μὴ αἰσχύνῃ τὸν οἶκόν σου», τοῦτο ὑπολάμβανε γνώμονα καὶ κανόνα ὑπάρχειν ἐπὶ παντὸς νεωτέρου συντεταγμένου τῇ συνοδίᾳ ἡμῶν.

Ρ4δ' - ΜΑΚΕΔΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἄγνοοῦσιν οἱ δαίμονες, ὅτι ἄλλους βουλόμενοι παλαιῶσαι καὶ σαθρῶσαι διὰ πειρατηρίων, αὐτοὶ μᾶλλον σαθροῦνται καὶ ταλαιπωροῦνται διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ εὐελπιστίας τῶν ἀγωνιζομένων «Ὁ παλαιῶν», γὰρ φησὶ, «τὰ ψεκτὰ ὄρη, καὶ οὐκ οἶδασιν».

πλοῦτο, γιὰ νὰ τὸν σκορπίσεις σὲ κάθε πρόσωπο ποὺ ἔχει ἀνάγκη. Ἐγὼ ὅμως λέγω, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται καθόλου ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐντολῆς ἀπὸ αὐτὸν ποὺ δὲν ἔχει χρήματα. Καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ σκορπίσεις καὶ νὰ ἀποβάλεις πρόθυμα τὰ ἔξῃς, ποὺ εἶναι· ὁ θυμὸς, ἡ φιλονεικία, ὁ φθόνος, ἡ λογομαχία, ἡ κενοδοξία, ἡ ταραχὴ, ὁ κομπασμὸς, ἡ πολυλογία, ἡ πικρία, ἡ φιλοπρωτία, ἡ ἀδιακρισία, καὶ ἡ ἀνυποταξία.

190.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΡΙΛΛΟ.

«Ἡ ψυχὴ μου», λέγει, «ποθεῖ διακῶς νὰ βρῖσκεται στὶς αὐλὲς τοῦ Κυρίου»⁵⁹. Αὐλὲς ἐδῶ τοῦ Κυρίου ὀνομάζει τὶς πολυφημισμένες ἀρετὲς καὶ πράξεις, στὶς ὁποῖες κατοικεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτοὶ ποὺ προτιμοῦν νὰ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸν λόγο.

191.— Στὸν ἴδιο.

«Νά», λέγει ὁ Κύριος, «θὰ στραφῶ σ' ἐκείνους ποὺ ὑπέμειναν τὶς θλίψεις, σὰν ποτάμι εἰρήνης καὶ σὰν χεῖμαρρος ποὺ καταποντίζει τὴ δόξα τῶν ἐθνῶν»⁶⁰. Ὁ Ἀκύλας πάλι μεταφράζει «τὰ σκυθρωπά» «ἀπὸ κάθε εἶδος», ὁ Σύμμαχος «ἀπὸ τὴ λύπη», καὶ ὁ Θεοδοτίωνας «ἀπὸ πλῆθος». Σκέψου τα λοιπὸν αὐτὰ καὶ παρηγόρησε τὸν ἑαυτό σου.

192.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΘΥΡΣΟ.

Δὲν πρέπει νὰ δίνουμε θάρρος στοὺς νέους, ἔστω καὶ ἂν φαίνονται ὅτι ὑποκρίνονται εὐλάβεια, γιὰ νὰ μὴ μᾶς κατατροπώσει ὁ ἐχθρὸς μέσω αὐτῶν.

193.— Στὸν ἴδιο.

Αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Σειράχ γιὰ τὴν θυγατέρα, «Νὰ ἔχεις τὴ θυγατέρα σου σὲ συνεχῆ παρακολούθηση καὶ ποτὲ νὰ μὴ τῆς χαμογελάσεις, γιὰ νὰ μὴ ντροπιάσει τὸ σπίτι σου»⁶¹, αὐτὸ νὰ τὸ θεωρεῖς ὅτι ἀποτελεῖ γνώμονα καὶ κανόνα γιὰ κάθε νεώτερο ποὺ ἀνήκει στὴ συνοδεία σας.

194.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΟ.

Οἱ δαίμονες δὲν γνωρίζουν ὅτι, θέλοντας νὰ παλιώσουν καὶ νὰ ἀχρηστέψουν ἄλλους μὲ τοὺς πειρασμούς, μᾶλλον οἱ ἴδιοι ἀχρηστεύονται καὶ ταλαιπωροῦνται μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν καλὴ ἐλπίδα αὐτῶν ποὺ ἀγωνίζονται. Γιατὶ λέγει, «Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ παλιώνει τὰ ἀξιοκατάκριτα βουνα, καὶ δὲν τὸν γνωρίζουν»⁶².

61. Σοφία Σειρ. 42, 11.

62. Ἰωβ 9, 5.

ρ4ε'.— Τῷ αὐτῷ.

Περίστομα, φησί, περιβαλέσθω, καὶ ἀκάθαρτος κληθήσεται πά-
 σας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἂν εἶῃ ἐπ' αὐτῷ ἢ ἀφή, κεχωρισμένος καθήσεται
 ἔξω τῆς παρεμβολῆς. Εἰσὶν οἱ ἀδιακρίτως καὶ τολμηρῶς ἐπιτρέποντες,
 5 μεταποιήσασθαι διδασκαλίας πνευματικῆς, τοῖς ὑπὸ τῶν μιαρῶν
 παθῶν πολεμουμένοις καὶ κατεσπλωμένοις τῷ πλήθει τῶν παισιμά-
 των. Ἴδου γὰρ ὁ θεῖος θεσμὸς τῆ σιωπῆ τὸ στόμα περιβάλλει τὸ δυσο-
 σμίας μεστόν, μέχρις ἂν, ἐπιστρέψας ποτέ, καθαρῶς ἑαυτὸν ὁ τοιοῦ-
 τος πόνοις καρτερικωτάτοις καὶ σκληροτάταις ἀγωγαῖς καὶ τοῖς τοῦ
 10 κλαυθμοῦ ῥείθροις, τῆ τε πολυχρονίῳ κακουχίᾳ καὶ τῆ ἀκαταπαύστῳ
 ταπεινώσει, μέχρις ἂν ἐπ' αὐτῷ σπλαχνισθεῖς ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων
 Χριστός, ἐπιφθέγξῃται. «Πλάτνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐ-
 τό», οὐκέτι ἀτιμίας καὶ βδελυγμίας πολλῆς, ἀλλ' εὐωδίας καὶ πάσης
 ἀγαθωσύνης, πρὸς ὠφέλειαν σοῦ τε καὶ τῶν μελλόντων μετὰ ταῦτα
 15 ὑπὸ σοῦ κατηχεῖσθαι.

ρ4ς'.— Τῷ αὐτῷ.

«Ἐξω τῆς παρεμβολῆς ἐκβάλλεται ὁ λεπρὸς τὴν ψυχὴν καὶ ἀ-
 κάθαρτος». Δύστασθαι γὰρ τὸν τοιοῦτον προσήκει μέχρι τελειοτάτης
 καθάρσεως, καὶ ἀποχωρίζεσθαι τῆς παρεμβολῆς τῶν θείων ἀφη-
 20 γητῶν καὶ μυσταγωγῶν, καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν προφητῶν, ὅπου
 καθέστηκε Σαμουὴλ καὶ Δαβὶδ οὐκ ἀπολυμπάνεται.

Ρ4Ζ'.— ΠΕΤΡῶ ΜΟΝΑΧῶ.

Τί γὰρ οὐ μηχανᾶται ὁ κακώτροπος δαίμων πρὸς τὸ εἰς ἀθυμίαν
 ἐμβαλεῖν τοὺς καλοὺς ἀγωνιστάς; Ἔσθ' ὅτε γὰρ δοκῶν μορμολύττε-
 25 σθαι τούτοις, τὰς ἀγαθὰς αἰτήσεις διὰ τῆς ἐνθυμήσεως μεταστρέφειν
 πειρᾶται πρὸς τὸναντίον. Τοῦ γὰρ προσευχομένου βουῶντος, «Ἐλέη-
 σόν με, ὁ Θεός, καὶ σῶσόν με», ὁ ἐχθρὸς ὑποφθέγγεται τῆ ψυχῇ λέγων
 Ὁργίσθητί μοι, ὁ Θεός, καὶ ἀπόλεσόν με. Καὶ πάλιν, πολλάκις τοῦ
 ἀνθρώπου ὀλοκαρδίως ἐξομολογοῦντος καὶ ἀνυμνοῦντος τὸ Κρεῖτ-
 30 τον, εὐθὺς ὁ πολέμιος δράκων τὸν ὕμνον καὶ τὴν δοξολογίαν εἰς βλα-
 σφημίαν μεθίστησιν. Ἄλλ' οὐ πηκτέον ἡμῖν τὴν τόλμαν τοῦ δυσμε-
 νοῦς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον θαρρητέον, καὶ τῆ προσθήκῃ τῶν εὐχῶν καὶ τῷ

63. Λευϊτ. 13, 45-46.

64. Ψαλμ. 80, 11.

65. Ἀριθμ. 5, 2.

66. Ψαλμ. 4, 2.

195.— ΣΤὸν ἴδιο.

Νὰ ἔχει στόμα καλυμμένο καὶ νὰ ὀνομάζεται ἀκάθαρτος ὅλες τὶς μέρες πού θὰ εἶναι λεπρός, καὶ νὰ κάθεται ἀπομονωμένος ἔξω ἀπὸ τὸν καταυλισμό»⁶³. Ὑπάρχουν μερικοὶ πού ἀδιάκριτα καὶ τολμηρὰ ἐπιτρέπουν νὰ τροποποιεῖται ἡ πνευματικὴ διδασκαλία γι' αὐτοὺς πού πολεμοῦνται ἀπὸ τὰ ἀκάθαρτα πάθη καὶ εἶναι μολυσμένοι ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων τους. Διότι νὰ, ὁ θεϊκὸς νόμος τυλίγει μὲ σιωπὴ τὸ στόμα τὸ γεμάτο δυσσομία, μέχρι πού νὰ μετανοήσῃ κάποτε αὐτός καὶ νὰ καθαρῖσει τὸν ἑαυτό του μὲ κόπους πολὺ ὑπομονετικούς καὶ σκληρότατη παιδαγωγία, καθὼς καὶ μὲ τὶς ροῆς τῶν δακρῶν καὶ μὲ τὴν πολυχρόνια κακουχία καὶ τὴν ἀκατάπαυση ταπείνωση, ὥστε νὰ τὸν σπλαγχνιστεῖ ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων Χριστὸς καὶ νὰ τοῦ πεῖ: «Ἄνοιξε τὸ στόμα σου, καὶ θὰ τὸ γεμίσω»⁶⁴, ὄχι μὲ ἀτιμία καὶ πολλὴ ἀηδία, ἀλλὰ μὲ εὐωδία καὶ κάθε καλωσύνη, πρὸς ὠφέλεια καὶ δική σου, καὶ ἐκείνων πού πρόκειται σὲ μέλλον νὰ κατηγηθοῦν ἀπὸ σένα.

196.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Ὁ λεπρὸς καὶ ἡ ἀκάθαρτη ψυχὴ ἀπομακρύνονται ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο»⁶⁵. Διότι πρέπει νὰ ἀπομακρυνθεῖ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μέχρι νὰ καθαρῖσει τελείως, καὶ νὰ ἀποχωριστεῖ ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν θείων διδασκάλων καὶ μυσταγωγῶν καὶ τῶν προφητῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὲν ἀφήνεται ἐκεῖ ὅπου ἦταν ἐγκαταστημένος ὁ Σαμουήλ, οὔτε ὁ Δαβίδ.

197.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΕΤΡΟ.

Τί δὲν μηχανεύεται ὁ κακότροπος δαίμονας προκειμένου νὰ βάλῃ σὲ λιποψυχία τοὺς καλοὺς ἀγωνιστές; Ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες, νομίζοντας ὅτι θὰ τρομάξουν μὲ αὐτὰ, ἐπιχειρεῖ νὰ τροποποιήσῃ μὲ τὴν ἀνάμνηση τὰ καλὰ αἰτήματά τους πρὸς τὰ ἀντίθετα. Ἐνῶ δηλαδὴ ὁ προσευχόμενος φωνάζει, «Λυπήσου με, Θεέ, καὶ σῶσε με»⁶⁶, ὁ ἐχθρὸς ὑπαγορεύει στὴν ψυχὴ λέγοντας: Ὁργίσου, Θεέ μου, καὶ κατάστρεψέ με. Ἐπίσης πολλές φορές, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος δοξολογεῖ καὶ ἄνυμνεῖ τὸ Ἄνωτερο Ὄν μὲ ὄλη τὴν καρδιά, ἀμέσως ὁ ἐχθρικός δράκος μεταβάλλει τὸν ὕμνο καὶ τὴ δοξολογία σὲ βλασφημία. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μᾶς φοβίζει ἡ θρασύτητα αὐτῆ τοῦ ἐχθροῦ, ἀντίθετα μάλιστα πρέπει νὰ παίρνομε θάρρος, καὶ μὲ τὴν αὐξηση τῶν προσευχῶν καὶ τὸν πολλαπλασιασμό

πολυπλασιασμῶ τῆς θείας ὑμνολογίας ὑποτιμητέον τὰ νεῦρα καὶ τὸ κράτος τῆς ἐναντίας δυνάμεως

ρ4η'.— Γῶ αὐτῶ.

“Όταν διαθλήσωμεν προσηκόντως καὶ τῆς τοῦ Ἰακῶβ τύχωμεν 5 εὐλογίας, τότε οἱ ἐγκοτοῦντες τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν κύριοι, τοξευμάτων ἀτονοῦσι, καὶ μετὰ κράτους, κατὰ τὸ γεγραμμένον, συντριβεται τὰ αἰσχροβόλα τόξα, καὶ ἐκλύεται νεῦρα βραχιόντων χειρῶν αὐτῶν, καὶ δοξασθησόμεθα σὺν τῷ χορῶ τῶν τροπαιοφορούντων.

Ρ4θ'.— ΣΕΥΗΡΩ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ.

10 Φθόνῳ πληγέντες τινὲς τῶν ἐπισκόπων διὰ τὴν ἄκραν ἀρετὴν Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τὸν θεῖον παρωσάμενοι φόβον, συνεσκεύασαντο ἄνδρα ἔνθεον καὶ ἀληθῶς παντὸς τοῦ κόσμου λαμπτήρα, καὶ παρεσκεύασαν καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα, εὐλαδέστατον καὶ ἀπλούστατον ὄντα, εἶξαι ταῖς ἐπιβουλαῖς αὐτῶν καὶ ἐξορί- 15 σαι τὸν οὐράνιον ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ οὖν λοιμοῖς τὸν τρόπον τοῖς βασκάνοις ποιμέσιν ὑπάρχουσι, ὁ βασιλεὺς ἐκ συναρπαγῆς συγκατέθετο, εἰκότως ὁ προφήτης ἐβόα· «Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετὰ λοιμοῦ». Πλὴν ὅτι μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ δικαίου οἱ πλεῖστοι μετὰ τῶν συσκευασαμένων πρὸς τοῦ Θεοῦ ἀπητήθησαν δίκας καὶ μετὰ κλαυ- 20 θμοῦ καὶ κραυγῆς ἐξωμολογήσαντο, μεγάλα ἡμαρτηκέναι εἰς τὸν ἅγιον ἄνθρωπον.

Σ.— ΠΑΥΛΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

«Ἀποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδόν σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς ποιήσει». Δείξον αὐτῷ τὸν σὸν ἐπίμωμον βίον ἐπίδειξον, ὁ 25 λεπρός, τῷ ἀρχιερεῖ τῷ μεγάλῳ τὰ στίγματα τῆς ψυχῆς, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς ποιήσει τὸν ὄντα καθαρὸν, καὶ τὸν κίνα γνήσιον τέκνον δείξει, καὶ πρᾶον τὸν χολικόν, καρτερικόν τὸν ἀνυπομόνητον ἀποκαταστήσει δέ σου τὸν νοῦν καθαρὸν σπιλωμάτων.

ΣΑ'.— ΕΥΦΗΜΙΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

30 Γέγραπται, ὅτι Συνήγοντο πρὸς Δαυὶδ τὸν χρησιότατον πᾶς ἄνθρωπος ἐν ἀνάγκῃ τυγχάνων, καὶ πᾶς ὑπόχρεως, καὶ πᾶσα κατὰ δύναμις ψυχῆ, καὶ ἦν ἐπ' αὐτῶν ἡγούμενος ὁ Δαυὶδ. “Όσοι τοίνυν συνέχονται ταῖς τῶν ὄντων ἐνθυμημάτων συνοχαῖς καὶ ὑπὸ τῶν λογι-

τῆς θείας ὑμνωδίας, νὰ ἀποκόψουμε τὰ νεῦρα καὶ τὴ δύναμη τῶν ἀντιπάλων.

198.— ΣΤὸν ἴδιο.

“Ὅταν ἀγωνιστοῦμε ὅπως πρέπει, καὶ δεχτοῦμε τὴν εὐλογία τοῦ Ἰακώβ, τότε οἱ κύριοι ποὺ ἀγανακτοῦν μὲ τὴ δική μας συμπεριφορὰ χαλαρώνουν τὰ τοξεύματά τους καὶ τὰ αἰσχρὰ τόξα τους συντρίβονται, ὅπως εἶναι γραμμένο, μὲ δύναμη, καὶ παραλύουν τὰ νεῦρα τῶν χειρῶν τους, καὶ θὰ δοξαστοῦμε μαζί μὲ τὸν χορὸ τῶν νικητῶν.

199.— ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟ ΣΕΒΗΡΟ.

Μερικοὶ ἐπίσκοποι πληγωμένοι ἀπὸ ζήλεια γιὰ τὴν μεγάλη ἀρετὴ τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη, περιφρονώντας τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, κατηγόρησαν ἄνδρα θεόπνευστο καὶ πραγματικὸ φωστήρα ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ παρέσυραν καὶ τὸν ἴδιο τὸν βασιλιὰ ποὺ ἦταν πάρα πολὺ πιστὸς καὶ εἰλικρινής, νὰ ἐνδώσει στίς σκευωρίες τους καὶ νὰ ἐξορίσει αὐτὸν τὸν οὐράνιο ἄνθρωπο. Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ φθονεροὶ ποιμένες εἶναι διεφθαρμένοι στοὺς τρόπους, καὶ ὁ βασιλιὰς συγκατατέθηκε ἐξαπατημένος, δικαιολογημένα ὁ προφήτης φώναζε· «Ἐπλώσε τὸ χέρι του μὲ διεστραμμένους ἀνθρώπους»⁶⁷. Ὡστόσο μετὰ τὴν ἐξορία τοῦ δίκαιου, οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ συσπειρώθηκαν ἐναντίον του τιμωρήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ μὲ κλάματα καὶ κραυγὲς ὁμολόγησαν ὅτι ἀμάρτησαν πολὺ εἰς βάρος τοῦ ἁγίου ἀνθρώπου.

200.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΠΑΥΛΟ.

«Φανέρωσε στὸν Κύριο τὴ ζωὴ σου καὶ στήριξε τὶς ἐλπίδες σου σ’ αὐτόν, καὶ αὐτὸς θὰ κάνει αὐτὸ ποὺ ζητᾶς»⁶⁸. Δεῖξε του τὴν ἀξιόμημπτη ζωὴ σου. Δεῖξε, σὺ ὁ λεπρός, στὸν μεγάλο ἀρχιερέα τὰ στίγματα τῆς ψυχῆς σου καὶ ἔλπιε σ’ αὐτόν, καὶ αὐτὸς θὰ κάνει τὸν βρωμερὸ καθαρὸ, θὰ ἀναδείξει τὸ σκυλὶ γνήσιο παιδί, τὸν ὀργίλο πρᾶο, καὶ τὸν ἀνυπόμονο ὑπομονητικόν, καὶ θὰ ἀποκαταστήσει τὸν νοῦ σου, καθαρίζοντάς τον ἀπὸ τοὺς μολυσμούς.

201.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΕΥΦΗΜΙΟ.

Εἶναι γραμμένο, ὅτι· Συγκεντρώνονταν στὸν χρηστότατο Δαβὶδ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποὺ εἶχαν ἀνάγκη, καὶ ὅλοι οἱ χρεωμένοι καὶ ὅλες οἱ πονεμένες ψυχές, καὶ ὅλων αὐτῶν ἀρχηγὸς ἦταν ὁ Δαβὶδ⁶⁹. “Ὅσοι λοιπὸν πιέζονται ἀπὸ τὶς παγίδες τῶν ἀκάθαρτων ἐνθυμήσεων καὶ πνίγονται ἀπὸ

σμῶν πνίγονται τοῦ φθόνου, καὶ τῆς βλασφημίας καὶ τῆς ἀκηδίας, τοῦ μίσους καὶ τῆς ὀξύχολίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀμετρήτων πονηρῶν καὶ βλασφημῶν ἐννοιῶν, καὶ ὅσοι ἐπίστανται ὑποκειμένους ἑαυτοὺς χρέεσι πλημμελημάτων πολλῶν, καὶ ὅσοι κατῶδνοι τυγχάνουσι τὰς ψυχὰς διὰ τὰ αἰσχρὰ καὶ ἀνελεύθερα πάθη, καὶ τὰς ἐπαφὰς τῶν δαμόνων καὶ τὴν δρμεϊαν πύρωσιν καὶ τὰ ἄλλα, οὗτοι πάντες, κἄν τε κληρικοί Ναζωραῖοι καὶ ἀποτεταγμένοι ὑπάρχωσι, προσφευγέτωσαν τῷ νοουμένῳ Δαυῖδ, τουτέστι Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ φιλανθρωποτάτῳ, μετὰ κλαυθμοῦ καὶ λιπῶν, ὅπως παρηγορηθῶσιν.

10

σβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἦδέως πάνυ ὁ Χριστὸς ὁ παμβασιλεὺς Θεὸς καθηγεῖται τῶν πρὸς αὐτὸν μετ' ὀδύνης ἀναβλεπόντων, διόπερ καὶ προσφωνεῖ· «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». — «Διότι ἐμὸν πλάσμα ὑπάρχετε».

15

σγ'.— Τῷ αὐτῷ.

«Οἶδα», φησὶν, οὐκ ἀγνοῶ τὴν ὀδύνην τῆς ὑμετέρας καρδίας καὶ τὸν θλῦμμόν, ὅνπερ θλίβουσιν ὑμᾶς οἱ Αἰγύπτιοι δαίμονες, καὶ ὁ στεναγμὸς ὑμῶν οὐκ ἀπεκρύβη ἀπ' ἐμοῦ.

σδ'.— Τῷ αὐτῷ.

20

«Ὁρθρισον», φησί, «καὶ στηθὶ ἐναντίον Φαραῶ». Οἱ γὰρ ἐν ἐκτενεῖα τῷ Θεῷ λατρεύοντες, ἐν ὀρθρῳ αἰεὶ φωτὶ ὑπάρχοντες, πάντως ἐναντιοῦνται καὶ ἀντιπολεμοῦσι τῷ νοητῷ Φαραῶ.

ΣΕ'.— ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Μὴ θέλε ταχὺ ἀπομερμηνῆσαι πειρασμῶν καὶ θλίψεων στέγε καὶ ὑπόμενε μέχρις ὅτου βούλεται ὁ προνοῶν σου Χριστὸς, ὁ σοφῶς τὰ κατὰ σέ οἰκονομῶν.

σε'.— Τῷ αὐτῷ.

Βλέπετε, ὅτι οὐχὶ πρώτη φυλακῆ, οὐδὲ δευτέρα, οὐδὲ τρίτη, ἀλλὰ τετάρτη φυλακῆ τῆς νυκτὸς τῆς παραχωρουμένης ἐπέστη ὁ Κύριος ὅτι

70. Ματθ. 11, 28.

71. Ψαλμ. 102, 14.

τοὺς λογισμοὺς τοῦ φθόνου καὶ τῆς βλασφημίας καὶ τῆς ἀκηδίας, τοῦ μίσους καὶ τοῦ θυμοῦ, καὶ ὅλων τῶν ἀμέτρητων ἄλλων πονηρῶν καὶ βλάσφημων ἐννοιῶν, καὶ ὅσοι γνωρίζουν τὸν ἑαυτό τους νὰ εἶναι φορτωμένος μὲ τὰ χρέη πολλῶν πλημμελημάτων, καὶ ὅσοι αἰσθάνονται πόνο φοβερὸ στὶς ψυχές τους ἐξαιτίας τῶν αἰσχροῦν καὶ ἀνελεύθερων παθῶν, καὶ τὶς ἐπαφές τῶν δαιμόνων καὶ τὴν ἐρεθιστικὴ φλόγωση καὶ τὰ ὑπόλοιπα, ὅλοι αὐτοὶ εἴτε εἶναι κληρικοί, ἀφιερωμένοι στὸν Θεὸ καὶ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ἀπαρνηθεῖ τὰ ἐγκόσσια, ὡς καταφεύγουν στὸν νοητὸ Δαβίδ, δηλαδή στὸν φιλανθρωπότατο Ἰησοῦ Χριστό, μὲ δάκρυα καὶ παρακλήσεις, γιὰ νὰ παρηγορηθοῦν.

202.— Στὸν ἴδιο.

Μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση ὁ Χριστός, ὁ βασιλιὰς τῶν ὅλων καὶ Θεός, εἶναι ἀρχηγὸς ἐκείνων ποὺ μὲ ψυχικὸ πόνο προσβλέπουν σ' αὐτόν, γι' αὐτὸ καὶ φωνάζει· «Ἐλᾶτε σὲ μένα ὅλοι οἱ κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι, καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς ἀναπαύσω»⁷⁰, γιὰτὶ λέγει· «εἴσαστε δικὰ μου πλάσματα»⁷¹.

203.— Στὸν ἴδιο.

«Γνωρίζω»⁷², λέγει, δὲν ἀγνοῶ τὸν πόνο τῆς καρδιᾶς σας καὶ τὴ θλίψη ποὺ σᾶς προκαλοῦν οἱ ἐχθρικοὶ δαίμονες, καὶ ὁ στεναγμὸς σας δὲν κρύβεται ἀπὸ μένα.

204.— Στὸν ἴδιο.

«Σήκω τὸ πρῶι», λέγει, «καὶ πήγαινε καὶ στάσου μπροστὰ στὸν Φαραώ»⁷³. Γιὰτὶ αὐτοὶ ποὺ λατρεύουν τὸν Θεὸ διαρκῶς, ἐπειδὴ βρίσκονται πάντοτε σὲ πρῶινὸ φῶς, ἐναντιώνονται ὅπωςδὴποτε καὶ πολεμοῦν ἐναντίον τοῦ νοητοῦ Φαραώ.

205.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ.

Νὰ μὴ θέλεις νὰ ἀπαλλαγεῖς γρήγορα ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὶς θλίψεις. Δεῖξε καρτερία καὶ ὑπομονή ὅσο διάστημα θέλει ὁ Χριστός, ποὺ φροντίζει γιὰ σένα καὶ ρυθμίζει σοφὰ ὅλα ὅσα σὲ ἀφοροῦν.

206.— Στὸν ἴδιο.

Βλέπετε, ὅτι οὔτε κατὰ τὴν πρώτη βάρδια, οὔτε κατὰ τὴ δεύτερη, οὔτε κατὰ τὴν τρίτη, ἀλλὰ ὅταν τελείωνε ἡ τέταρτη βάρδια τῆς νύχτας,

72. Ἐξ. 3, 7.

73. Ἐξ. 9, 13.

τοῖς διὰ τῆς λαΐλαπος βασανιζομένοις, καὶ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀμέ-
τρου φόβου.

σζ'.— Τῷ αὐτῷ.

“Όταν ἀνακνήσῃ σπιλάς εἰς τὸ πλοῖόν σου ἀνελθεῖν, παραχρῆμα
5 διαδέξεταιί σε γαλήνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Μόνον σὺ
μὴ ἀποψύξῃς τὴν καλὴν προσδοκίαν, μὴ χαλάσῃς τὸ κέρας τῆς πρὸς
τὸν Χριστὸν ἀναβλέψεως, τῇ ἐπιστασίᾳ τῶν πειρασμῶν καὶ τῇ δοκιμα-
σίᾳ μὴ θανατώσῃς τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα, ἀλλ' ἔλπιδε.

ση'.— Τῷ αὐτῷ.

10 Μέμνησο, ὅτι εἶρηκεν ὁ Κύριος, «Δεῦτε εἰς ἔρημον τῶν πειρα-
σμῶν τόπον, κακεῖ ἀναπαύεσθε ολίγον», οὐχὶ πολὺ. Πάντως γὰρ μετὰ
ταῦτα οὐκ εἰς ἔρημον, ἀλλ' εἰς πλήρη πειρασμῶν καὶ θλίψεων διαγω-
γὴν ἐκθλιθῆσεσθε καὶ ἐκτροχωθήσεσθε, γυμναζόμενοι καὶ δοκιμαζό-
μενοι.

15 σθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Τὸν παρελθόντα χρόνον ἐν ἐρήμῳ διέτριβες καὶ ἀνενοχλησίᾳ,
μηδὲως κτυπούμενός τινι τῶν ἀδουλήτων· οὕτω γὰρ σε Πρόνοια
ἐγύμναζε πρὸς τοὺς ἄθλους τῆς ἀρετῆς, Νῦν δὲ γενόμενος μεταξὺ τοῦ
σταδίου καὶ τῶν σκαμμάτων, ἀθμεῖς καὶ ἀλύεις καὶ πολλὰ ποτνιαῖσαι.

20 σι'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἄμῃχανον δίχα πόνων καὶ ιδρώτων πλακῆναι τοὺς στεφάνους,

σιβ'.— Τῷ αὐτῷ.

Οὐκ ἤκουσας τὴν πεφλημένην τῷ Θεῷ Ἱερουσαλήμ, τὴν ψυχὴν
λέγων τὴν σὴν, τῷ πόνῳ καὶ τῇ μάστιγι παιδευομένην παρὰ Ἱερεμίου
25 τοῦ προφήτου;

ΣΙΒ'.— ΔΑΡΕΙΦ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΦ.

«Ἐκλάμπουσι», φησί, τὸ τηνικαῦτα «οἱ δίκαιοι, καθάπερ ὁ ἥλιος
τῆς δικαιοσύνης». Σελήνην δὲ οἱ προφήται τὴν Ἐκκλησίαν καλοῦσιν
ἐκκίπτουσαν ὡς ὄρθρον.

30 ΣΙΓ'.— ΡΟΔΟΜΙΝΦ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΦ.

“Ὡ πόσα καταμέμψη καὶ λοιδορήσεις τὴν σεαυτοῦ ἀδουλίαν, ὅταν

ἐπισκέφθηκε ὁ Κύριος στοὺς μαθητῆς του πού βασανίζονταν ἀπὸ τὴ φουρτούνα καὶ τὰ κύματα καὶ τὸν ἀμέτρητο φόβο⁷⁴.

207.— Στὸν ἴδιο.

“Ὅταν παύσει ὁ ξαφνικὸς ἄνεμος πού ἀπειλοῦσε νὰ ἀνέβει στὸ πλοῖο σου, ἀμέσως θὰ σὲ διαδεχθεῖ γαλήνη, εἰρήνη, χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Ἄρκεῖ ἐσὺ νὰ μὴ ἐξαντλήσεις τὴν καλὴ ἀναμονή, νὰ μὴ χαλάσεις τὴν κεραία πού εἶναι στραμμένη πρὸς τὸν Κύριο, καὶ μὲ τὴν ἐμφάνιση τῶν πειρασμῶν καὶ τὴ δοκιμασία νὰ μὴ σκοτώσεις τὴν καλὴ ἐλπίδα, ἀλλὰ νὰ ἐλπίζεις.

208.— Στὸν ἴδιο.

Νὰ θυμᾶσαι, ὅτι ὁ Κύριος εἶπε· «Ἐλᾶτε σὲ ἓναν ἔρημο ἀπὸ πειρασμοὺς τόπον νὰ ξεκουραστεῖτε λίγο»⁷⁵, ὄχι πολὺ. Γιατὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ ὀπωσδήποτε, ὄχι σὲ ἔρημο, ἀλλὰ σὲ γεμάτη πειρασμοὺς καὶ θλίψεις ζωὴ θὰ δοκιμάσετε θλίψεις καὶ θὰ βασανιστεῖτε, καθὼς θὰ ἀσκειῖστε καὶ θὰ δοκιμάζεστε.

209.— Στὸν ἴδιο.

Τὸν περασμένο χρόνο ζοῦσες σὲ ἔρημο καὶ χωρὶς ἐνοχλήσεις καὶ χωρὶς νὰ δέχεσαι πλήγματα ἀπὸ κάπι πού δὲν τὸ ἤθελες. Γιατὶ ἡ θεία Πρόνοια δὲν σὲ γύμναζε ἀκόμα στὰ ἀθλήματα τῆς ἀρετῆς. Τώρα ὅμως πού μπῆκες μέσα στὸ στάδιο καὶ στὰ σκάμματα, λιποψυχεῖς καὶ ταράζεσαι καὶ θρηνεῖς πολὺ.

210.— Στὸν ἴδιο.

Εἶναι ἀδύνατο χωρὶς κόπους καὶ ἰδρώτες νὰ πλεχτοῦν στεφάνια.

211.— Στὸν ἴδιο.

Δὲν ἄκουσες τὴν ἀγαπημένη στὸν Θεὸ Ἱερουσαλήμ, ἐννοῶ τὴ δική σου ψυχὴ, νὰ δοκιμάζεται μὲ τὸν πόνο καὶ τὸ μαστίγιο ἀπὸ τὸν προφήτη Ἱερεμία;

212.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΔΑΡΕΙΟ.

«Τότε», λέγει, «οἱ δίκαιοι θὰ λάμπουν σὰν τὸν ἥλιο τῆς δικαιοσύνης»⁷⁶. Ἐνῶ τὴν Ἐκκλησία οἱ προφῆτες τὴν ὀνομάζουν σελήνη πού πηγαίνει πρὸς τὸν ὄρθρο.

213.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΡΟΔΟΜΙΝΟ.

Πόσο πολὺ, ἀλήθεια, θὰ κατακρίνεις καὶ θὰ κακολογήσεις τὴν

ἐκ τάφων ἀναστῆς ὑφέξων δίκην τῆς ἐνταῦθα θιώσεως! ὦ πόσα σπα-
 ράξεις σεαυτὸν καὶ στενάξεις μετανοῶν ἄπρακτα τότε, ὅτε οὐκ ἔσται
 δεκτὸς ὁ μεταμελόμενος παρελθόντος τοῦ ὠρισμένου χρόνου! Πόσα
 εἰς μάτην κλαύσεις καὶ κατοδυρῆ, ὅταν ἴδῃς τὴν τῶν δικαίων φαιδρό-
 5 τητα ἐν τῇ λαμπρᾷ τῶν οὐρανίων δώρων διανομῇ, καὶ τὴν τῶν ἁμαρ-
 τησάντων κατήφειαν ἐν τῷ σκότῳ ἐκείνῳ τῷ βαθυτάτῳ, ὅταν λέγεις
 ὀδυνώμενος τὴν καρδίαν, συνεχόμενος τῇ στενοχωρίᾳ τοῦ πνεύματος
 Οἴμοι τῆς ὀλιγοπιστίας καὶ ἀβουλίας καὶ ἀδιαφορίας! Οἴμοι, πῶς
 ἐκουσίως ἀπώλεσα τὴν διωρίαν τοῦ παρελθόντος χρόνου! Οἴμοι, ὅτι
 10 οὐκ ἠθέλησα τοιαῦτα ἐννοῆσαι κριτήρια καὶ δικαιωτήρια! Διὰ τὴν
 κενοδοξίαν προετίμησα πάντων; Διὰ τὴν λαίμαργίαν καὶ τὴν μέθην
 προετίμησα τῆς αἰωνίου ζωῆς; Διὰ τὸν θυμὸν ὡς φίλον ἠσπασάμην;
 Διὰ τὰς πορνείαις καὶ τὰς πονηραῖς ἐπιθυμίαις καθάπερ τισὶ δε-
 σποίνοις ἐξυπηρετησάμην; Διὰ τῆς ἀκερδοῦς φλυαρίας τὸν δόμβον
 15 ἠγάπησα; Διὰ τῆς οἰκείας ταραχῆς τε καὶ ζάλης τὰ πάντα πεπλήρω-
 κα; Διὰ τῶν θείων προσευχῶν τε καὶ ψαλμῶν τὴν εὐωδίαν μεμίση-
 κα; Διὰ τὸν τράχηλον τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἠνεσχόμην κλῖναι; Διὰ τὴν
 ἀπεστράφην τῆς ἡσυχίας τὸν ἠδυσμόν, τὸν ἁγιασμόν, τὸ ἀξίωμα, τὴν
 μεγαλοπρέπειαν, τὸ ἐπωφελές, τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς, τὸ οὐράνιον
 20 πολίτευμα, τὴν ὄντως τῶν θείων ἀγγέλων φιλοσοφίαν καὶ δόξαν ἀει-
 θαλῆ; Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρεῖς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς ἀντα-
 ποδόσεως τῶν ὧδε βεβιωμένων ἡμῖν, καὶ οὐδεὶς παραφανήσεται σοὶ
 τὸν ἔλεον συμπαθῶς ἐπιχέων.

σιδ'. — Τῷ αὐτῷ.

25 Οὐκ ὀλίγον χρόνον τοῖς τοῦ διαβόλου θελήμασιν ἔζησας Ζῆσόν
 ποτε καὶ τῷ βουλήματι τοῦ πεποιηκότος σε. Δούλευσόν ποτε καὶ τοῖς
 νόμοις Χριστοῦ τοῦ παννυψίστου Θεοῦ. Οὐδὲν ψυχῆς λογικῆς ἀντά-
 ξιον, οὐδὲ ἰσοστάσιον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἔως πότε τὰ
 φθαρτὰ τῶν ἀφθάρτων προκρίνομεν; Ἔως πότε τιμαλφέστερα τὰ βλε-
 30 πόμενα, τῶν ἀοράτων ἀγαθῶν ὑπάρχειν οἴομεθα; Ἔως πότε τῇ ἀλόγῳ
 πλάνῃ καὶ φαντασίᾳ δουλεύειν αἰρούμεθα; Ἔως πότε φιλοῦμεν τὸν
 ἐχθρὸν καὶ ἀλετήρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν Σατανᾶν; Ἔως πότε πειθόμεθα
 ταῖς ὑποθήκαις αὐτοῦ ταῖς πρὸς τὴν ἀπάλειαν ποδηγούσαις. Οὐδεὶς
 ἀξιοπιστότερος σύμβουλος τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. οὐδεὶς φρονιμώ-

ἔλλειψη ἀποφασιστικότητάς σου, ὅταν θὰ ἀναστηθεῖς ἀπὸ τὸν τάφο γιὰ νὰ δικαστεῖς γιὰ τὴν ἐδῶ ζωὴ σου! Πόσο θὰ σπαράξεις τὸν ἑαυτό σου καὶ θὰ στενάξεις μετανοώντας ἀνώφελα τότε, ὅταν δὲν θὰ γίνεται δεκτὸς αὐτὸς πού μετανοεῖ, ἐπειδὴ πέρασε ὁ καθορισμένος χρόνος! Πόσο θὰ κλάψεις καὶ θρηνήσεις, ὅταν δεῖς τὴ χαρὰ τῶν δικαίων στὴ λαμπρὴ ἀπονομὴ τῶν οὐράνιων δώρων, καὶ τὴν κατῆφεια τῶν ἁμαρτωλῶν σ' ἐκεῖνο τὸ βαθύτατο σκοτάδι, ὅταν θὰ λὲς μὲ πονεμένη καρδιά, κατεχόμενος ἀπὸ τὴ στενοχώρια τοῦ πνεύματος· Ἀλλοίμονο γιὰ τὴν ὀλιγοπιστία καὶ τὴν ἔλλειψη ἀποφασιστικότητος καὶ τὴν ἀδιαφορία! Ἀλλοίμονο, πῶς ἔχασα τὴν προθεσμία τοῦ χρόνου πού πέρασε! Ἀλλοίμονο, γιατί δὲν θέλησα νὰ σκεφτῶ αὐτὰ τὰ κριτήρια καὶ τὰ δικαστήρια! Γιατί ἀπὸ ὅλα προτίμησα τὴν κενοδοξία; Γιατί προτίμησα τὴ λαιμαργία καὶ τὴ μέθη ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωὴ; Γιατί δέχτηκα τὸν θυμὸ σὰν φίλο; Γιατί ὑπηρέτησα τὶς πορνεῖες καὶ τὶς πονηρὲς ἐπιθυμίες, σὰν νὰ ἦταν κυρίες; Γιατί ἀγάπησα τὸ βουητὸ τῆς ἀνώφελης φλυαρίας; Γιατί γέμισα τὰ πάντα μὲ τὴν ταραχὴ καὶ τὴ ζάλη μου; Γιατί μίσησα τὶς θεῖες προσευχὲς καὶ τὴν εὐωδία τῶν ψαλμῶν; Γιατί δὲν ἀνεχόμενοι νὰ σκύψω τὸ κεφάλι μου στοὺς ἐπισκόπους; Γιατί ἀπαρνήθηκα τῆς ἡσυχίας τὴ γλύκα, τὸν ἀγιασμό, τὸ ἀξίωμα, τὴ μεγαλοπρέπεια, τὴν ὠφέλεια, τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς, τὸ οὐράνιο πολίτευμα, τὴν πραγματικὴ φιλοσοφία τῶν θείων ἀγγέλων καὶ τὴν ἀειθαλῆ δόξα; Αὐτὰ καὶ ἄλλα τέτοια θὰ λὲς ἐκείνη τὴν ἡμέρα τῆς ἀνταπόδοσης γι' αὐτὰ πού ἔζησες ἐδῶ, καὶ κανένας δὲν θὰ σέ παρασιτέκεται προσφέροντάς σου εὐσπλαχνία μὲ συμπάθεια.

214.— Στὸν ἴδιο.

Δὲν ἔζησες λίγον χρόνο κάνοντας τὰ θελήματα τοῦ διαβόλου. Ζῆσε κάποτε καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ σου. Δούλεψε κάποτε καὶ μὲ τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ, τοῦ πάνσοφου Θεοῦ. Τίποτε δὲν εἶναι ἀντάξιο τῆς λογικῆς ψυχῆς, τίποτε δὲν εἶναι ἰσότιμο μὲ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μέχρι πότε θὰ προτιμᾶμε τὰ φθαρτὰ ἀπὸ τὰ ἀφθαρτα; Μέχρι πότε θὰ πιστεύουμε ὅτι αὐτὰ πού βλέπουμε εἶναι πιὸ πολύτιμα ἀπὸ τὰ ἀόρατα ἀγαθὰ; Μέχρι πότε θὰ προτιμᾶμε νὰ ὑπηρετοῦμε τὴν ἄλογη πλάνη καὶ φαντασία; Μέχρι πότε θὰ ἀγαπᾶμε τὸν ἐχθρὸ καὶ καταστροφέα τῶν ψυχῶν μας Σατανᾶ; Μέχρι πότε θὰ πειθαρχοῦμε σὶς συμβουλὲς αὐτοῦ πού μᾶς ὀδηγοῦν στὴν ἀπώλεια; Κανένας δὲν εἶναι πιὸ ἀξιόπιστος σύμβουλος ἀπὸ τὸν φιλόανθρωπο Θεό; Κανένας δὲν εἶναι πιὸ λογικὸς ἀπὸ

τερος τῆς πηγῆς τῆς σοφίας· οὐδεὶς οἰκειότερος καὶ ὠφελιμώτερος
 τοῦ ἀγαθοῦ Δεσπότη τοῦ πεπλακότος ἡμᾶς· Σὺ δὲ καταφρονήσας
 τούτου, τῷ ἀποστάτῃ προσπεφοίτηκας δρόκοντι, καὶ τῷ κακίστῳ ὡς
 καλλίστῳ προσέχεις, καὶ τῷ φονευτῇ ὡς φίλῳ περιπλέκη, καὶ τὸν
 5 μωρότατον ὑπείληφας φρόνιμον, καὶ τὸν σκοτεινὸν φωστῆρα νενό-
 μικας, καὶ ὑγείαν μεγίστην τοπάζεις τὴν δεινὴν ἀρρωστίαν, καὶ πλου-
 τον μέγαν ὑπάρχειν νομίζεις τὴν πτωχείαν, καὶ τὴν Εὐάν μιμούμενος
 τοῖς ψιθυρισμοῖς τοῦ νοητοῦ ὄφεως τὴν ἀκοὴν ὑπέχεις, βεδνκῶς τὰ
 σὰ ὠτα τοῖς θείοις ἐντάλμασι. Τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν, ἀνθρώπῳ νεκρω-
 10 θέντι τὸ οὖς τῆς διανοίας; Τί γὰρ ὠφελήσομεν ἄδοντες τῷ αὐθαιρέτως
 κεκωφωμένῳ πρὸς τὰ κάλλιστα;

ΣΙΕ'.— ΑΓΑΘΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Οὐ δίκαιον τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς παραλύειν κατὰ τὴν ἀκμὴν
 τῶν προσβολῶν, παραθαρσύνεσθαι δὲ μᾶλλον ἐν τῷ ἀκούειν θεόθεν·
 15 «Ἰσχύσατε, χεῖρες ἀνεμῆναι καὶ γόνατα παραλελυμένα. Ἰσχύσατε, μὴ
 φοβεῖσθε». «Ἐγὼ γάρ εἰμι μεθ' ὑμῶν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»·
 «Οὐκ ἐάσω ὑμᾶς ὀρφανούς», ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς ἀγωνιῶντας».

σις'.— Τῷ αὐτῷ.

Κὰν τῷ πλήθει τῶν πειρασμῶν τὴν ψυχὴν ἀπενάρκησας, οὐδὲν
 20 ἦττον καὶ πάλιν παρακαλεῖ ὁ Δεσποτικὸς λόγος φάσκων· Γενέσθω
 παράκλησις τοῖς ὀλιγοψύχοις τῇ προνοίᾳ· ἐγὼ γὰρ ὑπισχνούμαι ὁ
 ἀψευδὴς Κύριος, μετὰ τοσαύτην συμφορὰν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ πόρ-
 θησιν, ὅτι «ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἢ ἐσχάτη, ὑπὲρ τὴν πρῶ-
 τήν».

25 ΣΙΖ'.— ΠΑΥΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Μηδამῶς θορυβηθῆς, ὅταν ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς οἱ φαυλό-
 30 τατοι δαίμονες τὸ στίφος τῶν ἀτόπων λογισμῶν ὀργιζόμενοι μᾶλλον
 ἐπάγῳσι τῇ ψυχῇ. Καὶ γὰρ δὴ οἱ πικρότατοι ὄφεις πλέον χαλεπαίνου-
 σι καὶ κινοῦνται, ὅταν ἀκροάσωνται τῆς ἐπωδῆς κατ' αὐτῶν γενο-
 μένης οὕτω μεγίστη καὶ δραστικὴ καὶ φοβερὰ ἐπωδὴ κατὰ δαμιόνων
 ὑπάρχει ἡ νήφουσα προσευχή.

τὴν πηγὴ τῆς σοφίας. Κανένας δὲν εἶναι περισσότερο δικός μας καὶ ὠφέλιμος ἀπὸ τὸν ἀγαθὸ Δεσπότη πού μᾶς ἔπλασε. Σὺ ὅμως, περιφρονώντας αὐτόν, συχνάζεις στὸν ἀποστάτη δράκο, καὶ εἶσαι ἀφοσιωμένος στὸν πιὸ κακό, σὰν νὰ εἶναι ὁ πιὸ καλὸς ἀπὸ ὅλους, ἀγκαλιάζεις τὸν φονιᾶ σὰν νὰ εἶναι φίλος, θεωρεῖς ὡς φρόνιμον τὸν πιὸ μωρό, τὸν σκοτεινὸ τὸν νομίζεις φωστήρα, θεωρεῖς πολὺ μεγάλη ὑγεία τὴ φοβερὴ ἀρρώστια, τὴ φτώχεια τὴ νομίζεις μεγάλο πλοῦτο, καὶ μιμούμενος τὴν Εὐα, στήνεις τὸ αὐτί σου στοὺς ψιθύρους τοῦ νοητοῦ φιδιοῦ, βουλώνοντας τὰ αὐτιά σου στὶς θεῖες ἐντολές. Τί χρειάζεται νὰ πῶ περισσότερο, σὲ ἄνθρωπο στὸν ὁποῖο ἔχει νεκρωθεῖ τὸ αὐτί τῆς διάνοιᾶς του; Γιατί σὲ τί θὰ ὠφελήσουμε τραγουδώντας σ' αὐτόν πού θεληματικὰ κουφάθηκε ὡς πρὸς τὰ κάλλιστα;

215.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΑΓΑΘΙΟ.

Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ χαλαρώνουμε τίς δυνάμεις τῆς ψυχῆς τὴν ὥρα τῆς ἀκμῆς τῶν δαιμονικῶν προσβολῶν, ἀλλὰ νὰ ἐνθαρρυνόμαστε περισσότερο ἀκούοντας ἀπὸ τὸν Θεό· «Πάρτε δύναμη, χέρια ἐξασθενημένα καὶ γόνατα παραλυμένα. Πάρτε δύναμη, καὶ μὴ φοβᾶστε»⁷⁶. Γιατί «Ἐγὼ εἶμαι μαζί σας μέχρι τὴ συντέλεια τοῦ αἵωνα»⁷⁷. «Δὲν θὰ σᾶς ἀφήσω ὀρφανούς»⁷⁸, θὰ ἔρθω σὲ σᾶς πού ἔχετε ἀγωνία.

216.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἀκόμα καὶ ἂν ἀποναρκώθηκες στὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν πειρασμῶν, δὲν σὲ παρηγορεῖ λιγώτερο ὁ δεσποτικὸς λόγος λέγοντας· Ἄς παρηγορηθοῦν οἱ ὀλιγόψυχοι μὲ τὴ φροντίδα. Γιατί ἐγὼ ὁ ἀψευδὴς Κύριος ὑπόσχομαι, ὅτι, μετὰ ἀπὸ τόσο μεγάλη συμφορὰ καὶ αἰχμαλωσία καὶ ἐκπόρθηση, «Ἡ τελευταία δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ θὰ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν πρώτη»⁷⁹.

217.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΠΑΥΛΟ.

Νὰ μὴ ταραχθεῖς, ὅταν κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς οἱ κάκιστοι δαίμονες ὀργιζόμενοι προκαλοῦν στὴν ψυχὴ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτωλῶν λογισμῶν. Γιατί τὰ φαρμακερὰ φίδια ἀγριεύουν περισσότερο καὶ κινοῦνται ὅταν ἀκούσουν τὸ μαγικὸ τραγούδι πού λέγεται ἐναντίον τους. Ἔτσι καὶ ἡ νηφάλια προσευχὴ εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο καὶ πιὸ δυνατὸ καὶ φοβερὸ τραγούδι ἐναντίον τῶν δαιμόνων.

78. Ἰω. 14, 18.

79. Ἄγγ. 2, 9.

σιη'.— Τῷ αὐτῷ.

“Όταν τις ἄνθρωπος δίκαιός τε καὶ ὅσιος ἐπεισέλθῃ τῷ ὀχλουμένῳ
 ὑπὸ πνεύματος, τότε πλέον ταράττεται. Οὕτω τοίνυν καὶ ἡμῶν ψαλ-
 λόντων καὶ εὐχομένων, βασανιζόμενοι καὶ ἀλγοῦντες οἱ δαίμονες, ὡς
 5 περ τινὸς δικαίου καὶ πολεμιστοῦ ἀνδρὸς ἐπιδραμόντος κατ’ αὐτῶν
 τοῦ θεοσεβοῦς ἔργου, φλεγόμενοι κινοῦνται καὶ μαίνονται μᾶλλον
 τότε, καὶ μηδὲν πλέον δυνάμενοι τοὺς ἀπηγορευμένους τῶν λογισμῶν
 δίκην βελῶν πεπτρωμένων ἀκοντίζουσι καθ’ ἡμῶν Μόνον ἡμεῖς μὴ
 λήξωμεν εὐχόμενοί τε καὶ ψάλλοντες, καὶ ὀψόμεθα αὐτοὺς μετ’ οὐ
 10 πολὺ ὡσπερ καπνὸν ἀφ’ ἡμῶν ἐκλείποντας

ΣΙΘ'.— ΠΡΟΒΑΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Οἶνος νέος φίλος νέος», καθὰ φησί τις σοφός Οὐ χρὴ δέ τινα,
 χωρὶς χρόνου πολλοῦ καὶ δοκιμασίας, ἐκ προουμιῶν ἀγάπης τῷ φαι-
 νομένῳ φίλῳ ἑαυτὸν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐμπιστεύειν. Ἐὰν δέ, φησὶν,
 15 ὁ οἶνος παλαιωθῇ, τότε δῆ, τότε τοῦτον πρὸς εὐφροσύνην πιόμεθα
 “Όταν γὰρ πλεῖστα σημεῖα εὐνοίας εὖρωμεν ἐν τῷ τοιούτῳ ἀνθρώπῳ,
 καὶ στοργῆς ἀνυπούλου γνωρίσματα, τὸ τηνικαῦτα τοῦτον καὶ οἰκει-
 ωσόμεθα τέλεον καὶ ἐπαινεσόμεθα, μηκέτι θαμβαίνοντες. «ἽΟστις δέ»,
 φησι, «εὐλογεῖ καὶ κροτεῖ τὸν ἑαυτοῦ φίλον τὸ πρῶί», τουτέστι τὸν
 20 ὑπόγυιον καὶ προσφάτως πλησιάσαντα αὐτῷ, μήπω πείραν εἰληφῶς
 τῆς ἐκείνου φιλίας, καταρωμένου οὐδὲν διαφέρει δόξῃ· προκαλεῖται
 γὰρ τὸν διάβολον διὰ τοῦ ἀκαίρου ἐπαίνου καὶ τῆς ἀβασανίστου
 εὐλογίας, ἐπελθεῖν τῷ φίλῳ τῷ προσφάτῳ καὶ ἀπογυμνῶσαι τῆς ἐν
 αὐτῷ, ὡς εἰκός, ὑποκρίσεως, καὶ διὰ τοῦ πειρασμοῦ ἐλέγξει αὐτόν, ὅτι
 25 οὐκ ἔστι γνήσιος καὶ ἀκίδδηλος φίλος

σκ'.— Τῷ αὐτῷ.

Περὶ ὧν μοι γεγράφηκας, τὴν τοῦ μακαρίου Ἡσαΐου δέλτον σκο-
 πήσας, βραχεῖάν σοι προσάξω παρηγορίαν. Κέκραγε γάρ, ὅτι «Ὠ-
 δίνες ἔλαβόν με ὡς τίκτουσαν». Βλέπεις ἀνάγκην ὀδυνομένης καὶ θλι-
 30 νομένης καρδίας. Εἰθ’ ἐξῆς φησιν Ἡδύκησα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἔσπευσα
 τοῦ μὴ βλέπειν συγχυθεῖς γὰρ πειρασμοῖς ἀφορήτοις, ἀντὶ τοῦ φωτὸς

218.— ΣΤὸν ἴδιο.

“Όταν ἓνας ἄνθρωπος δίκαιος καὶ ἅγιος ἐπισκέπτεται ἐκεῖνον πού ἐνοχλεῖται ἀπὸ πνεῦμα, τότε ὁ ἐνοχλούμενος ταρᾶσεται περισσότερο. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ὅταν ἐμεῖς ψάλλουμε καὶ προσευχόμεσθε, ἐπειδὴ οἱ δαίμονες βασανίζονται καὶ πονοῦν, σὰν νὰ ἐπιτέθηκε ἐναντίον τους τὸ εὐσεβὲς ἔργο κάποιου δίκαιου καὶ πολεμιστῆ ἄνδρα, καταφλεγόμενοι κινουῦνται καὶ καταλαμβάνονται περισσότερο ἀπὸ μανία, καὶ μὴ μπορῶντας τὰ κάνουν πλέον τίποτε, ἔξακοντίζουν ἐναντίον μας τοὺς ἀπαγορευμένους λογισμοὺς σὰν βέλη πυρακτωμένα. Ἄρκει ἐμεῖς νὰ μὴ πάψουμε νὰ προσευχόμεσθε καὶ νὰ ψάλλουμε, καὶ θὰ τοὺς δοῦμε ὕστερα ἀπὸ λίγο νὰ ἔξαφανίζονται σὰν καπνὸς.

219.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΡΟΒΑΤΙΟ.

«Τὸ κρασί τὸ καινούργιο μοιάζει μὲ φίλο καινούργιο»⁸⁰, ὅπως λέγει κάποιος σοφός. Δὲν πρέπει δηλαδή κάποιος χωρὶς νὰ πέρασει πολὺς χρόνος καὶ δοκιμασία, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀγάπης, νὰ ἐμπιστεύεται τὸν ἑαυτὸ του ἔτσι ἀπλὰ καὶ στὴν τύχη στὸν φαινομικὸ φίλο του. Ἐὰν ὅμως τὸ κρασί παλιώσει, τότε, λέγει, τότε τὸ πίνουμε γιὰ νὰ εὐφρανθοῦμε. Γιατί, ὅταν βροῦμε πολλὰ σημάδια συμπάθειας στὸν ἄνθρωπο αὐτόν, καὶ γνωρίσματα ἀνυπόκριτη ἀγάπης, τότε νὰ τὸν κάνουμε τελικὰ φίλο καὶ νὰ τὸν ἐπαινέσουμε, χωρὶς νὰ τρίζουμε τὰ δόντια. «Ὅποιος ὅμως», λέγει, ἐγκωμιάζει καὶ χειροκροτεῖ τὸν φίλο του τὸ πρῶτῃ»⁸¹, δηλαδή τὸν πρόχειρο καὶ αὐτόν πού πρὶν λίγο τὸν πλησίασε, χωρὶς νὰ ἔχει δοκιμάσει τὴ φιλία του, θὰ φανεῖ ὅτι δὲν διαφέρει ἀπὸ αὐτόν πού καταριέται. Διότι μὲ τὸν ἄκαιρο ἔπαινο καὶ τὸν ἄβασάνιστο ἐγκωμασμό του προκαλεῖ τὸν διάβολο νὰ εἰσχωρήσει στὸν καινούργιο φίλο του καὶ νὰ τὸν ξεγυμνώσει, ὅπως εἶναι φυσικό, ἀπὸ τὴν ὑποκρισία πού ἔχει μέσα του, καὶ μὲ τὸν πειρασμὸ νὰ δείξει ὅτι δὲν εἶναι ἀληθινὸς καὶ εἰλικρινὴς φίλος.

220.— ΣΤὸν ἴδιο.

Γι' αὐτὰ πού μοῦ ἔγραψες, ἀφοῦ ἐρεύνησα τὸ βιβλίον τοῦ μακάριου Ἡσαΐα, θὰ σοῦ προσφέρω λίγη παρηγοριά. Γιατί φωνάζει· «Μὲ ἔπιασαν πόνοι τοκετοῦ, σὰν ἐκείνους πού πιάνουν τὴ γυναῖκα πού γεννᾷ»⁸². Βλέπεις τὴν ἀσθένεια τῆς καρδιάς πού πονεῖ καὶ λυπᾶται; Καὶ στὴ συνέχεια λέγει· Ἄδίκησα γιὰ νὰ μὴν ἀκούω, καὶ ἔτρεξα γιὰ νὰ μὴ βλέπω. Γιατί, ἔχοντας πάθει σύγχυση μὲ τοὺς ἀνυπόφορους πειρασμούς, ἀντὶ γιὰ τὸ

τὸ σκότος ἀσπάζομαι, ἡ καρδιά μου πλανᾶται, καὶ ἡ ἀνομία με μασιτί-
ζει, καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐφέστηκεν εἰς φόβον· κινδυνεύω γὰρ λοιπὸν ἀπο-
λέσθαι ἐκ προσώπου Κυρίου, «καὶ προσομοιωθῆναι τοῖς εἰς τὸν ἄδην
καταβιβαζομένοις», ἐπειδὴ «οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ λοιπὸν τὸ φῶς τῶν
5 ὀφθαλμῶν μου» τῶν νοερῶν.

σκα'. — Τῷ αὐτῷ.

Μὴ ἀποκάμης εὐχόμενος καὶ περιδλεπόμενος μετὰ δακρύων τὴν
βοήθειαν μετὰ γὰρ τῶν δαμονικῶν πολέμων, ἐπισκέψεως θείας καὶ
ἐμφανισμοῦ μυστικοῦ καὶ ἀρωγῆς ἀρρήτου τυγχάνει ὁ ἄνθρωπος γέ-
10 γραπται γὰρ μετὰ τὰ χθές μοι ῥηθέντα σοι· «Ἐμφανῆς ἐγενόμην τοῖς
ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν»· ὅπερ πρωτοτύπως μὲν ἐπὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος τῶν
ὄλων ἐν σαρκὶ ἐπιδημίας, νῦν δὲ ἐφ' ἡμῖν πληροῦται, καὶ τοῖς μεθ'
ἡμᾶς τῆς εὐσεβοῦς πολιτείας ἀγωνισταῖς. Εἰ τοίνυν καὶ τοῖς πάλαι ζη-
τουῖσιν αὐτὸν εὐρέθη ὁ Κύριος, πολλῷ μᾶλλον ἡμῖν εὐρεθήσεται φωτί-
15 ζων, παρακαλῶν, ἰώμενος, ὑποστηρίζων, ἀντιλαμβανόμενος, οἰκειού-
μενος εὐρίσκεται δι' εὐχῆς καὶ ἐλπίδος μεγάλης.

σκαβ'. — Τῷ αὐτῷ.

Οὐ μόνον οἱ τὰς θλίψεις καὶ ὀδύνας τῷ σώματι ἐπάγοντες, «ἐφά-
πτεσθαι λέγονται τῶν ὀστέων καὶ τῶν σαρκῶν», κατὰ τὸ γεγραμμένον
20 ἐν τῷ Ἰώβ, ἀλλὰ καὶ τὰ φιλάμαρτα καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα, ἅπερ
αἰσχροπαθείας καὶ τὰς ἡδονὰς διαπαντὸς τεκταίνουσι ἐν τοῖς μέλεσι
τοῦ ταλαιπώρου ἀνθρώπου. Καὶ πειθέτω σε ὁ πολύπειρος κράζων, ὅτι
«Οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ
ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου,
25 ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερήρθησαν, προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν ἐξ ἀ-
φροσύνης πολλῆς. Ὅθεν ἐταλαιπώρησα» καὶ κατεκάμφθην πρὸς τὸ
χεῖρον, οὐκ ὀλίγας ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ λίαν πολλάς. Καὶ πάλιν ἕτερός τις
ὡσπερ ἐν ἐρημίᾳ τῶν βοηθούντων ἀγγέλων γενόμενος, κράζει ποτινώ-
μενος καὶ ἀνομιώζων καὶ λέγων· «Τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ θανάτου» τοῦ
30 νοητοῦ, ὅστις περιέσχε με καὶ κατεκράτησέ μου; Ἄθλιος ἐγὼ καὶ
ταλαιπώρος ἄνθρωπος, κλυδωνιζόμενος ταῖς μυριάσις δαμονικαῖς
ἐφόδοις. Ἄλλος δὲ πάλιν ἀνὴρ οὐκ ἄπειρος τῶν τοιούτων συμφορῶν

φῶς, δέχομαι τὸ σκοτάδι, ἡ καρδιά μου περιφέρεται, ἡ ἁμαρτία μὲ μαστιγώνει, καὶ ἡ ψυχὴ μου βρίσκεται σὲ φόβο. Γιατὶ κινδυνεύω νὰ χαθῶ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου, «καὶ νὰ γίνω ὅμοιος μὲ ἐκείνους ποὺ κατεβαίνουν στὸν ἄδη»⁸³, ἐπειδὴ «δὲν εἶναι μαζί μου τὸ φῶς τῶν νοερῶν ματιῶν μου»⁸⁴.

221.— Στὸν ἴδιο.

Νὰ μὴν αισθάνεσαι κόπωση ὅταν προσεύχεσαι καὶ κοιτάζεις τριγύρω ζητώντας μὲ δάκρυα βοήθεια, γιατί μετὰ ἀπὸ τοὺς δαιμονικοὺς πολέμους ὁ ἄνθρωπος δέχεται τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ, τὴ μυστικὴ ἐμφάνιση, καὶ τὴν ἀπερίγραπτη βοήθειά του. Γιατὶ εἶναι γραμμένο, μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ σοῦ ἔγραψα χθές· «Φανερώθηκα σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν ρωτοῦσαν γιὰ μένα»⁸⁵, τὸ ὁποῖο ἀρχικὰ βέβαια ἐκπληρώθηκε μὲ τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Σωτήρα τῶν ὅλων, τώρα ὅμως καὶ σὲ μᾶς, καὶ στοὺς μετὰ ἀπὸ μᾶς ἀγωνιστὲς τῆς εὐσεβοῦς ζωῆς. Ἐὰν λοιπὸν ὁ Κύριος βρέθηκε καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ τὸν ζητοῦσαν τὰ παλιὰ χρόνια, πολὺ περισσότερο θὰ ἐμφανιστεῖ σὲ μᾶς φωτίζοντας, παρηγορώντας, θεραπεύοντας, ὑποστηρίζοντας, βοηθώντας μας, κάνοντάς μας δικούς του. Καὶ βρίσκεται μὲ προσευχὴ καὶ μεγάλη ἐλπίδα.

222.— Στὸν ἴδιο.

Ἦχι μόνο αὐτοὶ ποὺ μᾶς προκαλοῦν τὶς θλίψεις καὶ τοὺς πόνους στὸ σῶμα «λέγεται ὅτι συνδέονται μὲ τὰ κόκκαλα καὶ τὶς σάρκες»⁸⁶, ὅπως ἀναφέρεται στὸν Ἰώβ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρτωλὰ καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἐπινοοῦν πάντοτε τὰ αἰσχρὰ πάθη καὶ τὶς ἡδονὲς στὰ μέλη τοῦ ταλαίπωρου ἀνθρώπου. Καὶ ἅς σὲ πείσει γι' αὐτὸ ὁ πολὺπείρος ποὺ κραυγάζει· «Δὲν ὑπάρχει θεραπεία στὴ σάρκα μου ἀπὸ τὴν ὀργή σου, καὶ δὲν ὑπάρχει ἡσυχία στὰ κόκκαλά μου ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μου, ἐπειδὴ οἱ ἁμαρτίες μου ὑψώθηκαν πάρα πολὺ, βρώμισαν καὶ σάπισαν ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀφροσύνη μου. Γι' αὐτὸ ταλαιπωρήθηκα»⁸⁷, καὶ λύγισα πρὸς τὸ χειρότερο, ὄχι λίγες μέρες, ἀλλὰ πάρα πολλές. Καὶ κάποιος ἄλλος πάλι, σὰν νὰ βρέθηκε στὴν ἐρημία τῶν ἀγγέλων ποὺ βοηθοῦν, θρηνολογώντας μεγαλόφωνα λέγει· «Ποιὸς θὰ μὲ γλυτώσει ἀπὸ τὸν θάνατο»⁸⁸ τὸν νοητὸ, ὁ ὁποῖος μὲ ἔχει ἀγκαλιάσει καὶ μὲ κρατᾷ μὲ τὴ βία; Εἶμαι ἄθλιος καὶ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγώ, ποὺ ταλαιπωροῦμαι ἀπὸ τὶς μύριες δαιμονικὲς ἐφόδους. Ἄλλος πάλι ἄνδρας, ποὺ δὲν ἦταν ἄπειρος αὐτῶν τῶν

86. Ἰώβ 2, 7.

87. Ψαλμ. 37, 4-7.

88. Ρωμ. 7, 24.

ἔνθους γεγενημένος, παράκλησιν οὐ μετρίαν προσφέρει τοῖς ἀγωνιζο-
 μένοις ὑπὲρ τῆς ἀφθαρσίας καὶ πνευματικῶς ἀθλοῦσιν. «Ἔσται», γάρ
 φησιν, «ἴασις ἐν ταῖς σαρκί σου καὶ ἐπιμέλεια τοῖς σοῖς ὀστέοις», ἵνα
 «λέγωσι πάντα σου τὰ ὀστᾶ· Κύριε, Κύριε, τίς ὅμοιός σοι, ῥυόμενος
 5 πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ καὶ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν;».

ΣΚΓ'. - ΑΛΒΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐναγχος τῶν βιωτικῶν ἀποστατήσας θορύβων, μεγάλην ἄγειν
 ἠσυχίαν ὀφείλεις, καὶ μὴ ταῖς πυκνοτέραις προόδοις τὰ διὰ τῶν
 αἰσθήσεων τῇ διανοίᾳ ἐγγινόμενα τραύματα ἀναξαίνειν, ἀλλ' ἐκκλί-
 10 νειν μὲν τὴν τῶν νεαρῶν προσβολήν, πᾶσαν δὲ σπουδὴν ἔχειν πρὸς τὸ
 ἐξαλεῖψαι καὶ ἀμαλδύναι τὰς φαντασίας τὰς προειληφύϊας.

σκδ'. - Τῷ αὐτῷ.

Ὅσον ὁ δαίμων τῆς πορνείας ἐπίκειται σοι βαρέως, τοσοῦτον
 αὐτὸς τῇ ἀθυμίᾳ καὶ τῇ λύπῃ τὴν ψυχὴν ἐκνευρίζει, μὴδ' εὐχεσθαι
 15 λοιπὸν μὴδὲ ψάλλειν βουλόμενος, ἀλλὰ καθεύδων ἄμετρα. Ταῦτα δὲ
 ποιῶν, ἀγνοεῖς, ὅτι εὐφραίνεις τοὺς ἐχθροὺς ἐπὶ τούτοις, καὶ μᾶλλον
 αὐτοὺς κατὰ σαντοῦ καθιστᾶς ῥαγδαιοτέρους καὶ φορτικοὺς καὶ
 δυσἀποστατοῦντας. Πλέον γὰρ ὀχλεῖν καὶ παραμένειν οἱ ἀκάθαρτοι
 εἰώθασιν δαίμονες τοῖς παραλυομένοις τῇ ῥαθυμίᾳ, καὶ ἀμελοῦσι
 20 προσευχῆς καὶ ὑμνωδίας θείας.

ΣΚΕ'. - ΤΗΛΕΜΑΧΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.

Φησὶν ὁ νόμος «Τὰ ἄλλα αὐτῶν ἐκκόψεις»· τουτέστι, Τὰ τῶν πα-
 θῶν καὶ τῶν ἡδονῶν στίφη, δι' ἐγκρατείας καὶ προσευχῆς ὀλέθρα
 * παραδώσεις

25

σκς'. - Τῷ αὐτῷ.

«Τίς οἶδε», Σολομὸν γέγραφεν, «εἰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου»,
 δηλαδή τοῦ δικαίου, «ἀναθήσεται ἄνω;» - «Πρὸ γὰρ τελευτῆς», φησὶν
 ὁ Σειράχ «μὴ μακαρίσης τινά», διότι ὀλισθαῖνον τὸ ἀνθρώπειον γένος
 καὶ ῥᾶστα μεταπίπτει ἐκ τῆς δικαιοσύνης πρὸς τὴν παρανομίαν. Τίς
 30 οὖν οἶδεν, εἰ ὁ πρὸς τὸ παρὸν τῆς ἀρετῆς ἐργάτης, μέχρι ἐξόδου δια-

συμφορῶν, ἐνθουσιασμένος προσφέρει μεγάλη παρηγοριά σ' αὐτούς πού ἀγωνίζονται γιά τήν ἀφθαρσία καί ἀθλοῦν πνευματικά. Γιατί λέγει, «Θά ὑπάρξει θεραπεία στίς σάρκες σου καί φροντίδα στό κόκκαλό σου»⁸⁹, γιά νά «λένε ὅλα τά κόκκαλά σου· Κύριε, Κύριε, ποιός εἶναι ὁμοιος μέ σένα, ὁ ὁποῖος σώζεις τόν φτωχό ἀπό τὰ χέρια τῶν πιδό δυνατῶν ἀπό αὐτόν καί ἀπό αὐτούς πού τόν κλέβουν;»⁹⁰.

223.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΛΒΙΝΟ.

Ἐπειδή ἔχεις πρόσφατα ἀποχωριστεῖ ἀπό τοὺς βιωτικούς θορύβους, πρέπει νά ἡσυχάσεις πολὺ καί νά μὴν ἀναξαίνεις τὰ τραύματα πού δημιουργοῦνται στή διάνοια μέσω τῶν αἰσθήσεων μέ τις πυκνές ἐξόδους σου, ἀλλά νά ἀποφεύγεις τή συνάντηση τῶν νεαρῶν, καί νά καταβάλεις κάθε προσπάθεια νά ἐξαλείψεις καί νά καταστρέψεις τις προηγούμενες φαντασιώσεις.

224.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Ὅσο ὁ δαίμονας τῆς πορνείας σέ πιέζει βαρειά, τόσο περισσότερο σὺ μέ τή λιποψυχία καί τή λύπη ἀποδυναμώνεις τήν ψυχή, ἐπειδή δὲν θέλεις οὔτε νά προσεύχεσαι, οὔτε νά ψάλλεις, ἀλλά νά κοιμᾶσαι ὑπερβολικά. Κάνοντας ὅμως αὐτά, δὲν ξέρεις ὅτι εὐχαριστεῖς τοὺς ἐχθρούς μέ αὐτά, καί τοὺς κάνεις πιδό βίαιους καί φορτικούς ἐναντίον σου, καί δύσκολους νά ἀπομακρυνθοῦν. Γιατί οἱ ἀκάθαρτοι δαίμονες συνηθίζουν νά παραμένουν καί νά ἐνοχλοῦν αὐτούς πού εἶναι παραλυμένοι μέ τήν ὀκνηρία καί παραμελοῦν τήν προσευχή καί τή θεία ὑμνωδία.

225.— ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΤΗΛΕΜΑΧΟ.

Ὁ νόμος λέγει· «Νά κόψεις ἀπό τή ρίζα τὰ ἄλση τους»⁹¹, δηλαδή τὰ πλήθη τῶν παθῶν καί τῶν ἡδονῶν, νά τὰ παραδώσεις μέ τήν ἐγκράτεια καί τήν προσευχή στήν καταστροφή.

226.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Ποιός ξέρει», ἔγραψε ὁ Σολομών, «ἂν τὸ πνεῦμα ἀνθρώπου», δηλαδή τοῦ δίκαιου, «θὰ ἀνεβεῖ ἐπάνω;»⁹². Γιατί λέγει ὁ Σειράχ, «Πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος του νά μὴ καλοτυχίζεις κάποιον»⁹³, γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος γλυστράει, καί πολὺ εὐκόλα πέφτει ἀπὸ τὴν ἐνάρετη ζωὴ στήν παρανομία. Ποιός λοιπὸν ξέρει, ἂν αὐτὸς πού τώρα εἶναι ἐνάρετος, θὰ παρα-

92. Ἐκκλ. 3, 21.

93. Σοφ. Σειρ. 11, 29.

μείνας ἄπρωτός τε καὶ ἄριστος, καὶ μὴ σβέσας παντελῶς τὴν λαμπάδα τοῦ τρόπου τοῦ θαυμαστοῦ, πρὸς τὰς οὐρανίους αὐλὰς ἀναδραμεῖται;

σκζ'. — Τῶ αὐτῶ.

«Τίς οἶδεν, εἰ τὸ πνεῦμα τοῦ κτήνους», τουτέστιν ἀνθρώπου ἀπο-
5 κτηνωθέντος διὰ τῆς ἁμαρτίας, «τέλεον καταθήσεται κάτω;». Ἄδηλον γὰρ καὶ τοῦ φαύλου τὸ τέλος, μήποτε πρὸς ταῖς πύλαις ὑπάρχων τοῦ θανάτου, εἰς μετάνοιαν χωρήσας, «ῥυσθείη ἐξ ἄδου κατωτάτου», κατὰ τὸ γεγραμμένον. Καὶ πειθέτω σε ὁ ληστής ἐκεῖνος, οὗ μνημονεύει Λουκάς, πρὸς τῇ ἐσχάτῃ ἀναπνοῇ διὰ τῆς ἰκεσίας παραδείσου οἰκή-
10 τωρ γενόμενος, καὶ διδάξας ἡμᾶς μηδενὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοῦ ἀπογινώσκειν πρὸ τελευτῆς

ΣΚΗ' — ΤΕΡΕΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ ΠΑΡΑΠΕΣΟΝΤΙ,
ΚΑΙ ΑΞΙΩΣ ΜΕΤΑΝΟΗΣΑΝΤΙ ΧΡΟΝΩ ΠΟΛΛΩ.

Εἶρηκας, ὅτι Κατὰ τὴν Γραφὴν ἀπωλόμην, καὶ ἔξοικος ἐγενόμην
15 τῆς ἀρετῆς, καὶ ἠλλοτριώθην ὑπὸ πολλῆς ἀφροσύνης τῶν θείων κατορθωμάτων, καὶ ποία μοι ἔτι ὑπολείπεται σωτηρίας ὑπόνοια καὶ ἐλπίς; Ταῦτα μὲν καλῶς λέγεις τὰ δὲ ἄλλα οὐ θούλει λογίσασθαι, τὰ ἐν στήλαις ἀγίαις κεχαραγμένα πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν καταρραγέντων, καὶ παρηγορίαν τῶν ἐκτροχόμενων. «Ἐστῶτες», γὰρ φησιν, «ἐτύγχα-
20 νον οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, Ἱερουσαλήμ»· τουτέστιν, ἐν τῇ καταστάσει ὑπῆρχον τῇ κατὰ φύσιν τῆς ψυχῆς οἱ πόδες, ἀλλ' ἐσαλεύθησαν ἔκ τινος ἀπροσεξίας τὰ διαθήματα ἡμῶν, καὶ ἔξω εὐρέθημεν τοῦ θεοῦ περιβόλου, καὶ ἀπεδυσάμεθα ἐκουσίως τὸ τῆς θείας εἰκόνης ἀξίωμα καὶ τοὺς ἀγαθοὺς λογισμοὺς, καὶ κατέστημεν ἔρημοι τῆς ἐπι-
25 κουρίας τῆς ἄνωθεν, καὶ διεσκεδάσθη εἰς πολλὰ τὰ νοήματα ἡμῶν, καὶ κατέπιεν ἡμᾶς ἰσχύσας ὁ νοητὸς θάνατος, καὶ κατεπόθημεν ὁμοίως ὑπὸ δαμώνων. Ἄλλ' ὅμως μετὰ ταῦτα πάντα βλέπε, τί πρὸς ἡμᾶς θωῶσιν οἱ μακάριοι λόγοι· «Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος οἱ ἐρημώσαντές σε ἐξελεύσονται ἀπὸ σοῦ ταχύ. Ἄρον κίκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ
30 ἴδε τοὺς ἀγαθοὺς λογισμοὺς, τοὺς υἱούς σου. Ἴδου συνήχθησαν, καὶ ἦλθον πρὸς σέ. Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι πάντας αὐτοὺς ὥσπερ στολὴν ἐνδύσῃ, καὶ περιθήσῃ αὐτοῖς ὥσπερ νύμφη κόσμον καὶ τὰ ἔρημά σου τὰ διεσπαρμένα καὶ διαπεπτωκότα, νῦν στενοχωρήσει ἀπὸ τῶν

94. Ἐκκλ 3, 21.

95. Ψαλμ 85, 13.

96. Λουκά 23, 43.

97. Ψαλμ 121, 2.

μείνει μέχρι τὸν θάνατό του σταθερὸς καὶ ἄριστος, καὶ μὲ ἀναμμένη τὴ λαμπάδα τῆς θαυμαστῆς ζωῆς του, θὰ ἀνέβει σὶς οὐράνιες αὐλές;

227.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Ποιὸς ξέρει, ἂν τὸ πνεῦμα τοῦ κτήνους», δηλαδή τοῦ ἀνθρώπου πού ἔχει ἀποκτηνωθεῖ μὲ τὴν ἁμαρτία, «θὰ κατεβεῖ τελείως κάτω;»⁹⁴. Γιατὶ καὶ τοῦ κακοῦ τὸ τέλος εἶναι ἄγνωστο, ἀφοῦ μπορεῖ, ὅταν βρεθεῖ μπροστὰ σὶς πύλες τοῦ θανάτου, νὰ μετανοήσῃ, «καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἄδη»⁹⁵, ὅπως εἶναι γραμμένο. Καὶ γι' αὐτὸ ἃς σὲ πείσει ὁ ληστής ἐκεῖνος πού ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος τὴν τελευταία στιγμή μὲ τὴν παράκλησή του ἔγινε κάτοικος τοῦ παραδείσου⁹⁶, καὶ μᾶς δίδαξε νὰ μὴν ἀπογοητευόμαστε γιὰ κανένα ἄνθρωπο πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος του.

228.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΤΕΡΕΝΤΙΟ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΕΠΕΣΕ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΠΟΛΥΝ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑΝΟΗΣΕ ΑΕΙΩΣ.

Εἶπες ὅτι, Σὺμφωνα μὲ τὴ Γραφὴ χάθηκα καὶ διώχτηκα ἀπὸ τὴν ἀρετὴ, καὶ ἀποξενώθηκα μὲ τὴν πολλὴ ἀφροσύνη μου ἀπὸ τὶς θεϊκὲς ἀρετές, καὶ ποιά ὑπόνοια καὶ ἐλπίδα σωτηρίας μοῦ ἀπομένει πιά; Αὐτὰ βέβαια καλὰ τὰ λές. Τὰ ἄλλα ὅμως δὲν θέλεις νὰ τὰ συλλογιστεῖς, αὐτὰ πού εἶναι χαραγμένα σὶς ἅγιες στήλες, γιὰ τὴν ἀνόρθωση αὐτῶν πού ἔχουν πέσει κάτω καὶ τὴν παρηγοριὰ τῶν βασανισμένων. Γιατὶ λέγει· «Τὰ πόδια μας στέκονταν σὶς αὐλές σου, Ἱερουσαλήμ»⁹⁷. Δηλαδή, τὰ πόδια τῆς ψυχῆς βρίσκονταν στὴ φυσικὴ τους κατάσταση, ἀλλὰ σαλεύτηκαν ἀπὸ κάποια ἀπροσεξία τὰ δῆματὰ μας, καὶ βρεθήκαμε ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολο τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀποβάλαμε μὲ τὴ θέλησή μας τὸ ἀξίωμα τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀγαθοὺς λογισμοὺς, καὶ μείναμε χωρὶς τὴν οὐράνια βοήθεια, καὶ ἔτσι διασκορπίστηκαν σὲ πολλὰ μέρη οἱ σκέψεις μας καὶ μᾶς κατάπιε ὁ νοσητὸς θάνατος πού ἐπικράτησε καὶ οἱ δαίμονες ὅμοια μᾶς καταβρόχθησαν. Ἄλλ' ὅμως μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ κοίταξε τί φωνάζουν σὲ μᾶς τὰ μακάρια λόγια· «Ὁρκίζομαι, λέει ὁ Κύριος· Αὐτοὶ πού σὲ ἐρήμωσαν, θὰ φύγουν γρήγορα ἀπὸ σένα. Σήκωσε ὀλόγυρα τὰ μάτια σου καὶ κοίταξε τοὺς ἀγαθοὺς λογισμοὺς σου, τοὺς υἱούς σου. Νά, συγκεντρώθηκαν καὶ ἦρθαν σὲ σένα. Ὁρκίζομαι, λέει ὁ Κύριος, ὅτι ὅλους αὐτοὺς θὰ τοὺς φορέσεις σὰν στολίδι, καὶ θὰ τοὺς βάλεις ὅπως βάζει ἡ νύφη τὰ κοσμήματα. Καὶ οἱ ἐρημωμένες περιοχές σου καὶ τὰ διασκορπισμένα καὶ πεσμένα σὲ ἐρείπια τώρα μέρη σου θὰ ἀποδειχθοῦν τώρα πολὺ στενὰ γιὰ νὰ περιλάβουν τοὺς νέους κατοίκους σου, καὶ θὰ

κατοικούντων, καὶ μακρυνθήσονται ἀπὸ σοῦ οἱ καταπίνοντές σε. Διότι ἐροῦσιν εἰς τὰ ὦτά σου οἱ υἱοὶ σου, οὓς ἀπώλεσας. Στενός μοί ἐστιν ὁ τόπος, ἵνα κατοικήσω. Καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Τίς ἐγέννησέ μοι τούτους; Ἐγὼ δὲ ἄτεκνος καὶ χήρα καὶ ἀποκεκλεισμένη καὶ 5 μισομένη τὸ πρὶν καὶ ἀπωσμένη ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ μου. Τούτους δὲ τίς ἐξέθρεψεν; Ἐγὼ δὲ μόνη κατελείφθην», τουτέστιν ἡ παναθλία ψυχὴ καὶ φιλάμαρτος «Οὗτοι δέ μου ποῦ ἦσαν;» – «Ἰδού», φησί, «ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν ἐπράθητε». Ὑμεῖς γὰρ ἑαυτοὺς βουλήσει ἰδίᾳ καὶ θελήματι οἰκείῳ πεπρόκατε. Εἰ οὖν τῷ ἰδίῳ θελήματι ὑπὸ τὴν 10 χεῖρα τοῦ διαδόλου γεγόνατε, δυνηθήσεσθε πάντως καὶ πάλιν τῷ ἰδίῳ θελήματι ἀποστῆναι μὲν τῆς τοῦ ὠμοτάτου δεσπότη τυραννίδος, πρὸς τὸν ἀληθινὸν δὲ καταφυγεῖν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τελεῖν καὶ λειτουργεῖν κατὰ τὸ γεγραμμένον. Πλὴν τῷ Θεῷ καὶ μόκῳ ὑποτάγηθι, ἡ ψυχὴ μου, «ὅτι αὐτὸς Θεὸς μου 15 καὶ Σωτὴρ μου καὶ μέγας ἀντιλήπτωρ». Ὡσπερ καὶ Ἰάκωβος ὁ ἱερός ἐπιστέλλει λέγων Ὑποτάγητε οὖν τῷ Θεῷ, ἀντίστητε τῷ διαδόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν». – «Ἐμοί», γὰρ φησιν ὁ Δαυὶδ, «τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ ἀγαθὸν ἐστὶ, τίθεσθαι ἐν τῷ Κυρίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου», καὶ μὴ ἀπογινώσκειν.

20 ΣΚΘ'.- ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐγὼ θαυμάζω, πῶς τῶν σοφῶν καὶ ἐλλογίμων μοναχῶν σπανίως φθεγγομένων μετὰ τὸ ἐπερωτηθῆναι, ἢ καὶ παντελῶς σιωπῶντων διὰ ταπεινοφροσύνην, αὐτὸς, μηδέ τις ἐπερωτῶντος, τῇ ἀπαιδεύτῳ προπετεία χρώμενος καὶ ἀχαλίνωτον ἔχων γλῶσσαν, μυρίους λόγους 25 λέγεις ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, πλατυλογῶν καὶ βατταριζόμενος, καθὼς τινες λέγουσιν.

σλ'.- Τῷ αὐτῷ.

Εὐρίσκονται πολλοὶ κατὰ σέ ἐγκωρῖται καὶ ἰδιῶται καὶ μάταιοι ἄνθρωποι, ἐφ' ἐκάστης, ὡς εἰπεῖν, ὥρας μὴ ἐπερωτῶμενοι, λαλοῦντες 30 πᾶσιν ἀπλῶς καὶ γνωστοῖς καὶ ἀγνώστοις, διὰ κενοδοξίαν καὶ ἔνδειξιν καὶ ἀνθρωπαρέσκειαν. Ἄλλ' οὐκ ἐπαινοῦνται, ἀλλὰ καὶ γελῶνται καὶ σκώπτονται ὑπὸ τῆς ἀληθείας.

ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ σένα ὅσοι ἤθελαν νὰ σὲ καταπιοῦν. Τὰ παιδιά σου ποὺ ἔχασες θὰ ποῦν στὰ αὐτιά σου· Εἶναι στενὸς ὁ τόπος αὐτὸς γιὰ νὰ κατοικήσουμε. Καὶ θὰ πεῖς μέσα στὴν καρδιά σου· Ποιὸς τοὺς γέννησε αὐτοὺς γιὰ χάρη μου; Γιατὶ ἐγὼ εἶμαι ἄτεκνη καὶ χήρα καὶ ἀπομονωμένη καὶ μισούμενη προηγουμένως, καὶ διωγμένη ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ Θεό μου. Αὐτούς, τὰ παιδιά μου, ποιὸς τὰ ἀνέθρεψε; Ἐγὼ εἶχα ἐγκαταλειφθεῖ μόνη», δηλαδή ἡ πανάθλια καὶ φίλη τῆς ἁμαρτίας ψυχὴ μου, «αὐτοὶ ὅμως ποὺ ἦρθαν τώρα σὲ μένα ποῦ ἦταν;»⁹⁸.— «Νὰ», λέγει, «πουληθήκατε ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν σας»⁹⁹. Γιατὶ σεῖς μὲ δική σας ἀπόφαση καὶ θέληση πουλήσατε τοὺς ἑαυτοὺς σας. Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὴ θέλησή σας ὑποταχτήκατε στὸν διάβολο, ὅπωςδήποτε θὰ μπορέσετε καὶ πάλι μὲ τὴ δική σας θέληση νὰ ἀπομακρυνθεῖτε ἀπὸ τὴν τυραννία τοῦ πιὸ σκληροῦ δεσπότη, καὶ νὰ καταφύγετε στὸν ἀληθινὸ Κύριο καὶ Θεό μας Ἰησοῦ Χριστό, καὶ νὰ βρῖσκεστε κάτω ἀπὸ τὴν προστασία του καὶ νὰ λειτουργεῖτε, ὅπως εἶναι γραμμένο. Ὅμως, ψυχὴ μου, ὑποτάξου μόνο στὸν Θεό, «Γιατὶ αὐτὸς εἶναι Θεὸς μου καὶ Σωτήρας μου καὶ μεγάλος βοηθός μου»¹. Ὅπως γράφει καὶ ὁ ἱερός Ἰάκωβος στὴν ἐπιστολὴ του λέγοντας· «Ἐυποταγεῖτε λοιπὸν στὸν Θεό, ἀντισταθεῖτε στὸν διάβολο, καὶ θὰ φύγει ἀπὸ σᾶς. Πλησιάστε τὸν Θεό, καὶ θὰ σᾶς πλησιάσει καὶ ἐκεῖνος»². Γιατὶ λέγει ὁ Δαβὶδ· «Γιὰ μένα τὸ νὰ ἀφοσιώνομαι στὸν Θεὸ εἶναι καλό, καὶ νὰ στηρίζω τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου στὸν Κύριο»³, καὶ νὰ μὴ ἀπογοητεύομαι.

229.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Ἐγὼ ἀπορῶ γιατί, ἐνῶ οἱ σοφοὶ καὶ λόγιοι μοναχοὶ σπάνια ἀπαντοῦν ὅταν ἐρωτηθοῦν, ἢ καὶ σιωποῦν τελείως, λόγῳ ταπεινοφροσύνης, ἐσύ, καὶ χωρὶς νὰ σὲ ρωτήσῃ κανεὶς, κάνοντας χρῆση τῆς ἀπαίδευτης ἀπεριοκειψίας καὶ ἔχοντας ἀχαλίνωτη γλῶσσα, λὲς μύρια λόγια, ἀπλὰ καὶ στὴν τύχη, φλυαρώνοντας καὶ μωρολογώντας, ὅπως λένε μερικοί.

230.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐπάρχουν πολλοί, σύμφωνα μὲ σένα, ντόπιοι καὶ ἀδαεῖς καὶ ἀνόητοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι κάθε στιγμή, ὅπως λέμε, χωρὶς νὰ ρωτηθοῦν, μλοῦν σὲ ὅλους γενικά, γνωστούς καὶ ἀγνωστούς, ἀπὸ κενοδοξία, ἐπίδειξη καὶ ἀνθρωπαρέσκεια, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ἐπαινοῦνται, ἀλλὰ χλευάζονται καὶ περιπαίζονται ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

1. Ψαλμ. 61, 7.

2. Ἰακ. 4, 7-8.

3. Ψαλμ. 72, 28.

σλα΄.- Τῷ αὐτῷ.

Ἐπειδὴ, τῆς ἀφάτου κενοδοξίας ἐμπλησθεῖς, καιρὸν οὐχ εὐρίσκεις τὸ βάθος τῆς ψυχῆς σου θεάσασθαι καὶ κατιδεῖν τὸν ἐνδομυχῶντα διὰ τοῦ τύφου ὄφιν, ὀλίγα ἄττα λέξω σοι, εἴαν γε ἔχῃς τὸ ἀκούειν, καὶ μὴ ἀφηρέθῃς τὴν ἀκοὴν τῆς διανοίας, ὥσπερ ποτὲ ὁ σωματικὸς δούλος τοῦ ἀρχιερέως ἐν Ἱεροσολύμοις τὸ ὠτίον ἐκτέτμηται. Καὶ γὰρ σὺ δούλος ἀχρεῖος τοῦ νοητοῦ ἀρχιερέως, οὐχ υἱός, καθέστηκας, καὶ νεανιεύς διὰ τὸ ἐγκυλίεσθαι τῇ προπετεῖα καὶ τοῖς φλυαρημασι. Γίνωσκε τοίνυν, ὅτι εἰσὶ τινες δαίμονες κάτω πον κρυπτόμενοι ἐν τῷ σκότῳ, ἐπειδὴ σφέτεροι καὶ φίλοι τοῦ σκότους ὑπάρχουσι, κατὰ δὲ θείαν παραχώρησιν ἐκ τῆς τοιαύτης πονηρίας καὶ κακοσχόλου φάλαγγος, ἐν τι ἀπατηλὸν καὶ πολύτεχνον πεμφθέν, δίκην προδρόμου ἢ κατασκόπου θαρδάρου, ἀνέρχεται πρὸς τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἐνθυμήσεως, ὥσπερ τις κλέπτῃς δεινός, ἢ ὥσπερ ἀναπλεκόμενον δένδρῳ τινὶ θηρίον ἰοδόλον. Τοῦτο δὲ νομιστέον ἡμῖν ὀργήν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, «καὶ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἀνέβη ἐπ' αὐτούς». Ἐὰν γὰρ τοι μὴ εὕρῃ τὸν πρὸς Θεὸν αἰεὶ βλέποντα, μηδὲ ἀνθιστάμενον τῷ δολερῷ καὶ πλάνῳ λογισμῷ, ἀλλὰ διαχεόμενον καὶ ῥεμβόμενον, ἢ τῇ ματαίᾳ οἰήσῃ καὶ τῇ ἐπάρσῃ συνηδόμενον καὶ διασειόμενον, προσέρπει λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν καὶ ἐπὶ τὰ χεῖλη τοῦ κενοδοξήσαντος, καὶ οὐ χρήζει, οὐδὲ κάμνει λυμήνασθαι τὸν τῇ γνώμῃ κατὰ τοὺς γύπας πετόμενον ἄνθρωπον. Ὑποστρέψας γὰρ πρὸς ἑτέρους δαίμονας ὁ ἀλάστωρ καὶ φόνιος, παραλαμβάνει καὶ ἄλλους, καὶ οὕτως ὁμοῦ συμφραζάμενοι, ἐπιστρατεύουσι τῷ τῆς κενοδοξίας ταλαιπῶρῳ ἐργάτῃ, καὶ γυμνὴν αὐτοῦ καὶ ἔρημον τὴν ψυχὴν καθιστῶσιν, ἐκφυσῆσαντες διὰ τῆς μεγαλαυχίας καὶ σκορπίσαντες πάντα τοὺς καρπούς αὐτοῦ, οὕστινας πολλῶν χρόνων μετὰ καμάτου καὶ μόχθου συνήθροισεν. Ὡστε καὶ ἀγρυπνίαν καὶ νηστείαν καὶ ἐλεημοσύνην καὶ χαμευνίαν καὶ τὰ ἐξῆς ἀγαθὰ διὰ τοῦ μίσους τῆς φλυαρίας καὶ τῆς ἀλαζονείας ἀπόλλυσθαι, ὅπερ ποτὲ ἔπαθεν ὁ Φαρισαῖος ἐκεῖνος, ὁ νομίζων μόνον ἑαυτὸν δίκαιον εἶναι καὶ κατεξανιστάμενος τοῦ Τελώνου, ὅστις διὰ τῆς ταπεινώσεως ὑπὲρ αὐτὸν τῇ θεῖα ἐδικαιώθη ψήφῳ. Ὁ οὖν διὰ κενοδοξίας κατὰ σὲ θηρευόμενος ἄνθρωπος, οὐκέτι δύναται, οὔτε πρὸς ἑαυτόν, οὔτε πρὸς τοὺς

4. Ματθ. 26, 51.

5. Ψαλμ. 77, 31.

6. Λουκᾶ 18, 10-14.

231.— Στὸν ἴδιο.

Ἐπειδὴ γεμάτος ἀπὸ ἀπερίγραπτη κενοδοξία δὲν βρίσκεις καιρὸ νὰ κοιτάξεις στὸ βάθος τῆς ψυχῆς σου, καὶ νὰ δεῖς καλὰ τὸ φίδι πού ἔχεις μέσα σου λόγῳ τῆς ἀλαζονείας, θὰ σοῦ πῶ μερικὰ πράγματα, ἐὰν βέβαια μπορεῖς νὰ ἀκούσεις καὶ δὲν ἔχεις χάσει τὴν ἀκοή τῆς διάνοιάς σου, ὅπως κάποτε ὁ σωματικὸς δοῦλος τοῦ ἀρχιερέα στὰ Ἱεροσόλυμα, πού τοῦ κόπηκε τὸ αὐτί⁴. Γιατὶ καὶ σὺ ἔγινες ὄχι υἱός, ἀλλὰ δοῦλος ἄχρηστος τοῦ νοητοῦ ἀρχιερέα καὶ αὐθάδης, καὶ παρασύρεσαι ἀπὸ τὴν ἀπερισκεψία καὶ τὶς φλυαρίες. Γνώριζε λοιπὸν ὅτι ὑπάρχουν μερικοὶ δαίμονες πού κρύβονται κάπου κάτω στὸ σκοτάδι, ἐπειδὴ εἶναι συμπολιτεὶς καὶ φίλοι τοῦ σκοταδιοῦ, καὶ κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ στέλνεται ἀπὸ αὐτὴ τὴν πονηρὴ καὶ κακόσχολη φάλαγγα ἓνα ἀπατηλὸ καὶ πολυμήχανο ἀπόσπασμα, σὰν πρῶτοδρομος ἢ βάρβαρος κατάσκοπος, πού ἀνεβαίνει στὴν ψυχὴ μὲ τὴν ἀνάμνηση, σὰν κάποιος φοβερὸς κλέφτης, ἢ σὰν φαρμακερὸ φίδι τυλιγμένο σὲ δέντρο. Αὐτὸ λοιπὸν πρέπει ἀπὸ μᾶς νὰ θεωρεῖται ὅτι εἶναι ὄργη, ὅπως εἶναι γραμμένο, «καὶ ὄργη τοῦ Θεοῦ ἀνέβηκε σ' αὐτούς»⁵. Γιατὶ, ἂν δὲν τὸν βρεῖ νὰ βλέπει πάντοτε στὸν Θεό, οὔτε νὰ ἀνπισκέκεται στὸν δόλιο καὶ παραπλανητικὸ λογισμό, ἀλλὰ νὰ εἶναι διασκορπισμένος καὶ νὰ περιπλανᾶται ἀλόγιστα, ἢ νὰ εὐχαριστεῖται μὲ τὴν ἄσκοπη οἴηση καὶ ἔπαρση καὶ νὰ διασαλεύεται, πηγαίνει ἔρποντας καὶ στὴ γλῶσσα καὶ τὰ χεῖλη τοῦ κενόδοξου, καὶ δὲν χρειάζεται οὔτε ἀποκάμνει νὰ βλάψει τὸν ἄνθρωπο πού μὲ τὸν νοῦ του πετᾷ σὰν τοὺς γῦπες. Γυρίζοντας λοιπὸν πίσω στοὺς ἄλλους δαίμονες ὁ ἄθλιος καὶ φονικός, παίρνει μαζί του καὶ ἄλλους, καὶ ἔτσι, περικυκλώνοντας τὸν ὅλοι μαζί, ἐπιστρατεύουν τὸν ταλαίπωρο ἐργάτη τῆς κενοδοξίας, καὶ ἀπογυμνώνουν καὶ ἐρημώνουν τὴν ψυχὴ του, καὶ φυσώντας μὲ τὴν ἀλαζονεία πρὸς τὰ ἔξω, σκορπίζουν ὅλους τοὺς καρπούς του, πού ἐπὶ πολὺν χρόνον μὲ κόπο καὶ μόχθο συγκέντρωσε. Ἔτσι καὶ ἡ ἀγρυπνία καὶ ἡ νηστεία καὶ ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ κατὰκλιση στὸ δάπεδο καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ χάνονται μὲ τὴ βδελυρὴ φλυαρία καὶ τὴν ἀλαζονεία, πρᾶγμα πού ἔπαθε κάποτε ἐκεῖνος ὁ Φαρισαῖος, πού νόμιζε ὅτι μόνον ἐκεῖνος ἦταν δίκαιος, καὶ ἀγανακτοῦσε ἐναντίον τοῦ Τελώνη, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ταπεινωσὴ δικαιώθηκε περισσότερο ἀπὸ αὐτὸν μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ⁶. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος πού, σύμφωνα μὲ σένα, συλλαμβάνεται ἀπὸ τὴν κενοδοξία, δὲν μπορεῖ πιά οὔτε μὲ τὸν ἑαυτό του, οὔτε μὲ τοὺς συναν-

πλησίον εἰρηνεῦσαι, εὐθύς γὰρ περιπίπτει ἀθυμίαις, θυμοῖς, ὀργαῖς, μανίαις, ταραχαῖς, λύπαις καὶ ἀτιμίαις. Καὶ σιωπῶ τ' ἄλλα, ἵνα νῦν μὴ πάντα ἐκπραγωδοίην.

σλβ'.— Τῷ αὐτῷ.

5 Εἴ τις τῶν νοσοῦντων τὸ τῆς κενοδοξίας κακὸν πάθος βούλοιο διαφυγεῖν, τὰς χεῖρας τῆς παμφαύλου καὶ χειρίστης τῶν δαιμόνων φάλαγγας, χαλινὸν περιθήσει τῷ ἰδίῳ στόματι. Ἡ γὰρ δὴ γλῶττα πολλοὺς τῶν κενοδόξων εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν.

σλγ'.— Τῷ αὐτῷ.

10 Καὶ μὴν βοᾷ τὰ πράγματα, κἂν ἐγὼ σιωπήσω. Πῶς οὖν γράφεις μοι, ὅτι οὐκ ἔχεις ὄλως κενοδοξίαν;

σλδ'.— Τῷ αὐτῷ.

Μὴ ἀφθέντος πυρός, οὐκ ἂν ἐφάνη καπνός. Πῶς οὖν αὐτός, ὀργιζόμενος τοῖς ἀδελφοῖς, ἐὰν μὴ τιμῶσι καὶ κολακεύσωσί σε, λέγεις, ὅτι
15 οὔτε ἀπόνοια, οὔτε σαθροδοξία, οὔτε οἴησις αὐλίζεται ἐν τῷ διαστήματι τῆς σῆς καρδίας;

σλε'.— Τῷ αὐτῷ.

Ὅταν οἱ δαίμονες εὐφημήσωσί σε διὰ τῶν ἐνθυμήσεων, λέγοντες, ὅτι
20 μέγας ἀγροπητῆ, μέγας ἐγκρατεὴ, μέγας ἀγωνίζη, μὴ συνδόξαζε, μηδὲ συνήδου, μηδὲ συγκατατίθεσο αὐτοῖς, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τραχύνθητι κατ' αὐτῶν καὶ ὀργίσθητι, κατὰ τὴν Γραφήν, πρὸς αὐτούς «Ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ», ὡς λύκοι καὶ ψυχοφθόροι. «ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ», πρόξενοι καὶ δημιουργοὶ πάσης κακίας καὶ πονηρίας. Ἐπικατάρτατοι ὑμεῖς διαπαντός καὶ μισητοὶ ἔσεσθε. Καταράσθω ὑμᾶς ὁ
25 καταράμενος τὴν ἡμέραν τῆς ἀνθρωπαρεσκείας, τὴν πάσης ἀθεσμίας καὶ ἀταξίας μητέρα. Καταράσθω ὑμᾶς ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πράγματι. Ἐπικατάρτατα ἔστω καὶ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας ὑμῶν, τουτέστι τὰ τῆς κενοδοξίας κινήματα. «Καὶ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαός Γένοιτο, γένοιτο».

30 ΣΛΣΤ.— ΝΕΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν σημάνη ὁ ἄγγελος, ἐμβάλῃ με εἰς τὴν τοῦ ἰάματος κολυμβήθραν, ἔλεγε τῷ Κυρίῳ ὁ πεπολιωμένος παρὰ τὴν Προβατικὴν κείμενος παράλυτος. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ πολλοῖς ἔτεσι

θρώπους του νὰ εἰρηνεύσει, γιατί ἀμέσως πέφτει σὲ λιποψυχίες, θυμούς, ὀργές, μανίες, ταραχές, λύπες καὶ ἀτιμίες. Καὶ ἀποσιωπῶ τὰ ἄλλα, γιὰ νὰ μὴ τὰ ἐκτραγωδήσω ὅλα τῶρα.

232.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἐὰν κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ πάσχουν ἀπὸ τὸ κακὸ πάθος τῆς κενοδοξίας θελήσει νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς πάγκακης καὶ χειρίστης φάλαγγας τῶν δαιμόνων, νὰ βάλει χαλινάρι στὸ στόμα του. Γιατὶ ἡ γλῶσσα ὁδήγησε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς κενόδοξους σὲ καταστροφή.

233.— ΣΤὸν ἴδιο.

Τὰ ἴδια τὰ πράγματα φωνάζουν, ἂν ἐγὼ σιωπήσω. Πῶς λοιπὸν μοῦ γράφεις, ὅτι δὲν ἔχει καθόλου κενοδοξία;

234.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἄν δὲν ἀνάψει φωτιά, δὲν φαίνεται καπνός. Πῶς λοιπὸν σὺ ποὺ ὀργίζεσαι μὲ τοὺς ἀδελφοὺς, ὅταν δὲν σὲ τιμοῦν καὶ δὲν σὲ κολακεύουν, ἰσχυρίζεσαι ὅτι δὲν κατοικεῖ στὸ χῶρο τῆς καρδιᾶς σου οὔτε ἀπόγνωση, οὔτε σαθρὲς ἀντιλήψεις, οὔτε οἴηση;

235.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ὅταν οἱ δαίμονες σὲ ἐπαινέσουν μὲ τὶς ἐνθυμήσεις λέγοντάς σου, ὅτι ἀγρυπνεῖς πολὺ, ἐγκρατεύεσαι πολὺ, ἀγωνίζεσαι πολὺ, νὰ μὴ συμφωνεῖς, οὔτε νὰ εὐχαριστεῖσαι, οὔτε νὰ συγκατατίθεσαι μὲ αὐτούς, ἀλλὰ νὰ ἐξοργίζεσαι ἐναντίον τους, σύμφωνα μὲ τὴ Γραφή. «Φύγετε ἀπὸ μένα»⁷, λύκοι καὶ ψυχοφθόροι. «Ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ μένα»⁸, αἵτιοι καὶ δημιουργοὶ κάθε κακίας καὶ πονηρίας. Σεῖς θὰ εἴσαστε γιὰ πάντα καταραμένοι καὶ μισητοί. Ἄς σᾶς καταρᾶται αὐτὸς ποὺ καταριέται τὴν ἡμέρα τῆς ἀνθρωπαρέσκειας, ποὺ εἶναι μητέρα κάθε παρανομίας καὶ ἀταξίας. Ἄς σᾶς καταρᾶται σὲ κάθε καιρὸ καὶ τόπο καὶ πράγμα. Νὰ εἶναι καταραμένα καὶ τὰ γεννήματα τῆς κοιλιᾶς σας, δηλαδή τὰ ἀποκυήματα τῆς κενοδοξίας σας. «Καὶ ὅλος ὁ λαὸς θὰ λέγει· Γένοιτο, γένοιτο»⁹.

236.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΝΕΙΛΟ.

Δὲν ἔχω ἄνθρωπο, ὥστε, ὅταν ἐμφανιστεῖ ὁ ἄγγελος, νὰ μὲ βάλει στὴ θεραπευτικὴ κολυμβήθρα, ἔλεγε στὸν Κύριο ὁ παράλυτος μὲ τὰ ἄσπρα τὰ μαλιά, ποὺ βρισκόνταν κατὰκοίτος δίπλα στὴν προβατικὴ κολυμβή-

9. Ψαλμ. 105, 48.

10. Ἰω. 5, 7.

διὰ πίστεως καὶ ὑπομονῆς βουλόμενος τῇ χρηστοτέρῃ ἐλπίδι γενναίως
 διήθλησε τῇ μεγάλῃ ἀσθενείᾳ, καὶ διεκαρτέρησεν εὐχαριστῶν καὶ ἐξο-
 μολογούμενος τὰ οἰκεῖα πταίσματα, μεμνημένος τῶν παλαιῶν ὡς προ-
 φάτων, ἀπορήσας ἀνθρώπου, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, ἐπέτυχε Θεοῦ,
 5 ἀνθρώπου γενομένου, μᾶλλον δὲ φιλανθρώπου τῇ κολυμβήθρᾳ τῶν
 ἑαυτοῦ οἰκτιρῶν, λύοντος αὐτοῦ πᾶσαν ἀρρωστίαν ψυχῆς τε καὶ
 σώματος, καὶ πρὸς τὴν ἀνωτάτω χειραγωγοῦντος πόλιν.

ΣΛΖ'.— ΑΦΘΟΝΙΩ ΑΒΒΑ.

Ἐν καιρῷ σωματικῆς ἀσθενείας παρασκευάζει ὁ δαίμων τινὰς
 10 ἀδελφούς συμβουλεύειν τῷ νοσηλευομένῳ χρήσασθαι εἰς τὸ ἰαθῆναι
 οὐ μόνον τοῖς εὐρετοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνευρέτοις, οἷον, φέρε εἴτεϊν, τῷ
 πυρῷ τοῦ ὄρνιθος, ἢ τοῦ ὀστέου τοῦ προσφάτου μάλιστα σύκου, ἢ τῷ
 σπληνὶ τοῦ μύρμηκος καὶ περὶ ταῦτα γλευάζει καὶ πλανᾷ τὸν κοῦφον
 καὶ εὐχερῆ ἀδελφόν, ὅπως, ἀποστὰς τοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον, εἰς νε-
 15 κρὰς φροντίδας καὶ μερίμνας καὶ λύπας καὶ ὄνειροπολίας διαχυθῆ.
 Οὐ πᾶσι δὲ τοῦτο ποιεῖ ὁ δαίμων τοῖς ἀρρωστοῦσιν, οὐδὲ πάνποτε,
 ἀλλὰ τοῖς ἀπειροτέροις τῶν συμβαινόντων, καὶ ἔσθ' ὅτε.

σλη'.— Τῷ αὐτῷ.

Τινὲς τῶν ἀδελφῶν, δυσκόλως ἔχοντες πρὸς τὸ τῆς εὐχῆς καὶ τῆς
 20 ψαλμωδίας ἐπίπονόν τε καὶ πυκνὸν καὶ σύντονον διὰ τὴν προσοῦσαν
 αὐτοῖς νωχελίαν, διβλίῳ μόνῳ ἑαυτοῦς προσδεσμοῦσι, χασμώμενοι
 καὶ διατεινόμενοι συχνότερως καὶ ἀπονυστάζοντες ἐν τῇ καθέδρᾳ,
 καταργοῦντες τὴν λέγουσαν ἐντολήν, ὥστε ποιῆσαι πρῶτον πάντων,
 δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, εἶτα καὶ διδάσκειν ἑαυ-
 25 τοὺς ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ψόδᾶς πνευματικὰς Ὁ τοίνυν τὸ διβλίον
 διαπαντὸς κατέχων, πῶς δυνήσεται διὰ τῆς μιᾶς ἐντολῆς, ὡς ἐξ ἑνὸς
 λίθου, τελειουργῆσαι καὶ ἀπαρτίσαι τὸν πνευματικὸν οἶκον;

σλθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Ἐγνων τινὰς ἀδελφούς πνευματικούς, οἵτινες εὐχονται καὶ ψάλ-
 30 λουσι, καὶ τινὰ αἰτοῦσι δωρήματα ἐξ οὐρανοῦ χορηγηθῆναι αὐτοῖς,
 καὶ τοῖς πλησίον ὑπηρετοῦσι, καὶ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν
 προθυμοῦνται, μετὰ τοῦ μὴ ἀμελεῖν καὶ τῆς ἀναγνώσεως, ὥρᾳς τισὶ

θρα¹⁰. “Ομως, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ χρόνια μὲ πίστη καὶ ὑπομονὴ θεληματικῶς, μὲ τὴν πιὸ ἀγαθὴ ἐλπίδα ἄθλησε γενναῖα στὴ μεγάλη ἀσθένειά του καὶ ἔδειξε ὑπομονὴ εὐχαριστώντας καὶ ἑξομολογούμενος τὰ ἁμαρτήματά του, φέρνοντας στὴ μνήμη του τὰ παλιὰ σὰν νὰ ἦταν πρόσφατα, χωρὶς νὰ βρῖσκει ἄνθρωπο, ὕστερα ἀπὸ τόσον χρόνο πέτυχε τὸν Θεὸ ποῦ ἔγινε ἄνθρωπος, ἢ καλύτερα φιλόανθρωπος, ποῦ μέσα στὴν κολυμβήθρα τῆς εὐσπλαγχνίας του λύνει κάθε ἀρρώστια ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν οὐράνια πόλη.

237.— ΣΤΟΝ ΑΒΒΑ ΑΦΘΟΝΙΟ.

Σὲ καιρὸ σωματικῆς ἀρρώστιας ὁ δαίμονας προτρέπει μερικοὺς ἀδελφούς νὰ συμβουλευσούν τὸν ἄρρωστο, γιὰ νὰ θεραπευθεῖ, νὰ χρησιμοποιήσῃ ὄχι μόνο αὐτὰ ποῦ μποροῦν νὰ βρεθοῦν, ἀλλὰ καὶ πράγματα ποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βρεθοῦν, ὅπως, γιὰ παράδειγμα τὸν σπόρο τοῦ πετεινοῦ, ἢ τὸ κόκκαλο τοῦ φρέσκου μάλιστα σύκου, ἢ τὴν σπλήνα τοῦ μυρμηγκιοῦ, καὶ κοροϊδεύει μὲ αὐτὰ καὶ παραπλανᾷ τὸν εὐκολόπιστο καὶ εὐκολὸν ἀδελφό, μὲ σκοπὸ, ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὴν ἐλπίδα στὸν Κύριο, νὰ ἐπιδοθεῖ σὲ νεκρὲς φροντίδες καὶ μέριμνες καὶ λύπες καὶ ὄνειροπολήσεις. Καὶ δὲν τὸ κάνει αὐτὸ ὁ δαίμονας σὲ ὅλους τοὺς ἀρρώστους, οὔτε πάντοτε, ἀλλὰ μόνο στοὺς πιὸ ἄπειρους, καὶ κάποτε-κάποτε.

238.— ΣΤὸν ἴδιο.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς ποῦ δυσκολεύονται μὲ τὴν ἐπίπονη καὶ συχνὴ καὶ ἔντονη προσευχὴ καὶ ψαλμωδία, λόγω τῆς νωθρότητάς τους, προσδέονται σὲ ἓνα μόνο βιβλίον, χασμουριῶνται, τεντώνονται πολὺ συχνά, νυστάζουν πάνω στὸ κάθισμα, καὶ καταργοῦν τὴν ἐντολὴν ποῦ λέγει, πρῶτα ἀπὸ ὅλα νὰ κάνουμε δεήσεις, προσευχές, παρακλήσεις, καὶ εὐχαριστίες¹¹, καὶ ἔπειτα νὰ διδάσκουμε στοὺς ἑαυτοὺς μας ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ἄσματα πνευματικά¹². Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ κρατᾷ διαρκῶς τὸ βιβλίον, πῶς θὰ μπορέσει μὲ τὴν μιὰ ἐντολή, σὰν μὲ μιὰ πέτρα, νὰ φέρει ἀποτέλεσμα καὶ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ πνευματικὸ οἰκοδόμημα;

239.— ΣΤὸν ἴδιο.

Γνώρισα μερικοὺς πνευματικοὺς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι προσεύχονται καὶ ψάλλουν καὶ ζητοῦν νὰ δοθοῦν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κάποια χαρίσματα σ' αὐτοὺς καὶ σ' αὐτοὺς ποῦ ὑπηρετοῦν κοντὰ τους, καὶ εἶναι πρόθυμοι γιὰ τὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία, χωρὶς νὰ παραμελοῦν καὶ τὴν μελέτη, σὲ

τεταγμέναις, καὶ πανταχόθεν ταῖς ποικίλαις ἀρεταῖς θάλλουσί τε καὶ
βρύνουσιν

ΣΜ'.- ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὁ τὴν προσγινομένην τῷ κῶ κατήφειαν διαλύσας τῇ θεῖα σκέψει,
5 εὐκαιρῶς λέγει ἄν, ὅτι «Τὸ πρῶτὸ τῆς φωνῆς μου εἰσακούσθη». Ἀλλὰ
καὶ πρῶτιαν ἡμῖν λέγεσθαι νοητέον, τὴν Χριστοῦ ἀνάστασιν, ἥνικα
μάλιστα εἰσηκούσθη φυσικῶς κράζον στεναγμοῖς ἀλαλήτοις τὸ γένος
τῶν ἀνθρώπων

ΣΜΑ'.- ΑΦΘΟΝΙΩ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΩ.

10 Εἰρήκασί τινες τετηρηκότες, ὅτι ἡ γέρανος τριάκοντα ἡμέρας
καθηγεῖται τῆς κοινῆς πτήσεως μετὰ τοῦτο τῇ ἑτέρᾳ γεράνῳ πα-
ραχωρεῖ τὴν κατὰ τὸν ἀέρα ὁδηγίαν τῶν τοιούτων ὀρνέων. Ὁ δεύτε-
ρος ἐν τῇ πνευματικῇ σου μάνδρᾳ, μᾶλλον φιλοπρωτεύων καὶ φιλεν-
δείκτης ὑπάρχων, καθάπερ μεμᾶθηκα, τοῦ ἔτους πληρωθέντος τῆς
15 κατὰ τὸ σύνθηδες διακονίας, οὐ βούλεται συγχωρῆσαι ἄλλον διαδέξα-
σθαι τοῦ Κανονάρχου τὸ φρόντισμα· καὶ τί ἐροῦμεν πρὸς τοῦτο;

ΣΜΒ'.- ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ.

Ἐμοὶ τὴν μετρίαν εἶδησιν ἢ κατὰ μόνας προσέθηκεν ἀναχώρησις.
Ὁ γὰρ ἐν μέσῳ θεοῦδων τρεφόμενος καὶ γινῶναι τὰ οὐράνια βουλόμε-
20 νος, λέληθεν, ὅτι τὸ ἐν ἀκάνθαις σπειρόμενον ὑπ' ἐκείνων συμπνίγε-
ται, καὶ ὁ μὴ σχολάσας Θεὸν γινῶναι οὐ δύναται. Τί τὴν στενὴν ἐλόμε-
νος καὶ τὰς συνθήκας Θεῶ ὑπὲρ αὐτῆς παρασχόμενος, τὴν πλατεῖαν
ὀδεύεις ὁδὸν εἰς τὴν θάνατον φέρουσαν; ἢ γὰρ ἐνταῦθα ἀφειδία, τὴν
ἐκεῖθεν φέρει τιμωρίαν, ἢ δὲ παροῦσα κάκωσις καὶ τῶν ὀρέξεων στέ-
25 κωσις τὴν μέλλουσαν τῶν ἀγαθῶν ἐτοιμάζει ἀπόλαυσιν. Τὸν ἐν φρο-
νήματι μοναχὸν δόκιμον εἶναι χρὴ ζυγοστάτην, μηδενὶ μέρει τῶν πλα-
στίγγων καταρρέπειν παραχωροῦντα, μήτε τῇ ἀσιτία εἰς ἀτονίαν, μήτε
πολυσιτία εἰς ἀσωτίαν οὐ τοσοῦτον ἐσθίων, ὅσον λιμῶν, καὶ τοιαῦτα
περιβαλλόμενος, ὅσον ἐσκεπάσθαι κοσμίως, ὄχημα κάλλιστον τῇ
30 ψυχῇ παρασκευάζει τὸ σῶμα, καὶ τῷ κυδερνήτῃ εὐμεταχειρίστους
τοὺς οἴακας, καὶ τῷ στρατιώτῃ εὐάρμοστα τὰ ὄπλα, καὶ τῷ ἀρμονικῷ
μουσικῆν τὴν λύραν. Ὁ γὰρ τροφῆ πιαίνων καὶ ἱματίοις καλλωπίζων,

κάποιες τακτὲς ὥρες, καὶ ἀπὸ παντοῦ προκοῶν καὶ εἶναι γεμάτοι διὰ-φορες ἀρετές.

240.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΙΡΗΝΑΙΟ.

Αὐτὸς ποὺ μὲ τὴ σκέψη τοῦ Θεοῦ διέλυσε τὴν κατῆφεια ποὺ εἶχε προκληθεῖ στὸν νοῦ του, θὰ μπορούσε ἐπίκαιρα νὰ πεῖ· «Τὸ πρῶι θὰ ἀκούσεις τὴ φωνή μου»¹³. Ὅμως «πρῶι» πρέπει νὰ ἐννοοῦμε ὅτι λέγεται ἡ ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὅταν μάλιστα εἰσακούστηκε τὸ ἀνθρώπινο γένος ποὺ φώναζε φυσικὰ μὲ ἀλάλητους στεναγμούς.

241.— ΣΤΟΝ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟ ΑΦΘΟΝΙΟ.

Ἔχουν πεῖ κάποιοι ποὺ τὸ παρατήρησαν, ὅτι τὸ πτηνὸ γερανὸς ἐπι-τριάντα μέρες προηγεῖται κατὰ τὴν κοινὴ πτήση. Μετὰ ἀπὸ αὐτὲς πα-ραχωρεῖ στὸν ἄλλο γερανὸ τὴν καθοδήγηση στὰ ὄρνια αὐτὰ. Ὁ δεύτε-ρος στὴν πνευματικὴ σου μάνδρα, ποὺ μᾶλλον ἀγαπᾷ τὰ πρωτεῖα καὶ τὴν ἐπίδειξη, ὅπως ἔμαθα, ἐνῶ συμπληρώθηκε, κατὰ τὸ ἔθος, ὁ χρόνος τῆς διακονίας του, δὲν θέλει νὰ ἐπιτρέψει σὲ ἄλλον νὰ τὸν διαδεχτεῖ στὴ φροντίδα τοῦ Κανονάρχου· καὶ τί νὰ ποῦμε γι' αὐτό;

242.— ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΑΛΗΠΤΗ.

Σὲ μένα τὴ μέτρια γνώση τὴν ἔφερε ἡ ἀναχώρηση στὴ μοναχικὴ ζωὴ. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ ζεῖ μέσα στοὺς θορυβούς καὶ θέλει νὰ γνωρίσει τὰ οὐράνια πράγματα, ἀγνοεῖ ὅτι αὐτὸ ποὺ σπείρεται μέσα σὲ ἀγκάθια, συμπνίγεται ἀπὸ αὐτά, καὶ αὐτὸς ποὺ δὲν ἀπομονώνεται, δὲν μπορεῖ νὰ γνωρίσει τὸν Θεό. Γιατί, ἀφοῦ πρετίμησες τὸν στενὸ δρόμο καὶ ἔδωσες στὸν Θεὸ τὴ διαβεβαίωσή σου γιὰ τὸ δρόμο αὐτόν, βαδίζεις τὸν πλατὺ δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὸν θάνατο; Διότι ἡ ἐδῶ ἀφθονία, φέρνει τὴν ἐκεῖ τιμωρία, ἐνῶ ἡ παροῦσα κάκωση καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν ὀρέξεων ἐτοιμά-ζει τὴ μέλλουσα ἀπόλαυση τῶν ἀγαθῶν. Ὁ δοκιμασμένος στὸ φρόνημα μοναχὸς πρέπει νὰ εἶναι δίκαιος δικαστῆς, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψει σὲ κανέ-να μέρος τῶν πλαστίγγων νὰ γέρνει, οὔτε μὲ τὴ νηστεία νὰ φτάνει σὲ ἀδυναμία, οὔτε μὲ τὴν πολυφαγία νὰ καταντᾷ σὲ ἀσωτία. Τρώγωντας ὄχι τόσο πολὺ, ὅσο πολὺ εἶναι πεινασμένος, καὶ φορώντας ὅσο χρειάζε-ται γιὰ νὰ σκεπαστεῖ μὲ ἀξιοπρέπεια, κάνει τὸ σῶμα του ὠραιότατο ὄχημα γιὰ τὴν ψυχὴ, καὶ τὸ τιμὸν εὐκολομεταχείριστο στὸν κυβερνήτη, καὶ στὸν στρατιῶτη τὰ ὄπλα κατάλληλα, καὶ στὸν μουσικὸ τὴ λύρα μου-σική. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ παχαίνει τὸ σῶμα του μὲ ἀπολαύσεις, καὶ τὸ καλ-

σκοιρτᾶν αὐτῶ παρασκευάζει, καὶ εἰς ἀτόπους ἐπιθυμίας ἐξάπτει, καὶ τὴν εὐεξίαν αὐτοῦ λυμαίνεται, καὶ τῇ πολλῇ βλακείᾳ διαλύει αὐτό, καὶ τῇ ψυχῇ τὸ πελέμιον κατασκευάζει. Οὐκοῦν πέπαυσο κἀκεῖνο καὶ τοῦτο ποιῶν. Βίος ἄνευ λόγου μᾶλλον ὠφελεῖν πέφυκε, ἢ λόγος ἄνευ
5 βίου. Ὁ μὲν γὰρ καὶ σιγῶν ὠφελεῖ, ὁ δὲ καὶ βοῶν ἐνολχεῖ. Εἰ δὲ καὶ λόγος καὶ βίος συνδράμοιεν, φιλοσοφίας πάσης ἀποτελέσουσιν ἄγαλμα.

ΣΜΓ'.— ΧΑΡΙΚΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἀποτόμως ἐξερχομένῳ τοῖς πταίουσι καὶ λέγοντι,

10 μὴ ἀρκεῖν τὴν ἐξομολόγησιν εἰς μετάνοιαν.

Πάνυ μοι δοκεῖς τὴν θεῖαν ἠγνοηκέναι Γραφήν, διόπερ πρὸς ἔν τι μέρος ταύτης μόνον ὀργὴν ἐμφαῖνον Θεοῦ τὸν λογισμὸν νενευκώς, τὴν διὰ πάσης σχεδὸν τῆς Γραφῆς κεχυμένην Θεοῦ φιλανθρωπίαν οὐδαμῶς ἐπίστασαι, ἐν προσχήματι δὲ ποιμένος τὰ ἐχθρῶν διαπρατ-
15 τεις, κακίστοις δαίμοσι προδιδούς τοὺς ἀρνεIOUS διὰ τῆς ἀπογνωσεως, μὴ θέλων λαβεῖν ἐν κῶ τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, ὅτι «τὸ αἷμα τοῦ ἀπολλυμένου ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ποιμένος ἐκζητήσω». Πῶς οὖν σὺ τολμᾷς ἄνθρωπον ἀπολέσαι, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν οὐδαμῶς παρητήσατο δοῦναι; Πῶς τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταπο-
20 ντίσαι σπουδάζεις Φαυστῖνον, δημοσίᾳ ἐξομολογησάμενον τὰ σφάλματα μετὰ πολλῆς ταπεινώσεως, ὅπερ Παῦλος ὁ μέγας ποιῆσαι οὐχ εἴλετο; Μετὰ γὰρ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἁμαρτίας, ὠκειώσατο μᾶλλον τὸν ἐξαμαρτήσαντα, καὶ κρατίστην καὶ σταθερὰν κυρῶσαι εἰς αὐτὸν τοὺς Κορινθίους ἀγάπην παρακαλεῖ. Ἡ μᾶλλον, ὡς ἔοικε, περὶ μὲν τὸ φυ-
25 τεύειν τὰς ἀμπελούς τοῦ Χριστοῦ ἀργός τις καὶ ὀκνηρὸς τυγχάνεις, περὶ δὲ τὸ ἐκκόπτειν τὰς ἤδη ὑπ' αὐτοῦ φυτευθείσας καὶ ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος τῆς Ἐκκλησίας ῥίπτειν, γοργός τις καὶ νήφων καὶ σπουδαῖος καθέστηκας.

Μὴ τοίνυν λέγε, ἄνθρωπε, ὅτι τοὺς κῶ ἔργῳ ἁμαρτήσαντας, λό-
30 γοις μόνον ἐξομολογουμένους, οὐ προσδέχεται ὁ Κύριος. Ταῦτα γὰρ λέγων, οὐ μακρὰν ὑπάρχεις τῶν καθαρῶν μὲν τοῖς λόγοις, ἀκαθάρτων δὲ τῇ πράξει ἁμαθῶν Ναυατιανῶν, εὔτερ ἐκεῖνοι μὲν καθ' ὑπερβολὴν ἀνοίας καὶ τύφου ἀνωφελούς, ἵνα μὴ ψυχοφθόρου φάσκωμεν, παντοί-

λωπίζει με ἐνδύματα, τὸ κάνει νὰ σκιρτάει καὶ νὰ ἀνάβει μέσα του παρόνομες ἐπιθυμίες, καὶ καταστρέφει τὴν καλὴ του ὑγιεινὴ κατάσταση, καὶ μετὴν πολλὴ νωθρότητα τὸ διαλύει καὶ τὸ κάνει ἐχθρικό στὴν ψυχὴ. Πάψε λοιπὸν νὰ κάνεις καὶ αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο. Ζωὴ σωστὴ χωρὶς λόγια ὠφελεῖ ἀπὸ τὴ φύση τῆς περισσότερου, ἀπὸ ὅσο ὠφελοῦν τὰ λόγια χωρὶς ζωὴ ὀρθή. Γιατὶ ἢ πρώτη καὶ χωρὶς νὰ μιλάει ὠφελεῖ, ἐνῶ ἢ ἄλλη καὶ ὅταν φωνάζει ἐνοχλεῖ. Ἐὰν ὅμως τὰ λόγια καὶ ἢ ζωὴ συμβαδίζουν, τότε ἀποτελοῦν κόσμημα ὅλης τῆς θεωρητικῆς ζωῆς.

243.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΧΑΡΙΚΛΗ,

Ποῦ ἐπιτίθεται μετὰ σκληρότητα σ' αὐτοὺς ποὺ ἁμαρτάνουν,
καὶ λέγει ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἢ ἔξομολόγηση γιὰ τὴ μετάνοια.

Μοῦ δίνεις τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἀγνοεῖς πολὺ τὴν ἁγία Γραφή, γι' αὐτὸ κλίνεις τὸν συλλογισμό σου σὲ ἓνα μόνο μέρος τῆς Γραφῆς, τὸ ὁποῖο φανερώνει τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν γνωρίζεις καθόλου τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι ἀπλωμένη σ' ὀλόκληρη σχεδὸν τὴ Γραφή, καὶ μετὰ τὸ πρόσχημα τοῦ ποιμένου κάνεις τὸ ἔργο τῶν ἐχθρῶν, παραδίδοντας στοὺς κάκιστους δαίμονες τὰ ἀρνιά μετὰ τὴν ἀπογοήτευση, καὶ δὲν θέλεις νὰ καταλάβεις αὐτὸ ποὺ λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ, “Θὰ ζητήσω τὸ αἷμα τοῦ ἀρνιοῦ ποὺ χάνεται ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ ποιμένου”¹⁴. Πῶς λοιπὸν σὺ τολμᾷς νὰ καταστρέφεις ἓναν ἄνθρωπο, γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ἀρνήθηκε νὰ δώσει τὴ ζωὴ του ὁ Χριστός; Γιατὶ μετὰ τὴν περισσότερη λύπη προσπαθεῖς νὰ καταποντίσεις τὸν Φαυστῖνο, ὁ ὁποῖος ἔξομολογήθηκε τὰ σφάλματά του μετὰ μεγάλη ταπείνωση, πράγμα ποὺ ὁ μέγας Παῦλος δὲν προτίμησε νὰ κάνει; Γιατὶ μετὰ τὴ συνειδητοποίηση τῆς ἁμαρτίας του, ἔκανε φίλο τοῦ ἐκεῖνον ποὺ ἁμάρτησε, καὶ παρακάλεσε καὶ τοὺς Κορινθίους νὰ δείξουν δυνατὴ καὶ σταθερὴ ἀγάπη σ' αὐτόν¹⁵. Ἡ καλύτερα, ὅπως φαίνεται, ὡς πρὸς τὸ νὰ φυτεύεις τὰ κλήματα τοῦ Χριστοῦ εἶσαι ἀργὸς καὶ νωθρός, ἐνῶ στὸ νὰ κόβεις αὐτὰ ποὺ φυτεύτηκαν ἤδη ἀπὸ αὐτόν καὶ νὰ τὰ ρίχνεις ἔξω ἀπὸ τὸ ἀμπέλι τῆς Ἐκκλησίας, εἶσαι γρήγορος καὶ ἐπάγρυπνος καὶ βιαστικός.

Μὴ λές λοιπὸν, ἄνθρωπε, ὅτι αὐτοὺς ποὺ ἁμάρτησαν ἔμπρακτα καὶ ἔξομολογήθηκαν μόνο μετὰ λόγια, δὲν τοὺς δέχεται ὁ Κύριος. Γιατὶ λέγοντάς τα αὐτά, δὲν ἀπέχεις πολὺ ἀπὸ τοὺς καθαρὸς βέβαια στὰ λόγια, ἀκάθαρτους ὅμως στὴν πράξη καὶ ἀμαθεῖς Ναυατιανούς, ἐφόσον ἐκεῖνοι ἀπὸ ὑπερβολικὴ μωρία καὶ ἀνώφελη ἀλαζονεία, γιὰ νὰ μὴ ποῦμε

αν μετὰ τὸ φωτισθῆναι ἀρνοῦνται μετάνοιαν. Σὺ δὲ οὐδὲ κἂν τὴν διὰ τῶν λόγων γινομένων ἀνέχῃ προσδέξασθαι, καὶ μάλιστα μαθὼν τὸν μέγαν ἐκείνον Μωσέα, οὐ παρέργως, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μεμελημένως τὸν χίμαρον τὸν περὶ ἁμαρτίας παρὰ τοῦ ἀρχιερέως Ἀαρὼν ἐκζητήσαντα· ἐδήλου γὰρ τὴν ἐξομολόγησιν πάσης ψυχῆς, δι' οὗ καὶ τῆς συγχωρήσεως ἐτύγχανον. Κάλλιστον μὲν οὖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μάλα πρόπον τῇ ἰσχύουση ψυχῇ, δι' ἔργων ποιεῖσθαι τὴν ἐξομολόγησιν, οἷον δὲ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας τε καὶ σάκκου καὶ σποδοῦ ὑποστρώσεως καὶ ἐλεημοσύνης ἀφειδοῦς καὶ ἰλαρᾶς, καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν τῶν κεχρεωστημένων τῇ ἀκριβεῖ μετανοίᾳ. Ἐὰν δὲ ἐκ παροράσεως ἢ περιστάσεώς τινος ἢ ἀτονίας ἢ ἀμελείας πολλῆς μὴ εὐπορήσῃ τις τῶν προειρημένων βοηθημάτων, τὴν γοῦν διὰ χειλέων ἐξομολόγησιν οὐκ ἀποβάλλεται, οὐδὲ μὴν ἀποστρέφεται ὁ ὑπὲρ παντοδαπῶν ἀποθανῶν Κύριος Ἰησοῦς, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ λόγων μετάνοιαν δέχεται, ὡς προσφορὰν σπουδαζομένην αὐτῷ, καθάπερ καὶ «Μωυσῆς τὰς τρίχας τὰς αἰγείας, τὸ πάντων εὐτελέστατον, μετὰ θύσσου τιμίας καὶ χρυσοῦ», καὶ τῶν ἄλλων. Ποίοις γὰρ κόποις καὶ μόχθοις ὁ τελώνης σέσωσται; οὐχὶ ψιλοῖς ῥήμασι ταπεινώσεως; Ποίοις δὲ ἰδρῶσι καὶ πόνοις ὁ ληστής ἀπὸ σταυροῦ εἰς παράδεισον καὶ ζωὴν μετετέθη; οὐχὶ ῥήμασι μικροῖς καὶ ὁμολογίᾳ τῆς Χριστοῦ βασιλείας;

Σκόπει τοίνυν, πρεσβύτερε, μὴ μόνον ἀποτομίαν καὶ ὀργὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς δίδλοις κηρυσσομένην Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ φιланθρωπίαν ἀναρίθμητον καὶ ἀνεξιχνίαστον, καθάπερ φησὶν ἡ Γραφή πρὸς τὸν Κύριον ἐξ ἡμετέρου προσώπου, ὅτι «Τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμέ». Μεγάλα γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μεγάλην ἐπιχέει μετανοοῦσιν ἡμῖν τὴν θάλασσαν τῆς οἰκείας πολυσπλαγχνίας, σθεννύουσαν τὸ πῦρ τῶν ἡμετέρων κακῶν. Λογίζεσθαι οὖν ὀφείλεις μὴ τὴν κρίσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν Χριστοῦ, τοῦ συμφερόντως παιδεύοντος τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ συγκαταβαίνοντος καὶ συμπάσχοντος ἡμῖν, ἵνα μὴ ἀπολώμεθα. Ἴδου γὰρ καὶ Ναβουχοδονόσωρ πᾶν εἶδος κακίας, ἀπανθρωπίας τε καὶ ἀσεθείας διαπραξάμενος, καὶ τοῖς αἵμασι καταμεθύσας τὴν γῆν, καὶ μηδὲν πώποτε βλαστήσας τοῦ προσήκοντος λογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀντίθεον ἑαυτὸν ἐκπορεύσας, ὅμως μετὰ τὸ ἀποθρησκωθῆναι καὶ ἀποκτηνωθῆναι θείᾳ κρίσει, λόγοις μόνον ἐξαμολο-

ψυχοφθόρα, ἀρνοῦνται κάθε εἶδους μετάνοια μετὰ τὸ βάπτισμα. Σὺ ὅμως οὔτε κἂν τὴ μετάνοια ποὺ γίνεται μὲ λόγια δὲν ἀνέχεσαι νὰ παραδεχτεῖς, καὶ μάλιστα ἐνῶ ἔχεις μάθει ὅτι ὁ μέγας ἐκεῖνος Μωυσῆς, ὄχι ὡς πάρεργο, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὴ φροντίδα ζήτησε ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Ἰσαακ ἅμαρτων τὸν τράγο γιὰ τὴν ἁμαρτία¹⁶, ποὺ συμβόλιζε τὴν ἐξομολόγησι καθε ψυχῆς, μὲ τὸν ὅποιο τράγο ἔπαιρναν καὶ τὴ συγχώρησι. Βέβαια εἶναι πραγματικά ἄριστο καὶ πιὸ ταιριαστό στὴ δυνατὴ ψυχὴ νὰ κάνει τὴν ἐξομολόγησι μὲ ἔργα, ὅπως νηστεία, ἀγρυπνία, σάκκο, ὑπόστρωμα στάχτης, ἄφθονη καὶ χαρούμενη ἔλεημοσύνη, καὶ ἄλλους καρποὺς ποὺ εἶναι ἀναγκαῖοι γιὰ τὴν εἰλικρινῆ μετάνοια. Ἐάν ὅμως ἀπὸ παράβλεψη ἢ κάποιον περιστατικὸ ἢ ἀδυναμία ἢ μεγάλη ἀμέλεια δὲν παρουσιάσει κάποιος τὰ βοηθήματα ποὺ ἀναφέρθηκαν, δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐξομολόγησι ποὺ γίνεται μὲ τὰ χεῖλη, οὔτε τὴν ἀποστρέφεται ὁ Κύριος Ἰησοῦς ποὺ πέθανε γιὰ τὶς ἀνθρώπινες ἁμαρτίες καὶ ἀσέβειες καὶ γιὰ τὶς κάθε εἶδους ἀκαθαρσίες, ἀλλὰ δέχεται καὶ τὴ μετάνοια ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ λόγια, σὰν προσφορὰ ποὺ γίνεται σ' αὐτόν, ὅπως καὶ «Ὁ Μωυσῆς πρόσφερε τὶς τρίχες τῆς γίδας, τὸ πιὸ εὐτελὲς ἀπὸ ὅλα, μαζί μὲ τὸ πολύτιμο μεταξωτὸ ὑφασμα καὶ τὸ χρυσάφι»¹⁷ καὶ τὰ ἄλλα. Ἄλλωστε μὲ ποιούσ κόπους καὶ μόχθους σώθηκε ὁ τελώνης; Δὲν σώθηκε μὲ ἀπλᾶ λόγια ταπεινώσεως; Καὶ μὲ ποιούσ ἰδρωῖτες καὶ πόνους ὁ ληστής μεταπήδησε ἀπὸ τὸν σταυρὸ στὸν παράδεισο; Δὲν πῆγε μὲ λίγα λόγια καὶ ὁμολογία τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ;

Πρόσεχε λοιπὸν, πρεσβύτερε, ὅτι στὰ ἱερὰ βιβλία δὲν κηρύσσεται ἀπὸ τὸν Θεὸ μόνον αὐστηρότητα καὶ ὀργή, ἀλλὰ καὶ ἀμέτρητη καὶ ἀνεξιχνίαστη φιλανθρωπία, ὅπως λέγει ἡ Γραφή πρὸς τὸν Κύριον ἐκ μέρους μας: «Ἡ ἐλεημοσύνη σου εἶναι μεγάλη σὲ μένα»¹⁸. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐμεῖς ἁμαρτάνουμε πολὺ, γι' αὐτὸ σκορπιίζει ἐπάνω μας μεγάλη τὴ θάλασσα τῆς εὐσπλαγχνίας του, ποὺ σβήνει τὴ φωτιὰ τῶν δικῶν μας κακῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ σκέφτεσαι μόνον τὴν κρίσι, ἀλλὰ καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος παιδεύει τὸ ἀνθρώπινο γένος γιὰ τὸ συμφέρον του, καὶ δείχνει συγκατάβασι καὶ συμπάσχει μαζί μας, γιὰ νὰ μὴ χαθοῦμε. Γιατὶ νά, καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ ποὺ εἶχε κάνει κάθε εἶδος κακίας, ἀπανθρωπιᾶς καὶ ἀσέβειας, καὶ εἶχε μεθύσει τὴ γῆ μὲ αἷμα, καὶ δὲν εἶχε παρουσιάσει ποτὲ τίποτε ἀπὸ τὸν πρόποντα λογισμό, ἀλλὰ καὶ πορεύτηκε ἀντίθεος, ὡστόσο ὅταν μὲ θεϊκὴ τιμωρία μεταβλήθηκε σὲ θηρίον καὶ κτῆνος, ἐξομολογήθηκε μόνον μὲ λόγια καὶ μὲ λίγες μόνον λέξεις

γήσατο, καὶ ῥήμασιν ὀλίγοις ὁ ἀναρίθμητα παρανομήσας τοῖς πράγμασι, καὶ τῆς ἐλεημοσύνης τοῦ Θεοῦ τὸ πρότερον κρίναντος, ὕστερον ἀπολέλαυκε καὶ ὑπείληφε τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, καὶ μορφῆς καὶ τιμῆς περισσοτέρας τετύχηκε, καθὼς ἔλεγεν ὁ Κύριος, ὅτι «Ἐὰν στάξῃ
5 ὁ θυμός μου ἐπὶ τινὰς» κρινομένους, πάλιν τούτους ἰατρεύσω. «Ἐγὼ γὰρ πατάξομαι, καὶ γὰρ ἰάσομαι· ἐγὼ ὀργισθήσομαι, καὶ γὰρ οἰκτειροῦσθε».

Μὴ οὖν λέγε ἀμαθῶς, ὅτι ψιλὰ ῥήματα ὁ Θεὸς μετανοίας οὐ προσδέχεται· ἐπεὶ κακὸν σοι λέγειν, ὅτι προσκομιδὰς μὲν πλουσίας,
10 οἶον χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ τὰ ἐξῆς δέχεται ὁ Θεὸς τίμια, δύο λεπτὰ χήρας οὐδαμῶς. Καὶ πῶς ἂν πείσειάς με γνῶσιν θείων Γραφῶν ἔχειν, ἐπιλελησμένος βοῶντος τοῦ Σωτῆρος ἐν Εὐαγγελίοις «Οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ Πατρὸς μου, ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μικρῶν τούτων»; Σὺ δὲ πολλοὺς τάχα καὶ μεγάλους θούλει στερίσκειν τῆς σωτηρίας, διὰ τὸ
15 λέγειν· «Ῥήματα μόνον οὐ προσδέχεται ὁ Θεός». Ἐναντία τῷ Σωτῆρι διδάσκεις, ἄνθρωπε. Ποῦ δὲ θήσεις τὸ εἰρημένον παρὰ Κυρίου ἐν Ἡσαΐα τῷ προφήτῃ πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα, «Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῆς»; Προσδέχεται γὰρ ὁ κτίσας ἡμᾶς παρὰ τῶν σωθῆναι βουλομένων, οὐ μόνον ἀγνεΐαν καὶ δικαιοσύνην καὶ
20 μαρτυρικὴν ἄθλησιν καὶ ἀσκήσεως πολιτείαν ἀρίστην, ἀλλὰ καὶ κατήφειαν γινομένην ἐπὶ τοῖς ἐπταισμένοις, καὶ κρουσμὸν μετώπου, καὶ παταγμὸν στήθους, καὶ γόνυ κλινόμενον, καὶ χειρῶν διαπεταγμὸν μετὰ πόνου καρδίας, καὶ φιλήματα πόρνης τοὺς Δεσποτικούς περιλειχούσας πόδας, καὶ ὀδυρτικὴν ἐφ' ἀμαρτίαις φωνήν, καὶ στεναγμὸν ἐκ
25 θάθους, καὶ καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ θρήνου μυρισμὸν, καὶ σταγυτὸν δακρῶν, καὶ λογισμοὺς κλαίοντας, καὶ διάνοιαν σὺν ὀδύνη κράζουσαν, καὶ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμῶν γνησίως πρὸς τὸν Θεὸν ἀναβλεψάντων καὶ ἀποκλειομένων, τὴν τε τοῦ διαδόλου ἐπήρειάν τε καὶ ὄχλησιν σφοδροτάτην, καὶ τὴν
30 οἰκείαν ἀσθένειαν· εἴπερ οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀνθίστανται σὺν ἀνδρεία πολλῇ, οἱ δὲ οὐκ ἰσχύουσι πρὸς τοὺς πειρασμούς, εὐάλωτοι ὄντες καὶ ταχεῖς πρὸς τὴν πτώσιν. Ἐφ' ἅπασιν δέ, ὅσα προεῖπον, προσδέχεται ὁ Κύριος καὶ στόμα κατὰ τὸν Δαυὶδ λέγων, ἡμάρτηκα τῷ Κυ-

αὐτὸς ποὺ ἔκανε ἀναρίθμητες παράνομες πράξεις, καὶ τὴν ἐλεημοσύνη τοῦ Θεοῦ, ποὺ προηγουμένως τὴν κατέκρινε, ὕστερα τὴν ἀπόλαυσε, καὶ τὸν βασιλικὸ θρόνο του ξαναπῆρε, καὶ κέρδισε μεγαλύτερη τὴν ἀνθρώπινη μορφή καὶ τιμὴ¹⁹, ὅπως ἔλεγε ὁ Κύριος· «Ἐὰν σταλάξει ὁ θυμὸς μου πάνω σὲ κάποιους»²⁰, ὅταν κρίνονται, ἐγὼ πάλι θὰ τοὺς θεραπεύσω. «Γιατὶ ἐγὼ θὰ τοὺς πατάξω, καὶ ἐγὼ θὰ τοὺς θεραπεύσω. Ἐγὼ ἐξοργίζομαι, καὶ ἐγὼ δείχνω εὐσπλαγχνία»²¹.

Μὴ λές λοιπὸν, σὰν ἀμαθής, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν δέχεται ἀπλᾶ λόγια μετάνοιας, γιατί εἶναι κακὸ νὰ λές, ὅτι τίς πλούσιες προσφορές, ὅπως χρυσᾶφι καὶ ἀσήμι καὶ τὰ ἄλλα πολύτιμα, ὁ Θεὸς τὰ δέχεται, ἀλλὰ τὰ δύο λεπτὰ τῆς χήρας ὄχι²². Καὶ πῶς θὰ μποροῦσες νὰ μὲ πείσεις ὅτι γνωρίζεις τίς ἅγιες Γραφές, ὅταν λησιμονεῖς τὸν Σωτῆρα ποὺ φωνάζει στὰ Εὐαγγέλια, «Δὲν εἶναι θέλημα τοῦ Πατέρα μου νὰ χαθεῖ ἓνας ἀπὸ τοὺς μικροὺς αὐτούς»; Σὺ, ἀντίθετα, θέλεις πολλοὶ καὶ μεγάλοι νὰ στερηθοῦν τῇ σωτηρίᾳ, ἀφοῦ λές, ὅτι «Λόγια μόνο δὲν δέχεται ὁ Θεός». Ἀντίθετα πρὸς τὸν Σωτῆρα διδάσκεις, ἄνθρωπε. Καὶ ποῦ θὰ βάλεις αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Κύριος, μέσω τοῦ προφήτη Ἡσαΐα, σ' αὐτὸν ποὺ ἀμάρτησε, «Λέγε ἐσὺ πρῶτος τίς ἀμαρτίες σου, γιὰ νὰ δικαιωθεῖς»²⁴; Γιατὶ αὐτὸς ποὺ μᾶς ἔπλασε, δέχεται ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ σωθοῦν ὄχι μόνο τὴν ἀγνότητά καὶ τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν μαρτυρικὴ ἄθληση καὶ τὴν ἄσκηση ἀριστοῦς διαγωγῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν κατῆφεια ποὺ γίνεται γιὰ τὰ πταίσματα, καὶ τὸ χτύπημα τοῦ μετώπου, καὶ τὸ χτύπημα τοῦ στήθους, καὶ τὸ γονάτισμα, καὶ τὴν ἀνάταση τῶν χειρῶν μὲ πόνου τῆς καρδιᾶς, καὶ τὰ φιλήματα τῆς πόρνης, ἢ ὅποια γλύφει τὰ πόδια τοῦ Δεσπότη, καὶ τὴν ὀδυρώμενη γιὰ τίς ἀμαρτίες φωνή, καὶ τὸν στεναγμὸ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς, καὶ τὸν καρπὸ τῶν χειρῶν ποὺ ἐξομολογοῦνται στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ μῦρα τοῦ θρήνου, καὶ τὸ στάξιμο τῶν δακρῶν, καὶ τοὺς λογισμοὺς ποὺ κλαῖνε, καὶ τὴ διάνοια ποὺ κράζει μὲ ὀδύνη, καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἀνύψωση στὸν Θεὸ τῶν ματιῶν ποὺ κλαῖνε, καὶ τὸν πειρασμὸ καὶ τὴ σφοδρὴ ἐνόχληση τοῦ διαβόλου, καὶ τὴ δική μας ἀδυναμία, ἐφόσον ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀνπιστέκονται μὲ μεγάλη ἀνδρεία, καὶ ἄλλοι δὲν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ ἀντισταθοῦν στοὺς δαίμονες, ἐπειδὴ ἔχουν ἀνίσχυρο χαρακτήρα καὶ πέφτουν γρήγορα. Γιὰ ὅλα αὐτὰ λοιπὸν ποὺ ἀνέφερα δέχεται ὁ Κύριος καὶ τὸ στόμα, σύμφωνα μὲ τὸν Δαβίδ, ὁ ὁποῖος λέγει· «Ἀμάρτησα στὸν Κύριο, κάνοντας μπροστά του τὸ πονη-

22. Μάρκ. 12, 42. Λουκᾶ 21, 2.

23. Ματθ. 18, 14.

24. Ἡσ. 43, 26.

ρίῳ, ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσας τὸ πονηρόν. Πολλὰ δὲ ὄλως ἐστὶ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἡμαρτηκότων, μικρὰ μὲν δοκοῦντα εἶναι, μεγάλην δὲ σωτηρίαν περιποιοῦντα τοῖς μεταμελομένοις ἐπὶ ταῖς ἰδίαις ἁμαρτίαις

Ὅρα δὲ καὶ τὸν μέγαν Μωσέα, μᾶλλον δὲ τὸν Θεὸν δι' ἐκείνου
5 νομοθετοῦντα, οὐ μόνον θόας καὶ αἴγας, πρόβατά τε καὶ ἐρίφους καὶ τράγους ὑπὲρ τῶν ἁμαρτηθέντων προσφέρειν τῷ Κυρίῳ· ταῦτα γὰρ πλεονάζει παρὰ τοῖς εὐποροῦσιν· ἀλλὰ πολλὴν περὶ τῶν ἐξητονηκότων ταῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς εὖ μάλα ποιούμενος πρόνοιαν σωτηρίας ἔνεκα, καὶ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ταλαιπωρησάντων συμπεριφερόμενον, καὶ
10 συγκαταβαίνοντα τοῖς τεταπεινωμένοις, ἵνα μὴ ἀπελπίσωσι, μέχρι περιστερᾶς καὶ τρυγόνος καὶ μικρᾶς σεμιδάλεως τὸν νόμον καταβεθηκότα. Καὶ σὺ τοίνυν πρεσβύτα μὴ ἐξουθένει, μᾶλλον δὲ προσλαμβάνου καὶ θάλπε καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινομένην, καὶ ἀνακτῶ καὶ σῶζε, μὴ μόνον καρπούς κατορθωμάτων βαρυτίμους παρὰ τῶν
15 ἐπταικότων ἀπαιτῶν καὶ ἐπιζητῶν δι' ἔργων ἀσκητικῶν, ἀλλὰ καὶ λόγους δεχόμενος τῶν κατενευγμένων ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἁμαρτίᾳ, καὶ μετὰ πλείστης ταπεινώσεως ἐξαγορευόντων σοι τὰ κακῶς πεπραγμένα

ΣΜΔ'. - ΔΙΔΥΜΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Μέγα ζημιοῦνται καὶ πολλὴν ὑπομένουσι βλάβην οἱ πολλὰ φλυ-
20 αροῦντες ἀκερδῶς καὶ ἀκαίρως, καὶ τῇ λογομαχίᾳ σχολάζοντες, καὶ τῇ πολλῇ ταραχῇ τῶν κομπασμάτων σκορπιίζοντες τὸν λαμπρότατον νοῦν, καὶ τραχύνοντες τὸ λεῖον τῆς φρονήσεως, καὶ ἐκδιώκοντες τὰς ἀνεκδιηγῆτους ἐνεργείας τῆς χάριτος, καὶ ἀντὶ τοῦ προκαθέζεσθαι τῇ θεωρίᾳ, τῶν ὄντων διωτικὰς πραγματείας καὶ πειρασμῶν ποικιλίας
25 ἐργολαβοῦντες.

ΣΜΕ'. - ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Εἶδον ἐγὼ μαστιγούμενον παρὰ τοῦ ἐπιστάτου ποτὲ παῖδα σφο-
δροτέρως, ἐν δὲ τῷ πάνυ τὸν παῖδα τὰς πληγὰς δεδοικένα διὰ τὴν ἀπαλότητα, καθ' ἑκάστην μάστιγα προσήλατο τῷ ῥαγδαίως τύπτοντι
30 μετὰ ἐλεεινῆς φωνῆς καὶ περιεπλέκετο μελιχίως τῷ σὺν ὀργῇ τύπτοντι. Τάχα τοίνυν καὶ ἡμεῖς οὕτω ποιεῖν ὀφείλομεν τῷ παιδεύοντι ἡμᾶς διὰ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν συμφορῶν Θεῶ, καὶ μᾶλλον αὐτῷ ἐν τῇ σκυθρωποτέρᾳ καταστάσει προσφεύγειν καὶ ἔχεσθαι τῆς θείας κρίσεως καὶ προνοίας πλεῖον γὰρ ἡμῶν τὸ συνοῖσον ἡμῖν ἐπίσταται. Λέγω

ρο»²⁵. Γενικά, εἶναι πολλὰ αὐτὰ πού γίνονται ἀπό ἐκείνους πού ἀμάρτησαν, τὰ ὅποια φαίνονται μικρά, ἀλλά φέρνουν μεγάλη σωτηρία σέ ὅσους μετανοοῦν γιά τίς ἁμαρτίες τους.

Πρόσεχε καί τόν μεγάλο Μωυσῆ, ἡ καλύτερα τόν Θεό, πού νομοθετεῖ μέσω αὐτοῦ, νά μὴ προσφέρουν στόν Κύριο μόνο βόδια καί κατσίκια, πρόβατα καί ἐρίφια καί τράγους γιά τίς ἁμαρτίες τους, ἐπειδή αὐτὰ ὑπάρχουν ἄφθονα στούς πλούσιους, ἀλλά φροντίζοντας ὅπως ἰδιαιτέρως γιά τή σωτηρία αὐτῶν πού ἔχουν ἐξασθετισμένες τίς δυνάμεις τῆς ψυχῆς τους, συμμεριζόμενος τήν ἀδυναμία τῶν ταλαιπωρημένων, καί δείχνοντας συγκατάβαση πρὸς τοὺς ταπεινωμένους γιά νά μὴ ἀπελπιστοῦν, κατέδασε τόν νόμο ζητώντας νά προσφέρουν περιστέρι καί τρυγόνι καί λίγο σιμιγδάλι²⁶. Καί σὺ λοιπόν, πρεσβύτερέ μου, νά μὴ ἐξουθενώνεις, ἀλλά μάλλον νά δέχεσαι καί νά περιποιεῖσαι τή συντριμμένη καί ταπεινωμένη καρδιά, καί νά τήν ξανακερδίζεις καί νά τήν σώξεις, χωρὶς νά ἀπαιτεῖς μόνο ἀκριβοὺς καρπούς ἀρετῶν ἀπὸ αὐτοὺς πού ἔφταιξαν, οὔτε νά ζητᾶς ἔργα ἀσκητικά, ἀλλά νά δέχεσαι καί τὰ λόγια αὐτῶν πού εἶναι βαθειὰ συγκινημένοι γιά τήν ἁμαρτία τους, καί σοῦ ἔξομολογοῦνται μὲ μεγάλη ταπείνωση τὰ κακὰ πού ἔκαναν.

244.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΔΙΔΥΜΟ.

Ζημιώνονται πολὺ καί δέχονται μεγάλη βλάβη αὐτοὶ πού φλυαροῦν πολὺ χωρὶς κέρδος καί ὄχι στήν ὥρα πού πρέπει, πού περνοῦν τόν καιρὸ τους μὲ τή λογομαχία καί μὲ τή μεγάλη ταραχὴ τῶν καυχῆσεῶν τους σκορπίζουν τόν λαμπρότατο νοῦ καί σκληραίνουν τή ἀπαλότητα τῆς φρόνησης, καί διώχνουν ἔτσι τίς ἀπερίγραπτες ἐνέργειες τῆς χάριτος, καί ἀντὶ νά προεδρεύουν στή θεωρία, καταπιάνονται μὲ τίς βιωτικές ὑποθέσεις τῶν παρόντων καί τίς ποικιλίες τῶν πειρασμῶν.

245.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΙΡΗΝΑΙΟ.

Ἐγὼ εἶδα κάποτε ἓνα παιδί νά μαστιγώνεται ἀπὸ τόν ἐπιστάτη σκληρά, καί ἐπειδή τὸ παιδί φοβόταν τὰ χτυπήματα λόγω τῆς τρυφερότητάς του, σέ κάθε χτύπημα πλησίαζε ἐκείνον πού τὸ χτυποῦσε βίαια, καί μὲ ἀξιολύπητη φωνὴ ἀγκάλιαζε αὐτὸν πού τὸ χτυποῦσε ὀργισμένος. Ἄρα λοιπόν καί ἐμεῖς ἔτσι πρέπει νά κάνουμε στόν Θεό πού μᾶς παιδεύει μὲ τοὺς πειρασμούς καί τίς συμφορές, καί νά καταφεύγουμε σ' αὐτὸν περισσότερο στίς δύσκολες καταστάσεις, καί νά ἀφοσιωνόμαστε στή θεία ἀπόφαση καί φροντίδα. Γιατὶ γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ μᾶς αὐτὸ πού

μεν οὖν πρὸς αὐτὸν τὰ τῆς Γραφῆς «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως», «καὶ ἐγενόμεθα μεμαστιγωμένοι ὅλην τὴν ἡμέραν, ὅτι ἐπλήσθη κακῶν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν τῷ ἄδῃ ἤγγισε». Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου. «Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν», ἀλλὰ σπλαγχνίσθητι ἐφ' ἡμῖν, ὡ Δέσποτα, κάμφθητι πρὸς ἔλεον. «Κλῖνον τὸ οὖς σου εἰς τὴν δέησιν ἡμῶν ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου, καὶ ἔλθ' εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς», ὅτε θέλεις, καὶ ὡς θέλεις, μόνε δυνατέ.

ΣΜΣΤ.- ΔΑΒΟΥΡΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

10 Εἰ ὅλως ἡμᾶς ἐκλέξασθαι κατηξίωσεν ὁ Κύριος πρὸς τὸ διαπαντὸς ἐγγίζειν αὐτῷ καὶ λειτουργεῖν καὶ φυλάσσειν τὰ ἐντάλματα αὐτοῦ καὶ τὰς θεσμοθεσίας, μηδὲ πρὸς στιγμὴν χρόνου ἀπολειφθῶμεν αὐτῷ διὰ προσευχῆς καὶ λόγου καὶ πράξεως, καὶ πρό γε πάντων καθαρᾶς καὶ πιστῆς διανοίας θυμίαμα ἀναπέμποντες Χριστῷ τῷ ἀπροσδεεῖ καὶ
15 πανηπίστῳ Θεῷ.

ΣΜΖ.- ΠΑΥΛΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.

Τῷ νέφει πολλάκις τῆς τοῦ διαβόλου ἐπηρείας τοὺς ἔνδον ὀφθαλμοὺς σκοτιζόμεθα, καὶ τῇ πονηρᾷ καὶ ὀμιχλώδει διαγωγῇ οὐ μικρῶς ὀδυνόμεθα. ἐφ' οἷς καλὸν τὸ γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου ἐπιτελεῖν
20 «Κλαύσατε», φησὶν, «ἐπὶ ταῖς ταιλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις ὑμῖν» καὶ μὴ ἀφιέναι τοὺς ὀδυρμοὺς καὶ τὰς πρὸς Θεὸν λιτάς, μέχρι αὐτῆς ἐξόδου. Εἴρηται γὰρ ἐν Θρηνοῖς «Κατεδίωξας ἐν θυμῷ καὶ ἀπέκτεινας ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐφείσω. Διὰ τοῦτο ἀφέσεις ὑδάτων κατάξει ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐπὶ τοῖς συντρίμμασιν». Ἐπεὶ τοίνυν ἡμεῖς αἰσθανόμεθα τὰς τιμωρίας τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς παιδείας ἐπισπώμεθα, βοηθῶμεν,
25 καὶ μὴ καταφρονήσωμεν, ἵνα μὴ καὶ θάνατον ἐπαγάγη ἡμῖν.

ΣΜΗ.- ΓΙΓΑΝΤΙΩ.

Ἐὰν συνεθίσῃς ἐαντῷ μὴ ὄραν τὸ ποθούμενον πρόσωπον, σβέσεις πάντως τοῦ ἔρωτος τοῦ ἀνόμου τὴν φλόγα, καὶ θεραπεύσεις τὸ ἔλκος
30 δι' εὐχῆς καὶ νηστείας.

ΣΜΘ.- ΤΡΥΦΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ὁ ἐν πῇ καιρῷ τοῦ πορνικοῦ πολέμου ἀδηφαγία χρώμενος καὶ

27. Ψαλμ. 122, 3.

28. Ψαλμ. 42, 3.

29. Ἦσ. 26, 16.

30. Ψαλμ. 26, 9.

μᾶς συμφέρει. Ἐὰς τοῦ λέμε λοιπὸν τὰ λόγια τῆς Γραφῆς· «Ἐλέησέ μας, Κύριε, ἐλέησέ μας, γιατί χορτάσαμε ἀπὸ καταφρόνηση»²⁷ «καὶ μαστιγωνόμαστε ὅλη τὴν ἡμέρα, γιατί ἡ ψυχὴ μας γέμισε κακά, καὶ ἡ ζωὴ μας πλησίασε κοντὰ στὸν ἄδη»²⁸. «Κύριε, στὴ θλίψη μας σὲ θυμηθήκαμε»²⁹. «Μὴ γυρίσεις τὸ πρόσωπό σου ἀλλοῦ ἀπὸ μᾶς»³⁰, ἀλλὰ σπλαγχνίσου μας, Δέσποτα, λύγισε καὶ λυπήσου μας. «Γεῖρε τὸ αὐτὸ σου στὴν παράκλησή μας»³¹, «Βάλε σὲ ἐνέργεια τὴ δύναμή σου, καὶ ἔλα νὰ μᾶς σώσεις»³², ὅταν θέλεις, καὶ ὅπως θέλεις, μόνε ἰσχυρέ.

246.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΑΒΟΥΡΙΟ.

Ἐὰν γενικὰ ὁ Κύριος μᾶς θεώρησε ἄξιους νὰ μᾶς ἐκλέξει, γιὰ νὰ τὸν προσεγγίζουμε παντοτινὰ καὶ νὰ λειτουργοῦμε καὶ νὰ τηροῦμε τὶς ἐντολές καὶ τὰ θεσπίσματά του, ἄς μὴν λείψουμε οὔτε μιὰ στιγμή ἀπὸ κοντὰ του μὲ προσευχὴ, μὲ λόγο καὶ μὲ πράξη, καὶ προπαντὸς νὰ στέλνουμε θυμίαμα καθαρῆς καὶ πιστῆς καρδιᾶς στὸν Χριστὸ πού δὲν ἔχει καμμιά ἀνάγκη καὶ εἶναι πανύψιστος Θεός.

247.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΑΥΛΟ.

Πολλές φορές σκοτίζονται τὰ ἐσωτερικὰ μάτια μας μὲ τὸ σύννεφο τῆς βλαπτικῆς ἐπίδρασης τοῦ διαβόλου, καὶ μὲ τὴν πονηρὴ καὶ ὀμχλώδη διαγωγὴ του πονοῦμε ὄχι λίγο. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς εἶναι καλὸ νὰ κάνουμε αὐτὸ πού λέγει ὁ Ἰάκωβος· «Κλάψτε», λέγει, «γιὰ τὶς συμφορές πού σᾶς ἔρχονται»³³, καὶ νὰ μὴ σταματᾶμε τοὺς θρήνους καὶ τὶς παρακλήσεις στὸν Θεὸ μέχρι τὸ θάνατό μας. Γιατὶ εἶναι γραμμένο στοὺς Θρήνους· «Μᾶς καταδίωξες μὲ θυμὸ καὶ μᾶς θανάτωσες, καὶ δὲν μᾶς λυπήθηκες. Γι' αὐτὸ τὰ μάτια μου θὰ χύσουν δάκρυα πάνω στὰ συντρίμμα»³⁴. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐμεῖς αἰσθανόμαστε τὶς τιμωρίες τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀποσποῦμε τὶς δοκιμασίες, ἄς τὸν βοηθοῦμε καὶ ἄς μὴ τὸν περιφρονοῦμε, γιὰ νὰ μὴ μᾶς στείλει καὶ θάνατο.

248.— ΣΤΟΝ ΓΙΓΑΝΤΙΟ.

Ἐὰν συνηθίσεις τὸν ἑαυτὸ σου νὰ μὴ βλέπει τὸ πρόσωπο πού ποθεῖ, ὅπωςδήποτε θὰ σθῆσεις τὴ φλόγα τοῦ παράνομου ἔρωτα, καὶ θὰ θεραπεύσεις τὴν πληγὴ του μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴ νηστεία.

249.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΤΡΥΦΩΝΑ.

Αὐτὸς πού τὴν περίοδο τοῦ πολέμου τῆς πορνείας ἐπιδίδεται στὴ

31. Ψαλμ. 87, 3.

32. Ψαλμ. 79, 3.

33. Ἰακ. 5, 1.

34. Θρήνοι 3, 43.

οἴνοφλυγία, καὶ ταῖς πολλαῖς προαρτύσεσι συμπλέκων τὸ γάρρον καὶ τὸ πέπερι, πάντως ὅτι μανίαν ἐαυτῶ ἐπεγείρει καὶ πόλεμον ἄσπονδον.

ΣΝ'. - ΠΕΛΕΓΡΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἄληθῶς μεγάλας ἀτιμίας καὶ αἰσχύνας μετὰ τὸ τιμηθῆναι ὁ Θεὸς 5 τοῖς φιλενδείκταις εἴωθεν ἐπιφέρειν· ἐκ γὰρ τοῦ πολλὰς καὶ ἀδιακρίτους καὶ ἀφυλάκτους τὰς ἐντεύξεις ποιεῖσθαι καὶ πτεροῦσθαι τῇ προσκαίρῳ τερπνότητι, συμβαίνει τὸ ἐπὶ πολὺ ἀλίσκεσθαι τοῖς λογισμοῖς τοῦ θυμοῦ, τῆς ἀθυμίας καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

ΣΝ'. - ΦΙΛΗΜΟΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

10 Τὸ ἐν τῷ καιρῷ τῶν προσβολῶν τοῦ ἐχθροῦ χαυνοῦσθαι καὶ διαχεῖσθαι, καὶ μὴ αὐστηρῶ φρονήματι μνημονεύειν τῶν φοβερῶν κριμάτων τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἐνδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ πρὸς τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς καταφέρεσθαι, τοῦτο ἂν εἴη τὸ πεσεῖν ἀπὸ τοῦ δικτυωτοῦ καὶ νοσεῖν νόσον χαλεπωτάτην ψυχῆς, πολὺ τῆς σωματικῆς 15 ἀρρωστίας ἀργαλεωτέραν. «Ἐπεσε», γὰρ φησιν, «Ὁζίας ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ δικτυωτοῦ καὶ ἠρρώστησεν ἀρρωστίαν θανατηφόρον», τοῦ βασιλικωτάτου νοσῶς δηλαδὴ πεπτωκότος εἰς τὴν νοητὴν τελευτὴν τῆς πρακτικῆς ἁμαρτίας.

ΣΝΒ'. - ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΣΕΛΑΡΙΩΤΗ.

20 Πανταχόθεν οἱ ὅλη τῇ ψυχῇ τὸν Θεὸν ἀγαπῶντες, χαρὰν καρδίας εὐρίσκουσι, καὶ τὸν τῆς εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ τῆς δοξολογίας πλοῦτον διεγκολπιζονται. Ὄταν τοίνυν θεάσῃ πεπληρωμένον τὸ ἔτος, εὐχαρίστησον τῷ Δεσπότη, ὅτι σὲ εἰς τὴν τῶν ἐτῶν περίοδον ἤνεγκε. Κατάνυξον τὴν σεαυτοῦ καρδίαν, ἀναλόγισαι τὸν 25 ἀριθμὸν τῆς ζωῆς, εἴτε πρὸς σεαυτὸν Αἵ ἡμέραι τρέχουσι καὶ παρέρχονται, οἱ ἐνιαυτοὶ πληροῦνται, πολὺ τῆς ὁδοῦ προεκόψαμεν ἄρα τί μοι κατεῖργασται ἀγαθόν; Ἄρα μὴ ποτε ἔρημος δικαιοσύνης ἀπάσης καὶ κενὸς ἐνταῦθ' ἀπέλθω; Τὸ δικαστήριον ἤδη προευτρέπισται, πρὸς γῆρας μοι λοιπὸν ἐπιέγεται ἡ ζωὴ. Ἀναλογισάμεθα λοιπὸν, ὡ 30 ψυχῇ, τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Φοθηθῶμεν μὴ καὶ περὶ ἡμῶν ὁ Προφή-

35. Κατὰ λέξη ἐπανάληψη τῆς ἐπιστολῆς 2, 106.

36. Ἡ ἐξώστη τοῦ σπιτιοῦ.

λαιμαργία καὶ τὴν οἰνοποσία, συνδυάζοντάς τις καὶ μὲ πολλὰ πρόσθετα καρυνκεύματα, ὅπως τὸ γάρο καὶ τὸ πιπέρι, προκαλεῖ ὅπωςδῆποτε στὸν ἑαυτό του μανία καὶ ἀδιάλλακτο πόλεμο³⁵.

250.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΠΕΛΕΓΡΙΝΟ.

Σ' αὐτοὺς ποῦ μετὰ τὸ βάπτισμα ἀγαποῦν τὴν ἐπίδειξη, ὁ Θεὸς συνηθίζει νὰ στέλνει μεγάλες ἀτιμίες καὶ ντροπές. Γιατί, μὲ τὸ νὰ κάνουν πολλὲς καὶ ἀδιάντροπες καὶ ἀπροφύλακτες συναναστροφές, καὶ νὰ διεγείρονται μὲ τὴν πρόσκαιρη εὐχαρίστηση, τοὺς κάνει νὰ κυριεύονται πάρα πολὺ ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τοῦ θυμοῦ, τῆς λιποψυχίας καὶ τῆς ἐπιθυμίας.

251.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΦΙΛΗΜΟΝΑ.

Τὸ νὰ πέφτουμε σὲ σωματικὴ ἀτονία κατὰ τὴν περίοδο τῶν ἐπιθέσεων τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ παραλύουμε, καὶ νὰ μὴ θυμόμαστε τίς φοβερὲς τιμωρίες τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ νὰ παραδινοῦμαστε στὶς ἡδονές καὶ νὰ πέφτουμε στὸ θέλημα τῆς σάρκας, αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ ἀντιπαραβληθεῖ μὲ πτώση ἀπὸ δικτυωτὸ παράθυρο³⁶ καὶ βαρεῖα ψυχικὴ ἀρρώστια, ἀρρώστια πολὺ πιὸ ἀφόρητη ἀπὸ τὴ σωματικὴ. Γιατί λέγει, «Ἔπεσε ὁ βασιλιάς Ὁζίας ἀπὸ τὸ δικτυωτὸ καὶ τραυματίστηκε θανατηφόρα³⁷, δηλαδή ὁ νοῦς τοῦ βασιλιᾶ ἔπεσε σὲ νοητὸ θάνατο ἀπὸ τὴν ἔμπρακτη ἁμαρτία.

252.— ΣΤΟΝ ΣΕΛΑΡΙΩΤΗ ΓΑΥΔΕΝΤΙΟ.

Παντοῦ αὐτοὶ ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεὸ μὲ ὅλη τὴν ψυχὴ τους, βρίσκουν τὴ χαρὰ τῆς καρδιάς τους, καὶ δέχονται τὸν πλοῦτο τῆς εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Κύριο. "Οταν λοιπὸν βλέπεις νὰ τελειώνει τὸ ἔτος, εὐχαρίστησε τὸν Δεσπότη, ἐπειδὴ σὲ ἔφερε στὸν κύκλο τῶν ἐτῶν. Κάνε τὴν καρδιά σου νὰ γεμίσει συναισθήματα εὐλάβειας, ἀναλογίσου τὸν ἀριθμὸ τῶν χρόνων τῆς ζωῆς σου. Πές στὸν ἑαυτό σου· Οἱ ἡμέρες τρέχουν καὶ φεύγουν, τὰ χρόνια συμπληρώνονται, προχωρήσαμε πολὺ στὸ δρόμο τῆς ζωῆς. "Αραγε τί καλὸ ἔχω κάνει; Μήπως ἄραγε φύγω ἀπὸ ἐδῶ χωρὶς καμμιά πράξη δικαιοσύνης καὶ ἄδειος; Τὸ δικαστήριον ἤδη ἔχει ἐτοιμαστῆ, καὶ ἡ ζωὴ μου προχωρεῖ γρήγορα πρὸς τὰ γερατεῖα. "Ας ἀναλογιστοῦμε λοιπὸν, ψυχὴ μου, τὴ μέλλουσα ζωὴ. "Ας φοβηθοῦμε μήπως φωνάξει καὶ γιὰ μᾶς ὁ προφήτης· «Τελείωσαν ἄσκο-

37. Δ' Βασ. 1,2.

της δοῆση, ὅτι «*Ἐξέλιπον ἐν ματαιότητι αἱ ἡμέραι αὐτῶν μετὰ σπουδῆς τεταραγμένα. Ταῦτα πρὸς σέ διεiléχθην, ὠφελείσθαι βουλόμενον τὴν ψυχὴν, οὐ τὸ σῶμα. Εὐ γὰρ οἶδα, ὅτι οὐδέποτε δημοτικὴν πανήγυριν ἐορτάζειν ἀνέχη, οὐδὲ σπουδάσεις παιγνίους δαμόνων καὶ κερ-*
5 βουκόλους, καὶ ταῖς ἄλλας μυρίαὶς ὀφθαλμοπλανίαις, καὶ ταῖς ἵπποδρομίαις, ἀλλὰ τότε μάλιστα τοὺς εὐκτηρίους οἴκους καταλαμβάνεις, ὅτε βλέπεις πάντας τοὺς ἀφρονεστέρους πρὸς τὰς τῶν ἵππων ἀμίλλας ἐπειγόμενους καὶ ῥεμβομένους εἰς τὰ ἄξια τῆς κατάρας θέατρα καὶ τὰς ψυχοβλαβεῖς τοῦ διαδόλου πομπάς

10

ΣΝΓ'—ΓΕΡΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

*Εἰ πιστεύεις, ὅτι Σαμψὼν τῇ πίστει καὶ τῇ εὐχῇ πηγὴν προεδίδα-
 σεν ἐκ σιαγόνος ὄνου νεκροῦ, πίστευσον καὶ πρόσευξαι· καὶ γὰρ καὶ
 οἱ πατέρες ἡμῶν ἔγνωσαν καὶ διηγήσαντο ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς τῇ πείρᾳ
 ἐγνώκαμεν, καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς γινώσκονται, ὅτι μεγάλα δύναται πίστις
 15 καὶ δέησις ἐξ ὅλης δυνάμεως ἀπερισπᾶστως καὶ ἀρεμβάστως προσφε-
 ρομένη Χριστῷ πῶ παντεπόπτῃ Θεῷ, καὶ τοσοῦτον, ὅσῳ καὶ νεκροὺς
 ἐγεῖραι, καὶ πάθη παντοῖα ψυχῆς καὶ σώματος θεραπεύειν, καὶ δαίμο-
 νας ἐλαύνειν, καὶ φαρμακείας γοήτων καταλύειν, καὶ ἄλογον σώμα-
 τος πύρωσιν σβεννύειν καὶ σφυγμοὺς σαρκὸς ἐκ δαμόνων διερεθίζο-
 20 μένους ἐπέγνωμεν, καὶ τὰ δόξαντα ἀνίατα τραύματα ὑπάρχειν διὰ τὸ
 ἀποχερσωθῆναι καὶ ἀπεσκληκέναι πολυχρονίῳ ἀμελείᾳ καὶ συνηθείᾳ
 θεραπευθέντα αἰφνίδιον καὶ παρὰ προσδοκίαν.*

ΣΝΔ'—ΟΥΛΙΑΝΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

*Τινὲς τελείας καὶ καθαρὰς μετανοίας ἐπιλαβέσθαι μὲν προθυ-
 25 μούνται, ἐμποδιζόμενοι δὲ πρὸς καιρὸν ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευ-
 μάτων, ἀκηδιῶσι, καὶ ἀποκαμόντες, ταχέως ἀφίστανται τοῦ ἐναρχθέν-
 τος αὐτοῖς ἀγωνίσματος, καὶ αὐτὴν τὴν μικρὰν καί, ὡς ἂν τις εἴποι τὸ
 γραφικόν, μυοπάζειν δοκοῦσαν μετάνοιαν, καὶ ὡς μὴ ἐπίστανται,
 συνελαινόνται εἰς τὸ ἀπολέσθαι. Οὐκοῦν μὴ ἀποστῶμεν τῆς τοὺς ὀ-
 30 φθαλμοὺς ἀσθενεῖς ἐχούσης Λίας, καὶ μετ' οὐ πολὺ τευξόμεθα τῆς
 ποθουμένης Ῥαχήλ τῆς εὐοφθάλμου. Αὕτη δ' ἂν εἴη τελεωτάτη καὶ
 καθαρὰ καὶ ἀκλινὴς ἀρετή.*

38. Ψαλμ. 77, 33. 39. Λέξη ἀγνωστης σημασίας, ἡ ὁποία, ὅπως βγαίνει ἀπὸ τῆ συνάφεια τοῦ ὅλου κειμένου, δήλωνε ἓνα ἀπὸ τὰ ξέφρενα παιχνίδια ποὺ γίνονταν στὶς γιορτὲς τοῦ νέου ἔτους, ἢ ἄλλες συναφεῖς. 40. Γεν. 29, 17.

πα οἱ ἡμέρες τους μὲ διασύνη γεμάτες ταραχή»³⁸. Αὐτὰ σοῦ τὰ εἶπα ἐπειδὴ θέλω νὰ ὠφεληθεῖς ψυχικά καὶ ὄχι σωματικά. Γιατὶ γνωρίζω καλά, πὼς δὲν ἀνέχεσαι ποτέ νὰ συμμετέχεις σὲ λαϊκὰ πανηγύρια, οὔτε πηγαίνεις σὲ παιχνίδια δαιμονικά καὶ παιχνίδια χοιροβοσκῶν, καὶ στὶς μύριες ἄλλες ὀφθαλμαπάτες καὶ ἵπποδρομίες, ἀντίθετα μάλιστα τότε καταφεύγεις στοὺς οἴκους τῆς προσευχῆς, ὅταν βλέπεις ὅλους τοὺς ἀνοητότερους νὰ τρέχουν στοὺς ἵππικούς ἀγῶνες καὶ νὰ περιφέρονται στὰ ἄξια κατάρας θέατρα καὶ τὶς πομπές τοῦ διαβόλου ποὺ βλάπτουν τὴν ψυχή.

253.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΓΕΡΟΝΤΙΟ.

Ἐὰν πιστεύεις, ὅτι ὁ Σαμψὼν μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν προσευχὴ προκάλυψε πηγὴ ἀπὸ τὰ σαγόνια νεκροῦ ὄνου, πίστεψε καὶ προσευχήσου. Γιατὶ καὶ οἱ πατέρες μας γνώρισαν καὶ διηγήθηκαν σὲ μᾶς, καὶ ἐμεῖς μὲ τὴν πείρα μας γνωρίσαμε, καὶ αὐτοὶ ποὺ θὰ ἔρθουν ὕστερα ἀπὸ μᾶς θὰ γνωρίσουν, ὅτι ἡ πίστη καὶ ἡ προσευχὴ μποροῦν νὰ κάνουν μεγάλα θαύματα, ὅταν προσφέρεται μὲ ὅλη τὴ δύναμή μας, χωρὶς περισπασμοὺς καὶ χωρὶς ὁ νοῦς μας νὰ περιφέρεται ἐδῶ κι' ἐκεῖ, στὸν Χριστό, τὸν Θεὸ ποὺ τὰ βλέπει ὅλα, καὶ τόσο πολὺ, ὥστε καὶ νεκροὺς νὰ ἀνασταίνει, καὶ πάθη κάθε εἶδους, ψυχικά καὶ σωματικά, νὰ θεραπεύει, καὶ δαίμονες νὰ διώχνει, καὶ τὶς μαγικὲς ἐνέργειες τῶν μάγων νὰ ἐξουδετερώνει, καὶ τὴν παράλογη φλόγωση τοῦ σώματος καὶ τοὺς σφυγμοὺς τῆς σάρκας, ποὺ ἐρεθίζονται ἀπὸ τοὺς δαίμονες, εἶδαμε νὰ σβήνει, καὶ τὰ τραύματα ποὺ θεωροῦνταν ἀθεράπευτα, ἐπειδὴ εἶχαν ξεραθεῖ καὶ σκληρυνθεῖ ἀπὸ τὴν πολύχρονη ἀδιαφορία καὶ συνήθεια, εἶδαμε νὰ θεραπεύονται ξαφνικά καὶ χωρὶς νὰ τὸ περιμένουμε.

254.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Μερικοὶ προθυμοποιοῦνται βέβαια νὰ προχωρήσουν σὲ τέλεια καὶ καθαρὴ μετάνοια, ὅμως, ἐμποδιζόμενοι προσωρινὰ ἀπὸ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, ἀδιαφοροῦν, καὶ ἀποκάμνοντας, ἀπομακρύνονται γρήγορα ἀπὸ τὸ ἀγώνισμα ποὺ ἄρχισαν, ἀκόμα καὶ αὐτὴ τὴ μικρὴ καὶ μυωπική, ὅπως φαίνεται, μετάνοια, γιὰ νὰ μιλήσουμε γραφικά, καὶ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν, ὀδηγοῦνται στὴν καταστροφή. Ἄς μὴ ἀπομακρυνθοῦμε λοιπὸν ἀπὸ τὴ Λία, ποὺ εἶχε ἀσθενικά μάτια, καὶ μετὰ ἀπὸ λίγο θὰ ἐπιτύχουμε τὴν ποθητὴ Ραχήλ ποὺ εἶχε ὁμορφα μάτια⁴⁰. Καὶ αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι ἡ τελειότατη καὶ καθαρὴ καὶ ἀμετακίνητη ἀρετὴ.

ΣΝΕ'. - ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Ἐγενήθη», φησὶν ὁ μακάριος Δαυΐδ, «τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός». Ὁ γὰρ μὴ εἰσῆ μηδὲ μάτην δακρῶν, ἀλλ' ἐκ διαθέσεως φιλοπόνου καὶ φιλοθέου τῷ κλαυθμῷ κεχρημένος, ἐκεῖνος τοῖς
 5 οἰκειοῖς δάκρυσι τρέφεται δίκην ἄρτου, οὐκ ἐν τοῖς ἴλαροῖς μόνον καὶ χρηστοῖς καὶ θυμῆρεσιν, ἅπερ ἡμέραν καλεῖ ὁ ἅγιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς περιστατικοῖς καὶ λυπηροῖς, ἅπερ νύκτα συμβολικῶς ὀνομάζει ὁ αὐτὸς ἅγιος. Μακάριοι γὰρ οἱ ἄρτίως πενθοῦντες καὶ γεωροῦντες τὸ σωτήριον πένθος, ἵνα κατὰ τὸ μέλλον μεγάλως εὐφρανθῶ-
 10 σιν· οἱ γὰρ ἐν τῷ παρόντι βίω τὰ δάκρυα σπεύραντες, πρόδηλον ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ τὰ δράγματα τῆς ἀγαλλιᾶσεως τῆς μήποτε ληξούσης θεριοῦσι. Τισὶ δὲ τῶν μὴ θελόντων ἐπὶ τοῖς ἰδίῃς σφάλμασι μετανοεῖν, ἐπιφέρει ὁ Κύριος θλίψεις καὶ βασανισμόν σώματος, ὅπως διὰ τῆς ἐκείνων κολάσεως οἱ ἀμελεῖς καὶ εὐαισθητότεροι, πρὶν σκυθρωπὸν
 15 ὑπομεῖναι, εἰς διόρθωσιν ἔλθωσι, καὶ μὴ ἐγχρονίσωσιν ἐν τινὶ ἐλαττώματι.

ΣΝΣΤ'. - ΝΕΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οὐδεὶς ταπεινότερος τοῦ ἁμαρτήσαντος καὶ συντετριμμένου τῷ πνεύματι καὶ μετὰ στεναγμοῦ παρακαλοῦντος διὰ μετανοίας τὸν Κύ-
 20 ριον. Χρὴ τοίνυν παντὸς πράγματος προκρίνειν τὴν εἰς Χριστὸν δέησιν, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπικαλεῖσθαι βοήθειαν καὶ σκέπην. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλως ἐκδῦναι τὴν πονηρὰν τῆς φθορᾶς δυναστείαν, μὴ τῆς θείας δυνάμεως ἐφ' ἡμῶν ἀντιλαβούσης τὸ κράτος. Οὐκοῦν τοιαύταις χρωῖ ἰκεσίαις καὶ φωναῖς πρὸς τὸν Κύριον Βοηθός μου γενοῦ,
 25 Δέποστα τῶν ὅλων Χριστέ, καὶ ὑπεράσπισον τῆς ἐμῆς ψυχικῆς ἀσθενείας. Ἀπαλλαγείην τῆς ἀνοσίου καὶ ἁμαρτητικῆς φθορᾶς ἐλεύθερος γενομένη τῆς ἀνομίας καὶ τῶν δεσμῶν αὐτῆς μὴ ἐνεργεῖτω ἐν ἐμοὶ ἡ τυραννὶς τῆς κακίας μὴ κατακρατεῖτω μου ὁ πολέμιος δαίμων, μηδὲ ἀγαγέτω με διὰ τῆς ἀσωτίας αἰχμάλωτον. Ἐλθέτω ἐπ' ἐμὲ ἡ τοῦ θείου
 30 καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος βασιλεία, ἵνα ὑπαχωρήσῃ, μᾶλλον δὲ εἰς τὸ μὴ ὄν χωρήσῃ τὰ νῦν ἐπικρατοῦντα καὶ βασιλεύοντά μου ἐκλελυμένα πάθη.

ΣΝΖ'. - ΑΓΑΠΗΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἦκουσά σου πολλάκις ὡσπερ καὶ νῦν, λέγοντος Τί ποιήσω, ὅτι

255.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΕΙΛΟ.

«Τὰ δάκρυά μου», λέγει ὁ μακάριος Δαβίδ, «ἔγιναν γιὰ μένα τὸ ψωμί μου μέρα καὶ νύχτα»⁴¹. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ δὲν δακρύζει στὴν τύχη καὶ χωρὶς λόγο, ἀλλὰ ἀπὸ φιλόπονη διάθεση καὶ μὲ κλάματα ἄρεστὰ στὸν Θεό, αὐτὸς τρέφεται μὲ τὰ δάκρυά του, σὰν νὰ εἶναι ψωμί, ὅχι μόνο στίς χαρούμενες καὶ καλὲς καὶ στίς εὐχάριστες καταστάσεις, ἀλλὰ καὶ στίς ἐμπερίστατες καὶ λυπητηρὲς, τίς ὅποῖες ὁ ἴδιος ἅγιος τίς ὀνομάζει συμβολικὰ νύχτα. Καθόσον εἶναι μακάριοι αὐτοὶ ποὺ τώρα πενθοῦν καὶ καλλιεργοῦν τὸ σωτήριο πένθος, γιὰ νὰ εὐφρανθοῦν στὸ μέλλον πολὺ. Γιατὶ αὐτοὶ ποὺ ἔσπειραν στὴν ἐδῶ ζωὴ δάκρυα, εἶναι φανερό, ὅτι τὴν ἡμέρα ἐκείνη θὰ θερίσουν τὰ στάχυα τῆς ἀγαλλίασης, ποὺ ποτὲ δὲν θὰ τελειώσῃ. Σὲ μερικοὺς ὅμως ποὺ δὲν θέλουν νὰ μετανοήσουν γιὰ τὰ σφάλματά τους, στέλνει ὁ Κύριος θλίψεις καὶ βασανισμό τοῦ σώματος, ὥστε μὲ τὴν τιμωρία ἐκείνων οἱ ἀδιάφοροι καὶ πιὸ εὐαίσθητοι, πρὶν νὰ ὑποστοῦν κάτι τὸ δυσάρεστο, νὰ ἔρθουν σὲ διόρθωση, καὶ νὰ μὴ παραμείνουν πολὺ χρόνο σὲ κάποιον ἐλάττωμα.

256.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΝΕΙΛΟ.

Κανένας δὲν εἶναι πιὸ ταπεινὸς ἀπὸ αὐτὸν ποὺ ἁμάρτησε, ποὺ ἔχει συντριμμένη τὴν καρδιά, καὶ μὲ στεναγμὸ παρακαλεῖ τὸν Κύριο μὲ τὴ μετάνοια. Πρέπει λοιπὸν ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα νὰ προτιμᾶμε τὴν προσευχή, καὶ νὰ ἐπικαλούμαστε τὴ βοήθεια καὶ σκέπη τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ ἄλλο τρόπο νὰ ἀποβάλλουμε τὴν πονηρὴ ἐξουσία τῆς φθορᾶς, ἐὰν ἡ θεία δύναμη δὲν βοηθήσει τὴ δύναμή μας. Λοιπὸν νὰ ἀπευθύνεις τέτοιου εἴδους φωνὲς καὶ παρακλήσεις στὸν Κύριο· Γίνε βοηθός μου, Δέσποτα τῶν ὅλων Χριστέ, καὶ ὑπερασπίσου τὴ δική μου ψυχικὴ ἀδυναμία. Εἶθε νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὴν ἀνίερη καὶ ἁμαρτητικὴ φθορά. Εἶθε νὰ ἐλευθερωθῶ ἀπὸ τὴν παρανομία καὶ τὰ δεσμά της. Εἶθε νὰ μὴν ἐνεργεῖ σὲ μένα ἡ τυραννίδα τῆς κακίας. Νὰ μὴ κυριαρχεῖ σὲ μένα ὁ ἐχθρικός δαίμονας, οὔτε νὰ μὲ ὀδηγεῖ αἰχμάλωτο μὲ τὴν ἀσωτεία. Ἄς ἔρθει σὲ μένα ἡ βασιλεία τοῦ ἁγίου καὶ προσκνητοῦ Πνεύματος, καὶ νὰ ὑποχωρήσουν, ἢ μᾶλλον νὰ ἐξαφανιστοῦν τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη ποὺ τώρα κυριαρχοῦν καὶ βασιλεύουν μέσα μου.

257.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΑΓΑΠΗΤΟ.

Σὲ ἄκουσα πολλές φορές, ὅπως καὶ τώρα, νὰ λές Τί νὰ κάνω, ποὺ

ἐπιθυμῶ τοῦ κλαῦσαι καὶ πενθῆσαι ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις μου, καὶ διάζομαι ἑμμαντὸν εἰς τοῦτο, καὶ οὐκ ἔρχεται εἰς ὄφθαλμόν μου δάκρυον; Μόνον δὲ ἐπὶ τοῦτο ὀδυνόμενος τὴν καρδίαν στένω. Ἐὰν δὲ ἄλλον ἐν Χριστῷ γλυκέως δακρύνοντα θεάσωμαι, πολεμοῦμαι εἰς φθόνον αὐτοῦ.

5 Πρὸς ὅπερ φημί, ὅτι ὠφέλιμόν ἐστι τὸ ὅλως ἐπιθυμεῖν δακρύνων· καὶ δι' αὐτῆς γὰρ τις τῆς ἐπιθυμίας ἐντυγχάνων Θεῷ καὶ αἰτούμενος συγκώρησιν καὶ σωτηρίαν, εἰσακούεται, κατὰ τὸ εἰρημένον· «Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκουσας, Κύριε». Καὶ τῷ ἡγεμονικῷ, τουτέστι τῷ βασιλεῖ νοῦ, φησί· «Τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας

10 αὐτῷ». Ὡσπερ γὰρ «ὁ ἐπιθυμήσας γυναικός, ἥδη ἐμοίχευσεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ», οὕτω καὶ ὁ ἐπιθυμήσας τι πράγμα, εἴτε καλὸν εἴτε κακόν, ἥδη ἐπλήρωσεν αὐτὸ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. Καὶ ἐξομολογήσεται σοι, φησί, ὁρῶντι τὰ ἐγκάρδια· «Ἐξομολογοῦ, ὅτι ἐνθύμιον ἀνθρώπου ἐξομολογήσεται σοι», φησί· καὶ σοῦ ἡ τοιαύτη ἐπιθυμία εἰς

15 θυσίαν λογισθήσεται, καὶ εἰς θυμίαμα ταύτην τάξει ὁ Θεός, καὶ ἐρεῖ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ περὶ τῆς ψυχῆς τοῖς βουλομένοις αὐτὴν ἀπώσασθαι τῶν ποδῶν τοῦ Σωτῆρος διὰ τὴν ἀναξιότητα αὐτῆς· «Ἄφετε αὐτήν, ὅτι ἡ καρδία αὐτῆς τεθλιμμένη καὶ κατώδυνος ἐστι». Τοιοῦτόν τι γέγραπται καὶ περὶ τῶν σαθρωθέντων ἐν Αἰγυπτιακαῖς ἀσεβείαις

20 ποτὲ Ἰσραηλιτῶν λέγει γὰρ ὁ Θεός τῷ Μωυσῆ, ὅτι «Ἐγὼ βλέπω τὸν θλιμμόν, ὃνπερ θλίβουσιν αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι», καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν κατώδυνος ὑπάρχει, καὶ ἤκουσα τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν, καὶ κατέβην τοῦ ἐξελεῖσθαι αὐτούς.

Βλέπε ὅτι οὐδεμίαν ἄλλην ἀγαθοεργίαν μαρτυρεῖ αὐτοῖς, εἰ μὴ

25 μόνον, ὅτι ἐταπεινοῦντο καὶ ἐστενάζον, καὶ διὰ τοῦτο μόνον ἐπεσπῶσαντο τὴν τοῦ Θεοῦ φιλίαν ὅτι οὐκ ἐν τῇ καθαρότητι, ἀλλ' ἐν τῇ ταπεινώσει ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ Κύριος, καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοῦ πικροτάτου Φαραῶ. Φαραῶ δὲ νῦν μισάνθρωπος ἡμῖν ὑπάρχει ὁ διάβολος, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος ἐστίν.

30 Αἰγυπτὸς δὲ ἡ φανλότης καὶ ἡ ἁμαρτία, ἐργοδιῶκται οἱ δαίμονες, θλίψις δὲ ἡ παρανομία. Καὶ πάλιν ὁ Προφήτης «Ἐγγὺς Κύριος τοῖς συντετρομμένοις τῇ καρδίᾳ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει». Καὶ πάλιν «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν προῶν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους». Ἔστι δὲ καὶ κατασκευὴ ἐν τισιν ἀνθρώ-

42. Ψαλμ. 9, 34.

43. Ψαλμ. 20, 3.

44. Ματθ. 5, 28.

45. Ψαλμ. 75, 11.

46. Δ' Βασ. 4, 27.

47. Ἐξ. 3, 8-9.

48. Ψαλμ. 135, 23.

49. Ἐξ. 14, 30.

ἐπιθυμῶ νὰ κλάψω καὶ νὰ πενθήσω γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου, καὶ πιέζω τὸν ἑαυτὸ μου γι' αὐτὸ, καὶ δὲν ἔρχονται στὰ μάτια μου δάκρυα, καὶ τὸ μόνο ποῦ κάνω γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν εἶναι ὅτι στενάζω μὲ καρδιὰ πονεμένη; Ὅταν βλέπω ἄλλον νὰ δακρῦζει γλυκὰ στὸν Χριστό, μπαίνω στὸν πειρασμὸ νὰ τὸν ζηλέψω. Σχετικὰ μ' αὐτὸ σοῦ λέγω, ὅτι εἶναι ὠφέλιμο γενικὰ τὸ νὰ ἐπιθυμεῖ κανεὶς τὰ δάκρυα, γιατί ὅταν καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία μόνο προσεύχεται στὸν Θεὸ καὶ ζητᾶ συγχώρηση καὶ σωτηρία, εἰσακούεται, σύμφωνα μὲ αὐτὸ ποῦ εἶναι γραμμένο· «Τὴν ἐπιθυμία τῶν φτωχῶν τὴν ἄκουσες, Κύριε»⁴². Καὶ στὸ ἡγεμονικὸ, δηλαδή στὸν βασιλιὰ νοῦ, λέγει· «Ὅ,τι ἐπιθυμοῦσε ἡ καρδιὰ του τοῦ τὸ ἔδωσες»⁴³. Γιατί, ὅπως «Αὐτὸς ποῦ ἐπιθυμεῖ μὰ γυναίκα, ἥδη διέπραξε μὲ αὐτὴν μοιχεία μέσα στὴν καρδιὰ του»⁴⁴, ἔτσι καὶ αὐτὸς ποῦ ἐπιθύμησε κάποιον πρᾶγμα, εἴτε καλὸ εἴτε κακὸ, ἥδη μέσα στὴν καρδιὰ του τὸ πραγματοποιοῦσε. Καὶ θὰ ἐξομολογηθεῖ, λέγει, σὲ σένα ποῦ βλέπεις αὐτὰ ποῦ ἔχουμε στὴν καρδιὰ μας· διότι λέγει· «Ἐξομολογήσου, καὶ οἱ ἐνθυμήσεις τοῦ ἀνθρώπου θὰ σὲ δοξολογήσουν»⁴⁵. Καὶ ἡ δικὴ σου ἐπιθυμία τοῦ εἴδους αὐτοῦ θὰ λογαριαστεῖ ὡς θυσία, καὶ ὁ Θεὸς θὰ τὴ θεωρήσει θυμίαμα, καὶ θὰ πεῖ γιὰ τὴν ψυχὴ σου στοὺς ἀγγέλους ποῦ θέλουν νὰ τὴν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ Σωτήρα, ἕξαιτίας τῆς ἀναξιότητάς της· «Ἀφήστε τὴν, γιατί ἡ καρδιὰ της εἶναι θλιμμένη καὶ γεμάτη πόνου»⁴⁶. Κάτι τέτοιο εἶναι γραμμένο καὶ γιὰ τοὺς ἐπιρροεπῆς πρὸς τὶς αἰγυπτιακὲς ἀσέβειες παλιοὺς Ἰσραηλιῆτες. Γιατί εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ· «Ἐγὼ βλέπω τὴν καταπίεση ποῦ τοὺς κάνουν οἱ Αἰγύπτιοι»⁴⁷· ἡ ζωὴ τους εἶναι γεμάτη πόνου, ἄκουσα τὸν στεναγμὸ τους, καὶ κατέβηκα νὰ τοὺς γλυτώσω.

Κοίταξε, ὅτι καμμιά ἄλλη ἀγαθοεργία δὲν ἀναφέρει γι' αὐτοὺς, παρὰ μόνο, ὅτι ταπεινώνονταν καὶ στέναζαν, καὶ μόνο γι' αὐτὸ ἀπέσπασαν τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, διότι ὄχι μὲ τὴν καθαρότητα, ἀλλὰ μὲ τὴν ταπείνωσή μας μᾶς θυμήθηκε ὁ Κύριος⁴⁸ καὶ μᾶς γλύτωσε ἀπὸ τοὺς Αἰγύπτιους καὶ ἀπὸ τὸν σκληρὸ Φαραῶ⁴⁹. Καὶ μισάνθρωπος Φαραῶ τώρα εἶναι ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας εἶναι ἀνθρωποκτόνος⁵⁰. Αἴγυπτος πάλι εἶναι ἡ φαυλότητα καὶ ἡ ἁμαρτία, ἐργατοδιῶκτες οἱ δαίμονες, καὶ θλίψη ἢ παρανομία. Ἐπίσης καὶ ὁ προφήτης λέγει· «Ὁ Κύριος βρῖσκεται κοντὰ σ' αὐτοὺς ποῦ ἔχουν συντριμμένη καρδιὰ, καὶ θὰ σώσει τοὺς ταπεινοὺς στὸ πνεῦμα»⁵¹. Ἐπίσης· «Σὲ ποιὸν νὰ κοιτάξω, ἂν ὄχι στὸν πρᾶο καὶ ἡσυχό, ποῦ τρέμει τὰ λόγια μου;»⁵².

50. Ἰω. 8, 44.

51. Ψαλμ. 33, 19.

52. Ἦσ. 66, 2.

ποις φυσική, εὐχερῶς δάκρυα μὴ παρέχουσα. Τί οὖν χρὴ δακρύων ἐπιθυμοῦντα; Λέξω σοι. Ἐὰν μὴ δύνῃ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φαινομένων δακρῦσαι, ποιήσον τὴν διάνοιάν σου, ὥσπερ καθ' ὑπνον κλαίουσαν πολλάκις τεθέασαι, οὕτω καὶ γρηγοροῦσαν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
5 κλαίων τῇ ἐνθυμήσει, καὶ ἐκχέων δάκρυα, καὶ δυνήσῃ καθαρθῆναι ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. Ὅπερ παραινεῖ καὶ ὁ Ψαλμωδὸς λέγων. «Ἐκχέετε ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν».

Πλὴν οἶδά τινας μὴ στάντας μέχρι τούτου, ἀλλὰ διὰ πίστεώς τινος καὶ δεήσεως στρέψαντας τὴν νοητὴν πέτραν εἰς λίμνας ὑδάτων.
10 Συνεχῶς γὰρ τῷ λόγῳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ πυκνὰ τὴν καρδίαν κεντοῦντες τῇ μνήμῃ τῶν τοῦ Θεοῦ θαυμάτων, παρεσκεύασαν ἔξωθεν ἀπὸ ἔσω βλύσαι ἀπὸ λιθίνων ὀφθαλμῶν τὸ τῶν δακρύων νᾶμα. Εἰ δὲ αὐτὸς μὴ δυνηθῆς τοιαύτης ἐπιτυχεῖν χάριτος, ἥσπερ ἐκεῖνοι ἀπήλαυσαν, ὁρᾷς δὲ ἄλλον ἐν ταῖς εὐχαῖς κλαίοντα, δόξασον
15 τὸν Κύριον ἐπὶ τούτῳ, λέγων. «Εὐχαριστῶ σοι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ ἐμὲ μὲν στερήσας τοῦ τοιούτου λυσιπνηροῦ καὶ καθαρτικοῦ δώρου, τῷ δὲ ἀδελφῷ μου χαρισάμενος αὐτό. Πλήθυνον τὴν χάριν σου εἰς αὐτόν, ὃ Δέσποτα, ἕως τέλος μέλος γάρ μου ὑπάρχει ὁ ἀδελφός μέλους δὲ ἐνός δοξαζομένου, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. Ἐὰν οὕτω δια-
20 τιθῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ ἰλαρύνῃς πρὸς αὐτόν τὴν γνώμην σου, συμμεριστὴς γίνῃ ἐκεῖνῳ, εἰς ὅπερ αὐτὸς ἐκτήσατο χάρισμα, καὶ κοινὸς ἀμφοτέροις ἔσται ὁ στέφανος, ἐὰν διὰ τὸν Χριστὸν ταῦτα γίνηται.

ΣΝΗ'. - ΤΡΑΙΑΝΩ.

Οὐ χρὴ τῶν δοκοῦντων εὐτελῶν εἶναι παισιμάτων καταφρονεῖν
25 ὡς μικρῶν. τὸ γὰρ μικρὸν ἐκεῖνο ἁμάρτημα εἰς μεγάλας παρανομίας δύναται εἰσοδιάσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ καταβλάψαι τὰ μέγιστα. Φυλάττου τοίνυν τὰ βραχέα τῆς ψυχῆς παθήματα, ἵνα μὴ, διὰ τῶν νομιζομένων μικρῶν ἁμαρτημάτων, πρὸς αὐτὰ τῆς βαθείας φαυλότητος κατενεχθῆς τὰ βάραθρα.

30 ΣΝΘ'. - ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οἱ πονηροὶ καὶ φιλάμαρτοι λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ τοῦ Κυρίου τὸν ἄνθρωπον. Ἐὰν δὲ παρακληθεῖς ὁ Θεὸς θανατώσῃ καὶ ἀπωλέσῃ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀνοσίους λογισμοὺς, τότε δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος

53. Ψαλμ. 61, 9.

54. Α' Κορ. 12, 26.

Ἐπάρχουν ὅμως μερικοὶ ἄνθρωποι καμωμένοι ἀπὸ τὴ φύση τους ἔτσι, ὥστε νὰ μὴ χύνουν εὐκόλα δάκρυα. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάνουν αὐτοί, ὅταν ἐπιθυμοῦν νὰ δακρῦσουν; Θὰ σοῦ πῶ. Ἐὰν δὲν μπορεῖς νὰ δακρῦσεις μὲ τὰ μάτια ποὺ φαίνονται, κάνε τὴ σκέψη σου, ὅπως πολλές φορές τὴν εἶδες στὸν ὕπνο σου νὰ κλαίει, ἔτσι καὶ ὅταν εἶναι ξυπνητὴ, κλαίοντας μπροστὰ στὸν Θεὸ μὲ τὴν ἐνθύμηση καὶ χύνοντας δάκρυα, καὶ θὰ μπορέσεις νὰ καθαριστεῖς ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες. Αὐτὸ συμβουλεύει καὶ ὁ Ψαλμωδὸς λέγοντας· «Χῦστε μπροστὰ σ' αὐτὸν τὶς καρδιές σας»⁵³.

Πλὴν ὅμως γνωρίζω μερικοὺς οἱ ὁποῖοι δὲν σταμάτησαν μέχρι ἐδῶ, ἀλλὰ μὲ κάποια πίστη καὶ προσευχὴ μετέτρεψαν τὴ νοητὴ πέτρα σὲ λίμνες ὑδάτων. Κεντρίζοντας δηλαδὴ συνεχῶς τὴν καρδιὰ τους μὲ τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μας, καὶ μὲ τὴν ἀνάμνηση τῶν θαυμάτων τοῦ Θεοῦ, ἔκαναν νὰ ἀναβλύσει ἔξω, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ πέτρινα μάτια τους, ἡ πηγὴ τῶν δακρῦων. Ἐὰν ὅμως σὺ δὲν μπορέσεις νὰ ἐπιτύχεις αὐτὴ τὴ χάρη, τὴν ὁποία ἀπόλαυσαν ἐκεῖνοι, καὶ βλέπεις ἄλλον νὰ κλαίει κατὰ τὶς προσευχές, δοξολόγησε τὸν Κύριο γι' αὐτὸ, λέγοντας· Σὲ εὐχαριστῶ, Κύριε Θεέ μου, ποὺ ἐμένα βέβαια μὲ στέρησες ἀπὸ αὐτὸ τὸ δῶρο ποὺ καταργεῖ τὸν πονηρὸ καὶ εἶναι καθαρικὸ, καὶ τὸ χάρισες στὸν ἀδελφὸ μου. Αὐξήσε τὴ χάρη σου σ' αὐτόν, Δέσποτα, μέχρι τὸ τέλος. Γιατὶ ὁ ἀδελφός μου εἶναι μέλος μου, καὶ ὅταν ἓνα μέλος δοξάζεται, χαίρονται μαζί του ὅλα τὰ μέλη⁵⁴. Ἐὰν ἔτσι φερθεῖς πρὸς τὸν ἀδελφὸ σου, καὶ καταστήσεις χαρωπὴ τὴ γνώμη σου γι' αὐτόν, μοιράζεσαι μαζί του τὸ χάρισμα ποὺ ἐκεῖνος ἀπέκτησε, καὶ ἔτσι θὰ εἶναι κοινὸ καὶ στοὺς δύο σας τὸ στεφάνι, ἐφόσον αὐτὰ γίνονται γιὰ τὸν Χριστό.

258.— ΣΤΟΝ ΤΡΑΪΑΝΟ.

Δὲν πρέπει νὰ περιφρονοῦμε τὰ ἁμαρτήματα ποὺ φαίνονται ἀνάξια λόγου, ἐπειδὴ εἶναι μικρά. Γιατὶ τὸ μικρὸ ἐκεῖνο ἁμάρτημα μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει τὸν ἄνθρωπο σὲ μεγάλες παρανομίες, καὶ νὰ τὸν βλάψει πάρα πολὺ. Νὰ φυλάγεσαι λοιπὸν ἀπὸ τὰ μικρὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ὥστε νὰ μὴ συμβεῖ, μὲ αὐτὰ ποὺ θεωροῦνται ἁμαρτήματα μικρά, νὰ βρεθεῖς μέσα στὰ βάραθρα τῆς βαθειᾶς φαυλότητος.

259.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ.

Οἱ πονηροὶ καὶ φίλοι τῆς ἁμαρτίας χωρίζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Κύριο. Ἐὰν ὅμως παρακληθεῖ ὁ Θεὸς καὶ θανατώσει καὶ ἐξαφανίσει τοὺς πονηροὺς καὶ ἀνίερους λογισμοὺς, τότε θὰ μπορέσει ὁ ἄνθρωπος

ἐξαναστῆναι τοῦ ἐδάφους τῆς ἁμαρτημοσύνης, καὶ προσφυγεῖν τῷ ἀγαθῷ Θεῷ. Καὶ τοιοῦτον ὑπολάμβανε εἶναι τὸ εἰρημένον, ὅτι «Ἐξηγέρθη, καὶ ἔτι εἰμί μετὰ σοῦ», ὡσπερ ἤμην ἐξ ἀρχῆς, «ἐὰν μέντοι ἀποκτείνης ἁμαρτωλούς, ὁ Θεός».

5

ΣΕ. – ΣΩΦΡΟΝΙΩ.

Λέγεις καὶ μὴ θέλοντί σοι ἀπιστίαν πρὸς Θεὸν ἐγγίνεσθαί σοι ὑπὸ τοῦ διαδόλου, ἀλλὰ καὶ μὴ πτήξης τὸν κακῶς ὑποτιθέμενον τῇ καρδίᾳ τὴν ἀπιστίαν, ἀνάδειξον δὲ αὐτὸν θαρσαλέως Χριστῷ τῷ μεγάλῳ ἰατρῷ, κράζων, «Πιστεύω, Δέσποτα, βοήθησον τῇ ἐμῇ ἀπιστίᾳ», καὶ
10 τεύξῃ θεραπείας

ΣΕΑ. – ΚΥΡΙΑΚΩ.

Ἡ ἁμαρτία πολυσχιδῶς καὶ πολυτρόπως τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ καταμίγνυται. Ταυτησί δέ ἐστιν αἴτιον τὸ μὴ παραλαμβάνεσθαι παρὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ Θεοῦ συμμαχίαν πρὸς τὰ ἐν χερσὶ σπουδαζό-
15 μενα. Ἐὰν γὰρ τῆς σπουδῆς ἢ εὐχῆ προηγῆσεται, οὐχ εὐρήσει πάρο-
δον κατὰ τῆς ψυχῆς ἢ εὐπερίστατος καὶ ποικίλη ἁμαρτία. Τῆς γὰρ τοῦ Θεοῦ μνήμης τῇ καρδίᾳ καθιδρυμένης, ἄπρακτοι μένουσιν αἱ τοῦ ἀντικειμένου ἐπίνοιαι, πανταχοῦ τῆς δικαιοσύνης ἐν τοῖς ἀμφισβη-
τουμένοις μεσιτευσούσης. Χωρίζεται δὲ ἀπὸ Θεοῦ πᾶς ἄνθρωπος, ὁ μὴ
20 βουλόμενος διὰ προσευχῆς τῷ Θεῷ συνάπτειν ἑαυτόν.

ΣΕΒ. – ΚΥΠΡΙΑΝΩ.

Μέγα μὲν τὸ μηδέποτε καταδέχεσθαι πτώμα· εἰ δὲ κατὰ συναρπα-
γὴν ποτε τοῦ ἐχθροῦ πταισμά τι προσγένηται, προσφευκτέον τῇ χρη-
στοτέρῃ ἐλπίδι. Ἄει γὰρ πρὸς τὰ ἐναντία ῥέπουσιν αἱ ῥοπαὶ τῶν ἀν-
25 θρώπων. Εἴωθε δὲ καὶ ἡ πνευματικὴ διδασκαλία ἐξελαύνειν τὸν ἐνα-
ποτεθέντα ταῖς ψυχαῖς τῆς κακίας καπνόν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ πανάγι-
οι λόγοι δύναμιν θείαν ἐπιφέρονται, καὶ ἰσχύουσιν ἀπὸ τῆς καχεξίας μεταρρυθμίσει εἰς ἀγαθοεξίαν τὸν ἀναγινώσκοντα μετὰ πόθου.

ΣΕΓ. – ΡΟΥΦΙΝΩ.

30 Τὸν τῶν μεγίστων γλιχόμενον, οὐ χαίνως καὶ διακεκλασμένως οὐθ' ὡσπερ ἐν παρέργῳ, ἀλλὰ σπουδαίως καὶ γενναίως ἀνάγκη τῶν ἔργων ἐφάπτεσθαι.

νά σηκωθεῖ ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ προσφύγει στὸν ἀγαθὸ Θεό. Καὶ κάτι τέτοιο ὑπόθεσε ὅτι ἐννοεῖ αὐτὸ πὺ εἶναι γραμμένο· «Σηκώνομαι, καὶ ἀκόμα βρῖσκομαι μαζί σου», ὅπως ἤμουν ἀπὸ τὴν ἀρχή, «ἐὰν βέβαια θανατώσεις τοὺς ἁμαρτωλούς, Θεέ μου»⁵⁵.

260.— ΣΤΟΝ ΣΩΦΡΟΝΙΟ.

Λές ὅτι καὶ χωρὶς νὰ θέλεις γεννιέται μέσα σου ἀπιστία στὸν Θεὸ ἀπὸ τὸν διάβολο, μὴ φοβηθεῖς ὅμως αὐτὸν πὺ μὲ τρόπον κακὸ σοῦ βάζει κρυφὰ στὴν καρδιά τὴν ἀπιστία, ἀλλὰ στήσε μὲ θάρρος τὸν ἑαυτὸ σου μπροστὰ στὸν Χριστό, τὸν μεγάλο γιατρό, φωνάζοντας· «Πιστεύω, Κύριε, βοήθησε τὴν ἀπιστία μου»⁵⁶, καὶ θὰ ἐπιτύχεις τὴ θεραπεία σου.

261.— ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΑΚΟ.

Ἡ ἁμαρτία ἀναμγνύεται στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων μὲ πολλές μορφές καὶ πολλοὺς τρόπους, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία γιὰ τὴν ὁποία δὲν παραλαμβάνεται ἡ συμμαχία τοῦ Θεοῦ σ' αὐτὰ πὺ γίνονται τὴν ἴδια τὴ στιγμή. Γιατί, ἂν πρὶν ἀπὸ τὴν προσπάθεια προηγηθεῖ ἡ προσευχή, δὲν θὰ βρεῖ δίοδο ἐναντίον τῆς ψυχῆς ἡ κάθε εἶδους ἁμαρτία πὺ εὐκολα μᾶς τυλίγει. Γιατί, ὅταν ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐγκατεστημένη στὴν καρδιά, οἱ μεθοδεύσεις τοῦ ἀντιπάλου μένουν ἄπρακτες, ἐπειδὴ παντοῦ στίς ἀμφιβολίες μεσολαβεῖ ἡ δικαιοσύνη. Ἀντίθετα χωρίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸ κάθε ἄνθρωπος πὺ δὲν θέλει νὰ ἐνώσει τὸν ἑαυτὸ του μὲ τὸν Θεὸ μέσω τῆς προσευχῆς.

262.— ΣΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΝΟ.

Εἶναι σπουδαῖο βέβαια τὸ νὰ μὴ ὑφιστάμεθα ποτὲ πτώση. Ἐὰν ὅμως κάποτε μὲ παραπλάνηση τοῦ ἐχθροῦ συμβεῖ κάποια πτώση, νὰ προσφεύγουμε στὴν πιὸ καλὴ ἐλπίδα. Γιατί οἱ ἄνθρωποι κλίνουν πάντοτε πρὸς τὰ ἀντίθετα. Ὅμως καὶ ἡ πνευματικὴ διδασκαλία συνηθίζει νὰ διώχνει τὸν καπνὸ τῆς κακίας πὺ τοποθετήθηκε στίς ψυχές. Ἀλλὰ καὶ τὰ πανάγια λόγια ἔχουν θεϊκὴ δύναμη, καὶ μποροῦν, αὐτὸν πὺ τὰ μελετᾷ μὲ πόθο, νὰ τὸν φέρουν ἀπὸ τὴν κακὴ κατάσταση στὴν ἀγαθή.

263.— ΣΤΟΝ ΡΟΥΦΙΝΟ.

Αὐτὸς πὺ ἐπιθυμεῖ πολὺ τὰ μεγάλα, πρέπει νὰ καταγίνεται μὲ τὰ ἔργα, ὄχι μὲ χαλαρότητα καὶ νευρικότητα, οὔτε σὰν ἀποτελοῦν αὐτὰ πάρεργο, ἀλλὰ μὲ ζῆλο καὶ γενναιότητα.

56. Μάρκ. 9, 25.

ΣΞΔ' - ΧΑΡΙΤΩΝΙ.

Ὡσπερ ὁ καπνὸς ἀναχθεὶς εἰς τὸν ἀέρα σημεῖον τῆς οἰκείας φύσεως οὐχ ὑπελείπεται, καὶ κηρὸς ἐν πυρὶ γενόμενος, οὐκ ἔτι εὐρίσκεται, οὕτως ἐπὶ πολὺ παρακαλοῦντός σου τὸν φιλόανθρωπον Κύριον καὶ καθικετεύοντος, εἰάν φθάσῃ ἐπὶ σέ ἡ θεία χάρις καὶ δύναμις, τὰ νῦν ἐπικρατοῦσα πάθη εἰς ἀφανισμόν περιστήσεται. Οὐ γὰρ ὑπομένει τὸ σκότος τὴν τοῦ φωτὸς παρουσίαν, οὔτε νόσος ἴσταται ἐπιλαβούσης ὑγείας. Οὐκ ἐνεργεῖ οὖν τὰ πάθη παρούσης τῆς ἀπαθείας.

ΣΞΕ' - ΙΩΝΑ ΜΟΝΑΧΩ.

10 Τὸ «Μυρμηκολέων ὤλετο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βοράν», τοιοῦτόν τι σημαίνειν ἔοικε. Τὸ γὰρ ἐνεδρευστικὸν τοῦ πάθους τοῦ μιαινοῦ δεῖξαι θέλων ὁ μακάριος Ἰώβ, σύνθετον ἐξεῦρεν αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν, ἐκ τοῦ θραυστάτου λέοντος, καὶ ἐκ τοῦ πάντων εὐτελεστάτου μύρμηκος συνθεὶς τοῦνομα. Αἱ μὲν γὰρ προσβολαὶ τῶν παθῶν ἀπὸ εὐτελῶν
15 φαντασιῶν ἄρχονται πρῶτον, μύρμηκος δίκην λανθανόντως προσέρπουσαι, τὰ δὲ τελευταῖα ἐπὶ μέγαν ἐξαίρεται ὄγκον, ὡς οὐκ ἔλαττον λέοντος ἐπιδρομέως τῷ παρατυχόντι παρασχεῖν τὸν κίνδυνον. Ὅθεν κρή τὸν ἀγωνιστὴν τότε παλαίειν πρὸς τὰ πάθη, ὅταν ὡς μύρμηκες προσέρχονται, δέλεαρ τὴν εὐτέλειαν προβαλλόμενα. Ἐὰν γὰρ ἐπὶ τὴν
20 τοῦ λέοντος φθάσωσιν ἰσχὴν ἐλθεῖν, δυσκαταγώνιστα γίνεται. Δεῖ τοίνυν αὐτοῖς βορὰν μὴ παρέχειν. Βορὰ δὲ τούτων εἰσὶν αἱ διὰ τῶν αἰσθήσεων εἰσερχόμεναι τῶν αἰσθητῶν εἰκόνες αὐταὶ γὰρ τρέφουσι τὰ πάθη, ἕκαστον εἶδωλον ἐκ διαδοχῆς ὀπλίζουσαι κατὰ τῆς ψυχῆς.

ΣΞΣΤ' - ΑΔΡΙΑΝΩ.

25 Πλειστάκις δεηθεὶς καὶ ἀποτυχὼν, μὴ ἀποκάμῃς, μηδὲ ἀπελπίσῃς, ἀλλ' ἀνακαινίσας τοὺς πρὸς Θεὸν λιβέλλους, πρόσσελθε ἀναιδῶς τῷ Δεσπότῃ· προτιμᾶται γὰρ ἐν ταῖς ἀνάγκαις τῆς αἰδοῦς ἢ ἀναίδειας. Διὰ γὰρ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ, δοθήσεται αὐτῷ ὅσον θέλει, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος.

30 ΣΞΖ' - ΦΙΛΟΥΜΕΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὐκ ἐν τῷ πεπράχθαι ποτέ, ἀλλ' ἐν τῷ ἀεὶ πράττεσθαι καὶ ἐνεργεῖσθαι τὰ θεῖα κατορθώματα τὴν εὐφημίαν ἔχειν καὶ τὸν ἔπαινον λογιζόμεθα

264.— ΣΤΟΝ ΧΑΡΙΤΩΝΑ.

“Ὅπως ὁ καπνός, ὅταν ἀνεβαίνει στὸν ἀέρα, δὲν ἀφήνει ἴχνος τῆς φύσεώς του, καὶ τὸ κερὶ ὅταν καεῖ, δὲν ὑπάρχει πιά, ἔτσι, ὅταν παρακαλεῖς γιὰ πολὺ διάστημα τὸν φιλόανθρωπο Κύριο καὶ τὸν ἰκετεύεις θερμά, ἐὰν ἔρθει σὲ σένα ἢ θεία χάρη καὶ δύναμη, τὰ πάθη, ποὺ τώρα κυριαρχοῦν μέσα σου, ἐξαφανίζονται. Γιατὶ τὸ σκοτάδι δὲν ἀνέχεται τὴν παρουσία τοῦ φωτός, οὔτε ἡ ἀρρώστια παραμένει ὅταν ἔρθει ἡ ὑγεία. Δὲν ἐνεργοῦν λοιπὸν τὰ πάθη, ὅταν εἶναι παροῦσα ἡ ἀπάθεια.

265.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΩΝΑ.

Ἡ ρήση, «ὁ μυρμηκολέοντας χάθηκε ἐπειδὴ δὲν εὔρισκε τροφή»⁷, φαίνεται νὰ σημαίνει τὸ ἕξης: Ἐπειδὴ ὁ μακάριος Ἰώβ ἤθελε νὰ δείξει τὴ δολιότητα τοῦ ἀκάθρου πάθους, βρῆκε τὴ σύνθετη ὀνομασία ἀπὸ τὸ θρασύτατο λιοντάρι, καὶ τὸ πιὸ ἀσήμαντο ἀπὸ ὅλα μυρμήκι, καὶ ἀποτέλεσε τὸ ὄνομά του. Γιατὶ οἱ ἐπιθέσεις τῶν παθῶν ἀρχίζουν πρῶτα ἀπὸ τὶς εὐτελεῖς φαντασίαι τῶν παθῶν, ἔρποντας σὰν μυρμήκια κρυφά, ἐνῶ στὸ τέλος ἐξελίσσονται σὲ μεγάλο ὄγκο, ὥστε νὰ μὴ προξενεῖ αὐτὸ τὸ ἀσήμαντο κίνδυνο μικρότερο ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ λιονταριοῦ. Γι' αὐτὸ πρέπει ὁ ἀγωνιστῆς νὰ παλεύει μὲ τὰ πάθη τότε, ὅταν ἔρχονται σὰν μυρμήκια, προβάλλοντας ὡς δόλωμα τὴ μηδαμινότητά τους. Γιατί, ἂν προφτάσουν νὰ ἀποκτήσουν τὴ δύναμη τοῦ λιονταριοῦ, τότε ἀντιμετωπίζονται πολὺ δύσκολα. Πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ τὰ δίνουμε τροφή. Καὶ τροφή αὐτῶν εἶναι οἱ εἰκόνες τῶν αἰσθητῶν ποὺ μπαίνουν μέσα ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις. Γιατὶ αὐτὲς τρέφουν τὰ πάθη, ὀπλίζοντας κάθε εἶδωλο διαδοχικὰ ἐναντίον τῆς ψυχῆς.

266.— ΣΤΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟ.

Ἐὰν παρακαλέσεις πολλὰς φορὰς καὶ ἀποτύχεις, νὰ μὴ ἀπογοητευθεῖς, οὔτε νὰ ἀπελπιστεῖς, ἀλλὰ ἀνανεώνοντας τὰ αἰτήματά σου πρὸς τὸν Θεό, πλησίασε τὸν Δεσπότη μὲ ἀναίδεια. Καθόσον σὶς ἀνάγκες ἀπὸ τὴ ντροπὴ προσιμᾶται ἡ ἀναίδεια. Γιατί, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, ἐξαιτίας τῆς ἀναίδειάς του θὰ τοῦ δοθεῖ ὅσο θέλει⁸.

267.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΙΛΟΥΜΕΝΟ.

Νὰ μὴν ὑπολογίζουμε ὅτι θὰ ἔχουμε ἐγκώμια καὶ ἐπαίνους, ἐπειδὴ κάποτε ἐφαρμόσαμε τὶς θεῖες ἀρετές, ἀλλὰ θὰ τὰ ἔχουμε ἐὰν τὶς κάνουμε καὶ τὶς πραγματοποιοῦμε παντοτινά.

ΣΞΗ.

Ὁ ἡνίοχος νοῦς τὸν μὲν εὐθύνει τῶν ἵππων, τὸν δὲ ἀνακόπτει, τὸν δὲ καθικνεῖται διὰ τῆς μάστιγος· ἐπειδὴ τῶν ἵππων ὁ μὲν γοργὸς καὶ ὀξύς, ὁ δὲ βραδύς, ὁ δὲ θερμὸς, μέχρις ἂν τοῖς πᾶσι μίαν σύμπνοιαν
 5 πρὸς τὸν δρόμον ἐμποιήσῃ. Οὐκοῦν οὔτε πλεονάζοντι τῷ θερμῷ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νότητος, τὰς τῆς πυρώσεως προσθήκας ἐπινοήσῃ, οὔτε κατεψυγμένα διὰ πάθος ἢ χρόνον τὰ ψύχοντα καὶ καταμαραίνοντα πλεονάσῃ, ἵνα μήτε τὸ πολὺ πλεονάσῃ, μήτε τὸ ὀλίγον ἐλαττονήσῃ, ἀλλὰ τὸ ἐν ἐκάστῳ ἄμετρον περικόπτων, τῆς τοῦ ἐνδέοντος προσθή-
 10 κης ἐπιμελήσεται, καὶ μετὰ τοσοῦτον τῆς ἐφ' ἐκάτερα τοῦ σώματος ἀχρηστίας φυλάξεται, ὡς μήτε δι' ὑπερβαλούσης εὐπαθείας ἄτακτον ἑαυτῷ καὶ δυσήνιον ἐπασκήσῃ τὴν σάρκα, μήτε διὰ τῆς ἀμέτρου κακοπαθείας νοσώδη καὶ λελυμένην καὶ ἄτονον πρὸς τὴν ἀναγκαίαν ὑπηρεσίαν κατασκευάσῃ. Οὗτος ὁ τελειώτατος τῆς ἐγκρατείας σκο-
 15 πός, οὐ τὸ βλέπειν πρὸς τὴν τοῦ σώματος κακοπάθειαν καὶ κατάλυσιν καὶ παντελῆ ἀχρεΐωσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ψυχικῶν κινήματων εὐκολίαν.

ΣΞΘ'. - ΙΟΥΛΙΑΝΩ.

Τότε πιστὸς λογισθήσῃ, ὅταν, μήπω κομισάμενος τὰ αἰώνια ἀγα-
 20 θὰ, μένεις προσδοκῶν καὶ ἀπεκδεχόμενος λήψεσθαι πάντως τὰ αἰώ-
 νια ἀγαθὰ καὶ τὴν θεῖαν ἐπαγγελίαν ἐν τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι. Εἰ γὰρ νῦν ἐτοιμῶς καὶ παραχρῆμα ὁ Κύριος τὰς ἀμοιβὰς παρεῖχε τῆς ἀγα-
 θεοεργίας, ἐμπορεῖα μᾶλλον τὸ πρᾶγμα ἐτύγχανε, καὶ οὐ θεοσέβεια.
 Ἐδόξαμεν γὰρ ἂν εἶναι δίκαιοι, οὐ διὰ τὸ εὐσεβές, ἀλλὰ διὰ τὸ κερδα-
 25 λέον.

ΣΟ'. - ΠΕΡΓΑΜΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

Εἰ μέχρι τῆς ἐσχάτης τοῦ ἀνθρώπου ἀναπνοῆς τὴν οἰκείαν ἰσχὺν δείκνυσιν ἢ ἀγαθὴ καὶ μεγαλωφελὴς καὶ ὀνησιφόρος μετάνοια, καὶ ἐν αὐταῖς προσλαμβανομένη ταῖς τοῦ θανάτου πύλαις, τῷ ψυχορραγεῖν
 30 ἐπὶ τοῦ σκίμποδος καὶ μέλλειν ἐξιέναι τοῦ σταδίου δικαιοῦσα καὶ σφύζουσα τὸν ἐξαμαρτήσαντα καὶ μεταμεληθέντα καὶ ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ ἐκτεταγμένον ὑπτιον καὶ τὰ τελευταῖα πνέοντα, τίνος χάριν,

268. (᾽Ανεπίγραφη).

Ὁ νοῦς, ὡς ἡνίοχος, ἄλλον ἀπὸ τοὺς ἵππους τὸν ὀδηγεῖ κανονικᾶ, ἄλλον τὸν συγκρατεῖ, καὶ ἄλλον τὸν ὑποτάσσει μὲ τὸ μαστίγιον, ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς ἵππους ὁ ἓνας εἶναι γρήγορος καὶ εὐκίνητος, ὁ ἄλλος βραδύς, καὶ ὁ ἄλλος θερμόαιμος, μέχρι ποῦ νὰ τοὺς συντονίσῃ ὅλους στὸ τρέξιμο. Οὔτε λοιπόν, ὅταν ἡ θερμότητα πλεονάζει στὰ χρόνια τῆς νεότητος, νὰ ἐπινοεῖς προσθήκας στὴν πύρωση, οὔτε τὰ κατεψυγμένα ἕξαιτίας κάποιου πάθους, ἢ αὐτὰ ποῦ μὲ τὸν χρόνο κρυώνουν καὶ μαραίνονται νὰ τὰ αὐξήσεις, ὥστε οὔτε τὸ πολὺ νὰ γίνῃ περισσότερο, οὔτε αὐτὸ ποῦ εἶναι λίγο νὰ γίνῃ λιγώτερο. Ἀντίθετα, περικόπτοντας αὐτὸ ποῦ περισσεύει ἀπὸ τὸ καθένα, νὰ φροντίσῃ νὰ τὸ προσθέσῃ σὲ ἐκεῖνο ποῦ ἔχει ἀνάγκη, καὶ μετὰ νὰ τὰ προφυλάξῃ τόσο πολὺ στὴν κάθε περίπτωση ἀπὸ τὴν ἀχρηστία τοῦ σώματος, ὥστε οὔτε ἀπὸ ὑπερβολικὴ κακοπάθεια νὰ κάνει τὴ σάρκα του ἄτακτη καὶ ἀνυπότακτη, οὔτε μὲ τὴν ὑπερβολικὴ κακοπάθεια νὰ τὴν κάνει νοσηρὴ καὶ διαλυμένη καὶ ἀτονη γιὰ τὴν ἀναγκαῖα ὑπηρεσία της. Ἔτσι ὁ πιὸ τέλειος σκοπὸς τῆς ἐγκράτειας δὲν εἶναι τὸ νὰ ἐπιδιώκουμε τὴν κακοπάθεια καὶ διάλυση καὶ τέλεια ἀχρήστευση τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ πῶς θὰ διευκολύνονται οἱ κινήσεις τῆς ψυχῆς.

269.— ΣΤΟΝ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Πιστὸς θὰ θεωρηθεῖς τότε, ὅταν, ἐνῶ ἀκόμα δὲν ἔλαβες τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, ἐπιμένεις νὰ περιμένεις μὲ πόθο, ὅτι θὰ λάβεις ὅπωςδήποτε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ καὶ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ὑπόσχεσης τοῦ Θεοῦ στὴ μελλοντικὴ ζωὴ. Γιατί, ἐὰν ὁ Κύριος τώρα πρόθυμα καὶ ἀμέσως ἔδινε τὶς ἀμοιβὲς τῆς ἀγαθοεργίας, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦταν ἐμπορικὴ συναλλαγή, καὶ ὄχι θεοσέβεια. Διότι θὰ δείχναμε ὅτι εἴμαστε ἐνάρετοι ὄχι ἕξαιτίας τῆς εὐσέβειάς μας, ἀλλὰ γιὰ τὸ κέρδος.

270.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΠΕΡΓΑΜΟ.

Ἐὰν μέχρι τὴν τελευταία ἀναπνοὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἀγαθὴ καὶ πολὺ ὠφέλιμη καὶ εὐεργετικὴ μετάνοια δείχνει τὴ δύναμή της, βοηθώντας ἀκόμα καὶ στὶς πύλες τοῦ θανάτου αὐτὸν ποῦ ψυχορραγεῖ πάνω στὸ κρεβάτι καὶ πρόκειται νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ στάδιο τῶν ἀγώνων, δικαιώνοντας καὶ σώζοντας αὐτὸν ποῦ ἡμάρτησε καὶ μετανόησε, καὶ εἶναι μπροστὰ στὸν Χριστὸ ξαπλωμένος ἀνάσκελα καὶ ψυχορραγεῖ, πές μου, γιὰ ποιὸν λόγο ἐσὺ ὠθεῖς τὸν ἑαυτὸ σου στὴν ἀπογοήτευση, ἐνῶ πρέπει νὰ σπεύ-

εἰπέ μοι, σαυτὸν ὠθεῖς πρὸς ἀπόγνωσιν, δέον σπεύδειν πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν τῶν πταισθέντων καὶ μεταμέλειαν.

ΣΟΑ'.- ΕΥΠΡΑΞΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἐκ τοῦ λέγειν τὸν ἅγιον, «Τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περισσε-
5 ρᾶς», διδασκόμεθα, ὅτι παρὰ Θεοῦ ἐστὶ τὸ δοῦναι ἡμῖν πνευματικὰς
πτέρυγας, ἵνα καὶ νῦν τὰ ολέθρια πάθῃ, καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ τὰς δαιμο-
νικὰς φάλαγγας ὀρμώσας καθ' ἡμῶν, ὑπερπτήναι ἰσχύσωμεν. Οὐχ
ἀπλῶς δὲ τοῖς τυχοῦσι τὴν θεῖαν τῶν πνευματικῶν χάριν δωρεῖται ὁ
Κύριος, ἀλλὰ τοῖς μετὰ πόνου καὶ μόχθου καὶ ἰδρωτὸς αἰτουμένοις
10 νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. Οὐκοῦν πλέον πάντων τὴν εὐκτικὴν λατρεί-
αν μεταχειρισώμεθα.

ΣΟΒ'.- ΠΑΥΛΙΝΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.

Μέχρις ἂν σὺ μετὰ πάσης εὐνοίας καὶ φόβου καὶ εὐλαθείας ἀ-
ναβλέπῃς πρὸς τὸν σεαυτοῦ Δεσπότην, κἀκεῖνος δηλονότι εὐμενῶς
15 σοι καὶ φιλοστόργως προσέχει, καὶ οὐκ ἂν δυνηθεῖς πρὸς σέ ὁ Σα-
τανᾶς, οὐ πάθος, οὐ συμφορὰ, οὐχ ἁμαρτία πᾶσα. Ὅταν δὲ σὺ ἀπο-
στερῶν τοῦ Δεσποτικοῦ φόβου καὶ ἐπιλάβῃ τοῦ οἰκείου Σωτῆρος,
τότε καὶ αὐτὸς ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον ἀπὸ σου, καὶ λοιπὸν γενήσῃ
παντὶ κακῷ ὑποχείριος. Ὅπερ ἐπιστάμενός τις τῶν ἁγίων ἠύχετο
20 λέγων, «μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνῃς
ἐν ὀργῇ ἀπὸ τοῦ δούλου σου».

ΣΟΓ'.- ΑΚΥΛΙΝΩ.

Εἰ οἱ ἐχθροὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν δαίμονες οὐκ ἀποκάμνουσί ποτε,
οὐδὲ παύονται παρενοχλοῦντες καὶ πειράζοντες, ἐνεδρεύοντές τε καὶ
25 ἐφόδους ποιούμενοι, οὐδὲ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὀκνεῖν καὶ ἀκηδιᾶν καὶ
ἀποκάμνειν καὶ παύεσθαι τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πρὸς βοήθειαν ἡμῶν τὸ
τίμιον Χριστοῦ ὄνομα, καὶ διὰ τοῦτο βασανίζειν καὶ ἐκθλίβειν τοὺς
θλίβοντας Μεγάλη γὰρ βάσανος καὶ ἐκθλιψίς καὶ φόβος τοῖς πονη-
ροῖς πνεύμασιν ἢ προσευχῇ τῶν πιστῶν.

30

ΣΟΔ'.- ΜΟΔΕΣΤΩ.

Ὅταν ποτέ, ἐν συναισθήσει γενόμενος τῶν ψεκτῶς πεπραγμένων
σοι, δύθιον στεναγμὸν ἀναπέμψῃς, τότε γνώθι τετυχηκέναι θείας ἐπι-

δεις πρὸς τὴν ἀναγνώριση τῶν πταισμάτων ποῦ διέπραξες καὶ στὴ μετάνοια;

271.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΠΡΑΞΙΟ.

Ἐκ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἁγίου, «Ποιὸς θὰ μοῦ δώσει φτερά σὰν τοῦ περιστεριοῦ»⁵⁹, διδασκόμαστε, ὅτι ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐξαρτᾶται τὸ νὰ μᾶς δώσει πνευματικὰ φτερά, ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ πετάξουμε καὶ τώρα πάνω ἀπὸ τὰ καταστρεπτικὰ πάθη, καὶ κατὰ τὴν ἔξοδό μας ἀπὸ τὴ ζωὴ πάνω ἀπὸ τὶς φάλαγγες τῶν δαιμόνων ποῦ ὀρμοῦν ἐναντίον μας. Καὶ δὲν δωρίζει ὁ Κύριος τὴ θεία χάρη τῶν πνευματικῶν σὲ ὅποιους τύχει, ἀλλὰ σ' αὐτοὺς ποῦ τοῦ τὴ ζητοῦν νύχτα καὶ μέρα μὲ πόνο καὶ κόπο καὶ ἰδρώτα. Ἐπομένως περισσότερο ἀπὸ ὅλα ἃς χρησιμοποιήσουμε τὴ λατρεία ποῦ γίνεται μὲ τὴν προσευχή.

272.— ΣΤΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΧΟ ΠΑΥΛΙΝΟ.

Ὅσο χρονικὸ διάστημα ἐσὺ θὰ κοιτάξεις ἐπάνω στὸ Δεσπότη σου Χριστό, εἶνα φανερὸ ὅτι καὶ ἐκεῖνος θὰ σέ προσέχει μὲ εὐνοια καὶ στοργή, καὶ δὲν θὰ μπορέσει νὰ σέ πειράξει οὔτε ὁ Σατανᾶς, οὔτε πάθος, οὔτε συμφορὰ, οὔτε ὀλόκληρη ἡ ἁμαρτία. Ὅταν ὅμως ἐσὺ στερεῖσαι τὸν φόβο τοῦ Δεσπότη καὶ λησμονεῖς τὸν Σωτήρα σου, τότε καὶ αὐτὸς θὰ στρέψει ἄλλοῦ τὸ πρόσωπό του ἀπὸ σένα, καὶ ἐπομένως θὰ γίνεις ὑποχέριος κάθε κακοῦ. Αὐτὸ ἀκριβῶς γνωρίζοντας το καλὰ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἁγίους, προσευχόταν λέγοντας: «Μὴ στρέψεις ἄλλοῦ τὸ πρόσωπό σου ἀπὸ μένα, καὶ μὴ παρεκκλίνεις θυμωμένος ἀπὸ τὸν δούλο σου»⁶⁰.

273.— ΣΤΟΝ ΑΚΥΛΙΝΟ.

Ἐὰν οἱ ἐχθροὶ τῆς ζωῆς μας δαίμονες δὲν κουράζονται ποτέ, οὔτε παύουν νὰ μᾶς ἐνοχλοῦν, προκαλώντας μας πειρασμούς, στήνοντάς μας ἐνέδρες, καὶ κάνοντας ἐφόδους ἐναντίον μας, οὔτε καὶ ἐμεῖς πρέπει τὰ τεμπελιάζουμε καὶ νὰ ἀδιαφοροῦμε καὶ νὰ ἀπογοητευόμαστε καὶ νὰ παύουμε νὰ ἐπικαλούμαστε σὲ βοήθειά μας τὸ τίμο ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὲ αὐτὸ νὰ βασανίζουμε καὶ νὰ συνθλίβουμε αὐτοὺς ποῦ μᾶς θλίβουν. Γιατὶ ἡ προσευχὴ τῶν πιστῶν εἶναι μεγάλη βάσανος καὶ συντριβὴ καὶ φόβος στὰ πονηρὰ πνεύματα.

274.— ΣΤΟΝ ΜΟΔΕΣΤΟ.

Ὅταν κάποτε συναισθανθεῖς τὰ ἀξιοκατάκριτα ἔργα σου καὶ θγάλεις βαθὺ ἀναστεναγμό, τότε θὰ καταλάβεις ὅτι πέτυχες τὴν ἐπίσκεψη

σκέψεώς τε καὶ ἀρωγῆς. Ἐπεὶ δὲ φοβεῖσθαι λέγεις καὶ τρέμειν τὸν ἄνωθεν ἐρχόμενον δικαστήν, ἐγὼ σοι λέγω, ὅτι οὐκ ἀπογνωστέον, ὃ βέλτιστε, προσκαρτερητέον δὲ μᾶλλον τῇ ἐνεκτικῇ λατρείᾳ καὶ ἀγρουπνία καὶ στερεμνίῳ ἐλπίδι, καὶ ἐλπιστέον σωθῆναι. Οὐκ ἀπογνωστέων
5 τοίνυν, ὡς εἴρηται, μάλιστα τοῦ δεινοῦ παλαμναίου λίαν γανυμένου καὶ γεγηθότος καὶ πλέον ἐπεμδαίνοντος ταῖς νενούσαις εἰς ἀπόγνωσιν ψυχαῖς.

ΣΟΕ'.- ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ.

Ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἧς τὸ Εὐαγγέλιον μέμνηται, ἢ τὴν γῆν μολύνασα
10 τοῖς τοῦ ἀφάτου αἵματος σταγετοῖς, εἰς πρόσωπον πάσης ψυχῆς ἀκαθάρτου λαμβάνεται. Πίστει γὰρ ὑπερβαλοῦση χρησαμένη ἐκείνη καὶ ἀψαμένη κρασπέδου Δεσποτικοῦ, εὐθὺς ἐξήρανε τὴν τοῦ αἵματος πηγὴν. Ἐξ οὗ διδασκόμεθα, ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ φοβουμένῳ διὰ τὰς ἁμαρτίας, πιστεύοντι δὲ καὶ ἐπικαλουμένῳ Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θε-
15 οῦ, ἀνατέλλει ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος δικαιοποιῶν τὸν ἐξαμαρτήσαντα, καὶ θεραπείαν διὰ τῶν ἀχράντων πτερύγων δωρούμενος.

ΣΟΣΤ'.- ΑΦΘΟΝΙΩ.

Ἐὐ ἴσθι τῶν τὴν μεγίστην ἄθλησιν ἀθλησάντων οὐκ ἔλαττον ἀλογιστέον ἄνθρωπον τὸν ἐπιθυμία μὲν καὶ συνηθεία σαρκικῇ κατεχόμε-
20 νον, διὰ δὲ τοῦ Θεοῦ φόβον διακόπτοντα τοὺς τοιούτους ἰσχυροὺς δεσμούς

ΣΟΖ'.- ΘΕΟΦΡΟΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.

«Ἐγγίσατε», φησί, «τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν». Καλὸν μὲν οὖν τὸ διὰ καθαρᾶς καὶ ἀμιάντου καρδίας συνάπτεσθαι τῷ Θεῷ. Εἰ δὲ μὴ
25 ἐνδέχεται τοῦτο διὰ τινα νωθρείαν ἢ ἀσθένειαν ψυχῆς, καὶν διὰ τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν θρήνων καὶ τῆς εὐελπιστίας σπούδαζε περιπλέκεσθαι τοῖς ἀοράτοις καὶ ποθεινοῖς ποσὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ φιλανθρώπου Δεσπότη Κυρίου ἡμῶν. Εὐσπλαγχνος γὰρ ὢν ὁ παμβασιλεὺς Θεός, οὐκ ἀποστρέφεται τοὺς πρὸς αὐτὸν κεχηνότας καὶ ἀπὸ βάθους
30 καρδίας στεναζόντας, καὶν πολλοῖς ἁμαρτήμασι πεφορτισμένοι τυγχάνωσι, ἀλλὰ προσίεται καὶ καθαρίζει τούτους, καὶ τῆς νίθεσις δω-

καὶ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ λές, ὅτι φοβᾶσαι καὶ τρέμεις τὸν δικαστὴν ποὺ ἔρχεται ἀπὸ πάντων, καὶ ἐγὼ σοῦ λέω, ὅτι δὲν πρέπει, ἀγαπητέ μου, νὰ ἀπογοητεύεσαι, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐπιμένεις μὲ καρτερικότητα στὴ συνεχὴ λατρεία καὶ ἀγρυπνία καὶ στὴ σταθερὴ ἐλπίδα, καὶ νὰ ἐλπίζεις ὅτι θὰ σωθεῖς. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀπογοητεύεσαι, ὅπως ἔχει εἰπωθεῖ, ἰδιαίτερα μάλιστα ἐπειδὴ ὁ δεινὸς δολοφόνος θὰ λάμπει καὶ θὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ χαρὰ, καὶ θὰ ἐπεμβαίνει περισσότερο στὶς ψυχὰς ποὺ κλίνουν πρὸς τὴν ἀπογοήτευση.

275.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ.

Ἐκείνη ἡ γυναίκα, ποὺ ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιο, ἡ ὁποία μόλυνε τὴ γῆ μὲ τὶς σταγόνες τοῦ ἀπερίγραπτου αἵματός της⁶¹, ἐκλαμβάνεται ὡς ἐκπρόσωπος κάθε ἀκάθαρτης ψυχῆς. Γιατί, ἐκδηλώνοντας ἐκείνη ὑπερβολικὴ πίστη καὶ πιάνοντας τὸ κάτω ἄκρο τοῦ φορέματος τοῦ Κυρίου, ξεράθηκε ἀμέσως ἡ ροὴ τοῦ αἵματός της. Ἀπὸ αὐτὸ διδασκόμαστε, ὅτι σὲ κάθε ἄνθρωπο, ποὺ φοβᾶται γιὰ τὶς ἁμαρτίες του καὶ ἐπικαλεῖται τὸν Χριστό, τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ἀνατέλλει ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, δικαιώνοντας αὐτὸν ποὺ ἁμάρτησε καὶ χαρίζοντάς του τὴ θεραπεία μὲ τὰ ἀμόλυντα φτερά του.

276.— ΣΤΟΝ ΑΦΘΟΝΙΟ.

Γνώριζε καλά, ὅτι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔκαναν τὴν πιὸ μεγάλη ἄθληση, πρέπει νὰ ὑπολογίζουμε, ὅτι δὲν εἶναι κατώτερος ὁ ἄνθρωπος ποὺ κατέχεται βέβαια ἀπὸ ἐπιθυμία καὶ συνήθεια σαρκική, ἀλλὰ μὲ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ διακόπτει τοὺς ἰσχυροὺς αὐτοὺς δεσμούς.

277.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΘΕΟΦΡΟΝΑ.

«Πλησιάστε», λέγει, «στὸν Θεό, καὶ θὰ σᾶς πλησιάσει καὶ Ἐκεῖνος»⁶². Εἶναι καλὸ βέβαια νὰ ἐωνόμαστε μὲ τὸν Θεὸ μὲ καθαρὴ καὶ ἀμόλυνη καρδιά, ἐὰν ὅμως αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ συμβεῖ, ἐξαιτίας νωθρότητας ἢ ἀσθένειας τῆς ψυχῆς, ἔστω καὶ μὲ τοὺς στεναγμούς καὶ τοὺς θρήνους καὶ μὲ τὴν καλὴ ἐλπίδα προσάθησε νὰ ἀγκαλιάσεις τὰ ἀόρατα καὶ ποθητὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ φιλόανθρωπου Δεσπότη καὶ Κυρίου μας. Γιατί, ἐπειδὴ εἶναι σπλαγχνικὸς ὁ βασιλεὺς ὅλου τοῦ κόσμου Θεός, δὲν ἀποφεύγει αὐτοὺς ποὺ εἶναι στραμμένοι πρὸς αὐτὸν καὶ ἀναστενάζουν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς τους, ἔστω καὶ ἂν εἶναι φορτωμένοι μὲ πολλὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ τοὺς δέχεται καὶ τοὺς καθαρίζει καὶ τοὺς

ρεῖται τὸ χάρισμα, καὶ ἀρετῶν ἐργάτας ἀποφαίνει προϊόντος τοῦ χρόνου.

ΣΟΗ'.- ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Εἰ βούλει ἐξαφανίσει τὰς τῶ ἡγεμονικῶ ἐγκαταλειφθείσας κακὰς
 5 μνήμας καὶ τὰς προσβολὰς τὰς πολυμόρφους τοῦ δυσμενοῦς, τῇ μνήμη
 τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ τῇ διατύρῳ ἐπικλήσει τοῦ σεβασμίου ὀνόματος
 νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν εὐχερῶς καθοπλίζου, σφραγίζων συ-
 χνότερον καὶ μέτωπον καὶ στήθος τῶ σημείῳ τοῦ Δεσποτικοῦ σταυ-
 10 ροῦ. Ὅποτεν γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀνο-
 μάξηται καὶ σφραγίς τοῦ Κυριακοῦ σταυροῦ ἐπιτίθεται τῇ καρδίᾳ
 καὶ μετώπῳ καὶ τοῖς ἄλλοις μέλεσιν, ἀναμφιβόλως λύεται ἢ τοῦ ἐ-
 χθροῦ δύνამις, καὶ τρομάσσοντες φεύγουσι ἀφ' ἡμῶν οἱ πονηροὶ δαί-
 μονες Ὡσαύτως καὶ ἡ μελέτη τῶν λογίων τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν
 τῶν φαύλων λογισμῶν ὕλην ἐξαφανίζει, τὸ νοητὸν ἀπογεννώσα πῦρ
 15 κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ «Ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεταιί πῦρ»,
 ὅπερ πῦρ, διαθερμαῖνον τὸν νοῦν, σύντονον τὴν προσευχὴν γενέσθαι
 παρασκευάζει, καὶ μετὰ συνέσεως τὰ αἰτήματα αὐτοῦ γνωρίζει πρὸς
 τὸν Θεόν.

ΣΟΘ'.- ΑΡΚΑΔΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

20 Ἰωάννην, τὸν μέγιστον φωστῆρα τῆς οἰκουμένης, τὸν Βυζαντίδος
 πρόεδρον, οὐκ εὐλόγως εἰς ἐξορίαν ἐξέπεμψας, ἐκ πολλῆς ἐλαφρίας
 τοῖς μὴ ὑγιαίνουσι τὸ φρονεῖν ἐπισκόποις παραπεισθεῖς. Τῆς τοίνυν
 ἀλωθῆτου καὶ ἀχραιφνοῦς διδασκαλίας τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν
 στερήσας, μὴ ἀναληγῆτως διάκεισο.

25 **ΣΠ'.- ΩΡΙΓΕΝΕΙ.**

Ἀδύνατον ἄλλως σωθῆναι τὸν πιστὸν καὶ ἄφεσιν πλημμελημά-
 των λαβεῖν καὶ βασιλείας ἐπουρανίου τυχεῖν, εἰ μὴ μεταλάβοι μετὰ φό-
 βου καὶ πόθου τῶν μυστικῶν καὶ ἀχράντων σώματός τε καὶ αἵματος
 Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.

30 **ΣΠΑ'.- ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ.**

Γίνωσκε ὅτι ὅσον πολλὰ ἀρρωστεῖς τὸ σαρκίον, καὶ ὅσον θλίβει σε
 καὶ παιδεύει διαφόρως ὁ Κύριος, τοσοῦτον τὴν πρὸς σὲ εἰλικρινῆ
 φιλίαν ἐνδείκνυται ἐπιτείνων.

δίνει τὸ χάρισμα τῆς υἰοθεσίας, καὶ μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τοὺς κάνει ἐργάτες τῶν ἀρετῶν.

278.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟ.

Ἐὰν θέλεις νὰ ἔξαφανίσῃς τὶς κακὲς μνημεις ποὺ ἔχουν ἀπομείνει στὸν νοῦ σου, καὶ τὶς πολύμορφες ἐπιθέσεις τοῦ διαβόλου, νὰ ἔξοπλίσῃσαι νύχτα καὶ μέρα πρόθυμα μὲ τὴ μνήμη τοῦ Σωτήρα μας καὶ μὲ τὴν ὀλόθερμη ἐπίκληση τοῦ σεβάσμιου ὀνόματός του, σφραγίζοντας συχνότερα τὸ μέτωπο καὶ τὸ στήθος σου μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Γιατί, ὅταν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μπαίνει ἡ σφραγίδα τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου στὴν καρδιά καὶ στὸ μέτωπο καὶ τὰ ἄλλα μέλη, διαλύεται χωρὶς ἀμφιβολία ἡ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ καὶ φεύγουν ἀπὸ μᾶς οἱ πονηροὶ δαίμονες τρομαγμένοι. Ἐπίσης καὶ ἡ μελέτη τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔξαφανίζει τὴν ὕλη τῶν αἰσχροῦν λογισμῶν, γεννώντας τὴ νοητὴ φωτιά, ὅπως εἶναι γραμμένο· «Μὲ τὴ μελέτη μου θὰ ἀνάψει φωτιά»⁶³, ἡ ὁποία, θερμαίνοντας τὸν νοῦ, κάνει τὴν προσευχὴ πιὸ δυνατὴ, καὶ καθιστᾷ γνωστὰ ὁ προσευχόμενος τὰ αἰτήματά του στὸν Θεὸ μὲ σύνεση.

279.— ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΑΡΚΑΔΙΟ.

Τὸν Ἰωάννη, τὸν πιὸ μεγάλο φωστῆρα τῆς οἰκουμένης, τὸν πρόεδρο τοῦ Βυζαντίου, ἀδικαιολόγητα τὸν ἔστειλες σὲ ἔξορία, παρασυρμένος μὲ πολλὴ ἐπιπολαιότητα ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους ποὺ δὲν σκέφτονται ὑγιῶς. Ἐπειδὴ λοιπὸν στέρησες τὴν καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν ἀκέραια καὶ γνήσια διδασκαλία, νὰ μὴ μείνεις ἀνάγλητος.

280.— ΣΤΟΝ ΩΡΙΓΕΝΗ.

Εἶναι ἀδύνατο στὸν πιστὸ νὰ σωθεῖ μὲ ἄλλον τρόπο καὶ νὰ λάβει συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν του καὶ νὰ κερδίσει τὴν ἐπουράνια βασιλεία, ἂν δὲν μεταλάβει μὲ φόβο καὶ πόθο τὰ ἀχραντα μυστήρια τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ.

281.— ΣΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ.

Νὰ ξέρεις ὅτι ὅσο πιὸ πολὺ ἀρρωσταίνει ἡ σὰρκα σου, καὶ σὲ θλίβει καὶ σὲ παιδεύει μὲ διάφορους τρόπους ὁ Κύριος, τόσο πιὸ πολὺ δείχνει ὅτι ἐπαυξάνει τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπη του σὲ σένα.

(63.) Ψαλμ 48, 4.

ΣΠΒ'.- ΙΟΥΛΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μὴ πτήξης πάθος ψυχῆς ὑπὸ των ἐχθραινόντων ἡμῖν δαιμόνων
 ποικίλως μορφούμενον, κἂν πάνυ τραχύνηται, ἀλλ' ὑπὲρ πάντα τῇ
 εὐκτικῇ λατρείᾳ καὶ τῇ ψαλμωδίᾳ ὀπλίζου. Διότι καὶ οἱ μισοῦντες
 5 ἡμᾶς λίαν ἀγωνίζονται, καὶ σκοπὸν ἔχουσιν, ἵνα τῇ ἐπιθέσει καὶ τῷ
 θάρρει καὶ τῇ παρενοχλήσει οἰουδήποτε πάθους πείσωσιν αὐτὴν τὴν
 καρδίαν ἡμῶν καὶ τὸν νοῦν ἀποστῆναι τῆς πυκνοτέρας μνήμης τοῦ
 Θεοῦ, ὡς μηδὲν ὠφελούσης. Αὐτὸν τοίνυν τὸν σκοπὸν τῶν δυσμενῶν
 ἐπιγνοῦς, μὴ ῥίψῃς τὰ νοητά σου ὄπλα, ἀλλ' ἀνδρίζου καὶ θάρρει καὶ
 10 ἴσχυε, καὶ παντὶ σθένει σεαυτὸν παρακάλει.

ΣΠΓ'.- ΕΥΘΥΜΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Κατὰ πάντα μὲν χρόνον σπουδάζει ὁ Σατανᾶς τὴν ψυχὴν ἐν περι-
 σπάσει τῶν κρείττωνων ποιῆσαι, μάλιστα δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς,
 πολλὰς ποιεῖ μηχανάς, καὶ μυρίους ὑποβάλλει λογισμούς, ἀποβου-
 15 κολῶν τοῦ προκειμένου τὴν διάνοιαν, καὶ ταύτην ῥέμβεσθαι παρα-
 σκευάζει καὶ μετεωρίζεσθαι, ἵνα κενοῖς κόλποις ἀπὸ τοῦ κρείττονος
 ἀναχωρήσῃ ὁ ἄνθρωπος. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὁ πονηρὸς, ὅτι τὰ μέγιστα
 ἀνίσαι δυνήσεται ὁ ἀπερισπάστως τῷ Θεῷ προσευχόμενος, καὶ διὰ
 τοῦτο οἰωδήποτε τρόπῳ εὐλόγῳ ῥίψαι τὸν νοῦν ἀγωνίζεται. Ἄλλ'
 20 ἡμεῖς, τοῦτο ἐπιστάμενοι, ἀντιστρατευσόμεθα τῷ ἡμετέρῳ ἐχθρῷ, καὶ
 ὅταν σταθῶμεν εἰς προσευχὴν ἢ καὶ γόνατα κλίνωμεν, μηδένα λογι-
 σμὸν εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν εἰσελθεῖν συγχωρήσωμεν, μὴ λευκόν, μὴ
 μέλανα, μὴ δεξιόν, μὴ ἀριστερόν, μὴ γραφικόν, μὴ ἄγραφον, πλὴν τῆς
 πρὸς Θεὸν ἰκεσίας καὶ ἐνατενίσεως, καὶ τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγγινομέ-
 25 νης τῷ ἡγεμονικῷ ἐλλάμπειως καὶ ἡλιοβολίας. Ῥίψαντες τοίνυν πᾶσαν
 ἀφορμὴν καὶ πᾶσαν ὀκηριάν, ἀκηδίαν καὶ εὐλογοφανίαν, τῷ με-
 γάλῳ ἔργῳ τῆς προσευχῆς νηφόντως καὶ θερμῶς σχολάσωμεν, ὅπερ
 ἐστὶ ῥίζα ἀθανασίας.

ΣΠΔ'.- ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

30 Κατήγοροι αὐτοὶ ἑαυτῶν ἐσόμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ὑπὸ
 τοῦ οἰκείου ἐλεγχόμενοι συνειδότος. Ποίαν τοίνυν ἀπολογίαν εὐρήσο-
 μεν ἢ βοήθειαν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀπορίᾳ, πλὴν μόνης τῆς εἰς Χριστὸν τὸν
 φιλανθρωπώτατον Κύριον πίστεως; Μεγάλῃ γὰρ αὕτη ἀπολογία με-

282.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΟΥΛΙΟ.

Νὰ μὴ φοβηθεῖς ἓνα πάθος τῆς ψυχῆς ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας δαίμονες, ἔστω καὶ ἂν εἶναι πολὺ σκληρὸ, ἀλλὰ νὰ ὀπλίξεσαι περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα μὲ συνεχῆ λατρεία καὶ ψαλμωδία. Γιατὶ καὶ αὐτοὶ ποὺ μᾶς μισοῦν ἀγωνίζονται πολὺ καὶ σκοπὸν ἔχουν, ὥστε μὲ τὴν ἐπίθεση καὶ τὸ βάρος καὶ τὴν παρενόχληση ὅποιουδήποτε πάθους νὰ πείσουν τὴν καρδιὰ καὶ τὸν νοῦ μας νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴ διαρκῆ μνήμη τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ τάχα δὲν ὠφελεῖ καθόλου. Σὺ λοιπὸν, γνωρίζοντας καλὰ τὸν σκοπὸ τῶν ἐχθρῶν, νὰ μὴ πετάξεις τὰ νοητὰ σου ὄπλα, ἀλλὰ νὰ δείχνεις ἀνδρεία καὶ νὰ ἔχεις θάρρος καὶ δύναμη, καὶ νὰ ἐνισχύεις τὸν ἑαυτὸ σου μὲ κάθε δύναμη.

283.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΘΥΜΙΟ.

“Ὅλο τὸ διάστημα βέβαια ὁ Σατανᾶς φροντίζει νὰ κρατᾷ τὴν ψυχὴ μακριὰ ἀπὸ τὰ ἀνώτερα, ἰδιαίτερα ὅμως κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς ἐπινοεῖ πολλοὺς τρόπους, καὶ μᾶς ὑποβάλλει μύριους πειρασμούς, παραπλανώντας τὴ σκέψη ἀπὸ τὸν σκοπὸ τῆς καὶ κἀνοντάς τὴν νὰ περιφέρεται ἐδῶ κι’ ἐκεῖ καὶ νὰ ἀεροβατεῖ, γιὰ νὰ ἀναχωρήσει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ ζωὴ μὲ τοὺς κόλπους τοῦ ἀδαιανίου ἀπὸ τὸ Ἄνωτερο Ὄν. Γιατὶ ὁ πονηρὸς γνωρίζει καλὰ, ὅτι αὐτὸς ποὺ προσεύχεται ἀπερίσπαστα στὸν Θεὸ μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει πάρα πολλά, καὶ γι’ αὐτὸ μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο ἀγωνίζεται νὰ ρίξει κατὰ τὸν νοῦ. Ἐμεῖς ὅμως, γνωρίζοντάς το αὐτὸ καλὰ, ἅς ἀντιστρατευθῶμαστε ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ μας, καὶ ὅταν στεκόμαστε σὲ προσευχὴ ἢ γονατίζουμε νὰ μὴ ἐπιτρέπουμε νὰ μπεῖ κανένας λογισμὸς στὴν καρδιὰ μας, οὔτε λευκός, οὔτε μαῦρος, οὔτε δεξιός, οὔτε ἀριστερός, οὔτε γραπτός, οὔτε ἄγραφος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παράκληση καὶ ἐνατένιση πρὸς τὸν Θεό, καὶ τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου ποὺ ἔρχεται στὸν νοῦ μας ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Ἀπορρίπτοντας λοιπὸν κάθε ἀφορμὴ καὶ κάθε ὀκνηρία καὶ ἀδιαφορία καὶ εὐλογοφάνεια, ἅς ἀσχοληθοῦμε μὲ νηφαλιότητα καὶ θέρμη μὲ τὸ μεγάλο ἔργο τῆς προσευχῆς, τὸ ὁποῖο εἶναι ἡ ρίζα τῆς ἀθανασίας.

284.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ.

Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως θὰ εἶμαστε οἱ ἴδιοι κατήγοροι τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἐλεγχόμενοι ἀπὸ τὴ δική μας συνείδηση. Ποιὰ δικαιολογία λοιπὸν θὰ βροῦμε ἢ βοήθεια σ’ ἐκείνη τὴ δύσκολη στιγμή, ἐκτὸς μόνο ἀπὸ ἐκείνη τοῦ πολὺ φιλόανθρωπου Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου τῆς πίστεώς

γάλη βοήθεια καὶ ἀσφάλεια καὶ παρησία, καὶ πρόσωπον τὰ ἀπρόσωπα ποιησάντων διὰ τὴν ἀμύθητον συλλογὴν τῶν πταισμάτων. Ἐν γὰρ τῇ ὥρᾳ τῆς ἀγωνίας ἡμῶν καὶ τοῦ ἀμέτρου φόβου καθάπερ τις εὐμενῆς καὶ εἰρηνικός, φωτεινός τε καὶ προσηνῆς ἄγγελος ἐν μέσῳ
 5 παραφανεῖσα ἡμῖν ἡ μνήμη Χριστοῦ τοῦ ποθينوῦ Δεσπότη, καὶ ἡ εἰς αὐτὸν εὐριζος καὶ ἀσάλευτος πίστις, τὸν τρόμον καὶ τὴν αἰσχύνην ἐξέβαλε, καὶ εὐθυμίας ἐνέπλησε καὶ χαρᾶς, καὶ τὸν ἠλλοτριωμένον ᾤκείωσε τῷ Θεῷ. Τοιοῦτον τοίνυν λογίζου εἶναι, ὅπερ μαθεῖν ἠθέλησας παρὰ τοῦ Ἀποστόλου, «Μεταξὺ τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἡ
 10 καὶ ἀπολογουμένων ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων».

ΣΠΕ΄.

Ἐὰν γλίχῃ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν θλίψιν ἐπίσπασαι· ὁ γὰρ μὴ θλιβόμενος, οὐδαμῶς εἰσελεύσεται· διότι στενή
 15 ἔστιν ἡ πύλη.

ΣΠΣΤ΄.- ΠΑΝΗΓΥΡΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, δι' ἣν αἰτίαν πολλοὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ πλημμελήσαντες, οὐ τὴν αὐτὴν ἔδωκαν δίκην, φημί· Ἐπειδὴ πολλή ἐστιν ἡ τοῦ Κριτοῦ ἀκρίβεια· ἐν γὰρ τοῖς πταίσμασιν οὐ τὸ εἶδος ζητεῖται
 20 μόνον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἁμαρτήσαντος, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τόπος, καὶ ἡ ῥίζα, καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν εἴησθη, εἰ ἀναγλήτως διετέθη, εἰ ἐνέμεινεν, εἰ ἐπέγνω, εἰ ἐκ περιστάσεως, εἰ κατὰ συναρπαγὴν, ἢ κατὰ ἀπάτην, ἢ κατὰ μελέτην, ἢ κατὰ
 25 ἀγνοίαν, καὶ πολλὰ ἕτερα ἔστι, δι' ὧν ἡ θάσσανος αὕτη χωρεῖ, καὶ καιροῦ διαφορὰ ἐξετάζεται, καὶ πολιτείας κατάστασις. Οὐ γὰρ ὁ πρό νόμος, καὶ μετὰ νόμος, καὶ μετὰ τὴν χάριν τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν ἁμαρτῶν, τὴν αὐτὴν δίκην ὑφέξει, ἀλλ' ὁ μὲν ἡμεροτέραν, ὁ δὲ ἀκριβεστέραν, ὁ δὲ ἀπαραίτητον. Ταῦτα δὲ πάντα διαρρήδην ἐν ταῖς ἀγίαις Γραφαῖς κεκήρυκται.

30 ΣΠΖ΄.- ΕΥΔΑΙΜΟΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.

Ὅταν μέλλῃς προβαίνειν τὰ πρόθυρα τοῦ πυλῶνος, τοῦτο φθέγγξαι τὸ ῥῆμα πρῶτον Ἀποτάσσομαί σοι, Σατανᾶ, καὶ τῇ πομπῇ σου

μας; Διότι εἶναι μεγάλη ἡ δικαιολογία αὐτή. Εἶναι μεγάλη βοήθεια καὶ ἀσφάλεια καὶ παρηγορία αὐτῶν ποὺ ἔκαναν πρόσωπο τὰ ἀπρόσωπα πράγματα, ἕξαιτίας τῆς ἀμύθητης συλλογῆς τῶν πταισμάτων. Γιατὶ τὴν ὥρα τῆς ἀγωνίας μας καὶ τοῦ ἀνυπολόγιστου φόβου, ἐμφανιζόμενοι στὴ μέση, σὰν ἕνας εὐνοϊκὸς καὶ εἰρηνικὸς καὶ φωτεινὸς καὶ εὐπροσῆγορος ἄγγελος ἢ μνήμη τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ποθητοῦ Δεσπότη, καὶ ἡ καλὰ ριζωμένη καὶ ἀσάλευτη πίστη σ' αὐτὸν θὰ διώξει τὸν τρόμο καὶ τὴ ντροπὴ, καὶ θὰ μᾶς γεμίσει μὲ εὐθυμία καὶ χαρὰ, καὶ θὰ συμφιλιώσει τὸν ἀποξενωμένο μὲ τὸν Θεό. Αὐτὸ νὰ σκέπτεσαι ὅτι σημαίνει ἐκεῖνο ποὺ θέλησες νὰ μάθεις ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο, ὅτι δηλαδὴ μεταξὺ τῶν λογισμῶν ποὺ κατηγοροῦν ἢ καὶ ἀπολογοῦνται ὁ Θεὸς θὰ κρίνει τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὰ κρυφὰ τῶν ἀνθρώπων⁶⁴.

285. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐὰν ἐπιθυμοῦν διακαῶς νὰ μπεῖς στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, προσπάθησε νὰ προσελκύσεις τὴ θλίψη. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ δὲν δοκιμάζει θλίψη, δὲν θὰ μπεῖ στὴ βασιλεία, ἐπειδὴ ἡ πύλη τῆς εἶναι στενὴ.

286.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙΟ.

Ἐπειδὴ μοῦ ἔγραψες καὶ μὲ ρώτησες, Γιὰ ποιὸν λόγο πολλοί, ἂν καὶ ἔκαναν τὰ ἴδια ἁμαρτήματα, δὲν τιμωρήθηκαν τὸ ἴδιο, σοῦ λέγω· Ἐπειδὴ ἡ ἀκρίβεια τοῦ Κριτῆ εἶναι πολὺ μεγάλη, γιατί στὰ ἁμαρτήματα δὲν ἐξετάζεται μόνο τὸ εἶδος τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ ἡ πρόθεση ἐκείνου ποὺ ἁμάρτησε, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τόπος, καὶ ἡ ρίζα, καὶ ἐὰν μετὰ τὴν ἁμαρτία εὐχαριστήθηκε, ἢ ἂν ἔμεινε ἀνάληγτος, ἂν παρέμεινε σταθερὸς, ἂν κατάλαβε τί ἔκανε, ἂν τὸ ἔκανε περιστασιακὰ, ἢ ἐπειδὴ ἀναγκάστηκε ἢ ἐξαπατήθηκε, ἢ μετὰ ἀπὸ μελέτη ἢ ἀπὸ ἀγνοία, καὶ πολλὰ ἄλλα, μὲ τὰ ὁποῖα γίνεται ὁ ἔλεγχος καὶ ἐξετάζεται ἀκόμα καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ καιροῦ καὶ ἡ κατάστασις τῆς ζωῆς. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ ἁμάρτησε πρὶν ἀπὸ τὸν νόμο, καὶ μετὰ τὸν νόμο, καὶ μετὰ τὴ χάρη, δὲν θὰ τιμωρηθοῦν τὸ ἴδιο, ἀλλὰ ὁ πρῶτος ἐπεικέστερα, ὁ ἄλλος μὲ περισσότερη ἀκρίβεια, καὶ ὁ τρίτος ἀπόλυτα. Ὅλα αὐτὰ βέβαια κηρύσσονται ξεκάθαρα στὶς ἅγιες Γραφές.

287.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΕΥΔΑΙΜΟΝΑ.

Ὅταν πρόκειται νὰ περάσεις τὴν ἐξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ σου, πὲς προηγουμένως αὐτὰ τὰ λόγια· Ἀποκηρύσσω, Σατανᾶ, ἐσένα καὶ τὴν

καὶ τῆ λατρείᾳ σου, καὶ συντάσσομαί σοι, Χριστέ, καὶ μηδέποτε χωρὶς τῆς φωνῆς ταύτης ἐξέλθῃς. Τοῦτό σοι βακτηρία ἔσται, τοῦτο ὄπλον, τοῦτο πύργος ἄμαχος. Μετὰ τοῦ ῥήματος τούτου καὶ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου διατύπωσον. Οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἄνθρωπος ἀπαντῶν, 5 ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ὁ διάβολος βλάβαι τι δυνήσεται, μετὰ τούτων σε τῶν ὀπλῶν ὁρῶν πανταχοῦ φαινόμενον.

ΣΠΗ'.— ΠΡΙΣΚΦ.

Μέγα μὲν τὸ διαπαντὸς νήφειν, καὶ μηδὲ ἄλλως ἀλῶναι ἐπιθυμία αἰσχροῦ. Εἰ δέ ποτε συμβῆ τι παθεῖν ἀνθρώπινον, ἐκ τοῦ ἰδεῖν πρόσω- 10 πον εὖοπτον, στεναγμῶ παρακρήμα τῷ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῆ στερο- τυπία τὸ συμβᾶν θεράπευσον ἄλγος, ἀποφεύγων τοῖς λογισμοῖς τὴν φαντασίαν τοῦ τετρωκότος σε κάλλους, μηδὲ ἄλλως βουλόμενος τῷ νοῦ ταύτην ἐμμελετᾶν καὶ καταμανθάνειν τῷ αἰσχροῦ πάθει τὴν μορφὴν· αἱ γὰρ συνεχέστεραι ὑπομνήσεις τύπους βαθεῖς ἐγχαράττουσαι, λυμαί- 15 νονται τὴν ψυχὴν, ἄκουσαν αὐτὴν τρέπουσι πρὸς τὸ μύσος.

σπθ'.— Τῷ αὐτῷ.

Οὐκ ὀφείλομεν ὅλως ἀναλογίζεσθαι τὰς προειληφυίας ἀρετάς, ἀλλὰ καθεκάστην ἄλλας, πάσας δὲ χρηστάς καὶ ἐπαίνου ἀξίας ἐπι- νοεῖν, ὥστε προστιθέναι καὶ πολυπλασιάζειν τὸ δοθὲν ἡμῖν ἐκ τῆς 20 θείας δυνάμεως πνευματικὸν τάλαντον, μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς καλῶς τοῦτο αὐξάνοντες

σδ'.— Τῷ αὐτῷ.

Τῆς κατὰ σάρκα συγγενείας καὶ οἰκειότητος οὕτως ἐπιλανθάνε- σθαι προσήκει τὸν ἀγωνιζόμενον, ὡς μὴ ὅλως ταῖς τούτων μνήμαις 25 παρενοχλεῖσθαι ποτε. Ἡ ἀγνοεῖς ὅτι καὶ τὸ ἄγαν προσκεῖσθαι τοῖς κατὰ σάρκα συγγενέσι θήρατρον ὑπάρχει σατανικόν; Εἰ τέθηκας τοίνυν τῷ κόσμῳ, εἰ ἀπετάξω τῷ φθειρομένῳ βίῳ, εἰ συνετάξω τῆ οὐρανίῳ στρατιᾷ καὶ τάξει καὶ ἀγωγῇ, μηδὲν σοι καὶ τοῖς ἐπιγείοις, μηδὲ πρόσπασχε τῷ κατὰ σάρκα γένει. Εἰ δέ, ὡς λέγεις, δέονται ἐπι- 30 κουρίας, ὥσπερ τινὰς ξένους πτωχοὺς, εἰ δύνῃ τούτους εὖ ποιήσον, ἀλλὰ μὴ προσπαθείης τούτοις γηῖνος, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆς ὅλος σάρκινος καὶ γηῖνος καὶ ἀμαθὴς ὑπάρχων.

ἀκολουθία σου, καὶ τὴ λατρεία σου, καὶ τὰ σσομαι μὲ τὸ μέρος σου, Χριστέ, καὶ ποτὲ νὰ μὴ βγεῖς ἔξω χωρὶς τὰ λόγια αὐτά. Αὐτὸ νὰ εἶναι τὸ ραβδί σου, αὐτὸ τὸ ὄπλο σου, αὐτὸ ὁ ἀμάχητος πύργος. Μαζὶ μὲ τὰ λόγια αὐτὰ σχημάτισε καὶ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ στὸ μέτωπό σου. Γιατὶ ἔτσι ὄχι μόνο ἄνθρωπος πού σε συναντᾷ, ἀλλ' οὔτε ὁ ἴδιος ὁ διάβολος θὰ μπορέσει νὰ σε βλάψει, βλέποντάς σε νὰ ἐμφανίζεται παντοῦ μὲ τόσα ὄπλα.

288.— ΣΤΟΝ ΠΡΙΣΚΟ.

Εἶναι βέβαια σπουδαῖο τὸ νὰ εἶσαι πάντοτε νηφάλιος, καὶ ποτὲ νὰ μὴ κυριευτεῖς ἀπὸ πονηρὴ ἐπιθυμία. Ἐὰν ὅμως συμβεῖ κάποτε νὰ πάθεις κάτι τὸ ἀνθρώπινο, βλέποντας ἓνα πρόσωπο ὁμορφο, ἀμέσως μὲ στεναγμὸ πρὸ τὸν Θεὸ καὶ χτύπημα τοῦ στέρνου, θεράπευσε τὸν πόνο, ἀποφεύγοντας μὲ τοὺς λογισμοὺς τὴν εἰκόνα τῆς ὁμορφιάς πού σε πλήγωσε, καὶ νὰ μὴ θέλεις καθόλου νὰ σκέπτεσαι καὶ νὰ παρατηρεῖς μὲ τὸ αἰσχρὸ πάθος τῆ μορφῆς τῆς. Γιατὶ οἱ συχνότερες ὑπενθυμήσεις, χαράζοντας βαθειὰ τοὺς τύπους, μολύνουν τὴν ψυχὴ, καὶ χωρὶς νὰ θέλει, τὴν κάνουν νὰ στραφεῖ πρὸς τὴ σιχαμερὴ εἰκόνα.

289.— ΣΤὸν ἴδιο.

Δὲν πρέπει γενικὰ νὰ σκεφτόμαστε τίς ἀρετὲς πού ἐγιναν προηγουμένως, ἀλλὰ κάθε μέρα νὰ ἐπινοοῦμε ἄλλες, καὶ ὅλες νὰ εἶναι ἀγαθὲς καὶ ἀξιέπαινες, ὥστε νὰ προστίθενται καὶ νὰ πολλαπλασιάζουν τὸ πνευματικὸ τάλαντο πού μᾶς δόθηκε ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, αὐξάνοντάς το καλὰ μέχρι τὴν τελευταία ἀναπνοή μας.

290.— ΣΤὸν ἴδιο.

Τοὺς σαρκικοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ὁ ἀγωνιζόμενος πρέπει νὰ τοὺς λησιμονεῖ σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε νὰ μὴ ἐνοχλεῖται ποτὲ ἀπὸ τὴν ἀνάμνησή τους. Ἡ μήπως ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ τὸ νὰ βρισκόμαστε πολὺ κοντὰ στοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς, εἶναι παγίδα σατανικὴ; Ἐὰν λοιπὸν πέθανες γιὰ τὸν κόσμον, ἐὰν ἀπαρνήθηκες τὴ ζωὴ πού φθείρεται, ἐὰν συντάχθηκες στὴν οὐράνια στρατιὰ καὶ τάξη καὶ διαγωγή, δὲν ὑπάρχει τίποτε κοινὸ ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ στὰ ἐπίγεια, οὔτε νὰ ὑποφέρεις γιὰ τοὺς σαρκικοὺς συγγενεῖς. Καὶ ἐὰν, ὅπως λές, ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ βοήθεια, βοήθησέ τους, ἂν μπορεῖς, σὰν κάποιους ξένους, ἀλλὰ νὰ μὴ πασχίσεις γι' αὐτοὺς μὲ τρόπο γήινο, γιὰ νὰ μὴ κατηγορηθεῖς ὅτι εἶσαι γενικὰ σαρκικὸς καὶ γήινος καὶ ἀμαθής.

ΣΖΑ΄.

Εἰ ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς νοητῆς κεφαλῆς ὁ Προφήτης εἶρηκε πε-
πληθύναι τοὺς νοητοὺς δυσμενεῖς, σκοπεῖ πρὸς πόσους πόλεμον ἀνε-
δέξω.

5

ΣΖΒ΄.

Εἶωθεν ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἀεὶ πρὸς τὰ βλάπτοντα κατεπεί-
γεσθαι, πολλῶν δαμιόνων κατ' αὐτοῦ στρατευομένων διαπαντός καὶ
προτρεπομένων εἰς τὸ κακόν. Ἀλλὰ ἡμεῖς τῇ βίᾳ τὴν βίαν καταγωνι-
σώμεθα. Ὁφείλει γὰρ ὁ ἀγωνιζόμενος διορθοῦσθαι πᾶσαν ὑπόνοιαν
10 ὀυπαράν, καὶ ὀργίζεσθαι πρὸς ἑαυτόν, καὶ τὸ κρεῖττον ἐπικαλεῖσθαι
πρὸ τοῦ χαυνηθῆναι καὶ μαλαχθῆναι τὸν λογισμόν. Διὰ τοῦτο ἀναγ-
καῖον λεπτύνειν τὸ παχυνθὲν σαρκίον, διότι παχεῖα γαστήρ λεπτόν
οὐκ οἶδε τίττειν νοῦν.

ΣΖΓ΄.

15 Γυμνάσωμεν τὸν νοῦν πρὸς εὐσέβειαν, εἴ γε ἡ σωματικὴ κατώρ-
θωται γυμνασία. Ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλι-
μος, παιδικοῖς εἰκνῦα μαθήμασιν, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ἐστὶν
ὠφέλιμος, παρέχουσα τὴν ψυχικὴν εὐεξίαν τοῖς ἐφιεμένοις κτήσασθαι
τὴν κατὰ τῶν ἀντιπάλων παθῶν νίκην. Ὡσπερ γὰρ τοῖς ἄρτι ἐπὶ τὰ
20 παιδικὰ γυμναζομένοις ἀθληταῖς εὐπρεπὲς ἐστὶ τὸ γυμνάζειν τὸ σῶ-
μα καὶ τὰ μέλη κινεῖν συνεχῶς, ἀνδράσι δὲ ἀθλητικοῖς ἴδιον τὸ ἰσχύος
ἐπιμελεῖσθαι ἀγωνιστικῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς μεγάλους ἀλείφεσθαι ἀγῶνας,
οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς, τοῖς μὲν ἄρτι ἀρχομένοις τῆς θεοσεβείας,
καλὸν ἐπιμελεῖσθαι τοῦ καλύειν τὰς ἐνεργείας, καὶ κρατεῖν τῶν συν-
25 τρόφων ἡδονῶν καὶ παθῶν, ὑφ' ὧν καὶ ἀπροαιρέτως σχεδὸν εἴτεῖν
ἐλαύνονται, τοῖς δὲ ἐν ἔξει γεγεννημένους τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, πᾶσα
σπουδὴ γινέσθω τοῦ φροντίζειν καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν κινήματων,
καὶ φυλάττειν τὸν λογισμόν, ὅπως μὴ, κινήθεις ἀτάκτως, κατενεχθῆ
ἐπὶ τι τῶν ἀλυσιτελῶν, καὶ ἀπλῶς τοῖς μὲν ἐστὶ σπουδὴ τοῦ τὰς σωμα-
30 τικὰς παιδαγωγεῖν κινήσεις, τοῖς δὲ τὸ τὰς ὁρμὰς παιδεύειν τοῦ
λογισμοῦ, ὥστε πρὸς μόνην κινεῖσθαι τὴν ἐμφιλόσοφον διαγωγὴν,
μηδεμιᾶς φαντασίας κοσμικῆς περισπῶσης τὸν λογισμόν ἀπὸ τῶν θει-
οτέρων νοημάτων. Δεῖ γὰρ τεταῖσθαι τὴν τοῦ θεοσεβοῦντος ἐπιθυμίαν
δλην πρὸς τὸ ποθειμένον, ὡς μηδὲ ὅλως εὐρίσκειν καιρὸν τοὺς ἀνθρω-

291. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐάν, ὅπως λέγει ὁ προφήτης, οἱ νοητοὶ ἐχθροὶ ἔχουν αὐξηθεῖ περισσότερο καὶ ἀπὸ τὶς τρίχες τοῦ κεφαλοῦ μας, πρόσεχε μὲ πόσους ἀποφάσεις νὰ πολεμήσεις.

292. (᾽Ανεπίγραφη).

Ὁ ταλαιπωρημένος ἄνθρωπος συνήθως στρέφεται πάντοτε σ' αὐτὰ πού τὸν βλάπτουν, ἐπειδὴ πολλοὶ δαίμονες στρατεύονται διαρκῶς ἐναντίον του, καὶ τὸν προτρέπουν στὸ κακό. Ἐμεῖς ὅμως ἄς καταπολεμήσουμε τὴ βία μὲ βία. Γιατὶ αὐτὸς πού ἀγωνίζεται πρέπει νὰ διορθώνει κάθε βρωμερὴ σκέψη, νὰ ὀργίζεται πρὸς τὸν ἑαυτό του, καὶ νὰ ἐπικαλεῖται τὸ Ἄνωτερο Ὄν, πρὶν ὁ λογισμὸς του πέσει σὲ ἀποχαύνωση καὶ μαλθακότητα. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ λεπτύνει τὴ σάρκα του πού πάχυνε, γιατί παχειὰ κοιλιά δὲν μπορεῖ νὰ γεννήσει λεπτὸν νοῦ.

293. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἄς γυμνάσουμε τὸν νοῦ μας στὴν εὐσέβεια, ἐὰν βέβαια κατορθώσαμε τὴν ἄσκηση τοῦ σώματος. Γιατὶ ἡ σωματικὴ ἄσκηση εἶναι λίγο ὠφέλιμη καὶ μοιάζει μὲ παιδικὰ μαθήματα, ἐνῶ ἡ εὐσέβεια εἶναι ὠφέλιμη σὲ ὅλα, ἐπειδὴ δίνει ψυχικὴ εὐεξία σ' αὐτοὺς πού θέλουν νὰ κερδίσουν τὴ νίκη ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν παθῶν. Γιατί, ὅπως οἱ ἀθλητὲς πού τώρα γυμνάζονται στὰ παιδικὰ ἀθλήματα, πρέπει νὰ γυμνάζουν τὸ σῶμα, καὶ νὰ κινοῦν συνεχῶς τὰ μέλη τους, καὶ γιὰ τοὺς ἄνδρες ἀθλητὲς ἰδεῶδες εἶναι τὸ νὰ φροντίζουν τὴν ἀγωνιστικὴ τους δύναμη, καὶ νὰ προετοιμάζονται γιὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνες, ἔτσι καὶ στὴν ἀρετὴ, ἐκεῖνοι πού τώρα ἀρχίζουν τὴν εὐσεβῆ ζωὴ, εἶναι καλὸ νὰ φροντίζουν νὰ ἐμποδίζουν τὶς ἐνέργειες, καὶ νὰ συγκρατοῦν τὶς ἡδονὲς καὶ τὰ πάθη πού τοὺς συντροφεύουν, καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα σχεδὸν σύρονται χωρὶς νὰ τὸ θέλουν. Ἐκεῖνοι ὅμως πού ἀσκήθηκαν στὴν πρακτικὴ ἀρετὴ, πρέπει νὰ καταβάλουν κάθε προσπάθεια ὥστε νὰ φροντίζουν καὶ τὰ κινήματα τοῦ νοῦ καὶ νὰ φυλάγουν τὸν λογισμὸ, ὥστε νὰ μὴ κινήθῃ ἄτακτα καὶ πέσει σὲ κάτι ἀπὸ τὰ ἀνώφελα, καὶ γενικά, οἱ πρῶτοι πρέπει νὰ φροντίζουν νὰ ἐκπαιδεύουν τὶς κινήσεις τοῦ σώματός τους, ἐνῶ οἱ ἄλλοι νὰ ἐκπαιδεύουν τὶς ὁρμὲς τοῦ λογισμοῦ, ὥστε νὰ κινοῦνται μόνο στὸν εὐσεβῆ τρόπο ζωῆς, χωρὶς καμμιά κοσμικὴ φαντασία νὰ ἀποσπᾷ τὸν λογισμὸ τους ἀπὸ τὶς θεϊκότερες σκέψεις. Γιατὶ ὅλη ἡ ἐπιθυμία τοῦ εὐσεβοῦς πρέπει νὰ τείνει πρὸς αὐτὸ πού ποθεῖ, καὶ νὰ μὴ ἔχουν καθόλου εὐκαιρία οἱ ἄνθρωποι

πίνους λογισμούς ἐνεργεῖν τὰ οἰκεῖα πάθη. Εἰ γὰρ ἕκαστον πάθος,
 ὅταν ἐν τῷ κεκρατημένῳ κινήθῃ, κατέχει τὸν λογισμόν πεπεδημένον,
 διὰ τί μὴ καὶ τῆς ἀρετῆς ὁ ζῆλος σχολάζουσιν ἀπὸ τῶν λοιπῶν καθέ-
 ξει τὴν ἔννοιαν; Ποίαν γὰρ αἴσθησιν ἔχει τῶν ἔξωθεν ὁ λυπούμενος
 5 πρὸς τὸ τοῦ λελυπηκότος προσώπου εἶδωλον κατὰ διάνοιαν μαχόμε-
 νος; Ὁ δὲ ἀκόλαστος πολλάκις καὶ συνεδρεύων τισὶ κατέλυσε τὰ
 αἰσθητήρια, καὶ τὴν ποθουμένην ὄψιν φανταζόμενος, ἐκείνη προσο-
 μιλεῖ, τῶν παρόντων ἐπιλανθανόμενος, καὶ στήλη κάθηται ἄφωνος,
 εἰδῶς μὲν τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς γινομένων ἢ λαλουμένων οὐδέν, νενευ-
 10 κῶς δὲ ἐπὶ τὰ ἔνδον, ὄλος ἐστὶ τῆς φαντασίας τοῦ ποθουμένου προσώ-
 που. Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως κρατεῖ τοῦ λογισμοῦ διὰ τὴν προσπάθειαν τοῦ
 σατανικοῦ ἔρωτος, καὶ ἀργεῖν τὰς αἰσθήσεις παρασκευάζει, πολλῶ
 μᾶλλον ὁ τῆς φιλοσοφίας πνευματικὸς ἔρως ἀποτάξασθαι καὶ τοῖς
 αἰσθητοῖς καὶ τοῖς αἰσθήσεσι παρασκευάζει τὸν νοῦν, μετάρσιον
 15 ἀρπάζων αὐτὸν καὶ τῇ τῶν νοητῶν προσασχολῶν θεωρίᾳ, τῷ Θεῷ
 τοῦτον ἐνώσει ἀδιασπάστως

ΣΖΔ΄.

Οὐ χρὴ ἅμα τῷ θεάσασθαι τὸ εὐμορφον πρόσωπον, συναπάγεσθαι
 εὐθύς τῇ ἐκ τοῦ κάλλους ἐγγινομένῃ ἡδονῇ καὶ τῷ δριμυτάτῳ ἔρωτι
 20 συμφορεῖσθαι, ἀλλὰ μικρὸν διδόναι διάστημα καὶ καιρὸν τῷ καλῶ
 ἐπιλογισμῷ, ὅπως ἂν διασκέψοιτο, καὶ γνώοι συνεχῶς διακρίνας, τί γε
 εἶη τὸ βλάψον, καὶ τί τὸ ὠφελῆσον, καὶ πόσον μὲν λυπηθήσεται καὶ
 κατακόψει τὸ συνειδὸς ἀπεργασθείσης ὀλοπράκτως τῆς ἀθέσου
 ἡδονῆς, πόσον δὲ γαυριάσει καὶ τερφθήσεται καὶ ἀναδυστήσεται τοῖς
 25 ἀγαθοῖς λογισμοῖς, καταπαλαίσας γενναίως τὴν ἄτοπον ὄρεξιν, καὶ
 τῷ ποδὶ τῆς ψυχῆς καταπατήσας τὸ πάθος τὸ μυσαρὸν.

ΣΖΕ΄.- ΔΙΔΥΜΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.

Μὴ κατοκνῶμεν, μηδὲ κατολιγωρῶμεν προσεύχεσθαι καὶ ψάλ-
 λειν καὶ μελετᾶν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου καὶ προσκηνητοῦ Πνεύμα-
 30 τος. Ἐν γὰρ δὴ τοῖς ῥήμασι τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς ἐγκέκρουπται ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀποκαλύπτεται δὲ τοῖς προσκαρτεροῦσιν εὐχῇ
 καὶ ἡσυχίᾳ καὶ ψαλμοῖς καὶ τοῖς ἀναγνώσμασιν, ἐξ ὧν εἴωθεν ὁ νοῦς
 καταλάμπεσθαι

λογισμοὶ νὰ βάζουν σὲ ἐνέργεια τὰ δικά τους πάθη. Γιατί, ἐὰν κἀθε πάθος, ὅταν κινηθεῖ μέσα σ' αὐτὸν ποὺ κατέχει, κρατᾷ τὸν λογισμό δεμένον, γιατί καὶ ὁ πόθος τῆς ἀρετῆς νὰ μὴ κάνει τὸν νοῦ ἀργὸν ἀπὸ τὰ ἄλλα; Ποιὰ δηλαδή αἴσθησις ἔχει γιὰ τὰ ὅσα γίνονται ἔξω αὐτὸς ποὺ λυπᾶται, ὅταν ἀγωνίζεται μὲ τὸν νοῦ του ἐναντίον τοῦ εἰδώλου τοῦ προσώπου ποὺ τὸν λύπησε; Ἐνῶ ὁ ἀκόλαστος, ποὺ πολλές φορές κάθεται μαζὶ μὲ κάποιους, καταργεῖ τὰ αἰσθητήρια, καὶ φέρνοντας στὴ φαντασία του τὸ πρόσωπο ποὺ ποθεῖ, συνουσιάζεται μὲ ἐκεῖνο, μὴ λαμβάνοντας ὑπόψη του τοὺς παρόντες, καὶ μένει ἄγαλμα ἄφωνο, χωρὶς νὰ βλέπει μὲ τὰ μάτια αὐτὰ ποὺ γίνονται ἢ λέγονται, ἀλλ' ἔχοντας στραμμένο τὸν νοῦ μέσα του, παραδίνεται ὀλόκληρος στὴ φαντασία τοῦ προσώπου ποὺ ποθεῖ. Ἐὰν ὅμως αὐτὰ κυριαρχοῦν στὸν λογισμό μὲ τέτοιο τρόπο, ἐξαιτίας τῆς προσήλωσής του στὸν σατανικὸ ἔρωτα, καὶ κάνουν τὶς αἰσθήσεις νὰ ἀδρανοῦν, πολὺ περισσότερο ὁ πνευματικὸς ἔρωτας τῆς ἐνάρετης ζωῆς κάνει τὸν νοῦ νὰ ἀποκηρύξει καὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, καὶ ἀρπάζοντας τὸν στὸν ἄερα καὶ ἀπασχολώντας τον μὲ τὴ θέα τῶν νοητῶν, τὸν ἐνώνει ἀδιάσπαστα μὲ τὸν Θεό.

294. (Ἐνεπίγραφη).

Δὲν πρέπει μόλις δοῦμε τὸ ὁμορφο πρόσωπο, νὰ συναρπαζόμεσθε ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἡδονὴ ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ὁμορφιά, καὶ νὰ παρασυρόμαστε ἀπὸ τὸν δυνατὸ ἔρωτα, ἀλλὰ νὰ ἀφήνουμε ἓνα μικρὸ χρονικὸ διάστημα στὸν καλὸ συλλογισμό, ὥστε νὰ σκεφτεῖ καὶ νὰ δεῖ, ἐξετάζοντας συνεχῶς, τί μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτὸ ποὺ θὰ βλάψει, καὶ τί αὐτὸ ποὺ θὰ ὠφελήσει, καὶ πόσο θὰ λυπηθεῖ καὶ θὰ πλήξει τὴ συνείδηση, ὅταν πραγματοποιηθεῖ ὀλοκληρωτικὰ ἢ παράνομη ἡδονή, ἀλλὰ καὶ πόσο θὰ ὑπερηφανευτεῖ καὶ θὰ εὐχαριστηθεῖ καὶ θὰ ξαναβλαστήσει λογισμοὺς ἀγαθοὺς, ἀφοῦ νικήσει γενναῖα τὴν ἄνομη πράξι, καὶ μὲ τὸ πόδι τῆς ψυχῆς καταπατήσει τὸ σιχαμερὸ πάθος.

295.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΔΙΔΥΜΟ.

Νὰ μὴ δείχνουμε ὀκνηρία, οὔτε νὰ παραμελοῦμε τελείως νὰ προσευχόμεσθε καὶ νὰ ψάλλουμε καὶ νὰ μελετοῦμε τὴ διδασκαλία τοῦ ἁγίου καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος. Γιατὶ στὰ λόγια τῆς θεόπνευστης Γραφῆς κρύβεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ ἀποκαλύπτεται σ' αὐτοὺς ποὺ ἐπιδίδονται καρτερικὰ στὴν προσευχὴ καὶ στὴν ἡσυχία καὶ στοὺς ψαλμοὺς καὶ στὰ ἀναγνώσματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνήθως φωτίζεται ὁ νοῦς.

ΣΨΤ.- ΦΙΛΙΠΠΩ.

Μὴ ἐπαρθῶμέν ποτε κατὰ τοῦ ἀμελήσαντος, μηδὲ καυχησώμεθα, ὅταν δοκῶμεν καθαρὸν ἔχειν τὸ σῶμα, ἀλλὰ φοβήθητι σὺ μὲν ὁ πνευματικὸς σήμερον, αὐριον μὴ ἀποφανθῆς σαρκικός. Ὁ δὲ γήϊνος
5 ἄνθρωπος ἐκ μεταβολῆς γίνεται οὐράνιος. Ὅταν γὰρ δικαιοπραγῶν ἀρθῆς κατὰ τοῦ ἀμαρτήσαντος, ἐκεῖνος εὐθύς ὑπὲρ σέ δεδικαίωται. Σκόπησον τοίνυν, ὦ ἄνθρωπε, μήποτε καὶ σὺ πειρασθῆς, ἴσως γὰρ οὐδέποτε παρεχωρήθης ἐν οἷς οὗτος κεχείμασται.

ΣΨΖ.- ΛΕΣΒΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

10 Ἀγωνισώμεθα, μηδὲ τὸ ἀκαρὲς γοῦν ἀναπνεῖν ἐκτὸς μνήμης Θεοῦ· μέγιστον γὰρ ἀγαθὸν ἐστὶν ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ.

ΣΨΗ.- ΡΩΜΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὅσοι ἄμωμόν τε καὶ ἄθικτον τὴν οἰκείαν παρθενίαν φυλάξαι σπουδάζουσι, καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα θυσίαν ζῶσαν τῷ Θεῷ παρα-
15 στήναι, οὐ μόνον τὴν ἐπιθυμίαν κολάσαι ὀφείλουσιν, ἀλλὰ καὶ φιλοχρηματίαν καὶ κενοδοξίαν καὶ γαστρομαργίαν καὶ δόλον καὶ ἔριν καὶ ὄκνον καὶ γογγισμὸν καὶ μέθην καὶ φλυαρίαν σὺν πάσῃ κακίᾳ. Ἐκεῖνον γὰρ ἐγὼ παρθένον καλῶ, τὸν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι παρθενεύοντα. Καὶ γὰρ δέκα παρθένων ἐν παραβολῇ μνημονεύσας ὁ Κύ-
20 ριος, τὰς μὲν πέντε εἰς τὸν νυμφῶνα τῆς βασιλείας εἰσήγαγε, διὰ τὸ τῇ ψυχῇ καὶ τῇ σαρκὶ καθαρεύειν, τὰς δὲ πέντε ἀπόκλεισεν, ἐπειδὴ τῷ σώματι μόνῳ ἐπαρθένευον, τοῖς δὲ λογισμοῖς ἐρρουπαίνοντο, ἑαυτὰς ἀπατῶσαι.

ΣΨΘ.- ΠΙΟΝΙΩ.

25 Κἂν μήπω καθαρὰν ἐκτησάμεθα καρδίαν, κἂν στόμα σουτοῦ καθαρὸν κατασκευάσων, καὶ γὰρ καὶ τῷ λέγοντι καὶ τῷ ἀκροωμένῳ σπιλὸς γίνεται ἐκ τῶν φαύλων ῥημάτων. Γέγραπται γάρ· «Θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης». Κοίτη γὰρ τοῦ διαδόλου γίνεται γλῶσσα λοιδόρος.

30 Τ.- ΕΥΝΟΜΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οὐ μόνον τὰ ἔξωθεν ἐπιφερόμενα ἡμῖν παρὰ τῶν δαμιόνων τῆς ἀπειρημένης ἡδονῆς μηχανήματα Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν καταλύσαι δύναται, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐμφύτους καταργῆσαι κινήσεις.

296.— ΣΤΟΝ ΦΙΛΙΠΠΟ.

Νὰ μὴ κυριευθοῦμε ἀπὸ ἔπαρση ποτὲ ἀπέναντι σ' αὐτὸν ποὺ ἔδειξε ἀδιαφορία, οὔτε ὅταν πιστεύουμε ὅτι ἔχουμε τὸ σῶμα μας καθαρὸ, ἀλλὰ νὰ φοβᾶσαι σὺ ποὺ σήμερα εἶσαι πνευματικός, μήπως αὔριο ἀποδειχτεῖς σαρκικός, ἐνῶ ὁ γῆινος ἄνθρωπος μεταβαλλόμενος γίνεται οὐράνιος. Γιατί, ὅταν κάνοντας μὰ καλὴ πράξη ἐπαρθεῖς ἀπέναντι ἐκείνου ποὺ ἁμάρτησε, ἄμέσως ἐκεῖνος δικαιώθηκε περισσότερο ἀπὸ σένα. Πρόσεξε λοιπόν, ἄνθρωπε, μήπως κάποτε πέσεις καὶ σὺ σὲ πειρασμό, γιατί ἴσως ἐσὺ νὰ μὴ βρέθηκες ποτὲ σ' αὐτὰ μὲ τὰ ὁποῖα δοκιμάζεται αὐτός.

297.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΛΕΣΒΙΟ.

Ἄς ἀγωνιστοῦμε, ὥστε οὔτε μὰ στιγμή νὰ μὴν ἀναπνέουμε χωρὶς τὴ μνήμη τοῦ Θεοῦ, γιατί ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ εἶναι μέγιστο ἀγαθό.

298.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΡΩΜΑΝΟ.

Ὅσοι ἐπιδιώκουν νὰ φυλάξουν ἄψογη καὶ ἄθικτη τὴν παρθενία τους καὶ νὰ παρουσιάσουν τὰ σώματά τους θυσία ζωντανὴ στὸν Θεό, ὀφείλουν ὄχι μόνο τὴν ἐπιθυμία νὰ κόψουν, ἀλλὰ καὶ τὴ φιλοχρηματία καὶ τὴν κενοδοξία καὶ τὴ λαιμαργία καὶ τὸν δόλο καὶ τὴ φιλονεικία καὶ τὴν ὀκνηρία καὶ τὸν γογγυσμὸ καὶ τὴ μέθη καὶ τὴ φλυαρία μαζὶ μὲ κάθε κακία. Γιατὶ ἐκεῖνον ἐγὼ ὀνομάζω παρθένον, ἐκεῖνον ποὺ εἶναι παρθένος καὶ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα. Γιατὶ καὶ ὁ Κύριος, ἂν καὶ στὴν παραβολὴ ἀνέφερε δέκα παρθένες, τὶς πέντε τὶς ἔβαλε στὸ νυμφῶνα τῆς βασιλείας ἐπειδὴ ἦταν καθαρὲς καὶ στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα⁶⁵, ἐνῶ τὶς πέντε τὶς ἄφησε ἔξω, ἐπειδὴ ἦταν παρθένες μόνο σωματικά, ἐνῶ μὲ τοὺς λογισμοὺς μολύνονταν ἀπατώντας τὸν ἑαυτὸ τους.

299.— ΣΤΟΝ ΠΙΟΝΙΟ.

Ἔστω καὶ ἂν ἀκόμα δὲν ἀποκτήσαμε καρδιὰ καθαρὴ, κάνε τοῦλάχιστον καθαρὸ τὸ στόμα σου, γιατί καὶ σ' αὐτὸν ποὺ λέγει, καὶ σ' αὐτὸν ποὺ ἀκούει αἰσχρὰ λόγια δημιουργεῖται μόλυνση ἀπὸ τὰ κακὰ λόγια. Καθόσον ἔχει γραφεῖ: «Ὁ θάνατος καὶ ἡ ζωὴ βρίσκεται στὸ χέρι τῆς γλώσσας»⁶⁶. Γιατὶ ἡ ὑβριστικὴ γλῶσσα γίνεται κοίτη τοῦ διαβόλου.

300.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΥΝΟΜΙΟ.

Ὁ Χριστός, ὁ Κύριός μας, μπορεῖ νὰ καταργήσῃ ὄχι μόνο τὰ τεχνάσματα τῆς ἀπαγορευμένης ἡδονῆς, ποὺ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ ἔξω ἀπὸ τοὺς δαίμονες, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ καταργήσῃ καὶ τὶς ἔμφυτες κινήσεις.

ΤΑ΄.- ΝΕΟΦΥΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὐ δεῖ καταφρονεῖν τῶν βραχέων δοκουσῶν ἐντολῶν, ἀλλὰ καὶ ταύτας ποιεῖν σὺν ταῖς μεγάλαις Ὡσπερ γὰρ καθαιρεθέντος φραγμοῦ ἐπιβουλεύεται τὸ χωρίον, μένοντος δὲ τούτου δυσεπιβούλευτος
5 ἔσται ὁ ἀμπελὼν καὶ ὁ παράδεισος, οὕτως ἐὰν φυλάττης καὶ τὰς μικρὰς ἐντολάς, ὁ νοητὸς ὄφεις οὐ δύναται σε δακεῖν· ἐὰν δὲ κατασπάσῃς τὸν φραγμόν, φυλακτικὸν ὑπάρχοντα τῶν ἔνδον καρπῶν, ὁ πονηρὸς ὄφεις ῥαδίως ἐπιβουλεύσει σοι.

ΤΒ΄.- ΦΩΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

10 Ἀγαλλίαμα ὑπάρχουσι τῆς δαιμόνων μανίας οἱ φιλαμαρτήμονες ἡμῶν λογισμοὶ καὶ ὁ ἔσμός τῶν ἀκαθάρτων πράξεων. Ἀλλ' ὅμως ὅταν δυνηθῶμεν ἀνανῆσαι καὶ πρὸς Χριστὸν ἐπιστρέψαι τὸν φιλόανθρωπον, εὐθέως οἱ δυσμενεῖς πρὸς ὀδυρμούς καὶ κοπετὸν τρέπονται καὶ λύπην ἀφόρητον. Ὅθεν φησὶ Βαρούχ περὶ τῆς τούτων κακίας, ὅτι
15 «Ὡσπερ ἐχάρη καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώματί σου, οὕτω λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἐαυτοῦ ἐρημώσει· καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα τῆς πολυλογίας, καὶ τὸ γαυρίαμα αὐτῆς εἰς πένθος μεταβαλῶ».

ΤΓ΄.- ΠΡΟΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.

Δεῖ τὸν νέον ἀσκεῖν σώματος ἡσυχίαν καὶ κοσμιότητα σχήματος,
20 φωνὴν σύμμετρον καὶ εὐτακτον, τροφήν καὶ πότον ἀθόρυβον καὶ μετ' ἐνδεΐας, ἐπὶ πρεσβυτέρων σιγῆν, ἐπὶ σοφότερων ἀκρόασιν, πρὸς τοὺς ἴσους ἀγάπην, πρὸς τοὺς ἐλάττονας ἀγαπητικὴν συμβουλήν, ἀπὸ τῶν φαύλων καὶ σαρκικῶν καὶ φιλοπραγμόνων ἀναχώρησιν. Ὀλίγα φθέγγεσθαι, πλείονα δὲ νοεῖν, μὴ θρασύνεσθαι λόγῳ, μὴ περιττεύειν
25 ὁμιλίαις, μὴ πρόχειρον εἶναι περὶ γέλωτα, αἰδεῖ κοσμεῖσθαι, γυναιξὶ μὴ διαλέγεσθαι, κάτω τὸ βλέμμα ἔχειν, ἄνω δὲ τὴν ψυχὴν, φεύγειν ἀντιλογίας, μὴ διδασκαλικὸν μεταδιώκειν ἀξίωμα, μὴ θαυμάζειν τὰς παρὰ ἀνθρώπων τιμὰς, καὶ μάλιστα τῶν οὐκ εἰδότην τὸ ὄντως τίμιον, μεταδιώκειν τὴν παρὰ ἀνθρώποις τοῖς συνετοῖς ἀποδοχὴν, τὸν πάν-
30 των καλλίονα ἔπαινον, προκόπτοντα δὲ συνεθίζεσθαι ἐπιζητεῖν ἔπαινον μόνον τὸν παρὰ Θεοῦ. Καὶ εἰ τοῦ διδάσκειν καὶ ὠφελεῖν ἑτέρους ἐφίκοιτο, μισθοῦ χάριν τοῦ παρὰ Θεοῦ κεμένου τοῦτο ποιεῖν, καὶ ὡς

301.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΕΟΦΥΤΟ.

Δέν πρέπει νά περιφρονοῦμε τίς ἐντολές πού φαίνονται μικρές, ἀλλά καί αὐτές νά τίς τηροῦμε μαζί μέ τίς μεγάλες. Γιατί, ὅπως ὅταν γκρεμιστεῖ ὁ φράχτης, καταπατεῖται τὸ χωράφι, ἐνῶ ὅταν ὑπάρχει ὁ φράχτης, τὸ ἀμπέλι καί ὁ κῆπος καταπατοῦνται δύσκολα, ἔτσι ἐάν τηρεῖς καί τίς μικρές ἐντολές, τὸ νοητὸ φίδι δέν μπορεῖ νά σέ δαγκώσει. Ἐάν ὅμως χαλάσεις τὸν φράχτη πού εἶναι φύλακας τῶν καρπῶν πού ὑπάρχουν μέσα, τὸ πονηρὸ φίδι εὐκολα θά σοῦ κάνει κακὸ.

302.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΦΩΚΑ.

Οἱ ἁμαρτωλοὶ λογισμοὶ μας καί τὸ πλῆθος τῶν ἀκάθαρτων πράξεων εἶναι χαρὰ τῆς μανίας τῶν δαιμόνων. Ὅμως, ὅταν μπορέσουμε νά ἀνανήσουμε καί νά ἐπιστρέψουμε στὸν φιλόνητο Χριστὸ, ἀμέσως οἱ ἐχθροὶ τρέπονται σὲ ὄδυρμους καί μεγάλο θρήνο καί ἀνυπόφορη λύπη. Γι' αὐτὸ ὁ Βαρούχ λέγει γιὰ τὴν κακία αὐτῶν «Ὅπως χάρηκε καί εὐφράνθηκε μέ τὴν πτώση σου, ἔτσι θά λυπηθεῖ γιὰ τὴν ἐρήμωσή του. Καί θά ἀφαιρέσω τὴν χαρὰ τοῦ λαοῦ της, καί τὴν ἔπαρσή της θά τὴν μεταβάλω σὲ πένθος»⁶⁷.

303.— ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ.

Ὁ νέος πρέπει νά καλλιεργεῖ τὴν ἡσυχία τοῦ σώματος καί τὴν κοσμιότητα τῆς ἐμφάνισής του, νά ἔχει φωνὴ μετρημένη καί σεμνή, νά τρώει καί νά πίνει ἀθόρυβα καί λιγώτερο ἀπὸ ὅσο τρῶνε οἱ ἄλλοι. Μπροστὰ στοὺς μεγαλύτερους νά σιωπᾷ, νά ἀκούει τοὺς πιὸ σοφοὺς, νά τρέφει ἀγάπη πρὸς τοὺς ἴσους, πρὸς τοὺς κατώτερους νά δίνει συμβουλές μέ ἀγάπη, καί νά φεύγει μακριὰ ἀπὸ τοὺς κακοὺς, τοὺς σαρκικούς καί τοὺς πολυπράγμονες. Νά λέγει λίγα, νά σκέφτεται περισσότερο, νά μὴ ἀποθρασύνεται στὸν λόγο, νά μὴ λέγει πράγματα περιττά, νά μὴ εἶναι εὐκόλος στὰ γέλια, νά ντύνεται σεμνὰ, νά μὴ μιλάει μέ γυναῖκες, νά ἔχει τὸ βλέμμα στραμμένο πρὸς τὰ κάτω, καί τὴν ψυχὴ πρὸς τὰ ἄνω, νά ἀποφεύγει τίς ἀντιλογίες, νά μὴ ἐπιδιώκει τὸ ἀξίωμα τοῦ δασκάλου, νά μὴ θαυμάζει τίς τιμές τῶν ἀνθρώπων, καί μάλιστα ἐκείνων πού δέν γνωρίζουν τὸ πραγματικὰ τίμο, νά ἐπιδιώκει τὴν ἀποδοχὴ τοῦ ἀπὸ ἀνθρώπους συνετοῦς, τὸν κάλλιστο ὄλων ἔπαινο, καί καθὼς προκόβει νά συνηθίζει νά ἐπιζητεῖ μόνο τὸν ἔπαινο τοῦ Θεοῦ. Καί ἂν φτάσει νά διδάσκει καί νά ὠφελεῖ ἄλλους, νά τὸ κάνει γιὰ χάρη τοῦ μισθοῦ τοῦ Θεοῦ, καί

ἔργον ὀφειλόμενον πληροῦν τῷ Θεῷ, καὶ παρ' αὐτοῦ κομιζόμενον τὴν ἀνταπόδοσιν ἐν αἰωνίαις δωρεαῖς.

ΤΔ'.

Ἔσοι μὴ βούλονται διὰ τῆς τοῦ λόγου ὑπακοῆς καὶ πίστεως
5 σωθῆναι, οὗτοι κατὰ τινὰ ἀπόρητον τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα διὰ τῶν
ἀλγεῖνῶν καὶ σκυθρωπῶν ἐπιφορῶν σωφρονίζονται.

ΤΕ'.

Τὸ πράως καὶ μετὰ φιλοσοφίας βαστάσαι βαρεῖάν τινα καὶ ἀδό-
κητον συμφορᾶν, πάντων ἐστὶν μεῖζον τῶν κατορθωμάτων, καὶ αὐτῆς
10 τῆς ἐλεημοσύνης.

ΤΣΤ'.

Οἶδεν ὁ ἡμέτερος Δεσπότης ὧν χρεῖαν ἔχομεν, καὶ ἔσθ' ὅτε πρὸς
αὐτῇ τῇ ἐξόδῳ ἀνοιξεί ἀνασταῖς τῷ κρούοντι δι' εὐχῆς καὶ ἐλπίδος, καὶ
δώσει τὸ πνευματικὸν αἶτημα τῆς καρδίας.

15

ΤΖ'.

Κἂν μὴ ταχέως λάθῃς τὸ αἶτημά σου, κἂν μηδὲ ὄλως λάθῃς, ἴσως
γὰρ οὐ συμφέρει τῇ ψυχῇ σου ἢ αἰτησίς αὐτὸ μόνον τὸ στήναι εἰς
προσευχὴν καὶ προσομιλεῖν τῷ τὰ πάντα κτίσαντι Θεῷ, πόσου ἄξιον,
εἰπέ μοι.

20

ΤΗ'.

Ἡμεῖς αἴτιοι τῆς ἡμετέρας ἀπωλείας ὑπάρχομεν. Ἐὰν δὲ μετα-
νοήσωμεν, κἂν κύνες τινὲς ὧμεν περιλείχοντες τοὺς πόδας τοῦ Δεσπότη-
του προτιμησόμεθα τῶν ἀμελούντων τέκνων. Ὅσα γὰρ μὴ ἀνύει φι-
λία, τοσαῦτα ἀνύει προσεδρία καὶ πένθος καὶ δέησις ἐκτενής.

25

ΤΘ'.

Ἐὰν μὴ τις ὀπλίσηται τῇ καλλίστῃ ὑπομονῇ, εὐχείρωτος γενήσε-
ται τῷ Σατανᾷ, μυρία γὰρ θήρατρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν παραπήγνυται
τοῖς μοναχοῖς. Ὅθεν παραινεῖ ἡμᾶς ὁ Κύριος λέγων «Ἐν τῇ ὑπομονῇ
ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος
30 σωθήσεται».

σάν ἔργο πού ὀφείλει νά τὸ ἐκτελεῖ πρὸς δόξα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ὁποῖο φέρνει ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἀνταπόδοση μὲ αἰώνιες δωρεές.

304. (᾽Ανεπίγραφη).

᾽Οσοι δὲν θέλουν νά σωθοῦν μὲ τὴν ἀκρόαση τοῦ λόγου καὶ τὴν πίστη, αὐτοί, σύμφωνα μὲ κάποια μυσικὴ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, συνετίζονται μὲ τὴν ὀδυνηρὰ καὶ δυσάρεστα περιστατικὰ πού τοὺς βρίσκουν.

305. (᾽Ανεπίγραφη).

Τὸ νά ὑπομείνουμε μὲ πραότητα καὶ καρτερία κάποια βαρεῖα καὶ ξαφνικὴ συμφορὰ, εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλες τὶς ἀρετές, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνη.

306. (᾽Ανεπίγραφη).

᾽Ο Κύριός μας γνωρίζει αὐτὰ πού χρειαζόμαστε, καὶ ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου θὰ σηκωθεί καὶ θὰ ἀνοίξει σ' αὐτὸν πού χτυπᾷ τὴν πόρτα μὲ προσευχὴ καὶ ἐλπίδα καὶ θὰ ἱκανοποιήσει τὸ πνευματικὸ αἶτημα τῆς καρδιᾶς του.

307. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐὰν δὲν πάρεις γρήγορα αὐτὸ πού ζήτησες, καὶ ἂν ἀκόμα δὲν τὸ πάρεις καθόλου, ἐπειδὴ ἴσως δὲν συμφέρει στὴν ψυχὴ σου αὐτὸ πού ζήτησες, αὐτὸ καὶ μόνο, τὸ ὅτι στάθηκες σὲ προσευχὴ καὶ μίλησες μὲ τὸν Θεὸ πού δημιούργησε τὰ πάντα, πόσο, πές μου, ἀξίζει!

308. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε αἵτιοι τῆς ἀπώλειᾶς μας. Ἐὰν ὁμως μετανοήσουμε καὶ γίνουμε σάν σκυλάκια γλύφοντας τὰ πόδια τοῦ Δεσπότη, θὰ προτιμηθοῦμε ἔναντι τῶν τέκνων πού δείχνουν ἀμέλεια. Γιατί, ὅσα κατορθώνει ἡ φιλία, τόσα πετυχαίνει ἡ ἐπιμονὴ στὸ αἶτημα, καθὼς καὶ τὸ πένθος καὶ ἡ μακρὰ παράκληση.

309. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐὰν κανεὶς δὲν ὀπλιστεῖ μὲ τὴν ὠραιότατη ὑπομονή, θὰ γίνει εὐκόλα ὑποχείριος στὸν Σατανᾶ, ὁ ὁποῖος στήνει μύριες παγίδες ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ στοὺς μοναχοὺς. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος μᾶς συμβουλεύει λέγοντας: «Μὲ τὴν ὑπομονὴ σας θὰ κερδίσετε τὶς ψυχές σας»⁶⁸. Γιατί «αὐτὸς πού θὰ θὰ δείξει ὑπομονὴ μέχρι τὸ τέλος, θὰ σωθεῖ»⁶⁹.

ΤΙ΄

Εἰ βουλόμεθα καὶ ἡμεῖς, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὥστε
καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, σπουδάσωμεν
ἀποκλειῖσαι τὰς θύρας, τὸ μὲν στόμα τῆ βελτίστη σιωπῆ, τὸ δὲ ὄμμα
5 τοῦ μὴ ἐμπαθῶς βλέπειν, ἀκοὴν δὲ κωλύοντες ἀκροᾶσθαι ῥημάτων
φθοροποιῶν, ὁσφρήσει δὲ καὶ ἄφῃ ἐκκλίνοντες τὰς σαρκικὰς ἡδονάς.

ΤΙΑ΄

Οὐκ ἐπιλανθάνεται ὁ Θεὸς τῶν μεμνημένων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ
πάνυ μνημονεύσει ἀνθρώπου, ἐν ᾧ εἰσιν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου. Φησὶ
10 γὰρ διὰ τοῦ Ἱερεμίου, « Ἀνθ' ὧν οἱ λόγισμοί μου παρ' αὐτῷ εἰσι, μνεῖα
μνησθήσομαι αὐτοῦ ».

ΤΙΒ΄

Φάσκεῖς θλίβεσθαι πάνυ καὶ ἀμηχανεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀθέσοις
καὶ θεομάχοις λογισμοῖς τοῖς ὑπὸ τοῦ διαβόλου βαλλομένοις τῆ ψυχῇ·
15 ἀλλ' ἀποκρούου καθόσον δύνασαι τὴν ἀθυμίαν καὶ τὴν ἀμηχανίαν,
καὶ χαῖρε μᾶλλον τῆ ἐπαγγελίᾳ τῶν θείων στεφάνων σεαυτὸν ἀνακτώ-
μενος καὶ ῥωννίων. Οὐδαμῶς γὰρ ἀπολέσει Κύριος πάντας τοὺς γνη-
σίως πρὸς αὐτὸν διηνεκῶς βλέποντας.

ΤΙΓ΄

20 Εἰ θαυμάζεις τὸ κάλλος βλέπων τῶν παρόντων κτισμάτων, πολλῶ
μᾶλλον τὰ μέλλοντα θαύμασον. Εἰ καλὰ τὰ δημιουργήματα, πολλῶ
μᾶλλον καὶ ἀπειροπλασίως καλλίων ὑπάρχει ὁ ποιήσας Κύριος. Εἰ τὰ
πρόσκαιρα τοιαῦτα, ποταπὰ τὰ αἰώνια; Ἀπὸ τῶν ὄρωμένων τοίνυν
ἐπὶ τὰ ἀόρατα μετάθεσ τὸν νοῦν.

25

ΤΙΔ΄

Γινῶθι σεαυτὸν πρὸ πάντων οὐδὲν γὰρ δυσχερέστερον τοῦ ἑαυτὸν
γινῶναι, οὐδὲν ἐπιπικνότερον, οὐδὲν ἐργωδέστερον. Ὄταν δὲ σεαυτὸν
γινῶς, τότε δυνήσῃ καὶ Θεὸν ἐπιγινῶναι, καὶ τῷ λογισμῷ ἐπελθεῖν τὰ
κτίσματα, ὡς προσήκει.

310. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐάν θέλουμε νὰ ἔρθῃ ὁ Κύριος καὶ σὲ μᾶς, ὅπως πῆγε καὶ στοὺς ἀποστόλους ἐνῶ οἱ πόρτες ἦταν κλειστές, ἄς φροντίσουμε νὰ κλείσουμε τίς πόρτες, τὸ στόμα μὲ τὴν ἄριστη σιωπή, τὰ μάτια γιὰ νὰ μὴ βλέπουμε μὲ ἐμπάθεια, τὴν ἀκοή ἐμποδίζοντάς τὴν νὰ ἀκούει λόγια ποὺ διαφθείρουν, ἐνῶ τὴν ὄσφρηση καὶ τὴν ἀφή μὲ τὸ νὰ τίς ἀπομακρύνουμε ἀπὸ τίς σαρκικὲς ἡδονές.

311. (᾽Ανεπίγραφη).

Ὁ Θεὸς δὲν λησμονεῖ αὐτοὺς ποὺ τὸν θυμοῦνται, ἀλλὰ καὶ μνημονεύει πολὺ τὸν ἄνθρωπο στὸν ὁποῖο ὑπάρχουν τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. Γιατὶ λέγει μέσω τοῦ Ἱερεμία: «Ἐπειδὴ τὰ λόγια μου βρίσκονται σ' αὐτόν, τὸν θυμᾶμαι διαρκῶς»⁷⁰.

312. (᾽Ανεπίγραφη).

Λές, ὅτι στενοχωρεῖσαι πολὺ καὶ βρίσκεσαι σὲ ἀμηχανία γιὰ ὅλους τοὺς ἀνομους καὶ ἀντίθεους λογισμοὺς ποὺ βάζει στὴν ψυχὴ ὁ διάβολος. Ἀλλὰ νὰ ἀπομακρύνεις ὅσο μπορεῖς τὴν λιποψυχία καὶ τὴν ἀμηχανία, καὶ νὰ χαίρεσαι μᾶλλον μὲ τὴν ὑπόσχεση τῶν θεϊκῶν στεφανιῶν, ξαναβρίσκοντας τὸν ἑαυτὸ σου καὶ ἀποκτώντας δύναμη. Γιατὶ μὲ κανένα τρόπον ὁ Κύριος δὲν θὰ ἀφανίσει ὅλους αὐτοὺς ποὺ προσβλέπουν διαρκῶς σ' αὐτόν μὲ εἰλικρίνεια.

313. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐάν θαυμάζεις βλέποντας τὴν ὁμορφιὰ τῶν τωρινῶν δημιουργημάτων, θαύμασε περισσότερο τὰ μελλοντικά. Ἐάν εἶναι ὡραῖα τὰ δημιουργήματα, πολὺ περισσότερο καὶ ἄπειρες φορές ὡραιότερος εἶναι ὁ Κύριος ποὺ τὰ δημιούργησε. Ἐάν τὰ πρόσκαιρα εἶναι τέτοια, πόσο περισσότερο εἶναι τὰ αἰώνια; Ἀπὸ αὐτὰ λοιπὸν ποὺ βλέπεις, σκέψου ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀόρατα.

314. (᾽Ανεπίγραφη).

Πρὶν ἀπὸ ὅλα γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου, γιατί τίποτε δὲν εἶναι δυσκολώτερο ἀπὸ τὸ νὰ γνωρίσεις τὸν ἑαυτὸ σου, τίποτε δὲν εἶναι πιὸ ἐπίπονο, τίποτε πιὸ κουραστικό. Καὶ ὅταν γνωρίσεις τὸν ἑαυτὸ σου, τότε θὰ μπορέσεις νὰ γνωρίσεις καλὰ καὶ τὸν Θεό, καὶ μὲ τὸ νοῦ σου νὰ πλησιάσεις καὶ νὰ διεισδύσεις στὰ δημιουργήματα, ὅπως πρέπει.

ΤΙΕ΄ :

Κυρίως σοφός καὶ φύσει μόνος ἐστὶν ὁ Θεός, ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι κατὰ μετοχὴν ἔχουσι τὴν σοφίαν. Σοφός τοίνυν ὑπάρχων ὁ Δεσπότης, ἐπίσταται τίνος μὲν ταχέως ὑπακούσει, τίνι δὲ βραδύτερον
 5 παρέξει τὸ αἶτημα. Οὐκ οἶδαμεν γὰρ ἡμεῖς ἑαυτούς, ὡς οἶδεν ἡμᾶς ὁ κτίσας πάντα Θεός, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν βραδέως ἢ ταχέως ὀρέγει τὴν αἶτησιν. Ὅθεν μηδαμιῶς μικροψυχῶμεν, μηδὲ ἀκηδιῶμεν, ἀλλὰ στερεοὶ καὶ ἐδραῖοι μένωμεν εὐχαριστοῦντες καὶ αἰτούμενοι καὶ ἀπεκδεχόμενοι καὶ ἐλπίζοντες λήψεσθαι. «Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει,
 10 καὶ ὁ ζητῶν τὰ κρείττονα εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται πύλη δικαιοσύνης».

ΤΙΣΤ΄ :

Τοὺς ἐπιγνώμονας τῆς προσούσης αὐτοῖς ἀσθενείας, ὅταν τοὺς προπελεμοῦντας αὐτοῖς δαίμονας ῥαγδαιότερους φωράσσουσι, ἐπὶ τὸν
 15 Θεὸν τὴν πᾶσαν ῥίπτειν ἐλπίδα, καὶ πρόμαχον αὐτὸν γενέσθαι παρακαλεῖν ἔκτενῶς δεῖ.

ΤΙΖ΄ :

Καθεύδεις, καὶ ὁ χρόνος σε παρατρέχει· ἐγρήγορας, καὶ περὶ τὰ μάταια τὴν σαντοῦ περιέλκεις καρδίαν· ἀλλ' ὅμως μειοῦταί σου ἡ ζωή,
 20 κἂν αὐτὸς μὴ αἰσθάνῃ μηδὲ συνήης.

ΤΙΗ΄ :

Ἴσως ἀγνοεῖς, καίπερ πολλάκις ἀνεγνωκῶς τὸ μὴ χρῆναι παννύχιον καθεύδειν βουληφόρον ἄνδρα. Οὐ δεῖ γὰρ πᾶσαν τὴν νύκτα ὡς νεκρὸν κοιμᾶσθαι τὸν ἐξεταζόμενον ταῖς θείαις βουλαῖς, καὶ προσ-
 25 δοκῶντα τὸν Κύριον πότε ἤξει ἐκ τῶν ἐπουρανίων καὶ λογοθετήσῃ τὸ καθ' ἡμᾶς. Διόπερ ὁ μὴ γινώσκων ἄπερ ἀνέγνω, καθεύδεις ἀκορέστως ἀπ' ἐσπέρας μέχρι τῆς τοῦ ἡλίου αὐριον ἀνατολῆς, ῥέγχων καὶ μένων ἀσάλευτος Ὅθεν κἂν ἀπὸ τοῦ παρόντος ἐκδιάσαι τὴν σεαυτοῦ κωθρεία, καὶ σπεῦδε τὸν ἄλογον ἐκτινάξαι ὕπνον, καὶ γεύσασθαι τοῦ
 30 τῆς ψαλμωδίας ἀμβροσίου γλυκίσματος, μετάθεσ αὐτὸν πρὸς τὴν ἀμείνονα λῆξιν καὶ καλλίστην κατάστασιν, θέλησον τῇ θία τῆς φιλοθέου σπουδῆς ἐκνικῆσαι καὶ λύσαι τὴν θίαν τῆς ἀμελείας καὶ τῆς ἀφά-

315. (᾽Ανεπίγραφη).

Στὴν κυριολεξία σοφὸς καὶ μόνος ἀπὸ τῆ φύση του εἶναι ὁ Θεὸς, ἐνῶ οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴ σοφία συμμετέχοντας σ' αὐτήν. Ἄφοῦ λοιπὸν ὁ Κύριος εἶναι σοφός, γνωρίζει καλὰ ποιὸν θὰ ἀκούσει γρήγορα, καὶ σὲ ποιὸν θὰ δώσει ἀργότερα αὐτὸ ποὺ ζήτησε. Γιατὶ ἐμεῖς δὲν γνωρίζουμε τὸν ἑαυτὸ μας, ὅπως τὸν γνωρίζει ὁ Θεὸς ποὺ δημιούργησε τὰ πάντα, καὶ ἀνάλογα μὲ τὸ συμφέρον μας ἱκανοποιεῖ ἀργὰ ἢ γρήγορα τὸ αἶτημά μας. Γι' αὐτὸ νὰ μὴ λιποψυχοῦμε, οὔτε νὰ ἀδιαφοροῦμε, ἀλλὰ νὰ μένουμε σταθεροὶ καὶ ἀμετακίνητοι, εὐχαριστώντας τον καὶ ὅταν ζητᾶμε καὶ ὅταν λαμβάνομε αὐτὰ ποὺ ζητᾶμε καὶ ὅταν ἐλπίζομε ὅτι θὰ τὰ λάβουμε. Γιατὶ λέγει· «Καθένας ποὺ ζητάει παίρνει, καὶ αὐτὸς ποὺ ζητάει τὰ ἀνώτερα τὰ βρίσκει, καὶ σ' αὐτὸν ποὺ χτυπᾶ, θὰ ἀνοιχτεῖ ἡ πύλη τῆς δικαιοσύνης»⁷¹.

316. (᾽Ανεπίγραφη).

Αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ἐπίγνωση τῆς ἀδυναμίας τους, ὅταν δοῦν ὅτι οἱ δαίμονες ποὺ τοὺς πολεμοῦν γίνονται ὀρμητικώτεροι, πρέπει νὰ ρίχνουν ὅλες τὶς ἐλπίδες τους στὸν Θεό, καὶ νὰ τὸν παρακαλοῦν διαρκῶς νὰ γίνει ὑπερασπιστὴς τους.

317. (᾽Ανεπίγραφη).

Κοιμᾶσαι καὶ ὁ χρόνος σὲ προσπερνᾶ. Ξυπνᾶς, καὶ στρέφεις τὴν καρδιά σου γύρω ἀπὸ τὰ μάτια. Ὅμως ἡ ζωὴ σου λιγοστεύει, ἔστω καὶ ἂν ἐσύ δὲν τὸ αἰσθάνεσαι καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνεις.

318. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἴσως δὲν γνωρίζεις, ἂν καὶ τὸ ἔχεις διαβάσει πολλές φορές, ὅτι δὲν πρέπει ὁ σκεπτόμενος ἄνθρωπος νὰ κοιμᾶται ὅλη τὴ νύχτα. Γιατὶ δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶται ὅλη τὴ νύχτα σὰν νεκρὸς αὐτὸς ποὺ ἐρευνᾶ τὶς βουλὲς τοῦ Θεοῦ, καὶ περιμένει πότε θὰ ἔρθει ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, γιὰ νὰ μᾶς ζητήσῃ τὸν λόγο γιὰ τὶς πράξεις μας. Γι' αὐτὸ σὺ ποὺ δὲν γνωρίζεις αὐτὰ ποὺ διάβασες, κοιμᾶσαι ἀχόρταστα ἀπὸ τὸ βράδυ μέχρι τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ροχαλίζοντας καὶ μένοντας ἀκίνητος. Γι' αὐτὸ, ἔστω καὶ ἀπὸ τώρα, πίεσε τὴν ὀκνηρία σου καὶ διάσου νὰ τινάξεις ἀπὸ τὰ μάτια σου τὸν ἀνόητο ὕπνο, καὶ νὰ γευθεῖς τὴ γλυκεῖα ἀμβροσία τῆς ψαλμωδίας, μετακίνησε τὸν ἑαυτὸ σου πρὸς τὸ ἀνώτερο τέλος καὶ τὴν ἄριστη κατάσταση, προσπάθησε μὲ τὴ βία τοῦ εὐλαβικοῦ ζήλου νὰ νική-

του χαννώσεως. Ἐθεὶ γὰρ ἔθος ὑπαλλάσασθαι πέφυκε. Μὴ μοι τὴν τυραννίδα προβάλλου τῆς συνηθείας. Εἰ γὰρ ἡ γλιαρότης καὶ ἡ νωθρεία φύσις ἀπέστησαν, πολλῶ μᾶλλον ἢ σπουδὴ καὶ νῆψις φύσις πάλιν γενέσθαι δυνήσεται. Ἐπικαλοῦ τὸν Θεὸν εἰς τὸ βοηθησαί σοι, 5 καὶ πάντως ἐπακούσεται καὶ παρέξει χάρισμα δυνάμεως, καὶ τὸ ἀνεμπόδιστον πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν τῆς ἀρετῆς. Θαυματουργεῖ γὰρ ὁ Κύριος καὶ ἐπέκεινα φύσεως. Κἂν γὰρ περιπλεκομένη ἡ προκεκρατηκυῖα νωθρεία τε καὶ ἀτονία παρεμποδίζῃν δοκοίη, ἀλλὰ μείζον τὸ ἐνισχύον ὀφθήσεται.

10

ΤΙΘ΄

Μεγάλην ἡ προσευχὴ παρὰ τοῖς βεβαιοπίστοις τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν κέκτηται. Δεῖ οὖν πάντοτε προσεύχεσθαι νύκτα καὶ ἡμέραν. Εἰ δὲ ἀκηδιῶμεν τὴν προσευχήν, πολλὰς ζημίαις ὑποπεσοῦμεθα, καὶ τῇ ἐσχάτῃ βλάβῃ, καὶ οὔτε τι τῶν σπουδῆς ἀξίων ἀνύσομεν, καὶ αὐτῶ 15 δὲ ἀποξενωθησοῦμεθα τοῦ Κυρίου, μὴ βουλόμενοι αὐτῶ προσκολληθῆναι δι' εὐχῆς καὶ ἐλπίδος καὶ τῆς ἐπαινουμένης προσεδρείας.

ΤΚ΄

Οὐχ ἀπλῶς τοῖς τυχοῦσι τὴν θεῖαν χάριν δωρεῖται ὁ Κύριος, ἀλλὰ τοῖς μετὰ πόνου καὶ μόχθου καὶ ἰδρώτων αἰτουμένοις νύκτωρ καὶ καθ' 20 ἡμέραν. Οὐκοῦν μᾶλλον τὴν εὐκτικὴν λειτουργίαν μεταχειρισώμεθα.

ΤΚΑ΄

Μὴ ἀπαναίνου ἀρρωστεῖν τῷ σώματι, καὶ ποικίλαις ὀδύναϊς συνέχεσθαι, «Μηδὲ ἀποποιοῦ μου τὸ κρῆμα», καθὼς φησιν ὁ Κύριος τῷ Ἰωβ· μᾶλλον δὲ μετ' εὐχαριστίας τὰς ἀλγηδόνας ὑπόμενε, ὅπως διὰ 25 τούτων ἐξαλειφθῶσι πάντα σου τὰ πταίσματα.

ΤΚΒ΄

Ὡσπερ οἱ εἰσπορευόμενοι εἰς τὸ λουτρὸν γυμνοῦνται παντὸς περιδλήματος, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς ἐν τῇ ἀσκητικῇ προσερχομένους ζωῇ, πάσης ὕλης βιωτικῆς γυμνωθέντας, ἐντὸς γενέσθαι τοῦ κατὰ σοφίαν 30 θείου πολιτεύματος.

72. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα τῆς ὑπ' ἀριθμ. 271 ἐπιστολῆς τοῦ 3ου Βιβλίου, πού ἀπευθύνεται στὸν διάκονο Εὐπράξιο.

σεις και να καταργήσεις τη βία τῆς ἀδιαφορίας και τῆς ἀπερίγραπτης ἀποχαύνωσης. Γιατί συνήθως ἡ μιὰ συνήθεια ἀντικαθίσταται ἀπὸ μιὰ ἄλλη συνήθεια. Ἐὰν δηλαδὴ ἀπομακρύνθηκαν ἡ χλιαρότητα και ἡ νωθρὴ φύση, πολὺ περισσότερο θὰ μπορέσει νὰ ἔρθει πάλι ἡ φύση τοῦ ζήλου και τῆς νηφαλιότητος. Νὰ ἐπικαλεῖσαι τὸν Θεὸ γιὰ νὰ σὲ βοηθήσει, και ὅπωςδήποτε θὰ σὲ ἀκούσει και θὰ σοῦ δώσει τὸ χάρισμα τῆς δύναμης, και θὰ ἀπομακρύνει κάθε ἐμπόδιο ἀπὸ τὴν πορεία σου πρὸς τὴν ἀρετὴ. Γιατί ὁ Κύριος κάνει θαύματα και πέρα ἀπὸ τὴ φύση. Κι' ἂν ἀκόμα δηλαδὴ ἡ νωθρότητα και ἡ ἀτονία, ποὺ ἐπικράτησαν πρὶν, φαίνονται νὰ σὲ παρεμποδίζουν, ἀλλὰ ἡ ἐνίσχυση τοῦ Θεοῦ θὰ ἀποδειχθεῖ ἀνώτερη.

319. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἡ προσευχὴ ἔχει μεγάλη δύναμη και ἰσχύ σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν σταθερὴ πίστη. Πρέπει λοιπὸν πάντοτε νὰ προσευχόμεσθε, νύχτα και μέρα. Ἐνῶ ἂν παραμελοῦμε τὴν προσευχὴν, θὰ ὑποστοῦμε πολλές ζημιές, και τὴν τελευταία βλάβη, και οὔτε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ποὺ εἶναι ἄξια νὰ ἐπιδιώκουμε θὰ κατορθώσουμε, και θὰ ἀποξενωθοῦμε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο, ἂν δὲν θέλουμε νὰ ἀφοσιωθοῦμε σ' αὐτὸν μὲ τὴν προσευχὴν και ἐλπίδα, και τὴν ἐπαινετὴν προσκόλλησίν μας κοντὰ του.

320. (᾽Ανεπίγραφη)⁷².

Ὁ Κύριος δὲν δωρίζει τὴ θεία χάρη σὲ ὅποιους τύχει, ἀλλὰ σ' ἐκείνους ποὺ τὴν ζητοῦν μὲ πόνον και μόχθο και ἰδρώτα νύχτα και μέρα. Γι' αὐτὸ ἂς χρησιμοποιοῦμε περισσότερο τὴν προσευχὴν στὰ αἰτήματά μας.

321. (᾽Ανεπίγραφη).

Νὰ μὴ δυσανασχετεῖς ὅταν ἀρρωσταίνεις σωματικὰ και κατέχεσαι ἀπὸ διάφορους πόνους, «Οὔτε νὰ ἀποφεύγεις τὴν ἀπόφασή μου»⁷³, ὅπως λέγει ὁ Κύριος στὸν Ἰώβ. Νὰ ὑπομένεις μᾶλλον μὲ εὐχαριστία τοὺς πόνους, ὥστε μὲ αὐτοὺς νὰ ἐξαιρεθοῦν ὅλες οἱ ἁμαρτίες σου.

322. (᾽Ανεπίγραφη).

Ὅπως αὐτοὶ ποὺ πηγαίνουν στὸ λουτρό, βγάζουν ὅλα τὰ ροῦχα τους, ἔτσι πρέπει νὰ κάνουν και αὐτοὶ ποὺ προσέρχονται στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἀπογυμνωθοῦν ἀπὸ κάθε βιωτικὸ ὑλικό, νὰ μποῦν μέσα στὸ θεϊκὸ πολίτευμα τῆς σοφίας.

73. Ἰώβ 40, 2.

ΤΚΓ΄

Οὐκ ἔστιν εὐλογον γελᾶν, καὶ παίζειν, καὶ τέρπεσθαι τὸν ἐξημαρ-
τηκότα, οὐδὲ μετεωρίζεσθαι ἐν ἀργολογία πολλῇ, θρηνεῖν δὲ καὶ
κόπτεσθαι μᾶλλον νύκτωρ καὶ καθ' ἡμέραν, ἀκούοντα τοῦ προφήτου
5 λέγοντος «Μὴ χαῖρε, Ἰσραήλ, μηδὲ εὐφραίνου, καθὼς οἱ μὴ γνόντες
τὸν Θεὸν λαοί· ἐπόρνευσας γὰρ ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ σου, καὶ πενθεῖν
κεχρεώστηκας».

ΤΚΔ΄

Καμάτου χρήξεις διὰ τὸ προληφθῆναί σε τῷ κακῷ, μεγάλης ἰάσε-
10 ως, μεγάλης εὐεργεσίας, διὰ τοῦτο μεγάλης ποιοῦ καταφυγῆς. Χρεῖα
δὲ ὑπομονῆς τῷ προσιόντι Θεῷ, καὶ δεῖ βοᾶν ἐπὶ πολὺ ἡμέρας καὶ
νυκτός, καὶ ζητεῖν τὸν ἀληθινὸν ἰατρόν, τὸν ἐκ τῶν ἀνιάτων ἰώμενον,
τὸν ἀληθινὸν ἐλευθερωτὴν, τὸν ἀπὸ τῆς πικροτάτης δουλείας ἐλευθε-
ρῶσαι δυνάμενον. Ἐὰν μικροψυχῆσης, οὐχ εὐρήσεις· ἐὰν δὲ παραμεί-
15 νεις, ἐπιτεύξῃ. Παρησίαν οὐκ ἔχεις διὰ τὴν συνείδησιν, ἀλλὰ προσευ-
χὴν μεθ' ὑπομονῆς δύνασαι ἔχειν. Λέγει γὰρ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, «Αἰτεῖτε,
καὶ δοθήσεται ὑμῖν».

ΤΚΕ΄

Πρὶν ἐκεῖνο τὸ φρικῶδες καθεσθῆ δικαστήριον, ἔνθα μὴ μόνον
20 πράξεων καὶ ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ νοημάτων τῷ τὰ κρυπτὰ βλέποντι
εὐθύνας ὑφέξομεν, χρὴ «προφθάσαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολο-
γήσει», καὶ τοὺς Δεσποτικούς ἰλασμοὺς ἐκκαλέσασθαι διὰ τῆς κατὰ
τὸν δῖον ἐμπόνου ἐπιμελείας, ἐκμιμουμένους τὸν τηλικούτον Προφή-
την καὶ βασιλέα

25

ΤΚΣΤ΄

Μηδὲν ἐν τῷ φαινομένῳ παρόντι κόσμῳ τῆς κατὰ Θεὸν ψυχικῆς
σωτηρίας θελήσης προκοῖναι.

ΤΚΖ΄

Τόλμησον προσελθεῖν μετὰ κλαυθμοῦ τῷ οὐρανίῳ ἀρχιατρῷ
30 Ἰησοῦ, καὶ πάντα τῆς ψυχῆς σου ἀπογύμνωσον τραύματα· οὐδὲν γὰρ
ἂν εἴη πάθος, ὅπερ μὴ ἰσχύει θεραπεῦσαι Χριστὸς φιλανθρωπότητος.

323. (᾽Ανεπίγραφη).

Δέν εἶναι σωστό αὐτός πού ἀμάρτησε νά γελά καί νά παίξει καί νά διασκεδάξει, οὔτε νά ἀεροβατεῖ φλυαρώντας πολὺ, ἀλλὰ μᾶλλον νά θρηνεῖ καί νά χτυπιέται νύχτα καί μέρα, ἀκούοντας τόν προφήτη πού λέγει· «Νά μὴ χαίρεσαι, ἰσραηλιτικὲ λαέ, οὔτε νά εὐφραίνεσαι, σάν τοὺς λαοὺς πού δέν ἔχουν γνωρίσει τόν Θεό, διότι ἔχεις πορνεύσει ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ Θεό σου καὶ ἔχεις χρέος νά πενθεῖς»⁷⁴.

324. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ ἐξαντλητικὴ ἐργασία γιὰ νά προλάβεις τὸ κακὸ, ἀπὸ μεγάλη θεραπεία, μεγάλη εὐεργεσία, γι' αὐτὸ κἄνε μεγάλη προσφυγὴ στὸν Θεό. Ὅμως αὐτός πού πλησιάζει τὸν Θεό χρειάζεται ὑπομονή, καί πρέπει νά φωνάζει πολὺ μέρα καί νύχτα, καί νά ζητᾷ τὸν ἀληθινὸ γιατρό, ὁ ὁποῖος θεραπεύει ἀπὸ ἀθεράπευτες ἀσθένειες, τὸν ἀληθινὸ ἐλευθερωτὴ, πού μπορεῖ νά ἐλευθερώσει αὐτὸν πού βρίσκεται σὲ σκληρὴ δουλεία. Ἐὰν λιποψυχήσεις, δέν θὰ τὸν βρεῖς. Ἄν ὅμως ἐπιμένεις, θὰ ἐπιτύχεις. Δέν ἔχεις βέβαια θάρρος ἐξαιτίας τῆς συνείδησης πού σὲ τύπτει, μπορεῖς ὅμως νά ἔχεις προσευχὴ μὲ ὑπομονή. Γιατὶ ὁ Σωτὴρας μας λέγει· «Ζητᾶτε, καὶ θὰ σᾶς δοθεῖ»⁷⁵.

325. (᾽Ανεπίγραφη).

Προτοῦ νά στηθεῖ ἐκεῖνο τὸ φρικτὸ δικαστήριον, ὅπου θὰ δώσουμε λόγο ὄχι μόνο γιὰ τὶς πράξεις καὶ τὰ λόγια, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς σκέψεις μας σ' αὐτὸν πού βλέπει καὶ τὰ κρυφά, πρέπει «νά προλάβουμε τὸ πρόσωπό του μὲ ἐξομολόγηση»⁷⁶, καὶ νά ἐπιζητήσουμε τὴ συγχώρησή μας ἀπὸ τὸν Κύριο μὲ τὴν ἐπίπονη φροντίδα τῆς ζωῆς μας, μμουμενοὶ τὸν τόσο μεγάλο προφήτη καὶ βασιλιά.

326. (᾽Ανεπίγραφη).

Νά μὴ θελήσεις νά προτιμήσεις τίποτε στὸν κόσμον αὐτὸν τὸν ὄρατό, ἀπὸ τὴν σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ σωτηρία τῆς ψυχῆς σου.

327. (᾽Ανεπίγραφη).

Τόλμησε νά πλησιάσεις τὸν ἀρχίατρο Ἰησοῦ, καὶ φανέρωσέ του ὅλα τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς σου. Γιατὶ δέν ὑπάρχει κανένα πάθος πού νά μὴ μπορεῖ νά τὸ θεραπεύσει ὁ φιλανθρωπότατος Χριστός.

76. Ψαλμ. 94, 2.

ΤΚΗ'.

Φεύγωμεν τούς τῶν ἀνωφελῶν ἀνθρώπων συνδυασμούς, τὴν
μόνωσιν ἀσπασζόμενοι· ἐπιβλαθῆς γὰρ καὶ τῆς εἰρηνικῆς καταστάσε-
ως φθοροποιὸς ἢ μετὰ τῶν οἰκειοτέρων συνδιαίτησις ὥσπερ γὰρ οἱ
5 ἐν ἀέρι λοιμικῶ συγγινόμενοι πάντα νοσοῦσιν, οὕτως οἱ ἀνθρώποις
διαφόροις συνδιάγοντες μεταλαμβάνουσι πάντως καὶ τῆς ἐκείνων
κακίας.

ΤΚΘ'.

Ἀκριβῶς ὀφείλει γινώσκειν ἢ σὴ ἀπαιδευσία, ὅτι, ἐὰν τὰ τῶν
10 ἀποστόλων ἐργάζεται σημεῖα ὁ φιλενδείκτης καὶ στασιοποιὸς καὶ ὀρ-
γίλος, βδελυκτὸς ὑπάρχει ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Καὶ μὴν μηδὲ
ἐκεῖνο ἀγνοήσης· πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων ἔχουσι κατακληρονομήσαι
τὸν κάμινον τοῦ πυρός.

ΤΛ'.

15 Μὴ βούλου τὰς συμβαινούσας σοι συμφορὰς καὶ περιστάσεις ἀ-
μέτρως καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐκδιηγεῖσθαι παντὶ τῷ παρατυχόντι. Οὐ γὰρ
ὥσπερ αὐτὸς ἠδέως ἔχεις τὸ μνημονεύειν τῶν συμβεβηκότων σοι,
οὕτω καὶ τοῖς ἀκροωμένοις ἠδὺ καταφαίνεται τὸ ἀκούειν ἀλλοτριᾶς
κακώσεως.

20

ΤΛΑ'.

Εἴ τις εἰδώλω αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας περιπαρεῖς ἄρξεται καθ' ἑαυτὸν
τοῦτο ἀναπολεῖν καὶ ἀναλογίζεσθαι καὶ προσομιλεῖν τῷ πάθει, χαν-
νωθήσεται πάντως καὶ συγκαταθήσεται καὶ δουλεύσει τὸ ἡγεμονικὸν
βαβαλίσαντι καὶ καταμαλάξαντι ἀνοσίῳ ἔρωτι, καὶ ταλαιπωρήσει καὶ
25 κακοδαμιονήσει καὶ τὴν οἰκείαν καταρᾶσεται ζωὴν. Διαφευκτέον
ὥσπερ ὄφιν καὶ λέοντά τινα ἀνθρωποδόρον τὰς σαπρὰς φαντασίας
πρέπει γὰρ ἀληθῶς ἀνθρώπῳ Χριστιανῶ μόνῃ φαντάζεσθαι τὰ
πολυανθῆ εἶδη τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ.

ΤΛΒ'.

30 Ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖς πλειόνων ἀδελφῶν καθηγεῖσθαι, δοκίμασον
σεαυτὸν πρῶτον, εἴπερ δύνῃ ἔργῳ μᾶλλον, ἢ λόγῳ τὰ πρακτέα διδά-

328. (᾽Ανεπίγραφη).

Νὰ ἀποφεύγουμε τὶς σχέσεις τῶν ἀνωφελῶν ἀνθρώπων, προτιμώντας τὴν ἀπομόνωση. Γιατὶ ἡ συγκατοίκηση μὲ τοὺς πῶ δικούς μας εἶναι ἐπιβλαβὴς καὶ καταστρέφει τὴν εἰρηνικὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς μας. Ὅπως δηλαδὴ αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται μαζί σὲ περιβάλλον μολυσμένο ὅπως δὴποτε ἀρρωσταίνουν, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ποὺ ζοῦν μαζί μὲ ἀνθρώπους διάφορους, δέχονται ὅπως δὴποτε καὶ τὴν κακία ἐκείνων.

329. (᾽Ανεπίγραφη).

Πρέπει νὰ γνωρίζει μὲ ἀκριβεία ἡ ἀπαιδευσία σου, ὅτι ἔὰν αὐτὸς ποὺ ἀρέσκειται νὰ ἐπιδεικνύεται καὶ νὰ προκαλεῖ στάσεις καὶ εἶναι ὀργίλος, κάνει τὰ θαύματα ποὺ κάνουν οἱ ἀπόστολοι, εἶναι σιχαμερὸς μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ φυσικὰ νὰ μὴ ἀγνοεῖς οὔτε καὶ ἐκεῖνο, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους θὰ κληρονομήσουν ὅπως δὴποτε τὸ καμῖν τῆς φωτιᾶς.

330. (᾽Ανεπίγραφη).

Νὰ μὴ θέλεις τὶς συμφορὲς καὶ τὶς δύσκολες περιστάσεις ποὺ σὲ βρίσκουν νὰ τὶς διηγῆσαι ἀμετρα καὶ γιὰ πολὺ στὸν καθένα ποὺ συναντᾶς. Γιατί, ἐνῶ σὺ εὐχαριστιέσαι ὅταν θυμᾶσαι αὐτὰ ποὺ σοῦ ἔχουν συμβεῖ, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο εὐχάριστο καὶ στοὺς ἀκροατὲς σου τὸ νὰ ἀκοῦνε τὶς συμφορὲς τῶν ἄλλων.

331. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐὰν κάποιος ποὺ σουβλίστηκε ἀπὸ τὸ εἶδωλο αἰσχροῦς ἐπιθυμίας ἀρχίσει μέσα του νὰ τὸ ἀναπολεῖ καὶ νὰ τὸ σκέφτεται καὶ νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸ πάθος, ὅπως δὴποτε θὰ περιπέσει σὲ χαύνωση καὶ θὰ συναινέσει καὶ θὰ γίνῃ σκλάβος τοῦ ἡγεμονικοῦ του ποὺ τὸν νανούρισε καὶ τὸν ἀποχαύνωσε μὲ ἀνίερο ἔρωτα, καὶ θὰ τὸν ταλαιπωρήσει, θὰ τὸν κάνει δυστυχημένο καὶ θὰ καταστρέψῃ τὴ ζωὴ του. Πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε σὰν φίδι καὶ λιοντάρι ἀνθρωποφάγο τὶς διεφθαρμένες φαντασιώσεις. Γιατὶ στὸν Χριστιανὸ ἀνθρωπο ταιριάζει πραγματικὰ νὰ φαντάζεται τὰ πλούσια σὲ ἀνθη εἶδη τῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστοῦ.

332. (᾽Ανεπίγραφη).

Ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖς νὰ γίνῃς ἡγούμενος περισσότερων ἀδελφῶν, πρῶτα δοκίμασε τὸν ἑαυτό σου, ἔὰν μπορεῖς μὲ ἔργα, καὶ ὄχι μὲ λόγια, νὰ

σκειν, εἰκόνα πάσης ἀρετῆς τὸν οἰκεῖον τιθεὶς τοῖς μανθάνουσι δίον, ὡς μὴ τοὺς μεταγράφοντας ἐκεῖθεν τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ σφάλματος ἀμβλύναι τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς. Ἐπεὶ γίνωσκε, ὅτι οὐκ ἔλαττον ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀγωνιᾶν ὀφείλεις ὡς γὰρ ὑπὲρ σεαυτοῦ, 5 οὕτω καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ἀπαιτηθήσῃ λόγον ἅπαξ καταδεξάμενος τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. Καὶ γὰρ καὶ τοῖς ἀγίοις σπουδὴ πᾶσα γέγονε μὴ ἀλλοιούμενους τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς τοὺς μαθητευομένους καταλιπεῖν. Οὕτως ὁ μὲν Ἀπόστολος τὸν Ὀνήσιμον ἐκ δραπέτου πεποίηκε μάρτυρα, ὁ δὲ προφήτης Ἡλίας τὸν Ἐλισσαῖον ἐξ ἀροτῆρος προφήτην 10 εἰργάσατο. Μωυσῆς δὲ υἱὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν ἐπὶ τὸ βέλτιον μετεκόμισεν, ὁ δὲ ἱερεὺς Ἡλεὶ τὸν Σαμουὴλ καὶ μείζονα ἑαυτοῦ ἀπέδειξεν. Εἰ γὰρ καὶ ἡ τῶν φοιτητῶν σπουδὴ συνήργησεν αὐτοῖς πρὸς τὴν κτήσιν τὴν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ πᾶν τῆς προκοπῆς αἴτιον αὐτοῖς γέγονε τὸ τυχεῖν διδασκάλων δυναμένων τὸν ἐντυφόμενον σπινθῆρα τῆς προθυ- 15 μίας ἐπὶ τὸ μείζον ἀναρριπίσαι.

ΤΛΓ΄

Τὸ μακαρίζεσθαι τοὺς δεδιωγμένους, δηλοῖ, ὅτι οὐ πάντως τὸ ὑπὸ μόνον ἀλιτηρίων ἀνθρώπων διώκεσθαι χάριν δικαιοσύνης δεῖ ἐννοεῖν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐχθροὶ ἀόρατοι ἐκδιώκοντες τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ 20 τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀγαθοεργίας διὰ τῆς παραβάσεως τῶν δῆθεν μικρῶν ἐντολῶν. Διὰ τοῦτο οὐκ ἐκδοτέον τὰ ὦτα τοῖς ματαιολόγοις καὶ πρὸς τὸ πάντων σχεδὸν καταλαλεῖν ἐνασχολουμένοις καὶ κακορρημονοῦσιν. Ναι μὴν οὐδὲ γελοίων ἐφάπτεσθαι χρήσιμον τῇ ψυχῇ. Χυδαιότης γὰρ τοῦτο ὄλον ἐστὶ καὶ ὄλισθος πνεύματος, καὶ 25 σημεῖον τῆς ἔνδον ἀναρμοστίας καὶ χαννότητος. Δεῖ γὰρ, ἀντὶ τοῦ γελᾶν, μᾶλλον ὑμνεῖν καὶ γεραίρειν τὸ Θεῖον τοῖς γὰρ νυκτὸς καὶ ἡμέρας πρὸς ὑμνωδίαν Θεοῦ τὸ στόμα ἔχουσιν ἀνεωγμένον, ὁ τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν θησαυρὸς ἐτοιμῶς ἀνέωκται.

διδάσκεις αὐτὰ πού πρέπει νά κάνουν, προβάλλοντας στους μαθητές σου τή δική σου ζωή ὡς εἰκόνα κάθε ἀρετῆς, ὥστε αὐτοί, ἀντιγράφοντας ἀπό αὐτήν τὸ κακὸ παράδειγμα, νά μὴν ἐλαττώνουν τὴν ὁμορφιὰ τῆς ἀρετῆς. Γιατὶ νά ξέρεις, ὅτι δὲν πρέπει νά ἀγωνιᾷς λιγώτερο γι' αὐτοὺς πού προΐστασαι, ἀπὸ ὅσο γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου. Διότι, ὅπως γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου, ἔτσι καὶ γιὰ ἐκείνους θὰ δώσεις λόγο, ἀφοῦ ἀνέλαβες τὴ σωτηρία τους. Καὶ ὅλη βέβαια ἡ ἐπιδίωξη τῶν ἀγίων ἦταν νά μὴ ἀφήσουν τοὺς μαθητές τους μὲ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική τους ἀρετῆ. "Ἐτσι ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὸν Ὀνήσιμο ἀπὸ δραπέτη τὸν ἔκανε μάρτυρα⁷⁷. Ὁ προφήτης Ἡλίας τὸν Ἐλισσαῖο ἀπὸ γεωργὸ τὸν ἔκανε προφήτη⁷⁸. Ὁ Μωυσῆς τὸν γιὸ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦ τὸν ἔκανε καλύτερο⁷⁹. Ὁ ἱερέας Ἡλεὶ ἀνέδειξε τὸν Σαμουὴλ ἀνώτερο⁸⁰. Γιατί, ἂν καὶ ἡ προσπάθεια τῶν μαθητῶν τους βοήθησε στὸ νά ἀποκτήσουν τὴν ἀρετῆ, ἀλλὰ αἰτία γενικὰ τῆς προόδου τους ἔγινε τὸ ὅτι εἶχαν δασκάλους πού μποροῦσαν νά ἀναρριπίσουν πρὸς τὸ καλύτερο τὴ σπίθα τῆς προθυμίας πού εἶχαν μέσα τους.

333. (Ἐνεπίγραφη).

Τὸ ὅτι μακαρίζονται οἱ διωγμένοι⁸¹, φανερώνει ὅτι δὲν πρέπει ὅπως-δήποτε νά ἐννοοῦμε ὅτι ἀναφέρεται μόνο σ' ἐκείνους πού διώκονται ἀπὸ ἀνθρώπους κακοποιοὺς γιὰ χάρη τῆς δικαιοσύνης. Γιατὶ ὑπάρχουν καὶ ἀόρατοι ἐχθροὶ πού διώχνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγαθοεργία, λόγω τῆς παράβασης τῶν δῆθεν μικρῶν ἐντολῶν. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νά παραδίνουμε τὰ αὐτιά στους κενολόγους, καὶ αὐτοὺς πού ἀσχολοῦνται μὲ τὸ νά κακολογοῦν σχεδὸν ὅλους καὶ νά τοὺς κατηγοροῦν. Φυσικὰ οὔτε καὶ τὰ γελοῖα εἶναι χρήσιμο νά ἔρχονται σὲ ἐπαφή μὲ τὴν ψυχὴ. Γιατὶ ὅλα αὐτὰ εἶναι χυδαιότητα καὶ γλίστρημα τοῦ πνεύματος, καὶ σημάδι τῆς ἐσωτερικῆς παραφωνίας καὶ ἀποχαίνωσης. Γιατὶ πρέπει ἀντὶ νά γελοῦν, μᾶλλον νά ὑμνοῦν καὶ νά δοξάζουν τὸν Θεό. Διότι σ' αὐτοὺς πού νύχτα καὶ μέρα ἔχουν τὸ στόμα τους ἀνοιχτὸ γιὰ τὴν ὑμνωδία τοῦ Θεοῦ, ἀνοίγεται ἀμέσως ὁ θησαυρὸς τῶν ἐπουράνιων ἀγαθῶν.

80. Α' Βασ. 3, 1 ἔ.

81. Ματθ. 5, 10.

BIBLION TETARTON

A'.- ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗΝ.

Ἴδου μετὰ τὰς προλαβούσας ἐπιστολάς καὶ ταύτας γράφομεν
πρὸς σέ, γινώσκοντες, ὅτι ἐπιζητεῖς ἐκ τῆς ἡμετέρας χθαμαλότητος
λόγους παραινέσεως, ἄλλως θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀλη-
5 θείας ἐλθεῖν. Οὐκ ἐνδίδως ἑαυτὸν εἰς τοὺς περισπασμοὺς φροντίδας,
ἀδελφέ, καὶ μερίμνας τοῦ ψυχοφθόρου βίου τούτου; Τί προσδοκᾷς;
Μένει σε ὁ καιρὸς; «Αἱ ἡμέραι παρέρχονται ὡς σκιά καὶ ὡς ὄναρ», καὶ
σὺ ἀμερμιναῖς καὶ κοσμίξεις τείχους ἀψύχους; Ὁ Κύριος ἐποίησέ σε
ἀμέρμινον, καὶ σὺ μερμιναῖς. Ἦρέ σου τὴν φροντίδα, καὶ αὐτὸς εἰς
10 κληματίδας σαυτὸν ἐπόντισας. Οὐδὲ ἐν μέρος, ὧν παραδοκεῖς, λυσι-
τελεῖ τὴν ψυχὴν. Ὅρα, τέκνον, μὴ ζητῶν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ στερηθῆς τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Δόξης γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐπιτυ-
χεῖν, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ δόξαν φεύγειν· ἕως γὰρ διώκομεν, φεύγει ἡμᾶς. Εἰ
βούλει ἔνδοξος εἶναι, μὴ ἐπιθυμήσης δόξαν· εἰ βούλει ὑψηλὸς εἶναι,
15 μὴ γίνου ὑψηλός. Πρόσεχε σεαυτῷ, τέκνον, καὶ μὴ ὀμηρευέτω σου ἡ
διάνοια θαθμὸν ἱερωσύνης καὶ ἠγουμενεΐας. Φοβοῦμαι, δέδοικα, μὴ,
ζητῶν ἄλλους σῶσαι, ἀπολέσης τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν. Ἅγιος καὶ τίμιός
ἐστιν ὁ σώζων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.

Οὐκοῦν ἄκουσόν μου, τέκνον, τοῦ χθαμαλοῦ πατρός σου, τοῦ ἐν
20 Χριστῷ ἀγαπῶντος καὶ ἐλεοῦντός σε. Κατάλειπε, τέκνον, τὰς χαμερ-
πεῖς βουλάς, καὶ ἀπελθὼν ἠσύχαζε ἐν κελλίῳ, φράξας πάντοθεν, μὴ
συντυγχάνειν τινὶ τὸ παράπαν, ἐκτός τε Σαββάτου καὶ Κυριακῆς, χρό-
νον ἕνα. Καὶ τότε ἔχεις γινῶναι τὸ συντελές τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλα τού-
τοις, ὅτι πολλὰς θλίψεις καὶ πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ πολλὰς ἀσθενεί-
25 ας ὑπομεῖναι ἔχεις. Ἀλλὰ μακάριος σὺ, ἐὰν ὑπομεῖνῃς. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο
οὐ ποιεῖς, μετάβηθι ἐκεῖθεν εἰς ἄλλον τόπον, καὶ εἰ βούλει εἰς κατάνυ-
ξιν ἐλθεῖν, μὴ ἀναγίνωσκε ἑλληνικὰς βίβλους, μήτε ἱστορικὰ ἢ τροπο-

BIBΛIO TETAPTO

1.— ΣΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ ΤΟΥ.

Μετὰ ἀπὸ τὶς ἐπιστολὰς ποὺ προσηγήθηκα σοῦ γράφω καὶ αὐτὲς, γνωρίζοντας ὅτι ἐπιθυμεῖς ἀπὸ τὴν ταπεινότητά μου λόγια παραινετικά, ἐπειδὴ θέλεις νὰ σωθεῖς καὶ νὰ γνωρίσεις τὴν ἀλήθεια. Δὲν παραδίνεις τὸν ἑαυτό σου, ἀδελφέ, στὶς ἀπασχολήσεις μὲ τὶς φροντίδες καὶ τὶς μέριμνες αὐτῆς τῆς ψυχοφθόρας ζωῆς; Τί περιμένεις; Σοῦ μένει καιρὸς; «Οἱ ἡμέρες περνοῦν σὰν σκιά καὶ σὰν ὄνειρο»¹, καὶ σὺ ἀδιαφορεῖς καὶ στολίζεις ἄψυχους τοίχους; Ὁ Κύριος σὲ ἔκανε χωρὶς μέριμνες, καὶ σὺ μεριμνᾷς; Σοῦ ἀφαίρεσε τὶς φροντίδες, καὶ σὺ βύθισες τὸν ἑαυτό σου μέσα σὲ φρύγανα; Οὔτε ἓνα μέρος ἀπὸ αὐτὰ ποὺ νομίζεις δὲν σοῦ ὠφελεῖ τὴν ψυχὴ. Πρόσεχε, παιδί μου, μήπως, ζητώντας τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων, στερηθεῖς τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ τὴ δόξα δὲν μπορεῖς νὰ τὴν κερδίσεις, παρὰ μόνο μὲ τὸ νὰ ἀποφεύγεις τὴ δόξα. Γιατί, ὅσο τὴν ἐπιδιώκουμε, μᾶς ἀποφεύγει. Ἄν θέλεις νὰ δοξαστεῖς, νὰ μὴ ἐπιθυμήσεις τὴ δόξα. Ἄν θέλεις νὰ γίνεις ψηλός, μὴ γίνεσαι ψηλός. Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου, παιδί μου, καὶ νὰ μὴ ὄνειρεύεται ὁ νοῦς σου τὸ βαθμὸ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἡγουμενίας. Φοβᾶμαι, ἀνησυχῶ, μήπως, ζητώντας νὰ σώσεις ἄλλους, χάσεις τὴ δική σου ψυχὴ.

Λοιπόν, παιδί μου, ἄκουσε ἔμένα τὸν ταπεινὸ πατέρα σου, ποὺ σὲ ἀγαπᾷ ἐν Χριστῷ, καὶ σὲ λυπᾶται. Ἐγκατάλειψε, παιδί μου, τὶς εὐτελεῖς προθέσεις, καὶ πήγαινε νὰ ἡσυχάσεις σὲ κελλί, καὶ φράζε το ἀπὸ παντοῦ, καὶ νὰ μὴ συναντήσεις ἐντελῶς κανέναν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴν, ἐπὶ ἓνα χρόνο. Καὶ τότε θὰ γνωρίσεις αὐτὸ ποὺ βοηθᾷ τὴν ψυχὴ καὶ ἄλλα τέτοια, διότι ἔχεις νὰ ὑποστῆς πολλές θλίψεις καὶ πολλοὺς πειρασμοὺς καὶ πολλὰ ἀσθένειες. Ἄλλὰ θὰ εἶσαι εὐτυχισμένος ἐὰν τὶς ὑπομείνεις. Ἐὰν ὅμως οὔτε καὶ αὐτὸ τὸ κάνεις, τότε φύγε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πήγαινε σὲ ἄλλον τόπο, καὶ ἂν θέλεις νὰ φτάσεις σὲ κατάστασι συντριβῆς τῆς καρδιᾶς σου, μὴ διαβάζεις ἑλληνικὰ βιβλία, οὔτε ἱστορικά

λογικά, παλαιάν τε μὴ προσψαύσης τὸ σύνολον. Ἀναγίνωσκε δὲ τὴν Νέαν Διαθήκην, μαρτυρικὰ δὲ καὶ τοὺς βίους τῶν Πατέρων σὺν τὰ γεροντικά, καὶ πολλὴν ὠφέλειαν καρπώσῃ. Οὐχ ὡς ἀπόβλητα τὰ τῆς Παλαιᾶς διβλία, ταύτην φημι τοῦ μὴ ἀναγινώσκειν σε, ἐπειδὴ γὰρ 5 δεκτὰ εἰσιν καὶ ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου ῥηθεῖσαι, καὶ ἄνευ αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία οὐ συνίσταται· ἀλλ' Ἡσυχασταῖς καὶ Μονάζουσι κατάνυξιν μὴ τίκτοντα. Πρόσεχε σεαυτῶ, ἀδελφέ. Πολὺς ἐστὶν ὁ θερισμὸς, μὴ ἀφείσης αὐτόν, καὶ δάλης καλάμας ἀντὶ στάχρας. Πολὺς ἐστὶν ὁ τρυγητός. Μὴ ἀφείσης τοῦ δρέπειν καρποὺς πνευματικούς, καὶ ἄρξη 10 καλαμᾶσθαι ῥόγας ὀπίσω τῶν τρυγητῶν. Σὺ δὲ ἄφες τὰ γήινα, καὶ σκόλασον τὰ οὐράνια. Θέρισε καὶ τρύγησε καρποὺς δικαιοσύνης, καὶ ἐὰν θέλῃς ἀναπαυθῆναι, κτῆσαι φίλον τὸν Κύριον, καὶ γίνου νεκρὸς ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου. Γίνου δοῦλος ἑνὸς δεσπότη, ἐπεὶ δουλωθῆναι ἔχεις πολλούς. Ὁ γὰρ τὸν ἓνα εὐλαβούμενος, τοὺς πολλούς οὐ 15 δειλιάσει· μᾶλλον δὲ οἱ πολλοὶ τὸν ἓνα δειλιάσουσιν.

Τέκνον, διατί πλαγιάζεις ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς λεγούσης, «Ἐγὼ τίς εἰμι; γῆ καὶ σποδός», καὶ θέλεις βαδίζειν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἐστραμμένην, τὴν γέμουσαν θλίψεις καὶ κινδύνους; Ποῦ εἶασάς μου τοὺς λόγους, τοὺς πρὸς σὲ κεκουρμένους νύκτα καὶ ἡμέραν; Ποῦ ἦσθα, καὶ 20 ποῦ βλέπεις ἑαυτὸν κρατοῦντα; Ποῦ ἦσθα, καὶ ποῦ σε θέλω εἶναι; καὶ ποῦ εἶ δια τὸ ἀγαπᾶν σε τὴν φιλαρχίαν, καὶ διὰ τὸ ἔχειν τὴν γλῶτταν σου ἀκατάστατον καὶ ἀπολύειν αὐτὴν ἀπαγῆ; Ποῦ εἰσιν αἱ ἐντολαί μου αἱ πρὸς σέ, ὅτι κλαύσονται; Πένθησον, θρήνησον μὴ ζητήσης φιλαρχίαν, καὶ ἐν μηδενὶ μέτρει σεαυτόν. Εἰς ἄλλην ὁδὸν ἔλκυσόν σου 25 τὴν ἀγάπην· μετάβηθι ἀπὸ τοῦ κόσμου. Λοιπὸν ἀνάβηθι ἐπὶ τὸν σταυρόν· κουφίσθητι ἀπὸ τῆς γῆς, «Ἐκτίναξον τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν σου». Καταφρόνησον αἰσχύνην· ὑπερέχοντά σε ἔχε πάντα ἄνθρωπον· κλαῦσον τὸν νεκρόν σου· «Ἐκβαλον τὴν δοκὸν σου, τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου»· οἰκοδόμησόν σου τὸν διεστραμμένον οἶκον. Κρά- 30 ξον· «Ἐλέησόν με, υἱὲ Δαυῖδ, ἐλέησόν με, ἵνα ἀναβλέψω». Μάθε, ὅτι πᾶν στόμα φραγήσεται, καὶ μὴ ὀκνήσῃ τὸ εὐχαριστεῖν ἐν παντὶ καιρῷ. Ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου τῷ ἐχθρῷ· στήσον ἐν τῷ ζυγῷ τοὺς λόγους σου, καὶ τὴν θύραν σου μοχλοποιήσον.

2. Ματθ. 9, 37.

3. Γεν. 18, 27.

4. Ματθ. 10, 14. Μάρκ. 6, 11.

ἢ ἀλληγορικᾶ, καὶ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη νὰ μὴ τὴν ἀκουμπήσεις καθόλου. Διάβαζε τὴ Νέα Διαθήκη, τὰ μαρτυρολόγια καὶ τοὺς βίους τῶν Πατέρων, μαζί μὲ τὰ γεροντικὰ, καὶ θὰ ἀποκομίσεις μεγάλη ὠφέλεια. Τὴν Παλαιὰ Διαθήκη λέγω νὰ μὴ τὴν διαβάξεις, ὄχι ἐπειδὴ τὰ βιβλία τῆς εἶναι ἄξια καταφρόνησης, καθόσον εἶναι ἀποδεκτὰ καὶ ἔχουν ὑπαγορευθεῖ ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, καὶ χωρὶς αὐτὰ εἶναι ἀδύνατη ἡ σύσταση τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ στοὺς Ἑουχαστῆς καὶ τοὺς Μοναχοὺς δὲν προκαλοῦν κατὰ νύξιν. Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου, ἀδελφέ μου. Ὁ θερισμὸς εἶναι πολὺς², μὴ τὸν ἀφήσεις καὶ θερίσεις καλάμια, ἀντὶ γιὰ στάχυα. Ὁ τρύγος εἶναι πολὺς. Μὴ σταματήσεις νὰ μαζεύεις καρποὺς πνευματικῶν, καὶ ἀρχίσεις νὰ συλλέγεις ρόγες πίσω ἀπὸ τοὺς τρυγητῆς. Σὺ λοιπὸν ἄφησε τὰ γῆινα καὶ ἀσχολήσου μὲ τὰ οὐράνια. Θέρισε καὶ τρύγησε καρποὺς δικαιοσύνης. Καὶ ἂν θέλεις νὰ ἀναπαυθεῖς, κάνε φίλο τὸν Κύριο, καὶ γίνε νεκρὸς ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο. Γίνε δοῦλος ἑνὸς κυρίου, γιατί θὰ ὑποδουλωθεῖς σὲ πολλοὺς. Διότι αὐτὸς ποὺ σέβεται τὸν ἕνα, δὲν θὰ φοβηθεῖ τοὺς πολλοὺς, ἢ καλύτερα οἱ πολλοὶ θὰ φοβηθοῦν τὸν ἕνα.

Παιδί μου, γιατί θγαίνεις ἀπὸ τὸ δρόμο ποὺ λέγει, «Ἐγὼ εἶμαι χῶμα καὶ στάχτη»³, καὶ θέλεις νὰ βαδίσεις στὸ δρόμο τὸν στραβό, ποὺ εἶναι γεμάτος θλίψεις καὶ κινδύνους; Ποῦ ἄφησες τὰ λόγια μου, ποὺ ἔκρυψα μέσα σου νύχτα καὶ μέρα; Ποῦ ἦσουν, καὶ ποῦ βλέπεις ὅτι ἐξουσιάζεις τὸν ἑαυτό σου; Ποῦ ἦσουν, καὶ ποῦ θέλω νὰ εἶσαι, καὶ ποῦ βρῖσκεσαι, μὲ τὸ νὰ ἀγαπᾷς τὴν ἐξουσία, καὶ νὰ ἔχεις τὴ γλῶσσα σου ἀσυγκράτητη, καὶ νὰ τὴν ἀφήνεις ἀσύδοτη; Ποῦ εἶναι οἱ ἐντολές ποὺ σοῦ ἔδωσα, ὅτι θὰ κλάψουν; Πένθησε, κλάψε, μὴν ἐπιδιώξεις ἐξουσία, καὶ νὰ μὴ ὑπολογίζεις τὸν ἑαυτό σου γιὰ τίποτε. Στρέψε τὴν ἀγάπη σου σὲ ἄλλο δρόμο, φῦγε ἀπὸ τὸν κόσμο. Ἀνέβα λοιπὸν στὸν σταυρό, ἀνυψώσου ἀπὸ τὴ γῆ, «Τίναξε τὴ σκόνη τῶν ποδιῶν σου»⁴. Περιφρόνησε τὴ ντροπὴ. Νὰ θεωρεῖς κάθε ἄνθρωπο ἀνώτερό σου. Κλάψε τὸν νεκρὸ ἑαυτό σου. «Βγάλε τὸ δοκάρη ποὺ ἔχεις στὸ μάτι σου»⁵, ἀνοικοδόμησε τὸ καταστραμμένο σπίτι σου. Φώναξε δυνατὰ: «Βοήθησέ με, υἱὲ τοῦ Δαβὶδ, γιὰ νὰ ξαναβρῶ τὸ φῶς μου»⁶. Μάθε, ὅτι κάθε στόμα θὰ σφραγιστεῖ, καὶ μὴ διστάσεις νὰ τὸν εὐχαριστεῖς σὲ κάθε εὐκαιρία. Κλείσε τὴν πόρτα σου στὸν ἐχθρό. Βάλε τὰ λόγια σου στὴ ζυγαριά, καὶ ἀσφάλισε τὴν πόρτα σου μὲ ἀμπάρα.

5. Λουκᾶ 6, 42.

6. Μάρκ. 10, 47.

Μὴ ὑπνώσης ἀκηδία, μήποτε ἐξαίφνης ἔλθῃ εἰς τὰ ὦτά σου·
 «Ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ». Καί τί ἐρεῖς τότε;
 Ἀσχολουῖμαι σὺ καιρῶ. Ἐκεῖνος ἀνέπασέ σε, καὶ σὺ θέλεις μοχθεῖν.
 Οὐ μένει σε ὁ καιρὸς τοῦ πενθῆσαι καὶ θρηγῆσαι καὶ κλαῦσαί σου τὰς
 5 ἁμαρτίας. Μιμνήσκου, ὅτι εἶπεν ἐπὶ τῆς θύρας, ὅτι «Κλείσεται». Γορ-
 γόνευσον, ἵνα μὴ ἔξω μείνης μετὰ τῶν μωρῶν παρθένων. Μετάβηθι τῶ
 λογισμῶ ἀπὸ τοῦ ματαιίου βίου τούτου εἰς ἄλλον αἰῶνα. Ἄφες τὰ γήι-
 να, καὶ ζήτησον τὰ οὐράνια. Ἐγκατάλειπε τὰ φθαρτά, καὶ εὐρήσεις
 τὰ ἄφθαρτα. Φεῦγε τῆ διανοία ἀπὸ τῶν προσκαίρων, καὶ ἀπαντήσεις
 10 αἰῶνια. Νέκρωσον τὰ μέλη τῆς σαρκός, ἵνα ζήσης τελείως. Σὺ οἶδας
 πῶς λαλῶ. Νόησον τὰ λεγόμενα· πόνησον ἀκριδαζόμενος εἰς αὐτά,
 καὶ εὐρήσεις τοὺς κατὰ Θεὸν κεκρυμμένους θησαυρούς, καὶ μὴ κα-
 ταισχύνῃς μου τὰς πολιὰς ἐνώπιον Θεοῦ, ὑπερευχομένου σου ἡμέρας
 καὶ νυκτός. Μὴ εἴπῃς, ἀδελφέ, ὅτι Ὡς ὄλοι οἱ μονάζοντες, καὶ γὰρ. Λέγω
 15 σοι, τέκνον, πολλὰ φυτὰ εἰσιν ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ βουνοῖς, λόχμαις τε καὶ
 πεδιάσιν, ἀλλὰ μόνα τὰ κάρπια παραδείσου εἰσιν ἄξια, τὰ δὲ ἄκαρ-
 πα πυρὸς ὑπεκαύματα. «Πᾶς», γὰρ φησιν, «ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν,
 δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας», καὶν τε ἱερεὺς, καὶν βασιλεὺς, καὶν μονάζων,
 ἢ μυρίους στεφάνους λιθοκολλήτους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς περιέκειται. «Οὐ
 20 γὰρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ». Ὁ γὰρ ἀξιοθεὶς ἐνδύσασθαι
 τὸ ἅγιον σχῆμα, καὶ μὴ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ σχήματος, δένδρον ἐστὶν
 ἔχον φύλλα πολλά, καρποὺς δὲ οὐδόλους. Τῷ οὖν λέγειν, Ὡς ὄλοι οἱ
 μονάζοντες, καὶ γὰρ, τὰ τοιαῦτα ῥήματα οὐδέν σε ὀνήσουσιν ἐν ὄρα, ὅτε
 ἡ ψυχὴ σου τοῦ σώματος χωρίζεται, ἀλλὰ καὶ πολλῆς κατακρίσεως
 25 καὶ ἐφόδιον κολάσεως γενήσονται σοι.

Τὸ λοιπὸν, ἀδελφέ, μὴ ὑψοῦ ἑαυτὸν «Διότι Κύριος ὑπερηφάνους
 ἀντιτάσσει, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν». Ὅρα, ἀδελφέ, μὴ, ἐπ' ἐλπίδι
 τῆς μετανοίας πλῆθος κακῶν εἰς ἑαυτὸν συλλεξάμενος, τὴν ἁμαρτίαν
 θερήσῃς, τῆς δὲ συγχωρήσεως ἀποτύχῃς. «Θεὸς οὐ μνηστειρίζεται». Τὰ
 30 ἀκουσίως γινόμενα ὑπὸ γνησίας μετανοίας ἐξαλείφονται, τὰ δὲ ἐκου-
 σίως πραττόμενα πάσης ἀπολογίας ἐστέρηνται. Τέκνον, φεῦγε ἡδο-

Νὰ μὴ σὲ πιάσει ὕπνος ἀπὸ ἀμεριμνησία, γιὰ νὰ μὴ ἔρθει ξαφνικὰ στὰ αὐτιά σου· «Νὰ ὁ νυμφίος, βγεῖτε νὰ τὸν προῦπαντήσετε»⁷. Καὶ τί θὰ πεῖς τότε; Εἶμαι ἀπασχολημένος, δὲν ἔχω καιρό; Ἐκεῖνος σὲ ἀνόητευσε, καὶ σὺ θέλεις νὰ κουράζεσαι; Δὲν σοῦ μένει καιρὸς νὰ πενθήσεις καὶ νὰ θρηνησεις καὶ νὰ κλάψεις τὶς ἁμαρτίες σου. Θυμίσου, ὅτι εἶπε γιὰ τὴν πόρτα, ὅτι «Θὰ κλειστεῖ». Βιάσου, γιὰ νὰ μὴ μείνεις ἔξω μαζὶ μὲ τὶς μωρὲς παρθένες⁸. Πήγαινε μὲ τὸν νοῦ σου ἀπὸ τὴ μάταιη αὐτὴ ζωὴ στὴν ἄλλη. Ἄφησε τὰ γήινα, καὶ ζήτησε τὰ οὐράνια. Ἐγκατάλειψε τὰ φθαρτά, καὶ θὰ βρεῖς τὰ ἄφθαρτα. Φύγε μὲ τὸν νοῦ σου ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα, καὶ θὰ συναντήσεις τὰ αἰώνια. Νέκρωσε τὰ μέλη τῆς σάρκα σου, γιὰ νὰ ζήσεις αἰώνια. Ξέρεις σὺ πῶς σοῦ μιῶ. Κατάλαβε αὐτὰ ποῦ σοῦ λέγω. Κοπίασε τηρώντας μὲ ἀκρίβεια αὐτά, καὶ θὰ βρεῖς τοὺς κρυμμένους θησαυροὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ κατατροπιάσεις τὰ ἄσπρα μαλλιά μου μπροστὰ στὸν Θεό, ἔμένα ποῦ προσεύχομαι γιὰ σένα μέρα καὶ νύχτα. Νὰ μὴ πεῖς, ἀδελφέ: Ὅπως κάνουν ὅλοι οἱ μοναχοί, ἔτσι κάνω καὶ ἐγώ. Σοῦ λέγω, παιδί μου, ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ φυτὰ στὰ βουνὰ καὶ στὰ ὄρη, στίς λόχμες καὶ στίς πεδιάδες, ἀλλὰ μόνο ἐκεῖνα ποῦ δίνουν καρπὸ εἶναι ἄξια νὰ μποῦν στὸν παράδεισο, ἐνῶ τὰ ἄκαρπα γίνονται προσανάμματα τῆς φωτιᾶς. Γιατὶ λέγει· «Καθένας ποῦ κάνει ἁμαρτία, εἶναι δοῦλος τῆς ἁμαρτίας»⁹, εἴτε εἶναι ἱερέας, εἴτε βασιλιάς, εἴτε μοναχός, εἴτε ἔχει στὸ κεφάλι του μύρια λιθοκόλλητα στεφάνια. «Γιατὶ στὸν Θεὸ δὲν ὑπάρχει προσωποληψία»¹⁰. Διότι αὐτὸς ποῦ ἀξιώθηκε νὰ φορέσει τὸ ἅγιο σχῆμα, καὶ δὲν κάνει τὰ ἔργα ποῦ ἀπαιτεῖ τὸ σχῆμα, εἶναι δένδρο ποῦ ἔχει φύλλα πολλὰ, ἀλλὰ καρποὺς καθόλου. Μὲ τὸ νὰ λὲς λοιπόν, Ὅπως ὅλοι οἱ μοναχοί, ἔτσι κι' ἐγώ, τὰ λόγια αὐτὰ δὲν θὰ σὲ ὠφελήσουν καθόλου, τὴν ὥρα ποῦ ἡ ψυχὴ σου θὰ χωριστεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀντίθετα θὰ σοῦ γίνουν ἐφόδιο μεγάλης καταδίκης καὶ κόλασης.

Λοιπόν, ἀδελφέ, μὴ ὑψώνεις τὸν ἑαυτό σου· «Διότι ὁ Κύριος ἀντιτάσσεται στοὺς ὑπερήφανους, ἐνῶ στοὺς ταπεινοὺς δίνει χάρη»¹¹. Πρόσεχε, ἀδελφέ, μήπως μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς μετάνοιας, συγκεντρώνοντας πολλὰ κακὰ στὸν ἑαυτό σου, θερίσεις τὴν ἁμαρτία καὶ χάσεις τὴ συγχώρηση. «Ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται»¹². Αὐτὰ ποῦ γίνονται χωρὶς τὴ θέλησή μας, σβήνουν μὲ γνήσια μετάνοια, ἐνῶ ἐκεῖνα ποῦ γίνονται μὲ τὴ θέλησή μας, δὲν ἔχουν καμμιὰ δικαιολογία. Παιδί μου, ἀπόφευγε τὴν ἡδονή.

10. Κολ 3, 25.

11. Ἰακ 4, 6.

12. Γαλ 6, 7.

νήν νόησον, ὅτι μετάνοια ὁ καρπὸς αὐτῆς, καὶ πικρότερον χολῆς ἔσται σοι καὶ «Ὑπὲρ μάχαιραν δίστομον» ᾧ γὰρ τις ἤττηται, τούτω καὶ δελούλωται. Βάσανα καὶ κρίσεις ὑπὲρ λόγου ἀργοῦ, πόσω γε μᾶλλον ὁ συνκυλινδούμενος τῇ ἡδονῇ; Γέγραπται γάρ· «Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ
 5 Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός». Ἄρα τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσεις πόρνης μέλη; Μὴ γένοιτο, καὶ μάλιστα δὲ ἐν ναῶ ἀφιερωμένω. Φεῦγε ἡδονήν, ᾧ τέκνον, ἀπωλείας καὶ θανάτου μητέρα. Μὴ ὑπακούσης τοῖς λόγοις αὐτῆς, ἐπεὶ ὡς λύκος προσαίνει ἄρνας φεῦγε πάντα περισπασμὸν καὶ πᾶσαν τρυφήν, ἀργίαν στρῆνος κάλλος προσώπου,
 10 ὄλισθος ὀφθαλμῶν ῥῆμα γλυκὺ θέλος ἀκοῆς, ἥτις τῇ ἡδυπαθείᾳ παρέχει τὰ μέλη. Τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἀῆρ τοῖς πονηροῖς πνεύμασιν, καὶ σύμβουλός ἐστιν εἰς τὸ κακόν, καὶ τὸ σῶμα φυλακὴ τῶν ἀκαθάρτων λογισμῶν, ὃν ἐαυτῷ κρύπτουσιν, καὶ δυνήσονται κατὰ τοιούτου

15 Ἀδελφέ, αἰδέσθητι τὸν ἄγγελον τὸν φυλάσσοντά σε, καὶ μὴ λυπήσης τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, καὶ χαροποιήσης τοὺς δαίμονας. Μνήσθητι τῆς δυσωδίας τῶν γυναικῶν, καὶ τίς ἐκ τούτου ὄνησις, ἢ μὴ πῦρ ἄσβεστον, καὶ σκώληξ ἀτελεύτητος, «καὶ βρυγμὸς ὀδόντων». Ἡδονὴ γὰρ ἐστὶν ἔχθρα εἰς Θεόν. Ἀδελφέ, εἰς νοῦν βάλε τὸ ἀκοίμητον ὄμμα,
 20 ὅτι ἐφορᾷ σου τὰς πράξεις καὶ τὴν καρδίαν ἐμβατεύει, ἐρευνᾷ τοὺς λογισμοὺς, φανεροῖ τὰς ἐννοίας, «δυνάμενος ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ πυρός». Ἐξέτασον σεαυτὸν, τίς εἶ; γνῶθι σαυτοῦ τὴν φύσιν, ὅτι θνητὸν μὲν σου τὸ σῶμα, ἀθάνατος δὲ ἡ ψυχὴ. Ὑπερόρα σαρκός, παρέρχεται γάρ. Ἐπιμελοῦ τῆς ψυχῆς, πνεύματος ἀθανάτου.
 25 Μέγα καὶ χαλεπὸν τὸ ἀμάρτημα. Πολλὴ σου ἡ χρεία τῆς ἐξολομογήσεως, δακρύων πικρῶν, συντόντου προσευχῆς, ἀγρυπνίας δινεκοῦς, ἀδειαλείπτου νηστείας. Πρόσεχε σεαυτῷ, τέκνον. Ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις κεκρυμμένοι γὰρ βρόχοι παρὰ τοῦ ἐχθροῦ. Φύλαξον οὖν μήποτε ἐν τῇ καρδίᾳ σου κρύπτων ἀνόμημα. «Ὁ γὰρ ἐμβλέψας γυ-
 30 ναικί πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἥδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». Διότι αἱ μὲν τοῦ σώματος πράξεις ὑπὸ πολλῶν διακόπτονται,

Σκέψου, ὅτι ἡ μετάνοια εἶναι ὁ καρπὸς τῆς, καὶ θὰ εἶναι γιὰ σένα πιὸ πικρὸς καὶ ἀπὸ τῆ χολή, καὶ «πιὸ κοφτερὴ ἀπὸ δίκοπο μαχαίρι»¹³. Γιατὶ ἀπὸ αὐτὸ πού κάποιος νικήθηκε, σ' αὐτὸ καὶ ὑποδουλώθηκε. Ἄν γιὰ τὴν ἀργολογία προβλέπονται βασανιστήρια καὶ καταδίκες¹⁴, πόσο περισσότερο γι' αὐτὸν πού κυλιέται στὴν ἡδονή; Γιατὶ εἶναι γραμμένο· «Ὅποιος καταστρέφει τὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ, θὰ τὸν καταστρέψει ὁ Θεός»¹⁵. Θὰ κάνεις δηλαδὴ τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνῆς,¹⁶ Μὴ γένοιτο, καὶ μάλιστα μέσα σὲ ναὸ ἀφιερωμένον. Ἄπόφευγε τὴν ἡδονή, παιδί μου, πού εἶναι μητέρα τοῦ θανάτου. Νὰ μὴ ὑπακούσεις στὰ λόγια τῆς, γιατί σὰν λύκος κολακεύει τὰ ἄρνια. Ἄπόφευγε κάθε περισπασμό, καὶ κάθε ἀπόλαυση ἀργή. Εἶναι πρόκληση σὲ ἀκολασία ἢ ὁμορφιὰ τοῦ προσώπου, γλύστρημα τῶν ματιῶν. Τὰ γλυκὰ λόγια εἶναι βέλος στὸ αὐτί, τὸ ὁποῖο παραδίνει τὰ μέλη στὴν ἡδυπάθεια. Τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀέρας γιὰ τὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ σύμβουλος στὸ κακό, καὶ τὸ σῶμα του ταμεῖο τῶν ἀκάθαρτων λογισμῶν. Τὸν ἀέρα αὐτὸν τὸν κρύβουν μέσα του καὶ ὑπερισχύουν ἐναντίον του.

Ἄδελφέ, σεβάσου τὸν ἄγγελο πού σὲ φυλάει, καὶ νὰ μὴ λυπήσεις τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, καὶ χαροποιήσεις τοὺς δαίμονες. Θυμίσου τὴ δυσωδία τῶν γυναικῶν, καὶ ποιὸ εἶναι τὸ ὄφελος ἀπὸ αὐτό, ἂν ὄχι ἡ φωτιὰ ἢ ἄσβεστη, καὶ τὸ σκουλήκι πού δὲν πεθαίνει, «καὶ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν»¹⁷. Γιατὶ ἡ ἡδονὴ εἶναι ἔχθρα στὸν Θεό. Ἄδελφέ, βάλε στὸ νοῦ σου τὸ ἀκοίμητο μάτι πού βλέπει ὅλες τὶς πράξεις σου, πού εἰσχωρεῖ στὴν καρδιά σου, πού ἐρευνᾷ τοὺς λογισμούς σου καὶ φανερῶνει τὶς σκέψεις σου, «καὶ μπορεῖ νὰ καταστρέψει καὶ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα στὴ φωτιὰ τῆς κόλασης»¹⁸. Ἐρεῖνησε τὸν ἑαυτό σου, ποιὸς εἶσαι· γνώρισε τὴ φύση σου, ὅτι δηλαδὴ τὸ μὲν σῶμα σου εἶναι θνητό, ἐνῶ ἡ ψυχὴ σου ἀθάνατη. Παράβλεψε τὴ σάρκα, διότι περνάει. Φρόντισε τὴν ψυχὴ, πού εἶναι πνεῦμα ἀθάνατο. Εἶναι μεγάλο καὶ φοβερὸ τὸ ἁμάρτημα. Ἐχεις μεγάλη ἀνάγκη ἀπὸ ἐξομολόγηση, καυτὰ δάκρυα, ἔντονη προσευχὴ, διαρκῆ ἀγρυπνία, ἀσταμάτητη νηστεία. Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου, παιδί μου. Βαδίζεις μέσα σὲ παγίδες¹⁹. Γιατὶ ὑπάρχουν κρυμμένες θηλειές ἀπὸ τὸν ἐχθρό. Φυλάξου μήπως κρύβεις στὴν καρδιά σου ἁμαρτία. Γιατὶ λέγει· «Αὐτὸς πού βλέπει γυναίκα καὶ τὴν ἐπιθυμεῖ, ἤδη διέπραξε μὲ αὐτὴν μοιχεία μέσα στὴν καρδιά του»²⁰. Διότι οἱ πράξεις τοῦ σώματος

17. Ματθ. 22, 13.

18. Ματθ. 10, 28.

19. Σοφ. Σειρ. 9, 13.

20. Ματθ. 5, 28.

ὁ δὲ κατὰ πρόθεσιν ἁμαρτάνων τῷ τάχει τῶν νοημάτων συνεπαρτιζομένην ἔχει τὴν ἁμαρτίαν. Μνήσθητι, ὅτι τοῦτο μὲν σοι τὸ παρόν, ἢ δὲ εἰς πικρὸν καταντήσει πέρας. Καὶ ὁ νῦν ἐκ τῆς ἡδονῆς ἐγγινόμενος τῷ σώματι γαργαρισμός, οὗτος γεννήσει τὸν ἰοδόλον σκώληκα ἀθάνατον
 5 κολάζοντα ὑμᾶς ἐν τῇ γεένῃ, καὶ πύρωσις τῆς σαρκὸς μήτηρ γενήσεται τοῦ αἰωνίου πυρός. Ὑπὸ θηρὸς δαχθεῖς κύων, πλέον ἐθυμώθη κατ' αὐτοῦ τῷ πόνῳ τῆς πληγῆς πρὸς αὐτὸν ἀσυγχώρητος γενόμενος. Εἰς νοῦν λάβε, τέκνον, τὴν θλιψίν καὶ τὴν ἐκκοπὴν τῆς προσευχῆς λάβε κατὰ νοῦν «τὸν καθήμενον ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ βλέποντα ἀδύσ-
 10 σους».

Ἐγὼ μὲν, τέκνον, ὃ ἦν ἐν ἐμοί, πεποίηκα κατὰ τὸν προφήτην τὸν λέγοντα, ὅτι «Ἐὰν ἴδῃς τὸν ἀδελφόν σου πορευόμενον ἐν ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ, καὶ μὴ σημάνῃς αὐτῷ, ἐκ τῆς χειρὸς σου ἀπαιτήσω αὐτοῦ τὸ αἷμα». Καὶ διὰ τῶν πρώην ἐπιστολῶν εἶπόν σοι, καὶ ἰδοὺ πάλιν τὸ
 15 αὐτὸ λέγω σοι. Οὐ συμφέρει σοι βαθμὸς ἱερωσύνης, οὔτε τὸ καθηγεῖσθαι καὶ ἄρχειν τινῶν· πολλοὶ γὰρ τῶν μοναχῶν, ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ νηστείας καὶ ἐγκρατείας εὐσεβῶς διαπρέψαντες, καὶ δίκην φωστῆρος ἐκλάψαντες, περιδόητοι γεγόνασι καὶ ἐκουσίως καὶ ἀκουσίως εἰς ἱερωσύνην ἀχθέντες, καὶ τῷ κόσμῳ πλησιάσαντες τὰς μὲν ἀρετὰς ἔτι
 20 διὰ πολλοῦ μόχθου καὶ κόπου καὶ ἰδρώτων κτησάμενοι ἀπώλεσαν. Ἀπελθόντες γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους θεραπεῦσαι, αὐτοὶ μὲν πεπτώκασιν, τῷ τῆς γαστρομαργίας καὶ φιλαργυρίας πάθει ἐνιεμμένοι καὶ τῇ πορνείᾳ πεπτώκασιν. Ἐσχατον δὲ καὶ τὰ μέλη αὐτῶν μαχαίραις ἀποτεμόντες, τεθνήκασιν διπλοῦν θάνατον, τὸν τῆς ψυχῆς λέγω, καὶ τοῦ
 25 σώματος. Διὰ τοῦτο καὶ Ἀπόστολος παραινεῖ ἡμῖν λέγων «Ἐκαστος ἐν ἧ' ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ καὶ μενέτω».

Ἀδελφέ, σὺ οἶδας, πῶς λαλῶ διακρίνων τὰ λεγόμενα ἀγχίνους ὑπάρχων. Δάωσι γὰρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν τοῦ νοῆσαι καὶ ποιῆσαι τὰ λυσιτελεῖ. Οἶμαι γὰρ, ὅτι οὐ τοσοῦτον ἀπέδρας τῆς τῶν Πατέρων
 30 κατηγήσεως, ἀλλὰ καὶ λίαν φιλόπονος τύπος ὠφελείας γέγονας, καὶ γενήσῃ. Ὅρα, ἀδελφέ, μὴ βλασφημηθῇ τὸ καλὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ διὰ σέ. Μὴ γενοῦ τοῖς δουλομένοις σωθῆναι αἷτιος σκανδάλου, ἀλλὰ μᾶλλον γίνου πρόβατον, καὶ οὐ λύκος, ἵνα μὴ γενήσῃ ὀλετήρ, καὶ οὐ ζωή,

ἀπὸ πολλὰς αἰτίαι διακόπτονται, ἐνῶ αὐτὸς ποὺ ἁμαρτάνει μὲ πρόθεση, μὲ τὴν ταχύτητα τῶν σκέψεων ἔχει ὀλοκληρωμένη τὴν ἁμαρτία. Θυμήσου, ὅτι αὐτὸ βέβαια εἶναι γιὰ σένα τὸ παρόν, ἐνῶ αὐτὴ θὰ ἔχει κακὸ τέλος. Καὶ ὁ ἐρεθισμὸς ποὺ προκαλεῖται στὸ σῶμα, αὐτὸς θὰ γεννήσει τὸ δηλητηριῶδες σκουλήκι ποὺ θὰ σὲ βασανίζει ἀθάνατα στὴ φωτιά, καὶ ἡ φλόγωση τῆς σάρκας θὰ γίνῃ μητέρα τῆς αἰώνιας φωτιᾶς. Ἐνα σκυλὶ ποὺ δαγκώνεται ἀπὸ κάποιον θηρίο θυμώνει περισσότερο ἐναντίον του, γιὰτὶ δὲν τοῦ συγχωρεῖ τὸν πόνο τῆς πληγῆς ποὺ τοῦ προκάλεσε. Ἐχε στὸ νοῦ σου, παιδί μου, τὴ θλίψη καὶ τὴ διακοπὴ τῆς προσευχῆς. Φέρε στὸ νοῦ σου «Αὐτὸν ποὺ κάθεται πάνω στὰ Χερουδίμ καὶ βλέπει τὰ βάθη τῶν θαλασσῶν»²¹.

Ἐγὼ βέβαια, παιδί μου, ὅ,τι ἐξαρτῶταν ἀπὸ μένα τὸ ἔκανα, σύμφωνα μὲ τὸν προφήτη ποὺ λέγει· «Ἐὰν δεῖς τὸν ἀδελφὸ σου νὰ βαδίζει σὲ δρόμο ὄχι καλὸ, καὶ δὲν τοῦ τὸ ἐπισημάνεις, θὰ ζητήσω ἀπὸ σένα τὸ αἷμα του»²². Καὶ μὲ τίς προηγούμενες ἐπιστολὰς σοῦ εἶπα, καὶ τώρα σοῦ λέγω τὸ ἴδιο· Δὲν σὲ συμφέρει ὁ βαθμὸς τῆς ἱερωσύνης, οὔτε τὸ νὰ εἶσαι ἡγούμενος καὶ ἀρχηγὸς μερικῶν. Γιὰτὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς ποὺ διακρίθηκαν στὴν ἔρημο στὴν εὐσέβεια μὲ τὴ νηστεία καὶ τὴν ἐγκράτεια, καὶ ἔλαμψαν σὰν φωστῆρες, ἔγιναν περιδόητοι καὶ εἴτε ἤθελαν, εἴτε ὄχι, ὀδηγήθηκαν στὴν ἱερωσύνη, καὶ ὅταν ἦρθαν στὸν κόσμον, τίς ἀρετὰς τους, ποὺ μὲ πολὺν κόπο καὶ μόχθο καὶ ἰδρώτα ἀπέκτησαν, τίς ἔχασαν. Γιὰτὶ, πηγαίνοντας κοντὰ στοὺς ἄλλους γιὰ νὰ τοὺς θεραπεύσουν, ἔπεσαν καὶ οἱ ἴδιοι, προσθέτοντας στὴ λαιμαργία καὶ τὴ φιλαργυρία καὶ τὸ πάθος τῆς πορνείας. Καὶ στὸ τέλος, κόβοντας καὶ τὰ μέλη τους μὲ μαχαίρι, ὑπέστησαν διπλὸ θάνατον, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος μᾶς συμβουλεύει λέγοντας· «Ὁ καθένας ὡς παραμένει στὴν κατάστασιν ποὺ τάχθηκε»²³.

Ἀδελφέ, σὺ γνωρίζεις πῶς μιλῶ, ἐξετάζοντας μὲ προσοχὴ αὐτὰ ποὺ λέγω, ἐπειδὴ εἶμαι συνετὸς. Εἶθε νὰ σοῦ δώσει ὁ Κύριος σύνεση, ὥστε νὰ καταλάβεις καὶ νὰ κάνεις αὐτὰ ποὺ σὲ ὠφελοῦν. Γιὰτὶ νομίζω πῶς δὲν ἀπομακρύνθηκες πάρα πολὺ ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῶν Πατέρων, ἀλλὰ ἔχεις γίνῃ ὑπόδειγμα φιλοπονίας, καὶ θὰ γίνῃς καὶ στὸ ἐξῆς. Κοίταξε, ἀδελφέ, νὰ μὴ βλασφημηθεῖ τὸ καλὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἕξαιτίας σου. Μὴ γίνῃς αἷπιος σκανδάλου σ' αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ σωθοῦν, ἀλλὰ γίνε πρόβατον καὶ ὄχι λύκος, γιὰ νὰ μὴ γίνῃς καταστροφῆς, καὶ ὄχι ζωῆς,

ὄμφαξ, καὶ οὐ πέπυρος, ζιζάνιον, καὶ οὐ σῖτος, καλάμη, καὶ οὐ χρυσός,
 ἐκτάραγμα, καὶ οὐ γαλήνη. "Ὁρα, ἀγαπητέ, μὴ εἰς πέρας ἄξης τὸ περι-
 φημούμενον διὰ σέ, μὴ γέλωσ ἔση ἐπὶ τοῖς βιωτικοῖς. Εἰ δὲ τούτοις
 ἐφήψω, ἐμπαροιστήρησ λόγου ἢ φρονήσεως. Τάχος «ἐκκλινον ἀπὸ
 5 κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν»· καὶ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι οὐ παρακούση
 τῆς ἡμῶν οὐδενίας. Πλὴν ἔστω καὶ ἔστιν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις μετὰ τῶν
 φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ
 δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

B'.

10 Εἰ ὁσμή ἰχθύος ποταμιαίου ἴσχυσεν ἐκβαλεῖν τὸ δαιμόνιον καὶ
 μακρὰν φυγαδεῦσαι ἀπὸ τῆς τοῦ Ῥαγουήλ θυγατρὸς, πολλῶ μᾶλλον
 ὁ προσεγγισμὸς τῆς ὁσμῆς τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐξελάσει ἀπὸ σοῦ τὸ
 φιλήδονον πνεῦμα τὸ ἐγκρυσπταζόμενον ἐν τοῖς τοῦ σώματος μέλεσι
 καὶ ἐξεγεῖρον τὰ τῆς ἡδονῆς κύματα καὶ τῆς ἐνθυμίας, τοὺς λογισμοὺς
 15 καπνίζον ἀδιαλείπτως.

Γ.

Πλεῖον τῶν ἀγρίων ἀνέμων τῶν ταραττόντων τὴν θάλατταν χει-
 μάξει τὴν τοῦ ἱερωμένου ψυχὴν ὁ τῆς κενοδοξίας δεινότατος σκόπε-
 λος. Μάχου τοίνυν ὑπὲρ πάντα πρὸς τὴν κενοδοξίαν, καὶ μὴ ἀμερί-
 20 μως διάκεισαι ὡς μηδὲν ὑπ' αὐτῆς θλαθησόμενος. Νήστευε δὲ μὴ
 μόνον ἀπὸ ἄρτου καὶ οἴνου καὶ κρεῶν καὶ ἄλλων τινῶν βρωμάτων ἢ
 πομάτων, ἀλλὰ πολὺ πλεόν ἀπὸ τῶν λογισμῶν, ἀπὸ ἀκροάσεως καὶ
 ἀπὸ λαλιᾶς πονηρᾶς καὶ θλαβεραῆς, ἀπὸ θυμοῦ καὶ θασκανίας καὶ
 γελοίων, καὶ τῶν ἐξῆς ἀτοπημάτων.

25

Δ'.

Ἐν μὲν τοῖς στρατολογήμασι τοῖς ἔξωθεν ἄνδρες μόνον καὶ νεανί-
 αι ἐκλέγονται, γέροντες δὲ παρορῶνται καὶ παῖδες ἀπολείπονται, καὶ
 δοῦλοι ἀποδοκμιάζονται, γυναῖκες δὲ καὶ ἀποδιώκονται διὰ τὸ τῆς
 φύσεως ἀσθενές. Ἐν δὲ τῷ κατὰ Θεὸν ἀγῶνι καὶ τῷ στρατολογήματι
 30 τῆς εὐσεβείας γέροντες καλοῦνται, καὶ νεανίαὶ προτρέχουσι, καὶ παῖ-
 δεσ ὄρμαῶσι, καὶ δοῦλοι προθύμας καὶ μετὰ παρησιᾶς ἀπαντῶσι, καὶ
 γυναῖκες οὐκ ἀπόβληται δείκνυνται, ἀλλ' ἐφάλλονται θερμῶς καὶ ἀν-
 δρειῶς κατὰ τοῦ διαδόλου, καὶ ἀγωνιζόμεναι νικῶσι τὸν ἐχθρὸν

άγουρίδα, και ὄχι ὄριμο σταφύλι, ζιζάνιο, και ὄχι σιτάρι, καλάμι, και ὄχι χρυσάφι, ἀναταραχή, και ὄχι γαλήνη. Πρόσεχε, ἀγαπητέ, νὰ μὴ ὀλοκληρώσεις αὐτὸ ποὺ φημολογεῖται γύρω ἀπὸ σένα, μὴ γίνεις περίγελως στὰ βιωτικά. Ἐὰν ὁμως τὰ ἔχεις δοκιμάσει αὐτά, θὰ φέρεσαι σὰν μεθυσιμένος ὅταν μιλάς, και ὄχι ὡς φρόνιμος. Γρήγορα «ἀπομακρύνσου ἀπὸ τὸ κακὸ και κάνε τὸ καλὸ»²⁴. Πιστεύω βέβαια, ὅτι δὲν θὰ παρακούσεις τὴν ταπεινότητά μου. Ὡστόσο, ἄς εἶναι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μαζί μὲ αὐτοὺς ποὺ ἐφαρμόζουν τὶς ἐντολές τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, στὸν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα και ἡ δύναμη στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

2.— (Ἀνεπίγραφη).

Ἐὰν ἡ μυρουδιά τοῦ ποταμίσιου ψαριοῦ εἶχε τὴ δύναμη νὰ βγάλει τὸ δαιμόνιο και νὰ τὸ διώξει μακριὰ ἀπὸ τὴ θυγατέρα τοῦ Ραγουήλ²⁵, πολὺ περισσότερο τὸ πλησίασμα στὴν εὐωδία τοῦ ἀγίου Πνεύματος θὰ διώξει ἀπὸ σένα τὸ φιλήδονο πνεῦμα ποὺ κρύβεται μέσα στὰ μέλη τοῦ σώματός σου και σοῦ ξεσηκώνει τὰ κύματα τῆς ἡδονῆς και καπνίζει ἀσταμάτητα τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀνάμνησης.

3.— (Ἀνεπίγραφη).

Περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄγριους ἀνέμους ποὺ ταράζουν τὴ θάλασσα, βασανίζει τὴν ψυχὴ τοῦ ἱερωμένου ὁ φοβερῶτατος δαίμονας τῆς κενοδοξίας. Ἀγωνίσου λοιπὸν περισσότερο ἀπὸ ὅλα ἐναντίον τῆς κενοδοξίας, και μὴ φέρεσαι μὲ ἀδιαφορία, σὰν νὰ μὴ πρόκειται νὰ βλαφθεῖς καθόλου ἀπὸ αὐτήν. Και νὰ νηστεύεις ὄχι μόνο ἀπὸ ψωμί και κρασί και κρέατα και μερικὰ ἄλλα φαγητὰ ἢ πιοτά, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς, ἀπὸ ἀκρόαση και ἀπὸ ὁμιλίες πονηρὲς και βλαβερὲς, ἀπὸ θυμὸ και κακολογία και γέλια και τὰ παρόμοια ἀποπήματα.

4.— (Ἀνεπίγραφη).

Στὶς κοσμικὲς στρατολογήσεις προτιμῶνται μόνο ἄνδρες και νέοι, ἐνῶ οἱ γέροντες παραβλέπονται, τὰ παιδιὰ ἀποκλείονται, οἱ δοῦλοι ἀπορρίπτονται, και οἱ γυναῖκες διώχνονται ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας τῆς φύσεώς τους. Στὸν ἀγῶνα ὁμως τοῦ Θεοῦ και τῆ στρατολογία τῆς εὐσέβειας καλοῦνται γέροντες, νέοι προστρέχουν και παιδιὰ ὀρμοῦν, δοῦλοι προσέρχονται μὲ θάρρος και γίνονται πρόθυμα δεκτοί, και οἱ γυναῖκες δὲν ἀποβάλλονται, ἀλλὰ σπεύδουν πρόθυμα και μὲ ἀνδρεία ἐναντίον τοῦ διαβόλου, και ἀγωνιζόμενες νικοῦν τὸν ἐχθρὸ και τὸν καταβάλλουν, και

καταπαλαίουσι, καὶ τρόπαια ἰστώσι καὶ καταστεφανοῦνται τῶν ἐναντίων καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Ε'.

Νοητῶς ἀνάγνωθι τό, «Ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ
5 σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται». Σῶμα γὰρ νῦν λέγεται ἡ ψυχὴ, ὀφθαλμὸς δὲ ὁ νοῦς.

ΣΤ'.

Ἐν τῷ καιρῷ του τῆς πορνείας πολέμου παραιτοῦ τῶν ἐστιατόρων τὰς κλήσεις. Εἰ δὲ ξένος ἀπαντήσῃ σοι, τότε αὐτὸν μὲν θεραπεύ-
10 σας ἀνάπαυσον, σεαυτὸν δὲ περικεκαλυμμένως τῇ ἀσιτία καὶ τῇ δίψῃ περιφραξον.

Ζ'.— ΜΑΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὁ ἰατρὸς κἂν κολάζῃ ὀδύνας προσάγων τῷ κάμνοντι, κἂν θάλπη καὶ ἀναπαύῃ, κηδεμονικῶς πάντα καὶ μετ' ἐπιστήμης ποιεῖ. Σὺ δέ, εἰ
15 βούλει μῆτε ἐνταῦθα, μῆτ' ἐκεῖ δοῦναι δίκας, ἀπαίτησον σεαυτὸν εὐθύνας «εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα». Καὶ πῶς ἂν, φαίης, δίκας ἑμαυτὸν εἰσπράξω; Ἐγὼ φήσω. Ταπεινῶσον ἑαυτόν, πένθησον καὶ στενάξον ἐπὶ τοῖς παραπτώμασί σου. Οὐ μικρὰ γὰρ τιμωρία καὶ θάσανος τῇ ψυχῇ, τὸ ἀναλογίζεσθαι καὶ θρηνεῖν τὰ οἰκτεῖα
20 σφάλματα, ἀλλὰ καὶ μεγάλη τοῦτό γε ὀδύνη, αἰκία, καὶ κόλασις, καὶ διὰ τοῦτο ἄθλον δικαιοσύνης χαρίζεται Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ τῷ δι' ἔξομολογήσεως αὐτὸν κατατρύχοντι. «Λέγε», γὰρ φησι, «πρῶτος τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῆς»· λέγε, πρὶν ἄλλος σου κατηγορήσει, ἵνα δίκαιος γένη.

25 Η'.— ΦΛΟΡΕΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ψυχὴ ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, διαχεῖται καὶ διασκορπίζεται εἰς πᾶν ἁμαρτημάτων εἶδος καὶ γένος. Διὸ φησιν ὁ Κύριος, ὅτι «Διασκορπιῶ σε ἐν ταῖς χώραις, καὶ διασπερῶ σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν».

Θ. — Τῷ αὐτῷ.

30 Ὅταν μετὰ τὴν εἰς τὸ χεῖρον μετάπτωσιν ἄνθρωπος πλανηθῇ καὶ

τρόπαια στήνουν και δέχονται καθημερινὰ στεφάνια ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν.

5.— (᾽Ανεπίγραφη).

Διάβασε μὲ τρόπο νοσηματικὸ τὸ χωρίο· «Ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου εἶναι ὑγιής, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι φωτεινόν»²⁶. Γιατὶ «σῶμα» ἐδῶ ὀνομάζεται ἢ ψυχὴ, καὶ «ὀφθαλμὸς» ὁ νοῦς.

6.— (᾽Ανεπίγραφη).

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου τῆς πορνείας ν' ἀποφεύγεις τὶς προσκλήσεις σὲ γεύματα. Ἐὰν πάλι σὲ ἐπισκεφθεῖ κάποιος ξένος, τότε αὐτὸν βέβαια νὰ τὸν περιποιηθεῖς καὶ νὰ τὸν βάλεις νὰ ἀναπαυτεῖ, τὸν ἑαυτὸ σου ὅμως ἀσφάλισέ τον μὲ τὴν νηστεία καὶ τὴ δίψα κατὰ τρόπο συγκαλυμμένο.

7.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΡΙΑΝΟ.

Ὁ γιατρὸς καὶ ὅταν ἀκόμα βασανίζει προκαλώντας πόνο στὸν ἄρρωστο, καὶ ὅταν τὸν περιποιεῖται καὶ τὸν ἀνακουφίζει, ὅλα τὰ κάνει ἀπὸ ἐνδιαφέρον μὲ τρόπο ἐπιστημονικόν. Σὺ ὅμως, ἂν θέλεις οὔτε ἐδῶ οὔτε ἐκεῖ νὰ τιμωρηθεῖς, ζήτησε εὐθύνες ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου. Γιατί, «ἂν τιμωρούσαμε τὸν ἑαυτὸ μας, δὲν θὰ τιμωρούμασταν». Ἀλλὰ θὰ ρωτήσεις· Μὲ ποιὸν τρόπο νὰ τιμωρήσω τὸν ἑαυτὸ μου; Θὰ σοῦ πῶ ἐγώ. Ταπείνωσε τὸν ἑαυτὸ σου, πένθησε καὶ στέναξε γιὰ τὰ παραπτώματά σου. Γιατὶ δὲν εἶναι μικρὴ τιμωρία καὶ βασανισμὸς στὴν ψυχὴ, τό νὰ ἀναλογίζεται καὶ νὰ θρηνεῖ τὰ σφάλματά της, ἀντίθετα μάλιστα αὐτὸ εἶναι μεγάλη ὀδύνη καὶ κάκωση καὶ τιμωρία, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς χαρίζει ἔπαθλο δικαιοσύνης στὸν ἄνθρωπο ποὺ μὲ τὴν ἔξομολόγηση βασανίζει τὸν ἑαυτὸ του. Γιατὶ λέγει· «Ἐξομολόγησόν μοι πρῶτος τὶς ἁμαρτίες σου, γιὰ νὰ δικαιωθεῖς»²⁷. Δηλαδή, πρῶτος ἐσύ πρῶτος, πρὶν σὲ κατηγορήσει ἄλλος, γιὰ νὰ δικαιωθεῖς.

8.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟ.

Ἡ ψυχὴ ποὺ ἐγκαταλείπεται ἀπὸ τὸν Θεόν, διαχέεται καὶ διασκορπίζεται σὲ κάθε εἶδος ἁμαρτημάτων. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος λέγει· «Θὰ σὲ διασκορπίσω σὶς χῶρες καὶ θὰ σὲ διασπείρω στὰ ἔθνη»²⁸.

9.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν πτώση του στὸ χειρότερο, παρα-

χειμασθῆ καὶ κλυδωνισθῆ, εἴθ' ὕστερον συναισθόμενος καὶ ἀνανήψας ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν παλινδρομήσει καλόν, τότε λέγει ὁ Θεός, ὅτι «Ἐκλείψει ἡ ἀκαθαρσία σου, καὶ κατακληρονομήσω ἐν σοί, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ Κύριος».

5

I.- ΥΔΡΟΣΙΩ.

Ἐβδελύξατό σε ἡ στολή σου, τουτέστιν, ἡ σὰρξ σου ἐμίσησε τὸν νοῦν σου τὸν μοχθηρόν, ἐπιτάσσοντα αὐτῇ ἀπαύστως ἐργάζεσθαι τὰ ἀπηγορευμένα. Ὅτι δὲ οἱ προεσιῶτες τὰ δέοντα παρασιωπήσαντες κολασθήσονται ὑπὲρ τῆς ἀπωλείας τῶν ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένων, βλέπε 10 τί λέγει ὁ Κύριος «Ἐὰν μὴ λαλήσῃς», φησί, «τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος εἰς τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἀποθανεῖται, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν σου ζητήσω».

IA'.- ΛΙΡΙΑΝΩ.

Λέγεις ὅτι ἤθελον ποτὲ μηδένα ἄνθρωπον φοβηθῆναι, πλὴν τοῦ 15 Θεοῦ. Εἰ τοίνυν τούτων οὕτω γλίχῃ κατορθῶσαι, ἀπόταξαι παντὶ τῷ γηῖνῳ καὶ προσκαίρῳ πράγματι, καὶ μηδὲν εἰς τὸ παντελὲς ἔχε. Κάγω σοι ἀντιφωνῶ, ὅτι οὐ φοβηθήσῃ οὐδένα, οὐχ ὕπατον, οὐχ ὕπαρχον, οὐ δῆμον, οὐ ληστὰς, οὐ πειρατὰς, οὐκ ἄρχοντα, οὐ βασιλέα, οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς δαίμονας καὶ τὸν κοσμοκράτορα διάβολον.

20

IB'.- ΠΑΝΟΛΒΙΩ.

Τί ἔξω καὶ μακροτέραν ἀποτρέχεις ἄνθρωπε; Σαυτὸν γὰρ νόησον 25 υἱὸν χήρας ὑπάρχειν, δηλαδή καταστάσεως χηρευούσης ἀπὸ δικαίου φρονήματος καὶ ἰσχυρογνώμονος, ἐκφερόμενος πρὸς τάφον ὑπὸ τῶν κακῶν τὴν ψυχὴν βασταζόντων παθῶν τε σαρκικῶν καὶ δαιμόνων φιλορυπάρων. Καὶ διὰ τοῦτο εὗξαι μετὰ δακρύων, ἵνα ὁ Δεσπότης Χριστὸς καταξιώσῃ ἄψασθαι τῆς σοροῦ, ὅπερ ἐστὶ τὸ πολυπαθὲς σῶμα, καὶ οἱ βασταῶντες στήσονται, τουτέστι παύσονται τοῦ δρόμου τῆς νεκροφόρου κακίας παυσάμενων γὰρ αὐτῶν καὶ τῆς πρὸς τὸ χεῖρον προκοπῆς ἐμποδισθέντων, ἀναστήσεται παραδόξως ὁ ἀνθρώ- 30 πινος νοῦς καὶ παραδοθήσεται ζῶν τῇ ἄνω ἡμῶν μητέρι Ἱερουσαλήμ

29. Ἱεζ. 22, 15-16.

30. Ἱεζ. 3, 18-20.

31. Ὁ ἀνώτατος ἄρχοντας.

πλανηθεῖ καὶ βασανιστεῖ καὶ ταλαιπωρηθεῖ, καὶ ἔπειτα συναισθανθεῖ τὴν κατάστασή του καί, ἀφοῦ συνέλθει, ἐπιστρέψει στὸ ἀπὸ τῆ φύση του καλό, τότε λέγει ὁ Θεός· «Θὰ ἐξαλειφθεῖ ἡ ἀκαθαρσία σου, καὶ θὰ σὲ ἀποκαταστήσω πάλι στὴν κληρονομία σου, καὶ θὰ μάθεις, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος»²⁹.

10.— ΣΤΟΝ ΥΔΡΟΣΙΟ.

Σὲ σιχάθηκε ἡ στολή σου, δηλαδή ἡ σάρκα σου μίσησε τὸν ἄθλιο νοῦ σου, ὁ ὁποῖος τὴν διατάζει ἀσταμάτητα νὰ κάνει αὐτὰ πού εἶναι ἀπαγορευμένα. Γιὰ τὸ ὅτι ὅμως οἱ προϊστάμενοι, πού ἀποσιωποῦν αὐτὰ πού πρέπει, θὰ τιμωρηθοῦν γιὰ τὴν ἀπώλεια ἐκείνων πού εἶναι ὑποταγμένοι σ' αὐτούς, κοίταξε τί λέγει ὁ Κύριος· «Ἐὰν δὲν μιλήσεις», λέγει, «ὥστε νὰ προφυλαχτεῖ ὁ ἀσεβὴς ἀπὸ τὸν δρόμο πού βαδίζει, ὁ ἀσεβὴς αὐτὸς θὰ πεθάνει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία του, τὸ αἷμα του ὅμως θὰ τὸ ζητήσω ἀπὸ τὰ χέρια σου»³⁰.

11.— ΣΤΟΝ ΛΙΡΙΑΝΟ.

Λές ὅτι ἤθελες ποτὲ νὰ μὴ φοβηθεῖς κανέναν ἄνθρωπο, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμεῖς αὐτὸ πραγματικὰ νὰ τὸ ἐπιτύχεις, τότε ἀπαρνήσου κάθε τι τὸ γήινο καὶ πρόσκαιρο πρᾶγμα, καὶ νὰ μὴ ἔχεις ἐντελῶς τίποτε. Καὶ ἐγὼ σοῦ ἀπαντῶ, ὅτι δὲν θὰ φοβηθεῖς κανέναν, οὔτε τὸν ὕπατο³¹, οὔτε τὸν ὑπαρχο³², οὔτε τὸν λαό, οὔτε τοὺς ληστές, οὔτε τοὺς πειρατές, οὔτε τὸν ἄρχοντα, οὔτε τὸν βασιλιὰ, οὔτε καὶ αὐτοὺς ἀκόμα τοὺς δαίμονες καὶ τὸν κοσμάτορα διάβολο.

12.— ΣΤΟΝ ΠΑΝΟΛΒΙΟ.

Γιατί τρέχεις φεύγοντας μακρύτερα, ἄνθρωπε; Σκέψου ὅτι εἶσαι υἱὸς χήρας, δηλαδή κατάστασης πού δὲν ἔχει φρόνημα ὑγιές³³ καὶ ἰσχυρὴ γνώμη, καὶ ὀδηγεῖσαι σὲ τάφο ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ σαρκικὰ πάθη πού κρατοῦν τὴν ψυχὴ σου, καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονες πού ἀγαποῦν τὴ βρωμιά. Γι' αὐτὸ προσευχήσου μὲ δάκρυα, ὥστε ὁ Δεσπότης Χριστὸς νὰ σὲ ἀξιώσει νὰ ἀκουμπήσεις τὸ φέρετρο, πού εἶναι τὸ πολύπαθο σῶμα σου, καὶ αὐτοὶ πού τὸ κρατοῦν νὰ σταματήσουν, δηλαδή νὰ σταματήσουν τὸν δρόμο τῆς νεκροφόρου κακίας· γιατί, ὅταν αὐτοὶ σταματήσουν καὶ ἐμποδιοῦν ἀπὸ τὴν πρόοδό τους πρὸς τὸ χειρότερο, θὰ ἀναστηθεῖ κατὰ τρόπο παράδοξο ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, καὶ θὰ παραδοθεῖ ζωντανὸς στὴ μητέ-

32. ὁ ἀμέσως μετὰ τὸν ἀρχηγό.

33. Λουκᾶ 7, 12.

πολλὰ ὀδυρομένη καὶ πενθούση. «Φωνή», γάρ φησιν, «ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη», τουτέστιν ἐν ὑψίστοις. Ῥαμὰ γὰρ ὕψος δηλοῖ, ἔνθα θρηῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς διὰ τὴν πταίουσαν ἀνθρωπότητα γίνεται.

5 **ΙΓ'— ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.**

Μιμουῦ τὸν μέγαν Ἰωβ ἐπιξέοντα τὸν ἰχώρα καὶ τοὺς σκώληκας τῶν τραυμάτων ἀπομυσαττόμενον, καὶ ἀποκάθαρρον πᾶσαν φροντίδα τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἀπιτιθέμενος τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς καὶ τὰς γηῖνας ἡδονὰς δίκην σκωλήκων ἐμφωλευούσας σοι. Εἰ γὰρ Ἰωβ κατὰ
10 τὸ φαινόμενον, ὀφείλεις σὺ κατὰ τὸ κρυπτόμενον διαθλήσαι διαγωνί-
σασθαι, ἵνα τὸν χορὸν τῶν ἀγγέλων χαροποιήσης. Ὡσπερ δὲ χαίρου-
σιν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ μετανοούντων ἡμῶν καὶ ἐπιστρεφόντων πρὸς
τὴν σωτηρίαν, οὕτω πάλιν λυποῦνται καὶ στενάξουσιν, ὅταν νοήσωσιν
ἡμᾶς τοῖς δαίμοσιν ἐκουσίως διὰ τῆς ἁμαρτίας δουλεύοντας.

15 **ΙΔ'— ΧΙΟΝΙΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.**

Τί ποιήσεις, τί δράσεις, ὅταν τὸ τέρμα τοῦ βίου ἐλεύσῃται, ὅταν
ἐπιλείπωσι τῆς ζωῆς αἱ ἀφορμαί, ὅταν ἐπέλθοι σοι ἀπορία καὶ θλίψις,
ὅταν ἀπαγορεύσωσί σε οἱ ἰατροί, ὅταν ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπογνωσθῆς;
ὅταν ἄσθματι ξηρῶ καὶ πυκνῶ συνεχόμενος πυρετοῦ λαύρου διακαί-
20 οντος τὰ ἔνδον καὶ ὑπομύχοντος, στενάξεις μὲν ἀπὸ μέσης καρδίας,
τὸν δὲ συλλυπούμενον οὐχ εὐρήσεις; ὅταν φθάσῃ νύξ βαθεῖα, καὶ
μηδεὶς παρῆ ὁ βοηθῆσαι δυνάμενος, ὁ θάνατος παρέστηκεν, οἱ ἀπά-
γοντες κατεπεύγουσιν, ἄγγελοί τινες κατηφεῖς καὶ ἀπότομοι; ὅταν ἐπι-
λαμβάνονταί σου αἱ φοβεραὶ δυνάμεις, καὶ ἔλκωσι τὴν ψυχὴν δεδεμέ-
25 νην, ταῖς ἁμαρτίαις πυκνὰ μεταστρεφομένην πρὸς τὰ ὧδε, καὶ ἀποδυ-
ρομένην ἀνευ φωνῆς τοῦ ὄργάνου; Λοιπὸν τῶν θρηῆνων ἀποκλεισθέν-
των, ὧ πόσα πενήσεις σεαυτὸν τότε! πόσα στενάξεις ἄπρακτα μετα-
κλαίων ἐπὶ τοῖς κακῶς βουλευθεῖσιν. Ὅταν ἴδῃς μετὰ ταῦτα τὴν φαι-
δρότητα τῶν δικαίων ἐν τῇ λαμπρᾷ τῶν οὐρανίων δώρων διανομῇ,
30 καὶ τὴν κατήφειαν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν τῷ σκότει τῷ βαθυτάτῳ, ποῖα
ρήματα τὸ τηνικάδε φήσεις; Ποῖα ἐρεῖς τότε ὀδυνώμενος τὴν καρδίαν;
Αἶ με, μὴ ἀπορρίψαι τὸ φορτίον τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς μετανοίας εὐκό-
λου τυγχανούσης τῆς ἀποθέσεως! Αἶ με, τὰς κηλίδας μὴ ἀποπλύνει-

ρα μας ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ ὁποία εἶναι παραδομένη στους θρήνους καὶ στο πένθος. Γιατί λέγει· «Ἀκούστηκε φωνὴ ἀπὸ τῆ Ραμὰ»³⁴, δηλαδή ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, διότι Ραμὰ σημαίνει ὕψος, ὅπου γίνεται μεγάλος θρήνος καὶ κλάμα ἕξαιτίας τῆς ἀνθρωπότητος πού ἁμαρτάνει.

13.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟ.

Μιμήσου τὸν μεγάλο Ἰώβ, ὁ ὁποῖος ξύνει τὸ πύο ἀπὸ τὶς πληγές του καὶ τὰ σκουλήκια ἀπὸ τὰ τραύματά του, πού τὰ σιχαινεταί³⁵, καὶ καθάρισε κάθε φροντίδα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ἀποβάλλοντας τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς καὶ τὶς γήινες ἡδονές πού σὰν σκουλήκια φωλιάζουν μέσα σου. Γιατί, ἂν ὁ Ἰώβ ἀγωνιζόταν φανερά, πρέπει καὶ σὺ νὰ ἀθλήσεις καὶ νὰ ἀγωνιστεῖς κρυφά, γιὰ νὰ δώσεις χαρὰ στὸν χορὸ τῶν ἀγγέλων. Γιατί, ὅπως χαίρονται οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ὅταν μετανοοῦμε καὶ ἐπιστρέψουμε στὴ σωτηρία, ἔτσι πάλι λυποῦνται καὶ στενάζουν, ὅταν μᾶς δοῦν μὲ τὴν ἁμαρτία μας νὰ ὑπηρετοῦμε θεληματικὰ τοὺς δαίμονες.

14.- ΣΤΟΝ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟ ΧΙΟΝΙΟ.

Τί θὰ κάνεις, τί θὰ μηχανευθεῖς, ὅταν θὰ ἔρθει τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ὅταν τελειώσουν οἱ ἀφορμές τῆς ζωῆς, ὅταν θὰ σὲ κυριέψει στέρηση καὶ θλίψη, ὅταν οἱ γιατροὶ σὲ ξεγράψουν, ὅταν ἐγκαταλειφθεῖς ἀπὸ τοὺς δικούς σου, ὅταν κυριευτεῖς ἀπὸ ἄσθμα ξηρὸ καὶ συχνὸ ἀπὸ τὸν ὑψηλὸ πυρετὸ πού θὰ σοῦ καίει τὰ σωθικά, πού θὰ στενάξεις βέβαια μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά σου, ἀλλὰ δὲν θὰ βρίσκεις κανέναν νὰ σὲ λυπηθεῖ; “Ὅταν φθάσει βαθεῖα νύχτα καὶ δὲν παραβρίσκεται κανένας πού νὰ μπορεῖ νὰ σὲ βοηθήσει, πού ὁ θάνατος θὰ εἶναι παρών, καὶ ἐκεῖνοι πού θὰ σὲ πάρουν θὰ διάζονται, κάποιοι ἄγγελοι κατηφεῖς καὶ βίαιοι; “Ὅταν θὰ σὲ παραλαμβάνουν οἱ φοβερὲς δυνάμεις καὶ σύρουν τὴν ψυχὴ σου πού εἶναι δεμένη μὲ τὶς ἁμαρτίες καὶ συχνὰ στρέφεται πρὸς τὰ ἐδῶ καὶ θρηνεῖ χωρὶς νὰ ἀκούεται φωνὴ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς; Καὶ ὅταν σταματήσουν οἱ θρήνοι, πόσο θὰ πενθήσεις τότε τὸν ἑαυτὸ σου! Πόσο θὰ ἀναστενάξεις κλαίοντας ἀνώφελα ἐκ τῶν ὑστέρων γιὰ τὰ κακὰ πού σκέφτηκες. “Ὅταν, ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ δεῖς τὴ χαρὰ τῶν δικαίων μὲ τὴν ἀκτινοβόλα διανομὴ τῶν οὐράνιων δώρων, καὶ τὴν κατήφεια τῶν ἁμαρτωλῶν στο πολὺ βαθὺ σκοτάδι, ποιά λόγια θὰ πεῖς τότε; Ποιά λόγια θὰ πεῖς τότε μὲ πόνο στὴν καρδιά; Ἀλλοίμονο μου! Γιατί δὲν ἔρριξα ἀπὸ πάνω μου τὸ φορτίο τῆς ἁμαρτίας μὲ τὴν μετάνοια, πού ἦταν ὑπόθεση εὐκολη! Ἀλλοίμονό μου

σθαι, ἀλλ' ἐστιγμένον εἶναι ταῖς ἀνομίαις! Νῦν ἂν ἤμην μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐορτάζων καὶ κατευφραινόμενος, νῦν ἐν τοῖς αἰωνίοις ἀγαθοῖς ἐνετρώφων. ᾧ τῶν πονηρῶν βουλευμάτων! διὰ πρόσκαιρον ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, ἀθάνατα βασανίζομαι, διὰ ἡδονὴν σαρκός, τῷ αἰώνιῳ πυρὶ παραδίδομαι. Ἐδιδασκόμην, καὶ οὐ προσεῖχον. Διεμαρτύραντό μοί τινες τῶν εὐσεβούντων, ἐγὼ δὲ κατεγέλων. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρεῖς, ἀποκλαιόμενος σεαυτόν, ἂν παρακούσης τῶν καλῶν παρακλήσεων καὶ τῶν ὑπομνήσεων, καὶ ἀνάρπαστος γενόμενος ἐπενεχθήσῃ ἐπ' ἐκεῖνον τὸν χῶρον, ἔνθα οὐδὲν ὀνήσει τῶν μετανοεῖν
 5 καὶ κλαίειν καὶ στένειν σε πειθόντων. ᾧδε γὰρ χρεῖα τούτων τῶν ἐπικουρημάτων, οὐκ ἐκεῖσε.

ΙΕ'.- ΟΡΙΒΑΣΙΩ.

Εἰ καὶ αὐτεξουσίῳ τῆς προαιρέσεως τετιμήμεθα, ἀλλ' ὅμως ἐκτὸς τῆς ἄνωθεν συμμαχίας οὐδὲν τῶν ἀνδραγαθημάτων ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ
 15 παρόντος βίου ἐπιτελέσαι δυνάμεθα. «Οἶδα», γὰρ φησιν, «ὅτι οὐ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ πορεύσεται ἀνὴρ κατορθῶσαι πορείαν αὐτοῦ». Μὴ τοίνυν ἑαυτοῖς μόνοις λογισώμεθα τῶν ἀγώνων τὰ τρόπαια. Ἡμέτερον μὲν ἐστὶ τὸ προελέσθαι μόνον τὸ κρεῖττον καὶ σπουδάσαι, Θεοῦ δὲ τὸ εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὴν ἀγαθὴν ἔφεσιν.

20

ΙΣΤ'.- ΑΝΤΙΟΧΩ.

Μὴ ὄκνον καὶ πρόφάσεις ἀσυμφόρους προβάλλου, μηδὲ ὀλως τολμᾶν ἰκετεύειν τὸν Κύριον διὰ τὴν πενίαν τῶν ἀρετῶν. Οὕτω γὰρ ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε, «Καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἐρρήσατο αὐτόν». Τί δ' ἂν εἶη θλιβωδέστερον
 25 ἁμαρτίας τοῖς ἑαυτῶν ἐπιγνώμοσι καὶ συναισθημένοις

ΙΖ'.- ΗΓΗΣΙΠΠΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Εἴρηκας, ἀρετῆς μὲν ἀπεσχοινῖσθαι μακράν, πάντας δὲ τοὺς ἐναρέτους ἀνδρας εὐθύμως ἀνευφημεῖν καὶ κροτεῖν καὶ δοξάζειν, καὶ μάλιστα τὸν μέγαν Ἰουχαστὴν Ῥουφίνον, τὸ οὐράνιον ἐκεῖνο καὶ Χριστοφόρον σκεῦος Γίνωσκε τοίνυν, ὅτι ὁ ἀποδεχόμενος τοὺς τροφίμους τῆς ἀρετῆς οὐ μετρίως κερδαίνει, διότι τὰ δευτερεῖα κομίζεται

για τὸ ὅτι δὲν ἔπλυνα τις κηλίδες, ἀλλὰ εἶμαι γεμάτος ἀπὸ τὰ στίγματα τῆς ἀνομίας. Τώρα θὰ ἦμουν μαζί μὲ τοὺς ἀγγέλους γιορτάζοντας καὶ ἀπολαμβάνοντας εὐφροσύνη, τώρα θὰ ἀπολάμβανα τὰ αἰώνια ἀγαθὰ. Ἀλλοίμονό μου γιὰ τις πονηρὲς σκέψεις μου! Γιὰ τὴν πρόσκαιρη ἀπόλαυση τῆς ἀμαρτίας, βασανίζομαι ἀθάνατα, γιὰ τὴν ἡδονὴ τῆς σάρκας παραδίνομαι σὴν αἰώνια φωτιά. Διδασκόμεν καὶ δὲν πρόσεχα. Μὲ διαβεβαίωναν αὐτὰ κάποιοι εὐσεβεῖς, καὶ ἐγὼ τοὺς περιγελοῦσα. Αὐτὰ καὶ τέτοια θὰ λές, κλαίοντας τὸν ἑαυτὸ σου, ἂν παρακούσεις τις καλὲς παρακλήσεις καὶ ὑπομνήσεις, καὶ ἀφοῦ ἀρπαγεῖς, θὰ μεταφερθεῖς σ' ἐκεῖνο τὸν χῶρο, ὅπου δὲν θὰ σὲ βοηθήσουν καθόλου αὐτοὶ ποὺ σὲ παρότρυναν νὰ μετανοήσεις, καὶ νὰ κλαῖς καὶ νὰ στενάξεις. Γιατὶ ἐδῶ χρειάζονται αὐτὲς οἱ βοήθειες, ὄχι ἐκεῖ.

15.— ΣΤΟΝ ΟΡΕΙΒΑΣΙΟ.

Ἄν καὶ τιμηθήκαμε μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς βούλησης, ὅμως χωρὶς τὴν οὐράνια βοήθεια δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε κανένα ἀνδραγάθημα στὴ διαδρομὴ τῆς ζωῆς αὐτῆς. Γιατὶ λέγει· «Γνωρίζω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι κύριος τοῦ δρόμου του, οὔτε μπορεῖ νὰ βαδίσει ἔτσι, ὥστε νὰ ἐπιτύχει τὸν σκοπὸ τῆς ζωῆς του»³⁶. Ἄς μὴν ἀποδίδουμε λοιπὸν μόνο στὸν ἑαυτὸ μας τὰ τρόπαια τῶν ἀγώνων μας. Δικὸ μας δηλαδὴ εἶναι μόνο τὸ νὰ προτιμήσουμε καὶ νὰ ἐπιδιώξουμε τὸ καλύτερο, ἐνῶ στὸν Θεὸ ἀπομένει νὰ ὁδηγήσει τὴν ἀγαθὴ ἐπιθυμία μας σὲ ἔργο.

16.— ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΟΧΟ.

Νὰ μὴ προβάλλεις ὀκηνηρία καὶ προφάσεις ποὺ δὲν ὠφελοῦν, ἀφοῦ δὲν τολμᾷς νὰ παρακαλέσεις τὸν Κύριο, ἐπειδὴ εἶσαι φτωχὸς σὲ ἀρετές. Γιατὶ ἔτσι φώναξε ὁ φτωχός, «Καὶ ὁ Κύριος τὸν ἄκουσε καὶ τὸν γλύτωσε ἀπὸ ὅλες τις θλίψεις του»³⁷. Καὶ τί εἶναι πρὸ θλιβερό ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀναγνωρίζουν καὶ συναισθάνονται τὶς ἀμαρτίες τους;

17.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΗΓΗΣΙΠΠΟ.

Εἶπες ὅτι ἔχεις ἀπομακρυνθεῖ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ τοὺς ἐνάρετους ἄνδρες τοὺς ἐτευφημῶ μὲ χαρὰ καὶ τοὺς χειροκροτῶ καὶ τοὺς ἐγκωμιάζω, καὶ ἰδιαίτερα τὸν μεγάλο ἡσυχαστὴ Ρουφῖνο, ἐκεῖνο τὸ οὐράνιο σκεῦος ποὺ φέρει τὸν Χριστό. Γνώριζε λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς ποὺ δέχεται τοὺς τρόφιμους τῆς ἀρετῆς, κερδίζει ὄχι λίγο, διότι παίρνει τὰ δεύτερα

37. Ψαλμ. 33, 7.

τῶν ἐκείνοις δοθησομένων στεφάνων. Σφοδρῶς δὲ καὶ γὰρ καθέστηκε φίλος καὶ ἐπαινέτης τοῦ προλεχθέντος ἀνδρός.

ΙΗ'.- ΛΗΤΟΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Οὐδενὸς οὕτως, ὡς χρόνου δεόμεθα. Καὶ ἡ μὲν τέχνη μακρὰ, βρα-
5 χύς δὲ ὁ βίος ἡμῶν ἐγγύς τὸ τέλος τῆς ζωῆς. Γρηγόρησον, ἄνθρωπε.

ΙΘ'.- ΠΡΙΜΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἐπόθου, ὡς ὁ Θεὸς τοὺς καταφρονοῦντας τῶν αὐτοῦ ἐνταλμάτων εἰς τὰ πάθη ἐκδίδωσι τῆς ἀθυμίας, καὶ εἰς τὰς πράξεις τὰς λίαν ἀνδρα-
ποδώδεις καὶ ὀυπαράς, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι
10 «Παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας καὶ φαῦλα ἐπιτηδεύμα-
τα». Ἀκούσας τοίνυν, ὅτι ὡσπερεὶ τινος εἰπόντος, ὅτι μὴ ὀφθεις ὁ ἥ-
λιος τὸν ἄνθρωπον πῶ θεθύνῃ ἔρριψεν, οὐχὶ λογιζόμεθα τοῦτο, ὅτι ὁ
φωστήρ τὸν μὴ βουληθέντα πρὸς αὐτὸν ἰδεῖν εἰς τὸν βόθυνον ἀπώσα-
το, ἀλλ' ὅτι αἰτιὸν ἐστὶ τῆς εἰς τὸν βόθυνον καταπτώσεως τὸ μὴ μετέχειν
15 τοῦ φωτός. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τὸν μὴ προσέχοντα τοῖς νόμοις αὐτοῦ
καὶ ταῖς ἀπειλαῖς, καὶ ταῖς φωταυγέσιν ἐντολαῖς ἀπωσάμενος, τοῦτον
εἰς τὸν βόθυνον ῥίπτει τῆς ἁμαρτίας.

Κ'.- ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΩ.

Ὀλίγος ἐστὶν ὁ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ κόπος καὶ πόνος καὶ ἰδρώς, μεγά-
20 λα δὲ καὶ πολλὰ καὶ μὴ ἔχοντα ἀριθμὸν τὰ αἰώνια δωρήματα, ἅπερ
δαψιλῶς δώσει Χριστὸς τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐρασταῖς καὶ ἐργάταις. Πρὸ
τοῦ καιροῦ τῶν αἰωνίων κολάσεων χρῆσώμεθα τῷ φαρμάκῳ τῆς μετα-
νοίας, ὅτι οὐδένα ποτὲ ἀποστρέφεται ὁ Θεός, τῶν μετὰ οἰκτροῦ σχή-
ματος καὶ λόγων ἐλεεινῶν προσερχομένων αὐτῷ. Ὅσοι γὰρ κατα-
25 κλαίουσι τὰ ἑαυτῶν παραπτώματα, πολλῆς ὑπάρχουσι παρηγορίας.

ΚΑ'.- ΔΑΓΛΑΪΦΩ.

Χρήσιμον τὸ μὴ ἀναβάλλεσθαι ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐπιστρέψαι
πρὸς Κύριον, μηδὲ ἀμελεῖν καὶ ῥαθυμεῖν καὶ ὀκνεῖν, ἀλλ' ἐξομολο-
γεῖσθαι τὰ πταίσματα. Λέγει γὰρ διὰ τοῦ Ἡσαΐου ὁ Δεσπότης ἡμῶν
30 «Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας, ἵνα δικαιωθῆς». Ἐὰν γὰρ καὶ σὺ τὸν
τρόπον τοῦτον διατεθῆς ἐν ἐξομολογήσει καὶ δεήσει καὶ λιταῖς πυκνο-

ἀπὸ τὰ στεφάνια πού θά δοθοῦν σ' ἐκείνους. Καὶ ἐγὼ εἶμαι πάρα πολὺ φίλος καὶ ἐγκωμιστῆς τοῦ ἀνδρα πού προαναφέρθηκε.

18.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΛΗΤΟΡΙΟ.

Δὲν χρειάζομαστε τίποτε τόσο πολὺ, ὅσο χρειάζομαστε χρόνο. Καὶ ἡ τέχνη βέβαια εἶναι μακρόχρονη, ἐνῶ ἡ ζωὴ μας εἶναι σύντομη. Εἶναι κοντὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας. Μείνε λοιπὸν ἄγρυπνος, ἀνθρωπέ μου.

19.— ΣΤΟΝ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟ ΠΡΙΜΟ.

Ἔχεις πληροφορηθεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτοῦς πού περιφρονοῦν τὶς ἐντολές του τοὺς παραδίνει στὰ πάθη τῆς λιποψυχίας, καὶ σὶς πολὺ δουλοπρεπεῖς καὶ ἀκάθαρτες πράξεις, σύμφωνα μὲ αὐτὸ πού εἶπε ὁ Ἀπόστολος· «Τοὺς παρέδωσε ὁ Θεὸς σὲ πάθη ἀτιμωτικά καὶ αἰσχροῦς ἐνασχολήσεις»³⁸. Ἀκούοντας λοιπὸν, ὅπως εἶπε κάποιος, ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἐμφανίστηκε ὁ ἥλιος, ἔρριξε τὸν ἀνθρωπο σὲ λάκκο, νὰ μὴ νομίζουμε πὼς ὁ ἥλιος ἐκεῖνον πού δὲ θέλησε νὰ κοιτάξει σ' αὐτόν, τὸν ἔσπρωξε σὲ λάκκο, ἀλλὰ ὅτι αἰτία τῆς πτώσεώς του στὸν λάκκο εἶναι τὸ ὅτι δὲν ἔρχεται σὲ κοινωνία μὲ τὸ φῶς. Ἔτσι καὶ ὁ Θεός, αὐτόν πού δὲν σέβεται τοὺς νόμους του καὶ τὶς ἀπειλές του καὶ περιφρονεῖ τὶς ἐντολές του, τὸν ρίχνει στὸν λάκκο τῆς ἁμαρτίας.

20.— ΣΤΟΝ ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΟ.

Ὁ κόπος καὶ ὁ πόνος καὶ ὁ ἰδρώτας σ' αὐτὴ τῆ ζωὴ εἶναι λίγος, ἐνῶ οἱ αἰώνιες δωρεές, τὶς ὁποῖες θά δώσει πλουσιοπάροχα ὁ Χριστὸς στοὺς ἐραστὲς καὶ ἐργάτες τῆς ἀρετῆς, εἶναι μεγάλες καὶ πολλές καὶ δὲν ἔχουν μετρημὸ. Πρὶν ἔρθει ὁ καιρὸς τῶν αἰώνιων κολάσεων, ἃς χρησιμοποιήσουμε τὸ φάρμακο τῆς μετάνοιας, διότι ὁ Θεὸς δὲν ἀποστρέφεται ποτὲ κανέναν ἀπὸ ἐκείνους πού προσέρχονται σ' αὐτόν μὲ διάθεση πού προκαλεῖ οἶκτο καὶ μὲ λόγια ἄξια συμπάθειας. Γιατὶ ὅσοι κλαῖνε γιὰ τὰ παραπεπτώματά τους, δέχονται μεγάλη παρηγοριά.

21.— ΣΤΟΝ ΔΑΓΛΑΪΦΟ.

Εἶναι ὠφέλιμο τὸ νὰ μὴ ἀναβάλλουμε ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη νὰ ἐπιστρέψουμε στὸν Κύριο, οὔτε νὰ ἀδιαφοροῦμε καὶ νὰ δείχνουμε ραθυμία καὶ ὀκνηρία, ἀλλὰ νὰ ἐξομολογούμαστε τὰ πταίσματά μας. Γιατὶ ὁ Κύριός μας μέσω τοῦ Ἡσαΐα λέγει· «Πῆς ἐσὺ πρῶτος τὶς ἁμαρτίες σου, γιὰ νὰ δικαιωθεῖς»³⁹. Γιατί, ἐὰν καὶ σὺ μὲ τὸν τρόπο αὐτόν ἀφοσιωθείς στὴν ἐξομολόγηση καὶ στὴ δέηση καὶ σὶς πιὸ συχνές προσευχὲς τῆς

τέραις, οὐ βραδύνεις ἀκούσαι τοῦ Κυρίου ἀποκρινομένου σοι· «Ἐγὼ εἶμι ὁ ἔξαλείφων τὰς ἁμαρτίας σου καὶ τὰ ἄνομίας σου».

ΚΒ'.— ΚΑΛΛΙΟΠΙΩ.

Ὡς καλὴ καὶ θαυμαστὴ ἡ ἀντίδοσις τοῦ μὲν ἀνθρώπου σπεύδον-
5 τος τὸν Θεὸν θεραπεύειν, τοῦ δὲ Θεοῦ ἀνυπερθέτως ἐξοικειοῦσθαι
τὸν ἑαυτοῦ οἰκέτην γησιῶς καὶ ἀνοθεύτως τρέχοντα ἐπὶ τὴν ἀρέσκει-
αν τοῦ Δεσπότη. Ἐράσιμον δὲ ἀληθῶς τὸ φροῖττειν καὶ δεδοικένα μὴ
ἀποσχοινοσθῆσαι τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐλ-
λάμψεως.

10

ΚΓ'.— ΑΡΑΞΙΩ.

Ὅταν ἀκούωμεν τῆς θείας λεγούσης Γραφῆς, «Λῦσον τὸ ὑπόδη-
μά σου», εἰδέναι ὀφείλομεν, ὅτι κελευόμεθα τὴν προτέραν συνήθειαν
καὶ καχεξίαν διωθεῖσθαι, ἀποτίθεσθαι τε καὶ ἀποβάλλειν.

ΚΔ'.— ΠΑΡΝΑΣΙΩ ΦΗΣΚΩ.

15

Ἡδονὴ ἄγκιστρόν ἐστι τοῦ διαβόλου πρὸς ἀπώλειαν ἔλκον. Ἡ-
δονὴ πρόξενος γίνεται αἰωνίου πυρός. Ἡδονὴ τροφὸς ὑπάρχει σκώ-
ληκος ἀκομιῆτου. Ἡδονὴ θάνατός ἐστι τῆς ἀθανάτου ψυχῆς. Ἡδονὴ
πρὸς ὀλίγον παιίνει τῶν ἀφρόνων τὴν φάρυγγα, ὕστερον μέντοι πι-
κροτέρας ἀψινθίου τὰς ἀναδόσεις ποιεῖται. Ἡδονὴ θερμῶς μὲν καὶ
20 ἐμμανῶς καί, ὡς εἶπεῖν, διαίως προτρέπεται τὸν ἄνθρωπον ἀπολαῦσαι
τῆς δυσώδους καὶ ψυχοβλαβοῦς ἀκαθαρσίας, μετὰ δὲ τὸ τελεσθῆναι
τὸ μίασμα, μέμψεις καὶ ὀδύνας καρδιακὰς καὶ λύπας καὶ ταραχὰς καὶ
φόβους χαρίζεται τῷ δελεασθέντι καὶ ἔξαπατηθέντι διὰ τῆς ἐπονειδί-
στου καὶ κατηραμένης γλυκασίας.

25

ΚΕ'.— ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Ἡμέρα», φησὶν, «ἐκέκραξα καὶ ἐν νυκτὶ ἐναντίον σου, Κύριε ὁ
Θεός μου». Ὁρᾷς πῶς ὁ Δαυὶδ ὁ θεσπέσιος ὑποτύπωσις γίνεται πρὸς
τὸ ἀδιαλείπτως λιτανεύειν, καὶ μὴ καταφέρεσθαι εἰς ἀκηδίαν; Καὶ εἰ-
κότως, εἰ πολλάκις τὰ μέγιστα ὠφελήθημεν ἀνδρὶ τινὶ ἀγαθῷ συντυ-
30 χόντες, πηλίκᾳ κερδανοῦμεν καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα προσδιαλεγόμε-
νοι δι' εὐχῆς καὶ ψαλμωδίας τῷ τῶν ὄλων Δεσπότη Χριστῷ;

μετάνοιας, δὲν θὰ ἀργήσεις νὰ ἀκούσεις τὸν Κύριο νὰ σοῦ ἀπαντᾷ· «Ἐγὼ εἶμαι αὐτὸς ποὺ ἔξαλείφω τὶς ἁμαρτίες καὶ τὶς παρανομίες σου»⁴⁰.

22.— ΣΤΟΝ ΚΑΛΛΙΟΠΙΟ.

Πόσο ὠραία καὶ ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ ἀνταλλαγή, ὅταν ὁ μὲν ἄνθρωπος τρέχει νὰ λατρεύει τὸν Θεό, καὶ ὁ Θεὸς χωρὶς ἀναβολὴ κάνει φίλο τὸν ὑπηρέτη του, ὁ ὅποιος εἰλικρινὰ καὶ γνήσια τρέχει νὰ ἀρέσει στὸν Κύριο. Καὶ εἶναι πραγματικὰ ἀξιαγάπητο τὸ νὰ τρέμουμε καὶ νὰ φοβούμεστε μήπως ἀποκοποῦμε ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

23.— ΣΤΟΝ ΑΡΑΞΙΟ.

Ὅταν ἀκοῦμε τὴν ἁγία Γραφή νὰ λέγει, «Λύσε καὶ βγάλε τὰ ὑποδήματα σου»⁴¹, πρέπει νὰ ξέρουμε, ὅτι διαταζόμαστε νὰ ἀποβάλουμε τὶς προηγούμενες συνήθειες καὶ ἀδυναμίες.

24.— ΣΤΟΝ ΠΑΡΝΑΣΙΟ ΦΗΣΚΟ.

Ἡ ἡδονὴ εἶναι τὸ ἀγκίστρι τοῦ διαβόλου ποὺ μᾶς παρασύρει στὴν ἀπώλεια. Ἡ ἡδονὴ προξενεῖ τὴν αἰώνια φωτιά. Ἡ ἡδονὴ εἶναι τροφοδότης τοῦ ἀκοίμητου σκουληκιοῦ. Ἡ ἡδονὴ εἶναι ὁ θάνατος τῆς ἀθάνατης ψυχῆς. Ἡ ἡδονὴ λιπαίνει προσωρινὰ τὸν φάρυγγα τῶν ἀνοήτων, ὕστερα ὅμως κάνει τὴν γεύση πιὸ πικρὴ καὶ ἀπὸ τὸ ἀψέντι. Ἡ ἡδονὴ μὲ θέρμη καὶ μανία καί, ὅπως θὰ λέγαμε, βίαια προτρέπει τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀπολαύσει τὴ βρωμερὴ καὶ βλαβερὴ στὴν ψυχὴ ἀκαθαρσία, μετὰ ὅμως τὴν τέλεση τῆς βδελυρῆς πράξης χαρίζει κατηγορίες καὶ πόνους στὴν καρδιά καὶ λύπες καὶ ταραχὲς καὶ φόβους σ' αὐτὸν ποὺ δελεάστηκε καὶ ἔξαπατήθηκε μὲ τὴν ἀξιοκατὰκριτὴ καὶ καταραμένη γλυκύτητα.

25.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΔΩΡΟ.

«Τὴν ἡμέρα», λέγει φώναξα δυνατὰ σὲ σένα, καὶ τὴ νύχτα στεκόμουν μπροστά σου, Κύριε Θεέ μου»⁴². Βλέπεις ὅτι ὁ θεόπνευστος Δαβὶδ γίνεται πρότυπο στὸ νὰ παρακαλοῦμε ἀσταμάτητα καὶ νὰ μὴ πέφτουμε σὲ ἀδιαφορία; Καὶ πολὺ δικαιολογημένα· γιατί, ἂν πολλὰς φορὲς ὠφελήθηκαμε πάρα πολὺ συναντώντας τυχαῖα κάποιον καλὸν ἄνθρωπο, πόσο περισσότερα θὰ κερδίσουμε συνομιλώντας κάθε μέρα καὶ νύχτα μὲ τὴν προσευχὴ καὶ ψαλμωδία μὲ τὸν Κύριο τῶν ὅλων Χριστό;

42. Ψαλμ. 87, 2.

ΚΣΤ.- ΒΗΡΥΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Τίς ἄρα τῶν εὐφρονούτων βουλήσεται περιαντλεῖσθαι βορβό-
 ροις; Τίς ἄρα τῶν καλῶς λογιζομένων θελήσει ὀσφραίνεσθαι σήψεως,
 καὶ ποθεῖν τοὺς σκώληκας, καὶ στέργειν τῆς δυσωδίας τοὺς ῥύακας;
 5 Τίς ποτε ἀνέξεται παρακαθῆσθαι τῇ ἐξόδῳ τῶν ἀφεδρώνων καὶ ταῖς
 διεκβολαῖς τῶν ἀκαθάρτων τῆς πόλεως ὑπονόμων, καὶ θεᾶσθαι διὰ
 παντὸς ἀνθρώπινα σκύδαλα καὶ ἀηδῆ φορυτόν, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι
 δυσωδῶν ἀποκλυσμάτων καὶ ὀχετῶν, παντοίας ὄζωδίας πεπληρωμέ-
 νων; Τίς ἄρα καταδέξεται καταβαίνειν καθεκάστην ἡμέραν εἰς λάκ-
 10 κον ταλαιπωρίας καὶ ἰλὴν ἀπωλείας, κατὰ τὸ γεγραμμένον; Τίς ἄρα
 τῶν ὀρρωδούντων τὸ Θεῖον αἰρήσεται ποτε τῶν σηπεδόνων τῆς Καλ-
 λινίχης ἐπιδικάζεσθαι κατὰ τὴν σὴν ἀδελτηρίαν;

ΚΖ.- ΣΑΒΙΝΩ.

Εὐρύνειν δέον τὰς τῆς ψυχῆς ἀποθήκας διὰ πίστεως μεγάλης καὶ
 15 ἔργων ἐπαινουμένων, ὅπως δοχεῖον γενώμεθα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.
 «Πλάτυνον», γάρ φησι, «τὸ στόμα τοῦ νοητοῦ ἀνθρώπου». "Όταν γάρ,
 καθάπερ μικρὰ χελιδῶν, τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξωμεν, τῆς εὐτε-
 λείας καὶ τῆς βραχύτητος τῆς οἰκειίας ἐν αἰσθήσει γενόμενοι καὶ τοῦ
 τῆς ταπεινώσεως σώματος, ὅλη τῇ ψυχῇ πρὸς Θεὸν ἀνανεύσαντες, οὐ
 20 βραδύνει τοῦ Κυρίου ἢ χάρις τοῦ ἐπιφοιτῆσαι ἡμῖν, καὶ δὴ παραγενο-
 μένη τροφήν δίδωσι καθάπερ νεοσσῶ τινι κεχρηνότι, μεταδίδωσι δέ, ὡς
 εἴρηται, τῆς θείας παρηγορίας, θείων νοημάτων, θείας γλυκυθυμίας,
 θείας κατανύξεως, θείου φόβου καὶ σοφίας καὶ πόθου, θείας χαρᾶς
 καὶ ἀποκαλύψεως μεγάλων μυστηρίων.

25 ΚΗ.- ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.

«Κατάβηθι», φησὶν, «εἰς τὸν μυστικὸν κῆπον, καὶ φάγε ἀκρό-
 δρυα». Εἰ τοίνυν ἔγνωμεν τὸν Κύριον καταβάντα οἰκονομικῶς εἰς τὸν
 ὑπ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ κτισθέντα κῆπον, τουτέστιν εἰς τὸν παρ' ἡμῖν
 κόσμον, καρποφορήσωμεν αὐτῷ καρποὺς εὐαγγελικούς, οὓς καὶ
 30 ἡδίστα ἐσθίει, οἷον χαρᾶν, ἀγάπην, εἰρήνην, μακροθυμίαν, χρηστότη-
 τα, ἀγαθωσύνην, πίστιν, πραότητα, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐγκράτειαν, καθ' ὧν
 οὐ κείται νόμος οὐ γάρ ἐσμεν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν, ὡς υἱοὶ τινες
 γνήσιοι καὶ εὐεῖκτοι τῶν πατρικῶν πάντων.

26.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΒΗΡΥΛΛΟ.

Ποιὸς ἄραγε ἀπὸ τούς λογικοὺς θὰ θελήσει νὰ καταποντισεῖ μέσα σὲ βόρβορο; Ποιὸς ἄραγε ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ σκέφτονται καλὰ θὰ θελήσει νὰ ὀσφραίνεται σαπίλα, νὰ ποθεῖ τὰ σκουλήκια, καὶ νὰ ἀρέσκειται μὲ τὰ ρυάκια τῆς δυσωδίας; Ποιὸς θὰ ἀνεχθεῖ ποτὲ νὰ κᾶθεται δίπλα ἐκεῖ ποὺ καταλήγουν τὰ λύματα τῶν ἀποχωρητηρίων καὶ στὶς ἐκβολές τῶν ἀκάθαρτων ὑπονόμων τῆς πόλεως, καὶ νὰ βλέπει διαρκῶς ἀνθρώπινα ἀπολύματα καὶ ὄχετους γεμάτους κάθε εἶδους βρωμερὲς ἀναθυμιᾶσεις; Ποιὸς ἄραγε θὰ καταδεχτεῖ νὰ κατεβαίνει κάθε μέρα σὲ λάκκο ταλαιπωρίας καὶ λάσπη καταστροφῆς, ὅπως εἶναι γραμμένο; Ποιὸς ἄραγε ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ φοβοῦνται τὸν Θεὸ θὰ προτιμήσει ποτὲ νὰ πάρει μὲ δικαστικὴ ἀπόφαση τὴ σαπίλα τῆς Καλλινίκης, σύμφωνα μὲ τὴ δική σου νωθρότητα;

27.— ΣΤΟΝ ΣΑΒΙΝΟ.

Πρέπει νὰ μεγαλώνουμε τίς ἀποθήκες τῆς ψυχῆς μὲ μεγάλη πίστη καὶ ἀξιέπαινα ἔργα, γιὰ νὰ γίνουμε δοχεῖο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ λέγει· «Διεύρυνε τὸ στόμα τοῦ νοητοῦ ἀνθρώπου»⁴³. Ὅταν δηλαδὴ σὰν μικρὸ χελιδόνι ἀνοίξουμε τὸ στόμα τῆς διάνοιάς μας, αἰσθανόμενοι τὴν μηδαμινότητα καὶ τὴ μικρότητά μας καὶ στρέφοντας τὸ ταπεινὸ σῶμα μὲ ὅλη τὴν ψυχὴ μας στὸν Θεό, δὲν θὰ ἀργήσει νὰ ἔρθει σὲ μᾶς ἡ χάρις τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἐρχόμενη δίνει τροφή, σὰν σὲ πουλάκι, σ' αὐτὸν ποὺ ἔχει ἀνοικτὸ τὸ στόμα του, καὶ μεταδίδει, ὅπως λέχθηκε, ἡ θεία παρηγοριᾶ, θεία νοήματα, θεία ψυχικὴ διάθεση, θεία κατάνυξη, φόβο καὶ σοφία καὶ πόθο Θεοῦ, καὶ θεϊκὴ χαρὰ καὶ ἀποκάλυψη μεγάλων μυστηρίων.

28.— ΣΤΟΝ ΣΕΛΕΝΤΙΑΡΙΟ ΓΑΥΔΕΝΤΙΟ.

«Κατέβα», λέγει, «στὸν μυστικὸ κῆπο, καὶ φάγε βελανίδια»⁴⁴. Ἐὰν λοιπὸν γνωρίσαμε ὅτι ὁ Κύριος κατέβηκε στὸν κῆπο ποὺ ὁ ἴδιος φύτεψε προνοητικά, δηλαδὴ τὸν κόσμον μας, ὡς κάνουμε καρποὺς γι' αὐτὸν τέτοιους ποὺ ἀναφέρονται στὸ Εὐαγγέλιο, τοὺς ὁποίους τρώει μὲ πολὺ μεγάλη εὐχαρίστηση, δηλαδὴ χαρὰ, ἀγάπη, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστοθήθεια, καλωσύνη, πίστη, καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα ἐγκράτεια, ἐναντίον τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει νόμος. Γιατὶ δὲν εἴμαστε δοῦλοι τοῦ νόμου, ἀλλὰ τῆς χάριτος, σὰν γνήσια καὶ ὑπάκουα παιδιὰ σὲ ὅλα τὰ θελήματα τοῦ Πατέρα.

44. * Ἄσμα Ἄσμ 5, 1.

ΚΘ'.- ΒΙΤΑΛΙΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ.

«Οτι πᾶς ἄνθρωπος ὑπὸ τῶν δαιμονιωδῶν λογισμῶν, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς μάτην πεσὼν εἰς φαυλότητα καὶ ἕξιν πονηροτάτην, κοπιᾶσει πάντως καὶ μοχθήσει, ἤκουσα πολλάκις λεγούσης τῆς προφητείας, ὅτι
5 «Ἐδιώχθημεν καὶ ἐκοπιάσαμεν, καὶ οὐκ ἠδυνήθημεν ἀναπαύσασθαι».

λ'. - Τῷ αὐτῷ.

«Μνήσθητε», φησὶν, «οἱ μακρόθεν τοῦ Κυρίου, καὶ Ἱερουσαλήμ ἀναθήτω εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν». Ἱερουσαλήμ δὲ λέγω τὴν εἰρηνικὴν
10 κατάστασιν τῆς ψυχῆς. Οἱ γὰρ πρώην μακροθέντες τοῦ Κυρίου διὰ φαυλόγητα γνώμης, νῦν κολλήθητε αὐτῷ δι' ἀγαθῆς ἐλπίδος καὶ πίστεως καὶ εὐχῆς. «Ἐμνήσθη τοῦ Κυρίου», φησὶν, «καὶ εὐφράνθη». Θεὸς γὰρ μνημονευθεὶς ἐν καιρῷ στενοχωρίας καὶ βαθείας τῶν ψυχῶν ἀπογνωσεως, οὐ μόνον τὰς λύπας σβέννυσιν, ἀλλὰ καὶ εὐφρο-
15 σὴν ἐργάζεται, παρηγορῶν ἀρρήτῳ παρηγορίᾳ τὴν περιχευθεῖσαν τῷ ὄγκῳ τῶν πειρασμῶν, καὶ ὀλιγοψυχοῦσαν τῷ μεγέθει τῶν θλίψεων καρδίαν. Καλὸν τοίνυν τὸ εἰρημένον, «Μνήσθητε»· οὐκ ἔστι γὰρ ὁ μνημονεύων ἐν τῷ θανάτῳ τῆς ἀπωλείας Ἰησοῦ Χριστοῦ

ΛΑ'.- ΠΑΥΛΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῃ.

20 Ὁ μὴ διατρέφων προθύμως τοὺς ὑποτεταγμένους αὐτῷ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ἐτομαζέτω τὸν ἑαυτοῦ νῶτον εἰς μάστιγας νοητὰς καὶ πάντα πειρασμὸν ὑπομενέτω γενναίως.

ΛΒ'.- ΙΟΥΛΙΑΝΩ.

Ἀνέγνωσ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ τοὺς πρεσβυτέρους θυμιῶντας δαίμοσιν
25 ἐν τῷ κρυπτῷ κοιτῶνι καὶ λέγοντας, «Ἐγκατέλειπε τὴν γῆν ὁ Θεός, καὶ οὐχ ὄρα τὰ κρυφῆ ἡμῶν πεπραγμένα». Εἰ τοῦτο ἀνέγνωσ, σκόπησον, μήποτε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ ἀποκρύφῳ τῆς ψυχῆς ταμείῳ τῶν αἰσχίστων παθῶν εἶδωλα διαγράφεις, θεοποιεῖς τε καὶ θεραπεύεις. Ἀπόκρυφον δὲ τῆς ψυχῆς ταμείον ἢ καρδία προεῖρηται, ἐν ἧ πολλαὶ γίνονται ἀνομίαι, ὡς μόνος βλέπει ὁ ἀκόμητος ὀφθαλμός. Πολλάκις τοίνυν καὶ πρεσβύτεροι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὴν ἀνομίαν ἐργάζονται

29.— ΣΤΟΝ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟ ΒΙΤΑΛΙΟ.

“Οτι κάθε ἄνθρωπος, πού ἔπεσε ἄσκοπα ἀπὸ τὴν ἀρετὴ στὴν αἰσχροτήτα τῶν δαιμονικῶν λογισμῶν καὶ στὴν πονηρότερη συνήθεια, θὰ κοπιᾶσει καὶ θὰ μοχθήσει ὅπωςδήποτε, ἄκουσα πολλές φορές τὴν προφητεία νὰ λέγει· «Διωχτήκαμε καὶ κοπιᾶσαμε, καὶ δὲν μπορέσαμε νὰ ἀναπαυθοῦμε»⁴⁵.

30.— ΣΤὸν ἴδιο.

«Θυμηθεῖτε», λέγει, «ὅσοι βρῖσκεστε μακριὰ ἀπὸ τὸν Κύριο, καὶ ἃς ἀνεβεῖ στὴν καρδιά σας ἢ Ἰερουσαλήμ»⁴⁶. Λέγοντας Ἰερουσαλήμ, ἐννοῶ τὴν εἰρηνικὴ κατάστασι τῆς ψυχῆς. Γιατὶ αὐτοὶ πού προηγουμένως ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸν Κύριο μὲ τὴν αἰσχροὴ ἐπιθυμία τους, τώρα ἃς ἀφοσιωθοῦν σ' αὐτὸν μὲ ἀγαθὴ ἐλπίδα καὶ πίστι καὶ προσευχή. «Θυμήθηκα τὸν Κύριο», λέγει, «καὶ ἔνοιωσα εὐφροσύνη»⁴⁷. “Οταν δηλαδὴ θυμόμαστε τὸν Θεὸ σὲ στιγμὲς στενοχώριας καὶ βαθειᾶς ἀπόγνωσις τῆς ψυχῆς μας, ὄχι μόνο τὶς λύπες μας ἐξαλείφει, ἀλλὰ καὶ μᾶς κάνει νὰ δοκιμάζουμε εὐφροσύνη, παρηγορῶντας μὲ ἀπερίγραπτη παρηγοριὰ τὴν καρδιά μας, πού ἔχει περιτυλιχθεῖ ἀπὸ τὸν ὄγκο τῶν πειρασμῶν, καὶ λιποψυχεῖ ἀπὸ τὸ μέγεθος τῶν θλίψεων. Καλῶς λοιπὸν ἔχει λεχθεῖ, «Θυμηθεῖτε»· γιατί στὸν θάνατο τῆς ἀπώλειας δὲν ὑπάρχει κανένας πού νὰ θυμᾶται τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

31.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΑΥΛΟ.

Αὐτὸς πού δὲν διατρέφει πρόθυμα τοὺς ὑφισταμένους του μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἃς ἐτοιμάζει τὰ νῦτα του γιὰ νοητὲς μαστιγώσεις, καὶ ἃς ὑπομένει μὲ γενναιότητα κάθε πειρασμό.

32.— ΣΤΟΝ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Διὰ βάσες στὸν Ἰεζεκιήλ, ὅτι οἱ πρεσβύτεροι, θυμάζοντας στοὺς δαίμονες στὸν κρυφὸ κοιτῶνα τους, ἔλεγαν· «Ὁ Θεὸς ἐγκατέλειψε τὴ γῆ, καὶ δὲν βλέπει αὐτὰ πού γίνονται ἀπὸ μᾶς κρυφά»⁴⁸. Ἐὰν τὸ διὰ βάσες αὐτό, πρόσεξε μήπως καὶ σὺ μέσα στὸ ἀπόκρυφο ταμεῖο τῆς ψυχῆς σου ζωγραφίζεις τὰ εἰδῶλα τῶν πὸ αἰσchrῶν παθῶν, θεοποιώντας αὐτὰ καὶ λατρεύοντάς τα. Μυστικὸ ταμεῖο τῆς ψυχῆς ὀνομάζεται ἢ καρδιά, στὴν ὁποία γίνονται πολλές παρανομίες, πού μόνο τὸ ἀκοίμητο μάτι βλέπει. Δηλαδὴ πολλές φορές καὶ οἱ πρεσβύτεροι μέσα στὴν καρδιά τους κάνουν ἁμαρτίες.

ΛΓ' - ΑΚΥΛΑ.

Γράφεις, καὶ πόσος ἄρα χρόνος ἀρκέσαι δύναται πρὸς τὸ κατορθωθῆναι ἐν τῷ μὴ ὀμνύειν; Οὐκ οἶμαι, εἰ ἡμερῶν δέκα δεηθήσῃ πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς συνηθείας. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὰς δέκα ἡμέρας ὀφθείημεν ὀμνύντες, δίκην ἑαυτοῖς ἐπιθῶμεν καὶ τιμωρίαν μεγίστην καὶ καταδίκην ὀρίσωμεν τῆς παραβάσεως, Τίς δέ ἐστιν ἡ καταδίκη; Ὅτι οὐ χρὴ τὸν παιίσαντα ἐναπομένειν τῷ παιίσματι, ἀλλὰ διὰ τῆς μετανοίας καρποῦσθαι τὴν σωτηρίαν, ὥσπερ ὁ Λάμεχ, ὥσπερ ὁ ἄσωτος υἱὸς, ὥσπερ ὁ ληστής ἐπὶ σταυροῦ κρεμάμενος ἐν ῥήματι τῆς πίστεως τοῦ παραδείσου πολίτης ἐγένετο.

ΛΔ' - ΣΩΤΗΡΙΧΩ.

Φάσκεις ἀγνοεῖν ὁποίοις χρὴ λόγοις ἐξιλεοῦσθαι ὀργισθέντα τὸν Δεσπότην· καὶ μὴν ἐγγύθεν ἔχεις διδάσκοντάς σε τὸν ἅγιον Δανιήλ Ὅθεν τοῖς ἐκείνου χρώμενον λόγοις, ζώντως ἐκλιπαρήσεις τὸ Θεῖον
15 «Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουσον· ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀφανισμόν ἡμῶν· οὐκ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ῥιπτοῦμεν τὸν ἔλεον ἡμῶν ἐνώπιόν σου. Εἰσάκουσον, Κύριε, Ἰλάσθητι, Κύριε, Πρόσχες, Κύριε. Ποίησον, καὶ μὴ χρονίσης τοῦ οἰκτερῆσαι, ὁ Θεός».

20

ΛΕ' - ΔΗΜΗΤΡΙΩ.

Κατατολήσωμέν ποτε τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως, καὶ μὴ ἀναπέσωμεν, ἀλλὰ μερμινήσωμεν, μὴ σκοποῦντες τὰς ἀποτυχίας. Οὐδὲ γὰρ πᾶς ὁ βουλόμενος μαθεῖν τέχνην τινά, φοβούμενος καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὸ ἀφανίσει τὸ ἔργον, οὔτε ὁ πλεύτης δεδοικῶς τὸ ναυάγιον, οὔτε ὁ ἔμπορος ἢ γεωργὸς τὰς ἀποτυχίας λογιζόμενος, προᾶγμά ποτε περαιῶσαι δυνήσεται, ἀλλ' ἐγχειρεῖ καὶ ἐπιβάλλεται τούτων ἕκαστος, δουλόμενος ταῖς χρηστοτέραις ἐλπίσι.

ΛΣΤ' - ΕΥΣΙΓΝΙΩ.

Οὐκ ἔστι συμφορὰ μαχήσασθαι δυναμένη τῷ θείῳ βουλήματι.
30 Νεύει γὰρ μόνον ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης, καὶ παραντίκα λύει τὸ ἔγκλημα, καὶ ἀφανίζει τὸ δυσίατον ἔλκος. Μόνον σὺ μὴ ἀποκάμης ἱκετεύων σὺν δάκρυσιν τὸν φιλανθρωπώτατον Σωτῆρα Χριστόν, καὶ χρηστὰς ἐλπί-

33.— ΣΤΟΝ ΑΚΥΛΑ.

Γράφεις· πόσος ἄραγε χρόνος εἶναι ἀρκετός, ὥστε νὰ καταφέρω νὰ μὴ ὀρκίζομαι; Δὲν θὰ χρειαστεῖς, νομίζω, δέκα μέρες γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖς ἀπὸ τὴ συνήθεια αὐτῆ. Ἐὰν ὁμως καὶ μετὰ τὶς δέκα μέρες ἐξακολουθήσουμε νὰ ὀρκιζόμεσθε, νὰ ἐπιβάλουμε στοὺς ἑαυτοὺς μας ἐπιτίμια καὶ πολὺ μεγάλη τιμωρία, καὶ νὰ ὀρίσουμε καταδίκη γιὰ τὴν παράβασή μας. Καὶ ποιά εἶναι ἡ καταδίκη αὐτῆ; Ὅτι δὲν πρέπει αὐτὸς ποὺ ἔφταιξε νὰ παραμένει στὸ φταιξιμὸ του, ἀλλὰ μὲ τὴ μετάνοια νὰ κερδίσει τὴ σωτηρία, ὅπως ὁ Λάμεχ⁴⁹, ὅπως ὁ ἄσωτος υἱός, ὅπως ὁ ληστής ποῦ, κρεμασμένος πάνω στὸν σταυρὸ, μὲ μιὰ λέξη πίστεως ἔγινε πολίτης τοῦ παραδείσου.

34.— ΣΤΟΝ ΣΩΤΗΡΙΧΟ.

Λές ὅτι δὲν ξέρεις μὲ ποιά λόγια πρέπει νὰ ἐξιλεώνεται ὁ Κύριος ὅταν εἶναι ὀργισμένος. Καὶ ὁμως ἔχεις κοντὰ σου τὸν ἅγιο Δανιήλ ποῦ σὲ διδάσκει. Γι' αὐτὸ, χρησιμοποιοῦντας τὰ λόγια ἐκείνου, νὰ ἐκλιπαρήσεις μὲ θερμῆ τὸν Θεό· «Κλῖνε, Κύριε, τὸ αὐτί σου καὶ ἄκουσέ με· ἄνοιξε τὰ μάτια σου καὶ κοίταξε τὸν ἀφανισμό μας. Δὲν πέφτουμε μπροστὰ σου, καὶ δὲν σὲ παρακαλοῦμε νὰ μᾶς λυπηθεῖς γιὰ τὶς ἀρετές μας.» Ἀκουσέ με, Κύριε. Δεῖξε ἔλεος, Κύριε. Πρόσεξέ μας, Κύριε, καὶ μὴν ἀργήσεις νὰ μᾶς λυπηθεῖς, Θεέ μας⁵⁰.

35.— ΣΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟ.

Ἄς ἀποτολμήσουμε κάποτε νὰ εὐαρεστήσουμε τὸν Κύριο, καὶ νὰ μὴ ἀποθαρρυνόμεσθε, ἀλλὰ νὰ φροντίσουμε, χωρὶς νὰ βλέπουμε τὶς ἀποτυχίες. Γιατὶ οὔτε καθένας ποῦ θέλει νὰ μάθει κάποια τέχνη, ἂν φοβᾶται καὶ βλέπει μπροστὰ του ὅτι θὰ καταστρέψει τὸ ἔργο, οὔτε ὁ ναυτικός ἂν φοβᾶται τὸ ναυάγιο, οὔτε ὁ ἔμπορος ἢ ὁ γεωργὸς ἂν σκέφτεται τὶς ἀποτυχίες, θὰ μπορέσει νὰ φέρει σὲ πέρας κάποιο πρᾶγμα, ἀλλὰ ἐπιχειρεῖ καὶ τολμᾷ ὁ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς, δεσμευόμενος ἀπὸ τὶς ἀγαθὲς ἐλπίδες.

36.— ΣΤΟΝ ΕΥΣΙΓΝΙΟ.

Δὲν ὑπάρχει συμφορὰ ποῦ μπορεῖ νὰ ἀντισταθεῖ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὁ καλὸς Δεσπότης ἀπλῶς συγκατανεύει, καὶ ἀμέσως καταργεῖ τὸ κακὸ καὶ ἐξαφανίζει τὸ δυσκολοθεράπευτο ἔλκος. Ἄρκει σὺ νὰ μὴ κουραστεῖς νὰ παρακαλεῖς μὲ δάκρυα τὸν φιλανθρωπώτατο Σωτῆρα Χριστό, καὶ νὰ ἔχεις ἀγαθὲς ἐλπίδες γιὰ τὸν ἑαυτό σου. Γιατί, ἂν

δας ἑαυτῶ ὑποσπεύρων. Ἐάν γάρ μικροψυχῆσης, ἀποτυγχάνεις μεγάλης σωτηρίας. Ἄνδρίζου τοίνυν καὶ ἴσχυε, μὴ θραύων τῆς διανοίας τὸ εὖελπι, μηδὲ ἐπιλάθου τῆς ἄνω περιφανοῦς καὶ παμπλούτου πατρίδος, ἵνα μὴ, τὴν ξένην καὶ πτωχοτάτην ποθήσας οὔκησιν, ἐκτιναχθῆς
5 σωτηρίας μεγάλης

ΛΖ'.- ΑΓΑΘΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ἄνθρωποι μὲν ἴσως τὸ μέλλον ἀγνοοῦντες ἀπογινώσκουσι τὴν σωτηρίαν τῶν ἀκορέστως πονηρευομένων. Θεὸς δὲ οὐκ ἀπελπίζει μέχρις ἂν ἀποθάνωσιν, ἀλλὰ προτρέπει μᾶλλον καὶ προσκαλεῖται
10 ὄρων τὰ μετέπειτα.

ΛΗ'.- ΙΩΑΝΝΗ ΜΟΝΑΧΩ.

Ἐάν πρὸς τὸ παρὸν διὰ τῶν ποικίλων πειρασμῶν θλίβωσί σε οἱ δαίμονες καὶ ὠθῶσι πρὸς βαρεῖαν λύπην καὶ τὴν ἀθυμίαν, καὶ τὸ τελευταῖον κακόν, πρὸς ἀπόγνωσιν καὶ ἀπελπισμόν, ἀναμνήσθητι τῶν
15 πρὸ τοῦ σχήματος τοῦ μοναδικοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς σέ οἰκονομῶν διαφόρων καὶ προστασιῶν, ἀντιλήψεων τε οὐκ ὀλίγων καὶ εὐεργεσιῶν ἱκανῶν. Ἡ γὰρ τοιαύτη ἀνάμνησις, κλίνουσαν ἤδη τὴν ψυχὴν ἀνίστησιν, καὶ πρὸς ἐλπίδα μᾶλλον ἀλείφει καὶ προτρέπει καὶ ἀπωθεῖται τοὺς ἐχθροὺς τοὺς τῆς ἀπογνώσεως χειραγωγούς. Πρὸς τούτοις
20 δὲ ὀφείλεις λογιζέσθαι ταῦτα· ὅτι ὁ πρόωγν φροντίδα μου θέμενος Κύριος, καίτοι μήπω δουλεύοντάς μου αὐτῶ, νῦν πολλῶ πλέον προνοήσει καὶ παρέξει βοήθειαν, καὶ πλεῖον εὐεργετήσει καὶ διακυβερνήσει ὑποκύπτοντός μου καὶ ὑπουργοῦντος, λατρεύοντός τε κατὰ δύναμιν καὶ ἐξυπηρετουμένου τῆ αὐτοῦ εὐσπλαγχνία.

25 ΛΘ'.- ΚΩΝΩΝΙ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩ.

Εἰ μὴ ὄντα σε εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε Κύριος, πολλῶ μᾶλλον ὑπάρχοντά σε καὶ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας σεσαθρωμένον, καὶ τοῦ κατὰ φύσιν παρατραπέντα ἐπανορθώσασθαι δυνήσεται. Τοῦτο γὰρ καὶ θέλει ὁ Δεσπότης ἔάν καὶ σὺ θελήσης οὐδεμία γὰρ ἐστὶ κακία μὴ διαλυομένη
30 τοῖς σωτηρίοις δάκρυσιν τῆς μετανοίας καὶ ῥάδιον τοῦτο ἂν καταμάθῃς διαλογιζόμενος καὶ σκοπῶν τὸ τοῦ Κυρίου ἄγκιστρον τὸ ἀνμυσάμενον ἐκ τοῦ θυθοῦ τῆς ἀφάτου κακότητος τὸν τελώνην ἐκεῖνον, τὸ δυσθήρατον θήραμα, καὶ τὸν πηλὸν χρυσὸν ἐργασάμενον, καὶ τὸν αἰχμάλωτων ἄριστον στρατιώτην καὶ συγγραφέα θεοῦ Εὐαγγελίου

λιποψυχήσεις, δὲν θὰ ἐπιτύχεις μεγάλη σωτηρία. Δεῖξε λοιπὸν ἀνδρεία καὶ λάβε δύναμη, χωρὶς νὰ σπάζεις τὴν ἐλπίδα τῆς διάνοιάς σου, οὔτε νὰ λησμονεῖς τὴν ἔνδοξη καὶ πᾶμπλουτη οὐράνια πατρίδα, ὥστε νὰ μὴ ποθήσεις τὴν ξένη καὶ πᾶμφτωχη κατοικία καὶ τιναχτεῖς ἔξω ἀπὸ τὴ μεγάλη σωτηρία.

37.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΓΑΘΩΝΑ.

Ἴσως μερικοὶ ἄνθρωποι, ἀγνοώντας τὸ μέλλον, ἀποκλείουν τὴ σωτηρία αὐτῶν ποὺ διαπράττουν τὴν κακία ἀχόρταγα. Ὅμως ὁ Θεὸς δὲν τοὺς ἀπελπίζει μέχρι νὰ πεθάνουν, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς προσκαλεῖ βλέποντας τὰ κατοπινὰ ἔργα τους.

38.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΩΑΝΝΗ.

Ἐὰν πρὸς τὸ παρὸν οἱ δαίμονες σὲ θλίβουν μὲ τοὺς διάφορους πειρασμοὺς καὶ σὲ ὠθοῦν σὲ μεγαλύτερη θλίψη καὶ λιποψυχία, καὶ τὸ πιὸ φοβερὸ κακό, γιὰ νὰ σὲ ἀπογοητεύσουν καὶ νὰ σὲ κᾶνουν νὰ ἀπελπισεῖς, θυμήσου τίς πρὶν ἀπὸ τὸ μοναχικὸ σχῆμα διάφορες φροντίδες τοῦ Θεοῦ γιὰ σένα, καὶ τίς προστασίες καὶ τίς ὄχι λίγες βοήθειες καὶ τίς ἀρκετὲς εὐεργεσίες. Γιατὶ ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ ἀνασταίνει τὴν ψυχὴ ποὺ ἤδη πέφτει, τὴν ἐτοιμάζει γιὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐνθαρρύνει, καὶ ἀποκρύνει τοὺς ἐχθροὺς ποὺ εἶναι οἱ χειραγωγοὶ τῆς ἀπελπισίας. Ἐκτὸς αὐτῶν ὀφείλεις νὰ σκέφτεσαι καὶ τὰ ἑξῆς: ὅτι ὁ Κύριος ποὺ προηγουμένως μὲ φρόντιζε, ἂν καὶ δὲν ὑπηρετοῦσα σ' αὐτόν, τώρα θὰ μὲ φροντίσει πολὺ περισσότερο καὶ θὰ μὲ βοηθήσει, θὰ μὲ εὐεργετήσῃ πιὸ πολὺ καὶ θὰ μὲ κατευθύνει, ἐφόσον ὑποτάσσομαι σ' αὐτόν καὶ τὸν ὑπηρετῶ, ἐφόσον τὸν λατρεύω ὅσο μπορῶ καὶ ἐξυπηρετοῦμαι μὲ τὴν εὐσπλαγχνία του.

39.— ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟ ΚΟΝΩΝΑ.

Ἐφόσον χωρὶς νὰ ὑπάρχεις σὲ ἔφερε ὁ Κύριος στὴν ὑπαρξή, πολὺ περισσότερο ἀφοῦ ὑπάρχεις καὶ ἔχεις φθαρεῖ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ παρασιτράτησες ἀπὸ τὴ φύση σου, θὰ μπορέσει νὰ σὲ ἐπανορθώσει. Γιατὶ αὐτὸ θέλει ὁ Δεσπότης, ἐὰν βέβαια τὸ θελήσεις καὶ σύ, διότι δὲν ὑπάρχει καμμιά κακία ποὺ νὰ μὴ διαλύεται μὲ τὰ σωτήρια δάκρυα τῆς μετάνοιας. Καὶ εἶναι εὐκόλο αὐτὸ, ἂν μάθεις καλὰ νὰ σκέφτεσαι καὶ νὰ βλέπεις τὸ ἀγκίστρι τοῦ Κυρίου, ποὺ ἀνέσυρε ἀπὸ τὸν βυθὸ τῆς ἀπερίγραπτης κακότητος τὸν τελώνη ἐκεῖνον, τὸ δύσκολο νὰ συλληφθεῖ θήραμα, καὶ ἔκανε τὸν πηλὸ χρυσό, καὶ τὸν αἰχμάλωτο στρατιώτη καὶ συγγραφέα τοῦ

ποιήσαντα. Πῶς δὲ τὴν πόρνην ἔσωσε; Πῶς δὲ τοὺς μάγους καὶ γόη-
 τας κατέστησε κήρυκας ἀγαθούς τῆς οἰκείας εἰς τὸν κόσμον τοῦτον
 ἐπιδημίας; Πῶς δὲ μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἦσθιε καὶ ἔπινε, δι'
 εὐσπλαγχνίαν ὠφελῆσαι τούτους καὶ ἐπιστρέψαι βουλόμενος; Πῶς
 5 τοῖς βλασφήμοις καὶ ὑβρισταῖς καὶ διώκταις ὑμνολογεῖν τὸ Κρεῖττον
 κεχάρισται καὶ θεολογεῖν δεδώρηται, καὶ τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς ὑπὲρ
 τῆς ἀληθείας ἀποθέσθαι παρεσκεύασε, καὶ ζῆν μηκέτι ἑαυτοῖς, ἀλλὰ
 τῷ μόνῳ Θεῷ ἀνέπεισε, καὶ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων ἀπομμεῖσθαι τὸν
 βίον, ἔτι ζῶντας ἐν τῷ φθαρτῷ σώματι, καὶ σκύδαλα νομίζειν τὰ ὁρώ-
 10 μενα πάντα; Πῶς δὲ τοὺς καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ τοῦ θανάτου
 διὰ φιληδονίαν καὶ πονηρίαν καὶ αὐθαίρετον κακίαν, πρὸς τὸ φῶς
 ἐξήνεγκε, καὶ βδελύξασθαι τὴν ἀνομίαν παρώτρυνε, καὶ ἀπορρίψα-
 σθαι πᾶσαν ἀκαθαρσίαν πεποίηκε, καὶ πρὸς τὴν ἀγνεΐαν καὶ τὴν εὐ-
 σέδειαν μετεμόρφωσεν ὅλους ἐξ ὅλων, καὶ τοὺς θεῖους θησαυροὺς ἐ-
 15 χαρίσατο τῶν θείων μυστηρίων;

Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα καὶ τὰ τοιαῦτα λογιζόμενος, ἄνθρωπε, μηδέ
 ποτε ἀπογνῶς τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ, κἂν πρὸς ἀθυμίαν καὶ ἀπελπισμὸν
 καθέλκη ὑπὸ τοῦ διαβόλου, παραμυθοῦσαν τὸν καὶ παρακάλει θλιβό-
 μενον, καὶ καταπονούμενον νουθέτει, καὶ στήριξε, καὶ ἀνακτῶ σεαυ-
 20 τόν, καὶ μὴ παύση κατεπαῖδων τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ καὶ ἐπιλέγων φιλόφρων
 πον μὴ γὰρ μισάνθρωπον ἔχωμεν Δεσπότην; Φιλόψυχον, καὶ ὑπὲρ
 ἡμῶν τὴν ψυχὴν τεθεικότα ἐκτησάμεθα Κύριον καὶ Σωτῆρα Χριστόν,
 ἰατρὸν ψυχῶν καὶ σωμάτων μέγιστον, ἀνώτερον μὲν ὑπάρχοντα πά-
 σης νόσου καὶ παντὸς πάθους ἀνιάτου πᾶσιν ἀνθρώποις, ἰσχυρὸν δὲ
 25 ὑπὲρ πάντα, καὶ πᾶσαν δύναμιν φαυλότητος νικῶντα. Διὸ μηδαμῶς
 ἀπογνῶμεν, ὡς ψυχὴ πολυμάρτητε καὶ ἀξία τῆς αἰωνίου κολάσεως.

Μ'. - ΕΥΤΡΟΠΙΩ.

Τὸ ὀλιγωρεῖν, ἀγαπητέ, καὶ μὴ θέλειν ὑπομένειν ὑπὲρ Χριστοῦ
 συμφορὰς μεγάλας καὶ ποικίλας, ἀφροσύνης ἴδιον. Περὶ δὲ τοῦ διαζο-
 30 μένου σωθῆναι λέγει ὁ Ὑμνογράφος «Ὅταν πέσῃ, οὐ καταραχθή-

θείου Εὐαγγελίου⁵¹. Πῶς ἔσωσε ἐπίσης τὴν πόρνη⁵²; Πῶς τὸν ληστή τὸν ἔκανε ἄξιο τοῦ παραδείσου⁵³; Πῶς τοὺς μάγους καὶ ἀγῦρτες τοὺς ἔκανε καλοὺς κήρυκες τοῦ ἔρχομοῦ του στὸν κόσμον αὐτόν; Καὶ πῶς ἔτρωγε καὶ ἔπινε μαζί μὲ τοὺς τελῶνες καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, θέλοντας μὲ τὴν εὐσπλαγχνία του νὰ τοὺς ὠφελῆσει καὶ νὰ τοὺς φέρει στὸν ἴσιο δρόμο⁵⁴; Πῶς στοὺς βλάσφημους καὶ ὑβριστὲς καὶ διώκτες δώρισε τὸ χάρισμα νὰ ὑμνολογοῦν τὸ Ἄνωτερο Ὄν καὶ νὰ θεολογοῦν, καὶ τοὺς ἔκανε νὰ θυσιάσουν τὰ κεφάλια τους γιὰ χάρι τῆς ἀλήθειας, καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ μὴ ζοῦν πιά γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους, ἀλλὰ μόνο γιὰ τὸν Θεό, καὶ νὰ μιμοῦνται τὴ ζωὴ τῶν οὐράνιων ἀγγέλων, ἐνῶ ἀκόμα ζοῦσαν μὲ τὸ φθαρτὸ σῶμα, καὶ νὰ θεωροῦν ἀνάξια λόγου ὅλα ὅσα φαίνονται⁵⁵; Καὶ αὐτοὺς ποὺ κάθονταν στὸ σκοτάδι καὶ τὴ σκιά τοῦ θανάτου ἐξαιτίας τῆς φιληδονίας καὶ πονηρίας καὶ τῆς αὐθαίρετης κακίας, πῶς τοὺς ὁδήγησε στὸ φῶς καὶ τοὺς ἔκανε νὰ ἀποβάλλουν κάθε ἀκαθαρσία, καὶ τοὺς μεταμόρφωσε ὅλους σὲ ἀγνοὺς καὶ εὐσεβεῖς, καὶ τοὺς χάρισε τοὺς θεϊκοὺς θησαυροὺς τῶν ἀγίων μυστηρίων;

Συλλογιζόμενος λοιπόν, ἄνθρωπέ μου, αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια, ποτὲ νὰ μὴν ἀπελπιστεῖς γιὰ τὴ σωτηρία σου. Ἄλλὰ καὶ ὅταν σύρεσαι στὴ λιποψυχία καὶ τὴν ἀπελπισία ἀπὸ τὸν διάβολο, νὰ παρηγορεῖς καὶ νὰ ἐνθαρρύνεις τὸν ἑαυτό σου ὅταν θλίβεται, καὶ νὰ τὸν νουθετεῖς ὅταν καταβάλλεται καὶ νὰ τὸν στηρίζεις καὶ νὰ τὸν τονώνεις, καὶ νὰ μὴ πάψεις νὰ ἐξυμνεῖς μέσα στὴν καρδιά σου καὶ νὰ σκέφτεσαι τὸν φιλόνητο Θεό. Μήπως ἔχουμε Κύριο ποὺ μισεῖ τὸν ἄνθρωπο; Ἀποκτήσαμε Κύριο καὶ Σωτῆρα τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὴν ψυχὴ καὶ θυσίασε γιὰ χάρι μας τὴ ζωὴ του, μέγιστο γιατρὸ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, ὁ ὁποῖος βέβαια εἶναι ἄνωτερος ἀπὸ κάθε ἀρρώστια καὶ πάθος ἀνίατο γιὰ ὅλους τοὺς ἄνθρώπους, πῶς δυνατὸς ὅμως ἀπὸ ὅλα καὶ νικᾷ κάθε δύναμη τῆς κακίας. Γι' αὐτὸ ἄς μὴ ἀπογοητευόμαστε, ψυχὴ γεμάτη ἀπὸ πολλὰς ἁμαρτίες καὶ ἄξια τῆς αἰώνιας κολάσεως.

40.— ΣΤΟΝ ΕΥΤΡΟΠΙΟ.

Τὸ νὰ ἀδιαφοροῦμε, ἀγαπητέ, καὶ νὰ μὴ θέλουμε νὰ ὑπομένουμε γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ μεγάλες καὶ διάφορες συμφορὲς εἶναι γνώρισμα ἀνοησίας. Ἐνῶ γι' αὐτὸν ποὺ ἀγωνίζεται νὰ σωθεῖ ὁ Ψαλμωδὸς λέγει· «Ὅταν πέσει, δὲν θὰ τσακιστεῖ, διότι ὁ Κύριος τὸν ἀντιστηρίζει μὲ τὸ

54. Ματθ. 9, 10.

55. Πράξ. 9, 1 ἔ.

σεται, ὅτι Κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ». Τουτέστι κἂν συμβῆ που σφαλῆναι τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἀδικηθήσεται, Θεὸν ἔχων προστατήν καὶ ἀντιλήπτορα.

ΜΑ΄.- ΜΑΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.

5 Παιδαγωγητέον καὶ γλῶσσαν καὶ ὀφθαλμόν, χεῖρας πρὸς οὐρανὸν τανυστέον συχνῶς καὶ ἐνδεδεχῶς δι' εὐχῆς ἀρεμβάστου, πόδας πρὸς τὸ βούλημα κινητέον τοῦ ἁγίου καὶ ἀσπίλου Δεσπότη. Ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις παρέστω ἀεὶ τὸ ἱεροπρεπὲς καὶ σύννον καὶ αἰδέσιμον, ἐν τοῖς θαδίσμασι τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀπέρπερον, ἐν τῇ μεταλήψει τὸ
10 ὀλιγοδίαυτον, ἐν τῷ καθεύδειν τὸ σύμμετρον, ἐν τῇ ἐγκρατεία τὸ πρόθυμόν τε καὶ σύντονον.

ΜΒ΄.- ΑΥΞΕΝΤΙΩ.

Φιλοτέχνημα ὑπάρχων Θεοῦ τοῦ φιλανθρωποτάτου, τοῦ βουλομένου πάντα ἀνθρώπους σωθῆναι, μὴ δυσφήμει, μηδὲ ἀπέλπιζε, ἀλλ'
15 ἔλπιζε τυχεῖν τῆς σωτηρίας, μηδαμῶς παυόμενος τῆς ἀγαθοεργίας· μηδὲ φανῆς ποτε προκρίνων τι τῶν ὀρωμένων τῆς κατὰ ψυχὴν σωτηρίας οὐ μικρὸν γὰρ τοῖς ἐλαχίστοις καὶ τὸ μίαν βαθμίδα τῆς τῶν ἀρετῶν κλίμακος ἀναβῆναι, καὶ τέως ἄνω γενέσθαι τῆς γῆς.

ΜΓ΄.- ΛΕΣΒΙΩ.

20 Μὴ ἀπογνῶς μεταβληθῆναι ἐπὶ τὸ κρεῖττον, μηδὲ σβέσης τρόπον φαιδρᾶς λαμπάδος, τὴν καλὴν πρὸς Θεὸν τῆς ψυχῆς προσδοκίαν καὶ σταθερὰν ἐλπίδα. Εἰ γὰρ μὴ ἔγνωσ, ὅτι καὶ Λάζαρος ἐκ νεκρῶν ἀνέβίω, καὶ γυναῖκες πισταὶ ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἀπειλήφασιν ζῶντας, δυνήσῃ πάντως καὶ αὐτός, νεκρωθεὶς τῇ ἐλπίδι, ἀπαλ-
25 λαγήναί ποτε τῆς ἐν τῷ τύμβῳ τῆς ἁμαρτίας νεκρώσεως.

ΜΔ΄.- ΑΣΚΛΗΠΙΑΔῆ.

Εἰ ἀνθρώπου ἱατροῦ περιοδεύοντός σε οὐκ ἀπαιτεῖς τοὺς λόγους τῆς θεραπείας, μόνον δὲ ἱατρευθῆναι παρακαλεῖς, πῶς τῷ Θεῷ τοὺς τρόπους τῆς σωτηρίας ἐπιζητεῖς; Ὅταν τοίνυν διὰ τῆς μετανοίας τῷ
30 Κυρίῳ προσέλθῃς, μὴ πολυπραγμόνει τὸν τρόπον τῆς ἀποκαθάρασεως τῶν παραπτωμάτων σου, ἀλλὰ πίστευε μόνον καὶ θαύμαζε καὶ προσκύνει καὶ ὕμνει. Εἰ δὲ μήγε, εἰπέ μοι τὸν τρόπον τῆς θείας τέχνης,

χέρι του»⁵⁶. Δηλαδή κι ἂν ἀκόμα συμβεῖ νὰ πέσει σὲ σφάλμα ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἀδικηθεῖ, ἐπειδὴ ἔχει προσιάτη καὶ βοηθὸ τοῦ τὸν Θεό.

41.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΡΙΝΟ.

Πρέπει νὰ διαπαιδαγωγοῦμε καὶ τὴ γλῶσσα καὶ τὰ μάτια, καὶ νὰ ὑψώνουμε τὰ χέρια μας στὸν οὐρανὸ συχνὰ καὶ πολὺ προσεκτικὰ μαζί μὲ προσευχὴ πού δὲν θὰ περιπλανᾶται ὁ νοῦς ἐδῶ κι' ἐκεῖ, καὶ νὰ ὀδηγοῦμε τὰ πόδια μας στὸ θέλημα τοῦ ἁγίου καὶ ἄσπιλου Δεσπότη μας. Στις συναντήσεις μας νὰ ὑπάρχει ἱεροπρέπεια, σύνεση καὶ σεβασμὸς. Τὸ βάδισμά μας νὰ εἶναι σταθερὸ καὶ χωρὶς ἀλαζονεία, ἢ διατροφή μας νὰ εἶναι λιτή, ὁ ὕπνος μας μέτριος, καὶ ἡ ἐγκράτειά μας πρόθυμη καὶ ἐντατική.

42.— ΣΤΟΝ ΑΥΞΕΝΤΙΟ.

Ἄφοῦ εἶσαι φιλοτέχνημα τοῦ φιλανθρωπότετου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, νὰ μὴ κακολογεῖς, οὔτε νὰ ἀπελπίζεσαι, ἀλλὰ νὰ ἐλπίζεις ὅτι θὰ βρεῖς τὴ σωτηρία, χωρὶς νὰ σταματᾷς τὴν ἀγαθοεργία. Οὔτε νὰ φανεῖς ποτὲ ὅτι προτιμᾷς κάτι ἀπὸ αὐτὰ πού φαίνονται, ἀντὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου. Γιατὶ δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα στοὺς ἀσήμαντους τὸ νὰ ἀνεβοῦν ἔστω καὶ ἓνα σκαλοπάτι τῆς σκάλας τῶν ἀρετῶν, καὶ νὰ βρεθοῦν πρὸ πάνω ἀπὸ τὴ γῆ.

43.— ΣΤΟΝ ΛΕΣΒΙΟ.

Νὰ μὴν ἀποκάμεις στὴν προσπάθειά σου νὰ βελτιωθεῖς, οὔτε νὰ σβήσεις τὴ φλόγα τῆς φωτεινῆς λαμπάδας, τὴν καλὴ προσδοκία καὶ σταθερὴ ἐλπίδα τῆς ψυχῆς στὸν Θεό. Γιατὶ, ἐφόσον γνωρίζεις ὅτι καὶ ὁ Λάζαρος ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς, καὶ πιστὲς γυναῖκες ξαναδέχτηκαν μὲ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν τοὺς ζωντανούς, θὰ μπορέσεις ὁπωσδήποτε καὶ σύ, πού ἔχεις νεκρωθεῖ ὡς πρὸς τὸν ἐλπίδα στὸ Θεό, νὰ ἀπαλλαγεῖς κάποτε ἀπὸ τὴ νέκρωσή σου μέσα στὸν τάφο τῆς ἁμαρτίας.

44.— ΣΤΟΝ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ.

Ἐὰν ἀπὸ ἄνθρωπο γιατρὸ πού σε ἐξετάζει σχολαστικὰ δὲν ζητᾷς τοὺς λόγους τῆς θεραπείας, παρὰ μόνον παρακαλεῖς νὰ θεραπευτεῖς, γιατί ἀπὸ τὸν Θεό ζητᾷς νὰ μάθεις τοὺς τρόπους τῆς σωτηρίας; Ὅταν λοιπὸν προσέλθεις στὸν Κύριο μὲ τὴ μετάνοια, νὰ μὴ περιεργάζεσαι τὸν τρόπο τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά σου, ἀλλὰ μόνον πίστευε καὶ θαύμαζε καὶ προσκύνει καὶ δοξολόγη ἀυτόν. Γιατὶ ἀλλιῶς, πές μου τὸν

πῶς ἐκ μονοειδοῦς φύσεως, τοῦ χοῦς λέγω, ζῶον λογικὸν ὁ ἄνθρωπος πεπλαστούργηται ἐκ τοσοῦτων μερῶν καὶ μελῶν συγκεκριμένος, εἴπερ ἐπιστῆσαι θέλεις τῷ νευρώδει, τῷ ὀστώδει, τῷ τριχώδει, τῷ ὄνυχώδει, τῷ σαρκώδει, τῷ μυελώδει, τῷ φλεβώδει, καὶ τῇ ἄλλῃ ποικιλίᾳ τοῦ
5 σώματος καὶ οἰκονομίας. Εἰ δὲ μὴ δύνῃ εἰπεῖν, μὴ τὸν τρόπον, καθ' ὃν κατεσκευάσθη ὑπὸ Θεοῦ, μηδὲ τὸν λόγον ἀπαιτήσης, καθ' ὃν ψυχὴ ἰατρεύεται θεία δυνάμει καὶ φιλανθρωπία, καὶ τῶν πολλῶν ἁμαρτημάτων ἀποκαθαίρεται· ὅπου γὰρ Θεὸς ἐνεργεῖ, οὐ χρὴ τὸν τρόπον τῆς σωτηρίας περιεργάζεσθαι.

10 ΜΕ'.— ΠΑΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

«Ἐφραξα», φησί, «θάλασσαν πύλαις»· τουτέστι, ταῖς ἐμαντοῦ ἐλεημοσύναις κεκώλυκα τὴν τοῦ διαβόλου ἀνασειράσας κακίαν, ἵνα μὴ, πᾶσα ἐξαίφνης ἐπελθοῦσα, κατακλύσῃ σε τέλεον· «Ποιῶν γὰρ ἐλεημοσύνας ὁ Κύριος», κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐν τῷ φείδεσθαι τοῦ ἀν-
15 θρωπίου γένους, καὶ μὴ συγχωρεῖν τῷ ἐχθρῷ, ὅσον θέλει πειράζειν τοὺς σπουδαίους

ΜΣΤ'.— ΖΩΣΙΜΩ.

Ἡ μὲν ἁμαρτία μαραίνει καὶ ξηραίνει, ἡ δὲ εἰς Χριστὸν πίστις ἀναθάλλει, καὶ οὐ καταισχύνει τὸν ἀδιστάκτως καὶ ἀγογγύστως ἐλπί-
20 σαντα ἄνθρωπον. Γέγραπται δέ, ὅτι «Ὅσα ἐταπείνουν αὐτοὺς, τοσοῦτω πλείους ἐγίνοντο».

ΜΖ'.— ΕΟΡΤΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ὅταν σοι μνήμη ἔλθῃ τοῦ λυπήσαντός σε προσώπου, καὶ δυνηθῆς αγωνισάμενος ἐκ ταύτης ἑαυτὸν ἀφαρπάσαι, τὸ τοῦ Δαυὶδ πεποιήκας «Ἦρπασας γὰρ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος θήραμα». Λέοντα δὲ τὸν θυμὸν νοήσωμεν. Ἐὰν δὲ καὶ τὴν ἄρκτον τύπτῃς, τὴν πονηρὰν λέγω ἐπιθυμίαν, ἀναμφιβόλως ἀυλισθήσεται ἐν ἀγαθοῖς Κυρίου ἡ ψυχὴ σου.

ΜΗ'.— ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

30 Ὅσοι εἰς ἀνέλπιστον ἑαυτοὺς κατάστασιν ἔρριψαν, λήθην παν-

τρόπο τῆς θεϊκῆς τέχνης, πῶς ἀπὸ μιᾶ φύση, ἐννοῶ τὸ χῶμα, πλάστηκε τὸ λογικὸ ζῶο ἄνθρωπος, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ τόσα μέρη καὶ μέλη, ἐὰν φυσικὰ θέλεις νὰ μάθεις καλὰ τὸ νευρικὸ σύστημα, τὰ κόκκαλα, τὸ τρίχωμα, τὰ νύχια, τὴ σάρκα, τὴ λιπαρὴ οὐσία ποὺ ὑπάρχει μέσα στὰ κόκκαλα, τίς φλέβες καὶ τὴν ὑπόλοιπη διακόσμηση τοῦ σώματος καὶ τὴ συγκρότησή του. Ἐὰν λοιπὸν δὲν μπορεῖς νὰ πεῖς οὔτε τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο κατασκευάστηκες ἀπὸ τὸν Θεό, νὰ μὴ ζητᾶς οὔτε τὸν λόγο σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο θεραπεύεται ἡ ψυχὴ μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καὶ καθαρίζεται ἀπὸ τὰ πολλὰ ἁμαρτήματά της. Γιατί, ὅπου ἐνεργεῖ ὁ Θεός, δὲν πρέπει νὰ περιεργαζόμαστε τὸν τρόπο τῆς σωτηρίας.

45.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΥΛΟ.

«Ἐφραξα», λέγει, «τὴ θάλασσα μὲ πύλες»⁵⁷, δηλαδή μὲ τίς ἐλεημοσύνες μου ἐμπόδισα τὴν κακία τοῦ διαβόλου περιορίζοντάς την, γιὰ νὰ μὴ σοῦ ἐπιτεθεῖ ὅλη ξαφνικὰ καὶ σὲ καταποντίσει ὀλοκληρωτικά. Διότι «ὁ Κύριος δείχνει ἔμπροκτα τὴν εὐσπλαγχνία του»⁵⁸, ὅπως εἶναι γραμμένο, ἀπὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ δὲν ἐπιτρέπει στὸν ἐχθρὸ νὰ βάζει σὲ πειρασμὸ ὅσο αὐτὸς θέλει τοὺς ἀγωνιστές.

46.— ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ.

Ἡ ἁμαρτία βέβαια μαραίνει καὶ ξηραίνει, ἐνῶ ἡ πίστη στὸν Χριστὸ κάνει τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἐλπίζει χωρὶς ἀμφιβολία καὶ γογγυσμὸ νὰ ξαναβλαστάνει καὶ δὲν τὸν ντροπιάζει. Εἶναι ἄλλωστε γραμμένο· «ὅσο τοὺς ταπεινῶσαν, τόσο πιὸ πολλοὶ γίνονταν»⁵⁹.

47.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΟΡΤΑΣΙΟ.

Ὅταν θυμηθεῖς τὸ πρόσωπο ποὺ σὲ ἔκανε νὰ λυπηθεῖς, καὶ μπορέσεις μὲ ἀγώνα νὰ ἀπομακρύνεις τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τὴ θύμηση αὐτή, τότε ἐφάρμοσε αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Δαβίδ· «Ἄρπαξες τὸ θήραμα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λιονταριοῦ»⁶⁰. Καὶ λιοντάρι πρέπει νὰ ἐννοήσουμε τὸν θυμὸ. Ἄν μάλιστα χτυπᾶς καὶ τὴν ἀρκούδα, ἐννοῶ τὴν πονηρὴ ἐπιθυμία, χωρὶς ἀμφιβολία ἡ ψυχὴ σου θὰ ἀναπαυθεῖ μέσα σὲ ἀγαθὰ⁶¹.

48.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΑΘΑΝΑΣΙΟ.

Ὅσοι ἔρριξαν τοὺς ἑαυτοὺς τους σὲ κατάσταση χωρὶς ἐλπίδα, κυρι-

60. Ψαλμ. 21, 22.

61. Ψαλμ. 24, 13.

τελῆ τοῦ Κυρίου νοσήσαντες, τούτων πάντως ἐλήφθη ἀπὸ τῶν σπλάγχ-
 χων τὸ σωτήριον τῆς ἐπιστροφῆς πνεῦμα, περὶ ὧν καὶ γέγραπται, ὅτι
 οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ἄδῃ, ὧν τὸ πνεῦμα ἐλήφθη ἀπὸ τῶν σπλάγ-
 χων αὐτῶν, δώσουσι δόξαν τῷ Θεῷ· ὅσοι δὲ λυποῦνται ἐπὶ ταῖς ἁ-
 5 μαρτίαις καὶ τῇ νωχελίᾳ ἑαυτῶν, καὶ λόγον ποιοῦνται τῆς σωτηρίας
 ἑαυτῶν, καθ' ὅσον ἐνδέχεται, καὶ ἐρείδονται τῇ εἰς Χριστὸν τὸν Σωτή-
 ρα ἐλπίδι, τάχα τοῖς ζῶσι τὴν αἰώνιον ζωὴν συναριθμηθήσονται, αἰνέ-
 σαι τὸν Κύριον. Ἄλλ' ἢ ψυχὴ ἢ λυπουμένη διὰ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν,
 καὶ ὁ βαδίζων, κύπτων, καὶ ἀσθενής, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐκλείποντες,
 10 καὶ ἡ ψυχὴ πεινῶσα καὶ τεταπεινωμένη καὶ ἐξουδενωμένη, Κυρίῳ
 δώσουσι δόξαν δικαιοσύνης.

ΜΘ'.— ΔΗΜΗΤΡΙΩ.

Ἡρώτησας, τί ἂν εἴη τοῦ κυκλώματος ἢ κεφαλῆ, καὶ μέμνησο τοῦ
 Κυρίου προστάσσοντος τηρεῖν αἰεὶ τὴν τοῦ ὄφραως κεφαλὴν. Τὸ τοίνυν
 15 πρῶτον τῇ διανοίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐντιθέμενον φιλόσαρκον καὶ φιλο-
 παθὲς ἐνθύμημα, πολλὰ βλαστάνει καὶ συναθροίζει περὶ ἑαυτὸ ἐνθυ-
 μήματα πονηρά. Τὴν πρωτόνοιαν τοίνυν τῶν πονηρῶν ἐνθυμημάτων
 κεφαλὴν ἠγησάμεθα εἶναι. Πλὴν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος κύκλω ἔχει
 δορυφοροῦντας αὐτὸν τὰ πάμφανλα τάγματα τῶν δαυμόνων, κεφαλὴ
 20 χρηματίζων τῆς πονηρίας αὐτῶν.

Ν'.— ΣΥΡΙΑΝΩ.

Πειρασμὸς μὲν λέγεται καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος πειρασμὸς δὲ καὶ ὁ
 τρόπος, καθ' ὃν πειράζειν εἴωθεν ὁ ἐχθρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

ΝΑ'.— ΘΕΟΚΛΕΙ.

25 Ἡρώτησας, τί ἂν εἴη τὸ γεγραμμένον, «Καὶ οἱ πεινῶντες παρηκαν
 γῆν». Γνωθι οὖν. Ὅσοι τῆς θείας δικαιοσύνης ὀρέγονται πειναλέως,
 ἀφροντιστοῦσι πάντως τῶν χοϊκῶν ἀγαθῶν, καταπτύουσι πάσης τῆς
 φαινομένης γῆς, καὶ κατέλιπον ταύτην ὑπερπύοντες τῷ εὐσεβεῖ λο-
 γισμῷ παρέδραμον πάντα τὰ ὀράμενα, καὶ αἰθεροβατοῦσι τοῖς ἀγγέ-
 30 λοις συμπανηγυρίζοντες.

ευμένοι ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῆς τέλειας λησμονιᾶς τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὰ σπλάγχνα ὅλων αὐτῶν ἔχει ἀφαιρεθεῖ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστροφῆς, καὶ γι' αὐτοὺς ἔχει γραφεῖ, ὅτι στὸν ἄδη οἱ νεκροί, ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῶν ὁποίων ἔχει ἀφαιρεθεῖ τὸ πνεῦμα, δὲν θὰ δοξολογήσουν τὸν Θεό. Ἐνῶ ὅσοι λυποῦνται γιὰ τὶς ἁμαρτίες καὶ τὴ νωθρότητά τους, καὶ κάνουν λόγο γιὰ τὴ σωτηρία τους, ὅσο εἶναι δυνατὸ, καὶ στηρίζονται στὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστό, θὰ συγκαταριθμηθοῦν προφανῶς ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ ζοῦν τὴν αἰώνια ζωὴ, γιὰ νὰ ὑμνήσουν τὸν Κύριο. Ὅμως ἡ ψυχὴ ποὺ λυπᾶται γιὰ τὰ πολλὰ κακά της, καὶ αὐτὸς ποὺ βαδίζει σκυμμένος καὶ ἀσθενὴς καὶ τὰ μάτια του σβήνουν, καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ πεινάει καὶ εἶναι ταπεινωμένη καὶ ἐξουθενωμένη, θὰ δοξολογήσουν τὸν Κύριο τῆς δικαιοσύνης.

49.— ΣΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟ.

Ρώτησες, τί θὰ μπορούσε νὰ σημαίνει τὸ τύλιγμα (φακιόλι) τοῦ κεφαλιοῦ· θυμήσου τὸν Κύριο ποὺ προστάζει νὰ σπάζουμε πάντοτε τὸ κεφάλι τοῦ φιδιοῦ⁶². Ἡ πρώτη λοιπὸν φιλόσαρκη καὶ φιλόπαθη σκέψη, ποὺ δάζει στὸ μυαλὸ ὁ ἐχθρὸς, βλαστάνει καὶ συγκεντρώνει γύρω της πολλὲς πονηρὲς σκέψεις. Ἡ πρώτη λοιπὸν ἀπὸ τὶς πονηρὲς αὐτὲς σκέψεις θεωροῦμε ὅτι εἶναι τὸ κεφάλι. Ἀλλὰ καὶ ὁ διάβολος ἔχει γύρω του τὰ παγκάκιστα τάγματα τῶν δαιμόνων ποὺ τὸν ἀκολουθοῦν σὰν δορυφόροι, καὶ εἶναι κεφαλὴ τῆς πονηριᾶς τους.

5.— ΣΤΟΝ ΣΥΡΙΑΝΟ.

Πειρασμὸς βέβαια λέγεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ διάβολος. Ὅμως πειρασμὸς εἶναι καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο συνηθίζει νὰ πειράζει τοὺς ἀνθρώπους ὁ ἐχθρὸς.

51.— ΣΤΟΝ ΘΕΟΚΛΗ.

Ρώτησες, τί μπορεῖ νὰ σημαίνει τὸ γραμμένο, «Καὶ αὐτοὶ ποὺ πεινοῦν, ἐγκαταστάθηκαν σὲ εὐφορη χώρα»⁶³. Μάθε λοιπόν. Ὅσοι ἐπιθυμοῦν σὰν πεινασμένοι τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἀδιαφοροῦν ὅπωςδήποτε γιὰ τὰ γήινα ἀγαθὰ, φτύνουν κατὰμουτρα ὅλη τὴ γῆ ποὺ φαίνεται καὶ τὴν ἐγκατέλειψαν πετώντας πάνω ἀπὸ αὐτήν. Μὲ τὸν εὐσεβῆ λογισμό τους ξεπέρασαν ὅλα ὅσα φαίνονται, καὶ πετοῦν στὸν αἰθέρα πανηγυρίζοντας μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους.

63. Α' Βασ. 2, 5.

NB'.- ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Μὴ ἀμελεῖν βούλου καὶ ῥέγχειν καὶ μετεωρίζεσθαι, ἀλλ' ἐκδιάζειν
σαντὸν πρὸς τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς πόνους καὶ καμάτων, λογιζόμενος
ὑπάρχειν ἀμείνονα πόνον συνεχῆ, φύσεως ἀμελουμένης

5 ΝΓ'.- ΕΠΙΦΑΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Νῦν τῷ διαβόλῳ καὶ ταῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀγρίαις δυνάμεσι παρεδόθη-
μεν πειρασθέντες πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν. Νῦν ἀγῶνος χρεία καὶ παγ-
κρατίου καὶ πάλης πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς· νῦν τὴν πνευματικὴν
ἐπιδειξώμεθα ἀνδρείαν. Ἔτι μικρόν, καθά φησιν ἡ Γραφή, καὶ βου-
10 θείας ἄνωθεν μεγάλης τευξόμεθα, καὶ τὰ διάφορα κέντρα τοῦ διαβό-
λου συντρίψομεν, καὶ ἐπιβησόμεθα ἐπὶ τραχήλους τῶν νοητῶν ἡμῶν
ἐχθρῶν, καὶ πατήσομεν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν
τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἀντικειμένην ἡμῖν· μόνον μὴ ὀλιγορήσω-
μεν.

15 ΝΔ'.- ΡΟΥΦΙΝΩ ΗΣΥΧΑΣΤῆ.

Μακάριος σὺ, τῆς πολλῆς ἡσυχίας καὶ ἀταραξίας καὶ τῆς θαθείας
ἀπτοησίας, καθότι διέπτυσας πάντα τὰ ἐν τῷ φθειρομένῳ δίῳ στρο-
βούμενα πράγματα, καὶ ἐν εὐδία λυμένος τῆς καλλίστης αὐτόθι ἐσχα-
τιας χαίρειν ἐγκαθωρμίσθης, πεφευγῶς μὲν τὸ πέλαγος καὶ τὰ ἐπάλ-
20 ληλα κύματα τῆς ἀνθρωπίνης ταλαιπωρίας, μίαν δὲ καὶ μόνην φρον-
τίδα ποιούμενος, πῶς τῷ Δεσπότη ἀρέσεις Χριστῷ, ὅπως αὐτῷ καὶ
συνδοξασθείης καὶ συμβασιλεύσεις

NE'.- ΔΙΟΝΥΣΙΩ.

Εἴτερ ἐσθίειν μέλλομεν τὸ Πάσχα τὸ μυστικόν, τοὺς τῆς ψυχῆς
25 κατασφαισώμεθα πόδας τῆ ἐγκρατείας· διὰ γὰρ ταύτης θραύομεν καὶ
περικλῶμεν τὰς ἀκτῖνας τῆς νοητῆς ἀκάνθης, καλύοντας ἐλθεῖν ἀπὸ
ἀφανοῦς τινος καὶ λεπτῆς ἀρχῆς, εἰς τὸ ἐντὸς εἰσωθεῖσθαι

ΝΣΤ'.- ΕΠΙΦΑΝΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ὡς ἂν μάλιστα γαληναῖον ἡμῖν τὸ σῶμα διαμεῖνη καὶ μηδενὶ τῶν
30 ἐκ τοῦ κόρου παθημάτων ἐπιβολούμενον, προνοητέον τῆς ἐγκρατε-
στέρας διαγωγῆς μέτρον καὶ ὄρον τῆς ἀπολαύσεως, οὐ τὴν ἡδονήν,

52.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΟΥΛΙΑΝΟ.

Νὰ μὴ θέλεις νὰ ἀδιαφορεῖς καὶ νὰ ροχαλίζεις καὶ νὰ ἀεροβατεῖς, ἀλλὰ νὰ βιάζεις τὸν ἑαυτὸ σου στοὺς πόνους καὶ στοὺς κόπους γιὰ τὴν ἀρετὴ, σκεπτόμενος ὅτι ὑπάρχει πολὺ μεγαλύτερος διαρκῆς πόνος τῆς φύσης ποὺ παραμελεῖται.

53.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΕΠΙΦΑΝΙΟ.

Τώρα παραδοθήκαμε στὸν διάβολο καὶ στὶς γύρω ἀπὸ αὐτὸν ἄγριες δυνάμεις, μὲ τὸ νὰ ὑποστοῦμε τὸν πρὸς τὸ συμφέρον μας πειρασμό. Τώρα εἶναι ἀνάγκη πάλης καὶ πυγμαχίας μὲ τοὺς ἀντιπάλους μας. Τώρα θὰ δείξουμε τὴν πνευματικὴ ἀνδρεία μας. Ἀκόμα λίγο, ὅπως λέγει ἡ ἁγία Γραφή, καὶ θὰ δεχτοῦμε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ μεγάλη βοήθεια, θὰ συντριψοῦμε τὰ διάφορα κεντριά τοῦ διαβόλου, θὰ σκαρφαλώσουμε στὸν τράχηλο τῶν νοσητῶν ἐχθρῶν μας, καὶ θὰ πατήσουμε πάνω σὲ φίδια καὶ σκορπιούς καὶ σὲ ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ⁴⁴, ποὺ εἶναι ἀντίθετὴ μας. Ἀρκεῖ νὰ μὴ ἀδιαφορήσουμε.

54.— ΣΤΟΝ ΗΣΥΧΑΣΤΗ ΡΟΥΦΙΝΟ.

Εἶσαι εὐτυχῆς γιὰ τὴ μεγάλη ἡσυχία καὶ ἀταραξία καὶ τὴ βαθειὰ ἀφοβία σου, ἀφοῦ περιφρόνησες ὅλα τὰ πράγματα ποὺ στριφογυρίζουν στὴ φθαρτὴ ζωὴ, καὶ ἀγκυροβόλησες μὲ χαρὰ στὴ γαλήνη τοῦ λιμανιοῦ τῆς ἐκεῖ ἀκρῆς τοῦ κόσμου, ἔχοντας ἀποφύγει βέβαια τὸ πέλαγος καὶ τὰ ἀλλεπάλληλα κύματα τῆς ἀνθρώπινης ταλαιπωρίας, ἔχοντας ὅμως μὴ καὶ μοναδικὴ φροντίδα, πῶς θὰ ἀρέσεις στὸν Δεσπότη Χριστό, γιὰ νὰ δοξαστεῖς καὶ νὰ βασιλεύσεις μαζὶ μὲ αὐτόν.

55.— ΣΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟ.

Ἐφόσον πρόκειται νὰ γίνουμε κοινωνοὶ στὸ μυστικὸ Πάσχα, ἄς ἀσφαλίσουμε καλὰ τὰ πόδια τῆς ψυχῆς μας μὲ τὴν ἐγκράτεια. Γιατὶ μὲ αὐτὴν σπάζουμε καὶ τσακίζουμε τὶς ἀκτῖνες τοῦ νοσητοῦ ἀγκυθιοῦ, ἐμποδίζοντάς τις νὰ ἔρθουν ἀπὸ κάποια ἄφαντὴ καὶ λεπτὴ ἀρχὴ καὶ νὰ εἰσχωρήσουν μέσα μας.

56.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΠΙΦΑΝΙΟ.

Γιὰ νὰ παραμείνει τὸ σῶμα ὅσο τὸ δυνατὸν γαλήνιο καὶ νὰ μὴ θολώνεται μὲ κανένα ἀπὸ τὰ παθήματα ποὺ ὀφείλονται στὸν ὑπερβολικὸ χορτασμό, πρέπει νὰ φροντίσουμε τὸ μέτρο τῆς ἐγκρατοῦς ζωῆς, καὶ τὸ ὄριο

ἀλλὰ τὴν ἐφ' ἕκαστα χρεῖαν ὀρίζοντας Εἰ δὲ τῆ χρεῖα καὶ τὸ ἡδὺ πολ-
 λάκις συγκαταμέμικται (πάντα γὰρ οἶδεν ἐφηδύνειν ἔνδεια τῶ σφο-
 δραῖ τῆς ὀρέξεως, τὸ παρευρεθὲν τῆ χρεῖα ἅπαν καταγλυκαίνουσα),
 οὐκ ἀπωστέον τὴν χρεῖαν διὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἀπόλαυσιν, οὐδὲ
 5 μὴν, κατὰ τὸ προηγούμενον, διωκτέον τὴν ἡδονήν, ἀλλ' ἐκ πάντων ἐκ-
 λεγομένους τὸ χρήσιμον, ὑπερορᾶν προσήκει τοῦ τὰς αἰσθήσεις εὐ-
 φραίνοντος, καὶ τῆς χρεῖας κατὰ τὸ αἰεὶ ἐνδέον μεταληπτέον, εὐχα-
 ριστοῦντας τῶ Θεῷ.

ΝΖ'.- ΕΥΘΥΜΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

10 Ἄφεκτέον τῆς δουλοπρεπείας καὶ τῆς εὐτραπελείας καὶ τῆς ἀ-
 κρασίας τῆς περὶ τὰ ἐδώδμα, κοσμίως δὲ μᾶλλον καὶ μετὰ συνέσεως
 καὶ φόβου Θεοῦ καὶ εὐχαριστίας δεῖ ἐφάπτεσθαι τῶν παρατιθεμένων.

νη'.- Τῶ αὐτῷ.

Οὐ τῶν τυχόντων κακῶν πηγὴ καὶ φλέψ γίνεται ἡ ἀδιαφορία τῶν
 15 ἐδεσμάτων καὶ ὁ ἀκόλαστος γέλως. Ὁ γὰρ ἀκρατὴς γέλως καὶ ἡ κοι-
 λιομανία δυσεξαρίθμητα τίκτουσιν ἁμαρτήματα· φεύγειν δὲ πᾶσαν
 ἁμαρτίαν προσήκει τὸν ἱερέα.

ΝΘ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Ὡσπερ οἱ εἰσπορευόμενοι εἰς τὸ λουτρόν γυμνοῦνται παντὸς πε-
 20 ριβλήματος, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς τῆ ἀσκητικῆ προσερχομένους ζωῆ, πά-
 σης ὕλης διωτικῆς γυμνωθέντας, ἐντὸς γενέσθαι τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν
 θεοῦ πολιτεύματος

Ξ'.- ΠΑΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Νωθρός τις ὑπάρχων καὶ τοῦ ὄκνου δέσμιος, τὸ βιβλίον μόνον
 25 ἐναγκαλιζόμενος, ὡς ἀκούω, ἀπὸ πρώτης ὥρας μέχρι ἡλίου δύσεως
 ἀσκύλτως διαμένεις ὡσπερ μετὰ μολύβδου τινὸς τῆ καθέδρα δεδεμέ-
 νος, καὶ μάλιστα ῥαγιαλέου τετυχηκῶς σώματος. Ἀλλ' οὐχ οὕτως ποιεῖ
 Ἀντώνιος ὁ κορυφαῖος ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἀγγέλου,
 νῦν μὲ ἐκαθέζετο εἰς τὸ τῶν χειρῶν ἔργον, νῦν δὲ πάλιν εἰς εὐχὴν ἐξη-
 30 γείρετο· καὶ τοσοῦτου ἀπήλαυσε φωτισμοῦ, ὥστε μιᾶς τῶν ἡμερῶν εἰ-
 πεῖν τῶν φιλοσόφων τινί, ὅτι καθάπερ ἐν πυκτίῳ τῆ φύσει ἀναγινώ-

τῆς ἀπόλαυσης, θέτοντας σὲ κάθε περίπτωση ὡς ὄρια ὄχι τὴν ἡδονή, ἀλλὰ τὴν ἀνάγκη. Ἐὰν ὅμως στὴν ἀνάγκη πολλές φορές ἀναμγνύεται καὶ ἡ εὐχαρίστηση (γιατὶ ἡ στέρηση γνωρίζει νὰ γλυκαίνει μὲ τὴν μεγάλη ὄρεξη κάθε τι ποὺ ἐπινοεῖται γιὰ τὴν ἀνάγκη, παρουσιάζοντάς το πάρα πολὺ γλυκῶ), δὲν πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε τὴν ἱκανοποίηση τῆς ἀνάγκης, ἐξαιτίας τῆς ἀπόλαυσης ποὺ ἐπακολουθεῖ, οὔτε βέβαια, σύμφωνα μὲ τὰ παραπάνω, νὰ ἐπιδιώκουμε τὴν ἡδονή, ἀλλὰ, ἐκλέγοντας ἀπὸ ὅλα αὐτὸ ποὺ εἶναι χρήσιμο, πρέπει νὰ περιφρονοῦμε αὐτὸ ποὺ εὐχαριστεῖ τὶς αἰσθήσεις μας, καὶ νὰ τρῶμε πάντοτε αὐτὸ ποὺ χρειάζεται γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῆς ἀνάγκης, εὐχαριστώντας τὸν Θεό.

57.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΘΥΜΙΟ.

Πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε τὴ δουλοπρέπεια καὶ τὴ βωμολοχία καὶ τὴν ἀκράτεια γύρω ἀπὸ τὰ φαγητὰ, καὶ νὰ τρῶμε μᾶλλον μὲ κοσμιότητα καὶ σύνεση καὶ φόβο Θεοῦ καὶ εὐχαριστία αὐτὰ ποὺ προσφέρονται.

58.— ΣΤὸν ἴδιο.

Ἡ ἀδιαφορία γιὰ τὰ φαγητὰ καὶ τὸ ἀκόλαστο γέλιο, γίνεται πηγή καὶ φλέβα μεγάλων κακῶν. Γιατὶ τὸ ἀσυγκράτητο γέλιο καὶ ἡ κοιλοδουλεία προκαλοῦν ἀναρίθμητα ἁμαρτήματα, ἐνῶ ὁ ἱερέας πρέπει νὰ ἀποφεύγει κάθε ἁμαρτία.

59.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΤΙΜΟΘΕΟ.

Ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ μπαίνουν στὸ λουτρὸ ἀπογυμνώνονται ἀπὸ κάθε φόρεμα, ἔτσι πρέπει καὶ αὐτοὶ ποὺ προσέρχονται στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ, ἀφοῦ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ κάθε ὑλικὸ τῆς ζωῆς, νὰ μποῦν ἔτσι στὸ θεϊκὸ πολίτευμα τῆς εὐσεβοῦς ζωῆς.

60.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΥΛΟ.

Ἐπειδὴ εἶσαι ἓνας νωθρὸς καὶ δέσμιος τῆς τεμπелиᾶς, ἀγκαλιάζεις μόνον τὸ βιβλίον, ὅπως ἀκούω, ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα μέχρι τὴ δύση τοῦ ἡλίου καὶ μένεις ἀκίνητος, σὰν νὰ εἶσαι δεμένος μὲ κάποιο μολύδι στὴν καρτέκλα, ἔχοντας μάλιστα καὶ εὐρωστο σῶμα. Ὅμως ὁ μέγας Ἀντώνιος ὁ κορυφαῖος μας δὲν ἔκαμνε αὐτό, ἀλλὰ, σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀγγέλου, ἄλλοτε καταγινόταν μὲ τὸ χειρονακτικὸ ἔργο, καὶ ἄλλοτε πάλι σηκωνόταν γιὰ νὰ προσευχηθεῖ. Καὶ πέτυχε τόσο μεγάλον φωτισμό, ὥστε κάποια μέρα νὰ πεῖ σὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους Στὴ φύση

σκω τῶν δημιουργημάτων αἰεὶ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, καὶ τοσοῦτον ἐν νυκτὶ μᾶλλον σκοτείας οὐσης τῷ Θεῷ συνεγίνετο, ὥστε τῆς ἡμέρας διαφαινούσης λίαν ἀπεχθάνεσθαι καὶ ἀποβοᾶν οὕτως Τί ἔμοι καὶ σοί, φῶς αἰσθητόν; Εἰ τοίνυν ἀκριβῶς ἐπίστασαι, ὅτι ἐξ ἐνὸς λίθου οἶκος
 5 οὐδαμῶς οἰκοδομηθήσεται, μὴ τὴν μίαν ἀρετὴν νόμιζε χρῆναι κρατεῖν, τουτέστι, τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ καὶ εὐχῆς ἄψαι λοιπόν, καὶ ψαλμῶν νηφαλίων, καὶ ἀγρυπνίας συντόνου, καὶ τῶν ἐξῆς. Δι' ὧν ἀκολούθως σεαυτὸν δυνήσῃ δομήσασθαι, καὶ Θεῷ ὄν δὴ τρόπον ἀρέσαι, σκαριζῶν μὲν πρὸς πᾶν εἶδος ἀρετῶν, τοῦ ὄκνου δὲ τὸν πληλὸν καὶ τὴν
 10 σαβούραν ἀποσκευαζόμενος.

ΞΑ'— ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΩ ΕΠΑΡΧΩ.

Γράφεις μοι, εἰ ἄρα πρεπωδέστατον εἶη μέλλοντί σοι κατασκευᾶζειν σηκὸν μέγιστον πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων μαρτύρων, καὶ αὐτῶν διὰ μαρτυρικῶν ἄθλων καὶ πόνων καὶ ἰδρώτων μαρτυρηθέντων Χριστοῦ,
 15 εἰκόνας τε ἀναθεῖναι ἐν τῷ ἱερατείῳ, καὶ θήρας ζώων παντοίας τοὺς τοίχους πληῖσαι, τοὺς τε ἐκ δεξιῶν, τοὺς τε ἐξ εὐωνύμων, ὥστε βλέπεσθαι κατὰ μὲν τὴν χέρσον ἐκτεινόμενα λίνα, καὶ λαγούς, καὶ δορκάδας, καὶ τὰς ἐξῆς φεύγοντα ζῶα, τοὺς δὲ θηρᾶσαι σπεύδοντας, σὺν τοῖς κνιδίοις ἐκθύμως διώκοντας κατὰ δὲ τὴν θάλατταν χαλώμενα
 20 δίκτυα, καὶ πᾶν γένος ἰχθύων ἀλιευόμενα, καὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἐξαγόμενα χερσὶν ἀλιευτικαῖς καὶ προσέτι γυψοπλασίας πᾶν εἶδος ἐκφᾶναι δεικνύμενον, πρὸς ἡδονὴν ὀφθαλμῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κοινῷ οἴκῳ χιλίους σταυροὺς πῆξασθαι, καὶ ἱστορίας πτηνῶν καὶ κτηνῶν καὶ ἐρπετῶν καὶ βλαστημάτων παντοδαπῶν.
 25 Ἐγὼ δὲ πρὸς τὰ γραφέντα λέξαμι, ὅτι περ νηπιῶδες ἂν εἶη καὶ βρεφοπρεπῆς τὸ τοῖς προλεχθεῖσι περιπλανῆσαι τὸν ὀφθαλμὸν τῶν πιστῶν. Στεροῦ δὲ καὶ ἀνδράδους φρονήματος οἰκεῖον, τὸ ἐν τῷ ἱερατείῳ μὲν κατὰ ἀνατολὰς τοῦ θειοτάτου τεμένους ἓνα καὶ μόνον τυπῶσαι σταυρόν. Δι' ἐνὸς γὰρ σωτηριώδους σταυροῦ τὸ τῶν ἀνθρώπων διασώζε-
 30 ται γένος, καὶ τοῖς ἀτελειομένοις ἐλπίς πανταχοῦ κηρύσσεται. Ἱστοριῶν δὲ Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης πληρῶσαι ἔνθεν καὶ ἔνθεν χειρὶ καλλίστου ζωγράφου τὸν ναὸν τὸν ἅγιον, ὅπως ἂν οἱ μὴ εἰδότες γραμματα, μηδὲ δυνάμενοι τὰς θείας ἀναγινώσκειν Γραφὰς τῆ θεωρίας τῆς

τῶν δημιουργημάτων διαβάζω διαρκῶς σάν σὲ δίπτυχο τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· τὴ νύχτα πάλι, ἐπειδὴ ἦταν σκοτᾶδι, συνομιλοῦσε μὲ τὸν Θεὸ τόσο πολὺ, ὥστε, ἐμφανιζόμενη ἡ ἡμέρα, νὰ τὴν ἀπεχθάνεται τόσο πολὺ καὶ νὰ φωνάζει ἔτσι· Τί σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ μένα καὶ σὲ σένα, αἰσθητὸ φῶς; Ἐάν λοιπὸν γνωρίζεις καλά, ὅτι μὲ μιὰ πέτρα ποτὲ δὲν χτίζεται σπίτι, νὰ μὴ νομίζεις ὅτι πρέπει νὰ ἐφαρμόξεις τὴ μιὰ μόνο ἀρετὴ, δηλαδή τὴν ἀνάγνωση, ἀλλὰ νὰ καταγίνεσαι καὶ μὲ τὴν προσευχή, καὶ μὲ τοὺς νηφάλιους ψαλμούς, καὶ μὲ τὴν ἔντονη ἀγρυπνία, καὶ μὲ τίς ἄλλες. Γιατὶ ἀπὸ αὐτὰ θὰ μπορῆσεις νὰ οἰκοδομήσεις ἀνάλογα τὸν ἑαυτὸ σου, καὶ νὰ ἀρέσεις στὸν Θεὸ μὲ τὸν τρόπο πὸν ἀρέσει σ' αὐτόν, βαδίζοντας σὲ κάθε εἶδος ἀρετῆς, καὶ ἀποτινάζοντας τὴ λάσπη τῆς ὀκνηρίας καὶ τὴ σαβούρα.

61.— ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟ ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟ.

Μοῦ γράφεις, ἂν εἶναι πρόπον, ἔχοντας σκοπὸ νὰ χτίσεις μεγάλο ναὸ πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων μαρτύρων, πὸν καὶ αὐτοὶ μὲ μαρτυρικοὺς ἄθλους καὶ κόπους καὶ ἰδρωῖτες κήρυξαν τὸν Χριστό, νὰ ἀφιερῶσεις εἰκόνες στὸ ἱερό, καὶ νὰ γεμίσεις τοὺς τοίχους δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μὲ διάφορα κυνήγια ζώων, ὥστε νὰ ἀπεικονίζονται ἀπλωμένα στὴ στεριά φυτὰ καὶ λαγοὶ καὶ ζαρκάδια καὶ ἄλλα ζῶα πὸν φεύγουν, καὶ κυνηγοὶ πὸν τρέχουν μαζὶ μὲ τὰ σκυλιὰ τοὺς καταδιώκοντάς τα ὀλόψυχα, ἐνῶ στὴ θάλασσα νὰ ὑπάρχουν δίχτυα ριγμένα, καὶ κάθε εἶδους ψάρια πὸν ψαρεύονται καὶ βγαίνουν στὴ στεριά μὲ τὰ χέρια τῶν ψαράδων. Καὶ ἀκόμα, νὰ παραστήσεις κάθε εἶδους γύψινες διακοσμήσεις, γιὰ τὴν εὐχαρίστηση τῶν ματιῶν στὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ στὸν κυρίως ναὸ νὰ στήσεις χίλιους σταυροὺς, καὶ παραστάσεις πτηνῶν καὶ κτηνῶν καὶ ἐρπετῶν καὶ κάθε εἶδους βλάστηση. Ἐγὼ ὅμως σ' αὐτὰ πὸν μοῦ γράφεις, θὰ ἔλεγα ὅτι θὰ ἦταν κάτι πὸν ταιριάζει σὲ νήπια καὶ βρέφη, τὸ νὰ περιπλανᾶς τὰ μάτια τῶν πιστῶν μὲ αὐτὰ πὸν προαναφέρθηκαν. Ἀντίθετα, θὰ ταίριαζε στὸ σταθερὸ καὶ ἀνδρικό φρόνημα, στὸ ἱερὸ θῆμα νὰ καλύψεις τὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ αὐτοῦ τοῦ ἁγιώτατου μέρους τοῦ ναοῦ, ζωγραφίζοντας ἕναν καὶ μόνο σταυρὸ. Γιατὶ μὲ ἕνα μόνο σταυρὸ σώζεται τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, καὶ διακηρύσσεται παντοῦ στοὺς ἀπελπισμένους ἡ ἐλπίδα. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ νὰ γεμίσεις τοὺς τοίχους τοῦ θήματος μὲ παραστάσεις τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης μὲ τὸ χέρι ἀριστοῦ ζωγράφου, ὥστε αὐτοὶ πὸν δὲν γνωρίζουν γράμματα, οὔτε μποροῦν νὰ διαβά-

ζωγραφίας, μνήμην τε λαμβάνωσιν τῆς τῶν γησιῶς τῷ ἀληθινῷ Θεῷ
 δεδουλενκότων ἀνδραγαθίας, καὶ πρὸς ἄμιλλαν διεγείρωνται τῶν
 εὐκλεῶν καὶ ἀοιδίμων ἀριστευμάτων, δι' ὧν τῆς γῆς τὸν οὐρανὸν
 ἀπηλλάξαντο, τῶν βλεπομένων τὰ μὴ ὁρώμενα προτυμῆσαντες Ἐν δὲ
 5 τῷ κοινῷ οἴκῳ πολλοῖς καὶ διαφόροις οἰκίσκοις διειλημμένῳ ἀρκεῖ-
 σθαι ἕκαστον οἰκίσκον πεπηγμένῳ τιμῷ σταυρῷ, τὰ δὲ περιττὰ κατα-
 λμπάνειν ἀναγκαῖον νομίζω. Εὐχαῖς δὲ ἐκτενέσι καὶ ἀδιστάκτῳ πί-
 στει καὶ ἐλεημοσύναις διαρκεῖν, καὶ ταπεινοφροσύναις καὶ ἐλπίσι
 πρὸς Θεὸν ἀενάοις, καὶ θείων λόγων μελέταις καὶ συμπαθείᾳ πρὸς τὸ
 10 ὁμόφυλον, καὶ τῇ πρὸς τοὺς οἰκέτας φιλανθρωπία, καὶ πᾶσι τοῖς
 ἐντάλμασι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιτειχίζειν ἑαυτὸν τε
 καὶ τὴν σαντοῦ σύμβδιον, καὶ τέκνα καὶ πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν περισκέ-
 πειν καὶ κοσμεῖν καὶ ἀσφαλίζεσθαι παραινῶ καὶ παρακαλῶ.

ΕΒ'. - ΗΛΙΟΔΩΡΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.

15 Διὰ τῶν κατὰ τόπον καὶ τόπον ἐν διαφόροις χρόνοις ἐκάστοτε
 γενομένων θαυμάτων, ὁ Κύριος, τοὺς μὲν ὀλιγοπίστους καὶ τοὺς ἀπί-
 στους πρὸς πίστιν θεθαίαν ἐκκαλεῖται, τῶν δὲ πιστῶν τὴν πίστιν
 μᾶλλον καὶ τὴν ἐλπίδα αὖξει, καὶ στιβαρὸν καὶ ἀσάλευτον ἐκφαίνει τὸ
 φρόνημα. Καὶ θούλομαί σοι ἐν ἐκ μυρίων Πλάτωνος τοῦ ἡμετέρου
 20 τροπαιοφόρου μάρτυρος νυνὶ διηγῆσασθαι, οὐ μόνον ἐν τῇ πατρίδι
 ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ πόλει καὶ χώρᾳ τοῖς δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν ἐξ-
 αιτουῖσιν ἑτοιμότητα δωρουμένου τὴν χάριν, καὶ τὴν παράδοξον ἐν-
 δεικνυμένου ἰσχύν. Ἐν γὰρ τῷ ὄρει τῷ καλουμένῳ Σινᾷ, ἔνθα Μωσῆς
 παρὰ Θεοῦ τὸν νόμον ἐδέξατο, μοναχῶν κατοικούντων, καὶ ἐντοπίων
 25 καὶ ξένων, εἰς τις ἀνήρ, Γαλάτης τὸ γένος ὑπάρχων, ἅμα τῷ ἰδίῳ υἱῷ
 τὸν μονήρῃ ἀσπασάμενος βίον, διέτριβεν ἐκεῖ ἕξανύων τοὺς τῆς ἀσκή-
 σεως ἄθλους ἱκανὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐρημίας. Καὶ δὴ τινὶ ἡμέρᾳ αἰφνί-
 διον ἐπιρρέψαντες τῷ εἰρημένῳ ὄρει θάρβαροί τινες Ἕλληνες τὴν
 θρησκείαν καὶ ἀπηγορευμένοι, συλλαμβάνουσι τοὺς ἑτοιμοὺς εὐρε-
 30 θέντας ἐκ τοῦ προχείρου μονάζοντας σὺν τῷ υἱῷ τοῦ γέροντος Γαλά-
 του, καὶ αἰχμαλωτίζουσιν, οὔσπερ καὶ συνδήσαντες ὀπισθάγκωνα,
 πολλὰς μονὰς ὑπερβαίνουσιν ἐρήμους, νήστεις καὶ γυμνοὺς ἐλαύνον-

σουν τις ἅγιες Γραφές, με τὴ θεά τῆς παραστάσεως νὰ θυμοῦνται τὴν ἀνθραγαθία ἐκείνων ποὺ ὑπηρετήσαν πραγματικὰ τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ νὰ παρακινουῦνται νὰ ξεπαράσουν τὰ ἔνδοξα καὶ ἀείμνηστα κατορθώματα, με τὰ ὁποῖα ἀντάλλαξαν τὴ γῆ με τὸν οὐρανὸ, προτιμώντας ἀπὸ αὐτὰ ποὺ φαίνονται, ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀόρατα. Ὅσο γιὰ τὸν ὑπόλοιπο ναό, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ καὶ διάφορα προσκτίσματα, εἶναι ἀρκετὸς ἓνας στημένος σταυρὸς σὲ κάθε προσκίσημα, καὶ ὅσο γιὰ τὰ περιττὰ, νομίζω πὼς εἶναι ἀναγκαῖο νὰ τὰ παραλείψουμε. Τέλος σὲ συμβουλεύω καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ περιτειχίζεις καὶ τὸν ἑαυτὸ σου, καὶ τὴ γυναῖκα σου, καὶ τὰ παιδιὰ σου με ἐκτενεῖς προσευχὲς καὶ χωρὶς δισταγμὸ πίστη, με διαρκεῖς ἔλεημοσύνες καὶ ταπεινοφροσύνη, με ἀστείρευτη ἐλπίδα στὸν Θεὸ καὶ μελέτη τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ με ἀγάπη πρὸς τὸν συνάνθρωπο καὶ φιλανθρωπία πρὸς τοὺς ὑπηρέτες, ἀλλὰ καὶ με ὅλες τις ἐντολὲς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά σου νὰ τὰ προστατεύεις, νὰ τὰ διευθυτεῖς καὶ νὰ τὰ ἀσφαλίζεις με αὐτά.

62.— ΣΤΟΝ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΟ ΗΛΙΟΔΩΡΟ.

Μὲ τὰ θαύματα ποὺ ἔγιναν σὲ κάθε τόπο καὶ σὲ διάφορο χρόνο κάθε φορά, ὁ Κύριος τοὺς ὀλιγόπιστους καὶ τοὺς ἄπιστους τοὺς καλεῖ νὰ πιστέψουν σταθερά, ἐνῶ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα τῶν πιστῶν τὴν αὐξάνει περισσότερο, κάνοντας τὸ φρόνημά τους ρωμαλέο καὶ ἀσάλευτο. Καὶ θέλω νὰ σοῦ διηγηθῶ ἓνα μόνο ἀπὸ τὰ μύρια θαύματα τοῦ τροπαιοφόρου μας μάρτυρα Πλάτωνα, ὃχι μόνο στὴν πατρίδα μας, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε πόλη καὶ χώρα, παρέχοντας προθυμότητα τὴ χάρη σ' ἐκείνους ποὺ μέσω αὐτοῦ παρακαλοῦν τὸν Θεό, καὶ δείχνοντας τὴν θαυματουργικὴ του δύναμη.

Στὸ ὄρος λοιπὸν ποὺ ὀνομάζεται Σινᾶ, ὅπου ὁ Μωυσῆς δέχτηκε τὸν νόμο, καὶ ὅπου κατοικοῦν ἐντόπιοι καὶ ξένοι μοναχοί, κάποιος ἄνδρας, ποὺ ἦταν Γαλάτης στὴν καταγωγή, μαζί με τὸν γιό του, ἀφοῦ ἀσπάστηκε τὴ μοναχικὴ ζωὴ, ἔμεινε ἐκεῖ ἀσκώντας τοὺς ἄθλους τῆς ἀρετῆς στὴν ἔρημο γιὰ ἀρκετὸ χρόνο. Μιὰ μέρα λοιπὸν μετέβησαν στὸ ὄρος ποὺ ἀναφέρθηκε μερικοὶ δάρβαροι, εἰδωλολάτρες στὴ θρησκεία, καὶ ἐπειδὴ ἐμποδίστηκαν νὰ μποῦν μέσα στὴ μονή, συνέλαβαν γρήγορα αὐτοὺς ποὺ βρῆκαν νὰ μονάζουν πρόχειρα, μαζί με τὸν γιό τοῦ Γαλάτη γέροντα, τοὺς αἰχμαλώτισαν, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔδεσαν πισθάγκωνα, πέρασαν πολλὰ μοναστήρια ἔρημα, ὀδηγώντας τοὺς νησιτικούς καὶ γυμνοὺς, χωρὶς νὰ

τες, μὴ ὑποδεδεμένους παντοῖον ὑπόδημα, κατὰ τῶν ἀπαραμυθήτων
 ἐκείνων καὶ ἀνύδρων καὶ τραχυτάτων τόπων τῇ βία καὶ τῇ ἀνάγκῃ
 τροχάζοντας καὶ τῷ ἀπειρῷ φόβῳ τρυχομένους. Μόνος δὲ ἔν τινι ἀ-
 ποκρύφῳ σπηλαίῳ κατακρυβείς ὁ πρέσβυς, τῷ πένθει ἐτρύχετο μὴ
 5 φέρων τὴν στέρησιν τοῦ θεοφιλοῦς υἱοῦ, καὶ τὸν Δεσπότην κατέδου-
 σάπει Χριστὸν διὰ Πλάτωνος τοῦ πατριώτου μάρτυρος καμφθῆναι
 πρὸς οἰκτιρισμούς· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὁ υἱὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ παναγίου μάρτυ-
 ρος τὸν Θεὸν παρεκάλει ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ δεδεμένος, κατελεῆσαι
 αὐτὸν καὶ ἐκτελέσαι θαῦμα ἁμφοτέρων δὲ ἐπακουσθέντων, τοῦ τε
 10 πατρὸς ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ὄρους, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, ἰδοῦ
 ἐξαίφνης ὁ ἡμέτερος Πλάτων ἐπιστάς, ἔφιππος φαινόμενος, ἔλκων τε
 καὶ ἄλλον ἵππον εὐκαιρον, ἐμφανίζεται τῷ παιδί διαγρηγοροῦντι, καὶ
 γνωρίζοντι τοῦτον ἐκ τοῦ πολλάκις τὸν χαρακτηῖρα τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῶν
 εἰκόνων τεθεῶσθαι. Καὶ εὐθέως κελεύει αὐτὸν ἐκ μέσου πάντων ἕξα-
 15 ναστάντα λαβεῖν τὸν ἵππον καὶ ἐπικαθεσθῆναι, καὶ δῆτα παραντίκα
 δίχην ἀράχνης τὰ δεσμὰ διελύθη, καὶ μόνος αὐτὸς λυτρωθεὶς διὰ τῆς
 ἐπικλήσεως, τῷ νεύματι τοῦ Θεοῦ ἀναστάς, τῷ ἵππῳ ἐποχεῖται, καὶ
 ἔπεται ὀδηγοῦντι τῷ ὀσίῳ μάρτυρι θαρραλέως καὶ χαίρων. Συντόμως
 δὲ καὶ ὀξέως ἀμφότεροι, ὃ τε ἅγιος Πλάτων καὶ ὁ νέος μοναχὸς καθά-
 20 περ ὑπόπτεροι φθάνουσι τὴν τοῦ γέροντος οἴκησιν εὐχομένου καὶ
 κλαίοντος, καὶ ἀποσώσας ὁ καλλίνικος μάρτυς τῷ τὴν καρδίαν ἀλ-
 γοῦντι πατρὶ τὸν ποθητὸν υἱόν, ἀφανῆς γεγένηται.

Ὡστε οὖν ἐν παντὶ τόπῳ τοῖς διὰ αὐτῶν τὸν Θεὸν ἐπιβουμένοις
 πᾶν πρᾶγμα θαυμαστόν, καὶ παράδοξον οἱ τοῦ Δεσπότητος Χριστοῦ
 25 αἰοίδιμοι καὶ εὐκλεεῖς ἀθληταὶ ἰσχύουσιν ἐκτελεῖν. Ταῦτα δέ σοι
 γεγράφηκα φιλομάρτυρι ὄντι, καὶ μηδέποτε κόρον τῆς μνήμης τῶν
 τρισμακαρίστων μαρτύρων λαμβάνοντι.

φοροῦν κανένα εἶδος ὑποδήματος, σ' ἐκείνους τοὺς ἀνεκδιήγητους καὶ χωρὶς νερό καὶ κακοτράχαλους τόπους, κάνοντάς τους νὰ τρέχουν μὲ βία καὶ ἔξαναγκασμό, καὶ νὰ καταπονοῦνται ἀπὸ τὸν μεγάλο φόβο τους. Ὁ γέροντας πού κρύφτηκε μόνος σὲ κάποιον ἀπόκρυφο σπήλαιο, βασανιζόταν ἀπὸ τὸ πένθος μὴ μπορώντας νὰ ὑποφέρει τὴ στέρηση τοῦ εὐσεβοῦς γιοῦ του, καὶ καταπαρακαλοῦσε τὸν Χριστό, μέσω τοῦ πατριώτη του μάρτυρα Πλάτωνα, νὰ λυγίσει καὶ νὰ τὸν σπλαγχνιστεῖ. Τὸ ἴδιο ἀκριδῶς ἔκανε καὶ ὁ γιὸς του, πού, μέσω τοῦ ἰδίου μάρτυρα, παρακαλοῦσε τὸν Θεό, ἐνῶ ἦταν δεμένος στὴν αἰχμαλωσία, νὰ τὸν καταλυπηθεῖ καὶ νὰ κάνει τὸ θαῦμα του. Καὶ ἐπειδὴ εἰσακούστηκαν καὶ οἱ δύο, καὶ ὁ πατέρας στὸ σπήλαιο τοῦ ὄρους Σινᾶ, καὶ ὁ γιὸς στὴν αἰχμαλωσία, ἔρχεται ξαφνικὰ ὁ δικός μας Πλάτωνος ἔφιππος, σύροντας καὶ ἄλλο ἄλογο διαθέσιμο, ἔμφανίζεται στὸ παιδί πού ἀγρυπνοῦσε καὶ τὸν γνώριζε ἐπειδὴ εἶχε δεῖ πολλές φορές τὴ μορφὴ τοῦ ἁγίου στὶς εἰκόνες. Καὶ ἀμέσως τὸν διατάζει νὰ σηκωθεῖ μέσα ἀπὸ ὄλους, νὰ πάρει τὸ ἄλογο καὶ νὰ καθίσει ἐπάνω του, καὶ τότε ἀμέσως, σὰν νὰ ἦταν ἀράχνη, λύθηκαν τὰ δεσμά του, καὶ ἀφοῦ ἐλευθερώθηκε μόνο αὐτὸς μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ἁγίου μὲ ἓνα νεῦμα τοῦ Θεοῦ σηκώθηκε, καβάλησε τὸ ἄλογο, καὶ ἀκολούθησε θαρραλέος καὶ χαρούμενος τὸν ἅγιο πού τὸν ὀδηγοῦσε. Σύντομα τότε καὶ μὲ μεγάλη ταχύτητα καὶ οἱ δύο, ὁ ἅγιος Πλάτων καὶ ὁ νεαρὸς μοναχὸς, σὰν νὰ εἶχαν φτερὰ, ἔφτασαν στὴν κατοικία τοῦ γέροντα, ὁ ὁποῖος προσευχόταν καὶ ἔκλαιε, καὶ ἀφοῦ ὁ θριαμβευτὴς μάρτυρας παρέδωσε στὸν πατέρα πού πονοῦσε στὴ καρδιά, τὸν ἀγαπητὸ του γιό, ἔγινε ἄφαντος.

“Ὡστε λοιπὸν σὲ κάθε τόπο σ' ἐκείνους πού μέσω αὐτῶν παρακαλοῦν τὸν Θεό, οἱ αἰμίμηστοι καὶ ἐνδοξοὶ ἀθλητὲς τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ μποροῦν νὰ κάνουν κάθε θαυμαστὸ καὶ παράδοξο πρᾶγμα. Αὐτὰ βέβαια σοῦ τὰ ἔγραψα, ἐπειδὴ ἀγαπᾶς τοὺς μάρτυρες, καὶ δὲν χορταίνεις ποτὲ τὴν ἀνάμνηση τῶν τρισμακάριστων μαρτύρων.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Οί αριθμοί παραπέμπουν κατά σειρά για τὰ χωρία τῆς Γραφῆς στο κεφάλαιο, τὸν στίχο καὶ τὴ σελίδα πού βρίσκονται, ἐνῶ γιὰ τὰ ὀνόματα καὶ πράγματα ἀπλῶς στὴ σελίδα πού βρίσκονται.

1. Εὐρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς

	Γένεσις		5	7	36
1	29	272	9	13	374
3	1 ἐ.	138	12	8	134
	14	72	14	13	20. 72
	15	498		15	326
	18	142		21	206
4	18	488		25	156
5	25	488		27	206
8	21	202		30	416
9	27	230	15	10	234
12	1 ἐ.	44		13-14	34
	3	150	20	12	148
14	20	258		26	64
18	27	462	23	1	332
19	11	322	25	3-4	402
22	5	244	26	1 ἐ.	248
23	6	320		40 ἐ.	248
24	2	172	33	7	42
	9	172	34	13	386
25	25	320	38	26	48
29	17	412			
34	1 ἐ.	46			
37	7	250	6	5	352
41	40	250	9	3	402
48	19	12	11	29	272
			13	45-46	370
			14	21	406
			15	31	200
			19	3	310
				23	348
			26	5	362
				32-33	472
	* Εξοδος				
1	12	496			
3	2	352			
	5	482			
	7	358. 374			
	8-9	416			

28	7	336			Βασιλειῶν Γ	
32	39	404	14	25-26		366
			17	9		184
				19		186
5	2	370	19	19		458
12	9	110			Βασιλειῶν Δ'	
17	23	90				
20	8	284	1	2		46
25	7	92	2	13		170
27	18	458	4	27		416
				37		86.266
			5	1 ἐ.		90
5	16	148	19	34		8
8	3	350	25	1 ἐ.		56
15	17	164			Παραλειπομένων Α'	
32	8	320				
			18	11		366
			29	15		460
10	12-13	206				
					Τωβίτ	
			8	2		470
6	40	128	12	9		98
16	21	86.266				
					Ἑσθήρ	
			7	1 ἐ.		158
					Ψαλμοὶ	
1	13	328				
2	4	86				
	4	266	2	11		338
	5	498	3	2		290
3	1 ἐ.	458	4	2		370
11	2	142		9		304.362
14	43	80	5	4		398
17	50	206		12		248
22	2	372	6	9		394
24	22	210	9	16		156
				17		196
				34		416
			16	3		214
4	12	14	17	3		130
6	1	160		15		314
7	15	304		34		276
	19	344	19	5		100
	27	342		8		268
12	13	406	20	3		416
15	16	214	21	1		68
16	7	214		2		196

21	3		224	55	1	56
	7		214	56	7	116
	22		496	58	2	84.264
	25		224	59	68	54
24	13		496	59	79	54
	18		146	60	4	314
	25		32	61	7	390
26	9	408.426			8	418
	14	26.312			10	226
28	9	276			13	228
29	7	122.214		65	12	52
30	16	26.116			20	116
	19	150		67	19	210
32	7	326		70	20	68
33	1	250.256.358			21	68
	7	478		72	2	254
	15	470			9	34
	18	26			14	316
	19	416			20	460
	20	292			28	390
34	10-11	386		73	20	122
35	7	190.258		75	11	416
	9	10		76	1	486
	11	58			4	24
36	5	372			11	54
	6	224		77	11	344
	7	224			21	14
	24	494			24-25	32
	34	338			31	392
37	4-7	384			33	412
	8	112		79	3	408
	9	214		80	7	182
	11	384			11	370.484
38	7	138		81	5	64
	12	330		83	1	20
39	1	80			3	368
	5	126			6	64
41	4	144.414		84	12	122
43	25	214			13	122
44	13	364		85	13	388.402
45	3	352		86	4	122
48	4	430		87	2	482
	13	22			3	408
50	12	216		88	10	102
51	10	250			23	304
54	7	64.426			37	22

88	41	188.292	138	18-19	420
	43	292	139	11	314
89	15	8	140	9	116
90	3	104	141	7	146
91	1	326	142	7	384
	8	80.256	143	12	226
	11	80		13	302
92	1	176	144	9	262
93	12	8	149	5	138
	19	256.340			
94	2	454			
101	14	224	2	7	384
102	6	496		8	476
	14	374	3	8	196
103	18	266	4	11	422
	28	74	7	8	272
	32	314	9	5	368
105	48	394	12	4	68
106	35-38	248		5	68
	43	248		22	206
108	17	4314	14	1	318
111	4	348	17	9	262
114	9	50	20	18	100
117	6	352	24	8	288
	8	42	32	6	186
	11	112	33	14-19	186
	14	116	38	8	496
	19	116	40	2	452
118	25	214		22	344
	62	328		25	196
	67	214			
	75	214			
	90-91	74	3	8	386
	115	394		12	250.316
	162	24	5	3	32
121	2	254.388		4	466
122	3	408	6	26	32
124	3	78	8	1	176
	5	88	11	22	152
126	2	364	14	10	92
	3	310		12	42
130	1	344		30	298
131	7	254	15	27	98
134	3	326	17	22	298
135	23	416	18	21	442
137	8	210.262	19	17	210

Ἰώδ

Παροιμῖαι Σολομώντος

23	21	334	27	26	156
24	15	92	30	1	352
25	17	336	33	5	104
26	14	160	42	11	368
27	14	382	51	1-14	140
31	10	152			
					᾽Ωσηὲ
	Ἐκκλησιαστικῆς		7	5	372
3	2	386		8	62
	21	388	8	7	32
5	11	360	8	1	316
7	3	162		8	454
8	5	260			
10	14	210			Ἄμώς
			2	16	334
	Ἄσμα Ἀσμάτων		3	11-12	56
2	11	192	5	8	166.262
	12	192			
3	11	142			Μιχαίας
			2	11	404
	Σοφία Σολομώντος		7	8	224
3	19	98			
16	21	366			Ἰωνᾶς
			2	1	134
	Σοφία Σειράχ				Ἀβδακούμ
1	14	334			
	25	132	1	13	68
2	1-2	26	1	3	256
	10-11	142		6	124
	11-12	40			
3	30	98			Ἄγγαῖος
4	36	204	2	6	176
9	10	382		9	124.380
	13	466	9	11-12	56
10	9	156			
11	1	106			Ζαχαρίας
	29	386	4	3	12
	30	102			
13	15	132			Ἡσαΐας
14	6	196	1	18	166.262
15	9	108	2	3	30
19	10	106	3	7	358
	11	104	5	20	228
21	15	132	6	2	216
22	2	160	7	19	128
25	2	156	8	9	246

11	6	246	27	25	298
	6-7	188	28	50	486
14	29	76	29	10	214
15	6	76	33	11	356
20	6	130	38	20	448
21	3	382	49	10	214
26	16	408	50	24-25	298
	19	332			
28	10	256			
29	13	14	1	17	258
30	6	52	3	3	22
	15	162	4	33-34	444
33	2	362			
35	3-4	380			
40	1	256	1	1	56
41	10	24		12	302
43	25	482		13	302
	25	296. 404. 472. 480	2	21	68
49	18-21	390	3	25	298
	19	336		43	408
50	1	128	4	5	132
51	7	16		12	292
	9	88		14	292
52	1	270	5	5	486
	3	390			
55	13	120			
58	9	290. 326	1	7	134
60	15	90. 270	3	18	400. 468
63	19	270		18-20	474
65	1	384	7	24	304
66	2	416	8	10	296
	12	368		12	486
				12	298
				16	302
3	1 &	356	•	52	28
	8	128	20	43	320
4	3	10	22	15-16	474
5	21	28	33	7-8	320
6	21	298	34	17	160
8	4	356	35	12-13	312
9	21	114		14-15	314
10	23	478			
15	18	68			
17	16	24	3	23-29	240
23	23	306		31	468
	29	166		50 &	206

Βαρούχ

Θρηνοί

Ίεζεκιήλ

Ίερεμίας

Δανιήλ

4	24	98	20	30	168
	33	404		31	168
9	18-19	488		32	170
	21	216		34	170
14	37	42	21	7	54
47	36	80		19	142
			22	11	108
				13	466
3	9	40	23	12	72. 146
	16	198	24	13	446
	18	476		16	278
5	5	220		20	22
	8	276	25	10	442
	10	458		11	464
	11-12	16	26	6	340. 464
	22	204		38	138
	28	274. 416. 466		39	194
6	2	174		51	392
	3	172	27	46	196
	22	472	28	9	138
	33	248		20	380
7	6	80. 92			
	15	102			
8	13	28	1	31	112
	14	112	6	11	462
9	9	492		31	376
	10	492	9	23	354
	20	340. 428		25	420
	37	462	10	47	462
10	14	462	12	42	404
	28	466	13	14	278
	37	44			
	39	364			
11	28	66. 374	1	48	128
12	36	332. 466		53	128
	45	344		71	68
13	8	122	2	49	44
	23	122	4	23	350
	28	202	6	12	328
	43	376		38	228
	55	168		42	462
14	25	376	7	6	28
15	22	340		12	474
16	27	230		13	186
17	2	48		37	492
18	24	404	9	62	18

Ματθαῖος

Μάρκος

Λουκᾶς

10	16	28	8	34	464
	19	500		44	416
	25	246	9	6	198
	30	284		39	190
	42	24	11	34	198
11	8	422		44	198
	9	454	12	32	338
	10	450	14	2	70
	20	278		18	380
12	35-36	116	16	15	216
	48	16		22	24
15	13	134		32	284
17	5	354	18	5ξ.	48
	21	322	19	23	334
18	1ξ.	124	21	13	48.50
	3	144		15	50
	10-14	392		16	210
	13	162.204.218		22	204
	14	146			
21	2	404			
	19	274.298.446	2	36	202
23	12	288	8	13	92
	42	122	9	1ξ.	492
	43	388.492		5	124
24	29	274.276	10	6	340
	31	322.324	13	11	224
	32	130	16	6-7	340
	39	324		12	338
	49	340		14	340
				25	328
			17	28	92
1	1	134	20	34	314
	14	134	26	15	124
	16	210	27	33	242
	24	240			
3	6	144			
4	7	340	1	21	30
	14	90		26	480
5	5	144		28	218
	7	394	2	15-16	434
	19	216	3	19	30
6	55	278	5	5	362
	56	242		13	10
	64	278	6	7	16
	65	160		12	354
7	6	286	7	24	384

Πράξεις

Ἰωάννης

Ρωμαίους

1	15		78	3	13		300
		Φιλήμονα		4	6		464
					7		106
	10-14		458		7-8		390
		Ἑβραίους			8		14.428
				5	1		408
3	13		338			Πέτρου Α΄	
10	31		38				
	32		16	1	19		38
	37		256	2	13		300
11	1		220	4	1		198
12	1		274		10		300
	5-8		176		14		16
	6		316	5	8		40
	11		176			Πέτρου Β΄	
	26		176				
		Ἰακώβου		3	12		174
						Ἰωάννου Α΄	
1	12		362				
	27		186	2	17		120

2. Εύρετήριο ονομάτων και πραγμάτων

A

Ἄαρων 90. 270. 402.
 Ἄβδακὸν 42. 68.
 Ἄβεσσαλὼν 118. 214.
 ἄβλεψία 284.
 ἄβουλία 376. 378.
 Ἄβραάμ 60. 150. 168. 170. 172. 244. 256.
 320.
 ἀγαθοεξία 420.
 ἀγαθοεργία 76. 96. 148. 316. 416. 424. 458.
 494.
 ἀγαθότης 24. 216. 338. 446.
 ἀγαθωσύνη 370. 484.
 ἀγαλλίαμα 90. 270. 444.
 ἀγαλλίασις 8. 24. 118. 138. 414.
 ἀγανάκτησις 134.
 ἀγάπη 24. 52. 60. 86. 88. 108. 110. 122. 192.
 206. 218. 258. 268. 336. 382. 400. 444. 462.
 484.
 ἀγερωχία 28.
 ἀγιασμὸς 94. 354. 378.
 ἀγιωσύνη 178. 284.
 ἀγνεία 116. 188. 284. 342. 404. 492.
 ἀγνοία 66. 434.
 ἀγρυπνεῖν 328.
 ἀγρυπνία 38. 74. 80. 82. 102. 106. 122. 136.
 152. 254. 264. 268. 312. 344. 356. 392. 402.
 428. 504.
 Ἄδὰμ 116. 138. 196. 288. 320. 466.
 ἄδης 384. 388. 408.
 ἀδηφαγία 316. 408.
 ἀδιακρισία 88.
 ἀδιαφορία 322. 378.
 ἀδικία 100. 122. 138. 186. 214. 228.
 Ἄδρααζάρ 366.
 ἀδράνεια 84.
 ἀθανασία 178. 432.
 ἀθεία 212.
 ἀθεμουργία 56. 154.
 ἀθεσμία 394.
 ἀθυμία 36. 84. 86. 184. 208. 264. 268. 300.
 320. 336. 370. 386. 394. 410. 480. 490. 492.
 ἀθυροστομία 28.
 Αἴγυπτία 158.
 Αἴγυπτιος 60. 358.
 Αἴγυπτος 44. 182. 234. 366. 416.

αἰδιότης 334.
 αἷμα Χριστοῦ 430.
 Αἵμορροῦσα (γυνή) 340.
 αἵρεσις 250.
 αἵρετικὸς 168.
 αἰσχροπάθεια 112. 384.
 αἰσχροπραγία 282. 332.
 αἰσχρότης 334.
 αἰσχύνη 156. 166. 356. 368. 410. 434. 462.
 αἰχμαλωσία 192. 380. 508.
 ἀκαθαρσία 112. 192. 232. 284. 292. 474. 482.
 492.
 ἀκαταστασία 284.
 ἀκηδία 300. 336. 374. 432. 464. 482.
 ἀκολασία 260. 360.
 ἀκρασία 284. 306. 502.
 ἀκροθυσία 12. 18. 252.
 ἀκτημοσύνη 146.
 Ἄκύλας 368.
 ἀλαζονεία 80. 272. 392.
 ἀλήθεια 20. 44. 58. 76. 122. 134. 184. 214.
 236. 390.
 ἀλλοίωσις 50. 54.
 ἀλογία 178.
 Ἄμμάν 156.
 ἀμάρτημα 26. 56. 66. 98. 130. 166. 196. 230.
 242. 294. 418. 428. 434. 466. 472. 496. 502.
 ἄμαρτία 10. 12. 16. 18. 30. 36. 44. 50. 52. 54.
 56. 66. 76. 78. 82. 86. 98. 100. 102. 108.
 112. 114. 118. 120. 132. 142. 144. 146. 164.
 166. 168. 170. 174. 182. 186. 206. 208. 220.
 228. 234. 242. 256. 262. 266. 270. 274. 282.
 284. 286. 288. 294. 296. 298. 304. 316. 318.
 324. 330. 334. 336. 338. 346. 354. 356. 362.
 384. 388. 390. 402. 404. 406. 416. 418. 420.
 426. 428. 434. 458. 464. 468. 474. 476. 478.
 480. 482. 490. 494. 496. 502.
 ἄμαρτία πρακτικὴ 410.
 ἄμαρτωλὸς 16. 74. 76. 78. 108. 132. 196. 204.
 218. 246. 262. 266. 308. 320. 322. 330. 356.
 388. 476. 492.
 ἀμέλεια 54. 234. 366. 402. 412. 450.
 ἀμεριμνία 46. 48. 358.
 ἀμηχανία 448.
 ἄμιλλα 304.
 ἀμοιβὴ σὺράνιος 274. 180. 202. 210. 256.
 ἀνάνησις 504.

ἀναΐδεια 318. 422.
 ἀναισθησία 280. 334.
 ἀναισχυντία 30.
 ἀναλγησία 76.
 ἀναμαρτησία 54.
 ἀναρμοστία 458.
 ἀνάστασις 54. 118. 138. 186. 210. 322. 324.
 330. 334. 398. 492.
 ἀνδραγάθημα 58. 274. 478.
 ἀνδραγαθία 68. 266. 506.
 Ἄνδρέας 170.
 ἀνδρεία 122. 122. 282. 404.
 ἀνελπιστία 228. 290. 332.
 ἀνενοχλησία 376.
 ἀνεξικακία 12. 332.
 ἀνθρωπαρέσκεια 172. 272. 390. 394.
 ἀνθρωποκτόνος 416.
 ἀνθρωπότης 134. 198.
 Ἄννα 266.
 ἀνόμημα 466.,
 ἀνομία 82. 88. 98. 114. 116. 150. 256. 296.
 304. 320. 330. 354. 384. 4124. 478. 482.
 486.
 ἄνοια 178.
 ἀνοσιουργία 122. 212.
 ἀνταπόδοσις 64. 108. 242. 378. 446.
 ἀντιλογία 368. 444.
 Ἄντωνιος 230. 502.
 ἀνυπαρξία 324.
 ἀνυποταξία 368.
 ἀπάθεια 28. 44. 74. 82. 88. 118. 130. 256.
 270. 422.
 ἀπαιδευσία 456.
 ἀπανθρωπία
 ἀπάτη 200. 322. 434.
 ἀπελπισμὸς 288. 338. 492.
 ἀπιστία 38. 90. 100. 128. 276. 290. 354. 420.
 ἀπληστία 12. 96.
 ἀπόγνωσις 86. 88. 102. 120. 268. 288. 400.
 426. 428. 486. 490.
 ἀποκάθαρσις 494.
 ἀποκάλυψις 484.
 ἀπόλαυσις μελλόντων ἀγαθῶν 398.
 Ἄπολιναριος 24. 32.
 Ἀπόλλων 26.
 Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς 96.
 Ἀπολλῶς ὁ Ἀλιξανδρεὺς 30.
 ἀπολογία 96. 200.
 ἀπολύτρωσις 334.
 ἀπόνοια 394.
 ἀποταγή 66.

ἀποτομία 136. 182.
 ἀπραγμοσύνη 40.
 ἀπροσεξία 88. 388.
 ἀπροσωπία 26.
 ἀπτοησία 146. 188.
 ἀπώλεια 38. 82. 102. 120. 124. 246. 280. 320.
 364. 378. 446. 474. 482. 484. 486.
 ἀργία 466.
 ἀρετή 28. 32. 38. 40. 44. 52. 62. 64. 70. 76. 84.
 86. 88. 130. 132. 138. 146. 152. 160. 162.
 170. 172. 182. 190. 234. 236. 244. 256. 260.
 264. 266. 270. 274. 276. 278. 286. 290.
 292. 306. 308. 320. 322. 344. 346. 372. 376.
 386. 388. 398. 412. 430. 436. 438. 440.
 452. 456. 458. 468. 478. 480. 486. 500.
 504.
 ἀρετή πρακτικὴ 184. 262.
 Ἄριστοφάνης 96.
 ἀρσενοκοιτία 192.
 ἄρτος γνώσεως 298. 302.
 ἄρτος θεῖος 276. 362.
 ἄρτος μυστικὸς 278.
 ἀσέβεια 56. 136. 170. 402. 416.
 ἀσέλγεια 112. 152. 192. 272. 308.
 Ἄσια 340.
 ἀσιτία 172.
 ἀσχημοσύνη 20. 64.
 ἀσωτία 152. 232. 398. 414.
 ἀταξία 394.
 ἀτμία 16. 28. 32. 52. 180. 274. 370. 410.
 ἀτοπία 26.
 ἀτρεπτότης 178.
 ἀτρεψία 334.
 αὐθάδεια 300.
 αὐταρέσκεια 300.
 αὐτεξούσιον 218. 228. 478.
 ἀφθαρσία 52. 178. 324. 386.
 ἀφροδίσια 272.
 ἀφροσύνη 214. 384. 388. 492.
 ἀχρειότης 234.
 ἀχρηστία 424.

B

Βαβυλῶν 40. 42. 56. 122.
 Βαβυλώνιοι 40.
 βάπτισμα 14. 136. 164. 198. 334.
 Βαρούχ 22. 444.
 βασιλεία Θεοῦ-οὐρανῶν 18. 24. 26. 104.
 116. 122. 164. 194. 198. 220. 248. 288. 306.
 338. 378. 402. 434. 440. 442.
 βασκανία 20. 34. 180. 274. 300. 470.

βδέλυγμα 132.
 βδελυγμία 226. 370.
 βεβήλωσις 180.
 Βηθφαγή 170.
 βία 438. 450.
 Βιθυνία 340.
 βλάβη 156. 196. 212. 274. 370. 452.
 βλακεία 58.
 βλασφημία 60. 100. 290. 312. 324. 374.
 βοήθεια 126. 414.
 βούλησις 164. 390.
 βραβεῖον 322.
 Βυζάντιον 184. 198.

Γ

Γαβριήλ 216.
 γαλήνη 64. 192. 208. 274. 376.
 γαστριμαργεῖν 290.
 γαστριμαργία 442. 468.
 γέεννα 148. 296. 466. 468.
 γέλως 346.
 γέλως ἀκόλαστος 502.
 γῆ τῆς ἐπαγγελίας 348.
 γλυκυθυμία 256. 484.
 γνῶσις 20. 30. 104. 106. 128. 246. 252. 298.
 302. 306. 316. 334. 350. 404. 458.
 γνῶσις νεωτερίζουσα 306.
 γνῶσις ψευδῶνυμος 306.
 γογγύζειν 28.
 γογγυσμός 28. 324. 442.
 γοητεία 96. 232. 352.
 Γολιάθ 206.
 γονυκλισία 114. 312. 330.
 γρηγόρησις 328.
 γυψοπλασία 504.

Δ

δαιμόνιον 332. 470.
 δαίμων,- ες 14. 36. 52. 56. 60. 62. 66. 78. 82.
 84. 88. 98. 100. 110. 112. 114. 128. 130.
 132. 138. 140. 144. 146. 148. 152. 164. 170.
 174. 188. 190. 206. 226. 242. 254. 260. 266.
 268. 274. 276. 278. 280. 282. 284. 288. 290.
 296. 300. 302. 304. 310. 312. 314. 324. 334.
 336. 338. 340. 344. 348. 352. 358. 360. 364.
 368. 370. 374. 380. 382. 386. 388. 392. 394.
 396. 400. 412. 414. 416. 426. 430. 442. 444.
 466. 474. 476. 486. 490.
 δαίμων αἰσχροπράγος 272.
 δαίμων δειλίας 292.
 δαίμων ἡδονῆς 280.

δαίμων πορνείας 282. 284. 386.
 δαίμων φιλόπορνος 116.
 δάκρυ 416. 418. 474.
 Δαμασκός 90.
 Δανιήλ 40. 42. 98. 130. 216. 488.
 Δαυῖδ 8. 14. 34. 50. 56. 60. 64. 66. 82. 114.
 116. 118. 130. 138. 146. 150. 168. 170. 188.
 190. 204. 206. 210. 254. 256. 258. 326. 342.
 344. 352. 356. 366. 370. 372. 374. 390. 404.
 414. 462. 482.
 δειλία 78. 122. 152. 188. 292. 496.
 Δεῖνα, θυγάτηρ Ἰακώβ, 46.
 δεισιδαιμονία 176.
 διάβολος 46. 56. 86. 106. 108. 120. 134. 136.
 166. 192. 196. 200. 202. 208. 236. 238. 240.
 264. 274. 276. 280. 302. 304. 314. 318. 344.
 354. 356. 360. 378. 382. 390. 408. 416.
 420. 436. 442. 448. 470. 474. 482. 492. 496.
 498. 500.
 διάθεσις 218.
 διάκρισις 86.
 διαλογισμὸς 28.
 δικαιοκρισία 22.
 διαλοιδορεῖν 110.
 διδασκαλία πνευματικὴ 420.
 δικαιοσύνη 8. 48. 58. 78. 88. 116. 122. 146.
 168. 174. 176. 178. 190. 214. 224. 236. 248.
 256. 258. 264. 270. 296. 352. 354. 376.
 386. 404. 410. 420. 450. 458. 462. 472.
 498.
 Διογένης 242.
 Διονυσιόδωρος 110. 114.
 δοκιμασία 376. 382.
 δόλος 112. 158. 442.
 δόξα ἀειθαλῆς 378.
 δόξα ἀνθρώπων 460.
 δόξα ἐλευθερίας 334.
 δόξα (Θεοῦ) 32. 50. 52. 118. 120. 124. 174.
 288. 290. 292. 302. 460.
 δύναμις φαυλότητος 492.
 δοξολογία 370. 410.
 δουλεία 166. 176. 332. 334. 454.
 δουλοπρέπεια 502.
 δύναμις (Θεοῦ) 24. 216. 420. 422. 452. 496.
 δυσθυμία 338.
 δυσμένεια 206.
 δυσσέβεια 232.
 δυσωδία 466.
 Δωθαεῖμ 44.
 δῶρα 476.
 δωρεὰ 20. 206.

Ε

Ἑβραῖος 164. 190. 258. 308.
 ἔγκρατεια 12. 60. 80. 82. 120. 146. 254. 268.
 290. 308. 352. 386. 424. 468. 484. 494.
 ἔγκρυφίας 62.
 Ἑδῶμ 34.
 Ἑζεκίας 158.
 εἰδῶλον 242. 296.
 εἰκῶν Θεοῦ 136. 178. 388.
 εἰρήνη 64. 122. 192. 220. 274. 286. 312. 342.
 362. 368. 376. 384. 484.
 ἐκδίκησις 144.
 ἔκπτωσις 174.
 ἐλάττωμα 172. 356.
 ἐλεημοσύνη 98. 108. 136. 146. 172. 204. 238.
 240. 286. 392. 402. 404. 446. 496. 506.
 ἔλεος 378.
 ἔλευθερία 70. 94. 164. 166. 182. 190. 304.
 334. 362.
 Ἑλιούς 186.
 Ἑλισσαῖος 86. 170. 266. 458.
 ἔλλαμψις 52. 432. 482.
 Ἑλλάς 94.
 Ἑλλην,- ες 12. 26. 30. 94. 110. 118. 148. 168.
 214. 232. 234. 298. 506.
 Ἑλληνισμός 20. 250.
 ἔλπις 14. 24. 36. 48. 66. 86. 88. 118. 120. 122.
 126. 134. 136. 140. 168. 228. 250. 256. 264.
 268. 278. 338. 348. 358. 362. 376. 384. 388.
 390. 396. 420. 428. 446. 486. 488. 490. 494.
 506.
 ἐνυπνιασμός 154.
 ἔξις 166. 260. 364. 486.
 ἔξομολόγησις 204. 262. 296. 356. 400. 402.
 454. 466. 480.
 ἔξορία 372. 430.
 ἔξουδένωσις 52. 274.
 ἔξουσία 24. 218.
 ἔπαινος 194. 436. 444.
 ἔπαινος παρὰ Θεοῦ 444.
 ἔπαρσις 392.
 ἐπήρεια 136.
 ἐπιβουλή 156. 192. 252. 274. 334.
 ἐπίγνωσις 30. 100. 318. 360. 426. 460.
 ἐπεικεια 140.
 ἐπιθυμία 22. 84. 86. 182. 192. 208. 226. 260.
 264. 266. 272. 274. 278. 282. 284. 300. 302.
 320. 366. 400. 410. 416. 428. 436. 438.
 442. 496.
 ἐπιθυμία πονηρῇ 378.
 ἐπιμέλεια 76. 260. 454.

ἐπιορκεῖν 152.
 ἐπιφορὰ 446.
 ἔρις 442.
 ἔρως 60. 106. 110. 112. 116. 180. 310. 440.
 456.
 ἔρως ἄνομος 408.
 ἔρως πνευματικός 440.
 ἔρως σατανικός 440.
 ἔρως τοῦ ἀφθάρτου 234.
 ἔρωτομανία 116.
 Εὐα 118. 212. 380.
 εὐαισθησία 334.
 εὐαρέστησις 488.
 εὐαρεσσία 222.
 εὐδοκία 340.
 εὐελπιστία 368. 428.
 εὐεργεσία 74. 210. 344. 454. 490.
 εὐθυμία 324. 422. 434.
 Εὐκάρπιος 254.
 εὐκλεια 16.
 εὐλάβεια 56. 200. 218. 338. 368. 426.
 εὐλογία 34. 62. 278. 314. 342. 372. 382.
 εὐλογοφανία 42. 432.
 εὐμένεια 136.
 εὐορκεῖν 152.
 εὐπάθεια 424.
 εὐποία 12. 100. 152.
 εὐσέβεια 16. 30. 78. 86. 94. 114. 130. 180.
 188. 250. 252. 268. 438. 470. 492.
 εὐσπλαγχνία 122. 186. 212. 308. 356. 492.
 εὐτέλεια 52. 194. 272. 276. 422. 484.
 εὐτελισμός 350.
 εὐτραπεία 502.
 εὐφημία 174.
 εὐφροσύνη 8. 54. 90. 92. 198. 228. 270. 278.
 282. 314. 324. 362. 376. 382. 486.
 εὐχαριστία 68. 78. 140. 186. 240. 256. 274.
 280. 324. 410. 452. 502.
 εὐωδία 378.
 Ἑφραΐμ 12. 62.
 ἔθρα 310.
 Ἑχινάδες 36.

Ζ

Ζαμβρι 92.
 Ζαχαρίας 12.
 ζῆλος 134. 314. 440.
 ζῆμια 452.
 ζωὴ αἰώνιος 90. 174. 246. 278. 284. 296. 300.
 338. 354. 366. 378. 482.
 ζωὴ ἐνάρετος 364.

ζωή μέλουσα 178.

Η

ἡδονή 10. 46. 84. 86. 92. 102. 108. 110. 112.
122. 160. 170. 176. 178. 208. 228. 230. 264.
272. 280. 282. 284. 330. 342. 352. 354. 360.
384. 386. 410. 440. 448. 464. 466. 468. 470.
476. 478. 482. 500. 502.

ἡδονή σαρκική 286.

ἡδυπάθεια 86. 112. 184. 186. 266. 288. 466.

ἡθος 198.

Ἡλει 458.

Ἡλίας 458.

Ἡλιος δικαιοσύνης 376.

Ἡλιοῦ 170.

ἡμερότης 100.

Ἡρων, ἰλλούστριος, 40.

Ἡσαΐας 14. 16. 52. 128. 130. 188. 326. 332.
358. 362. 382. 404. 480.

Ἡσαῦ 214. 246. 320.

ἡσυχία 50. 80. 200. 254. 268. 274. 312. 378.
386. 444.

Θ

Θάλασσα Ἐρυθρά 12.

θάνατος 164. 194. 324. 442.

θάνατος νοητὸς 384.

θέατρον 196.

θέλημα Θεοῦ 120. 404.

θέλημα τῆς σαρκὸς 284. 390. 410.

θεογνωσία 10.

Θεοδοτίων 368.

Θεοδούλη 40.

θεοσέβεια 50. 110. 132. 134. 136. 136. 170.
320. 424. 438.

θεότης 198.

θεοτιμία 332.

θεοφιλία 210.

θεσμοθεσία 408.

θεωρία 276. 278.

θλιψίς 26. 52. 68. 70. 82. 86. 90. 100. 122.
138. 140. 142. 176. 182. 186. 250. 254. 256.
266. 274. 278. 290. 292. 298. 324. 332. 340.
346. 348. 350. 356. 358. 362. 364. 374. 384.
408. 414. 416. 434. 460. 462. 468. 476. 478.

θνητότης 52. 54.

θρηῆνος 356.

Θυάτειρα 340.

θυμὸς 20. 180. 208. 260. 278. 300. 320. 368.
378. 394. 404. 410. 470.

θυσία 196. 198. 416. 442.

θυσιαστήριον 20. 30. 64. 200. 254.

Ι

Ἰακώβ 34. 46. 80. 320. 372.

Ἰάκωβος 14. 106. 186. 354. 390. 408.

Ἰάφεθ 230.

ἰδιοπραγμοσύνη 50.146.

Ἰδουμαία 314.

Ἰεβοσδὲ 14.

Ἰεζεκιήλ 298. 302. 400. 486.

Ἰερεμίας 28. 40. 56. 68. 132. 166. 298. 302.
322. 354. 378. 448.

Ἰεριχὼ 170. 284.

Ἰεροσόλυμα - Ἰερουσαλήμ 40. 64. 88. 142.
254. 256. 270. 284. 286. 292. 312. 340. 376.
388. 392. 474. 486.

ἰερωσύνη 182. 194. 460. 468.

Ἰησοῦς Ναυῆ 168. 206. 458.

ἰλασμός 454.

Ἰορδάνης 90.

Ἰουδαία 42. 278.

Ἰουδαῖος 12. 14. 18. 128. 142. 194. 252.

Ἰουδαϊσμός 250. 252.

Ἰούδας, προδότης, 64. 158. 194.

ἵπποδρομία 196. 412.

Ἰσαὰκ 320.

Ἰσραὴλ 14. 90. 182. 200. 320. 454.

Ἰσραηλίτης 12. 28. 72. 76. 90. 134. 142. 314.
416.

Ἰταλία 94.

Ἰωάννης, (εὐαγγελιστῆς) 120. 204. 334.

Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως (Χρυ-
σόστομος) 130. 184. 198. 236. 372. 430.

Ἰωβ 168. 186. 196. 238. 240. 262. 304. 318.
344. 350. 384. 422. 452. 476.

Ἰωνάθαν 80.

Ἰωνᾶς 134.

Ἰωσήφ 130. 158. 250. 304.

Κ

καθαρότης 120. 180. 234. 286. 366.

κάθαρις 370.

Κασάρεια Παλαιστίνης 340.

κακία 10. 46. 64. 76. 86. 162. 166. 184. 204.
244. 258. 260. 262. 266. 268. 276. 292. 314.
342. 364. 366. 394. 402. 420. 442. 444.
456. 474. 490. 492. 496.

κακοεξία 38.

κακοθήθεια 38. 334.

κακομηχανία 42.

κακοπάθεια 120. 286. 424.

κακουργία 264.
κακουχία
κακοφροσύνη 22.
καλλιλεξία 292.
Καλλινίκη 484.
Καλλίτυχος ὁ Σελενπάριος 242.
καλοκαγαθία 222.
Κανᾶ 170.
Κάρπος 136.
καρτερία 48. 68. 266.
κατάγνωσις 30.
καταδίκη 98. 488.
κατακλυσμός 208.
κατάκρισις 462.
καταλαλεῖν 110.
καταλαλιά 110.
κατάνυξις 162. 234. 236. 262. 330. 460. 484.
κατάρα 154. 314. 318. 412.
καταφρόνησις 50. 338.
κατήφεια 398. 476.
κατόρθωμα 172. 422.
καύχημα 348.
καχεξία 420. 482.
κενοδοξία 28. 32. 34. 72. 172. 268. 272. 300.
310. 378. 390. 392. 394. 442. 470.
κέρδος 156. 220.
κηδεμονία 192. 342.
κήρυγμα 94. 340.
κίνδυνος 156. 180. 192. 234. 248. 274. 422.
462.
Κλεώπας 130. 276.
Κλήμης, Ρωμαῖος φιλόσοφος, 30.
κοιλομανία 502.
κολακεία 316.
κόλασις αἰώνιος 38. 92. 124. 164. 220. 282.
492.
κόμπος 368.
Κορίνθιοι 52.
κουφοδοξία 30. 368.
κραιπάλη 12.
κρεωφαγία 242.
κρίσις(θεία) 16. 20. 26. 46. 108. 212. 406.
432.
Κρόνος 126.
Κυριακή 330.
Κωνσταντινούπολις 130. 186. 198. 236. 372.

Λ

Λάζαρος 158. 198. 494.
λαιμαργία 300. 378.
Λάμεχ 488.

λαμπρότης 240.
λατρεία 164. 428. 436.
λειτουργία θεία 200.
ληστής 166. 388.
Λία 412.
λογισμός 22. 282. 300. 342. 354. 410. 432.
λογισμός ἀγαθός 388.
λογισμός αἰσχροτήτος 282. 476.
λογισμός ἀκάθαρτος 304. 466.
λογισμός ἄτοπος 380.
λογισμός βλασφημίας 324.
λογισμός δαιμονιώδης 82. 254. 486.
λογισμός εὐσεβῆς 498.
λογισμός θρηνώδης 330.
λογισμός μαρῶς 272.
λογισμός πλάνος 392.
λογισμός πονηρός 34. 320.
λογισμός πορνικός 112.
λογισμός ῥυπαρῶς 226. 292.
λογομαχία 62. 406.
λοιδορεῖν 250. 260.
λοιδορία 110. 228.
Λουκᾶς 224. 338. 388.
Λυδία 340.
λύπη 36. 70. 88. 92. 94. 100. 138. 160. 176.
180. 208. 260. 270. 280. 330. 340. 360. 386.
394. 400. 444. 482. 486. 490.
Λῶτ 322.

Μ

Μαγδαληνή 138.
μακαριότης 54. 304. 342.
μακροθυμία 88. 100. 122. 192. 224. 268. 280.
338. 484.
μαλακία 186.
μαμωνᾶς 204.
Μανασσῆς 12. 214.
μανία 94. 126. 192. 220. 316. 342. 394. 410.
444.
Μανιχαῖος 12. 210. 214. 258.
μάννα 366.
μάννα τῆς γνώσεως 350.
Μάξιμος, δικάριος, 156.
Μαρδοχαῖος 156.
Μαρία (ἀδελφή Μάρθας) 24.
Μαρία, ἀδελφή Μωυσέως, 110.
Μαρία, Θεοτόκος, 44. 128.
Μαρία Μαγδαληνή 138.
Μαρία, μυροφόρος, 138.
μαρτύριον 298.
ματαιοπονία 30.

ματαιότης 52. 90. 126. 228. 232. 412.
 ματαιοφροσύνη 48. 100. 242.
 μεγαλαυχία 392.
 μεγαλόνοια 366.
 μεγαλοπρέπεια 52. 378.
 μεγαλωσύνη 68.
 μελαγχολία 136. 222.
 μέθη 300. 378. 442.
 μέριμνα 36. 40. 46. 128. 334. 460.
 Μεσοποταμία 172.
 μεταμέλεια 92. 426.
 μετάνοια 76. 88. 100. 102. 130. 158. 162. 168.
 182. 218. 244. 262. 270. 284. 286. 320. 330.
 334. 356. 388. 400. 402. 404. 412. 414. 424.
 464. 466. 476. 478. 480. 488. 490. 494.
 μετουσία 210.
 μίασμα 482.
 μικροψυχεῖν 554.
 μικροψυχία 56. 118. 222.
 Μινουκιανός 36.
 μοθαποδοσία 162. 174. 248.
 μῖσος 206. 374.
 μνήμη Θεοῦ 418. 432. 442.
 μνησικακία 52. 260.
 μοιχεία 92. 192. 214.
 μυκτηρισμός 350.
 μόλυσμός 128.
 μῦσος 284. 392. 436.
 μυστήριον 90. 92. 100. 128. 172. 190. 200.
 484. 492.
 Μωαδίται 34.
 μωρία 30.
 μωρολογία 232.
 Μωσῆς - Μωυσῆς 18. 48. 72. 90. 92. 104.
 182. 190. 200. 206. 234. 248. 272. 320. 322.
 326. 362. 366. 402. 406. 416. 506.

N

Ναῆς 142.
 Ναβουζαρδάν 68.
 Ναβουχοδονόσορ 56. 98. 240. 402.
 Ναζωραῖοι 374.
 Ναῖμ 186.
 Ναιμάν 90.
 Ναυσιτιανοὶ 400.
 Ναυᾶτος 102.
 νέκρωσις 494.
 Νευριεῖμ 76.
 νησιτεία 12. 20. 102. 106. 114. 136. 148. 230.
 268. 274. 290. 302. 310. 312. 356. 392. 402.
 408. 466. 468.

νηψις 452.
 νηφαλιότης 114.
 Νικάρετος 118.
 Νικηφόρος 130.
 Νικότυχος 234.
 νόμος ἐλευθερίας 190.
 νόμος Μωσαϊκός 252.
 νουθεσία 98. 244. 318. 450.
 νωθρεία 428. 452.
 νωχέλεια 52. 74. 396. 498.

Ξ

Ξενιτεία 44.

Ο

ὀδύνη 50. 88. 176. 180. 266. 270. 294. 298.
 334. 358. 374. 384. 404. 472. 482.
 ὀδυρμός 408.
 Ὁζίας 410.
 οἴησις 68. 194. 214. 232. 246. 266. 348. 392.
 394.
 οἰκονομία 92. 126. 134. 160. 232. 308. 326.
 οἰκονομία κατὰ σάρκα 196.
 οἶνοφλυγία 60. 316. 410.
 ὀκηρία 160. 432.
 ὄκνος 442.
 ὄλεθρος 196. 200. 284.
 ὀλιγοπιστία 84. 264. 378.
 ὀλιγοψυχία 8. 124.
 ὀμνύειν 152.
 ὀμοιοπάθεια 204.
 ὀμοίωσις Θεοῦ 136. 178.
 ὀμόνοια 192.
 ὀμολογία 186.
 ὄνησις 20.
 ὄξυχολία 20. 374.
 ὄργη 14. 22. 28. 62. 106. 184. 192. 260. 268.
 274. 298. 300. 384. 392. 394. 400. 402. 406.
 426.
 ὄρεξις 272.
 ὄρκος 172. 346.
 ὄρνεοσκοπία 98.
 οὐσία (Θεοῦ) 24. 216.
 ὀφθαλμοπλανία 412.
 Ὁχοζίας 46.
 ὀψοφαγία 272.

Π

πάθος 16. 28. 36. 38. 44. 46. 62. 76. 84. 92.
 110. 122. 142. 160. 164. 172. 188. 194.
 222. 226. 260. 264. 272. 280. 282. 286.

288. 296. 330. 352. 360. 362. 370. 374. 394.
 412. 414. 422. 424. 426. 432. 436. 438. 440.
 454. 456. 468. 480. 486. 492.
 πάθος ἀτιμίας 480.
 πάθος θεοστυγές 310.
 πάθος πορνικόν 282. 284.
 πάθος σαρκικόν 474.
 παιδεία 176. 298. 408.
 παίδευσις 176.
 παιδοποιία 118.
 Παλαιστίνη 340.
 παράβασις 488.
 παράδεισος 118. 288. 388. 402.
 παραδοξοποιία 224.
 παραίνεσις 244.
 παρακοή 224.
 παραμυθία 238. 278. 298. 314. 324.
 παρανομία 78. 122. 246. 284. 386. 416. 418.
 παράπτωμα 480. 492.
 παραχώρησις θεία 392.
 παραπληξία 220.
 παρηγορία 196. 480. 484. 486.
 παρθενία 20. 304. 442.
 παρθένοιμωραι 464.
 Παρθένος 24. 308.
 παροίνα 350.
 παρουσία ἔνσαρκος 26.
 παρησία 64. 66. 74. 86. 156. 184. 188. 216.
 222. 236. 262. 266. 286. 306. 348. 356. 368.
 434. 454. 470.
 Παῦλος 16. 40. 94. 122. 164. 176. 194. 242.
 252. 314. 328. 338. 340. 354. 362. 400.
 πειρασμός 8. 26. 34. 36. 38. 46. 68. 80. 82. 86.
 112. 134. 138. 160. 236. 248. 254. 256. 274.
 276. 278. 298. 308. 310. 340. 344. 348. 358.
 360. 374. 376. 380. 382. 404. 406. 460. 486.
 490. 498.
 πένθος 64. 118. 414. 444. 446.
 πενία 184. 478.
 περιεργία 20. 368.
 περισπασμός 466.
 περιτομή 12. 18.
 Πέτρος 16. 40. 48. 50. 112. 170. 182. 186.
 198. 202. 204. 252. 340.
 πικρία 368.
 Πισίμος 236.
 πίστις 14. 16. 22. 64. 84. 86. 88. 98. 148. 154.
 160. 164. 194. 198. 210. 218. 220. 246. 250.
 252. 260. 264. 274. 298. 312. 352. 354.
 362. 412. 418. 484. 484. 488. 496. 506.
 πλάνη 44. 54. 98. 136. 190. 234. 310. 378.

428. 432. 446.
 Πλάτων 94.
 Πλάτων, μάρτυς, 126. 242. 506. 508.
 πλημμέλεια 158.
 πλημμέλημα 94. 182. 214. 374.
 πλησμονή 172.
 πνεῦμα δειλίας 292.
 πνεῦμα πορνείας 110.
 πόθος 32. 36. 48. 130. 162. 208. 278. 420.
 484.
 πόλεμος πορνείας-πορνικός 316. 408. 472.
 πολίτευμα οὐράνιον 378.
 πολυλογία 262. 368.
 πολυοχλία 444.
 πολυπάθεια 82. 256.
 πονηρία 38. 156. 196. 264. 278. 392. 394.
 492.
 πονηρία πνευμάτων 412.
 πορνεία 38. 106. 110. 112. 122. 160. 226. 282.
 308. 310. 338. 378. 468.
 πορνοκόπος 334.
 πράξις ἀγαθή 198.
 πράοτης 108. 136. 140. 224. 300. 314. 484.
 προαίρεσις 88. 118. 132. 162. 202. 204. 234.
 286. 318. 402. 478.
 προδρομία 368.
 πρόθεσις 164.
 προθυμία 72. 190. 298. 348. 458.
 προκοπή 44. 458. 474.
 πρόνοια Θεοῦ 10. 16. 100. 278. 338. 376.
 380. 406.
 προπέτεια 392.
 προσδοκία 118. 306. 412.
 προεδρία 446.
 προσεύχασθαι 328.
 προσευχή 28. 38. 40. 50. 102. 114. 116. 122.
 136. 140. 168. 206. 236. 264. 274. 276. 308.
 314. 324. 328. 338. 340. 344. 348. 354. 378.
 380. 386. 396. 408. 420. 426. 430. 432.
 446. 452. 454. 466. 470.
 προσκαρτέρησις 50.
 προσκομδὴ 200.
 προσπάθεια 440.
 προσωποληψία 464.
 πρόσωπον 308.
 προφητεία 146.
 πρωτόνοια 498.
 πρωτόπλαστος 142.
 πταῖσμα 370. 396. 420. 434. 452.
 Πυθαγόρας 242.
 πῦρ αἰώνιον 74.

πώρωσις 240. 334.

Ρ

Ῥαάβ 122.
Ῥαγουήλ 470.
ῤαθυμία 8. 132. 366.
Ῥαμά 476.
Ῥαχήλ 412.
Ῥουφίνος 478.
Ῥώμη 204.

Σ

σαθροδοξία 394.
Σαμάρεια 306.
Σαμαρείτις 340.
Σαμουήλ 86. 266. 328. 370. 458.
Σαμψών 84. 264. 412.
Σαούλ 60. 80. 116. 210.
Σαραπτά 184.
σάρκωσις 24. 308.
Σατανᾶς 22. 42. 48. 88. 166. 192. 204. 278.
304. 378. 426. 434.
Σεδάστεια 194.
Σεδεκίας 56.
Σειράχ 98. 104. 140. 160. 352. 368. 386.
σεισμός 184. 244.
Σεμεΐ 214.
σεμνότης 122. 154.
σιγή 104. 444.
Σιδών 184.
Σιεὶρ 314.
Σικελία 94.
Σίλας 328.
Σίμων ὁ λεπρὸς 340.
Σίμων ὁ Μάγος 92. 158.
Σινᾶ 506.
Σιών 362.
σιωπή 20. 200. 370.
Σόδομα 302. 306. 322.
Σοδομηνοὶ 322.
Σολομών 56. 92. 98. 138. 142. 154. 160. 162.
164. 192. 216. 334. 336. 386.
Σουμανίτις (γυνή) 266.
σοφία (Θεοῦ) 42. 146. 160. 210. 300. 310.
450. 452. 484.
σοφία κοσμική 30. 32.
σοφία (κόσμου) 30. 90. 106. 214.
σοφία πνευματική 306. 346.
σταυρὸς 22. 30. 166. 196. 204. 250. 258. 288.
312. 402. 430. 436. 462. 488. 504. 506.
στεναγμὸς 88. 122. 162. 220. 270. 326. 404.

414. 416. 428. 436.
στενοχωρία 162. 486.
στερνοτυπία 436.
στοργή 208. 284. 382.
συγγνώμη 200. 220.
συγκατάβασις 216.
σύγχυσις 82.
συγχώρησις 218. 416.
Σύμμαχος 302. 368.
συμπάθεια 318.
συμφορὰ 100. 180. 234. 238. 242. 292. 306.
308. 380. 384. 406. 426. 456. 488. 492.
συναρπαγή 372. 434.
συνήθεια 166. 428. 488.
συνουσιασμός 302.
συντέλεια 118.
συντριβή 176.
σῶμα Χριστοῦ 430.
Σωμανίτις 86.
Σώσανδρος 136.
σωτηρία 18. 30. 32. 54. 68. 70. 82. 94. 116.
130. 136. 194. 204. 216. 218. 254. 270. 274.
280. 288. 314. 338. 340. 362. 388. 390. 404.
406. 416. 454. 458. 476. 488. 490. 492.
494. 496.
σωφροσύνη 114. 120. 122. 132. 146. 170.
172. 192. 212. 262. 284. 286. 292.

Τ

Ταγήριος 242.
ταλαιπωρία 44. 48. 52. 156. 176. 234. 408.
484. 500.
ταπεινολογεῖν 214.
ταπεινότης 188.
ταπεινοφρονεῖν 214.
ταπεινοφροσύνη 28. 38. 58. 64. 84. 100. 108.
204. 264. 286. 312. 332. 506.
ταπείνωσις 50. 52. 128. 146. 256. 262. 274.
370. 392. 400. 402. 406. 416. 484.
ταραχή 20. 38. 104. 378. 394. 406. 482.
τάραχος 368.
τελειότης 24. 44. 276.
τελείωσις 130.
τελώνης 382. 402. 490.
τερπνότης 24. 178. 180.
Τιβεριᾶς 48.
τιμή 32. 124. 156. 208. 324. 444.
Τιμόθεος 250.
τιμωρία 124. 244. 294. 298. 398. 408. 472.
488.
τρυφή 10. 38. 92. 152. 309. 398. 466.

Τύρος 364.
 τυφός 68. 76. 266. 290. 392. 400.
 Τωδῆθ 98.

Υ

ύβρις 92. 126. 196. 274. 318. 350.
 ύμνωδία 386.
 ύπακοή 446.
 ύπερηφανία 52. 64. 68. 92. 150. 172. 234.
 332. 342. 352.
 ύπεροψία 68. 266. 338.
 υίοθεσία 334. 428.
 ύπνηλία 20.
 ύπόκρισις 158. 234. 382.
 ύπομονή 34. 68. 72. 88. 90. 244. 264. 266.
 268. 274. 280. 298. 312. 338. 358. 368. 446.
 454.
 ύπόστασις (θεία) 308.
 ύποταγή 202.
 ύποταξία 66.
 ύψηγορία 38.

Φ

φαιδρότης 206.
 φαντασία 170. 456.
 Φαραώ 36. 374. 416.
 Φαρισαῖος 162. 218. 392.
 φαυλότης 28. 192. 210. 232. 246. 258. 334.
 364. 416. 418. 486. 492.
 Φαυστίνος 400.
 φθόνος 260. 302. 368. 372. 374. 416.
 φθορά 52. 114. 128. 282. 286. 414.
 φιλανθρωπία 54. 80. 162. 174. 182. 212. 218.
 228. 262. 400. 402. 496. 506.
 φιλαργυρία 180. 468.
 φιλαρχία 20. 462.
 φιλενδείκτης 172. 410.
 φιληδονία 118. 264. 492.
 Φιλήμων 130. 136.
 φίλια 446.
 Φίλιπποι 338.
 Φιλιστίων 232.
 φιλοκαγαθία 102.
 φιλοκτονία 316.
 φιλονεικία 368.
 φιλοπονία 144.
 φιλοσοφία 30. 32. 180. 184. 300. 316. 324.
 350. 400. 440. 446. 502.

φιλοτιμία 58. 348.
 φιλοφροσύνη 240.
 φιλοχρηματία 20. 208.
 Φινεές 92.
 φλυαρία 378. 392. 442.
 φόβος 186. 228. 278. 372. 426.
 φόβος θεῖος 84. 140. 174. 178. 200. 202. 212.
 264. 282. 300. 428. 482. 502.
 φόνος 214.
 φρενοβλάβεια 232.
 φρόνημα 38. 62. 64. 96. 144. 222. 232. 264.
 322. 342. 398. 410. 504. 506.
 φρόνημα οἰήσεως 194.
 φρόνημα τῆς σαρκός 164. 474.
 φρόνησις 406. 470.
 φροντίς 48. 56. 128. 318. 340. 476. 490.
 φῶς θεότητος 210.

Χ

χαμαικοιτία 106.
 χαμευνία 80. 102. 312. 356. 392.
 Χαναναία 340.
 χαρά 24. 122. 176. 282. 340. 376. 410. 486.
 χάρισμα 210. 222. 300. 362. 418.
 Χαρράν 44.
 χαρά αἰώνιος 34.
 χαυνότης 352. 458.
 χαύνωσις 452.
 Χεβρών 44.
 χλευασμός 350.
 χλεύη 322.
 χρήματα 238.
 χρηματία 442.
 χρηστότης 16. 74. 108. 122. 484.
 χρίσμα 60.
 Χριστιανός 64. 92. 198. 232. 316.
 χυδαιότης 322. 458.

Ψ

ψαλμωδία 24. 50. 84. 266. 274. 276. 322. 326.
 350. 396. 432. 450. 482.
 ψευδομοναχός 322.
 ψεύδος 122. 158. 226.
 ψυχαγωγία 196.

Ω

ώφέλεια 156. 160. 196. 370.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελίς
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ		7
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ		8
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ		
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Α΄.- ΑΘΗΝΟΓΕΝΕΙ.	8
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Β΄.- ΤΙΜΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	8
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Γ.-	8
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Δ΄.- Τῷ αὐτῷ.	8
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ε΄.- ΒΑΛΧΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.	10
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ζ.- Τῷ αὐτῷ.	10
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ζ΄.- Τῷ αὐτῷ.	10
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Η΄.- ΑΣΤΕΡΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	10
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Θ΄.- Τῷ αὐτῷ.	10
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ι.- Τῷ αὐτῷ.	12
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΑ΄.- Τῷ αὐτῷ.	12
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΒ΄.- ΝΗΜΕΡΤΙΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.	12
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΓ.- Τῷ αὐτῷ.	12
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΔ΄.- ΑΝΤΩΝΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	12
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΕ΄.- ΘΕΟΣΕΒΕΙΩ.	12
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ.- ΑΓΑΘΩΝΙ ΔΕΚΕΜΒΡΙΩ.	14
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ΄.- Τῷ αὐτῷ.	14
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΗ΄.- Τῷ αὐτῷ.	14
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΘ΄.- ΠΑΝΤΩΝΥΜΩ ΣΑΤΡΑΠΗ.	14
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Κ΄.- ΥΠΑΤΙΩ ΕΦΟΡΩ.	14
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΑ΄.- ΙΣΙΔΩΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	16
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΒ΄.- ΝΙΚΟΔΗΜΩ.	16
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΓ΄.- ΑΦΡΟΔΙΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	18
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΔ΄.- ΧΑΡΙΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	18
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΕ΄.- ΕΡΜΟΛΑΩ ΜΟΝΑΧΩ.	18
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΖ.- ΠΡΟΚΟΠΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	18
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΖ΄.- ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.	18
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΗ΄.- ΙΠΠΑΣΙΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.	20
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΘ΄.- ΘΥΡΣΩ ΜΟΝΑΧΩ.	20
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Λ΄.- Τῷ αὐτῷ.	20
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΑ΄.- ΦΩΤΕΙΝΗ και ΔΩΡ....	20
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΒ΄.- ΜΕΝΑΝΔΡΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.	20

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΓ.-	ΧΡΥΣΟΓΟΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΩ.	22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΔ'-	ΣΩΚΡΑΤΙΩ ΕΞΕΚΕΠΤΟΡΙ.	22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΕ'-		22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΖ.-	ΔΗΜΟΣΘΕΝΕΙ ΠΑΤΡΙ ΠΟΛΕΩΣ.	22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΖ'-	ΚΑΛΛΙΣΤΙΑΝΩ.	22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΗ.-	ΑΣΚΛΗΠΙΟΔΟΤΩ.	22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΘ'-	ΑΥΞΕΝΤΙΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.	22
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Μ'-	Τῷ αὐτῷ.	24
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΑ'-	ΕΥΘΥΜΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	24
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΒ'-	ΧΡΥΣΕΡΩΤΙ ΣΟΦΙΣΤΗ.	26
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΓ.-	ΦΑΥΣΤΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	26
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΔ'-	ΚΥΡΙΑΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	26
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΕ'-	Τῷ αὐτῷ.	26
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΖ.-	ΗΛΙΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	28
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΖ'-	ΛΕΩΝΙΔΗ ΜΟΝΑΧΩ.	28
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΗ'-		30
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΘ'-	ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΜΟΝΑΧΩ ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ.	30
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ν'-	ΑΡΙΣΤΟΚΛΕΙ ΜΟΝΑΧΩ.	34
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΑ'-	ΒΙΚΕΝΤΙΩ ΑΣΚΗΤΗ.	34
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΒ'-	ΠΑΝΗΓΥΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	34
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΓ.-	ΜΑΥΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΔ'-	ΜΕΝΑΝΔΡΩ ΑΣΚΗΤΗ	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΕ'-	ΕΥΦΗΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ.-	ΙΛΑΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ ΑΠΟ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩΝ.	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ'-	ΠΛΑΤΩΝΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	38
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΗ'-	ΑΕΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	38
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΘ'-	ΧΑΡΙΤΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.	38
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ξ.-	ΑΔΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	38
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΑ'-	ΦΛΟΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.	42
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΒ'-	ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	42
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΓ.-	ΣΥΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	42
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΔ'-	ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΗΓΟΥΜΕΝΩ.	42
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΕ'-	ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	42
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΖ.-	ΓΑΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	44
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΖ'-	ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ ΑΠΟ ΝΟΥΜΕΡΩΝ.	44
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΗ'-	Τῷ αὐτῷ.	46
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΘ'-	Τῷ αὐτῷ.	46
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ο'-	ΒΙΚΤΟΡΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	46
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΑ'-	ΔΗΜΟΚΡΙΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΒ'-	Τῷ αὐτῷ.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΓ.-	ΚΩΜΑΣΙΩ ΑΠΟ ῬΗΤΟΡΩΝ ΜΟΝΑΧΩ.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΔ'-	ΠΙΣΙΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΕ'-	ΖΩΣΑ ΑΣΚΗΤΗ.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΖ.-	ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	50
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΖ'-	ΝΕΑΔΙΩ, ΟΛΥΜΠΙΩ, ΑΝΔΡΟΜΑΧΩ, ΙΟΥΛΙΩ, ΧΕΙΜΑΣΙΩ, ΜΟΝΑΧΟΙΣ ΦΙΛΟΔΙΚΟΙΣ.	50

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΗ.-	ΚΥΡΙΑΚΩ ΜΟΝΑΧΩ.	50
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΘ.-	Τῷ αὐτῷ.	52
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Π.-	Τῷ αὐτῷ.	52
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΑ.-	Τῷ αὐτῷ.	54
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	54
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	56
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΔ.-	ΟΝΗΣΙΜΩ ΜΟΝΑΧΩ.	58
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΕ.-	ΦΑΥΣΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.	58
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Πς.-	Τῷ αὐτῷ.	58
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Πζ.-	ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	58
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Πη.-	ΦΡΟΝΤΩΝΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	58
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Πθ.-	ΑΡΣΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζ.-	Τῷ αὐτῷ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζΑ.-	ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζΓ.-	ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζΔ.-	ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζε.-	ΚΛΕΟΥΒΟΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	62
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζς.-	ΦΙΛΟΥΜΕΝΩ ΕΓΚΛΙΣΤΩ.	62
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζζ.-	ΦΑΥΣΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζη.-	ΕΥΤΡΟΠΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ζθ.-	Τῷ αὐτῷ.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ρ.-	ΛΑΜΠΑΔΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΑ.-	Τῷ αὐτῷ.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΒ.-	ΕΥΣΤΑΘΙΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΓ.-	ΕΥΜΑΘΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΔ.-	ΕΥΦΗΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΕ.-	Τῷ αὐτῷ.	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ρς.-	ΡΣΤ.- ΜΑΡΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	68
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ρζ.-	Τῷ αὐτῷ.	68
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ρη.-	Τῷ αὐτῷ.	68
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ρθ.-	Τῷ αὐτῷ.	68
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ρι.-	Τῷ αὐτῷ.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΑ.-	Τῷ αὐτῷ.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΔ.-	ΝΙΚΑΝΔΡΩ ΣΤΥΛΙΤΗ.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΕ.-	Τῷ αὐτῷ.	72
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙς.-	ΘΕΟΔΟΣΙΑ ΜΟΝΑΖΟΥΣΗ.	72
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙζ.-	ΘΕΟΦΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	72
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΗ.-	ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΡΘΕΝΩ.	72
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙθ.-	ΡΗΓΙΝΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	74
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚ.-	ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	74
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΑ.-	Τῷ αὐτῷ.	74
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	74

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	76
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΔ'-	ΕΥΛΥΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	76
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΕ'-	Τῷ αὐτῷ.	76
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	76
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΖ'-	ΦΙΛΟΞΕΝΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	76
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΗ'-	Τῷ αὐτῷ.	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΘ'-	ΝΗΜΕΡΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛ'-	Τῷ αὐτῷ.	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΑ'-	Τῷ αὐτῷ.	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΒ'-	Τῷ αὐτῷ.	80
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΓ.-	ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	80
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΔ'-	Τῷ αὐτῷ.	80
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΕ'-	ΑΦΘΟΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	80
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΖ.-	ΕΥΣΕΒΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	80
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΖ'-	ΕΥΦΗΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	82
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΗ'-	Τῷ αὐτῷ.	82
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΘ'-	Τῷ αὐτῷ.	82
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜ.-	ΚΥΡΙΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	84
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΑ'-	ΔΙΑΚΟΝΩ.	90
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΒ'-	ΝΙΚΟΤΥΧΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	90
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΓ.-	ΠΑΜΦΙΛΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	92
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΔ'-	Τῷ αὐτῷ.	92
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΕ'-	ΕΥΛΑΜΠΙΩ ΣΟΦΙΣΤΗ.	94
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΖ.-	ΦΙΛΟΞΕΝΩ ΚΗΝΣΟΦΥΛΑΚΙ.	94
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΖ'-	ΛΥΚΟΥΡΓΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.	94
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΗ'-	ΜΙΝΑΝΔΡΩ ΕΞΕΚΕΠΤΟΡΙ.	96
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΘ'-	ΠΑΛΑΤΙΝΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	96
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝ.-	ΡΗΓΙΝΩ ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.	98
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΑ'-	ΛΟΥΚΙΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.	98
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΒ'-	ΜΑΡΩΝΙ ΚΟΜΗΤΙ.	100
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΓ.-	ΛΑΥΣΩ ΠΡΙΜΙΣΚΡΙΝΙΩ.	100
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΔ'-	ΞΑΝΘΙΠΠΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	102
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΕ'-	ΡΩΜΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	102
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΖ.-	ΑΦΡΟΔΙΣΙΩ ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.	102
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΖ'-	ΣΩΣΙΠΑΤΡΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ	104
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΗ'-	ΧΙΛΩΝΙ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.	104
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΘ'-	ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	106
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞ.-	ΦΙΛΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	106
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΑ'-	ΚΥΝΤΙΛΙΩ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΩ.	106
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΒ'-	ΕΥΨΥΧΙΩ ΒΙΚΑΡΙΩ.	108
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	108
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΔ'-	ΩΡΙΩΝΙ ΕΚΔΙΚΩ.	108
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΕ.-	ΣΥΜΜΑΧΩ ΣΤΡΑΤΗΓΩ.	110
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΖ.-	ΚΟΛΟΚΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	110
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΖ'-	ΠΙΕΡΙΩ ΚΟΜΗΤΙ ΝΕΩΤΕΡΩ.	110

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΗ'.	ΠΕΡΓΑΜΙΩ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.	116
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΘ'.	Τῷ αὐτῷ.	118
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟ'.	ΕΛΕΝΗ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΑ.	118
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΑ'.	ΑΡΙΣΤΑΡΧΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	118
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΒ'.	ΞΕΝΟΦΟΝΤΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.	120
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΓ'.	Τῷ αὐτῷ.	120
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΔ'.	ΘΕΡΙΝΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	122
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΕ'.	ΦΙΡΜΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	122
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΖ'.	ΥΜΗΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	124
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΖ'.	ΟΝΗΣΙΜΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	124
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΗ'.	ΤΑΥΡΙΑΝΩ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ.	124
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΘ'.	ΑΜΒΛΙΧΩ ΚΟΥΡΑΤΟΡΙ.	126
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠ'.	ΒΑΛΕΡΙΩ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΩ.	128
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΑ'.	Τῷ αὐτῷ.	128
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΒ'.	Τῷ αὐτῷ.	130
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΓ'.	Τῷ αὐτῷ.	130
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΔ'.	ΤΕΥΚΡΩ ΚΑΝΔΙΔΑΤΩ.	132
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΕ'.	ΚΑΠΙΤΩΝΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤῃ.	132
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΖ'.	ΕΟΡΤΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	132
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΖ'.	ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ	134
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΗ'.	Τῷ αὐτῷ.	134
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΘ'.	ΓΕΡΜΑΝΩ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΩ.	134
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚ'.	ΟΛΥΜΠΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	134
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΑ'.	ΟΛΥΒΡΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	136
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΒ'.	ΤΕΛΕΣΦΟΡΩ ΕΓΚΑΥΣΤῃ.	138
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΓ'.	ΜΕΛΙΤΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.	138
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΔ'.	ΖΗΝΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.	138
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΕ'.	Τῷ αὐτῷ.	140
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΖ'.	ΚΥΡΙΑΚΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	140
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΖ'.	ΣΥΜΠΛΙΚΙΩ ΕΚΣΚΕΠΤΩΡΙ.	142
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΗ'.	ΝΟΥΜΗΝΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	142
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡϚΘ'.	ΠΟΥΛΛΙΩΝΙ ΔΙΑΨΗΦΙΣΤῃ.	142
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Σ'.	ΣΩΚΡΑΤῃ ΚΟΜΗΤΙ.	144
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΑ'.	ΒΟΥΣΙΡΙΩ ΝΑΥΚΛΗΡΩ.	144
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΒ'.	ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῃ.	146
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΓ'.	ΖΩΣΙΜΩ ΚΑΛΛΙΓΑΡΙΩ.	146
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΔ'.	ΟΥΑΛΕΝΤΙ ΣΚΡΙΒΩΝΙ.	146
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΕ'.	ΗΛΙΩΝΙ ΜΑΓΙΣΤΡΙΑΝΩ.	148
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖ'.	ΙΩΑΝΝῃ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ ΝΕΩΤΕΡΩ.	148
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖ'.	ΘΕΟΦΙΛΩ ΑΒΑΚΤΙΣ.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΗ'.	ΣΙΜΩΝΙ ΚΟΥΡΣΟΡΙ.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΘ'.	ΠΗΓΑΣΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙ'.	ΝΗΜΕΡΤΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΑ'.	ΑΔΟΛΙΩ ΝΟΜΙΚΩ.	152
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΒ'.	ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ ΒΥΡΣῃ.	152

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΓ.-	ΙΟΥΛΙΑ ΚΟΜΗΤΙΣΣΗ.	152
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΔ'-	ΑΦΘΟΝΙΩ ΤΑΒΟΥΛΑΡΙΩ.	152
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΕ'-	ΠΙΝΔΑΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΖ'-	ΚΑΛΛΙΝΙΚΩ ΧΡΥΣΟΧΟΩ.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΖ'-	ΟΡΕΣΤΗ ΚΛΕΙΔΟΠΟΙΩ.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΗ'-	ΣΤΕΦΑΝΙΔΙ ΚΟΜΗΤΙΣΣΗ.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΘ'-	ΟΥΛΠΙΑΝΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚ'-	ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΕΙ ΚΑΝΔΙΛΑΤΩ.	156
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΑ'-	ΕΥΡΥΚΛΕΙ ΠΑΤΡΙΚΙΩ.	156
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΒ'-	ΑΓΛΑΟΦΩΝΤΙ ΚΟΥΡΑΤΟΡΙ.	158
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΓ'-	ΜΑΞΙΜΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	158
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΔ'-	ΛΟΥΚΙΑΝΩ ΣΟΦΙΣΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ.	160
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΕ'-	ΣΩΤΗΡΙΧΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	160
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΖ'-	ΑΝΘΕΜΙΩ ΝΟΜΙΚΩ.	160
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΖ'-	ΜΑΡΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	160
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΗ'-	ΛΕΟΝΙΔΗ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.	160
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΘ'-	ΘΕΟΚΛΕΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	162
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛ'-	ΦΙΛΩΝΙ.	162
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΑ'-	ΑΙΜΙΛΙΑΝΩ ΠΡΟΤΗΚΤΟΡΙ.	162
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΒ'-	ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.	162
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΓ'-	ΔΟΜΕΤΙΑΝΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.	164
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΔ'-	ΦΡΑΓΚΩ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΩ.	164
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΕ'-	ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΕΙ ΕΥΝΟΧΩ.	164
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΖ'-	ΑΠΟΛΛΟΦΑΝΕΙ ΣΥΜΠΟΝΩ.	164
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΖ'-	ΜΑΚΕΔΟΝΙΩ ΤΕΞΕΩΤΗ.	166
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΗ'-	ΘΥΡΣΩ ΠΡΙΜΙΚΗΡΙΩ.	166
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΘ'-	ΠΑΥΛΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	166
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜ'-	ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΕΚΚΛΗΣΙΕΚΔΙΚΩ.	168
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΑ'-	ΕΠΙΦΑΝΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	170
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΒ'-	ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΕΚΚΛΗΣΙΕΚΔΙΚΩ.	170
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΓ'-	ΚΥΠΡΙΑΝΩ ΔΙΛΗΓΑΤΟΡΙ.	170
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΔ'-	ΔΗΜΑΡΧΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.	172
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΕ'-	ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΩ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗ.	172
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΖ'-	ΖΗΝΟΒΙΩ ΛΗΓΑΤΩ.	174
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΖ'-	ΣΥΛΒΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	174
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΗ'-	ΔΑΜΙΑΝΩ ΜΑΓΙΣΤΡΙΑΝΩ.	174
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΘ'-	ΠΑΠΙΣΚΩ ΩΣΚΟΡΩΔΟΥΛΟΙΣ.	174
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝ'-	ΔΙΟΜΗΔΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΩ.	176
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΑ'-	ΖΩΣΙΜΙΑΝΩ ΑΝΘΥΠΑΤΩ.	176
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΒ'-	ΔΡΟΥΣΗΝΩ ΑΡΧΝΟΝΤΙ.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΓ'-	ΑΒΛΑΒΙΩ ΝΟΤΑΡΙΩ.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΔ'-	ΑΡΙΚΛΕΙ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΕ'-	ΛΟΥΚΑ ΔΙΑΚΟΝΩ.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΖ'-	ΒΕΒΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΖ'-	ΚΩΜΑΣΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	180

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΗ.-	ΒΑΚΧΩ ΕΠΑΡΧΩ.	180
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΘ.-	ΜΑΡΙΝΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	180
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞ.-	ΒΑΣΙΛΕΙΩ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗ.	180
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΑ'-	ΕΥΣΕΒΙΩ ΔΟΥΚΙ.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΒ'-	ΦΑΡΕΤΡΙΩ ΜΗΧΑΝΙΚΩ.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΓ.-	ΣΥΜΜΑΧΩ ΟΣΠΡΙΟΠΩΛΗ.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΔ'-	ΑΦΡΟΔΙΣΙΩ ΦΙΛΟΣΟΦΩ.	184
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΕ'-	ΑΡΚΑΔΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.	184
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΖ.-	ΔΙΟΣΚΟΡΙΑ ΧΗΡΑ.	184
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΖ'-	ΚΡΙΣΠΩ ΑΠΟ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ.	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΗ.-	ΕΥΠΕΙΘΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΘ.-	ΓΑΝΥΜΗΔΕΙ ΕΕΚΕΠΤΟΡΙ.	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟ'-	ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ ΚΟΜΗΤΙ.	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΑ'-	ΚΕΚΡΟΠΙΩ ΤΑΞΕΩΤΗ	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΒ'-	ΘΕΟΔΩΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΓ.-	ΗΛΙΑ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΔ'-	ΣΩΦΡΟΝΙΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΕ'-	ΖΩΙΑΩ ΚΑΡΤΟΥΛΑΡΙΩ.	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΣ.-	ΓΗΡΑΣΙΜΩ ΕΙΡΗΝΑΡΧΩ.	190
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΖ'-	ΕΥΣΤΑΘΙΩ ΔΕΚΑΝΩ.	190
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΗ.-	ΙΕΡΩΝΥΜΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.	190
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΘ.-	ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	190
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠ'-	ΑΙΝΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΩ.	190
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΑ'-	ΣΕΚΟΥΝΔΩ ΚΑΣΤΡΗΝΣΙΩ.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΒ'-	ΜΑΡΤΥΡΙΩ ΒΙΝΔΙΚΙ.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΓ.-	ΑΜΜΩΝΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΔ'-	ΝΙΚΑΡΕΤΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΕ'-	ΘΕΟΔΟΥΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	194
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΖ.-	ΘΕΟΔΩΡΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.	194
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΖ'-	ΤΡΑΙΑΝΩ ΑΔΙΟΥΤΟΡΙ.	194
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΗ.-	ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΚΟΜΗΤΙ ΑΝΑΤΟΛΗΣ.	194
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΘ.-	ΜΕΘΟΔΙΩ ΚΟΥΒΟΥΚΛΑΡΙΩ.	194
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨ'-	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ.	196
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΑ'-	ΛΕΩΝΙΔΗ 'ΡΗΤΟΡΙ.	198
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΒ'-	ΗΣΥΧΙΩ ΑΝΘΥΠΑΤΩ.	198
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΓ.-	ΖΗΝΟΔΩΡΩ ΔΕΚΑΝΩ.	198
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΔ'-	ΠΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ	198
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΕ'-	ΦΑΛΚΩΝΙ ΚΟΥΡΑΤΟΡΙ.	200
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΖ.-	ΛΙΚΙΝΝΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	200
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΖ'-	ΚΑΡΙΝΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΗ.-	ΠΡΙΣΚΩ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩ.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΨΘ.-	ΖΗΝΟΝΙ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Τ.-	ΚΟΛΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΑ'-	ΘΕΣΣΑΛΙΩ ΣΥΜΠΟΝΩ.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	204

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΔ'-	ΚΟΜΗΤΙ ΛΑΡΓΙΤΙΟΝΩΝ.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΕ'-	ΟΛΥΜΠΙΩ ΚΥΕΣΤΟΡΙ.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΖ'-	ΘΕΟΔΟΤΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	206
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΗ'-	ΠΑΣΧΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	206
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΘ'-	ΑΥΞΕΝΤΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.	206
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙ'-	ΑΡΙΣΤΑΡΧΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.	206
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΑ'-	ΚΛΕΩΝΙΚΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	208
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΒ'-	ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.	208
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΓ.-	ΟΥΑΛΕΡΙΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	208
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΔ'-	ΑΡΚΑΔΙΩ 'ΡΟΓΑΤΟΡΙ	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΕ'-	ΑΡΙΣΤΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΣ.-	ΤΙΣΤ'.- ΜΑΡΤΙΝΩ ΚΑΓΚΕΛΑΡΙΩ.	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΖ'-	Τῷ αὐτῷ.	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΗ'-	Τῷ αὐτῷ.	212
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΘ'-	ΝΕΡΩΝΙ ΜΑΓΙΣΤΡΩ ΚΑΙ ΑΠΟ ΥΠΑΤΩΝ.	212
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚ'-	ΙΩΑΝΝΗ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.	212
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΑ'-	ΦΙΛΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	212
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΒ'-	ΙΣΙΔΩΡΩ ΕΞΚΟΥΒΙΤΟΡΙ.	214
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΓ.-	ΚΥΡΙΑΚΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	214
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΔ'-	ΒΙΤΑΛΙΩ ΠΡΟΤΕΚΤΟΡΙ.	216
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΕ'-	ΓΕΝΕΘΛΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.	216
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΣ.-	ΜΕΜΝΟΝΙ ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩ.	218
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΖ.-	ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΒΙΝΔΙΚΙ.	218
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΗ'-	ΦΑΥΣΤΙΝΩ ΚΟΥΒΟΥΚΛΑΡΙΩ.	218
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΘ'-	ΡΗΓΙΝΩ ΚΑΝΔΙΔΑΤΩ.	220
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛ'-	ΠΑΡΗΓΟΡΙΩ ΣΚΡΙΝΙΑΡΙΩ.	220
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛΑ'-	ΦΗΛΙΚΗΣΙΜΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	220
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛΒ'-	Τῷ αὐτῷ.	222
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	222

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Α'-	ΘΕΟΚΤΙΣΤΩ 'ΡΕΦΕΡΕΝΔΑΡΙΩ.	224
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Β'-	Τῷ αὐτῷ.	224
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Γ.-	Τῷ αὐτῷ.	224
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Δ'-	ΜΑΡΤΙΝΩ ΠΛΟΥΣΙΩ ΓΕΡΟΝΤΙ ΦΙΛΟΠΟΡΝΩ.	226
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ε'-	ΕΥΣΙΓΝΙΩ ΣΑΤΡΑΠΗ.	226
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ζ.-	ΓΙΓΑΝΤΙΩ ΕΚΚΛΗΣΙΕΚΔΙΚΩ.	230
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ζ'-	ΣΑΒΙΝΩ	230
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Η'-	ΝΙΚΟΤΥΧΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	232
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Θ'-	ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ ΑΕΙΟΛΟΓΩ.	234
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Γ.-	ΕΛΠΙΔΙΩ ΧΡΥΣΟΧΩ.	234
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΑ'-	ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	234

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΒ'.	ΚΥΡΙΑΚΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	236
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΓ'.	ΙΕΡΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	236
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΔ'.	ΦΑΥΣΤΙΝΙΑΝΩ.	240
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΕ'.	ΤΥΡΒΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙϚ'.	ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΗ'.	ΙΟΥΛΙΩ ΔΕΚΕΜΠΡΙΜΩ.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΘ'.	ΗΦΕΣΤΙΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Κ'.	Τῷ αὐτῷ.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΑ'.	ΚΑΣΤΟΡΙ ΔΟΥΚΙ.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΒ'.	Τῷ αὐτῷ.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΓ'.	Τῷ αὐτῷ.	246
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΔ'.	ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ.	246
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΕ'.	ΦΙΛΟΥΜΕΝΙΩ.	248
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚϚ'.	ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	248
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	250
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΗ'.	Τῷ αὐτῷ.	250
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΘ'.	Τῷ αὐτῷ.	250
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Λ'.	ΕΥΝΟΜΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	252
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΑ'.	ΠΙΟΝΙΩ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΩ.	254
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΒ'.	ΑΝΔΡΕΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	254
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΓ'.	ΘΑΥΜΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	254
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΓ'.	(ΔΕΥΤΕΡΑ).	272
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΔ'.	ΕΥΠΟΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	272
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΕ'.	ΔΑΒΟΥΡΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	274
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛϚ'.	ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	276
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΖ'.	ΜΑΡΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	276
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΗ'.	ΚΑΛΛΙΝΙΚΩ ΜΟΝΑΧΩ.	276
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΘ'.	ΚΥΡΙΑΚΩ ΜΟΝΑΧΩ.	278
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Μ'.	ΕΥΘΑΛΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	278
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΑ'.	ΕΥΓΕΝΙΩ ΠΡΙΓΚΙΠΩ.	280
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΒ'.	ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	280
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΓ'.	ΔΟΜΝΙΝΩ ΝΕΩΤΕΡΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	280
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΔ'.	ΣΥΜΜΑΧΙΩ ΚΟΜΗΤΙ.	288
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΕ'.	Τῷ αὐτῷ.	288
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜϚ'.	ΓΕΛΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΗ'.	Τῷ αὐτῷ.	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΘ'.	Τῷ αὐτῷ.	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ν'.	ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΑ'.	ΑΝΑΤΟΛΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΒ'.	ΚΟΛΟΡΒΑΣΙΩ.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΓ'.	ΒΗΡΙΜΩ ΜΟΝΑΧΩ.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΔ'.	Τῷ αὐτῷ.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΕ'.	Τῷ αὐτῷ.	294

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΣ.-	Τῷ αὐτῷ.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΗ.-	ΜΑΥΡΙΑΝῶ ΜΟΝΑΧῶ.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΘ.-	Τῷ αὐτῷ.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ξ.-	Τῷ αὐτῷ.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΑ.-	Τῷ αὐτῷ.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΒ.-	ΑΚΥΛΑ ΑΠΟΥΠΑΤΩΝ.	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΔ.-	ΙΟΥΛΙΑΝῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΕ.-	Τῷ αὐτῷ.	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΣ.-	ΠΑΥΛῶ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΗ.-	Τῷ αὐτῷ.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΘ.-	ΚΑΡΙΝῶ ΠΑΛΑΤΙΝῶ.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ο.-	Τῷ αὐτῷ.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΑ.-	ΦΑΡΙΣΜΑΝΙΜῶ ΔΕΚΕΜΒΡΙῶ.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΒ.-	ΘΕΩΝΙ ΜΟΝΑΧῶ.	300
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΓ.-	Τῷ αὐτῷ.	300
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΔ.-	Τῷ αὐτῷ.	300
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΕ.-	ΤΑΠΙΣΚῶ ΔΙΑΚΟΝῶ.	302
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΣ.-	Τῷ αὐτῷ.	302
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	302
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΗ.-	ΠΕΤΡῶ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.	302
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΘ.-	ΕΥΝΟΜΙῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ.	304
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Π.-	Τῷ αὐτῷ.	304
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΑ.-	Τῷ αὐτῷ.	304
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	304
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΓ.-	ΥΑΚΙΝΘῶ ΡΑΙΦΕΡΕΝΔΑΡΙῶ.	306
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΔ.-	Τῷ αὐτῷ.	306
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΕ.-	ΑΥΛΙΑΝῶ.	306
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΣ.-	Τῷ αὐτῷ.	306
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΖ.-	πζ'.- Τῷ αὐτῷ.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΗ.-	Τῷ αὐτῷ.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΘ.-	ΦΙΛΑΓΡΙῶ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ψ.-	ΘΕΟΔΩΡΙΤῶ ΜΟΝΑΧῶ.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΑ.-	ΒΙΒΙΑΝῶ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙῶ.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΒ.-	Τῷ αὐτῷ.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΓ.-	ΧΡΥΣΑΝΘῶ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΔ.-	ΓΡΗΓΟΡΙῶ ΔΙΑΚΟΝῶ.	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΕ.-	Τῷ αὐτῷ.	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΣ.-	ΓΙΓΑΝΤΙῶ.	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΗ.-	ΛΑΥΡΕΝΤΙῶ, ΦΑΥΣΤῶ, ΕΠΙΝΙΚῶ ΜΟΝΑΧΟΙΣ.	312
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΨΘ.-	Τῷ αὐτῷ.	312
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ρ.-	Τοῖς αὐτοῖς.	314

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΑ'.	Τοῖς αὐτοῖς.	314
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΒ'.	Τοῖς αὐτοῖς.	314
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΓ'.	ΒΕΡΕΝΙΚΩ ΤΑΞΕΩΤΗ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΔ'.	ΑΓΛΑΟΦΩΝΤΙ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΕ'.	ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΙΩ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΖ.	ΤΥΜΒΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΖ'.	ΜΟΥΣΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΗ'.	ΛΑΜΠΡΟΤΥΧΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΘ'.	ΛΟΥΣΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	318
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙ'.	Τῷ αὐτῷ.	318
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΑ'.	ΧΡΥΣΑΦΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	318
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΒ'.	ΗΡΟΔΟΤΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ.	318
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΓ'.	ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΑΔ'.	ΙΝΝΟΚΕΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΕ'.	ΠΕΤΡΩΝΙΩ.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΖ.	ΙΣΑΧΑΡ ΣΑΜΑΡΙΤΗ.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΖ'.	ΦΗΛΙΚΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	322
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΗ'.	ΑΔΡΙΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	322
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΘ'.	ΝΙΚΩΝΙ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	322
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚ'.	ΙΛΑΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	322
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΑ'.	ΕΥΡΥΚΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	324
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΒ'.	Τῷ αὐτῷ.	324
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΓ'.	ΙΟΥΛΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	326
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΔ'.	ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΣΙΛΕΝΤΡΙΑΡΙΩ.	326
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΕ'.	ΕΠΙΚΤΗΤΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	326
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΖ.	ΦΙΛΑΓΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	328
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΖ'.	ΙΟΡΔΑΝΗ ΔΙΑΚΟΝΩ.	328
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΗ'.	ΚΥΡΙΑΚΩ.	328
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΚΘ'.	ΚΥΡΙΩΝΙ.	330
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛ'.	ΜΕΛΙΦΘΟΓΓΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	330
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΑ'.	Τῷ αὐτῷ.	330
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΒ'.	ΟΥΡΣΑΚΙΩ ΕΚΔΙΚΩ.	330
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΓ'.	ΠΑΥΛΙΝΩ.	332
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΔ'.	ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	332
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΕ'.	ΒΕΡΙΜΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	332
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΖ.	Τῷ αὐτῷ.	334
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΖ'.	ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	334
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΗ'.	ΘΕΟΔΟΥΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	334
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΛΘ'.	ΣΩΣΙΚΛΕΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜ'.	Τῷ αὐτῷ.	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΑ'.	ΤΡΑΙΝΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΒ'.	ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΓ'.	ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	338
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΔ'.	ΔΟΜΝΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	338
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΕ'.	Τῷ αὐτῷ.	338

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	340
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΖ'.-	ΕΥΓΕΝΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	340
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΗ.-	ΕΥΤΥΧΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	340
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΜΘ'.-	Τῷ αὐτῷ.	342
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝ.-	ΒΙΛΙΑΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	342
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΑ'.-	Τῷ αὐτῷ.	342
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΒ'.-	ΔΗΜΗΤΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	342
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΓ'.-	ΝΕΙΛΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	344
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΔ'.-	ΔΑΜΙΑΝΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	348
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΕ'.-	ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	348
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΖ.-	ΞΕΝΟΦΩΝΤΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	348
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΖ'.-	ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΗ'.-	Τῷ αὐτῷ.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΝΘ'.-	Τῷ αὐτῷ.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞ.-	Τῷ αὐτῷ.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΑ'.-	ΘΕΟΚΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΒ'.-	Τῷ αὐτῷ.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΓ'.-	Τῷ αὐτῷ.	352
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΔ'.-	ΠΕΤΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	352
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΕ'.-	ΠΑΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	352
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	352
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΖ'.-	Τῷ αὐτῷ.	354
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΗ'.-	ΠΑΡΝΑΣΙΩ ΣΥΝΗΓΟΡΩ.	354
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΞΘ'.-	ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῃ.	354
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟ'.-	ΝΕΙΛΩ	356
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΑ'.-	ΚΥΙΝΤΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ ΠΕΣΟΝΤΙ.	356
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΒ'.-	Τῷ αὐτῷ.	356
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΓ'.-	ΑΓΑΘΟΠΟΔΙ ΜΟΝΑΧΩ.	356
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΔ'.-	Τῷ αὐτῷ.	358
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΕ'.-	ΕΥΓΕΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	358
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	358
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΖ'.-	ΧΡΥΣΙΠΠΩ ΚΟΥΡΑΤΩΡΙ.	360
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΟΗ'.-	ΒΕΝΟΥΣΤΡΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	360
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΟΘ'.-	ΙΑΣΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	362
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠ.-	Τῷ αὐτῷ.	362
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΑ'.-	Τῷ αὐτῷ.	364
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΒ'.-	ΕΥΓΕΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	364
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΓ'.-	ΦΙΛΙΠΠΩ.	364
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΔ'.-	ΘΩΜΑ ΛΟΓΟΓΡΑΦΩ.	364
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΕ'.-	Τῷ αὐτῷ.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΖ.-	ΤΙΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΖ'.-	ΙΩΑΝΝῃ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΗ'.-	ΘΕΟΦΑΝῃ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΠΘ'.-	ΠΡΟΚΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨ'.-	ΚΥΡΙΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	368

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΑ'.	Τῷ αὐτῷ.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΒ'.	ΘΥΡΣΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΓ'.	Τῷ αὐτῷ.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΔ'.	ΜΑΚΕΔΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΕ'.	Τῷ αὐτῷ.	370
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	370
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΖ'.	ΠΕΤΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	370
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΗ'.	Τῷ αὐτῷ.	372
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΨΘ'.	ΣΕΥΗΡΩ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ.	372
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Σ'.	ΠΑΥΛΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	372
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΑ'.	ΕΥΦΗΜΙΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	372
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΒ'.	Τῷ αὐτῷ.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΓ'.	Τῷ αὐτῷ.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΔ'.	Τῷ αὐτῷ.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΕ'.	ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΗ'.	Τῷ αὐτῷ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΘ'.	Τῷ αὐτῷ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙ'.	Τῷ αὐτῷ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΑ'.	Τῷ αὐτῷ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΒ'.	ΔΑΡΕΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΓ'.	ΡΟΔΟΜΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΔ'.	Τῷ αὐτῷ.	378
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΕ'.	ΑΓΑΘΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	380
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	380
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΖ'.	ΠΑΥΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	380
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΗ'.	Τῷ αὐτῷ.	382
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΙΘ'.	ΠΡΟΒΑΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	382
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚ'.	Τῷ αὐτῷ.	382
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΑ'.	Τῷ αὐτῷ.	384
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΒ'.	Τῷ αὐτῷ.	384
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΓ'.	ΑΛΒΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΔ'.	Τῷ αὐτῷ.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΕ'.	ΤΗΛΕΜΑΧΩ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΙ.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΖ'.	Τῷ αὐτῷ.	388
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΗ'.	ΤΕΡΕΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ ΠΑΡΑΠΕΣΟΝΤΙ, ΚΑΙ	
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΚΘ'.	ΑΕΙΩΣ ΜΕΤΑΝΟΗΣΑΝΤΙ ΧΡΟΝΩ ΠΟΛΛΩ.	388
		ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	390
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛ'.	Τῷ αὐτῷ.	390
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΑ'.	Τῷ αὐτῷ.	392
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΒ'.	Τῷ αὐτῷ.	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΓ'.	Τῷ αὐτῷ.	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΔ'.	Τῷ αὐτῷ.	394

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΕ.-	Τῷ αὐτῷ.	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΖ.-	ΝΕΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΖ.-	ΑΦΘΟΝΙΩ ΑΒΒΑ.	396
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΗ.-	Τῷ αὐτῷ.	396
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΛΘ.-	Τῷ αὐτῷ.	396
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜ.-	ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	398
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΑ.-	ΑΦΘΟΝΙΩ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΩ.	398
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΒ.-	ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΣ.	398
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΓ.-	ΧΑΡΙΚΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, ἀποτόμως ἐξερχομένῳ τοῖς παιούσι καὶ λέγοντι, μὴ ἄρκειν τὴν ἐξομολόγησιν εἰς μετάνοιαν.	400
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΔ.-	ΔΙΔΥΜΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.	406
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΕ.-	ΕΙΡΗΝΑΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	406
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΖ.-	ΔΑΒΟΥΡΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	408
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΖ.-	ΠΑΥΛΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ.	408
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΗ.-	ΓΙΓΑΝΤΙΩ.	408
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΜΘ.-	ΤΡΥΦΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.	408
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝ.-	ΠΕΛΕΓΡΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	410
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΑ.-	ΦΙΛΗΜΟΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	410
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΒ.-	ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΣΕΛΑΡΙΩΤῆ.	410
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΓ.-	ΓΕΡΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	412
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΔ.-	ΟΥΛΙΑΝΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.	412
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΕ.-	ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΖ.-	ΝΕΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΖ.-	ΑΓΑΠΗΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΗ.-	ΤΡΑΙΑΝΩ.	418
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΝΘ.-	ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	418
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞ.-	ΣΩΦΡΟΝΙΩ.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΑ.-	ΚΥΡΙΑΚΩ.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΒ.-	ΚΥΠΡΙΑΝΩ.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΓ.-	ΡΟΥΦΙΝΩ.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΔ.-	ΧΑΡΙΤΩΝΙ.	422
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΕ.-	ΙΩΝΑ ΜΟΝΑΧΩ.	422
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΖ.-	ΑΔΡΙΑΝΩ.	422
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΖ.-	ΦΙΛΟΥΜΕΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	422
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΗ.-		424
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΞΘ.-	ΙΟΥΛΙΑΝΩ.	424
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟ.-	ΠΕΡΓΑΜΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ.	424
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΑ.-	ΕΥΠΡΑΞΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	426
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΒ.-	ΠΑΥΛΙΝΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ.	426
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΓ.-	ΑΚΥΛΙΝΩ.	426
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΔ.-	ΜΟΔΕΣΤΩ.	426
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΕ.-	ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ.	428
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΖ.-	ΑΦΘΟΝΙΩ.	428
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΖ.-	ΘΕΟΦΡΟΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ.	428

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΗ.-	ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΟΘ.-	ΑΡΚΑΔΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠ.-	ΩΡΙΓΕΝΕΙ.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΑ.-	ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΒ.-	ΙΟΥΛΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	432
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΓ.-	ΕΥΘΥΜΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	432
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΔ.-	ΕΛΕΥΘΕΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	432
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΕ.-		434
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΣ.-	ΠΑΝΗΓΥΡΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	434
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΖ.-	ΕΥΔΑΙΜΟΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ.	434
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΗ.-	ΠΡΙΣΚΩ.	436
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΠΘ.-	Τῷ αὐτῷ.	436
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖ.-	Τῷ αὐτῷ.	436
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΑ.-		438
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΒ.-		438
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΓ.-		438
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΔ.-		440
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΕ.-	ΔΙΔΥΜΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	440
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΣ.-	ΦΙΛΙΠΠΩ.	442
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΖ.-	ΛΕΣΒΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	442
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΗ.-	ΡΩΜΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	442
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΣΖΘ.-	ΠΙΟΝΙΩ.	442
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Τ.-	ΕΥΝΟΜΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.	442
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΑ.-	ΝΕΟΦΥΤΩ ΜΟΝΑΧΩ.	444
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΒ.-	ΦΩΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.	444
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΓ.-	ΠΡΟΣ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.	444
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΔ.-		446
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΕ.-		446
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΣ.-		446
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΖ.-		446
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΗ.-		446
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΘ.-		446
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙ.-		448
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΑ.-		448
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΒ.-		448
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΓ.-		448
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΔ.-		448
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΕ.-		450
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΣ.-		450
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΖ.-		450
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΗ.-		450
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΙΘ.-		452
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚ.-		452
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΑ.-		452
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΒ.-		452

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΓ.-	454
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΔ'-	454
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΕ'-	454
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΖ.-	454
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΖ.-	454
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΗ'-	456
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΚΘ'-	456
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛ'-	456
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛΑ'-	456
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛΒ'-	456
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΤΛΓ.-	458

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Α'-	ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗΝ.	460
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Β'-		470
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Γ.-		470
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Δ'-		470
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ε'-		472
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ζ.-		472
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ζ'-	ΜΑΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ.	472
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Η'-	ΦΛΟΡΕΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	472
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Θ'-	Τῷ αὐτῷ.	472
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ι.-	ΥΔΡΟΣΙΩ.	474
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΑ'-	ΛΙΡΙΑΝΩ.	474
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΒ'-	ΠΑΝΟΛΒΙΩ.	474
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΓ.-	ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	476
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΔ'-	ΧΙΟΝΙΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.	476
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΕ'-	ΟΡΙΒΑΣΙΩ.	478
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ.-	ΑΝΤΙΟΧΩ.	478
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ'-	ΗΓΗΣΙΠΠΩ ΜΟΝΑΧΩ.	478
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΗ'-	ΛΗΤΟΡΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	480
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΘ'-	ΠΡΙΜΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ.	480
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Κ'-	ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΩ.	480
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΑ'-	ΔΑΓΛΑΪΦΩ.	480
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΒ'-	ΚΑΛΛΙΟΠΙΩ.	482
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΓ.-	ΑΡΑΞΙΩ.	482
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΔ'-	ΠΑΡΝΑΣΙΩ ΦΗΣΚΩ.	482
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΕ'-	ΘΕΟΔΩΡΩ ΜΟΝΑΧΩ.	482
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΖ.-	ΒΗΡΥΛΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	484
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΖ'-	ΣΑΒΙΝΩ.	484
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΗ'-	ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.	484
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΘ'-	ΒΙΤΑΛΙΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ.	486
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Λ'-	Τῷ αὐτῷ.	486
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΑ'-	ΠΑΥΛΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ.	486

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΒ'.-	ΙΟΥΛΙΑΝΩ.	486
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΓ'.-	ΑΚΥΛΑ.	488
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΔ'.-	ΣΩΤΗΡΙΧΩ.	488
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΕ'.-	ΔΗΜΗΤΡΙΩ.	488
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΖ'.-	ΕΥΣΙΓΝΙΩ.	488
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΖ'.-	ΑΓΑΘΩΝΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	490
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΗ'.-	ΙΩΑΝΝΗ ΜΟΝΑΧΩ.	490
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΘ'.-	ΚΩΝΩΝΙ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩ.	490
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Μ'.-	ΕΥΤΡΟΠΙΩ.	492
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΑ'.-	ΜΑΡΙΑΝΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ.	494
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΒ'.-	ΑΥΞΕΝΤΙΩ.	494
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΓ'.-	ΛΕΣΒΙΩ.	494
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΔ'.-	ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ.	494
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΕ'.-	ΠΑΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	496
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΖ'.-	ΖΩΣΙΜΩ.	496
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΖ'.-	ΕΟΡΤΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	496
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΗ'.-	ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.	496
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΘ'.-	ΜΘ'.- ΔΗΜΗΤΡΙΩ.	498
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ν'.-	ΣΥΡΙΑΝΩ.	498
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΑ'.-	ΘΕΟΚΛΕΙ.	498
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΒ'.-	ΙΟΥΛΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	500
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΓ'.-	ΕΠΙΦΑΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ.	500
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΔ'.-	ΡΟΥΦΙΝΩ ΗΣΥΧΑΣΤΗ.	500
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΕ'.-	ΔΙΟΝΥΣΙΩ.	500
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ'.-	ΕΠΙΦΑΝΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	500
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ'.-	ΕΥΘΥΜΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.	502
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΗ'.-	Τῷ αὐτῷ.	502
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΘ'.-	ΤΙΜΟΘΕΩ ΜΟΝΑΧΩ.	502
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ξ'.-	ΠΑΥΛΩ ΜΟΝΑΧΩ.	502
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΑ'.-	ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΩ ΕΠΑΡΧΩ.	504
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΒ'.-	ΗΛΙΟΔΩΡΩ ΣΙΛΕΝΤΙΑΡΙΩ.	506

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

1. Εύρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς	511
2. Εύρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων	521

ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΕΡΓΑ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α' ΑΠΑΝΤΑ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Τόμος 1ος	Ἐπιστολές. Πρὸς Γρηγόριον, Καισάριον, Ἀμφιλόχιον κλπ.
» 2ος	Ἐπιστολές. Πρὸς Εὐστάθιον καὶ διάφορα ἄλλα πρόσωπα.
» 3ος	Ἐπιστολές: Πρὸς Γρηγόριον, Καισάριον, Ἀμφιλόχιον κλπ.
» 4ος	Ὁμιλίες εἰς τὴν Ἑξαήμερον (Α'-Θ').
» 5ος	Ὁμιλίες εἰς Ψαλμούς: Α', Ζ', ΙΔ', ΚΗ', ΚΘ', ΛΒ', ΛΓ', ΜΔ', ΜΕ'.
» 6ος	Ὁμιλίες ἠθικὲς καὶ πρακτικὲς.
» 7ος	Ὁμιλίες δογματικὲς, περιστάτικες, ἐγκωμιαστικὲς, παιδ/κὲς.
» 8ος	Ἀσκητικὰ Α' ("Ὁροι κατὰ πλάτος Α' καὶ Β').
» 9ος	Ἀσκητικὰ Β' ("Ὁροι κατ' ἐπιτομήν - Ἀσκητικαὶ διατάξεις).
» 10ος	1. Ἀνατρεπτικὸς ἀπολογ. Εὐνομίου.- 2. Περί ἁγ. Πνεύματος.

Β' ΑΠΑΝΤΑ Μ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 1ος	Ἀπολογητικὰ (1. Κατὰ εἰδώλων.- 2. Περί ἐνανθρωπήσεως).
» 2ος	Δογματικὰ Α' (Λόγοι κατὰ Ἀρειανῶν Α' - Β').
» 3ος	Δογματικὰ Β' (Λόγοι κατὰ Ἀρειανῶν Γ' - Δ').
» 4ος	Δογματικὰ Γ'.
» 5ος	Ἑρμηνευτικὰ Α'.
» 6ος	Ἑρμηνευτικὰ Β' (Ἐξηγήσεις εἰς τοὺς Ψαλμούς).
» 7ος	Ἑρμηνευτικὰ Γ' (Ἐξηγήσεις εἰς τοὺς Ψαλμούς).
» 8ος	Ἱστορικοδογματικὰ Α'.
» 9ος	Ἱστορικοδογματικὰ Β'.
» 10ος	Ἱστορικοδογματικὰ Γ'.
» 11ος	Ἀσκητικὰ (Βίος Μ. Ἀντωνίου, Βίος ἁγίας Συγκλητικῆς).
» 12ος	Διάφορα ἀμφιβαλλόμενα ἔργα.

Γ' ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Τόμος 1ος	Προσωπικὲς σχέσεις καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Διακονία Α'.
» 2ος	Προσωπικὲς σχέσεις καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Διακονία Β'.
» 3ος	Ἀπολογητικὰ ἔργα.
» 4ος	Δογματικὰ ἔργα.
» 5ος	Ὁμιλίες.
» 6ος	Ἐγκωμιαστικοὶ καὶ Ἐπιτάφιοι Λόγοι.
» 7ος	Ἐπιστολές.
» 8ος	Ὁ Χριστὸς πάσχων καὶ Ἐπη Δογματικὰ.
» 9ος	Ἐπη Ἠθικὰ.
» 10ος	Ἐπη Ἱστορικὰ.
» 11ος	Ἐπη εἰς Ἐτέρους - Ἐπιγράμματα.

Δ' ΑΠΑΝΤΑ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

- Τόμος 1ος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Βιβλία Α' - Γ').
 » 2ος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Βιβλία Δ' - ΣΤ').
 » 3ος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Βιβλία Ζ' - Ι').
 » 4ος Τριακονταετηρικός στὸν Μ. Κων/ντῖνο, - Στὸν Βίο Μ. Κων-
 σταντίνου. Λόγος Μ. Κων/ντίνου στὸν Σύλλογο τῶν ἀγίων.

Ε' ΑΠΑΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

- Τόμος 1ος Δογματικὰ Α' (Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως).
 » 2ος Φιλοσοφικὰ Κεφάλαια, Περί αἰρέσεων.- Εἰσαγωγή δογμάτων.
 » 3ος Περί εἰκόνων.- Λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ εἰκόνων.
 » 4ος Λίβελος ὀρθοῦ φρονήματος.- Περί ἀγίας Τριάδος, Λόγοι ἄλλοι.
 » 5ος Περί τῶν ἐν Χριστῷ δύο θελημάτων, Κατὰ Μανιχαίων κλπ.
 » 6ος Ἱερὰ Παράλληλα (Στοιχεῖα Α - Δ).
 » 7ος Ἱερὰ Παράλληλα (Στοιχεῖα Ε - Μ).
 » 8ος α) Ἱερὰ Παράλληλα (Στοιχεῖα Ν - Ω). β) Λόγοι διάφοροι.
 » 9ος Α'. Λόγοι, Β'. Ἀγιολογικά, Γ'. Προσευχές (Α' - Δ').
 » 10ος Ἱστορία Ψυχωφελῆς. Βίος Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ.
 » 11ος Εἰς τὰς Ἐπιστολάς Παύλου (Ρωμαίους - Κορινθίους Α' καὶ Β').
 » 12ος Εἰς Ἐπιστολάς Παύλου (Γαλάτας - Φιλήμονα).

ΣΤ' ΑΠΑΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

- Τόμος 1ος Διάλογος Παλλαδίου.- Περί ἀσαφείας τῶν προφητειῶν.-
 Σύνοψις Παλαιᾶς Διαθήκης.
 » 2ος Ὅμιλιες εἰς τὴν Γένεσιν (Α' - ΚΓ').
 » 3ος Ὅμιλιες εἰς τὴν Γένεσιν (ΚΔ' - ΜΑ').
 » 4ος Ὅμιλιες εἰς τὴν Γένεσιν (ΜΒ' - ΞΔ').
 » 5ος α) Ὅμιλιες εἰς τὴν Γένεσιν (Γ' - ΙΒ'). β) Εἰς Ψαλμοὺς (ΜΑ' - ΜΓ').
 » 6ος Ὅμιλιες εἰς τοὺς Ψαλμοὺς (ΜΔ' - ΡΚΓ').
 » 7ος Ὅμιλιες εἰς Ψαλμοὺς (ΡΚΔ' - ΡΝ'), Εἰς τὸν Δαυίδ καὶ Σαούλ.
 » 8ος Ὅμιλιες εἰς τὴν Γένεσιν (Α' - Θ'), Ὑπόμνηματα.
 » 8Α Ὅμιλιες εἰς πρόσωπα καὶ ρητὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.
 » 9ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. Α' - Κ').
 » 10ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. ΚΑ' - ΛΖ').
 » 11ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. ΛΗ' - ΝΣ').
 » 11Α Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. ΝΖ' - ΟΕ').
 » 12ος α) Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. ΟΣ' - Α')
 β) Στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. Α' - Δ').
 » 13ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. Ε' - ΛΑ').
 » 13Α Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. ΛΒ' - ΝΔ').
 » 14ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὅμιλ. ΝΕ' - ΠΗ').
 » 15ος Ὑπόμνημα στὶς Πράξεις (Ὅμιλιες Α' - ΚΓ').
 » 16Α Ὑπόμνημα στὶς Πράξεις (Ὅμιλιες ΚΔ' - ΜΔ').
 » 16Β Ὑπόμνημα στὶς Πράξεις (Ὅμιλ. ΜΕ' - Ν'), Ρωμαίους (Α' - Ι').
 » 17ος Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Ρωμαίους (Ὅμιλιες ΙΑ' - ΛΓ').
 » 18ος Ὑπόμνημα στὴν Α' Πρὸς Κορινθίους (Ὅμιλιες Α' - ΚΑ').

- Τόμος 18Α Ὑπόμνημα στήν Α' Πρὸς Κορινθίους (Ὅμιλιες ΚΒ' - ΜΔ').
- » 19ος Ὑπόμνημα στήν Β' Πρὸς Κορινθίους (Ὅμιλιες Α' - ΚΔ').
 - » 20ος Ὑπομνήματα: Β' Κορινθίους (Ὅμ. ΚΕ'-Λ'), Ἐφεσίους (Α' - ΙΑ').
 - » 21ος Πρὸς Ἐφεσίους (Ὅμ. ΙΒ'-ΚΔ'), Φιλιππησίους (Ὅμ. Α' - ΙΒ').
 - » 22ος Πρὸς Φιλιππησίους (Ὅμ. ΙΓ'-ΙΕ'), Κολοσσαεῖς Θεσσαλονικεῖς Α'.
 - » 23ος Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β' (Ὅμ. Α'-Ε'), Πρὸς Τιμόθεον Α' καὶ Β'.
 - » 24ος Πρὸς Τίτον, Πρὸς Φιλήμονα, Πρὸς Ἑβραίους (Ὅμιλ. Α'-ΙΕ').
 - » 25ος Πρὸς Ἑβραίους (Ὅμ. ΙΣ'-ΛΔ'), Εἰς Λάζαρον (Ὅμιλ. Α'-Ζ').
 - » 26ος Ὅμιλιες Ἠθικές - Ἀγιογραφικές.
 - » 27ος Ὅμιλιες Ἀγιογραφικές - Ἐρμηνευτικές.
 - » 28ος Ποιμαντικά καὶ Ἀσκητικά Α' (Λόγοι Περὶ ἱερωσύνης).
 - » 29ος Ἀσκητικά Β' Πρὸς Σταγειρίον Λόγοι Α'-Γ', Περὶ παρθενίας.
 - » 30ος Ὅμιλιες Κατηχητικές - Ὅμιλιες Ἠθικές.
 - » 31ος Ὅμιλιες Κατηχητικές καὶ Ἠθικές Β'. - Ὅμιλιες Περιστατικές Α'.
 - » 32ος Ὅμιλιες Περιστατικές Β'.
 - » 33ος Ὅμιλιες Περιστατικές Γ'.
 - » 34ος Ὅμιλιες Περιστατικές Δ'. Πρὸς Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας κλπ.
 - » 35ος Ὅμιλιες Δογματικές (Περὶ ἀκαταλήπτου, Περὶ ὁμοουσίου).
 - » 36ος α) Ὅμιλιες Ἐορταστικές, β) Ὅμιλιες Ἐγκωμιαστικές Α'.
 - » 37ος α) Ὅμιλιες Ἐγκωμιαστικές Β'. β) Ἐπιστολές πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα (Α'-ΙΖ') καὶ Βίος τῆς ὁσίας Ὀλυμπιάδος.
 - » 38ος α) Ἐπιστολές Πρὸς Ἰννοκέντιον, β) Ἐπιστολές ΙΗ' - ΠΜΒ'.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

(ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ) Τόμοι Α-Δ

Θέματα : Α'. Ἀγαθότητα - Ἀχαριστία. Β'. Βασιλεία οὐρανῶν - Εὐαγγέλιο. Γ'. Εὐγνωμοσύνη - Πίστη. - Δ' Πλεονεξία-Ψυχολογία.

Ζ' ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

- Τόμος 1ος Δογματικά Α' α) Πῶς τρία πρόσωπα λέγοντες, β) Κατὰ εἰμαρμένης, γ) Περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως, δ) Κατηχητικός Μέγας.
- » 2ος Δογματικά Β' (Κατὰ Εὐνομίου Ἀντιρρητικοὶ Λόγοι Α' - Β').
 - » 3ος Δογματικά Γ' α) Κατὰ Εὐνομίου Ἀντιρρητικός Λόγος Γ. β) Ἀντιρρητικός πρὸς τὴν Εὐνομίου ἔκθεσιν.
 - » 4ος Α') Λόγοι Δογματικοί : Β') Ἐπιστολές (Α' - ΛΑ').
 - » 5ος Ἐρμηνευτικά Α': Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου.- Ἀπολογητικός περὶ τῆς Ἐξαήμερου.- Περὶ γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου.
 - » 6ος Ἐρμηνευτικά Β' : α) Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν. β) Εἰς τὸν δὸν Ψαλμόν. γ) Περὶ τῆς ὀγδόης. δ) Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν.
 - » 7ος Ἐρμηνευτικά Γ' : Ἐξηγήσεις εἰς τὰ Ἄσματα, Λόγοι Α' - ΙΕ'.
 - » 8ος α) Ἐρμηνευτικά Γ' - Δογματικά : 1) Εἰς τὴν Προσευχὴν, Λόγοι Α'-Ε', 2) Εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς, Λόγοι Α'-Η'. β) Ἀσκητικά Α' : Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν σκοποῦ καὶ ἄλλοι λόγοι.
 - » 9ος Α') Ἀσκητικά Β' : Περὶ παρθενίας (Κεφάλαια Α' - ΚΓ'). Β') Λόγοι Ἐγκωμιαστικοί. 1) Περὶ ἀρετῆς, ἧτοι Εἰς τὸν Βίον Μωυσέως (Λόγοι Α' - Β'). 2) Εἰς τὸν Βίον τῆς Ὀσίας Μακρίνης. 3) Εἰς τὸν Βίον Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.
 - » 10ος Ὅμιλιες : 1) Δογματικές, 2) Ἠθικές, 3) Ἐορταστικές.
 - » 11ος Ὅμιλιες : 1) Ἐορταστικές, 2) Ἐγκωμιαστικές, 3) Ἐπιτάφιος.

Η' ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

- Βίος Γρηγορίου Παλαμᾶ Ὑπὸ Φιλοθέου Κοκκίνου*
- Τόμος 1ος α) Λόγοι ἀποδεικτικοὶ 2 Περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγ. Πνεύμα-τος.
β) Ἐπιστολές Πρὸς Ἀκινδύνον καὶ Πρὸς Βαρλαάμ Α', Β'.
- » 2ος Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζόντων Λόγοι Α' - Γ'.
- » 3ος Πραγματεῖες Δογματικῆς καὶ Ὁμολογιακῆς.
- » 4ος Ἐπιστολές,
- » 5ος Κατὰ Ἀκινδύνου Λόγοι Ἀντιρρητικοὶ (Α' - Γ').
- » 6ος Κατὰ Ἀκινδύνου Λόγοι Ἀντιρρητικοὶ (Δ' - Ζ').
- » 7ος Α') Κείμενα Αἰχμαλωσίας. Β') Λόγοι Περὶ τῆς τοῦ Γρηγορᾶ ψευδογραφίας Α' - Δ'. Περὶ τῆς ρήσεως τοῦ Μ. Βασιλείου.
- » 8ος Α') Ἐκατὸν Πεντήκοντα Κεφάλαια. Β') Ἀσκητικὴ Γραμματεία Περὶ προσευχῆς καὶ καθαρότητος καρδίας. Εἰς τὸν Βίον Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου. Πρὸς τὴν μοναχὴν Ξένην. Δεκάλογος τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας καὶ ἄλλα Γ') Εὐχῆς (Α' - Δ').
- » 9ος Ὁμιλίαι Α' - Κ'.
- » 10ος Ὁμιλίαι ΚΑ' - ΜΒ'.
- » 11ος Ὁμιλίαι ΜΓ' - ΕΓ'.

Θ' ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ

- Τόμος 1ος Ἀποφθέγματα Γερόντων.
- » 2ος Τὸ Λειμωνάριον.
- » 3ος Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου: Περὶ Θείων ὀνομάτων, Οὐρανίου ἱεραρχίας, Ἐκκληκῆς ἱεραρχίας, Μυστικῆς θεολογίας, Ἐπιστολές.
- » 4ος Θεοδωρήτου Κύρου, Φιλόθεος Ἱστορία ἢ Ἀσκητικὴ Πολιτεία.
- » 5ος Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, Βίοι Ἀγίων.
- » 6ος Λαυσαϊκὴ Ἱστορία.
- » 7ος Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, 50 Πνευματικῆς Ὁμιλίαι.
- » 8Α Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Λόγοι Ἀσκητικοὶ (Α' - ΚΣΤ').
- » 8Β Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Λόγοι Ἀσκητικοὶ (ΚΖ' - ΞΑ').
- » 8Γ Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Λόγοι Ἀσκητικοὶ ΞΒ'-ΠΣΤ', Ἐπιστολές.
- » 9ος Διαδόχου Φωτικῆς: 1) Κεφάλαια Γνωστικά. 2) Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν. 3) Ὁράσεις. 4) Ἐρωταποκρίσεις.
- Ἰωάννου Καρπαθίου: Κεφάλαια Παρακλητικὰ 100.
- » 10Α Ἀγίων Βαρσανουφίου-Ἰωάννου, Ἐρωταποκρίσεις (Α'-ΣΚΘ').
- » 10Β Ἀγίων Βαρσανουφίου-Ἰωάννου, Ἐρωταποκρίσεις (ΣΛ'-ΦΚΒ').
- » 10Γ Ἀγίων Βαρσανουφίου-Ἰωάννου, Ἐρωταποκρίσεις (ΦΚΓ'-ΩΜ').
- » 12ος Ἀββᾶ Ἡσαΐα, Λόγοι Ἀσκητικοί.- Ἀββᾶ Ζωσιμᾶ, Κεφάλαια ὠφέλιμα.- Ἀββᾶ Δωροθέου, Πραγματεῖες καὶ Ἐπιστολές.
- » 14ος Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Μυσταγωγία.- 400 Κεφάλαια Περὶ ἀγάπης.- Λόγος Ἀσκητικός.- 200 Κεφάλαια Περὶ Θεολογίας.
- » 14Α Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: Ἐρωταποκρίσεις κλπ.
- » 14Β Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: Πρὸς Θαλάσσιον περὶ διαφορῶν ἀπόρων τῆς Γραφῆς (Ἐρωτήσεις Α' - ΝΓ').
- » 14Γ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: Πρὸς Θαλάσσιον περὶ διαφορῶν ἀπόρων τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Ἐρωτήσεις ΝΔ' - ΞΕ').
- » 14Δ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: Περὶ ἀποριῶν τῶν ἁγ. Διονυσίου καὶ Γρηγορίου πρὸς Θωμᾶν ἡγιασμένον (Ἀπορ. Α'-Ε', Α'-ΡΔ').

- Τόμος 14Ε Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: *Περὶ ἀποριῶν τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου (Ἀπορ. ΡΕ'-ΡΟΘ')*.- *Σχόλια εἰς τὰ τοῦ ἁγίου Διονυσίου (Περὶ οὐρανοῦ ἱεραρχίας, Περὶ ἐκκλησ. ἱεραρχίας).*
- » 14ς Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: *Σχόλια εἰς τὰ τοῦ ἁγίου Διονυσίου (α. Εἰς τὸ Περὶ θείων ὀνομάτων β. Περὶ μυστικῆς θεολογίας).*
 - » 15Α Μαξίμου Ὁμολογ.: *Δοκίμα δογματικά, θεολογικά καὶ πολεμικά.*
 - » 15Β Μαξίμου Ὁμολογ.: *Ἐπιστολές κοινές, δογματικές καὶ πολεμικές.*
 - » 15Γ Μαξίμου Ὁμολογ.: *Δογματικά, ἀντιρρητικά, Βίος Μαξίμου.*
 - » 15Δ Μαξίμου Ὁμολογ.: *1. Κεφάλαια διάφορα 2. Κεφάλαια ἕτερα.*
 - » 15Ε Μαξίμου Ὁμολογητοῦ: *Κεφάλαια Θεολογικά.*
 - » 19Α Συμεῶν Νέου Θεολόγου, *Βίος Συμεῶν.- Κεφάλαια.- Εὐχαριστίες.*
 - » 19Β Συμεῶν Νέου Θεολόγου, *Θεολογικοὶ Λόγοι Ἠθικοὶ Λόγοι (Α'-ς).*
 - » 19Γ Συμεῶν Ν. Θεολόγου, *Λόγοι, Ἠθικοὶ Ζ'-ΙΕ', Κατηχητικοὶ Α'-Ζ'.*
 - » 19Δ Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, *Κατηχητικοὶ Λόγοι (Η'-ΛΔ').*
 - » 19Ε Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, *Ὑμνοὶ (Α'-ΚΖ').*
 - » 19ς Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, *Ὑμνοὶ (ΚΗ'-ΝΗ').*
 - » 22ος Νικολάου Καβάσιλα, *Ἑρμηνεία εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν.- Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς.*

Ι' ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΙΑ' ΑΠΟΛΟΓΗΤΑΙ

- Τόμος 1ος Ἰουστίνου τοῦ Φιλοσόφου : *1. Ἀπολογίες Α' καὶ Β' 2. Λόγος Περὶ Ἀναστάσεως. 3. Διάλογος πρὸς Τρύφωνα.*
- » 2ος Τατιανοῦ : *Πρὸς Ἑλληνας.- Ἀθηναγόρου: 1. Πρεσβεία Χριστιανῶν. 2. Περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.- Θεοφίλου Ἀντισχείας: Πρὸς Αὐτόλυκον Βιβλία Α'-Γ'.- Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον.*

ΙΒ' ΑΠΑΝΤΑ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ

- Τόμος 1ος Α) *Προτρεπτικός- Β) Παιδαγωγός, Λόγος Α'.*
- » 2ος *Παιδαγωγός, Λόγοι Β' καὶ Γ'.*
 - » 3ος *Στρωματεῖς Λόγοι Α'.- Δ'.*
 - » 4ος *Στρωματεῖς Λόγοι Ε'.- Η'.- Λόγος Τὶς ὁ σωζόμενος πλούσιος.*

ΙΓ' ΑΠΑΝΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

- Τόμος 1ος *Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων, Διαταγαί, Ἀποστολικοὶ Κανόνες.*
- » 2ος *Ἐπιτομὴ Διαταγῶν τῶν ἀποστόλων.- Διαταγαὶ διὰ Κλήμεντος.*
 - » 3ος *Κλήμεντος: Κηρύγματα Πέτρου, Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολές Α'-Β', Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κλήμεντος.*
 - » 4ος *Ἐπιστολὴ Βαρνάβα.- Ἰγνάτιος: Ἐπιστολές, Μαρτύριον αὐτοῦ. Πολύκαρπος: Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, Μαρτύριον.- Ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμά.- Παπία Ἱεραπόλεως ἀποσπάσματα.*

ΙΔ' ΑΠΑΝΤΑ ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

- Τόμος 1ος *Κατηχήσεις Φωτιζομένων (Α' - ΙΒ').*
- » 2ος Α'. *Κατηχήσεις Φωτιζομένων (ΙΓ' ΙΗ').- Β'. Κατηχήσεις Μυσταγωγικαὶ (Α'-Ε').- Γ'. Ὁμιλίαις- Ἐπιστολές:*